IOANNIS FRANCISCI RIPAE,

A SANCTO NAZARIO PAPIENSIS.

In ij. Decretalium Librum Commentaria.

Vna cum eiuſdem vtiliſsimo Tractatu de Peſte.

QVIBVS QVID NVPER ACCESSERIT, QVOD HACTENVS IN cæteris prioribus editionibus deſiderabatur, facilè ſtudioſo lectori patebit, ſi maximam diligentiam tùm in conferendis his noſtris cum vetuſtiſſimis codicibus, tùm vel maximè in caſtigandis grauiſſimis erroribus, quibus ſingulæ ſcatebant pagellæ, nunc adhibitam perpendat.

Communes item Doctorum ſententiæ ab Authore paſſim citatæ non inutiliter curauimus, vt ſub varia literarum figura cum hac nota ❧ *demonſtrentur.*

VENETIIS. M DCI.

Annotatio Rubricarum, & Capitulorum, quæ in Secundo Libro Decretalium continentur.

Annotatio Capitulorum, quæ in Tractatu de Peste continentur.

IOANNIS FRANCISCI RIPÆ,

A S. NAZARIO. IVRISCONSVLTI CLARISSIMI,

In secundum Decretalium Librum absolutissima Commentaria,

Nunc recens recognita, ac sedulò repurgata, incipiunt fœliciter.

ET IN PRIMIS SVPER QVOTIDIANO, ET PRACTICABILI TITVLO, Extra de Iudicijs, cuius Rubricam legere incœpit cum maximo apparatu Auenione, die 9. Decembris 1518.

SVMMARIVM.

1 *Libelli oblatio fit ante litem contestatam.*
2 *Libelli oblatio & competentiæ fori, quæ sequuntur citationem, non sunt præparatoria iudicij.*
Et libelli oblatio, quæ fit iud'ci, præcedit citationem regulariter.
3 *Libelli oblatio & exceptio incompetentiæ sunt partes iudicij, & non præparatoria iudicij.*
4 *Iudicium ordinarium non consistit sine libello.*
5 *Continuatio on semper debeat fieri ad proxima.*
6 *Continuatio quid sit.*
7 *Et quando dicatur fieri ad proxima.*
8 *Continuatio potest fieri ad remota, quando tituli intermedij non sunt impertinentes.*
9 *Actio ad exhibendum est præparatoria rei venditationic.*
10 *Actio ad exhibendum est præparatoria noxalis actionis, et actionis communi diuidundo, & familiæ erciscundæ quando competunt ad rem singularem mobilem.*
11 *Præparatoria non debent trahere ad se præparata, sed potius econtra.*
12 *Vxor propter adulterium perdit dotem, & bona paraphernalia.*
13 *Vxor an perdat dotem pp osculum luxuriosum, vel tactum mamillarum.*
14 *Adulterij præparatoria sunt visus, alloquium, tactus, & osculum.*
15 *Extensio in pœnis non est licita.*
16 *Vidua committens stuprum non perdit dotem.*
17 *Vxor tenetur reddere debitum viro de iure diuino.*
18 *Vxor perdit dotem propter introitum balneorum communium cum viris.*
19 *Et etiam si ignorante marito accesserit ad conuiuia virorum, vel ad theatra, & amphyteatra causa spectandi. nu. 20.*
21 *Vxor, si interdicta attentauerit, perdit dotem.*
22 *Vidua committens stuprum, minus peccat quàm maritata.*
23 *Maritus si innitteretur vxoris adulterio, & ad illud probandum deduceret osculum vel tactum, an deberet succumbere.*
24 *Consuetudo excusat a pœna temporali, etiam si sit iniqua, secus a pœna æterna.*
25 *Maritus si ter denunciauerit alicui ne osculetur, vel alloquatur vxorem suam, si postea illum alloquẽtem inuenerit, impunè poterit interficere.*
26 *Clerici prohibentur intrare commune lauatrum cum mulieribus propter suspicionem.*
27 *Episcopus, qui est iudex causæ præparatoriæ habilitationis, an debeat etiam cognoscere de causa remissionis præparata.*
28 *Minus dignum cum magis digno coniunctum, aliquando ad se trahit magis dignum.*
29 *Habilitatio est duplex.*
30 *Testes dicuntur iudicum instrumenta.*
31 *Testes dicuntur instrumenta partium.*
32 *Iudex iudicare debet secundum leges, & secundum allegata & probata.*
33 *Contractus de iuregentium.*
34 *Iudicia de iure ciuili.*
35 *Nemo experitur sine actione.*
36 *Actio non est sine obligatione.*
37 *Iudicium quid sit, & nu. 38.*
39 *Indefinita an & quando æquipolleat vniuersali.*
40 *Diffinitio an sufficiat, quòd concludat a communiter contingentibus.*
41 *Iudicio inquisitionis interuenire debeat tres personæ. & nu. 42.*
43 *Iudicium & causa quomodo differant.*
44 *Iudicium redditur in inuitum.*
45 *Iudicium propriè non dicitur ante litem contestatam.*
46 *Litis contestatio est caput & lapis angularis iudicij.*
47 *Iudicium ante litem contest. dicitur inchoatum.*
48 *Actore contumace post citationẽ potest reus petere se absolui ab instãtia iudicij.*

D.N.

49 *Negari non debet quod est minus, cui quod plus est conceditur.*
50 *Iudicium dicitur a iudice.*
51 *Iudicium quotuplex sit.*
Et iudiciorum subdiuisiones, nu. 59 87. 88. & 89.
52 *Iudicium ordinarium quomodo discernatur ab extraordinario, & n. 53.*
54 *Iudicium inquisitionis an dicatur ordinarium vel extraordinarium.*
55 *In iudicio accusationis, vbi agitur ad pœnam citra relegationem, proceditur lite non contestata.*
56 *Iudicium inquisitionis cessat superueniente accusatore.*
57 *Onera a lege introducta dicuntur ordinaria.*
58 *Euangelica denunciatio est a lege introducta.*
59 *Onera extraordinaria quæ sint.*
60 *Iudicium super iurepatronatus an dicatur mixtum.*
Et quare dicatur mixtum. nu. 67.
61 *Iuspatronatus an sit spirituale, vel temporale.*
62 *Iuspatronatus est concessum laicis de gratia.*
63 *Transactio in spiritualibus non est licita.*
64 *Simonia non cadit in temporalibus.*
65 *Simonia cadit super iurepatronatus.*
66 *Simonia cadit in iure sepulchrorum.*
68 *Iudicamus idem de re destinata ad actum, quod de se ipso actu.*
69 *Patronus si præsentat secundam, & dicat se omnino recedere a præsentatione primi, non valet secunda præsentatio.*
70 *Præsentato acquiritur actio ad expellendum intrusum.*
71 *Præsentato, quem episcopus distulit instituere, competit actio contra episcopum ad interesse.*
72 *Præsentatio non tribuit ius respectu tituli, sed ad rem, idest ad petendum se institui, bene acquirit ius.*
73 *Sponsalia per præsentationem contrahuntur de futuro, accedente consensu præsentati.*
74 *Spiritualia non possidentur a laicis, sed detinentur.*
75 *Ius semel effectum laicale, debet perpetuò durare laicale.*
76 *Præsentatio non spectat ad sequestrum detentatorem.*
77 *Ius præsentandi spectat ad possessorem, & quomodo hoc debeat intelligi.*
78 *Incorporalia non possunt possideri.*
79 *Iuspatronatus potest præscribi.*
80 *Iuspatronatus dicitur annexum.*
81 *Compromitti potest in laicum super iure patronatus.*
82 *Imperator potest legitimare naturales ad iuspatronatus. & nu. 83.*
84 *Imperator potest legitimare nemine citato.*
Et legitimare non potest ad emphyteusim ecclesiasticam, nu. 85.
86 *Successio non datur in spiritualibus.*
89 *Misericordia nunquam habet locum in iudicio conscientiæ.*
Et in eodem iudicio conscientiæ vna & eadem persona est iudex, actor, reus, & testis.
90 *Iudicium super possessorio rei spiritualis, an dicatur spirituale.*
91 *Iudicium criminale quomodo discernatur a ciuili.*
92 *Iudicium criminale quod dicatur.*
Et iudicium quod dicatur.
Et iudicium ciuile quod sit. nu. 93. & 94.
95 *Bona occisi, cuius necem non vindicauit hæres in termino, applicantur fisco, num. 96. & seq.*
97 *Iudicium mixtum quid sit. & nu. 100.*
101 *Statuta loquentia de iudicio ciuili vel criminali, an habeant locum in iudicio mixto.*
102 *Pœna pecuniaria a lege propter delictum simpliciter imposita, an debeat applicari fisco, vel parti offensæ.*
103 *Pœna applicatur parti, vbi lex introducit accusationem.*
104 *Pœna applicatur fisco, vbi lex pro delicto imponit pœnam simpliciter, non introducendo actionem.*

De Iudicijs. Rubrica.

IN Christi nomine.
Circa hanc solēnem Rub. de iud.
sequēdo vestigia Pan. examinabo
sex principales qōnes, quibus ex-
peditis remanebūt enucleata om-
nia dicta scribentium hic. Quæro
igitur primo, qūo continuetur hęc
rubrica. Pan. tñdet tribus modis.
Primo sic, §. visum est de prępara-
torijs iudiciorum, nunc ad ipsa iu-
dicia veniendum est. Circa istam cōtinuationē duo sunt discu
tienda. Primò, vtrum sit iuridica. secundò, vtrum aliquid possit
inferri in practica. ¶ Circa primum mouentur quatuor difficul
tates. Prima difficoltas. Libelli oblatio, & cōpetentia fori, dñr
præparatoria iudicij, probatur, quia oia quæ fiunt ante litē con
testatam dñr præparatoria, śm gl. in §. fi. in Auct. in med. lit. nō
1 fi. fac. iust. † Libelli autem oblatio fit ante litem contestatam
auct. offeratur. C. de lit. contest. sfr competētia fori, cum sit di-
latoria exceptio, discutitur ante lit. cōtest. c. inter monasteriū,
J. de re iud. l. ita demum, C. de procu. ergo attenta ista cōtinua-
tione tituli de libelli obl. & de for. cōpet. erāt præmittendi huic
tit. Rñdent aliqui, q continuatio debet intelligi de præparato-
rijs largo modo, vt de procuratoribus, de postulando, de iudi-
cis, & nō de præparatorijs necessarijs; & stricto modo, vt est li-
belli oblatio, & fori competentia. Ista solutio reprehēditur per
Moder. vt hic per eos: mihi etiam non placet, quia præparato-
ria præmittuntur ad hñdam maiorem intelligentiam eorum,
quæ dicturi sumus, l. j. ff. si cer. per. l. fi. ff. de hære. insti. verū præ-
paratoria necessaria, & propriē, magis conferunt ad intelligen-
tiam, ergo a fortiori erant præmittenda, & sic solutio arg. non
2 solut. ¶ Secunda fuit solutio † Dec. q in isto titulo tractetur de
iudicijs large, prout iudicium incipit a citatione, §. fi. Inst. de pę
na teme. liti. Et hoc modo intelligendo, libelli oblatio, & cōpe-
tentia fori, quæ sequuntur citationem, non possunt dici præ-
paratoria. ista solu. licet colorata, non placet ex tribus. Primò,
quia libelli oblatio, quæ fit iudici, præcedit citationem regula-
riter, vt tenet Bart. in rubr. C. de in ius voc. Et isto respectu solu.
non bene adaptatur. Secundò, quia libelli oblatio pōt fieri si-
mul cum citatione etiam ipsi parti, vt declarat Pan. in c. 1. in 2.
col. J. de libel. obla. & isto casu falsum est dicere, q libelli obla-
tio sequatur citationē, vt dicitur in solutione. Tertio, in isto tit.
tractatur etiam de iud. propriē, vt est tex. in c. quia V. in c. exhi-
bita. J. eo. cum sim. ergo eodem modo erant præmittenda pre-
paratoria iudicij propriē, sicut præparatoria iudicij large. Quar
to nouiter rñdeo, negando, q libelli oblatio, & exceptio in-
competentiæ dicantur præparatoria iudicij. falsitas sic detegi-
tur. Præparatio, & præparata differunt, sicut separata, l. si pecu-
3 niam, §. j. ff. de conditio. ob caus. modo sic, † libelli oblatio &
exceptio incompetentiæ sunt partes iudicij, quod sic probatur.
4 Illud † dicitur esse pars sine quo totum potest consistere. l. ma-
lum, ff. de verb. sign. sine libello autem non consistit iudicium
ordinarium, cap. cum dilecti, infra, de emp. & ven. cap. 1. de lib.
obla. sine competentia iudicis non potest stare iudicium, toto
tit. si a non compet. iud. & cap. at si clerici, infra eod. ergo obla-
tio libelli, & exceptio incompetentiæ sunt partes, & non præ-
paratoria iudicij. Ad argum. si dixeris, q iudicium incipit a litis
contest. ergo ea, quæ fiunt ante, dicuntur præparatoria. Respō-
deo esse aduertendum, quod aliud est iudicium inchoatū, aliud
iudicium formatum, a litis contest. iudicium incipit habere for
mam, secundum Bald. in l. 2. §. sin. l. quo modo, C. de l. at. liber.
tol. & tunc dicitur formatum. tamen antea dicebatur iudicium
inchoatum respectu originis & fundamenti. argu. l. stipulatio,
§. opus, ff. de no. oper. nunc. Et sic remanet resoluta prima diffi
5 cultas. ¶ Secunda † difficultas continuatio debet fieri ad proxi-
ma, l. 2. ff. de statu homi. sed ista fit a remotis, videlicet ad titulū
de procur. & de postu. ergo male. Solu. est duplex. Prima, quod
in principijs librorum continuatio toleratur a remotis, secun-
dum glo. singul. in rubr. ff. de cond. fur. Istam solutionem dam-
nat Dec. quia licet in principijs librorum non sit necessaria cō-
tinuatio, tamen si fiat, debet congruo modo fieri. Tu salua istā
continuationem data communi *sententia*, quòd in principijs li-
brorum non sit necessaria continuatio, quod ego credo verum,
quando liber continet diuersam, & distinctā materiam ab alio
6 libro, vt in isto libro. Nam † continuatio nihil aliud est, quam
actus successiuus ad perfectionem eiusdem materiæ tendens, l.
continuus, in princ. ff. de verbor. obligat. & suadetur ex vi ver-
bi. vnde in illa rubrica tractante diuersam & distinctam mate
riam a lib. præceden. non potest fieri continuatio eiusdem ma
7 teriæ. † Sed bene subordinatio materiæ ad materiam, & libri
ad librum, & isto respectu dicitur ad proxima. Item dato quòd
fieret continuatio, vbi non est opus, propter hoc non refert
quomodo fiet propter regulam, l. j. C. de rei vxo. act. & per glo.
8 Instit. de lib. in ver. in transitu, in §. serui verò. ¶ † Secunda fuit
solutio, quod continuatio potest fieri ad remota, quando titu-
li intermedij non sunt impertinentes, allegatur l. prima, ff. si
tab. test. nul. exta. & Institu. de leg. in princip. quæ iura non pro
bant, quia loquuntur de subordinatione materię ad materiam,
quæ subordinatio bene potest fieri ad remota. l. 2. §. quartus, C.
de vete. iur. enu. le. Tu ergo alleg. text. in l. duos reos. §. fin. ff. de
duob. re. per quem tradimr regula, quòd medium non imper-
tinens non impedit extrema coniungi. Hanc etiam solutionē
damnat Dec. quia titu. de in integ. restitu. & de arb. continent
materiam penitus alienam a præparatorijs iudiciorum. Tu ve-
ro salua, & dicas, quòd tituli supradicti continent materiā præ-
paratoriam includendi, vel excludendi iudicia, vt declarat Bar
tol. in rubr. C. de pact. & d. Anto. de But. hic. & præsertim resti
tutio in integrum principaliter intentata dicitur præparato-
ria futuri iudicij, secundum Bart. in l. qui proprio, §. item quæ-
9 ritur, ff. de procur. ¶ Tertia † difficultas mouetur, quia Iurisiæ
in Digest. & in Cod. postposuerunt titulum ad exhibēdum, tit.
de rei vend. & tamē actio ad exhibendum est præparatoria rei
vendi. l. j. ff. ad exhiben. l. ad rem mobilem. ff. de procu. ergo fal
sum est, quod præparatoria debeant præmitti. Istam difficulta
tem mouet Doctor meus Dominus Iason in rub. C. de edē. & si-
bi ascribit, licèt sit originalis difficultas domini Ant. de Alex.
ibi, cuius dicta vt plurimū sibi appropriat Doctor meus. ¶ Cir-
ca istam distinct. aduerte ad quatuor. Primo inquantum Dec.
saluat ordinem Digesto. & Cod. ea ratione, quia actio ad exhi-
ben. non solum datur ex causa rei vendicationis, quo casu de-
buisset ista actio ad exhibendum præmitti, sed etiam datur ex
pluribus alijs titulis, quorum respectu fuit postposita. ista solu.
non satisfacit ex duobus. Primo, potentissima causa, & quę ma
gis sit in vsu, quare fuerit inuenta actio ad exhibēdum, est cau-
sa rei vendicationis, l. j. ff. ad exhib. ergo ista causa tanquam po-
tior debebat præponderare. & operari quod eius respectu, po-
tius quam aliarum causarum, ista actio ad exhibendum debue
10 rit præmitti. ¶ † Secundo actio ad exhibendum est etiam præ-
paratoria noxalis actionis & actionis communi diuidun. & fa-
miliæ erciscun. quando competunt ad rem singularem mobi-
lem, l. 3. §. si quis noxali, & §. secundum, ff. ad exhiben. & tamen
titulus de nox. a. l. communi diuidun. fam. erciscū. anteponitur,
siue ergo habeas respectum ad causam rei vend. siue ad plures
alias, omni respectu actio ad exhibendum tanquam præpara-
toria debet præmitti. ¶ Tertiò aduerte inquantum Dec. secun
do soluit, quod licet iste ordo, quòd præparatoria sint præmit-
tenda, sit probabilis, tamen præpostera tio non vitiat. l. præpo-
steri, C. de testam. ista solu. comprobat difficultatem. probo, ita
se habet oppositum in opposito, sicut propositum in proposi-
to, c. cognoscentes. §. de consti. l. si. §. si filius, de leg. 3. ergo si or
do est probabilis, nō seruare illum ordinem erit improbabile,
& sic ista solo vult, q improbe Rub. ad exhiben. fuerit situata.
Quarto & vltimo aduerte, q noua ratione potest seruari ordo
Digest. & Cod. vt dicamus, quod Rub. de rei vend. fuerit ante-
posita rub. ad exhiben. quia secundum ordinem naturæ prius
sunt in esse simplicia, quam mixta. est doct. Pan. in c. 1. in 4. col.
supra de sum. Trin. & fide catho. sed rei vend. est actio simpli-
citer realis, §. j. Insti. de act. actio verò ad exhibendum est perso
nalis in rem scripta. l. 3. §. est autem personalis hæc actio, cū gl.
ff. ad exhiben. Item nunquam competit actio ad exhibendum,
nisi prius competat actio realis, dicta l. 3. §. Pomponius ait, & §.
est autem. merito rei vend. tanquam simplex, & tanquam præ
cedens fuit anteposita actioni ad exhibendum mixtæ, siue in
rem scriptæ. Et si lubet his dicas, attenta ista ratione actiones p-
sonales simpliciter erant etiam præmittendæ, & tamē contra-
rium seruatur. Respondeo, quod actio ad exhibendum fuit po-
sita post reales, non etiam post personales, quia realibus tantū
11 deseruit, d. §. Pomponius ait ¶ † Quarta difficultas mouetur, qa
præparatoria non debent trahere ad se præparata, sed potius
econtra, l. quod per manus, ff. de iure cod. c. l. prædijs, de leg. 3.
cum si huic difficultati respondetur, q non est bona cōsequen
tia. Visum est de præparatorijs, ergo videndum est de p̄paratis
ergo præparatoria trahunt præparata Do instantiā, siue exem
plum, visum fuit custodiam Reuer. Do. præcedere, ergo custo
dia trahit dominium, non tenet cōsequentia, & ex hoc patet re
solutio argumenti facti per Dec. hic contra istam solutionem.
12 ¶ † Circa secundum, videlicet circa practicam, ista continuatio
inducitur ad duas qōnes. primo scitis, q vxor propter adulte-
rium perdit dotem, c. plerumque, J. de don. inter vir. & vxo. vbi
glo. sing. plus dicit, q perdit bona paraphernalia, & l. consensu,
C. de repud. patiturque varias dotalium pęnas, de quibus in au
ten. sed hodie, C. de adul. & per Rom. in no. suo 148. post sing.
inci. Nos sumus in materia, nunquid pari modo perdat dotem
13 & incurrat prædictas † pęnas propter osculum luxuriosum, vel
tactum mamillarum. Istā dubitationem mouet Bal. in c. tuæ, §.
de proc. & determinat q sic. m... per tex. in c. j. §. j. quib. m...,

[illegible]

15 prin[illegible] odia,[illegible] prenat[illegible] eft cla[illegible] lium,[illegible] ceffione [illegible] q.l.cor[illegible]

16 mittente [illegible] quanto [illegible] re tantum [illegible] præfumpto. [illegible] bet vxor [illegible] effe [illegible] & [illegible] in tex. ita decidit Bal. [illegible] Nam [illegible] ff.48.in [illegible] adulterium [illegible] debuit locum in [illegible] procter [illegible] & tactum. [illegible] Bal. [illegible] rea, [illegible] alleg. per [illegible] uare [illegible]

17 vxor ad hoc tene[illegible] fi non propter, [illegible] & [illegible] ferua marit, hæc [illegible] minus aftrictus [illegible] dominæ [illegible] amus [illegible] vxore

18 vt perdat [illegible] p deb[illegible] dote, a [illegible] co text. in l. [illegible] tum hab[illegible] communium [illegible] tactum, [illegible] adulterio.

19 [illegible] Primo [illegible] causis, in Auct. vt [illegible] de appel.

20 cog. recipit ext[illegible] vel maiori † ra[illegible]ne. Ifta eft communis opin. Alex. & [illegible] non licet, C. de liber. præt.

21 ¶ †Secūdo [illegible] quod [illegible] tétans [illegible] ofculum & [illegible] vt eft te[illegible] adul. & in [illegible] cap. nec aliqua, [illegible] arte. Non [illegible] modo contrari[illegible] no non[illegible] A[illegible] rem, quia cā impune[illegible] de Caf. ibi & [illegible], C. de fideicō. & in c[illegible] 21. incip R[illegible], fecundum antiquam [illegible] parte, fecundum nouā

22 impre[illegible]. ¶ †Secu[illegible] decifio Alex. no[illegible] in viduā comm[illegible] adulterium: habet [illegible] quòd non habet vidua, [illegible] l. in can. fin. 14. quæft. vl. [illegible] viduali thoro, quia poteft illud de[illegible] C. de fecundis nuptijs. Non obftat fecundo [illegible] non fiat extenfio, quia refpondetur primo [illegible] fecundum magis communem fen[illegible] eft extenfio ēt in [illegible]ibus, fecundum Pan. in [illegible] Sc latè per [illegible] in proœ. Gregor. in v[illegible] l. ff. ff. [illegible]us voc. ¶ Secundò hic non fit [illegible] cafus expreffus in d. l. confenfu, vt fupra inde[illegible] quòd nō fit ex præfumpta probatione vxor dot. pr[illegible]anda, refpondeo faciendo affumptum, vnde dico, quòd fi maritus inueniretur a-

23 dulterio † & ad illud probandum deduceret ofculum, vel tactum, deberet fucc[illegible] fed ego teneo, quòd ex folo ofculo, vel tactu priuetur, fit ergo cautus maritus quomodo libellum infirmat. Declaro modo, & tēpore rigorem huius decifionis, vt procedat quādo vxor libidinis caufa fe patitur ofculari, vel tāgi, vel manuculari, fecus fi charitatiuè amicitiæ caufa deofcularetur extraneum virum, l. fin. ibi, libidinis caufa, C. de repud.

24 ¶ †Secu[illegible] declaro, vt non procedat in locis, vbi eft contraria confu[illegible] excufat a pœna tempora- [illegible] glof. & ibi Panor. in cap.

[illegible] tamen exc[illegible] de qua late [illegible]

25 [illegible] certu[illegible]

26 [illegible]

27 ¶ Inducitur [illegible]

28 [illegible]

[illegible] ff. de iud. vbi [illegible] ius reuocan[illegible] iudicio [illegible] & tamen fi [illegible] heret [illegible] ¶ Et tenendo iftam pa[illegible], cum [illegible] quia in his iurious iudex caufæ præparato[illegible] erat etia[illegible] competens caufæ præparatæ in cafu autem noftro iud[illegible] inter laicos non e[illegible] competēs in caufa præparata, [illegible] fit generale, infra de foro competen. Quid tenendum. [illegible] communem fententiam cum vna reftrictione [illegible] veritate habenda eft videnda an difpofitio cap. [illegible] competen. libro 6. quæ vult, quòd iuramētum addat [illegible], procedat etiam fi agatur ad [illegible] onē contracta. Dec[illegible] tenet, quod non, per tex. in l. fecund. & quod ibi [illegible] Bal. C. vbi & apud q[illegible] contrarium credo verius per tex. in dicto cap. fin. in ver. cognitio caufæ, vbi dicitur, quòd iuramentum addit forum foro, non vt cognofcatur de iuramento tantum, an fit licitum, vel illicitum, fed etiam, vt cognofcatur de caufa, quæ eft contractus, fuper quo fuit iuratū, an fit obferuandus, vel ne. & ita illum textum ponderat Bellamera ibi in 3. q[illegible]one. [illegible] fi dixeris conceffa habilitatione fublati fūt eff[illegible] umen. ca. ceffante, de appel. Refpondeo,

29 [illegible] † du[illegible] itatio, quædam plenaria, per quam de[illegible] illicitum, & propterea abfoluitur iurās. ifto [illegible] fa[illegible], quod non cognofceret amplius de caufa præparata per eundem epifcopum, quia iam hoc eft officio fuo, l. iu[illegible] d[illegible] poftea quam, ff. de re iudic. Secunda habilitatio eft ad finem agendi, & illa non tollit effectus iuramenti, fecundum Panorm. in capit. [illegible] & ibi Felyn. colum. 7 in [illegible] de iureiuran. & in al[illegible] procedit decifio Bal. & cōmunis ratio, quia cum [illegible] Fran. [illegible] Decret.

fit

[illegible] cepit competens iudex ratione iuramẽti in causa tam
præparatoria, quàm præparata, incipiendo cognoscere de cau
sa præparatoria [illegible] occupat iurisdictionem etiã in causa præ
parata, c. ex tenore, supra de rescrip. l. ubi cœptum, ff. de iud. nõ
obstante contraria. Primò non obstat argumentum, quod mi-
nus dignum &c. quia in materia præoccupationis non consi-
deratur [illegible] dignitas, cũ præsupponatur competen[illegible] ba
tur in d. l. [illegible] dinarij, sic inducendo causa petitorij est [illegible],
quã sit causa [illegible] ssorij, l. prima, & ibi not. C. si de iu [illegible]
[illegible] & [illegible] mẽ iudex, [illegible] incepit cognoscere de [illegible] io,
præoccupat [illegible] risdictionem [illegible] etiã in petitorio d. l. or [illegible]
l. j. C. ad exhibẽ. res [illegible], quod nõ probat [illegible]
se, ex eo, quo [illegible] iudicẽ, possit [illegible]
[illegible] dice, qui [illegible] hibitione. Se[illegible]
[illegible] udex caus[illegible] toriæ ad exhibendum [illegible] mpetens
[illegible] causa rei [illegible] nis præparata, quia [illegible]
[illegible] ebilem. quo [illegible] su iudex rei exhibitæ n [illegible], sed
est iudex domicilij, secundum glo. in l. fin. C. [illegible] m act. Ad
tex. [illegible] alleg. in dicto [illegible] d & si dubitetur, respondeo, quod
causa præparatoria ibi erat præiudicialis causæ præparatæ. Ex
istis remanet defensata commun[illegible] quam puto nõ procedere
ubi iudex secularis ante petitam habilitationẽ incepisset co
[illegible] oscere de causa præparata, ratio, quia tunc fundamentum
[illegible] occupationis retorqueretur cõtra episcopum. Et sic rema
[illegible] expedita prima continuatio ¶ Circa [illegible] dam continua-
[illegible] onem aduerte, quia uidetur defectiua, [illegible] continuatio
non adaptatur ad tit. de pac. & de trans[illegible] facere perfe
ctam [illegible] ontinuationẽ ad [illegible] mnes titulos [illegible] cedentes, suppleas,
[illegible] hic per Dom. Ant. [illegible] Item, ut um est de quibusdã præ
[illegible] ps ad iudicia e[illegible] ¶ Secundò aduerte, quia n[illegible]
[illegible] fieri ad proxima, [illegible] et ad titu. de arbi. quia arbitri n[illegible]
lam habent iuri[illegible] m, [illegible] in l. notionem, ff. de uerbo[illegible]
[illegible]. Solu. illa verba Pan. & potestatẽ iudicandi, tol unt [illegible]
trarium, quia arbitri etiã iudicant, c. a iudicibus, [illegible] undi[illegible] e-
30 ione sexta, l. di[illegible] m j rofe[illegible] re, §. stati. ff. de ar[illegible] ¶ [illegible] ter[illegible] aduer
te, quia ante[illegible] ista conti[illegible] one, etiã nitur [illegible] testi. & de fide
instrum. erant præmittendi [illegible] nam testes instru
[illegible] ta iudiciorum, c. [illegible] on [illegible] le si le [illegible] ntrũ. Solu. Pan.
31 [illegible] utur de instrumen[illegible] sed testes di[illegible] unt instru-
[illegible] parti, & [illegible] bationes tex. est in l. j. ruina,
[illegible] eden. Nec obstat [illegible] tiones sunt iud[illegible]
[illegible] l. de probat [illegible] unt in[illegible] umẽta iudicium, quia re-
[illegible] ista non est bona [illegible] uentia probat, l. belli obla
[illegible] d[illegible], vt dixi supra, [illegible] tamen [illegible] sequ[illegible], q[illegible] belli obla
tio sit in[illegible] men[illegible]
32 partis, [illegible] quo iudex in[illegible] et med antibus [illegible] ¶ Alio
modo [illegible] Basig. quod Pan. loqu tur d[illegible], quibus
iudi[illegible] dicant ex necessitate [illegible] positio [illegible] de te-
stibus, quibus iudices non tenentur cedere. l. [illegible] b. ista
re sponsio nihil valet, quia [illegible] iudex tenetur iudi[illegible] are secun-
dum leges, c. cum æterni [illegible] libro sexto, [illegible] p. 1. supra, de
consti[illegible] tetur iud[illegible] care [illegible] undum acta & probata, l. illici-
tas, §. ver [illegible] de offic. [illegible] Nec obst. l. [illegible] quia verum est, q iu
dex non tenetur credere t[illegible] subsistente causa, secundum
Bartol. in l. [illegible], de infam. eod[illegible] modo non tenetur ex
caus[illegible] sequi [illegible] l. ad [illegible], ff. de p[illegible]. & est singulare dictũ
Innocen. in [illegible] & [illegible] vn. late, su[illegible] ¶ Ter-
tia fuit con[illegible] Panor. [illegible] visum e[illegible] Istam
continuationem impug[illegible] at [illegible] hic, qui [illegible] exep[illegible] debet præ
cedere exemplatu[illegible] in testamento, ff. de condit. & [illegible] monstr.
Istam continuationem nititur saluare Dec. sed nihil e[illegible] & con
tra stringo nouiter aliud fundamentum. Nam ante[illegible] ista con
tinuatione, quia supra tractatur de arbi. erat vi[illegible] m de iudi-
cibus, & non de iudicijs, & tamen tractatus de iudi[illegible] antepo-
nitur. Ego aute[illegible] nouiter conti[illegible] Viso de iudi[illegible] bus tam
ordinarij[illegible], quam leg[illegible], vt in tit. de rescrip. de elect. de [illegible] fil. de-
leg. de off. [illegible] & [illegible] nullib[illegible] conueniens videre de h[illegible] quæ in
dicibus [illegible] tur. Et [illegible] leo positus fuit titulus de arbitr. Et vi-
[illegible] o plenè tra[illegible] iudicium, & comm[illegible] iudicibus assimilantur
congruum fuit videre de iudicijs. Vltimo videtur, q ista rubr.
sit male situata, & quòd tituli tractantes de contractibus, & de
delictis debuerunt anteponi, quia contractus sunt de iure gen-
tium, l. ex hoc iure, ff. de iust. & iu. Iudicia verò sunt de iure ci-
33 uili, † l. 2. §. deinde, ff. de orig. iur. ergo cõtractus præferẽdi, §. sin
34 gulorum, Inst. de rerum diui. ¶ Secundò, quia causa debet † præ
cedere accusatum, l. 3. §. ex pluribus, ff. de acquir. pos. Nam cau
sa est, ad cuius esse sequitur aliud, secundum Bar. in l. vbicunq;
colum. 2. ff. de interro. act. tunc sic sine actione nemo experitur
35 † l. si pupilli, §. videamus, ff. de neg. gest. Actio autem non est si-
36 ne obligatione, † & obligatio, sine cõtractu, vel quasi, delicto,
vel quasi, Insti. de obli. [illegible] ex contra. vel quasi, &c. Ergo contra-
[illegible], & delicta sunt [illegible] iudiciorum, per regulam vulgatam,
[illegible] quod est causa causæ, est causa causati, [illegible] manumissiones. ff.
[illegible] iust. & iu. Cogito, quia consider[illegible] uersis [illegible]

37 ter [illegible] tuatio toleran. ¶ † Sec[illegible] cium. Rñ-
det Pan. q potest quattuor m[illegible] colli-
ge octo [illegible] nclu[illegible] es. Prima [illegible] æ-
quiuocum [illegible] plura sign[illegible] merat
Pan. plur[illegible] unt [illegible] adde
gl. super [illegible] eod. [illegible] g. co[illegible] untur, quæ enumerat
15 [illegible] cata Se[illegible] ad [illegible] alias significatio-
nes. a quando etiam [illegible] p[illegible] lge[illegible] §. quum
anno, & ibi glo. ff. de [illegible] ione,
secundum glo in l. c[illegible] ff. [illegible] er. pet. [illegible] quando
sumitur pro causa, secundum Pan[illegible] ne. col.
2. j. eodẽ ita intelliges [illegible] c. nul[illegible] uantum
Mod. dicit q etia[illegible] tex. in l. j. ff.
si ex noua cau. [illegible] §. [illegible] e excep. l. b. 6.
dec. id 2. q. [illegible] intelligitur
co[illegible] Quære [illegible] ò adde [illegible] uod Pan.
vid[illegible] arius. primo [illegible], q[illegible] vult diffinire iudicium
prout [illegible] pro instantia causæ discutiẽdæ, & sic n futurũ:
postea dicit, q iudicium est discussio de præsenti. Dec. hic ni-
titur saluare Pan. vt [illegible] tu verò [illegible] aliter, & dicas q
illud verbum, & [illegible] tollit contrarietatem, iuncta do
38 ctrina Bart. in [illegible] ponit partes iud[illegible] j. ¶ † Secunda
sit conclusio, iudicium est actus trium personarum in iudicio
contendẽtium, secundum Summ[illegible] ista diffinitio *communiter*
approbatur. E[illegible] o autem arguo contra quodlibet verbum ipsius. pri-
mò non vi[illegible] ver[illegible], dum dicitur q est actus in [illegible] gulari, quia
vnicus actus [illegible] ntum non facit iudicium, c. quoniam contra fal
sam, j. de proba. Sol. istud nomẽ, actus, ponitur in [illegible], quæ
39 † indefinita æquipollet vniuersali, ca. quia circa, [illegible] priui. l. si
pluribus, ff. de leg. 2. ista s[illegible] lutio non videtur v[illegible] indefini
ta æq[illegible] ollet vni[illegible] ali du[illegible] s, vel d[illegible] té, uel col
le[illegible] c[illegible] undum Bar. in [illegible] uribus, [illegible] l. si. distr. butiue nõ
hic, q[illegible] buẽd[illegible] a[illegible] us [illegible] d ciales par[illegible] partim actori,
partim iudici, non erit v[illegible] m q[illegible] collectiue non,
quia s[illegible] queretur, q si reu[illegible] e [illegible] ax, quod nõ es
set iudicium, quia n[illegible] on [illegible] tu[illegible] actuam tri[illegible] perso
narum, cuius contrari[illegible] v[illegible] 1. j. eod. iuncta
rub. Sol. dicas, q stat [illegible] c. A[illegible] podeo q verum est,
qu[illegible] d reo co[illegible] mace & non comparente, non [illegible] propriè iudi
cium, ita probat tex. in [illegible] j [illegible] petrandum. §. j. C. e[illegible] ¶ Secundo
non vi[illegible] uera d[illegible] in di[illegible] personarum. Nam in iudicio inqui
sitionis specialis non [illegible] eniunt nisi duæ personæ, iudex &
reus. c. qu[illegible] ter & [illegible] le ac[illegible] & tamẽ e[illegible] iudicium. Sol.
secundum Pan. hic [illegible] intur in[illegible] uum secũdum communiter
accidentia. Nota j roncede[illegible] q valet [illegible] finitio, quæ conuenitur
cum diffinito a cõ[illegible] co[illegible] tingentibus. istud etiã firmant Imo.
& Alex. in rub. ff. sol. mat. idẽ tenet Card. Ale. in rub. j. de app.
ista solutio non satisfacit. primo, quia hodie (secundum quod
experientia docet) magis cõiter frequentat iudicium inquisitio-
40 nis, quàm accusationis. ¶ † Itẽ non [illegible] verum, quod sufficiat
diffinitionem cõcludere a cõmun[illegible] tingentibus. Et con
trarium tenet d. meus in rub. sol[illegible] qu[illegible] nu[illegible] d ffinition
tio esset in iure periculosa, [illegible] Abb. contra re
gulam l. omnis diffinitio, [illegible] parum me mouet,
quia diffinitio nõ dicitur peric[illegible] pectu sui, [illegible] respectu
eorum, qui pertinacit[illegible] adh[illegible] nitioni, [illegible] Bononiẽ.
carotio. ita dicit gl. in d. l. [illegible] ionitio. vnde allego in con-
trarium esse tex. in d. l. j. [illegible] m [illegible] de d[illegible] l. sic indu[illegible] ordi-
tur ibi, q diffinitio, quæ [illegible] impugnari per obi[illegible] em do
li boni, non valet, & t[illegible] a commu[illegible] te[illegible] ibi dolus
41 tacitissime est bonus ¶ [illegible] ecũda [illegible] P[illegible] q in iudi-
cio inquisitionis et[illegible] interuei[illegible] s personæ, [illegible] de, reus,
& fama, quę locum ten[illegible] t accusatori [illegible] d. [illegible] ter & quando.
Ista solu. etiam non [illegible] detur tuta, quia licèt adsit fama, nõ tamẽ
contendit, ut d[illegible] tur in diffinitione. nõ. n. fama se inscribit, nõ
sui copiam facit, n[illegible] tatis. poteris forte dicere, qđ ficte con
tendit. Itẽ est dare [illegible] iu[illegible] quisitionis, ubi fama non inter-
uenit loco accusatori[illegible] si inquiratur ad impediendum,
ne promoueatur p[illegible] prælaturã, prout declarat Panor.
in c. primo, in [illegible] de off. ordin. ¶ Tertia datur solutio per
Barb. hic, q[illegible] nitio debet intelligi de iudicio ordina
rio, sed inqu[illegible] o est iudicium extraordinarium, vt tenet glos.
in c. quoniam contra fa[illegible] lam j. de probatio. Ergo tu adde [illegible] uod
istam solu. etiam sensit glo. in c. primo, 4. q. 4. veritas huius solu
42 tionis pendebat ab his, quæ dicam in seq. quæst. Pan. ¶ † Tertiò
non videtur vera, dum dicitur, trium personarũ, imò est actus
quatuor personarum, capit. 14. quæstione 4. ubi dicitur in om-
ni iudicio semp necesse est esse quatuor personas, iudices, ac-
cusatores, defensores, & testes. huic difficultati dantur plures
solutiones. Prima solutio datur hic per Dec. post A[illegible] in Sum
ma, C. eo. quòd testes non sunt necessarij, nec de substãtia iu-
dicij, vt concludit Bartol. [illegible] pro[illegible] atam. C. de sente[illegible] uterdo
[illegible] iud. & Pano. in [illegible]
[illegible] in ca[illegible]

e.i.respondetur,quòd illud verbum,necesse est,debet exponi,
idest conueniens est,prout exponit gl. in c.nosce. 77. distin.
Ista solo non placet,per regulã,quæ est, quòd vna determina-
tio respiciens plura determinabilia, debet æqualiter determi-
nare,l.iam hoc iure,ff.de vul.& pup.ergo illud verbum,neces-
se est,terminãs omnes quatuor personas,debet pari modo de-
terminare,& sic,quòd testes sint ita necessarij, sicut iudices,&
rei.Secundò modo rñdet Basig.hic,q. tex.in c.1. debet intelli-
gi de iudicio iusto, diffinitio verò loquitur de iudicio valido.
Ista solutio est euidenter falsa, quia iudicium potest esse iniustũ
sine testibus,c.afferre,j.de præsump. l.manifestæ,ff.de iureiu.
cum sim. Secundò,quia ille tex.dicit in omni iudicio vr,ergo
tam in iudicio iusto, quàm iniusto. Tertiò sequeret, q. ista diffi
nitio tãtum diffiniret iudicium iniustum, quòd est temerariũ
dicere. Tertiò modo rñdet idem Basigna.q. in ista diffinitione
dr,trium personarum contendentium,non tamen negat quin
debeant esse testes in iudicio non contendẽtes. Ista solutio nõ
placet,quia arguit diffinitionem esse defectiuam. si enim sunt
necessarij testes,vt dr in d.c.1. quare non fuerunt comprehẽsi
in diffinitione? Quartò respondet Dec. ad aliud propositum,
quòd non sequitur, in diffinitione non sunt omnia necessaria
comprehensa,ergo diffinitio mala.patet secundum eum,in iu
dicio est necessaria litis cont.& tamẽ in ista diffinitione nõ est
cõprehensa.Et subdit,q. ita no.in l.j.ff de testa.Ista solu.displi-
cet,quia duo falsa continet.est enim falsum primum dictum,
dum dicit q. in ista diffinitione non comprehẽditur litis cont.
q.a illud verbum,actus, indistinite prolatus in diffinitione,om-
nes actus iudiciales comprehẽdit. Ẽm falsum est, dum dicit,q.
non est necesse,q. omnia necessaria cõprehendantur in diffini
tione. falsitas sic ostenditur, diffinitio est demonstratio quid-
ditatis,& substantiæ rei diffinitæ,ẽm Pan.in rub.j.de sent.ex-
comm. Modò si necessaria omittantur in diffinitione, est im-
possibile q. ipsa diffinitio demonstret perfectam substantiam,
eo quia omissio eorũ,quæ sunt necessaria,vitiat subiectũ,§.pre
tium,Inst.de ꝯhẽ.emp.& tradit Bar.in l.j.ff.de ven.insp. Quin
tò ergo cogita si potest responderi q. diffinitur iudicium put
in esse deducitur,quæ diffinitio vr est melior ẽm Bart.in l.j.in
2.col.ff.de acq.poss.Sed iudicium formatum in esse deducitur
per litis cont.quo tpe nõdum testes possunt interuenire in iu-
dicio,vt j.c.1.& per totum,vt lit.non cont. Ad tex.in ca.1. rñ-
deo,q. loquitur de iudicio prout perficitur, non prout forma-
tur,etiam solo non vr tuta,quia Pan. dicit velle diffinire iudi-
cium prout sumitur pro instantia causæ discutiendę,& partib.
eius.Sextò cogita si potest dici, q. ista diffinitio intelligitur de
personis veris:tex.verò in c.1.loquitur ẽt de fictis,probatio.in oĩ
iudicio saltem debet esse iuris præsumptio loco testium, d.ca.
afferte mihi gladium,& d.l.manifestẽ. istæ enim præsumptio-
nes sunt liquidissimæ probõnes, & repræsentant personas te-
stium,ẽm gl.in l.j.C.de testa.mihi Septimò cogita,si põt dici,
q. depositiones, & productiones testium dicantur acta partiũ,
d.c.qm ꝯ,de proba.l.j.C.de eden. Et ideo satis includuntur in
diffinitione in illo verbo,actus.Non vr vera,dum dr, trium p-
sonarum. finge casum,q. sunt plures litis consortes actores,vel
rei,vt esse põt,l.j.C.de cõsor.eiusdẽ lit.no.gl.in c.eũ M Ferrar.
de consl.Itẽ pone, q. sunt plures iudices delegati in eadẽ cau-
sa,c.pastoralis,§.de ref.nõne erunt plusquã quatuor? poterant
forte esse viginti,& tñ erit iudicium.Sol.illud verbũ, triũ per-
sonarum, debet intelligi idest trium generũ personarum, vel
trium partium.ita voluit gl.in l.seruus,C.eo.Quintò vr inepta,
dum dr,in iudicio.vr.n.q. idem per idẽ diffiniat,quo nihil ab-
surdius,vt si dicerẽ,hõ est homo. Sol.expone verbum,in iudi-
cio,i.loco,vbi ius redditur ẽm Pan.& Mod.Sextò & vlt.nõ vr
ꝯuerti dum dr,contendentium,qa põt lis cõtestari p cõfessio-
nẽ,per q̃ non contenditur,ẽm gl.in c.dudum, §.de elect. solo
colligit ex scriptis Pan.in c.1.col.2. j.de lit.cõt.Tertiò collige
aliam diffinitionem iudicij,ẽm Zaba.hic. ista diffinitio cõiter
damnatur,quia conuenit decreto iudicis,qđ non est iudicium
l.magis puto,§.vt passim,ff.de reb.eo.item quia cõuenit com-
pulsioni factæ per iudicem ad ostendẽdũ malefactorẽ, de qua
per Bar.in l.ciuile.C.de fur.& in c.is,qui cũ fure,eo.tit. Item
conuenit iudicio inquisitionis gñalis, qđ non est propriè iudi-
cium,vt §.dixi.Itẽ ob.tex.in d.c.forus,quem Pan. voluit sic in-
ducere,iudicium,dr dum discutit,& sic post litem contest.&
tñ iudex etiam ante lit.contest.agit,vt veritatem habeat. Sunt
qdam,q rñdent, q. Zabarella diffinit iudicium large,prout in-
cipit a citatione,sed non aduertunt,q. Pan.affirmat diffiniri iu
43 diciũ, prout capit pro instantia causæ,& partibus eius. †Quar-
tò collige aliam diffinitionem,ẽm Azo.& Card.Contra istam
diffinitionem adducitur etiam tex.in d.c.forus, dum dr q. cau
sa est dum proponitur,iudicium dum discutitur,ergo malè dr
in diffinitione,q. est causa.Sol.verbũ,causa, ponit in diffinitio
ne tanquã genus.Nã causa propriè dr tam ante, q̃ post litẽ cõ-
test.ẽm gl.& scrib.in l.causas,C.de trãsa.Scdò ꝯ ista diffinitio-
nẽ obstat,quia non ꝯuertitur cũ diffinito.ꝯuenit.n.arbitro ar-

biter n.necessariò tenetur ius reddere,l.j.§.j.ff.de arb. Sol.uer
bum,necessariò intelligitur respectu partium,non iudicis. Nã
44 iudiciũ† redditur in inuitũ,l.inter stipulantẽ,§.j.ff.de uerb.ob.
Arbitrium uerò uoluntatie subitur,ẽm Mod.in auct. ꝯsidera
q. etiã arbitriũ reddi ur in inuitum.licẽt.n. compromissum sit
uoluntariũ in quam personam fiat, tñ ipsum compromittere
causatiuẽ est necessariũ ad effectũ effugiendi iudicij,ẽm Bar.
in rub.C.de pact.& do.Ant.hic.Itẽ laudum arbitri ẽt fertur in
inuitũ,l.cũ antea.&.C.de arb.Præterea sequeret, q. si actor &
reus cõsentirent in iudicem non suum, prout pñt laici libere,
e.significasti,& e.si diligenti,j.de foro comp. q. isto casu corã
eo nõ esset iudicium, quod est manifestẽ falsissimum, ut dicã
in c.j.j.eo. Quintò collige aliã diffinitionem. Ista etiam vr fal
sa,ẽm Dec.qa conuenit decreto, & sic nõ ꝯuertitur. Huic dif-
ficultati respõdet Basig.q. secutus postea fuit Dec. q. diffini-
tio Pan.debet intelligi de iudicio largẽ, prout cõuenit etiã de
creto,qđ nõ credo uerum per ea,quę §. dixi.Respondeo ergo
aliter,q. illud uerbũ,coram iudice,tollit,ꝯrium, nam discussio
quæ fit ĩ decreto,fit ab ipso iudice,d.§.ne passim. Discussio ue
45 rò.in iudicio propriẽ fit corã iudice,ut dicit Abb.† Sextò colli
ge,q. ante litẽ contest.non dr propriẽ iudicium. Alleg.Pan.gl.
in l.iudiciũ soluitur, ff. de iu.& tex.in l. amplius non peti,ff.rẽ
ratã haberi. Pro ista conclusione Mod. hic adducunt infinita.
Tu adde gl.in l.cũ fundus,in prin.& ibi cumulat Alex. ff.si cer
tũ pet.& gl.quam ibi no. Abb ad statutum, in c. super qõnum
in prin.in uerbo,litis exordium,§.de off. deleg.Et ex ista ꝯclu
46 sione oriuntur tres aliæ.Prima,†q. litis contest.est caput, & la-
pis angularis iudicij,ẽm Pan.post Bal. in ca.j. j.de lit.cõte.& p
d.Ias.in l naturaliter,§.nihil cõe,col.24.ff.de acq.pos.Secundò,
q. oĩa quæ fiunt ante litẽ contest.dñr præparatoria iudicij, de
cuius ueritate dixi §. Tertia,q. ante litẽ contesta. iudicium dr
futurũ,de quo per Bar.in l.si post litem,ff.de excep.Contrariã
opi.tenet gl.in rub.C.de in ius uoc.& Ang.in l.C.eo.Discutia-
mus fundamenta pro ista parte,cõtra communem, adducitur
primò tex.ĩ §.fi.Inst.de pœ.teme.lit. Huic respondet Dec.q. il
le tex.facit pro,non contra,ponderando tex.ibi, & in uersi.in
stituendarum actionũ, qđ est futuri temporis.Ista solutio non
placet,qa nõ sequitur. actio nõdum est instituta, ergo iudiciũ
non est inchoatum. Hæc.n. consequentia confunditur ex illo
tex.dũ dicitur principium, quod non potest subsistere, nisi da
to aliquo ente,l.eius qui.ff.si cer. pet. Ego aŕr respondeo, q. iu
dicium dr inchoatum ante litem cont. tñ non est propriè iudi
cium,sicut non tenet ꝯsitia,domus est inchoata. ergo est pro-
priẽ domus,l.j.§.cępille.ff.de poll.facit,quia nõ valet arg.a ẽm
quid ad simplr, qñ ẽm adiacens alterat primum, l.si hõ mor-
tuus,ff.de verb.ob.Bar.in l.Lucius,§.quæsitũ,ff.de leg.j.plenẽ
tradunt Senen.in rub.ff.de vu g.& pup.Secundo ꝯ cõem ad-
citur tex.in l.vbi cęptum,ff.de iud.iuncta l. si quis postea, eod.
tit.& c.pen.j.ti.prox.Huic respondet Dec.dupliciter. Primò,
quod illa iura loquuntur largẽ, vel secundò, quòd loquuntur
quantum ad effectum præuentionis. prima solutio non est rea
lis,secunda non hẽt annexam rationem, quare magis dicat iu
dicium respectu præuentionis, quàm respectu aliorũ casuum.
Ego statim aliter rñdebo. Tertiò ꝯ communem obstat tex.in
l.is,qui se obtulit.ff.de rei uẽd.& in l.si is,qui Romæ,ff.de iud.
ubi reus litem cõtestando dicitur acceptare iudiciũ,quod cer-
tẽ non posset acceptare si nõ est, d.l.eius, qui in prouincia, ff.si
certum petatur.Iste tex.valde stringit. quid tenendum?ego ꝑ
clara resolutione oĩum facio tres conclusiones. Prima conclu
47 sio,†ante litem contestatam iudicium dicitur inchoatum, sed
nondum formatum, vt probaui supra in prima cõtinuatione,
& ita loquitur bonus textus in d.§.finali. Instit.de pœna teme
re litigantium. ¶Secunda conclusio, post citationem ante li-
tem contestatam respectu iudicis & actoris, dicitur iudicium,
non autem respectu rei.ita procedit textus in dicta l.is, qui se
obtulit,& in dicta l.si is,qui Romæ. Hinc est,quòd respectu a-
ctoris & iudicis per solam citationem inducitur præuentio,di
cta l.ubi cęptum. non autem respectu rei,qui alias habeat ius
declinandi forum,l.non uidetur,ff.eodem.tradit plenẽ Fel. in
cap.ex tenore,supra de rescr. Hinc est quod actore contuma-
ce post citationem potest reus petere se absolui ab instantia iu
48 dicij.auct.quod fieri. C.de dilat. † Tertia sit conclusio,post li-
tem contestatam iudicium dicitur formatum,tam respectu iu
dicis,quàm actoris & rei. ita procedit tex.in ca.forus, de uer-
bor.sign.& ita procedat communis opin. Præmissa inducunt
ad duas quæstiones,stat statutum in ciuitate, quòd minor 25.
annis,maior tamen 18. habeat legitimam personam standi in
iudicio:quæritur nunquid virtute præsentis statuti, si maior 18.
fuerit confessus debitum ante litem contest.an contra eũ pos-
sit fieri præceptum de soluendo tanq̃ ꝯ confessum in iudicio
iuxta l.si debitum,ff.de iud. vr q. non, quia statuta sũt propriẽ
intelligenda.cap.in nostra,j.de iniur.l.quicquid astringendæ,
ff.de verb.obl.Modò ista confessio,cum sit facta ante lite con-
test.non videt facta in iudicio, ergo statutum non habebit lo-

eum in casu nostro.& ita decidit D.Sign.de Homo.cons.163.in-
cip.Statuto ciuitatis Mediolani.Istam dec.dánat Dec. tali fun
49 dimento.cui conceditr, qđ † est plus, non dēt negari qđ est mi-
nus,l.non debet,ff.de reg.iu. plus aūt est esse,in iudicio ꝓprio,
ſm eum,ꝗ iudicio improprio & extraordinario , arg.gl.in l.j.
C.qui admit. Considera,ꝙ ab isto fundū faciliter pōt defendi
opi.Sign. negando quantū ad terminos qōnis nostræ minorē
conclusionem.nam vbi non seruatur ordo iudicij,ibi fraus est,
& non maturitas consilij , vt scribit Hiero. super Hieremiam,
quē refert Fely.in c.ecclesia S.Mariæ,13.col.de const. ergo po
terunt moueri statuentes ad concedendū , ꝙ maior decem &
octo annis possit stare in iudicio ordinario, qa ibi cessant frau-
des,non autem ĩ iudicio extraordinario , in quo facillimè pos-
sunt minores decipi.Ex alio tamen pōt redargui opi. Do.Sig.
quia si per statutū conceditur confiteri post litem cōtest.& sic
post principium litis,a fortiori debet esse licita cōfessio ante li-
tem cōtest.& sic in principio litis,aliàs diceretur occasio calū-
nijs & protelationibus litium,contra c.finem litib. ĵ. de do.&
contu.Secundò infertur ad aliam q.Dicit statutum,ꝙ forensis
non audiatur, nisi satisdederit ante litem conte. de expēsis re-
stituendis in casu succumbētiæ:forensis non satisdedit.Dubita
tur,an iudiciū sit nullum?Præmissa faciūt,ꝙ non, quia ante li-
tem cont.nō est iudicium,ergo qđ non est , vitiari non pōt,l.si
sub ꝯdône,§.post defectum,ff.de iniu.rup.& irri.test.Et ita de-
terminat Bal.in l.arbitro,ff.qui satis.cog.& sequitur Alex.cōsi.
77.col.2.vol.2. credo, ꝙ ista decisio nō sit vera, posito, ꝙ reus
opposuerit,& petierit satisdationē sibi præstari , iuxta doctri-
nam Bar.in l.1.§.sublata,ff.ad Treb.& Pau.de Ca.& Mod.in l.
vniuersa,C.de precib.Imper. offeren.moueor,quia ante litem
cont.est iudiciū inchoatum.Item ex parte iudicis & actoris dr
iudicium,vt sup.probaui.Ergo subest aliqđ iudiciū,qđ possit vi
tiari,s.principiū iudicij:& iō succedit illud,quæ malo inchoata
sunt principio, vix est vt bono peragantur exitu , vt dicit text.
in §.sed non aliter, in Authē.vt iud.sine quoquo suffra.¶ Septi-
mò no.ꝙ ꝯfessio facta ante litem cont.dr facta in iudicio,l.vo-
luit,cū gl.ff.de interr.act.De hoc remitto me ad ea quę dicen-
tur in c.at si clerici ĩ prin.& ibi latè Pan.col.4.& 5.j.e.¶ Octa-
uò & vltimò nota etymologiam iudicij traditam in d.c. forus,
50 vel aliter,dic†ꝙ iudicium denominatur a iudice tanquam di-
gniori,& potentiori,secundū Bal.hic.Bene facit l.cum quęrit,
ff.de sta.hom.& quæ tradit Bar.in rub.ff.sol.mat.¶ Tertiū quæ
ro,quare dictum sit in rub.de iudicijs,& non de iudicio?rñdet
Pan quia multiplex est iudicium sunt qui dicunt,ꝙ solutio nō
tenet,quia dr in ff.de no.ope.nun.& tamen multiplex est nun
ciatio,l.de pupillo,§.meminisse.ff.de nou.ope.nunc.Sed istud
parum ad propositum,potius enim tendit ad arguendum au-
thorem Digestorum,quam rationem Pan.& quia vnica tantū
est nunciatio,quæ tribus modis practicatur,vt dicitr in d.§.me-
minisse. Vel aliter dico, ꝙ habito respectu ad singulas species
iudiciorum rectè fuit dictum de iudicijs: habito verò respectu
ad ipsum genus,rectè etiam fuisset intitulatum de iudicio , ca-
51 piendo iudicium in genere.Nam†posito genere,posita ēt dici
tur quælibet eius species,l.si quid earum, §. inter emptū,ff.de
leg.3.¶Iuxta hoc quæro,quotuplex sit iudicium Pan.respōdet
triplicem esse iudiciorum subdiuisionem . Prima aliud crimi-
nale,aliud ciuile.esset hic vidēdum, quomodo ciuile cognosca
tur a criminali,sed qa Abb. ĵ.ordine postposito examinat, ibi
reseruo.Secunda subdiuisio,aliud ordinarium, aliud extraordi
narium.aduerte hic,inquantum Abb.pro extraordinario iudi
cio alleg.tex.in c.nouit.ĵ.eod.Videtur enim velle ꝙ iudicium
denūciationis iudicialis,de quo loquitur ille text.dicatur extra
ordinarium.istud videtur falsum,ſm Do.And.Basigna hic,qa
in tali denunciatione proceditur ordinariè secundum Bart.in
extrau.ad reprimendum,in verbo,de plano . Considera,ꝙ
videtur errare,primò in iudicio denunciationis iudicialis pro-
ceditur officio iudicis,vt tenēt omnes in d.c.nouit, per text.in
l.j.§.quod aūt,ff.de off.præfec.vrb. ergo contra ordinem iuris,
quo cauetur vt nemo agat sine actione , de quo statim dicam.
Præterea vt fatetur Pan.in d.c.nouit,pen.col.in iudicio denun
ciationis iudicialis non seruatur exactus ordo iudiciorum , er-
52 go &c.¶ †Quæro ergo qūo discernatur iudicium ordinarium
ab extraordinario. Rñdeo dupliciter,ſm Bald.hic.omne iudi-
cium,in quo proceditur officio iudicis,dicitur extraordinariū,
ſm gl.in l.si sacco,ff.vt in poss.leg. in l. cum filiusfamilias,ff si
cert.pet.vbi videas Alex.quæ ferè omnia adducunt Mod. Ad
idem facit tex.cum glo.in l.salarium,ff.manda. in l.1.§.ex hoc
rescripto,ff.de ventre inspi.& tex.cum glo.in l.j.in princ. ff de
admin. tut. Ratio conclusionis est, quia regulariter nemo ex-
petitur sine actione,l.si pupilli,§.videamus,ff.de nego.gest.vbi
ergo agitur ex officio sine actione, agitur contra regulas iuris,
ergo erit iudicium extraordinarium , vel secundum Bal.dicitr
extraordinarium,quia ubi proceditur officio iudicis,nō atten-
53 duntur apices iuris.Secundò † respondeo,quòd vbicunq; pro-
ceditur seruato iuris ordine , siue seruatis regulis iuris , dicitur
iudicium ordinarium, vbi verò ecōtra proceditur , dicitur ex-
traordinarium,secundum Moder.hic,per tex. in l.in causæ,in
prin.ff.de minoribus.Hinc est priuilegiū , quia est priuata lex,
c.priuilegia,3.dist.dicitur ius extraordinariū,secundum Bald.
in l.pecuniam,per illum tex.C.de priuil.fisci . Tu verò aduer-
te,quòd tex.in d.l.in causæ,potius probat, ꝙ illud dicatur iudi
cium extraordinarium , quod in subsidium iure quodam spāli
intentatur,quod verò cōmuni iure exercetur,illud dicitur or-
54 dinarium.¶ †Quæro iuxta præmissa,an iudicium inquisitionis
dicatur ordinarium,vel extraordinarium . Super isto articulo
variæ sunt Doctorum sententiæ. Prima fuit opinio Innocē.in
c.cum oporteat, ĵ.de accusat. quòd sit iudicium extraordina-
rium.istam sequuntur Panor.& cōmuniter Cano.hic, sequun
tur etiam *communiter* Legistæ post Bart.in l.si maritus,§.si autē
exiens,ff.de adul.Bald.Ang.Pau.de Cast.in l.1. C.de libe.& eo
rum lib.Bald.in l.1.§.initio,ff.de offic.pręfec.vrb.& in l.etiam,
C.de furt.Ang.in l.ea quidem,C.de accus. Et ante istos idē te-
net glos.in c.qm contra falsam. ĵ.de proba.in c.multi, 2.q.3.in
cap.1.4.quæst.4.in cap.cum speciali,in versi.a iudice, de appel.
& in l.qui falsa,vel varia,ff.de testib. Et pro ista parte cōsulue-
runt Cald.consil.1.sub rub.de accu.& consil.1.de pœn. Anch.
cons.111.incip.Plura.Fulg.cons.136.incip.In causa. & 107.Vi-
sis.& Cep.cons.65.Super articulo. Pro ista parte adducitur pri
mò.illud dicitur iudicium extraordinarium,quod cōtra regu-
las iuris intentatur. Iudicium inquisitionis formatur contra iu
ris regulas,ergo erit extraordinarium. maior propositio fuit su
pra probata,minor sic ostenditur. Ad esse iudicij requiruntur
tres personæ,vt supra probaui, in iudicio inquisitionis nō sunt
nisi duæ.Item in iudicio inquisitionis proceditur lite non con
test.d.c.qualiter & quando.ergo contra ius, videlicet cōtra ti-
tulum ĵ.vt lite non contest. & quòd procedatur cōtra ordines
iuris,firmat Panor.in cap.exhibita,ĵ.eo.& in c.cum clamor,ſ.
de testi.Huic fundamēto rñdet primo loco Aret. quòd minor
ista propositio non est vera,quia in iudicio inquisitionis adest
fama loco accusatoris. Secundò,quia non est bona cōsequen-
55 tia,proceditur lite non contest. ergo est extraordinariū. †Nā
in iudicio accusationis , vbi agitur ad pœnam citra relegatio-
nem,proceditur lite non contest.l.absentem,ff.de pœn.& l.ab
sentem,C.de accusat.& tamen iudicium accusationis est ordi
narium:tamē Are.non probat istud vltimum , ꝙ iudicium ac-
cusationis,in quo proceditur lite non contest. dicatur ordina-
rium.imò ego dicam, ꝙ est extraordinarium, quia contra or-
dinem iuris.Secundò rñdet Dec. ꝙ licēt in iudicio inquisitio-
nis non procedatur cum tanto ordine, sicut in iudicio accusa-
tionis ordinario,tamen proceditur cū aliquo ordine: ergo de-
bet ēt dici ordinarium , quia plus & minus non inducūt diffe-
rentiam specificam,l.fin.ff.de fund.instru.Facit quod dicit Io.
de Ana.in cap.qualiter & quādo,2.ĵ.de accusa. col.5.vbi dicit,
quòd iudicium inquisitionis absolutè est ordinarium,sed com
paratiuē ad iudicium inquisitionis est extraordinariū. Ista so-
lutio Dec.cōtinet fallaciam, quia plus & minus in materia tan
tum non inducunt differentiam specificam , vt parua nauis,&
magna nauis.Ita loquitur d.l.fin. sed plus & minus in forma be
ne faciunt differentiam in specie, vt nauis & peluis, siue cōca.
Nam forma est illa , quæ dat esse rei,l.Iulianus, ff.si quis omis.
cau.testa.ergo vbi diuersa forma,ibi diuersa essentia. in propo
sito iudicium ordinarium,& extraordinarium differūt in for-
ma, ergo benè plus & minus facient talia iudicia differre spe-
cie . ¶Secundo,posito, quòd non differant specie,non conclu-
dit solutio sua,ergo utrunque ordinariū dicitur,quia stant ista
simul,quòd vnum sit extraordinariū , & aliud ordinarium,ta-
men vtrunque iudicium,sicut scapha, & nauis,vtraque tamen
nauis.¶Secundò principaliter facit.Iudicium,quod iudicis of-
ficio expeditur,dicatur extraordinarium. Iudicium inquisitio-
nis expeditur officio iudicis , ergo extraordinariū , maior fuit
supra probata:minor est uera.d.c.qualiter & quando,ergo con
clusio uerissima. Huic respondet subtiliter Dec. fallacia est in
maiori:nam illud,ꝙ dr iudicium esse extraordinarium,qñ agi
tur officio iudicis, procedit quando agitur ad utilitatem priua
tam,tunc.n.offenditur regula l.si pupilli.§.uideamus, ff.de ne-
go.gest.Sed ubi agitr ad utilitatem publicā, ut delicta puniantr,
dicitur agi ordinario iure,l.congruit,ff.de off.præsid. ergo erit
ordinarium.¶Tu aduerte, quia fallacia est in sua responsione,
quia non sequitur,ordinario iure concessum est delicta puniri,
ergo iudicium est ordinarium, quia cōtra regulas iuris tale iu-
dicium ad puniēdum delicta concessum est . & istud ĵ.clarius
probabo.¶ Tertio & vltimo ꝓ ista parte facit . illud dr esse ex-
traordinarium,ius quod non competit,ubi est prouisum de or
56 dinario,d.l.in causæ, ff.de min. ¶ †Iudicium inquisitionis ces-
sat,& non competit superueniēte accusatore,secundum Bart.
in d.§.si autem extraneus , ergo erit extraordinarium. ¶Huic
fundamento respōdent Mod.ut hic per eos. Vel aliter ego re-
spōdeo ꝙ l.in causæ,uult illud dici remediū extraordinarium,
quod a lege inducitur in defectū ordinarij nullo mō compe-
tentis,

tentis,uerũ iudicium inquisitionis pōt intentari,et q de iure sit
possibile reperire accusatorẽ,vt de se patet,ergo non erit extra
ordinarium.Et ita vides,q fundamenta cōis sniæ de facili pos-
sunt euitari. ¶Secunda principalis opinio fuit eiusdẽ Inn.sibi cō
trarij in c.dilecto,j.de sent.exe.quod sit iudicium ordinarium.
& istam tenent Io.And.in c.2.de rescript.lib.6.Guil.de Cun.&
Alb.in l.ea quidem,C.de accus.potissimum fundamentum est
huiusmodi.Iudicium inquisitionis est a iure introductũ,& ha-
bet certum & determinatum ordinem procedẽdi,d.c. qualiter
& quando,ergo erit ordinarium.Comprobant Mod.sic:onera
a lege introducta,dñr ordinaria,l.j.C.de uac.mun.l. omnes,C.
57 de anno.& trib.l.10.Tu dic clarius,†onera a lege introducta,q
habent certum,& determinatam præstationem,etiam respectu
temporis dñr ordinaria, vt declarat Bar. in l.j.col.5.C. de mu-
lier in quo loco.lib.10.Idem ergo dicendum in iudicio inquisi
tionis a lege inducto cum certo & determinato procedẽdi or-
dine.Huic fundamento rñdent Barb. & Mod.quod assumptũ
est falsum,nam restitutio in integ.est inuenta a lege toto tit.de
in integ.resti.ff.& C.& s.eo tit.& habet certum ordinum pce-
58 dendi,l.3.§.si minor,ff.de minor.¶Item denunciatio†Euange
lica est a lege introducta cum certa forma procedendi,c.nouit.
j.eod.Et tamen ista sunt iudicia extraordinaria. Ego respōdeo
clarius,q licet in iudicio inquisitionis seruetur certus ordo,nō
tamen seruatur regularis ordo iudiciorum.& isto respectu dici
tur extraordinariũ.Non ob.simile de oneribus, quia illa certa
59 forma præstationis a lege inducta,non est contra regulares† p-
stationes,quinimò si per accidens cōtingat imponi aliqua one
ra contra ordinarias prestationes, talia onera dicuntur extraor
dinaria,vt concludunt Bar.& Ang.in d.l.& Bertach.in tract.de
gabel.in j.char.& Gem.cons.116.col.1.in nouis. ¶Alia & secũ-
da solutio accommodatur per quosdam Mod. dicẽtes,quòd ip
sa inquisitio est remedium ordinarium,quia a lege inuentum,
sed eius iudiciũ est extraordinarium.Istam solutionẽ improbãt
Mod.quia iudicium dicitur ordinarium vel extraordinarium
considerato remedio intentato,l.cum filiusfamilias,ff.si certũ
peta.Mihi etiam displicet: quia qua ratione isti dicunt inquisi-
tionem esse remedium ordinarium,quia inuentum a iure,pari
etiam ratione compelluntur fateri eius iudicium esse ordina-
rium,quia inuentum a iure. ¶Tertia fuit quorundam opin.fa-
cientium differentiam inter ius ciuile & canonicum,& dicen-
tium q de iure ciuili procedit cōmunis opi. quia de iure ciuili
non est concessa inquisitio indistinctè,sed solùm in quibusdam
casibus,de quibus in l.2.§.si publico,ff.de adulter.De iure verò
canonico procedit contraria opi.q sit ordinarium,quia eo iure
est concessa indistinctè inquisitio,c.inquisitionis,c.super his,&
d.c.qualiter & quando,de acc.Et istam opi.tenet Bal.in c.j.col.
1.s.de of.ord.& in c.super literis,vlt.char.s.de rescrip.& in l.ea
quidem,col.10.C.de accus.Et Card.Flor.in clem.sæpe,ad fi.de
verb.sign.¶Istam opi.Bal.impugnant Are.& Mod.quia etiam
de iure canonico non permittitur nisi præcedente fama,& sic
non regulariter:sed ex hoc non meruit Bal.reprehẽdi,quia etsi
ad esse formandæ inquisitionis requiratur fama loco accusatio
nis,non tñ sequitur quòd inquisitio non sit regulariter permis-
sa,nam accusatio non conceditur sine inscriptione,c.super his,
infra de accus.Et tamen omnes concedunt iudicium accusatio
nis esse ordinarium,aliàs sequeretur,q in mundo nullum esset
remedium ordinarium:quia nihil est,quod sine forma cōceda
tur,quæ forma propterea non facit,q actus non dicatur regula
riter permissus,vt probat tex.in l.j.C.de sacrosan.ecc.& in §.di
sponat,in Auth.de nupt.iuncta l.hac ꝯsultissima,C.de testa.Ex
alio tñ uidetur,q Bald poterit reprehendi,quia non est bona
cōsequentia,indistinctè ꝓceditur inquisitio,ergo est iudiciũ or
dinariũ,quia licet cōe. datr indistinctè,conceditur ꝯ regularẽ or-
dinem iudiciorũ.Itẽ tenet ꝯña, indistinctè non conceditur,er-
go est extraordinarium.patet,accusatio furti indistinctè nō cō-
ceditur,l.nō debet.ff.de dolo.l.si quis uxori.ff.de fur. probat n.
ff.rer.amot.& tñ nullus dicit,q accusatio de furto, nō sit reme
dium ordinariũ ¶Tenendo cōem,limita dupliciter.Primò,ni
si per statutum indistinctè concederetur inquisitio: tũc esset io
dicium ordinariũ,sm Bart.& Ang.in l.si maritus.§.si extraneꝰ,
ff.de adul.Tunc.n.quia ex statuto oritur cōdictio ex lege,& re-
gulariter cōceditur,vr̃ ordinariũ.Et sequitur Bal.in d.c.super li
teris,vt in vlt.char.& Are.hic.Tu verò aduerte,quia nō vr̃ ve-
ra per ea,quæ s.dixi.Secundo,quia nō vr̃ uerũ, q oriatur condi-
ctio ex statuto,nam per actionẽ non puniuntur delicta publica,
Inst.de pub.iud.in prin.Item vbi statutum dirigeret vẽdere, iu
dici, nō oriretur condictio,sm Pan.in c.j.in fi.s.de of.iud.tradi
tur in l.si soror.C.de col.¶Secundò vltra scribentes limita,q̃-
do in iudicio inquisitionis assisteret coadiutor,seu promotor, q
seipsum obtulisset liti spontè non coactus, tunc esset seruãdus
ordo iuris & diceretur iudiciũ ordinarium.illud colligo ex his
quæ dicit.Pan.in c.cum clamor,col.pen.j.de testa.¶Tertia sub
diuisio iudiciorum.Aliud spirituale quãdo de re spirituali agi-
tur,c.exhibita.j.eod.Aliud temporale,quãdo de re temporali

disputatur,c.venerabilis.j.eo.Aliud mixtum,quando de re tẽ-
porali annexa spirituali differtur.Sed an istud vltimum sit ve-
rum.s.q sit dare iudicium mixtum inter temporale & spiritua
le dubitat Pan.Et propterea reuoco in dubiũ, vtrum iudicium
60 †super iure patronatus dicatur mixtum.pro cuius veritate ha-
benda necesse est inuestigare,an ipsum iuspatronatus sit spiri-
tuale,an uerò tpale,an mixtũ.Super quo puncto duę sunt prin
cipales opi.¶Prima fuit opi.Goff.in summa huius tit.&d Ant.
hic,q iuspatronatus sit sua origine spirituale. Et ista opin.erat
cōis tempore Abb.pro ista opi. adducam octo fundamenta &
totidem pro altera.Pro ista opi. arguitur primo sic,Denomina
tio potius est facienda ab ordinaria natura,quam ab accidenti.
l.3.de tute.c.requisisti,j.de testa.ius autem patronatus origine
61 est spirituale†,quia non potest uendi.ca quia clerici.c. de iure,
j.de iurepatr.ergo iudicium super iure patronatus erit spiritua
le attenta originaria natura rei,super qua fit iudicium.¶Circa
istud fundamentum aduerte.Primo non videtur probari quod
iuspatronatus sit spirituale ex eo,quia vendi non possit,nam li
ber homo non potest vendi,toto tit.ff.& C.ad leg.Iul.pec.& ta
men liber homo,& iudicium super statu eius,non sunt spiritua
lia.patet,quia de statu hominis cognoscit laicus,l.quoties,C.de
iud.cum sim.¶Secundò aduerte,in quantum Pan. reprehẽdit
d.Ant.ea ratione,quia antequam ecclesia dispensaret cum lai-
cis,vt haberent iuspatronatus in ecclesijs,non erat ipsum ius in
rerum natura,ergo fuit originatum sm eum cũ qualitate tem
poralitatis Ista consideratio sm quosdam nũ videtur vera.pri-
mò,quia nō probabitur lege,nec ratione.ergo erubescimus cũ
sine lege loquimur,l.illam,C.de colla.Secundò, quia antequã
dispensaretur cum laicis,erat cōcessum iuspatronatus clericis.
Allegant illi tex pro hoc in c.3.j.de iurepat.quia nihil penitus
facit.Et ideo proprio ligone isti sunt feriẽdi,quia ipsi, nec legẽ
nec rationem pariter adducunt.Ego teneo,q cōsideratio Pan.
in hoc sit vera.probo,ab eadem potentia causæ debet par effe-
ctus procedere.l.si socer,in fi.ff.sol.mat.per quam ita dicit Bal.
in l.ꝯuenticula.C.de epis.& cler.Causa autem productiua iuris
patronatus fuit,vt homines allicerentur ad fundandum,dotan
dum,& cōstruẽdum,ecclesias,sm gl.in c.cum dilecti, in gl.ma
gna, j.de iurepat.quę causa est proportionabilis,& ęqualis tam
in laicis quam in clericis.Ergo concludendũ, q vno & eodem
tempore iuspatro.fuit concessum,tam laicis q̃ clericis.¶Secun
62 dò,†iuspatronatus est concessum laicis de gratia,c.6.de iurepa.
ergo non est temporale:quia si esset tẽporale, fuisset cōcessum
de iure.Sol.tenet ꝯña,est concessum de gratia,ergo non est tẽ
porale,sed nō sequitur,ergo est spirituale.quia si dicamus, q sit
annexum spiritualitati,erit concessum de gratia.sicut enim lai
ci non sunt de iure capaces spiritualium.c.sacrosancti.c.Messa
na.de elec.ita nec connexorum.c.quanto.j.eod.¶Tertiò,quæ
religiosis adherent,religiosa sunt.l.quæ religiosis.ff.de rei uẽdi
ca.Comprobatur.qui adheret Deo,vnus spiritus est cum eo.c.
damnamꝰ,s.de sum.Trin.& fi.cath.c.dubium,j.de biga.Ita er
go iuspatronatus adhærens spiritualibus,erit spirituale. Sol.ex
mente gl.in d.l.quę religiosis. adherentia rei religiosæ, quorũ
separatione res religiosa deterioratur,vel extinguitur, dicũtur
religiosa,tanquam aliquod esse tribuant rei religiosę.Adheren
tia verò rei religiosę,vel spirituali,quorum separatione res ipsa
religiosa melioraretur.non dñr religiosa.ita vult glo.ibi,in pro
posito,sublato iure patronatus ab vna ecclesia,illa reducitur in
libertatem,secundum Pan.in c.querelam,s.de elec.ergo iuspa
63 tronatus tanquam adherens nō erit spirituale. ¶†Quartò facit
in spiritualibus non est licita transactio.c.super eo,de trans. su-
per iurepatronatus:non etiam licet trãsigere,c.propterea,eo.
tit.ergo iuspatronatus est spirituale.Solutio, falsa est ista conse
quentia.Nam super adulterio non licet transigere.l.trãsigere.
64 C.de transac.tamen adulterium non est spirituale.¶†Quinto
facit.in temporalibus nō cadit simonia,secundum Pan. in rub.
65 infra de simo.& Bart.in l.1.ff.ad leg.Iulian.de amb.verum† su-
per iurepatronatus cadit simonia,c.veniens,& ibi no.Pan.in f.
de test.glo.in summa.1.q.1.ergo est spirituale.¶Sextò facit,ca u
sa iurispatronatus est summaria,quia adheret spirituali, cle.di-
spẽdiosam,de iud.ergo vr̃,q etiam dicatur spiritualis.¶Ad ista
duo rñdeas,q si dicamus iuspatronatus esse annexũ,sequentur
suprascripti effectus,quia in annexis spũalib.cadet simonia, &
causa erit summaria.d.c.quanto.& q in annexis spiritualib.ca-
66 dat etiam simonia,probatur †in iure sepulchrorum cadit etiã
simonia,sm Rom.cons.169. & tamen ius sepulchorum dicitur
annexum spiritualitati,vt no.gl.in d c.quãto . ¶Septimò facit,
secundum Ap.Sicu.hic qualitas effectus demōstrat qualitatem
causæ producentis,l.quod si nolit.§.qui mãcipia.ff.de ędil.edi.
Sed sic est,q iuspatronatus est causa productiua electionis.c.2.
in verbo,eligunt,& c.a nobis.de iurepat.quę electio est spiritua
lis,c Messana.s.de elec.ergo & ipsum iuspatronatꝰ erit spiritua
le.Solut.minor est falsa,vt patet ex his quę scribit Pan.in d.c.2.
¶Octauò & vltimò ego arguo sic, propter quod vnumquodq;
tale,& illud magis,auct.multò magis,C.de sac.sanct.Sed sic est
quòd

quòd medio iurispatronatus cauſatur inſtitutio, q̄ eſt ſpiritua-
lis,c.1.& c.auctoritate.j.de inſtit. ergo & ipſum iuſpatronatus
erit ſpirituale. Facit ſimile,medio ignis cauſat̄ calor,ergo ignis
magis calet,quòd autem iuſpatronatus cauſet inſtitutionem,
pbat̄ in c. decernimus.16.q.7.vbi dicitur, quod ſine p̄ſentatio
ne patroni inſtitutio nō valet. Solutio.regula authē. multò ma
gis,procedit qñ aliquid eſt tale immediatè, & nullo extrinſec⁹
conſiderato,pp qđ vnūquodq; tale,& illud magis.& ita proce-
dit exemplum de igne.Sed ſecus eſt, quando eſt tale mediatè,
& aliquo extrinſecus cōſiderato,vt eſt inſtitutio, quę cauſatur
immediatè ab epiſcopo,medio tamen pręſentationis.Tolle ēt
exemplū.tu ſtudes,quia pater te generauit.ergo pater tuus ſtu
det.non valet conſequentia,quia alia extrinſecus requiruntur,
quam pater.¶ Secunda fuit opinio Pan.& ſequacium, q̄ iuſpa-
tronatus origine ſit temporale annexum ſpiritualitati,& q̄ iu-
dicium ſuper iurepatronatus dicatur mixtum. Circa iſtam opi.
ſunt videnda tria.Primò,quare dicatur annexum. Secūdò, qua
re mixtum. Tertiò,vtrum fundamenta huius opi.ſint vera.Cir-
ca primū do.Ant,hic,& in d.c.quanto,rñdet,q̄ dicitur annexū
pp accidens,quia fuit cōicatū laicis. Iſta ratio eſt falſa,quia ſe-
queretur q̄ iuſpatronatus conceſſum clericis,non diceretur an-
nexū,qđ eſt manifeſtè falſū,d.c.quāto. Pręterea eiſdē rōnibus
ↄfundit̄ iſta ratio,quib.fuit improbata opinio principalis eiuſ-
dem d.Antonij.¶ Secūda ratio aſſignatur per Pan.hic,quia iuſ-
patronatus parat viam ad obtinendam inſtitutionem ſpiritua
lem.c.quod autem, de iurepatronatus. Iſta ratio reprehēditur
per quoſdā Mod.hic,quia eſt ipſa præſentatio, quę parat viam.
& aliud eſt pręſentatio,& aliud iuſpatronatus,c.conſultationi-
bus,de iurepat. Tu defende rationem Pan.& dicas, quòd iuſpa
tronatus producit iſtum fructū, qui appellatur pręſentatio.d.
c.conſultationibus. Et ſic iuſpatronatus medio præſentationis
parat viam ad inſtitutionem,ſicut obligatio medio actionis pa
rat nobis viam ad conſecutionem debiti, Inſt.de oblig.in prin.
¶ Secundo habes ex iſta ratione notate,q̄ pręparatoria & præ-
parata dicuntur cōnexa.pro quo notabili videas conſiliū Alex.
67 63.quòd incipit,Circa primum,col.fi.in j.vol.¶† Circa ſecun-
dum,quare dicatur mixtum,reſpondet Pan. quia participat de
ſpiritualitate & temporalitate, nec magis accedit ad alterum
extremorum. Tu aduerte,quia in iure non reperitur tex. qui di
cat iuſpatronatus eſſe mixtum,ſecundum Car.in rub.j.de iure
patrona.Secundò aduerte,quia ſi participaret de ſpiritualitate
non dēret dici mixtum,quia natura ſpiritualitatis eſt, quòd to
tum ad ſe trahat:& ſic tota in toto, & tota in qualibet parte to-
tius.c.1.de cōſecr.eccl.vel alta.vnde melius apparet annexum,
quam mixtum.¶ Circa tertium adducitur primò per Pan.tale
fundamentum,per præſentationem patroni nullum ius acqui
ritur præſentato. c.cum autem.c.quod autem.c.paſtoralis.inf.
de iurepatro.ergo nō eſt ſpirituale.Circa iſtud fundamentum
aduerte ad quatuor.primò,quia tex.i c.quod autem,non pro-
bat. licèt enim dicat negotiū per præſentationē inchoari, non
tamen aperit vtrū tale iudicium dicatur ſpirituale vel tempo
rale:imo uidet̄ probare,q̄ ſit ſpirituale,ſm Moder. arg.l.ora-
68 tio.ff.de ſponſ.Tu confirma,q̄a†idem iudicamus de re deſtina
ta ad actū.quod de ipſo actu.l.4. ff.de fundo dota. & quia ſi fi-
nis eſt ſpiritualis,ergo etiā principium.nec dicamus, q̄ vnum
totū integrale,qđ conſtat ex principio,medio, & fine,cenſea-
tur diuerſo iure,cōtra regulam l.eum,qui ædes.ff.de uſucap.&
c.maiorib.j.de præben. ¶ Secūdò aduerte,quia tex.in c. cū au
tem,nō uidetur bene induci per Pan.quia uidetur,q̄ ſi non li-
cet uariare, ſeu melius accumulare, q̄ cēſeretur ius acquiſitū
præſentato.iſtud eſt euidenter falſum, nā clericis patronis nō
licèt uariare.d.c.cum autē.Item patrono laico, q̄ ſcienter prę-
ſentauit indignum,nō licèt alium accumulare, ſecūdum Pan.
in c.cum vos.ſ.de offic.ordi. Itē patrono laico iurāti in prima
pręſentatione de nō variando,nō licet accumulare, ſecūdum
Lapum,allega.78.col.4.& Pan.de Caſt.cōſ.62.incip.Venerabi
lis vir.col.2.& ſenſit Bart.in ſui generalitate,i l.omnes populi,
in 3.q.ver.circa tertium. ff.de iuſti. & iu.licèt Alex.ↄſi.16.in-
cip.Pōderatis,vol.3.teneat oppoſitum, quorū opiniones aliàs
ſic cōcordabam, ut opinio communis procedat, epiſcopo no
lente admittere ſecundā præſentationem, ne ſit auctor periu
rij:opinio verò Alex. procedat ſi epiſcopus admiſerit cumula
tionem,quia multa facta tenent,quę fieri nō debebant,cap.ad
apoſtolicam. inſ. de reg.l.patre furioſo.ff.de his,q̄ ſunt ſui,vel
69 alie.iu.† Item ſi patronus præſentet ſecundum,& dicat ſe rece
dere omninò a præſentatione primi, nō valet ſecunda præſen
tatio, ſecūdum Lapum in dicta allegatione 58.Et tamē in iſtis
caſib.non acquiritur ius præſentato in beneficio. Tu ſalua Pan.
& dicas,q̄ voluit arguere a cōtrario hoc modo;nō licet uaria-
re,ergo,nō eſt acquiſitum ius,a contrario vbi eſt acquiſitū ius
nō licèt variare.& iſtud bene verum eſt,vt no.in l.ſerui electio
ne,in princ.ff.de lega.j.& in l.apud Auſidiū.ff.de opt.leg.non
autem voluit arguere,ergo vbi non licèt variare,eſt acquiſitum
ius.¶ Tertiò aduerte,quia nō videtur verum,quod per pręſen
tationem non acquiritur aliquod ius.Et in contrarium eſt tex.
in c.dilectus.ſ.de of.deleg.& in c.cum Bertholdus.j. de re iud.
.& ibi Pan.concludit,q̄ pręſentato, ſi ſolus eſt, acquiritur actio
contra Epiſcopum,vt eum inſtituat.Item ei acquiritur actio ad
70 expellendum†intruſum.ſi verò ſint plures pręſentati, omnib⁹
acquiritur actio contra epiſcopū,vt vnum ex eis inſtituat,arg.l.
cum quidam,ff.de leg.2.Fortius probat tex.i d.c. cum Berthol
dus.Præſentato, cuius præſentatio fuit reiecta,ſi ſit idoneus,ac
quiritur actio contra epiſcopum,vt eum inſtituat,& illum tex.
ad hoc no.Bal.in Margarita ſui,in verſic.patronus, & Rota de
71 ciſ.212.inci.Secundum omnes,ſub tit.de iurep.¶†Item præſē-
tato quem epiſcopus diſtulit inſtituere, competit actio contra
epiſcopum ad intereſſe.c.paſtoralis,& ibi not Abb.j.de iurep.
Item vigore clauſulæ,ſi non eſt alteri ius acquiſitum, excludit̄
impetrator,vbi aliquis eſt præſentatus,ſecūdum Rotam decil.
16.ſub tit.de præb.in nouis.Et ideo taciturnitas pręſentationis
vitiat reſcriptum,ad beneficia ſecundū Fel.in cap.in noſtra, co
rollario 28.ſ.de reſcrip.Sol.per præſentationem nullum ius ac
quiritur.ſ.in beneficio,ſeu in re.ita loquitur Pan.hic.quod etiā
oſtendit illud verbum,ſpirituale,de quo per Abb. Præſentatio
72 †enim non tribuit ius reſpectu tituli,vt etiam dicit Abb.in d.c.
paſturalis,col.j.ſed ad rem.ideſt ad petendum ſe inſtitui,bñ ac
quiritur ius.& ita loquuntur præallegata, q̄ etiam firmat Abb.
in d.c.dilectus,& in c.quoniam,i 10.q.j.de iurep.& Lap.alleg.
8.incip.Pręſentatus.Et ideo dicebat Cald.conſ.9.ſuper rub.de
73 iurepat.†quòd per pręſentationem contrahuntur ſponſalia de
futuro,q̄ tamen procedit accedente conſenſu præſentati,alias
non l.2.ff.de ſponſ.& ſequitur Cald.conſ.17.incip. Pręſentato,
ſub eo.tit.de iurep.Et ſeruāt,quę cumulat Cut. conſ.65.col.4.
¶ Quartò aduerte, quia dato quod non ſit acquiſitum aliquod
ius præſentato in beneficio,non tamen.rectè infert, ergo iuſpa
tronatus ſua origine nō eſt ſpirituale. Ita mordet Dec.Pan. nō
tamen iſtud aliqua ratione probat. Ego autem probo illationē
hāc fore falſam,per tex.in c.ſi tibi abſenti,de prębend.in 6.vbi
per collationem factam abſenti nullum ius acquiritur in bene-
ficio,& tamen collatio eſt ſpiritualis.imò etiam ſi per pręſenta
tionem non eſſet acquiſitum ius ad rem, etiam nō teneret illa
tio Pan. Nam per poſtulationem non acquiritur ius etiam ad
rem,quia poſtulatio innititur gratiæ.c.j.& ibi gl.de poſtul. Prę
lato.in 6.& tamen poſtulatio ſaltem ſolēnis videtur actus ſpiri
tualis,cle.diſpēdioſam,de iud.¶ Vltra Pan. pro iſta parte Aret.
addacit tria fundamenta, quę effectualiter non ſunt niſi duo.
74 ¶†Primū ſic,iuſpatronatus poſſidetur a laicis.c.ↄſultationibus
de iurep.ergo non eſt ſpirituale,quia ſpiritualia non dn̄t poſſi
deri a laicis,ſed detineri,c.cum apoſtolica,& ibi no.d.Ant.j.de
his,q̄ fiūt a p̄la. Huic argō rñdet Dec.tripl̄r.Primò, q̄ nō eſt ve
rū,q̄ iuſpatro.poſſit poſſideri a laicis indiſtinctè, ſed ſolū a pa-
tronis,& de grā.iſta rñſio nō ſatisfacit,quia nō eneruat vim ar-
gumēti.Stat.n.verum argm̄ adhuc in oib. patronis laicis.¶Se-
cundò,q̄a ēt conceſſum eſt iuſpatro.poſſideri ab oib.laicis indi
ſtinctè,Nec ob.q̄ rū cōceſſionis,vt excitent̄ laici ad fundandū
& dotādū eccleſias,de qua per gl.in c.cū dilectus, de iurepatr.
ſolū militet in patronis;quia verū eſt,anteq̄ eccleſia ſit funda-
ta & dotata.& ſic añ conſtitutū iuſpatronatus,ſed poſtq̄ iuſpa-
tronatus eſt creatū,tunc poſtea a quocunq; laico poſſideri pōt.
ca.j.cum ſeculum.ca.ex literis.j.de iurepatr. Et quia ius ſemel
75 †eſſectū laicale, dēt perpetuò durare laicale.l. pater.ſ.11.ff.de
leg.3.Secundò rñdet,q̄ in d.c.conſultationib.verbū poſſidere,
dēt exponi.i.detinere,vt in l.ſtipulatio iſta.ſ.hæc quoque.ff.de
verb.obl.iſta ſecunda ſolutio eſt peior prima. Nam ad detenta
torē,vt eſt creditor habens cū vniuerſitate iuſpatr.in pignore.
76 Itē ad ſequeſtrū detentatorē†non ſpectat præſentatio.ca. cum
Bertholdus,de re iud.no. Abb.in c.examinata.j.eo.ergo dū dī
77 in d.c.conſultationibus,q̄†ad poſſeſſorē ſpectat ius pręſentan-
di,dēt intelligi de verò poſſeſſore,& non de detentatore.Præ-
terea detentatores non faciunt fructus ēt conſumptos ſuos.l.j.
C.de pac.pig.l.vt legatorū.ff.ex quib.cau.in poſſ.eatur.& tñ dī
in d.ca.conſultationibus,q̄ præſentatus a poſſeſſore inſtitutus
nō dēt remoueri,quia ad bon.æfidei poſſeſſorē ſpectant fructus
cōſumpti,vt traditur in c.grauis,j.de reſt.ſpol.Tertiò ſoluit,q̄
78 ibi poſſeſſio ponitur impropriè,†quia incorporalia nō poſſunt
poſſideri.l.ſeruus.ſ.incorporales.ff.de acqui.rer.dom.iſtud ni-
hil facit ad rhōbū,quia incorporalia quaſi poſſident̄.l.3.in prin.
ff.de acq.poſſeſ.Et de iſta quaſi poſſeſ.loquitur ille tex.vnde fa
teor,quod in iurepatronatus non eſt illa vera poſſeſſio, quę ca
dit in corporalibus,tamen eſt illa vera poſſeſſio, quæ cadit in
79 iuribus incorporalibus.¶Secundo†Aret. adducit.iuſpatr. po-
teſt pręſcribi,c.querelam,de electio.ergo non eſt ſpūale, quia
ſpiritualia non p̄nt pręſcribi.c.cāni quę.j.de reſcri.ſoluit.Dec.
q̄ aſſumptum eſt falſum.nō.n.iuſpatronatus pōt præſcribi, ſm
eum.Allegat Arch.ita tenere in c.hortamur,71.diſt.& Pan.in
d.ca.querelam,& in diſputa.ſua incip.Augerio. Iſta rātio non
eſt admittenda,q̄a cōis opi.eſt, q̄ poſſit præſcribi,& iſtā dicit
cōem Fel.in d.c.cauſam quæ,& in ſuo tracta.qñ literæ apoſto
licæ

[illegible] dicantes [illegible] seruát. [illegible] loco Dec. forte [illegible] supras [illegible] cuitre [illegible] ter ad om[illegible] a fundamenta re[illegible] [illegible] ita & ex priuileg[illegible] ident,& præscrib[illegible] datur intelligi, qu[illegible] non est temporale. Ista res[illegible] tollit argumenta, quia temporalia annexa spiritualibus dicun-
80 tur cõcessa de gratia. [illegible] quãto,& supradi[illegible] ¶ Q[illegible] Dec. iuspatronatus dicitur annexũ, d.c. quan[illegible] rituale quia id quod annectitur, diuersum [illegible] gitur, arg. l. quod [illegible] ff. de p. & c[illegible] de[illegible] est [illegible] idamentum [illegible] h.c, si recte c[illegible] deres [illegible] potest [illegible] us q[illegible] annectitur [illegible] efficiatur [illegible] dubijs, [illegible] vel alia de[illegible] communem [illegible] tur [illegible] ritual[illegible] rem, [illegible] effici[illegible] [illegible] edit [illegible] E[illegible] adherenti[illegible] quod vn[illegible] possit [illegible] ciuntur spi[illegible] ita pr[illegible] x. in d.c. [illegible] ms cõcl[illegible] quad[illegible] est tex. in [illegible]
81 alias [illegible] in rem. §. dem [illegible] ff de re[illegible] ¶ [illegible] ista parte [illegible] de [illegible] repatr [illegible] por[illegible] [illegible] Do[illegible] §. [illegible] sequitur [illegible] c. exam[illegible] [illegible] illum [illegible] & in l. c. quant[illegible] iu[illegible] patronatus, ergo [illegible] spiritualibus [illegible] Ad [illegible] respon[illegible] fie[illegible] comp[illegible] per tex[illegible] d [illegible] ibi [illegible] tus, [illegible] 2. q. 6. § [illegible] qu[illegible] tempore [illegible] A[illegible] [illegible] 2. su[illegible] Ias. in sua tract. de iure emph. col. 10 [illegible] de iure emphyt. C. vbi per istam regu[illegible] quod vasallus & emphyteuta nõ possunt compromittere de feudo,& de emphyteusi, sine licẽtia domini. Et idem [illegible] Mar. Lauden. in tractatu Prin. versa 61. vbi tenet quòd Dux & Comes non possunt cõpromittere de Ducatu, & Comitatu sine licentia superioris: & ideo dicitur regula, quod non est alienabile, non est compromissibile. l. nulli. ff. de trãsa. comprobat Dec. cons. 44. col. 2. ergo patroni non poterunt cõpromittere super iurepatronatus, quia non possunt de illo disponere. vendere non possunt. c. de iure, inf. de iurepatr. donare non possunt sine licentia episcopi. c. illud, [illegible]. Et ita tenẽdo non obstat tex. in d. [illegible] examinata, quia erat persona ecclesiastica in casu [illegible], in quam [illegible] cõpromissum, vt ibi tenẽt d. An[illegible] & Fel. [illegible] quanto. Et si dixeris, attẽto defectu potest[illegible] orum, non etiam potuisset fieri compromissum in e[illegible]. Respõden, quod ibi interuenerat cõsensus episcopi. & si replices, istud est diuinare. Triplicabo, quòd ibi solum disputatur de effectu confirmationis Pontificis,& præsupponitur compromissum valere. vnde succedit regula, ca. 2. de ætate & qualit. in 7. quæ est talis, vbi de vno tñ disputatur, cetera præsupponuntur habilia. Minus obstat, dum dicitur quod laici sunt capaces iurispatronatus, quia verum est quãtum ad effectum, vt possint præsentare,& de gratia. c. 3. de iurepat. quæ gratia non debet extendi, vt possint de cã iurispatronatus cognoscere, reg. quod ob gratiam de reg. iur. & quia priuilegia sunt strictè interpretanda. c. sanè,& [illegible] porro, inf. de priui. Et si ista ratio capacitatis operaretur, quod laici possint esse arbitri, eadem ratione dicendũ esset, quod possint esse iudices. consequens est falsum. d. c. quãto, ergo & [illegible] arguendo à consequenti destructo, quod est op[illegible] argumentum. l. apud antiquos. C. de fur. l. si ego. §. p[illegible] de pub[illegible] facit quia si sit priuilegium concessum inferioribus citra episcopũ, vt possint ꝯferre bñficia, tales non poterunt vigore dicti p[illegible] legii cognoscere de aliqua causa emergenti super eorum [illegible] lationibus, secundum Panorm. in c. 4. ad fin. in ti. de rest. [illegible]
82 ¶ † Septimò Fel. in d. cap. quanto, adducit aliud fundame[illegible] Imperator potest legitimare naturales ad iuspatronatus, [illegible] dum Dom. & Card. c. 10. distin. ergo iuspatronatus nõ es[illegible] [illegible], quia Imperator non habet potestatem legitimandi, ad [illegible] secundum gl. in c. lege, ea. distinct. 10. Pan. post alios

[illegible] nunc Imperator [illegible] Bal. [illegible] 382 vol. [illegible]
85 [illegible]
86 [illegible] ¶ † [illegible] ista part[illegible] 2. infra de conc[illegible] [illegible] iurep[illegible] cum seculum, [illegible] de iurep[illegible] on. ergo [illegible] oluunt Modern. qu[illegible] in iurep[illegible] on. cadit [illegible] n valet p ea
87 quæ dixi, supra in quarto fundam[illegible] ¶ Q[illegible] ionum subd[illegible] io, aliud vniuers[illegible] gulare, aliud [illegible] vt declarat glo. [illegible] A[illegible] 2. in[illegible] l. obla. glo Bar. & Mod[illegible] in tit. de iud. quasi per totum. ¶ Quinta subdiui[illegible] ablicum, a[illegible] priuatum, l. [illegible] & glo. in [illegible] Inst. de pub. iud. ¶ Sexta subdiuisio, aliud ordinarium, aliud summarium, vt habetur in clem. dispendiosam, eodem [illegible] de verborum signif. & per [illegible] ma[illegible] tral [illegible] m. ff. de exhiben. ¶ prima sub[illegible] aliud prin[illegible] incid[illegible] ens, ali[illegible] ter- gens, secũdum gl. in l. de qua[illegible] de iud[illegible] in l. quod [illegible] ff. de re iud. declarant melius Bar. in l. j. C. d[illegible] & la[illegible] rius Abb. in c. j. de ordin. cognit. [illegible] col ¶ [illegible] subdiu[illegible] aliud simplex, aliud duplex. l. in tribus. ff. de iud. Ista tamẽ subdiuisio non videtur necessaria, quia expressa. supra in 4. aliud
88 singulare, aliud commune. ¶ † Nona, aliud diuinum, al[illegible] humanum. ca. si omnia. 5. q. 1. & iudicium illud diuinum [illegible] per æquum est & iustũ, & in eo reuidẽtur iudicia humana [illegible] peracta, c. cum æterni, de re iudica[illegible]. Et in iudicio diuino, veritati, quæ nunquam fallitur, omnia adhærẽt, c. a nobis, inf. de sẽten. excomm. Et iudicium humanum debet quantum potest, sequi diuinũ. c. tunc vera. 11. q. 3. & sæpe a superiore accipit coronam, qui ab inferiore accepit sententiam. ca. si ad tempus, ea. causa, & [illegible] de isto iudicio diuino non loquitur nostra rubr.
89 ¶ Vltima subdiuisio, aliud cõfessionis, aliud ecclesiæ, aliud conscientiæ, vt per Arch. in c. aliorũ. 10. q. [illegible] Et nota, quòd in [illegible] [illegible] scientiæ vna & eadem persona est iudex, actor, reus, & testis. l. fina. C. de fideicom. & in iudicio conscientiæ nunquam habet locum misericordia, quia cõscientia nemini parcit, iuxta illud Saty.

Prima est hæc vltio, quòd se
Iudice nemo nocens absoluitur, improba quamuis
Gratia fallacis prat[illegible] vicerit vrnam.

Et econuerso, Iudicium perfectæ conscientiæ inquit, gloria mea hæc est, testimonium conscientiæ meæ. ¶ Quid enim si nõ omnes laudant, & conscientia nos liberos esse demonstrat, secundum Pau. ad Corinth. 2. transumptiuè in ca. inter uerba, 11. q. 3. vnde illud.

Conscia

Conscia mens recti famae mendacia ridet.

Et ideo Bal. hic distinguit conscientiā [illegible] modo, cōscientia est mētis qualitas [illegible] diiudicans [illegible]
90 tia: ponit Ias. § [illegible] col. [illegible] Inst. de act. ¶ Circa ēt quęstio nē, de qua se remittit Pan. an iudi[illegible] spi[illegible] ritualis dicatur spirituale vel [illegible] non instabo [illegible] mittitur loquar. Cōis conclu[illegible] tur temporale tenēt gl. Abb. & alij in c. [illegible] ura. c. al. [illegible] And. & Cano. cōiter in c. fi. [illegible] sed Et istud [illegible] in omni possessori [illegible] rat do. Gui. Papę decisio [illegible] retinēda, ideas cum [illegible] ti, vbi p̄cludit q. sic. [illegible]
91 [illegible]
92 [illegible]

[illegible] Alex. cons. [illegible] Super p[illegible] mentum huius [illegible] dem tex. in [illegible]
93 [illegible] vindicta delicti cōsequēdi [illegible] B[illegible] in d. l. 3. ff. de sepul. viol. & ex. [illegible] n[illegible] dicatur, vel alia actione [illegible] tur contrari, q. pos[illegible] n[illegible] nomine. ¶ Contra [illegible] c. per tu[illegible] mo. vbi [illegible] remouetur a bñfi cio, & t[illegible] pena non app[illegible] tamē iudicium dicitur
94 ciuile. ¶ Super isto tex. in[illegible] D[illegible] vsque ad illa tempo ra. Aret. hic respondet dupli[illegible] de text. loquitur in tertia specie. Fouid[illegible] pena non applicatur neq. parti, neque fisco. Et ita ēt respondet Doctor meus in rub. C. & ante istos ita respō det Al. [illegible] ex parte A. [illegible] de test. Adducit simile, si aga tur contra tutorem, vt remoueatur a tutela, causa est ciuilis si vero agatur, vt puniatur causa dicitur criminalis, fm Bar. in l. 1. § fi. ff. de suspe. tuto. & in [illegible] non solum. § fi. ff. de proc. Ista solutio non placet, quia vult, q. si pœna non applicetur neque parti, neq; fisco, q. causa dr̄ ciuilis, nam confunditur per illum tex. vbi fi agatur, vt prælatus ab ordine remouetur, cā dicitur criminalis, & tamen pena non applicatur parti, nec; fisco. Et simile non obstat, quia si agitur, vt tutor remoueatur, dr̄ agi ad priuatam vtilitatem pupilli, non sic q̄ñ agitur vt prælatus re moueatur ab ecclesia. Itē si agatur, vt tutor puniatur pena, quę applicatur fisco, fm gl. in d. l. j. & in l. 3. ff. de suspe. tut. Nō sic qn agitur vt prælatus deponatur ab ordinibus. Secundò respōdet Are. q. illud verbū, ciuiliter, debet exponi non ita seuere, vt in [illegible] casu iudicium [illegible] criminale. Ista etiam solutio nō satisfacit, primò violat litteram, secūdò illa aduersatiua, sed ci uiliter, sine copula, denotat d[illegible] tate in iure. l. marito ff. ad l. Iul. de adul. & tū isto casu nul[illegible] [illegible] ersitas in [illegible] mo do agendi, si ytroq. [illegible] dicere[illegible] vel bum, ciuiliter, [illegible] pectiue ad [illegible] rem. Tertia solutio accōmodatur ad [illegible] quod' Mod. q. ibi dicatur ciuiliter agi, quia nō agebatur prin cipaliter de crimine, sed in consequentiam. Principaliter enim agebatur, vt deponeretur Abbas ab administratione, & per con sequens adducebantur varia crimina contra Abbatem. Et sic volunt isti, q. conclusio procedat, vbi principaliter agitur ad delictū, secus si principaliter agatur ad aliud, & in consequentiam mittitur causa delicti, tūc casu erit iudicium ciuile. licet pena [illegible] applicetur parti, neque fisco. Tu aduerte, quod ista solutio e[illegible] ditur per ipsum tex. Nam in primo casu agebatur principal[illegible] vt Abbas deponeretur ab ordine, vt pro cā adducebātur [illegible] cta, & tamen tex. dicit q. isto casu iudiciū est criminale. Quar

[illegible] causa est [illegible] tra [illegible] tur a [illegible] priuat [illegible] secundum Dec. hic per tex. i[illegible] c. nulla ratio [illegible] de præben. & [illegible] publicum. ff. de [illegible] & iure. Et compro bo. [illegible] clatum damnosum ecclesiæ actio videtur [illegible] laris [illegible] terorum, de rebus [illegible] nō alien. eum [illegible] enim laico n[illegible] clericorum [illegible] latus [illegible] tur ab [illegible] in. venera [illegible] de of. deleg. Tertiò aduerte, quia ibi non [illegible] gebatur, quia esset damnosus, sed etiā quia imme rito, [illegible] immerentia erat causata propter delictum simoniæ, vt [illegible] illa verba. ¶ Cognosce ergo, si pōt dicit, q. cā ill. d. [illegible] agebatur principaliter ad vtilitatem mon[illegible] fieri & non [illegible] vindictam delicti. & ideo in des[illegible] ne [illegible] verba, vel cuius inest interesse publicum, alia [illegible] vindicta delicti. Vnde infero, quòd si princi [illegible] & eius vindicta consisteret in priuatione offi [illegible] criminalis, & ita procedit tex.
95 in l. 3. [illegible] de [illegible] ad [illegible] ¶ Secūdò suppono de l. Caius. ff. ad S[illegible] & tamen cā [illegible] tur ciuilis [illegible] dicitur [illegible] bona [illegible] t[illegible] fisco. Nec obstat [illegible] morte extinguitur [illegible] cā est pecuniaria. Et [illegible] idest [illegible] dom. Dec. respondet, quòd expositio Bart. [illegible] pœnaria, ad [illegible] non est vera, non tamen probat ratio [illegible] uere [illegible] quod ratio Bart. & Doctorum, propter [illegible] poena pecuniaria, ad est ciuilis, nō est bona. Nam ubi [illegible] morte nit [illegible] nec crimen, secundū Bar[illegible] appe. [illegible] & in l. j. C. ne ex deli. defunc. Cōt. [illegible] [illegible] Philippus [illegible] allegat in d. C[illegible] diuerfis, quo in l. Caius, habetur sententia prola[illegible] sententia [illegible] ad [illegible] denunciationem [illegible] contra heredem, secundum Bartolū. in [illegible] quod mortuus heres [illegible] dicatur criminalis Sed tu defende Bart. qa [illegible] habetur, ergo bona [illegible] sententiæ erat [illegible] doctrinam Bart. [illegible] amplius non agetur de crimine, sed age tur de causa bonorum actione petitionis hæreditatis, vt dicit Barto. ibi, & in d. l. 1. de his, qui. vt indig. Vnde teneto isto in tellectu, videlicet d. l. Caius, quòd ibi non agebatur ad penam applicandam fisco, sed agebatur ad penam iam applicatam, &
96 in patrimonio fisci incorporatam consequendam. ¶ Ampliati primò primam partem conclusionis, ēt si vindicta del[illegible] con sistat in pena pecuniaria secundum gl. Barto. & scribentes in d. l. 3. de sepul. viola. reprobata glo. in l. fi qua per calumniā, C. de episco. & cler. cum sim. Circa istam ampliationem Basign. Dec. in ult. lect. adducunt quāplura iura, tex. scilicet in auth. sed hodie. C. de episco. & cler. & l. interrogari. C. de quęst. pōderā do alternatiuam, vel copulam intermediam inter pecuniariā causam & criminalem. Quibus omnibus & similibus potest re sponderi, q. ponitur causa pecuniaria, prout distinguitur a cau sa, in qua tractat de crimine & nō de pecunia, prout distingui tur cā ciuilis a criminali. ¶ Secundò amplia secun[illegible] partem conclusionis, etiam si agatur de crimine, c. super hi[illegible] de accus. l. fi. ff. de fur. ¶ Cōtra istam ampliationem obst. tex. in cā rē cū q[illegible] de test. spol. ergo ille tex. loquitur largè & improprie, fm M[illegible] & [illegible] a eos cōprobatur, q. a ibi deducebatur crimē p viā exceptionis, ergo ciuiliter. d. c. super his. Tertiò amplia secun da pars, etiam si directa via agatur ad penam diminus imponen dam, quàm fieri possit, dummodo applicetur parti, iudi[illegible] ēt ens ciuile, fm Are. & Mod. hic, ac Are. & Ale. & Mod. in rub. C. e. per tex. in l. infamem. ff. de pub. iud. & in l. q. Senat. ff. de inu. plene [illegible] tur in d. l. ii. ff. de fur. vbi pœna quadrupli applica tur parti, & est durior pena, quę imponi posset respectu partis,
97 & tū indiciū est ciuile. ¶ Præmissa † inducuntur ad quęstionē, accusatus [illegible] Titius de furto, & petitum ipsum puniri ad vin[illegible] & restitutionē rerum ablatarū ipsi accusatori, quod fieri [illegible] in Barān l. interdum. § [illegible] ff. de fur. pendente pro [illegible] exhibetur indulgentia delicti. Quęritur, an pp talē grām [illegible] desinat esse criminale. vtilitas esse ciuiles, pone q. ac [illegible] petat accusatū torqueri pro suo interesse. vt sciant bo[illegible] furti, & participes criminis: si dicamus iudiciū nō [illegible] criminale, accusatus erit relaxādus, si dicamus cō[illegible] torq[illegible] Eq. non sit amplius criminale, q. a pena [illegible] nō est [illegible] fisco applicāda p ea, quę supra dicta sunt & [illegible] ga exstinxit crimē & processum criminis. l. 2. C. de ge ne[illegible] de [illegible] C. de fal. vbi videt' casus ta[illegible] ¶ Cō
98 [illegible] determinat Panf. [illegible]

ver. torturã, ver. pone q. aliquis motus, quia tortura ista nõ fit
ad pęnam remissam. l. 3. C. de gen. abo. sed ut ad inuestigatio-
nem veritatis. l. nullam. C. de insa. l. edictũ. ff. de quęst. Et ut di-
xet. s. In ciuilibus non habet locum tortura. Respondet, q. cã
criminalis remissa incalescit ciuili quantum ad effectum tortu
rę, & qa remanet criminalitas, licet impunita. Sed aduerte, qa
istud vr̃ ꝯ tex. in d. l. si docueris, in ver. sopitum. vnde alia rõ vi
detur melior, q. Princeps non videtur voluisse tollere ius acq-
situm accusatori per processum criminaliter institutum, ar. gl.
in l. venia, & ibi Mod. C. de in ius voc. & est generalis regula,
q. Princeps nunquam per suum rescriptum intelligatur velle
tollere ius tertij. c. quamuis. de pręsc. in 6. l. 2. §. merito, ff. ne qd
99 in loco pub. ¶ † Videamus modò quid sit iudicium mixtum, iu
dicium mixtum, s̃m Abb. in quęstione præcedenti, dr̃ quan-
do agitur de crimine ciuiliter. per tex. i c. tuę. s̃. de proc. & in c.
super his. j. de accus. Aduerte, quia istud dictum Abb. est ꝯtra
tex. in c. per tuas, de simo. vbi agitur de crimine ciuiliter, & tñ
iudicium non dr̃ mixtum. Secundò aduerte, quia vr̃ Abb. ꝯtra
rius his, quæ dixit statim, dum dixit, iudiciũ dici ciuile, si pęna
delicti applicatur parti. Tertiò aduerte, inquantũ alle. tex. in d.
c. super his. quia Abb. & scribẽtes ibi sentiut, q. iudicium illud
fit ciuiliter, & nõ mixtũ. Quartò aduerte, quia ꝯ istud dictũ fa-
cit, quia illud dr̃ mixtum q. participans de vtroque partim ca
pit ab vno, partim ab altero, s̃m Bar. in l. imperium, col. 4. ver.
expeditus de mero. ff. de iur. om. iud. verũ vbi agitur de crimi-
ne ciuiliter, licèt tractetur de crimine, nihil tñ capitur de iudi
cio criminali, ergo nõ poterit dici mixtum. ¶ Cõcludas igitur,
100 quòd iudicium dr̃ mixtum, † qñ agitur partim ad vtilitatem
publicam, partim ad priuatam, vt si pęna applicetur pro parte
fisco, & pro parte priuato, s̃m Alex. & Mod. in rub. C. eo. & in
cons. 66. Viso processu, col. j. vol. j. Sed cõtra hoc stat totus tex.
in c. tuæ, præalleg. vbi si agitur ad separationem thori, iudiciũ
dr̃ mixtum, & tñ pęna pro parte non applicatur fisco. Respon
det Alex. q. ibi iudicium dr̃ mixtum, quia participat de vtroq;
de criminali. s. quia pęna separationis thori est quidã rigor pu
blicæ disciplinæ, iuxta tex. in l. licitatio. §. quod illicitè. ff. de pu
blica. participat de ciuili, quia accusator consequitur lucrũ do
tis. c. plerunque. j. de don. inter vi. & vxo. & iste fuit intellectus
Io. And. d. Ant. & Abb. & aliorum qui in d. c. tuæ. Iste intellectus nõ vi
detur de iure procedere. Primo, quia pęna separationis thori re-
spicit vtilitatem priuatam, vt lęsus propter adulterium libere-
tur ab obligatione pręstãdi debitum carnis. c. significasti. j. de
diuor. Secũdò, quia diuinat, q. ibi ageretur ad lucrum dotis. Et
si dixeris, lucrum dotis venit in cõsequentiam, vt dicit Balign.
Rñdeo, q. ea quæ veniunt in iudicio in consequentiam, non
faciunt iudicium aliás criminale, vel ecõtra dici mixtũ, secun-
dum Bar. in l. interdum. §. qui furem. ff. de fur. Tertiò aduerte,
qa cã diuortij videtur ciuilis, arg. l. licèt. C. de rep. ergo idem in
causa separatiõis thori subrogata loco diuortij. c. 2. j. de diuor.
Secunda fuit solutio Imolę in d. c. tuę, vt dicatur iudiciũ sepa-
rationis mixtum, quia nõ seruat naturam criminalium, nec ẽt
ciuilium causarum. ¶ Istam solutionem improbat d. Lãcelot.
Doctor in rub. ff. eo. quia ea attenta, deberet dici neutrale, nõ
mixtum, quia non sequitur, istud non est vinum, neque etiam
aqua, ergo est vinum mixtum, siue posca. Sicut etiam nõ sequi
tur, iste non est homo, non est fęmina, ergo Hermaphroditus:
quia potest esse pecus. ¶ Sed aduerte, quia alius fuit sensus Imo
læ, voluit. n. dicere, iudicium separationis thori nõ seruat natu
ram iudicij criminalis in totum; nec ẽt naturam iudicij ciuilis
sed seruat mediam viam inter vtrunque, & sic dẽt dici mixtũ.
Tu nouiter considera, q. ille tex. non dicit iudiciũ esse mixtũ,
sed accusationẽ esse quasi mixtã, q̃ ego arbitror appellari qua
si mixtã, quia pęna separationis thori cõis est vtriq; cũ vterque
perdat p talẽ separationẽ ius exigẽdi debitũ ab altero, ut decla
rat Abb. i rub. j. de diuor. sicut diximus, actiones familię ercis.
cõi diuid. finiũ regũdorũ, dici mixtas, eo quia vnicuiq; assigna
tur aliquid de parte alterius, & quilibet dicitur actor & reus. §.
quędam. Inst. de act. l. in tribus, ff. de iud. ¶ Iuxta pmissa quæro
101 † de vtili, & quotidiana q. An statuta loquentia, de iudicio ciui
li, vel criminali, habeant locum in iudicio mixto? exẽplum, alti
tus accusatus de possessione turbata, cuius pęna est 100. libra.
applicãdarum pro parte fisco, & pro parte turbato, petit com-
promissum virtute alterius statuti dictãtis, q. inter affines, vbi
agetur de cã ciuili, fiat compromissum; an tale statutũ proce-
dat in ista accusatione possessionis turbatę; cuius iudicium est
mixtum? Vr̃ primò dicendum q. non, quia statuta loquẽtia de
iudicio ciuili, vel criminali in materia exorbitãti, non habent
locũ in iudicio, s̃m Alex. in rub. C. eo. Scđo, qa in materia exor
bitanti sub simplicibus nõ continetur casus mixtus. s. vim pas-
sã. §. pręscriptio, de adul. Bar. & alij in l. 2. in prin. ff. de ver. obl.
Statutum aut, q. affines teneantur compromittere, est exorbi-
tans a regulis iuris, qa de iure nemo compellitur ꝯpromittere
s̃m Bar. in l. furti. §. qui iussu, de infa. Abb. in rub. s. de treu. &
pace. Tertiò, quia in causa mixta causa fiscalis dignior dẽt ad
se trahere causam priuati. ar. l. quę religiosis. ff. de rei vend. & c.
quãto. j. eodem. & per tex. in specie, & ibi Bar. in l. 4. C. de vẽd.
rerum. fisc. lib. 10. per quem tex. ita casum nostrũ decidit Ale
xan. cons. 82. incip. in causa vertente inter Petrum, in vlt. dub.
in j. uol. ¶ Contrariũ vr̃ determinandũ, quia statutum de ꝯpro
missis fiendis inter affines est fauorabile, s̃m Bald. in l. q se pa-
tris, & ibi Ias. col. 22. adducit alias authoritates, & dicit istam
ccõem esse opinio. C. vn libe. In fauorabilibus aũt sub simplicib⁹
cõtinetur casus mixtus l. si ita scriptum. ff. de lib. & posth. cum
suis concor. Tu aduerte, quia istud fundamentum nec pro, nec
contra, videtur bene adduci, quia nunquam quęritur, verũ sub
simplicib. comprehẽdatur casus mixtus, qñ nõ reperitur in le-
ge facta dispositio de omnibus simplicibus. l. hoc legatũ. ff. de
leg. 3. l. legatis vxori. ff. de leg. 2. no. Ias. in l. Titię textores. ff. de
leg. j. in 3. col. Cum ergo i statuto de compromissis nõ fiat mẽ
tio, nisi de vno simplici, frustra & inepte allegatur regula cas⁹
mixti. Circa istam quæstionem reperio Ang. & Al. in simili in
l. cũ qui, §. in popularibus. ff. de iurei. qui in casu delationis iu-
ramenti tenent, q. pro parte fisci nõ possit deferri iurm, p par
te priuati sic. videtur ergo concludendum eodẽ modo, vt pro
parte fisci nõ sit compromittẽdum, pro parte verò turbati sic.
ista distinctio non videtur probabilis, quia ꝯtinentia eiusdem
iudicij non est diuidenda. l. nulli. C. de iud. Quid ergo nõ tenẽ
dum? ego arbitror inspiciẽda esse verba primi statuti. si enim
verba statuti de possessione turbata canten illo mõ, turbans
cõdemnetur in 100. libris, quarum dimidia, &c. tũc procedat
opi. Alex. in cons. 82. Quia est vnica condemnatio, vnicũ iudi-
cium, & ca fiscalis annexa attrahit causam priuati, d. l. j. C. de
uendi. rerum fisc. Si uerò statutum dicat, turbãs incurrat pęnã
librarum centum, in quarum dimidia condemnatur versus fi-
scum, in altera versus turbatũ, procedat opi. Ang. & Al. in d. §.
popularib. qa cũ sint condẽnationes separatim fiẽdę, erũt duo
iudicia, vnum ciuile, & aliud criminale. ita reperio velle Matt.
102 in no. 70. inc. No. q. si statutum. ¶ † Vltimò quęro, cui sit appli-
canda pęna pecunia a lege propter delictum simpliciter im-
posita, an fisco an parti offensę? Ab. distinguit, vt formaliter di
stinguit Bar. in l. Agraria. ff. de term. mo. & eãdem distinctionẽ
facit Ang. in trac. male. i verbo, & dictum Semproniũ in 300.
libris. Tu facias tres conclusiones. ¶ Prima cõclusio, vbi lex in
troducit accusationem, tunc pęna applicatur fisco. alleg. Abb.
tex. in l. mulctarũ. C. de modo mulc. & addit Dec. tex. in ca. j. q̃
sunt rega. Sed aduerte, quia ista iura non vidẽtur pbare, quia
de accusatione ibi nullum verbum, vnde Dec. conatur iduce-
re hoc modo, ibi dicitur mulctas applicari fisco, ergo agit̃ cri-
minaliter: si criminaliter, ergo per viam accusationis, quę pro
priè locum habet vbi agitur criminaliter, secũdum gl. Inst. de
pub. iud. cum concord. alleg. per Alex. & Mod. in l. q. accusare.
C. de eden. Ista inductio mihi nõ satisfacit, quia hoc modo p-
baretur ibi, q. pęna applicatur fisco, non ex eo q. cõpetat accu
satio, sed quia ibi esset expressum q. applicet̃ fisco; imò qa hoc
est expressum q. applicetur, elicitur q. cõpetat accusatio, & nõ
econtra. Pręterea præsupponit Dec. q. ad mulctam agat̃ solũ
per accusationem, ita ostendit sua inductio: sed hoc est falsum
quia etiam agitur actione in factum, vt tenent Ang. & Fulg. &
Ias. col. pe. in l. 2. ff. si quis in ius voc. non ierit. Et stãte hoc, lĩes
vnã ampliationẽ ad hãc ꝯclusionem, vt procedat ẽt si cũ accu
satione sit instituta actio ad pęnam. Secundò amplia, ẽt si lex
introducat accusationem pro delicto, pro quo principaliter lę
datur priuatus, secundum Pan. hic in sui generalitate, ad quod
bene aduertit Mod. Et rõ est, quia ẽt res publica dr̃ lędi ex ip
so delicto. l. licitatio. §. quod illicitè. ff. de publ. Limita mõ dupli
citer. primò, qñ pęna fuit imposita per nomina multiplicatiua
puta, dupli vel tripli, vel quadrupli, s̃m Are. Fe. & Mod. hic, &
Im. in rub. de pub. iud. & Ang. Inst. eo. i prin. Alleg. Aret. tex. in
§. q verò ꝯ, in Auth. de san. epis. sed ille tex. nihil facit, quia tex.
expresse dicit exactę personę duplum deberi. Hęc cõclusio lo
quitur, vbi simpliciter pęna imponitur, nõ exprimẽdo cui ap-
plicetur. Allegat secũdo loco Fel. tex. in c. cum deuotissimam.
12. q. 2. & in c. quisquis inuentus. 17. q. 4. Ista iura parum faciũt,
quia vltra quod ibi pęna imponitur per nomina multiplicati-
ua, subsunt aliæ coniecturæ, ex quibus apparet, quòd pęna ap-
plicetur parti, dicunt enim, sacrilegus damnum nouis compo
nat, & sic pœna imponitur respectu damni, quo casu certũ est,
quod applicatur parti, vt dicam in tertia conclusione. Item di-
cunt, prædam in quadruplum restituat. verbum, restituat, satis
ostendit pœnam dandam parti cui fienda venit restitutio s̃m
pl. l. videamus. §. in Fauiana. ff. de vsuris. Adducunt etiam ra-
tionem, quia in simplum inest duplum. l. hoc edicto. §. fi. ff. de
pub. illi ergo debeatur duplum & triplum, cui debetur simplũ
& sic determinatio sit æqualis, secundum regulam. l. nã hoc iu
re. ff. de vulg. ¶ Sed contra de l. sacrilegij. j. & l. pen. ff. ad leg. Iu-
liam pecul. iuncta glos. ibi. Ergo poterit dici ex natura tituli,
quòd nulla alia persona in casu illarum legum lęsa erat nisi fi-
scus. ¶ Secundo fallit in casu, in quo iam esset promissum de pę-
na

na applicãda fisco ratione offensę factæ reipublicæ,& nulla es-
set facta prouisio de pęna rõne offensæ factæ priuato;tũc appli
catur parti,ẽt q; lex introducat accusationẽ,ẽm Aret.& Mod.
hic.Ratio,quia oĩs prouisio legalis debet intelligi facta in casu
necessario.l.j.§.dixerit aliquis.ff de pub.Ego amplĩ⁹ dico, q; ge
neraliter,vbi ex aliquib.coniecturis apparet,q; lex imposuerit
pęnam cõtemplationis partis offensæ,indistinctè pęna erit ap
103 plicanda parti,per ea quę statim dicam in ult.concl. ¶†Secun
da conclusio,vbi lex introducit actionem,pęna applicatur par
ti.l.3.vbi gl.& Bar.ff.de sepul.viol.¶ Amplia primo , etiã si lex
dicat,iudicium dabo,quia tantum est, acsi dixisset actionẽ da-
bo.l.si quis id quod,in prin.& ibi latè Legistæ tentant istã ma-
teriam.ff.de iurisd.om.iud.¶ Amplia secũdò etiam si lex impo-
nat pęnam pro interesse publico,vt in actionibus popularibus,
in quibus lite contest.pęna applicatur parti.l.si cui propter.de
verb.sign.¶ Amplia & tertiò in omni pęna imposita ex edicto
prętoris,quę semper applicatur parti,ẽm Alex.in d.l.si quis id
quod,& sequuntur Mod.hic.Ratio,quia ex edictis prętorũ ori
tur actio in factum.§.fi.Inst.de interdic.Sed quęnam fuit ratio
huius secundę conclusionis?Respondẽt omnes rationem esse
quia actio est ius prosequendi,quod sibi debetur,Inst.de act.in
prin.Si ergo agit priuatus ad pęnam , dicendum est q; sibi de-
beatur.Et ex ista ratione infert vnum singulare dictum Basig.
hic,licèt regulariter pęna confiscationis bonorum,vel alicuius
quotę,applicetur fisco secundum gl.in l.iubemus.§.is quoque.
C.de sac.san.eccl. quia confiscatio est de regalibus.c.j.quę sint
rega.quæ regalia nõ conueniunt priuato,nisi lex concedat,se-
cũdũ Bar.in l.j.C.de bo.vacan.lib.10.Attamen vbi lex daceret
actionem alicui ad ɔfiscationem bonorum,isto casu confisca-
tio applicaretur parti agenti quasi lex tacite concedat pęnam
confiscationis priuato,quo casu non habet locum gl.in d.l.iu-
bemus,vt est tex.expressus in l.j.§.finaurẽ.C.de rap.virg.¶No-
ta illud dictum,quia multum importat.Sed aduerte,quia vide
tur dubitabile:quia subiecta materia confiscationis ostendit,q;
debeam⁹ impropriare istud verbum,actionem,& exponere.i.
accusationem,vt exponitur in tub.C.quando actio ciui.p̃iud.
cum verba.n.ẽm subiectam materiam interpretant̃ & impro
priantur.l.si olet.C.loca cum sim.Limita,vt nõ procedat in pę
na imposita eo casu,quo iã esset prouisum personę offensę,per
ea quæ diximus in præcedenti conclusione.Limita secũdo,ni
si actio dareť fisco,ita potest intelligi d.l.sacrilegij , & d.l.pen.
104 ¶†Tertia conclusio,vbi lex pro delicto imponit pęnam simpli
citer,non introducendo actionem, vel accusationem,pęna ap
plicatur fisco.allegatur textus in l.3.C.de sepul.viol.Sed ibi di
citur expresse,q; applicatur fisco,voluit forte inducere d.l.3.iũ
cta l.sequenti.Pro ista conclusione Bar.in d.l.Agraria,allegat
textum in d.l.mulctarum, & d.c.j.quę sint reg.Et ex hoc colli
go id,quod supra dixi,quod Abb.& Dec. male allegant ista iu
ra pro prima conclusione.Ratio huius conclusionis est,secun-
dum Aret.quia in iudicio publica vtilitas est pręferenda priua
tæ,c.bonę.supra de postul.prę ar.vtilitas.C.de primipil.lib.12.
Nec ob.tex.l.non puto.ff.de iure fisci.quia procedit,vbi agitur
de damno priuati,& de lucro fisci,secus vbi agitur de pari dam
no , & de pari lucro:tunc præfertur semper fiscus.l.j.C.de iure
fisci,secundum vnam lect.q̃ sequitur ibi Bar.& Alex. & Mod.
in l.j.ff.sol.mat.& Fel.in c.pastoralis.col.4.supra de rescr.vel ali
ter respondeas,vt hic per Mod.qui aliter limitant d.l.nõ puto.
¶ Fallit , nisi pęna reperiatur imposita contemplatione partis
offensæ,vel in recompensationem damni,seu iniurię. ita pce-
dit tex.in l.pen.ff.de in ius voc.secundũ vnam solut.Ang. in d.
l.si quis id quod,sed ille tex.non probat,eo quia pro illa pœna
tex.introducit actionem in factum,Inst.de accus.& ibi ĩ specie
d.las.reprehendit Ang.col.7.allegatur etiam tex.in l.fin.C.de
litig.sed ibi hoc clarè exprimitur,vt ẽt aduertit Bar.i d l.Agra
ria.allegatur etiam tex.in c.quibusdam.infra de pę. Sed ibi nõ
poterat alteri applicari verisimiliter. ¶ Tu ergo melius allega
regulam l.seruo.§.si testator,& l.si cui.§.si Titio.ff.de le.j.q̃ est
quod vbi dispositio fit ɔtemplatione alicuius priuati,tũc actio
sibi competit ex illa dispositione,licet non exprimatur, & bñ
no.Ro.ad statuta.cons.32.in 3.dub.in ver.hoc idem probatur.
Si ergo dicamus parti competere actionem,ergo sibi applica-
biť per ea,quæ dixi in pręcedenti conclusione.¶ Limita secun
dò de iure canonico,quę pęna in dubio applicabitur iudici , q
si voluerit euitare suspicionem cupiditatis,debebit eam eroga
re pauperibus,vel conuertere in pios vsus , secundum Abb.in
c.licet.infra de pęn.& hoc de pęnis legalibus . Cui aurẽ appli-
centur pęnæ in instrumento appositæ,videas per Bat. in l.vxo
tem.§.hæres.ff.de leg.3.& remissiuè per Iaso.Instit.de actio.in
princip.in verbo,actio.& Bart.consil.29.& Alexan.cons.138.
colum.fin.vol.1.Cui autem debeant applicari pęnę conuentio
nales,ponunt Bal.& Mod.in l.si quis maior.C. de transac. vbi
concludunt,quòd applicantur parti attendenti , nisi aliter ex-
presè caueať.Et ex his fęliciter fit expedita præsens Rub. die
17.Ianua.1519.

SVMMARIVM.

1 Concilium,etiam si in eo non interueniunt omnes Episcopi totius mundi tamen per hoc non restat,quin dicatur Concilium generale.
2 Concilia,Nicenum,Calcidonense,Constantinopolitanum,et Ephesinum dicuntur principalia.
3 Concilium,synodus,cętus,et cõuentus quid sint,et quomodo inter se differant.
4 Ex Concilio,et in Concilio,quomodo differunt.
5 Verba ista,de Concilio Concilij,quid importent.
6 Verba ista,cum consensu Concilij,quid importent.
7 Concilio sacro approbante,quid significent ista verba.
8 Constitutio vtrum dicatur Papalis,an Conciliaris,quid conferat scire.
9 Exceptione declinatoria non vt opromittens aduersus iudicem,pęnitere non potest.
10 Concilium prouinciale,et si non potest Episcopum deponere,potest tamẽ processum facere,et de causa criminali cognoscere.
11 Aduersarius meus dicitur,qui mecum in lite contendit.
12 Subrogatus in lite dicitur aduersarius.
13 Aduersarius dicitur omnis,qui contradicit.
14 Inimicitiæ causa non est inspicienda,an sit iusta vel iniusta,nec a quo pcedat,sed considerandus est effectus productus.
15 Iudex a mè iustè recusari potest,si in alia causa mecum litigat.
16 Prælatus in causa sua ecclesiæ,potest recusari iudex tanquam suspectus.
17 Litigans lite finita in causa criminali,an repelli possit a testimonio cõtra collitigatorem.
18 Aduersarius in causa criminali lite pendente,an in totum repellatur a testimonio contra aduersarium.
19 Aduersarius meus in causa ciuili,etiam lite pendente non prohibetur testificari contra me in alia causa.
20 Citatio non valet,nisi fiat parte petente.
21 Iurisdictionem an declinare possit quis,si interrogatus an cũ aduersario velit experiri,respondeat quòd sic.
22 Concilium prouinciale,an excommunicare possit Episcopos, licèt nõ possit deponere.
23 Excõmunicatus donec satisfecerit,an sola satisfactiõe sit liberatus.n.24.
25 Suspensus donec satisfecerit,an sola satisfactione liberetur.
26 Iudex,an possit mulctare contumacem etiam nemine petente.
27 Excõmunicatus propter solam excõicationem,an debeat priuari bñficio.
28 Bñficio an priuari possit residentiã non faciens pp aliquod impedimentũ.
29 Excommunicatus declarari potest absque contumacia, quando delictum est notorium.
30 Contumax is dicitur,qui illicentiatus ante tempus recedit.
31 Contumacia an sit peccatum mortale.
32 Contumax is plus dicitur,qui non comparet,quàm qui non paret.
33 Iudex an possit ferre sententiam per verbum,videtur.
34 Sententia lata per verbum,credo,an sit valida.
35 Sẽtentia lata hoc mõ,ita iudicamus secundũ nostrã cõscientiã,an valeat
36 Scholare indignè petẽs Doctoreũ gradũ,præsumptionis delictũ incurrit.
37 Testes propriè non dicuntur,qui deponunt de peritia artis.
38 Rescriptum non vitiat falsa latinitas,qua per figuram saluari potest.
39 Iudex non potest reijcere exceptiones calumniosas,et ad vlteriora procedere appellatione non obstante.
40 Concilium prouinciale,an et quando possit in totum recusari.
41 Concilium totum an possit recusari,vbi caput est suspectum.
42 Concilium,vbi pręsidentes sunt suspecti,an possit recusari,etiam si caput non sit suspectum.
43 Iudex reuocari potest,vbi assessor est suspectus.
44 Episcopus an possit recusari propter suspicionem Vicarij,et econtrario.
45 Concilium generale,an possit recusari.
46 Episcopus volens recusare concilium,debet adducere et probare legitimã suspicionis causam.
47 Dictio,aliquando,quandoque denotat regulam esse in contrarium,quandoque facit regulam.
48 Pactum prorogationis iurisdictionis iudicis non sui,an sit reuocabile vsque ad litem contest.
49 Pactum de non declinando iurisdictionem proprij iudicis,est irreuocabile,& statim obligatorium.
50 Iurisdictio,quæ declinari potest,non videtur habere perfectum esse.
51 Iudex prorogatus,antequam incipiat vti iurisdictione,non censetur ordinarius prohibitus cognoscere de causa.
52 Pactum de nõ declinando etiam factum extra iudicium, est obligatoriũ.
53 Confessio sine causa facta,an et quando sit nulla tanquã indiscretè facta.
54 Reorum est fugere,
55 Pœnitens in casibus,in quib.est licita pęnitẽtia,an teneatur ad interesse. Et an pœnitens possit conueniri ad tale interesse coram iudice prorogato. & num.56.
57 Iuramentum habet vim clausulæ,rato manente pacto. Et iuramentũ super mutuo ciuili non tollitur per exceptionem non numeratæ pecuniæ, qua secundum materiam subiectam poterat opponi.
58 Iuramentum interpositũ super actu reuocabili,non impedit reuocationẽ.
59 Iuramentum obligat præcisè,& facit quod in contractibus innominatis non sit licita pœnitentia.
60 Respondere,verbum in cõtractibus idem est,quod soluere:in iudicialibus verò idem est,quòd comparere.

61 *Obligatus potest conueniri precisè in loco destinatæ solutionis, non obstante pœnitentia.*
62 *Locus destinatæ solutionis dicitur locus ipsius contractus.*
63 *Forus foro additur per destinationem solutionis ad alium locum.*
64 *Promissor in loco destinatæ solutionis non potest conueniri, nisi ibi reperiatur, & hoc, nisi renunciatum esset priuilegio.*
Et limitatur ista conclusio pluribus modis, vt poteris videre, n.65. & 66.
Et an prædicta conclusio procedat in clerico, vt possit conueniri si ibi reperiatur, absque licentia sui superioris. nu.67.
68 *Clericus an possit conueniri in loco contractus, seu destinato solutionis & si ibi non reperiatur in casibus, in quibus non renunciasset priuilegio fori, vel iurasset, vel promisisset se ibi præsentare.*
69 *Soluere promittens in pluribus locis specificè copulatis, intelligitur promisisse partem soluere in quolibet loco ad ratam locorum.*
70 *Soluere promittens in pluribus locis specificè copulatis ad est a clausula generali, & vbiq; locorum, intelligitur promisisse soluere totũ in vno loco. Et nota, q virtute talis clausulæ non poterit conueniri in loco magis remoto, quàm sint loca expressa. nu.71.*
72 *Soluere promittens, vbicunq; fuerit inuentus, potest vbicunque cõueniri.*
73 *Promittens respondere in aliquo loco, vel vbicunq;, non potest conueniri, nisi in locis, vbi alias de iure conueniri poterat.*
74 *Excommunicatus propter contumaciam debet absolui, si præstet cautionem de parendo iuri, & an sufficiat cautio iuratoria.*
75 *Excommunicatus pro manifesta offensa non est absoluendus, etiam si velit satisdare de satisfaciendo nisi actualiter. & nu.76.*
77 *Perseuerans in excommunicatione per annum, habetur pro confesso, & conuicto.*
Et an sit priuatus, vel priuandus beneficijs nu.78.
79 *Sententia excommunicationis valet, etiam q excommunicatus non fuerit citatus ad audiendam sententiam.*
80 *Contumax non potest mulctari absque noua citatione.*
81 *Citatio trina non requiritur in sententia excommunicationis, ferenda contra manifestam contumacem.*
82 *Excommunicari potest sine trina citatione monitus in synodo.*
83 *Contumax manifestus an dicatur, qui rñdit nuncio se non velle cõparere.*
84 *Contumax non taliter, in aliquo propter condemnationem expensarum ob contumaciam.*
85 *Iudex an possit delinquentem mulctare, & pœnam ordinariam imponere.*
86 *Citari non possunt illustres personæ o nuncio sine spali commissione.*
87 *Furem in furto deprehensum, an & qñ liceat occidere, si telo se defendat.*
88 *Procurator creditoris an possit capere debitorem fugitiuum.*
89 *Iudex si non potest aliter veritatem habere, potest vti simulationibus, & reo promittere, & nihil obseruare.*
90 *Nuncio dicẽti in relatione se citasse de cõmissione iudicis, an credẽdũ sit.*
91 *Excommunicationem an imponens hæc verba, nullus ei communicet.*
92 *De Quouultdeo, quid significet.*
93 *Doctor vt quis dicatur, quæ requiruntur.*
94 *Scholaris intrans, & non aduertens, vel non studens, an gaudeat priuilegijs scholarium.*
95 *Scholaris inhonestè viuens, an gaudeat priuilegijs scholarium.*
96 *Nomina verbalia sonantia in delictum, vnico actu verificantur.*
97 *Mulier, quæ cũ vno dũtaxat fornicata est, an dicatur inhonestè viuere.*
98 *Nomina significatiua alicuius officij, quod quis propria authoritate assumit, non verificantur ex vnico actu.*
99 *Mercator quis dicatur.*
100 *Mercatores nostri temporis, qui stant domi, & mutuant sub vsuris, an debeant gaudere priuilegio mercatorum.*

DE Quouultdeo. ¶ Antequàm veniam ad tex. Quæro, quid velint illa verba, ex Concilio Africano, posita in suprascriptione. Pro pleniori intelligẽtia, quæro primò quid sit istud Concilium Africanum? Rñde vt
1 habetur in c. prima annot. 16. dist. Secundò quæro, quot † sint species conciliorum? rñde vt per gl. in sum. 17. dist. & Abb. in c. graue. ĩ. de præb. & not. q licèt oẽs Epi totius mundi non interueniant in Concilio generali, tñ pp hoc non restat, quin dicatur generale: quia apud interessantes, licèt minor pars sit, totum Concilium residet, c. quod sicut sup. de elec. & dicit Petr. de Monte in tract. de potesta. Papæ, col. 16. ver. 6. quæro, q data contumacia maioris partis, põt minor pars pronunciare se consumare Conciliũ generale. sequitur Fel. in c. nonnulli, col. 10. sup. de rescr. Dec. cons. 151. inci. Maximi ponderis materia. & cons. seq. dñr ergo generalia Concilia, quia oẽs Epi deberẽt interesse, licèt actu aliqñ non intersint. Aliqui tñ sunt, qui dicũt q dñr generalia, quia illis præest Papa generalis sponsus oĩum ecclesiarum, c. cuncta per mundum, 9 q. 3. quod non vr̃ verum quia potest fieri Concilium ɔ̃ Papam, maxime hæreticum, eo inuito & cõtumace, iuxta tex. in c. si Papa, 40 dist. quod firmat Bal. in c. olim, sup. de resc. & Dec. in d. cons. Vel aliter tu dicas, q appellantur generalia, quia statuta in illis omnes ligant, c. j. ĩ.
2 de cons. ẽm Abb. in c. sicut, in prin. ĩ. de acc. ¶ † Quæro tertiò, quæ sint Concilia principalia? responde 4. Nicenum, Calcedonen. Constantinopol. & Ephesinum, & dñr principalia, quia in eis, velut in quadrato lapide, omnis sanctæ fidei structura consurgit, & cuiuslibet actionis, vel vitæ cõis norma consistit. c. s.
3 15. dist. ¶ † Quartò quæro, quid differant ista nomina, Conciliũ, Synodus, Cœtus, & Conuentus. Rñdeo, q canones vtuntur p synonimis, c. j. ead. dist. & ibi hr̃ etymologia horũ verborũ. dicitur, q Conuentus propriè est congregatio religiosorũ, Capitulũ verò clericorũ secularium, ẽm Abb. in c. edoceri, vbi no. sup. de
4 rescr. & Gem. cons. 130. col. 2. ¶ † Quæro quintò, quæ dria sit inter ista verba ex Concilio, & in Cõcilio? rñde ẽm Fel. & Mod. qñ dr̃ ex Cõcilio, dẽt intelligi q illa ɔstõ est Conciliaris: qñ vero dr̃ in Cõcilio datur intelligi, q est Papalis, vt declarat Abb. in c. j. ĩ. de pac. & in c. consensu, ĩ. de reb. eccl. nõ alie. & in c. j. ĩ. de sponsal. & in ca. Omis eps. sup. de ele. & rõ in primo casu est, q dictio ex, denotat cãm proximam, l. ex eo tpe, & ibi Bart. ff.
5 de pecu. c. inter dilectos, & ibi Abb. col. 3. ĩ. de fi. in. str. ¶ † Sextò quæro, quid si dicatur de ɔsilio Concilij? Doc. hic rñdent, q dicitur Papalis, non Conciliaris ẽm quosdã, quia actus non attribuit ɔsultori, ex eo q ɔsultus non tenetur cõsilium sequi, c. cũ olim, sup. de arb. Tu adde ad Doc. Aret. de rescr. 73. vbi si collatio fiẽda sit p Epm cũ ɔsilio Capituli, tota dr̃ spectare ad Epm. Scdò adde, quod decidit Abb. in c. non põt. col. fi. & ibi Fel. ĩ. de re iudic. vbi habens interuenire tanq̃ consultor, non põt dici collega. Tertiò adde Bal. in l. j. C. de manumis. vin. vbi facit differentiam, an dicatur de consilio Concilij, an cum cõsilio Cõcilij. Primo casu dictio, de, denotat substantiam. Secundo casu
6 dictio, cũ, stat accessoriè. ¶ † Quæro septimò, quid si dicatur cũ ɔsensu Concilij? Dec. hic instat ɔcludenter, q dicatur Papalis, & non Cõciliaris per rõm, q aliud sit facere, aliud facienti consentire. l. aliud est vendere, ff. de reg. iur. & l. si pater, de manu. vindi. & per alia, de quibus hic per eum & melius probatur in c. vnico, §. j. ne se. de vacan. lib. 6. Hinc adde, quod per illum tex. dicit Archi. & Io. And. in c. cum illis, col. 4 & Gem. ibi in §. fin. col. j. lib. 6. vbi dñt, q sufficit impetranti exprimere collatorẽ, licèt nihil dicat de consensu aliorum, qui habent consentire. & sequitur Fel. in c. eam te, col. 13. ĩ. de rescr. & dicebam pp hoc alias, q rescriptum impetratum per minorẽ super rescissione ɔ̃ctus non erat subreptitium, licet fuisset tacitum propinquos
7 consentisse contractui. ¶ † Quæro octauò, quid si dicatur, sacro approbante Concilio? reperio Gem. cons. 44. quod incipit, Dominus noster Papa, determinare q dicatur cnstõ Concilij per illam regulam, ea nostra facimus, &c. l. 2. § sed quia, C. de vete. iure enuc. c. si apostolicæ, de præben. in 6. videtur tamen, q malè dicat, quia vbicunque constitutio originatur a Papa, Papalis dicitur, licet Concilium approbet, ẽm Pan. in d. c. j. de spons. & contra Gem. allego tex. in c. nimis. j. de iureiur. in verbo, sacri authoritate Concilij prohibemus. iuncta subscriptione, quæ dicit, in Concilio generali. Nec obstat regula præallegata, quia loquitur quando impartitur authoritas alicui non habenti facultatem actus celebrandi, sed Papa habet potestatem legis cõ
8 dendæ, c. j. sup. de constit. ergo, &c. ¶ † Vltimò quæro, quæ sit vtilitas scire, an constõ dicatur Papalis, an Conciliaris? responde q est multiplex. ¶ Primò, omnis constitutio Concilij habet clausulam derogatoriam ad futura rescripta, ideo clausula generalis, non obstante aliqua lege, non est sufficiens ad derogãdum constitutionibus Concilij, nisi de eis fiat specialis mentio secundum Archi. in c. j. de constit. lib. 6. & Fel. latissimè in c. nõnulli. col. 3. & 4. supra de rescri. ¶ Secunda vtilitas, licèt Episcopus in pluribus possit dispensare contra constitutiones Papæ, secus tamen contra constitutiones Concilij, ẽm glo. in c. cum dilecti in vet. ærate, sup. de elect. ¶ Tertia vtilitas, quia Legatus de latere non potest derogare, nec dispensare contra constõnes Concilij. c. dilectus, ĩ. de præb. iuncto c. 2 de concess. præb. & gl. & Abb. in c. j. eo. tit. Et horum omnium ratio est, quia firmius reputatur, quod a pluribus sancitur c. prudentiam in princip. ĩ. de offi. deleg. & magis integrum iudicium est, quod plurimorum sactis confirmatur, c. extra conscientiam, 64 dis. & c. hoc, §. verum, de hær. in 6. & istam rationem adducit Dec. consil. 152. col. 2. ¶ Declarata suprascriptione, venio ad tex. Pro cuius clariori intelligentia præmitto quatuor. Primò, quòd verbũ de Quouultdeo. legir̃ trib. mo. Primo modo, q sint duæ dictiones, de, scilicet, & ista sit ppositio. Secũda Quouultdeo, & ista sit nomen proprium ablatiui casus, & tunc subaudiendum est verbum statutum est, ẽm Tancr. Secũdo modo legitur, ut sint duæ dictiones, vt s. sed nihil sit subaudiendũ, & tunc regitur a verbo, placuit. Tertio modo legitur, ut sit vnicum verbũ, & vnica dictio, & sit nomen ppriũ, & ita intelligit gl. hic, & ẽm istũ intellẽm erit datiui casus. iste intellẽs non placet Abb. j. col. pe. q tunc illud relatiuum idem de quo in tex. esset supfluũ. Scdò pmitto, q tex. in relatiuo, quem, multiplr̃ hr̃ impressus: aliqui hñt quẽ, & tunc saluatur latinitas per figuram antithesim, vt dicam in gl. aliqui habẽt qui, & litera plana est; aliqui habẽt quoniam, & iste vr̃ melior, secundum Io. And. & Doct. Tertiò præmitto, quòd illa uerba, interrogatus, an cum eo, &c. dupliciter intelliguntur. Primò, quod iste Episcopus fuerat vocatus, interroga-

terrogatus,& excommunicatus a Concilio prouinc.& ita intel
ligit Abb.in c.1.& 6.no.& cõiter sequuntur Doc.Secũdò legit tex.
q. fuerit vocatus,interrogatus,& excõicatus a Concilio gene-
rali,& isto modo intellexit Abb. in figuratione casus,qui isto
mõ esset ꝯtrius,nisi salues q. figuratio casus fuit Bernardi glossa
toris.ego .tentabo tertium intellectum dare.s. q. fuerit voca-
tus a Concilio prouinciali,interrogatus ab aduersario,& excõ-
municatus a Concilio generali. Vltimò præmitto, q. iste text.
timore ꝯrij,l.si conuenerit,ff.de iurisd.om.iud.legitur varijs mo
dis,& sm varietatem lecturarum variantur summaria: cõiter
9 aũt sic summatur.¶ † Promittens non vti exceptione declina-
toria aduersus iudicem alias suum pœnitere non potest,& hoc
ad vnum effectum,vel ad alium sic dicatis. Contumax in non
comparendo potest excõicari,non aũt beneficio priuari,atten
tis istis summarijs. Considera subtilius, quare hæc Decretalis
fuerit situata in hoc titu.Nam respectu primi summarij meli⁹
fuisset posita in tit.de fo.comp.vt fecit Iurisconsultus in situa-
tione d.l.si cõuenerit, respectu verò secundi summarij melius
10 stabat in tit.de dolo & contu.¶ †Dubitatur vt hic per Abb.No.
primo sm Pan.q. causæ etiam Episcoporum olim tractabãtur
in Concilio prouinciali,citati legitima exceptione cessante te
nebantur respondere,c.2.6.q.3.Circa illud no. aduerte ad qua
tuor.Primò,q non vr probari hoc,sm Dec.qui intelligit text.
q. Eps fuerit vocatus,interrogatus,examinatus, & excommu-
nicatus a Concilio Africano,quod potuit esse generale, immo
sine dubio fuit generale,d.c.prima annotatio, 16.dist. & q. in
tex.isto causa tractaretur in Concilio generali,probat trib. me
dijs.Primò,quia tex.in fi.præsupponit,q.Episcopus potuisset de
poni,si fuisset de cã cognitum, hãc autem depositionem non
põt facere Concilium prouinciale,c.accusatus.6.q. 3. ergo di-
cendum,q. cã tractaretur in Concilio generali . ¶ Sed ad istud
rñdeo clare,q. licet Eps non possit deponi a Concilio prouin-
ciali,põt tñ Concilium prouinciale processum facere, & de cã
criminis cognoscere,vt probatur in d.c.accusatus,& c.seq. Vel
aliter dico,q. pp hoc,quia non poterat deponi,habitus fuit re-
cursus ad Concilium generale,vt vult d.Ant.in figuratione ca
sus.& licẽt Dec.in vltima lectura sentiens istam rationem, di-
cat,q. istud est diuinare,tñ ita necessariò dicendũ est,vt statim
demonstrabo.Secundò mouetur,quia ista decisio est hic inser
ta pro canone gñali,ergo edita a Cõcilio gñali,sed istud ego fa
teor,q. fuerit edita a gñali Concilio pp recursum habitum ad
ipsum. Tertiò mouetur,quia verba debent intelligi in poten-
tiori significatu.l.4.ff.si ager.vect.vel emphy.pe.c pe.. de sent.
excom.Ergo verbum illud,ad Cõcilium,de quo in tex.erit in-
telligendum de Concilio gñali potẽtiori. Sed rñdeo, q. ista rña
procedit in dubio.vnde attende,quia dico q. iste tex. in prima
parte necessariò debet intelligi de Concilio prouinciali. Nam
sm oẽs.Quo vult Deus poterat declinare examen concilij , &
pp hoc fuit interrogatus si volebat consentire in eius iurisdõ-
nem.Hoc sic præsupposito,dico q loquitur de Cõcilio prouin
ciali,quia si loqueretur de gñali,nullo modo iste Eps potuisset
declinare:non quidem ratione deficientis iurisdictionis , quia
est iudex cunctorum,16.& seq.dist.per tot. non etiam poterat
recusari,tanquam suspectum,vt concludit. . Abb. & eo maxi-
me,quia caput eius est Papa,qui non pñt recusari,ut suspectus,
sm Abb.in c.querelam,col.2.de ele.& Fel.in c.cum venissent,
col.3.1.eo.imò Papa potest committere causam ex certa sciẽ-
tia iudici suspecto cum cła,recusatione remota,secundũ Abb.
in c.ex transmissa,.de foro comp.non etiam rõne priuilegij,
quia priuilegium concessum alicui,ne teneatur rñte coram Pa
pa,nõ valet,sm Ioan.And.in c.cum instantia,.de censi. sequi-
tur Fel.in c.2.col.16.ad fi.s.de rescr.Non etiam ratione impe-
dimenti,quia iste Episcopus iam venerat ad istud Concilium,
& postea discessit. ¶ Secundò aduerte inquantum Abb. dixit,
q. olim causæ Episcoporum tractabantur in Concilio prouin-
ciali,vr innuere q. hodie non tractentur,quod est falsum, & cõ
trarium tenet idem Abb.in c.graue,.de præb.defendendo re
spondet Basig.q. hodie non tractantur de cõsuetudine,sm Vi-
cen.Tu aũt dicas,q. Abb.non negat,q. ẽt hodie non tractẽtur,
sed ideo dicit olim,ut ostenderet,q. dispositio huius tex.nõ est
noua,vel ad excludendum opin.eorum,qui dicebãt , q. solum
causæ inferiorum clericorũ olim tractabant, quod patet ex im
plicatiua,ẽt. vel dixit olim , quia causæ Episcoporum de iure
antiquo,etiam quo ad depositionem expediebantur in Conci
lio prouinciali,c.eps,cum gl.11.q.3.& Pan..in 3.not. & si intel
ligamus tex.nostrum loqui sm illa iura antiqua,possumus dice
re q. iste Episcopus fuerit uocatus,interrogatus , & excõicatus
a Concilio prouinciali:& verbum,placuit.s. Concilio generali
intelligatur confirmando sniam Concilij prouincialis. ¶ Ter-
tiò aduerte,si intelligamus illa uerba,legitima exceptione ces
sante.s.remota. Abb.videretur male loqui,quia ipse .dicit in 3.
col.q.Conciliũ prouinciale põt recusari.Secundò, si legitima
exceptio nõ obstabat,frustratoria fuisset iterrogatio,ergo pos-
sumus dicere,q. tenebatur respondere.i. cõparere allegaturus

exceptiones declinatorias,iuxta l.si quis ex aliena.ff.e.tit. Vel
possumus intelligere,ut illa verba cessante,&c.sint ablatiui ab
solum,qui faciunt conditionem.s.si cessauerit.l.cuctis agris ff.
de vsu.¶ Quartò potes ex isto notabili inferre,q. Archiepisco-
pus,qui non põt solus cognoscere de cã subditorum sui suffraga
nei,nisi per uiam appellationis.c.pastoralis.s.de offi. ord. tñ in
Concilio una cum alijs suffraganeis põt & ꝓ hoc not. videatis
gl.no.in c.multis.17 dist.quã multum extollit Ro.cons.521.q.
11 incipit,Circa propositã consultationẽ.¶ †Secũdò no. q. aduersa-
rius meus dr,qui mecũ in lite contendit.ad idẽ tex.in c. aduer
sarius,.de eo,qui mit.in pos.& in l.si aduersarius.C.de fi.instru.
cum sim.¶ Amplia octo modis. Primò sm Bar. ut procedat ẽt
ante inchoatum iudiciũ,s.oim,Insti.de pœn.tem.liti. & ꝓbat
in tit.isto sm Mod.Tu adde tex.in c.fi..de fo.comp. ¶ Aduer
te tñ,q.a ista iura vñr impropriè loqui,quia aduersarius dr, qui
ꝯdicit intentioni alterius sm Ab.in c.in literis,.de testib. spo.
Ergo antequam ꝯdicat,non debet dici aduersarius,cum possit
deliberare non velle ꝯtendere.l.1.ff.de eden. ¶ Secũdò amplia,
vt ẽt subrogatus in lite dicatur aduersarius,c.fi..lit.pen.Adde
tex.in l.item si res.§.si in ver.molestum aduersarium pro se su
bierceret.ff de alie.iud.mut. ¶ Tertiò amplia, ut Aduocatus,&
procurator aduersarij mei,ẽt dicantur aduersarij.l.1.cum gl.in
verbo,aduersario,ff.de cal.& de proc.Adde tex.in c.2. de ꝓc.
lib.6.Hinc est,q. procurator & Aduocatus non sunt idonei te-
stes in cã,in qua patrocinium præstant,sm gl.in c.Romana,de
testi.lib.6.& Bar.in l.deferre.ff.de iu.fis.& Fel.latè i c.a nobis,
& ibi alij,col.fi..de testib.¶ Quartò amplia,q. ẽt oĩs, qui põt a
sñia appellare,vocatur aduersarius,secũdũ Bal.in c.qm..de te-
sti.quem allegant Mod.hic,sed non reperio q. istud dicat.be-
nẽ aũt istud tenet Barba.in c.fi..q met.cau.Sed aduerte, quia
aduersarius denominatur ab actu. licet ergo possit tertius ap-
pellare a sñia pro suo interesse,ca.cum super,.de re iud.ante
tñ q̃ appellet,non deberet dici aduersarius, cum possit non ap
pellare.¶ Quintò amplia,secundũ Dec.ut ẽt iudex dicatur ad-
uersarius.l.appellationem,cum gl.C.de app.Tu cõsidera,q. ibi
iudex iõ dr aduersarius,quia pars intendebat ꝯ eum agere , qa
non admiserat eius appellationem,iuxta l.qm,eo.tit.non ante,
12 quia iudicauerat in causa principali. ¶ Secundò † allegat Dec.
quia subrogatus in lite dr aduersarius,vt sup.dixi,ergo iudex in
quantum isto casu saltem erit aduersarius, quia subrogatus in lo-
cum accusatoris.quod ipse sic probat, quia oẽs excep. quæ pñt
opponi ꝯ accusatorem possint opponi ꝯ iudicem,secũdũ Bart.
in l.a.§.si publico.ff de adult.Sed aduerte,quia falsum est, q. iu
dex dicatur subrogatus loco accusatoris,quia est fama loco ac
cusatoris.c.qualiter & qñ,.de accu.est ẽt falsa ꝯñtia sua, qa oẽs
excep.quæ pñt opponi ꝯ testem,pñt opponi ꝯ iudicẽ,secundũ
gl.in c.cum.R.canonicus.s.de ol.deleg.& tñ iudex non dr sub
rogatus loco testis.Melius ergo facit pro ista ampliatione diffi
nitio iudicis,quã ponit Pan.sup.in rub. In ꝯtrium,q. iudex non
dicatur aduersarius facit tex.clarus in c.cũ episcopalis,.de ap-
pel.& licẽt Dec.nitatur rñdere,rñsiones non transeunt sine ca
13 uillatione.¶ †Secundo adduco rõnem,si iudex facit iustitiam,
facit q. vterq; litigatorum petit,ergo nullius intentioni aduer-
satur,& ꝯñr non erit aduersarius.Hinc dicimus q. non grauat
partem,qui iurisdictionem exequitur.c.nouit..de app.iuris.u.
executio nõ hẽt iniuriã.l.iniuriarũ.i prin.ff.de iniur.Vnde pos
sumus distinguere.Aut iudex nõdum iudicauit, & non dr ad-
uersarius,ita loquitur tex.in d.c.cum epali.Aut iudicauit & iu-
ste,& illo casu non dicatur aduersarius litigãtibus, qñ iustitiæ
acquieuerunt c.propsuit..de app.reclamãtib. uerò dicatur ad
uersarius.ita loquitur tex.in c.non est crudelis.23.q.5. aut iniu
ste iudicauit,& dicatur aduersarius.ita loquitur tex.in d.l. app.
Sextò amplia,ut litigans dicatur aduersarius,siue agatur crimi
naliter,siue ciuiliter.c.proposuisti.& ibi no.Abb.in 4.no..de fo
ro compet.¶ Septimò extende,siue agatur actione personali ,
siue reali.c.aduersario, cum ibi nota. infra de excep. ¶ Vltimò
pro nunc extende generaliter,ut omnis,qui contradicit alteri
dicatur aduersarius,secundum Modes.hic,allegantes Bal.in l.
1.col.3.C.qui admit.sed Bal.loquitur in iudicialibus tantum ,
dicit enim si nullus citatur,nemo est aduersarius , si nullus est
contradictor,quia omnis qui contradicit aduersarium se facit,
secundum Innoc.in c.cum inter,. de except. Ex isto notabili
inferuntur duo,secundum Abb.hic.Primò ad statuta facientia
mentionem de aduersario.nota hanc illationem,ex qua habes
quod litigator in iudicio propriè dicitur aduersarius,alias non
haberet locum statutum,cuius uerba sunt propriè intelligẽda.
c.nostra.intra de imu.l.quicquid astringendæ,ff. de verbor.
obli.Secundò infertur q. ex contentione iuridica, & ex facto a
iure non improbato oritur quandoque inimicitia . Basign. hic
dicit,quod istud nõ sequitur necessariò,quia potest quis litiga-
re mecum,& tamen nõ erit meus inimicus. Saluat Dec. quod
Abb.non loquitur simpliciter,sed cum tẽperamento quando-
que.Vel aliter dicas q. tenet illatio a communiter contingenti
bus.& hoc sufficit secundum gl.in l.cum dotẽ C.de iu.dot.& i
l.neque

l. neq; natales. C. de prof. & est tex. i c. [illegible] Abb. in 3. no. J.
de cle. non resi. iõ in ciuitate, in qua cõ[illegible] exercent' usurę va
let cõsequentia, est de illa ciuitate, ergo [illegible], ut de Aste.
dicit Bal. in l. cũ oportet, in prin. C. de [illegible] libe. & Doctor
meus in l. non hoc. C. vñ legi. sed istis omissis, quę parum ꝑ
14 sunt, collige ex dictis Abb. sex utiles cõclusiones. ¶ Prima cõ
clusio, non est inspicienda cã inimicitiæ, an sit iusta uel iniu-
sta, nec a quo procedat, sed cõsiderãdus est effectus ꝓductus
id est odiũ & animi rancor, c. meminimus. J. de accu. cũ aliis
alle. per Alb. & Mod & idẽ tenet Abb. in cum P. Manconel-
la, & in c. repellantur eo. tit. & est cõis scrib. in fma. & nota ꝑ
ampliatione, q; sufficit subesse odium latens, licẽt apparenter
non demonstretur, vt faciunt isti Gauli, fm Inn. in ca. cum I.
& A. J. de re iud. & Fel. in c. quoties col. J. J. de testi. Ex ista cõ
clusione infertur, q; author inimicitiæ poterit illam allegare
ad intentionẽ suam fundandã, puta ad recusandum iudicem,
uel testẽ, vt est tex. in c. veniens. 2. J. de spon. & ibi no. d. Ant.
& Alex. cõs. 99. inci. In cã inquisitionis. col. pe. uol. 1. & bñ fa-
cit gl. in l. athletæ. §. fi. ff. de excu. tuto. quã dicit Bal. ibi nõ re-
periri alibi. hinc est, q; pp superueniẽtem inimicitiam inter
legatarium & testatorem reuocantur legata, etiam, q; inimi-
citia superuenerit culpa testatoris, fm do. Ias. in l. si filiã. C. de
inof. test. & i l. hæreditas, §. de his, q. b'. vt indig. & ita amplat
tex. in l. 4. in fi. ff. de adim. leg. & mihi placet ista opinio, q; ta
cita volũtas, pp quam præsumitur reuocasse legata, rõne ini-
micitiæ, vr subesse ẽt q; superuenerit ex cã testatoris. & ex hoc
apparet, q; Bar. i l. cũ tabulis. §. qm. ff. de his, quib. vt indig. nõ
uideť rectẽ sensisse. Nec ob. ille tex. quia ibi nõ est talis cã, seu ini
micitia, quæ hẽat inducere odiũ vel rancorẽ: nõ q dẽ ex par-
te testatoris q vidit legatariũ appellatũ de ꝑpud citia pseuera
re i actu virtuoso. Nõ ãt ex parte legatarię, iuxta illud Ouidij,
Quæ dant, quaque negant, gaudent tamen esse rogatæ.
Et facit tex. in l. itẽ apud Labeonẽ. §. appellare. ff. de iniur.
vbi non facit cõuitiũ, qui honestis & blãdis verbis attẽtat pu
dicitiã virginis. Præmissis ẽt la[illegible] ad qõnẽ. An petẽti cautio
nẽ de nõ offendẽdo, sibi dari a suo inimico. obstes exceptio,
q; petẽs dedit cã m inimicitię ꝑmissa faciũt q; nõ, & ita tenẽt
Bar. & Ale. in l. qui bona. §. si quis iuxta. ff. de dã. int. Abb. in c.
J. in 6. no. J. ut lit. non cont. & in c. literas, in gl. fi. J. de resti. spol.
& Fel. in rub. J. de treu. & pa. col. pe. in fi. & seq. & vt cõfus. i c.
de Bñdicto. 32. q. 1. Cõtrariũ tenet Ang. & Ro. in d. §. si qs iux
ta, & Pau. de Cast. in d. l. qui bona. §. qui damn. pro quib. fa-
ciũt infrascripta fundamẽta. Primò tex. in l. si mulier, i prin.
ff. qd metus cau. Tenendo cõmunem, rñdeo q; procedit, qñ
allegatur metus, vel inimicitia, ad effugiendum iustum gra-
uamen, secus si allegatur ad euitandum grauamen iniustũ. l.
nec timorem. ff. quod met. cau. & in istis terminis loquitur no
stra quæstio. & ita rñdit Alex. cons. 47. In cã præd[illegible] uolu. 4.
Secundo facit ꝯ cõem regula tritã, ex delicto & culpa nõ dẽt
quis cõmodum reportare. l. itaque fullo. ff. de fur. c. 2. de col
lu. deteg. sed rñdeas, q; principaliter culpa nõ debet patroci-
nari, sed in consequentiã potest ad commodum allegari. l. re
legatorũ. §. fi. ff. de interd. & releg. l. siue hæreditaria, in fi. cũ
gl. ff. de neg. gest. vel procedit qñ culpa fuit ordinata ad finẽ
consequendi illud commodum, fm Bar. in l. 2. §. fi. ff. si quis
cau post gl. & Gem. in c. statutũ. §. cũ verò, de rescrip. in 6. &
Ang. in disput. inci. Bonorũ, ver. super primo & est bon' tex.
in c. decętero, & ibi no. Abb. J. de sent. exc. & ideo præmissa
debent limitari, vt non procedant, qñ quis principaliter de-
disset cãm inimicitiæ ad illum effectum, ad quem allegatur,
eo quia affectata inimicitia non prodest, vbi aliàs nõ affecta-
ta prodesset. l. tria onera. ff. de excus. tut. eos. in prin. de tẽpo.
ord. in 6. & ita concludit Bart. in l. 2. §. cũ quis. ff. de quæst. ubi
non est repellendus testis, cui data alapa ad effectum ne te-
stificaretur. sequitur Abb. i d. c. meminimus. & Fel. latẽ i c. fi.
infra de testib. Tertio in contrarium adducit' tex. in d. l. q bo-
na. §. si qs iuxta. soluunt Bart. & Alex. ibi, q; loquitur in cautio
ne, quæ petitur pp periculum ad rem, nos loquimur in cautio-
ne, quæ petitur propter periculũ personæ ad personã, quę so
lum formaliter non destruit cõtrarium, iõ rñde sic, quod ędi
ficans indebitẽ, censetur tacite remittere cautionem damni
infecti, fm gl. ibi. Sed in casu isto dans cãm odio non põt re-
mittere cautionem de non offendendo, cum nõ sit dñs mẽ-
brorum suorum. l. liber homo. ff. ad leg. Aquil. vñ in crimina
libus accusatus nõ põt renunciare exceptionibus suis, vt con
cludit Fel. in c. cũ uenissent. col. 3. J. eo. vltimò allegatur tex.
in ca. causas, in Auth. ut cum de appella. cogno. vbi filius non
põt allegare inimicitiã, quæ prouenit ex culpa sua, ad impu-
gnandam exhęredationem paternam. Solue vt §. dixi ad ꝯ-
15 rium. l. si mulier. ¶ Secunda † conclusio, iusta est cã recusandi
iudicem, quia mecum litigat in alia cã, fm gl. in c. cũ super,
de off. deleg. & ibi Abb. & Fel. idẽ comprobat Perus. in c. po
stremo, J. de appel. & est cõis opi. Amplia primò i litigãte nõ
solum in cã propria, sed etiam suæ ecclesiæ, ita loquitur glo.
D. N.

in d. c. cũ super. & Pan. hic. & rõ est, q. prælatus dr' vsuarius
bonorũ suæ ecclesiæ, fm gl. in c. psenti, de off. ord. in 6 Am-
pliatur secundò ẽt lite finita. quia odium semel contractum
præsumitur durare, nisi probet' extinctũ l. in ipsius. C. famil.
erc. & ibi no. Bal. & sequitur Bart. in l. non solũ, §. si mandato
uer. quid si mandaui, ff. de iniur & Bal. in auc. si dicat'. C. de te
stib. Istam ampliationem M[illegible]d. Dec. tenẽt, quia procurator
& aduocatus in vna cã lite finita, non possũt recusari in alia,
d. c. postremò, ergo nec ille, q principaliter aliàs litigauit, po-
terit recusari. Balig. rñdet, q; nõ reperitur iure cautũ, q; ex of
ficio postulandi ẽt in cã capitali oriať inimicitia. sicut ex liti
gio partis, & ego comprobo, quia aduocatus & procurator ẽt
pẽdente lite nõ possunt recusari i alia cã. d. c. postremò. & rõ
est fm gl. ibi, quia in cã in qua patrocinantur, solum recusan
tur pp affectionẽ, quam præsumuntur hẽre in illa cã, q ratio
cessat in alijs causis. & licẽt Dec. in lectura noua voluerit se
excusare, q. negare nõ possumus fm eum, q; nõ oriať aliqua
inimicitia saltẽ præsumpta cõtra Aduocatos. sed ego dico, q;
posito q; orireť, non est considerabilis, ut probatur in l. si cũ
16 maior, §. pen. ff. de bon. liber. ¶ † Tertia cõclusio, õlatus in cã
suæ ecclesiæ põt recusari iudex tanquam suspectus, idem te-
net Abb. in c. cum venissent. ult. col. J. eod & q. ille est locus
17 suus, ad ibi dicẽda me remitto. ¶ † Quarta conclusio lite fini-
ta in cã criminali nõ repellitur qui litigabat, a testimonio cõ
tra colligatorẽ. ita Abb. post Io. And. in addi. Spe. in rub. de
testib. uers. 6. probať in §. si quis verò dicať. in uer. donec de
cã criminis iudicetur, in Auth. de testib. Cõtrariũ tenẽt Are.
& Barb. hic, quia cã odij cõtracti licet sit extincta, non tamen
pręsumitur extinctum odium per tex. in d. l. in ipsius, C. fam.
erc. fortius vr, q; ẽt inimicus recõciliatus nõ possit esse testis,
vt ꝓbať in c. accusatores. 3. q. 5. & de hoc est gl. in ca. p tuas, J.
de sim. & tenuit Io. And. i addi. Spec. i tit. de leg. §. superest. vbi
dicit nouiter reconciliatũ posse recusari in iudicẽ. & bñ facit
tex in c. 1. 48. dist. vbi nouiter conuersus ad fidẽ, & sic nouiter
reconciliatus cum Deo, nõ põt promoueri ad ordines sacros
pp reliquias antiquæ perfidiæ, & inimicitiæ inter ipsum &
Deum & idẽ tenet Abb. in d. c. cũ oporteat, & Ale. in consi.
63. & 99. uol. 1. & Ro. consi. 482. & ita tenendo rñdet Are. ad
tex. in d. c. si quis uero dicat, q; dẽt suppleri, uel donec exci.t'
litis, i. dest inimicitia duret. Sed ista solutio arguit Imperato-
rem, q; fuerit defectiuus, quod non est credendum. iõ ego cõ
cordarem opiniones sic distinguẽdo, q; lite finita ex toto nõ
repellatur, & ita ꝓcedat opi. Abb. hic, sed sit in arbitrio iudi-
cis quãta fides sit ei adhibenda. & ita ꝓcedat opi. Are. & Bar
ba hic. & pro ista distinctione pondero tex. in §. si verò aliter
odiosus, q sequiť immediatẽ post §. si quis uerò dicat. intelli-
gẽdo illa uerba, si verò aliter, quã rõne litis pendentis in cau
sa criminali, & sic si cã litis præteritæ dicať odiosa. ¶ † Quin-
18 ta conclusio, aduersarius in cã criminali lite pendente, in to-
tum repellitur a testimonio ꝯ aduersarium. d. §. si quis verò
dicat. Amplia, vt procedat etiam pendente lite in cã ciuili
omnium bonorum, vel maioris partis, quia ex illis litibus ẽt
oriuntur inimicitiæ capitales. facit tex. in §. item pp litem. In
sti. de excu. tut. & in c. J. de resti. spol. facit, quia bona dicũtur
secũdus sanguis. l. aduocati, cum gl. C. de aduoc. diuer. iud. &
ibi no. Bal. hinc est, q; ita licẽt occidere aggressorẽ ad defen-
sionẽ bonorũ, sicut ad defensionẽ psonæ, tenet gl. i l. vt vim.
& ibi Ias. col. 5. ff. de insti. & iu. probatur in l. 4. ff. ad legẽ Aquil.
Quod intelligo vt ibi scũ moderamine inculpatæ tutelę. Ad
uerte tñ vltra alios ad duo Primò, q; ista ampliatio vr cõfun
di per tex. in d. §. si uerò aliter odiosus, & ibi gl. in uerbo, quæ
stiones. quæ vult, q; sit arbitrariũ. Secundo aduerte inquantũ
Abb. dicit inimicitias, quæ oriuntur pp litem bonorum om
niũ, uel maioris partis, dici capitales. cõtrariũ tenet Bart. in l.
2. §. fi. ff. de adim. leg. vbi facit differẽtiã inter capitales & gra
uissimas iniurias, capitales appellat subortas ex lite criminali
vel ex homicidio cõsanguinei, grauissimas verò nominat or
tas ex lite otum bonorũ, & vr sequi Abb. in ca. accedẽs. 2. col.
2. vt lite nõ conte. licẽt addit, q; videreť relinquẽdũ arbitrio
iudicis, an sit orta capitalis, vel grauissima ex lite otum bono
qđ facit ꝯ ca, q hic dicit. ¶ † Vltima cõclusio, aduersari' meus
in cã ciuili ẽt lite pend non prohibetur testificari ꝯ me in a-
19 lia cã: erit tñ arbitrariũ, quanta fides sit ei adhibẽda. d. §. si ve
rò aliter. Pan. hic & in c. cũ oporteat, & i c. inquisitionis. J. de
accus & nullus discrepat, & p hoc sit expeditum fm notabi-
20 le. ¶ † Tertiò nota, q; citatio nõ valet, nisi fiat parte petẽte fm
Abb. & alios hic. ad idẽ tex. in l. ad peremptoriũ. ff. de iud. &
in c. licet. J. de accus. & in l. fi. C. de bon. auto. iudi. possid. in l.
properandũ. §. & si quidem. in verbo, requirẽte parte. C. e. gl. in
l. fancimus, i uerbo. cõtumacia. C. ad Trebel. Bart. & Ale. in l.
si finita. §. Iulia. ff. de dã. infe. & melior tex. in ca. ꝓposuisti, in
verbo, ad petitionẽ partis lĩmę. J. tit. ꝓx. & ibi Ab. fallit mul
tis modis. Primò, vt ꝓcedat parte opponente, secus si com-
pereat, & nihil opponat secundũ Bald. i l. unica. C. vt quæ de

sunt Aduo. Adde pro ista fallen. gl. & scrib. in l. j. i uerbo, sñia. ff. de ser. q̃ vult, q spontanea comparitio validet citationē inualid. m, ad q videatis Fel. in c. illud. in uer. quarta declaratio, j. de præscr. & Ale. cōs. 123. Viso processu, vol. 2. Secūdo fallit fauore publico, fm Pan. i c. proposuisti, & gl. in c. fi. in verbo, inanes, de elec. i 6. & rō, quia fauore publico iudex pōt procedere ex officio. c. bonæ. s. de postu. præl. Tertiò fallit i causis fiscalibus fm Ro. not. 44. p tex. in l. 2. §. Senatus, de iure fisca. quē ad hoc reputat sing. Quartò fallit, vbi iudex videret instātiā periturā, tūc pōt iponere peremptoriū parte nō petente, fm Bar. in l. Seius & Augerius. ff. ad l. Falc. cū alijs adductis per Are. & Mod. et ultra quos adde, q idē tenuit Ab. i c. fi. col. fi. j. eo. Fel. & Barb. in c. cōsultationib. vlt. no. & in c. ꝓsuluit, col. fi. s. de off. deleg. Ratio pōt esse duplex. Prima, ut lites expediant, qđ cōcernit publicū interesse. l. quidā æstimauerūt. ff. si cer. pet. c. finem litibus. j. de dolo & contu. vel quia pōt iudex ex officio prouidere, ne iudicium reddatur elusoriū. c. cām, quæ infra eo. Vltimo fallit in oibus casib. in quib. iudex pōt procedere ex officio, qui connumerant per Bar. & Legistas in l. 4. §. hoc aūt. ff. de dam. infe. & per Abb. in d. c. bone. ita dicit, & limitat Bal. in d. l. b. n. 3. & Ale. i d. §. sed Iulian⁹. Sed iuxta hoc quero, an p̃sumat, q citatio fuerit facta ad instātiā partis? Cōcludit Abb. q sic, & sequunt d. Ant. Imo Are. Barb. & Fel. hic & est cōmunis op. fm Barb. Fundamentū huius conclusionis, est, quia petitio partis ē necessaria ad validitatē citationis, ergo præsumit interuenisse l. sciēdum. ff. de uerb. ob. Istud fundamentum reiicitur per Dec. quia solennitas intrinseca bñ p̃sumitur, quia necessaria. d. l. sciēdū. Sed solēnitas extrinseca non p̃sumitur. l. quęcūque. §. fi. ff. de publ. Sed petitio partis dr̃ extrinseca citationis solēnitas, ergo non p̃sumit. Et pp istud fundamentum Ro. in d. l. sciendū, & Dec. hic declinant a cōi sententia. quod tenendum, ne discedas a cōi. Ad at. rñdeo fm Are. q solennitas extrinseca non præsumitur, nisi requirat impensam, quia tūc præsumit actus gestus cum tali solennitate ab eo, cuius intererat. l. cū seruus. ff. de uerb. obl. l. fi. C. de ali. pupil. præstan. cū alijs allegatis per Mod. & latius p Fel. in c. nonnulli. § sanè & alii. col. 17. s. de rescr. & in c. sicut. col. pe. j. de re iudi. Sed act⁹ citationis reqrit impensam, ergo p̃sumitur celebratus impensis eius, cui⁹ interest, & sic ad ei⁹ requisitionē. Nec obest replicatio Doct. q de impēsa citationis modica non sit curandum, p regulā. l. scio. ff. de in integ. rest. & c. & si quōnes. s. de simo. quia procedit in casibus expressis a iure tm̄, fm Ca. d. Zab. i proę Cle. vel aliter, licēt nō sit curandū de medica impensa, est tn̄ curandum quod sit facta pp effectus, qui sequunt. vel aliter, dato q de minimis nō sit curandum, non tn̄ sequit, ergo modica impēsa præsumit facta ab alio, quàm ab eo, cuius interest, quia si dicatmus factā ab alio, concurrent plures præsumptiones ad idē ꝯ ius, quod non est dicendū. l. j. C. de dot. promis. Primo, q præsumatur facta ab alio. Secundò, q inutiliter, ex quo citatio nō ualebit. Tertio, q aio donandi, seu abutēdi ꝯ l. cum de indebito. ff. de prob. Dantur duæ aliæ solutiones, sed quia reprobantur per Fel. in d. c. sicut. col. pe. aliter non instabo. Ista conclusio procedit sine dubio concurrente diuturnitate tēporis, quo casu ēt p̃sumitur ipsa citatio, fm Inno. Host. & alios in c. Albericus. j. de testib. & Are. cōsi. 26. inc. Casus talis est. & Dec. consi. 36. col. j. hodie tn̄ ad cuitandā disputationē cauti practicantes faciunt in actis registrari, q citatio fuit facta parte instāte & requirente, fm gl. in l. sancimus, C. ad Treb. & Ang. in d. l. ad peremptorium. esset ēt hic uidendum, an citatio facta sine iussu iudicis valeret, sed quia Abb. in ult. char. latius tradit, ibi refer-

21 uo. ¶ † Quarto notat Abb. iudicē posse interrogare, &c. Circa istud no aduerte ad plura. Primo, quia nō vr̃ probari in tex. fm Dec. ex eo, q non apparet, q interrogatio fuerit facta a iudice, quia alias tex. dixisset cū illo, non cum eodē. Baligna. verò nititur sustinere, q fuit interrogatus a iudice, cū sit secuta rñsio, quam iudici, & no parti interrogatus tenebatur dare, fm gl. in c. pen. de iuramen. cal. Ista cōsideratio non cōcludit per necesse, sed præsumptiuè tm̄. ego credo, q fuerit interrogatus a parte. & pro fundamēto præsuppono, q illa verba interrogatus, an cum eo &c. sunt uerba concilii, hoc p̃supposito dico, q si fuisset rogatus a Concilio, tex. dixisset cū ipso, vel coram ipso nō aūt cum eo, quia istud relatiuum, is, est relatiuum tertiæ personæ, & istud clarius apparebit ex his, q̃ infra dicā. Secundò aduerte inquantum Ab. & cęteri p̃supponunt, q si interrogatus, an cum eo velit experiri, respondeat quod sic, non poterit postea declinare iurisdictionē. Ego valde dubito, quia fm gl. istud verbū, experiri, ponitur p defendere: sed sic est, q qui promisit se defendere corā iudice, nō vr̃ prohibitus declinare, cū declinando se defendit, c. cum inter. s. de exce. & l. sed si susceperit, in uerbo, alijs defensionibus usus hāc omisit. ff. de iud. & iō gl. in c. exposuit. j. de dila. notabiliter determinat, q cōstituens procuratorē ad rñdendū coram aliquo iudice, non censetur cōsentire in eius iurisdictionē. Tertiò aduerte, intelligēdo q fuit interrogatus a iudice, hic esse tex. pro caut. C. ępo. 123. quod ego intelligo procedere, si interrogatio, & responsio sit facta p uerbū, vis, seu volo litigare, & ita loquitur Ale. in l. quidā cōsulebant, col. fi. ff. de re iud. secus si p verbū experiri, vel rñdere, & ita procedat quæ s. dixi. Ad istū tex. rñdebo j. in j. gl. Quartò aduerte, intelligēdo q fuerit iterrogatus a parte, hic esse tex. q rñsio facta parti, licēt nō esset necessaria, obligat tn̄ rñdētē, sicut si esset facta in iudicio, & sic est tex. p gl. in c. pen. j. de iura. cal. Quintò aduerte, inquātū Abb. alleg. tex. in c. scitote, voluit allegare gl. i d. §. exceptio. 3. q. 6. Sextò aduerte circa notabile, q iudex pōt interrogare litigantes, ubicūq; ęquitas suadet, l. ubicūque. ff. de iterro. ac. cle. sæpe. §. sed qa, de uerb. signifi. Istud notab. añ lit. conte. circa ordinaria iud. cū procedit de plano p tex. i l. j. vbi gl. enumerat vndecim casus. ff. de inter. ac. Quos casus prosequere, ut per Spec. sub rub. de interr. q̃ fiūt an lit. cōtest. & procedit intātū, q si iudex omisit per obliuionē interrogare añ litē cōte. poterit nihilominus post litē conte. interrogare, fm Bar. in d. l. j. & Abb. in d. c. pen. col. 3. & quotidie videmus iudices interrogare partes, an apocha sit scripta manu ppria, uel ne: cui interrogationi tenet interrogatus rñdere cū iuramento, fm Bal. in auc. contra qui propriam, in fi. C. de nō nu. pec. & in auct. si quis, C. qui potio. in pig. habean. & Io. de Ana. cōsi. 23. In casu pmisso. Roma. consil. 173. In casu proposito, Itē ēt de plano procedit post litem conte. usque ad cōclusionem in eā. sed dubitatio est, an post conclusionē in causa iudex posset interrogare, varii & inuicem contrarii sunt Doct. in isto puncto D. An. to. de Butr. tenet q possit, p tex. in d. l. vbicūque, & per tex. in l. generaliter, post princ. C. de reb. cred. Idē tenet Gem. i c. j. col. fi. de cōfes. in 6. Alex. cōsi. 53. In cā uertente, col. fi. uol. j. ubi dicit plus, q ēt parte non petente poterit iuramentum in supplementum deferri, idē tenet Ale. in l. 4. §. hoc aūt, ff. de dā. infect. & Dec. hic, q dicit vnū magnum verbum, q ista opi. est magis cōis. allegat ad idē Bal. in l. si accusatoribus. col. fi. C. de accus. qui loquitur in criminalibus, in qbus est speciale, ut j. dicam. allegat ēt Bal. in l. vnica. C. ut quæ desunt aduo. Qui dicit potius oppositum, & Ro. cōsi. 20. q loqtur quantum ad declarationem actorū dubiorum, quo casu est etiam speciale. Allegat ēt Rom. consi. 176. sed loquitur in summarijs, in quib. est ēt speciale. Vltra eum idem vr̃ tenere Old. consi. 323. Circa primum. & Nat. in repe. cle. sæpe, in gl. in uerbo, interrogabit, de uerb. sig. Cōtrariū tenent Inn. in d. c. cū Ioannes eremita, & gl. i Auct. de testi. in §. illud. Spe. in tit. de positio. §. 4. uer. regulariter. & in tit. de teste, §. satis vtiliter, ver. qđ ergo. Pet. de Ancha. in c. j. col. 4. de confes. in 6. Car. in d. c. cū Ioannes, & cōsi. 74. Tuus nūc sum. Idē tenet Gem. sibi cōtrarius in ca. 2. col. fi. de in integ. resti. in 6. & Bald. i d. l. vnica. & Ro. i d. §. hoc aūt Fel. hic, & in d. §. hoc aūt, & in d. c. cū Ioannes, vbi dicit, q ista opi. in practica esset sustētabilior pp auctoritatē Inn. & si certè computes auctoritates, ista vr̃ magis communis, & eo maximè, quia roborat auctoritate gl. quæ est præferenda cuiuslibet ēt supremi viri auctoritati, fm Bar. in l. vt vim. ff. de iust. & iu. & pro ista opinione bñ facit tex. in c. cū dilectus. Nec obst. q iudici nō concludat in cā, quia dico, q vbi iudex ad priuatā voluntatem vult procedere ex officio, dēt in termino limitato partibus procedere, fm gl. in l. filiusfamilias. §. veterani. ff. de proc. & in l. ita demum. C. eo. Primò limita in oibus casibus, in quibus licitū est probare post conclusionem in causa, quos Fel. enumerat in d. c. cum dilectus, & Ias. post alios in l. admonendi, ff. de iureiu. Hinc est, q in criminalibus, in quib. licitū est semp p̃bare. l. j. §. qui vltimò. ff. de quæst. iudex poterit ēt interrogare, & ita loquit Bal. in d. l. si accusatorib. hinc in summariis non procedit ista conclusio, fm gl. in cle. sæpe, in verbo interrogabit. de verb. sign. & ita loquitur Rom. in d. consi. 176. Secundò limita, vbi interrogatio fieret ad declarationē actorū dubiorū, ita loquit tex. in d. c. cū Ioānes, & ratio est quia declarans nihil noui facit. l. heredes palam, uer. sed si notum. ff. de test.

22 ¶ † Quintò no. fm Abb. q Cōciliū prouinciale pōt excommunicare Episcopos, licēt nō possit deponere. comprobo vltra alios, quia solus Metropolitanus pōt excōicare suum suffraganeum. c. venerabili, & ibi no. Abb. & c. sacro. int. de sen. exc. & c. quia cognouimus. 10. q. 3. ergo ēt poterit Cōciliū, in quo est ipse Metropolitanus tāquam caput. Secundò adde, q episcopus ob reuerētiam sacri officij nō est ex abrupto excōicandus, sed seruādus est ordo. c. 2. de off. del. in 6. Tertiò dū Abb. dicit, q Cōciliū prouinciale non potest deponere. Adde. q ratio est ob reuerētiā sacri officij fm Inn. in c. graue, s. de præb. & Abb. in c. nō potest, j. de re iudic. Itē licēt nō possit deponere, potest tn̄ facere processum, & discutere cām criminis, c. discutere. 3. q. 6. Item licēt Concilium possit de cā cognoscere, nō tamen potest cognitionem alteri delegare, fm gl. in c. inquisitores, de hęr. in 6. Itē legat⁹ de latere nō potest auctoritate suæ legationis Episcopū deponere

secun-

ſm gl.in c.2.de off.leg.& in c.ſi quis aut.94. diſt.& in c.de-
creto,2.q.7. ſequitur Mod.hic. An aūt concilium prouin-
ciale poſſit epm abſoluere, ratio eſt q. non,vt tenet glo.in d.c.
accuſanis,& laté Fel.in d.c.non pōt.& ibi Abba. An aūt poſ-
ſit Cōciliū prouinciale prouūciare Eṗm deponendū,gloſ.in
c.biduū.2.q.6.tenet q. ſic.Cōtrariū tenet Abb.in c.a.j.de ac
cuſ.per tex.i d.c.diſcutere.& ſequitur Fel.qui alia adducit.in
d.c.non pōt,& ego addo,qđ decidit Bal in l.2.C.ubi,& apud
quos,vbi decidit,q. de cauſis non cōpromiſſioribus non pōt
fieri,cōpromiſſum ſub iſta forma,q. arbiter ṗnūc et qđ agē-
dum ſit per iudicē.Vltimo aduerte,q. Abba.in fi.vr̄ velle, q.
cōciliū generale uacāte Papatu,nō poſſit Eṗm deponere,ita
vult Ab.ſi referas verbū illud,hoc fortius,ad proxima, prout
relatio fieri dēt.l.ſi idē cum eodem.ff.de iuriſ.om.iudi. Hoc
aūt vr̄ falſum,quia ſede uacante,tātā ptātem hēr Concilium
generale,quātā hēret Papa ſi viueret,ſm Arch.d.in c.portò,
66.diſt.& Inn.in c.fi.de ſacra.nō iteran.& ṗratium in ſpecie
decidit Gem.cōſi.65.diſcutiā q.hebbet,col.3.Et ſi tu diceres,
quòd verba Ab.ſunt referenda ad remota , tūc erit dictū Ab.
23 ſine dubio.¶ Sextò no.ſm Abb.q. excōicat^s donec ſatisfece
rit,ſola ſatiſfactione nō eſt liberatus,ſed requiritur abſolutio,
licèt ſit ſecus in ſuſpēſo ſm gl.i cle.j.de decimis. Circa iſtud
no.aduerte,quia non vr̄ probari in text.ſm Dec.ex eo,quod
hic excōicatio erat lata ſub alia forma.ſ.donec præuia ſatisfa
ctione fuerit abſolutus,imo aliàs dicebam,q. iſte tex.vr̄ pro
bare oppoſitum inducendo ſic,Verba ſententiæ debent ali-
qd operari.l.3.de iureiu.ubi Mod.c.ſi Papa,de priuileg. in 6.
Verū ſi excommunicatus,donec ſatisfecerit,non liberat̃ ſe-
cuta ſatisfactione,fruſtatoriē Concilium in ſententia ſua ad
dit illa verba,donec fuerit abſolutus.Nūc aūt conſideraui,q.
Pan.nō no.ſimpliciter,ſed dicit eſſe,arg.hic,quod arg.ſic pōt
colligi cōiecturando,q. ſententia iſta præſumitur conformis
iuri communi,ſm gl.in l.Herennius.ff.de euic.& c.in præſē
tia.ſ.de renun.& plenè Fel.in c.qm contra falſam , contra de
prob.Fac igitur ex dictis Abb.duas concluſiones.Prima, ex-
communicatus donec ſatiſfecerit,ſola ſatiſfactione non libe
ratur a uinculo excommunicationis, tex.eſt hic in ar.& tex.
clarus in c.ad aures,& ibi Abb. j.de ſimo.& in c.cū deſideres
ſ.fin. j.de ſent.exc.& ibi aſſignatur ratio . Amplia primò, vt
procedat ēt in excommunicato ad tempus , qui elapſo tem-
pore nō eſt liberatus,niſi obtēta abſolutione,ſm Inn.& alios
in c.cum bonæ,ſ.de ætate.& qualit.cū alijs,de quibus hic per
24 Mod.¶ Amplia ſecundò ēt in excōicato a Papa ſm Abb.in
c.fi.de matri.contract.contra interdi.eccl.& Gem.in c.a pri
mis.2.q.1.¶ Amplia tertiò ēt in interdicto donec ſatisfactio
facta fuerit.requiritur.n.ſecuta ſatisfactione relaxatio,c.quan
quam,in ſi.de cenſi.in 6.& uoluit gl.in d.cle.j.& in c.cum tu,
in verbo,donec,de uſur.Limita primò,vt nō procedat in ex-
cōicato auctoritate canonis,quem Papa mandat ſieri pro in-
fecto,tunc tali abſolutione opus non eſt,ſm Fel.& Mod.hic
allegātes gl.ſing.in cle.j.in verbo,ṗ infectis,de immu.eccle.
ad quā excōicandā,uide Fel.i c.fi.col.3.& ſeq.ſ.de cōſti. Sed
aduerte,quia illa gl.relata ad tex.potius ṗbat oppoſitū . dicit
tex.conſtitutionē Bonifacij,& quicquid ſecutū fuit ex eo,ha
beri volumus ṗ infecto. dicit gl.& illo caſu abſolutione op^s
non eſt.Pondera , q. ibi nō ſolum caſſatur tex.ſed ēt effectus
iam cauſatus,vñ ſecus uideretur dicendū, ſi ſimpliciter caſſa
retur lex , quia tunc dēret effectus cauſatus remanere, vt eſt
tex.in l.iubemus.C.de teſta.cum ſim.Secūdo limita, vt ṗce
dat i foro eccleſiæ,ſecus i foro poli,c.a nobis,el 2. j.de ſen.ex
25 com.¶ †Secūda cōcluſio,ſuſpenſus donec ſatiſfecerit, ſatiſfa
ciēdo liberat̃ abſque abſolutione,ſm gl.in d.cle.j.& in c.qui
mento.11.q.3.& in c.fi de off.ord.in 6.& in c.qui ſunt,& ibi
Archi.81.diſt.ſequūtur Mod.hic & eſt *cōis opi.*Cōtrariū tenet
Abb.in d.c.cū bonæ,quia apud iudicē poſſunt oriri dubitatio
nes,an ſatiſfecerit,uel integre ſatiſfecerit,iō requiritur q. ſu-
ſpenſus adeat iudicē,& ei fidē faciat de ſatiſfactione,abſolua-
tur,c.presbyter ſi a plebe.2.q.4.Sed tenēda eſt cōis, q̃ ſane in
tellecta effugit iſtud arg.nā liberatus eſt is,qui ſatiſfaciſſe ṗba
tur tñ,q. adeat iudicē,qui proferat facti declaratoriā,ſ.q. ſatiſ
fecerit ſm gl.in d.cle.j.facit c.cū ſm , de hæret.i 6.& l.ſi quis
maior.C.de tranſ.Sed quæ pōt eſſe rō diuerſitatis iter excōi-
catū & ſuſpēſū:Io.And. Abb.& alij,in d.c.cū bonæ, dicit ra-
tionē eſſe,quia in abſolutione ab excōicatiōe requirit̃ certa
forma,de qua in c.a nobis,el 2.in fi. j.de ſen.exc.quæ non re
quirit̃ in abſolutione a ſuſpēſione,imo ſuſpēſus ſtatim cē-
ſetur abſolutus.Iſtā rationē improbāt Imo.& Pau.de l.caſa.
in d.cle.j quia ēt in abſolutione a ſuſpenſione requirit̃ certa
forma.c.ſuper eo,& c.uenerabili, j.de ſen.exc. Sed tu aduer-
te,q. iſta iura hoc nō probāt,nā in c.ſuper eo, illi Græci erāt
ſuſpenſi & excōicati,& pp excommunicationem ſeruatur il
la forma.in c.uenerabili,requirit̃ forma iuramēti,propterea,
quia dubitabatur de cā abſolutionis,in caſu noſtro loquimur
vbi cōſtat clare de cā,q. ſatiſfecerit. Sed ex alio iſta ratio nō

D.N.

valet,qa abſolutio ab excōicatione,ēt non ſeruata forma te-
net de iure,ut cōcludit Abb.in d.c.cū deſideres,ad ſi.ergo ſu
ṗ tali forma nō eſt faciēdū capitale.Itē ſnīa interdicti exigit
relaxationē,& tñ nō reperio q. i relaxatione interdicti requi
rat̃ certa forma.Propterea ego aſſigno aliā rōnē , excōicatus
extra eccliam eiectus,effectus eſt ſimius diaboli,c.audi deni-
que.11.q.3.ſuſpenſus verò non,q. cū nō ſit priuatus commu
nione hominum,nec participatione ſacramētorum,c.uetitatis ,
& ibi no. Abb.j.de dolo & contum.iō excōicatus eget,vt in
troducatur medio abſolutionis,ſuſpenſus verò nō. Aduerte
tñ inquantū dixi , quòd requiritur declaratoria facti,qa fallit
in tribus caſibus . Primus eſt,vt procedat in ſuſpenſo ab ho-
mine,ſecus in ſuſpenſo a iure,ſm Imo.in c.ſicut,de cohabit.
cler.& muli.& Archi.in c.ſacerdotes,5.diſt.i d.c.q. meritò,&
Do.Ant.i d.c.cū bonæ, eo quia mitius agit̃ cū lege, q̃ cū ho-
mine.l.Celſus.ff.de arbi.ca.cū dilecti,de dolo & contu.Con-
tratium tñ tenet Gem.in c.ad hæc.24.diſt.& ſeqtur Fel.hic:
tñ iſta differentia vr̄ probabilis, quia leuior eſt ſuſpenſio iu-
ris,quam hominis. patet , ſuſpenſus ab homine eſt ineligibi
lis ēt adhuc,& tñ ſuſpenſus a iure non , ſm gl.no.& ibi Doc.
communiter ſequuntur,in c.apoſtolicæ,j.de excep.Item ſuſpē
ſus ab homine ab officio tm̄,intelligitur ēt ſuſpenſus a bene-
ficio,ſecus in ſuſpenſus a iure,ſm Abb.in c.cupientes,de ele
ctio.Itē ſuſpēſus a canone,ſi celebrat nō eſt irregularis , & tñ
ſecus eſt in ſuſpēſo ab homine,ſm Rot.in tit.de ſen. exc.de-
ciſ.367.in antiquis . Secundus caſus eſt in ſuſpenſo ad tēpus,
qui elapſo tēpore poterit celebrare abſque vlla facti declara-
toria,ſm Abb.in d.c.cū bon.e.facit decii.Bal. de cōmato ad
tēpus,vt ſtatim elapſo tēpore poſſit redire in patriam , q̃ po-
nit in proœ.Digeſto.& reputat notandum Franciſcus Crem.
in ſing.ſuis,ſing.154.Tertius caſus eſt,qñ ſuſpenſus donec ſa
tiſfecerit,ſatiſfeciſſet corā iudice.Ratio,quia tunc ſatiſfactio
eſt neceſſaria,acta.n.faciunt notorium,c.cum olim, de uerb.
ſig.l.geſta,C.de re iud.& iō ſuſpenſus,donec cōparuerit , vel
poſitionibus reſponderit,facta comparitione,vel reſpōſione
eſt plenè liberatus abſque vlla facti declaratoria,ſm d. Anto.
& Io.And.in d.c.cū bonæ.ex hoc infertur limitatio ad regu-
lā d.c.cum ſm,cum ſimil.vt non procedat,qñ conſtaret no-
toriē de delicto.quā limitationē ſeqtur Gem.& alii ibi. Iux-
ta præmiſſa dubitatur.utrū abſolut^s, ſi ſatiſfecerit intra decē
dies,non ſatiſfaciendo in termino reincidat ipſo facto in ex
cōmunicationē abſque eo,quod iudex declaret eū reincidiſ-
ſe:ut̃ quòd nō,quia iura quæ de reincidentia loquuntur,ad fa
ctum iudicis conferūtur,c.ad noſtram. j.de appel.c.ad repri
mendam.ſ.de off.ordi.ibi.in excommunicationis ſuam re
dicere procures.Contrariū verius vr̄ per ea , quæ ſ.dicta ſūt
in ver.ſecundus eſt caſus.eſt.n.iſta abſolutio potius quædam
ſuſpenſio excommunicationis ad tempus,quo elapſo ſtatim
ceſſat,ut ſ.dixi Et probatur in c.præterea, el 2. j.de appell.&
ita concludūt Mod.hic,& idē Dec.in cōſ.145.Quærit̃ i effe-
ctu,per totū.¶ Ad contraria reſpondeas,vt ſic per ipſum.&
adde quæ oratoribus abſolutis,donec fungātur officio , dicit
Fel.in c.apoſtolicæ.col.1. j.de except.An aūt abſolutus cum
hoc ; q. ſi ſimilia attētauerit, reincidat in excōmunicationē,
contrafaciendo ſtatim reincidat:rñdeas q. nō,quia talis adie
ctio reijcitur,cū non poſſit aliquis excōicari ṗ futuris culpis,
c.Romana,ſ.caueant , de ſen.exc.in 6.& ita tenet Fel.in c.a.
26 de teſti.cog.¶ Septimò †nota,iudicē poſſe mulctare cōtuma
cem ēt nemine petente,imo ſm Pan.parti nulla competit a-
ctio reſpectu mulctæ imponendæ,ſed totum expedit officio
iudicis,ſm Bar.in l.a.ff.ſi quis in ius uoc.nō ierit.Contrariū,
quod ēt competat actio,tenet idem Bar.in l.j.col.3.ff.ſi quis
ius dicen.non obtemper.& ſequitur ibi Pau.de Caſt. & Ang.
in l.fi.ff.ſi quis in ius voc.non ierit.Ful.et Iaſ.in d.l.a. Funda-
mentū iſtorū eſt,qa mulcta imponit̃ ex edictis ṗtorū,ex qui-
bus orit̃ actio in factum.ſ.ſi.Inſti. de interdi.& iſtā ſequitur
Dec.hic.Arbitror opi.Abb.hic eſſe ueriorē per fundamenta
Bar.in d.l.a.Non obſtat inquantum dr̄,quòd actio in factum
competit contra contumacē,quia concedo,ſed dico quòd il
la actio cōpetit parti ratione ſui intereſſe.l.j.ſ.fin.ff.ſi quis ius
dicenti non obtemper.Aduerte etiam inquātū Abb.colligit
ex tex.iudicē poſſe mulctare,nā in tex.de mulcta verbū nul-
lum,ſed dicas quod excōmunicatio appellatur mulcta,ca.ſa-
cro,in prin.infra de ſen.exco. ¶ Et ex hoc corollariè infero,
Abb.uelle,q. ad imponendam excommunicationem nulla
competat actio,qđ nō credo uerū,ſi agitur vt quis excōmu
27 nicetur ratione ſui intereſſe,per ea q̃ ſtatim dixi.¶ † Octauò
not.q. excommunicatus pp ſolam excōmunicationem non
dēt priuari bñficio.Illud intellige, ut dicā j.in gl.poſt Abb.
pen.char.An aūt excommunicatus ſit priuatus fructibus bñ
ficij,Pan.ſe remittit.*Cōmunis* eſt concluſio,ut ſit priuatus fru-
ctibus ipſo facto,ut per Abb.in d.c.paſtoralis , et per Fel.in c.
apoſtolicæ.col.5.de exceptio . facit, quia uſuſfructus finitur
maxima,et media capitis diminutione , ſ. finitur . Inſtitu.

de vsufr.Ergo etiam per excommunicationem, quæ dr̃ ma-
xima capitis diminutio, ſm gl.i §.maxima.Inſt.de c.diminu.
28 ❡ †Circa nonum notabile habes tria colligere.Primò, q̃ non
faciens reſidentiã pp aliquod impedimẽtum, non pôt priua
ri bñficio, tex.eſt hic, ad idem in c.inter quatuor, & ca.fin.de
cle.non reſid.vbi impedimentum infirmitatis, & inimicitiæ
capitalis, excuſat a reſidentia, ſimiliter aeris intẽperies eſt iu
ſtũ impedimentũ, ſm gl.in cle.ne in agro.§.ſin.in uerbo, ra-
tionabilis de ſtatu monacho. Pro quia allego text.in c.ad ſup-
plicationẽ, & ibi gl.s.de renũ.& q̃ no.Bar.in l.de ætate.ff.ad
Treb.cũ alijs adductis per Fel.in c.accedẽs, el.2.col.4.j.vt lit.
non conteſt.❡ Amplia primò, ẽt ſi tale impedimentum præ-
ceſſiſſet culpa cũ reſidentia, vt hic, & in c.quia diuerſitatem.
infra de conceſſ.præb. Contra iſtã ampliationẽ obſtant duo.
Primò, quia nõ excuſatur à caſu, vbi culpa præceſſit caſum, c.
tua, & ibi not.j.de homic.l.is cui.ff.de act.& obl.cũ vul.reſpõ
det Abb.õtrium procedit, qñ culpa fuit immediatè cũ impe-
dimento, alias ſecus.in caſu autem noſtro impedimentũ non
cauſat immediatè ex culpa, ſed ex pœna culpæ, idest ab excõ-
municatione. Vel aliter dicas, q̃ õtriũ pcedit, vbi culpa prin-
cipaliter fuit ordinata ad caſum, alias ſecus.l.non oẽ.ff.de ſta
tu lib.& faciũt quæ dixi s.in ſecũdo not.& quæ ſcribit Fel.in
c.cũ inter.col.9.j.de excep. Secundò obſtat Doct. Abb.in c.
2.in 4.no.s.de arb.quã pri⁹ adduxit Baſign.hic, & refert inter
dentes Dec.in 2.lect.& rñdet, q̃ debet intelligi de exule, qui
pôt ſe facere eximi de banno, & non vult, quo caſu tunc exi-
lium vr̃ ordinatũ ad non faciendã reſidentiã, meritò dicitur
priuari per ea, quę ſtatim dixi.& j.ſubijciam de excommuni
cato.iſta ſolutio in ſe uera eſt, tñ diuinat. Nouiſſimi aũt hic
aliter rñdent, q̃ ibi exilium, & ſic nõ reſidentia, proceſſit ex
culpa, ſed non aduertunt, q̃ termini ſunt pares, ſiue quis non
reſideat pp excommunicationem, ſiue pp exilium. Nã vtro
que caſu dr̃ cã remota. ❡ Alij aliter rñdent, q̃ Abb.ibi loqui
tur de exule voluntario, non de exule neceſſario per ſenten-
tiam, vel propter timorem, iuxta tradita per Neſſũ in tract.
de bannit.in prima parte primi temp.in 3.q.Sed nec iſta ſolu
tio eſt vera, quia verba Abb.repugnant, dum dicit, non ualẽt
facere reſidentiam, vnde cogita, ſi poſſet aliter reſpõderi, q̃
ibi Ab.iſtud non vult: dicit.n. Abb.exul. non priuatur benefi
cio, nec fructibus beneficij.ſubdit intelligo, niſi culpa exulat
intelligo ego hoc ultimum, q̃ priuetur fructibus ſi ſui culpa
exul, nõ aũt q̃ priuetur bñficio, & reperio, q̃ iſtud in effectu
uoluit Abb.in c.in quatuor, ubi dicit, q̃ abſẽs ppterea, q̃ de-
derit operã rei illicitæ, licet nõ priuet̃ bñficio, aliter tñ puni-
tur: quod ego, intelligo.ſ.vt priuetur fructibus bñficij.Limita
non procedere, qñ excõicatus eſſet in mora petendi abſolu-
tionem, ar.c.fi.s.de elect.& ita limitatur per Moder.hic. Cõ
ſidera quare excommunicatus pp moram in non petendo
abſolutionem potius debeat priuari beneficio, quàm pp mo
rã in non ſatisfaciendo.❡ Secundò collige, quod non faciens
reſidentiam abſque cauſa pôt priuari bñficio. Intellige præ-
miſſa monitione & requiſitione iuxta tradita per Abb.in c.
29 ex parte.j.de cle.nõ reſiden.❡ † Circa 10.no.collige 4.utilia.
Prima cõcluſio.Propter contumaciã quilibet excommuni-
cari pôt.Amplia ſex modis, primò amplia, ſiue contumacia
ſit in non comparendo, ut in c.qñ frequenter.j.ut li. non cõ
teſ.ſiue ſit in non parendo.c.ex parte.j.de uerb. ſign. Secun-
dò, vt procedat, ſiue non comparuerit, ſiue cõparuerit, & illi-
cẽtiatus receſſerit ut hic, & in c.certum.11.q.3.❡ Tertio, vt p
cedat, ſiue cõtumacia ſurgat ex re mag.ſiue ex re leui, ſm gl.
ſing.in c.duo ſunt.96.diſt.quę non eſt ſing.ad hoc, ſed eſt ſin
gu.in eo, dũ dicit, q̃ tanto maior eſt contumacia, quãto ex re
leuiori ſurgit.Et ad hoc eã dicit ſing.Ab.ĩ d.c.ex parte, & ĩ e.
ſanc.ĩ 4.no.s.de offi.deleg.& facit gl.in c.fi.14.q.ult. Quartò,
vt pcedat in tm̃, q̃ pro ſola contumacia ab homine pôt ferri
excommunicatio, ſm gl.in c.epiſcopi.11.q.3.& Pan.i d.c. ex
parte, & in rub.j.de ſent.exc.& in c.ſacro.per illum tex.co.ti.
Scias tñ, quod in notorijs ex ſola monitione extraiudiciali
conſtitui pôt quis in cõtumacia, ſm Pan.in c.cum ſit Roma
na, col.fi.de app.❡ Secundo ſcias, quod pôt quis declarari ex
communicatus abſque contumacia, qñ delictũ eſt notorium
vt per Fel.in c.cũ nõ ab homine.col.pen.j.eo.& Lud. Rom.
conſ.482.& Cur.conſ.20.col.7.Tertiò ſcias, quòd licẽt ab ho
mine non poſſit aliquis pro delicto excommunicari, pôt tñ
ſuſpendi, ſm Abb.in c.reprehenſibilis.ĩ.de app.& eſt tex.in
c.at ſi clerici.& ibi no.Arc.j.eo.Quintò amplia ẽt pro pręſũ
pta õtumacia, ſm Pan.in c.tenor.col.3.ĩ.de re iud.Septimò
amplia, vt procedat in tm̃, ut non valeat pactum, quod ſine
contumacia poſſit excõicari, ſm Inn.& Pan.in c.P.& G.col.
3.de offi.deleg.& ibi indias cautelam, per quam poteris impe
trare denunciationem ſine contumacia.Limita ſm Abb.hic
vt procedat pro contumacia ex leui re in non comparendo,
ſecus ex contumacia pro leui re in non parendo, qa pro illa
nõ poterit excõicari. Adde gl.in ſumma.3.q.3. Secũdo aduer
te, q̃ rõ adducta per Abba.q̃ contumacia ſit maior, quę ex le
30 uiori cã ſurgit, confundit iſtam fallen. ❡ Secunda †concluſio
contumax appellatur, qui ante tempus ſine licẽtia receſſit, c.
certũ 11.q 3.non.n.dicitur uenisse, qui nõ ſtetit, ſm Bar.in l.
conſentaneum.C.quõ & qñ iud.vbi allegat iura panim pro-
bantia.ideo tu adde tex.ad literam.in l.ſcire oportet.§.ſuffi-
cit.ff.de excu.tu.& ibi Bal.& in l.2.§.fi.ff.ex quib.cau.in poſ.
eatur.10 c.conſtituris, & ibi Abb.s.de procur.& in c.prout, &
ibi Abb.j.de do.& cõtu.& in c.multas, de conſ.diſt.5 & Abb.
in c.cũ nobis, col.5.s.de elec.Amplia primò, vt ẽt dicat̃ ma-
nifeſtè contumax c.venerabilibus.§.ſecus.de ſen.exc.in 6.le
quuntur Ant.de Butr.& Moder.hic, q̃ nota ad multa.❡ Am
plia & ſecundò, vt dicatur nunquam comparuiſſe, ſm glo.in
c.cupiẽtes.§.q̃ ſi per viginti, in uerbo, cõparere, de elec.in 6.
❡ Amplia, & tertiò ẽt in actore, qui nõ ſtetit vſque ad termi-
nũ.l.& poſt edictũ.ff.de iud.Inn.in c.calũniã.j.de pœn.Alex.
conſi.72.col.3.vol.3 ❡ Amplia quartò, ẽt ſi ſtetiſſet vſque ad
terminum taxatum, ſed non vſq; ad finẽ termini, prorogati,
ſm Abb.in c conſuluit.col.2.de offi dele. ❡ Amplia quintò,
etiam ſi receſſiſſet ante tempus de licẽtia iudicis ſibi data ſi-
ne cauſa, ſm Rot.in tit.de dolo & cont.decẽ.3.facit glo.in c.
præſentium.7.q.1.Limita, ut procedat aduerſario accuſante
contumaciam recedentis ante terminum, vel non cõparẽtis
alias ſecus, l.properãdũ.§.1.C.de iud.quem ibi no. ad hoc Ra
pha.Pau.de Caſt.& Iaſ.& ante eos Bart.in l.conſentaneũ.C.
quõ & qñ iudex, & in l.ſi finita.§.Iulianus, & ibi latè Alex.ff.
de dam.inſec.& in l.arbiter certo die, vbi aſſignat rationem.
ff.de arbit. Et ex hoc iuſtificatur practica communis Aduo-
catorum dicentiũ, & hoc pręſente & accuſante contumaciã,
&c.❡ Ex hoc infertur, quod nõ probatur cõtumacia eo ipſo,
quòd reperitur citatio ſine cõparitione in actis regiſtrata, cõ
tra gl.in l.ſancimus, in uerbo, contumacia, C.ad treb. quã pp
hoc reprehendit Iaſ.in d.§.1.❡ Amplia ẽt fallentiam, vt pro-
cedat ẽt in criminalibus.ſm Bart.& Imo.in l.inter accuſato-
rem ff.de publ.iudic.q̃ intelligo uerum, vbi proceditur per
uiam accuſationis, ſecus ſi procedatur per uiã inquiſitionis,
per ea quæ ſtatim dicam, & per dictũ Bar.in l.abſentẽ.§.1.ff.
de pœ.Sublimita, vt nõ procedat quo ad effectus, qui ipſo iure
reſultãt ex diſpoſitione iuris, vel ſtatuti, ut quòd cõtumax ha
beatur pro confeſſo, quia hẽbitur pro confeſſo, dato quod no
fuerit accuſata contumacia, ſm Bal.in l.ſi furor.C.de interd.
matr.quem ſequitur Iaſ.in d.§.1. Arbitror iſtam ſublimitatio
nem fore periculoſam propter rationem Bart.in l.arbiter.li-
cet.n.ſtatutũ uelit contumacem hẽri pro confeſſo, requirit
tñ pronũciatio iudicis, ſm Abb.in c.fi.j.de iur.cal.no.per gl.
in.c.2.de confeſ.in 6.Illã aũt pronũciationẽ nõ poterit face-
re iudex niſi pars petat, iuxta gl.in l.ſcimus.C.de inof.teſt. &
in c.fi.vbi Abb.s.de reſcr.& ſi pars petat, obſtabit ſibi exce-
ptio, q̃ nõ accuſauerit õtumaciã alterius.❡ Secũdo ſtatutũ re
cipit interpretationẽ ẽt paſſiuã a iure cõi.l.3.§.lex Falcidia.ff.
ad l.Fal.❡ Cũ ergo a iure illo nõ reputet̃ cõtumax per ea, quę
ſupradicta ſunt, ergo in eo non hẽbit locũ ſtatutũ: accedat, q̃
illud ſtatutũ eſt contra ius, & ſtrictè interpretandum, vt de
iſto ſtatuto dicit Bal.in c.nullus, & ibi Fel.in fi.j. de præſum.
31 ❡ †Tertia concluſio. Cõtumacia eſt peccatũ mortale.c.ſcien
dum.8.q.3.c.ſi quis in ſum.81.diſt.adde, q̃ cõtumacia dr̃ deli
ctum.l.omne delictum, in prin.ff.de re mil.l. properãdũ.§.&
ſi quidem.C.de iudic.& ideo ſtante ſtatuto, q̃ condẽnatus p
delicto poſſit impunè offendi, ẽt condẽnatus per contuma-
ciam offendi poteſt, ſm Bar.& alios.in l.1.§.fi.ff.ſi quis ius di-
cen.non obtempe.& ibi Alex.& per eundẽ in l.ſi mora, ſolu.
mat.& per Gand.i tracta.malefic.titu.de bãni.pro maleficio
col.2.& ſeq.ſed aduerte, quia vr̃ q̃ non ſit delictũ, per ea quę
hic dicit Abb.nam ab homine pro delicto nullus excõicatur
pro contumacia uerò ſic, ergo contumacia non eſt delictum
& ita arguit Fel.in c.ex literis.col.12.s.de cõſti t.ubi dicit, qđ
communis opinio eſt, q̃ contumacia non ſit delictũ de ſe, niſi in
quinq; caſibus, & iõ idem Fel.in c.ſuper eo, el 1.in fi.j.de te-
ſti.decidit, q̃ banniti pro cõtumacia nõ repellũtur a teſtimo
nio, niſi ſtatutum aggrauaret contumaciam, quia velit cõtu-
32 maces hẽri pro confeſſis, quod bene ſigna.❡ †Quarta cõclu-
ſio, maior eſt cõtumacia in non comparẽdo, quã cõtumacia
in non parendo, ſm gl.in clem.1.de dolo & cõtu. & in l.credi
tor.§.3.ff.de app.Confirmat Dec. quia contumacia in nõ pa
rendo nõ eſt propriè contumacia, per text.in l.de ętate.§.qui
tacuit.ff.de interro.actio.qui mihi probat oppoſitũ in uerbo,
cõtumax o no eſt.põdera verbũ, eſt, qđ denotat proprietatẽ,
ſm Bar.in l.ſi maritus.§.legis.ff.de adul.Adducit ẽt, quia cõ-
tumax in non cõparẽdo magis vr̃ contẽnere.arg.l. ſi quis ex
aliena.ff.de iudi.poterat cõprobare quia leuius eſt cõparere
quàm parere, nã qui cõparet, nihil exhibet, niſi pſentiã, q̃ re
tinet.l.cõtumacia.§.1.ff.de re iudi.facit, qa facilius quis ſeruit
de pſona, q̃ de rebus, ſm gl.in l.hę operæ.ff.de oper.lib.cũ er
go facilius ſit cõparere, certe magis cõtemnit, qui non com-
pare..

paret.arg.gl.in c.fi.14.dist.& in c.fi.14.q.vlt.& eorsi,q̃ scribit
Fel.post Ab.in c.cum quidã.col.4.ĩ.de iureiu. Istam cõclu.
impugnat solus Are.per tria,quib⁹ respõdet Dec.hic. Aduer
te tñ inquantum Dec.respondet secundo argumento,quod
solutio non uidetur uera: nam si verum est,quòd cõtumacia
non cõparendo sit species contumaciæ in nõ parendo,esi ne
cesse fateri,quòd dicatur propriè contumacia in nõ parẽdo,
quia species propriè cõtinetur sub genere suo.l.cũ lege.ff.de
testa.Vñ vr̃ verior solutio, q̃ licèt contumacia in non com-
parando sit species contumaciæ in non parando, tñ quia est
duplicata,cum non pareat,nec compareat, dr̃ maior. Tertiò
arguit Dec.de æquiparatione.cõtra facit tex.in c.certũ.11.q.
3.& soluit,q̃ illa æquiparatio procedit in nõ obediẽdo sacer
dotalibus præceptis,& sic pro re non leui: quæ solutio nõ est
tuta,cum possit fieri præceptum a sacerdote etiã pro re leui.
Aliter ego puto respondendũ, quòd licèt ibi æquiparẽtur il-
la tria quantum ad pœnam excommunicationis, non tñ re-
ctè infertur,ergo nõ est maior altera; quia excommunicatio
nis pœna non commensuratur delictis, cum sit medicinalis.
c.j.de sen.exc.in 6.& tradit̃ in c.at si clerici.ĩ.eo. Vltimò ego
arguo contra istam conclusionẽ,qui in iudicio iussus a iudice
parere recusat,dicitur manifestus cõtumax.c. venerabilis. §.
secus,de sen.exc.in 6.per quem ita dicunt & Anto. & Are.
hic.citatus verò,vt compareat in iudicio, regulariter si non
comparet,dicitur manifestè contumax,ſm gl.in d.cle.1. sed
sic est,quòd manifesta contumacia maior est,quam non ma
nifesta,vt probant dicta Abb.ĩ.col.9.& est tex.in simi.Instit.
de obli. quæ ex delicto nasc.§.j.magis.n. delinquit qui palam
facit,quam qui clam ratione mali exẽpli.c.præcipuo.11.q.4.
c.1.de ueter.lib.11.l.3.C.de summa Trinit.Põt dici, quod ar
gumentũ procedat cæteris paribus,uerũ cõtumacia in nõ cõ
33 parẽdo,quia duplex,est isto respectu grauior.❡† Vltimò no.
quod iudex potest ferre sentẽtiam per uerbum,videtur.Cir-
ca istud no.aduerte plura. Primò ſm Dec.non videtur pro-
bari in tex.propter adiunctum verbum,iure.Cõsidera, quod
talis additio nullã addit certitudinem uerbo uidetur,nam ẽt
subintelligebatur, si non fuisset expressum.l.fideic.§.quam-
quam.ff.de leg.3.Fel.in c.j.col.4.sup.de const. Considera ẽt,
q̃ ex alio nõ vr̃ probare, qui simpliciter non dicit, Concilio
videtur,sed dicit,nulli potest iure uideri.Põdera uerbũ,põt,
cum negatiua præcedenti,quod tollit omnem dubitationẽ,
vt no.in l.nemo potest.ff.de leg.j.cũ simil.❡ Secũdo aduerte
quòd vltra allegata per Decium hic (quæ oĩa habuit a Basi-
gna.)sunt ẽt alia iura.vnde adde in primis,q̃ ualet sententia
& Concilium,etiam si iudex dixerit,non uideo,cur nõ sit cõ
demnãdus,ſm Bar.Ang.Pau.& Mod.in l.j.§. si quis ita.ff de
verbo.ob.& *est communis opinio*.ut per Fel.in c.cũ uenerabilis.
col.16.uers.neq; credas.ĩ.de excep.Secundò adde tex.in l.si
pupilli.§.sed si ego.ff.de neg.gest.in verbo,& mihi ur̃. & ibi
no.Ang.Aret.Doctores cõsulẽtes.& illũ tex.vr̃ ẽt no.Ias.in l.
planè.§.si eadẽ.ff.de leg.j.❡Tertio adde,q̃ idẽ est si d.ceret̃,
ita prima facie videtur,si postea contrariũ non determinet̃.
l.viuca.§.si uerò non oẽs.C.de cad.toll.c.dilectis filijs.§.præ-
terea.ĩ.de app.l.alienæ.§.fin.de fideic.li.Quartò adde, idẽ si
dicat̃,prima fronte ur̃.l.quinquaginta. ff. de proba.& ita in
contingentia facti attestat̃ cõsuluisse Ias.in l.cum seruus.§.si
Titius in 6.not.de leg.j.Quintò adde,idẽ si dicat̃,ita forte ui
detetur,quia verbũ,forte,est uerbum philosophicum, scd̃m
gl.in l.si duo.ff.de arb.& ĩ c.2.de testa.vbi latè Barb.& ita cõ
cludit Ale.in l.ĩ substitutione.ff.de vulg.& Fel.in c.accedẽs
34 el j.col. fi.ĩ.ut lit.nõ contest.❡Et trãsgrediẽdo ulterius quæ-
ritur,an ualeat sentẽtia lata per verbum,credo.Rñdẽt Mod.
quòd sic,adducẽtes infinita,ut hic per eos.Adde tex.in c.cõ-
suluit,in uerbo,credimus distinguẽdũ,sup.de offi.dele.& Al
eia.in d.l.in substitutione.Idẽ si feratur,per uerbũ, existima-
mus,ſm Mod.vltra quos est tex.ĩ l.existimo.ff.de uerb. obl.
Idem si feratur per verbum putauimus.l. nõ putabam.ff. de
35 ꝓdi.& dem.l.& puto.ff.famil.ercisc.❡†Quærit ẽt Dec.an va
leat sententia,si feratur hoc modo,ita iudicamus ſm nostrã
conscientiam?& rñdet q̃ non,quia iudex debet iudicare ſm
acta & probata,& non ſm conscientiam.l. illicitas.§.ueritas.
ff.de offi.præsid.& ita tenet Bal.in c.nisi cum pridem, de re-
nũ.& ĩ c.j.§.scrũm,de cõsue.rec.feud.Adde, q̃ idẽ tenet Ias.
in §.sed istæ.col.22.Inst.de actio.Sed aduerte,quia contrariũ
ur̃ posse suaderi præsupposita vna regula , q̃ illa iterpretatio
est capiẽda,q̃ facit actũ ualere.l.quoties,de reb.dub.& l.quo-
ties,de reg.iur.& de sentẽtia tenet gl.in l.& puto,ĩ uerbo, nõ
cõmunicari.ff.famil.ercisc.dum ergo dicitur in sñia,ſm con-
scientiam nostram,debemus intelligere de conscientia legi
bus informata,& sic de conscientia,q̃ resultat ex actis. Pro-
bo ĩ simili,si fiat delegatio alicui,ut iudicet ſm suã cõsciẽtiã
valet delegatio,& intelligit̃ de consciẽtia iuribus informata,
ſm Bal.in l.j.qui accu. non pos.& in disputatione incip. Sta-
tuto cauetur,fœnerator,& Doctor meus in l.fi.col.pe.C.vn-
D.N.

36 de legit.ita ẽt dicamus in sententia,ut valeat.❡† Tertio ad-
uerte inquantũ Abb.dicit,q̃ creditur Doctori asserenti scho
larẽ suum idoneũ ad Doctoratũ per verbũ,vr̃. Adde q̃ credi
tur ẽt si dixerit,eũ videri sufficiẽtẽ, ſm q̃ fragilitas humanæ
naturæ patit̃ p tex.ĩ c.j.ŝ.de seruit.Item sufficit,promotores
iurare de credulitate, ſm Fel.in c.proposuisti.ĩ. de prob.&
Ias.in l.admonẽdi.col.80.ff.de iureiur.& q̃ credatur promo
toribus de sufficientia suorum scholarium,est tex.in l.nemi-
ni.C.de aduo.diuer.iudi. An aũt Episcopus possit reprobare
nõ obstante testimonio promotoris, videatis Fel.in c.ex lite
ris.col.fi.ŝ.de cõsti.Caueãt tñ domini scholares, ne petãt in-
dignè doctor eũ gradũ, quia incurrerẽt delictũp sumptionis
ſm gl.tertiam,in cle.fi.de magist.& Abb.in c.cum in cũctis,
37 in princ.ŝ.de elect.❡†Quartò aduerte inquantũ Abb.deter-
minat,quod peritus in arte põt deponere per uerbũ,vr̃.adde
rõnem esse,quia deponit de his,quæ percipit iudicio intelle
ctus.ad hoc adde quæ scribit Fel.in c.cãm.col.5.ĩ.de testi.&
Ias.in rub. ff.de iureiu.col.2.❡Quintò aduerte inquantũ Ab.
facit differentiã inter peritos in arte,& testes,ex hoc dat̃ in-
telligi,quòd deponẽtes de perita artis,nõ sunt propriè testes
& ista est veritas,vt probat̃ in c.quia iudicãte,in uerbo, agri-
mẽsoris.ĩ.de ꝑscri.& in l.certi iuris,C.de iud.& ita tenet Ias.
in l.j.§.fi.& ibi dixi.ff.de verb.obl.vñ infert̃,q̃ licèt testes nõ
possent deponere dictum suum in scriptis.ca.relatum.5.q.2.
tñ periti in arte poterunt deponere per scripturã, in l. pe.§.
38 fi.ff.si mens.fal.mo.dixe.❡†Ex gl.2.& dictis Abb.sup ea, ha-
bes q̃ falsa latinitas,quæ põt saluari per figuram, nõ vitiat re
scriptũ.& ita limitatur c. ad audientiã,& ibi Mod.ŝ.de rescr.
Adde,q̃ falsa latinitas,quæ cõtingit ex variatione vnius lite
ræ nõ vitiat rescriptum,neque ẽt defectus literæ,vel syllabæ,
qñ constat de intentione scribentis.c.ex parte, & ibi Abb.&
Mod.j.de fide instr.Similiter falsitas in orthographia nõ ui
tiat rescriptũ,Socinus cons.15.in fi.& hodie curia nõ admit-
tit exceptionem falsæ latinitatis, ſm Car.cons.95.Nobilis,&
ꝓstans amice.& sequitur Fel.in c.ex parte. indignũ.n.est nos
arctari regulis Donati,c.indignũ,28.dist. vtilius.n.est verio-
res,quã discretiores proferre sermones.c.sedulò, eadẽ dist.
vbi gl.dicit,quòd infirmus non quærit medicum eloquentẽ,
sed sapientem,non est tamen Iurisconsultorum grauitati cõ
trarium allegare Grammaticos,secundum Fel.in d.c.Rodul
phus,col.15.sup.de rescript.& in legendo & punctuãdo lite
rã,standum est Grammaticis secundũ Bal.in l.j.in prin.C.de
libe.præte.hæc poteritis addere ad copiosè scripta p Fel.ĩ d.
c.ad audientiã.Gl.3.diuidit̃ in duas partes. In prima timore
cõtrarij ponit unam rõnem, quare fuerit facta interrogatio.
In 2.aliam.secunda ibi,vel forsitan.Rursus secũda subdiuidi-
tur in tres particulas. in prima facit qđ dictum est, in secũda
se restringit,in tertia quantũ ad intellectum tex. reprobat se
cundam rationem.secũda ibi,nisi aliquid. Tertia ibi, sed illa.
39 ❡†In eadem gl.ex superabundanti,&c.habes vnã rationem
interrogationis,ex qua habes reportare secũdum Abb.quod
iudex põt interrogare ad cautelam, ut præcludatur uia exce
ptionibus facti,arg.cap.peruenit,supra de arbit.facit vulgata
regula,abundans cautela omninò non nocet.l.testamẽta om
nia.C.de test.videtur tñ quod æquitas non suadeat fieri hanc
interrogationem, quia superfluas interrogationes iudex ex
officio tenetur reiicere,ſm Spec.tit.depositio.§.10.in princ.
Ergo ipse nõ dẽt similes facere.& quia si interrogatus respõ
disset negatiue, fuisset delusus a iudice, quæ delusio non ur̃
toleranda,arg.l.si domus.ff.de lega.1.& si dixeris,non est ex
toto superflua,quia præcludit uiã exceptionibus facti,respõ-
deo,quòd nõ sit in potestate iudicis reijcere exceptiones ca
lumniosas,& ad vlteriora procedere appellatione nõ obstan
te,ſm Innocen.in ca.post electionem.de concessio. præben.
& est tex.vbi Abb.in c.ex parte 2.supra de offic.deleg. nõ vi
detur de talibus exceptionibus curandum.❡ In eadem gl.in
fi.habes, quòd vnum collegium non põt in totum tanquam
suspectũ recusari, istam conclusionem reprehendit Abba.vt
hic latè per eum.Ex cuius dictis,ut clarius ueritas habeat̃,fac
40 quinque conclusiones.❡†Prima conclusio,Conciliũ prouin
ciale põt totum recusari,c.licet,infra tit.proximo. Sed aduer
te,quod ibi non apparet, quod illi Consules collegialiter iu-
dicarent tãquam vniuersi.ad idem tex.in d.c. quod suspecti.
3.q.5.Sed secundum Barba.etiam nõ probat, quia ibi specia-
liter erat Concilium congregatum contra Ioan. Chrysosto-
mum, quo casu patẽter apparebat odium.Nec obstat,q̃ etiã
ibi dicat̃,quod Anastasius recusauit Conciliũ Calcedo. quia
ibi dr̃,quòd causa erat decidẽda a Patriarcha solo,& inimico
Anastasij:sed si tota synod⁹ habuisset iudicare,text.nõ aperit
quòd potuisset recusari,põt fortè dici,q̃ imo probatur, dum
dr̃ quod d.Io.recusauit.Nec obstat,q̃ fuisset Cõciliũ specia-
liter cõgregatũ ꝯ eũ,quia esto, satis ex hoc elicitur q̃ totum
vnũ Conciliũ põt ex causa inimicitiæ recusari, & benè pro-
batur in cle.pastoralis.§.Pisana, de re iudic.sequitur Spec.tit.

de requi. Concil. in prin. ver. scias. & Cal. cõs. 6. in tit. de appel.
quã allegant, & sequunt Mod. hic. Idẽ tenẽt Alex. & Mod. in
l. aptissimi. C. de iudi. & Perus. i c. postremò, versic. octauo &
vltimò, & in c. cũ spẽali. ver. decimò quarto. j. de appellat. facit
tex. in c. statutũ, §. cũ verò. de rescr. in sexto. pro ista cõclusio-
ne Fel. adducit rõnem. a Cõcilio põt appellari. c. multis. 17. di-
stin. ergo ẽt poterit recusari, quia appellatio & recusatio a pa-
ri procedunt, c. super eo. j. de appell. Sed parũ facit, quia appel
lo a iudice in quẽ cõsensi, & tñ non recuso, ca. inter monaste-
riũ. j. de re iud. intellige istam cõclus. apparẽte probabili cau-
sa, alias psumeret recusari in fraudẽ, fm Bal. in l. hoc modo. ff.
de cõd. & demõ. ista declaratio Bal. parũ operat de iure Ca-
nonico, quo iure requirit, q cognoscat de causis suspicionũ.
d. c. cũ spẽali. Sed de iure ciuili, quo proponit recusatio per so-
lũ iurm recusantis, fm gl. & Bar. in l. quia poterat. ff. ad Treb.
declaratio Bal. est verissima, & ex ea infert ad dictũ Spec. pal
legatũ, q nõ sufficeret iurare oẽs Doctores vnius ciuitatis es-
41 se suspectos, nisi cõstaret de pbabili causa. ¶ † Secunda cõclus.
vbi caput est suspectum, põt totũ Conciliũ recusari. d. c. q su-
specti. Attende, quia ibi caput erat iudex solus, & alij coepi-
scopi assessores, istã conclusionẽ sequit Bal. in l. 1. C. si rector
prouin. & transeunt *cõ ter* Doc. hic. idẽ tenet Alex. cõs. 40. inc.
Perspectis verbis, col. 2. Fel. in c. cãm quæ, col. 1. de off. deleg.
Dec. cõs. 151. col. 9. facit c. insinuante, de off. dele. In cõtrariũ
arguo sic; Archieps, qui iudicauit in cã principali, vr suspect⁹
in cã appellationis, l. eos, in prin. C. de appel. notat gl. in c. que
relã. s. de elec. Fely. in c. insuper, col. 5. j. de testi. & tñ si appel-
latur, ab eo cõstitutũ est q appelletur ad Concilium prouin-
ciale, in quo ipse est caput, c. multis, cũ gl. 16. dist. c. oĩs, 2. q. 6.
quod nullatenus statutũ fuisset, si pp caput totum Cõcilium
posset recusari. Cogita si ex sequen. resultat solutio; intellige
ergo vt procedat, qñ caput esse tale, cui alij de collegio nõ au-
derẽt cõtradicere, aliàs secus. ita Bal. hic & cęteri sequunt. Se-
cũdo intelligerẽ procedere, vbi Conciliũ remoto capite non
valeret de illa causa cognoscere. secus vbi posset: tunc solũ ca
put esset remouendum p ea, quæ dicam in sequenti cõclusio
42 ne. ¶ † Tertia cõclusio, vbi psidentes Cõcilio sunt suspecti, po
terit totũ Conciliũ recusari, ẽt q caput nõ sit suspectũ, arg. ca.
fin. s. de proc. intellige procedere, si presidentes Concilio sũt
coniudices, secus si interfuerint tanquã assessores: tunc erit arbi
trariũ, an tota synodus possit recusari cõsiderata qualitate ca-
pitis. Qño aũt cognoscatur, an Epi sunt coniudices an assesso-
res, videatis Pan. & alios in c. nõ potest, j. de re iud. & Fely. in
c. irrefragabilis, s. de off. ordi. tñ placet, q dicantur assessores
tñ, qñ Cõciliũ fuit congregatũ pro aliqua causa spẽali solum,
prout voluit Arch. in summa, 3. q. 8. & probatur in d. c. quod
suspecti, vbi Patriarcha solus erat Iudex. Intellige scdõ, qñ re-
motis præsidentibus non remanet Cõcilium in perfecto nu-
mero requisito fm qualitatem causæ, aliàs solũ suspecti essẽt
remouendi, arg. c. gratum, cum gl. s. de postu. prӕl. & ca. quod
sicut, s. de elec. ita Abb. hic, & alij non impugnant. qualis autẽ
debeat esse numerus Eporum scdm qualitatem causæ, decla-
43 ratur per gl. in summa, 15. q. 7. & Abb. in d. c. nõ põt. ¶ † Quar-
ta conclusio, pp suspicionẽ assessoris põt iudex recusari. sequi
tur Sal. in l. j. C. si quacum. prædi. pote. vbi rñdet ad illum text.
quem ad hoc allegat Barb. in cõtrariũ, & sequunt Mod. ratio
est fm Abb. eo a contrario, q suspectũ assessorem nõ remouet,
se ipsum suspectum reddit, & oĩs causa est sufficiens ad recu-
sandum iudicem, fm gl. in c. cum R. canonicus, s. de off. dele.
intellige procedere, si iudex sit literarum ignorãs, secus si sit iu
risperitus, fm d. Ant. hic, quia sapiens falli nõ põt, fm glo. in l.
iustitia, ff. de iust. & iu. ego crederem, q si iudex nõ remoue-
rit assessorẽ suspectũ, esto q esset peritus, posset recusari p rõ-
44 nẽ s. allegatam. † An aũt Eps possit recusari pp suspicionem
sui Vicarij? rñdeo q nõ, p tex. in c. si. contra vnũ, in fi. de offi.
dele. in 6. qđ ecõtra, an pp suspicionẽ Epi possit recusari Vica
rius? Bal. in d. l. j. determinat q nõ, sequit Dec. hic. Contrariũ
est verius, & contrariũ tenent *cõmuniter* Doc. Sal. Soc. in d. l. j.
Abb. Imo. & Fel. in d. c. insinuante, per illũ tex. Ias. in l. aptissi-
mi, in 3. col. C. de iud. & rõ est manifesta. põt. n. Eps reuocare
Vicariũ suũ pro libito, fm glo. in cle. si. de proc. & Gem. in
c. 1. de off. Vicar. in 6. est ergo verisimile, q Vicarius trahetur
in sniam Epi ne remoueatur. & ex hoc infero, q si Vicarius
Epi esset confirmatus a Papa, q non posset recusari. rõ, quia
tunc non potest per Epm remoueri. fm d. Ant. in ca. nouit. j.
eo. vbi scripsi, in 6. & no. q in istis terminis posset saluari opi.
Bal. & Dec. & ita voluit Perus. in c. dilecti. 2. j. q. 4. j. de appell.
vbi videas quid de alijs Vicarijs. An aũt in causa dele. Vicario
per Papam procedat ista conclusio: Card. in clem. 2. in 8. q. de
rescr. tenuit q non, & sequitur Fel. in d. c. insinuante. Ego val
de dubito, quia militat eadẽ rõ, ne Eps trahat eũ in suã sniam
45 rõne vtriq;, vt s. dixi. ¶ † Quinta conclusio, Cõciliũ gñale nõ
põt recusari. in *ista conclusione* transeunt oẽs, aduerte tñ, quia
ratio assignata q ecclesia Dei non possit errare. c. a recta. 24.

q. j. nõ vr vera. primò non pbatur in d. c. a recta, quia ibi solũ
dr q nõ cõstat ecclesiã errasse. scdõ, quia ecclesia nõ põt erra-
re. s. in articulis fidei, nã p illis orauit Chr̃s, ne deficeret fides
sua. §. j. ad fi. 21. di. c. maiores. de baptismo. Sed in alijs põt er
rare. c. a nobis, & ibi Abb. j. de sen. excõ. gl. i c. j. de reliq. & ve
ne. san. Scdõ pcedit i ecclesia vniuersali vera, cuius caput est
Chr̃s, nõ i ecclesia representata p Cõciliũ, fm Abb. in c. signi-
ficasti, s. de ele. & in c. j. §. vna. & ibi Fel. s. de sũ. Tri. & fi. cath.
vñ alij aliã rõnẽ assignãt, quia Cõcilio gñali pest Papa, qui nõ
põt recusari, fm Abb. i c. qrelã. i gl. j. s. de ele. & dixi s. Sed ad
uerte, quia illa rõ nõ vr vera. licẽt. n. Papa regulariter nõ pos-
sit recusari; tñ si recuset, ex pbabili cã tenet lege honestatis
cãm alteri delegare, fm gl. i c. nullã. 2. q. 5 q̃ extollit Ro. cõs.
521. inc. Circa ppositũ. Scdõ, quia attenta ista rõne, seqret, q
si cõtẽderet inter duos de Papatu, iuxta tex. i ca. si duo 89. di.
q posset Cõciliũ recusari, quia ibi nõ pest Papa, cui⁹ ɔ̃riũ vult
Abb. hic, i uers. maximẽ hoc puto. An ãt Papa possit recusare
Cõciliũ cõgregatũ ɔ̃ se, Barb. tenet hic q sic. ɔ̃riũ vr p supra
dicta, & quia supra Cõciliũ nemo est ali⁹, uix vnq̃ Cõciliũ co
gnosceret de cã Papæ. ¶ Istis pmissis remanẽt expeditæ duæ
rõnes gl. quare fuerit Eps hic iterrogat⁹, videam⁹ an aliæ pos-
sint assignari. ¶ Tertia rõ assignat p Vincen. & Philip. hic, vt
fuerit interrogatus ad excludẽdũ ius reuocandi domũ decla
rãdo, vt hic per Abb. Aduerte, quia iste intellectus nullaten⁹
vr uer⁹. Primò, quia in tex. nõ dubitat de uiribus citationis. Er-
go dicẽdũ ẽ, q fuerit legitima, & sic obiecta crimina i ipsa ci-
tatione, iuxta tex. i c. j. de ętate & qual. i sol. ¶ Secũdo ubi agit
de electione prælati, cessat ius reuocãdi domũ, fm Abb. 10 c.
fi. col. fi. j. tit. prox. Ergo idẽ, vbi agit de remouendo malo p-
lato, tũ quia militat eadẽ rõ, tũ quia ɔ̃riorũ eadẽ dẽt esse discii
plina. l. 1. ff. de his, qui sũt sui, vel alieni iuris. cũ si. Ad tex. in ca.
psenti, rñdeo q ibi non dr, q cõpetat ius reuocandi domum.
¶ Quarta rõ assignat, q fuerit iterrogat⁹ ad tollẽdã exceptio-
nẽ, q hmõi cã cẽt remittẽda ad Papatũ, cũ sit de maiorib. cau
sis. c. vt debit⁹, in fi. de appel. Istã impugnat Pan. rõne, de qua
hic p eũ, q̃ potestis sic cõpbare. vbi Delegãs reseruat sibi aliq̃
cognitionẽ; respectu reseruationis, nõ pñt partes progare iu-
risdictionem delegati iudicis, fm Inn. i c. inter dilectos, de ex
cess. pla. Fel. i c. P. & G. de offi. deleg. col. pe. & quia illa sola iu-
risdictio põt prorogari, q̃ hẽtur in subdito, vt no. in l. testamẽ
ta oĩa. C. de testa. Quinta rõ interrogationis adducitur, quia
erat alterius prouinciæ. Sed istã reprobat Abb. & bñ, vt hic p
46 eum ¶ † Sexta rõ assignat per Pet. de Anch. & Imo. hic, q Eps
habeat ius eligẽdi, an velit cõueniri corã Cõcilio, vel coram
Papa. c. nemini, in fi. ibi, nisi sit prælatus. 3. q. 6. Ad tollendum
istud ius eligẽdi fuit interrogatus Eps, & an istos, ita intelle-
xit hũc tex. Spec. tit. de comp. iud. adi. §. j. uer. sed nuoquid. &
sequit Dec. hic. quare cõueniẽs est, q si Eps velit cãm tracta
ri corã Papa, cui est reseruata decisio, d. c. accusatus dẽat audi
ri, ne causæ cõtinẽtia diuidat. l. nulli. C. de iudi. Ego credo, q
assumptũ istorũ sit falsum, per tex. in d. c. q suspecti. 3. q. 5. vbi
si Eps vult recusare Conciliũ, oportet quod adducat, & pro-
bet legitimam cãm suspicionis, quam certẽ frustratoriẽ pro-
baret, si haberet ius eligẽdi & inutile fuisset remediũ recusan
di, si cõpeteret ius eligendi. Non ob. tex. in d. c. neminẽ, quia
illa exceptio, nisi sit prælatus, dẽt referri ad verbum, termine
tur. ¶ Septimã rõ vr posse assignari, q fuerit interrogat⁹ ab ad
uersario, an eum vellet experiri ad tollẽdas exceptiones obij
ciendas contra personam ipsius accusatoris, de quibus i l. qui
accusare, & in l. qui iudicio. ff. de accus. & fm istũ sensũ cessa-
47 bit ardua difficultas. l. si cõuenerit, de qua statim subiiciã. ¶ †
In gl. in uerbo, experiri, ibi aliqñ pro agere. Pan. dicit, q istud
est regulare, p quo vltra copiose adducta per Mod. adde opti
mum tex. in §. edicto, in verbo, siue experiant, siue conueniã
tur, Insti. de usu ca. & in l. si lõgius, cum glo. ff. de iudi. Sed ad-
uerte, quia ista gl. vult totum oppositum, dum dicit, aliquãdo
pro agere; dictio, aliquando, denotat regulam esse in contra-
rium. l. aliqñ. ff. ad Velleianum. Credo. n. verius esse quod di-
cit Abb. & ad gl. posset responderi, quòd dictio, aliquando, fa-
cit quandoque regulam. Institu. quibus modis re. contra. obl.
in princip. ¶ Aduerte etiam in quantũ Abb. assignat rationẽ,
quia prouocãdo reum ad iudiciũ actor experitur iura sua. Ista
ratio non uidetur uera, quia ea attenta etiam reus proprie di-
ceretur experiri, nam proponendo exceptiones suas, etiã ip-
se experitur iura sua. Hinc est, quòd in exceptionibus reus dr
48 actor. l. j. ff. de exceptio. ¶ † Glos. in verbo, placere, opponit de
l. si conuenerit. Ista est fortis oppositio, & super ea cõsistit fe-
re tota materia huius capituli. dant plures solutiones, prima
fuit solutio glos. quòd regulariter sit locus pœnitentiæ p text.
in c. cum laici, infra de iurepatrona. nisi pœnitentia sit præiu
dicialis tertio. l. nemo de regu. iuris. istam solutionẽ damnat
Abb. ut hic per eum. Ex cuius dictis habetis notare duo. Pri-
mo, quòd licitum est uenire contra factum propriũ nulliter
gestũ, & ita notat Abb. in d. c. cum laici. ad idem tex. in c. quia

presbyte-

presbyterorũ, j. de reb. eccl. nõ alie. & in c. diuer. § j. de cle. coniug. de quo videatis doct. tãr in l. post mortẽ ff. de adop. repr[o]gatã per Pan. in c. nobis, j. de elec. & per Fel. in c. 2. col. 3. j. de excep. Secũdo hẽtis limitationẽ ad c. cum autem. j. de iurepa. & ad ea, quæ diximus in rubr. s. q. non est licitũ patronis in totum variare, & discedere a prima pñtatione, vt procedat, qñ prima præsentatio tenet, secus si nulla fuit, ita vult Abb. hic; sed certè aduertatis. ista ẽt solutio mihi non placet, quia ẽt q. sit licita penitentia, tñ pœnitẽs tenetur ad interesse suo aduersario, vt j. latè discutiam. Scda fuit solutio Gofredi, q. ille tex. loquatur in pacto de litigando coram iudice non suo, iste verò in pacto de non declinãdo iurisd. õnẽ iudicis sui, quam forte subsistente legitima cã suspicionis, vel priuilegio poterat declinare. istã solutio. sequuntur cæteri Canonistę hic, & Legistæ in cõtrario. gl. & Bat. in l. hæres absens. in §. proinde. ff. de iud. Pro clariori intelligẽtia facio duas distinctas cõclusiones, quib. expeditis erunt oia scripta Doctorũ, ni fallor, bene enucleata. ¶ Prima cõclusio: pactum prorogatiuũ iurisdictionis iudicis nõ sui est reuocabile vsq; ad litem cõtest. ita loquitur d. l. si cõuenerit. Contra istã conclus. obstat regula, q. semel, de reg. iur. & regula. l. sicut. C. de act. & obl. ¶ Pro resolutione inuestiganda est rõ huius cõclusionis. Quidã dãt rõnem esse, quia pactum continet obligationẽ facti, ad quod nemo præcisè cõpellitur, sed soluendo interesse liberatur. l. stipulationes non diuiduntur. ver. Celsus. ff. de verb. obl. Ista rõ non vr̃ vera, quia ea considerata sequeretur idem dicendũ in pacto de non declinãdo, cuius ɔ̃rium dr̃ in textu isto; & dicã in seq. cõclusione. Præterea nõ est vsq; ad expeditum, q. iugi possit ad interesse, vt j. dicam. ¶ Scda rõ assignatur per Ioã. An. in tit. de comp. iud. adi. §. j. ver. quid si promisit. q. nõ sit locus pœnitentiæ, quia nõ accessit cõsensus proprij iudicis. c. significasti. j. tit. px. Ista rõ non vr̃ bona, quia dispõ c. significasti. procedit in clericis tñ. l. si cõuenerit, loquitur ẽt in laicis. ¶ Secundo non bona vr̃, quia ea considerata sequeret̃, q. post litem cont. esset ẽt licita pœnitentia, cuius ɔ̃rium dr̃ in d. l. si cõuenerit. ¶ Tertia rõ assignatur per Are. hic acquisitio iurisdictionis est acquisitio iuris corporalis: incorporalia aũt non acquirunt̃ sola cõuentione, sed requiritur traditio, vel quasi. l. 3. §. lat. e. ff. de vsufr. quæ traditio fit per vsum & patientiam. l. quoties. ff. de seru. Antequã ergo iudex incipiat vti iurisdõne prorogata, licita vr̃ pnia. Istam ẽt impugnat Ias. quia non agit̃ de noua iurisdõne danda, sed de prorogãda, cui obiectioni posset rñderi, vt j. dicam. ¶ Sed ex alio non placet, quia ratio Are. solũ procedit quãtũ ad acquisitionem dñij, & quasi possessionis iurium incorporalium, sed quãtũ ad acquisitionem actionis ad rem seu ad ipsum ius sola conuentione acquiritur actio. §. fi. Inst. de seruit. vñ non vr̃ licita pœnitẽtia, sicut in rebus corporalibus, in quib. etiam q. non sit translatũ dñiũ, nec possessio, tñ nõ licet pœnitere, sed agere actione personali, vt ɔ̃ctus adimpleatur. l. ex empto. ff. de act. empt. cum si. ¶ Quarta rõ assignatur per Bal. & Ang. in d. l. si cõuenerit. quia iurisdictio est iuris publici. l. j. § ius publicũ. ff. de iust. & iu. & in his, quæ sunt publici iuris, facta priuatorũ nihil pñt. l. priuatorũ. C. de iurisd. om. iud. l. ius publicũ. ff. de pac. Istam reprehendit do. Ias. ibi, quia lex priuatorũ procedit, vbi agitur de danda iurisdictione penitus non hñti, secus si agitur de prorogãda iurisdictione illius, qui hẽt, vnde paret in l. 2. ff. de iud. & in c. P. & G. de off. deleg. cum sim. defendendo istam rõnem posset dici, q. iurisdõ prorogata dr̃ noua iurisdictio, & non eadẽ sm Bald. in l. si a te. C. de pac. inter empt. & vend. & Fel. in c. a. de causis, col. 2. de off. deleg. Ex alio non vr̃ vera, quia ea cõsiderata sequeretur q. ẽt lite cont. esset locus pœnitentiæ. ¶ Item sequeretur, q. partes nunquã possent prorogare iurisdictionẽ iudicis non sui ɔ̃ iura præallegata. Posset tñ dici, q. efficaciter iudici nõ acquirit̃ iurisdictio prorogata virtute pacti, sed virtute litis contest. sicut procuratori efficaciter nõ acquiritur ius in lite virtute mandati, quin semp possit reuocari, nisi sequatur litis cõtest. l. post litẽ. ff. de proc. Quinto loco Alb. de Rot. ibi, & Doc. hic videntes nõ posse assignari probabilẽ rõnẽ, dederunt nouũ intellectũ ad l. si conuenerit, vt intelligat̃ quod sit licita pnia de cõsensu ambarũ partiũ. iste intellectus vltra q. est indubitabilis, non vr̃ verus, quia ille tex. vult q. post litẽ cõtest. nõ possit volũtas mutari, & tñ si intelligeret̃ de cõsensu ambarũ partiũ, illud eẽt falsũ, quia ẽt iudice ordinario post lit. cont. de eo cõsensu vtriusq; partis licitũ est recedere, & ire ad aliũ iudicẽ, scdm Inn. in c. cũ M. de cõsti. & Fel. in c. ex tenore. col. fi. s̃. de rescrip. ita limitantes. l. vbi cœptũ. ff. eo. ¶ †Se-
49 cũda cõclus. pactũ de nõ declinando iurisdõnem proprij iudicis est irreuocabile, & statim obligatoriũ. Circa istã conclus. aduertendũ est ad plura. primo an pbetur hic, secũdò an alio iure; tertiò an auctoritate; quartò an simili; quintò q̃ sit rõ diuersitatis inter istã cõclus. & pcedentẽ, vltimo an aliquid obstet ɔ̃ istã ɔclus. ¶ Circa primũ, Dec. hic in lectu. Pisana dicit nõ pbari, nisi velimus diuinare, sed postea in lectura Papienti

se correxit, quia necessariò iste tex. dẽt intelligi, q. iste Eps eẽt sub iurisdõne Cõcilij p ea, quæ dicit Abb. s̃. vers. 3. posset dici. ¶ Circa scdm dicas, q. ad idẽ est tex. in l. si quis in conscribẽdo, C. de pac. & in l. si quis in cõscribẽdo. C. de Epi. & cle. ¶ Circa tertium dic, q. istã conclus. sequũtur Docto. antiqui, & Mod. hic, & in d. l. si cõuenerit. Ant. de But. in c. significãtibus, col. fi. de off. dele. gl. fi. in l. j. ff. si quis in ius voc. nõ ier. ¶ Circa quartũ dicas facere quatuor similia primũ, prorogãs iurisdõnem iudicis nõ sui p errorẽ pt̃ docto de errore reuocare cõsensum l. si p errorẽ. ff. de iurisd. om. iud. & tñ omittẽs declinatoriã per errorẽ. nõ põt ad eã redire, scdm gl. in l. 4. in verbo, cõsensus. ff. e. Ab. post Inn. in c. ad petitionẽ. vet. uo. bñ. & ibi Aret. col. 3. j. de acc. Sal. in l. j. col. 7. C. de iud. Pau. & Ias. in d. l. si p errorẽ. Addo fortius, q. si quis omisit declinatoriã, & perẽpta instantia, vel lata absolutoria ab obseruatione iudicij, iterũ cõueniat̃ corã eodẽ iudice, nõ poterit amplius declinare, ita notabiliter determinat Gul. de Cu. in l. cũ qui. ff. de consti. pec. p tex. in l. si quis reperteret. ff. ad Turp. & illud dictũ reputat sing. Ro. sing. 156. Vltimo dico tibi, i meo, char. 7. col. 4. sm simile, clericus no pt̃ prorogare iurisdõnẽ iudicis nõ sui sine licẽtia superioris. d. c. signifi. & tñ pt̃ cõsentire in iudicẽ suũ, cuius iurisdõnẽ poterat declinare absq; licẽtia alterius iudicis sui, sm Ab. cõs. 25. Attingã. col. j. vol. j. sequunt̃ Mod. hic. Addo tertiũ simile, petẽs copiã libelli nõ vr̃ prorogare iurisdõnẽ iudicis non sui. l. nõ vr̃. ff. de iud. & tñ petens copiã libelli vr̃ renunciare declinatoriæ, sm Ang. in l. sed si susceperit. ff. de iud. sequitur Alex. in apost. in d. l. no vr̃. Addo quartũ simile, viator cõtrahẽdo non vr̃ prorogare iurisdõnẽ iudicis loci, in quo ɔ̃hit, nec ibi sortit̃ forũ rõne ɔ̃tus l. hr̃s absẽs. ff. de iud. & tñ vr̃ remittere declinatoriã sibi aliquo priuilegio cõpetẽtem, sm Abb. in c. fi. col. 10.
50 post do. Ant. j. de fo. cõp ¶ †Circa quintũ assignãtur plures rõnes. Pan. ponit quatuor. Prima, quia facilius cõseruatur iurisdictio in esse deducta, q̃ de nouo inducat̃, iuxta reg. l. patre furioso. ff. de his, qui sunt sui, vel alie. iur. c. ad apostolicã, de regula. Cõsidera, quia rõ nõ vr̃ subsistentabilis, quia iurisdictio, q̃ pt̃ declinari, nõ vr̃ habere perfectũ esse, cũ paria sint, nullã habere, vel habere talẽ, q̃ possit exceptione tolli. l. nihil interest. ff. de reg. iur. vnde eadẽ difficultate aliquid cõseruat̃, quando non hẽt perfectum esse, quã de nouo inducitur, sm Ias. in l. in testamẽto. C. de testam. mil. col. 11. pro quo facit tex. in c. sup
51 his. j. de accusa. ¶ †Secunda rõ, quæ implicitẽ ponit̃ in prima, est, quia odia sunt restringẽda, reg. odia, de reg. iu. l. cũ quidã. ff. de lib. & posth. pactũ de prorogãdo est odiosum, quia derogat iurisdõni ordinariæ, sicut dicimus q. iurisdictio delegata est odiosa, quia derogat ordinariæ, sm gl. in c. j. in verbo, pcessus, & in c. 2. i gl. de rescrip. in 6. Pactũ aũt de nõ declinãdo est fauorabile, quia conseruat iurisdõnem ordinariam. Aduerte, quia Abb. in ista rõne vult, q. per pactũ de prorogando fit derogatum iurisdõni ordinariæ. Illud non vr̃ verum simpliciter, nam antequam iudex prorogatus incipiat vti iurisdõne, non censet̃ ordinarius prohibitus cognoscere de cã, cum iurisdictio semper intelligatur concessa cumulatiuè & nõ priuatiuè. l. fi. C. de iurisd. om. iud. l. j. C. de offi. pfc. vrb. licẽ in criminalibus, ubi pcedit̃ p viã inquisitionis, nõ phibetur ordinarius inquirere pendẽte pcessu corã iudice prorogato, sm Io. An. in add. Spe. in tit. de cõpet. iud. adi. §. j. ver. sed nũquid. sequit̃ dñs Ant. in c. si diligenti, col. 10. j. de fo. cõpe. Aret. in c. ad petitionem. col. 4. j. de accus. ¶ Tertia ratio sm Pan. est, quia in pacto de nõ declinãdo agit̃ solũ de abdicãda quadã exceptione parti cõpetente, ideo pars solo pacto põt renũciare. d. l. si quis in cõscribendo, sed in pacto prorogatiuo agitur de dando iurisdõnem iudici, quæ nõ pt̃ ei tribui, nisi acceptet, ergo ante acceptationẽ licita vr̃ pœnitẽtia, arg. l. si absenti. ff. de don. Istam rõnem reprehẽdunt Mod. quia in prorogatione nõ requirit̃ consensus iudicis l. 2. §. cõuenire. ff. eo. Sed aduerte, quia licẽt i pacto cõcipiẽdo nõ requirat̃ cõsensus iudicis. d. l. 2. §. conuenire, tñ ex hoc nõ sequit̃, quin iudex possit nõ acceptare. arg. l. 3. ff. de arbit. & q. iudex possit nõ acceptare, vult expsse Ab. hic. & ita tenẽdo habetis limitationẽ ad l. muneriũ. §. iudicandi. ff. de mun. & hon. vt pcedat inter subditos, secus inter nõ subditos, volẽtes eius iurisdõnẽ prorogare. ¶ Quarta rõ sm Pan. est, quia in pacto de prorogãdo agit̃ de modico pñdicio. sed certe idẽ i pacto de nõ declinãdo, & sic rõ falsa. ¶ Quinta rõ assignatur p Bal. i d. l. si cõuenerit, quia p pactũ de nõ declinãdo prorogat̃ exercitium iurisdõnis, qđ facillime extẽdit. in pacto uerò de prorogãdo extẽdit ipsa iurisdictio, q̃ difficilius prorogat̃, sm Inn. i c. prudẽtiã. §. sexta. s. de offi. dele. ¶ Sexta rõ assignat̃ p Ias. in l. si p errorẽ. ff. de iurisd. om. iud. quia facilius tollit̃ ius singulare, q̃ cõe. l. eius militis. §. militia mafius. ff. de test. mil. sed exceptio declinatoria non põt competere, nisi iure quodam speciali, ergo citius tollitur per pactum de non declinando. Considera, an exceptio recusationis, quæ est etiã declinatoria, cõpetat de iure communi: qđ vr̃, quia uibus passim subsistente causa conceditur. d. c. quod suspecti. l. apertissimi. C. de iudic.

¶ Septima ratio videtur posse assignari, quia per pactũ de nõ declinando, iurisdictio reuertitur ad suum ordinariũ & naturalem statum: per pactum verò de prorogãdo iudicio, abdicatur a naturali iudice: ideo primo casu non est licita pœnitẽtia, secundo sic, nam quęlibet res de facili reuertitur ad naturam suam, c. ab exordio. 36. dist. l. si vnus. §. pactus ne peteret. ff. de
52 pactis, & istã rationẽ posuit Abb. in d. c. nisi. 25. col. 3. ¶ † Circa vltimũ, obstat vnũ, quod adducit. Barb. hic, privilegio fori generalis renunciatio nõ prœiudicat. l. 1. & ibi gl. fin. si quis in ius vocat. non ierit. requiritur enim specialis renunciatio, per pactum autem de non declinando nõ videtur renunciatum in specie priuilegio fori, ergo &c. Respõdet ipse, soluat Apollo. Secundò respondet, quãdo hoc operatur calor iudicii. Sed aduerte, quia ista solutio non ualet, quia Doct. *cõiter* uolũt, quòd pactum de non declinando et factum extra iudiciũ sit obligatorium. Secundò non videtur verum, quòd calor iudicij operetur, quòd generalis renũciatio extendatur ad priuilegium fori, & in contrariũ est casus in d. l. 1. & ibi Iaso. in fine pondetat. vñ ego responderẽ, quòd pactũ de non declinando, habet vim specialis renunciationis. Nam quod venit ex natura act⁹ dicitur specialiter deductum secundum Fel. qui declarat in c. translato, supra de constitu. Ad hoc autem, ut pactum de nõ declinando ualeat. ex natura ipsius pacti uidetur sublata declinatoria. & iõ Bald. & Moder. in d. l. 1. dicũt, quòd si fideiussor promisisset tibi parere mandatis iudicis, intelligeretur renunciasse priuilegio fori, quod non est ex alio, nisi quia ex natura promissionis de parẽdo includitur renũciatio priuilegij fori. Tertia fuit solutio Host. quòd iste tex. nõ cõtrarietur. l. si cõuenerit, quia nõ negat, licitam esse pœnitentiam. Ista *communiter* damnatur, & mihi etiam non placet, quia notum erat Concilio, isti Episcopo competere declinatoriam, si ergo fuisse licita pœnitentia, nõ potuisset excommunicari, secũdũ Barto. in l. 2. col. 3. ff. si quis i ius voc. nõ ierit. ¶ Quarta fuit solutio Io. de Lign. quòd si cõuenerit, loquatur in pacto prorogatiuo facto extra iudiciũ, iste verò loquatur in pacto prorogatiuo facto in iudicio. Circa istam solutionem Abb. moltũ insistit: ordinatè procedendo discutienda sunt tria. Primum, an p pactũ factũ ante litem contestatam inducatur prorogatio. Secũdũ, an sit uera in se ista conclusio, quòd pactũ prorogatiuum in iudicio factum sit irreuocabile. Tertium, an ista solutio possit ad tex. nostrũ applicari. Circa primũ *cõis* conclusio est, q̃ iurisdictio etiam p actus factos ante litem cõtestatam prorogetur, l. i. ff. eo. cum lijs allegatis p Abb. & Mod. istam dicit communẽ Alc. in l. quidam consulebant. col. pen. ff. de re iud & Fel. in c. inter monasterium. col. 3. infr. de re iud. & ratio illa vr̃ efficacior, quia proponens dilatorias videtur velle, q̃ iudex pronũciet super eis, & consequẽter vr̃ approbare eius iurisdictionẽ. Contrariũ vult Aret. hic, & Ful. in d. l. si cõuenerit, & alij, quos referunt Alc. & Fel. in locis præalleg. Adducunt plura; tria tãtum sunt, quæ stringunt. ¶ Primò inducta ad impugnãdũ nõ dẽnt operari approbationẽ. l. Titia §. fi. ff. de manu. testa. facit l. legata inutiliter. ff. de leg. 3. opponens aũt dilatoriam, etiam quòd petat per iudicem pronunciari super illis, tamẽ petit ad fugiendum iudicium, ergo non operabitur contrariũ. s. ut iudex possit procedere. Arbitror posse responderi, q̃ inducta ad vnum effectum non operentur ɔ̃trium, nisi ɔ̃trium sequatur in necessariam cõsequentiam. l. cum ex oratione. ff. de exc. tuto. in fi. quam ad hoc notat Bal. in l. quod fauore. ff. de leg. Sed in cõsequentiã sequitur, q̃ si iudex pronũciet dilatorias non obstare, q̃ dẽat alter procedere, quod ꝓbatur, quia inducta ad diminutionem, operantur augmentum qñ alias dispositio non posset hẽre effectum. l. denique §. interdum. ff. de pecu. leg. gl. in c. dixit Sara. 32. q. 4. pronũciatio. n. dilatorias nõ obstare, nihil operaretur, si persona iudicis nõ cẽseretur approbata. facit, quia qui vult aliquẽ esse iudicẽ causæ præparatoriæ, dicit etiã uelle, q̃ sit iudex cã præparatæ. l. ordinarij. C. de iud. & s̃. dixi in rub. ¶ Secũdo pro ista parte a minori ad maius affirmatiuè non ualet arg. c. cõ in cunctis. §. 1. vbi gl. magistra. s̃. de elec. nõ sequitur cõsentit super dilatorijs, quę sunt modici prœiudicij, ergo cõsentit super perẽptorijs, põt responderi, q̃ argũ procederet, nisi maiora sequantur inconuenientia. arg. l. & si nõ sunt. §. perueniamus. ff. de au. & arg. lega. ¶ Tertiò sic, limitat⁹ consensus debet operari limitatũ effectũ. l. in agris. ff. de acq. rer. dom. c. cũ ordinem s̃. de rescri. cũ ergo sit limitatus ad dilatorias, non dẽt operari ultra limites. facit gl. in cle. sæpe. verbo. in partib. de ver. sig. fortificatur per id, q̃ dicit Abb. in c. si in clericorũ, col. 8. ver. sed circa p̃dicta. ĩ. tit. prox. & istud maxime procedit in iudicialibus, per ea q̃ scribit Fel. in c. cũ dilecta. col. 2. s̃. de rescrip. Mod. pro resolutione negant, q̃ quãtũ ad personam iudicis consensus dicatur limitatus, non tñ hoc iustificant, nisi forte dicas, quod põt iustificari ex his, quę ego dixi supra ad primum arg. Retenta igitur cõmuni sententia limita multis modis primò nisi dilatoria sit apposita cõtra p-sonam iudicis, c. super litteris, s̃ de rescrip. Secundo limita in causis criminalib. vbi procedit per viã inquisitionis, secundũ Bal. in l. 1. C. de sicar & in l pen. C. ubi de crim. agi opor. Iaso. in d. l. si conuenerit, moti sunt, quia in prorogatione requiritur consensus ambarũ partium, qui non potest haberi in iudicio inquisitionis, in quo deficit accusator. Ista fallẽtia est falsa, & contrarium tenet Archid. hic. & in c. ad petitionem. col. 8. ĩ de accusa. & Sal. in d. l. 1. C. vbi de crim. agi oportet. ratio, quia cõsensus duorũ exigitur vbi tractatur de prœiudicio duorũ. sed vbi tractatur de præiudicio vnius tantũ, sufficit solus eius cõsensus. l. Nesennius. ff. de neg. gest. Barto. in l. non solũ §. morte. in prima specie protestationũ, de oper. no. nũc. Tertiò fallit in rustica muliere, & alijs, qui excusantur ratione iuris imperitiæ, sm̃ Spec. tit. de cõpet. iud. adi. §. 1. uer. decimus casus. Bal. & Ang. in l. fin. C. de except. plures alias fallẽ. videatis p Fel. in d. c. inter monasterium. ¶ Circa sm̃ *communis* est conclusio, quòd pactum prorogatiuum iurisdictionis factum in iudicio, iudice præsẽte, & acceptãte, sit irreuocabile. Pro ista cõclusione adducitur primò iste tex. sed nõ probat, vt statim dicam. ¶ Secundò allegatur ratio, quia pœnitens falleret fidem duobus, parti, & iudici, ergo dẽt præcisè compelli, secundum gl. in l. filius familias §. fi. ff. de procur. cũ simi. Cõsidera, quia ratio non vr̃ bona, quia ea attenta sequeretur, quod si extra iudicium promissio esset facta parti, & Notario, stipulanti nomine iudicis, q̃ non esset licita pœnitentia. cuius contrarium sentiunt omnes, dum exigunt quòd promissio sit facta in iudicio. Reperio tñ quòd Abb. in c. significasti in 2. notab. inf. tit. proxi. tenet idẽ esse, si pactum sit factum extra iudicium præsente iudice & acceptante, ergo idẽ uidetur præsente Notario, & acceptante nomine iudicis. ¶ Tertiò adducitur ratio, quia promissio facti explicãdi in iudicio obligat præcisè, sm̃ Barto. in l. stipulationes non diuiduntur, in 8. q. ff. de verb. obl. g. Considera tñ, quia ista rõ non vr̃ tuta, nam ea attenta dicendum est idem si pactum sit factum absente iudice, quia doctrina Bar. nõ exigit, nisi quòd pactum veniat explicandũ in iudicio, litigare autẽ semper uenit in iudicio explicãdum, ergo semper præcisè obligaret. videtur ergo quod istæ duæ rationes dẽant simul iungi, & nõ separatim cõsiderari. ¶ Quarto adducitur tex. in d. l. si cõuenerit, in verbo, priusquã adiretur, arguendo a contrario sensu, põt responderi, quòd referendo illa verba. priusquam adiretur, ad illa verba, mutata uolũtas, non concludit argumentũ a contrario. ¶ Quintò allegatur tex. in l. est receptum. ff. de iurisd. omnium iud. Ad istum tex. & similes rñdetur, quod loquũtur de prorogatione reuocabili, sm̃ Bald. ibi, dicentem illam legem debere intelligi, si
53 consensus perseuerauerit. ¶ † Sextò facit præcedens conclusio, ex qua elicitur, quòd tacitus consensus resultãs ex actus inducit prorogationẽ irreuocabilem, ergo cõsensus expressus dẽt idem operari. l. cum quid. ff. si certum pet. ¶ Ad istud respondent Moder. verum esse, nisi ratio diuersitatis contrariũ suaderet. Nã peracta res desinit esse integra, secus p simplex pactũ. Secundo rñdetur, quod non debet haberi respectus ad consensum expressum, alias idẽ dicendum in pacto extra iudiciũ, cuius contrarium dr̃ in d. l. si conuenerit. ¶ Vltimò facit, quia calore iudicij actus nullus roboratur, nam confessio sine causa tãquam indiscreta, est nulla, c. si cautio infr. de fide instrumentorũ. l. cũ de indebito. ff. de probatio. & tamen calore iudicij fomentatur, sm̃ glo. in l. 1. ff. de interrog. act. & ad istud faciunt plura, quæ cumulant Modern. in l. pacta nouissima. C. de pactis. Ad istud respondent Doct. quod regula est in cõtrariũ, ut notatur in l. 1. ff. de verb. oblig. Tu aduerte, q̃ in l. 1. stipulatio erat nulla ex defectu formæ, & iõ calor iudicij, nõ operatur, quia forma nõ põt adimpleri per æquipollens, l. 3. de lib. & posth. tñ q̃ regula ita sit. s. q̃ calore iudicij nõ ualidetur actus inualidus, probat tex. in l. siue apud acta. C. de trãs. Sed iterũ aduerte, quia posito q̃ regula ita sit, tñ limitatur, ut non procedat, qñ pactũ factum in iudicio tẽdit ad coadiuuandũ iudiciũ, sm̃ gl. in l. cũ, prn quo. ff. de in ius uoc. & in auth. generaliter, in verbo, conser. bat. C. de epi. & cler. Sed tale vr̃ esse pactum de litigando coram iudice non suo, quia tẽdit ad conualidandum iudicium alias nullũ ex defectu iurisdictionis. vñ aliter respondendo, q̃ præsentia iudicis operatur, qñ actus fit in figura iudicij, vt declarat Fel. in d. c. si cautio. col. 10. verum pactum corã iudice incompetenti, non potest dici factũ in figura iudicij, imo nec in iudicio, cum tunc iudex esset incompetẽs. c. at si clerici. ĩ. eo. & ex hoc infertur, q̃ ibi nullus calor iudicij. Ex hoc uidentur resoluta omnia adducta p cõi, quã tñ retenta limita nõ procedere ubi promissa fuisset pœna, si nõ litigaret, nam isto casu electio est promissoris litigare, vel soluere pœnam, sm̃ Bald. in l. non codicillũ. C. de test. & Alex. in d. l. si conuenerit. Ista fallentia uidetur periculosa, quia regulariter pœnalis stipulatio nõ nouat p̃ced. l. q Romæ, §. Flaui⁹, de ver. ob. & si dixeris, fallit vbi p̃cedẽs ob̃lo originatur a causa lucratiua. l. 3. ff. de pe. leg. rñdebo, q̃ istud non tollit arg. in totũ. ¶ Circa tertiũ, *cõis est opinio*, q̃ i tex. nr̃o nõ fuit pa-

ctum

ctum de prorogãdo, sed de declinãdo per rationes Abb. hic.
Nec obstant responsiones Dec. quia nõ est verisimile, q. Cõci
lium citasset episcopum alterius prouinciæ, vt dicit Abb. sup.
in gl. 2. Item nun est credendũ, q. consensus Archiepi supe-
rioris interuenerit. patet, quia a Concilio fuit interrogatus.
Certè si dicamus epm esse alterius prouinciæ, impossibile tūc
fuit q. consensus Archiepi absentis potuerit interuenire. Et
si dixeris, epm citatum detulisse secum licentiam, dicã illud
54 deuium esse ab omni ratione, † quia reorũ est fugere, l. inter
stipulantẽ. §. 1. ff. de verb. obl. præterea in quantũ Decius dicit,
q. paciscendo de prorogando, vr ibi contrahere, quo casu nõ
requiritur licẽtia superioris, c. dilecti, in ti. tit. t. Illud est mani
feste contra tex. in d. c. significasti, cuius dispositio esset ludi-
briosa, si Decij arg. cõcluderet, & contrariũ firmat Car. hic,
55 respõdẽdo ad d. c. dilecti. ❡ † Iuxta præmissa qritur p Abbatẽ
de pluribus. Primò, an pęnitẽs in casibus, in quibus est licita
pęnitentia, teneatur ad interesse, & refert tres opiniones, vt
hic per eũ. Circa cuius dicta sunt examinanda duo. Primò an
pęnitẽs teneatur ad interesse. Secũdò, an teneatur, siue promi-
serit per stipulationẽ, siue pacto nudo. Circa primũ *communis*
opinio est, q. teneatur ad interesse, ita firmant Abb. & cõiter
Cano. hic, & Legistæ in d. l. si cõuenerit. fundamẽta præcipua
sunt tria. ❡ Primò adducitur regula l. 2. §. si quis a Principe, ff.
ne quid in loco pub. cũ alijs adductis per Abbatẽ extendentẽ
regulam, vt procedat ẽt in priuilegijs concessis motu proprio
quam extensionem cõproba, vt per Fel. in c. cęterũ, ver. septi
ma restrictio, & in c. ad aures, ver. quinta cõclusio, & in c. cau
sam, ver. interpretatio priuilegij. sup. de rescrip. Ad istud re-
spondet Decius, q. aduersarius ẽt poterit pęnitere, & ideo nõ
põt interesse prætẽdere, arg. l. de fideicõmis. C. de transa. Sed
ista responsio non congruit tanto viro, quia in cõtractibus in
nominatis is, qui adimpleuit pro parte sua, potest pęnitere, &
tamen habet actionem ad interesse contra aliũ non adimplẽ
tem, vt no. in l. si pecuniã, de cond. ob causam. Præterea ista
solutio non euacuat arg. sed solũ vbi pactũ esset reciprocũ, &
vltrò citroque obligatoriũ, sed vbi reus promisisset solũ pro-
rogare, prout loquitur l. si conuenerit, solutio nihil facit. Se-
cundò allegatur tex. in l. diem proferre, §. fi. ff. de arb. & in c.
per tuas, tit. eo. Ad ista iura respondet Decius, q. loquũtur in
obligationibus, in quibus nõ cõceditur penitẽtia simpliciter,
sed qualificatẽ, cũ hoc, q. soluatur interesse. Sed in l. si conue-
nerit, pęnitentia simplex conceditur. ista solutio põt euitari,
dicendo q. licẽt in l. si conuenerit, non dicatur pęnitentẽ te-
neri ad interesse, tñ debet suppleri per rationes adductas per
Abbatem. Tertiò facit l. si pacto, quo pęnam, C. de pact. Solu
tio. imputet sibi, qui pęnã promisit, secus in interesse, ad quod
non debet teneri, ne deceptus remaneat auctoritate legis cõ
cedentis pęnitentiã, arg. l. 1. C. de his, quibus vt indig. Cõtra-
riam opi. tenent Pet. & Cy. in l. si qui ex consensu, C. de epis.
& cle. & Io. And. in add. Spe. in tit. de cõpe. iudi. adi. §. 1. vers.
quid si prom. lit. & cõtrariũ cõsuluit collegiũ Patauinũ, teste
Card. hic. Pro ista parte primò facit regula l. Gracchus, C. de
adul. põt dici quod interesse non est propriè pęna, ẽm gl. in l.
t. §. si plures, ff. de co, per quẽ fac. erit. ❡ Secundò põt respõde
ri, q. in l. edita, C. de eden. lege permittẽte, est licita variatio
& mutatio libelli, & tñ varians tenetur ad interesse, ẽm Bar.
ibi, & *communiter* scribentes. ❡ Tertiò dico, q. nõ est permissa
pęnitẽtia simpliciter, sed cum qualitate q. soluatur interesse.
Secũdò pro ista parte põderat tex. in d. l. si cõuenerit, in vers.
nemo cõpellitur huic conuẽtioni stare. Sed respõdetur, q. lo-
quitur de coactione præcisa, & nõ causatiua: vel loquitur, qñ
promissio erat nuda, vt statim dicã. Quartò si pęnitens tenea
tur ad interesse, nulla erit specialitas inter illũ casum l. si con
uenerit, & alias obligationes pactorum. põt responderi, quid
inde, si casus ille cõprehẽdatur sub regula? ❡ Quintò sunt, qui
arguunt hoc modo, si dicamus pęnitentẽ teneri ad interesse,
ẽt post litem contestatã erit licita pęnitentia, quia vbi vnum
est in obligatione, tunc soluendo interesse ẽt post lit. conte. li
beratur, ẽm Bart. in d. l. stipulationes nõ diuiduntur. col. 3. pñs
est falsum, d. l. si conuenerit, ergo & cõsequẽs arguẽdo a cõse
quẽti destructo. Sed mirandũ est de fundamẽto, quia in casu
nostro p lit. cõtest. desinit oẽ interesse, & sic nihil ad rhõbũ.
Ex his remanet defensata cõis. Circa 2m, an promissio nuda
obliget pęnitentẽ ad interesse? Breuiter, si loquamur de iure
canonico, est expeditũ q. sic, quia eo iure agitur ex pacto nu-
do, c. 1. sup. de pact. Si verò loquamur de iure ciuili, res est ali
quãtulũ dubia. Abb. hic cõcludit agi posse ad interesse actio-
ne de dolo, & idẽ tenet Iaso in d. l. si cõuenerit, per tex. in l. &
elegãter, § seruus pactionis, ff. de dolo. vbi pp pactũ nudũ agi
tur de dolo ad interesse. & ibi sequitur Bar. & Bal. in l. cũ mo
ta, C. de transac. Ang. cons. 5. in fi. Alex. cons. 41. col. 1. vol. 3.
Cõtrariũ in casu nostro videtur *communiter* tenere alij hic, &
in d. l. si cõuenerit, ita intelligentes illũ tex. & quia in casu no
stro si nõ agitur de dolo ad deductum in pacto principaliter,
minus agi poterit ad interesse accessorium. Ad tex. in d. § ser
uus pactionis respõdetur, q. loquit in causa speciali, & Mod.
hic dicũt specialitatẽ esse, quia ille textus loqui tur in d amno
extrinseco, si pactũ non seruetur: secus si petat inte esse, quia
pactũ nõ seruetur. Ego nõ bene gusto ista verba, vnde intelli
go illũ tex. loqui in interesse causato immediatè ex ipso pa-
cto, nõ incausato ex inobseruantia pacti. Præterea ibi promit
tẽs pacto nudo erat effectus locupletior, quia consecutus fue-
rit libertatẽ inæstimabilem, l. libertas, ff. de re. iu. Meritò ex
æquitate succurritur expromissori actione de dolo, ne sit in
dãno, & aliter in lucro. Sed in casu nostro promissori nihil
adest, ideo tãta æquitas non suggerit promittẽtẽ pacto nudo
teneri. Sed hic subonit dubitatio, quid si actor promisit pacto
nudo nõ cõuenire reũ, nisi corã certo iudice, an teneatur ad
interesse, reo excipiẽte nõ posse cõueniri corã alio iudice, ni-
si prius soluto interesse? vr q. sic, quia ex pacto nudo cõpetit
exceptio, d. §. igit nuda, & ita tenet d. Ant. & Pan. & cæteri p-
trãseũt. Cotrariũ vr posse suaderi, quia cõtractus non debent
claudicare, l. litigatores, § pen. ff. de arb. gl. Inst. de auct. tu. in
prin. Nec debet licere reo, qđ actori nõ cõcedit, l. nõ licet, ff.
de re. iu. Et istud vr tenere Bar. in d. l. si conuenerit. vbi dicit,
q. pactũ nudũ de litigãdo nihil operat, qđ esset falsum, si p-
duceret exceptionẽ, nisi dixeris, qđ quantũ ad exceptionẽ ta
le pactũ põt ẽt pdesse actori, qđ qũo possit verificari in casu
56 isto, tu ipse cogita. ❡ † Secundo qrit Abb. An ad tale interesse
possit pęnitẽs cõueniri corã iudice prorogato? *communis* opi.
est q. possit rõne destinatæ solutionis ipsius interesse in loco
illius iudicis, l. contraxisse, cũ si. ff. de actio. & obli. Circa istud
fundamentũ aduerte plura. ❡ Primò, qũo probetur, q. sit de-
stinata solutio in illo loco? Credo, q. Pano. voluit pbare sic,
qui promittit litigare, promittit duo, vnum expresse. s. factũ,
alterũ tacite, s. interesse. Sicut ergo expressum est destinatũ
ad locũ illius iudicis, ita ẽt tacitũ. Secũdo aduerte, quia istud
fundamentũ non vr concludere, quia illud quod dr, q. quis
põt conueniri in loco destinatæ solutionis, procedit vbi agit
de obseruãtia contractus, secus vbi agit de rescissione, l. 2. vbi
Pau. de Cast. C. vbi, & apud quos. ita arguit Mod. hic. Sed su
stinẽdo Abb. video, q. si agit ad interesse agi dr ad obseruan
tiam cõtractus, quia interesse est ẽt tacitè promissum, vt sup.
dixi. Hinc dicit Bart. in l. certi cõdictio, in prin. col. 3. ff. si cer.
pet. q. ad istud interesse agit directa actione ex ipso cõtractu
prouenientẽ. ❡ Tertiò aduerte, quia istud fundamentũ cõfun
dit ex doctrina Bart. in l. ita stipulatus, §. Chrysogonus, col. 2.
ff. de verb. obl. per quã infert ibi Imo. & sequit Alex. ibi, col.
antep. q. locus adiectus sorti promissæ, non intelligit repetitus
in obligatione pęnæ accessoriæ, q. est de directo cõtra dictũ
Pan. Dec. videt, q. illa theorica Bar. & decisio Imo. nõ est be
ne expedita, quia Aret. ibi multa adducit in oppositum. Ego
credo q. decisio Imo. sit valde periculosa, p tex. in l. si vt pro
po nit, ff. de fideiu. vbi locus adiectus in obligatione principali
intelligit repetitus in obligatione fideiussoria, q est accesso-
ria. Et illũ tex. Dec. in cõs. 2. col. 1. extẽdit ad dic. tñ theorica
est cõis. ideo Dec. trãsit ad aliã solutionẽ, q. rõne subrogatio
nis, non autẽ repetitionis, cẽseatur ibidem destinata solutio,
quia interesse subrogat loco facti. Ista solutio cõfundit p tex.
in l. pđia, ff. de act. emp. vbi pęna subrogatur loco facti, & tñ
quantum ad pęnã locus non intelligatur subrogatus, vt dicit
Imo. nisi fortè dixeris, q. pęna subrogatur ab homine, inter-
esse verò a lege, quæ solet plenius prouidere. ❡ Secundò pro
ista parte allegatur tex. in cle. prima, de rescr. & gl. in c. fi. sup.
de rescr. vbi qui nõ est iudex in causa principali, est tñ iudex
in condẽnatione expensarũ accessoria. videt Mod. q. in casu
d. cle. 1. & d. l. gl. efficitur iudex pp indebitã vexationem, arg.
l. nullum, C. de test. in casu verò nostro nulla vexatio. Sed cer
tè pęnitens citatus, indebitè agit non respondendo corã illo
iudice, & hoc modo vexat aduersarium, ergo solutio non bo
na. Aliter ego video, q. in casu contrario, licẽt nõ esset iudex
in causa principali, erat tñ in cognoscendo de viribus rescri-
pti, an esset falsum vel ne, c. sup literis, sup. de rescr. & ideo ẽt
erit iudex super expẽsis, q fiũt rõne illius articuli in casu no-
stro, opposita declinatoria, nulla remanet cognitio, vel iuris-
dictio, vel aliter in cõdẽnatione expẽsarũ hoc spẽaliter cõcedi
tur, ne ex lite lites fiãt, vt dicit gl. in d. c. fi. Vltimò adducunt
cõsiliũ Are. 83. Qm̃ multa, in primo dubio. vbi p plura cõclu-
dit, q. ille, qui est iudex sup pacto, est ẽt iudex sup interesse,
qđ succedit loco facti. Cõsidera, q. istud arg. vr cõcludere op
positũ, quia inuitus non cogitur litigare sup pacto, ergo nec
ẽt super interesse subrogato. nisi dixeris, q. interesse subroga
57 tur loco facti adimplẽdi, non sequitur pñia. ❡ † Tertiò quærit
Abb. an dispositio d. l. cõuenerit, procedat in p[illegible], & cõ
cludit post D. Ant. q. sic. mouet primò p tex. in l. [illegible]
risd. cog. q nihil facit, quia loquitur qñ causa legitima super-
uenit post iurm, casus noster loquitur, qñ causa suberat tpe
iurĩ, & erat nota iuranti, quo casu venit seruandum iurm.

quamuis

quamuis, in sexto, de pac. cum si. ¶ Secundò mouetur p dictũ
Inn. in c. p nas. s. de arb. sed illud dictũ reprehẽdit ibi Pan.
& Felv. hic, & idẽ Fel. in c. ad nostrã, col. fi. inf. de iureiu. quia
iuřm habet vim clausulæ, rato manẽte pacto, l. si quis maior,
C. de trãs. vel aliter rñdetur, q in casu Inn. iurãs stare laudo
nõ cõsentit in aliquo certo, sed in genere: sed in casu isto pu-
rè consentit in aliquo certo, s. litigare corã illo iudice, ita rñ-
det Abb. in c. veniẽs, col. fi. inf. de iureiu. assignãs rõnẽ diuer-
sitatis. ¶ Tertiò mouet p tex. in l. fi. C. de nõ nu. pec. vbi iuřm
sup mutuo ciuili nõ tollit exceptionẽ nõ numeratæ pecuniæ
q̃ sm subiectã materiã poterat opponi: ergo nõ ẽt tollet pę-
nitentiã, quæ sm subiectã materiã est licita. Ad istud rñdet
Arc. q iuřm regulatur sm subiectã materiã primordialẽ, nõ
aũt accidentalem, arg. l. itẽ veniunt, s. cum prædiximus, ff. de
pet. hær. & gl. in l. certi condictio, in prin. ff. si cert. pet. Hanc
responsionẽ impugnat Ias. in d. l. si cõuenerit, quia penitẽtia
vr̃ esse de primordiali natura pacti, qđ non crederẽ verum,
quia primordialis natura pacti potius vr̃ esse, q fides seruet,
l. 1. ff. de pac. Hanc ẽt improbat Dec. quia exceptio nõ nume
ratæ pecuniæ est de accidentalibus cũ natura confessionis sit,
q confitens obligetur in effectu. Aduerte, q istud non vr̃ ve
rũ, quia natura cõfessionis est probare, nõ obligare. l. Publia.
ff. depo. nisi dixeris speciale in cõfessione mutui, ex qua orit
obligatio, Inst. de liter. oblig. per totum, q tñ negat Bart. in l.
1. s. si quis ita, in fi. ff. de verb. obl. vbi hoc examinaui. Alio
mõ rñdẽt Imo. hic. Alex. & Mod. in d. l. si cõuenerit, q in ca-
su dictæ legis fi. iuřm non tollit exceptionẽ non numeratæ
pecuniæ, quia cõsensus non dirigebatur ad illas, secus in casu
nostro, & ita respondet Bart. in l. si quis pro eo, in 8. casu, ff. de
fideiuss. Istam ẽt reprobat Dec. quia in d. l. fi. iurãs consentie-
bat obligari. Sed quia habebat priuilegiũ, quod non arctaret
probare negatiuam. s. pecuniã non fuisse numeratam, talis fa
cultas non intelligitur per iuřm illata. Tu verò considera, q
licet confitens cõsentiat se obligari, cõsensus tñ ibi non erat
simplex, sed conditionalis, si sequeretur numeratio: quia cõ-
ditione desiciente deficit & consensus, vnde clarè respõdea-
tis, q qñ iuřm præstatur habito respectu ad aliquod sequutu-
rum, tunc recipit conditionem, si illud sequatur, c. peruenit,
el 2. inf. de iureiur & in istis terminis loquitur illa lex, in casu
vero nostro iuřm fuit interpositum super pacto, ad quod cõ-
58 plendum nihil habet sequi. ¶ † Quartò mouetur per D. Ioan.
And. in reg. scienti. voluit allegare in reg. quod semel, de reg.
iu. vbi iurans non reuocare testñ, poterit reuocare non ob-
stante iuřo, & sequitur Bart. in l. si quis in prin. testamenti, &
ibi late Mod. ff. de leg. 3. Ista decisio nihil facit, quia ibi iuřm
tollit liberam testandi facultatem, & sic est cõtra bonos mo-
res, l. stipulatio hoc modo concepta, ff. de verb. obl. Ideo non
est obligatorium, reg. non est obligatorium, de reg. iur. secus
in casu nostro. Præterea in casu Io. And. nihil fuit ꝓmissum,
in casu vero nostro sic & ideo ibi, licẽt contrauenire, quia ne
mini fides frangitur, hic autem sic. Ex alio tñ vr̃ iustificari cõ
clusio Abb. primo ex dicto gl. in c. fi. de ꝓcu. in sexto. ad quã
gl. videas Fel. in c. ex parte decani, col. 5. sup de resc. & ex di-
cto Io. And. in c. pen. de offi. Vic. in sexto. vbi dec dr̃, q Ep̃s
poterit reuocare Vicariũ non obstante iuřo, & sequitur Fel.
in c. si diligẽti, col. pen. int. tit. 1. Alex. cons. 18. col. fi. vol. 2. &
ex dicto Bart. in l. omnes populi, col. 11. ver. circa tertium, ff.
de iust. & iu. ¶ Ex quibus omnibus patet, q iuřm interpositũ
super actu reuocabili non impedit reuocationẽ. Ad ista om-
nia posset responderi, vt per Abb. in c. intellecto, inf. de iure-
iur. vel aliter respondetur, q præmissa loquuntur in actu re-
uocabili sui natura, nos autẽ loquimur in actu reuocabili ex
speciali concessione legis, d. l. si cõuenerit, arg. l. eius militis.
s. militia missus, ff. de testa. mil. Ex his liquet, q opinio Abb.
59 non habet fundamentum † quo subsistat, & ideo cõtrarium
tenent Imo Arc. Barba. Fel. & Mod. hic. Ang. Ful. Pau. Alex.
& Mod. in d. l. si conuenerit, Felv. in d. c. ad nostram, col. 4. &
ista est *communis*, pro qua faciunt infrascripta. ¶ Primò, quia
iuřm obligat præcisè. & facit, q in contractibus innominatis
non sit licita pęnitentia sm gl. in l. si pecuniã. ff. de cond. ob
causam, quæ est cõiter approbata, vt ibi per Mod. Ad istud
respondet Dec. q licet iuřm obliget præcisè ad pactum, tñ
secus vr̃ in casu isto, in quo concurrunt, primum, q non pos-
sit cõpelli, sm q sit licita penitẽtia, sicut in simili dicit Alex.
in l. stipulationes non diuiduntur, pe. char. ff. de verb. obli. Tu
defende cõem, & dicas, q licet in casu nostro videãtur duo,
tamen vnum descendit ab altero: ideo remoto vno, s. q pos-
sit nunc compelli, cessat pęnitẽtia, sed in simili adducto per
Alex. sunt duo separata, fauor, s. libertatis, & contractus inno
minatus. & ideo vno remoto, aliud remanet. ¶ Secũdò facit,
quia iuramentum debet aliquid operari, l. cum pater, s. filius
matrem, ff. de leg. 2. potest dici, q satis operatur, si addat fo-
rum foro, c. fi. de foro compe. in sexto. ¶ Tertiò facit, iuřm ha-
bet vim litis contestatæ, l. nam & postea. s. si is qui, ff. de iure-
reiur. lite præstata nõ admittit pœnitentia, ergo nec ẽt inter-
posito iuřo. Solutio, regula procedit in iuramento litis decisi
uo, secus in cõfirmatorio ꝯctus, sm Mod. et. hic, qđ diligenter
nota. ¶ Quarto sic, iuřm & sentẽtia æquiparantur, l. 3. ff. de iu-
reiur. condẽnatus per sniam tenetur præcise facere, sm gl. in
l. qui restituere, ff. de rei vend. ergo idem vbi est iuřm. Solut.
hæc regula procedit in iuřo litis decisiuo, secus in confirma-
torio, sm Ias. in d. l. si pecuniã, col. 8. ¶ Quintò sic, qui promi-
sit in iudicio, tenet præcisè litigare, ne fallat fidẽ duobus, vt
s. ꝯclusum fuit. Ergo idẽ si iurauit, quia duobus vr̃ ꝓmisisse,
parti. s. & Deo, cui per iuřm principalis obligatio acquirit, c. a
debitores, j. de iureiu. posset dici, q respectu obligationis ac-
quisitæ Deo pars nõ põt se iuuare. ¶ Sextò sic, iuřm debet ad-
impleri in forma specifica, ad nostram, vbi late Fel. j. de iure-
iur. Ad istud rñdet Dec. hoc verũ esse, vbi agitur de præiudi-
tio tertij, si non adimpleatur in forma specifica, alias secus, c.
ex parte tua. & ibi Abb. de cler. non resid. hic aũt non agit de
præiudicio tertij, ex quo vult soluere interesse. Ista solutio nõ
placet, quia ea attenta sequeretur, q iuramentum nunquã ob
ligaret præcisè id factum contra communem conclusionem
de qua sup. in primo fundamento.

¶ Vltimò sic, iuramentum habet vim expressæ renuncia-
tionis, sm gl. in c. ex rescripto, j. de iureiu. Sed vbi promittẽs
renunciasset expresse beneficio l. si cõuenerit, non posset pę-
nitere, sedm Abb. & dñm Ias. ibi in septima fallẽtia. Ergo idẽ
si iurauit, & pp hoc tutior. & verior vr̃ ista cõis. Contra quam
vltimo loco insurgit dñs Rochus de Curte, præceptor meus:
dicens q licet sit in se vera, tñ vr̃ frustratoria, cum possit peti
habilitatio a iuřo, qua obtẽta poterit pęnitere, sed pace sua di
xerim, hæc consideratio est bene frustratoria & vana, quia si-
ne causa non conceditur habilitatio. c. si verò, infra de iureiu.
Item ẽt concessa habilitatione non credo verum q possit pę-
nitere, quia habilitatio solũ tollit obstaculũ periurij, non autẽ
effectus causatos virtute iuři, secundũ Abb. in c. 1. col. antepe.
& ibi Felv. col. 5. inf. de iureiu. ¶ Item dicit, q est inutilis, quia
recusans litigare contrauenit iuřo, & ꝯueniendo incurrit pœ-
nas l. si quis maior, C. de transac. & sic cadit a causa, & cõmo
do ꝯtractus. Si cadit a cõmodo cõtractus inutiliter, concludit
non posse attentare. Sed ista ẽt ꝯsideratio nõ vr̃ vera. Primò
non credo verũ, q cadat a causa principali, quia l. si quis ma-
ior, ꝓcedit, vt cadat a causa cõtractus, cui cõtrauenit, non aũt
a causa alterius cõtractus: separatorũ n. separata debet fieri
cõ, l. si. ff. de calum. cõuentio aũt de litigando, cui iurans con-
trauenit, & contractus super quo litigat, sunt penitus diuersi.
fortificatur, quia dispõ dictæ l. si quis maior, est pœnalis, ergo
restringenda, reg. in pœnis. de reg. iur. Præterea, ẽt q caderet
a causa principali, est tamẽ conuentio vtilis, quia vbi posset pę
nitere, non caderet. Item super declaratoria ferenda an ceci-
derit a commodo contractus, poterit conueniri coram iudi-
60 ce prorogato non obstante pœnitentia. ¶ † Circa oppositio.
cap. dilecti. habetis reportare duos intellectus ad textum il-
lum. Tertium intellectum dedit Alex. quod verbum, respon-
dere, ibi importet idem, quod verbum, soluere, prout voluit
gl. in l. 3. C. de proc. Adde quod Bal. in l. 3. ff. de in ius vocan. di
xit, q verbũ respondere, in contractibus idem est, quod solue
re, in iudicialibus, idem quod cõparere, & sedm hoc verba il-
lius tex. essent verba cõtrahentiũ, & sedm illũ intellectum il-
la alternatiua, vel, debet resolui in expositiuã. idest, quia poni
tur inter duo idem importãtia, sicut dicit de copula in l. 1. ff.
de pactis: & secundum intellectum Abb. dẽt resolui in cõiun
ctiuam, ut ẽt resoluitur in l. ubi pactũ, C. de trãsac. & in rub. ff. si
ager vectig. uel emphy. peta. Quartum intellectum dedit Ias.
in d. l. si conuenerit, q verbum, respondere, intelligitur p lite
ras cambij, & sic p aliũ, vel soluere per seipsum, & iste intel
lectus mihi placet, quia alternatiua dẽt cadere inter æqualia
vel parum distãtia, l. 3. ff. de reb. dub. quẽ ad hoc no. Bal. in l. &
si post tres, ff. si quis cautio. & alibi sæpe, & secũdum quemli-
bet intellectum nihil obstat, quia loquitur in pacto de soluen
61 do, & nos loquimur in pacto de litigãdo. ¶ † Circa locũ de-
stinatæ solutionis. Pan. latè insistit: ex cuius dictis eliciã nouẽ
cõclusiones, prima, in loco destinatæ solutionis põt obligatus
cõueniri præcisè nõ obstante pęnitentia. ita Abb. hic in trib.
locis per textũ in d. c. dilecti, & transeũt cæteri. ¶ Amplia qua
tuor modis, vt hic per Mod. Quinto amplia vltra eos etiã in
loco destinatæ solutionis a lege vnica. C. vin. fideicom. per. &
62 in l. si fideicommiss. eod. ¶ † Secunda conclusio, locus destinatæ
solutionis dr̃ locus ipsius ꝯtractus. l. cõtraxisse. ff. de ac. & obl.
Similiter dr̃ locus quasi ꝯtractus, ẽt q absit ibi solutio destina
ta. d. l. si fideicõmissum. Sed hic cadit dubitatio an dicat pro-
priè locus ipsius ꝯtractus, an verò fictè, & impropriè. vr̃, q im
propriè p tex. in d. l. cõtraxisse, in verbo, intelligitur, q verbũ
importat fictionẽ. c. ex studijs, j. de præsum. Bart. in l. si quis pro
empt. in 4. charta. ff. de vsucap. & per illũ tex. ita ꝯcludit Abb.
in c. fi. col. 9. j. titu. j. Contrarium, q dicatur verus locus con
tractus,

tractus, probatur sic: contractus perficitur consensu, l. cōsensu, l. actio
num gňa, ff. de act. & oblig. Cōsensus aūt nō circunscribit lo-
co, sed ibi est, vbi esse vult, l. retrocedit, ff. de capti. & postlim.
reuer. l. si. in fi. C. de pscri. long. tēp. Ergo sequit, q. locus desti
natę solutionis dicat verus locus contractus, quia animus ibi est. &
iō stāte statuto, q. de quolibet contractu celebrato in regno soluat
gabella, alias contractus nō valeat, solutio gabellæ nō erit facienda
in regno, vbi contractus celebratur, sed Auenioni, vt ibi solutio de-
stinet, sm Bal. in l. multū, C. si quis alteri vel sibi. sequit Alex.
in l. si vt pponit, in apostillis, ff. de fideius. Ioā. Bertha. in trac.
de gabellis, in 4. q. sextę partis. Quid tenendū teneatis, q. d. ca
tur fictus, & impropriius locus, prout tenet glo. in l. eū qui, §. j. ff.
de cōstitu. pecu. Do. Anto. & Moder. hic, latius Aret. in d. c. fi.
col. pe. & q. gabella nō sit soluēda i loco destinatæ solutionis,
tenet idē Bal. in l. j. C. de eo, quod cer. loco. Ad argumentū re-
spondet Aret. q. non procedit, quia sequeretur, q. in oī actu,
vbi cadit obligatio, actus fictus haberetur pro vero, contra reg. l. j.
§. hæc verba, ff. de neg. gest. vel aliter tñ dico ego, q. licēt dicat
verus locus respectu intentionis agentium, non tñ dr verus
habito respectu ad actum factum, quod factū vr contēplatum
a statuto, dum in eo dr, pro quolibet contractu celebrato in regno,
vt probat tex. in l. 3. ff. de bon. auct. iud. possi. in ver. quod nego
tium gestum est, non quo solutio faciēda venit, & pro ista de-
cisione facit alia decisio Bal. in authē. habita, col. 4. ver. quæ-
ro quid de scholari, C. ne fil. pro par. vbi vult, q. scholaris con-
trahens extra locum studij non hēat priuilegia illius authē. li-
63 cēt destinauerit solutionem in loco studij. ¶ † Tertia conclu-
sio colligitur ex illis verbis, accumulans forum foro, q. p de-
stinationem solutionis ad alium locum additur forus foro, &
sic Abb. vr velle, q. promissor possit conueniri tam in loco con-
tractus, quam i loco destinatæ solutionis. Sed aduerte, quia si ita
intelligis, male intelligeres: nam isto casu nunquam potest cō
ueniri in loco celebrati contractus, sed solum in loco solutionis, se
cundum Bal. post gl. in l. j. C. vbi conueniri qui cer. loco dare pro
mis. & glos. in l. hæres absens, ff. eo. & Bart. in l. j. ff. de eo, q. certo
loco. & in l. quarto, ff. de solu. per illum tex. & Pan. in d. c. fi. co
lum. 5. & sic potius videtur, q. fiat cōn mutatio fori celebrati cō
tractus in forum destinatę solutionis. vnde intelligas, q. addi-
tur forus destinatæ solutionis foro domicilij, d. l. hæres absēs.
§. fi. Posset ēt intelligi, q. addatur forus celebrati cōtractus fo-
ro destinatæ solutionis, qñ destinatio fieret ex interuallo: isto
casu, & in loco celebrati contractus, & in loco solutionis, & in loco
domicilij poterit conueniri, sm Do. Ant. in d. c. fi. col. 5. vers.
64 in quantum dixi, & sequuntur Mod. hic. ¶ † Quarta cōclusio,
in loco destinatę solutionis non pōt promissor conueniri, nisi
ibi reperiatur sm Pan. ita ampliantē tex. in c. Romana, §. con
trahentes, de foro comp. in sexto, qui tex. loquitur in loco ce-
lebrati contractus. Amplia secundo idem in loco quasi cōtra-
ctus, l. hæres absens, in prin. ff. eod. Tertiò amplia idem in lo-
co destinatæ solutionis a lege. ita sentit glo. in l. quod legatur,
ff. de iudic. ¶ Quartò amplia idem esse in loco originis, secun
dum Bart. in l. assumptio, §. j. ff. ad municip. ¶ Quinto amplia,
ēt si ibi haberet procuratorem, secundum Bal. cons. 367. inci.
65 Verba dicunt, volum. ij. ¶ † Limitatur hæc conclusio, primo
sm Pan. nisi esset renunciatum priuilegio fori. ita glo. sing. in
l. j. ff. si quis in ius voc. non iet. Et *communiter* approbat p Legi-
stas ibi, & Canon. hic, & in c. fi. vbi idē Abb. co. 11. j. tit. pro-
ximo. intellige procedere, qñ renuncians nullum aliud priui-
legium forum declinandi solutionis habebat, nisi ratione hu
ius conclusionis, secus si habuisset aliud priuilegium sibi spe-
cialiter indultum, tunc videretur illi soli renunciatum. & tō
est, quia renunciatio est stricti iuris, & quàm primum est ali-
quid operata, debet restringi, vt vlterius non operetur, scdm
Pau. de Cast. cōs. 236. in cip. Dubitatio oritur, per tex. in l. si do
mus. ff. de seruit. vrb. præd. & si dixeris, quare magis vr subla
tum priuilegium speci alet nideretur, quia debilius. l. eius mili-
tis, §. militia missus, ff. de testa. milit. & quia non est insertū in
corpore iuris, arg. glo. in auth. qua in prouincia, C. vbi de cri.
agi oportet. Et stante ista restrictione, nihil obstant argumen
66 ta Ang. & Fulg. in d. l. si conuenerit. ¶ † Secundo limitatur, vt
procedat si agatur actione personali, secus si petatur missio in
possessionem bonorum existētium in loco solutionis, d. §. con-
hentes, & l. Titium, §. tutores, de administ. tut. facit l. 2. C. vbi
in rem act. Tertiò limitatur, nisi etiam promissor promisisset
se ibidem reprǽsentare, sm Bal. in l. cū Archimedorā, C. vt in
poss. lega. & Do. Ias. in d. l. si cōuenerit. Mod. hic, & Fel. in d. c.
fi. col. 11. ¶ Quartò limitatur, nisi pmisisset certo die, putà in
nundinis in certo loco soluere, sm Bald. in c. 1. col. 3. de mili.
vas. qui cō. est. sequit Do. Ias. in d. l. si conuenerit, & Mod. hic.
& ratio est, quia si ibi se non reperiat, vel mittat certo die, vr
per dolum abesse, arg. l. is qui dolo. ff. de rei vēd. ¶ Quintò fal-
lit, nisi promisisset soluere in certo loco cum iuramento, sm
Bald. & Ang. in §. si verò initium, in Auth. de exhiben. reis. &
Fel. in d. c. fin. col. 11. Lud. Rom. singul. 182. regula est. ¶ Sexto
limitatur, vt non procedat data nimia contumacia promissoris,
sm Felv. in loco præall. & Rom. in d. sin. allegā. ad hoc Bal.
in l. consentaneū, C. quō & qñ iudex. Sed aduerte, quia Bald.
loquitur qñ ante litem contestatam fuit ibi repertus, & iudi-
cium inchoatū, quo casu rōne præuentionis fiēda est remis-
sio ad iudicem solutionis, sm Inn. in c. 2. j. de dilatio. & loqui
tur in alio casu, vt possit personaliter capi, & traduci ad iudi-
cem solutionis pp nimiā cōtumaciam. Septimo fallit, nisi tur
piter latitet, sm Bar. in d. l. hæres absens, §. 1. sed istam repro-
bat Ange. ibi. per tex. in d. §. contrahentes. ¶ Octauò fallit, vbi
agitur de reddenda rōne administrationis, l. j. C. vbi de crim.
agi opor. Et Soc. cōs. 31. col. fi. & Pan. in d. c. fi. Nonò fallit, vbi
agitur de causa status, & existens in possessione seruitutis au-
fugit ad alium locum, & ibi in libertate se vendicat, l. j. C. vbi
causa status. Decimò fallit, vbi agitur de obligatione psonæ,
quæ promisit seruire alicui collegio, a quo aufugit, l. j. C. vbi
quis Decur. vel cohor. ¶ Vndecimò fallit in debitoribus fisca
libus l. 2. C. vbi decur. vel cohor. Vltimò intellige quantū ad
effectum, vt iudex contractus siue solutionis, nō possit citare
promissorem. extra territorium, sed benè per litteras in subsi
diū iuris impetratas a iudice domicilij poterit ipsum citare,
sm dñm Ant. & Fel. in d. c. fi. quia tunc cessat ratio, ne violet
territorium alterius, ex quo ille imponit citationem. Sed ista
fallentia *coiter* damnatur per Ioann. And. & alios in d. §. cōtra-
hentes & per Pan. in d. c. fi. quia per indirectū eneruaretur di-
spositio d. §. cōtrahentes. Saluando pōt dici, q. non ita passim
eluderetur dicta dispositio, nisi iudice domicilij cōcedēte: vt
si dicamus, q. in ciuilibus indistinctè hēat locum remissio ad
iudicem contractus, si iudex domicilij voluerit, sed in criminalib.
ad locum delicti fiat remissio ēt inuito iudice domicilij, §. si
67 verò cōprehensorum, in Auct. de exhiben. reis. ¶ † Iuxta præ-
missa occurrunt duæ dubitationes. prima, an prædicta cōclu-
sio procedat in clerico, vt possit cōueniri si ibi reperiat absq;
licentia sui superioris. Dec. hic determinat q. non, per text. in
c. significasti, j. tit. j. Contrariū credo verius p tex. in d. c. dile-
cti, qui loquitur in clerico, & loco destinatæ solutionis. Secun
dò, quia ratio, qua clericus possit prorogare sine licentia supe
rioris cōtrahendo illa est, quia inducitur ista prorogatio a le-
ge, & non a clerico, sm Pan. in d. c. dilecti. Ista rō punctualiter
militat, q. possit clericus prorogare destinando solutionē ali-
bi, quia iudex solutionis cōstituit iudex a lege, d. l. contraxisse. nec
vr verū, q. prorogatio dicat verbalis rōne destinatæ solutio-
nis, vt dicit Dec. sed solū ex vi & fomento iuris causat, vt de
68 se patet. ¶ † Scda dubitatio, an clericus possit cōueniri in loco
cōtractus, seu destinatæ solutionis ēt si ibi nō reperiatur in ca
sibus, in quibus non renunciasset priuilegio fori, vel iurasset,
vel pmisisset se ibi repræsentare. Abb. in d. ca. fi. tenuit, q. nō,
quia potuit renunciare, neq; promittere se repræsentare sine
licentia superioris, d. c. significasti, sequuntur Fel. ibi & Mod.
hic. Contrariū tenet Mari. in d. c. dilecti, in vit. char. sequitur
Do. Lancel. Decius in d. l. hæres absens, §. j. Et ista vltima opi.
magis placet, & eā confirmo tribus modis. Primò, qui vult to
tum, vtique vult partem, l. si quis cū totū, ff. de excep. rei iudi.
sed lex vult clericum posse cōtrahere sine licētia superioris,
d. ca. dilecti, ergo ēt vult, q. possit promittere se repræsentare
& renunciare priuilegio fori, quia talis renūciatio, & pmissio
apposita in contractu, censet pars contractus, l. fundi partē, ff. de con-
trah. emp. ¶ Scdò rōne cōtractus & destinatæ solutionis erat
iā prorogata iurisdō, d. §. contrahētes, sed cōpetebat exceptio, si
nō fuisset ibi repertus, ergo potuit clericus renūciare huic ex-
ceptioni declinatoriæ, vt dixi s. tenere Pan. cōs. 35. ¶ Tertiò,
iurisdō iam prorogata isto casu vr augeri, ergo istud augmen
tum censeri debet eiusdē iuris, cuius est principale, l. etiā, C.
69 de fundo dota. ¶ † Quinta cōclusio, promittens soluere in plu-
ribus locis specificè copulatis; intelligit promisisse partē sol-
uere in quolibet loco ad ratam locorum, l. 3. §. si quis ita, ff. de
eo, quod cer. lo. rō est, quia natura copulæ est æqualiter distri-
buere copulata, l. reos. §. cum in tabulis, ff. de duob. reis. Quid
aūt si promisit soluere in pluribus locis specificatis alternati-
ue: Pan. omittit istū casum, dic q. creditoris electio est vbi pe-
tat, & ante petitionē idest litis cōtest. electio est debitoris, vbi
70 soluat, d. l. 3. in prin. ¶ † Sexta cōclusio pmittēs soluere in plu-
ribus locis specificè copulatis, adiecta clausula gñali, & vbiq;
locorū, intelligitur promisisse soluere totum in vno loco, sm
Bar. Bal. & Mod. in d. §. si quis ita, Ab. hic, & sequunt *commu-
niter* alij. rō est, quia si fieret diuisio p rata cuiuslibet loci, obli
gatio redderet elusoria, & esset quasi in potestate debitoris,
an deberetur, contra tex. in d. l. 3. ¶ Aduerte, quia ista ratio, &
consequenter cōclusio, non vr vera in casu presupposito pro-
pter copulam, & coniungentē clausulam gnalem & loca spe-
cificata. vñ (exempli gratia) promittens soluere Romæ, Ro-
thomagi, Lugduni, & vbiq; locorum, pp copulam quæ copu-
lat æqualiter, vr promisisse quartam partem in quolibet lo-
co specificato, & vnam quartam in vno loco comprehēso in
clausula

clausula gñali,& hoc modo obligatio nõ erit elusoria.Et istã
partẽ tenuit Maria.Soci.in d.c.dilecti,in 6.q.prin. Cõis autẽ
posset procedere,vbi nullis specificatis locis promisisset sol
uere vbique,& in istis terminis loquit᷑ in d.§.si quis ita. licèt
71 eum falso referat Pan.vt patet ad oculũ.¶†Septima conclu-
sio,ꝑmittẽs soluere in plurib. locis specificatis subiecta clau
sula gñali,& vbiq; locorũ, virtute talis clausulæ non poterit
conueniri in loco magis remoto,quàm sint loca expressa. &
ista conclusio est ẽt *communis*, ratio est, quia sub clausula ge-
nerali non comprehenduntur maiora expressis,c.sedes,§.de
rescr.c.non põt,de procur.in 6. Et quia gñalitas declaratur a
specificatis,l.fi.§.cui dulcia,ff.de vino trit.oleoq; lega. Con-
trarium tenent Imo.& D. e hic, quia vĩ fuisse de mente par
tium,q̃ in quocunq; loco possint conueniri, non tñ aperitur
vñ colligat ista mens partiũ.Ego pro ista parte ꝯ cõem pon-
dero tex.in d.l.Titium.§.tutores,ff.de administ.tut.vbi debi
tor prouincialis,qui promiserat soluere Romæ, & vbicũque
petitum fuisset,põt conueniri per totam Italiam,& tñ in Ita
lia sunt loca magis remota,quam sit Rom.tenendo istã par-
tem non obstat,q̃ sub clausula gñali non includantur maio-
ra expssis,quia nõ est clausula gñalis,sed vniuersalis, sub qua
veniũt maiora expssis,ſm Gem.& alios cõiter in c. cũ ĩ mul
tis,de rescr.ĩ 6.¶Nõ obst.tex.in d.§.cui dulcia, qui facit pro,
& non ꝯ.Nam ibi oĩa veniũt quæ sunt dulcia, ita hic oĩa in-
cluduntur quæ sunt loca. ¶Iuxta præmissa moueo nouã du-
bitationẽ, pone q̃ in locis specificatis nõ procedatur execu-
tiuè,& conueniat promissor in aliquo loco virtute clausulæ
gñalis,vbi procedatur executiuè, an poterit promissor decli
nare forũ tanq̃ in eo loco non seruetur ius cõe, prout seruat᷑
in locis specificatis:vĩ q̃ nõ possit declinare ſtãte cõi ſnia,de
qua in p̃cedenti cõclusione.Contrariũ vĩ suaderi posse,quia
copula copulat vniformiter,l.Seiæ, §.Caio, ff.de fun.instr.&
bñ quadrat decisio Bar.in l.si legatarius, §.cũ ita,ff.de leg 3.
vbi si testor legauit decem corbes frumẽti & decem aureos,
decẽ aurei erunt soluẽdi tpe, quo soluitur frumẽtum pp co-
pulã,& sequitur Rom.singu.380.incip.Redditus reliquit.&
in cons.231.incip.Præmissorũ Doctorum . Sicut ergo quali-
tas temporis pp copulã intelligitur repetita, ita dicamus, q̃
qualitas locorũ intelligatur repetita in clausula gñali arguen
do de tpe ad locum,quod argumentum est validum, l. vinũ,
ff.si cer.pet.& istud vĩ sentire Abb.hic, dum dicit ad loca si-
milia,& hic vbi non eodẽ modo,sed durius ꝓceditur, cogita
72 tñ,quia est aspera decisio.¶†Octaua cõclusio, ꝑmittẽs solue
re vbicunq; fuerit inuentus,põt vbicunq; ꝯueniri. ſm Bart.
in d.§.tutores,Alex.ĩ d.l.si ꝯuenerit,vbi alia adducit . Et istã
dñt *communem* Mod.hic.Ratio,quia talia verba gñalia cẽsent᷑
apposita ad ampliandam facultatẽ ꝯueniendi.Adde idem si
dicat᷑ vbi voles,l.Lucius,& ibi Bart.ff.depo. Idẽ si dictũ fue-
rit vbicunq; reperieris,d.§.tutores, quem sic intelligit Abb.
hic,tñ ibi erat specificatus vnus locus.¶Hic cadit dubitatio,
an illa verba,vbicunq; fuerit inuẽtus,vel fuerit petitũ, intel-
ligant᷑ de petitione iudiciali,an ẽt extraiudiciali:rñdet Bald.
in l.ab eo,C.quõ & qñ iud.q̃ debet intelligi de petitione iu-
diciali.Nam verbũ,inuenire, intelligit᷑ p apprehẽsionẽ iuri-
dicẽ factã.l.si Barsatorã,C.de fideiuss.& verbũ petitũ;intelli
git᷑ p litis ꝯtestationẽ,l.amplius non peti,ff.rẽ ratã hab.Sub-
dit tñ,q̃ isto casu sufficit sola citatio,qa verbũ,petere, est ap-
positũ sup p̃paratorijs.l.itẽ veniunt.§.petitã, ff.de pet.hære.
Et istã formaliter sequit᷑ Maria.in d.c.dilecti,ĩ 7. q.princi.ꝗ.
ter.j.Declarat᷑ ista ꝯclusio.vt ꝓcedat qñ ꝑmissio de soluẽdo
est facta per supradscripta verba,vel alia importantia liberam
uolũtatẽ,secus si sit facta p verba denotantia arbitriũ boni ui
ri.Et quæ sint ista verba declarat Abb.hic,& lati⁹ Fel.ĩ c.j.in
ult.chat.ꝝ.de cõstit.tũc promissor solũ poterit cõueniri , vbi
bonus vir est arbitraturus. Sed hic cadit dubitatio , quẽ locũ
debet arbitrari bonus vir. Pan.nõ aperit . vĩ tñ sentire,q̃ non
possit arbitrari ꝑmissorẽ posse cõueniri in quolibet loco , ex
quo facit dñiam inter uerba & verba.Bar.& Alex.ĩ d.l.si con
uenerit,aperiunt expssè firmantes , q̃ solũ possit ꝯueniri in
loco domicilij,vel vbi aliàs de iure poterat.rõ istorũ est,quia
bonus vir est iudex,l.vir bonus,ff.iud. solu.iudex aũt nõ põt
arbitrari ꝯ ius,ſm Bar.in extrauã.ad reprim. in uerbo,vide-
ri,& Alex.ꝯſ.33.col.1.volu.1.Mirabilis est ista decisio.sic.n.
illa uerba ubicunq; placuerit,nihil operabant᷑, ꝯ l.si qñ,ff.de
leg.j.quæ ꝓcedit ẽt in ꝯtib.ſm Bal.in rub. C.de ꝯhẽ.empt.
in 22.q.ubi in ꝯtib.nulla syllaba cẽsetur apposita sine myste
rio operandi.Et ppea nõ uĩ mihi vera,ꝯ quã vĩ tex. ĩ d.§.tu
tores.vbi verbũ illud,petitũ fuerit,nihil aliud importat, nisi
ubi placuerit petere,& tñ intelligitur ĩ quocunq; loco,& illũ
tex.põderat Ful.in d.l.si ꝯuenerit.Itẽ in ꝯriũ vrget,quia solu
tio est destinata ubiq; . Ergo bonus uir dẽt arbitrari vbique.
posse ꝯueniri,quia sic ius disponit,d.l.ꝯxisse. Itẽ vĩ fuisse de
mẽte partiũ ampliare facultatẽ ꝯueniendi, licèt locutæ fue-
rint per uerba importantia boni viri arbitriũ.Et istam partẽ

ẽt tenet D.Ias.in d.l.si ꝯuenerit . Fateor tamen saluari posse
distinctionẽ Abb.inter verba liberæ voluntatis, vt tunc pro-
missor possit ubiq; cõueniri ẽt si nimiũ grauaret᷑, & verba so
narent in arbitriũ boni viri, & tũc nõ possit ꝯueniri in loco,
ĩ quo nimiũ grauaret᷑,quia hoc nõ esset vir bon⁹ arbitratur⁹:
Finge casũ,q̃ ferè tãta sit impẽsa i trãsmittẽdo domũ ꝓ hñ-
da pecunia debita,q̃tũ capit propria summa debita.certe du
rũ videret᷑ posse ibi ꝯueniri,si ille fateret᷑ debitũ, arg.l.medi
terraneæ,& ibi Bar.C.de anno.& tribu.li.x.& eorũ, q scribit
73 Fel.in c.nonnulli,in prin.ꝝ.de rescrip.¶† Nona & ultima sit
ꝯclo,ꝑmittẽs rñdere i aliquo loco,vel vbicũq;,nõ põt ꝯue-
niri nisi in locis,vbi alias de iure poterat,quia idẽ est ꝑmitte
re rñdere,qđ litigare,q̃ ꝑmissio nõ est obligatoria,d.l.si ꝯue
nerit.intellige nisi promisisset rñdere de pecunia,quia tunc
intelligit᷑ ꝑmisisse soluere,ſm Pau.& Alex. ĩ d.l.si ꝯuenerit.
¶Scđo ego intelligerẽ,nisi esset mercator,qui ꝑmisisset sol-
uere i loco,vbi hẽret suos Rñsales, tũc intelligeret᷑ ꝑmisisse
soluere p Rñsales,d.c.dilecti,ſm intellectũ d.Ias. que ꝝ.ꝯfir-
maui.Et quia uerba dẽnt ĩtelligi ſm ꝯdõnem psonarũ, l.ple
74 nũ,§.equitij,ff.de vsu,& habi.¶†Glo.in verbo,donec,diuidi
tur in quinq; partes.In j.timore ꝯni 3 ca.ex parte,ĩ.de verbo.
sig.gl.ponit unã solutionẽ . In scđa aliam.In tertia refert ius
nouũ.In quarta ponit limitationẽ iuris noui . In v.limitat,q̃
dixerat in secunda solutione.Secũda est ibi, & ſm istã lrãm.
Tertia ibi,hodie.Quarta ibi,nisi in casib⁹ . Quinta ibi,& nisi
quis.In ea.gl.ibi satisfactione,i.satisdatiõe , hꝯ notare duo.
Primò,q̃ excõicatus qui pp ꝯtumaciã dẽt absolui, pstet cau
tionẽ de parẽdo iuri,d.c.ex parte.Sed hic cadit dubitatio,an
sufficiat iuratoria cautio:uĩ,q̃ sic per tex.ĩ c. cũ desideres,&
in c.cũ a nobis.ĩ.de sent.exco. Contrariũ determinat Abb.
in c.qua frõte,i fi. ĩ.de appe.eo quia cautio de parẽdo iuri est
p̃toria , q̃ cautio p̃toria dẽt esse sufficiens, i. per pignora,vel
fideiussores,l.j.§.p̃torię,ff.de prætor.stip.l.j.§.caueri, ff.de col
lar bon.Fallit ista ꝯclo in excõicato pp ꝯtumaciam manife
stã,qui non est absoluẽdus,nisi actualiter satisfecerit parti de
expensis,c.uenerabilibus,§.secus,de sent.excõ.in 6. Scđò ha
betis,q̃ ille dr̃ satisfecisse,qui satisdat,vl̃ offert pignora,& ꝓ
hoc est tex.i l.itẽ liberatus,i prin.& in §.qui paratus, ff.quib⁹
mo.pig.uel hypo.sol.& in l.satisfactio,ff.de sol. & iõ stãte sta
tuto q̃ si ꝯdẽnatus pecuniariter ꝓ delicto nõ satisfecerit in-
tra decẽ dies , fustiget᷑:si intra terminũ dederit fideiussores,
uel pignora,euitabit fustigationẽ, ſm Bal.Lud.Ale.& Mod.
ĩ l.j.ff.qui satisd.cog.intellige istã ꝯclonẽ procedere,qñ ver
bũ,satisfecero,profert᷑ a lege,secus si ab hoie in ꝯtibus, ſm
Bar.in d.l.j.per tex.in auc.si qñ,C.de constit.pec. sequit᷑ Fel.
in c.pastoralis,§.fi.ꝝ.de off.deleg. Scđò intellige,nisi in lege
addatur uerbũ,integrè satisfecerit,c.fi.de immu.eccl.in 6.&
ibi gl.Tertiò intellige,nisi diceret᷑ in lege,de pecunia satisfe
cerit,arg.eorũ,quæ ꝝ. diximus de uerbo,rñderit.& iõ stãte p̃-
dicto statuto,ꝯdẽnatus non euitaret fustigationẽ, si vellet fi-
deiubere eo casu, quo statutũ requireret q̃ integrè satisface-
ret,vel de pecunia. Sed qđ si statutũ diceret,si nõ soluerit in-
tra decẽ dies,fustiget᷑,rñdeo,q̃ tunc nõ sufficit dare pignora
uel fideiussorẽ,ſm Pa.de Ca.in l.ꝑmissor,§.fi.p illũ tex. ff.de
ꝯstit.pec.& idẽ tenet Bal.ĩ c.cũ aliquib.ĩ.de re iud. Quid aũt
si statutũ diceret,si soluere nõ poterit:vĩ q̃ isto casu sufficiat
dare pignora,uľ fideiussores,quia nõ dr̃ nõ posse soluere,qui
repit fideiussorẽ,l.nemo dubitat,ff.de reg.iu. & ita determi-
nat Pa.de Ca.ĩ d.§.fi.ꝯriũ uĩ determinare Bar.ĩ l.j.C.đ cust.
reo.mot⁹ , qa possibile ẽ q̃ fideiussores efficiant᷑ nõ soluẽdo,
& iõ cũ pęna corpalis dẽat solui ĩ defectũ,si nõ poterit solue-
re pecuniariã,oĩno erit ꝯdẽnatus liberãdus p p̃stationem fi-
deiussorũ.Cõsidera si possint ꝯcordari opiniones, vt ꝓcedat
opi.Bar.vt nõ sit liberãdus a carcerib⁹,ꝓut loqtur Bar. tñ da
tis fideiussorib⁹,nõ erit fustigãd⁹,ꝓut loq̃t᷑ Pau.& iõ interim
expectabit᷑ donec fideiussores soluãt,vel efficiant᷑ nõ soluen
do,uel alr̃.Aut statutũ p̃fixit terminũ , putà si nõ poterit sol-
uere intra decẽ dies,& tũc ꝓcedat opi.Bar.quia uerũ est i ter
mino nõ potuisse soluere,licèt dederit fideiussores.Aut statu
tũ simplr̃ loqtur,& tũc ꝓcedat opi.Pau.q a tũc uerũ est, ipsũ
posse soluere,si fideiussorẽ reperiet.In ea.gl.ibi, c.p tuas, hẽs
q̃ excõicatus dicens se iniustè excõicatũ,non dẽt audiri,nisi
prius petat absolõnẽ:rõ assignat᷑ ibi ĩ tex.& alia p Pan.ibi, &
in c.cũ ꝯtingat,de offi.dele.& ibi uideas gl.assignãtẽ rõnem,
quare post absolõnẽ disputet᷑ adhuc sup iniustitia excõicatio
nis.Amplia ẽt si dicat sniam iniustã p ꝓcuratore,ſm Abb.&
Mod.ĩ c.intelleximus,col.3.ĩ.eo.Lrã dupliciter , ut legit᷑ ĩ d.
c.p tuas.Itẽ lrã,ut p gl.ult.& ibi Abb.in fi.c.significaui, ꝝ.de
75 off.or.† In ead.gl.ibi,c.ex parte,no. q̃ excõicatus ꝓ manife-
sta offensa nõ est absoluẽdus,ẽt si uelit satisdare de satisfaciẽ-
do,nisi actualiter satisfaciat,d.c.ex parte . Fallit.in excõicato
ꝯstituto in articulo mortis, ſm Abb.in c.fi. per illum tex. ĩ.
de sepul.& in c.literis,de rap. Secundò fallit,si satisfactio exi
geret longum tractatum.puta si fuisset excõicatus, quia non

fecisset

fecisset ꝯſtrui ecclesiã, nõ sufficit satisdare de satisfaciẽdo,c.
qñi,& ibi no.Abb. j.de appel. Tertiò fallit,si impossibilis eēt
satisfactio,arg c.Odoardus,i.de sol.Ita determinat Ra .tin.
de spõsa §.i summa.Quarto fallit,qñ fuit excõicatus ꝓ manife-
sta iniuria illata soli Deo,ſm Car.in c.qua frõte, j.de appell.
& Abb.in d.c.ex parte.Quintò fallit, nisi satisfactio eēt talis,
q̃ nõ ꝯueniret excõicato,puta si fuisset excõicatus,qa nõ fe-
cisset se ad ordines ꝓmoueri , ſm Inn.Pan.& alios i c.ꝓ illo-
76 tũ,de pb.& gl.i c.solet,i ver.emẽda,de sen.excõ.in 6. ¶ †Gl.
fi.diuidit i tres partes In i.ſm Pan.rñdet tacito ꝯtrio.In ij.au
get oppositionẽ.In iij.de materia se remittit.Scḋa est .bi,ma
xime. Tertia ibi,de hac materia.Sed aduerte, q̧ Abb.dñ ex-
pedit gl.ꝑ iuã oppositiõius,nõ vr̃ bñ cã intellexisse, qa tex.
isto nõ dr̃ q̧ excõicatus nõ possit priuari bñficijs, sed solũ dr̃
q̧ ꝯtumax añ cãæ exitũ nõ dēt priuari Epatu, sed excõicari.
vnde ego dico q̧ gl.in prima parte ampliat tex. In scḋa am-
pliationẽ auget.In tertia se remittit.Ampliatio formať, si dr̃
in tex.q̧ ꝯtumax nõ dēt bñficio priuari añ cãæ exitũ:amplia
vt est ꝯtumax excõicatus nõ dēat priuari,nisi ꝑseuerauerit p
77 annũ i excõicatione,c.rursꝰ,& c.seq.xj.q.3. ¶ †Circa duos ar
ticulos,quos Abb.simul discutit distĩcte ꝓcedẽdo,circa pri-
mũ ꝯcludas,q̧ *cõis* opi. est q̧ ꝑseuerãs p annũ in excõicatio-
ne hr̃ pro conuicto & cõfesso de crimine , de quo fuerat im-
putatus,ſm Spe.ti.de accu.§.sequitur,in prin. Hug.in d.c.rur-
sus d.Ant.i c.veritatis.de dolo & ꝯtu.Gl.Gemi. & Perusa.i c.
cũ ꝯtumacia de hr̃.i 6.Card.& Abb.i c.excõicamus,j.de hæ
ret.Pan.i c.fi. i.de pe.Pan.& Mod.hic. Pro ista opi.allegatuř
tex.in d.c.rursus.Sed aduerte , qa ibi añ lapsũ anni imputati
de crimine erant ꝓ ꝯuictis habiti & ꝯfessis , qa defecerãt in
purgatione.Scḋo adduciť tex.in d.ca cũ ꝯtumacia. Iste tex.
nõ ꝓbat, qa loqť in excõicato ꝓ ꝯtumacia remissa i crimine
hr̃sis in quo crie perseuerantia i excõicatio. efficacior vr̃ ad
ꝯuincendũ perseuerãte,q̃ in alijs crim nibus, nã perseueran
tia in excõicatione ꝓprie arguit ꝯtẽptũ fidei,c.fi. j.de pœ.&
sic directè respicit ipsã hæresim,& nõ sic alia delicta,& iõ nõ
vr̃ bonũ argũ in ista materia de crimine hr̃sis ad alia crimi-
na.Cõtrariã opi.tenet Inn.in c.cũ bonæ.de æta. & quali.Ar-
chid.in d.c.Rursus.Collecta.in ca.cõtingit,de dolo & ꝯtu.d.
Ant.hic p tex.in l.2.C.de requ.re.Ad quẽ tex.tenẽdo cõem
rñdeas,q̧ loquť in bãnitis,& de bãnitis ad excõicatos nõ va
let argũ,vt ꝓbat Abb.in c.pastoralis.j.de app. Retẽta igitur
cõi,amplia vt ꝓcedat in tñ , q̧ elapso anno poterit ferri sñia
ꝯdenatoria lite nõ ꝯtestata,ſm Pan.in d.c.veritati,in 6.intel
lectu.declara mõ,& restringe, vt ꝓcedat vbi agiť criminaľr,
vel ciuiliter de crie, secus si cã ꝓ cuius ꝯtumacia fuit excõi-
catus,erat mere ciuilis,q̃a perseuerãs ēt p mille annos nun-
quã hr̃ pro ꝯuicto & ꝯfesso,ſm gl.in d.c.ꝯtingit , q̃ Abb.ibi,
& hic multũ no.& eã dt sing.Ro.sing.304.inci. De hoc ctt.
& do.Phil.de Perusio in d.c.cũ ꝯtumacia,i fi. & ꝓ illa gl.be
ne facit tex.in c.qm̃ frequẽter,in fi.vt li.nõ ꝯtest. Adde tñ,q̧
in ciuilib.ista perseuerãtia operať,q̧ aduersarius possit mitti
in possessionẽ ex primo decreto,ita q̧ faciat fructus suos, ſm
Abb.in d c.ꝯtingit,in 2.col.¶ Scḋò restringe, vt hēat ꝓ ꝯui-
cto de illo crie,no tñ hr̃ ꝓ hr̃tico , nisi fuisset excõicatus pro
ꝯtumacia cõmissa in crimine hr̃sis.d.c.cũ ꝯtumacia, vbi gl.
& Perus.& gl.in c.excõicamus,j.de hære. No.tñ,q̧ excõica-
tus ꝓ cõtumacia in alio crie, quã hæresis si ꝑseueret p annũ,
est et suspectꝰ de hæresi,d.c.fi.de pœ. & talis suspicio operať,
q̧ si deficiat in purgatione indicta , possit tanq̃ hæreticus cõ
dẽnari,ar.c.nos inter,j.de purg.cano.& istud vult Abb.in d.
c.fi.¶ Tertiò restringe,vt hēatur pro cõfesso & ꝯuicto quãtũ
ad hoc,q̧ sit fundata intentio accusatoris,nõ tñ quantum ad
hoc qn ipse possit oñdere & iustificare eius innocentiã p ea,
q̃ dicit Bal.in l.error,in fi.C.de iu.& fac.ign. & i l.ita demũ,
col.fi.C.de ꝓc.& hoc vr̃ rõnabile,& æquũ.& ita tenẽdo non
obstãt tex.in d.c.rursus,& c.qcũque,qa dēnt intelligi , q̧ nõ
audianť si velint ex neg.mõe grauare accusatorẽ onere ꝓbã
di,secus si ipsi velint ꝓbare suã innocẽtiã per ꝑdicta.Cogita
tñ,qa huic solõni obstat illa dictio vlis, nulla eorũ vox peni-
78 tus audiať.¶ †Circa ſm,an ꝑseuerãs in excõicatione p annũ
sit priuatus,vel priuãdus bñficijs?Abb.facit tres casꝰ,vt hic p
eũ,& istã distinctionẽ repetit i plurib.locis , & illa distinctio
fuit de mẽte Car.i c.perpẽdimꝰ , de sen.excõ. & cũ ista tran-
seũt oẽs Mod. Tu vero ꝯcludas vno verbo,q̧ ꝑseuerãs p an-
nũ nõ priuať bñficijs pp ꝑseuerãtiã , sed pp crimẽ ꝓbatũ ex
ficta ꝯfessione resultãte ex ipsa ꝑseuerãtia.ita vult Abb. p rõ
nẽ suã,dũ dicit q̧ pęna ex pęna nõ dēt ꝓcedere,c.q.a diuersi-
tatẽ,de ꝯces.pb.& iõ Dec.nõ debuit in secũda lect.recedere
ab opi. Abb.q sic intellecta effugit sua argumẽta, & cũ nõ ob-
stat q̧ nõ dēat qs priuari bñficijs ꝓ delicto, de qbꝰ nõ cõstat,
nisi ex sola ꝯtumacia,c. pe.de pur.can.qa verũ est,si de eis cõ
stat ex simplici ꝯtumacia,vt dicit gl.i c. nullus,de ꝑsump.se-
cus si ꝯtumacia sit aggrauata excõicatione, & perseuerantia
in ea p annũ,vt h. per Abb. q bñ sensit istud argũ , & ista

est pura veritas,licẽt Inn.& cõiter anti.q,vt refert Card.i d.c.
ꝑpedimus , teneant q̧ possit priuari pp ꝑseuerãtiã annualẽ.
Retẽta ꝯclone,q̧ nõ sit priuatus, nec priuãdus, intellige pp
ꝑseuerantiã anni,secus pp ꝑseuerãtiã triẽnalẽ,ſm Abb.hic,
p tex.i d.c.cũ bonæ,sed istud reprobat Car. i d.c.ꝑpẽdimus,
qa i d.c.cũ bonæ,Papa priuauit illos clericos de plenitudine
ptãtis,sed istud nihil est,qa in dubio Papa nõ ꝑsumiť vti ple-
nitudine ptãtis,ſm Abb.i c illa quotidiana q̃,§ de elect. Itẽ
illi clerici ibi erãt priuati ipso iure a lege, vt fateť i alio ꝓpo-
sito Dec põderãdo verbũ, aliquatenꝰ retinere, qḋ est ꝑcisũ.
c.accepimꝰ,§.de pac.& verbũ,spoliare,qḋ denotat executio-
nẽ facti,c.ex parte,vbi no.Abb. j.de cle.non resid.Et tenẽdo
istã fallẽtiã intellige eã ēt i excõicato in cã ciuili ꝑseuerante
p triẽniũ,ita loqť ille tex.ſm Abb.ibi,i vlt. col.¶ Aduertẽdũ
tñ est,vtrũ ista fallẽtia ꝓcedat gñaľr,q.a i d.c.cũ bonę, suspẽ-
sio erat Papalis,ergo in ista materia odiosa nõ vr̃ licita exten
sio ad suspẽsos & excõicatos ab iferiori, qa nulla lex est quæ
hoc dicat,vt dicit tex.in sili materia priuationis.in l.& si qs.
§.diuus.ff de reli.& sũp.fun.& gl.i c.fi. j.de iurepat.& maxi-
mẽ,qa ille tex.se fundat in ꝯtẽptu aplico . ¶ Scḋò declara,vt
ꝓcedat nisi excõicatus fuerit citatus, vt se purget cũ cautio-
ne,q̧ si nõ se purgabit,sit priuatus bñficijs : isto casu deficiẽs
in purgatione,& durãs in excõicatione p annũ, erit priuatus
ipso iure,ſm Abb.in d.c.cũ bonæ,in fi.sic intelligẽs text.i d.
c.rursus.& fuit de mẽte glo.ibi. Vltimò,qa ṡ.dictũ fuit q̧ ex-
cõicatus post annũ , & qñcunq; audiť volens ostẽdere suam
innocentiã,an isto casu detecta iniustitia excõicationis recu
perabit bñficiũ?vr̃ q̧ nõ p tex.in l.j.C.de req.re s.Istud verũ
arbitror,vbi beneficiũ iã esset alteri collatũ, argu.ca q̃uis,de
rescri.in 6.& in l.fi.C de senten.pal. & istud vr̃ velle Abb. in
c.tuæ,i.de cler.nõ resid.Sed vbi nõ esset alteri collatũ,crede
rẽ,q̧ illud recuperaret,arg.l.j.§.fi.ff.de qõ.& d.ca.q̃uis.cũ ibi
no.Nec obst tex.in d.l.2. qa bona ibi fuerũt ꝯfiscata pp ꝯtu
maciã,& nõ pp crimẽ . In casu verò nr̃o excõicatus nõ pdi-
dit pp ꝑseuerantiã,sed pp crimẽ,vt ṡ. vidistis. An aũt requirať
noua ꝯuictio,arbitrarer q̧ sic p ea,q̃ dicit gl.in d.c.q̃uis.cogi-
ta tñ Adde ēt,q̧ Eps poterit bona ꝑseuerãtis i excõicatione
tradere fisco,seu pdæ exponere , sicut si essent bona rebellis
ſm Io.An in c.j.de homi.in 6 Sequitur Arch.in c.quæst & qñ.
§.ad corrigẽdos,col 3.i.de accus.& licẽt ipse loquatur tñ in
excõicato ꝓ ꝯtumacia in causa criali,tñ Ioã.An. vr̃ loqui in
quocunq; excõicato:poterit ēt Eps inuocare brachiũ secula-
79 re,ſm Pan in d.c.cũ bon.æ.¶ †Extra gl.Pan. opponit de c.fa
cto,& soluit vt p eũ . ex cuius dictis licitis quatuor cõclones.
Primò collige limitationẽ ad c.ꝯsuluit , ṡ.de off.deleg.cũ si.
vt nõ ꝓcedit in sñia excõicationis,q̃ imponiť ꝓ sola ꝯtuma
cia.valet.n.sñia excõicationis ēt q̧ excõicatus nõ fuerit cita
tus ad audiendã sñiam,idẽ tenet Abb in ca.cũ Romana,col.
fi. j.de app.per istũ tex.Sed aduerte,qa in ꝯtrũ obstat tex. in
c.cõstõnem,de sent.excom.in 6.in ver.alijs rite rectè seruatis.
põt dici,q̧ illa verba,alijs recte,&c. sunt intelligenda quantũ
ad ꝯuincendã cõtumaciã , quæ satis ꝯuincitur absq; eo q̧ in
citatione exprimanť ista verba,ad audiẽdũ sñiam . Scḋò ad-
uerte,qa iste tex.non probat nisi ꝯ contumacẽ manifestum.
80 ¶ †Scḋa ꝯclo,q̧ ꝯtumax nõ põt mulctari absq; noua citatione
ad allegãdũ quare mulctari &c.idẽ tenet Bart.in l.2.in fi.ff.si
qs in ius voc.nõ iec.& sequunť *cõiter* Legistæ in l.j.ff. si qs ius
dicẽ.nõ obtẽ. probať i d l.2.in ver.ex causa mutabiť . & in l.
q̃uis,& in l.sed si hac , §.pretor ait,i ver.cũ cognita,de i ius vo.
iuncta rła,q̧ vbi requiriť cãæ cognitio,ibi requiratur ēt cita-
tio,l.in cãæ,§.causa cognita,ff.de min. & rõ cõclonis est du-
plex.Prima,quia posset ꝯtumax ꝑtẽdere iustam excusatio-
nẽ.Scḋa,quia mulcta imponiť arbitrio iudicis,l.si qua pœna,
ff.de uer.sig.& quia in arbitrãdo posset contumax grauari.iõ
iterũ est citandus. ¶ Lita primo,nisi in primo citatorio e.let
cõminata mulcta in spẽ , puta si esset dictũ, cõpareas tali die
sub pęna centũ aureorũ.alioquin procedeť ad mulctã ſcḋm
Bar.in l.impuberib.§.fi.ff de suspe.tut. quẽ sequunť Alex. &
alij in l.si cuncta.§.l.ilia.ff.de dãn.inf.& in d.l.j.ad fi. prīnc &
est *cõmunis opi*. Istã limitationẽ dicit dubiã Dec. qa ꝯ eã in li
tat prima rõ ꝯclonis,quia non ꝯstat de cã ꝯtumaciæ. ut rñ-
deas ꝯtumaci imputandũ,si nõ misit excusatorẽ,ex quo scie
bat sibi mulctã cõminatam.intellige tñ procedere,si mulcta
fuerit cõminata in specie,vt dixi: secus si in gñe,puta si esset
dictum,alioquin ꝓcedetur ad vlteriora.ita loquiť Barto.in l.
eius,qui delatorẽ,ff.de iur.fis.& Abb.hic,qui dēt ita intelligi
videretur ꝯtrius.Limita scḋò, nisi ꝯstaret de ꝯtumacia mani
festa per istũ tex. & per rłam l.2.§.quod de frumẽtaria. ff.de
admi.re.ad ciuit.perti.ad quę videatis Fel. in ca.cũ olim,col.
5.& pluribus seq.j.de re iudi.tacit ꝑdicabile dictũ Ange.in l.
Aediles,§.sciendũ, ff.de ædil.edic. facit,quia in notorijs or-
do est ordinem non seruare,c.ad nostram,j.de iureiuran. fi
ciunt quæ dicam in sequenti conclusione . Hanc fallentiam
Mod.restringũt ꝓcedere tñ in mulctis legalibus,& al is P.-
rnis

nis a iure determinatis, vel in mulctis cōminatis, secus in nō cōminatis, vel ante nō expressis, quia requirit noua citatio tūc, ex quo in arbitr. nda mulcta pōt cōtumax grauari. facit l. de
81 unoquoque, ff. de re iud. ¶ † Tertia conclusio, ī sñia excōicationis ferenda ꝯ manifestum ꝯtumacē non requiritur trina citatio, & ita dēt limitari tex. i c. sacro, de sen. excō. cū ij. sequit Lap. all. 73. inci. Prælatus regularis & communiter tenet, vt hic p Fel. col. 3. istā ꝯclonē declarat Gem. in c. 1. col. 3. de cōst. de leg. in 6. vt nō requirat trina, tñ requirat vnica. istam restrictionē dānat Dec. p istū tex. vbi nō ꝓcessit citatio, tñ cū, qđ vī falsū, vt patet ibi i tex. quē cum potuisset, &c. Scđo mouetur, qa rō quare nō requiratur trina est, qa ꝯstat de ꝯ̄tēptu manifesto, hæc rō ꝓbat, q̄ ēt vnica non requirat: sed dicas, q̄ nisi vnica requiratur, qūo poterit ꝯstare de manifesta ꝯtumacia ꝯcordād, & opi. pōt dici, q̄ Dec. loquit de citatione ad allegādū, quare nō excōicatur, &c. Gem. uerō loqtur de una citatione ad ꝯ̄incēdā ꝯtumaciā. Vltra Dec. vī ēt q̄ vnica citatio nō requirat, & alias nulla esset spālitas ꝯ cōtumacē manifestū, qa rēm sua excōicationis vnica citatio sufficit ꝓ oib. c. constitutionē, de sen. excō. in 6. Saluando Gem. rñdeo, q̄ qñ unica sufficit pro oibus, termini dēnt esse dulicti, d. ca. ꝯstōnē, sed ꝯ ꝯtumacē manifestum sufficiet unica citatio & unicus terminus, & in hoc consistit specialitas. Scđo declara, vt ꝓcedat in excōicatione lata ꝓ cōtumacia manifesta, secus si pro offensa manifesta, qa tunc requirit canonica & trina monitio, vel vna ꝓ oibus, vt s. dixi sm Abb. cons. 33. Vī prima facie, col. fi. in j. parte. motus, qa ab hoie nō pōt ferri sñia excōicationis, nisi ꝓ ꝯtumacia, sm gl. in c. epi., 11. q. 3. sequit Car. Sen. ꝯs. 20. col. 7. & ꝯs. seq. col. pen. vbi multa accumulat ad hoc. Intellige illud verū, nisi ꝓ illa offensa manifesta esset ipso iure excōicatus, tunc posset denūciari absq; vlla monitione, c. puenit, & ibi Abb. no. j. de app. & in ca. reprehensibilis, eo. tit. vbi Abb. determinat, q̄ excōicatus ꝓ delicto a iure, pt iterū excoicari ab hoie absq; vlla monitione, q' aūt operet ista secunda excōicatio hois, videatis gl. in c. ita quorundam. j. de iud. ¶ Scđo intellige in excōicatione, secus in suspēsione, q̄ i penā delicti imponit, nā criminosus ꝓ crīe poterit suspēdi ab hoie absq; trina citatione, sm Inn. quē sequunt ibi Perusi. & D. Præpo. in d. c. rephensibilis, & in ca. ad hæc qñ, eo. tit. & est tex. in c. tā litis, j. de test. & notabis unū ꝓ declaratione ꝯtrariorū, q̄ in casibus, in quib. absq; citatione pōt aliquis excōicari, vel excōicatus denūciari ꝓ notorio delicto, debet intelligi, q̄ ēt sit notoriū delinquētē nullā defensionē ꝯpetere, aliqñ citādus esset, ēt q̄ delictū esset notoriū. ita ꝓcedat gl. in cle. pñā, in verbo, ꝯstiterit, de cēs. & i cle. 2. de pen. & in c. licet epīs, de ꝑb. in 6. ita concordat discordantes Doc. Dec. in d. ꝯsi. 20. Et Perus. in d. c. reprehensibilis, & uidcatis Felv. post Abb. in c. cū non ab hoie, col. pe. j. e. † Vlti-
82 mò notate, q̄ monitus i synodo pōt excōicari sine trina monitione, ita tenet Rota in ti. de do. & ꝯtu. dec. vlt. in no. 15. sequitur Fel. in c. qñ sequit, tit. § porro, col. pe. j. ut lit. nō ꝯt. &
83 ita fortè pōt intelligi ille tex. ¶ † Quarta ꝯclo, rñdēs nuncio se nō velle cōparere, dr manifestus ꝯtumax, & rō nō est amplius citandus, c. venerabilib. § secus, de sent. exc. 16. & q̄ dicat manifestus ꝯtumax, tenet gl. in l fi. ff. de in inte. rest. p l. tres denūciationes, C. qūo, & qñ iu. cle. j. de do. & ꝯt. Bar. i l. ꝯsentaneū C. qūo & qñ iu. & est communis, vt patet ex his, q̄ ad satietatē scribit Fel. in c. inquisitionis, col. pen. & fi. in § ad petitionē, j. de accu. Cōtrariū tñ tenuit Io. An. in addit. Spec. tit. de ꝯtuma § 1. & sequunt plures alij relati p Fel. loco pal le. quos ipse sequit intantū q̄ idē Fel. in c. ꝯsuluit, col. 4. s. de off. dele. ausus est dicere illam secūdam opi. esse cōem, qđ nō credo uerū, si stat recta cōputatio autoritatū. Quicqd sit, credo opinionē Abb. hic esse veriorē. Et ad ꝯtra fundamēta rñdebo j. Cōtra istā ꝯclonē adducit primò tale fundamentū. citatus ꝯsimiliter, qui nihil rñdebit si nō cōparet, ipso facto, dr rñdere se nolle venire, c. dilecti, de appe. & tñ est iterū citandus, qa non est manifestus ꝯtumax, sm gl. & scrib. in d. l. fi. huic rñdeo, q̄ est diuersa rō inter non rñdētem, & rñdentem nō uelle uenire. Primo enim nō constat iudici de uoluntate contumacis. Secundo casu sic, qa verba sunt notæ earū, q̄ sunt in aio, passionum, l. Labeo, ff. de supell. leg. ¶ Scđo allegat in ꝯriū, qa illa verba, nō velle venire, dēnt intelligi, s. ad illā citationem, & illa vice. ar. l. boues, § hoc sermone, ff. de verb. sig. attento maximè cum fuat citatus requiri trinam citationem, l. ad peremptorium, ff. de iud. & d. ca. sacro. ergo q̄ rñdet nō velle venire, eo ipso facit se indignū vlteriori citatione sm Bal. in d. l. tres denunciationes, & facit tex. in c. 2. de dolo & ꝯtu. in rōne decidēdi. vel aliter rñde, q̄ illud verbū, nō velo, dēt determinari ab infinitiuo verbo, venire, qđ respicit futurū; quasi dicat, nūc, & in futurū veniā. facit gl. in l. stipulationū aliæ, § stipulatio, ff. de verb. obl. & ita rñ. Bal. in d. l. ea quæ, C. qūo, & qñ iu. facit quia semper capienda est illa interpretatio, quæ nocet contumaci, de ætate, § q̄ tacuit,

ff. de interr. act. ¶ Tertiò facit in ꝯriūm decisio Bar. in l. eius, qui del. eorem, ff. de iure fis. vbi determinat, q̄ recusans parere iudici in eius conspectu, non dr manifestus contumax, & ideo iterum citandus: quia licet liqueat iudici de contumacia, nō tamen liquet de cā contumaciæ. Ad istud rñdet Arc. hic, q̄ Bar. in hoc, saluo eius reuerētia, male loquitur, quia est imputandū ꝯtumaci, qui existēs corā iudice non allegauit cām si cā habebat, cur parere nō teneret. & sic sūt dicta Bal. in l. ꝓpositum, C. de epis. & cle. ¶ Quartò in ꝯriūm facit, qa hæc verba, nō velle venire, nō denotat ꝑ se voluntatē, sed quādā carentiā uoluntatis, sm Abb. in c. prudentiā, in 6. & vlt. no. s. de off. del. & sic vī rñdisse se potius velle deliberare. Coprobat, qa uerbū, nō volo, est mediū inter uelle, & nolle, sm gl. in summa, 16. q. 1. & in l. quā Tuberonis, § fi. ff. de pec. Cū ergo nō uideat rndisse se oīno nolle cōparere, non uī rōnabile, q̄ debeat reputari manifestus contumax. Ad istud respō. Fel. i d. § ad petitionē, q̄ nuncijs citantibus rñdetur vulgariter, & in sermone uulgari nō reperit distinctū uerbū, uolo, ad uerbum, nō uolo. Sed ista ratio nō eneruat ꝯriūm, posito, q̄ fieret rñ. nūcio latinè, uel si daretur rñsio latinè in scriptis desetēda. Præterea, q̄ in uulgari non reperiat uerbum, nolo, tunc ꝓp hoc nō uideo quare uerbum, nō uolo, uulgariter ꝓlatum debeat mutare suā naturam: vnde ego, clare rñdeo q̄ uerba illa, nō uolo uenire, & si nō importent omnīdam renitentiam, sed quandam deliberatiuā mentē, tunc si in termino citationis nō cōpareat, vī, deliberasse omnino nolle comparere. & ideo reperio Iaso in l. si ex toto, § fi. ff. de leg. j. dicētē taliter rñdentē debere expectari usq; ad fi. terminū ꝑfixi in citatorio: & reperio ēt Abb. i c. ab excōicato, col. 4. de rescri. determinare, idē, & si rñdet per uerbū, nolo uenire, qđ uī dubitabile, qa talia uerba denotant ꝑcisam renitentiā, & iō non uideret expectandus. ¶ Quærit iuxta ꝑmissa Abb. an in ꝯdēnatione expēsarū pro ꝯtumacia requirat noua citatio. In ista q. communis opi. est q̄ non, & ita ꝯcludunt oēs hic, & Legistæ in l. sancimus, C. de iud. & Alex. in l. ij. fin. § Iulianus, col. 16. ff. de dāni infec. mouent ꝑ tex. in ca. cōstitutis, & ibi no. gl. & alij, s. de proc. Sed aduerte, qa uī loqui in ꝯtumace manifesto, dū dicit, illū cētatus recedit. allegat ēt tex. in c. cū dilecti, & ibi no. Bal. s. de dolo & cōt. sed ibi ꝓcesserat citatio gñalis ad totā cām: allegat ēt p Dec. hæc rō, qa in ꝯdēnatione expensarū nō pōt iudex grauari ꝯtumace, cū iura mādent ꝯtumacem debere cōdemnari in expensis. Ista rō parū ualet, quia iura mandant ꝯtumacē debere mulctari, & tñ ad mulctare requiritur noua citatio. Præterea iura non mādant cōtumacē nō ꝓbantem debere ꝯdemnari in expensis, c. querelā, s. de proc. & d. l. sancimus. Ergo cū posset fieri casu, quo fuisset impeditus, debet necessariò citari ꝓ ꝯ ea, quę dicta sunt de mulcta, & p l. de unoquoq; ff. de re iud. & ꝓp hoc solus Iaso in d. l. sancimus, declinat a cōi sñia, quā mutat Dec. tuetur. Rñ. q̄ aliud i mulcta, quæ nō imponit nisi pro uera ꝯtumacia, l. j. § si si qs ius dicē nō obtē. in ista n. requirit citatio, ut appareat ex uera ꝯtumacia, aliud in ꝯdemnatione expen. quæ pōt fieri ꝓ ficta ꝯtumacia sm Cy. Bal. & alios in d. l. sancimus. Tu aduerte, q̄ ꝓp opi. Doctoris mei facit, q̄ in ꝯdēnatione expēsarū requirit cāę cognitio, utrū ꝯtumax fuerit ipeditus, uel ne. d. c. querelā, ergo requirit citatio. l. 1. cāę, § cā cognita, ff. de min. & ꝓ ista opi. multū facit æquitas, ꝓp q̄ dicit Spe. in ti. de expē. § si. ver. vlt. q̄ de æquitate iudex nō dēret ꝯdēnare in expē. ꝯtumacē nō manifestū alio nō apparente, cū quia ꝑi cē q̄ citatio nō puenit ad eius notitiam; tū quia potuit nō uenisse ꝓp legitimū impedimētū. Quid tenendū? ego teneo cōem. Et pro rōne ad arg. ꝯsidero, q̄ si ꝯtumax fuisset de nouo citatus oino fuisset ꝯdēnatus, nisi ꝓbasset impedimētū, d. c. querelā. Secūdò ꝯsidero, q̄ si licet iudex q̄ ꝯdēnauit, ꝯstito d' ipedimēto poterit suā sñiam reuocare, sm Spe. in d. § fi. ver. vlt. Et ex istis legit, q̄ ꝯtumax i aliquo ꝓp talē ꝯdēnationē expē. nō lędit cū in oēm euētū, siue añ ꝯdēnationē expē. siue post oino teneat ꝓbare impedimentū, secus in mulcta, qa si citatus ad allegādū quare mulctari nō dēat añ in illa ꝯpareat, & ꝯtumaciā purget aliquo nō ꝓbato, euitabit ipsā mulctam, l. & si
84 post rres, ff. si qs cautio. ¶ Ista ꝯclo declarat, si in citatione ad cām sit apposita clausula ꝯminatoria ꝓcedēdi ad vlteriora, d. c. cū dilecti, & l. ꝯsentaneū, C. qūo, & qñ iud. secus si simplr fuisset citatus ad defendēdū, sm Bart. in l. non ignorat, C. de fru. & lit. expē. & Abb. hic. rō qa aliud diceret agi, q̄ in citatione exprimeret, l. aut qui aliter, in prin. ff. qđ vi, aut clā. Istā declarationē reprobat Dec. qa ea ꝯsiderata sequeret q̄ ēt nō valeret, si esset apposita ꝯminatio, qa talis ꝯminatio dēt intelligi respectu cāę principalis non expensarum, & sic ēt isto casu aliud diceret agi, sed ipse nō ꝓbat assumptū suū, s. q̄ illa cōminatio intelligat respū cāę principalis tñ, imò ꝯriū ꝓbat tex. in d. c. cū dilecti. Scđò impugnat, quia attēta ea, ēt dicendū restat, q̄ requirit citatio i condēnatione expen. cuius ꝯriū dr in conclone, sed ēt huic faciliter rñdetur, q̄ nō re-
ratur

rat citatio i spē, ita loquit̃ [illegible], sed hīc requirit̃ ɔminatio in
gñe, ita loquit̃ restrictio, & iō cauti practicātes in fine citato-
rij solēt apponere hāc clausulam, cōpareatq; visurus fieri, & expe
diri quęcunq; fiēda, & expediēda veniēt in pmissis, & circa p-
missa. Aduerte tñ, qa de mēte aliorū Doctorū est, q̄ ēt non
reqrat̃ talis ɔminatio. & ista tenēdo pōt rñderi ad rōnē l. aut
quæst, q̄ ɔdemnatio expēsarū est de accessorijs ad pcessum,
l. terminato, C. de fru. & li. expē. & iō nō vr̃ agi ad aliud. Vlti
mò aduerte inqtum Abb. dicit, q̄ si pcessit trina citatio, vel
monitio iudicis in faciē, q̄ nō reqrit̃ cōminatio pcedēdi ad
vlteriora. illud vr̃ falsū, licēt n. pcessisset trina monitio, vel
monitio in faciē, tñ verū est dicere, q̄ si fiat ɔdēnatio expē.
q̄ aliud agit̃. ¶ Vltra Abb. qrit̃, an in taxatione expē. requira
tur noua citatio. Gemi. i c. i. de rest. spo. i 6. determinat q̄ sic,
& seqt̃ simplr Dec. ego cōprobo, qa taxatio expē. est liquida
tio pnīę sniæ, fm Bar. i l. ab executore, ver. ite pdicto, ff. de
app. & in decisione sniæ reqrit̃ citatio, vt no. Cy. in l. 2. C. quō,
& qñ iu. Bar. i d. l. ab executore, ver. qro quæst. I ɔtrariū facit qa
taxatio expē. est ēt pęna pcēdētis ɔtumacię. ergo sicut nō re
qrit̃ citatio in ɔdēnatione, nō ēt dēt reqri in taxatione, fm
Bal. i c. i. i prin. col. 2. si de feu. fue. ɔtr. inter do. & vasa. Scdō,
qa taxatio expen. est de accessorijs, vt s. dixi, & iō citatus ad
pcessū censet̃ citatus ad taxationē expensarū, p ɔcordia di-
85 stinguatis, vt p Bal. in d. l. terminato. ¶ † Scdō qrit Abb. quo
ties iudex possit delinquentē mulctare? verum qa eius dicta
nō seruant̃ de ɔsuetudine, fm Mod. hic ait nō insistā An aūt
iudex possit delinquentē mulctare, & ēt pęnā ordinariā im-
ponere, vide Alex. ɔs. 45. col. fi. vol. 2. Tertiò qrit Abb. an va-
leat citatio sine iussu iudicis, ɔcludit q̄ non valet, l. neminē.
C. de exhi. re. & i §. si verò qdā iurāt, in Auc. de exhi. reis Ista
ɔclō de plano pcedit i citatione reali, eo qa captura nō pōt
ɔcedi, nisi cā cognita l. nemo carcerē, C. de exa. tri. & istud
seqt̃ Io. An. i c. si cleric⁹, de sen. excō. in 6. verū nūci⁹ cū nō pt
de cā cognoscere, cū sit merus executor, l. si vt pponis, C. de
exec. rei iud. ergo sine iussu iudicis nō poterit realr citare. tñ
ista ɔclō ēt ampliat̃, vt pcedat i citatione verbali, fm Abb.
hic, Bar. & alios i d. l. neminē. gl. Abb. & Mod. i c. a. cū sit Ro-
mana, j. de app. Inn. i c. qm ɔ falsā, i ver. citationes, i. de pba.
d. Ias. in § quadrupli. col. 2. Inst. de act. & pbat̃ i l. clerici. & i
l. oēs, C. de epis. & cle. & i l. pperandū. § & si qde. C. de iu. & i
c. ex parte. s. de rescr. Ampliat scdō, vt nō sufficiat gñalis cita
tio citādi quoscūq;, sed reqrit̃ cōmissio in spe, fm Bar. in d. l.
neminē. Pan. & alios hic, p tex. i l. j. C. de iu. do. impe. & istud
firmat Ang. & Ias. i l. fi. C. de edi. d. in Adr. toll. & pbat rōne,
qa nūcius est tanq̄ organū pstās nudū ministeriū, sed si virtu
te gñalis ɔmissionis discederet ad spālia, nō eēt tūc organū,
sed p se aliqd faceret. Ista sūt verba Bar. i l. q aūt. §. fi. ff. de ɔst.
pec. Ista ampliatio optimè pcedit i citatione reali, qa i ea re-
qrit̃ cāę cognitio, & bñ facit, qa gñalis pcurator nō pt pete-
re aliquē carcerari, nisi hēat spāle mādatū, fm Bar. ɔs. 83. inci.
In cā Stagij. p tex. i l. nū solū, §. fi. ff. de pc. quē tex. ad hoc re-
putat sing. Ro. sing. 388. inci. Ad petēdū, & in ɔs. 241. col. fin.
86 ¶ † Sed dubiū vr̃, an ista ampliatio pcedat i citatione verba-
li, cōiter Doc. tenet q̄ sic. idē tenet Gād. in trac. malef. in ti. de
citatione, & Ro. ɔs. 497. inci. Diligēter, vlt. col. ɔtriū vr̃ verius
ex infrascriptis. Primo talis licētia gñalis nihil operat̃, qd̄ nō
est dēm, l. si qñ, de le. j. Rñdet Are. q̄ opabit̃ virtute electio-
nis ipsius nūcij. Sed mihi nō placet ista solō, qa nos psupponi
mus q̄ ista gñalis ɔmissio data sit nūcio, q nō diceret̃ nūci⁹,
nisi iā eēt electus Scdō i ɔtrium facit tex. fm Are. in l. j. C. de
spor. Sed aduerte, qa pbat. licēt n. dicas q̄ ide nūcius dēat ci
tare quo ad oīa acta, q citauit i prin. non tñ dicit, q̄ sine spāli
mādato hoc possit, vel ait ibi, in ɔtū ad psonā citādā hēbat i
principio, spāle mandatū. Tertiò in ɔtriū allegat̃ tex. i l. oēs, C.
de pscri. 30. vel 40. ann. & i c. q gñalr, de pcu. in 6. Et tenēdo
istā partē, quā tenet Angel. in d. §. quadrupli, in 7. col. & Imo.
hic, saluari poterit opi. Inn. in citatione verbali. Tñ p cōcor-
dia aīt dicas: aut in citatione verbali reqrit̃ aliqua cāę cogni
tio, & isto casu pcedit cōis opi. Aut nulla reqrit̃ cognitio, &
tūc sufficiat gñale mādatū & isto casu pcedat opi. ɔtria, quæ
vt intelligo, de ɔsuetudine seruat̃. Et pbatur in argm̄ in auc.
sed libellū. C. de lit. ɔte. vbi executor recipit cautionē cōte-
stādi litē sine licētia iudicis, qa ibi nō versat̃ causæ cognitio.
Sitr notarius recipit pductionē libelli sine cōmissione iudi-
cis, qa pductio fit sine cognitione, fm Bal. in l. pcionatis, C.
de app. & istā dist. approbat Bal. in l. si qñ, in 12. q. C. de testi.
Adde tñ, q̄ illustres psonæ nullo casu pñt a nūcio citari sine
spāli cōmissione, fm Ioā. de Pla. in l. quoties, C. de dig. li. 11.
p illū tex. qui vult, illustres psonas nō debere citari nisi i scri
ptis. & p ista fallen. facit tex. cū glo. in c. inqsitores, in verbo,
87 expsse, & hære. in 7. ¶ † Amplia tertiò, q̄ intantū pcedat, vt
cursor citās sine mādato possit puniri pęna falsi, l. q nomē, ff.
de fal. quē reputat sing. ad hoc Ro. sing. 314. incip. Hodie fuit
interrogatus. ¶ Primo fallit, fm Pan. in casib. a iure permissis
capiēdi ppria auctoritate. Qui aūt sint isti casus, Abb. enume
rat aliquos, circa quos instabo, plures alios referā sub compē
dio. Primus casus est in deprehenso in flagranti crīe, l. j. C. de
rap. virg. Circa istū casum aduerte, an pcedat gñalr, nā tex. i
d. l. j. senēt q̄ nō: qa spāliter pbuldā personis expssis hoc con
cedit. ¶ Scdō, qa talis facultas vr̃ ibi ɔcessa pp atrocitatē cri-
minis, tñ Abb. tenet sic in determinatè loquēdo, q̄ sic licitū
capere quēlibet crim nosū in flagranti crīe & a quolibet, &
idē Bar. & clarius Bal. in d. l. neminē, & probat tex. in l. gñali.
& ibi expssè Bar. C. de decu. vbi dr̃, q̄ p bono publico licitū
est capere, ergo p quolibet delicto, q interest reipublicę de-
licta puniri, c. vt famæ, de sent. excō. i. illud, ff. ad leg. Aql. Pro
ista ratione Abb. alleg. ēt tex. in l. i seruitutis, i fi. ff. de fur. Sed ad-
uerte, qa nō pbat referēdo illa verba, an qlibet trāsiens app-
hendat̃, ad re furtiuā, nō ad psonā furis. vñ melius pbat text.
in l. 3. eo. tit. Adde ēt, q̄ non solū est licitū capere furē depre-
hēsum in furto, sed ēt occidere nocturnū, vel diurnū, si se te
lo defendat, l. itaq;, ff. ad leg. Aq. nisi esset fur rei modici valo
ris. l. si ex plagis. in prin. ff. ad leg. Aql. quē reputat no. Mathe.
no. 139. Vel nisi q fuit dephensus in furto esset cognitus talr
iudici, q̄ eidē posset fieri fides de furto, fm Bar. in l. furē. ff. de
sicar. de quo p Fely. i c. 2. de homi. vbi vr̃ isto casu ēt velle, q̄
nō possit sibi auferri res furtiua, q̄ nō credo verū per text. in
d. l. si ex plagis. §. j. & p tex. in l. 3. §. cū igit̃, ff. de ui, & vi armi.
88 ¶ † Secūdus casus est in debitore fugitiuo, l. ait ptor, §. si debi-
torē, ff. de his, quæ in frau. cre. Sed aduerte, qa tex. & gl. ibi re
lata ad tex. solū pbat, q̄ sit licitū capere bona asportata p fu-
gitiuū, non aūt psona fugitiui, voluit vt credo, Pan. alleg. no-
tata p Bal. ibi, ista conclō tñ est cōis omnis, vt patet ex alle. per
Fel. hic, & per D. Ias. Inst. de act. i prin. col. 9. & seq. ¶ Amplia
primo, vt pcedat in pparātes ad fugā, fm Bald. in l. pen. C. de
pig. act. post gl. ib. & Fel. hic, vers. quinta ɔclō, vbi alia addu-
cit, & Alex. in l. diuortio, in prin. col. 3. ff. sol. mat. ¶ Amplia se
cundo, vt ēt pcurator creditoris possit debitorē fugitiuū ca-
pere, fm gl. in l. j. C. vbi qs Decu. vel cohor. quā dicit sing. D.
Ias. in loco pall. ¶ Amplia tertio ēt die feriata in honorē Dei
fm gl. in l. fi. C. de fer. & Bar. i d. §. si debitorē, ad quā gl. vide
cumulata p D. Ias. in l. si fideiussor, §. fi. ff. q satis. cog. & proce-
deret ēt in die solēnissimo, puta in festo Natiuitatis, fm Bald. in
c. fi. j. de fer. vlt. col. Sed istud nō placet Fel. in c. fi. col. fi. j. eo.
p tex. in c. licet, j. de fer. nec mihi, & p tex. i l. 3. C. de epi. aud.
ibi, nullū carcer illa die teneat inclusū. Et ad istā ampliatio-
nē vide Alex. ɔs. 159. col. 2. & 135. & seq. vol. 4. & Car. in trac.
de sequestris. q. 10. & seq. ¶ Amplia quartò, vt ēt in loco phi
bito capi possit, puta in domo, fm Bal. in l. plerīq;. ff. de in ius
voc. sic limitantē illā l. vel in ecclesia, fm Ias. in l. vinū, col. 3.
ff. si cer. pet. pro quo adducit̃ præcedens ampliatio arguendo
de tpe ad locū, vt d. l. vinū, q̄ argm̄ est licitū. Itē facit arguen
do de psona ad locū, q̄ argm̄ ēt valet, l. j. §. filius. iuncta l. 2. ff.
ne quis eū, qui. Sed clericus in sacris fugitiuus pōt capi a cre-
ditore ēt laico, fm eandem opi. Dec. in c. cum non ab hoie. j. eod.
ergo ēt capi poterit i loco sacro. Sed illa ampliatio de eccle-
sia non vr̃ mihi vera. Primò non licet capere delinquentem
in ecclesia, vbi de fauore publico agitur, c. inter aliā, j. de im
mu. eccl. ergo minus poterit capi pro delicto priuato. Posset
forte rñderi, q̄ illud procedat, ne sanguine hōis maculet̃ ec-
clesia, vbi delinquens puniret̃, q rō cessat qñ capitur pp deli-
ctū. Scdō in ɔtriū est tex. in l. pnti, C. de his, qui ad eccle. cōfu.
Tertiò in ɔtriū adduco tex. in c. diffinit. 17. q. 4. Quartò tex. in
§. publicorū. in Auc. de man. Princ. vbi vr̃ spāle, q̄ in ecclesia
liceat exigere tributa Cæsaris. ergo in ɔtriū erit ius cōe. Ius
singulare, l. qd̄ vero ɔ, ff. de leg. ¶ Quintò amplia in oī suspe-
cto de fuga. ita Ias. in d. l. vinū, & Instit. de act. in prin. allegādo
gl. in d. l. ostium, ff. de pig. Dubito ego, qa dato q̄ reuera debi
tor sit suspectus, nō tñ pōt iudex ɔcedere licētiā capiēdi, nisi
facta fide summariè de suspicione legitima, fm Bar. in d. §. si
debitorem, & Alex. & Ias. latè in l. si ab arbitro, ff. q satis. cog.
¶ Sexto amplia etiā lite pendente, fm Ang. in d. l. nemo car
cerē, & ita limitat̃ titulus, j. ut lit. pē. ¶ Septimò amplia, ēt pē
dēte appel. fm Ang. vbi s. & Ias. in d. l. vinū, & ita limitat̃ tit.
ff. nil noua. app. pē. ¶ Octauò amplia ēt pēdente die, vel cōdō-
ne, fm gl. & Bar. in d. l. ostiū, & Bal. in l. si debitori, ff. de iudi.
& ita limita. l. cedere die, ff. de ver. sig. Sed aduerte, qa tex. in
d. l. ostiū, loqtur in debitore i diē, secus vr̃ in debitore sub cō
dōne, qa añ condōnis euentū nulla subest obligō, & ɔtriū te-
net Albe. de Ros. in d. l. ostium, & Ias. in l. pecuniā, col. fi. ff. si
cert. pet. Vr tñ prima opi. sustētabilis, qa sicut fugitiuus debi
tor pōt capi ad effectum, vt caueat de soluendo adueniente
die, sic vr̃ posse capi ad effectū, vt caueat de soluendo adue-
niente cōdōne, arg. l. j. §. si sub condōne, ff. vt le. no. ca. ¶ Am-
plia nonò vt etiam hæres intra tpa conficiendi inuentarium
possit capere debitorē fugitiuum, fm Ang. in d. l. nemo car-
cerem, & ita limitatur l. fi. §. de pec. C. de iu. delib. ¶ Decimò
amplia, vt etiam clericus fugitiuus possit capi propria auto-
ritate

ritate a laico, sm Abb. & alios in c. cum ab hoie, j. eo. ¶ Vndecimò amplia, vt ēt excõicatus creditor possit capere debitorem suum fugitiuum, sm Abb. in c. cum inter, j. de excep. vbi ēt dicit, q excõicatus poterit implorare brachiũ iudicis,
89 & ita limitat c. intelleximus, j. eo. ¶ † Limita primò, & intellige, dũmodo capiens nõ detineat vltra 20. horas, alias incideret in pęnā priuati carceris, sm gl. vul. in l. 5. ff. de adult. Scdò intellige, dũmodo captus in d. termino viginti horarũ ducatur ad iudicē, sm Bart. in l. cum eo. ff. ad leg. Iul. pe. alias si nõ duceret, ēt q captum relaxaret in termino, imò post horã, teneret de priuato carcere, ita alias de iure rñdi, & sic pbabã: captura ɔcessa fuit cum ista qualitate, q captus traducat ad iudicem, sm Bart. in d. l. cũ eo. & probat in l. j. C. de fal. mon. ergo capiens relaxando absq; eo, q eum traducat ad iudicē, violat finē, pp quē fuit ɔcessa captura, ergo puniendus, sm Abb. in c. relatũ, ad fi. ne cle. uel mon. & Fel. in c. qm ɔ. col. 5. j. de prob. & postea reperi ita tenere Dec. cõs. 100. col. 3. vet. oppen. ¶ Tertiò intellige, si nõ possit hri copia iudicis, anteq fugiat, alias sec⁹, sm Bart. in d. §. si debitorē, & i d. l. gñali. Idē tenet Bal. in l. 1. vbi qs Decur. vel cohor. Alex. ɔs. 135. col. 2. vol. 1. facit dictũ Bar. in d. l. rē. ¶ Quartò intellige in debitore notabilis quãtitatis, sec⁹ in debitore summæ paruę, arg. d. l. si ex plagis. ita Bal. in l. j. col. 2. C. loc. ¶ Quintò intellige i debitore fugiente cũ bonis, alias non, sm Io. de Pla. in d. l. nemini. Qd ego intelligerē, vbi dimitteret bona sufficiētia ad creditũ, ais ista ɔcło posset de facili fraudari. ¶ Sextò intellige, nisi fugiēs ēt tpe ɔct⁹ fuisset de fuga suspect⁹, l. si creditores, ff. de priui. cre. & i l. si is, a quo, ff. vt i pos. leg. & vtrobiq, Bar. ¶ Septimò intellige, dũmodo creditor ciuiliter capiat, & nõ vulneret fugiētē: alias si vulneraret, creditor pderet ius suũ, & captus deret relaxari, sm Bald. in auc. & omo, col. pe. C. ne vx. p mari nisi cēt officialis capiēs debitorē Reip. nã isto casu licet officialis teneat de vulnere, tñ captus nõ cēt liberat⁹ a debitore nec esset relaxãdus, sm cũ. Item verum est istud, nisi fugiēs telo se defenderet, ar. l. partē, ff. ad leg. Aql. ita Bal. in l. si cũ allegas, ff. de vsu. ¶ Octauo intellige, vt possit citari realr, nõ tñ verbaliter, sm Abb. hic, & i c. ppositum, de fo. cõpe. p rõnes de qb hic p eũ. circa quas aduerte, qa illa rõ q citatio realis sit facti, verbalis verò iuris, nõ vr̃ vera: nã actus citãdi, put fit a nũcio. vtroq; casu est facti: si verò ɔsideret citatio, put parit effectus iuris, vtraq; erit iuris, cũ vtraq; pariat effectus iuris. Alia aũt rõ, q citatus a parte nõ teneat cõparere, sm gl. & scri. in c. cũ sit Romana, j. de appel. nõ ēt vr̃ vera, qa gl. & Doc. ibi, nõ loquunt i parte citãte fugitiuũ: i terminis tñ, in qb. loqr Abb. s. q̃tũ ad pńtionē, posset pcedere ista restrictio, qa effect⁹ pũentionis causat ex eo, q iudex ceperit prius vti iurisdõne, c. gratũ, de off. del. q̃ rõ cessat, qñ pars ppria auctoritate citauit. ¶ An aũt iudex posset parte petente absq; citatione pcedere licētiã capiēdi fugitiuũ, vel de fuga suspectũ, videatis plene p Iaf. in l. ii. ab arbitro, ff. q satisd. cog. Pat. de Put. in trac. sing. in verbo, capturũ, & Bap. de S. Seuer. in trac. de debitorib. fug. ¶ Tertius casus est, sm Pau. pp defectũ iustitiæ licet propria auctoritate capere, & sibi ius dicere, sm gl. i l. null⁹, C. de iud. & i c. insg. j. d. t. & Inn. in c. olim causã, de rest. spol. vbi decidit, q in defectũ iustitiæ possum⁹ propria auctoritate ex interuallo rē furatã surripere, vel æqualentē, seqt Al. b. in c. quadr. in j. no. j. eo. & i c. postulasti, col. pe. j. tit. px. & in c. j. col. 3. j. de do. & ɔtu. & in c. j. s. qd met. cã. vbi determinat, q creditor, q nõ pōt pbare creditũ, pt i occulto sibi satisf. cere, & Alex. ɔs. 135. Circa primũ, col. j. in j. vol. & istud dictũ Inn. sæpe allegari a Theologis, sed qd est periculosum. & posito. q sit verũ, sane est intelligendũ, dũmõ vna iudiciaria nõ possit ɔseq creditũ, & dũmõ nõ oriat scãdalũ, vel suspicio ɔ aliã psonã, subdēs vnũ verbũ vere notãdũ, q surripiēs nõ poterit isto casu puniri de furto, ex quo nõ rapuit lucri faciēdi grã, l. j. ff. de fur. Adde, q capiēs nõ incidit in pęnã. l. si qs in tantã, C. vñ vi, sm Alex. ibi in j. apost. Itē adde Pa. de Cast. ɔs. 25. inci. Anteq iura fierēt. vbi ɔsuluit p ingrediente castrũ suũ, & expellente detētatores, ppria auctoritate in defectũ iustitiæ. & Alex. ɔs. 11. col. fi. vol. j. vbi ɔsuluit in fauorē mercatoris, q ppria auctoritate in defectũ iustitię carcerauit debitorē, & p uiud d Inn. determinat Bal. & Ias. in l. j. col. 5. C. de testam. q vetus hr̃s, qui nõ pōt pbare se hrdē, cũ bona ɔscia pōt furari bona hrditaria, & ego examinaui in l. filiusf. §. diui. post Mod. ff. de leg. 1. Hinc dicit idē Inn. in d. c. cũ dilecti, s. de elec. q nõ peccat, qui rē solutã in executione iniustę sniæ surripit, & sequit Ang. in l. Iulia. verũ debitorē, ff. de cõdi. inde. & gñalr dicit Abb. in ca. 1. in fi. s. de in integ. restit. q quibet cũ bona ɔscia pōt retinere qd iure nãli debet, licet iura ciuilia repugnēt, de que latius per Fely. in c. 1. col. 19. s. de ɔst. & d. Ias. Inst. de act. § sed istæ, col. 21. & Pet. de Anc. i reg. j cũ, in 5. q. de regu. iu. in 6. Hinc est, q aduocatus pōt bonã causã, si aliter obtinere non posset, dolis & cautelis tueri, sm glo per illum tex. in ca. dñs nr̃, 23. q. 2. Hinc iudex, qui non

pōt alr veritatē hēre, pōt vti simulationib. & multa reo promittere, & tñ nil obseruare, sm Arch. i c. vtilē. 22. q. 2. de quo per Fely. in c. afferte in hi gladium. in j. no. de psump. & in l. si mora. in 3. no. ff. sol. mat. Hinc est, q Papa apostaticus pōt eijci, & de facto deponi, qa iudex nõ inuenit, cuius offũ submoueat, §. pt. 3. q. 1. Hinc Papa pōt iudicare in cã ppria, quia superior est, q sibi ius dicat, sm gl. i c. Guilisarius, 23. q. 2. Ista tñ rõ non est necessaria, cũ possit se subijcere inferiori, c. nos si incõpetēter, 10. q. 1. l. est receptũ. ff. de iuris. om. iu. Hinc ē, q vbi deficit copia iudicis, licet vi, & clã opus demoliri, l. si ali⁹, §. bell. sime, cũ gl. & ibi Bar. ff. qd vi, aut clã. & dicit Bar. in l. hostes, col. 1. ff. de ca. & postli. reu. copia iudicis deficiēte licitũ esse priuatis indicere bellũ p recuperatione rerũ suarũ. Et idē dicit Bal. i l. si qs ad se fundũ, C. ad leg. Iul. de vi. Et ob hac cãm passim ɔceduntr repsaliæ, q̃ sunt licitæ seruatis debitis solẽnitatib. de qb. p Bart. in suo trac. repsaliarũ. ¶ Vltra Abb. est alius casus in l. j. C. de fal. mone. alij casus enumerant in l. j & ij. C. qñ liceat sine iudi. se vindi. Alios casus enumerat Bar. in l. gñali. C. de decur. li. 10. Alios refert Spe. in ti.
90 de actio. §. j. ver. q vult. ¶ † Quarto q̃rit Abb. an psumat, q citatio fuerit facta de cõmissione iudicis, & ɔcludit q nõ. cum eo trãseunt *communiter* alij hic. sequunt Bart. & Legistæ in l. sciendũ, ff. de verb. obl. Et istã dicit cõem Aret. cõs. 33. incip. Cõsultatio, p mihi, col. antepe. Eã dicit cõem Fel. in ca. qm ɔ falsã, col. 4. j. de pb. Et sequitur Alex. ɔs. 123. inci. Viso pcessu, vol. 2. pbat, qa solẽnitas extrinseca nõ psumit, l. qcũque, §. fi. ff. de publ. & maxime si sit solẽnitas, q̃ hēat actũ pducere. gl. in l. 1. C. de fide inst. & iu hast. fis. li. 10. Et qa cessat ois psumptio solẽnitatis adhibita p iudicē, qñ in actis nõ repetiet solenitas enũciata, sm Inn. in c. cũ ad sedē, de testi. spo. & Ioan. And. in d. c. qm ɔ falsã, & Bar. in l. iu, q ad ciuilia, C. de appel. ¶ Amplia primò, ēt si Notarius in relatione nũcij enũciaret citationē factã fuisse de cõmissione iudicis, sm Are. in d. cõs. 33. ɔtrã tñ tẽpt in hoc ɔcludit Ang. in trac. malef. in verbo, iudex cõmis. ¶ Pro ɔcordia pōt distingui. Aut nondũ lata est snia, vel est lata, sed nondũ trãsiuit in rē iudicatã, & tũc pcedat opi. Aret. Aut trãsiuit in rē iudicatã, & tũc procedat opi. Ang. ita dstit. in Rom. cõs. 497 col. fi. p tex. in c. cũ inter, j. de re iud. S. dēducit, qa ɔ hãc distinctionē obstat vna vulgata deci. Bal. in l. 2. C. si ex fal. instr. quam approbant Lud. & Alex. in d. l. sciendũ, s. q nunq̃ ēt p cursũ mille ann. psumitur mãdatũ, qd ēt sequit Alex. ɔs. 1. in 4. parte. Defendendo dist. possumus dicere uerũ esse d. Bal. nisi in instro enũciatiue fuerit facta mētio de mãdato, tũc ɔcurrēte aliqua cõiectura psumit mãdatũ sm Dec. ɔs. 26. col. 4. i fi. Sic ergo i casu nr̃o, vbi cũ verbis enũciatiuis ipsius Notarij ɔcurrit trãsitus in rē iudicatã, p quã oia rite acta psumunt, d. c. cũ inter. q nota, quia vtilis limitatio ad d. Bal. ¶ Amplia & scdò, ēt si appareret de cõmissione iudicis in gñe, sed nõ in specie, cui nũcio esset facta, adhuc nõ psumeret facta illi, ēt si Notari⁹ hoc in relatione attestaret, sm Are. in d. ɔs. 33. ¶ Tertio amplia, ēt si nũci⁹ in relatione dicat se citasse de cõmissione iudicis, qa nõ credit ei, sm Spe. in ti. de citat. §. seqt. ver. sed nunqd creditur, & Bar. in l. 1. §. cura carnis. ff. de off. p̃fec. vrb. Et est ratio, q non credit ascribēti sibi auctoritatē, vel offiũ, l. omnibus, C. de testi. l. j. C. de mã. Priu. ¶ Lita primò, sm Abb. hic, nisi agat de modico pjudicio, & nũcius sit bonæ famæ. alle. Abb. glo. in c. ea nos, j. de his, q̃ fi. a præl. Sed aduerte, qa illa gl. *communiter* dãnat, nisi dixeris, q pōt saluari, vbi agit de modico pjudicio ecclia. sm Abb. hic. Et adde ibi, & bñ facit tex. i auc. nisi breuiores, C. de sent. ex brc. reci. cũ alleg. p Fel. in d. c. qm ɔ falsam. col. j. ¶ Lita & scdò, nisi esset ɔsuetudo i loco de nõ scribēdo cõmissionē iudicis, tũc psumeret ipsa cõmissio sm Innoc. in c. cũ parati, j. de app. Et iõ hodie parũ seruit ista commissio, qa de ɔsuetudine istes cõmissiones nõ restringunt in actis, sm Io. An. & Pan. in d. c. qm ɔ falsã. ¶ Lita & tertiò, nisi citatus cõparuisset, & nõ opposuisset de defectũ cõmissionis, tũc spõtanea cõparitio validaret citationē inualidã, sm gl. in l. 1. ff. de fer. de qua latius s. dixi.
91 ¶ † Quintò q̃rit Abb. an ista verba, nullus ei cõicet, importēt excõicatione, & ɔcludit q nõ. sequit Io. de Lig. d. Ant. & *communiter* alij, ex quo nõ improbar. rõ est, qa talia verba sũt apta importare aliã sniam, c. fin. de immu. eccl. i 6. sed aduerte, q ibi gñalr nõ denegat cõio, sed tñ qdã actus particulares interdicunt. ¶ Secũdò aduerte, q ista rõ nõ ɔcludit, q suprascripta verba nõ sint apta importare sniam excõicationis, sed bñ q sit dubiũ, dũ possint aliud importare. Scdu mouet Abb. qa p hæc verba nõ dr̃ obseruata forma: ɔsidera qd faciat ad ppositum, nã cũ dubitet solũ an ista verba importēt excõicationē, cætera psupponunt habilia, c. 1. de æta. & qualita. Idē finge seruatã solennitatē, de qua in c. 1. de sent. excõ. in 6. q talia verba sint plata in scriptis, & expssa causa, tunc ergo importabũt excõicationē. Præterea omissio formæ non vitiat sniam excõicationis, vt ipse Abb. concludit, Credo, q Abb. uoluerit dicere, si non sit seruata

seruata forma excõicationis, verba sunt dubia: sed si esset obser
uata forma, tunc ex obseruatione appareret de mẽte, q̃ iudex
vellet excõicare. Sed iterũ aduerte, q̃ forma, de qua in d.c.j.§.
q̃ referatur in scriptis, cõuenit ẽt alijs snijs, c.fi. de re iud. in 6.
Similiter forma, de qua in c.sacro, de sen.exc. videretur conue
nire alijs sententijs, iuxta tex. in l.ad peremptoriũ.ff.de iud. Er
go ẽt p obseruationem formę liquido nõ apparet de mente iu
dicis: & sic vides, q̃ cõclusio efficaciter nõ probatur. Cõtrariũ
tenet Dec. per duo fundamẽta. Primò, q̃a excõicatio dr̃ extra
cõionem positio, ſm Abb. in rub. j. de sent.exc. sed istud non
ob q̃a. arguit ab etymologia vocabuli affirmatiuè, qđ non licet
ut j. per Pan. ¶ Scđo, q̃a p alia similia verba profert' excõ. vt si
dicatur, cõio illi denegetur, c.epi. 11.q.3. vel a cõione hẽat extra-
neus, c.si diligẽti. j. de foro comp. vel a cõione remoueat'. c.2.
de statu monac. Adde, vel a cętu fidelium sit alienus, c.mona-
steria. j. de vita & hon.cler. & ante Dec. idẽ tenet Fel. in c.Ro-
dulphus.col.11.§.de sent.excõ. Quid tenendũ? teneo cum Ab.
ratio quia ista verba sunt ambigua, vt §.dixi, & probatur in l.hi
qui sanctã. C.de apostat. qui tex. nõ loquit' in exc. vt dicit Dec.
q̃a Imperator non hẽt ptãtem excõicandi, & iõ cũ sint dubia
in foro fori, sunt interpretanda q̃ nõ ligẽt. ſm Inn. in c.cũ tu. j.
de test. & ista est clara intentio Abb. ad oĩa §. allegata rñdetur,
q̃ ibi constabat de mente legis, vel hominis excõicãtis p ista
verba. intellige ergo conclũonẽ pcedere in dubio, secus si cõsta
ret de mente, & ptãte pferentis talia verba, q̃ vellet pferre ex
cõ. sniam, nã tunc verba deseruirent intentioni. c.2. requiris, j.
de app. l.cum virũ. C. fideicõ. Qualiter aũt dicatur apparere de
mente, habes duas coniecturas hic explicitas p Abb. Prima, si
talia verba fuerunt plata cum isto adiũcto. s. donec satisfactio-
ne pmissa fuerit absolutus, p istũ tex, Istã cõiecturã dãnat Dec.
q̃a absolutio pariter cõuenit alijs sententijs. Sed aduerte, q̃a in
alijs sentẽtijs latis ꝯ nõ satisfacientẽ, solutione tollit' obl'o sniæ
& debiti, Inst. quib.mod.tol.obl. in princ. Sed nõ tollit' vinculũ
excõicationis, c.cum desideres, in fi. j. de sen.exc. Iõ talia ver-
ba addita iuris ministerio verificant' in excõicatione: alias si in
telligeremus de alia snia, talis snia esset ꝯ ius. Scđa cõiectura, si
talia verba sint plata ab existẽte in apparatu excõicãdi. ex ap-
paratu. n. pmisso cognoscit', qđ sequit', l.fi.ff.de hęr.inst. & istud
sequũtur d. Ant. & Abb. in c. super specula, j. ne cle. vel mon.
Tertia coniectura põt dari, si iudex fuisset solitus excõicare p
eadem, vel similia verba. arg. l.si seruus pluriũ.§.fi.ff. de leg.j.
92 cũ concor. ¶ †Vlt. q̃rit Abb. qđ importet istud nomẽ, De quo-
uuldeo, & in expositione vagatur circa plura impertinẽtia: iõ
breuibus instabo. in quantum dicit, q̃ est nomen proprium, &
addit similia nomina, adde aliud simile nomẽ. s. Donadeus, de
quo in cũ Ioan. eremita. j. de fide instru. inquantũ dicit, quod
gloriãdum est de pulchro nomine, vt facit Accur. & Ioã. And.
Adde q̃ etiã d. Ias. in l.j. col. 5. ff. si cer. pet. & Fel. in c.2. col. 18.
& seq. §. de resc. dicunt, q̃ Inn. habuit significatũ in hoc nomi-
ne, q̃a fuit pater & organum innocẽtis veritatis. similiter Gre
gorius, qui interpretatur vigilans, & ideo suis vigilijs p doctri-
nam & compositionẽ Decretalium gregem suum optimè re-
xit, ſm Abb. in proœ. Decr. in verbo, Gregorius. & idem dicit
gl. de Bonifacio, q̃a bonũ opus fecit, illuminando ius nr̃m, ſm
gl. in proœ. Sexti. & audiui a Doctore meo Frã. de Are. iure me
rito Frã. noiari, q̃a suo ingenio ius francũ fecit a morsib. cauil-
lantiũ. iõ Card. in c.cum ſm, de præb. dicit, q̃ non posset esse
maior paupertas, q̃ de pulchris noibus facere inopiã: nam ex
turpi noie nascitur suspicio mala, ſm Ioã. And. & scrib. in cap.
grauis, de deposi. & iõ imputandũ est ei, q̃ ꝯfidit de hñte turpe
nomẽ, puta Belial, vt dr̃ in d.c. grauis, uel Mascarõ, c.per inqui
sitionẽ, §. de elec. Et refert Io. And. ibi, & Ias. in rub. sol. matr. q̃
pulchra noia etiam pretio nũmario essent emẽda teste Milan
tia uxore Io. And. & illud restatur Plutar. in lib. de liber. educã
dis, & ob hoc dñt quidã, q̃ Ioã. An. debuit erubescere allegan-
do auctoritatẽ uxoris suæ. sed istud non est incõueniens, q̃a So
crates, eximius philosophus, multa professus est se didicisse ab
Aspasia muliere, teste Leonardo Are. quẽ refert Barb. in d.ca.
grauis. iõ ego desiderans aliqñ procellosum iuris pelagus tran
quillari, desiderãs significatum in noie, filium meũ Tranquil-
lum appellari iussi. Successiuè dum Abb. prosequitur, an ualeat
argũ ab etymologia uocabuli: aduerte ad plura. Primò dũ di-
cit, q̃ non ualet in noibus proprijs. Istud intellige concluden-
ter, aliquam tñ suspicionem facit, per ea quæ §. dicit idẽ Abb.
alias esset sibi ꝯrius. Scđò intellige, q̃ non ualeat nec affirma-
tiuè, neq; negatiuè, aliàs dubitationẽ non hẽret, quia affirma-
tiuè ẽt non ualet in noibus affirmatiuus, ut j. dicit Abb. Scđò
inquantũ Abb. ꝯcludit, q̃ ualet argũ ab etymologia negatiuè
in noibus appellatiuis, quæ noiantur ab essentiali natura rei.
Dec. istud reprobat, quia esset quærere, utrum ualeret ex par-
te post, & ante non hẽretur certa doctrina. Sed tu aduerte, q̃a
argũ põt dupl'r considerari. Primo ad demonstrandã signific.
uocabuli: & isto casu in nominib. appellatiuis ualet ẽt affirma-
tiuè: nam si uolo demonstrare signifi. uerbi, mutuum, potero

arguere affirmatiuè, ut de se patet. Scđo põt cõsiderari ad de-
monstrãdum actum facti, quo noie ille actus debeat appellari.
exemplum, si uolo demonstrare quid importet actus traditio-
nis decem ducatorum, isto casu necesse est arguere ab etymo-
logia negatiuè: nã põt esse, q̃ sit actus donationis, & non mu-
tui, & isto casu necesse est disputare ex parte post, & ſm istum
casum loquitur Abb. ¶ Item inquantũ uult Abb. q̃ cõis usus lo
quendi præualeat propriæ significationi, unde Fel. post Abb. in
proœ. Greg. & in c.per tuas, col. 1. & sequ. j. de probat. Barb. &
alios in rub. ff. de no. ope. nunc. Scias tñ unum uerbũ notandũ,
q̃ uerba uulgariter prolata, & per Notarium in scriptis reda-
cta, debent intelligi ſm iuris interpretationẽ, & non ſm cõem
usum loquendi, ſm Bar. in l.si quis filiabus. §.1. ff. de test. tut. cu
ius dictũ sequitur Alex. cõs.2 col.9. & cõs.87. uol.2. istud dictũ
uidetur mihi durũ, quia Notarij sunt ut plurimũ lr̃arũ ignari,
& ideo eorũ uerba potius essent intelligenda ſm cõem usum,
q̃ ſm ius, cuius sciam nullam penitus hñt. & in ꝯtrium facit, q̃a
diuina scriptura redacta ad latinitatem recipit interpretationẽ
a cõi vsu, cap. maiores, j. de bapt. & si statuta Latinè edita reci-
piunt interpretationẽ a cõi vsu, ſm Pan. & Fel. in d. proœ. Gre-
go. Alex. & Mod. in d. rub. & Rom. ꝯs.4. & Pan. cons.74. col.4.
in j. parte. & Barb. cons.34. col.17. vol.2. cur non ẽt in istã No-
tariorum? Scias ẽt, q̃ alleg. cõem vsum, tenet' illũ probare, ſm
Ioã. de Anan. in c.1. de sagit. & Pau. de Cast. ꝯs.284. inci. Præ-
supposito quodã statuto, ſm antiquã impressionẽ. Alex. cõs.2.
col.8. vol.1. Adde, q̃ tenetur probare talẽ vsum fuisse tẽpore
ꝯditi statuti, al's probatio nõ ꝯcluderet, ſm Alex. i l.5. in prin.
ff. de ver. obl. & Fulg. cons.165. col.pen. Istud ẽt vr̃ alienum ab
oĩ ratione. finge statutum fore antiquissimum iã annis §.200.
editũ, q̃uo poterit tunc probare cõem vsum a prin. editi statu-
ti? iõ dic melius, vt per Soc. in l.Gallus, §.si eius, col.fi. ff. de lib.
& posth. Quòd sufficit probare cõem vsum sic fuisse per tantũ
tpis spatiũ, cuius initij memoria hoĩum non sit in ꝯtriũ: & ista
93 signa, quia de pane lucrãdo. ¶ †Successiuè circa noĩa verbalia,
iu quantum Abb. ꝯcludit, q̃ non dr̃ Doctor, eo ipso q̃ doceat,
sed requirit' ẽt q̃ fuerit graduatus optimorũ cõspirante cõsen-
su, p l.magistros. C.de pfesso. & med. lib.10. & ibi gl. enumerat
necessaria ad Doctoratũ. Hẽs ex istis verbis, q̃ duo requirũtur
ad hoc vt dicat' Doctor. q̃ legat, & hẽat insignia Doctoratus.
Adde, q̃ is qui non legit, non dr̃ propriè Doctor. ita Card. in
proœ. cle. col.3. & iõ Bar. in l.medicos, C.de prof. & med. deter-
minat, q̃ priuilegia illius l. solũ ꝯcessa intelliguntur Doctorib.
legentibus. Ego adderem aliud, s. q̃ bñ & vtiliter legat. nã Do-
ctor dẽt hr̃e peritiã docendi, facundiã dicẽdi, subtilitatẽ inter-
pretandi, vna cũ copia discernendi, l.j. C.de professo. q̃ in urb.
Constan. lib.12. p q̃ ita dicit Abb. in c. pposuisti, col.fi. j. de p-
bat. Sed quis est hic, & laudabimus eũ? & iõ Bart. dicit in l.2. C.
de profes & med. q̃ Doctor, qui non legit vtilr scholarib', põt
reprobari. ad qđ vide Fel. in c.ex lr̃is, §. de test. & in c. sciscita-
tus, col.6. §. de rescr. & Doctor, qui nescit legere, non dẽt hẽre
salarium, ſm Bar. i l.j. C.de anno. ciuil. li.11. & iõ priuilegia ꝯ-
cessa Doctorib. nõ cõpetunt Doctorellis qui nesciunt docere,
de quo p Fel. in c.1. col.2. de maior. & obe. & si vultis scire qua
liter debet se hr̃e Doctor in legendo, videatis Abb. & Barb. i c.
q̃tenti, §. de off. deleg. & Abb. §. in proœ. in prin. & Barb. in c. nã
ꝯcupiscentiã, col.4. §. de consti. possem plura ad ista §. dicta re-
ducere, sed resecãda sunt supflua per legentes, vt dicit Abb. in
proœ. ideo visis aliquib. de Doc. subijcienda sunt aliqua de scho-
94 laribus. ¶ †Et dum Abb. hic dicit, q̃ scholaris intrãs, non aduer-
tens, & nõ studens, nõ gaudeat priuilegio scholariũ. adde vltra
adducta p Mod. hic & p Ale. & Mod. i l. scriniarios, C.de test.
mili. q̃ istud firmat Albe. in l.nec non, ff. ex quib. cau. ma. Sed ꝯ-
trium tenet Bar. in l.j. C.de tyron. lib.12. vbi licẽt gl. ibi dicat, q̃
scholaris uagus nunq̃ efficiet' Doctor, tñ non perdit priuilegia
scholariũ. Quid tenẽdũ, vr̃ q̃ opi. Abb. sit verior, quia tex. i auc.
habita, C. ne fil. pro pa. concedit priuilegia, quia scholares facti
sunt exules amore sciæ, q̃a eorũ scia mundus poterit illumina
ri. cessante ergo cã, q̃ nõ studeant, dẽnt cessare priuilegia, l.Ti-
tia, §.vsuras, ff. de leg.2. Possent fortè ꝯcordari opin. distinguen
do, aut est oĩno vagus, & nihil studet, & isto casu pcedat opin.
Abb. quæ bñ probat' in c.gñaliter, 16.q.1. Aut non est oĩno ua-
gus, quia aliqualiter studet licẽt parũ, & isto casu pcedat opin.
Bar. & faciunt pro ista dist. q̃ dicit gl. in c.non oportet, el 2. de
consecr. dist.5. ¶ Adde secundò, q̃ scholares, q̃ non studẽt, non
debeant percipere fructus beneficiorũ suorũ, quos alias ex pri
uilegio in absentia perciperent, ſm Bart. in l.si quis Titio, ff. ex
quib. cau. ma. Et Albe. de Ros. in l.in ambigua, ff. de leg. probat
tex. in c.cũ ex eo, de elec. in 6. Sequestrati igit' ab oĩ negotio li-
terarũ studio adhærere debetis, si ad Doctoratus gradũ cõscen
dere exoptatis. ita vos admonet text. in l.milites, quem ibi ad
hoc no. Io. de Pla. C.de re mil. lib.12. ideo prouidi parentes, vo-
lentes filios proficere, eis tenue viaticum assignent, quia pecu-
nia est causa lasciuiæ, secundum Fulg. in l. cum filiusfam. viati-
95 cum, ff. si cer. pet. facit gl. in c.prophetauit. 1.q.1. ¶ †Itẽ probari

dicit, q scholaris i nhoneste viuens, nõ gaudet priuilegijs scho
larũ, l. per illud tẽpus, C. de Cur. & statio. lib. 12. istu ĩ sequun
tur ibi Io. de Pla. Card. post Io. de Ligna. i ꝑroe. Cle. solus De-
ci. ꝯdicit, q priuilegia cõcessa scholaribus nõ fuerũt ꝯcessa in
tuitu honestatis. & ob hoc infert, q scholaris tenẽs meretricẽ,
vel concubinã in domo, nõ perdit priuilegia, sed absit q istud
admittat, nec q credãt tñ licẽtię vobis concedi saluis priuile
gijs. Credo igit opi. Ab. veriorem. ad argũ rñdeo, q priuilegia
fuerũt cõcessa ob bonũ publicũ, vt scia scholariũ respublica bñ
guberneꝰ. d. auc. habita. Sed q̃ñ viuẽs inhoneste poterit sciam
ꝯparare: cũ scriptũ sit, q amat vitia, sciam scripturarũ nõ ama-
bit, sm Abb. in c. cum in iuuentute, ĩ. de presumpt. facit illud,

Non bene conueniunt, nec in vna sede morantur.
Maiestas & amor.

& illud, In os maleuoli nõ intrabit sapiẽtia. Nã qui Chrm dese
ruit. & vitia amplectiꝰ, sciẽ thesaurũ nõ inueniet, c. q scire, 26.
q. 2. cessante ergo cã. s. scia, q ꝑsumptiuè cessat in viuẽte inho-
neste, cessabũt priuilegia, vt s. dixi. Preterea scholaris ẽr docꝰ,
si malus sit, non ꝑsumiꝰ vtilis reipub. tanq̃ credatꝰ, q sit vsurus
scia in malũ, & iõ doctorari ꝓhibeꝰ. d. l. magistros, & no. in d.
96 c. ꝓposuisti, col. fi. ¶ † Itẽ no. q noĩa verbalia sonãtia in delictũ,
vnico actu verificanꝰ, vt ꝑuaricator, l. athletas. § itẽ ꝑuaricator
. ff. de infam. vt grassator, & venenator, l. capitaliũ, §. venenarij,
ff. de pen. vt expilator. l. j. §. expilatores. ff. de expila. & licẽt Ab.
loquaꝰ de noibus verbalibus tñ, tñ Lud. cõs. 304. in casu ꝓposi
tę ꝯsultationis, ponit clam i qbuscunq, noĩbus delictũ signan-
tibus, vt fugitiuus, leno, & similia, l. mariti. §. qui quęstũ. ff. de adul
te & ibi Bar. Sed in ꝯriũ vr tex. in c. vidua. 34. dist. vbi dr mere
trix, q̃ multorũ libidini patet, & sm D Præpo. & Arch. d. Illud
verbũ, multorũ, dẽt verificari saltẽ in tribus, & istud determi-
nat Soc. cõs 34. Visis testibus, c. 2. Sol. q̃dã sunt noĩa sonantia in
delictũ, q̃ denominanꝰ ab actu, & tũc sufficit vnicus actꝰ, vt ho
micidia, calũniator, & similia, ita ꝓcedat conclo. quędam sunt
noĩa, q̃ denoĩanꝰ ab effectu resultante ex actu, vt meretrix, quę
dr a merẽdo libidinis stipẽdia, sm Arch. in d. c. vidua, & tũc re
quirunꝰ plures. simile in fęneratore, qui nõ recte fęnerator ap-
pellatꝰ, si semel tñ fuerit fęneratus, sm Paris de Put. in trac. sin
97 dicatꝰ, in uer. ꝯhere, in uers. an officiales. ¶ † No. tñ q mulier,
q̃ vnũ solũ admisit, dr inhonestæ vitæ, sm Cępol. cõs. 58 Frã.
de Bissarijs. Et ista faciũt ad statuta. q̃dã sunt verba, q̃ denoĩan
tur ab exercitio seu vsu, & tũc talia verba reqrũt plures actus,
vt lusor, & aleator, sm Bal. in rub. de cõst. pecu. ad fi. Et inquan
tũ Abb. dicit q ista ꝯclo sallit in abigeo, intellige vt no. ĩ l. oues
. ff. de abig. inq̃tũ dicit, q fallit in plagiario. Istud reꝓbat Salv. ĩ
d. l. si abducta, & bñ p tex. in l. pen. C. ad leg. Flauiã de plag. & si
uis scire drĩam inter furẽ, & plagiariũ, uide gl. in l. 2. ff. de plag.
98 ¶ † Insup nota, q vna mercãtia nõ facit vnũ mercatorẽ, l. j. §. j.
ff. de trib. & ibi Bar. & latè Alex. & Aret. ĩ l. cętera. §. si. qs. ff. de
leg. j. & Fel. in proę. Greg. in verbo, Greg. col. fi. Tu dicas gñа-
lius, q noĩa significatiua alicuius officij, quod quis propria au-
ctoritate assumit, nõ verificanꝰ ex vnico actu, sm Bar. in l. ma-
riti. §. q questũ, ff. de adult. iõ Par. de Put. in loco prealle. dicit
officialẽ nõ posse puniri pęna statutaria, si tñ vnã mercantiam
fecit. intellige verũ, nisi ꝓcedat matricula, sm Bal. in d. rub. &
99 sequũtur Mod. hic. ¶ † Vltimò no. q mercator nõ appellatꝰ, ni-
si qui hẽt maiorẽ partẽ fortunarũ suarũ in mercibus. l. semper.
§. negotiatores. ff. de iure i. & ibi not. Bar. idẽ firmat Bar. in rub.
C. de naui. l. i. xj. & Alex. cõs. 108. in 4. vol. Abb. cõs. 78 col. 2. in j.
parte. Sed aduerte, qd tex. in d. §. negotiatores, nõ probat, q a lo
quitur in mercatore deputato ad succurrẽdã annonã Reipubli
Et ꝓpea volẽtes se excusare ab oneribus publicis, isto casu fa-
uor publicę vtilitatis, & natura mercimonij exigũtꝰ, q merca-
tor hẽat maiorẽ partẽ fortunarũ in mercibus. nec sic vr dicen-
dũ in alijs mercantijs. Possem in ista materia multa contexere,
solũ addas, q ex etymologia vocabuli, q̃ resoluit verbũ in pro
priũ significatũ, sm Bal. in c. j. §. si quis de menso. de contro. in
uest. mercator propriè dr, qui pro mercibus emendis & vẽdẽ-
dis vias facit ad alienas regiones, quasi mercium vector. E. ob
istã cãm (quia in itineribus, & in vecturis mercium magnis peri-
culis se subijciũt) inter miserabiles personas nuncupanꝰ, & ha-
bent omnia priuilegia miserabilibus cõcessa, sm Inn. in c. signi
ficantibus, de offi. del. & Fel. in c. cũ sit gñale, col. 6. ĩ. de fo. cõ-
100 pet. † Ex hoc infero, q mercatores nostri tporis, q stãt domi &
mutuant sub vsuris, nõ debent hre priuilegia mercatorũ, imo
dicit Bal. cons. 382. incip. In q. Martini, in 5. parte, q statim q̃
primũ, mercator mutuauit sub vsuris, statim cassatꝰ de matricu
la quantũ ad priuilegia, non quãtum ad odia. Opinio tñ vulgi
in ista materia est multum consideranda, l. sciendum. §. aliud,
ff. de ędil. edi. Et ex his ad laudem Virginis, cuius festũ heri ce
lebrauimus, vtiliter puto, q impositus sit finis huic Decret.

SVMMARIVM.

1 *Negotia ecclesiastica laicorũ prohibitione nõ obst. per prelatos ecclesia-rum, non per laicos, nec laicorum iudicio sunt disentienda.*
2 *Laici, qui sunt, & cur ita dicantur.*
3 *Hospitarij, templarij, & similes, an dicantur laici, vel clerici.*
4 *Iudex laicus habens clericum detentũ, non tenetur eum relaxare, nisi priꝰ facta fide de clericatu.*
5 *Argumentum a contrario non tenet, quando resultat prauus intellectus.*
6 *Tractare verbum, quid significet.*
7 *Argumentum ab ordine litera, an & quando sit validum.*
8 *Laici ecclesiastica negotia maximè spiritualia, nec principaliter, nec ministerialiter tractare possunt.*
9 *Imperator & eius Comites Palatini, an possint legitimare filiũ sacerdotis ad hunc effectum, vt succedat ipsi sacerdoti, & in eius hæreditate.*
10 *Laicus an possit esse tutor clerici.*
11 *Tutor, vel curator laicus si a iudice laico fuerit datus alicui minori, tunc et laico, an illo minore effecto clerico finiatur ipsa tutela, vel cura.*
12 *Laicus an possit esse arbiter in causis ecclesiasticis. nu. 13. & 14.*
15 *Consuetudo potest dare iurisdictionem non habenti.*
16 *Laicus an in causis spiritualibus interrogare possit partẽ, ad hoc vt si cõfiteatur possit super confessione procedere.*
17 *Laicus in causis spiritualibus, an possit cognoscere incidenter.*
18 *Laicus an possit cognoscere super causa spirituali, putà vsuraria, q̃ uertatur inter Christianum & Iudæum.*
19 *Clericus rõne rei sitæ sortitur forum ecclesiasticũ in loco, vbi res est sita.*
20 *Laicus an possit in causa reconuentionis cognoscere contra clericum.*
21 *Feudũ si fuerit a secularibus feudatarijs ecclesia donatũ, & postea inter prælatos, vel inter dominũ fundi, & ecclesiam vertatur, differẽtia, qs de hoc cognoscet, an Papa, vel Imperator.*
22 *Creditoris conditio ex persona hæredis non debet fieri deterior.*
23 *Episcopus executor datus ad distribuendũ bona inter pauperes põt conueniri tanquàm executor coram laico, coram quo pauperes et conueniri potuissent. & nu. 24.*
25 *Iudex laicus, an sit iudex competens contra laicum fideiussorem clerici.*
26 *Iudex secularis, an possit cognoscere de cã falsi testimonij, quod clericus deposuit coram eo.*
27 *Iudex secularis, an possit compellere clericum ad perhibendũ testimoniũ coram eo.*
28 *Laicus an possit cognoscere in possessorio.*
29 *Seculares nitentes cognoscere de causis eccl. qua pœna puniri debeant.*
30 *Abbas, an veniat appellatione prælatorum.*
31 *Abbatia an connumeretur inter maiores dignitas, an inter inferiores.*
32 *Prælati eccl. pp prohibitionem laicorum non debent dimittere iustitiam.*
33 *Arbiter non arbitratur iure proprio sicut nec delegatus.*
34 *Episcopus an possit delegare causas ecclesiasticas laicis.*
35 *Substitutus non potest esse is, qui non potest esse principalis.*
36 *Papa non potest derogare priuilegio fori concesso clericis.*
37 *Laicus in causis spiritualibus, an possit esse delegatus simul cum clerico.*
38 *Laicus de mandato Abb. an possit aliquem recipere ad professionem.*
39 *Laicus de mandato Episcopi, an possit ponere clericum ad torturam.*
40 *Papa an possit causas spirituales laico delegare.*
41 *Statutũ puniens præsumentem turbare possessorem in sua possessione, an hẽat locũ, in laboratoribus, qui nomine alieno turbãt laborãdo in possessione alterius.*
42 *Statutũ, vel lex pœnalis, loquens per verbum, præsumpserit, an includat contrauenientem legi, vel statuto per ignorantiam.*
43 *Prælati an teneantur delegare causas ciuiles laicis.*
44 *Prælati an teneantur delegare causas ciuiles criminales laicis.*
45 *Prælatus si procedat in causa sanguinis, an valeat processus.*
46 *Prælati an possint esse delegati laicorum. & nu. 47.*
48 *Clericus dele. laici ad vnam causam, an ea expedita possit aliã assumere.*
49 *Laicus in causis eccl. an possit esse procurator clerici, & sindicꝰ ecclesię.*
50 *Laicus an possit constitui procurator ad eligendum prælatum.*
51 *Laicus an possit esse procurator ad negotia spiritualia extraiudicialia.*
52 *Laicus an possit esse administrator generalis ecclesię, putà œconomus.*
53 *Laicus an possit esse fabricerius in ecclesiis.*
54 *Laicus an possit constitui procurator ad vendendum vnam rem ecclesię.*
55 *Laicus an possit colligere oblationes spirituales.*
56 *Laicus an possit esse Vicarius Episcopi.*
57 *Laicus an possit esse assessor iudicis eccl. Et quid in Doctore iuris ciuilis tantum nu. 58.*
59 *Ecclesiasticus an possit esse laici assessor.*
60 *Laicus an possit esse Notarius in causis ecclesiasticis, maximè spũalibus, & num. 61.*
62 *Laicus, an possit prædicare.*
63 *Prædicans sine licentia superioris est excommunicatus.*
64 *Clericus coniugatus, an possit esse delegatus Episcopi in causa falsi criminali contra clericum.*
65 *Clericorum consensus, an requiratur in casibus in quibus põt episcopus causas ecclesiasticas laicis delegare.*
66 *Laicus an possit esse rector hospitalis.*
67 *Laicus an possit esse custos ecclesiæ, seu altaris.*
68 *Laicus an possit habere pensionem super beneficio ecclesiastico.*
69 *Laicus an possit habere præbendam. Et an possit propria auctoritate conferre capellam, quam erexit in sua domo, vel castro.*
70 *Laicus an in casu necessitatis possit de spiritualibꝰ negotijs se impedire. Et cũ tẽpore necessitatis laicus possit baptizare, an cessante necessitate sit postea recurrendum ad sacerdotem pro baptismo.*

Clericus

71 *Clericus constitutus in mortis articulo potest examinari in test. coram iudice laico sine superioris licentia.*
72 *Moriens si in instante mortis periculo, amisso vocis officio, signa contritionis coram laicis fecerit, communis gratia ei non est deneganda.*
73 *Laicus an priuilegio Papæ possit spiritualia negotia tractare.*
74 *Papa an possit vni clerico concedere, quod non teneatur dicere horas.*
75 *Laicus an possit pscribere iura spūalia, putà ius cōferēdi, vel eligēdi, decimādi, saltem spatio tanti tpis, cuius initij memoria non habeatur.*
76 *Iudex secularis an possit cognoscere de controuersia decimarum inter laicos in casibus, in quibus laicus de iure possidet decimas.*

DEcernimus. ¶ Diuidit, & sūmat cōiter,
vt hic p Abb. Sed qa Barb.
mordet istud sūmariū, & ipse ponit aliud plixi⁹
1 ī isto tex. iō ego sūmo sic. Negotia ecclesiastica
laicorū prohibitione nō obstāte per platos eccle
siarū, nō p laicos, nec laicorū iudicio sunt discutienda. In tex.
ibi, decernimus, exponas, i. declaramus: nā antea idē statutum
erat, vt patet in iurib. alle. in gl. & sic nota, q verbū, decerni-
mus, nō est semp noui iuris pmulgatiuū. ad idē text. in ca. ad
audientiā, & ibi no. Host. & Car. j. de cle. nō resid. rīr tñ deno
tat ius nouū fm gl. in cle. p līas, de pbē. & in cle. 2. de reb. eccl.
nō alie. & in cle. fi. de æta. & qual. & ī cle. 2. de appel. & j. Pan.
2 ad fi. ¶ † In tex. ibi, vt laici, qui sint laici, & quare ita nominen-
tur, declarat tex. ī c. duo sunt, 12. q. 1. Sed hic cadit dubiū an cleri
ci ɔiugati ī casu huius tex. sint reputādi clerici, vel laici. vr q
dēant numerari inter clericos, p illud qd dicit Io. An. ī c. Ioā.
j. de cler. ɔiug. vbi vult, qd statutū excōicās certo casu laicos
nō icludat clericos ɔiugatos. ¶ Scdō facit, qd dicit Abb. ī c. 1.
de vita & hon. cler. vbi vult, qd ille text. phibēs laicos stare in
choro, vel intra cācellos altaris dū officia celebrant, nō cēset
excludere clericos ɔiugatos. Contrariū credo verius, quia cā
phibitiua, q̄ assignabo j. in 3. not. militat ēt ī clericis ɔiugatis
& quia excepto priuilegio fori clerici ɔiugati reputant puri
laici, ca. vnico, de cler. ɔiug. in 6. Et de hoc est tex. in c. 2. j. de
cle. ɔiu. Nō obst. s. allegata, qa loquunt ī odiosis, sed dispō hu-
ius tex. est merè fauorabilis, & fauore ecclīarū introducta, vt
3 j. patebit. ¶ † Scdō dubitat, an hospitalarij, tēplarij, & stes, di-
cant laici vel clerici? vr q sint clerici, quia sūt Deo deuoti, d.
c. duo sūt. Cōtrariū vr determinare Inn. ī c. 1. de cele. mis. Pro
ɔcordia distinguas, vt p d. Præpos. in c. mulier. 23. dist. & put
4 hr in decis. Tholo. decis. 8. ¶ Tertiò dubitat, † an in dubio pre-
sumat laicus, vel clericus. Inn. in c. sup his, de accus. in fi. deter
minat, q in dubio quilibet psumat laicus, & iō dicit, q exci-
piēs ɔ electū, q nō sit clericus, hēt intentionē fundatā. sequit
Abb. ī c. bonæ, 1. col. pe. s. de ele. & ī c. 1. col. 1. j. de lit. cōt. & in
c. qm ɔ, j. de pba. assignās rōnē, quia de pmotione ordinum
dēt fieri scriptura, c. legū, 2. q. 1. & j. de cleri. peregr. p totū. &
vbi nō apparet scriptura, psumit, q act⁹ nō fuerit celebratus,
d. c. qm ɔ. idē tenet Car. ī c. ppēdimus, 13. char. j. de sent. excō.
& Dec. ɔs. 125. inc. In cā expoliationis. quia qualitas clericat⁹
nō inest a nā, & pbat p tex. in c. cū ideo, s. de elec. & in c. ex
līis, s. de trāsla. iō iudex laicus hñs clericū detentū nō tenetur
eū relaxare, nisi facta fide de clericatu, fm Fulg. ɔs. 120. incip.
Præsuppositis statutis, & quali dēat pbari iste clericatus, q̄tū
ad hūc effectū, optimus est tex. in c. si iudex laic⁹, de sent. exc.
in 6. ¶ Sed corā quo fiet hmōi pbō? *communiter* Doc. ī d. c. si iu
dex laicus, tenēt, q fieri dēt corā ecclesiastico, sequit Bal. in l.
si qua p calūniā, C. d epi. & cle. & Fulg. ī d. ɔs. 120. Qd ita, nisi
sit ɔtrouersia de habitu clericali tm, tūc talis cognitio spectat
ēt ad laicū, fm Gui. Pap. q. 138. & vltra eū idē voluit Gemi. in
c. 1. j. de cler. ɔiu. in 6. & Soc. ɔs. 112. col. 3. in 1. parte. Declara
ēt, vt in dec. Thol. deci. 104. & 117. ī gl. Qualr aūt, & qūo pos-
sint pbari clericat⁹, & ordinū collatio p testes, nō determino,
qa qō pēdet de facto. videatis Fel. in c. cum cām, col. 3. & in c.
Alb. col. fi. j. d testib. & Ge. ɔs. 91. ici. Premitto, q possessoriū.
An aūt līæ bñficiales enunciātes ordines fidē faciant, videas
5 Abb. & Fel. ī c. nōnulli. §. sūt & alij, col. 4. de resc. ¶ † In tex. ibi,
ecclīastica negotia. Ergo a ɔrio secularia laici poterūt tracta-
re. Sed ɔ, inter secularia ɔnumerant ebrietas, & alearū vs⁹, &
sīlia, c. 1. j. ne cler. vel mon. & tñ ista nō vūt ɔcessa laicis, vt ī
tit. de alea. p totū. ergo nō tenet argm a ɔtrio, qū resultat prau⁹
intelłs. tex. est hic, & allegat gl. ī l. ɔuēticula, C. de epi. & cler.
vel dīr negotia secula. & negotia ecclīastica possūt tripłr cōsi
derari, vt p Abb. ī rub. j. ne cler. vel mona. & capiendo 2. & 3.
mō, ɔrīū nihil obst. hic. n. verbū, negotia ecclīastica, dēt expo
ni, idest, iudicia, seu causas rerū ecclesiasticarū, pbat, quia ne-
gotiū pprie dr in causis, negotiatio in cōmercijs, ca. forus, de
verb. sign. ¶ Et quia dēt exponi fm nām tit. iuxta l. Imperato-
res, ff. de in diē addi. ita vr exponere iste tex. ī uerbo, ecclesia-
6 sticā iustitiā. ¶ † In tex. ibi, tractare, pōt exponi, idest ɔsulere,
ut in l. si auia, C. de inge. & manu. ibi, si cum petitionib. tracta-
tum habuisses, & fm Bal. exponit, id est ɔsilium. & ex hoc ha
bes hic tex. q laicus non pōt esse assessor in causis ecclesiasti-
cis. ¶ Secūdo pōt resolui, deēt examinare, & uotū dare, c. nul.
j. de his quæ fiunt a præl. cum glo. & fm istum sensum vr hic
esse tex. q laici non pñt dare vocem, nec interesse in tractati-
bus, qui fiunt a vendōne rerum ecclesiæ, q probatur in c. bñ
quidē, 96. dist. ¶ Tertiò pōt iterpretari, i. custodire, l. elegāter.
§. pe. ff. de pig. act. & fm istū intelłm hēs hic tex. q laicus non
potest esse sacrista, nec œconomus rerum ecclesiasticarum.
¶ Quartò pōt intelligi, i. colloquium hēe, c. fi. & ibi Fely. j. de
proba. vñ vulgo dr, multa tractant quę nō ɔcludūt, l. si volun
tate, C. de resc. vend. c. 1. de reb. eccl. non alie. in 6. testes de-
ponentes de tractatu nihil probant, fm Alex. ɔsi. 13. col. pen.
& ɔs. 28. col. 2. vol. 1. & Dec. 135. col. 5. & 159. col. 4. & fm istā
expositionē hēs, q clerici de negotijs ecclīasticis non debēt
hēe colloquiū cum laicis, quia posset laicus cōfabulādo puer-
7 tere eorū iudiciū. ¶ † In tex. ibi, psumant, sonat in malam par-
tē. & iō glo. exponit sua auctoritate, de pprietate & nā huius
verbi, psumere, dicā j. post Abb. in tex. ibi, Archiepi. aliqui li
bri hñt archidiaconi. fm primam līam hēs notare, q non va
let argm ab ordine līæ. & ad hoc no. istū tex. Soc. ɔsi. 9. col. 5.
in 1. parte. Sed intellige vt pcedat, qñ talis ordo ponitur exē-
plificatiue, vt hic, & ita declarat Car. in l. obłonū substantia. §.
fi. ff. de act. & obli. & ad hoc adde tex. in c. cū in cunctis, §. infe-
riora, s. de elec. fm verò aliā līam hēs, q Abb. est dignior ar-
chidiacono, qd non pbatur isto tex. stantib. prædictis, de quo
8 latius j. dicam ¶ † Nota j. fm Abb. q laici negocia ecclesiasti
ca maximè spūalia tractare non pñt principalr nec ministe-
rialiter, idest, nec iure pprio, nec ministrando consiliū, vel au
ctoritate. & rō multiplex, prima qa q vni creditū est, alius nō
debet subtrahere, ne pmiscuis actibus rerū turbent officia, l.
ɔsulta diualia, C. de test. ¶ Scda, quia nō est cōcedenda auto-
ritas impetrandi his, quos obsequendi manet necessitas, c. ec
clesia S. Mariæ, s. de ɔstit. c. cū laici. j. de reb. eccl. non alie. &
quia indecorū esset laicos iudicare clericos, c. in noua, 16. qō.
vlt. & qūo qui reb⁹ humanis psunt, de his per quos diuina mi
nistrant, iudicare præsument? ca. denique. 96. dist. Alia rō fuit
pp suspicionē. sunt. n. laici oppido infesti clericis, c. laicos, 2. q.
7. c. laicis de immu. eccl. in 6. & iō dr, q de ecclesia malè iudi-
cat, qui q̄rit iudiciū laicorū, c. placuit, 11. q. 1. Et in spūalib. est
alia rō fortior, qa laici sunt incapaces spūalium, c. Mediolan. ca.
sacrosancta. s. de elec. & ppea tex. dicit maximè in spūalibus.
iuxta istud no. de pluribus dubitatur. Primò, nunquid tex. p-
cedat in Imperatore, vr q non, qa Imperator est cōstitutus a
Deo in terris oium magister, auc. habita, C. ne fil. pro par. Est
enim Imperator Dei Vicarius fm Bal. in l. j. C. de iur. aureo.
annu. & dr Dei Legatus & Procōsul, vt per Cur. ɔs. 65. col. 6.
Contrariū est verius, fm Abb. in d. c. ecclesia S. Mariæ, i 3. no.
p illū tex. Et ita tenet Dec. ɔs. 170. inc. Viso themate, in fi. vbi
decidit, q Impator nō ōr formare inqtionē de vsuraria pra
uitate ɔ aliquē. hac rōne Imperator nō dēt interesse in Conci
lio gñali clericorū, c. cū ad verū, 96. distin. Pan. in c. cū M. in 4.
col. s. de ɔsti. hac rōne Imperator non pōt alicui cōcedere pri
uilegiū fori ecclesiastici, fm gl. & Abb. in c. nuper nobis, j. de
testib. Ad ɔrīū rñdet, q est Vicarius Dei ī tpalib. & pphanis,
nō ī ecclesiasticis, maximè spūalibus, c. nouit, vbi Abb. ī 7. no.
j. eo. c. certū, cum gl. 10. dist. & lepra percutit Imperator, si ec
9 clesiastica tentet vsurpare, c. Imperiū, ea. dist. ¶ † Scdō dubita
tur, an iste tex. pcedat ēt in negotijs ecclesiasticis, quæ expe-
diunt per viā voluntariæ iurisdōnis, vr q sic, nam Imperator
& eius Comites Palatini nō pñt lrīmare bastardos ad spūalia.
fm gl. in c. 1. 10. dr Pan. & alios, in c. p venerabilē, qui fil. sint
leg. nec quo ad feuda ecclesiastica, vel emphyteusim ecclesia
sticā. vt dixi s. in rub. fortius nō pñt lrīmare clericū ad tpalia,
putà ad hīditatem paternā ēt pre ɔsentiente, fm Dec. consi.
150. p totū. & licèt possint legitimare filiū sacerdotis, fm Io.
And. & Car. in d. c. per venerabilē, & Cald. cōs. 3. sub rub. qui
filij sint legi. & Bal. in l. qui ɔ, C. de nup. Pau. de Cast. in l. si qs
posthumos, ff. de li. & posth. & in ɔs. 225. inc. Notandū est, fm
antiquam impressionē. tñ non pñt lrīmare filiū sacerdotis ad
effectū, vt succedat ipsi sacerdoti, & in eius hīditate, fm Soc.
cōs. 65. inc. Super pposita q. in 3. col. in 3. parte, qa nullam hñt
iurisdōnem in patrem sacerdotē, nec in eius hīditate. Est ve-
rū, q in hoc ide Soc. vr ɔriari in l. Gallus, ī §. forsan, in fi. ff. de
lib. & posth. Et ɔrīū visus est tenere Bal. cōs. 363. in 2. Quærit,
vtrū filius, in 5. parte. Contrariū in principali dubio vr dīm,
qa iudex laicus pōt interponere decretū suum in emancipa-
tionibus clericorū, fm Rot. deci. 7. in isto tit. q̄ sequit Gemi.
in c. fi. §. j. eo. titu. in 6. ¶ Ad aliud tenendo aliā partem, rñdet
Dec. in d. cōs. 150. col. 3. q emācipatio est actus pris & nō iudi
cis. Ista soło in proposito non vr tuta, qa respū decreti nō pōt
negari, qn sit act⁹ iudicis. Et si dicat interponit sup actu pris.
Aduertat, qa emācipatio vr act⁹ cōis pris & filij. requiritur em
cōsensus vtriusq;, l. iubemus, C. de emā. lib. Et ppterea vr po-
tius adeūdus iudex filij patiētis, q̄ pris agētis, vt dicim⁹ ī ɔten
tiosa iurisdōne, c. si clericus laicū, j. eo. j. l. iuris ord. C. de iurisd.
om. iu. istd valde strigit ɔ Dec. nisi dicam⁹, q ī volūtaria iuris

dictione ꝯtéplamur poti⁹ psonã agẽtis, qđ ego d. mõstro Nã
si laicus donet clerico, iudex laicus insinuabit talẽ donõnem:
si verò clericus donet laico, iudex ecclesiastic⁹ insinuabit. Si-
militer si laicus minor velit alienare in laicum ꝓhibita bona
alienari sine decreto, iuxta tit. de reb. eor. ꝑ totũ, isto casu iu-
dex laicus interponet suũ decretũ: si verò clericus minor ue-
lit alienare in laicũ, tunc ecclesiasticus iudex authorizabit ip-
sam alienationẽ. ita determinat Soc. in c. 1. in 18. fallẽ. ĵ. de fo.
cõpet. Et ex istis infertur, q̃ si pr̃ emancipasset clericũ & filiũ
laicũ, tũc iudex ecclesiasticus deberet authorizare ipsã eman
cipationẽ & ita debet intelligi Rot. quæ oĩa bñ signa, qa quo
10 tidiana. ¶ † Scđó in ꝯtrariũ facit. qđ decidit Bal. cõs. 40. in 3. par.
vbi tenet, q̃ laicus pot esse tutor clerici duabus rõnibus. Pri-
mó, qa clericus põt esse tutor laici. ca. puenit, 86. d. st. ergo idẽ
eꝯ. Scđo, quia clericatus tetorquere ꝯ i od. ũ ꝯl. qđ lauore, C.
de legi. Si ergo laicus põt esse tutor clerici, a fortiori ẽt iudex
in dando tutorẽ Ad istud põt rñderi, q̃ non est verum per il-
lum tex. Nã tutor datur psonæ, insti. qui testa. tut. dari poss. §.
certę rei, & laici sup psonã clerici nullã hñt ptãtem. Et ꝯtrũ
tenet Dec. in alle. ꝯs. col. pen. & Maria in c. 1. in 21. ampl. ĵ. ti-
tu. 1. & q̃ laicus nõ possit dare tutorẽ clerico, tenent Ancha.
& Gem. & Perus in c. si §. 1. de iud. in 6. Quæ decisio ẽt proce-
deret non obst. q̃ laicus possit esse tutor clerici, nã laicus põt
esse procurator clerici, & syndicus ecclesiæ, c. 1. š. de procur.
& c. 1. š. de syndi. & tñ nõ põt esse iudex. Itẽ laicus põt esse ho
spitalarius, vt š. diximus. nõ tñ sequit᷑, ergo põt ꝯstitui rector
hospitalis a iudice laico, & iõ tenet dec. Bal. q̃ laicus possit eẽ
tutor, & ꝓbo, quia laicus datus tutor clerico a lege vł a pr̃e in
testõ, dẽt confirmari, ſm Gem. i d. c. si. §. 1. ¶ Si ergo laicus p̃t
esse tutor lĩtimus vel testamẽtarius. eo. mõ poterit esse datiu⁹,
cum nulla subsit rõ diuersitatis. Tertiò in ꝯtrium facit, quia iu
dex laicus põt dare curatorẽ clerico, ſm Rot dec. 204. incip.
Clericus. Solu. procedit illa decisio in casu suo tñ, s. qñ lis pen
det corã laico, iuxta tex in c. si clericus laicum, ĵ. tit. ĵ. tunc. n.
clericus subijcitur iurisdĩoni laicali in cã principali, & ꝑ ꝯñs ẽt
in accessorijs, & sic in decernendo curatorẽ, intellig. talĩã de-
cis. Peru. in d. §. 1. & bñ probat᷑ in l. fi. §. 1. C de adm. tut. vbi de-
terminatur, q̃ iudex causæ principalis est ẽt iudex in dãdo cu
ratore. Sed iudex laicus, excepta lite corã eo vertente, nõ pos-
set dare curatorẽ gñalem ad alias lites ipsi clerico, ſm Oldra.
ꝯs. 59. Verti᷑ in dubiũ & Soc. in d. c. 1. in 17. ampl. ¶ Iuxta prę
11 missa † suboritur alia dubõ. Pone, q̃ a iudice laico fuerit datus
tutor, vel cura. laicus alicui minori tũc ẽt laico. An illo mino
re effecto clerico finiatur ipsa tutela, vel cura, & sic dãdus ali⁹
tutor, vel curator clericus, vr̃, q̃ sit extincta tutela, vel cura,
quia res deuenit ad eum casum, a quo incipere nõ poterat, l.
inter stipulantẽ, §. sacrã, ff. de verb. obli. In ꝯtrũ facit, qa tutor
laicus, vel curator lĩtime ꝯstitutus ꝯfirmandus venit ab eccle
siastico iudice, vt š. dixi, & istud puto verius p illud, qđ dicit
12 Bar. in l. impuberi, ff. de tut. & cur. da. ab his. ¶ Tertiò † dubitat᷑,
an iste tex. ꝓcedat in negotijs ecclesiasticis expediendis per
viã simplicis notionis & sic q̃rit᷑, an laicus possit eẽ arbiter in
causis ecclesiasticis, vr̃ q̃ nõ per tex. istũ in verbo, tractare, qđ
ꝯuenit arbitrio. Sol. q̃ i causis spũalibus clarũ est, q̃ laicus nõ
põt esse arbiter, c. cõtingit š. de arbi. Sed hic q̃rit᷑, an saltẽ pos-
set esse arbiter in causis spũalib. vna cũ clerico, vr̃ q̃ non per
tex. in l. Pedius, ff. de arbi. in ꝯtrũ est tex. in c. p tuas, s. tit. prox.
Ad tex. in l. Pedius, rñder ibi Abb. quæ forũ licet *comm.* tenent,
nõ tñ transit sine scrupulo, vt ĵ. dicã. Iterum dubitatur, an eo
casu, quo factũ esset cõpromissum in solum laicũ de spũali, &
tpali, vitietur cõpromissum in totum? vt qõ habeat dubium,
sciẽdũ est, q̃ clerici de rebus suis ꝓprijs pñt cõpromittere in
laicũ sine ꝯsensu sui epi, ſm gl. in c. si diligenti de fo. cõpe. &
probat᷑ in auct. licentiam p̃sbyteris, C. de sacros. eccl. & sic de
rebus tpalibus suæ ecclesiæ in casibus permissis pñt compro
mittere in laicum, vt est tex. in c. exposita. š. de arbit. nã tex.
procedit ẽt sine cõsensu sui Epi, ſm d. Io. Bap. generum Bart.
in trac. de arbi. in 4. li. 115. Ad q̃sitũ mõ rñdendo, vr̃ q̃ vitiet᷑
in totum, quia i spũalibus vtile p inutile vitiatur, vt in sili ca-
su cõsuluit Gem. ꝯs. 32. inci. Pro examinatione prædictorum,
col. fi. vbi ꝯcessio capellæ maioris cũ sepultura facta per epm
in laicũ, in totũ est nulla, qa iuspat. in ecclesia ꝯsecrata nõ põt
cõcedi laico, ſm gl. in c. piæ mentis. 16. q. 7. & licet sola sepul-
tura cõcedi posset tñ, quia cõcessa cũ capella prohibita ẽt con
cessio sepulturæ vitiatur, &c. Sic ergo dđm in casu nro, sed
istis & silibus nõ attentis, credo q̃ sustineat᷑ cõpromissum q̃-
tum ad tpalia, per tex. in c. cum tpe. š. de arb. & ibi no. Abb. q̃
tot sunt cõpromissa, quot res, & iõ in separabilibus vtile p in-
utile non vitiat᷑, l. 1. §. si stipulãti. ff. de verb. obl. ad deci. Gem.
rñdet᷑, q̃ loquitur in indiuiduis rõne dependentiæ. iuxta tex.
in l. 1 & 2. ff. de pecu. leg. erat n. in casu illo sepultura cõcessa
accessoriẽ, & iõ vitiato principali, vitiatur accessorium, l. cum
13 principalis, de reg. iu. ¶ † Quarto dubitatur, an laicus possit es-
se arbitrator in causis spũalibus. vr̃ quòd non per istum tex.
in verbo, tractare, maximè ſm vltimam expositionẽ. Scđó ra
tione incapacitatis. Tertiò, qa de spũalibus nõ põt transigi, ca.
super eo, š. de transa. ergo nec cõpromitti, quia cõpromissum
in arbitratorẽ nihil aliud est, q̃ quædã transactio, ſm Doct. in
auc. si verò ꝯtigerit, & i corpore, vñ sumitur, C. de iud. Quar-
tò, qa rõ assignata in d. c. ꝯtingit, qa non decet vt laici in spũa
libus arbitrent᷑, militat ẽt i arbitramẽto, & ita firmat ibi Abb.
& Ro. in l. Titia, sol. mat. & ꝯs. 299. inci. In proposita consulta
tione. loquens in cã matrimoniali. seq̃tur Barb. hic. Istis non
obstã. *communis* opi. est in ꝯtrium ſm Mod. hic allegantes Spe.
in tit. de arbi. §. restat, ver. qđ de snia. Sed certe Spec. ibi sentit
oppositũ, dũ dicit in iudicẽ tñ posse cõpromitti vt in arbitra-
torẽ, ita q̃ iudicet ſm ius in causis spũalibus & quãtũ ad expẽ
sas, & reliqua arbitramenta. Pondera ipsum velle, q̃ compro
missum fiat in iudicẽ, ergo i ecclesiasticum, q. alias eẽt iudex.
& isto mõ vr̃ loqui Host. in c. exhibita, ĵ. de rer. permu. Item
pondera dũ dicit, q̃ dẽat iudicare ſm ius, ergo nõ erit arbitra
mentũ. Ad idẽ alle. Ang. ꝯs. 34. inci. In hac cã, qui loqtur in cã
decimarũ, & in ꝯs. 98. qui loqtur in cã vsuraria. Alex. cõsil. 91.
Visis actis, vol. 2. q. ẽt loqtur in cã vsuraria. Ro. ꝯs. 173. q. loqui
tur indistin. Alc. & D. Ias. in d. l. quoties, vbi ista & alia addu-
cũt. Fel. i c. cũ sit gñale, col. 4. ĵ. ti. ĵ. Pro ista opi. duo adducunt᷑.
Primò laicus põt de plano p viã ꝯfessionis in spũalibus proce
dere, ſm Spe. in tit. de ꝯuen. & recõuen. §. nunc dicamus. ver.
sed nũq̃d. ergo ẽt dẽt posse cognoscere per viã amicabilis cõ-
positionis. Scđ ꝯsidera, q̃ si ꝯstat de ꝯuẽtione, nõ est cogno-
scere, sed cognitũ exequi, l. ꝓinde, ff. ad leg. Aq. arbitrator aũt
cognoscit p viã ꝯdictionis. ergo de vno ad aliũ non recte in-
fert᷑. ¶ Præterea nõ ꝓcedit. ita q̃ iudex laicus possit super tali
ꝯfessione principali pronũciare, vt ĵ. dicã. Scđo laicus põt co
gnoscere de causis spũalibus, vbi sũmariè procedit᷑, ſm Spe i
tit. de primo decreto, §. restat. ver. qđ de actione. quẽ sequitur
Bal. in auc. ei q. durat, C. de bo. auct. iud. poss. col. 8. istud ẽt nõ
me mouet, qa deci. Spe. reprobat᷑ per Io. An. in addi. Spe. in ti.
qui fi. sint leg. Alex. in d. l. Titia, per Mod. hic. & Fel. in d. c. cũ
sit gñale, col. 3. Quid tenendũ? crederẽ saluo iudicio meliori,
quod in causis spũalibus, in q̃bus est licita trãsactio, possit cõ-
promitti in laicũ arbitratorẽ, aľs nõ: iõ infero, q̃ in cã matri-
moniali nõ possit fieri cõpromissum ẽt in clericũ arbitrato-
rẽ, quia in ea nõ valet trãsactio, c. fi. š. de trans. l. 3 quæcunque.
ff. de iureiu. Et si dixeris, imò valet trãsactio, qñ stat pro mr̃i-
monio, ſm Bar. & gl. & alios in l. fi. C. de trãsa. rñdeo, quod va
let in vim noui ꝯsẽsus, nõ quòd faciat retro fuisse mr̃imoniũ,
quod nõ erat. & in istis terminis loq̃t Rom in d. l. Titia. & in
d. ꝯs. 99 imò cã mr̃imonialis non põt cõpromitti in arbitrũ
ẽt clericũ, tex. est in c. cã, š. de in inte. resti. Sñr i causa mr̃imo-
nij spũalis nõ valet trãsactio, ne detur vitiosus ingressus, cap.
ꝯstitutus, š. de trãsa. iõ non valebit cõpromissum in arbitrato
rem: verum super decimis præteritis vel ẽt futuris, in præiudi
cium transigentiũ, tenet transactio, c. ex multiplici, ca. sugge-
stum, cum si. ĵ. de deci. & in c. veniens, š. de transa. ideo super
illis valebit cõpromissũ i laicũ. Et i istis terminis loq̃t Anch.
in d. ꝯs. 34. Sñr sup vsuris p̃teritis valet trãsactio, & iõ valebit,
cõpromissũ in aliquo, ſm Pan. i d. c. ꝯtingit, š. de arb. & i istis
terminis põt ꝓcedere cõs. Anch in d. ꝯs. 98. & Ale. i d. ꝯs. 92.
14 ¶ † Tenẽdo istã distĩonem, nõ obst. š. alleg. in ꝯtrium. Ad istum
tex. rñdet᷑, quòd intellĩr p viã iurisdĩonis ꝯtẽtiosæ, per ea q̃ di-
xi in verbo, negocia ecclesiastica. Ad rõnẽ incapacitatis dico,
quòd ꝓcedit iudicãdo non cõponẽdo. Tertiũ de c. sup eo, cõ
cedit᷑, vt patet ex distĩone. Ad vltimũ, quod magis vrget, vide
licet ad rõnẽ d. c. ꝯtingit, p̃t dici quòd ꝯcessa trãsactione, ces-
sat rõ inconuenientiæ seu honestatis. ¶ Quintò dubitat᷑, an iste
tex. ꝓcedat in causis q̃ ex forma statutorũ editorũ per laicos
sunt spũales, nõ ex forma iuris Põtificij. Pau. de Ca. ꝯs. 11. inc.
Visis & põderatis oĩbus, determinat quòd nõ, q. a nõ est qõ iu
ris canonici, sed municipalis, sequit Ias. in d. l. quoties. exépli-
ficãtes in statuto disponẽte ꝯctũ ex certis ꝯiecturis p̃sumi fę-
neratitiũ. Credo ꝯtrium esse verius, & in primis aduerte circa
exẽplũ, qa tale statutũ nõ valet, vt in terminis ꝯsuluit Fed. de
Sen. in ꝯs. 91. quẽ sequit᷑ Abb. i c. ecclesiarũ, col. 3. & i c. ecclesia
S. Mariæ, col. 8. uer. septimus casus, š. de ꝯst. ¶ Scđó posita ua
liditate statuti dico, quòd ista est cã usuraria spũalis de iure ca
nonico, & licẽt modus ꝓbandi tradat᷑ a statuto, non ppea in-
fert᷑, quod dicat᷑ qõ statutaria. Imò est qõ iuris spũalis. Itẽ si sta
tutũ nõ ꝯnat᷑ iuri canonico, cẽsetur approbatũ ẽt de iure ca-
nonico, c. 1. de no. ope. nũ. ergo erit qõ ẽt iuris canonici. Itẽ li-
cẽt ualeret statutũ q̃tũ ad sui dispõnẽ, nõ tñ ualeret quãtũ ad
hũc effectũ, quòd cã usuraria posset tractari corã laico, qa nõ
15 ualeret ẽt statutũ epi, ut ĵ. dicã. Sextò † dubitat᷑, an ualeat ꝯsue
tudo ꝯ dispõnẽ huius c. uĩ quòd sic, qa ꝯsuetudo põt dare iu
risdĩonẽ nõ hñti, l. uiros, C. de diuer. off. li. 12. c. cũ ꝯtingat. ubi
Abb. & alij, ĵ. ti. ĵ. gl. & Doc. in l. & qa, ff. de iuris. om. iud. ꝯtrũ
est uerius p tex. i c. ad nr̃am, š. de ꝯsue. i c. clerici, ĵ. eo. qđ est
uerũ in ꝯsuetudine tãti tpis, cuius initij memoria nõ sit in ꝯ-
trarium,

trariũ, ſm Abb. i c. nouit. in 6. col. ȷ. e. ẽt ſi Papa ſciret & tolera
tet. ſm Io. de Lig. & Cal. hic, q̃ refert Soc. i c. 1. i 10. fall. ȷ. tit. 1.
16 ¶ Septimo dubitat̃, an ſaltẽ laicus in cauſis ſpũalib. poſsit in-
terrogare partẽ ad effectũ, q̃ ſi ꝯfiteatur poſsit ſuper ꝯfeſsio-
ne ꝓcedere. Spe. in ti. de ꝯue. & recõue. §. nunc dicamus. uer.
ſed nunquid determinat q̃ ſic. ſeqtur Bal. in l. ubicunque. ff. de
interr. act. & in rub. ȷ. eo. & in l. j. C. de ſen. q̃ ſine cer. q̃nt. Bal.
& Alex. i d. l. Titia. Anc. i d. ꝯſ. 98. Ro. ꝯſ. 133. Ale. in d. ꝯſ. 91.
Et iſta eſt *communis*. Cõtrariũ tenet Ro. i d. cõſ. 99. inci. Peten-
dæ. Anch. in reg. ea q̃, in 4. q. de reg. iu. & Dec. hic. Quod ꝯfeſ-
ſio fcã corã iudice incõpetẽti nõ ꝓbat, c. at ſi clerici. ȷ. e. allc.
Deci. idẽ tenere Io. de Ana. i c. poſt miſerabilẽ, in 4. col. ȷ. de
vſur. qd tenẽdũ? Cõcordari pñt opi. ſedere diſt. Aut agit̃ prin-
cipalr̃ de cã ſpũali, & iſto caſu ꝓcedat vltima opi. Aut agitur
incidẽter puta agit̃ petitione hr̃ditatis, incidẽter q̃rit̃ de legi
timatione filij. & ſic de mr̃imonio, iſto caſu iudex laicus pote
rit iterrogare ad effectũ, vt nõ ꝓnũciet de mr̃imonio, ſed ad
effectũ, ſi pars ꝯfiteat̃, poſſit procedere in cã principali. iſtam
ꝯcordia tradit Fel. i c. cũ ſit gñale, col. 3. ȷ. tit. 1. ¶ Quod bñ no.
in a ctu practico. & ꝓpterea dicit Bal. in auc. ad hæc. C. de Lat.
liber. tol. q̃ iudex laicus pt iudicare de cauſis ſpũalib. per mo-
dũ cãe, puta ꝓnunciando hr̃ditatẽ defuncti pertinere ad Titiũ,
q̃a eſt eius filius, natus de legitimo mr̃imonio, & ſeqtur Pau. de
17 Caſt. ꝯſ. 151. ſm antiquã impreſſionẽ. ¶ Octauò † dubitat̃, an
laicus poſſit de cauſis ſpũalib. cognoſcere incidẽter, vr̃ q̃ ſic,
p ea quę ſtatim dixi, & p tex. in l. quoties, C. de iud. Cõtrariũ
eſt verius p tex. in c. tuã. ȷ. de ord. cog. i c. lator, ȷ. q̃ fi. ſint leg.
in c. ſi iudex laicus, de ſen. excõ. & ita *communiter* ꝯcludit̃, q̃d
intelligo verũ, ſi incidẽter vertat̃ ꝯtrouerſia ſup iure ſpũali,
puta an mr̃imoniũ valeat, vel ꝯctus ſit vſurarius: ſecus ſi ſup
facto, puta an fuerit pactũ factũ de retrouẽdendo, q̃ eẽt pign⁹,
vel uẽndõ, & ſimr̃ ita declarat Bar. & alij i d. l. Titia, & plures
ita ꝯſuluerũt, quos refert Dec. hic. & d. Iaſ. i d. l. quoties. & añ
eos plures auctoritates adducit Maria. i d. c. cũ ſit gñale, in 6.
col. & ſeq. qb. adde Cal. ꝯſ. 3. in tit. de ſo. cõp. Pa. de Ca. cõſ. 2. i
nouis, & 333. in antiqs Soc. cõſ. 219. Alex. 76. col. 2. vol. 3. Pan.
ꝯſ. 64. col. 4, & 71. col. 2. in 1. parte. Cor. cõſ. 227. 3. par. ¶ Con
traria opi. tenuerũt Imo. & Raph. i d. l. Titia, & Imo. in d. c. cũ
ſit. Et iſtorũ opi. vr̃ approbare Dec. hic monet̃, q̃a ex facto i⁹
orit̃. vulgata l. ſi ex plagis, §. i cliuo, ff. ad le. Aq. ꝯfirmat Dec.
q̃a qõ iuris hẽt mixturã inſeparabilẽ, per ea quæ ſcribit Fulg.
ꝯſ. 134. ad fi. Et iõ rõne ꝯnexitatis ẽt qõ facti venit tractanda
corã iudice eccleſiaſtico, arg. c. quãto. ȷ. eo. Sed ad iſta oĩa rñ-
der d. Iaſ. i d. l. quoties. Quod licet ex facto oriat̃ ius, nõ tñ ori
tur ius ſpũale, de quo contẽdit̃. & iſta ſolo rectẽ intellecta eſt
veriſſima, nec obſt. replicatio Dec. q̃ cã facti eſt ſpũalis, quia
rñdeo, q̃ de cã facti nõ diſceptat̃, ſed de ipſo fcõ. & ex hoc ap-
paret, q̃ qõ facti eſt ſeparabilis a q. iuris. licẽt qõ iuris a facto
18 ſeparari nõ poſsit, ¶ † Nono dubitat̃ an laic⁹ poſsit cognoſce-
re de cã ſpũali, puta vſuraria vertẽte inter Chr̃ianũ & Iudęũ,
vr̃ q̃d nõ per iſtũ textum, & ſiles, qui loquunt̃ gñalr̃, & text.
gñaliter loquens hẽt ẽt locum in Iudæis, l. Iudæi, C. de Iudæ.
Cõtrariũ determinat Pet. de Anch. in regu. ea quę, de reg. iu.
ſequit̃ Alex. in d. l. Titia. mouent̃ per tex. i c. poſt miſerabilẽ,
de vſu. & quia de eis, quæ foris ſunt, nihil ad nos, c. gaudem⁹,
ȷ. de diuor. quid tenendũ? Crederẽ primã opi. veriorem p ge
neralitatem huius text. & q̃a laici ſunt incapaces ſpũaliũ, cap.
Meſſana, ȷ. de elect. & quia ſi agit̃ qõ mr̃imonialis inter Iud.
eccleſiaſticus tñ cognoſcet, ſm Fel. in c. cum ſit gñale, col. 8.
ȷ. tit. 1. ergo idẽ in alijs cauſis ſpũalibus, cũ nõ detur rõ diuer-
ſitatis. Nõ obſt. tex. in d. c. poſt miſerabilẽ. quia ibi erat qõ ſup
iure ſpũali, ſm Abb. ibi i 1. no. Nõ obſt. q̃ eccleſia nõ curat de
his, quę foris ſunt: q̃a uerũ eſt quantum ad excõicationẽ, nam
Iudæi ſatis ſũt excluſi ab eccleſia, & ideo nõ poſſunt amplius
excludi. Sed quantũ ad reliqua lex curat de Iudæis, ca. de ter-
ris, ȷ. de deci. Hinc dicit Hoſt. in d. c. poſt miſerabilem, q̃ om
nibus modis, quibus Chriſtiani efficiuntur de foro eccleſiæ,
19 eiſdem modis etiã Iudęi. ¶ † Decimò dubitatur, an iſte text.
procedat ẽt in actionibus realibus, vr̃ q̃ non, quia ſi agatur in
rem, non præſupponitur clericus obligatus, §. j. Inſt. de act. &
ideo non vr̃ cã eccleſiaſtica. & iſtam partẽ tenet Collecta. in
c. qualiter, ȷ. eo. refert Hoſt. in Sum. de fo. cõpe. Contrariũ eſt
verius, & ꝯtrium tenent Pan. & alij *communiter* in d. c. qualiter.
Bene verum eſt, q̃ ratione rei ſitæ clericus ſortitur forum ec-
cleſiaſticum in loco rei ſitæ, & ſic mutatur forus, nõ qualitas
iudicis, c. ſanè, ȷ. de fo. cõpet. & ita tenet Arch. in c. clericum,
20 11. q. 1. & Old. conſ. 84. ¶ † Vndecimò dubitatur, an in cã recõ
uẽtionis laicus poſſit cognoſcere ꝯ clericum. Iſte eſt dubius
paſſus: *communis* ur̃ opin. q̃ in cauſa mere ciuili & prophana
poſſit reconueniri clericus corã laico, iſtam dicit cõem Felv.
in c. at ſi clerici, ȷ. eod. & in c. j. ȷ. de mu. pet. i trib. locis exami
natur ad plenũ iſte dubius articulus, quem non diſcutio, quia
ſm Io. And. in dubijs ſtandum eſt conſuetudini, q̃ eſt optima
legũ interpres, l. ſi de interpretatione, ff. de legi. mihi tñ pla-
D. N.

cet ꝯcordia Are. in d. c. at ſi clerici, vt diſtinguamus. Aut cleri-
cus reconuenitur corã laico pro eo uel c. nexo facto, ſit tũc
ꝓcedit cõis opi. Aut pro facto diuerſo, & tunc procedat op-
21 ꝑria. ¶ Duodecimò dubitatur, an iſte tex. ꝓcedat in cã feuda-
li. Barb. i c. cęterũ, ȷ. eo. determinat per plura argumẽta q̃ ſic,
dicens tenentes oppoſitũ eſſe in magno errore. Sed ſalut, q̃a
dicit ꝯ caſũ legis, eſt enim in ꝯtrũ tex. in c. ex trãſmiſſa, & in
c. uerũ, ȷ. de fo. comp. ubi Papa remittit cãs feudales uertẽtes
inter clericos ad dñm feudi laicum. Qd amplia non ſolũ ſi ſit
qõ inter uaſallos clericos, ſed ẽt ſi ſit qõ inter clericos, & ipſũ
dñm feudi laicũ, tunc pares curiæ ẽr laici cognoſcent de iſta
cã, ſm Bal. in c. 1. de ꝯtro. feu. apud pares term. p illũ tex. & p
tex. i c. 1. §. ꝓterea. de ꝓhi. feu alie. p Fed. cũ ſi. ſequunt̃ Mod.
in d. c. ex trãſmiſſa, & Soc. ꝯſ. 12. col. pe. in 4. parte. q̃ nota, quia
parlamẽta de cõſue. ſucceſſerunt in locũ iſtorum parium, ita
dicit Guid. in ſuis q. & ex iſtis hẽs, q̃ iura feudalia ligãt ẽt cle-
ricos, qd uoluit Bal. in prælud. feu col. 3. Anch. conſ. 172. inci.
d. Lazarinus. Ale. cõl. 10. viſo inſtrõ inueſtiturę, col. 1. 13. vol.
Dec. cõſ. 131. col. 3. inci. Reuocat̃ in dubiũ. & in tñ procedit
iſta deciſio, q̃ ſi feudũ fuerit a ſecularibus feudatarijs eccſię
donatũ, ſi poſtea inter ꝑlatos vel inter dñm feudi, & eccleſiã
uertatur dr̃ia, tunc Imperator, & nõ Papa erit iudex cõpetẽs,
ſm Inn. & Abb. in d. c. verũ. inferentes q̃ ſi a b eꝑo feudatario
rõne feudi ſecularis cõtingat appellari, talis appellatio deuol-
uit̃ ad Imperatorẽ, non ad Papã, idem tenet Abb. in ca. dile-
ctus filius, el 2. ȷ. de præben. Eccleſia n Romana licẽt dicatur
mr̃ Imperij, tñ ſi hẽt feudũ ab Imperatore dr̃ eius vaſalla, ſm
Bal. in l. ſed & ſi. §. ſi liberto, in fi. ff. de i ius voc. Et pro feudis
ſecularib. eccleſia tenet̃ ad ea oĩa, ad quæ tenentur cęteri va-
ſalli ẽt laici, ſm Bal. in l. fi. ad fi. C. ſine cenſu vel reli. Intellige
procedere, ſi qõ ſit feudalis, aliàs ſecus, ſm Soc. in d. conſi. 12.
facit, q̃a limitata cã limitatum producit effectũ, c. cũ ordines,
ȷ. de reſcr. l. age, C. de trãſa. Scdõ intellige, ſi agat̃ cõtrouerſia
inter cõuaſallos, & uterque prętẽdat ſe ſubeſſe eidẽ do. laico,
aliàs iudex rei eſſet adeũdus, c. 1. §. ſi vero. & §. ſeq. de pace te-
nẽ. Tertiò intellige, ſi qõ feudalis eẽt ciuilis, ſecus ſi crĩalis, q̃a
de crĩe clerici laicus nullo mõ pt cognoſcere, ca. at ſi clerici.
ȷ. eo. Et iõ ſi dñs feudi laicus prętẽdat clericũ rõne delicti, vel
felloniæ eſſe priuatũ vel priuandũ feudo, tũc pares curiæ lai-
ci non erunt iudices, ſm Inn. & Abb. in d. c. uerum. ſequuntur
communiter ſcribẽtes in d. c. cæterũ, & in d. c. trãſmiſſa, & Soc.
in d. cõſ. 12. Quartò intellige, ſi agat̃ inter clericũ & dñm, vel
aliũ cõuaſallũ, ſecus ſi inter clericũ & aliũ non conuaſallum,
tunc ordinarius erit iudex, c. j. de inueſti. i mari. facta. & d. §. ꝓ-
terea. Ale. ꝯſ. 1. in 5. vol. Maria. in d. c. ex trãſmiſſa, in ver. circa
22 tertiũ. & in iſtis caſib. ſaluat̃ opi. Barb. ¶ Decimotertiò † dubi
tat̃, an iſte text. ꝓcedat ſi clericus cõueniat̃ tanq̃ hr̃s laici? vr̃
q̃ nõ, q̃a hr̃s repſentat pſonã defuncti, Auth. de iureiu. a mo-
riẽ. ꝑſti. in prin. Itẽ ex pſona hr̃dis non dẽt ꝯdõ creditoris fie
ri deterior, l. 2. §. ex his, ff. de verb. obl. & q̃a hr̃s ſeqtur forũ de
functi, l. hr̃s abſens, in prin. ff. de iud. Cõtrariũ cõcludũt Bart.
& *cõiter* alij in d. l. hr̃s abſẽs, p tex. i auth. ſtatuim⁹, C. de epiſc.
& cle. Qd ſingulariter amplia, ẽt ſi iã inſtãtia eẽt inchoata cũ
23 laico defuncto, ſm Abb. & alios i c. q̃a V. ȷ. eo. i vlt. col. † De-
cimoquartò dubitatur, an ꝓcedat iſte tex. ſi clericus agat, vel
cõueniat̃ noie laici, puta tutorio, vel curatorio noie, vr̃ q̃ ſic,
per ea quę dixi in proxima dubitatiõne, In ꝯtrium facit tex. in l. q
ſitũ, ff. de in ius vo. & iſtã partẽ tenent Ioã. And. in c. Ioã. ȷ. de
teſt. vbi i fortiorib. terminis decidit, q̃ eps executor ad diſtri
buẽdũ bona ĩter pauperes, poterit ꝯueniri tanq̃ executor co-
rã laico, corã quo ẽr pauperes ꝯueniri potuiſsẽt, ſm Inn. in c.
ſignãntib. ȷ. de off. dele. & iſtud ſequit̃ Maria. in d. c. 1. i 28. fal
24 lẽ. & ſeq. ȷ. de fo. cõpe. ¶ Decimoquintò † dubitat̃, an ſi agat ꝯ
laicũ hñtẽ cãm a clerico corã iudice laico, an ſi clericus cõpa
reat ad defenſionẽ cãæ rõne ſui iuris & intereſſe, talis cã erit
remittẽda ad eccleſiaſticũ, vr̃ q̃ nõ p tex. i l. vẽditor, ff. de iud.
Cõtrariũ determinat gl. in c. clericũ, 11. q. 1. & ibi Archid. ſeq
tur Spe. ti. de primo decreto, §. reſtat, ver. qd ſi dñs, reperio d.
Ant. in c. qñ frequẽter. §. ſi ſuper, ȷ. vt li. nõ cõteſ. diſtinguen-
tẽ. Aut clericus fuit noiatus in iudicio p reũ tanq̃ neceſſarius
defenſor, & ꝓcedat deci. gl. in d. c. clericũ. Aut clericus dire-
ctè & ſua ſpõte venit ad defenſionẽ, & tũc ꝓcedat tex. in d.
vẽditor. q̃ diſtĩõ nõ vr̃ tuta, q̃a vtroq; caſu clericus ſubit defen
ſionẽ rõne ſui iuris intereſſe, ꝓpter qd cã dẽat remitti iudici ec-
cleſiaſtico, eo q̃a clericus ẽr p viã ſpõtaneæ cõparitionis non
põt ꝓrogare iuriſdĩõnẽ iudicis laici, c. ſignãſti, de fo. cõpe. Sal-
uãdo poſſem⁹ ſic dicere. Aut iudiciũ ſubſtantiat̃ in pſonã lai-
ci ꝯuẽti, & iſto caſu clericus cõparens ad defenſionẽ illius dẽ
defendere illũ corã iudice laico, corã quo icępũ eſt iudiciũ,
ita ꝓcedit d. l. vẽditor. Aut iudiciũ non ſubſtantiat̃ in pſonã
laici ꝯuẽti, puta q̃ noiet clericũ i iudicio aſſerens ſe noie cle-
rici poſsidere, & iſto caſu ꝓcedit glo. in d. c. clericũ. Ita decla-
25 rat Ang. in l. nõ ſolũ, §. qd vulgo, ff. de vſuc. ¶ † Decimoſextò
dubitat̃, an iudex laicus ſit iudex cõpetens ꝯ laicum fideiuſ.

clerici: vr q. nõ, qa exceptio cõpetẽs clerico principali, cõpe-
tit ẽt fideiussori. §. excep. Insti. de repel. Et qa fideiussor nõ põt
in plus obligari, q̃ principalis, l. Græcè, §. illud. ff. de fideiuss. In
ɔ̃triũ facit, qa creditor secutus fuit fidẽ fideiussoris, & nõ cleri
ci, cũ quo nõ fuisset aĩs ɔ̃tracturus, l. si creditor, C. si tut. vel cura.
inter. Et istud vltimũ est verius. Et ita tenet Spe. ĩ tit. de cõpe.
iudi. edi. §. j. ver. sed pone, clericus, & d. Gui. Papæ q. 362. in fi.
nõ ob. q. excep. cõpetẽs principali cõpetat fideiussori, qa verũ
in excep. realib. secus in ꝑsonalibus, vt est excep. fori declina-
toria, l. excep. ff. de excep. Et de exceptione fori est casus ĩ l. si
reus, ff. iud. sol. & in l. sed si restituat̃, in prĩ. ff. de iud. & Ro. in
no. post fi. 629. nõ obst. q. nõ possit ĩ plus obligari, qa isto casu
nõ obligat̃ in plus, sed efficacius, q̃ fieri põt, vt no. i d. §. illud.
26 ¶ † Decimoseptimò, dubitat̃, an iudex secularis possit cogno-
scere de causa falsi testimonij, qd̃ clericus deposuit corã eo,
vr̃ q. nõ ꝑ istũ tex. Et qa de crĩe clerici, laic⁹ nunq̃ cognoscit,
c. si clerici, ĩ. eo. Contrariũ determinat gl. in l. nullũ, per illum
tex. C. de test. Tu ɔcorda opi. distinguendo. Aut agit̃ de crĩe
falsi ad effectum hñdæ veritatis, & poterit laicus cognoscere.
Aut ad effectũ puniẽdi clericũ, & isto casu non poterit. ita di-
stinguit Abb. in c. verũ. col. 4. ĩ. tit. 1. & Sal. in d. l. nullũ. Et pro
primo membro facit, qa secularis põt cognoscere de crĩe ob-
iecto ɔ̃ cler. productũ in testẽ corã eo, sm̃ gl. in c. multi. 2. q. j.
27 ¶ † Decimooctauò dubitat̃, an iudex secularis possit cõpelle-
re clericũ ad perhibẽdũ testimoniũ corã eo. Gui. Papæ. q. 64.
mouet dubõnẽ, & nihil alle. dicit, q. ɔsueuerũt cogi per secu-
larẽ per arrestũ sui eq, vel aliã leuẽ coerctionẽ, & nõ per gra-
uẽ, qa essent excõicati, grauẽ coerctõ eẽ inferẽdo, ca. vulgato,
si qs suadẽte diabolo. Credo, q. nullo pacto possent cogi a lai-
co, ꝑ tex. in c. q̃ q̃, & ibi glos. 14. q. 2. in subsidiũ tñ per ꝓprium
epm̃ pñt cõpelli, vt testificent̃ corã laico, c. super eo, cũ glo. ĩ.
de testi. cogẽ. Nec ob. si diceres, q. Guido se fundat ĩ ɔsue. qa
28 nõ valet, vt dixi s̃. in 6. dub. † Decimonono dubitat̃, an laicus
possit cognoscere in possessorio, istã dubõnem, qa quotidia-
nã, reseruo inferius examinandã. ¶ Vigesimò † q̃ro, qua, pena
29 puniri dẽant seculares nitẽtes cognoscere de causis ecclesia-
sticis? Rñdeo, si altera parte reluctãte ɔtẽdãt cognoscere, vel
de manu iudicis ecclesiastici cãm auferre, sũt excõicati ipso
facto, c. qm̃, de immu. eccl. in 6. Si verò laicus excepto casu ne
cessitatis, vsurpet sibi offm̃ baptizãdi, vel ordines ɔferẽdi, de-
bet puniri pena falsi monetarij, c. qd̃ quidẽ, §. illicitã. 1. qõ. 1.
Possẽ plura alia ad materiã facientia ɔtexere, dicã examina-
tis prius dictis Abb. & Mod. hic, si tps superfuerit añ festũ pa-
30 schatis. ¶ † No. scdõ, q. Abb. venit appellatione ꝑlatorũ, ad idẽ
tex. in c. 1. de æta. & qual. & tex. in c. si qs deinceps, 16. q. 7. &
in c. aplicæ, de priu. in 6. & multa allegãt Mod. Et sic habetis,
q. Abb. dr̃ hr̃e dignitatẽ. & vltra Mod. adde tex. in c. si qs Ab-
bas, in ver. a suo arceat̃ honore. 18. q. 2. Bñ facit, qa prior clau-
stralis ẽt dr̃ hr̃e dignitatẽ, sm̃ gl. in c. nullus, de elec. in 6. quẽ
ornat Fel. in c. insup, col. 1. j. de test. In ɔ̃triũ, quòd sit offm̃, &
nõ dignitas, allegat̃ tex. in c. si a subdiacono. 63. dist. vbi Abb.
dr̃ subiectus ostiario. Gl. ibi tñdet, quòd loqt̃ sm̃ antiqua tpa,
ꝑ qua facit, qa hodie Abbates pñt in claustro suis monachis
ɔferre primã tõsurã, c. 1. 69. dist. quòd sit offm̃, ẽt allegat̃ text.
in c. 1. de suppl. negl. prcla. cõfirmant Mod. per plura, & dicit
Fel. hic, in prin. quòd ita ꝓnunciauit Clemens Papa in ɔsisto
rio. Sed *communis* est snia, quod sit dignitas. Ad iura ɔ̃ria tñde
tur, quòd licet dicãt, quòd sit offm̃, nõ tñ negãt, quòd sit digni
tas. Vñ dico, quòd Abbatia est nomẽ honoris, oneris, laboris,
sm̃ gl. ĩ c. 1. s̃. de corp. vitia. nã Papatus est ẽt offm̃ & onus. c. 1.
ĩ. de maledi. c. licẽt de euitãda, s. d̃ ele. pariter Epat⁹ ẽ nomẽ
honoris, c. ad honorẽ, de auc. & vsu pa. Et tñ Papatus & epatus
ẽt sũt dignitates, imò dignitatũ culmina, sm̃ glo. ĩ ꝓor. & cle.
31 ¶ † Iuxta hoc dubitat̃, an Abbatia connumeret̃ inter maiores
dignitates, an inter inferiores, vr̃ quòd sit de maioribus, per
tex. in d. c. si quis deinceps. Per quẽ ita ɔcludit Lap. all. 84. ici.
D Papa, ad fi. nec mirũ, quia ipse erat Abbas. Contrariũ tenet
Abb. qui licẽt etiam esset Abb. noluit tantã prærogatiuam
attribuere suæ dignitati, sed eã ɔnumerat inter inferiores, in
c. per tuas, ĩ. de simo. Quid tenendũ: Dec. hic ponit aliã opin.
dicẽs, quòd Abbatia tenet mediũ inter superiores, & inferio-
res. Et idẽ tenẽt Io. An. & Abb. in c. maioribus, j. de ꝑb. tñ non
rñdẽt ad tex. in d. c. si quis deinceps. ¶ Pro tñsione dico, quòd
si distinguamus oẽs dignitates ecclesiasticas a maxima vsque
ad infimã Abbatia erit inter medias. ita loquit̃ Abb. i d. c. ma
ioribus. Si verò loquamur cõparatiuè, tũc si cõparatio fiat ad
inferiores, Abbatia cõputabit̃ inter maiores. ita loquit̃ tex. in
d. c. si qs deinceps. Si verò cõparatio fiat ad maximas, putà ad
epatũ, tunc cõputat̃ inter inferiores, c. cũ i cũctis, §. inferiora,
32 s̃. de elec. ¶ † Insuper esset vidẽdũ, an Abbas ꝑferat̃ Archidia-
cono, & alijs inferioribus ꝑlatis, sed Abb. ĩ. examinat, ibi re-
seruo. ¶ Vltimò no. quòd ꝑlati ecclsiastici pp ꝓhibitiones lai-
corũ non debẽt dimittere iustitiã. Adde, q. poterũt per censu
ras tueri suam iurisdõnem, c. 1. s̃. de off. deleg. & cõpellere lai-
cos, vt desistant a talib. prohibitionib. c. cũ laici, de rebus ecc.
non alie. Sed ibi Io. And. Host. & Barba. dñt, q. prælati q̃rẽtes
transitoriã pacem, vti canes, nõ audent procedere ɔ̃ tales, &
dicit Bertran. quòd Rectores, & Pontifices sunt muti. de iure
suo male tuti. vel cum sint cornuti, non audent cornibus vti.
33 ¶ † Gl. 2. diuidit̃ in quatuor. In prima resoluit vnũ ɔ̃triũ. In 2.
ɔ̃triũ ampliat. In 3. idẽ facit. In 4. se remittit. Scda ibi, Papa, 3.
ibi, vr̃ ẽt 4. ibi, de hoc. Ex prima parte hẽs, q. arbiter non arbi-
trat̃ iure ꝓprio, sicut nec delegatus. Cõsidera qũo istud proce
dat. si. n. dicis, q. iudicat auctoritate partiũ, a quibus habuit po
testatẽ, l. nõ distinguem⁹, §. de off. ff. de arb. sequeret̃, quòd ar-
biter non possit partib. imperare, sicut nec delegatus imperat
delegãti, & quia tunc partes sibijpsi viderent̃ imperare, quod
fieri nõ possit, l. pe. ff. de arb. Iõ vr̃ dicendũ, q. arbitret̃ iure ꝓ-
prio. salua gl. & dicas q. illa verba gl. auctoritate propria, dẽnt
exponi. i. absq; cõmissione, nã ex cõmissione legis, partiũ, vel
34 Principis, laici pñt iudicare, vt ĩ. videbim⁹. ¶ † In ea. gl. ĩ prin.
pro clara expeditione huius gl. & eorũ, quæ dñt Abb. & Dec.
q̃ro, vtrũ Eps possit delegare cãs ecclesiasticas laicis. *cõis* con-
clusio ẽ, q. possit delegare cãs merè ciuiles tm̃, & nõ spũales,
vel criales. ita gl. & oẽs hic, & in ca. peruenit, 95. dist. & in locis
alle. hic per Abb. & Mod. Contrariũ tenet Barba. hic, & in ɔs.
95. col. 3. vol. 2. per plura, quib. rñdent Basig. & Doct. hic. Con
tra istã ɔclsonem stringit tex. iste, vbi expressè dr̃, quòd ꝑlati
de causis ecclesiasticis iudicio laicorũ non disponant: verũ si
possent delegare causas laicis, disponerẽt laicorũ iudicio, nã
delegatus iudicat suo iudicio, c. prudentiã, §. illa quippe, s̃. de
off. deleg. Dec. rñdet, quòd iste tex. intelligit̃ de iudicio laico
rum simplici, qd̃ insurgit ex proprio motu, non aũt de iudi-
cio laicorũ fomentato ex delegatione Epi. Ista solu. nõ vr̃ tu-
ta, quia sequeret̃, q. laicus possit esse Vicarius epi, quia tũc iu
diciũ laici esset fomentatũ auctoritate Epi, cuius ɔ̃trium ĩ. cõ-
cludunt oẽs. Ego aũt rñdeo, q. iste tex. intelligit̃ de iudicio lai
corũ imperatiuo, secus de iudicio subiectiuo, quod vñt ꝓba-
re verba lr̃æ ibi, nec pp eorũ prohibitionẽ &c. q. d. secus si lai
ci nõ prohiberent, sed suaderent iustitiã fieri. Itẽ probat̃, quia
laicus potest esse assessor Epi, vt ĩ. dicam post Abb. Itẽ licẽt
tex. dicat, q. prælati non disponant iudicio laicorum, non tñ
negat quin laici possint disponere iudicio prælatorũ, vñ sen-
sus erit, ꝙ prælati ex delegatione laicorũ non iudicant de cau
sis ecclesiasticis, sed quòd laici nõ iudicẽt ex delegatione præ
latorum tex. non prohibet. ¶ † Ad argm̃ de Vicario Epi, q. ur̃
militare ɔ̃ hanc solonem, rñdeo q. alia rõne prohibetur, tum
quia est iudex ad vniuersitatẽ causarum, tum quia in ipsa uni
uersitate sunt causæ spũales, de quib. prohibetur rõne incapa-
35 citatis & honestatis iudicare. ¶ † Secũdò ɔ̃ istam opi. vrget re
gula l. parabolani, C. de epi. & cler. quæ vult, q. ille, qui nõ põt
esse principalis, non põt esse ẽt substitutus. Ad idem l. j. C. de
pr. agen. in reb. lib. 12. Solu. illa rl̃a procedit in subrogato iure
proprio, secus in subrogato, qui propriũ nihil hẽt, vt in delega
to, ita rñdent Basigna. & Dec. & fuit, de mente Abb. dum rñ-
det ad c. significasti. Et ita declarat Bal. in rub. s̃. de off. deleg.
col. pen. ¶ Secundò rñdent Mod. hic, q. dispõ. l. parabolani,
procedit in subrogato in vniuersum ius, secus si ad vnã cãm
prout nos loquimur. & facit, quia prohibitus hr̃e iudicaturam
in propria patria, iuxta l. 2. ff. de off. præsi. nõ prohibet̃ esse de-
36 legatus. c. statutũ, de rescri. in 6. ¶ † Vltimò obst. qa Papa non
põt derogare priuilegio fori ɔcesso clericis, sm̃ Abb. in c. at si
clerici, in prin. col. 7. j. eod. quia est de iure diuino, sm̃ gl. in c.
si Imperator, 96. dist. sequitur Fel. in c. si diligenti, col. 5. ĩ. eo. j.
ergo nunus poterit Eps. Solu. delegando non derogat, qa fun
gitur vice delegantis, c. sane. s̃. de off. del. ¶ Ex his patet cõem
posse sustineri, quæ limitatur, vt procedat, qñ nõ reperiuntur
clerici idonei, sm̃ Fran. Vercel. per tex. in argm̃ in c. relatum.
ĩ. ne cle. uel mon. cõprobant Mod. ꝑ alia quatuor sĩſa, vt hic
per eos. Et facit ẽt, quia Episcopus dẽt prius distribuere bona
inter pauperes ciuitatis testatoris, si reperiantur, l. nullus. §. si
aũt, & l. 1. quis ad declinandam. C. de epis. & cle. Sed aduerte,
quia ista fallentia non vr̃ vera, quia in defectum clericorũ lai-
ci possunt iure proprio tractare spiritualia, sm̃ gl. in c. pastora
lis, s̃. de off. ordi. & quæ dicam. vnde ista conclõ in defectum
clericorum non hẽret dubium, & hac rõne credo, q. Abb. di-
xerit, q. cõiter non tenetur, põt tñ procedere de honestate, vt
dicunt Mod. ¶ Secũdò limita, vt procedat quo ad vnã, vel plu
res causas particulariter, secus ad uniuersitatem causarũ, sm̃
Aret. hic per tex. in c. in noua, 16. q. vlt. faciunt similia, de qui-
bus ĩ. in dubitatione extra gl. Tertiò limita, ut procedat con-
sentientibus clericis, quorũ causæ delegantur: aliàs secus, sm̃
Are. hic. Contrarium tñ uult Abb. ĩ. ubi dicam. Quartò intelli
ge, q. possint delegati causæ ciuiles per Episcopum, non tñ
possit Episcopus simplr̃ ɔsentire, q. laici iudicarent, sm̃ Ar-
chi. in c. bene quidẽ, ad fi. 90. dist. Fel. in c. fi. s̃. de off. ord. Iux-
ta præmissa dubitatur, an clerici coniugati possint esse delega
ti epõrum in causis spũalibus? Istud tangit Abb. inf. ibi refer-
uo.

37 vol. ¶ Secundò † dubitatur, an laicus in causis spūalibus possit
esse delegatus simul cū clerico? vr̃ q̃ sic, p tex. in c. pe tuas, ẽ.
de arbi. arguẽdo de arbitro ad delegatū. iuxta c. vno delegatū.
s̃. de off. dele. Et ita tenẽt Imo. & Barb. hic, & Fed. de Sen. cōs.
63. inci. Infrascriptæ q̃nes. Cōtrariū tenent oẽs alij hic. Pan.
in c. ꝯtingit, & in d. c. p tuas. Archi. in c. Mar ian. 2. q. 5. Host.
in Sū. de off. dele. §. cui possit, ver. quid si delegetur. Gem. i c.
a. de hær. in 6. & in c. 2. §. 1. de iud. in 6. mouent, quia laici sunt
incapaces spūaliū ẽt data mixtura clericorū, vulgato c. Messa-
na, s̃. de elec. Et quia solū i casib. a iure expssis laici pñt de spi-
ritualibus se impedire, ſm gl. in c. fi. 24. q. vlt. Ad tex. in d. ca.
per tua, r̃ndet ibi Abb. q̃ loquit in arbitro, & isto casu non va-
let argm̃ de arbitro ad delegatū, quia subest rō diuersitatis: nā
ipsum iudicare est spūale, iō prohibetur: ipsum aũt arbitrari
non est quid spūale, iō cum clerico simul ꝓcedunt. Tu aũt ꝯ-
sidera quō procedat ista solo, nā aut ꝯsideramus ipsum iudi-
care, & ipsum arbitrari in abstracto. Et certè tunc vtrũque est
separatū a spūalitate, & vtrũq; ꝯsistit in volũtate laici. Aut in
ꝯcreto, & tunc, cū vtrunq; annectat rei spūali, vtrũque debe-
ret dici spūale, c. quãto, ĩ. eo. Sed certū est, q̃ in ꝯcreto nō ꝯsi-
deramus ipsum arbitrari, d. c. ꝯtingit, ergo nec ẽt ipsum iudi-
care, imò vr̃, q̃ potius laicus possit esse delegatus cū clerico q̃
arbiter, quia delegatus nō disponit suo iudicio puro, cū repre-
sentet vices delegantis, & tñ arbiter suo puro iudicio, & iure
ꝑprio iudicat, vt s̃. demõstraui. Cogita ergo si velis defende-
38 re cõem. † Tertiò dubitat, an laicus de mādato Abb. possit ali
quẽ recipere ad professionẽ? præmissa faciunt q̃ non. Contra.
decidit Io. de Lig. in c. ad apostolicã, ĩ. de re. ꝯ. sequit F el. i c. fi.
s̃. de off. dele. pro quib. facit, quia ipsa receptio vr̃ nudū mini-
sterijū facti. Itẽ facit, q̃a ipsa professio non dr̃ sacrm̃ ecclesiæ,
sed q̃dam promissio de obediendo, ſm Bal. in c. 1. ad fi. de eo,
qui arma belli. depo. in vsib. feud. sequit Fel. i c. q̃n, col. 4 s̃. de
rescr. Et hac rõne ꝯsiderata, vr̃ q̃ laicus ẽt sine mādato Abba-
tis possit professionẽ recipere noĩe monasterij, q̃a fauore ec-
clesiæ q̃libet pōt pro ea stipulari, ſm gl. in cap. quoties cordi.
1. q. 7. quã sic intellexit Bal. in l. illud, col. 1. C. de sacros. eccles.
Credo tñ, q̃ laicus non possit bñdicere vestes, quæ traduntur
in ꝑfessione, iuxta tex. in c. statuimus, & in cap. ex parte, ĩ. de
39 reg. ¶ Quartò dubitat, † vtrũ laicus de mandato Epi possit po-
nere clericū ad torturã? vr̃ q̃ non, quia eps non pōt delegare
laicis cās criales clericorū, ſm gl. in c. pter. §. verũ, 32. distinct.
¶ Scd̃o, quia laici verberantes clericos de mãdato ẽt epi inci-
dunt in censuras, c. vniuersitatis. ĩ. de sen. excõ. ergo nō pote-
rũt torquere, cū in tortura insint verbera & cruciatus. ¶ Ter-
tiò, quia ꝑp odiū, quod hñt laici aduersus clericos, c. laicos, 2.
q. 7. verisile est, q̃ nimiū seuerè torquebant clericos, & p ista
ita determinant Arch. d. Ant. & Abb. in c. vt famæ, de senten.
excõ. & Abb. in d. c. vniuersitatis. sentit gl. in c. si clericos, de
sent. excõ. in 6. Contrariū tenet Bal. hic, quia torquere est nu-
dū ministeriū facti exhibere. Scd̃o, quia de licẽtia Epi pōt lai-
cus clericū carcerare, d. c. clericos. Quid tenendũ: vr̃ q̃ prima
pars sit verior per tex. in d. c. vniuersitatis. Et ista vr̃ communis,
quã si velis tenere, amplia vt ẽt nō valeat statutū Epi ꝯ̃triũ di-
sponens, ſm Cur. ꝯs. 80. inc. Super art. an Abbas. mihi tñ vr̃, q̃
opinio Bal. sit sustẽtabilior. pro qua adduco c. sniam sãguinis,
ĩ. ne cler. vel mon. per quẽ infero, q̃ clerici nō potuerũt tor-
quere clericos, cū ex tortura possit sequi mors, vt experientia
docet, ergo hoc tñ laicis ꝯcedendum erit. Adduco ẽt decis.
Gem. in c. fi. ne cler. vel mon. in 6. vbi vult, q̃ eps non dẽt cõ-
mittere clerico, vt vice sua iustitianũ deputet, quia clericus
deputando iustitianũ esset irregularis. Tenendo tñ cõem, li-
mita dupliciter. Primò, nisi cleric⁹ esset incorrigibilis, ſm gl.
& Arch. in sum. 45. Sed in ꝯ̃trium facit tex. i c. cū ab hoie, ĩ. e.
¶ Secũdo lita, nisi in ꝯ̃trium esset ꝯsuetudo, ſm Car. in d. cõsi.
80. & ſm Abb. in locis ꝑalle. cõis ꝯsuetudo vbiq; est ꝯ̃ istam
coem sniam. subijcit tñ, q̃ m dè faciunt ꝑlati seruare talẽ con
40 suetudinẽ. ¶ † Quintò dubitat, an Papa possit cãs spūales laico
delegare? Gl. ni a tenet, q̃ sic per tex. in d. §. verum. seqt Abb.
allegans tres gl. tex. in d. c. mannã. per quẽ ampliat, vt ẽt pos-
sit delegare fœminæ. & dicit gl. in sum. 16. q. 7. q̃ Papa pōt da
re authoritatẽ laicis ꝯferendi bñficia, de quo ĩ. dicã late. Con
trarium vr̃ tenere gl. in c. peruenit, 93. dist. ¶ Pro cõcordia di-
stinguas inter ea, quæ sunt iurisdõnis, & ista poterit delegare
laicis, & ea quæ sunt ordinis, vt consecrare, baptizare, & si͂lia,
& ista non. ita ꝯcordat Abb. in c. quãto, s̃. de cõsu. Et ratio est,
quia nimiū denigraretur vñis status ecclesiæ, si ea quæ sũt or-
dinis, posset Papa laicis delegare quẽ statum ecclesiæ nō pōt
Papa deturpare, c. si illa. 1. q. 7. ¶ In ea. gl. ibi, propria auctorita
te, hẽmus notare, q̃ verbum, præsumere, refertur ad eos, qui
propria auctoritate faciunt actum prohibitū. Ad idem tex. in
c. prudentiam, in si. in prin. & ibi Bar. s̃. de off. deleg. & tex. in
c. Iudæi. de test. vbi glos. Abb. & Fely. adducunt oĩa, de quib.
hic per Mod. dicẽtes, q̃ propriè verbum, præsumere, deno-
tat actũ nẽ de facto, & nō de iure. Adde tex. in c. Iudæi, ĩ. de

D.N.

Iudæ & Abb. in c. cū venissent, col. 5. s̃. de in integ. resti. dicẽtes
q̃ est verbum sonans in malam partem & Fel. in c. nonnulli,
§. sunt & alij, col. 13. s̃. de rescr. dicẽtes, q̃ denotat dolum & te-
41 meritatẽ. ¶ Ex hoc inferunt plura. ¶ Primo † ſm Abb. q̃ tex.
disponẽs, ne quis p̃sumat aliquid facere, dẽt itelligi suo noĩe,
nō aũt noĩe alieno, qd̃ satis ꝓbat ex his, q̃ s̃. diximus de laicis
delegatis. Et iō Are. hic in primo no. dicit, q̃ statutũ puniẽs
p̃sumentẽ turbare possessionẽ in sua possess. nō intelligit pu-
nire laboratores, q̃ noĩe alieno turbãt laborãdo in possess. alte-
rius. alle. gl. vulgarã in l. si rem, §. ignum, ff. de rei vẽ. quã ibi
Bar. & alij sequunt. idẽ vult Bal. in l. nō eo minus, col. 1. C. de
accu. & in ꝯs. 314. inci. Casus talis est. in ĩ. par. & Bar. in l. nō so
lum, §. si mandato. ff. de iniur. quã gl. & ꝯ̃it hanc illationẽ de-
clara, vt nō procedat quoties possessor inhibuisset ipsis labora
toribus & ministris, ne laborarent in suo ꝑdio, ſm Bar. Alex.
& alios in l. de pupillo. §. nunciationẽ, ff. de nou. ope. nunc. &
Ale. in ꝯs. 36. inc. visis his, col. 1. ¶ Secũdò lita, vt non ꝓcedat,
quoties laboratores essent ꝯducti ad faciẽdũ opus illicitũ, pu-
ta ad adimendos agrorũ terminos, ſm Ias. i d. §. nunciationẽ.
Et sic no. q̃ illatio Abb. dẽt itelligi q̃n actus, q̃ fit alieno noĩe,
est de gñe permissorum, secus si esset de gñe ꝓhibitorum. ita
dicit Sal. in d. l. nō eo minus, in 1. q. ¶ Lita tertiò, vt nō ꝓcedat
in laboratorib. & ministris prius scientib. turbatum possidere,
tunc ꝓpter sciam non effugiunt dolum & temeritatẽ, ſm
Gãdi. in trac. malef. tit. de pœnis, col. 18. ver. pone q̃ ego. iō si
operarij essent vicini ꝑdio vicini perturbati, isto casu tenerent,
quia vicinus p̃sumit hr̃e notitiã de possess. vicini, ca. q̃dã, ĩ. de
ꝑsum. l. si filium, ff. de his, q̃ sũt sui, vel alie iu. & ita determinat
Bal. ꝯs. statim allegãdo. ¶ Vltimo lita, vt non ꝓcedat, quoties
operarij excessissẽt fines operis demãdati, ſm Bal. ꝯs. 436. ic.
42 ꝑsupposito statuto cõis Papiæ. in 5. parte. ¶ † Secundò infert,
q̃ lex, vel statutum pœnale, loquens per uerbum p̃sumpserit,
nō includit ꝯuenientẽ legi, vel statuto per ignorãtiã, ſm Car.
in cle. 1. in 39. q. de priui. dicẽs, q̃ dispō illius cle. nō ligat igno
rãtes dispones illius. Et ita ꝯcludit Fel. in rub. ĩ. de p̃sum. in fe
rẽs q̃ dispo. c. epm̃, de priui. in 6. vr̃ hẽre locum in eo, q̃ igno-
ranter celebrat astantib. excõicans, vel in loco interdicto. Et
idẽ firmat Fely. in c. 2. col. 3. ĩ. de excep. Quæ omnia bene no.
43 ¶ † In ea. gl. ibi, c. te qdẽ. Pro expeditione huius partis formo
quinq; dubõnes. ¶ Primò verum ꝑlati teneant delegare cãs
ciuiles laicis, vr̃ q̃ sic, ne dum vacant ꝑlati ciuilibus causis di-
strahant a diuinis, d. c. te qdẽ. In ꝯ̃trium facit, q̃a delegare ẽt fa
cultatis est, c. pastoralis, in princ. s̃. de off. dele. l. a iudice, C. de
iud. Itẽ ꝯ̃trium apparet in multis iuribus, vbi Epi cognoscunt
de causis merẽ ciuilibus, maximè in c. si duob. s̃. de appel. Sol.
aut q̃rit, an teneant delegare de lege p̃cisa, & dicẽdum est q̃
nō. ita ꝓcedat ĩ. opi. Aut de lege honestatis, & dicẽdum q̃ sic,
44 ita ꝓcedat tex. in d. c. te quide. ¶ † Secundò dubitat, an ꝑlati te-
neant delegare cãs criales laicis. vr̃ q̃ de lege p̃cisa nō tenea-
tur, quia delegare est facultatis, vt s̃. dixi. In ꝯ̃triũ vr̃ casus in
c. fi. ne cle. vel mon. in 6. sol. Aut cã crialis nō reqrit pœnã san-
guinis, & non tenent. Aut venit imponẽda pœna sanguinis, &
tenent, d. c. fi. & c. sniam sanguinis, e. tit. Et ꝓbat distinctio in
c. 1 archiepatu, ĩ. de rap. Sed hic q̃rit, an ista distinctio ꝓcedat
in Papa: vr̃ q̃ nō, q̃a est s̃. ius, c. ꝓposuit, ĩ. de ꝯcess. ꝑb. & pōt e-
quare quadrata rotundis, ſm Bal. in c. cum venisset, ĩ. eo. & in
plu. feu. Cōtrarium vr̃ determinare Bal. in c. 2. col. fi. s̃. de ma.
& obe dicẽs, q̃ Papa nō pōt citra irregularitatẽ imponere pœ
nã exequẽdo. licẽt possit statuẽdo. ¶ Successiuè oppono ꝯ̃ di-
stinctionẽ: vr̃ quòd nō possint ꝑlati delegare cãs sanguinis, nã
exercitium talis cãæ est eis interdictum, ergo qd̃ nō hñt, non
poterunt delegare, l. tradō, ff. de acqui. rer. do. & quòd nō hñs
exercitium nō possit delegare, est gl. i c. pastoralis, in glo. fi. s̃.
45 de testi. Cogita per te solonẽ. ¶ † Tertio dubitat, si ꝑlatus ꝓce
dat i cã sanguinis, an valeat ꝓcessus, vr̃ quòd valeat, q̃a est ve-
re iudex, vt hic dicit Abb. in alijs causis. Secundò, q̃a imponit
pœna irregularitatis ipsi Epo, ergo nō erit ꝓcessus nullus, per
doctrinã Bar. in l. ꝑtor ait, §. ĩ. ff. de no. ope. nun. & Abb. in c. de
causis, s̃. de off. dele. Cōtrariũ vr̃ tenere Paris de Put. in tracta.
synd. fol. 22. quẽ refert & seqt Fel. in c. si q̃n, col. 2. s̃. de rescrip.
vbi docẽt cautelã, q̃ captus faciat irasci ꝑlatũ ad finẽ vt ipsũ
ꝯdẽnet, q̃a snia erit nulla, & captus relaxãdus, vt euenit i per-
sona Host. & Io. 32. put refert Io. de Lig. in d. c. sniam sangui-
nis. vbi dicit, q̃ Host. dicit capto, maledictus, qui te docuit. Et
p ista parte facit tex. in d. c. fi. in verbo, dẽnt, qd̃ est p̃cisũ, c. ĩ.
vt ecc. bñf. l. sæpe audiui, cū gl. ff. de off. præsi. Sũt q̃ ꝯ cor. opi.
distinguẽdo, aut fert snia absolutoria, & valebit. aut ꝯdẽnato-
ria, & nō valebit. q̃ distinctio nō vr̃ ꝓbabilis, quia iudiciũ non
dẽt esse in pẽdentiã tẽ nō dẽt claudicare, l. litigatores. §. pe. ff.
46 de arb. ¶ Quarto dubitat, † an prælati possint esse delegati lai
corũ? vr̃ q̃ non, per tex. in d. c. te quidẽ. Secũdò, quia nō dẽnt
laici hr̃e ptãtẽ imperandi clericis, quã ptãtẽ hr̃ent, si ꝑlati es-
sent eorũ delegati, cum delegatus possit cõpelli delegationẽ
suscipere, c. pastoralis, s̃. de offic. delega. Item potest prohibe-

ri vt susceptā delegationē exequat̃ l.iudiciū soluit̃. ff.de iud.
Ex p ista,& q̄dā alia s. tis leuia, ita ↄclud t Barb. i rub. ff.de off.
dele. Cōtrariū tenēt alij cōmuniter p tex. i c.læpe, 23.q.8.vbi p̄-
latus ēt in cri.ulib. pōt esse delegatus Principis, si delegans iu-
teiurādo pmittat imponere penā sāguinis. Scdō tex. i c.in ar
chiepatu, de rap. Tertiò addo tex.in c.iter dilectos.ibi, ex de-
legatione Regis Ludouici & ibi no. Abb.& Fel. j.de fi.instr.
Quartò p tex. i auc.si qs litigantiū, & i corpore vn̄ sumit̃ ibi,
ex impiali iussione, C. de epi.& cle. Quintò p tex. ī l.nō distin
guim⁹, §.sacerdotio. ff.de arb. arguēdo d̄ arbitro ad delegatū.
Sextò, qa edictū d̄ uff dele. phibitoriū, sicut edictū de testib.
l. j. ff.de test.& sicut edictū de spō. c.cū apud, de spō. & edictū
pcu.c.j.de pc.in 6. Et per istud ita ↄcludit Spe. ī tit.de off.de-
47 le. §. ↄstitut̃.& Cal. ↄs.6.eo.tit. ❡ †Quid tenēdū? Cōcludo, q
pn̄t eē delegati laicorū per fundamēta vltimo loco deducta.
Nō ob. ↄ̄ria, qa ex declationib. sequētib. apparebit oium solo.
Declara ergo, vt pcedat de stricto iuris vinculo, sec⁹ de hone
state, ſm d. Ant. Abb. & alios hic, sic intelligētes tex. in d.c.te
qdē. Et bn̄ pbat̃ ī l. ↄsulta diualia, C. de test. ibi, maximè cleri
cis, qbus opprobriū est, &c. Scdō declara, vt pcedat quo ad v-
nā, vel duas cās, secus ad vniuersitatē cārum. ſm Abb. i ca. sed
nec, &c. clerici, j. ne cle. vel mon. argumēto illorū iuriū, dicēs
ēt, q clericus nō p̄t esse officialis, vel locū tenēs Principis se-
cularis. Sic videm⁹, q clericus nō pōt esse pcurator gn̄alis a-
licuius laici, d.c. clericis. & tn̄ pōt esse pcurator ad vnā causā,
ſm Inn. in c.1. de obli. ad ratioc. Sic videm⁹, q clericus nō p̄t
esse legatus Principis secularis, c.cū parati, j. de appel. vbi Do
ctor Perus. Sic ēt clericus phibet̃ negotiari lucri cā, c.1. j. ne
cle. vel mon.& tn̄ nō phibet̃ facere vnū ↄ̄ctū. Dec. cōs. 115.
col. 13. Ex hoc patet rn̄sio ad ↄ̄riā rōnē, quia retraheret̃ a diui
nis. Nā talis rō pcederet si esset ad vniuersitatē causarū dele-
gatus, secus si ad vnā cām. Vel alr pōt forte dici, q illa non sit
finalis rō, qa ea attēta nō posset eē ēt delegatus Papæ, vel Epi.
Itē aduerte circa istā declōnē ad duo. Primò ↄ̄ ſm mēbrū vr̄
tex. in d.c. archiepatu. vbi Eṗs erat delegatus Regis Siciliæ ad
vniuersitatē cārum ↄ̄ Saracenos. Pro resolōne restringe istud
mēbrū, vt nō pcedat, qn̄ derogar bono publico totius Chri-
stianitatis, ſm intelm̄ Abb. hic. Vel alr ſm alium intelm̄ ibi
restringe, vt nō pcedat quoad vniuersitatē cārum mixti fori.
Scdō ↄ̄ primū mēbrum vr̄ tex. in d.c. te qdē, in verbo, vlla, nā
illa dictio, vlla, ēt verificat̃ in vna cā q̄nicūq; minima, ſm gl.
ī cle. j. de fo. cōpet. Sol. Licèt illud dictū sit gn̄ale, tn̄ restringi
dēt ad limites rōnis, ne puocatus hoium curis verbo Dei va-
care non possit. Rō n. declarat & restringit dictā l.cū pr̄, §. dul
48 cissimis, de leg. 3. ❡ †Hinc. n. suborit̃ dubiū, an clericus delega
tus laici ad vnā cām ea expedita possit aliā assumere. Fel. in c.
cū I.& A. col. fi. j. de re iu. ↄcludit q sic. Cōtrariū tenet Dec.
hic, qa in effectu nimiū in negotijs secularibus se imisceret, ↄ̄
mēte d.c. te qdē. Sed vt s̄. dixi, licet vacet successiuè vni cāe,
tn̄ non ppea n. mouebit̃ a diuinis. subijcit ēt, q ex cupiditate
lucri videret̃ assumere talē cām successiuè. Sed istud nihil est,
qa nos disputam⁹ vtrū possit eē delegatus, nō aūt q̄rim⁹ utrū
plumat̃ inhibitio. ❡ Vltra ea, q̄ tanguut̃ in gl. Abb. pseq̄ndo
49 mām dubitat de plurib⁹. ❡ †Prima dubiū, an laicus i causis ec-
clesiasticis possit esse pcurator clerici & sindicus ecclesiæ? vr̄
q nō, p istū tex. In ↄ̄riū est cas⁹ ī c. unico. s̄. de sindi.& ī c. j. de
proc. in 6. Ad istū tex. rn̄det Abb. hic, & glo. in d.c.1. q dēt in-
telligi proprio noie, secus noie ecclesiæ. Adducit hic c.q gn̄a
liter, de proc. in 6. ❡ Circa istā solu. aduerte, qa nō nr̄ uera, qa
tex. nr̄ prohibet, q p̄lati non disponāt iudicio laicorū: uerū si
agerent, uel defenderēt, disponerēt iudicio laicorū, utēdo eo-
rū ministerio. Nā procurator ipse est, qui libellat, excipit, arti
culat, & rn̄det. Itē ipse est dn̄s litis post litē ↄtest. l. post litem,
ff. de proc. Scdō aduerte, q iste retorquet̃, nā si iust. nō pōt eē
in iudicio suo noie, qa est prohibit⁹ fauore pn̄s, uerū laic⁹ est
prohibitus fauore ecclesiæ, ne disponat de negocijs ecclesia-
rū, ergo noie ecclesiæ intelliget̃ prohibitus esse ī iudicio. Ter
tiò aduerte, qa in c. unico, nō ↄstat q. Faustus esset laic⁹, ergo
ne ↄ̄net̃ huic tex. ego intelligā q esset laicus. Nec ob. rō illi⁹
tex. in fi. ibi, qa dicet, &c. qa illa rō militat tn̄ ī monachis ſm
Card. ibi. Alias clerici nō possēt esse i iudicio noie ecclesiæ ↄ̄
oia iura mūdi. Vn̄ alr rn̄deo, q iste tex. dēt itelligi de iudicio
imperatiuo, ut s̄. dixi. uel alr dēt intelligi de iudicio laicorū
in iudicādo, p qd̄ iudiciū bn̄ disponit̃, secus in iudicio in liti-
gādo, qa magis accedit ad nudū facti ministeriū, quā alr. Am
plia ergo, ut ēt possit esse sindicus & procurator ad cās spāles,
d.c.1. Itē amplia, ut posit esse gn̄alis sindic⁹ & procurator ad
oēs cās, d.c. unico. ibi, cui ↄstituio oia negocia, q no. qa Abb.
infra post Arch. in c. in noua. 16.q.2. ↄcludit oppositū. ❡ Scdō
dubitat̃ an laicus posit eē procurator ad negocia spūalia ex-
judicialia, uī q sic, sicut ad iudicialia, cū non detur probabilis
rō diuersitatis. Scdō, quia laicus pōt eē procurator ad recipien
dū prolessionē, ut s̄. dixi. Tertiò, quia laicus pōt esse procura-
tor ad resignandū bn̄ficia, ſm Rot. de proc. dec. 104. in nouis,
ordine successiuo. Quartò, qa laicus pōt esse pcurator ad per-
mutandū beneficiū, ſm Rot. dec. 413. in nouis. Quinto, q laı
cus pōt esse pcurator ad acceptādū bn̄ficiū seu collationem,
ſm Pan.& alios in c. accedēs, j. de pbē.& Card. eo. t.t. col. 3.&
Mod. hic, & Fel. in c. aplicæ. col. 4. j. de exce.& Perus. in c. si ri-
50 bi absenti, in 4. col. de pbē. in 6. ❡ In † ↄ̄riū facit, qd̄ dicit Pan.
j. post Io. And. in reg. ei cui, de reg iu. vbi decidit, q laicus, nō
pōt ↄstitui pcurator ad eligēdū plarū. sequūt̃ Bar.& Mod.
hic.& Gem. in c.1. de pcu. in 6. Scdō facit pro ista parte decis.
Pan. in c. cām, in j.q. s̄. de elec. vbi ↄcludit, q capl̄ n no p̄t cō-
promittere in laicū, vt eligat p̄latū noie capl̄i? Quid tenēdū?
p ↄcordia distinguas, aut laic⁹ hēt exhibere nudū ministeriū,
nec hēt reducere ius spūale ad aliqd̄ esse, & poterit tūc esse p
curator, ita pcedūt adducta primo loco. Et rō est, qa tūc spūa-
lia trāseunt p manus laici tanq̄ aqua p canale lapideū. c. si fue
rit, 1.q.1. Aut laicus hēt exigere suū iudicium, & reducere ius
spūale ad esse, & tūc non poterit esse pcurator, qa disponeret
suo iudicio. ita pcedūt allegata vltimo loco: electio. n. proce-
dit ex proprio iudicio laici, licèt hēat mandatū ad eligēdū, c.
51 si cōpromissarı⁹, de elec. in 6. ❡ †Et ex hoc infert̃. Primò, q si
laicus hr̄et mandatū ad eligēdū certā personā simplr̄, vel ad
ↄferendū certū bn̄ficiū nōiatæ psonæ purè, & simplr̄, tūc mā
datū valeret ſm Bāsig.& Dec. hic, & an̄ eos ita tenet Fely. li-
cèt nō bn̄ se firmet, in c. aplicæ, col. 4. j. de excep. ❡ †Scdō in-
fert̃, q laicus poterit esse merus executor bullarū aplicarum,
qd̄ voluit Fel. in c. si. col. pe. j. de p̄sump. ❡ Tertiò infert̃, qd̄ va
lebit mandatū factū laico ad pn̄tandū, qa laicus est capax talis
iuris pn̄tandi, ſm Ge. in c. 1. §. cæteri, ver. ex his, de ele. cōiu. in
6. & illud sequunt̃ Mod. hic. ❡ Vltimò nouiter infero. q laici
ↄuerti poterūt esse pcuratores ad eligendū, quia sūt capaces
iuris spūalis, & qa pnt pscribere ius eligendi & cōferendi, ſm
gl. in c. ex eo, §. in ecclesijs. & ibi Gem. de ele. li. 6. Pan. & Fel. i
c. cām, de pscr.& Pan. in dispu. sua, inci. Augeno, & Ro. singu.
156. & do. Io. Sylua. optim⁹ Doc. Citra. nō. i trac de bn̄f. q. 19.
52 2. part. ❡ Tertiò †dubitat̃, an laicus possit esse gn̄alis admini-
strator bonorū ecclesiæ, puta œconomus? Istā dubitationē la-
tissimè disputāt Mod. post Abb. vr̄, q sic ex plurib. Primò, qa
pōt esse gn̄alis ↄductor ēt decimarū. c. q̄relam. j. ne prel. vices
suas. c. vestra. de loc. Scdō, qa vr̄ honestius, q clerici mittant
laicos ad solicitandū & pcurandū eorū negotia, quā q ipsi va
dant vel alios clericos mittāt, attēto maximè q clerici debēt
vacare vitæ ↄtēplatiuæ, c.1. de cele. mis. Tertio vr̄ casus in c. i
singulis. ibi, defensores ecclesiæ, qui ēt ex laicis sunt. 77. dist.
❡ Quartò, qa pōt esse gn̄alis pcurator ad cās ēt spūales, vt s̄. di
xi, ergo ēt ad negocia. In ↄ̄riū vr̄ tex. in c. iudicatū, 89. distinc.
p que ↄ̄riū tenet Dec. hic post antiquos sic eū stringēs, ibi Pa
pa pp suspicionē, ne laici deprędētur bona ecclesiæ. prohibet
vt cura bonorū demandet̃ laicis. Attēta hac rōne no obstant
arg. j. adducta, maximè q laicus possit esse ↄductor, qa i cōdu
ctore cessat hmōi suspicio, cū soluat pēsionē æquiualentē fru-
ctibus, ſm Bar. in l. cotē ferro. §. q maximos, s̄. de publ. Sed ad-
uerte, qa licèt hoc sit coloratū, nō tn̄ obstat. In primis cōside-
ra, q iste tex. loqr̄ p modū ↄcilij, dū inquit cauēdū esse dece-
tero, ne laicis uiris sub rr̄a Epi nō degētib. cura cōmittat̃, pon
dera uerbū, cauēdū, qd̄ sonat in ↄciliū. pōdera insup illa ver-
ba, sub rr̄a, a ↄ̄rio. ergo laicis, q sūt sub rr̄a, i. sub iurisdōne Epi
poterit cura bonorū cōmitti. Scdō cōsidera, q rn̄sio Dec. non
vr̄ vera, nā ea attenta sequeret̃ q laici nō pnt esse coloni par-
tiarij, qa pnt fructus deprędari, cuius ↄ̄riū vult gl. & approbat
ↄsuetudo, in c. pp sterilitatē, j. de loc. Scdō in ↄ̄riū vr̄ casus in
c. in noua. 16.q.7. ibi, Calced. p̄ium decreta ex pprio clero œ-
conomū, &c. Tertio tex. ī c. qn̄. ea. cā, & q. Quarto ad idē text.
in c. nullus, ea. cā, & q. Quinto tex. in c. 2. de æt.& qual. Sextò,
qa rōne gn̄alis administrationis laicus hr̄et quādā p̄eminen
tiā sup clericos, qd̄ nō licet, c. ecclesia S. Mariæ, de ↄstitut. Et
hanc partē tenēt Inn. Host. Io. And. d. Ant. Ale.& Imo. hic, gl.
in c. cū simus, 9.q.3. Spe. in t. de œconomo. §.1. vet. itē q est la-
cus. Grana. in sum. 89. dist. in fi. ibi, neque secularibus uiris res
ecclesiasticas gubernandas cōmittat. Quid tenendū? Pan. hic
post Cald. ↄcor. opi. distinguēdo, vt hic per eū. Cōtra quam,
ↄcordiā insurgit Are. hic dicens, q ēt in tpalib. m̄ laicus non
p̄t esse gn̄alis administrator, per plura. Primò pōderat scdam
rōnē assignatā in d.c. in noua. videlicet rōnē disparis pfessio-
nis, q̄ militat ēt in tpalibus, dato q cesset rō p̄eminētiæ. Rn̄-
det Dec. defendēdo Abb. q rō disparis pfessionis nō est prin
cipalis, sed potius rō p̄minētiæ. alr̄ ſm eū sequeret̃ q laicus
ēt nō potest esse procurator, nec sindicus, ↄ̄ text. in alleg. c. 1.
Vere ista rn̄sio vr̄ sustentabilis. esset. n. ineptum dicere laicos
non hr̄e p̄eminentiam in clericos, quia sunt disparis pfessio-
nis, nam ea. rōne clerici nō hr̄ent p̄eminētiam i laicos. ↄ̄ tex.
in c. nouit, j̄. eo. Vn̄ alr̄ rn̄deo, q ista rō intelligit̃, qn̄ hoies di-
uersæ professionis sociant̃ ad idē, & in eod. officio, qd̄ satis p-
bat verbū, socientur, & figura, de qua ibi. Non arabis cum bo
ue, & asino, & probatur in cle. 1. de elect. Verū quando laicus
admini-

administrat noīe p̄lati, nō dñr socij in eodē officio. clerie⁹. n. mādat. & laic⁹ exequitur. & q̄ sint diuersa officia firmat Bal. hic considerādo terminū a quo, & terminum ad quē. ¶ Scdo Are pōderat tex. in d. c. in noua. in fi. sed huic ſtide, ut p Dec. hic. ¶ Tertiò pōdera tex. i d. c. audicatū cui patet soso ex supra dictis. Quartò pōdera tex. in c. cū te, nā si posset administrare tp̄alia, non mādaret ibi Papa laicū ex toto remouendū, sicut diximus. s. de laico arbitro. In secūda dubitatione primi notabilis r̄ndet Dec. q̄ intētio superioris cōstituētis ibi economū, fuit q̄ per vnū solum res ecclesiasticę gubernarent, & sic vult dicere q̄ ibi sumus in diuiduis rōne volūtatis, uoluntatē aūt sic p̄bat: quia segnius expediūt cōmissa negotia plures. l. si plures. §. oporteat. ff. de adm. tu. Aduerte subtilis, illa rō, quia segnius &c. cōcludit oppositū eius, qd̄ Dec. cōcludit, nā ea attē ta, semper tp̄alia, & sp̄ūalia nunq̄ possent tanq̄ indiuidua, & inseparabilia a spūitualib. cōmitti laico ꝯ suā intētionē. Itē rō non cōcludit, q̄a p̄cedit qñ vnū, vel plura negotia sūt cōmissa plurib. secus si vnū vni, & alterū alteri. & ita vides inquanto turbine versetur p̄ns art. Ego igitur p̄ cōcordia puto sic distinguēdū. Aut querit, an laici possint esse generales administratores bonorū ecclesiæ, ita q̄ suo iudicio hēant disponere, & isto casu nō possit, & ita p̄cedit opi. cōis. Aut q̄rit, an possint esse gñales administratores tanq̄ nudus minister, puta tanq̄ Castald⁹, ita q̄ hēat disponere de bonis tp̄alib. s̄m volūt. p̄lati & isto casu p̄cedat opi. Pan. q̄ ita seipsū declarat in c. vnico. s. de fynd. Intellige dūmodo cura non demandet alicui consanguineo, seu affini ipsius p̄lati. Nā prælatus committēs curam tp̄aliū suis cognatis, est excōicatus per annū, & amouēd⁹ a cura, c. decēter, 89 d. s. Et rō est, q̄a lex suspicat q̄ p̄latus pariatur propinquū spoliare eccl'am, vt inde diret, c. Eps. 10. q. 2. Nec est uerisile, q̄ p̄latus verā exigat rōnē administrationis a suo p̄pinquo, aut. q̄buscūq; modis. C. de sac. san. eccl. Istud tñ tp̄a, nisi cognatus p̄lati esset uir bonæ famę, & ap̄pbatæ uitę, sicut diximus, q̄ cōsanguineus pōt esse iudex in cā cōsanguinei rōne bonæ famæ, q̄ tollit suspicionē, s̄m d. Ant. Pan. & Mod. in c. postremò, de app. sic pōt esse testis, s̄m d. Ant. in c. cū oporteat. j. de acc. cū cōcor. & similib⁹, de q̄b. p Fel. i cām q̄. s. de offi. dele. & Barb. i c. isinuāre, c. tit. & d. Ias. i l. admonēdi. col. 66. ff.

53 de iureiu. ¶ † Quartò dubitat, an laicus possit esse fabricer⁹ in ecclesijs. d. Ant. determinat, q̄ non, quia laicus hēt disponere tanq̄ fabricer⁹ de redditib. eccl'æ ad libitū suo iudicio, qd̄ nō licet, vt hic. Contrariū tenet Pan. plurib. rōnib. Prima, q̄a cura tp̄aliū pōt laico cōmitti, ergo ēt cura fabricę. Istud parū facit, q̄a cura tp̄aliū nō pōt laico cōmitti arbitrio suo, ut s. dixi. Secūda rō, q̄a laici ad op̄us fabricæ sūt magis experti, sed rō ista nō cōcludit per necesse. Tertia, ne clerici intēti fabricę a diuinis arceant, sed ista nō sufficiēs, q̄a ea attēta indistincte clerici tenerent demādare laicis curā bonorū tp̄aliū, cui⁹ ꝯtriū. s. fuit cōclusū: tñ cū ista opi. Abb. cōcurrit & cōis opi. & cōsuetudo, p qua cōsuluit Cal. cōs. j. tit. de cōsue. & cons. 18. tit. de p̄ben. & Dec. cōs. 129. col. 4. Quid tenendū? si rectè inspexeris verba Pan. cōcordabis opi. & dices, q̄ opi. Abb. p̄cedit trib. cōcurrētib. Primò, q̄ Fabricerius nullā hēat preeminentiā super clericos, alias si esset offm̄ in ecclesia, prout Senis, & Gebennis, procederet ꝯtria opi. Scdò, q̄ nō hēat distribuere redditus ecclesiæ, nisi in fabricā. Tertio, q̄ sit redditurus rōnē prælato ipsi⁹

54 ecclesię, als vt dixi, p̄cederet ꝯtria opi. ¶ † Quintò dubitat, an laicus possit cōstitui procurator ad vēdēdū vnā rē ecclesię, vr̄ q̄ sic, q̄a pōt esse p̄curator ad resignādū, ergo & ad vēdendū. Scdo, q̄a alienare rē eccl'æ, seruatis seruādis non reperit laicis interdictū, ergo censeri dēt permissum, tanq̄ istud edictū sit prohibitoriū, sicut edictū de p̄curatorib. c. j. de proc. li. 6. Sed aduerte, q̄a nō vr̄ q̄ istud edictū sit prohibitoriū, ut Ab. dicit, imò vr̄ permissoriū, per istum tex. & est gl. in ca. si. 24. q. j. Defendendo fundamētū Abb. dicas q̄ edictū alieno noīe est p̄hibitoriū, d. c. j. sed p̄prio noīe est permissoriū. ita loquitur iste tex. & gl. in d. c. fi. addit Abb. duo alia fundamēta persuasiua tñ, ut hic per eū. Contrariū tenet Bur. hic, q̄a laicus nō pōt esse p̄curator ad eligendū, ut s. dixi, ergo nec ad vendendum, quia disponeret suo iudicio, sequit Barb. per tex. in d. c iudicatum, §. propinquis, qui nihil facit, vt dicūt Mod. quid tenēdū? Cōcordari p̄nt opiniones distinguēdo sic, aut cōstituit laicus procurator ad uendendum certā rē determinato pretio, & p̄cedat cōis opi. quia tūc uendit, tanq̄ nudus minister. Aut constituitur procurator ad uendendū unā rē ecclesię in genere, uel in specie, nō specificato pretio, & procedat opin. Butr. & Barb. quia tunc disponeret suo iudicio. istam cōcordiā faciūt Basign. & Dec. quā confirmant per decis. Bar. in l. in usuca. §. j. diuer. & tēp. præscr. Et ultra allegata per eos uideas Pan. in c. fi. §. fi. s. de offi. del. qui reprobat ipsam dec. Bart. Noa illa diligenter ad procuratores laicos gnaliter cōstitutos a p̄latis ēt ad inuestiendū & alienandū, q̄a non p̄nt uirtute huius mandati, nec inuestire in perpetuum, nec locare ad longū tp̄s, q̄a talis emphyteusis & locatio dicitur alienatio. l. fi. C. de reb. eccl. nō alien. c. nulli. j. de reb. eccl. nō alie. & uide Bal. cōs. 128. ¶ Sex-

55 tò dubitat, † an laicus possit esse collector oblationū sp̄ūaliu, vr̄ q̄ non, q̄a sp̄ūalium laici sunt incapaces. c. cām de præb. & ita tenet Arch. i d. ca. in noua. d. Ant. hic, & ista ē *cōis* s̄m Are. pro qua facit tex. in c. hanc consuet. & c. sanctorū. 10. q. j. itē facit, quia oblationes uendi nō p̄nt, s̄m gl. in c. altare. j. q. 4. p illū tex. qui vult, q̄ sit simonia, sequit Dec. hic post Ro. in singul. alleg. per eum. Contrariam opi. tenet Pau. hic, quē sequitur Aret. & Dec. hic, &, Dec. cons. 148. i 2. dubio. vbi dicit, q̄ i istis fraternitatib. & oratorijs stāte maxime cōsuetudine, p̄nt laici recipere oblationes, dūmodo eas conuertant in piā causam. sequitur Ro. cons. 266. quē ēt alle. Dec. Quid tenendum? Cōcludatis, aut q̄ritur, an laicus possit esse collector oblationū iure proprio, ita q̄ hēat ius aliqd̄, uel iurisdōnē in iure colligendi ipsas oblationes, & dicendū q̄ non. ita p̄cedat opi. do. Ant. & sequa. & ita loquunt iura prius alle. ita ēt procedit gl. in d. c. altare. Aut quęritur, an possit colligere oblationes noīe ecclę uel p̄lati, prębēdo nudū ministeriū, & est dicēdū q̄ sic, ita p̄cedat opi. Pan. & suorū sequa. Et cōprobo sic, q̄a fructus oblationū p̄nt vendi ēt laicis, s̄m d. Ant. in c. j. j. de uita & hone. cle. & Barb. in c. ecclesia S. Marię, col. 13. de cōst. ubi dicūt, quòd laici emptores poterūt eas colligere, dūmodo nō recipiant eas sup altare, & sequitur Arch. i d. c. sanctorū, & reperi Maria. in tract. oblationum, libello 19. dicentem uerū esse, nisi res oblata aliēt sacra: subijciēs q̄ si esset prophana, puta panes, quòd p̄latus, uel laicus poterit dare canibus, nisi essent panes, sacrati, ut erāt panes p̄positionis, de quib. fit mēno Exo. c. 19. transumptiue in d. c. hanc cons. sed nō est uerum in p̄latis, qui prohibent tenere canes. c. j. j. de cleri. vena. Ista faciūt ad q̄ōnē, an oblationes factæ imagini existēti sup muro alicui⁹ laici applicari debeāt ipsi laico dño muri? & p prædicta dicendū q̄ nō, q̄a oblationes nō p̄nt esse in dño laicorū per tex. i d. c. hāc cons. & p̄n hoc est tex. quē pōderāt ibi Alex. in apo. in l. lege Iulia. §. j. ad leg. Iul. pecu. & tex. i §. œconomus, in Auth. de sanctis Epis. de quo uideas p Pan. & scrib. in c. pastoralis. j. de his quæ fiunt a p̄la. Ang. in dispu. sua inci. In refulgēti palatio. &

56 Maluetius in trac. oblationū. in 3. & 4. dub. ¶ † Septimò dubitatur, an laici possint esse Vicarij Epi? *communiter* cōcluditur, q̄ nō & apud me nō hēt dubium, & ita determinat Io. Ber. in tracta. de epil. in 7. par. 4. lib. q. 17. Istā opi. restringit Ab. ut nō p̄cedat, quātū ad iurisdōnem tp̄alem, q̄ habet Eps in aliquo loco, in quo poterit deputare laicū in tp̄alib. Vicariū, per tex. in c. fi. ne cle. uel mon. lib. 5. sequūtur alij, excepto Barb. mihi ēt nō placet ista restrictio Abb. quia laic⁹ non pōt esse delegatus ad vniuersitatem cāūum tp̄alium, vt s. cōclusi post Are. ergo minus poterit esse ordinarius, ut est Vicarius. c. sa. cū cōcurdanti. s. de of. Vicar. nō obst. tex. in d. §. fin. quia loquitur quo ad casus criminales tm̄, s̄m Barb. & bñ, cui nō suffragat ratio. Dec. dicētis, q̄ illatio ibi sit gñalr ad oēs cās tp̄ales. Nā ista rō sic cōuincit de fallitate p̄p relatiuū, eos, q̄ est restrictiuū, l. j. C. de sum. Tri. cū sim. Secūdo declarat Barb. ut nō procedat i laico magnæ sanctimoniæ, sed istā reprehēdūt Mod. & bñ, q̄ uideas eos. Ego nouiter limitarē, nisi laic⁹ cōstituturus Vicarius Epi cōfirmaretur a Papa i forma solēni, quia Papa pōt causas

57 sp̄ūales ēt delegare laicis, §. verū. 22. dis. & s. lan⁹ dixi. ¶ † Octauo dubitat, an laic⁹ possit eē assessor iudicis ecclesiastici? vr̄ q̄ non per istū tex. in ver. tractare, & in ver. iudicio laicorum & ita tenet And. Sic. hic. ꝯtriū concludūt oēs alij hic, q̄a officium assessoris, est solū cōsulere, s̄m gl. in l. j. ff. de off. asses. Spec. eo. tit. §. offm. Hinc est, q̄ assessores dnr cōsiliarij. l. cōsiliarios. C. de assess. vn̄ prohibitus consulere, non poterit esse assessor, s̄m Bar. i l. memini. C. de adu. diuer. iudi. & Paris in trac. de synd. in §. assessor. col. 3. nō prohibentur aūt clerici hēre consiliū a laicis, s̄m Inn. & alios hic, ergo non prohibent eligere eos in assessores, & facit tex. in c. si habes. 24. q. 3. & in ca. fi. 38. dist. & istā opi. tenet And. Sicu. sibi cōtrarius, in c. sup q̄ōnū. §. intētionis. col. fi. s. de of. del. quam cōclusionem puto ueram, nisi laicus allegaretur suspectus, tunc iudex ecclesiasticus nō dēt suspectum assessorem deputare, imo deputatum dēret remouere. c. statutum. §. assessorem. de resc. in 6. Et hoc modo tollitur principale fundamentum Barb. Sed hic insurgit dubitatio, an ista sola cā, quia laicus sit sufficiens causa recusationis? vr̄ q̄ sic per ea, quæ dixi in primo not. Dec. sentit, q̄ si causa sit inter duos clericos, q̄ nō sit legitima cā, eo q̄ par affectio tollat suspicionē. l. non solum. ff. de ri. nup. Alias, si uersatur inter clericum, & laicū, vult q̄ sit sufficiens causa. Ego credo ꝯtrium per

58 tex. in c. si clericus laicum. j. de fo. compe. ¶ † Secūdo occurrit dubitari, an iudex ecclesiasticus possit eligere in assessorē Legū Doctorē iuris ciuilis tm̄ Gem. i c. statutū, in fi. prin. de ple. dicit q̄ nō, si sit purus Legista, sequitur Dec. hic. Adde, q̄ si cā sit utilis, & difficilis, ēt Doctor utriusque iuris, si sit grossus & insufficiens, non deberet eligi in assessorem, s̄m Bal. in l. fi. q. 16. C. de hær. inst. Fel. in c. ex literis, col. 4. s. de cōst. Et ecōuerso, si sit doctus, licèt nō Doctor, poterit esse assessor, s̄m Paris.

59 i tract. synd. §. assessor, uer. sed cũ potestas. col. 2. ¶ † Tertio du-
bitatur an ecclesiasticus possit esse assessor laici: vr̃ q̃ sic p re-
gulam. Contrariũ est verius, fm Soc. in tit. de off. asses. §. dẽt.
sequuntur Mod. & d. Ias. in rub. ff. de offic. asses. faciunt q̃ dixi
mus de clerico delegato & procuratore laicorum. Considera
tñ, quia dare consilium ignorantibus est opus meritorium, q̃
60 maximè prælatis conuenit. c. j. 39. dist. cum fi. ¶ † Nonò dubi-
tatur, an laicus possit esse Notarius in causis ecclesiasticis, ma
ximè spiritualib. Hos. Ab. antiquus, & Egidius, volũt q̃ i spiri-
tualib. nõ possit, quia nõ debet in spiritualib. interuenire, c. qa
p p, de elec. Contrarium tenent Compostella. Papiensis, & a-
lij cõiter. in d. c. qa p p. Bal. Fel. Barb. & Mod. Car. But. & Pan.
in c. sicut. j. ne cler. vel mon. Pan. & Fel in c. a. cum dilecti, col.
pen. & fi. j. de fi. instr. Bal & Fel. in c. pastoralis, eod. tit. & ista
est cõis. Pro ista cõi adducit' s. de procuratore. c. j. de pcur. li.
6. Sed aduerte, qa procurator agit nomine alieno, Notari' ue
rò ex proprio officio. Item procurator non potest ita faciliter
transgredi mandatũ suo arbitrio, sicut põt Notarius alterare
instrumentum. ¶ Secundò arguitur de teste ad Notarium, nã
laicus põt esse testis ꝯ clericũ. c. ex parte ubi Abb. i 4. no. j. de
testa. Ergo etiam poterit esse Tabellio, cum sit ẽt ipse testis. l.
Domitius. ff. de test. Sed ẽt aduertatis, quia laici non admittũ
tur in testimonium simpliciter ꝯ clericum. Primò non reci-
piuntur in causa criminali. c. de cętero. j. de testi. Secũdo non
admittũtur, nisi oĩ ex c. maiores c. licẽt uniuersis, & ibi Abb.
j. de test. Et videretur, q̃ istud simile nõ comprobet istam sẽ
tentiam cõem in criminalibus, & nisi Notarius sit omni exce
ptione maior. Dec. sustinẽdo cõem gñaliter rñdet, q̃ argumẽ
tũ de teste ad Notarium, ualet affirmatiuẽ, nõ autẽ negatiuẽ,
ideo obiectio non valet. probat per tex. in l. si pater. ff. de fal.
& quod ibi Bar. dicit iuncta l. parentes. C. de testib. ista rñsio
non est tuta, quia rõ, quare negatiuẽ non ualet, cõsistit in vo-
luntate partiũ, quæ elegerũt Notarium, nõ testẽ, quę rõ cessat
in casu nostro, in quo clerici nõ pñt protogare iurisdõnẽ laici
ẽt voluntariam, fm eundem met Dec. hic arguentem Bal. in
l. generaliter. C. de epis. & cler. sed Notarius hẽt iurisdõnẽ vo
luntariam, fm Bar. in l. j. ff. de iud cũ solitis concot. ergo &c.
Et retento hoc fundamẽto, q̃ Notarius habeat iurisdictionẽ,
non vr̃ q̃ possit esse Notarius i causis clericorum, quia sic hẽ-
ret præeminentiam in clericis. Insuper non vr̃ bonũ argũ de
teste ad Notarium, quia sic arguitur de minori ad maius nam
Notarius maiorem hẽt auctoritatẽ, q̃ duo testes. c. qñ ꝯ, de
proba. ¶ Tertio pro cõi arguitur sic, cũ fm Tabellionat' dene-
gatur clericis, d. c. sicut: ergo cõceditur laicis, c. nonne. j. de p-
sump. Sol. intelligo, q̃ denegetur clericis inter laicos, secus in
ter clericos q̃tũ ad ecclesiastica negotia, fm gl. & alios in d. c.
sicut: q̃ quid sic, de cõsuetudine seruat cõis opi. quę absq; du-
bio procedit, ubi nõ reperiunt' clerici Notarij, arg. eorũ, q̃ scri
61 bit Fel. in d. c. cũ ꝯ, col. 20. i si. ¶ † Retenta cõi, subiicitur dubi
tatio, an requirat', q̃ laicus fuerit creat' Notari' a Papa, an verò
procedat ẽt in Notario imperiali: vr̃ q̃ sit necesse, q̃ sit Nota
ri' Papalis, arg. c. p uenerabilẽ, j. qui fil. sint leg. & eorũ, q̃ s. di
xi. Et ita tenet Host. & Io. And. i d. c. sicut. Cõtrariũ tenet Pan.
& communiter alij ibi, qa cõficere instr̃a est iurisdõnis voluntarię,
q̃ põt exerceri in nõ subditos, uolẽtes põderare illã rõnẽ pro
Bal. ꝯ Dec. qua attẽta corrueret cons. Dec. cõs. 150. de quo s.
ista ẽt opi. tenet Io. And. in c. Romana, de so. cõp. lib. 6. Quid
autẽ in cã hæresis, an requirat' q̃ Notarius sit clericus: videas
62 tex. in c. vt otiũ, §. uerũ, de hære. in 6. † Decimo dubitatur, an
laicus possit pdicare: vr̃ q̃ sic, q̃a verbũ Dñi non dẽr esse al
ligatum, 2. ad Timot. Et quia in hoc gaudeo & gaudebo, siue
Christus, p ueritatẽ, siue p occasionẽ annũcietur 1. ad Philip.
Et q̃a nõ refert, qs prædicet, sed qualia, c. sin, 19. dist. Itẽ inde-
batur casus in c. mulier. 23. dist. Vbi laici prohibentur solũ pu-
blicè clericis, ergo eis absentib. vr̃ concessum. Cõtrariũ cõiter te
netur p tex. in c. adijcimus. 11. q. 1. Secundò p text. in c. cũ ex
iniuncto, j. de hær. Tertiò p tex. clariorẽ in c. sicut i uno. e. tit.
Quartò, qa offiũ prędicãdi hẽt annexã curã aiarum, fm gl. in
cle. j. de reg. & in cle. dudũ, de sepul. & i c. i fin. 92. dist. & est
tex. in c. inter cętera, s. de off. ord. & in c. j. de cẽs. lib. 6. ubi dr̃
63 qđ prędicare pprie est offiñ Epi. Imo † prędicãs sine licẽtia su
perioris, est excõicatus, c. excõicamus. §. qa verò, j. de hære. &
dicit gl. in d. c. adijcimus, q̃ offiñ pdicãdi ꝯpetit rõne plato-
nis, nõ rñne ordinis, sequitur Fel. in c. cã te. col. 3. s. de rescr. &
ista opi. est verior. ¶ Ad ꝯria rñdet', ut p gl. & Imo. in d. cle. j.
de reg. Intellige de prędicatione in publico, sed priuatim lai-
cus põt docere ẽt Episcopos, c. si habes. 23. q. 3. ¶ Secundò in-
tellige auctoritate propria, sed de licentia Papę, vel Epi, bñ po
terit prædicare, fm glo. in d. c. adijcimus. & in c. bñ quidẽ. 96.
dist. Et illud uoluit oẽs hic expresse. vr̃ tñ mihi, qđ Eps non
possit delegare offiñ prędicãdi laicis, quia est actus spũalis ex
eo, quod habet curam annexã, fm Card. in d. c. sicut: ergo nõ
poterit delegare, p ea, q̃ dixi s. in glo. in verbo, pręsumam. &
facit tex. i c. si. §. si. s. de offic. dele. vbi expresse dr̃, q̃ offiñ pdi
cãdi nõ ẽ denegabile Cogita tñ. Sed hic dubita, an mulier pos
sit pdicare de licentia Epi. glo. in d. c. adijciamus, tenet q̃ sic.
Contrariũ tenent Pan. & cõiter alij p tex. in d. c. mulier. 33. dist.
& in d. c. inter cætera, i uer. viris idoneis, & per rõnem, de qua
hic p Abb. & licet sup istis fundamẽtis posset instari, tñ per-
transeo, quia hęc res est modicę vtilitatis. vnũ nõ omitto, qđ
dñt Mod. q̃ ista concio procedit inter viros, p tex. in d. c. mu
lier. vbi Gem. hoc no. expresse. istud vr̃ periculosũ, qa rõ Ab.
est hic, q̃ detraheret' honori Christianitatis, & qa faciliter pp
imbecillitatẽ sexus possit errare, cõcludit ẽt q̃ nõ possit inter
mulieres. Et pp ista inia ꝯ Mod. facit tex. in c. noua. j. de pe. &
rẽ. vbi dr̃, q̃ ẽt Abbatissa nõ põt inter moniales publicè pdica
re, qa absonũ est, pariter & absurdũ Et ita tenendo ad tex. i d.
c. mulier, põt rñderi q̃ nõ pbat, nisi a ꝯrio, q̃ argũ a ꝯrio ces-
sat, qñ resultat absurditas, fm gl. in l. conuenticula. C. de epis.
& cler. ¶ Sed hic q̃ritur, quia pęna puniant' pdicãtes sine licen
tia superioris: credo puniẽdos pęna arbitraria p Epm loci, i quo
prædicant, imponenda, cle. fi. de pęn. & remis. & insup oia lu
cra acq̃sita occasione prędicationis ab eis sunt auferẽda & ec
clesię applicãda, fm gl. i d. c. adijcimus. ¶ † Vndecimò dubita
64 tur, an clericus cõiugatus possit esse delegatus Epi in cã saltẽ
criminali ꝯ clericum: vr̃ quòd sic, quia nõ est merè laicus, sed
clericus. Secundo, quia clericus coniugatus ex dispensatione
Epi põt hr̃e simplex bñficiũ, fm Abb. antiqnum in c. Ioãnes,
j. de cler. cõiu. ergo ẽt poterit habere delegationẽ cãrũ, q̃ est
minus. Cõtrariũ tenẽt Pan. & cõiter alij, quia cleric' cõiugatus
reputat' purus laic', nec gaudet priuilegio clericali, nisi i duo
bus, de quib. i c. vnico, de cle. cõiu. in 6. Nec ob. dictũ Abb. an-
tiqui, qa nõ est uerum, fm Pan. i d. c. Io. vel dato q̃ posset eps
dispensare cũ clerico ꝯiugato quo ad bñficiũ, nõ tñ infert', er-
go etiã quoad cãs, qa in dispẽsationib. nõ valet argũ a maiori
tate rõnis, fm Pan. in c. at si clerici. j. eo & i d. c. Ioãnes. Et ista
opi. cõis placet, per ea q̃ dixi in apostillatione litteræ, in verb.
laici. quib. adde, q̃ si clericus cõiugatus detẽtus a iudice laico
petat se relaxari, qa clericus tenet' probare non solũ clericatũ
sed ẽt q̃ ꝯxerit cũ vnica & virgine, fm Rot. decis. 102. sub tit.
de cle. cõiu. in nouis. q̃ vr̃ verũ, quia psumitur quod fuerit vir
go, nisi probetur oppositũ, fm Pan. in c. j. j. de adul. Iõ dicerẽ,
q̃ satis hoc probatur ij so, qđ ꝯtrariũ non verificat'. Plura dicẽda
occurrũt circa clericos cõiugatos, sed qa hic tractat' de facul-
65 tate laicorũ, non trãsgrediar materiã. ¶ Duodecimò † dubitat'
an i casib. i qb. Eps põt cãs ecclesiasticas delegare laicis reqra
tur cõsensus clericorũ, quorũ causę delegant'? Arch. i d. c. bñ
qdẽ, tenuit q̃ sic, sequit Ancha. in c. ꝯrũ determinat Pan. hic qa
delegare est iurisdõnis, q̃ põt exerceri inuitis partib'. c. sane.
j. de off. deleg. q̃ pluries [illegible] Pan. sit verior
[illegible] allego tex. in c. sup q̃onum. §. fi. ubi Abb. 11. not. & in c.
cum vigesimam. ubi Abb. in 2. no. & idẽ Abb. in d. c. super q̃o
nũ. §. qñ vero. in fi. s. de off. del. In quib. locis probatur, q̃ dele
gatio & subdelegatio põt fieri partib. ꝯdicẽtib. & reclamanti
66 bus. ¶ † Decimotertio dubitat', an laicus possit esse Rector ho
spitalis. Gl. in cle. qa cõtingit. in uer. secularib. de reli. domib.
& Pan. ibi Imo. & Card. concluclũt, q̃ sic p text. in c. quidã, in
fi. 18. q. 2. sequuntur Mod. & ego pondero, q̃ istud probat text.
in d. cle. qa cõtingit. ibi, viris prouidis. & ibi, eos teneri cõuer-
tere redditus in vsus pauperũ, & reddere rõnẽ Epo, ergo cẽset'
nudus administrator reddituũ, quo casu non cẽset' laicus phi
bitus, p ea, q̃ dixi s. de [illegible] sequitur Bar. in l. q̃ constitutum. ff.
de test. mil. Itẽ ad [illegible] Lud. Ro. in c. c. Lucę. Tu scis. ampliat
dupl. Primo, ẽt si hospitale sit fundatũ auctoritate epi. Secũ-
do, ẽt si laicus hẽat uxorem & filios. alleg. Host. in Sum de re-
gu. & d. Ant. in c. 2. [illegible] Contrarium in hoc [illegible] tenẽt Steph.
Imo. in d. cle. quia contingit, per illũ tex. in ver. viris prouidis,
quod nõ sit uerisimile, &c. Sed verisimile est, qđ laicus habẽs
filios studebit eis thesaurizare. c. de syracusanis. 28. dist. ergo
&c. Card. ibi cõcludit, ut fieri nõ dẽat de honestate, si tñ ele-
ctus fuerit Rector, valebit electio. Ego crederem considerã-
dum esse qualitatem personę, utrũ oneratus familia, esset pau
per, an diues, an malę opinionis, & famę, an vero approbatæ ui-
67 tę, per ea, q̃ supra. [illegible] Decimoquarto dubitatur, an laicus
possit esse custos ecclesiæ [illegible] altaris, Bal. Fel. & Mod. tenent q̃
sic, nihil allegant, [illegible] adducere, quia laicus põt seruire
presbytero in missa, [illegible] Io. And. in c. vt quique, de vita & ho
ne. cler. Et Imo. in c. [illegible] 38. dist. Nõ tñ laicus põt in magna
missa cãtare simul cũ clericis. c. 1. & d. c. ut q; q;, de uita & hon.
cle. quod ego intelligo de honest. iuxta naturã illius ot. Item
tacet, quia laicus põt hẽre officium pulsandi cãpanas in eccle-
68 sia, fm Pan. in c. Io. j. de honn. ¶ † Decimoquinto dubitatur,
an laicus possit hẽre pẽsionem super bñficio ecclesiastico: vr̃
quod non, quia est incapax bñficij ecclesiastici. c. 2. j. de insti.
c. cum adeo. s. de rescri. Contrariũ vr̃ uerius, quia pensio non
est quid spũale sicut bñficiũ, sed est, quid merè tpale, fm Pan.
ubi latẽ Mod. in c. ad audientiã. 2. s. de rescr. Et istam opi. am
plectitur Car. in fortiorib. terminis in cle. j. s. eadem, de sup-

plenda negligen.præla.vbi vult,q laicus ducẽs vxorẽ nõ per
dat pensionẽ prius habitam,quia non est bñficium.ne scio tñ
an istud curia admittat.fecit doctr.Pan.in c.Ioãnes,de cle.cõ
iug.vbi concludit,q clericus coniugatus nõ deferens tõsurã
põt hẽre stipendiũ in ecclesia,licẽt non possit habere bñficiũ
69 in titulum. ¶ † Decimosextò dubitatur, an laicus possit hẽre
præbendam,vr̃ q non, per tex.in c.in ecclesia.de præb.lib.6.
& in c.dilecto,e.tit.i antiquis.vbi dr̃,q præbẽda est ius spũale.
ergo laicis incapacib.spũaliũ concedi non põt. Bř distingua-
tis,aut pbenda est annexa canonicatui.& isto casu laicus est i-
capax:aut est separata & distincta cõsistẽns in tpalitate,& ista
laicis concedi põt,sm gl.Pan.& alios in c.cũ M.Ferrariẽsis.s.
de const.sequitur Car.cons.143.inc.Post hoc consiliũ. bñ fa-
cit tex.in c possessiones.16.q.1.vbi fructus uni⁹ prædij ecclesia
stici põt assignari laico pauperi.¶ Decimoseptimò dubitat',an
laicus possit propria auctoritate conferre capellam,q̃ erexit ĩ
sua domo vel castro?vr̃ q non,quia laicus bñficia ecclesiasti-
ca conferre nõ põt.c.quisque.s. de ele. cum si.spectat.n.colla-
tio ordinario.c.oẽs basilicæ.16.q.7. adeò q nõ ualet fundator
in fundatione ɔ̃trium disponere.c.cum dilect⁹,vbi Pan.r3.no.
supra de const.Fel.in c.cum venerabilis.col.10.j.de exc.Dec.
cons.135.col.2.i isto pũcto.d.Gui papa.q.187.inc. An capella
niç,distinguit,aut capella fuit erecta de licẽtia Epi,& tunc eã
laicus conferre non põt,quia pp auctoritatem Epi, bñficium
fuit effectum ecclesiasticũ,c.ad hæc.j.de reli.domi.gl.i cle.1.i
ver.bñficium,de hære.Aut sine licẽtia Epi,& tũc possit. nihil
allegat,nisi q ita fit de facto per nobiles Franciç. Tu verò ui-
de Bal.cõs.18.i c.Posito p cõstanti,i 5.par.vbi vr̃ velle, q lai-
cus possit deputare vnũ sacerdotẽ ad officiandũ,non tñ possit
dare capellã i tit.Ex quo infert, q deputatus ad libitũ poterit
70 remoueri,q bene not. ¶ † Decimooctauò dubitatur,an laicus
in casu necessitatis possit de spiritualib.negotijs se impedire?
vr̃ q non,nã laicus tpe necessitatis nõ põt chrismare, ca.ma-
nus de cons.dist.9.gl.in c.ad limina.3 q.j. Itẽ nõ põt conferre
extremã vnctionẽ,nec sacrm eucharistiç morienti ẽt i defectũ
sacerdotũ,sm Inn.& Pan.in c.quãto,s.de cõsuet. Itẽ edictum
est permissoriũ,ergo laicus nõ poterit,nisi reperiatur sibi con
cessum,ut per gl.in c.fi.23.q.j. tones allegata. In ɔ̃riũ facit,q
laicus tpe necessitatis põt baptizare,c.quod quidã.j.q.j.immò
ẽt mulier baptizat tali tpe.c.mulier.de cons.dist.4.etiam ma
ter.d.c.ad limina.immò ẽt hæreticus posset,sm gl.in c.sanctũ
de cõs.dist.4.sic ẽt etiam eadem hora,qua nascit',si mortis pe
riculum immineat,põt natus baptizari,c.baptizari.5.dis. alias
expectãdũ esset vsq; ad octo dies,ut legit' Leuitici 12.ca.octa-
ua die circuncidatur infantulus.similiter tpe necessitatis põt
laicus audire confessiones,sm gl.in c.pastoralis,vbi Pan.s.de
offi.ord.& in c.veniens.s. de trãsac.& est tex.in c.quẽ pænitet.
de pæn.dist.j quẽ no.ad duo.Primò,q licẽt laicus instante ne-
cessitate possit audire cõfessiones,nõ tñ põt absoluere, Sc̃dò,
quòd Deus,tã citò nõ mouetur ad miserendũ his,qui cõfiten
tur laicis tpe necessitatis,q̃ his qui fuerunt absoluti a ꝓprio sa
cerdote.Et ideo nemo ponat se in necessitate. indignus.n.est
mia, qui culpa propria peruenit ad necessitatẽ.l.de die.l.si fi-
deiussor.§.qui necessaria.ff.qui satisd.cog. Similiter laicus põt
absoluere excõicatum constitutum in art.mortis,sm gl.in d.
c.pastoralis.§.fi.& in c.a nobis.2.ubi Abb.j.de sent.exc. ¶ Sed
dubitatur,an cessante necessitate sit postea recurrendum ad
sacerdotem pro baptismo? certum est q non, quia impressus
est semel character,iõ non est reiterandum, d.c.quod quidã,
& s.de sacr.non reiteran.per totum, nisi esset baptizatus tñ
in aqua,quia possent postea suppleri cæteræ solennitates, puta
catechismum,& alia.§.ecce aliqñ j.q.j. Cõfessio uerò non est
reiteranda,sm Host.in Sum de pæn.& remis.§.cui cõfitendũ,
in fi.& Mud.hic.An aũt absolutus ab excõicatione cessante
necessitate reincidat in excõicationẽ,ita q sit opus noua abso
lutione,videatis tex.in ca.ad eos,de sent.exc.libs.6. Similiter
pp necessitatẽ põt uasa sacra ẽt laicis pignorari. c. nullus, vbi
gl.& Barb.addit aliam.j.de pign.Similiter pp imminens pe-
riculum põt & clerici & ecclesiæ grauari collectis, sm Bar.i l.
nullus.C.de cur.publ.lib.22.Pan.in c.nõ minus.j.de imm.ec-
cle.ad fi.latẽ d.Ias.i l.placet.col.3.& seq.C.de sacrosan. eccle.
71 Similiter † clericus cõstitutus in periculo mortis põt examina
ri in testẽ corã iudice laico absq; licẽtia superioris, sm Ange.
in l.cum hi,§.trãsactiones.ff.de transa. Similiter pp necessita-
tẽ licitũ est comedere carnes tpe & loco prohibitis, sm gl.in
cle.2.in uerbo,regularẽ, de cẽli.& gñaliter necessitas facit li-
citũ,q alias erat illicitum,c.q non est.j.de reg.iur. Hinc dici
mus,q necessitas non hẽt legem,cui subijciatur,l.j.in fi.ff.de
offi.eius.& l.j.ff.de offi.Consu.receditur ab oĩ iuris regula pp
necessitatẽ.l.j.C.de ope.lib.& plura alia ad hoc cõtent d.Ias.
in §.itẽ Seruiana.col.18.Instit.de act.& in l.principalibus.col.
2.& seq.ff.si cer.pet.& in l.amouẽdi.col.77.ff.de iureiu. Adde
72 tex.in c.multiplex.§.his aũt,de pæn.dist.prima.vbi † si instan-
te mortis periculo,moriẽs amisso vocis officio,signa cõtritio
nis coram laicis fecerit, cõis gratia ei nõ est denegãda. faciũt
ẽt quæ s.dicta sunt in quarta dubit.pcedẽti. Non obstant,quæ
in ɔ̃trium s.allegaui,quia illa nũ sunt de necessitate salutis,ni-
si contemnantur.saluatur.n.fidelis in fide baptismatis.c.debi
tum,de baptismo.iõ stãte necessitate baptizatus & confessus
excusatur a cõtemptu,si nõ recipiat sacrum chrisma,& eucha
ristiam,uel sacram vnctionem ab inhabili, qui omittentẽ ex-
cusat necessitas,quem recipientem accusaret fortè temeritas
73 sm Host.in d.c.quanto.s.de consue. ¶ † Decimononũ dubita
tur,an laicus ex priuilegio Papæ possit spiritualia negotia, tra
ctare:qđ pẽdet ab illa dubitatione,q̃ discussim⁹,an Papa pos-
sit delegare causas spirituales laicis,conclusum fuit,q põt cãs
q̃ sunt iurisdõnis,& non quæ sunt ordinis.Sic ergo concluda-
mus,q laicus ex priuilegio Papæ poterit ea,q̃ sunt iurisdictio
nis.Et in specie hoc determinat Car.i c.perpẽdimus,de sent.
exc.vbi tenet,q Papa licẽt non possit in totum tollere priui-
legium fori,quia est de iure diuino, põt tñ dare priuilegium
vni Principi seculari cognoscendi de certis causis ecclesiasti-
cis ɔ̃ clericos.Et hac ratione attenta Rex Frãciç in regno suo
prætendit posse cognoscere & punire clericos de portatione
armorum,de infractione saluç guardiç,de iniuria facta p cle-
ricos officialibus Regijs,& de vsurpatione iurisdictionis Re-
giç.Et ad hoc alleg.priuilegiũ & cõcordata,tñ Guid.Papæ.q.
77.dicit,q iudices seculares tentantes punire clericos p ru-
ptura saluæguardiç sunt excommunicati,quia non constat de
aliquo priuilegio.Sed tu aduerte,q non sunt excommunicati
licet de priuilegio nõ appareat;tn satis est,quod Christianiss.
Rex fuerit in possess.per tñ tpis spatium,cui memoria nõ sit
in contrarium,ex cursu.n.tanti temporis præsumitur priuile
gium,si allegetur,sm Bar.in l.cũ de in rẽ verso.ff.de vsu.Pan.
in c.peruenit,de cẽsi.& in c.cura.de iurepa.Fel.in ca.cũ ex of-
ficij.col.5.de præs. Old.cons.396.Alexan.cons.6. vol.j. Dec.
74 cons.85.colum.2.† Silr Papa põt cõcedere uni clerico, q non
teneatur dicere horas,licet no possit generaliter statuere, q
clerici nõ teneãtur ad horas,quia esset in totũ tollere ius diui
num,quo cauetur in die septies domino canẽdũ,c.j.de celeb.
mis.Ita cõcludunt Card.& Imo.in cle.2.de celeb.mis,Simili-
ter ex priuilegio põt laicus cõferre bñficia,sm gl.in ca.impe-
riũ.10.dist.& in sum 16.q.7.& Gem.in c.2.de præbend.lib.6.
vbi dicit,q Rex Frãciç ex priuilegio Papç in multis ecclesijs
sui regni cõfert præbendas. exemplificat in ecclesia Lugd.q
tñ intelligo in ecclesia illa nõ esse uerum.Sed do.Ioan.de Sa-
bia,in tract.de bñficiu,in 23.q.2.partis,exẽplificat in ecclesia
Carnotensi,sed de hoc sunt plura iura,uidelicet tex.in c.dile
cti.j.de test.vbi Comitissa Flandrẽsis ex priuilegio cõfert præ
bendam,& in ca.dilectus.j.de præb.c.quod sicut, de elec.c.q
in dubijs.c.ad supplicationem,ubi Imo.de renũ.cũ concord.
adductis per Ioã.de Sabia locu pallegato.immò ex priuilegio
laicus potest habere beneficiũ in ecclesia,sm Pan. in c.extir-
pãdç.§.quia uerò,col.14.de præbend.ubi dicit, q Rex Frãciç
est canonicus in ecclesia sancti Hilarij ciuitatis Pictauien.gl.i
pragmatica,sanctio,sub rub.de annatis in uerbo regalia.Simi
liter põt laicus ex priuilegio possidere decimas.c.quãuis,&c.
prohibemus,de dec.j.c.cum.j.de præscrip. cum concordan.
adductis ibi per Fel.col.2.& istud est clarissimum, iõ ulterius
75 non insisto. ¶ † Secundò dubitatur,an laicus possit præscribere
iura spiritualia,puta ius conferendi,uel eligendi,uel decimã-
di salte spatio tãti tẽporis,cuius initij nõ hẽatur memoria:vr̃,
q sic,quia omne,quod est acquisibile ex priuilegio,est acqui
sibile per pscriptionem tanti tẽporis, de quo non sit hominũ
memoria,c.cum contingat.j.de foro compe. & c.duo simul.
s.de offi.ord. ¶ Secũdo,quia possessio tãti tẽporis hẽt vim pri
uilegij.l.j.§.ductus aquæ.ff.de aqua plu.arcen.c.sup quibusdã
§.præterea.j.de verb.sign.sed ex priuilegio põt laicus posside
re spiritualia,ergo ẽt poterit præscribere.Contrarium est ve-
rius per tex.in d.c.cãm,de præscrip. Ad ɔ̃ria rñdetur, q illæ
duæ regulæ procedunt data capacitate possidẽtis; alias si non
põt possidere,nõ põt præscribere,reg.sine possess.de reg. iur.
& tñ põt sibi conced. priuilegiũ,vt patet ex prædictis. Et ita
limitat Fel.in d.c.causam,& in c.accedẽtes.col.3.uer. fallit se
cũdo,de præscrip.post Iu.And.& Gem.& alios.in c.2.de præ
ben.in 6.Et ideo sis cautus, q alleges priuile.& ad pbãdũ de
ducas cursum longissimi tẽporis,de quo nõ sit memoria in cõ
trarium,non aũt alleges præscriptionẽ,qua succũberes,ut pa-
tet ex præmissis,quæ bñ signabis ad actũ practicũ.Et ex his be
ne infertur, q laicus q tenuit,& possedit decimas tanq̃ vasal
lus eccl.per tñ tempus,cuius initij memoria non existit,psu-
mitur inuestitus,seu infeudatus antẽ Cõciliũ Lateranẽse,quo
tpe laicus poterat possidere decimas.c.cũ apostolica,de his,j
fiunt a prælat.si alleget inuestituram,& ad eã probandã dedu
cat posses.immemoriale.Ita cõiter cõcludũt Doc.Pan.post alios
p eũ allegatos,maximè Io.An.But.& Imo.ubi, licet. Fel.i d.c.
cãm, velit q ẽt teneat' pbare famã,q eas hẽret añ ɔciliũ Late-
ranẽse.& q sufficiat pbare possess. immemoriale absq; pbatioe
famæ,

famę, tenet Alc. conf. 6. col. fi. in j. vol. Raph. Cũ. conf. 83. Quia cã decimalis. Barb. conf. 35. inc. Sapienter scribit. vbi dicit istã esse cõem, & hanc tanq̃ cõem sequuntur Taurinenses in tracta. suo præscriptio. possent forte concordari opi. distinguẽdo de qua fama. aut. n. loquimur de fama, quòd fuerit laicus infeudatus ante Concilium Lateranense, & tũc non sit necessaria probatio. esset. n. difficile hoc ꝓbare. & ita ꝓcedit cõis opi. aut loquimur de fama simplici & immediata, q̃ fuerit inuestitus ab ecclesia, & tunc requirit q̃ articulet & probet. & ita ꝓcedit opin. Abb. & sequa. ita ẽt vr̃ sẽtire Capella Tholosa. de
76 cis. 439. inci. Itẽ fuit q̃situ. ¶ Scd̃o † dubitat, an iudex secularis possit cognoscere de controuersia decimarum inter laicos in casibus, in quib. laicus de iure possidet decimas? vr̃ q̃ nõ, quia cã decimarũ est spiritualis, ẽt q̃ certat inter laicos, ſm Rot. dec. 46. sub rub. de dec. vbi dicit, q̃ dispositio c. si annũ, de iud. li. 6. hẽt ẽt locũ ĩ laico maiore 24. annis defendẽte decimas sibi cõcessas ex priuilegio, vel añ Conciliũ Lateranẽse. Et facit q̃a p hoc q̃ laici effecti sint capaces decimarũ, nõ ꝓptẽ deci mę spũales execratæ fuerunt, sicut dicimus de iure patronatus, c. quãto j. eo. Pro resolutione distinguas, aut agitur de fructibus decimarum, & quia ipsi fructus sunt quid tẽporale, potest laicus cognoscere, arg. c. vestra, de loca. Et iõ in l. lõgo barda, de deci. l. quicũque. statutũ est, q̃ cõpulsio solutionis decimarũ ꝯ laicum sit mixti fori. si verò agatur de iure ipso decimarũ, tũc secularis non põt cognoscere, quia est spirituale. ita distinguunt Cal. conf. 29. sub rub. de iud. & fo. cõp. inc. An iudex secularis. seu cõl. 349. Io. And. ĩ reg. ea q̃, in 5. q. de reg. iu. lib. 6. ¶ Reliqua, q̃ supersũt dicã alias postquam video vos optare me transitum facere ad Rub. de causa possess. & proprie.

¶ Finis ca. decernimus, de iud. Sequitur tit. de causa possessio. & proprie. quem legere incępit die 4. mensis Maij 1519. Magni D. Ioann. Fran. de Ripa cum maximo apparatu.

SVMMARIVM.

1 *Possessio quid sit. & nu. 11. & 12.*
2 *Detentatio est facti.*
3 *Possessio an sit iuris, vel facti.*
4 *Exceptio debet esse de regula.*
5 *Possessio non cadit in tertium.*
6 *Possessio est simpliciter ius.*
7 *Possessio retinetur animo.*
8 *Beneficiatus, cui Papa concessit, ut possit testari de acquisitis ex iuribus sui beneficij, an iste talis poterit etiam facere testamentũ de fructib⁹.*
9 *Incorporalia propriè non possidentur, sed quasi.*
10 *Emphyteuta vel conductor, insistens animo possidendi, sibi non possidet nec præscribit.*
13 *Alternatiua vel, posita in diffinitione tollit contrarium.*
14 *Vsusfructus quomodo diffinitur.*
15 *Possessio quare potius fuerit a pedibus denominata, quam ab alia parte corporis. & nu. 16. & 17.*
18 *Possessio quotuplex sit.*
19 *Possessio ciuilis quid sit.*
20 *Possessio naturalis quid sit.*
21 *Vsufructuari⁹ an p̃scribat ius vtẽdi fruẽdiq; uirtute naturalis possessiõis.*
22 *Possessio corporalis quid sit.*
23 *Possessio ciuilissima quid sit.*
24 *Possessio pręsumitur continuata, ẽt si per cõductores nõ sit soluta pẽsio.*
25 *Quasi possessio quid sit.*
26 *Possessio de preterito, an præsumatur ex possessione de præsenti.*
27 *Possessio solo animo amittitur.*
28 *Deiectio siue naturaliter, siue ciuiliter posidẽti cõpetit interdictũ vñ ui.*
29 *Verbum, ciuiliter, quomodo intelligi debeat.*
30 *Possessio iniusta non causat præscr. ptionem, iusta uerò sic.*
31 *Dictio, nulla, ꝑsupponit plures possessiones. s. differẽtes numero, nõ specie*
32 *Possessio ciuilissima, an dicatur naturalis, aut species separata.*
33 *Possessionis accidentia sunt infinita.*
34 *Possessio uacua quid sit. Et qui promisit reddere possessionẽ uacuã, an teneatur reddere cum fructibus. 35. & 36.*
37 *Possessio colorata quid sit.*
38 *Possessio non colorata quid sit.*
39 *Possessio pacifica quid sit.*
40 *Possessio quot modis sumatur in iure.*
41 *Proprietas quid sit, & vnde dicatur nu. 42. & 43.*
44 *Dominium propriè cadit in rebus corporalibus.*
45 *Dominium utile quid sit.*
46 *Dominium quasi directum, & dominium quasi utile quid sint.*
47 *Quasi proprietas quot modis dicatur.*
48 *Proprietas nuda quid sit.*
49 *Possessionis & proprietatis causa quæ sit, & quotuplex. nu. 50.*
51 *Causa quomodo sumatur in rubrica ista.*
52 *Rubrica de causa possessionis, & proprietatis, quomodo continuatur.*
53 *Iudicium possessorium quid sit. Et quid petitorium.*
54 *Iudicium possessorium quotuplex sit.*

Apparatus super Rubrica.

SVbtilem. Vtilẽ, & speculatiuũ, aggredimur materiã, ꝓ declaratione & intelligentia verborum, de quibus in Rubrica totius huius tituli, examinabo, quam plures quę
1 stiones. ¶ Quæro primũ, † quid sit possessio? periculosa est omnis disputatio, quæ circa diffinitiones uersatur, l. omnis diffinitio. ff. de reg. iur. at præsens diffinitio super omnes, pericula & difficultates patitur, meritò dicit gl. in l. stipulatio ista. § hæc quoque. ff. de verb. obl. q̃ peritissimi non ausi fuerunt determinare quid sit possessio. Ego tñ reperi plurimos fuisse audaces, qui possessionẽ diffinire non dubitarũt, & in effectu reperio 14. diffinitiones, tres posuit glo. in l. j. ff. e. tres addit ibi Bar. ubi oẽs reprobat, excepta sua. Tres alias refert ibi Alex. quatuor adducũt Mod. Perus. aliam ponunt hic Mod. Valen. de qua. j. dicã vnũ verbũ. Ego omissis oibus insistam circa diffinitionem Bart. quę est talis. Possessio est ius in
2 sistẽdi rei non ꝓhibitę possiden. subdit Bar. se dixisse ius, † ad differẽtiã detẽtionis, q est facti. Cõsidera si ita est, q̃ ĩ istã diffinitione nõ ponit aliqd verbũ, tanq̃ genus. ¶ Secũdo dicit insistẽdi, ad drñam dñij, qđ est ius disponẽdi, l. si qs in. §. dñ, ff. eod. Aduerte ẽt hic, q̃a ẽt possessor hẽt facultatẽ disponẽdi. l. si rẽ aliq̃. ff. e. l. si in emptione. § siue rei. ff. de ꝯhen. emp. posset forte rideri, q̃ possessor nõ hẽt i⁹ integrè disponẽdi, sicut hẽt dñs. l. empto. ff. de actio. emp. dixit rei nõ ꝓhibitę possiden ad drñam rei sacrę & religiosæ, q̃ ꝓhibet possideri. l. inter stipulantẽ. § sacrã. ff. de verb. obl. ¶ Contra istã diffin. obstãt multa.
3 † Primo, dũ dr̃, q̃ est ius, ꝯ, imò facti, q̃ sit facti, est tex. in l. j. § sed pupill⁹, ibi, eã. n. rẽ facti, nõ iuris esse. Scd̃o est tex. i d. l. j. § si uir ibi, qm̃ ea res facti, &c. Tertiò tex. in l. possessionẽ pupilli. ff. eo. ibi, qđ. n. facti est, &c. Quartò ad idẽ est text. in l. denique. ibi, q̃a plurimũ facti hẽt. ff. ex qb. cau. ma. Quintò tex. in l. j. § Scęuola, ibi, hęreditas possessionẽ nõ hẽt, q̃a facti est. ff. si qu. s test. lib. esse iu. fu e. Sextò tex. i l. in bonę fidei. § j. ibi, q̃a illud ad factũ tẽdit. ff. de acq. rer. do. Septimò ad idẽ tex. in l. 3. § j. ff. de bo. poss. vbi tex. dicit, q̃ bonorũ possessio nõ ẽ possessio rerũ, q̃a bonorum possessio, iuris magis q̃ facti est quasi uelit, q̃ possessio rerũ sit facti. Octauò facit ratio. principia. essentialia ipsius possessionis cõsistũt in facto. s. animus & corpus. l. 3. in prin. ff. eo. mediũ ẽt conseruandi. i. animus est facti, d. l. in bonę fidei. Subiectũ ẽt possessionis. i. ipsa res corporalis est facti, ergo et ipsa possessio est facti. ita arguit Ro. q̃ hanc partẽ tenet, & sequit do. Iac. Put. Papi. & d. Pet. de Berutio Medio
4 la ni ista vlt. ratio parũ ualet, si rectè cõsideres. ¶ † Pro quarta opinione, q̃ñ sit iuris, quam tenet Bar. & sequuntur *cõiter* Doctor. adducit in primis tex. in l. peregrè. in uer. ius possessionis. ff. eo. Secundo tex. in l. nõ eo minus. ibi in cõcessum possessionis ius, C. de libe. cau. Tertiò tex. in l. si ea res. ibi, qui prius ius possessionis apprehẽd t. ff. de act. emp. Quartò ad idẽ tex. in l. liber homo. § j. ibi, excepto eo, qđ i⁹ est, & gl. dicit. i. possessio. ff. de acq. rer. do. Quintu tex. in l. possessio quoq; in prin. ibi, possessio plurimũ a iure mutuat, & in § primo. ibi, alias ius est. ff. eo. Sextò in l. nemo. C. e. Septimò tex. ĩ l. cũ hęredes ĩ prin. ff. eod. ubi dr̃, quod oĩa iura hæreditaria transeunt in hæredes excepta possess. ergo possessio est ius, alias nõ esset bona exceptio, quę debet esse de regula. l. nã quod liquidè. § fi. ff. de pe.
5 le. ¶ † Vltimò facit, q̃a possessio non cadit in tertio. d. l. stipulatio ista. § hęc quoq; ergo possessio ẽ ius. l. q̃ attenet. ff. de reg. iur. ¶ Quid tenendum? Aret. dicit q̃ possessio hẽt mixturam iuris & facti: probat per tex. i d. l. possessio quoq; ibi, possessio plurimum a iure mutuatur, ergo aliquid a facto. ¶ Secũdo probat, quia fictio postliminij operatur restitutionem omniũ iurium, quæ sunt simpliciter iura, & tñ non restituit, neque fingit reuersum ab hostibus possedisse. d. l. deniq; ergo dat intelligi, q̃ possessio nõ est simpliciter ius, & ista fuit ratio Bart. in l. si is, q pro emptore, in 2. opposi. in 2. char. ff. de usucap. ¶ Ego
6 teneo cum † cõmuni, q̃ possessio sit simpliciter ius. nec obst. q̃ hẽat annexum factum, quia nõ sequitur ꝑ hoc, q̃ sit facti. tolle exẽplum: ignis hẽt immixtũ calorẽ, non tñ ignis est ipse calor, neq; calor ignis. vñ pro concordia iurium discordantiũ hẽmus considerare tria. primo ipsam apprehẽsionẽ, & sic modum acquirẽdi, & isto modo sumpta possessio est facti, ita loqtur tex. in d. § sed pupillus. ita ẽt loqtur tex. in d. § si vir vxori. ¶ Secũdo hẽmus considerare retentionem possessionis apprehensæ, & sic modũ conseruandi, & isto modo intelligẽdo possessionẽ, erit ẽt facti, quia † possessio retinet aio. l. clã possidere. § qui ad nundinas. ff. eo. qui animus est facti, d. l. in bonę fidei. & isto modo loquuntur tex. in l. possessionem pupillum & d. l. j. § Scęuola. & d. l. deniq; ¶ Tertio hẽm⁹ cõsiderare possessionẽ in esse ꝓductã per apprehẽsionẽ & retẽtionẽ, & ista est ius: & ista est illa, q̃ parit effectus iuris, acquisitionẽ dñij, & fructuũ, & interdicta possessoria; de qb. j. dicemus, & ita ꝓcedat *communis* opi. Et istã cõcordiã in effectu voluerũt subtilis

Sc

Senĕses. Vñ si reperias aliqua iura, quę velint pos.in esse pro-
ductã, esse facti, rñdeas q, loquunť inspecta origine acquisitio
nis, vel medio retĕtionis. Si uerò reperias aliqua iura, q̃ velint
possessionē respectu apphēsiōis, vel retĕtionis esse iuris, rñde
q, loquūť i casib. in quib. iuris ministerio sine aliquo corpore
vel aio ,pprio acquirentis acqriť possessio, vñ scias, q, quędā
ĕ possessio, q̃ inspecta apprehēsione dř hře plurimū iuris, &
ista est illa, q̃ acqriť p filiū, vel seruū ex cā peculiari, dño, vel
patri ignorāti, de ista loqť tex. in d. l. possessio quoq, & dř hře
plurimū iuris, q̃a in ista pl⁹ operať ius, q̃ factū. Nā ignorās mi
nisterio iuris acqrit istā posses. & ministerio iuris sine aio pro
prio retinet & vsucapit. l. 2. ff. p soc. q̃dā dř hēre multū iuris
& multū facti, ita q, si excederet, ius & factū nō vřir, & ista est
possessio. q̃ acqriť p ,pcuratorē dño ignoranti, licĕt dñs igno-
rās nō vsucapiat. l. j. C. eo. quędā dř hēre plurimū facti, & ista
est, q̃ p nosmetipsos acqrimus, & retinemus, & de ista loqtur
tex. in d. l. deniq; dř aūt hēre plurimū facti inspecta origine,
q̃a requirť corpus & aius ipsius reqrĕtis: dř tñ hēre aliquid iu
ris, quia p apprehēsionē vnius glebæ ministerio iuris acquiriť
possessio totius fundi. d. l. 3. in prin. ff. eo. & istos terminos de-
clarat gl. in c. cū nostris, de cōces. preb. & gl. i l. j. C. eo. ¶ Et si di
cat, ad q̃d valet ista inuestigatio? rñdeť q, pōt seruire ad quæ
stionē. Rescriptū dicit, cognoscat Tit⁹, de iure, q̃d hēt supplir
cās in bñficio. certè virtute hui⁹ rescripti poterit delegat⁹ co
gnoscere de possessorio p p̄dicta, & ita determinat Inn. in c.
coepi, de reb. eccl. nō alie. sequiť Bal. ī l. iubem⁹ ,. sanè. C. de sa
cro san. eccl. & in l. si qs ad se fundū. C. ad l. Iul. de vi. & Fel. in
8 rub. ē. de resc. col. 3. ¶ †Secūdo facit ad aliā q̃onē. Papa cōcessit
alicui bñficiato, vt posset testari de acquisitis ex iurib. bñficii,
iste talis poterit ĕt facere testm̄ de fructibus, q̃a fruct⁹ dñr ac-
quisiti ex iurib. bñficii, s. ex pos. p p̄dicta, & ita determinat Ale.
cons. 15. q̃d incipit, Reuerē. dñe, vol. 2. ¶ Secūdò ꝯ diffinitio-
nē Bar. arguit Ang. dicēs, q, nō cōuertiť ex eo, q, detĕtatio ĕt
sit ius insistĕdi rei, p tex. in l. si finita. §. si quis meru. ff. de dam.
infe. ubi missus in possessionē ex primo decreto, licĕt tñ deti
neat, hĕt tñ ius, maxime recuperādi tenutā, & ĕt hĕt detenta
tor aliqñ ius pignoris. l. nō est mirū. ff. de pig. ac. l. 2. ī princ. ff.
p herede. Imo detinēs aliqñ acqr. t fruct⁹, ut colon⁹. l. si. seru⁹.
§. locauit. ff. de fur. & aliqñ hĕt īterdictū recuperādę. l. si colo-
nus. ff. de ui & vi arma. ,ppterea Ang. aliter diffiniuit dicēs, q,
possessio est ius insistendi rei aptū natū ad acqsitionē dñii, &
oium eorū, q̃ sequunť ex eo. & istā sequunť Imo. & Paul⁹ de
Ca. sed defendĕdo Bar. dicatis, q, falsū est, detĕrationē esse i⁹,
imò ĕ meri facti. patet, q̃a seru⁹ detinet. l. stipulatio ista. §. hęc
quoq; ff. de uer. ob. & tñ si esset ius, nō posset detinere. l. q, at-
tinet. ff. de reg. iur. & q, sit facti firmat Bar. & *cōiter* Legistę, in
¶ d. l. j. Ad ꝯria s. al. rñdeo, q, nuda detĕtatio, de qua loqmur nō
parit illos effectus iuris, sed est cā detĕtationis. i. tit. locati, pri
mū decretū, vel similes, & isto respū dř q, detinēs hĕt ius, nō
q, ipsa detĕtatio sit ius. ¶ Tertiò arguit Imo. dicēs, q, nō con-
uertiť, quia vsusfruc. est ĕt ius insistĕdi rei. Nā cū sit ius vtĕdi
fruĕdi, forti⁹ ĕt dř ius insistĕdi. vñ aliter ipse diffiniuit. Possessio
est simplex ius insistendi rei aptū natum producere interdi-
ctū recuperādæ. Defendendo Bar. rñdet Are. q, vsusfruc non
est ius insistĕdi principaliter, sed in ꝯñiam, iō ab eo nō fit de
nominatio. l. j. §. si te rogauero. ff. depo. Aliter ĕt rñdĕt Señ. sed
9 non curo. ¶ Quartò opp. verbū, rei, † est gñale cōprehĕdēs in-
corporalia iura. l. rei appel. ff. de ver. sig. incorporalia aūt nō ,p
priè possident, sed quasi, l. si seru⁹. § icorporales. ff. de acq. rer.
do. ergo, &c. Sol. verbū insistĕdi tollit ꝯriū. ¶ Quintò oppo. ꝙ
illa verba, nō prohibite possideri, genus nō alterať pp accidē
tia. patet i diffinitione hois in gñe. Hō est aial rōne, &c. Si mo
do, detur fatu⁹ sine rōne, nō tñ alterať diffinitio si dicamus, q,
licet p accidēs sit aliqua res, q̃ non possit possideri, nō tñ alte-
rabitur diffinitio, ergo illa verba nō prohibitæ possideri, sup-
fluò fuerūt apposita. patet in diffinitione stipulationis, de qua
ī l. 5. § stipło. ff. de uerb. ob. & ī diffinitione testi, de qua, i l. j. ff.
de test. vbi nō sunt illa verba, nō prohibitę, &c. & tñ res sacrę
nō sunt in commercio stipulatorū & testatiū d. l. inter stipu-
lantem. §. sacram. essent ergo detrahĕda illa verba, nō ,phibi-
tę possideri, & illis detractis non multū discrepabit diffinitio
Bar. a diffinitione Io. Glo. q̃ *cōiter* Doct. sequūtur, & est talis
¶ Possessio est ius detinĕdi rē sibi. Aliā diffinitionē facit Raph.
Cu. Aliā Mod. Perus. ī d. l. j. Aliā Mod. Valentini hic, quæ e ta
lis, Possessio est insidĕtia cā posidĕdi facta. quę diffinitio non
valet, quia non conuertitur: nam seruus insistens animo possi
10 dĕdi, non possidet. d. §. hęc quoq;. ¶ Itē emphyteuta, † uel cun
ductor insistens animo possidendi, sibi nō possidet, nec p̄scri
bit. l. malè agitur, & ibi gl. c. de præsc. 30. uel 40. Quid ergo cō
cludendū? dixi s. q, possessio pōt tripliciter cōsiderari. Primò
prout in esse producitur. Secūdo prout cōseruatur. Tertio ,p
ipsa possessione, quæ apprehensione & retĕtione causatur &
sic prout est in esse producta. Vnde cū terminus sit ęquiuoc⁹
nō pōt recte vnico modo diffiniri, ita q, cuilibet signum con
uenias, fm Pau. ī rub. ē. de iud. esset ergo vnicuiq; significatio
ni accōmodāda particulares diffinitio. Ego vereor, ne arrogā
tię labe polluar, si nouas diffinitiones afferre tĕtauero, postq̃
Iure cons. & peritissimi nō fuerūt ausi diffinire. Dicā tñ quid
sentiā, vt posteris ineptias nostra considerātib. pateat inuesti
gandę veritatis occasio. Prima ,put in esse ,pducitť sic pōt de-
scribi. Possessio est corporalis rei vera, seu ficta apprehēsio, aī
& iuris adminiculo cōcurrente. Dixi corporalis rei, ad dřiam
incorporaliū. d. §. incorporales. Dixi vera, q̃a requiriť, vt acq-
rať pedū appositione. l. j. in prin. ff. eo. dixi seu ficta, q̃a per con
stitutū acquiriť possessio & fingať apprehēsa. l. q̃d meo. i prin.
ff. eo. & similiter per precariū, vt ff. de preca. per totū, & maxi
me in l. certe. Similiter per reseruationē usufruc. l. quisquis,
C. de don. Dixi animi, quia vltra apprehēsionē corporalē re-
quiritur animus possidĕdi. l. 3. in prin. ff. eo. Dixi, iuris admini
culo, pp possessionem, quæ acquiritur per procuratorem, vel
seruum, aut filiumfam. iuris ministerio ignorāti, vel q̃a ex ap
prehensione vnius glebę auxilio iuris acquiriť possessio to-
11 tius. d. l. 3. ¶ Secūdā † sic describo, possessio est corporea & mē
tali, vel mentalis tñ, vera vel ficta insistentia in re corporali
possidenda gratia. Dixi, vel mentalis tñ, quia solo animo reti
netur possessio, d. §. qui ad nundinas. Dixi, vera, quia regulari
ter iure animo proprio nō retineť possessio, l. j. C. eo. Dixi fi-
cta, pp possessionem acquisitam ex cā peculiari, patr., & do-
mino ignoranti, nam illam retinent sine ,pprio animo etiam
ignorante, & iuris ministerio singūtur insistere mediāte aio
filii, vel serui. l. 2. ff. pro solu. Dixi possidĕdi grā, quia insistens
aio possidendi amittit possessionem. l. tertia. §. in amittendo,
12 ff. eo. ¶ † Tertiā possumus diffinire prout diffiniuit Io. vel ,put
Bar. uel aliter. Possessio est ius insistendi rei corporalis utendi,
vtendi, fruendiq; rebus corporalib. suis, vel apprehēsis, vt suis.
Dixi fruendi, pp interdicta retinendæ & recuperandæ. Dixi
utendi, fruendique, ad dřiam detentationis. & si obiicias de
p̄done, qui possidet. c. in literis. j. tit. j. & tñ non facit fructus
suos. Rñdeo, q, licet prædo teneatur ad restitutionē fructuū,
tō dum perseuerat in possessione. vtitur & fruitur. & isto re-
spectu p̄do ratione possessionis hĕt ius vtendi & fruendi.
13 Vel alterę rñdeo, q, alternatiua, uel, posita in diffinitione tol
14 lit contrariū. Dixi suis, ad dřiam vsusfructus, qui est † ius vtĕdi
& fruendi rebus alienis. l. j. ff. de vsufru. Dixi, p suis, pp inua-
15 sores, & similes. ¶ Quero, † vñ dicať possessio. Respōdet Pau-
lus Iuriscōs. in d. l. j. possessio dicta est a pedibus, & ,ut Labeo
a. t. j. quasi pedū positio. Iuxta istā etymologiā occurrunt duæ
dubitationes. Prima, quare possessio potius fuerit denomina
ta a pedib., quā ab alia parte corporis: Secūda, quare magis a
corpore, q̃ ab aio, maximè cū anim⁹ sit dignior? Circa primā
reperio assignari tres ratione. Prima fuit Bal. dicentis posses-
sionem dici a pedibus, quia pedes sunt totius corporis firmū
sustentaculū, & habĕt se ad reliquū corporis tanq̃ bases ad co-
lumnas, quæ in aere stare non possunt. l. quod conclaue. ff. de
dam. infec. & licĕt aliqui mordeant, quia oculo ĕt acquiritur
possessio, d. l. j. §. si duxerim, & ĕt manu. d. l. j. §. j. tñ pōt defen-
di, quia vniuersaliter pedes vřr necessarii ad oēm apprehen-
16 sionē, nō sic oculus, & manus. ¶ † Secūda fuit rō Pau. de Cast.
q̃a possessio, q̃ pedib. acquiritur est dignior, cum per pedes ac
quiratur possessio rerū immobiliū, sed per manus acquiritur
possessio mobiliū, q̃ est vilis & abiecta, l. rem quæ nobis. ff.
eo. ista non est tuta, quia oculo acquiritur ĕt possessio rerum
immobiliū, d. §. si duxerim. Tertia fuit rō d. Azo. ut dicatur a
pedibus, quia ab ipsis processit, origo possessionis, q̃d calca-
bat pes tuus, tuū erat. ista rō non est tuta, quia nō est gñalis ,p
ut esse debet. l. regula. §. cū quis. ff. de iur. & fac. igno. nō. n. cō-
uenit possessioni rerū mobiliū, quas pedib⁹ calcādo, & nō ap
prehĕdĕdo spernere uidemur. §. itē lapilli, cū gl. Inst. de rer. di
uis. teneas ergo rōnē Bal. Circa scdam reperio assignari duas
rōnes. Prima fuit Pau. de Ca. in d. l. j. §. j. q̃a corpus. in acq. pos-
sess. potĕtius operať, q̃ animus, fm gl. ibi, sed ista rō nō placet
Doctori meo, quia aio solo retineť possessio. d. §. q̃ ad nundi-
nas, ergo potĕtius agit aius. q̃ corpus. Defendĕdo Pau. pōt re-
plicari, q, in acquirĕda fortius agit corp⁹, & ita loquitur Pau.
In retinĕda uero magis operať aius, & ita ,pcedit ꝯriū. Tñ uř,
17 q, pariter ambo operĕť. l. 3. ī pri. eo. ti. ¶ † Scđa fuit rō d. Docto
ris mei, q, magis denoieť a corpore tāq̃ ab origine & inuĕtio
ne: sed nec ista placet, q̃a ab origine ĕt aius reqrebať. d. l. j. §. j.
vñ ꝯsiderati tres alias rōnes. Prima rō fuit claritādę ęquiuo-
cationis; nā si fieret denoiatio ab aio, cōueniret dño, q, nō ac
quiriť ĕt sine aio. l. inuito. de reg. iur. l. j. de acq. rer. do. & ,p ista
ronę facit, q̃d de stiplone dicit Pau. de Ca. i rub. ff. de uer. obl.
dicēs stiplonē potius a uerbis denoiatā q̃ a cōsensu, q̃a cōsen-
sus requiť gñaľr in oi actu, l. consensu. ff. de act. & obl. Secūda
rō, quia corpus magis patitur & laborat q̃ aius, ,p qua rōne ad
duco tex. in simili in c. ex literis. j. de cōuer. infid. ¶ Tertia rō,
quia ex actu facti implicite demōstrať aius. nō eꝯ, l. Labeo. ff.
de supellec. leg. l. Pau. ff. rem ratā hab. l. de q̃bus, in fi. ff. de le-
gibus.

18 gibus. ¶ † Tertio q̄ro, quotuplx sit possessio? variȩ sũt Doc. sẽ
tentiæ, una fuit opi. Bar. q̄ sit triplex, naturalis. s. ciuilis, & cor
poralis, ista cõiter dãnat. Alia fuit opi. Io. q̄ sit duplex, vna na-
turalis, q̄ aio & corpore acq̄rit: altera ciuilis, q̄ aio retinet. ista
est cõis. Alia fuit opi. Azo. q̄ vna tñ sit possessio naturalis, q̄ ap
ꝓbatione iuris dr̃ ciuilis, istã sequunt Bezut. & subtiles Sene
ses, & istã intẽdo sustinere. sed prius uideam⁹ q̄d sit possessio
nãlis, q̄d ciuilis q̄d corporalis, q̄d ciuilissima, q̄d quasi posses-
19 sio, & q̄d detẽtatio. Bar. ĩ pallegata. l. j. eas sic describit. ¶ † Ci
uilis possessio est ius insistẽdi rei nõ prohibitæ posideri, aptũ
ꝓducere ciuiles effectus respũ veri dñi. Dicit respũ veri dñi
q̄a ciuilis est illa, quæ cãt vsucapionẽ & præscriptionẽ. l. q. fun
dũ, in prin. ff. pro emp. & d. l. j. §. per seruũ, q̄ in fuga. & q̄a ꝓdu
cit effectũ acq̄sitiõis fructuũ, l. 3. §. cõtrio, & ibi not. ff. eo. Dixi
ẽt veri dñi, ad drñam naturalis, q̄ ꝓducit effectus separatos a
uero dñio. Ↄ̃ istã arguit Doctor meus dicẽs q̄ simplex ꝓprie-
tari⁹ possidet ciuiliter. l. scñdũ. §. q̄ solã. ff. q̄ satisd. cog. & tñ nõ
insistit, nec facit fructus suos, sed est vsufructuarius, q̄ insistit
& fruitur, & nihil rñder. Tu aũt sñdeas, q̄ vsufructuarius quò
ad ius ꝓprietatis, insistit noie ꝓprietarij tanq̄ ei⁹ ꝓcurator. l.
j. §. fi. ff. de no. oper. nun. vñ satis ipse ꝓprietarius dr̃ insistere.
l. q̄ meo. §. procurator. ff. eod. & licet talis ciuilis possessio du-
rante vsufructu nõ producat effectũ acquisitionis fructuũ, nõ
tñ diffinitio mala, q̄a in ea nõ dr̃ q̄ sit ius causans, sed aptum
cãre. ¶ Scdo opp. de le. j. §. j. ff. e. vbi ex nãli possessione rerũ,
quæ in nullius bonis sunt, cãtur dñium, ergo ẽt nãlis ꝓducit
ciuiles effectus respectu veri dñij, & sic diffinitio falsa, q̄a nõ
conuertit. nescirẽ aliter rñdere, nisi q̄ illa nãlis possessio, de
qua in d. §. j. ẽt ciuilis est, & si hoc verũ sit ꝓut est, erit ibi tex.
p opi. Azo. q̄ vna tñ sit possessio nãlis, quȩ quatenus appro-
20 batur a lege ẽt ciuilis p approbationẽ nũcupat. ¶ † Naturalis
possessio est ius insistẽdi rei nõ ꝓhibitȩ possideri, aptũ ꝓduce
re ciuiles effectus respũ alicuius iuris a dñio separati, & respũ
nãlium accessoriorũ, vt in emphyteuta, vasallo, vsufructuario
& simib. isti n. possident nãliter. l. nãliter, in prin. ff. eo. & virtu
te naturalis possessionis p̃scribunt. l. competit. C. de p̃scr. 30.
vel 40. an. & l. fi. eo. ti. & ꝓducit acq̄sitionẽ fructuũ, vt not. in
auc. nisi tricẽnalis. C. de bo. mat. Tu aduerte ad plura. primò
ob vnũ, q̄ statim dicebã. Scdò Bar. vult naturalẽ & ciuilẽ dif-
ferre effectu tñ, q̄a ciuilis parit effectum veri dñij, nãlis verò
nõ. Cõtra vs q̄ diuersitas effectuũ nõ faciat possessiões differ-
re specie, nã ſm ipsummet Bar. possessio naturalis emphyteu
tæ & vasalli nõ differt specie a possessione vsufructarij, & tñ
nãlis possessio emphyteutȩ, & vasalli causat p̃scriptionẽ vti-
lis dñij, nãlis verò vsufructuarij cãt p̃scriptionẽ iuris vtẽdi &
fruẽdi, & nõ vtile dñiũ fundi, q̄a vsufructuari⁹. Itẽ vsufructua.
nullũ dñiũ hẽt, ſm Senẽ. i l. naturalr, i prin. ff. e. facit exẽplum
nãle, seminarũ q̄dã fertiles, q̄dam steriles: oẽs tñ mulieres spẽ
nõ differẽtes, sed numero tñ. Et istud pondero ꝓ opi. Az. q̄
vna tñ sit possessio nãlis, q̄ nõ differt a ciuili ꝓp minores effe
ctus, vt vult Bar. sed sicut magis nãlis app̃bat a iure ciuili, ma
iores effectus parit: vñ q̄a nãlis emphyteutæ apꝓbatur respũ
vtilis dñij ꝓducit hũc effectũ, quẽ non ꝓducit possessio nãlis
vsufructuarij, q̄a ad hoc nõ approbat: vñ possessio nãlis, q̄ est
apud malefidei possessorẽ, q̄a rejicit a iure, nõ parit istos effe-
ctus Ↄ̃ dñm: sed q̄a apꝓbat Ↄ̃ tertiũ, Ↄ̃ ipsũ operat effectũ re-
tẽtionis & rẽperationis. l. j. in fi. ff. vti pos. e. i literis. ĩ. tit. j. isto
respũ ẽt ciuilis dici põt, vt no. i l. clã posidere, §. fi. ff. e. ¶ Ter
21 tio aduerte, † in q̄tũ Bar. cõcludit, q̄ vsufructuarius p̃scribat i⁹
vtẽdi fruẽdiq; virtute naturalis possessionis. In hoc cõiter reꝓ-
bat. q̄a prȩscribit rõne quasi naturalis, & quasi ciuilis possessio
nis, quas hẽt in iure vsufruc. ſm gl. in l. ait p̃tor. §. itẽ. ff. ex qui
b. cau. maio. & ita vult Bar. sibi Ↄ̃trius in l. nãliter, in prin. ff. eo.
22 ¶ † Corporalis possessio est ius insistendi rei nõ ꝓhibitȩ ꝓuide
n retẽtionis & rẽperationis ꝓducẽs effectũ, q̄ hẽt ingrediens
possessionẽ fũdi absente possessore. De ista loq̄t l. clã possidere, §. q̄ ad nũdinas, & in l. si id q̄d, ff. eo. De ista dicemus. ĩ. i pũ
23 cto, an sint tres. ¶ † Ciuilissima possessio nõ diffinit p Docto-
res, q̄a non est species separata de p se a ciuili possessione fun
di, cũ differat ab ea tñ in modo acq̄rẽdi, ſm do. Alex. Are. &
Ias. describitur tñ sic. Ciuilissima possessio est illa, q̄ iuris minis
sterio absq; ulla apphensione acquiritur. de ista loquitur lex,
& ibi Pan. in c. 2. s. de cons. & in l. fi. C. de sacr. s. eccl. i l. sapto
res. C. de epis. & ele. & istã appellat Bal. hic artificiosã posses-
sionem. sed aduerte, q̄a retenta opin. Bart. & ipsorũ Alex. &
Mod. q̄ possessio differens effectu differat ẽt specie, vt cõclu
dẽdũ q̄ ciuilissima species differat a ciuili, quia sola ciuilis pa
24 rit effectũ recuperationis, l. j. §. siue aũt, ff. de ui, & ui ar. † Ciui-
lissima uerò nõ producit istum effectũ, ergo &c. Vñ stãte sta
tuto, q̄ possessio defuncti continuetur in heredẽ, si aliqs post
mortem ingrediatur possessionem, & prohibeat intrare hȩre
dẽ, nõ poterit hȩres, tanquam spoliatus intẽtare interdictum
recuperãdȩ, ſm Bal. in auc. defuncto, in 3. q. C. ad Tert. & Ioã.
Fab. in §. sui, Inst. de hȩr. qua. & differ. & Alex. ɔsl. 37. In cã mo
ta, volu. 1. consil. 83. Visa facti narratione. vol. 2. & in l. in suis,
col. 3. ff. de lib. & posth. vbi dicit istã esse cõem opi. & do. Ias.
post Ale. in l. si sorori, C. de iur. delib. Cõtrariũ tñ determinat
Soc. in l. rem quȩ nobis, in 5. q. ff. de acq. poss. per duo vrgẽtia
fundamẽta. & q̄ effectualiter detur interdictum recuperẽdæ,
sentit Bal. hic, dum dicit, q̄ si hȩres intentet remediũ l. fi. C.
de edic. diui Adria. tollen. nõ poterit ei opponi exceptio vlla
ꝓprietatis, & si offerat probõ incõtinenti, eo quia propter sta
tutum præallegatum, remedium huius legis hẽt tunc naturã
interdicti recuperandæ, & sequitur Dec. cons. 84. quod inci-
25 pit, Excellentissimi Doctores. ¶ † Quasi possessio est illa, q̄ ha
betur in iuribus incorporalibus de qua in c. cũ ecclesia Sutri
na, ĩ. eo. vbi dicemus, & secũdum Imol. post Ang. describitur
sic: Quasi possessio est potentia quȩdã deducẽdi in exercitiũ
ipsa iura quasi poss. quæ corporibus q̄nque adhæret. & dicitur
quæ corporibus, &c. propter seruitutes prædiales. l. seruitutes
ff. de seru. dicitur autem quasi possessio, quia non est propriè
possessio, cum in iuribus incorporalibus nõ cadat pedum po-
sitio, l. si seruus, §. incorporale, ff. de acquiren. rer. do. ista ali-
quando dicitur impropria, aliquando magis impropria, aliq̄n
impropriissima, vt declarat gl. in l. regulariter. ff. de peti. hære.
& q̄ sit impropria possessio, videatis tex. & ibi gl. magistrã in
c. conquestus, supra de fo. comp. alibi dr̃ intellectualis posses-
sio, l. si ædes, j. in fi. ff. de ser. vrb. præd. q̄ tamẽ non sit dare qua
si possessionem, probari vr̃ sic. Ista est possessio ficta & intelle
ctualis, verum super impossibili per naturam non cadit fictio
. §. minorem, Instit. de adop. sed impossibile est, q̄ qualitas sit
sine subiecto, l. eius, qui in ꝓuincia. ff. si cer. pet. mõ sic, posses-
sio seu quasi, accedẽs est ad proprietatem, in incorporalibus
autem iuribus res corporalis, cui ipsum ius applicatur, nõ est
subiectum quasi possessionis, quia esset vera possessio, non ẽt
ipsum ius incorporale: quia tunc quasi possessio etiã iuris per
misceretur cum ipso iure contra l. permisceri. ff. eod. & quasi
subiectum esset ipsum ius, quasi possessio esset qualitas, sine iu
re, quod est est falsum, quia quasi possessio est ius causans p̃-
scriptionẽ, l. omnes. C. de præscrip. 30. uel 40. anno. c. de quar-
ta, supra de præscrip. Pro resolutione videndum est, quod sit
subiectũ huius quasi possessionis. variȩ reperiũtur opi. Prima
fuit opi. Azo. tenentis, q̄ ipsum ius sit subiectũ, inferẽs ex hoc
q̄ deiectus a quasi possessione alicuius iuris incorporalis non
restituitur nisi probet uerè vel prȩsumptiuè sibi illud ius cõ-
petere. sed reprobatur cõiter per textum in c. querelam, supra
de ele. & in l. 1. ff. uti posside. & in l. 2. ff. si ser. vendi. ita fuit de
terminatum Bononiæ in fauorem Hugo. contra Azo. vt re-
fert Spec. in tit. de resti. spo. §. nunc dicamus. ver. q̄d in aliis &
Bar. in l. 3. §. vnde ui. ff. de ui, & ui arm. & ita cõcludit Dec. per
plura cons. 136. per totum. Secunda fuit opin. Inn. in ca. 1. ĩ. e.
q̄ actus ipsius iuris sit subiectum, & ideo ſm eum debemus
dicere nos esse in quasi possessione p̃ntandi. & eligendi, non
aũt in quasi possessione iuris præsentandi, vel eligẽdi. ¶ Ter-
tia fuit opi. Bar. in d. §. vnde vi, q̄ subiectum sit vsus ipsi⁹ iuris,
qui causatur a patiẽtia aduersarij. l. quoties. ff. de ser. & ista est
cõis, & istã amplectitur d. Ant. in c. fi. in 3. col. ins. eo. vbi latissi
me stantib. prædictis infertur ad plura. Primò, q̄ interdicta, q̄
competunt etiã pro iurib. incorporalib. Inst. de interd. ĩ prin.
non sunt propriè interdicta possessoria, sed quasi, vt est tex. in
d. l. quoties. Itẽ talia interdicta sunt vtilia nõ directa, vt decla-
26 sat Bar. in l. 1. ff. vti poss. ¶ † Secũdò infertur ad statuta loquen
tia de possessione seu possessore, vt nõ procedãt in quasi pos-
sessione, quia sunt verba statutorũ propriè intelligenda. c. in
nostra, infra de iniur. & ita tenet d. Ant. in d. ca. fi. col. 3. sequit
Alex. & cõiter Mod. in l. 3. in prin. ff. eo. adducentes alia funda
mẽta, vltra quos facit decisio Bal. i l. cogi. C. de petit. hȩr. dicẽs
q̄ statuta pȩnalia loquẽtia in possessore nõ hẽnt locum in eo,
qui habetur pro possessore, de quo p Io. And. in reg. pro pos-
sessore, de re. iu. i Mercuria. Secũdò facit decisio Bar. i l. apud
Iulianũ. §. si pupillus. ff. ex quib. cau. in pos. eat. & Pan. i ca. qua
fronte, de app. quæ vult, q̄ statuta loquentia in Ↄ̃ctu non hñt
locum i quasi Ↄ̃ctu. & ista est cõis vt per Alex. & Mod. in l. mo
re, & in l. nutu, ff. de acq. hȩ. & p Ias. in l. Barbarius, col. 2. ff. de
of. p̃to. Ↄ̃triũ tenet Aret. i rub. ff. eo. ad fi. & ĩ ɔsi. 30. Viso the
mate, col. pe. p tex. ĩ l. si ꝓcuratoris, ff. de proc. iũcta decisione
Bar. in l. 1. col. pe. ff. de act. & ob. & p gl. in l. si quis in tantã. C.
vñ vi. & bñ facit ẽt decisio Bar. in l. 1. ff. vti posid. Pro concor
dia dicerem inspiciendam esse rõnẽ statuti subiectãq; mate-
riã, ꝓut in simili dicit Bal. i l. 1. C. cõm. de vsuc. dũ dicit, q̄ sta
tuta loquẽtia de possessione aliq̄n itelligũt de naturali; aliq̄n
de ciuili, aliq̄n de nuda detẽtatione ꝓut subiecta materia pati
tur, bñ facit l. scñdũ, §. j. & seq. ff. q̄ satisd. cog. Sic ẽt libell⁹ Ↄ̃clu
dẽs i possessione saluat, & itelligit de quasi possessione, c. oli.
3. de rest. spo. c. licèt, de prob. Pan. i c. 2. de rest. in integrũ, Ge-
mi. in c. 2. de test. in 6. in 7. col. & rõ est, quia verba libelli imꝓ
priant, ut ipse libellus sustineat, l. sed si possessori. §. itẽ si iura-
uero, ff. de iureiu. vbi late Mod. sicq; ẽt soluat sñia loquẽs i pos-
sessio.

sessione, qa impropriat̃ ꝓ quasi possessione, vt est tex. ĩ c. acce-
dēs, §. vt lit. nõ cõt. & ita determinat Pan. ĩ d. c. ꝯquest°. & rõ ẽ,
qa verba iuris impropriant̃, vt act° sustineat̃, ẜm gl. reputatam
singularē in l. puto, ff. fam. erc. ꝓbat tex. ĩ ca. his. j. de verb. sign.
¶ Detẽtio est nuda facti insistentia in re corporali custodiæ &
ꝯseruationis grã facta, q᷑ sit facti, probatũ fuit š. q᷑ fiat custodię
cã, probat̃ in l. vt legatorũ, ff. ex gl. cau. in poss. ea. large tñ aio
insistẽs, & sic q ciuilr possidet, dr̃ detinere ẜm gl. in l. 3. §. ex ꝯ-
rio, ff. eo. & ẜm Imo. ita se hẽt cõis vsus loquẽdi, inferẽs, q᷑ statu
tũ loquẽs de detinẽte, hẽt locũ in possidẽte ciuilr, quia statu-
ta recipiũt interpretationẽ a cõi vsu loquẽdi. l. Labeo. ff. de su-
pel. le. & sequunt̃ Alc. & Mod. ad idẽ est gl. in c. cãm quę, & ibi
Fel. col. 3. in fi. j. de præscri. Venio mõ ad discussionẽ articuli,
q̃ opi. sit verior? opi. Bar. q᷑ sint tres possessiones, cõiter, vt di-
xi, reprobat̃: quia corporalis possessio, q̃ hẽt iniuste possidens,
nõ differt a nãli, q̃ hẽt vsufructuarius & sises, nisi tanq̃ plus &
minus, vñ nõ dñr differre specie, ẜm Imo. per rõnem l. fin. ff. de
fun. instr. põdera, q᷑ ista rõ facit pro opi. Azo. qa nãlis & ciuilis
ẽt nõ differunt, nisi in plus & minus. Scdõ ꝯ Bar. ꝯriũ inducit
Pau. de Ca. qa possessio nãlis vsufructuarij non est illa, q̃ causat
effectũ pscriptionis & acquisitionis fructuũ, sed est quasi pos-
sessio ciuilis, vt š. dixi. ¶ Nãlis aũt possessio vsufructuarij cau-
sat tñ interdictũ retinendæ & recuperãdæ, sicut ista corpora-
lis, ergo nõ differũt specie, nec effectu. ¶ Tertiò, ego arguo, qa
si reuertente dñm ingressus admittat, dñs recuperat possessio-
nẽ occupatã, d. §. qui ad nundinas. sed illa est sine dubio nãlis,
ergo ẽt occupata per igressorẽ erat naturalis. ¶ Secũda opi. Io.
& cõis, q᷑ sint duæ, ꝓbat̃ multis medijs, principale fundm̃ stat
in d. § qui ad nundinas, sic inducẽdo, duo non pñt eandẽ rẽ in-
solidũ possidere. l. 3. §. ecõtrario, ff. eo. sed in d. §. qui ad nundi-
nas, dr̃ q᷑ ingressus hẽt nãlem, & dñs absens aio retinet posses-
sionẽ suã, ergo ciuilẽ, aĩs duo hñt eandem nãlem. Ad istud
rñdet̃ q᷑ diuersis respectib. duo pñt eãdẽ rem possidere. l. si. ff.
vti possid. gl. in d. §. ecõtrario. sed dico q᷑ ingressus possidet na-
turalr corpore, & isto respũ sua nãlis possessio dr̃ corporalis. l.
sed quod, ff. eo. absens verò possidet nãlr aio, & quia sua pos-
sessio est somẽtata a iure, & est possessio superior. l. si duo. ff. vti
possid. isto respũ dr̃ ciuilis. & q᷑ sit nãlis ꝓbat̃ sic, retinere præ
supponit habitũ. Mõ si dicat̃ ab his, qui dñt hanc aio retentam
esse ciuilẽ, & non nãlem, vñ fuerit habita: certe necesse est fate
ri q᷑ habita fuerit ab apprehẽsione. l. 3. §. Neratius. ff. ao. verũ il-
la est nãlis, ergo ẽt ea retẽta erit nãlis. Et si dicat̃, qñõ est possi-
bile quod sit nãlis? rñdet̃ ẜm subtiles Senen. quod dr̃ nãlis, qa
ret. nec̃ instro corporis. i. qd᷑ est facti. l. in bonæ fidei. ff. de acqu.
rer. do. ꝓbat̃ ẽt, quia si is q hẽt nãlem tñ se absentet a re, reti-
net illã nãlem aio, ẜm gl. ... approbatã in d. l. j. in prin. Si er-
go prior possessio erat nãlis & ciuilis simul, sic eadẽ aio retine
tur. ¶ Secũdò ꝓ ista opi. allegat tex. in l. 2. §. quod vulgò. ff. ꝓ hær.
Vbi dr̃ neminẽ posse mutare sibi cãm possessionis. siue sit nã-
lis, siue ciuilis, ergo duæ, rñdet Bart. quod dẽt ille tex. intelligi,
dum loquit̃ de nãli. i. de detẽtatione propter illationẽ, quæ se-
quit̃ de colono, q detinet tñ. istum intellm̃ dãnat Doc. meus,
qa ibi illatio venit a fortiori hoc mõ, si hñs nãlẽ, vel ciuilẽ nõ
pot sibi mutare cãm possessionis, a fortiori nõ poterit colonus
hẽns solã detentationẽ, & ẜm eũ ita arguit tex. in l. non solum,
§. quod vulgò. ff. de vsuc. Tu aũt ꝯsidera, quòd arg. a fortiori nõ
bene põt ibi formari, qa esset arguere de minori ad maius ne-
27 gatiue, quod arg. nõ valet, † ẜm gl. in c. cũ in cunctis. š. de elect.
nã facilius colonus mutat cãm detẽtationis, q̃ possessor posses-
sionis, d. l. nõ solũ, §. quod uulgò. ubi Iurisc. arguit affirmatiuè,
vnde bene sequit̃, q᷑ nõ ualet negatiue per pdicta: uel aĩr respõ
28 deas, ut j. generaliter dicã. ¶ Tertiò † adducit̃ tex. i ... j. §. deijcit. ff.
de ui, & ui ar. ubi deiecto, siue nãlr, siue ciuilr possidẽti compe
tit interdictũ unde ui. Bar. respõdet, ut š. sed sua respõsio ꝯfun-
dit̃ per id, quod de colono ibi subijcit̃, uñ aĩr respõdet̃ (& ista
29 sit generalis respõsio ad oĩa talia iura) q᷑ † intelligunt̃ de nãli
possessione nuda, uerbũ, ciuilr, intelligit̃ de possessione nãli, ue-
stita uestimẽto iuris ciuilis, sicut dicimus de pacto nudo & ue-
stito, & ita intelligit aliũ tex. glo. ibi, dũ dicit q᷑ uerbũ, nãliter,
exponi dẽt. i. iniuste, ciuilr. i. iuste. Vel aĩr pt exponi, nãliter, i.
corpore, ciuilr, aio, d. l. j. §. siue aũt, utraq; tñ nãlis, ut probaui, &
30 j. probabo. ¶ † Quarto tex. in l. acquirit̃. ff. de acq. rer. do. ubi di-
citur q᷑ nãlis possessio nõ causat effectũ pscriptionis, ergo est
ciuilis quæ causat, ergo duæ. rñdent Sene. quod ista qualitas, q᷑
altera pariat effectũ pscriptionis, altera nõ, nõ facit eas differre
specie: patet, qa possessio iniusta nõ causat pscriptionem, iusta
uero sic, c. fi. j. de pscri. & tñ possessio iusta & iniusta non diffe
runt spẽ, d. §. ecõtrario. Vel clarius rñdet̃, quòd nãlis non parit
effectum pscriptionis, qñ non est uestita uestimẽto iuris, alias
31 sic. ¶ † Vltimò omissis alijs uidet̃ tex. in l. queadmodũ, in uers.
nulla possessio. ff. eo. Sol. Dictio, nulla, presupponit plures pos-
sessiones, differentes numero, nõ spẽ. ¶ Vltima opi. Azo. quòd
sit una tñ nãlis, quæ somẽtata a iure, illa eadem dr̃ ciuilis per
approbationẽ uel extẽsionem, sicut dicimus, quòd ius nãle ex-
tẽsum a iure ciuili, dr̃ ciuile. l. ius ciuile. ff. de iust. & iu. sic dici-
mus hẽditatẽ ex testõ delatã obuenire p iuris approbationẽ. l.
lege obuenire. ff. de verb. sig. Et ꝓ ista opi. omissis leuibus, ad-
ducit̃ tex. in l. 3. §. gña, ver. & in suma vnũ genus est, ff. eo. intel
ligẽdo vnũ genus. i. vna spẽs, qa illud, qd᷑ Logici appellant spe-
ciẽ, Iuristæ genus dñt, ẜm gl. in l. 2. §. mutuo. ff. si cer. pet. est ve-
rũ, q᷑ dat̃ alius intellñs ad illũ tex. p Bar. & sequaces, sed nõ tran
sit sine cauillatione. ¶ Scdõ tex. in l. qui bona, §. j. ff. eod. vbi dr̃,
nemo incũbens aio & corpore possessioni, &c. põdera q᷑ incũ-
bẽs aio & corpore alio nõ obst. possidet ciuilr & nãliter. l. 3. in
prin. ff. eo. & tñ ille tex. dicit incubens possessioni in singulari.
Nec ob. si dixeris, q᷑ loquit̃ in gñe, qa rñdetur, genus nõ reperi
tur in esse, licẽt diffiniat, ẜm Bal. in rub. C. q admit. vñ possessio
ni in gñe nõ est possibile incũbere. ¶ Tertiò induco text. ĩ l. j. §.
siue aũt, ff. de vi, & vi ar. vbi dr̃ q᷑ deiecto a ciuili possessione da
tur interdictũ vnde vi. verũ si non esset nãlis ẽt qñõ vi adẽpta
diceret̃? Vel sic, per interdictũ vñ vi, is q aio possidebat, recupe
rat possessionẽ, toto tit. j. de restit. spol. si ergo illa possessio es-
set ciuilis tñ, solũ restitueretur ad illã ciuilẽ, ergo spolians re-
maneret in naturali, quod est puerile dictũ, & ꝯ l. j. C. si p uim,
32 vel alio mõ. ¶ † Quartò possessio ciuilis est ꝓprie possessio ẜm
oẽs, ergo naturalis, & ꝯñr pedũ positio: alias nõ esset propriè,
arguendo ab etymologia negatiuẽ l. 2. §. appellata. ff. si cer. pet.
& si dixeris, vbi est positio pedũ. cum sit absens a ꝯspectu rei?
respõdeo q᷑ dr̃ possessio a pedibus. i. a qualibet parte corporis,
verũ absens hẽt aĩum positũ in re, ergo &c. ¶ Quintò sic, insi-
stẽs in re nolẽs possidere. perdit possessionẽ nãlẽ solo aio, ergo
ẽt nãlis solo aio retinet̃: nã si essent duæ, vna nãlis, quæ corpo-
re; alia ciuilis, quæ aio, certè insistens nõ perderet nãlem solo
aio, cuius ꝯriũ dixit tex. ĩ l. 3. §. in amittenda ff. eo. Retẽta opi.
Azo. insurgit dubitatio, an ciuilissima possessio dicat̃ nãlis, aut
spẽs separata? vr̃ q᷑ non sit nãlis, quia nunq̃ fuit apprehẽsa cor-
pore, & iõ pro ea nõ cõpetit interdictũ recuperãdæ, ẜm eosdem.
In ꝯriũ facit, quia ciuilis aio retenta dr̃ nãlis, vt š. probaui, er-
go ciuilissima aio acquisita & legis auxilio, vr̃ nãlis. ¶ Scdõ ꝓ
ista parte facit l. 3. in princ. ff eo. arguendo de parte ad totum.
¶ Tertiò facit, vbi possessio est apud aliũ, solo verbo illius ꝯsti-
tuentis se tenere trãsfertur nãlis in eũ, cui fuit ꝯstitutũ. l. certe.
ff. de precar. ergo vbi est vacans possessio, verbo legis ẽt nãlis
videretur posse transferri in habentẽ animũ acquirendi. cogi-
33 ta tamẽ. ¶ Quartò † quæro, an sint alia accidentia possessionis?
respõdeo infinita. l. 3. §. genera, ff. eo. ergo quędã utiliora rele-
34 tam. ¶ Primò alia est possessio uacua, alia nõ. † Possessio uacua
dr̃, quæ a nemine aio, uel corpore occupatur, ẜm glos. Bart. &
alios in l. fi. C. unde ui. & iõ uenditor obligatus tradere uacuã
possessionẽ non liberatur, si tradat possessionẽ, in qua sit mis-
sus alius causa rei seruãdæ. l. 2. §. uacua possessio. ff. de act. emp.
tradunt Pan & alij in c. a. cũ Ioannes eremita. j. de fi. instru. Idẽ
nõ dr̃ uacuã tradere, q non tradit tutã, ẜm Bar. ĩ l. rõ. §. j. de act.
emp. per tex. in c. Pisanis, j. tit. j. quod ego intelligo tutam a se,
non ab alio, ẜm Bal. in l. fi. C. de pac. inter empt. & uend. & in-
tellige tutã a se & pp se. vñ qui tradit possessionẽ aditã, uiolen
ter vr̃ uacuã tradere, ẜm Aug. & Mod. in l. in quæstionalibus.
35 §. si rẽ uacuã ff. de uerb. obl. † an aũt teneat̃ tradere cũ fructib°.
tex. est q᷑ sic in l. si stipulatus, in princ. ff. de usu. qd᷑ intellige, ut
p gl. in d. l. rõ, §. j. Alia est possessio plena, alia semiplena, ut de-
clarat gl. Insti. de vsuc. §. quod aũt, in uerb. uacantis, q̃ dicit sin-
gularẽ Ang. in d. l. si me in uacuã. ff. eo. tit. & do. Ias. Inst. de act.
§. actionũ, col. 20. sed an teneat̃ is, qui promisit tradere plenam
36 & uacuã, traderet ẽt liberã ab oĩ seruitute: dic q᷑ non, ẜm Bart.
in l. Meuius, §. fundo. ff. de leg. 2. & ĩ d. l. 2. §. 1. & iõ practici No-
tarij hodie apponũt cłam magis pgnantẽ, uidelicet, promittẽs
tradere plenã, uacuã, liberã, & expeditam, q̃ quãti sit effectus,
37 patet ex prædictis. ¶ † Alia est possessio colorata, alia nõ colora
ta: colorata possessio dr̃ apud eum, qui possidet ex titulo ꝯces-
so ab habente ptãtem ꝯferendi, sed pp defectũ ipsius recipien
tis, uel aliam sĩlem cãm, titulus est minus iustus, exemplum in
38 c. cum nr̃is, de cõcess. præb. ¶ † Nõ colorata uerò dr̃ apud eum,
qui sine ullo titulo possidet uel cũ titulo, quo fuit per sñiam iu
ris uel hoĩs priuatus, licẽt non sit secuta amotio. ita declarat
Inno. in d. ca. cum nostris, col. 12. & Lap. alleg. 16. per totum. &
istud est utile ad intellm̃. d. c. cum nostris. ad cuius declaratio-
39 nẽ, uide plene Fel. in c. in nr̃a, corollario 36. de rescrip. ¶ † Alia
est possessio pacifica, alia nõ. Dr̃ pacifica super qua nulla mota
fuit ꝯtrouersia iuris, uel facti in iudicio, uel extra, ẜm glo. Pau.
& Car. in cle. gr̃æ, de rescr. gl. & Arch. in c. cõmissa, de ele. li. 6.
Gemi. ꝯs. 78. inc. Formatur. col. pe. & fi. & cons. 82. col. 1. quod
no. ad rñam de trien. possessore. & ad iura loquentia de pacifi-
40 ca possessione. ¶ † Quintò quæro quot modis in iure sumatur
possessio. tres significationes š. exposui. Quarta ponitur ꝓ de-
tentatione. l. cõi, §. neque. ff. cõmu. diuid. cum sim. Quinta sæ-
pè ponitur pro corpore, seu ipsa re. l. interdum, ff. de uerb. sign.
l. 2. C. de prob. l. locum, C. de omni agro deser. lib. 11. l. filij. §. fi.
ff. ad munici. c. officij. ubi Pan. de pœn. & remis. ca. ad nostram.
vbi

vbi Pan. in j. no. de iureiu. c. consultationibus, vbi Barb. in vlt. no.
de offi. deleg. c. possessiones, de reb. eccl. nō alien. c. qm̄ frequē-
ter. §. quod si super reb. vbi Abb. §. vt lite non contest. Hinc di-
cit D. Ant. ī c. quod ad sedem, col. j. j. ne. pro. quòd si testator
legat alicui possessionem suam, intelligitur legasse proprieta-
tē, & non ad sustinendos libellos si sit petita restō possessionis,
41 vt intelligatur ēt intentatum petitorium. ¶ Sextò † quæro, quid
si proprietas. do. Ias. ī §. oium, col. 9. Inst. de act. dicit, quod Pau.
de Elcaz. hic sic diffinivit. Proprietas est dñium multis modis
qsitū. quidā hic impugnant, quia diffinit originem, non essen-
tiam. mihi ēt non placet, qa præsupponit q dñium i genere &
proprietas sint idem, quod non est verū simplr loquendo. l. pro
prietatis dñium, C. de prob. l. si procurator, ff. de acqu. rer. do.
& si tu quæras in quo differūt, respōdet Bal. in c. 1. §. 1. de inue.
de reb. alie. fact. q significatio proprietatis est magis nuda & stri
42 cta, q̄ significatio dnij. ¶ † Dñium. n. cōprehendit tam vtile, q̄
directū. l. 4. ff. de vsufr. Proprietas verò cōprehendit solum di-
rectum, quasi proprie tua. & alibi dicit Bal. quod istud nomen,
proprietas, est adeò directum, quòd nunq̄ obliquatur, ita Bal. ī l.
43 cū res. C. de proba. in l. pen. col. 2. C. si a non cōp. iud. ¶ † Aliter
attentarūt diffinire Valent. dicētes, q proprietas est ius rei co-
hærens, & vni soli cōpetens. ponunt ius tanq̄ genus, cetera tan
quam dfias. dñt. n. rei inhærens, ad dfiam dominij adhærentis
personæ, ad quam spectat, ſm Io. Fab. & do. Ias. in d. §. oium. per
tex. in l. si tibi. ff. quemad. vsufr. amitt. & sequitur Soc. in pulchro
casu. cōs. 176. col. pen. dñt semp vni soli cōpetens, ad dfiam di-
recti dñij, quod pōt esse apud plures insolidum, videlicet apud
vnū in vniuerso, apud alium in particulari, vt dicit Bar. in proe.
Digest. & in l. j. §. per hanc. ff. de rei vend. cum si. Aut nō intelli
go, aut credo istos æquiuocare. pro clariori demōstratione præ
mitto, quòd proprietas dupl'r pōt sumi. Aut p directo dño. ca. j.
vbi Abb. in 2. no. j. eo. l. j. §. huius aūt. ff. vti possid. Aut pro sub-
stātia, seu corpore ipsius rei. d. l. si tibi. vbi vtrunq; probatur, &
declarat Sal. in d. l. proprietatis. Hoc pmisso infero, q ista diffini-
tio non est iuridica, in quis partē capiatur proprietas. si. n. sumatur
pro directo dño, tunc falsum erit, q rei cohæreat, & q vni so-
li cōpetat, vt ipsimet Valen. de dño concludunt. si verò capiatur
pro corpore, seu substātia rei, falsū erit dicere quòd sit ius. Inst.
de reb. cor. in princ. Quid ergo dicendū? arbitror necesse prius
scire, quid sit dominiū, & quotuplex sit, & his cognitis patebit,
quid sit proprietas, & pro pleniori intelligētia præmitto, quòd
hēmus plura, quorum vnum non est aliud, & tamē oia cocur-
runt circa eandē rem. Hēmus primò ipsam rem corporalē seu
substantiā rei, & istud consistit in facto: habemus ēt rem incorpo
ralem, puta electionē, & psentationē. Itē proprietatē nudā, itē
usumfr. item possessionem, itē dominiū: & hic aduertendum,
quia hēmus dñium, itē quasi dominiū, itē dominiū directum
itē utile. Dominiū aliquādo sumitur largissimè, aliquādo strictè,
& proprie. largissimè cōprehendit ēt iura incorporalia: vnde q
hēt usumfr. uel aliquā seruitutē, pōt dicere se hēre dominium il
lius iuris, l. qui usumfr. ff. si vsusfr. pe. gl. in l. nāliter. §. nihil cōe,
ff. eo. l. 4. ff. de vsufr. declarat Bar. in l. qui vsumfructū, ff. de ver.
obl. Alibi dicit gl. in l. si lōgius, in vlt. glo. ff. de iud. q possumus
dicere nos hēre dominiū actionū: & dicit Pau. de Ca. in l. si quis
vi, §. dfia, q possum⁹ dicere hēre dominiū possessionis, sed istud
est impropriè, & propterea pro iurib. incorporalib. nō cōpetit
directa, nec vtilis rei vendicatio, sed datur cōfessoria, vel nega
toria §. æquè, Inst. de act. l. si seru⁹, vbi Bar. latè. ff. de no. ope. nū.
44 in c. cū ecclesia Sutrina. j. eod. ¶ † Dñium verò propriè cadit ī
reb. corporalib. & istud statim diffiniā. Quasi dñium dr̄ illud,
quod habet bonæ fidei possessor, hñs titulum a non dño, c. abba
te, §. ceterum, de re iud. in 6. & pro isto dño competit Publicia
na, ff. de Publ. act. per toti. Vtile verò dñium, ſm Bart. in d. §.
dfia est duplex. vnū qd̄ recognoscit directū, alterū qd̄ aduersa
tur directo. & ſm Sal. in l. traditionib. C. de pac. est aliud tertiū
utile, qd̄ est simile directò, & sequitur Ale. in d. §. dfia. vtile qd̄
recognoscit directū, hñt emphyteutæ, vasalli, superficiarij, & si-
miles. l. j. §. qd̄ aūt si de superf. l. j. §. fi. ff. si ager vect. vel emphy.
peta. vbi dr̄, q isti hñt vtilē rei vendicationē. & istud appella-
tur dñium inferius directū vero dr̄ principale. auth. si vero do-
minus, C. de heret. ſm qd̄ contratur directò, hēt is qui præscripsit
rem, nam ex præscriptione ſm *communem* sententiam acquiritur
vtile dñium; ſm gl. Bar. & alios in auth. nisi tricēnale, C. de bō.
mater. exceptis nouem casibus, quib. acquiritur directū, quos
vide per Fel. in rub. j. de præscr. col. j. & rub. seq. dr̄ aūt contrariū di
rectò, qa si directus dñs agat, repelli pōt exceptione præscriptio
nis. l. si quis emptionis. C. de prescrip. 30. vel 40. ann. & ex hoc
hētis colligere intelligētiam ad duas gl. videlicet gl. in l. 3. §. ex
plurib. ff. eod. & in l. si ædes. j. §. j. ff. de seruit. vrb. præd. q̄ dñt, qd̄
vtile acquisitum ex præscriptione occidit directum, der intelli
gi. i. impedit effectum directi, nō aūt q penitus extinguat. & si
tu quæras, quæ vtilitas resultet ex hoc: respondeo maxima, nā
si res præscripta deueniat ad manus tertij, directus dñs ratio-
ne sui directi dominij, adhuc existentis in rerum natura, pote-
rit suam rem uendicare ab illo tertio. ¶ Item si res præscripta
deueniat ad manus ipsius directi dñi, non poterit ab eo uendi-
cari per illum, qui præscripserat, ut est casus secundum intelle
ctum Io. *communiter* approbatum in d. l. si quis emptionis. ¶ Ter
tium utile † dominium directo simile, non recognoscens, nec
45 contradicens habet is, cui cessa est rei uendicatio a directo do
mino, iuxta tex. in l. si. C. de here. uel act. uēd. Istud depēdet ab
alio dubio, an per cessionem rei uendicationis transferatur uti
le dominium. & Dy. illud examinat in reg. pro possessore. j. de
reg. iur. concludens q non. & sequitur Sal. in l. j. in ult. q. C. de
act. & obli. reuocans hic, quod dixerat in d. l. traditionib. Simili
liter sciendum est, q hēmus quasi dñium directū, & quasi uti-
46 le. † Quasi dñium directum est illud, quod hēt is, qui habuit ti-
tulum a non dño pleno iure, de quo. s. dixi. Quasi dñium utile
dr̄ illud, quod habet is, qui accepit rem in emphyteusim, uel in
feudum a non dño, ſm Alex. in d. §. dfia, col. 4. Istis sic delibe-
tis, uenio ad diffinitionem dñij. Dominiū, ſm Bar. & *cōiter* scri
bentes in d. §. dfia, est ius de re corporali perfectè disponēdi, ni
si lex prohibeat. Dixi ius, ad dfiam corporis ipsius rei. Dixi de
re corporali, ad dfiam dñij improprij, de quo s. dixi. Dixi pfe-
ctè disponēdi, qa i re sua quilibet est moderator & arbiter. l. in
re mandata. C. mādi. Dixi nisi lex prohibeat, pp res minorum
alienari prohibitas sine decreto. toto ti. ff. de rebus eorū. Istam
diffinit. mordet Aret. quia emphyteuta & uassallus nō possunt
liberè disponere de utili dominio. l. fi. C. de iu. emphyt. & de p
hib. feu. alie. per totum. & propterea dixit addēdum diffinitio-
ni, saluo iure tertij. Tu cōsidera, q Bar. noluit diffinire uerum,
& proprium dñium, sed utile dñium emphyteutæ & uasalli nō
est uerum dñium, ſm Bar. in l. j. ff. eo. & ibi do. Ias. col. 13. dicit
notandū, inferens q petens rē sibi adiudicari ratione ueri dñi
non obtineret probando se emphyteutam, uel uasallum, quod
vltimum credo falsum per illud, quod dñt Pan. & Fel. in c. con
questus, de fo. com. & s. renūs. Vel aliter potest rñderi, q illa ul
tima verba, nisi lex prohibeat, tollunt fundamētū Are. Aduer-
te tñ, quia posset dici q illa verba, nisi lex prohibeat, non de-
buerūt de necessitate apponi, per ea quæ dixi s. in diffinitione
possessionis. vñ remotis illis verbis, dico diffinitionem bonā.
non ob. arg. tit. de rebus eo & l. fin. de iure emphy. cum sim. qa
licèt requiratur certa forma in dispositione, pp hoc non ob-
stat, quin dicatur libera facultas disponendi. l. j. C. de sacrosan.
eccle. l. hac consultissima. C. de test. & Instit. de exhær. li. i pria.
47 ¶ † Eodē modo diffiniri debet proprietas, capiēdo proprieta-
tem pro dño. si autem capiatur pro corpore rei, tunc patet ad
sensum, quid sit eodem modo, sicut dominiū largissimè sumi-
tur p dominio iurium incorporaliū, ita proprietas. & hoc mo-
do capitur in ista rub. iuncto. c. cum ecclesia Sutrina. j. e. Eodē
modo est reperire quasi proprietatem. dr̄ aūt quasi proprietas
triplicater. Primo casu proprietas in iuribus incorporalibus. c.
fi. & ibi Pan. in 5. no. s. de iud. Secundo in locis sacris & religio
sis pro quib. cōpetunt interdicta habētia annexam cām quasi
proprietatis. l. 3. §. quædam. ff. de interd. Tertio hñs titulū a non
dño, pōt dici hēre quasi proprietatem. i. quasi dñium, vt s. dixi
Habemus insuper dñium plenum. i. rem cum vsufr. cauda. l.
qui vsumfructum, cum gl. ff. de ver. obl. ita ēt habem⁹ proprie-
tatem plenam q idē est. l. feminæ. §. illud, & ibi Bal. per illū tex.
48 dicit se rñdisse Pontifici, C. de secun. nup. ¶ † Nuda autem pro
prietas dr̄ nudum dñium ab vsufructu separatū. l. si fructuarius
ff. de vsufr. quemad. ca. l. si cuius. & l. æquissimum §. fructuarius
. ff. de vsufr. i dubio appellatione proprietatis intelligim⁹ de nu
da, ſm Fel. in c. Rodulphus, ver. territorio. s. de resc. Hēmus in
super dñium directū & dñium vtile, nō hēmus proprietatem
vtilem, quia repugnat significato proprietatis, per ea q̄ s. dixi.
& ista est dfia iter proprietatē, & dñium. Propterea infert Bal.
in l. 2. ff. de condi. inst. si in libello concludatur proprietatē ad
libellantem spectare, si probet postea se emphyteutā, dēt suc-
cūbere, quia nō est dare proprietatē, nisi directā, secus si dixisset
dñiū ad se spectare. sequitur Ale. cōs. 159. In cā & lite, col. fi. vol.
5. & d. Ias. in l. traditionib⁹, C. de pac. & in l. naturaliter. §. nihil
cōe. col. 2. ff. e. sed contrariū tenet ide do. Ias. i. d. sed & si possessor. §.
itē si iurauero. ff. de iurei. & d. Alex in l. si finita, § si uectig. col.
2. ff. de dam. infe. & in d. §. dfia, col. fi. & ista opi. placet, ubi ex
alijs narratis in libello apparere posset, q egisset tanquam em
phyteuta, prout loquitur Alexan. in d. §. si uectig. debent enim
49 uerba deseruire intentioni. c. secundò requiris, j. de app. ¶ Se
primò quæro, quæ sit causa possessionis & proprietatis? Rñdet
Bal. hic, q cā possessionis & proprietatis pōt dupl'r cōsiderari.
Primò ex parte ante pro cā causante. & isto modo dñiū est cā
possessionis, quia si sum dñs, possum uendicare, §. alię Inst. de ac.
& ecōtra, cā dominij est ipsa possessio, qa ex ipsa possessione mediā
te pscriptione & vsucapione cātur dominiū. sed considera quō
sit possibile, q mutuo se inuicem producant. forte consideran-
do dfia & possessiones tanq̄ diuersas numero, cessabit difficul
tas. Secundo modo pōt cōsiderari ex parte post p cā causata, &
tunc dñium, vel vsucapiendi condō erit cā causata ab ipsa pos-
sessio-

50 fessione. l. ex empto, ff. de act. emp. ¶ †Octauò, quæsit cã, & quo
triplex sit? lõga esset disputatio & impertinés, ió me remitto ad
Pau. & ad apostillátes ad eũ ĩ ꝑç 3. col. 7. & ad gl. & scrib. ĩ rub.
ff. de cõd. & dem. & Bar. in l. vbicũq;. ff. de interr. a. 2. col. j. vbi di
cit, q; cã est, ad cuius esse seqtur aliud. Aliter ẽe diffinit Bar. in l.
51 demõstratio falsa. §. qđ aũt. ff. de cõd. & dem. ¶ †Nono q̃ro, quo
sumat̃ verbũ, cã, in rubr. nr̃a? Lanfr. Ora. hic r̃ndet, q; poniẽ pro
qõne seu ꝯtrouersia, & sic stat largè, s̃m gl. ĩ l. cãs. C. de trãs. Tu
verò ꝯsidera q;. in duob. Ora. vr̃ errare. Primò, dũ dicit q; cã ꝑ
priè est post lit. cõt. Cõtrariũ firmat Alex. in prin. C. de iud. Cõ
trariũ ẽt tenet Fel. in c. sup qõnũ, in prin. & ĩ §. j. p illũ tex. s. de
off. dele. & ibi Barb. inducit ad q; statutũ disponit, q; absente ad
uocato cãç nõ ꝓcedat̃, sed sint feriç, tũc pp absentiã aduocati
erunt feriç lite ẽt nõ ꝯtestata, & ꝓbat̃ in c. torus, de vet. sig. Se-
cũdò vr̃ peccare, dũ vult, q; qõ dicat̃ tã ante q̃ post lit. cõt. nã ꝯ
riũ tenet Bar. in l. amplius nõ peti, ff. rẽ ra. hab. dicẽs q; verbum,
qõ, ꝓlatũ a lege intelligiẽ lite cõte. alle. l. 4. cũ gl. C. finiũ reg. tñ
ꝓ opi. Ora. vr̃ tex. in l. si tibi. C. de libe. cau. Cæteras signãtiones
horũ verborũ & similiũ nõ prosequor, qa ipertinẽtia sũt, & vi
52 deas Mod. hic, & ĩ d. l. cãs, vbi plenissimè. ¶ †Decimò q̃ro quo
cõtinuet̃ rubrica ad p̃cedẽtẽ? r̃ndet̃ plurib. modis. Primò p Pã
hic post Gofr. & ista est *cois*. Alio mõ s̃m Host. ĩ Sum. Alio mõ
s̃m Nouissimos hic, sed qa modicæ sunt vtilitatis, & de tñ cõ-
53 nnuatiõnũ diximus. s. in rub. de iud. ió nũc trãseo. ¶ †Vndeci-
mò ꝓ itelligẽtia q̃ro, qđ sit iudiciũ possessoriũ, & qđ petitoriũ?
r̃ndeo, possessoriũ dr̃, vbi de possessione tractat̃. Petitoriũ verò,
54 vbi de dñio. l. is q; destinauit. ff. de rei vẽd. ¶ †Duodecimò & vl-
timo q̃ro, quotuplex sit iudiciũ possessoriũ? r̃ndeo, triplex, §. se-
quẽs, Inst. de iterd. declarat gl. ĩ c. pastoralis, j. eo. Sed aduerte,
qa addẽdũ vr̃ quartũ, videlicet iudiciũ conseruadæ. l. 3. §. missũ,
ff. de Carb. edic. & ĩ l. j. C. eo. de Carb. edic. & ita dicit Bal. ĩ c. fi.
de prohib. feu. alie. p Fed. arguẽs Imperatorẽ ĩ d. §. sequẽs, de di
minutione. Reperio q;. Lud. Ro. & Alex. in d. l. j. dñt, q; iudiciũ
cõseruãdæ includit̃ sub interdicto retinẽdæ. Sed tu cõsidera, q;
interdictũ retinẽdæ dat̃ inter duos ꝯtendẽtes se possidere, §. re
tinẽdæ, Inst. de interd. sed iudiciũ ꝯfirmãdæ, de quo in d. l. j. dat̃
ẽt si aduersarius nõ ꝯtendat se possidere, vt ibi dicit. Itẽ illud iu
diciũ cõfirmãdæ r̃r ꝯuenit ꝓ turbatione, q̃ fit in iudicio, vt de
clarat d. Ale. in l. si finita, in prin. col. pe. & fi. ff. de dã. infe. & cõ-
si. 5. col. fi. vol. 2. Pa. de Ca. ꝯs. 307. In cã capturç. Dec. ꝯs. 192. In
cã, q̃ agitat̃, col. fi. Relĩqt̃ ergo ꝯcludẽdũ, q; iudiciũ ꝯseruãdç sit
diuersũ a iudicio retinẽdç, qđ dat̃ ꝓ molestia & turbatione extra-
diciali. Saluãdo Imperatorẽ possumus dicere, q; loqt de inter-
dictis, & ista sũt tria. verũ illud iudiciũ ꝯseruãdæ, licet sit pos-
sessoriũ, est extraordinariũ, nõ tñ est interdictũ, igit̃ &c. & ita ad
laudẽ 12. Apłorum, ex istis 12. qõnib. sit expedita ista Rubrica.

S V M M A R I V M.

1 *Innocatio Spiritusſancti in electione non est de solemnitate substantiali, nec de iure, & eius omissio non viciat electionem.*
2 *Omissio Crucis in inuentario, non vitiat inuentarium.*
3 *Electio dicitur vnanimiter celebrata, quando nullus contradicit.*
4 *Ecclesia secularis pòt dici conuentualis de iure, & proprietate vocabuli.*
5 *Electio Episcopi, & similiter cuiuslibet alterius prælati spectat ad Capitulum illius ecclesiæ, ad quam eligitur.*
6 *Cõfirmatio habet vim diffinitiuæ latæ cõtra cõtradictores, vel cõtumaces.*
7 *Iudex non debet admittere libellos contrarios.*
8 *Sententia potest ferri pro clericis sine libello super exceptionibus. vel sub petitione canonicorum.*
9 *Quasi possessionem iurium incorporalium perdi qdi modus.*
10 *Testium fidei detrahunt tria.*
11 *Quasi possessio actus collegialiter exercendi, est apud collegium, seu apud omnes, vt vniuersos, non vt singulos.*
12 *Electio facta exclusa, vel contempta maiori parte, mero iure valet.*
13 *Cõsensus simultaneus et collegialis requiritur in his, q̃ spectat ad plures vt vniuersos.*
14 *Querela quid sit.*
15 *Processus & sententia absque libello coram Papa valent.*
16 *Spoliatus agens rei vendicatione contra spoliantem tenetur probare se fore dominum, aliàs succumbit.*
17 *Victoria cum victoria debet compensari.*
18 *Exceptio spoliationis, an impediat spoliatorem agentem.*
19 *Libellus generalis & incertus, valet si ex probationibus appareat, quæ actio fuerit proposita.*
20 *Sententia debet esse conformis libello.*
21 *Sẽtẽtia lata sup deductis incidenter per modũ causæ ꝓiudicat ita demũ in alio iudicio, vbi de illo ĩcidẽti principaliter agitur, si sit plenè cognitũ.*
22 *Veritas coram Papa potius attenditur, quàm iudiciorum ritus.*
23 *Mutatio voluntatis non præsumitur in dubio.*
24 *Filius, qui possedit bona post mortem patris, præsumitur in possessione perseuerasse vsque ad mortem.*
25 *Verba ꝓteriti tẽporis in aduersario maximè dicuntur abnegatiua ꝓsentis.*
26 *Possessio de præterito, an præsumatur ex possessione de præsenti.*
27 *Possessio solo animo amittitur.*
28 *Nemo compellitur subire iudicium rei vendicationis.*

D.N.

Et an, & quando liceat cuilibet dicere se non possidere. nu. 29. & 30.
31 *Homicidiũ si aliquis se cõmisisse fateatur ad sui defensionẽ, si nõ cõstet de homicidio aliter. q̃ per suã confessionẽ. non erit puniẽdus pena capitis.*
32 *Spoliato agenti possessorio recuperandæ sufficit probare, quod aliquando possedit ante spolium, licèt non probet quod possideret in die spolij.*
33 *Dictio, tunc, denotat extremitatem temporis.*
34 *Probatio præsumpta non sufficit ad conuincendum aliquem de delicto.*
35 *Possessio ꝓsumitur cõtinuata, qn allegãs continuationẽ possidet de ꝓsenti.*
Nemo præsumitur delinquere.
37 *Asserenti etiam ea, quæ consistunt in animo suo, non creditur, quando alia præsumptio est in contrarium.*
38 *Probare initium possessionis, & allegare possessionem de præsenti, sufficit ad probandam præscriptionem.*
39 *Quasi possessio iurium incorporalium nunquam acquiritur per actus, qui fiunt iure familiaritatis. & nu. 40. 41.*
42 *Rusticus, q lõgo tpe soluit alicui nobili vnũ par caponũ singulo anno nulla cã adiecta; si cessat soluere, nobilis nõ habebit aliqđ remediũ possessoriũ.*
43 *Quasi possessio iurium incorporalium nunquam acquiritur per actus, qui fiunt iure facultatis. Et ibi habes pulchra exempla de aqua, quæ per fundum meum descendebat in puteum alienum. Item de molendino, de furno, de macellario, de tabernario, de religiosis, qui longo tempore ꝗ̃stum fecerunt in aliqua villa. nu. 44. 45. 46. 47. & 48.*
49 *Quasi possessio incorporalium acquiritur per actus, qui fiunt iure suo. Et quomodo cognoscatur, an actus fiat iure suo, aut iure facultatis, vel iure familiaritatis. nu. 50.*
Et an per vnicum actum acquiratur ista quasi possessio. nu. 51.
52 *Populus licèt nunquam iuerit ad venandum, non tamen dominus loci dicitur esse in quasi possessione venationis, nisi volẽtes venari ꝓhibuerit.*
53 *Quasi possessio seruitutis tigni immittendi per immissionem vnius tigni in parietem tuum, acquiritur.*
54 *Quasi possessio iuris colligẽdi probatur per vnicam solutionem collectæ.*
55 *Quasi possessio non acquiritur per vnicũ actũ, qui solet fieri promiscuè.*
56 *Quasi possessio per vnicum actum, imò per plures, imò mille, qui communiter solent fieri iure familiaritatis, & amicitiæ, non acquiritur.*
57 *Exercitiũ circa ꝓparamẽta ad vsũ, sufficit ad acquirẽdã quasi possessionẽ.*
58 *Inductio in possessionem, an referatur ad translationem iuris, patientia vero ad translationem quasi possessionis.*
59 *Publiciana, an competat pro seruitutibus constitutis per traditionem.*
60 *Quasi possessio, an acquiratur p solã traditionẽ, an requiratur vsus cũ patientia.*
61 *Quasi possessio seruitutis, an acquiratur per precarium.*
62 *Quasi possessionem iurisdictionis acquirit Proconsul per solum ingressum prouinciæ absque alio vsu.*
63 *Quasi possessio iurisdictionis acquiritur, & retinetur p erectionẽ furcarũ.*
64 *Vsus solus ad acquirendam quasi possessionem, an sufficiat.*
65 *Scientia vasalli, vel emphyteutæ, vel directi domini, an sufficiat ad acquirendam quasi possessionem.*
66 *Scientia vnius ex pluribus habentibus rem communem, an sufficiat ad acquirendam quasi possessionem.*
67 *Præscriptionem allegans tanti temporis, cuius initij memoria non reperitur, an teneatur probare scientiam, & patientiam aduersarij.*
68 *Iure suo, non iure facultatis seu familiaritatis, an præsumatur quẽ fuisse vsum ex vsu tanti temporis, cuius initij memoria non reperiatur.*
69 *Varietas verbalis tantùm, & non substantialis nihil detrahit fidei testiũ.*
70 *Diffinitio negatiua.*
71 *Diffinitio affirmatiua.*
72 *Negatiua triplex est.*
73 *Negatiua facti aliqñ est vaga, aliquãdo coarctata, aliquando prægnans.*
74 *Negatiua regulariter per rerum naturam est improbabilis.*
75 *Probationem omnem validam per sensum corporis fieri constat.*
76 *Testes deponentes super negatiua dicuntur asserere, quod ignorant.*
77 *Testes asseuerantes negatiuam, an possint puniri de falso tanquã periuri.*
78 *Testis, vt possit de falso puniri oportet q; ꝓbatio falsitatis necessariò cõcludat.*
79 *Negatiua ꝓbatur octo modis. & n. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. & 87.*
88 *Testes deponentes super negatiua, debent etiam non interrogati reddere rationem depositionis eorum, aliàs non probant.*
89 *Testibus duobus affirmatiuis magis creditur, quàm mille negantibus.*
90 *Quasi possessio iuris eligendi, an acquiratur ex vnica electione, & quasi possessio iuris præsentandi ex vnica præsentatione. nu. 91.*
92 *Sex requiruntur ad acquirendam quasi possessionem cum vnica electione, vel præsentatione factam.*
93 *Possessor malæ fidei tenetur ad restitutionem fructuum.*
94 *Possessio vbi est contra ius, præsumitur mala fides.*
95 *Malæfidei præsumptio ex coniecturis probabilibus tollitur.*
Et illas coniecturas vide nu. 96. 97. 98. 99. & 100.
101 *Rerum appellatione veniunt iura incorporalia.*
102 *Legis natura est determinare realiter, & non disputare verbaliter.*
103 *Petitorium non absorbet possessorium respectu fructuum.*
104 *Violẽtus dominus rõne violẽtiæ perdit ius, qđ habebat in fructib. rei suæ.*
105 *Exceptio dolo facis, non obstat agenti possessorio recuperandæ.*
106 *Electio dicitur fructus iuris eligendi extans viuente electo.*
107 *Legislatori sufficit dicere, ita iure caueturo.*
108 *Doctor debet allegare legem.*
109 *Iudex potest condemnare victum in expensis non petitis.*
110 *Iudex nulla lite exhibita, nulla ꝓbõne facta, pòt cõdẽnare victũ in expẽsis.*

111 *Actione reali, vel personali proposita, vtrum intelligatur deductum omne suum compecicus de præsenti.*
112 *Actione reali, vel personali proposita, an veniat etiam ius de futuro.*
113 *Reus an possit iustificare exceptiones suas ex iure superueniente.*
114 *Consensus quorum requiratur ad inducendam consuetudinem. Et an consensus superioris interuenire debeat.*
115 *Consuetudo dicitur præscripta ex solo cursu legitimi temporis.*
116 *Actus quot requirantur in inducenda consuetudine.*
117 *Præscriptionem cum mala fide non admittit ius canonicũ, sed ius ciuile.*
118 *Contra ecclesiam non præscribitur, nisi spatio quadraginta annorum.*
119 *Res immobiles inter absentes præscribũtur 20. annis, inter pñtes x. ann.*
120 *Patientia habetur loco tituli in præscriptione rerum incorporalium.*
121 *Prohibitus alienare, censetur prohibitus seruitutem imponere.*
122 *Emphyteuta non potest alienare irrequisito domino directo.*
123 *Argũ à contrario sensu non dcẽ sumi, quã resultat contrarietas iurium.*
124 *Præscriptio, & consuetudo quomodo differunt.*
125 *Vsus solus sufficit in consuetudine inducenda.*
126 *Titulus, an requiratur in pscriptione seruitutis, vel alteri⁹ magni pñiudicij.*
127 *In bonis nostris, ex bonis nostris, & extra bona nostra, quæ dicuntur, nume. 128. & 129.*
130 *Electus, vel præsentatus a bonæfidei possessore, est præferẽdus electo, vel præsentato a vero proprietario.*
131 *Electio facta a proprietario alio existente in possessione eligendi cũ mala fide, est cassanda.*
132 *Libellus hoc modo conceptus, peto electionem cassari, quia ad me spectat ius eligendi, de iure communi admittitur.*
133 *Præscripto iure postulandi intelligitur præscriptum ius eligendi.*

CVm ecclesia Sutrina.

¶ Ista decretalis est fertilissima, & hẽt materiã subtilẽ & quotidianã. diuidit, & summat, vt p Pan. hic No. primò † ibi, sicut
1
moris est, q. inuocatio Spiritussancti in electione non est de solẽnitate substãli, nec de iure, sed ex laudabili consuetudine introducta, vt ẽt pbatur in ca. qa pp. s̃. de ele. Circa istud aduerte, qa ex hoc infert, q. eius omissio non vitiat eius electionẽ, & p hoc adduco quantuor simia. Primo de psuetudine in publicatiõe electionis solet decãtari hymn⁹ Ambrosij & Augusti. s. Te Deũ laudamus, & tñ eius omissio nõ vitiat electionẽ ẽm Spe. ti. de ele. s. j. ver. & pũr. & ver. celebrata seq̃t d. Bert. in tract. de epo, 19. q. 3. lib. Scdõ facit, qa Ab. post electionẽ est bñdicẽd⁹, tñ omissio bñdictionis nõ nonullat electionẽ, ẽm Pan. in c. q̃to, in 3. col. de of. ord. & Car. in cle. attendentes, in 5. q. de sta. mõ. & Fel. in c. cã te, col. 4. s̃. de resc. Tertiò facit, q. dicit Barto. & alij sequunt, in l. fi. s. j. C. de iu. del. vbi pcludit, q. licèt ĩ in
2
uẽtario sit pmittẽdũ signũ Crucis, tñ omissio ei⁹ ñ vitiat inuẽtariũ. Quartò facit, ĩ instrũs dẽt inuocari pri⁹ nomẽ Dñi, ẽm gl. in l. gñali. C. de tab. lib. 10. & in Auc. vt ppona. no. Impe. in ver. authore, & tñ ei⁹ omissio nõ inualidat instrũm, ẽm Bar. in l. si qs ex argẽtarijs. s. si nouũ, ff. de eden. Pan. ĩ c. j. de fi. instr. & ista ẽ ẽtis epi. ẽm Ale. in rub. ff. de no. ope. nũc. col. 4. & rõ est, qa dũt solẽnitates leues, quarũ omissio nõ vitiat actũ. l. j. s. fi. de vẽ.
3
inspic. ¶ † No. scdõ, q. electio dr̃ vnanimiter celebrata, qñ null⁹ pdicit, c. bonę, 2. & c. fi. de post. pl. Adde idẽ esse si dicatur pcorditer, intelligit ẽt nemine discrepãte, cannotat, s̃. de ele. in ver. cõcors capituli electio, gl. ĩ c. cupientes, s. ad hęc, vbi Gẽ. de ele. in 6. & in cle. ne Romani. e. tit. p istud obstãt q plura iura, p quorũ oium resolõne videas vsq; ad saturitatẽ Fel. in c. nõ pot j. de re iu. col. antep. & seq. Et vltra adde, q. dr̃ vnanimiter facta electio, ẽt q. aliqs citat⁹ ad electionẽ q ex ptumacia nõ interfuit, postea pdicat, ẽm Pan. ĩ c. cũ nobis, p illũ tex. s̃. de ele. Sed aduerte, qa p istud ob. decisio Ale. pf. 124. col. 2. vel. 2. vbi cõcludit, q. snia lata p duos arbitros, tertio nolẽte iteresse, ñ dr̃ pcorditer lata & iõ p formã cõpromissi, i quo erat pmissũ stare tali snię ab oib. pcorditer latæ: credo q. decisio pcedat, qa verbũ p
4
corditer erat ĩ latũ ad oẽs tres. ¶ Circa tertiũ no. Pã. hẽs, q. eccła secularis pprię pt dici puẽtualis a pueniẽdo, c. j. in fi. 15. dis. & hoc de iure, & pprietate vocabuli, sec⁹ de cõi vsu loquẽdi, quo ecclę religiosorũ tñ appellant puẽtuales. Adde Pan. in c. edocen, in vlt. no. s̃. de resc. vbi dicit, q. de iure inter Capitulũ, & puentũ nõ est dña, qa pgregatio clericorũ secularium ẽt põt dici puẽt⁹, licèt de cõi vsu loquẽdi puẽtus dicat pgregatio religiosorũ tñ. Et Capitulũ pgregatio clericorũ secularium. Scdõ adde q. pträũ tenuit Gẽ. cõs. 131. inci. Qm̃ bñficio, col. 2. vbi decidit, q. pstitutio Papæ, disponẽs prioratus puẽtuales uacare, si electi non fuerint intra sex mẽses pmoti ad ordines reqsitos, nõ cõprehẽdit eccłias collegiatas secularium, qa appellatione ecclesiarũ puentualiũ de pprietate sermonis nõ ptinent ecclesię clericorũ secularium, allj. Pan. ĩ cle. j. de reb. ecc. nõ alie. Credo decisio. Gẽ. verã, sed eius rõnẽ falsam: verã, qa verba illius pstitutionis sunt intelligenda ẽm cõem vsum loquẽdi. l. Labeo, ff. de supel. le. l. librorũ, s. qđ tñ Cassius. ff. de leg. 3. & maximè in casu illo, in quo materia est exorbitans & restringenda, c. licèt. canõ, iũcto c. statutũ, de ele. in 6. Falsã verò rõnẽ p pdicta. ¶ Circa quar
5
tũ, no. dicã j. in apparatu. ¶ † Circa quintũ aduerte, qa text. nõ cõcludẽter pbat, q. electio epi spectet ad canonicos tñ, qa tex. dicit q. spectat ad clericos eccłiarũ cathedralium, ergo ẽt ad capellanos, nã apptone clericorũ oẽs pprehendunt, c. j. & ibi no. Ab. de iur. cal. i rubro & nigro, j. de ui. & hon. cler. dicãt s, q. electio epi spectat ad capĩm eccłæ cathedralis, c. ĩ Gẽ. c. Cumana, c. pgregatos, s̃. de ele. sĩr de electio cuiuslibet alteri⁹ plati spectat ad capĩm illi⁹ ecclę, ad q̃ eligit, d. c. cũ dilect⁹, & ibi no. Ab. ĩ 3. no. s̃. de psue. & de electio. Archiepi. est te. ĩ c. bonę, s̃. de postu pl. & iõ Bal. in l. qcunq;. C. de bo. q̃ lib. dicit, q. Eps dẽt esse electiuus, nõ datiuus. Cõtra istud no. ob. tex. in c. j. 22. q. 1. vbi dr̃ spectare ad Papã. So. pcedit de iure antiquo, sec⁹ de iure nouo, ita voluit gl. in c. q̃q̃, de elec. li. 6. vel aliter posset fortè dici, q. ille tex. nõ pbat, sed loqt de erectione dignitatis epalis, nõ aũt de
6
electione. ¶ † Sextò no. q. sup eodẽ facto admittunt libelli pträij, nã canonici petebãt electionẽ pfirmari a Papa: clerici verò petebãt pträũ. s. infirmari. Circa illud nor. aduerte ad quatuor. Primò vr̃, q. pfirmatio debuerit peti a Metropolitano, c. cũ sit, de ele. ĩ 6. c. cupiẽtes, iducẽdo a spãli, e. ti. & lib. gl. ĩ c. qm̃, 100. dist. Car. fatet oppositũ, & rñdet, q. eccła Sutrina est uicina Romę, & sic hẽt Papã i Metropolitanũ. Vel aliter posset fortè dici, q. sicut põt appellari ad Papã omisso medio, c. dilecti. 2. j. de app. ita possit peti pfirmatio a Papa omisso medio, arg. c. cũcta p mũdũ, 9. q. 3. Scdõ aduerte, quãtũ Ab. psupponit, q. canonici essẽt actores, istud vr̃ ineptè dictũ: nã canonici erãt illi, q spoliauerãt clericos. quo ergo, & ad qd agebãt: Br̃ sciẽdũ est, q. ĩ pfirmatione electionis reqrit cãę cognitio, & sic citatio, c. fi. de ele. lib. 6. vñ forte edicto emanato, clerici pdixerunt, ob qđ Canon. petierũt a Papa pfirmari electionẽ ñ ob. pdictionib. clericorũ, vel fortè ad instãtiã Can. clerici fuerũt citati in spẽ allegaturi, quare electio pfirmari nõ deberet, & hoc ad tollẽdas discordias in futurũ. Cõfirmatio. n. hẽt vim snię diffinitiuę p pdictores, vel p ptumaces, ẽm gl. ĩ d. c. ĩ verbo, inanes. & In ĩ c. pstitutus, de ap.
7
& Ge. cõs. 119. inc. Pũctus, vacãte canonia. ¶ † Tertiò inquãtum pcludit, q. admittunt libelli pträij. In pträũ ob. decisio Inno. in c. cũ ptingat, s̃. de off. dele. q̃ vult, q. iudex nõ dẽt admittere libellos pträios, eo qa possent seq diuersæ sniç sup eo. casu, & seqt Pa. de Cast. in l. in trib. ff. de iud. & Ang. in l. sed cũ ambo, eod. titu. Imo. hic rñdet q. dictũ In. pcedit ubi petitiones nõ sũt de directo pträę, sed p obliquũ, sec⁹ si sunt directò pträę, ut hic. & rõ est, qa isto vlt. casu ex decisione vnius seqt determinatio alteri⁹ l. Põponius, s. sed & his. ff. de proc. & iõ snia lata sup vna, iudex erit functus suo officio sup vtraq; l. iudex postea q̃. ff. de re iud. ergo nõ poterũt seq diuersæ sniæ, secus si libelli essent pträij per obliquũ. Vel aliter põt rñderi, q. dictũ In. pcedat in diuersa instãtia: tũc. n. est possibile, q. sequãtur diuersæ sniæ, secus si ĩ ead. instãtia & eod. iudicio, nã tũc sufficit ferre sniam sup vna petitione. & q. admittant libelli pträij firmat Bar. in l. si vt proponis. C. quo & qñ iudex, & in l. si expressim. ff. de ap. Fe. late in c. ea q̃, j.
8
de re iu. est verũ, q. loqt in scđa instãtia. ¶ † Quartò vr̃, q. libell⁹ clericorũ fuerit supfluus, nã ẽt sine libello sup exceptionib. vel sup petitione Cano. potuisset ferri snia, p ipsis clericis, ẽm Imo. & Ant. & Pan. ĩ c. ex cõqõne. j. de rest. spo. per tex. in c. cũ sup. j. eo. ad qd ergo prodest porrigere pträũ libellum: p resolõne uideas. Pan. & alios in d. c. cõqõne, ver. 3. qõ. & Rota dec. 25. in no
9
uis, sub rub. de prob. ¶ † Septimò nota unum modũ pdẽdi quasi possessionẽ iuriũ incorporaliũ, videlicet, si quasi possessor nõ admittat ad exercẽdũ actũ illius iuris, ad idẽ tex. in c. q̃rela. s̃. de elec. in c. fi. s̃. de iud. in c. suborta. j. de re iu. Sed p opponitur fortiter possessio retinet aio, l. licèt, C. eo. & maximè ĩ iurib. incorporalib. qa alteri nõ põt acqri quasi possessio absq; patientia primi possessoris aduersarij. l. quoties. ff. de ser. Auget difficultas ex dicto Inno. in c. olim. 3. j. de rest. spol. ubi pcludit, q. Eps cui populus denegat obediẽtiã, nõ pdit quasi possessionẽ, si resistat cũ excõicãdo, ergo idẽ in casu isto, in quo clerici retinebãt. Timore huius pträij Bal. in l. 2. C. de ser. & aqua, facit lõgã distinctionẽ, & ẽt Pan ĩ d. c. olim. Credo, q. soĩo sit facilis, & q. nulla sit dña inter possessionẽ rerũ corporaliũ & ĩcorporaliũ. In isto casu igit dico, q. ei casu possessio retinet aio, neq; pdit sine aio & dũ dr̃ q. resistẽs nõ hẽt aium pdẽdi, ergo alteri nõ acqrit. pcedit si sit talis resistẽtia, qua mediãte resistẽs nõ arbitret se posse reij cili, imò suspicet posse pseruare, vel icõtinẽti recuperare. l. 3. s. cũ q, ff. de ui, & ui ar. & ita pcedit exẽplũ Inn. verũ vbi resist⁹s arbitrat se posse repelli, tũc pdit, & istud cognoscit, si sit talis resistẽtia, q̃ nõ sit apta ad retinẽdã vel incõtinẽti recuperãdã possessionẽ. l. clã possidere. s. q. ad nũdinas. ff. eo. & ita loqtur tex. noster, & iura pal. Sed hic cadit dubiũ, an isti clerici p cõseruãda sua quasi possessione potuerint frãgere ostiũ ecclæ, ĩ qua fiebat electio: In. c. j. j. de imu. ecc. mouet istã qõ. & pñes siles, & determinat q. nõ. & seqt ibi Car. fundamẽtis, d q̃ b. ibi. Cõtrariũ tenẽt d. An & Pan ibi ea rõne, qa licitũ est de scõ p vi recupare suã possel. & pp ulsare psonas aduersãtiũ. l. 3. s. cũ igr̃. ff. de vi, & ui ar. ergo a fortiori licebit ppulsare ostia & remouere impedimẽta. Vltra eos facit gl. in l. j. s. interdictũ, ff. vti posi. & in l. j. C. vñ ui. & in s. retinẽda, Inst. de iterd. q̃ gl. volũt, q. hñs ciuilẽ pt.

propria

propria authoritate recuperare naturalē, & sequunt̄ cōīter Dec.
in d. §. q ad nūdinas. Quid tenēdū? posset forte sustineri opi. In-
no. p tex. in l. si alius, §. bellissimè, ff. qd vi, aut clā, vbi nō licet de-
struere murū factū in fundo ꝓprio, vel aliū forte ad impediēdū
ingressum, nisi ex magna cā, ergo nō licebit frāgere ostia ecclīę.
Præterea nō vr̄, q. sit licitū frangere ostia ecclīæ ꝑ iniuria facta
a cano. qa nō repelleretē vim cū moderamine, ꝓut dñr. l. j. cū glo.
10 C. vn̄ vi. Cogita tñ. ¶ Octauò no. † tria detrahētia fidei testiū. s. va
cillatio, variatio, & si qs satagetꝓbare negatiuam. ꝓ intelligētia
uideatis Bart. in l. eos, ff. de fal. vbi declarat, q̄ dr̄ia sit inter uaria-
re, & ꝯriari. Verū aūt testes uarij ꝓbēt, videatis Fel. i c. cū in tua,
j. de test. verū aūt ꝯrij, ꝑ eūdē in c. cū tu, eo. ti. de test. de retno di
cā j. ¶ Nonò no. q. dicto taxatiua, tm̄ ponit̄ respū eorū, q. b. an-
nectit̄, cętera verò negat, de quo plenè p Bar. in l. j. & ibi Mod. ff.
si quis ius dicen. nū obtēp. & illud no. Pa. hic ad dicta testiū. Pon
dera, q. vult si testes ꝓducti ex parte can. deposuissēt can. inter-
fuisse tm̄ in electionib. viderent̄ ex hoc ꝯcludere, q. clerici nō in
terfuerūt, sed ꝯ hoc ob. qa taxatiua nunq̄ excludit ꝯsocios, c. ple
rūque, cū gl. 2. q. 7. & gl. in c. submittit̄, 55. dist. Sol. gl. illæ ꝓcedūt
in dubio, sed hic sumus in claris, qa articuli, sup q̄b. testes depo-
11 suerūt, tēdebāt ad exclusionē cler. ¶ Decimò † no. q. ꝓcedētes ad
actū, quē habebāt collegiatē exercere cū aliis, diuerso iure dn̄r
spoliare alios, si eos nō admittāt, secus si eodē iure. alle. Pan. Inn.
in c. q̄relā. s̄. de ele. & Fed. cons. 97. Ista sunt obscura uerba, subti-
lissima tñ. vn̄ ꝓ intelligētia p̄mitto, q. quasi possessio actus colle-
giatē exercēdi est apud collegiū, seu apud oēs, vt vniuersos, nō vt
singulos, l. sed si hac. §. q manumittitur, ff. de in ius uoc. Scd̄o prę
mitto, q. is demū dr̄ spoliatus, q erat in possessione. c. cōsultatio-
nib. de off. dele. Ex his infert̄ ro, quare vbi plēs eodē iure eligūt,
nō dnt̄ spoliare nō admissos, qa oēs eodē iure venietes reputant̄
vnū collegiū, vn̄ singuli no admissi non pnt̄ dici spoliati, qa non
possidebāt: non ēt collegiū dicet̄ spoliatū, qa p alios retinet̄ quasi
possessio noīe collegij. si verò diuerso iure eligant, licet quātum
ad illuātiū videt̄ unū collegiū, qa tñ veniunt iure diuerso, repu
tantur diuersa collegia: & ideo si alij uenietes diuerso iure non
admittent̄, dicentur spoliati, qa non cut q noie sui collegij reti-
neat, quasi possessionē. Et ex hoc ifert̄, q. si aliq ex clericis ꝯuetua
lib. fuissent in casu nostro admissi, aliq nō: tūc nō admissi, nō di-
cerent̄ spoliati, sed ꝯtēpti, c. j. sicut. s. de ele. bn̄ facit cōs. Pan. 54.
Casus, cōtingētia, col. fin. in j. par. q tenet q. p p̄ntationē factā ab
vno ex patronis ꝯseruat̄ possessio aliorū, non p̄ntātiū, & illud ēt
uoluit Gem. & post cū Io. An. in c. j. de iurep. in 6. & ꝓ præmissis
facit l. cōis seruus, ff. de acq. pos. ¶ Iuxta p̄missa dubitat, an clerici
dicerent̄ spoliati si eis nō uocans, canonici processissent ad ele-
ctionē. R. adeo bř q. nō, qa possessio maximè in incorporalib. nō
perdit̄ sine aīo, vt diximus s. in 7. no. Et illud tenet Inn. in d. c. que
relā, & Card. col. 15. tit. de iurepa. ubi dicit, q. si duo bis p̄ntatūr, &
bis fuerit cassata p̄ntō alia ex cā, q̄ defectu possessionis, si postea
alter nō p̄ntet, nihilominus ꝯseruat, & retinet possessionē: negli
gētia ita multiplicata induceret p̄sumptionē depōnis animi, fm
Bal. in l. 2. col. 7. ver. q̄nt̄, an negligēs, C. de ser. & aqua. ¶ Vndeci-
12 mo no. † q. sicut electio facta aliqb. ꝯtemptis mero iure ualet, ita
electio facta aliqb. spoliatis, & exclusis. Ego pōdero istū tex. vel-
le vnū, qd est fortius. s. q. electio facta, exclusa, vel ꝯtēpta maiori
parte, mero iure ualet, nā verisile oēs clerici ecclīarū cōuētualiū
ciuitatis Sutrinæ spoliati faciebāt maiorē numerū q̄ can. cathe-
drales: & tn̄ dr̄ hic, q. valuit electio, qd vr̄ mirabile pp c. ecclīa. s̄.
de ele. possumus dicere q. can. faciebāt dimidiā, & clerici aliā di
midiā, qa noīe collectiuo uocabant̄, vt in sūr dicit Abb. in c. po-
stulatis, col. fi. de concess. p̄b. & ꝓbat̄ in l. si pr̄. vbi latè Mod. ff. de
vul. & pup. tn̄ adhuc est hic tex. q. ualet electio facta, exclusa, uel
contēpta dimidia parte, qd no. ad ampliationē d. c. q. sicut, s̄. de
ele. ad quē uideas Bert. trac. de epo. in 3. par. j. li. q. 7. Duo alia no
13 tabilia colligit Ab. de q̄b. j. dicā. ¶ † Decimoquartò ultra Pa. no.
ibi, ꝯuenietes in vnū, q. electio dr̄ fieri collegiatē, ad idē tex. i c. j.
& in c. in Gen. & in c. bonę, s̄. de elec. vn̄ infert̄, q. oīno ualeret, si
quilibet cano. mitteret suffragiū sn̄ scriptis, vel p nūciū. in his. n.
q spectāt ad plēs, vt vniuersos, requirit̄ simultaneus, & collegia-
lis ꝯsensus, l. 2. C. de decur. li. 10. & ita tenet Bal. in l. j. col. antepe.
ubi ponit, q̄ sint de forma electionis, C. qui admit. seqt̄ Bert. i d.
tra. in 32. q. 3. par. j. li. 7. sed Imo. hic tenet, q. istud nō sit de subā,
arg. c. a qa pp, s. de elec. sed primū credo verius p p̄dicta. An aūt
habētes eligere tanq̄ singuli debeāt in vnū ꝯuenire? ponit Bar.
in l. si tibi, §. unius. ff. de ope. le. In primo aūt loco an hnres elige-
re debeāt couenire, ponit Pan. in c. cū terra. s̄. de leg. ¶ Decimo-
14 quintò † no. ibi, itā querelam, q. querela dr̄ petitio spoliatorum,
ad idē tex. in c. querelā, s̄. de ele. i c. querelā, j. de iureiur. & dixit
Dec. cons. 125. inci. In cā spoliationis. q. querela dr̄ oppressionum
reclamatio iudici porrecta, & si statutū dicat, q. ꝓcedatur p solā
querelā, tūc sufficiet verbo petere, & rogare Notariū q. scribat,
fm glo. per illū tex. in l. si quis iniuriā, C. de accus. do qua facit se
stum Bal. in l. j. C. vt in poss. leg. & eam dicit sing. Ro. in no. incip.
Dicit statutum, in pen char. ¶ † Decimosexto no. q. in iterdicto
15 recuperandæ procedit libellus absque conclusione, ita istū text.

D. N.

ad hoc notauit glo. in c. quia præsulatus, 4. q. i. sequitur Imo. in c.
examinata, s̄. de iud. sequuntur Lud. Ro. & Mo. in l. j. ff. de eden.
sed ille te. nō ꝓbat plurib. de causis. Primò, qa hic erat ꝯclō, qua
re peto electionē infirmari, in qua petitione ēt ꝯcluditur in pos-
sessorio, vt j. dicet̄ post Ab. Scd̄o, qa hic ꝯgebat̄ cā corā Papa, co-
rā quo rīr valet processus, & sn̄ia absq; libello, ut ꝯcludit Inn. in
c. j. de lit. cōte. Host. & alij in c. j. de libel. ob. Mod. in d. l. j. de edē.
Tertiò, qa Decretalis ista verisilr̄ fuit resecata in narratione fa-
cti sicut aliæ, vt dicit Io. An. in proœ. s̄. vn̄ cū nō disputetur de va-
liditate libelli, est præsumendū q. fuerit In mus. c. j. de ęta. & qua
li. in 6. Quartò verbū, querelā, positū in tex. obtinet uim ꝯclusio-
16 nis. fm Bal. in edita, in 53. col. C. de eden. ¶ † Vltimò no. q. spo-
liatus agēs rei vēdicatione ꝯ spoliātē, tenet̄ ꝓbare se fore dn̄m,
als succūbit, & istud est clare, l. vnica, C. de alie. iud. mutā. cau. fa.
ita tenēt Host. & Im. in c. pastoralis, j. e. & ista opi. est magis cōir,
fm d. Ale. & Mod. in l. naturaliter, in §. nihil cōe, sup 2. mēb. pri-
mæ ꝯbinationis Bar. ff. de acq. pos. principale fundamentū consi
stit in isto tex. cui rn̄det d. Ias. q. non ꝓbat, ex quo loqt̄ in benefi
cialibus, in q̄b. vr̄ spāle, ne det̄ in eis uitiosus ingressus, c. j. j. de re
gu. iu. istud parū facit, qa tex. nr̄ loqt̄ in iure eligendi, qd̄ pōt præ
scribi sine ti. vt j. dicemus. Scd̄o rn̄det, q. in tex. isto erat fundata
ꝑtētio spoliatoris de iure cōi, merito spoliatus grauat̄ onere ꝓ-
bādi dn̄ii, ar. c. ad decimas, de res. spol. i 6. sed ēt istud nihil facit,
quia tex. nr̄ se fundat in rīa, actore nō ꝓbante, &c. q̄ rīa locū hēt
et si nō sit fundata intētio rei, vt hic dr̄ expressè, & in l. q accusa-
re. C. de eden. Scd̄o ꝓ ista parte allegat̄ tex. i c. significauerūt, j.
de test. vbi ex petitione possessorij non dr̄ liquere de ꝓprietate,
sō dicit esse ꝓcedendū ad liqdationē. hinc pōt facillime rn̄deri, q.
cōcludēter nō ꝓbat, si recte aduertatis. Cōtrariū tenet Imo. i d.
c. pastoralis. Raph. & Ro. in d. §. nihil cōe, ponderātes Bar. ibi ita
tenere. Sed verè Bar. illud nō vult, vt ēt ibi aduertūt Senen. alle-
gat̄ ēt Bar. in l. 4. in §. Cato. in 3. opp. ff. de ver. ob. Sed nec Bar. ibi
sītud sensit, vt alias ibi dixi, sed bene istud voluit Bar. i l. pe. ff. de
cōd. insti. ¶ Pro ista parte allegatur tex. in l. si qs emptionis, §. sed
hoc sup illis. C. de præscr. 30. uel 40. ann. qui tex. nihil dicit, qa ibi
cōstabat de dn̄io spoliati causato ex præscr. 30. uel 40. an. Sed qa
tale dn̄iū nō erat sufficiēs ad intentandā rei vēdicationē ꝯ dire-
ctū dn̄m odio spoliatoris, tale dn̄ium efficitur idoneū ēt ꝯ dire-
57 ctū dn̄m. Scd̄o † allegat̄ tex. i l. vis eius, C. de ꝓb. vbi ex fuga serui
est fundata intētio dn̄i agētis rei vēdicationē. Sol. negant Pet. &
Dy. q. ibi ageretur petitorio. sed iste itellectus *cōīter* damnat̄ pp
verba literę ibi, vis eius, q. de dn̄io ꝯtēdit. Aliter ergo rn̄det, fm
Are. q. est spāle pp frequentē fugā seruorū, arg. l. reqrendi, C. de
ser. fug. Quid tenedū? Pro concordia considerādi sunt plures ca
sus. Primus est, qn̄ spoliatus agit petitorio tm̄, & isto casu tene-
tur ꝓbare dn̄iū. l. is cui, ff. de rei uen. Secundus casus, qn̄ spoliatus
agit possessorio recuperandæ, & petitorio simul, & tunc aut spo
liatus succubuit in possessorio, & ēt clarū est, q. tenetur probare
dn̄ium, alias pariter succumbet in petitorio & isto mō pōt intel-
ligi tex. in d. c. significauerunt. Aut obtinuit prius in possessorio,
& in hoc stat altercatio inter Doc. quæ altercatio sedari pōt sę-
dere distinctionis. Aut quæritur, vtrū ferenda sit sn̄ia, per quam
adiudicetur res spoliatori, & dicendum q. nō, qa possessio trās-
fundit onus probandi in spoliatorē, & isto respectu ex possessio
ne fundata est intētio spoliati, & ita ꝓcedit tex. in d. l. vis eius, &
dictū Bar. in d. §. nihil cōe, nisi iuris præsumptione esset fundata
intentio spoliatoris, ut hic. Aut quæritur, an sn̄ia sit ferenda pro
spoliato, & dicendū, q. nō, qa ex sola possessione nō dr̄ ꝓbatum
dn̄ium, & ita ꝓcedat cōis opi. sed hic suboritur alia difficultas, si
neuter ꝓbauit, dr̄ q. non est ferēda sn̄ia, p quam adiudicetur res,
nec reo, nec actori: q̄uo ergo formabit̄ sn̄ia? Rn̄deo cōsiderādos
duos casus. Primus, qn̄ spoliator est reus tm̄. & isto casu absolue
tur reus a petitis, & condēnabitur spoliatus actor in expēsis, fm
d. Ant. & Pan. in c. cum dilectus, j. e. Secūdus casus, qn̄ spoliator
reconuenit actorē petendo pariter sibi rē adiudicari, & isto casu
victoria cū victoria cōpensabitur. l. properandū, §. sin autē, cum
ibi no. C. de iud. ¶ Gl. 2. diuiditur in tres partes. in j. opponit. In 2.
soluit. In 3. arguit clericos. Secunda ibi, sed dicas. Tertia ibi, & in
hoc. ¶ In ead. gl. ibi, sed dicas. Ista sol. non videtur bene procede
re, quia præsupponit q. clerici fuerint illi, qui principaliter eua-
cari fecerint canonicos in iudicio: nam istud est diuinare, inimò
contra tex. in ver. & consequenter suam, &c. ex ista tñ solōne ha
bemus elicere vnam fallent. ad regulam l. si quis ad se fundū, C.
ad leg. Iul. de ui. & c. in literis, j. tit. proxi. ¶ Fallit, vbi ipse spolia-
tus proposuisset petitoriū & possessoriū simul, fm gl. Quam fal-
lentiā intellige uerā, nisi spoliatus uellet suspendere petitorium,
donec esset expeditū possessoriū, fm Bar. in l. naturaliter, in §. ni-
hil cōe, in j. cōbinatione. ff. co. & qd hodie ꝓ illa opi. factus tex. in
cle. eo. tit. & bn̄ ꝓbat tex. in l. j. vbi Ale. & Mod. C. de Carb. edic.
58 ¶ † Scd̄o opin tenēdo q. cano. essent actores, de c. cū dilectus, s̄. de
ord. cog. vbi tradit̄ rīa, q. exceptio spoliationis impedit spoliato-
rem agentem, cuius ꝯtrium dr̄ hic. huic contrario accommodan
tur quatuor solut. Prima fuit Hostien. consitentis contrarium,
sed dicentis, quod in text. isto clerici spoliati non excipiebant,

sed recõueniebãt. No.istã solonẽ ad ampliationẽ te.ĩ c.j.ĩ.ti.j.
& ex istis Cep.dat cautelã.n.132.inci.Regula est. & sequit Ale.
cõs.77.col.fin.vol.2.d.Ias.in l.j.in prin.col.5.ff.de no.ope.nunc.
¶ Secunda fuit solo Inn.hic dicẽs,q exceptio spoliationis ex-
cludit agẽtẽ, qñ spoliatus excipit tanquã reus necessarius, secus
si excipiat tanq reus voluntarius,vt hic: ibi petebatur electionẽ
ↄfirmari implẽtãdo officiũ iudicis,nõ aũt actio dirigebat specia
liter ↄ ipsos clericos,ita declarat Pan.in d.c.cũ dilect⁹,vers.quar
tus casus. dubito valde de ista solone. Primò nõ procedit,vbi cle
rici specialiter citati ad opponendum electioni, interim essent
rei necessarij stimulati stimulo cano.& in isto tex. credendũ est
clericos fuisse nominatim citatos, ex quo a principio ↄdicebãt.
& regula est,q vbi apparet de certo ↄdictore, ille est spãlr citã-
dus,sed sufficeret citatio per edictũ gñale.l.si eo tpe.C.de remi.
pig.& est tex.in casu isto in c.fi.de elect.lib.6.¶ Scdò nõ vr vera
rõ,q opponẽs se electioni dicatur reus voluntarius, nã excõica-
tus põt se opponere ↄ petitã cõfirmationẽ electionis,fm Pan.in
c.exhibita,col.pe.s.de iudi.Imo.& alij in c.dilecti,de exce.& tñ
si esset reus uolũtari⁹ nõ admitteret,iux.no.in c.intelleximus.s.
de iud.¶ Tertia fuit solo Pan.post d.Anto.q clerici non simplr
opposuerũt exceptionẽ spolij,sed a principio petierũt electionẽ
infirmari,& p modũ causę deduxerunt petitoriũ & possessoriũ,
19 dè quib.in psecutione causæ fuit plene cognitũ.¶†No.q ex p
secutione causæ cognoscit quæ actio fuerit intentata.hinc dici-
mus q libellus gñalis & incert⁹ ualet,si ex pbationib.appareat,
quæ actio fuerit proposita,fm gl.in l.j.§.si quis argẽtũ.ff.deposi.
20 Pan.& alij declarant in c.significantib.s.de libel.obli.¶†Tertiò
opp.sñia dẽt esse cõformis libello,c.licèt Helv,ĩ.d simo.l.vt fun
dus,ff.cõmu.diui. & sup nõ petitis non valet sñia, c.quãr & qñ,
2.ĩ.de accu.l.fi.C.de fideic.liber.ergo sñia lata ↄ clericos in peti
torio non debuit valere, qa hic non fuerat petitũ in libello. Sol.
fm Abb.rña pcedit,vbi nullo mõ est deductũ, nec peculiariter,
nec p modũ cãę,secus si per modũ cãę aliqd deducat in libello,
& postea in psecutione cãæ plenè & nõ summariè de eo cogno
scatur.l.si iudex,cũ gl.ff.de his,qui sunt sui,vel alie.iuris. Aduer-
te,quia ↄ istã solut. valde ob.quæ scribit Abb.in c.ex cõquestio-
ne,uer. 3 qõ.ĩ.tit.prox.no.tñ istã solut.ad duo.Primò ad limita-
21 tionẽ dictæ rłæ.l.vt fundus.¶ Scdò no.† q sñia lata sup deductis
incidẽter p modũ causę,præiudicat ita demũ in alio iudicio,vbi
de illo incidenti principalr agat,si sit plenè cognitũ,alias,secus,
de quo videatis Bar.in l.qui Romæ,§.duo fratres,i 5.opp.vbi la-
tè scrij si,ff.de ver.obl.& in l.j.C.de ord.iud.& per Ang.in §.prę
iudiciales,col.j.Inst.de act. Vnum tñ scias p intelligẽtia, q ista
cõcło,quæ vult,q si sit summariè cognitũ,nõ pıudicet,debet in
telligi summariè respũ pbationũ,nõ aũt summariè respũ modi
procedẽdi,fm Ale.in l.sępe,col.20.ff.de re iudi.& Pan.cons.50.
In j.parte.& Dec.cons.96.inc.Viso puncto.Cętera omitto,quia
22 impertinẽtia.¶† Scda fuit solo Bal.q rła prędicta fallit in Papa,
nihil allegat.vide ergo Fel.ĩ d.c.licet Helv, 12.fall.vbi ads autho
ritates adducit,& refert Io. And.in c.cũ inter, in ver.irritãdã.de
consue.q ita Papa rñdit Cõpostellano cõquerẽti de eo,q repro
basset cõsuetu.alleg.p Comitẽ Britannię,de qua nihil dictũ erat
in processu,& p ista fallen.est casus in c.cũ venissent,de inst.per
quẽ Lud Ro.sing.470.inci.Quod iudex,determinat Papã posse
restituere in integrũ nõ petẽtẽ,& istud voluit Bar.i l.j.C.vt quæ
desunt aduo.ubi dicit Papã peccare, si iudicaret fm acta omissa
veritate,& corã Papa potius attẽditur veritas,q̃ iudiciorũ ritus,
fm Bal.in l.rescripta,col.2.C.de precib.Impe.offer.& de istis vi
de plenissimè Cur.cõs.66.Sup pręmissa narratione,col.4.& seq.
vbi extẽdit ad oẽm nõ recognoscẽtẽ superiorẽ, vel hntem iura
imperij,vt Dux Mediolani.¶ In ea.gl.ibi, & in hoc aduerte, qa
nõ vr, clericos fuisse redarguẽdos ex eo, q pposuerint petito-
riũ & possessoriũ, cũ potuerit añ cõclõnẽ in cã psequi possessoriũ
tñ suspẽso petitorio,c pastoralis,j.eo.ergo potius arguẽdi erãt,
q fuerint psecuti vtrũque & reperio,q illa rõne d.Ias.in d.l.na-
turaliter,§ nihil cõe,col.18.arguit cõsiliũ Iurisconsultradituũ in d.
l.is qui destinauit,dicens videri utilius intentare vtrunque, ut si
actor postea viderit nõ posse pbare in possessorio, prosequat pe
titoriũ,& si poterit pbare,omittat petitoriũ sustinẽdo cõsilium
Iurisconsulti. Rñdeo,licèt sit in facultate actoris suspẽdere petito
riũ,non tñ est in facultate discedere in totũ,auct.q semel,C.quõ
& qñ iud.& ppea licèt obtineat in possessorio,arctabit prosequi
petitoriũ,& si nõ pbabit dñiũ,ↄdẽnabitur in expensis, put s.di
xi.& in isto tex.Clerici ualde arguẽdi veniũt,q intẽtauerint pe
23 titorũ cũ scirẽt intẽtionem canon.esse fundatã de iure cõi.¶ †Gl.
tertia diuiditur in duas partes. In j.declarat verbũ, vlt. In 2.uer-
bũ,immediatè.dicta huius gl.impugnat Abb. ex cuius dictis eli-
cio tres cõclones. Prima ↄclo, ex possessione de pterito psumi-
tur possessio de pñti,idẽ tenet Abb.& sequunt còiter Doc.i c.cũ
ad sedem,ĩ.tit.j.gl.Bar.& alij in l.siue possidetis.C.de prob.Bal.
in l.Celsus.ff.de usuc.fundamẽtũ stat in hoc, possessio retinetur
aio,ergo affirmans se cõtinuasse possessionẽ, hẽt intentionẽ fun
datã,quia in his,quæ sunt animi,statur dicto suo, fm gl.in §.sed
istæ,Inst.de act.in c.significasti,ĩ.de hom.Cõfirmat, qa ĩ dubio
non pręsumitur mutatio volũtatis,l.cũ q̃,ff.de prob.l.cũ hic sta-
tus,§.j.ff.de don.c.maiores,de baptis.c.cũ Marthæ,ẽ celeb.mis.
ẽt p longũ tps.l.sancimus, & ibi no.d.Ias.C.de resta.& maximè
in his,in quib.mutatio est dãnosa,l.cũ de indebito,ff.de prob.&
ideo tex.in l.3.§.in amittẽda,& §.cũ seruus,ff.eod.dicit eousque
nos possidere ↄstar,quousq; de fundo nrã volũtate discesserim⁹
aut vi deiecti fuerimus. Amplia ẽt in possessione rei mobilis, q̃
possessio licèt facilius pdatur,l.rẽ q̃ nobis, ff.eo.tñ aio ẽt retine-
tur,ita tenet Sal.in d.l.siue possidetis.& Pan.in d.c.cũ ad sedem.
Ex istis colligo rõnẽ,quare in interdicto retinẽdæ ille obtineat,
qui pbat de antiquiori possessione, iux.tex.in c.licèt cãm,ĩ.de
prob.rõ.n.est, qa antiqua possessio psumitur cõtinuata, ergo iu-
nior possessio aduersarij psumiet clandestina,ut ibi dr,& declat
Bar.in l.si duo,ff.uti pos.& Ori.in rub.s.eo.uer.4.ↄclo.Bar.in cõ
sil.112.Accusatus.. Anc. cõs.275.Ad declarationẽ.& Bal.in l.or-
dinarij.col.4.C.de rei vend.Et ex hoc elicitur scda ampliatio,vt
pcedat ↄclo ẽt si ↄstaret,q medio tpe alius fuisset in quasi pos-
sessione,qa ciuilis nõ psumitur depdita pp aĩum quo retinet, q
concedit Cur.cons.24.Super eo.col.2.vbi limitat,nisi pbaret,q
alius p 10.annos postea possedisset. nã tũc psumitur deperdita,
ut tenet Bart.in d.l.Celsus,col.3.& in l.si de eo,§.si forte.ff.eo.&
Inn.in c.sępe,ĩ.tit.px.arg.l.peregrẽ,ff.eo.& ita tenet Bal.ↄs.20.
col.fi.vol.5.qđ vltimũ intelligere verũ,nisi ex ↄiecturis appare-
ret,antiquũ possessorẽ suspicatum fuisse se posse repelli a iunion
possessore,iuxta tex.in l.clã possidere,§.q ad nũdinas,ff.eo.& ita
cõsuluit Ful.cons.194.Proponit, col.2. Tertiò ampliari põt,ẽt si
p forma reqreret determinata pbõ certi tpis adhuc sufficeret
ista psumpta pbõ,fm Are.cons.51.Vr prima facie dicendũ.quẽ
seqtur d.Ias.in l.nõ hoc,col.4. C.unde leg.ar.tex.in c.pposuit,ĩ.
de cle.excõ.mi. & p istã ↄclonẽ ↄsuluit Ale. cõs 80. Examinato
processu,col.3.uol.2.q testes deponentes,q Titius possedit iam
sunt 10.anni, intelligunt de pximis,qa psumitur ↄtinuatio pos-
24 sessionis.†Hinc filius,q possedit bona post mortẽ pris, psumit ĩ
possessione pseuerasse usq; ad mortẽ,fm gl.in l.j.C.de ser.fug.q̃
seqtur Bal.cons.12. Quidã do.Matth.in j.par.& dixit Soc.cons.
106.Libẽti aio,in 3 par.q possessio psumitur cõtinuata, ẽt si per
cõductores nõ sit soluta pẽsio, nisi pbetur q possessio fuerit in-
teruersa.¶ Declarat ista ↄclo,vt pcedat dummõ allegetur posses-
sio de pñti,alias sec⁹,fm Pan.hic.& in d.c.cũ ad sedẽ.& ita tenet
Bar.in l.certũ,§.j.ff.de cõfes.Sic intelligens tex. in d.l.siue possi-
detis.seqtur Fel.q alia adducit,in c.afferte, col.2.de presump.ar.
tex.in l.si adulteriũ cũ incestu,§.idem Pollioni,ff.de adul.Cõtra
riũ tñ tenet Ale.cons.133.col.2 uol.j.de cuius ueritate, vide Fel.
in c scribã,col.fi.j.de prẹsump.¶ Scdò intellige,dũmõ cõstet de
possessione antiqua aliter,q̃ p ↄfessionẽ aduersarij, fm gl.& Ba.
in d.l.certũ,§ j.qa tunc ↄfessio nõ recipit extensionẽ ↄ ↄfitentẽ,
ar.l.si quis intẽtione ambigua,ff.de iud.sequunt d. Ant.& Im.in
25 c.2.de l.b.obl & Fel.in d.c.scribã,in fi.†Verba.n.prẹteriti tpis in
aducrsariis maximè dñt abnegatiuũ præsentis.l.3.§.lege Iulia,ff.
de testi.¶ Tertiò intellige, qñ quis se fundat in possessione pro-
pria,secus si se fundet in possessione tertij ad elidendã intentio-
nẽ aduersarij,ita Anch.cons.297.Efficacibus,& quasi inconuin-
26 cibilibus,col.pen.ver.nõ ob.¶† Quartò & vltimò intellige,ut ĩ
dicã.An aũt ex possessione ex præsenti præsumatur possessio de
præterito?rñdeas,q non,qa ex contingẽti, qđ hẽt se ad diuersa,
non pcedit illatio,c.in pñtia,ĩ.de prob.& ita tenet Bal.in d.cõs.
27 12.quæ oĩa bene no qa quotidiana.¶ † An aũt negãs hodie pos-
sidere præsumatur possidere pp possessionẽ de pterito? cõis ↄclo
est q non,qa solo aio amittitur possessio.l.3.§.in amittẽda,ff.eo.
& ita tenet Bar. in d.l.siue possidetis, in fi.& Pan.post alios in d.
28 c.cum ad sedem.Hinc†est,q nemo cõpellitur subire iudiciũ rei
uendicationis, quia licèt cuilibet dicere se non possidere.l.fi.ff.
de rei vend.¶ Fallit si probetur,q possidebat tẽpore motæ litis,
l.nõ ignorabit,C.ad exhib.fm intellectum Io.approbatum, vel
etiam si probetur, q possidebat paulo ante litis initium. l.si rẽ.
ff.de excep.rei iud.quam sic intellexit Sal. in d.l.nõ ignorabit.&
29 † qualiter intelligatur istud, paulo ante, erit arbitrarium iudici,
l.j.ff.de iure delibe.Ego credo,q non præsumatur possidere,sed
bene præsumatur dolo desijsse possidere,vt vult tex.in d.l.si rẽ,
in uer.sine dolo.& est de mente glo.in d.l.non ignorabit,in ver.
30 in litem.¶ †Fallit secundò,si negans habuerit causam ab actore,
l.si creditor, C.de pig.act quod intelliges, si negans habuit cau-
sam,propter quam teneatur ad restitutionem, nam tunc præsu-
mitur dolo desijsse possidere, nisi pbet se amisisse sine dolo,
ita loquitur d.l.si creditor, alias secus, argu.l. si quis Titio, ff.de
rei uend.Item sublimita singulariter,ut nõ procedat quando ad
eum, qui habuit causam ab actore nõ apparet rem petitam verè
& realiter peruenisse,sed tantũ iuris præsumptione,quãdo con-
uenitur hæres defuncti, vel dñs pro seruo ex causa peculiari, nã
tunc creditur negãti cũ iurõ,l.prętor, §.sed si seruus.ff.de eden.
l.fi.de fi.inst.C.& ita cõsului hoc anno, & ante me ↄsuluit Are.
cons.119.inc.Procedendo,& ita ẽt restringes sequentem limita
tionem.¶ Fallit tertiò in negãte se possidere rem mobilem, fm
Panor.in d.c.cum ad sedem.mouetur propter fraudes,quas pñt
negan-

negātes facere in reb. mobilibus, ar. l. ciuile, C. de furt. quia est
nimia limitatio, licèt d. Anc. & alij in c. cū ad sedem, sentiat oppo
situ. Cogita tñ, verum posit restringi, q nō pcedat qñ cōstat,
q olim possidebat ipse negans ex confessione ipsiusmet sola
negant s,p ea q̄ s̄. dicta sunt. & vr̄ q sic, nā tunc cessat mala su
spicio, quia si habuisset aium fraudandi, sicut negaut possessio
31 nē de p̄senti, ita negasset possessionē de p̄terito. & † p. o hoc fa
cit singulare dictū Pan. in c. audins, col. pen. j. de prescrip. vbi si
aliquis confiteatur commisisse homicidiū ad sui defensionē,
si nō cōstet de homicidio aliter q̄ per suā cōfessionē, nō erit pu-
niendus pena capitis: quia verisimile est, q sicut dixit veritatē,
q occidit, ēt verū dixerit in eo, q fecerit ad sui defensionē, &
sequitur Dec. in l. j. col. 4. ff. si cer. peta. q intelligerem sanè, nisi
32 cōfessio facta fuerit metu pbationū, s̄m gl. in c. j. 15. q. 8. ¶ † Se-
cunda conclō corollaria, sufficit spoliato agenti possessorio re-
cuperandę probare, q aliqñ possedit añ spoliū, licèt nō pbet,
q possideret in die spolij, s̄m Pan. & alios cōiter hic, & in d. c.
cū ad sedē. fundamētū cōsistit in conclone p̄cedēti & in c. olim
3. ibi, vel prius ēt possideret, j. tit. j. quem ibi oēs notant, maxi-
mè Imo. dicens istam esse cōem sintam. & alias auctoritates al-
leg. Ale. in d. consi. 133. Contrarium tenet glo. hic, & in d. c. cū
ad sedem. Inn. in c. qualiter & qñ, j. de acc. Old. consi. j. colum. j.
Ang. Inst. de ac. §. quadrupli, in 4. char. & Cur. consi. 71. Sup cō
trouersia, col. 2. fundamentum istorum est l. j. §. interdictum, ff.
33 de vi, & vi ar. in verb. tunc, quod denotat † extremitatem tpis. l.
4. ff. de cōd. & dem. sed huic tñdent tenētes cōem, q uerū dñt.
sed probando olim possedisse, pręsumptiuè probat se possidere
re tpe spolij. Quod tenendū: vr̄ q cōis non pcedat, quia ad con
34 uincendum aliquem de delicto † non sufficit pręsumpta pba-
tio, l. sciant cuncti, canonizata 2. q. 8. c. sciant cuncti, & 32. q. j. c.
dixit, & 35. q. 6. c. j. C. de prob. ergo non sufficiet ad probādam
violentiam, q̄ est delictum. l. j. ff. ad leg. Iulia de vi, iuncta rub.
de publ. iudi. ¶ Secundò cōtra cōem opin. est iste text. dū pro rōne
sua ęlate in possessorio se fundat, q clerici spoliati probarunt,
q in proximis electionibus interfuerunt. l. si. si vera esset com-
munis, sufficiebat dicere. quia aliqñ interfuerunt. ad argumen-
35 ta cōtra rñdetur. ¶ † Et primò ad conclusionem praecedentem
rñdeo, q praesumitur continuata possessio, qñ allegans conti-
nuationem possidet de praesenti, secus si non possidet, sed agat
ita vult Bart. in l. fi. col. ii. C. de edi. diui Adri. toll. & facit quod
36 dicam in prima fallen. seq. conclusionis. ¶ † Secundò rñdetur,
q isto casu non debet stari assertioni ipsius spoliati asserentis
continuatic possessionem pp cōtrā pręsumptionem, q̄ est, q ne
mo praesumitur delinquere, l. verius. ff. de prob. l. merito, ff. p
soc. & vbi sunt duę pręsumptiones cōtrariae, vna offuscat alia,
37 l. diuus, cum vulgaribus. ff. de in integ. rest. & posito, q † nō cre
datur asserenti et ea, quę consistunt in animo suo, quando alia
praesumptio est in contrarium, tenuit Bar. in l. licet oēs. §. re-
ćte, ff. de tut. Itē nō procedit, qñ animus pōt per exteriora pro
bari, s̄m gl. in cle. j. in fi. de pę. cū ergo animus possidēdi posit
p exteriora pbari, non stabitur asserenti, nisi aliter probet' ani
mus. Ad tex. in d. c. olim, rñdetur q ibi satis fuisset, pbari q an
tea possedisset, quia tpe spolij apparebat de aio possidendi per
exteriora, videlicet p excōicationē latam in parochianos, alias
cessante illa excōicatione, non fuisset sufficieter probatū, & sic
ille tex. facit pro, & nō cōtra. vnde tutū nō esset in iudicando rece
38 dere a cōi. ¶ Tertia † cōclusio, ad probandā praescriptionem suffi
cit probare initium possessionis, & allegare possessionē de prae
senti, secundū Pan. & omnes hic, & in d. c. cum ad sedem. Bar.
& alios in d. l. Celsus. Bal. in d. l. nō ignorabit, & Doct. in varijs,
consilijs, de quib. j. & Aret. cōsi. 68. & Alex. 47. Circa primum,
col. 4. vol. j. Amplia, vt procedat ēt in successore vniuersali, vel
singulari, allegāte se praescripsisse mediante possessione sua, &
auctoris sui, nam ēt sufficit probare initium possessionis defun
cti, qa praesumitur postea continuata possessio de persona au-
ctoris in successorem, ita volunt d. Ant. Pan. in d. c. cū ad sedē.
& Bar. in l. Pomponius, §. fin. ff. de acq. pos. Sed tu aduerte, quia
istud non uī verum, nā rō quare praesumatur continuatio est,
quia creditur asserenti, quae consistunt in aio suo. & rō cessat i
successore, qa ei nō est credendum de aio alterius, & cōtra istud fa
cit quod dicit Anc. in d. cōs. 297. Ergo dicendum restat, q suc-
cessor teneat' probare possessionē auctoris sui fuisse cōtinuatā
qđ tenet Are. in d. l. Pōponius, §. fi. fortè dici posset, q viuo au-
ctore pcedat opi. Are. qa pōt tūc sciri aius viuētis ab eo, & opi.
cōis procedat auctore defuncto, & ita loquitur Pan. in c. cū ad
sedem. Declara primò, vt procedat si allegans pręscriptionem
possideat de pręsenti, & sic sit reus. secus si esset actor nō possi
dens de praesenti, nam tūc teneretur probare extremitates, s̄m
Math. in no. 116. inci. Nota mirabilē doctri. & in istis terminis
loquitur gl. nostra, & glo. in c. uolumus, 16. q. 4. & hoc facit pro
opi. quam tenui in preceden. concl. ¶ Scđò declara, vt sufficiat
agenti probare extremitates, initiū, & complementū praescri-
ptionis, vt procedat in pręscriptione decēnali, sec' in pscriptio
ne, 20. vel 30. ann. isto casu oportet pbare initiū & extremita-

D.N.

tem cuiuslibet decennij, eo quia ciuilis possessio nō pręsumitur
cōtinuata vltra decenniū, nisi cōstet de possessione naturali, l.
peregre, ff. de acq. pos. & ita declarat Math. in loco palle. sequū
tur Ale. & Mod. in d. l. Celsus, ff. de vsucap. ¶ Gl. j. in uerbo, uocē
diuiditur in 4. par. In prima ponit unum requisitū ad acquiren
dam quasi possessionem iurium incorporaliū. In 2. aliud. In 3.
quaerit. In 4. remouet tacitum contrarium. Secunda ibi, hoc. n.
Tertia ibi, imò in dubio. In quarta ibi, nec. n. vtilissimus est iste
tractatus, qualiter acquiratur quasi possessio. Circa quē latè in-
sistit. Pan. post Inn. hic Ex quorū dictis clarè procedēdo elicio
39 infrascriptas conclōnes. ¶ † Prima conclus. per actus, qui fiunt
iure familiaritatis, nūquam acquiritur quasi possessio incorpo-
ralium, s̄m oēs hic, & in c. bonę. s̄. de postul. prael. exēplū in ami
40 co hospitante in domo alterius, † l. & habet, §. hospites, ff. de pre
ca. l. si mulieri, ff. qb. mo. usufr. amit. Idem in possessionem rerū
corporalium, l. qui iure familiaritatis, & ibi Bar. infert, q filius,
q longo tpe iuit per fundum matris, & percepit fructus nō di-
citur possidere, qa iure familiaritatis iuisse pręsumit', l. genera-
liter, ff. de acq. poss. ratio conclusionis est, qa ex parte eius, cui
deberet acquiri, non adest animus acquirendi, ex parte alteri'
non adest patientia, sine qua quasi possessio iurium non acqui
41 ritur. l. 3. §. dare, ff. de vsufr. ¶ Ex hoc † sequit', q vtēs iure aliquo
ratione amicitiae, seu familiaritatis, nūquam praescribit, reg. si-
ne possessione, de reg. iur. & ita cōcludunt Pan. & alij, maximè
42 Fel. i 12. col. in c. de quarta. j. de pręscr. † Ex hoc iustificatur qđ
de rustico, q longo tempore soluit alicui nobili unum par ca-
ponum singulo anno, nulla causa adiecta: nā si cesset soluere,
nobilis nō habebit aliquod remedium possessorium, quia ami
citiae gratia soluisse praesumitur. s̄m gl. in l. solent, ff. de offi. Pro
cōs. Bart. in l. cum de in rem verso, ff. de vsur. quam decisionem
declara, ut per Alex. consi. 124. Super primo quaesito, vol. 4. &
Pan. in c. peruenit, j. de censi. & per Mod. in l. si certis annis. C.
43 de pact. ¶ † Secunda conclusio, per actus, q fiunt iure facultatis,
nunquam acquiritur quasi possessio iurium corporalium, s̄m
Inn. Pan. & d. Ant. hic, & in d. c. bonae. nihil allegāt, poterant al
legare tex. in l. j. §. deinde Marcellus, & i l. si in meo fundo. ff.
de aqua plu. arc. & in l. fluminum, §. item videamus, & in l. Pro-
culus, ff. de dam. infec. vbi si fodiā in fundo meo, ita q diuertā
aquam a puteo, vel fonte tuo, non tñ dicor te spoliare, qa iure
facultatis aqua per fundum meum descēdebat in puteū tuum
44 Per istam conclusi. † infertur, q si aliquis cessēt venire ad mo-
lēdū ad tuum molendium, ad qđ longissimo tempore vene
rat, nō dr̄ te spoliare, quia iure facultatis veniebat, & ita deter-
minat Pan. in c. abbate S. Siluani, j. de verb. sign. & i c. quod ad
trāslationē, s̄. de off. leg. & Bal. in l. j. in 2. col. C. de serui. & aqua.
45 ¶ † Secundò infertur, q si populus vel una familia longis. tepo-
re iuerit ad coquendū panē ad tuū furnū, non ppea est tibi acq
sita possessio, neque ius prohibēdi, ne fiat nouus furn', & quòd
volentes non vadant ad illum. ita decidit Cępo. in trac. seruitu
tum vrbanarū. c. 50. sub rub. de furno, sequit' d. Lic. de S. Geor.
in trac. feu. in ver. & cū molendinis, & d. Gui. Pap. q. 298. incip.
46 Possedit. ¶ † Tertio infertur, q macellarius, ad quē populus est
solitus accedere pro carnibus iam longissimo tpe non poterit
compellere aliquem, ne uadat ad alium macellarium, ut no. in
47 c. significante, j. de app. ¶ † Quartò infertur ad tabernarium, vt
48 per. Bal. consi. 129. in c. par. ¶ Quintò † & vltimò infertur, q si ali
qui religiosi longissimo tempore soli fecerunt quęstum in ali-
qua villa, non propterea poterunt prohibere alios volētes quę
stuare, s̄m Bal. consi. 277. In quadā diœcesi, in 2. par. distinguē
do tñ, vt per eū. Sextò facit, q decidit Anch. consi. 157. Summę
prudentiae, p totum. ubi ciuitatorib. solitis ire ad apothecas vna
cum uolētibus emere pannos, nulla dr̄ acqsita quasi possessio,
49 tanq̄ praesumentur iuisse iure facultatis. ¶ † Tertia conclusio.
Per actus. qui fiūt iure suo, acquiritur quasi possessio incorpo-
ralium, tex. est hic, & l. ff. quemad. ser. ami. cū multis simil. sed
ero intelligentia istarum conclusionum uidēda sunt quatuor.
Primò, qūa cognoscat' an actus fiat iure suo, aut iure facultatis,
seu familiaritatis? Secundò, an per vnicum actum acquirat' ista
quasi possessio? Tertio, an sufficiat exercitium illius iuris, vt re
50 quirantur oia, de quib. hic per Abb. † Quartò, an p vsum tanti
tpis, cuius initij memoria nō sit in cōtrium, psumant' oia neces-
saria interuenisse? ¶ Circa primū dicatis sic. Quędā sunt iura ne
gatiua, vt seruitus altius nō tollēdi, ius nō eūdi ad aliud molen
dinū, uel furnū, & similia. Quędā sunt iura affirmatiua, ut serui
tus aquę ducēdę, itineris, & pspect', ius putādi & eligēdi, & si-
milia. In iurib. negatiuis hēs cōtione, q act' semp psumūt fieri
iure facultatis, nisi volēs facere actū fuerit phibit', & phibitio
ni acqeuerit. unde si tu habeas domū tuā altā, ego verò hēo iā
mille annis depressam, nō tñ tu diceris in quasi possessione ser
uitutis altius nō tollendi, nisi ego voluissem altius ędificare, &
a te phibit' acqeuissē: nā tūc a die, qua acqeui mae prohibitiōi
incipies possidere. ita declat gl. in l. q luminib. ff. de ser. vrb. pd.
Et iō i oib. qōnib. s̄. pmissis, si volētes ire ad aliū furnū vel mo
lēdinū, phibiti ne accederēt, acqeuissent, isto casu si a die phi-

bitionis essent decursa legitima tpa ad ꝑscriptionē ca...i, pos
sent cōpelli ne aliò accederēt, vt est tex. ... ibi no. Ab. in c. signi
ficante, ꝑ. de app. & ita ēt vult Pan. i d. c. ... bbate, & i c. fi. de rest.
spol. & rō ɔclōis est, qa natura horū iurū cōsulit in actu pro-
51 hibitiuo, ſm Bal. in l. j. C. de ser. & aqua. Et ex† hoc infertur, q
licet populus nunꝙ iuerit ad venandū, nō tñ dñs loci dr̄ esse in
quasi possessione venationis, nisi volētes venari ꝓhibuerit, & ꝓ
hibiti acquieuerint hmōi ꝓhibitioni, ſm Dec. ɔs. 197 In cā in
52 quisitionis, col. 2. ❡ †Circa ſm facio tres ɔclōnes. Prima sit, ꝑ
unicū actū, q nō solet fieri nisi a possessorib. eiusdē iuris acqrit
quasi possessio, d. l. j. §. q aūt. & propterea alias ɔsului, q per fo-
ueā factā in fundo vicini, in quo oriebantur fontes scanturien
tes aquam naturali cursu descendentem in fundum illius, q fo
ueā fecerat, esse acquisitā quasi possessionē iuris ducendi aquā
& hanc dubitationem late prosequitur Cęp. & ita decidit in
trac. rusticorum prædiorum. in titu. de aquæ ductu, in 8. q. ver.
ex prædictis, & ita fuit iudicatū in fauorē Comitum Gambara
nę. Hinc ex vnica pñtatione, & ex vnica electione acquiritur
quasi possessio iuris pñtandi, & eligendi, ſm gl. in verbo, trium
53 vbi abunde dicā. Hinc per immissionē† solā vnius tigni ī parie
tem tuum acquiritur quasi possessio seruitutis tigni immittē-
di, ꝑ. sicuti, §. si quæratur, ff. si ser. vend. Hinc per vnicā solonē pen
sionis acquirit quasi possessio iuris exigēdi, ſm Lud. Ro. cons.
311. In casu propositæ consultationis, in fi. Hinc per vnicā solo
54 nem collectæ ꝓbatur quasi possessio iuris collectādi, †ſm Bal.
55 cons. a 51 in 5. par. inci. Snia. & cōs. 150. in 3 par. ❡ † Scđa con-
clusio. Per vnicū actū, qui solet fieri promiscuè. i. aliqñ rōne fa
cultatis, vel familiaritatis, aliqñ rōne iuris sui, non acquirit qua
si possessio, sed requiruntur tot actus, qui verisimiliter excludāt
præsumptionem facultatis, aut familiaritatis, d. l. j. §. hoc inter-
dicto, & ibi Bar. & Pan. hic, & iō limitat decisionē Bart. in d. l.
q iure, si filius plures pcepisset fructus in fundo matris alio ex
portando, q ad domū matris, imò forte vnica perceptio proba
ret possessionē, qa non est talis actus, qui solet concedi de grā,
vel iure amicitiæ. per ea quę dixi in precedēti conclone, & ita
fuit de mente Are. in d. l. qui iure, & in ista conclone bñ versa-
56 bitur arbitriū iudicis, vt dicit Inn. ❡ † Tertia ɔclo, ꝑ vnicū actū
imò per plures, imò mille, q cōiter solent fieri iure familiarita-
tis, & amicitiæ, nō acquirit quasi possessio, ita Pan. post Inn. hic
& dixi s. & iō infertur, q si vicinus hauriat aquā de puteo vici
ni, propterea non erit sibi acquisita quasi possessio, quia hoc so
let cōiter concedi ratione vicinitatis, ideo consuluit Car. con-
si. 28. Redemptoris nostri, circa mediū, nullam fuisse acquisitā
quasi possessionem nauigandi cuidā nobili, qui varijs & diuer-
sis vicibus nauigauerat per lacum alterius nobilis. iō dicerem,
quod si cōiter solet concedi venatio in fundo alterius, nō esse
acquisitam quasi possessionē venādi per plures & plures actus
& ideo liberū esse dño fundi prohibere, iuxta l. cluins, ff. de ser.
57 rust. prad. & ꝑ ista remanent discussa dicta Abb. ❡ † Circa pri-
mum requisitum vltra scribētes hic, adde q sufficit ad acquiren
dam quasi possessionem exercitiū circa preparamenta ad vsū.
l. si partem. ff. quemad. seru. amit. vbi faciendo riuum, vel fossā
acquiritur quasi possessio ducendi aquā. Contra istam cōclus.
quod requiratur de necessitate vsus, moueo quinque difficulta
tes. Primò opp. de l. 4. §. dare. ff. de vsufr. vbi per inductionē in
possessionē fundi acquiritur quasi possessio vsusfructus, sicut ī
reb. corporalib. Timore huius ɔrij Sau. de Ca. in l. 3. in prin. ff. e.
intelligit conclonē ꝓcedere in iuribus incorporalib. quę exercē
tur circa personas, vt ius eligendi & similia, secus in iuribus, q
exercentur circa rem. Ista solutio confunditur per tex. i l. quo-
ties. ff. de ser. & i l. ratio §. si iter. ff. de act. emp. vbi tradit regula
58 q iurium incorporalium traditio nulla est. † Secundò respon-
det Are. q ille tex. facit pro, quia copulatiuè loquitur dicendo. si il
la, patiatve, stat copulatiuè. l. si quis ita, vbi Bar. ff. de ... p.
& inst. test. Ista solutio non vr̄ posse stare, quia pra... q
de necessitate requirantur ista duo inductio & patientia, ... tex.
in l. 2. C. de ser. & aqua. sustinendo dicas, q requiruntur illa duo
si incipias a traditione, vt loquit ille tex. si vero incipias ab vsu
& patientia, non requiritur inductio. Tertiò rñdetur, ſm eūdē
Are. q inductio in possessionem refertur ad translationē iuris,
patiētia verò ad tr... ationē quasi possessionis. sed nec ista vr̄ se
cura, qa absq; translatione possessionis iurium incorporalium
nō transfertur ipsū ius. d. l. si partē, quemad. seru. amit. Quartò
rñdetur, ſm Senens. q inductio in possessionē refert ad trāsla
tionē naturalis ipsius fundi. Patiētia verò refert ad trāslationē
quasi possessionis ipsius iuris vtendi fruendi. hēt. n. vsufructua-
rius oēs istas possessionis, vt declarat Bar. in l. naturaliter, in prin.
ff. eo. Illā ēt solo nō transit sine cauillatione, qa lex vnica deter
minatione per inductionē & patientiam dicit transferre vsūfr.
& nō naturalē possessionem fundi. Vñ cōsidera si dici possit,
q vsufructuarius intrādo fundū dicatur facere actū saltē ꝓpara
toriū illi vsui, dato q fruct⁹ nō capiat: & iō cū ille act⁹ sit ꝓpara
torius conueniatq; vsui, dr̄ acq̄sita quasi possessio, ar. d. l. si par-
tem. & pro ista solone facit l. arborib. §. de illo, ff. de vsufr. dū di

cit, q vsufructuarius arādo acquirat quasi possessionē, ēt q fru-
59 ctus, nō capiat, facit q ꝑ. dicam in 5. opp. ❡ † Secundò opp. de l. si
ego, §. j. ff. de Publ. vbi cōpetit Publiciana pro seruitutib. per tra
ditionē, vel patientiā constitutis, ergo per solam traditionem
acquiritur quasi possessio, cū Publiciana nō detur, nisi bonæ fi-
dei possessori, l. i. cū qui. §. j & l. ait prętor. ff. de Publ. rñdēt Sen.
quod tex. ille intelligatur hoc mō ꝑ traditionē. i. ꝑ cautionem
de nō impediendo vti seruitute, q cautio dr̄ pfecta tradō horū
iuriū, qa hēt cām successiuam, vel patientiā. i. nudā a cautione,
quę patientia nō dr̄ perfecta tradō, qa si tu poteris hodie, pote
ris ꝓhibere cras. & de ista duplici tradōne loqtur tex. ī d. l. quo
ties. sed aduerte, q ista declaratio pręsupponit, q ꝑ cautionē so
lam acquiratur quasi possessio, q est falsum, & ɔ mentē oīum,
& ɔ tex. in d. l. quoties. Secūdò rñdet, q mens illius tex. refert
ad ius seruitutis, nō aūt ad quasi possessionem. istud demōstrat
verbū, cōstitutis, de quo ibi. fuit ergo sensus illius litterę q Pu-
bliciana competat pro seruitutib. ɔstitutis per traditionem. i.
ꝑ expressā ɔstitutionē seruitutis vel patiētiā. i. tacitā ɔstitutio
60 nē. ❡ † Tertiò opp. de le. j. §. fi. ff. de ser. rust. pd. soluit gl. ibi resol
uēdo copulā in expositiuā. vel ſm Senen. verbum, tradō, debet
exponi. i. vsus. sed istę duę cauillāt tex. aliter rñdet Are. q inci-
piēdo a traditione copulatiuè vtrunq; requiritur. s. traditio, &
vsus cū patientia. ad argm̄, q per solū vsum cū patientia acqra
tur quasi possessio, rñdetur verū esse si incipias ab vsu, sec⁹ si a
traditione, prout loquitur ille tex. & ista solutio pōt ēt accōmo
61 dari ad dictam l. 3. §. dare. ❡ † Quartò opp. de le. 2. §. fi. & l. seq. &
hēt, §. 2. ff. de prec. vbi per precariū acquiritur quasi possessio
seruitutum, sicut acquiritur possessio rerum corporaliū, pōde-
ra æquiparationem, item precarium ergo sine vsu. Sol. loquit
in precario sequente vsum ex quasi ꝑ, & nō ɔ. Si verò quęrat,
an per cōstitutū possit acquiri quasi possessio iuriū; rñdeo, aut
vsus præcessit, & isto casu pōt acqri iurib. pręalleg. aut non prę
cessit, & tūc subdistingue. Aut cōstituēs ante quasi possidebat
tale ius, & iterū dicēdū q sic, qa cēset ɔtinuare in vsu noie al-
teri⁹. exēplū, si venditor cōstituat se quasi possidere iurisdictio
nē venditā noie emptoris. Aut cōstituēs antea non quasi possi
debat: exēplū aliqs cōstituit seruitutē itineris per fundum suū
tibi, & cōstituit se tuo noie possidere, isto casu nō acqrit quasi
possessio. rō est, qa sine vsu non acquirit quasi possessio: an aūt
ɔstituēs nō fuerat vsus illa seruitute, qa in re ꝓpria nō cadit ser
uitus, nec ēt is, cui factū ɔstitutū vsus fuerat. ergo seqtur q ces-
sante vsu, cessabit quasi possessio, ita declarat Bar. in l. qđ meo,
ff. de acq. poss. in 4. q. & ibi limitat istud vltimū in ɔcedēte vsū
fruc. fundi sui. & cōstituente se tenere & possidere dictū vsum
fruc. Sed aduertite, qa istud vltimū vr̄ periculosum, nā dñs fū-
di nunꝙ fuit in quasi possessione vsusfruc. formalis. l. vti frui, ff.
si vsusfr. pe. ergo ɔstitutū nō valuit, qa is demū pōt ɔstituere se
possidere nomine alterius, qui t pe ɔstituti possidebat, ſm glo.
in l. quæ ius. §. si cōductor. ff. eo. sustinēdo Bart. pōt forte dici, q
dñs ɔstituens antea possidebat vsumfr. casualē, qui pp alienā-
tionē effectus fuit formalis, & iō ɔsiderata eā transformata, vr̄
dicēdū illā quasi possessionē fuisse apud ɔstituētē. In casib. aūt
in quib. dixi per ɔstitutū acqri quasi possessionē, intelligo pro
cedere, si ɔstitutū fiat ab eo, q possidebat: secus si ab eo, q possi
debat. ar. d. l. ꝙuis & seqt Bar. in l. qđ meo, & ꝑ hoc decidit qō.
Subditi alienāt iurisdictionē dñi sui, & ɔstituūt se possidere no
mine alterius, in quem alienauerunt, ꝗritur an quasi possessio
iurisdictionis & subiectionis sit illi ꝑ talē constitutum acquisi-
ta. dicendū est, q non; qa subditi possidebantur, & nō possidē-
bant, & ita tenet Inn. in c. olim cā. ꝑ. el. j. & Pan. in cōsi. 62. inci.
In controuersia vertente inter Ducē Burgundię, col. 4. i 2. par.
In ɔtrarium tñ fortiter ob. tex. in l. 3. §. q seruus. ff. e. ubi seruus se
tradendo alteri, priuat dñm possessione, & ɔtrium tenuit Bal.
in l. i. meo, in l. ab omnib. §. illo. ff. de usufruc. sed rñdeas, q non
hēt locum in quasi possessione, quia non acquiritur, nisi per pa
tientiam eius, a quo pendet potestas transferendi, ita respon-
62 det d. Aut. in c. si. in 4. char. j. co. ❡ † Quintò opp. de le. j. ff. de of.
Procōs. ubi per ingressum prouincię Proconsul acquirit quasi
possessionem iurisdictionis absq; alio usu. Solutio, uerum si in-
grediatur cum apparatu iurisdictionali, ſm Gul. ibi, quod satis
probat tex. in uer. insignia. & tunc ɔtrium, nō obst. quia talis in-
troitus cum apparatu tangit actum preeminentię & iurisdictio
63 nis. Hinc dicimus, q ꝑ erectionem †furcarum acqritur, & reti
netur quasi possessio iurisdictionis, ſm Alb. in l. foramē, in fin.
ff. de ser. vrb. pręd. & Bar. in l. in filijs, C. de decur. li. 10. Inn. in c.
cum dilectus, de ... mon. Bal. in c. j. col. 5. quid sit inuest. in vsib⁹
feu. & in l. a procuratore C. mādati. & in d. §. de illo. bene facit
l. si partem, per quam s̄ diximus. q per ꝓparatoria ad vsum ac
64 quiritur quasi possessio. ❡ Venio ad tertium, †an sufficiat solus
vsus: Pan. & alij cōiter ɔcludūt q nō, dicētes tria alia fore neces
saria. ❡ Scđò ergo reqrit scia aduersarij, l. 2. C. de seru. & aqua.
rō est, qa subiectum huius quasi possessionis, est vsus & patiētia
aduersarij, prout dixi s̄. in rub. Patiētia aūt non pōt adesse, nisi
data sciētia, ergo sciētia erit necessaria, & ꝓpea Bar. in d. l. 2. in-
stitut

struit nouos prædicātes, q. debeant articulare de scientia, & pa
tientia. & ita ēt docet Pan. cōs. 18. & qōne, col. fi. vol. 2. vbi deci
dit pulchrū casum. & cons. 23. col. fi. eo. vol. & ideo ep̄s non dr̄
in quasi possessione conferendi beneficia spectantia ad colla-
tionem alterius, vel ad præsentationem patronorum, qn̄ cōtti-
git illis ignorātib. sm̄ Inn. in ca. 2. s. de in integ. rest. nec p̄sentā
tes dn̄t in quasi possessione iurisp. qn̄ presentarūr ignorātibus
veris patronis, sm̄ Cal. cōs. vlt. sub tub. ista, & pp hoc ausus est
dicere Bar. in l. j. s. denique. ff. de aqua plu. arc. q. nulla ciuitas ē
in Italia, quæ præscripserit merum & mixtum imperium pp
ignorantiā Imperatoris, qui a lōgo tpe citra non fuerat in Ita-
lia, de quo videatis plenissime Fel. in c. cum non liceat, de p̄sc.
& Mod. in l. imperium. in 9. col. seq. ff. de iuris. om. iud. pro ista
conclusione videatis Pan. in c. de quarta, col. fi. de p̄scrip. fal
lit aūt in iuribus incorporalibus, quę sola negligentia non vtē-
tis præscribuntur, vt est ius libertatis. l. si partem, s. si per fundū
. ff. queād. serui. amitt. ¶ Secundò declara, vt procedat in iurib.
incorporalibus formādis, secus in formatis. l. fi. in fi. C. de p̄scr.
long. temp. quem tex. sic intellexit do. Ant. de But. in c. proue-
nit. 5. col. j. de censib. Dicitur autem ius incorporale formatū,
qn̄ fuit constitutum a non dn̄o, tunc hn̄s cām ab eo. præscri-
bit ꝯ dominum ignorantem, & in istis terminis loquitur tex.
in l. si ego. s. j. ff. de publ. & ita declarat Pau. de Cast. in l. seruitu
tes, magna, col. pen. ff. de ser. & ī l. j. in fi. C. de ser. & aqua. & Cę
pol. in tract. serui. vrba. c. 20. & Fel. in d. c. de quarta, col. fi. & an-
te omnes Alber. ī d. l. 2. C. de serui. & aqua. ¶ Tertiò declara, vt
procedat si aduersarius possidebat ante. tunc requirit̄ eius scien
tia, secus si possessio vacat, sm̄ Inn. in d. c. bonę. de postu. præl.
Flo. in d. l. seruitutes, & in l. si communem, ff. queād. ser. amitt.
¶ Quartò declarat, vt procedat in seruitutibus habentibus cau
sam continuam, secus in seruitutib. habentibus causam discon
tinuam, pro quib. quātum ad interdictum de itinere actuq; pri
uato, non requiritur scientia, nec quasi possessio, sed sufficit so-
lus vsus, sm̄ Bar. in d. s. hoc interdicto. q. bn̄ not. in actu practi-
co: nā in hoc vtilius est intētare illud interdictū de itinere, &c.
quàm remedia restitutoria, videlicet interdictum vnde vi, &
65 similia. ¶ † Iuxta prędicta occurrūt plūre sdubitationes. Prima
an sufficiat scientia vasalli, vel emphyteutæ? an ēt requiratur
sciētia directi dn̄i? vr̄ q. sufficiat scia vasalli, vel emphyteutæ, p
tex. in l. seruitutes. ff. de serui. & in l. 4. C. eo. & vtrobiq; Pau de
Ca. ita concludit, quod est verum durante emphyteusi, vel feu
do, sed eis extinctis non prejudicatur directo dn̄o. c. j. cū gl. de
inuest. de re. alie. fact. & ita ēt declarant Mod. in l. de pupillo. s.
66 Sextus, ff. de no. ope. nun. ¶ † Secūdo dubitatur, an sufficiat sciē
tia vnius ex plurib. habentib. rem cōem, ita q. noceat, oibus, an
econtra, ignorantia vnius prosit oibus? vr̄ quod sufficiat sciētia
vnius, per tex. in l. de pupillo. s. si plurium, ff. de no. ope. nun.
pēdet decisio hui° ꝯtrouersię, si loquamur in indiuiduis ab his
67 quę habent̄ in l. 2. s. ex his, & in l. 4. s. Cato. ff. de ver. ob. ¶ † Ter
tiò dubitat̄, an allegās prescriptionem tāti tpis, cuius initij me
moria non reperiatur, teneatur probare scientiā & patientiam
aduersarij: Fel. in c. de quarta. col. fi. tenet q. non, alleg. Pau. de
Ca. in d. l. 2. qui in meo lib. hoc non dicit. istā tn̄ opi. dicit cōem
Ale. cons. 6. Viso themate. col. pen. vol. j. dicens, q. in p̄scriptio
ne tanti tpis nō requiritur scientia. alleg. Bal. in c. j. quę sint re-
ga. vbi Bal. determinat, q. ius exigendi pedagiū lōgissimo tpe
acquiritur absq; scientia Imperatoris: & hoc, q. non requirat̄
scientia, dicit ēt tenen cōiter Dec. cōs. 85. col. 2. Dubito valde,
quia prescriptio iuriū non causatur sine quasi possessione, qua-
si possessio non hētur sine scia & patientia, ergo ēt in ista pre-
scriptione tanti tpis, &c. requiritur sciētia. & q. requiratur sciē
tia, firmat Bar. in l. j. s. denique. ff. de aqua plu. arc. & in l. si publi
ca. s. fi. ff. de pub. & Pau. de Cast. ī d. l. seruitutes. magna. col. pē.
& Ro. cons. 218. Presens casus, in fi. Pan. cons. 61. In cā & quæ-
stione, col. fi. vol. j. Alex. sibi ꝯrius con. 16. In cā & lite. col. 5. ī 5.
par. Bal. in c. j. ī fi. s. de cōst. Mar. Laud. ī tract. de Prin. ver. 171.
& tenent antiqui quos refert. Ale. in d. cons. 16. Ad gl. ī l. hoc iu
re, s. ductus aquæ. de aqua quot. & ęsti. Rn̄detur sm̄ Ale. q. pro
cedit in consuetudine, & ita pōt saluari alia opinio, secus in p̄-
scriptione. ¶ Sed suboritur dubitatio, an ex cursu tanti tēporis
pręsumatur sciencia: Dec. in locis prealle. sentiūt q. nō, imo ex
presse aliqui volunt, q. non p̄sumat̄, dicā in 4. q. Tertiò requiri
tur, q. vtatur iure suo. istud fuit s. discussum. Quartò requiritur
q. credat se vti iure suo, & sic requiratur bona fides. Sed aduer
te, ne erres, quia bona fides non exigitur quātum ad effectum
acquirendæ quasi possessionis, quę ēt violenter acquiritur, c. ī
literis, j. tit. j. sed requiritur quantum ad effectus quosdā, q re-
sultāt ex ipsa quasi possessione. Primò exigitur bona fides quā
tum ad effectum pręscribendi iura incorporalia, sm̄ gl. & scri-
ben. in d. l. 2. & Pan. & alios in c. si diligenti. j. de presc. Are. cōs.
30. Tiso themate, col. 2. & istud est clarum de iure canonico p
regulam, malæ fidei, reg. iur. & c. fi. j. de præscri. Secūdo exigit̄
quantum ad interdictum de aqua quotid. & ęsti. & q̄tum ad in
terdictum de itine. actuq; priua. l. j. s. Aristo. ff. de aqua quoti-
D. N.

& ęsti. & l. j. ff. de itine. actuq; priua. ¶ Tertiò exigit̄ bona fides
quantum ad interdictum retinendę. requiritur. n. q. nō vi, aut
clā, vel precario possideat ab eo, qui sibi aduersatur. l. j. s. fi. ff.
vti possid. non aūt ꝯ tertiū. licēt Guido Papę cons. 67. In cā du-
dū, col. 3. in j. par. videatur tenere ꝯriū. Sed an idē ī interdictis
de itine. actuq; priuato, & de aqua quoti. Crederē, q. sic pp ver
bū, ab illo, qd̄ ponitur in edictis. ¶ Quartò exigit̄ bona fides ad
effectū faciendi fructus suos. Nam malę fidei possessor nō facit
fructus suos, c. grauis. j. tit. j. l. ex diuerso, ff. de rei vēd. sed quan-
tum ad effectū interdicti recuperandę non refert, qua fide pos
sideat, d. c. in literis, nisi notorie ꝯstaret iudici de mala fide spo
liati agētis, sm̄ Inn. & Pan. hic. pro quib. adde, q. exceptio iniq̄
tatis & iniustitię notoria excludit agentē interdicto recuperā-
dæ. c. significasti, j. de diuor. cum concor. alle. per d. Ias. in l. na-
turaliter. s. nihil cōe, col. 5. ff. eo. imò excludit remediū attenta
torum, sm̄ Inn. in c. constitutus, de filijs presbyte. quē sequitur
Rot. decis. 5. sub rub. vt lite penden. in nouis. & hoc clarū in be
neficialib. ne det̄ vitiosus ingressus. c. qm̄, de filijs presbyte. In
alijs aūt casib. p̄cedit, si notoria exceptio opponat̄ a dn̄o rei,
de qua agitur, aliàs secus, l. j. s. si pręsdo. ff. depo. & ratio est, quia
ꝯ excipientē de non iure spoliati tn̄ pōt spoliatus replicare, q d
68 ad tex. loci. s. cōpetit. ff. si ser. vend. ¶ Venio † ad vltimū, verū
ex vsu tanti tpis, cuius initij memoria non reperitur, p̄sumatur
fuisse vsū iure suo, & nō iure facultatis, seu familiaritatis, & vt
qō hēat dubiū probabile, intelligo eā in his, quę cōiter solēt fie
ri iure facultatis, aut familiaritatis. Inn. Pan. & cōiter alij in exē
plo de hospite, dū dn̄t ēt si mille vicibus, sentiūr q. non præsu-
matur vsus iure suo, & idē clarius explicat Cępo. in rub. de lur-
no, in trac. ser. vrb. ꝯriū, voluit Bar. in l. cū de re ī rē verso. ff. de
vsur. & Fel. in c. cū M. Ferrariē. col. 4. de cōst. Br̄ pro ꝯcordia, &
plenā intelligentia, considero plures casus. Primus casus erit
in iurib. incorporalib. negatiuis, & isto casu nunq̄ præsumatur
vsus iure suo. ita p̄cedat decisio Cępo. & ea, quę s. dixi ī prima
ꝯclusione & seq. & rō est, quia ad acquirēdā quasi possessionē
iuris negatiui requiritur p̄hibitio volētis acquirere, & qd̄ pro-
hibitus acquiescat, sm̄ gl. in d. l. qui luminib. ff. de ser. vrb. p̄dio.
prohibitio aūt est facti, q̄ facta nunq̄ præsumunt̄, nisi p̄bētur,
c. cū in iure. s. de offi. del. Secundus casus erit in iurib. affirma-
tiuis, & tunc subdistinguerē, aut vsus illius iuris habit° fuit abs-
que facto hoīs: exēplū, per mille annos aqua per venas subterra
neas, vel ēt super terrā per fundū meū, ēt me sciēte, naliter lap
sa fuit in puteū p fundū tuū absq; eo, qd̄ in fundo meo tu fece
ris aliqd̄ opus, isto casu ēt nō p̄sumitur vsus iure suo. ita p̄cedit
tex. in d. l. Procul°, & in d. l. si in meo fundo. ff. de aqua plu. arc.
cū si. Aut vsus illius iuris fuit habit° mediante facto hoīs, putā
pp foueam factam in fundo vicini aqua decursa fuit in fundū
tuū isto casu præsumeris vsum fuisse iure tuo. ita p̄cedat tex. in
l. hoc iure, s. ductus aquę, de aqua quot. & ęsti. & in l. j. s. fi. ff. de
aqua plu. arc. ita procedat decis. Bar. in d. l. cum de in rē verso.
69 ¶ † Gl. in verbo, vacillasse, diuiditur in duas. In prima remouet
tacitū ꝯriū. In scd̄a aliud. Scd̄a ibi, qn̄q; tn̄, hētis ex gl. reporta-
re, q. varietas verbalis tn̄, & non substātialis nihil detrahit̄ fi-
dei testiū, c. nihil obst. de ver. sig. & ibi Abb. pro ista concl̄one
videatis plenè d. Ias. in l. 2. C. de bo. pos. s. n tab. & in l. q̄ extrin
secus. ff. de ver. obl. & Fel. in c. licēt ex quādā, col. 3. de test. in q
bus locis traditur vna fallentia, vt nō p̄cedat, qn̄ agit̄ de proba
da formalitate verborū, tūc non sufficit testes cōcordare in ef
fectu, si discordarent in forma verborū. sequitur Ale. cons. 150.
In cā & lite, col. 2. uol. 5. q̄ fallentiā, ne erres, tibi sic declarabo,
videlicet, vt p̄cedat qn̄ fuit articulatū de verbis formalib. & fa
ctę interrogationes de forma verborū, secus si a seipso testis de
ponat super formalitate verborū, tūc non nocet, ēt si alij depo-
nāt per diuersa verba, ita Corn. cons. 172. Primus cōsultationis
articulus, col. 7. in j. par. & cōs. 148. In hac cōsultatione, col. pe.
in 3. par. per Dec. in cons. 163. In cā matrimoniali, col. 10. An
autem diuersitas verborū vitiet ꝯtractum hr̄ in l. j. s. fi. ff. de verb.
obli. & in d. l. quę extrinsecus. non prosequor, quia hęc materia
70 est impertinens. ¶ † Gl. in verbo, negatiuam, exēplificat qualis
esset horum testium depositio negatiua. Circa quod exemplū
latè instat Pan. infra sustinebo illud exemplum, sed pro intelli
gentia præmitto tria. Primò præmitto, quid sit negatiua, & q d
affirmatiua. Negatiua dicitur, quæ priuationem dicit, & non
71 ens. Affirmatiua † verò, quæ ponit aliquod ens, nec refert qui-
bis verbis concipiatur, sed quem sensum verba demonstret. l.
inter stipulantem, in prin. ff. de verb. oblig. sic declarat Bart. in
l. de ętate, in 3. quæst. prin. ff. de minor. vel secundum Bal. in l.
actor, col. 2. C. de proba. Negatiua est entis negatio: Affirma-
72 tiua vero entis propositio. ¶ † Secundò præmitto, quod triplex
est negatiua, quædam facti, quædam iuris, quædam qualitatis,
vt declarat glo. in cap. bonæ. 1. supra de electio & in cap. actor,
6. quæst. vltima. & in l. a. ff. de probat. & latius per Spec. titu. de
73 probat. s. j. ¶ Tertiò præmitto, † quod negatiua facti aliquando
est vaga nullo loci, vel temporis termino coarctata, & ista est
per rerum naturam improbabilis. Aliquando est coarcta-

in parũ,q̃nq; mediocriter,q̃nq; perfectè,vt declarat Bal.in d.l.
actor,col.2.C.de prob. Aliq̃n est pręgnãs, hñs in se inclusam
affirmatiuã,& istis duob.modis negatiua dr̃ probabilis,vt pate
74 bit ex ĩ.dicendis.Istis sic p̃missis subijcio regulã. Negatiua† re
gulariter per rerũ naturã est improbabilis, d.l.actor registrata
in c.acton.6.q.vlt.& d.c.bonę,& c.super hoc,de renũ.& ca.q̃m
ꝯ falsario,ĩ.de prob.rõ est,q̃a negatiua non se offert sensui, er-
75 go nec probationi:† oẽm n.ꝓbõnem validã per sensum corpo
ris fieri ꝯstat.l.testiũ.C.de testib.3.q.9.c.testes.& iõ iura p̃alle-
gata dñt,q̃ est improbabilis p rerũ naturã,qđ dẽt exponi.i.per
cãm naturalẽ,& nõ s̃m cõem cursum cãrũ,vt exponit gl.in d.
l.actor,nã s̃m Philosophũ,oẽ qđ est impossibile in sensu,ẽ im-
possibile in tellectu.pp qđ egregiẽ dicebat Bal.in c.licẽt cãm,
76 col.pe.ĩ.de prob.q̃ testes deponẽtes† super negatiua, dñr asse-
rere,qđ ignorãt:q̃a negatiua sẽsus,idẽ ẽ q̃ ignorãtia.¶ Amplia
primo,vt procedat nõ solũ in negatiua explicita,sed ẽt ĩ im pli-
cita.tex.ẽ hic s̃m exẽplũ Inn.sed aduerte,q̃ istud exẽplũ, vide-
licẽt q̃ deponerẽt electionẽ tñ spectare ad canonicos, licẽt im
plicitẽ includat negatiuã,ergo ad clericos:tñ istud esset exẽplũ
negatiuę iuris,sup qua negatiua iuris nõ debẽt testes admitti,
vt p Bar.i l.j.ff.si cer.pet.ideo Bar.in l.j.in prin ff. si q̃s ius dicẽ.
non obtem.& cons.inc.Cõe Lignani,& d.Ias post Are.in l.3.§.
ex plurib.in 3.no.ff.de acq.pos.aliter exẽplificat,videlicet q̃ te-
stes deponerẽt canonicos tñ fuisse in quasi possessione, & ꝯñt
negarẽt fuisse clericos.sed aduerte,q̃a istud exẽplũ non conue
nit huic literę,q̃a pręsupponit,q̃ isti testes in possessorio legiti
mẽ deponerẽt.nota tñ ampliationẽ, ex qua reprobat cõis pra-
ctica Aduocatorũ articulãtiũ hoc mõ,itẽ ponit,q̃ fuit absq; eo
&c.Nã ista verba licẽt sint affirmatiua implicitẽ, tñ asseuerant
negatiuã,& hãc practicã dãnat Bal.ĩ c.vltra tertiã.col.j.ĩ.de te.
Reprobat Fel.q̃ alia adducit ĩ d.c.q̃m ꝯ falsã,in 5.col.¶ Amplia
77 tur† scdo,vt non solũ ꝓbatio reijciat̃ quinimmo testes asseue-
rantes negatiuam tanq̃ periuri p̃nt de falsò puniri, s̃m Inn.&
Imo hic,& Ang.& Ful.l.pen.§.docere.ff.ne q̃s eũ q̃ Ang.i l.l.u
cius,ad fi.ff.de infa.& in l.testiũ.C.de testib.Cur.cõs.66. Super
78 processu,col.9.Sed aduerte,† q̃a ꝯtriũ vr̃ verius. Nã ad hoc vt te
stis possit de falsò puniri,oportet,q̃ probatio falsitatis,necessa-
riò concludat,s̃m gl.in l.iurisgentiũ.§.quod ferè,q̃ ibi exornãt
Mod.ff.de pact.In casu aũt nr̃o,dato q̃ testis asseueret negati-
uã,tñ necessario nõ seq̃r,ergo falsũ dixit,& hac rõne moti, ita
tenent Alex & d.Ias.in l.1.in prin.col.5.ff.siquis ius dicẽ. nõ ob
temp & Alc.consi.65 Habita sup cõtentis.col.4.vol.j.& consi.
136.Viso & examinato processu,col.4.e.vol. nec placet cõcor
dia Pan.distinguẽtis,an deponãt sup negatiua oĩno vaga, aut
sup negatiua aliquali,licẽt nõ perfectè coarctata, q̃a rõ p̃dicta
militat i quacũq; negatiua.vñ dicerẽ,q̃ cõcordia Pan. ꝓcedat
isto mõ,videlicet,vt primo casu testis puniat̃ ex ordinẽ, ꝓut
cõcludũt Ale.& d Ias.in d.l.j.& Ang. in l.plagij criminis.C. ad
legem Flau.plagia. scđo casu nullo modo puniat̃. ista rñ vera
est,intelligẽdo eã in negatiua vaga,seu in ꝓbõne directa,& ne
cessariò cõcludente,secus in negatiua coarctata,vel in ꝓbõne
indirecta,aut iuris p̃sumptione cõcludente.plures p̃nt reperiri
modi ꝓbãdi negatiuã,quorũ octo succinctè referã tibi, alios cu
79 riosus Doct.poterit reperire.¶ Primus† modus,vt ꝓbet̃ oppo-
sita affirmatiua,s̃m Pan.hic.exẽplũ,si volo probare,q̃ Titius a
decẽ annis citra non possedit fundũ Sẽpronianũ,ꝓbabo ꝓ op-
positã affirmatiuã,ꝓbãdo q̃ fuit alius,q̃ a dicto tpe citra posse
dit.& in tñ ista ꝓbo est valida,q̃ Io.And.hic dixerit,q̃ ista sit
directa ꝓbatio,q̃a percipit̃ sensu corporis.sed ego credo,q̃ po
tius pcipiat̃ p remotionẽ a sensu.Aduerte ẽt,q̃ Pan. in exẽplo
p̃dicto nõ posset saluari,intelligẽdo q̃ Titius nõ possederit ci-
uiliter,q̃a stat simul,q̃ testis viderit aliũ corporaliter possidere
& q̃ Titius possideret aĩo,& sic ciuilr̃,vt declarauimus.s̃. ĩ rub.
80 ¶† Secũdus modus est,vt ꝓbet̃ implicita,affirmatiua,s̃m gl.in
l.nõ codicillos.C.de cod.& i c.super hoc,de ren.& iste modus
est facilis,& notãdus.q̃a ferè oĩs negatiua pręgnãs est hñs in-
81 clusam affirmatiuã.¶ † Tertius† modus est,q̃ ꝓbet̃ negatiua p
testes,quib.opposita affirmatiua verisimil̃ nõ põt esse occul-
ta,exẽplũ:volo ꝓbare,q̃ q̃s nõ est de collegio, prebabo p col-
legiatos.l.no ali,& ibi Bar.C.de aduo.diuer.iudi. Sil̃r ꝓbabo p
testẽ testamẽtariũ nihil ubi fuisse relictũ in test.s̃m Bar. in l.fi.
C.de reb.cred.sil̃r ꝓbabo p vicinos te nõ esse diuitẽ, s̃m Lud.
Ro.cons.245.ad fi.faciunt tradita p Abb.& Fel.in cum Io.ere-
82 mita,ĩ.d.fi.instr.¶ † Quartus modus, q̃ exhibeatur scriptura,
qua mediante coarctatur ipsa negatiua,exemplũ in l.Titię tex
tores.ff.de leg.j.& ibi Bar.aliud exẽplũ ponit,& alia ponuntur
ibi p Mod.vltra quos adde, q̃ per registrũ donationũ ꝓbatur
donationẽ non esse factã,vel insinuatã,s̃m Bar.cõs.81. q̃ inci-
pit Mart.Franc.sil̃r per registrũ collationũ probatur trienna-
lem possessorem fore intrusum,seu titulũ non habere,s̃m Fel.
in c.illud,col.3.ĩ.de p̃sump.& istũ modũ ꝓbãdi negatiuã ap ꝓ
83 bat Pau.de Ca.in auct.si q̃s in aliquo,in fi.C.de eden.¶ † Quin
tus modus traditur per gl.in l.cũ de lege,ff.de prob. videlicet,
dico in bonis defuncti nõ esse nisi talia,& talia bona, & nõ pl9

tũc illa negatiua,non plus ꝓbatur eo ipso, q̃ ꝯtriũ nõ ꝓba-
tur & per illã dixit Bar.in l.si ꝯstante,col.j.ff.sol.mat. ꝓbari b
na mariti p istũ modum nõ sufficere ad exactionẽ dotis. eodẽ
mõ probatur principalẽ non esse soluendo,s̃m Bar.i l.decẽ,ff.
de ver.ob.Eodẽ mõ ꝓbatur,q̃ in villa non fuerunt reperti plu
res testes tpe testi,s̃m Bar.in l.conficiunt̃.in §.codicilli, i fi.ff.
de iu.codi.istũ modũ extẽdit d.Ias.i l.fi.§.licẽtia.C. de iu. de-
li.& dicit Bal.cons.318.Practica sic se hẽt,in prima parte, q̃ di
cẽs se nõ hẽre pecuniã, ꝓbat eo ipso q̃ ꝯtriũ nũ ꝓbatur. Istum
modũ restringit d.Ias.in d.§.licentia,vt ꝓcedat, vbi p̃sumptio
militat ꝓ negãte,aliàs secus.q̃ si verum est,nõ ꝓcedũt omnia
exẽpla s̃.relata.Et vltra d.Ias.ita tenuit Ale.i rub.ff.de no.ope.
nũ.col.pen.& ego ẽt credo verũ,aliàs elusoria esset quasi regu-
84 la,qua dr̃† q̃ fundans se in negatiua,tenet̃ eam ꝓbare,l.hoc iu-
re,& l.in illa,ff de ver.ob.c.j.de ꝯse.li. 6.reperio tñ, q̃ Cur.cõs.
27.co.8.ver.sed ꝯ dicit gl.in d.l.cũ de lege,dicit cõiter approba
ri ẽt q̃ ꝓ negãte non subsit aliqua iuris ꝓsũptio, qđ not.q̃a ma
85 gnũ verbũ apud iudices ignaros.¶ Sextus modus,† p inspectio
nẽ subiecti,cuius qualitas negat̃, ꝓbat̃ negatiua qualitatis,putã
te nõ esse albũ & similia,s̃m Bal.in d.l.actor, q̃ dicit, q̃ p visũ
probatur aliquẽ non hẽre dẽtes:sed ego credo q̃ nõ probetur
86 per visum,sed per remotionẽ a visu.¶ † Septimus modus est p
testes deponentes sup negatiua p̃fectẽ coarctata.l.optimã.C.
de cõtrah.& comm.stip.c.3.loco.ĩ.de ꝓb.& hoc mõ voluit lo
qui gl.in l.j.§.hoc interdicto.ff.de iti.actuq; priua.sed ꝓ verita
te loquit̃ gl.in negatiua parũ coarctata.in istis terminis ẽt pce
dat gl.i l.P̃atonius.§.rei perduellionis,& ibi Bar.ff.de acq. her.
Sed hic dubitat̃,an dicat̃ directa ꝓbatio:Bal.in l.j.C.de cã.fur
vrb.Romę,li.11.determinat q̃ sic, quia tale iudiciũ est cõiter
oĩbus notũ.Cõtrariũ tenet ibi Ang.& istud veri9, q̃a oĩs nega-
tio est priuatio, & nulla priuatio cadit in sensu, sed remotio a
87 sensu,ergo nõ directa probatio.¶ Octauos modus,† per relatio
nẽ exploratorũ.s̃m gl.in Auct.de exhi.reis.§.si vero,nõ admi-
nistrent.in ver.examinẽt,s̃m Bar.& alios in d.l.in illa,p tex.in
l.cũ quidã.§.fi.cũ l.seq.ff.de lega.2.& in l.ita stipulatus magna,
vers.qđ si ab initio.ff.de ver.ob.quę licet ꝓ veritate parũ ꝓbat,
cõiter tñ modus iste est approbatus.sed ꝯtriũ tenẽt Imol.& Ro.
io d.l.in illa,& Bal.in l.cum mulier.ff.sol mat.quia si negatiua
vaga posset hoc mõ ꝓbari,falso diceret̃ p Legislatorẽ negati-
uã esse improbabilẽ.sed istud nihil est,q̃a Legislator intellexit
de ꝓbatione directa & nãli,non aũt de probõne indirecta, vel
aliter,intellexit de ꝓbatione ꝯcludẽte p necesse,nõ de ꝓbatio
ne p̃sumptiuẽ ꝯcludẽte,vt est ꝓbõ per exploratores facta, quo
rũ relatio sufficit,si cõcludit verisimile,s̃m Bart.& cõiter alios,
in d.l.in illa,& ĩ l.cũ qui.§.duob.ff.de acq.hęr.& ꝯ horũ relatio-
nẽ faciliter admittit̃ ꝯtria probatio, s̃m Bal.in l.2.C. quand.fi-
88 scus,vel priu.¶ Nota † tñ,q̃ in oĩb.casib.in q̃b.per testes ꝓbat̃
negatiua,debẽt ipsi testes ẽt non interrogati reddere rõnẽ eo-
rũ depositionis,aliàs non probãt, s̃m Bal.i l cũ hi.§.si integra.
ff.de transa.Ale.cõsi.136.col.4.vol.j.Bar.cons.102.Clarissimẽ.
d.Dec.con.173.col.2.qđ nota ad limitationẽ eorum, quę tra-
dunt̃ in l.solam.C.de test.& in c.cãm, quę.ĩ.de testib. Ratio
aũt ista,quia p̃ns fui, vidi, audiui, & intellexi,non est bona,nisi
addatur q̃ alir̃ fieri nõ poterat,quin ipse testis sciuisset, s̃m An
ge.in §.in vobis,in Auct.de hęr.& falc. quẽ sequitur Dec. con-
89 sil.74.in fi.& 101.col.fi.& 177.col.2.¶ † Vltimò scias, q̃ illa re
gula,q̃ magis credat̃ duob.testib.affirmantibus,q̃ mille negã-
tib.de qua per gl.& Bar.in l.diem proferre.§.item q̃ritur.ff. de
arb.dẽt intelligi in testibus deponentibus super negatiua vaga
& improbabili,secus in deponentibus super negatiua probabi
li,vel intelligi dẽt in testibus,& negantibus, & non reddentib.
rationem negationis,aliàs standũ esset maiori numero s̃m Pa
not.in c.in nostra,col. fi.& ibi Fel.col.2.& seq.ĩ.de test. Pa.i d,
c.bone,d.Ant.hic,Bar.in l.heredes palam.in prin.col.2.ff.de te
sta.d.Ias.in l.vt vim,col.2.de iust.& iure.Bal.cõsi.153.Tres fra-
tres,Car.cõs.10.Ias.col.fi.Cur.cõs.73.Magnifice vir.gl.4. Dec.
cons.173.col.fi.& istis terminis procedit glo.ca.clerici.81.dis.
90 ¶ Gl.† in verb.trium,diuiditur in tres partes.In prima notat.In
secunda quęrit,& determinat. In tertia cõtra determinationẽ
opponit & soluit.Secunda ibi,sed quid si semel.Tertia ibi,neq;
ob.¶ In ca.gl.ibi,sed quid si semel.habes q̃ ex unico actu acqui
ritur quasi possessio iurium incorporaliũ,de hoc satis supradi-
ctum est.hic solum videndũ est an ea ex vnica electione acq̃ra
tur quasi possessio iuris eligẽdi, & ex vnica p̃sentatione quasi
possessio presentandi.In hoc puncto communis opi.est, q̃ ex
91 vnica electione,& † vnica presentatione acquirat̃ ista quasi pos
sessio,c.querelam,s̃.de elec.c.cõsultationibus,& ibi no.ĩ.de iu
repatr.& ista conclusio de plano procedit interuenientib.aliis,
quæ requiruntur ad hanc quasi possessionem acquirẽdam. vñ
92 † scias q̃ requiruntur,sex,s̃m Cald.cons.12.sub rub.de iurepat.
Primò requiritur realis p̃ntatio,vel electio.nõ.n.sufficeret coa
dunatio patronorũ,aut eligẽtium,& mãdatũ factũ ad p̃sentan-
dũ,vel eligendũ,s̃m Gem.cõs.127.inci. Pro clariori determi-
natione,ad finẽ.nec sufficeret iteruisse electioni,nisi uocẽ de-
deri,

derit, vt s. in gl. in ver. vocē. ¶ Secūdò requiritur scia eorū, quibus piudicat, de quo s. abunde firmat Dec. ɔs. 126. in fi. ¶ Tertio requirit, q̄ pñtantes, vel eligētes credāt vti iure suo, & hoc s. expeditū sunt. ¶ Quartò requirit, q̄ electio & pñtatio fuerint factæ bona fide, alias sequens pñtatio, vel electio non esset admittēda, imò & facta & admissa qñcunq; ɔstito de mala fide cassari dēret, fm Pan. hic, & in d. c. ɔsultationibus, vbi assignat rōnem, † qa malæ fidei possessor tenet indistinctè ad restōnē fructuum, c. grauis, j. tit. prox. quum itaq; restō horum fructuū iuris eligendi, vel pñtandi fiat per remotionē electi & instituti, bene sequit q̄ cassanda venit electio seu pñtatio. Ista rō vr periculosa, qa ea attēta sequeret, q̄ ēt electio vel pñtatio facta a bonæfidei possessore, apparentibus veris patronis, dēret ēt cassari, cuius ɔrium dr in d. c. ɔsultationib. nā bonæfidei possessor ēt tenetur ad restōnem fructuū naturalium, l. fructus, ff. de vsur. itē tenetur ad fructus industriales extantes, l. certū, C. de rei vendic. firmat Bar. i l. ex diuerso, ff. de rei vend. cū ergo pñtatio, & electio extent, vel dicant fructus naturales, apparente vero dño, vel patrono, deberēt per remotionē instituti, vel electi restitui. pp hoc Pan. in d. c. ɔsultationib. negat vtrunq;, & vult, q̄ electio, & præsentatio dicantur fructus industriales, quia requiritur industria hois in eligēdo idoneū intra tps legitimum; & ēt ɔcludit, q̄ dicant fructus ɔsumpti, sed de vtroque dubito: nā non est bona ɔñtia, requirit industria in pñtando tēpore ɔgruo, ergo pñtatio est fructus industrialis. nam in colligendis pomis tpe ɔgruo, & in amputādo arborē, requirit industria, & tñ poma sunt fructus nāles, qa ex se nascunt, sic ipsum eligere & ipsū pñtare naturalr nasci vr post mortē imediati pdecessoris. & posito, q̄ sint fructus industriales, dico q̄ extāt i suo naturali esse, & in eo statu, in quo creati fuerint, & si non extarent quō restituerent a malæfidei possessore p remotionē electi, & pñtati tñ, certē si eēnt ɔsumpti, teneret malæfidei possessor ad æstimōnē, nō aūt cassaret electio. nescio alr respōdere, nisi q̄ bonæfidei possessor facit fructus industriales mero iure suos, sed ex æquitate tñ tenet illos restituere, fm Bart. i d. l. ex diuerso. q̄ æqtas cessat in casu nro, cū nulli alij fructus pducantur, quos possit bonæfidei possessor lucrari. ¶ Quintò requirit, q̄ electio, & pñtatio habuerint effectū, & sic q̄ fuerit sequuta ɔfirmatio & institutio, fm Inn. in d. c. 2. & in c. dilectus, & i gl. magna, j. de pbē. Old. cōs. 312. Thema qōnis. Fed. de Senis, consil. 234. Sup primo pūcto. Pan. cons. 94. Vr primo, in j. par. Dec. ɔs. 117. 2. col. & 124. col. 1. & 127. in prin. & 129. col. 3. & 149. In causa iurispatr. ¶ Sextò requirit, q̄ electus & institutus adeptus fuerit possessionē beneficij, fm Cal. in d. ɔs. 12. & Dec. in d. consil. 117. 124. & 127. sed dubitat, an requirat, q̄ probent oīa ista ɔtum ad præiudiciū eligentiū, vel cōpatronorū, qui simul præsentarunt, & elegerūt: credo q̄ ista oīa requirant, qñ agitur de pìudicio ordinarij collatoris, vel eorū, ad quos spectat, qui non interfuerunt in eadē electione, vel pñtatione, secus quātum ad præiudiciū eorum, qui admiserunt istos non admittēdos ad eligendū, vel pñtandum simul cū eis, isto casu sufficit probare solam electionē uel pñtationem. text. est hic, & istud voluit Abb. hic, in ver. ite dignitas. ¶ In ea. glo. ibi, qd hēc iustam cām. ista solo gl. nō est bona respū primi capitis illius interdicti, qa sufficit solus vsus, d. l. j. §. hoc interdictū. nō ēt vr bona respū secūdi capitis, qa incipiēdo a pbōne seruitutis, sufficit semel misse, fm gl. i d. l. j. §. hoc interdictū. nō tñ hoc affirmo, qa glo. postea discessit ab illa opinione. Rñdeas igit, q̄ ire p fundū alterius est actus, q̄ cōiter solet cōcedi gra familiaritatis, merito nō sufficit vnus act p ea, q̄ s. dixi. Vlterius dubitat, an respū secūdi capitis requirat, pbō seruitutis, si illo anno semel fecisset iter, & nūc in eadē forma vellet reficere, crederē sufficere, q̄ pbaret vnica refectio illius anni, qa reficere iter nō est actus, qui soleat ɔcedi iure familiaritatis, l. 1. §. qd aūt, ff. de aqua quoti. & æsti. ergo sufficit vnicus actus. hēbit ergo interdictū mixtā causam pprietatis, nisi appareat, q̄ ille, qui est vsus itinere, ēt illud refecerit, qd pbo p tex. in l. 3. §. fieri, ff. de iti. actuq; priu. a cessante rōne illius tex. ¶ In ea. gl. ibi, nisi constet q̄ vi, &c. hēs ex glo. q̄ in dubio nō psumit quis possidere vi, clā, vel pcario. Circa istud Pan. hic aliqua dicit, sed plura posuit i c. si diligēti, j. de pscri. vbi ēt latē Fel. ex quorū dictis elicio duas principales con-

94 clusiones. ¶ † Prima ɔclo, vbi possessio est ɔ ius, psumitur mala fides, c. qui ɔ iura, de reg. iu. in 6. l. bona fides, ff. eo. tit. ¶ Amplia ēt si tit. ɔ iuris psumptionē, c. ad decimas, de resti spol. in 6. l. liberis, ff. de lib. cau. ¶ Itē amplia, ēt si possessor hēat titulū ɔ ius, seu a iure reprobatū, l. quemad. C. de agric. & cens. lib. 11. & ibi no. Bar. sequit Alex. ɔs. 46. col. fi. volum. 3. ex hac ɔclone infert Abbas in d. c. si diligenti, q̄ emptor rei ecclesiasticæ absq; solennitate, c. sine excep. 12. q. 2. psumitur i mala fide. pro quo adde tex. cum gl. in l. 1. in verbo, malæfidei. & ibi Bar. C. de fi. instru. & iure hastæ fisca. li. 10. & in terminis Soc. cons. 29. Viso quodā instro, col. 10. in 1. parte. ¶ Prædicta etiam ɔclo inducitur ad aliam qōnem. Statutum prohibet mulierem, & minorē contrahere sine certa solennitate, quærit, si mulier vendiderit, & tradiderit, & res tradita casu fortuito interierit, ad qu... periculū interitus, vr q̄ ad mulierem, quia emptor ... fide ɔhendo nō seruata forma statuti. si in mala fide, ergo ... facit fructus suos, l. certum, C. de rei ven. cū ergo ad mulierem spectet oē cōmodū, pariter spectabit icommodū. l. fm naturā, ff. de reg. iu. & p istam rōnem ita determinat D. Lancel. Dec. in l. non ois, §. si pupillus, col. 2. si cer. pet. Contrariū tenet Ludi. Ro. per gl. ibi, quæ vult, q̄ periculum interitus nō spectet ad eū, qui remanet dns de iure spāli. & ita tenendo non obst. rō D. Lan. qa nō ɔcludit. nā malæfidei possessor nō debet esse melioris ɔdōnis q̄ bonæfidei, c. cū qui, de præbē. li. 6. præsumerem tñ opinionem D. Lan. posse sustineri, si cōstaret rē eodē mō fuisse perituā penes mulierē. tunc. n. cessaret rō gl. in d. §. si pupillus. intellige istā conclōnē procedere in possessore ɔ ius actu resistens, secus in possessore præter ius actu non resistens, fm Bar. in l. sed si lege. §. scire. ff. de pe. here. Contra hoc ob tex. noster, Sol. quasi possessio clericorū non est ɔ ius actu resistens, sed pter ius. Cōtra istam solutionē, & istū tex. fortiter ob. tex. in d. c. ad decimas, ubi ius nō resistit, q̄ alius possit decimare in aliena parochia, c. cū in tua, j. de dec. & tñ psumitur mala fides. Solo. quasi possessio decimandi in aliena parochia offendit ius, qd disposuit neminē posse decimare in aliena parochia, ne fines parochiarū confundātur, c. cum sint hoies, j. de dec. sed quasi possessio iuris eligendi in aliena ecclesia non offendit ius: licet. n. ius disposuerit electionē spectare ad capitulū illius ecclesiæ, nō tñ disposuit, q̄ clerici non possint cum capitulo simul eligere, imò ius laudat, & ius consulit canonicis, vt alios admittant, c. obeuntibus, 63. dist. merito in c. ad decimas, psumitur mala fides, hic uero bona. tñ retēta ista solutione, adhuc restat turbida doctr. Bar. in d. §. scire. qa lex nō resistit, quominus qs possit hēre ius decimandi in aliena parochia. d. c. cū in tua. necesse est dicere, q̄ nō resistit possessori cū tit. sed bene resistat possessori sine tit. aliter ēt cōcordabo ista iura inferius, & istam sequtur Bel-

95 lamera, cons. 3. col. 4. ¶ † Secūda ɔclo, ex coniecturis probabilib. tollitur præsumptio malæfidei, fm Pan. hic, post Inn. in d. ca. 2. & Pan. in d. c. si diligenti, post Bart. in d. §. hoc interdicto. ergo referā aliquas. ¶ Prima coniectura, fama publica, q̄ ius eligēdi, vel pñtādi, aut alterius iuris seruitutis cōpetat possessori, excludit præsumptionē malæfidei, fm Bar. & Pan. vbi s. pro ista coniectura est text. quē ibi no. Bar. in l. 2. C. si ser. vel liber. ad decu. aspira. libr. x. & iō alias dicebā, stante fama publica, q̄ exercitus Christianissimi Regis nōdū transcenderat Alpes, licet re uera pars illius transcendisset p uias occultas, excusari cōductorem equi illac trāseuntē, cui fuit equus ablatus, & p hoc est decisio Pan. & ibi Fel. in c. cū contingat, s. de resc. sic ēt fama excusat a præsumpta calūnia, fm Bar. in l. cum qdā, §. quod dr, ff. de acq. hære. & Fel. in c. super his, col. 4. de accu. inferens cautelam ad euitandam pœnā talionis. & idem tenet Fel. in c. quia nō est uerisimile, col. 2. j. de præsum. Itē fama, q̄ homo beneficiatus est mortuus excusat ab intrusione fm Old. cons. 303. Infra scriptæ rōnes. col. 3. sequit Fel. in c. in nostra, col. 7. in fi. s. de resc. & dicit Bar. in l. Celsus ff. de vsuc. famam, q̄ res erat maiorum suorum, inducere bonam fidem, & pro ista coniectura consuluit Alex. consi. vlt. vol. j. Barb. cons. 41. col. 2. & duab. seq. in j. part.

96 ¶ † Secunda coniectura, assertio boni, & legalis viri affirmātis mihi ius competere, excusat a mala fide, fm Bar. in d. §. hoc interdicto, & in d. l. Celsus, col. 2. rō, quia bono viro eredendū est fm gl. in l. Titio fundus, ff. de cond. & dem. quam dicit singularem Ang. in l. indicia, C. de rei ven. sed est conscia in c. cū contingat, & ibi no. Pan. & comprobat Fel. 2. col. in c. cū contingat. de resc. qbus adde Bart. & Ias. in l. de pupillo, §. si quis ipsi, ff. de no. oper. nunc. in 8. q. ubi determinat, testem excusari a pœna falsi, q̄ falso dicit se scire, q̄ a probo viro audiuerat. allegat Anch. cons. 23. Visa inquisitione, vide ēt eandē d. Ias. in l. admonendi. col. 27. in fi. & seq. ff. de iureiur. & in proposito nostro Cur. ɔsi. 72. inc. Princeps defunctus, ver. restant duo. & Fel. post Bal. in c. ueniens, col. 2. i. de test. vbi credens cons. boni & ualentis Doct. excusatur in sindicatu. & pro illa gl. allego bonum tex. in l. si res pupillaris, ff. de adm. tut. facit tex. in c. nisi essent uiri pro-

97 uidi, j. de præben. ¶ Tertia coniectura, † signa itineris, aquæductus, vel alterius iuris, tollunt præsumptionem malæfidei, fm Bar. & Pan. in locis præallegatis. Adde in materia nostra, q̄ si arma, seu insignia tua, essent depicta, vel sculpta in ecclesia, l. cerent præsumi, q̄ bona fide esses in quasi possessione iurispa. ar. l. j. C. nemi. lic. alie. reb. sig. impo. melius facit tex. in l. 2. in prin. & in l. 3. §. fi. ff. de ope. pub. quē no. ibi Bar. ɔ religiosos facientes abradi arma alicuius de ecclesia, & poni arma alterius, nā illud, fieri prohibetur per illum tex. quem dicit singularem Rom. ad hoc sin. 473. inc. Eorū arma. Sitr lēę sculptę in marmore, qualiter capella fuit ædificata, & dotata ab antecessorib. suis, excludunt malā fidem, imò probant iuspa. fm Bal. ɔsi. 310 An iuspa. in 5. parte. & Dec. cons. 135. Ad iustificationem bullæ, & facit tex. cum glo. & ibi latē Felyn. in c. cum causam, j. de testib. nec mirum, quia per indicia, & per solam fāmā probatur ēt iuspa.

secundum

fm Bal. in l. cũ super. C. de rei vend. & Alex. cõs. 4. col. 5. vol. 2. &
Dec. cõs. 174. in fi. firmat Per. in c. 1. col. 2. j. de app. faciũt quæ
scribit d. Ias. i §. pœnales, col. 2. Inst. de act. sicut antiqui annales,
seu cronicæ referentes, q̃ pdecessores sui cõstruxerunt, vel do
tarunt ecclesiam, excludũt malam fidẽ, per ea quę scribit Fel.
98 in c. 2. col. 20. de rescr. ¶ † Quarta pdictura, titulus pcedens i du
bio includit bonã fidem, & excludit malam fidẽ, fm Pan. hic,
pro quo est casus in l. pe. C. de euic. quẽ notat ad hoc Alexã. in
rub. ff. de no. ope. col. 11. ¶ Amplia, et si titulus nõ erat legitimus,
tñ credebat̃. exemplum, in instrõ alienationis rei ecclesiasticæ
narrat̃ q̃ interuenerunt debitæ solennitates, quæ re vera non
interuenerunt: tamen p titulũ putatiuũ causat̃ bona fides, fm
Rotã de præscr. dec. 3. in nouis. sequit̃ Fel. in c. de quarta. col. 6.
& seq. vbi de hoc, j. de præscri. p Bar. & Mod. in l. Celsus, ff. de
99 vsuc. ¶ † Quinta, cursus lõgi tpis in dubio tollit psumptionem
malæfidei, fm d. Ant. & Pan. hic, p tex. in l. 3. §. per seruũ, ff. de
acq. pos. qui tex. (iudicio meo) nõ pbat, quia loquit̃ in possessio
ne libertatis, quæ hẽt præsumptionẽ iuris pro se. nos aũt loqui
mur in possessione ꝯ ius. Ista n. opinio est *communis*, fm d. Ias. in
l. clã possidere, §. qui ad nundinas, col. 2. ff. de acq. poss. vbi alle-
gat q̃ plura cõsilia Alex. & Are. & vltra eum idẽ tenet Pan. cõ-
sil. 89. In q̃õne, quæ ad pñs, col. 3. in 1. pat. & Barb. cõsil. 41. col.
11. vol. 1. & cons. 50. col. 10. eo. vol. & Cur. cõs. 85. Decet prius,
col. 2. vbi plura cõgerit. Et pro ista ꝯclone bñ facit iste tex. sed
dubitat̃, quantũ tps dicat̃ longũ. Pan. hic post Inn. dicit esse ar-
bitrariũ. Bar. in l. fi. in fi. C. vñ vi, dicit requiri decursus ann. 30.
Gl. verò in d. §. p seruũ, vr̃ velle, q̃ sufficiat decenniũ. ¶ Pro con
cordia pono aliquos casus. Primus in cursu tanti tpis, cuius ini-
tij memoria non hĩ. oẽs ꝯcordant q̃ tollat̃ suspicio malęfidei,
c. 1. de præscr. li. 6. Barb. in d. cõs. 95. ¶ Scd̃s casus i cursu 30. ann.
ẽt Doc. sunt ꝯcordes, excepto Imo. in c. fi. j. de pscrip. & in d. l.
Celsus. Tertius casus in decẽnio. & isto casu vr̃ *communis*, q̃ nõ
psumat̃ bona fides, q̃ opinio sanè procedit apparente antiquio
re possessorẽ, nã tunc scd̃a psumit̃ clandestina, c. licèt cãm, de
proba. & dixi s. in rub. sed non apparente antiquiore possesso-
re, tñc starẽ cum opinione Pan. q̃ sit arbitrariũ, arg. l. j. ff. de au-
re delibet. Et intellige sp vbi verè nõ apparet de mala fide, se-
cus si verè appareret, fm Sal. in d. l. fi. & d. Ias. in d. §. qui ad nun
dinas. aĩs mala fides nunq̃ impediret præscriptionem, si cursus
100 tpis purgaret̃. ¶ † Vltimò bona fides non solũ ex istis coniectu
ris, verũ ex oĩb. causis ẽt temerarijs & iniustis causari pot, fm
gl. notabilẽ in l. 1. C. vbi causa sta quã sequit̃ Alex. cõs. 127. Visa
inquisitione, col. 3. vol. 4. Pro qua gl. Are. ponderat text. in l. clã
possidere. & ibi Ias. in 7. not. ff. de acquir. pos. Bart. in l. 1. §. per-
101 seruum, qui in fuga, ff. eo Barb. consi. 18. col. antepe. vol. 2. † Gl.
in verb. quasi possiderit, diuidit̃ in duas: In j. declarat. In 2. op-
ponit. Prima pars fuit expedita s. in rub. in 3. q. vers. quasi pos-
sessio. In scd̃a parte ibi, ar. ꝯ. 3. q. 1. c. reintegranda. Pan. dicit ar-
gumentũ dẽre formari ꝯ tex. dum dr̃, q̃ remediũ restitutoriũ
cõpetit pro iurib. incorporalib. ꝯ d. c. reintegranda. sed certe in
tex. illo non dr̃, q̃ remediũ illius canonis dẽt pro reb. corpora
lib. sed simplr pro reb. ecclesiæ, vel pprijs: appellatione aũt re-
rũ veniũt iura incorporalia, Inst. de reb. corpo. & icorp. ergo nõ
meruit adduci p ꝯrio. Et ppea Io. And. dicebat. q̃ ille tex. non
negat dari illud remediũ p iuribus incorporalib. Et ex istis er-
go hẽtis notare, q̃ remedium can. reintegranda, ẽt cõpetit pro
iuribus incorporalib. & ita cõcludit Soc. post Bar. in l. rem quæ
nobis, in 3. q. ff. de acq. pos. Ponderando tex. in d. c. reintegrãda,
in ver. omnia, & tex. in c. cũ ecclesia, 3. q. 2. & in c. accedens vt
lite nõ cõtest. Sed dubitat̃ an cõpetat directũ, vel vtile: vr̃ quòd
directũ, quia verba canonis cõueniunt, iuxta doctrinã Cy. Bal.
& aliorum in l. ex placito, C. de rerum permu. Pan. in c. exami-
nata, col. 4. s. de iudicijs. ¶ Scd̃o oppo. Abb. de l. j. §. hoc interdi-
ctum, C. vñ vi. soluit Pan. dupliciter. Primò, q̃ pro iurib. incor-
poralib. nõ cõpetit illud interdictum, intelligendo de directo,
sed bene cõpetit vtile, fm Bar. in l. 3. C. vñ vi. ff. eo. sicut dicit gl.
in l. si quis in tantã, C. vñ vi. dari vtilẽ cõdĩõnem ex illa l. p iuri-
bus incorporalib. sic ẽt dat̃ vtile interdictũ, vti possidetis fm
Bar. in l. j. in prin. ff. vti posid. & ista est *cõis* opi. Circa quod nõ
insisto, quia quantũ ad effectũ nihil interest, an det̃ vtile, vel di
rectũ, fm Pan. in d. c. examinata, col. 4. & Bar. in l. 1. §. fin. col. 2.
ff. de no. ope. nun. per l. actio. ff. de neg. gest. Scd̃o soluit Abb. q̃
alia remedia cõpetunt spoliato vltra interdictũ vñ vi, & reme-
dium can. reintegranda. Competit. n. offm̃ iudicis & cõdĩõ ex
can. c. querelã. de elec. Vñ in illo text. potuerũt clerici intẽtare
vnum ex istis remedijs, de quib. remedijs dicã in c. sæpe, j. tit. 1.
& ibi videbimus, cui det̃ cõdĩõ ex d. ca. q̃relã. & offm̃ iudicis, qa
sunt, q̃ tenent oppositũ. ¶ Gl. in verbo, reducẽtes, est facta timo
re fortissimi ꝯrij, vr̃ q̃ clerici non debuerũt restitui ad quasi
possessionẽ iuris eligendi. Et sic, q̃ ista sñia Papæ fuerit inutilis,
qa in cõtinenti ipsis clericis imponitur silentiũ in petitorio, &
non dr̃ restitutum qd̃ incontinenti fuit ablatum, l. qui sic, ff. de
sol. Glo. fatetur ꝯrium, vñ intellexit tex. q̃ verbo tm̃ fuerint re
stituti. Ista solutio non admittitur per Docto. quia lex non dẽt

esse verbis imposita, c. cõmissa, de elec. in 6. l. 2. in fi. C. cõmu. de
102 leg. † Natura. n. legis est determinare realr, & nõ disputare ver
baliter, fm Bal. in rub. ff. de rer. diui. Scd̃a ergo fuit solõ Tancr.
& Host. q̃ vtilis fuit ista restõ propter cassationem electionis.
Isto enim modo fit fm eos restitutio. ista ẽt solõ reprobatur p
Lan. & Calder. qa per cassationem electionis ad nullũ actum
quasi possessionis fit restõ. ¶ Scd̃o, quia cassatio ẽt fieri debuit
absq; restõne possessionis rõne contemptus, iuxta tex. in c. qd̃
sicut. de elec. ¶ Tertiò, qa text. iste præsupponit prius cassatam
fuisse electionem, deinde factam fuisse restõnẽ. ¶ Circa istã re-
sponsionem aduerte ad duo. Primò dum dñr, q̃ electio potuit
cassari rõne contẽptus: illud quantum ad textum nostrum nõ
credo verum, tum quia hoc non fuit petitũ, ergo non potuit su
per eo pnunciari, c. 1. j. de libel. obla. c. licet Hely, de simo. tum
quia vt s. probatũ, aliud est cõtemnii, aliud spoliari. ¶ Scd̃o vide
tur psupponere, q̃ in istis incorporalib. restõ non fit per cassa-
tionẽ electionis. Contrarium tenet ipse Pan. in c. cõsultationi-
bus, de iurepat. Sed per cassationẽ electionis fit restõ fructuum
non quasi possessionis. ita debet intelligi Pan. ibi, sed quia restõ
dẽt fieri integra. i. possessionis, & fructuum, c. accedens, 2. vt li-
te non contest. & c. cum quærente, j. eo. iõ vr̃, q̃ restõ respectu
possessionis non fuerit facta per solam cassationem electionis,
& pñr vr̃ q̃ ista ẽt secunda solõ non sit bona, quia quantum ad
restõnem possessionis vr̃ inutilis. Tertia fuit solõ glo. in c. seq.
q̃ fuit vtilis in hoc, qa satisfactũ est iuri volenti, q̃ de qua re co
gnouerit ptor, de eadẽ debeat iudicare, l. de qua re, ff. de iudi.
Ista ẽt solõ non tollit ꝯrium, quia non debuit lex hanc inutilẽ
satisfactionem desiderare, vt dr̃ in ꝯrio. ¶ Quarta fuit solutio
eiusdem gl. in d. c. seq. q̃ ista restõ fuit vtilis pp fructus. Ista so-
lutio vltra Pan. non vr̃ admittenda q̃tum ad tex. nostrum, quia
respũ iuris eligendi non pñt considerari aliqui fructus, nisi ip-
sa electio, quæ fuit prius hic cassata. ergo quantum ad restõnẽ
possessionis, non fuit vlla vtilitas quò ad fructus. ¶ Quinta solõ
vr̃ posse accõmodari, q̃ fuerit vtilis pp expensas litis, quæ ve-
niunt ẽt in restõne, d. c. accedẽs. Ista solõ ẽt non satisfacit, quia
ꝯdemnatio expensarũ fit accessorie, l. terminato, C. de fructib.
& lit. expen. Cum ergo esset lata sñia, per quam erat cassata ele
ctio, vt petebatur, certe ẽt erat accessoriè fienda condemnatio
expensarum. ¶ Sexto considera, si dici possit, q̃ fuerit vtilis pro
pter fructus, i. pp cassationẽ electionis, vt dicit gl. in d. c. seq. sic
declarando: clerici hic in iudicio deduxerunt oẽ ius suum, &
pñr petierunt se restitui ad quasi possessionem, ad quam alias
erant, & ob hoc etiam petierunt electionem cassari. sed petitio
cassationis erat accessoria, quia per eam restituuntur fructus, q
veniunt in ꝯtitatẽ ad restõnem possessionis petitam, d. c. acce
dens. ergo necessario si debuit fieri ista restõ fructuum, fuit ne
cesse ferre sñiam super principali, l. j. & d. l. terminato, C. de fru
ctib. & litium expen. si nõ fuisset declaratum clericos fuisse in
quasi possessione eligendi, & ad illam quasi possessionem resti
tuendi, cum ista essent in iudicio deducta, nõ potuisset debito
iure cassari electio. Nec obst. dum dr̃, q̃ in tex. nostro præsup-
ponitur prius cassatam electionem, quia tñdetur in tex. illud
non probari, imo potius probatur oppositum, si ponderetur li-
tera in illo participio, reducentes. Scd̃o tñdetur, q̃ in eodẽ in-
strumento tniç non datur prius, nec posterius, l. quidam test. ff.
de pec. leg. ¶ Retenta igit̃ ista solutione, q̃ fuerit vtilis pp cas-
sationem electionis, oppo. iterum, & vr̃ q̃ fuerit iniqua, quia hi
fructus non erant restituendi, & pñt electio nõ debuit cassari,
qd̃ sic pbatur. fructus extantes si sint naturales iure actionis rea
lis, si sint industriales, officio iudicis tenetur etiam bonæfidei
possessor restituere, l. certũ, C. de rei vend. ergo agentibus cle-
ricis obstabit exceptio, dolo facis, & c. l. dolo facis, ff. de dol. ex-
cep. Augetur difficultas, ꝯ agentẽ interdicto recuperandæ, ob-
stat exceptio notoriæ iniustitiæ, vt s. dixi in gl. in verbo, vocẽ,
sed hic obstabat in petitorio de iniustitia clericorum agentiũ,
ergo &c. ¶ Comprobat̃, quia spoliato patienti cognosci de peti
torio denegatur restitutio constito de iure spoliatoris, ca. 1. j.
tit. 1. Hic aũt clerici & passi fuerunt cognosci de iure canonico
rum, & ipsi etiam compossuerunt petitorium, ergo. ¶ Contra-
rium est verius [illegible] Ant. fuit coactus facere ꝯrium. Pan. au
103 tem rñdet sic [illegible] in odium violẽti spoliatoris. † no-
ta pperuo [illegible] solutionem, ex qua possumus elicere quatuor
notanda. Primò, q̃ petitorium non absorbet possessorium re-
spectu fructuum, & ita ẽt determinat Pan. in c. significauerunt.
104 j. de testi. ¶ Secundò, quod violentus dñs rõne violẽtiæ per-
105 dit ius, quod habebat in fructibus rei suæ. ¶ Tertiò, q̃ † agenti
possessoriũ recuperandæ, non obst. exceptio, dolo facis. & ita
expresse voluit Bar. in l. si quis cõductionis ff. C. loca. & in au-
106 ẽte. item possessor, C. qui potio. in pign. habe. ¶ † Quartò, q̃ ele-
ctio dĩ fructus iuris eligẽdi extans viuente electo. Contrarium
tenuit Abb. in c. consultationibus, de iurepat. j. sed illud, q̃ hic
dicit Abb. est verius, & s. comprobatũ, sed superest adhuc diffi
cultas, quare in casu c. nostri canonici pp violentiam perdide-
runt fructus, & iuri ius ipsum eligendi, vr̃. n. q̃ etiã debuerunt

perdere

pidere ius eligendi, p l. si qs in tantā, C. un̄ ui. q hēt locum ēt in
iurib. incorporalib. fm gl. & cōtter alios ibi puto posse rñderi,
q dispō d. l. si qs in tanta, procedat solū in non possidēte, q in-
uadendo rem suam spoliat possessorē, secus in possidente non
admittente ꝯ possessorem. Tex. est hic ad hoc notādus. Et rō
est, q talis non dr̄ inuadere. & ex hoc colligo intellm ad gl. in
d. l. si qs in tantā, quæ vult, q dispō illius legis hēat locū ēt i in-
uadente rē cōem. dēt n. intelligi altero socio tm̄ possidēte, als
secus. & sic illā gl. declarat Alex. cōs. 152. col. 5. & seq. vol. 1. & ¶
dicā in c. sæpe. j. tit. prox. ¶ Gl. in verbo, id venire, diuidit' i 12.
107 particulas. In prima recitatur ius ciuile. In scda ibi, † illa n. exē-
plificat rōnem huius tex. i iudicio spāli. In tertia ibi, nec est ꝯ, re-
mouet ꝯrium. In quarta ibi, sed rōa, exemplificat i iudicijs gnā
libus. In quinta ibi, nisi fiat, restringit exēplum. In sexta ibi, &
hæc uera, limitat rōnem. In septima ibi, iste idē facit. In octaua ibi,
sic ēt idē facit. In noua ibi, argm, ex hoc elicit ex pmissis no-
tabile. In decima ibi, argm, ꝯ, opponit ꝯ illud notabile. In vndeci
ma ibi, solo, soluit. In vltima ibi, si aliqn. ponit vnū dictū ꝯnū.
¶ In ea gl. in prima parte habes, q licet legislatori sufficiat dice
108 re, ita iure cauetur, vt hic, & in c. scriptū est, in 56. q. 3. † tn̄ Do-
cto. pōt allegare legem, ut facit gl. hic, in prima parte: als pos-
set dici, erubescimus, &c. l. illā, C. de collat. non n. authoritas
doct. est necessaria, licet sit pbabilis, fm gl. in l. j. C. de leg. Vbi
tn̄ iura sunt notissima, posset ēt scholaris dicere, ita iure cauet',
fm Card. in cle. sæpe, in prin. de uerb. sig. Itē sufficeret dicere,
ita iure cauet'. vbi tō naturalis adduceretur, quia quærere legē,
ubi naturaliter sentimus, nihil aliud est quam infirmitas intel-
lectus, fm Mod. in d. l. illam, allegantes ad hoc Philosophum.
¶ In scda parte ibi, illa n. habes, q in rei vēdicatione alicui' fun
di veniunt fructus, ēt q non sint expsse petiti. ꝯ hoc ob. tex. in
l. fundi, ff. de excep. Solo, ꝯrū est uerius, nisi fructus essent pen
dētes tpe libelli, fuissentq; lite pēdēte percepti, nā tūc offō iu-
dicis essent restituendi absque alia petitione, l. Aediles, §. item
sciendū, ff. de ædil. edi. Et in istis terminis pōt saluari gl. qd aūt
in alijs iudicijs, an ueniant fructus nō petiti ponit Bart. in l. ex
diuerso, §. vbi aūt, ff. de rei ven. & in l. 2. C. de pet. hær. Bal. i l. 1.
col. fi. C. de fruc. & lit. expen. Pan. in c. grauis, col. pe. j. tit. prox.
109 ¶ † Hēs insuper, q iudex pōt cōdemnare victū in expēsis non
petitis, idem tenet gl. in c. fi. ubi Abb. s. de rescr. Card. in l. 4. §.
hoc aūt, col. 4. & ibi Alex. ff. de dā. infe. Fel. in c. significauerūt,
col. 3. j. de excep. hinc dicit Bar. in l. nō ignorat. C. de fru. & lit.
110 expen. † q iudex nulla lista exhibita, & nulla pbōne facta, pōt
condemnare uictū in expēsis, sequtur Alex. ꝯs. 27. col. fi. vol. 2.
¶ In quarta parte hēs, q iudicium petitionis hēditatis dr̄ gnā-
le. tu dic melius, q est vle, put tenet glo. ibi ꝯria in c. 2. s. de li
bel. obla. & gl. in l. j. ff. de edē. & in l. quo tpe, ff. de peti. hæc. In
ea. parte hēs, q rōa huius text. procedit gnāliter tam in iudicijs
spālibus q̄ generalibus, vel vlibus. Pro intelligentia huius glo.
111 quæ obscure loquit', considera tres casus. † Primus casus, quan
do queritur, vtrum pposita actione reali, vel psonali, intelli-
gatur deductum oē ius suum cōpetens de pñti, i dest tpe motę
litis ad effectū, vt si actor succumbat possit iterū agere ex alia
causa. Ad idem non obst. exceptione rei iudicatæ, vt in isto ca
su, distingue, vt p Bar. in l. si mē, in princ. & in §. seq. & seq. ff. de
excep. rei iud. & p Pan. i c. 2. col. 4. & seq. s. de lib. obla. Et i istis
112 terminis loquit' gl. nr̄a in 1. 4. 5. & 6. partibus. ¶ † Scds casus est,
qñ quærit', an pposita actione reali, vel psonali, veniat ēt ius de
futuro, idē quod superuenit actori post litem cōtestatā. Et isto
casu facias rōnem negatiuam, q in iudicio non intelligit' dedu-
ctum ius de futuro, l. nō pōt, ff. de iud. Et isto casu loquitur glo.
in 9. parte. Fallit pluribus modis. Primo in his, quæ accessoriē
veniunt ad rem petitam, l. ædiles, §. itē sciendū, ff. de ædil. edic.
& ita procedat gl. in 2. parte. ¶ Scdū fallit, qñ ius pactuū super-
uenit actori post litē cōtestatam in personam rei. l. si nauterm, §.
possidere, ff. de rei ven. de quo opponit gl. in 6. parte. Ad idem
tex. in l. tigni. §. si quis, ff. ad exhiben. ¶ Tertio fallit, qñ ius sup-
ueniens post litem contestatā sub actione proposita sui natura
includebat', & in isto casu loquit' tex. i l. 4. & in l. si quo tēpore,
ff. de pet. hær. de quib. pariter opponit gl. in x. parte. Nam in il-
lis iuribus erat proposita petitio hæreditatis vlr, & sic sui nā
cōprehendebat ius de futuro. secus ergo si fuisset proposita pe
titio hæreditatis spāliter. qd nota ad limitationem illorum iu
rium, quæ sic declarat Pan. in d. c. 2. col. 8. ¶ Quartò fallit, quan
do ius supuenit actori ex causa de pterito, ut iudicio tn̄ dedu-
cta. l. si rem, §. ff. de pign. act. & ibi Bar. interēs ad qōnem, & per
Bal. in l. per diuersas, in 8. & 13. q. manda. Vltimò fallit in actio
ne reali gnāliter pposita, in qua venit ius superueniens actori
etiam ex noua causa, c. Abbate sanè, de re iud. lib. 6. quod pce-
dit de benignitate canonica: sed fm strictas iuris ciuilis regu-
las forte non pcederet, fm Bal. in l. 1. col. 1. C. de alie. iud. mu-
tā. cau. fa. Et iō ꝯrium visus est tenere Bart. in d. l. si rem, §. fin.
113 Quid aūt econtra, † an reus possit iustificare exceptiones suas
ex iure superuenīēte, dic, vt per Bar. in l. 1. col. 2. ff. de excep. &
d Alex. ... alios in c. 2. s. de or. cog. ¶ Tertius casus est, quādo in

libello est, expressa certa res & certa causa, & quæritur an actor
possit addere aliā, & ista est materia l. edita, C. de edē & in istis
114 habetis declaratam gl. ¶ Gl. in verbo, de ꝯsuetudine. † Aduer-
tite, quia in tex. nr̄o non pōt dici propriè ꝯsuetudo, quia p eā
acqritur ius vle, sed potius debet dici pscriptio, quia per eam
acquiritur ius ꝯ tertium tm̄, vt declarat. j. Pan. in pen. col. & in
e. cum dilectus. col. fi. & in e. fi. col. 1. s. de consue. Ex hoc bene
sequitur, q in casu huius c. requiritur scientia aduersarij, p ea,
quæ dixi s. in glos. in uerbo, vocem. quorum autem consensus
requiritur in inducenda consuetudine propriè declarat Abb.
in d. c. fin. Et an requiratur cōsensus superioris ēt tradit Ias. in l.
de quibus, col. 8. vers. 3. not. ff. de leg. ¶ In ead. glo. ibi, & neces-
115 se est, q sit præscripta. Not. glos. † q ex solo cursu legitimi tem
poris cōsuetudo dr̄ pscripta. Cōtrarium tenet gl. in d. l. de qui-
bus quæ requirit, q saltem semel fuerit obtētum in ꝯdictorio
iudicio, fm illam consuetudinē. Iste est longus articulus, & ex-
trauagans a materia nostra. cōis opi. est cum gl. nostra, fm Pan.
in d. c. fi. & d. Ias. in d. l. de quibus. ad ibi dicta me remitto. ¶ Gl.
in verbo, tertio. diuiditur in tres. In prima notat. In scda remo-
uet ꝯrium per viam fallētiæ. In tertia idem facit. Scda ibi, nisi.
Tertia ibi, licet teneatur. ¶ In ea. gl. in prima parte, vt dixi, non
bene colligit notabile, quia in tex. nostro non tractatur de con
116 suetudine, sed de præscriptione. ¶ † Quot aūt actus requirātur
in inducenda consuetudine propriè dicas, q tot requirunt' ar-
bitrio iudicis, quot sit verisile deuenisse i notitiam populi, fm
Bar. in d. l. de quibus, & iō vnicus actus hñs causam successiuā
sufficeret, c. cum de beneficio, de præb. in 6. ¶ In ea. glo. ibi, nisi
criminibus, melius dicas, q tex. in d. l. 3. & similia iura, non lo-
quuntur de ꝯsuetudine, prout est iuris, sed loquunt' de consue-
tudine, prout est facti dr̄ enim delinquere quo ad factum, qui
bis deliquit, d. l. 3. de ep. & c. aud. vbi Bar. & alij; qd ego intellige-
rem verum, si delictum fuit reiteratum ex proposito & delibe
rata mente: alias secus per id, qd decidunt Cyn. Bal. & Sal. in l.
2. C. de reb. cred. qui dicunt, q non potest dici consuetus blas-
phemare, qui qñque in ludo blasphemat per iracundiam, quā-
do perditur, sequtur Dec. ꝯs. 163. In causa matrimoniali, col. 9.
117 ¶ † Glo. in vers. tēporis diuiditur in duas, prout dupliciter op-
ponit. Prima opp. de l. si sit, ff. quemad. seru. amitt. non vr̄ bene
formari ꝯ tex. quia non sequit', tex. vult q ius eligendi præscri-
batur lītimo tpe, ergo non exigit duplicatum tempus, imò vbi
exigeretur duplicatū tempus, dicerem illud esse lītimum tem-
pus, & ꝯñr tex. ille concordaret, sed posito, q tex. velit, q suffi-
ciat tempus 40. ann. & non duplicetur, videamus qūo possit ꝯ-
nuū dissolui. Ex dictis Pan. hēmus quatuor solōnes. Prima fuit
gl. hic, q ꝯrium procedat de iure ciuili tm̄: ista solutio nō te-
net', quia non est facienda dr̄ia inter ius ciuile, & canonicū, nisi
expresso iure caueatur, c. 1. de noui ope. nunc. & fm Pan. in ca.
de quarta, j. de præscript. in materia præscriptionis, vnica tan-
tum reperitur dr̄ia inter ius ciuile, & canonicum: nam ius ca-
nonicum non admittit præscriptionem cum mala fide, c. fi. j.
de præscr. Ius autem ciuile sic, l. omnes, & l. fi. C. de præscri. 30.
vel 40. ann. Præterea sequeretur, si duplicaretur tēpus, de iure
ciuili, q in terris imperij saltem citius curreret præscriptio ꝯ
ecclesiam, quām ꝯ priuatum, qd non est dicendum, auc. cassa.
C. de sacros. eccl. Si tn̄ velimus sustinere hanc solōnem, posset
dici, q de iure ciuili in hñtibus causam discōtinuam sit dupli-
catum tēpus in odium malæfidei possessoris. secus aūt de iure
canonico pp bonam fidem possidentis: tamē non satisfacit qa
præscr. 30. ann. quæ de iure ciuili currit cum mala fide, sustin-
uenta in odiū negligentis rē suam, fm gl. in l. fi. C. de edic. diui
Adr. toll. & sic lex ciuilis non contemplatur malam fidē, sed
potius negligētiam dñi. Item rō, quare duplicet' tps, assignata
in d. l. si sit, quia quotidie vti non pōt seruitute, militat ēt ꝯ bo-
næfidei possessorem. Scda fuit solo, q ius eligendi dicat' hēre
cām quasi continuam aptitudine, quia electio fieri posset quo-
tidie, si quotidie vacaret ecclesia, sicut dr̄ de stillicidio in l. fora
men, ff. de seru. vrb. præd. mihi etiam non placet, q̄q̄ n. electio
fieri posset, quotidie tn̄ in vsu iuris eligendi requiritur factum
hois, ergo dr̄ hēre causam discontinuam, sicut seruitus itineris,
prout declarat Bar. in l. 2. C. de seruit. & aqua. Tertia solutio, q
dispositio d. l. si sit, procedat in seruitutibus realibus, non autē
in personalib. vel mixtis, reprobatur, & bñ per Pan. in d. cap. de
quarta, trib. rōnib. quas adde hic. Quarta solo, q. tēpus decem,
118 vel 20. annorum duplicetur. † Sed de iure canonico ꝯ ecclesiā
non præscribitur, nisi spatio 40. ann. c. illud, j. de præscrip. & sic
tempus fuit duplicatum a lege, meritò amplius non debet fie-
ri duplicatio duplicationis, sicut non admittitur retortio retor
tionis, fm Bar. in l. post legatum, in vlt. col. ff. de his quib. vt in-
dig. ista solo *communiter* approbatur, & eam confirmat Cæpol.
tit. de ser. vrba. præd. sub rub. quemad. ser. amit. mihi nō videtur
iuridica in præscribenda seruitute discontinua, vnde aduerte,
quia considerandi videntur duo casus, aut quæritur, an in præ-
scribēda seruitute discōtinua duplicetur tēpus, aut vero qrit',
an duplicetur in præscribenda libertate ab ipsa seruitute. Pri-
mo

mo casu ego non reperio duplicari tempus, nam tales seruitu-
tes sine titulo non pscribuntur, nisi spacio tāti temporis, cuius
initij memoria nō sit in 𝔠triū, sm gl. Bar. & oēs, in l. seruitutes,
magna, ff. de ser. per tex. in l. j. ff. de aq. plu. arc. quod spatiū tanti
119 tēporis clarum est non duplicari cum titu. vero habito. † A ter-
tio præscribitur spatio decennij inter pñtes, & xx. inter absen-
tes, l. si ego, §. 1. ff. de pub. cōfirmat Fel. in d. c. de quarta, in pen.
col. qd esset falsum si tempus duplicaretur. Secundo casu, quā-
do agitur de præscribenda libertate, tūc ēt non duplicatur tem
pus, nisi seruitus, cuius libertas pręscribitur, fuerit constituta p
interualla dierum. Rō assignatur, q a ille, in cuius præiudicium
præscribitur libertas, non pōt qñ vult, vti seruitute habēte in-
teruallā temporum. iste est ꝓprius sensus d. l. si sit, & l. fi. C. de
seru. & aqua. Istis stantib. patet clarissima solutio ad l. si sit, quia
loquit in seruitute discontinua, & ēt continua perdenda, text.
verò noster loquitur in seruitute acquirenda, in qua nō dupli-
catur tempus, vt s. dixi. est n. quodammodo seruitus, q canoni
ci teneant in electione secū admittere forinsecos, vt j. dicam.
Scdò opp. vna cum gl. de ca. 1. de pscr. in 6. vbi clarè legitur, q
non currit pscriptio sine tit. qñ ius cōe, siue iuris psumptio fa-
cit 𝔠 pscribentē: hic aūt ius cōe facit 𝔠 clericos, & tñ dr q si p-
uenissent ad legitimū tps, q pscripsissent, & sic sine tit. cum in
tex. non appareat, q clerici allegarent aliquem titulum. Huic
120 𝔠rio dantur decem solōnes relatæ per Abb. ¶ † Prima fuit solō
glo. limitans text. in d. c. 1. vt procedat in præscriptione rerum
corporalium. secus in præscriptione rerū incorporaliū, in qui-
bus patientia hr loco tituli, l. si ego, § 1. ff. de publ. Ista solō non
placet Doct. nec mihi. primò, quia rō d. c. 1. militat ēt in iuribus
incorporalibus. Secūdo, q a in 𝔠trium est tex. in c. si diligenti, j.
de præscri. & ibi gl. & 𝔠 trium tenuit gl. ibi approbata in d. ca. 1.
Tertiò, quia non debet plus operari titulus fictus 𝔠 ius, q titu-
lus verus, l. filiusfamilias, ff. si cer. pet. sed titulus habitus a cano-
nicis sine debita solennitate dr 𝔠 ius, c. constitutis. s. de elec. q
titulus 𝔠 ius, non prodest ad præscribendum, l. nūquam, 2. ff. de
vsuc. ergo non ēt proderit titulus fictus prout nūc ex patiētia.
Circa istud argumentum Pan. aduerte, q a non vr concludens.
non enim sequitur, Prælatus non pōt alienare iura ecclesię si-
ne solennitate, ergo non pōt pati, q præscribantur. licēt. n. præ
latus non possit præiudicare ecclesiæ faciendo, pōt tñ præiudi-
care negligendo, sm gl. in c. placuit. 16. q. 3. & Pan. in c. 1. j. de
dolo, & contu. Scdò aduerte inquantum Abb. vult, q capitulū
non possit concedere ius coeligēdi forinsecis sine debita solen
nitate. istud non vr probari in d. c. constitutis, s. de elect. allega-
to per ipsum, tenendo intellectum Host. aut Io. And. ibi, vel si
dicamus, q concessio non valuerit ibi, quia facta in trāslatione
& electione illius monachi in Abbatem, in quib. non admittit
conuentio, vt no. in c. ex parte, 1. s. de offic. dele. quicquid sit, an
ille tex. pbet vel ne, mihi placet opi. Pan. quam sic comprobo,
Concedere ius coeligendi non habenti, est imponere seruitu-
tem ca. vt non possit absque illo eligere, c. auditis, s. de elect. &
121 prohibitus † alienare, censet ēt seruitutem imponere, l. fi. C. de
rebus alie. non alie. l. de pupillo. §. Sextus, ff. de no. ope. & si op-
122 ponas de emphyteuta, † qui nō pōt alienare irrequisito dño di-
recto, l. fi. C. de iure emph. & tñ pōt seruitutem imponere, l. 3.
ff. de seru. cum gl. replicabo, q pōt in preiudiciū sui tñ, non au
tem in præiudiciū directi dñi, c. 1. §. quid ergo, in tit. de inuest.
de re. alie. fact. in vsib. feu. & sic canonici non poterunt in præ-
iudiciū ecclesiæ, & futurorū canonicorū ius colligendi cōcede
re sine debita solennitate. Ex istis sic enucleatis hēmus collige
re duas limitationes ad l. si quis diuturno, ff. de seru. vend. Pri-
ma, vt ꝓcedat, nisi ius cōe sit 𝔠 præscribentem, de qua dicetur
in vltima solōne d. Ant. Scda, nisi patiens sit talis persona, quæ
non hēat facultatē transferendi seruitutem & vsucapiendi cō-
ditionē. ¶ Scda sol. gl. eisdem rōnib. 𝔠futatur, quibus præcedēs.
Tertia & quarta solō, quæ fuerunt Ioā. And. nihil valent, quia
vna inducit iuriū correctionē, altera diuinat. Quinta sol. eiusdē
Io. And. q præscriptio iuris coeligendi non sit 𝔠 ius, c. obeunti-
bus, 6. dist. mihi placet, nec ob. tex. in 𝔠trium adductus per Pan.
in c. cum dilectus, vt s. de consuet. quia statutū, de quo ibi, non
dr 𝔠 ius ex eo solū, q monachi alterius monasterij hērēt simul
coeligere, sed ex eo quia electio erat fienda de gremio alterius
monasterij, 𝔠 tex. in c. obitū, & in c. nullus, 61. dist. vel dr 𝔠 ius,
quia erat cōditum ab epō sine capitulo, 𝔠 tex. in c. 1. j. de his, q
fiunt a præla. non. n. obstat, q sit 𝔠 ius alienare iura ecclesiæ si-
ne solennitate, qu a vetitum est p 𝔠ctum, vel per statutum, sec*
per solam patientiam, quia negligendo absque alia solennita-
123 te prælatus potest ecclesiæ pīudicare, vt s. dixi. ¶ Sexta † solō
eiusdem Ioan. And. q hic non debeat sumi argūm a 𝔠trio, q a re-
sultaret 𝔠rietas iurium si teneamus, q spatio 40. ann. non pre-
scribatur sine titulo, satis potest tolerari: pro qua solōne est gl.
in c. cupientes, §. quod si per xx. in ver. petere, de elec. in 6. & in
l. conuenticula, C. de epis. & cler. quas gl. extendit Soc. procede-
re ēt in 𝔠ctibus, in quibus ēt non est licitum arguere a 𝔠trario
s. nisi cōtra ius, ita Soc. cōs. 9. in 1. parte. ¶ Septima solutio Pan.
q iste tex. intelligat de legitimo tpe, cuius initij memoria nō
sit in 𝔠trium: & si cōcordet, de plano ꝓcedit, si teneamus, q dis-
positio d. c. 1. nō sit dispō noui iuris, aliàs solō nō procedit. sic
ista solō psupponit, q ius coeligendi non præscribatur sine ti-
tulo 40. ann. quod vr 𝔠 magis cōem. ¶ Octaua solutio Host. q
iste tex. loquatur in cōsuetudine, ille verò in præscriptione, re-
probat per Abbatē, quia hic agebatur de acquirendo iure cer-
tis personis, & non cuilibet de populo, ergo iste text. loquit in
pscriptione. tu considera, q in casu huius c. acquirebat ius om-
nibus clericis ciuitatis Sutrinæ, sm Abb. supra, in notabilibus,
ergo cuilibet de clero, & cōsequenter erit cōsuetudo, & non
præscriptio. Et si diceres, cōsuetudo requirit, q ius acquiratur
in publicum, & trahatur ex publico, malè diceres: quia non re-
fert, vtrum trahatur ex priuato, vel publico, dummodò acqui-
ratur in publicum, l. venditor, §. si constat. ff. commu. præd. de-
124 clarat Abb. in d. c. fin. col. pen. s. de consuet. No. † tamē ex istis
dictis duas differentias inter præscriptionem & consuetudinē.
Prima est, per præscriptionem acquiritur ius particularib. per-
sonis tantum, per consuetudinem verò cuilibet de populo, se-
quitur idem Abb. in d. c. fi. & in c. cum dilectus. col. fi. eo. ti. Ge-
125 mi. cons. 123. incip. Pro clariori declaratione. ¶ † Secunda diffe-
rentia in inducenda præscriptione 𝔠 ius requirit titulus, secus
in inducenda consuetudine, quia sufficit solus vsus. hoc etiā vo-
luit gl. in c. super quibusdam, §. præterea, j. de verb. sig. Io. An.
& Archid. in c. 1. de rescr. in 6. d. Ias. in l. de quibus, col. 12. ff. de
legib. Old. consil. 284. In quodam monasterio. Fel. in ca. si dili-
genti, ver. 3. rescript. j. de præscrip. Gemi. in d. cons. 123. Calde.
cons. vlt. in tit. de consuet. Alexan. cōsil. 6. vol. 1. & 124. in quar
ta parte. ¶ Tertia differentia, consuetudo extēditur ad similia,
præscriptio vero non, secundum Innoc. & d. Ant. in d. ca. dile-
cto, j. de præbē. Fel. in c. auditis, ver. quinta declaratio, j. de pre
scrip. Quasdam alias differentias ponit Host. in tit. de consuet.
§. fi. in Summa, quas non refero, quia eas reprobat Imo. in ca. fi.
col. 6. & sequ. j. de consuet. ¶ Nona solutio Pan. q tex. in cap. 1.
procedit, quando præscriptio fundatur in sola negligentia, iste
verò procedat quando fundatur in actu positiuo: reprobatur p
Car. refert Abb. in contrario cap. ad decimas. ¶ Decima solu-
tio Car. quòd tex. in d. cap. ad decimas, procedunt in casibus in
quibus præscriptio fundatur in patientia eorum, qui non pos-
sunt aliquo modo rem alij cōmunicare, vt ius decimandi, iste
verò tex. loquūtur in præscriptione fundata in patiētia canoni
corum, qui poterāt ius coeligēdi, alij cōmunicare. hanc sequit
Panor. per tex. in d. cap. cōstitutis. Tu verò cōsidera, q licet ca
nonici nō possent 𝔠cedere ius coeligendi in perpetuum, tamē
possūt cōcedere tempore imminētis electionis, c. scriptum, su-
pra de elect. & isto respectu eorum patiētia haberi potest loco
tituli: sed ius decimādi nō potest prælatus alicui expresse con-
cedere sine debita solēnitate, & propterea etiam patiētia non
habetur pro titulo, facit l. si quis diuturno, ff. si seru. vēd. vbi pa-
tientia domini hr loco tituli, quia ipse dominus posset expres-
sè seruitutem cōstituere in fundo suo. Vndecima, & vltima so-
lu. d. Ant. q tex. in d. cap. 1. loquitur in præscriptione rei magni
præiudicij, vt de præscriptione proprietatis, iste verò tex. loqui
tur in præscriptione modici præiudicij, videlicet iuris coeligē-
di, sic etiam loquitur d. l. si quis diuturno, scilicet in pręscriptio
ne seruitutis, quæ est modici præiudicij. reijcitur pariter per
Abb. q a est 𝔠 gnalitatē d. c. 1. sed istud parum vrget. Scdò, quia
exigitur titulus ad exclusionem malæfidei, quę ratio militat ēt
si agatur de modico pīudicio, & istud bene stringit. sed tu ad-
uerte, q in re modica militat præsumptio donationis. l. si filij,
C. de dona. int. vir. & vx. quæ præsumptio excludit psumptio-
nem malæfidei. prælatus. n. pōt res minimas alienare sine solē-
nitate, c. terrulas. 12. q. 2. & ēt donare, c. cæterū, j. de don. & istā
solutionem sequitur Imo. hic. & in d. c. si diligenti. vbi ēt Felv.
col. 5. sequitur Rom. in l. sequit, §. si viam, ff. de vsuc. & Pe. de An-
char. in reg. sine possessione, de reg. iu. in 6. inferentes ex hoc, q
si ageretur de præscriptione totius iuris eligēdi ad exclusionē
capituli, tunc requireretur titulus. similiter si ageretur de præ-
126 scriptione † vsusfructus, vel alterius seruitutis magni pīudicij,
nō procederet l. si quis diuturno, quod est bñ notadum. Ex s.
scriptis hētis tres limitationes ad dictū c. 1. de præscr. in 6. Ad-
de Fel. in d. c. si diligenti, habetis etiam vnā declarationem, &
duas limitationes ad d. l. si quis diuturno. habetis insuper, quod
ius coeligendi præscribitur spatio 40. anno. sine titulo, sed ius
eligendi in totum excluso capitulo non procedit sine titulo, ni
si interuenniat tantum tempus, cuius initij memoria non sit in
𝔠trium, & ita reiecta opinione Pan. concludunt Mod. Taurinē-
ses in tract. de pręscrip. in 5. parte principali, ver. 8. quæro, quan
127 to tempore. ¶ † Gl. pen. opp. & non soluit. pro solutione opor-
tet declarare, quę dicantur in bonis nostris, quæ ex bonis, & q
extra bona. In bonis nostris dicūtur ea, in quibus hēmus actio-
nem ad recuperandū, & exceptionem ad retinēdum. item in
nobis, ff. de acq. rer. do. l. bonorum, §. in bonis, ff. de ver. sig. quē
tex. reputat notabilem Roman. in notabilibus post singularia,
nec &c.

not. b. a 10. incip. Obligo tibi omnia bona mea, ad hoc q. in ge-
nerali obligatione bonorum veniant bona, bona fide possessa,
128 & iste respectu seruitus potest dici in bonis nostris. ¶ † Ex bonis
verò dicuntur, quæ sunt in dominio alterius, sub periculo tamē
nostro ratione detentionis, vel alicuius iuris, qd̄ habem⁹ in eis,
§. sanè. Instit. vi bono. rapt. Et isto respectu fundus seruiens pōt
129 dici ex bonis nostris. † Extra bona dicuntur, quæ non sunt in cō
mercio nostro, vt res sacræ, & similes, vel quæ sunt penitus alie-
ne. & isto respectu seruitus non dr̄ extra bona, maximè cum sit
æstimabilis. Ad tex. i d. l. j. ff. de vsufr. leg qui dicit, q. seruitus nō
est in bonis, nec extra, Respondet, q. loquitur diuerso respectu,
& ea ratione, q. a seruitus est accessio fundi dominantis. vnde si-
cut accessio rei ad rem facit accessam · em dici amplius non es-
se, l. rerum mixtura, ff. de vsucapio. ita seruitus accessa fundo do
minanti dr̄ non esse in bonis nostris, sed ipse fundus dominans
tantum, s̄m gl. & Bar. in d. l. j. & istud est, quod voluit Abb. hic,
dum dicit, q. seruitus non est pars bonorum, quia separari non
130 potest a fundo dominante, §. ideo autem, Inst. de seru. ¶ † Circa
primam quæstionem colligo conclusionem, q. electus, vel præ-
sentatus a bonæ fidei possessore, est præferendus electo, vel præ-
sentato a vero proprietario. Ista conclusio est *communis*, quā ap-
probant Doct. hic, & in c. Cumana, de elect. s̄. Pan. cons. 54. in j.
uol. & in c. consultationibus, J. de iurepatro. & Rot. tit. de pben.
deci. 5. in antiquis. Ista conclusio procedit de plano, si ante con-
firmationem, uel electionem non constet in iudicio de iure ue-
ri patroni seu proprietarij, sed dubium est an procedat, si consta
ret etiam de iure proprietarij. Pan. hic sentit, imò expressè vult,
idem dicendum, dum pro parte contraria arguit, q. non debet
confirmator attendere possessionem alterius. vbi constat de p-
prietate, arg. l. bona fides, ff. deposi. 5rium tenet idem Pan. in d.
c. consultationibus, per tex. in c. cum dilectus, J. eo, sequitur De-
ci. consil. 149. In causa iurispatronatus, col. 3. ista opi. vr̄ æquior.
Præceptor meus in tract. de iurepatron. in verbo, competēs ali-
cui, in 19. q. perpēdit de ista 5trietate, & dicit se dubitare. Ego cō
sideraui posse concordiam sedari, vt dicamus, aut constat de iu-
re proprietarij, & non constat de iure possessoris, & tunc proce-
dat opi. Pan. hic, qui debet intelligi, quando non erat lis conte-
stata super iure proprietatis eligendi, licèt constaret de proprie
tate canonicorum propter iuris dispositionem. Aut constaret
de iure proprietatis taliter, q. etiam liquet de non iure possesso-
ris, & isto casu procedat opin. Pan. in d. c. consultationibus. Et in
istis terminis loquitur tex. in d. c. cū dilectus. & ratio distinctio-
nis est, quia antequàm sit cognitum de non iure possessoris, de-
bet possessor tueri in sua possessione, c. licèt causam, J. de proba.
sed postquam ius est deductum in iudicio, satis possessor consti-
tuitur in mala fide, si fidē nō faciat de meliori iure: & istud sen-
131 tit Rota in tit. de iurepa. decisione 141. in nouis. ¶ † Ex secunda
quæstione collige, q. electio facta a proprietario alio existente
in possessione, etiam cum mala fide, est cassanda, quia non licet
proprietario spoliare possessorem malæfidei propria auctorita-
te possessione, c. literis, J. ti tu. j. si quis in tantam, C. vnde vi. quæ
conclusio venit declaranda eo modo, quo præcedens. ¶ Ex ter-
tia quæstione collige, q. electio facta a proprietario vacante pos-
sessione iuris eligendi valet, & est confirmanda. pro ista conclu-
sio. adde tex. in d. c. consultationibus quem ad hoc ibi not. Abb.
in 3. notab. ¶ Secundò adde gl. & Bar. in l. fi. C. unde ui. In 5rium
tamen obst. tex. & quod ibi dicit Bart. in l. j. C. quorum lega. po-
test responderi, q. ibi ex toto non vacabat, q. a hæreditas iacens
retinet possessionem loco defuncti seu hæredis, l. hæreditas, C.
de posi. uel ideo est, quia legatarius propter detractionem falci-
132 diæ non ex toto certus dr̄ de proprietate, ex qua q. † elicitur, q.
admittitur libellus hoc modo conceptus, peto electionem cas-
sari, quia ad me spectat ius eligēdi de iure communi. Nec obst.
q. ad proprietarium non spectat ius eligendi, quia verbum, spe-
ctare, & verbum, retinere, etiam conuenit possessori, & sic tran-
seunt *communiter* scribentes Adde Pan. post d. Ant. in c. j. J. de se-
questra. pos. & fruct. colum. 3. vbi determinat, q. delegatus per
ista uerba cognoscat de causa talis rei, quam Titius asserit ad se
spectare, possit cognoscere tam de petitorio, quam possessorio.
Sequitur Rota in isto tit. in nouis, deci. 396. inci. Committatur.
& in c. inter dilectos, per illum tex. col. 2. J. de fide inst. vbi limi-
tat post Bar. Est enim uerbum, spectare, vel pertinere, latissimū,
l. uerbum pertinere, ff. de uerbo. sig. c. cum ad sedem, J. tit. prox.
adeo q. etiam importat ius pignoris secundum Practicam Papi.
in forma libelli, in actione reali, in verbo, spectare, imò etiam im
portat ius luendi, secundum Aret. in consil. 6. in 2. dubio. Soc. in
consi. 8. col. j. & ideo qui libellat isto modo, q. a ad se spectat, pote
rit in prosecutione causæ deducere omne ius suum melius sibi
competens, vt dixi in glo. in verbo, id uenire. ¶ Circa ultimam
133 † quæstionem habetis conclusionem, q. præscripto iure postu-
landi, intelligitur præscriptum ius eligendi, s̄m Pan. post Goffr.
per tex. in c. cum in tua, J. de deci. & per alia, de quibus hic per
eum. quibus non obstantib. 5rium credo uerius, quia præscrip-
tio tanquam odiosa, & iniquissimum remedium, non est exten-
denda, c. auditis, vbi latissimè Fel. J. de præscrip. ponit Bart. in l.
j. §. si quis, ff. de iti. actuq; priua. vbi 5cludit, q. pscriptio iure exi-
gendi pedagium pro uino, non intelligitur præscriptum ius ve-
ctigalis pro frumento, nec e5, quia tantum præscriptum quan-
tum possessum. sequitur Ioa. Berta. in tract. de gabel. in 7. colum.
primæ partis. facit, quod dicit Pan. in c. cum olim, col. pe. per il-
lum tex. j. de præscrip. & quod dicit Gem. in c. nemo, de elect. i
6. & quod idem consuluit in consil. 45. col 3. quod incipit, Con-
suetudo taliter. ubi is, qui præscripsit, q. episcopus ad eius preces
conferat beneficia, non intelligitur præscripsisse, quod in aucto-
rizanda permutatione requiratur eius consensus, prout requiri-
tur in alijs patronis, de quo per Felv. in c. cum accessissent, col. 6.
s̄. de const. & ita tenendo non obstāt iura Pan. Primò non obst.
tex. in d. c. cum in tua, quia ibi præscriptio non extenditur de re
ad rem, seu de actu ad actum, considerato iure decimandi præ-
scripto in illo fundo, ita respondet Ant. de But. in c. fi. in pe. chat.
J. eo. Nec etiam obst. tex. in c. j. de relig. do. & in l. is qui, ff. quem
admod. ser. amit. quia ibi agitur de conseruando iure in genere
per unum actum in specie continuatum. In casu autem nostro
agitur de acquirendo iure in genere per unum actum in specie,
unde non bene arguitur de casu ad casum, quia facilius conser-
uatur ius, quàm de nouo acquiratur, c. ad apostolicā, J. de argu.
Item in conseruando iure suo non ita præiudicatur tertio, sicut
in acquirendo, igitur &c. minus facit tex. in c. post translationē,
de renun. quia loquitur de alia electione, per quam nullum ius
acquiritur postulato, nos loquimur in electione per quam acqui
ritur ius electo, vt declarat glo. fi. in cap. j. in vers. uera postulatio,
de postu. prel. lib. 6. Et ex his cum laude Dei, & beao Ioannis, cu
ius festum heri celebrauimus, remaneat vtiliter, vt puto, expedi
ta hæc Decretalis.

SVMMARIVM.

1 *Spoliato possessione rerum immobilium de iure ciuili dantur sex remedia pro recuperanda possessione.*
2 *Commodum est possidere.*
3 *Appellare de iure ciuili an liceat à sententia in possessorio lata.*
4 *Dominium, & proprietas differunt.*
5 *Dominium difficilimè probatur.*
6 *Dispositio iuris canonici in concernentibus periculum animæ, præfertur dispositioni iuris ciuilis, etiam si de peccato ueniali agatur.*
7 *Ius rigorosum dicitur, quando non succurrit cum possit.*
8 *Interdictum unde ui, utrum competat contra singularem successorem.*
9 *Iudicis officium, an competat aduersus singularem successorem scienter succedentem in rem uitio uiolentiæ affectam.*
10 *Spoliato an sit utilius intentare remedium can. sæpe, an remedium can. reintegranda.*
11 *Spoliatio, quæ fit lite, vel appellatione pendente, odiosior est quàm ea, quæ fit ante.*
12 *Agenti condictione c. sæpe, an obstet exceptio proprietatis, siue exceptio, dolo facis.*
13 *Officium iudicis an competat contra tertium possessorem, ad quem violenter peruenit res violenta.*
14 *Officium iudicis an competat ei, qui cecidit a possessione culpa, vel negligentia propria, aut alia iusta causa.*
15 *Officium iudicis non competit cadenti a possessione ex iusta causa, fallit tamen in personis, quibus de iure competit beneficium restitutionis in integrum. nu. 16.*
17 *Officium iudicis aut aliud remedium pro recuperanda tenuta, an competat commodatario, inquilino, & similibus, qui non possident, sed detinent.*
18 *Actio ex locato ad interesse competit colono contra dominum spoliantem seu deiicientem.*
19 *Remedium can. reintegranda, an detur contra singularem successorem.*
20 *Remedium nouum possessorium distinctum ab alijs antea introductis, an inducatur per can. reintegranda.*
21 *Remedium can. integranda, pro quibus rebus detur.*
Et an pro rebus incorporalibus. nu. 22.
Et an competat possessori malæfidei. nu. 23.
24 *Remedium can. reintegranda, an competat colono, inquilino, & similibus.*
Et an cessionario. nu. 25.
26 *Successori singulari, in quem spoliatus alienauit rem sine cessione iurium, an istud remedium competat.*
27 *Remedium can. reintegranda, an competat ei, qui ex iusta causa cecidit a possessione.*
Et an competat contra singularem successorem, nu. 28.
29 *Actio de dolo, an detur contra singularem successorem habentem notitiam spolij tempore successionis.*
30 *Remedium nouum possessorium, an inducatur per l. si coloni, C. de agri. & cen. lib. 11.*
31 *Remedium d. l. si coloni, pro quibus rebus competat.*
32 *Remedium dictæ legis, an competat contra singularem successorem habentem notitiam violentiæ, furti, vel rapinæ.*
Et an competat contra bonæfidei successorem. nu. 33.
Et an competat malæfidei possessori, no. 34.
Et an depositario, nu. 35.

Remedium

36 *Remedium, quod metus causa, an competat in singularem successorem.*
37 *Agenti actione quod metus causa, contra eum, qui non intulit metū, obstat exceptio proprietatis.*
38 *Actio, quæ datur contra singularem successorem habentē notitiam violentiæ, quæ sit.*
39 *Actio in factum nascitur ex remedijs prætorijs.*
40 *Condictio ex can. c. sæpe, an detur contra successorem ignorātem spolium. Et an detur cōtra successorē, qui ex post facto incepit habere violentiæ scientiam, nu. 41.*
42 *Condictio ex can. c. sæpe, an detur contra eum, qui scit rem esse alienam, et tamen ignorat violentiam.*
43 *Successor tertius, an præsumatur habere scientiam violentiæ.*
44 *Vicinus præsumitur scire facta vicini.*
45 *Condictio ex can. c. sæpe, an detur contra eum, qui recepit rem vitiosā vacantem, & an detur contra quemcunque successorem, an contra eū tantum, qui immediate habuit causam a spoliatore. nu. 46.*
47 *Condictio huius canonis, an detur spoliatori contra eum, qui sciēter recepit rē a secundo spoliatore. Et an detur malæfidei possessori nō violēto. nu. 48. Et an etiam bonæfidei possessori cōtra bonæfidei possessorem. n. 49.*
50 *Agenti remedio huius canonis, an obstet exceptio proprietatis.*
51 *Inuadens rem propriam perdit ius suum.*
52 *Conuentus cōdictione ex can. c. sæpe, an eximatur de iudicio nominādo dominum, vel primum possessorem in iudicio.*
53 *Condictio ex can. c. sæpe, an competat raptori contra eum, qui occupauit rē raptam vacantem.*
54 *Possessori primo seu domino, an subueniatur aliquo remedio possessorio cōtra occupantem rem vacantem.*
55 *Remediū l. cum quærebatur, C. vn̄ vi, an competat etiam pro rebus mobilibus. Et an competat pro recuperāda possessione naturali ei, qui retinuit ciuilē oīo. Et an competat prælato pro rebus ecclesiæ occupatis vacante ecclesia. Et vtrū habeat locū in re hereditaria occupata, nu. 56. 57. 58.*
59 *Condictio ex l. cum quærebatur, C. vnde vi, an detur ei, per cuius incuriam, seu errorem possessio vacat.*
60 *Remedium l. cum quærebatur, C. vnde vi, an cōpetat prędoni. An cōpetat singulari successori. n. 61. Et an reuersa ab hostibus ꝓ recuperāda possessione occupata tempore captiuitatis. n. 62. Et an detur cōtra tertiū possessorem, n. 63. An etiam detur contra eum, qui occupauit rem vacatē credēs esse suam, putà quia erat fama publica, quòd illa res erat maiorū suorum. nu. 65.*
64 *Possessor primus & occupator primus, si cōcurrant contra secūdum occupatorem rei vacantis, vter præferatur.*
65 *Condictio ex l. cum quærebatur, C. vnde vi, præscribitur spatio 30. annorū. Et an illa præscriptio procedat de iure canonico. nu. 67.*
68 *Remedium l. si quis in tantam, C. vnde vi, pro quibus rebus detur.*
69 *Possessionem beneficij vacuā apprehendēs propria auctoritate siue executorialibus, siue ante fulminatū processum, an perdat ius suū. Et an istud habeat locū in eo, qui accepit equum solui negam in præfecatis. n. 70. Et an procedat in rebus, quas spoliatus incontinenti recuperauit. nu. 71.*
72 *Inuasor ꝑ auctoritate, ductus, si antequàm cōueniatur fecerit restitutionē rei spoliatæ, an euitabit pœnam l. si quis in tantam.*
73 *Spoliatus, si ex interuallo spoliauerit spoliatorem, an perdat condictionem l. si quis in tantam.*
74 *Affectans priuari an incidat in pœnā l. cum quærebatur. C. vn̄ vi, in præiudicium legitime filiorum.*
75 *Intrudens se, vel violenter occupans beneficium, priuatur a lege ipso iure.*
76 *Condictio l. si quis in tanta, C. vnde vi, an procedat in peculio aduentitio, quod filiusfamilias inuasit. Et an detur cōmendatario, & similib. n. 77. An clandestino possessori ciuili apud aliū remanente, n. 78. An competat ciuiliter possideati, quē vniuersum non admittit clādestinus possessor. nu. 79. An etiam furi contra dominum, nu. 80.*
81 *Condictio d. l. an competat filio contra patrē, & liberto contra patronū. et an detur priuigno cōtra nouercā et vitricum. n. 82. An et competat patri contra filium, & patrono contra libertum. n. 83.*
84 *Condictio d. l. si quis in tantam, C. vn̄ vi, an competat creditori ꝓ pignore sibi violenter ablato per debitorē. Et econtrario, an cōpetat debitori contra creditorem, qui violēter expulit eum de possessione. Et an cōpetat debitori cōtra creditorem, qui inuasit possessionē prætextu licētię de intrādo propria auctoritate sibi a iudice, vel a principe concessa 85. & 86.*
87 *Ingrediens ꝑ vim auctoritate licentiæ, concessæ, & quando excusetur a pœna. Et an hoc competat contra mulierē. nu. 88 & 89. Et an mulier excusetur a pœna prætextu ignorantiæ. nu. 90.*
91 *Conditio mulierum & masculorum in damnis euitandis purificata est.*
92 *Error iuris naturalis non excusat mulierem a pœna.*
93 *Condictio l. si quis in tantam, C. vnde vi, an competat cōtra fideicommissariū qui de facto occupauit res legatas, vel fideicommissa subiectas.*
94 *Filius occupās vnam rē hereditariā pro sua legitima, an priuetur iure suo.*
95 *Ecclesia propter violentiam prælati non incidit in pœnas.*
96 *Condictio d. l. si quis in tātā, C. vnde vi, an detur contra sociū, qui per vim occupauit rem communem. Et an detur contra heredē institutū sub cōditione, qui ꝓpria auctoritate ante euentum cōditionis occupauit bona hereditaria. nu. 97.*
98 *Verba futuri temporis non sunt latæ sententiæ, sed ferendæ. nu. 99.*
100 *Violentia in beneficialibus est odiosior quàm in temporalibus.*
101 *Beneficiū violenti occupatoris an possit ante sententiā declaratoriam alteri conferri.*
102 *Appellari an possit a sententia lata super condictione. l. si quis in tantam, C. vnde vi.*

¶ Sequitur solenne c. Sæpe, de rest. spoliat. extra repetitum per eximium Dominum de Ripa, die 26. Iunij 1519.

1 SÆpe. ¶ † Diuiditur, & summat istud c. sæpe, vt inquit Abb. pro faciliori intelligentia præmitto quatuor. Primo, q. possumus perdere possessionem pp violentiam & sine violentia, & quot sint gña violentiarum, quib. perdatur possessio, traditur per glos. in l. j. quod met. cau. Secundo præmitto, q. de iure ciuili spoliatus possessione rerum immobilium sunt prodita sex remedia pro recuperāda possessione, q̄ enumerat Spe. isto tit. §. j. vers. sed ut in hac materia. Tertiò præmitto, q. de iure ciuili ad recuperandam possessionem rei mobilis non est proditum aliquod interdictum possessorium, sm glo. in l. rem quæ nobis, ff. de acq. pos. licèt sint inuenta plura alia remedia, de quib. ibi per Bart. & Alex. Quartò, præmitto, q. de iure canonico fuerunt introducta duo remedia possessoria, videlicet remedium huius canonis, & remedium canonis reintegranda, 3. q. j. super quibus duob. uersabitur farrago huius libelli, in quo discutiemus, quod de nouo afferant ista remedia. Pro quibus rebus dētur. Quibus personis, & ꝯ quas. Quis sit modus libellandi & procedendi in eis, & alia
2 plura ad materiam pertinentia. ¶ † In tex. ibi, commodo possessionis amissio. No. q. commodum est possidere, §. retinendæ, In sti. de interdi. vbi duo commoda recitantur. primū, quia actore non probante, is qui possidet, obtinebit: facit enim possessio aduersarium actorem, l. j. C. de alie. iud. mu. cau. fac. quā al legat ad hoc Bal. in l. fi. in 6. q. C. de edicto diui Adr. tollen. hoc ēt probat iste tex. Secundum, quia in pari causa pro possessore semper est iudicandum, reg. cum sunt partium iura. de regu. iu. lib. 6. bonus tex. in c. cum ad sedem, de ręb. lib. 6. facit decisio Bar. in l. j. §. nō autem, ff. de bon. poss. sm tabu. & qđ decidit Fel. post Bal. in c. capitulum, in 5. col. j. de rescrip. ¶ Tertium commodum corollarium est, quia possessio transfert onus probandi in aduersarium ut hic, & l. circa, ff. de proba. & l. uis eius, C. eo. tit. & in l. liberis, §. fi. de libera. causa. de quo per Bar. in l. j. in 3. oppo. & duab. seq. j. partis, ff. de no. ope. nunc. ¶ Quartum cōmodum est, quia si duo habentes cām ab eodem simul contendant, ille præfertur qui prius habuit possessionem, dato q. alter sit prior in titulo, l. quoties, C. de rei vend. l. siue aūt, §. si duob. ff. de public. qđ tñ nō procedit in beneficialibus, c. capitulū, §. de resc. nec in matrimonio. c. si. j. de sponsa. & de isto commodo plenè tradunt Moder. in l. quoties, & Pan. in c. ꝯtinebatur, j. de his, quæ fiunt a præla. Quintum commodum est, quia ex possessione præsumit' dñium, si de eo incidenter agatur, sm Bar. in l. pen. ff. de cond. insti. Pan. post d. Ant. in c. cum ad sedem, §. eo. ¶ Sextum, est quia pręsumitur ꝑ possessore, q. acquisierit rem ante adeptam prælaturam, & sic de bonis suis & non ecclesiæ, sm gl. in c. j. 12. q. 2. Pano. in c. cum esses, in 3. char. de test. Rom. cons. 159. per totū. Are. in l. qui iure familiaritatis, ff. de acq. posses. ¶ Septimum est, quia possessio rerum immobilium tollit suspicionem fugæ, & releuat ab onere satisdādi de iudicio sisti. l. sciendum, & ibi late Mod. ff. qui satisd. cog. ¶ Octauum commodū, quia ex diutina possessione beneficij præsumitur quis legitime institutus, sm Inno. Pan. & alios in c. illud, j. de præsum. & hodie facta est regula de triēnali possessore. ¶ Nonum est, quia is p̄fert' in iure offerēdi. qui pignus possidet, l. Paulus, §. qui pignoris, ff. quib. mod. pig. vel hypothe. sol. & in l. j. C. eo. ¶ Decimum est, possessio producit actum acquisitionis fructuū, vt no. in l. 3. §. ex ꝯrio, ff. de acq. pos. sm tñ distinctionem Bar. in l. ex diuerso, ff. de rei ven. & Pan. in c. grauis. §. e. ¶ Vndecimum, possessor causat acquisitionem dñij mediante usucapione, uel præscriptione, l. qui fundū, in prin. ff. pro empto. gl. in auct. nisi triennale. C. de bo. mater. plenè per scribentes in regula, sine possessione, de reg. iu. in 6 Fel. in c. j. j. de p̄sc. ¶ Duodecimum & vlt. ꝑ nunc, ex possessione diuturna diuisim obseruata præsumitur diuisio facta inter fratres, sm glo. in l. si maior, C. commu. diui. quæ gl. *communiter* approbatur, sm Dec. cōs. 79. co. fi. & Soc. cons. 144. col. fi. vol. 2. & ex possessione diuisim obseruata præsumitur ratificata diuisio nomine absentis, sm Soc.
3 cōs. 159. Visis processu & sententijs, col. 2. eo. vol. ¶ † Ex præmissis redditur dubitabilis una cōis conclō, q̄ habet, q. de iure ciuili a sñia lata in possessorio non appellatur. l. j. C. si de momē. pos. fuerit appellatum, & sm quā consuluit Dec. cons. 28. per totum. quæ conclusio fundatur ista rōne, quia iudicium possessorium est medici præiudicij, ista rō tollitur per prędicta. fundatur etiā, quia sñia in possessorio est interlocutoria, a qua de iure ciuili nō appellatur, l. ante sñiam. C. quo. appel. nō recip. Ista etiam rō cōfunditur: posito enim q. esset interlocutoria, quod non conceditur, tamen pp difficultatem probandi dominium, est apta parere præiudicium irreparabile per diffinitiuam in petitorio, & ideo deberet etiam posse appellari de iure ciuili, vt dr̄ in d. l. ante sñię & ideo fortè uerior est ista op. ꝯ cōem, quam uerecūdè

cit Pan. per istum tex. in cons. 55. inc. In causa, quę ad p̃ns, col. j.
vol. 2. & Ang. in cons. 107. Iacobellus & Lucas. & ita etiã tenuit
Bar. in l. 2. ff. de appel. recip. ad tex. in d. l. j. respondet, ꝙ sñia hẽt
effectum, quia nõ differtur executio appellationis, tamen reci-
pitur: verum tamen, ꝙ manifestus spoliator non appellat etiã
de iure canonico, c. Romana, §. prętereà, j. de appel. prout con-
suluit Roma. cons. 324. inci. In proposita consultatione. cõfun-
ditur etiã id, qđ dicit Bar. in l. admonendi, col. pen. ff. de iureiu.
qđ in causa possessorij rei ẽt maximi valoris sit locus iuramen-
to in supplementum, quia cã possessionis est vilis, & modici p̃-
4 iudicij. ista ratio nõ uidetur uera per istũ tex. & prędicta. ¶ † In
tex. ibi, iuris, exponi dẽt ſm Doct. i. dominij, & sic habes, ꝙ do-
miniũ & ꝓprietas differũt, de hoc dic, vt dixi s. in rub. de cau.
pos. & proprie. ¶ In tex. ibi, effectũ, vera litera ſm Inno. esse dẽt
effectu in ablatiuo, sed tunc esset falsa latinitas, nisi in tex. esset
uerbum, ius proprietatis, & non iuris, ſm communem literam
stat in accusatiuo, & tunc exponas effectum. i. vsum, quia ex ad
missione possessionis non perditur dominiũ, ut in c. cum eccle
sias. s. de caus. pos. & proprie. & in l. naturaliter, §. nihil cõe, ff.
de acq. pos. sed bene perditur vsus, qui est vnus effectus dñij, &
ex hoc no. Pan. ꝙ ipsa possessio est effectus dominij, & eius cõ-
modum. sed tu considera, ꝙ tex. ↄ̃trium præsupponit, dũ uult,
ꝙ amisso cõmodo possessionis aliquando admittantur effectus
iuris, ergo aliud est commodum possessionis, aliud effectus do-
minij, licẽt ex amissione unius aliquando sequatur amissio alte
5 rius. ¶ † In tex. ibi, ꝓp difficultatem probationum, no. ꝙ dñium
difficillimè probatur, ideo vtilissimum fuit cõsilium Iurisconſ.
6 traditum in l. is qui, ff. de rei uend. ¶ † In tex. ibi, nõ obstante. ha
bes, ꝙ dispositio iuris canonici in concernentibus periculũ aię
præfertur dispositioni iuris ciuilis, & in hoc procedit vulgata
regula, ꝙ leges non dedignant sacros canones imitari, de qua
in c. clerici, s. de iud. qđ ꝓcedit ẽt si agatur de peccato veniali,
ſm Pan. in c. fi. col. j. j. de præscr. lex. n. nutritiua peccati, non li-
gat, imò est ipso iure nulla, c. ex parte, s. de cõsuc. de quo plenè
per Fel. in c. ecclesia S. Mariæ, col. 15. & seq. s. de cõst. Iterũ ibi,
non obstante iuris ciuilis rigore. opp. vr̃, ꝙ ius canonicũ admit-
tat hunc rigorem, vt in c. cum ad sedem, s. eo. credo, ꝙ rigor, de
quo hic, non consistat in eo, ꝙ interdictum, vnde ui, non detur
aduersus singularem successorem, sed rigor consistit in hoc. q̃a
ius ciuile nõ prouidit de remedio possessorio ↄ̃ singularem suc
cessorem succedentem sciẽter in uitio cum posset, & deberet.
7 Ex hoc habetis † notare, ꝙ rigorosum ius dr̃, qñ nõ succurrit, cũ
possit. facit tex. cum gl. in c. ut constitueretur, 50. dist. Item ibi,
non multum interest, no. parum interesse quantum ad pericu-
lum animæ, quo genere peccati delinquatur. rõ est, quia qđli-
bet pctm̃ mortale mortificat aĩam. can. unum orarũ, §. alias ea
demum, 25. dist. in. reliqua notabilia dimitto, quia expediuntur
cum apparatu. ¶ Glo. j. effectualiter format 4. op. latendo oia ↄ̃-
ria, s. ꝙ ante hanc decretalem spoliato subueniebatur aduersus
tertiũ singularem successorem, ad quem scienter res uiolenta
deuenerat officio iudicis cõdictione ex can. reintegrãda, actio-
ne de dolo, & actione qđ met. cã, si fuerat spoliatus per violẽtiã
compulsiuam. Pro resolone uidendũ est de quolibet istorũ re-
mediorum, vtrum detur ↄ̃ singularem successorẽ, & ob q̃ cau-
sam, & utrũ cõpetãt alia remedia ad effectũ, ut cognoscamus,
an illud remediũ, de quo i tex. sit nouũ, vel pinguius alijs, ut dr̃
8 in lr̃a. ¶ † Quæro igitur primò, utrum interdictum vñ ui, cõpe-
tat ↄ̃ singularem successorem, gl. j. & cęteri latent, ꝙ nõ, ꝑ tex.
in l. cũ a te, ff. de ui, & ui arma. & in d. c. ad sedẽ, s. eo. & ob hanc
cãm tex. dicit, ꝙ non subueniebat antea, sed ꝑ interdictũ vñ vi.
Sed hic aduerte, quia etiã de iure ciuili spoliatore existẽte non
soluendo, dabatur in subsidium ↄ̃ singu. successorẽ, ſm gl. Bar
& ceri. in d. l. cũ a te, ↄ̃ uerò ipsum spoliatorẽ, qui dolo desierat
posidere, indistinctè cõpetit interdictũ, ergo effectualiter spo-
liatus nõ poterat perdere ↄ̃ tex. nostrũ. Soło. spoliatore existen
te soluendo, spoliatus perdebat in effectu dñium, licet a spolia-
tore per interdictum æstimationem cõsequi posset. & istud est
qđ uoluit iste tex. An aũt iterdictum, vñ vi, det ↄ̃ ulẽm succes-
sorem, vr̃ ꝙ non, quia ex delicto defuncti non cõueniunt hę-
redes, toto ti. C. ne ex delic. defunc. In ↄ̃riũ est tex. i l. si plures,
ff. de ui, & ui arma. Ad ↄ̃rium rñdet, ꝙ hæredes non conueniũ-
tur ex delicto defuncti, tanq̃ obligatio sit merè hẽditaria, sed
quia res ad eos peruenit: & iõ is solus hęres, apud quem est res,
insolidum conuenit, d. l. si plures, qđ sic declarãt Are. & Mod.
9 in l. 4. §. Cato, in 3. opp. Bart. ff. de uerb. obl. ¶ † Quæro scdo, an
officium iudicis competat aduersus singularem successorẽ sciẽ
ter succedentem in rem uitio violẽtiæ affectam, gl. tenet, ꝙ sic
per tex. in c. quia V. de iud. & in c. bonæ, j. de appel. quæ opi. cõ
firmatur, quia officium iud. cõpetit, vbi æquitas suadet, c. j. & 2.
s. de os. iu. l. Quintus, §. Pomponius, ff. de ann. lega. Contrarium
tenẽt Abb. & *communiter* scrib. hic ꝑ istum tex. qui alias malè
diceret si subueniretur spoliato officio iudicis. Ad ↄ̃ria respon
detur. primò ad c. quia V. q̃ debet intelligi ſm tempora huius
canonis, cum sit uterque canon editus ab eodẽ, & sic ambo lo-
quuntur de remedio huius canonis, & nõ de officio iudicis. Ad
arg. de æquitate rñdet Card. uerũ esse, ubi æq̃tas suadet, & nul-
la subest obligatio, secus si subsit obligatio, ut hic ꝑp sciam suc-
cedentis in uitio, qua mediante obligatur. patet, quia competit
actio, ut dr̃ in tex. ergo subest obligatio, l. licẽt, § ea obligatio, ff.
de procu. Ad tex. in c. bonæ, rñdetur, ꝙ loquit̃ in spoliante ap-
pellatione pendente, & sic in casu spãli, in quo attentata lite ap
pellatur, uel lite pendẽte benè retractãtur officio iud. quia spo-
liator, & scienter succedens in locum spoliati offenderũt iudi-
10 cem, ius, & partem, c. pe & fi. j. ut lite pendente. ¶ † Tertiò quę
ro iuxta hoc, an vtilius sit spoliato intentare remedium atteñta
torum, an remedium huius canonis, siue can. reintegranda. rñ-
deo, ꝙ utilius est intentare officium iudicis, siue remedium at-
tentatorum pluribus rationibus. Primò, quia intentans reme-
diũ huius canonis habet necesse probare, ꝙ singularis succes-
sor sciret rem esse affectam uitio uiolentiæ tp̃e, quo eã recepit
ut j. dicam: intentans uero remedium attentatorum, solum te
net probare, ꝙ tp̃e litis motæ, uel appellationis iterpositæ pos-
sidebat, d. c. bonæ. Secundò, quia ad excludẽdum remediũ hu-
ius canonis, & can. reintegrãda, obstat exceptio alterius spolij,
c. fi. s. de ord. cog. Sed exceptio alterius spolij nõ excludit reme
dium attentatorũ, ſm Pan. in d. c. bonæ. Tertiò, quia in iudicio
remed. j huius canonis, uel can. reintegranda, seruandus est or-
do iuris, saltem requisitus in causis summarijs, c. accedẽs, ut lit.
nõ contest. sed in iudicio attentatorum nullus ordo requiritur
ſm gl. in cle. 2. ut lit. pe. subijcit tamẽ Card. hic, ꝙ ista remedia
habent se tanq̃ excedẽtia, & excessa, quia ↄ̃ offm̃ iudicis obstat
exceptio proprietatis, sed ↄ̃ remediũ huius canonis, qđ succes-
sit loco interdicti unde ui, non admittitur exceptio ꝓprietatis,
sicut nõ admittitur ↄ̃ interdictum, c. in literis. s. eo. credo, ꝙ re-
11 spectu attentatorum inaduertenter loquatur, q̃a in † ↄ̃rium est
casus in d. c. bonæ, in fi. & quia odiosior est spoliatio, q̃ fit lite,
uel appellati. penden. q̃ ea, quæ fit ante, vt comprobat Are. in l.
naturaliter. §. nihil commune, in 3. cõbinatione Bart. ff. de acq.
12 pos. † Item potius dicendum vr̃, ꝙ agenti cõdictione ex isto ca-
no. obstet exceptio proprietatis, siue exceptio, dolo facis, quia
istud remediũ datur ex æquitate, q̃ æquitas cessat, si tertius qui
nõ spoliauit, proponat exceptionẽ, dolo facis, q̃ exceptio fun-
dat̃ in summa æquitate, ut dicit tex. in l. qui æquitate, ff. de ex-
cep. do. Itẽ rõ istius tex. fundatur in periculo aiæ, qđ periculũ
vr̃ cessare, qñ tertius possessor dicit se dñm, arg. eorũ, quę ponit
Alex. in l. si quis in tantam, in add. ad Bar. C. vnde ui. &c. Et hãc
opi. ↄ̃ Card. sequit̃ Cæpo. cons. 60. Omissa facti serie, col. 3. repe
rio tamen, ꝙ Soc. cõs. 226. In cã, quæ vertitur, col. 7. in secunda
parte tenuit opi. Car. ꝙ nõ obstet exceptio dominij, ↄ̃ remediũ
13 huius canonis. ¶ Quartò † q̃ro, an officium iudicis competat ↄ̃
tertium possessorem, ad quẽ ignoranter peruenit res violenta?
Scribentes hic sentiunt, ꝙ non, quia officium iudicis nõ com-
petit, vbi ꝓuisum est de alio remedio, l. in causæ, 2. ff. de mino.
sed aduersus tertium possessorem sine vitio competit remediũ
canon. reintegrãda, ut j. dicam. ergo &c. Et ex hoc patet, ꝙ of-
ficium iud. non datur ↄ̃ spoliatorem, quia ↄ̃ eũ est proditũ or-
14 dinarium remedium, s. interdictũ, unde ui. ¶ † Quintò quæro,
an offm̃ iud. competat ei, qui cecidit a possessione culpa, uel ne
gligentia propria, aut alia iusta cã? vr̃ sic, quia huic nõ compe-
tit aliqđ remedium possessorium, nam ei non ꝯpetit ẽt reinte-
grãda, ſm cõem opi. de qua j. ergo ex æquitate dabit̃ offm̃ iud.
Contrarium sentiunt d. Ant. & Imo. hic, dũ diũt spãle esse in fa-
uorẽ ecclesiæ pro recuperanda possessione perdita culpa, & ne
gligentia pręlati, c. accedens, ſm unum intellm̃, s. ut lit. nõ con
test. & ibi Pan. extendit spãlitatem illam ad oẽs, quibus compe
15 tit beneficium restõnis in integ. Vnde facias ↄ̃clõnẽ, † ꝙ nõ cõ
petit offm̃ iudicis cadẽti a possessione ex iusta cã. & comproba
per ea, quę dicit Alex. cons. 6. inci. Circa ꝓcessum, col. pe. vol. 3.
16 ¶ † Fallit concło in ꝑsonis, quibus cõpetit de iure beneficiũ re-
stõnis in integ. d. c. ad sedẽ, & ita determinat Soc. cõs. 39. In q̃õ
ne, q̃ uertitur, col. 2. in 3. parte. & ex hoc infert, ꝙ amisso bene-
ficio restõnis, ẽt talibus personis nõ dabit̃ offm̃ iud. quia extin-
cta causa priuilegij, extinguitur priuilegium, l. Titia, §. usuras, ff.
17 de leg. 3. & sic cõsuluit Soc. cons. 266. col. 9. in 2. parte. ¶ † Sexto
quęro, an cõmodatario, inquilino, & similibus, qui nõ posidẽt,
sed detinent, competat offm̃ iudicis, aut aliud remediũ pro re-
cuperanda tenuta: Rñdeo, ꝙ non succurritur eis ꝑ aliqđ reme-
dium possessorium, quia nõ posidẽt, ſm gl. in l. si de fundo, C.
18 loc. quæ dicit, ꝙ ↄ̃ † dominũ spoliantẽ seu deijcientẽ colono cõ-
petit actio ex locato ad iteresse: si aũt sit tertius, q deiecerit, hẽt
actionẽ ↄ̃ dominũ, vt sibi cedat interdictum, sed ex sua persona
non hẽt remedium possessorium. Cum ergo ita sit, & æquitas
dictet eis subueniendum, meritò concludendũ est sibi dari of-
ficiũ iudicis & ita tenet gl. in l. Aquilius Regulus, in gl. fi. & ibi
Bar. dicens de dicta gl. fecisse magnũ festum, ff. de don. Ad idẽ
gl. in l. non tantum, ff. de pet. hær. & pro gl. vr̃ tex. quem ibi no.
Bar. in l. de vsu. ff. de uar. & extraord. cogn. per quem ante Bar.
ita tenuit Spec. in titu. de offi. om. iud. §. j. ver. item implorat̃ur.

Et

Et per dictam gl. dicit Bar. in l. cotem, §. qui maximos, in 6. q. ff.
de pub. q. publicani, q emerunt redditus gabellarum, hñt offim
iudicis ꝯ spoliantem. Et idē tenuit Bar. in d. l. rē quæ nobis, de
acq. pos. ubi dicit, eis dari offm iud. vel actionem in factū, & p
d. gl. dicit Bal. in l. ædē, col. 2. C. loc. q. colono succurrit offō iu-
dicis ꝯ dñm, qui de facto deiecit eum a tenura, sequit Ori. in re
pe. rub. de cau. pos. & propr. col. 4. quinta ꝯclō. ubi ēt docet mo
dum libellandi in isto officio iudicis. ¶ An aūt cōmōdatario, &
similibus succurratur remedio can. reintegranda, dicetur ῑ. lo-
19 co suo. ¶ †Septimò quæro, an remedium can. reintegranda, detr
ꝯ singularem successorem. gl. & *communiter* scriben. hic, volūt
q. sic. & ideo Pan. vt tollat ꝯrium, dicit illud dari tantum ꝯ ter
tium pro rebus ecclesiæ, vel clericorum. Illud autem, de quo in
tex. est pro rebus laicorū. Pro perfecta intelligentia & resolutio
ne ꝯrij plura veniunt discurrenda. Primò, an remedium reinte
granda, sit nouum remedium. Scdo, pro quibus competat. Ter
20 tiò, quibus personis detur. †Quartò, ꝯ quos. Venio ad primū,
& quæro, an per can. reintegranda inducatur nouum remediū
possessorium distinctum ab alijs antea introductis? *cōmunis opi-*
nio est, q. inducatur nouum, & pinguius oib⁹ alijs. Et sic, q. cō-
petat ꝯ singularem successorem ēt bonæfidei, ita cōiter cōclu-
dunt Doc. hic, & in c. cum ad sedē, §. eo. & in d. c. reintegranda,
& per Legistas in d. l. rem quæ nobis, & istā dicit cōem Abb. in
d. c. cum ad sedem, col. 7. post Lap. alleg. 52. inc. Letatus sum. &
ibi dicit, q. in iudicando, & consulendo, non esset ab ea recedē-
dum, qa minimè sunt mutanda, &c. l. minimè, de leg. Et istā di
cit cōem Alex. cons. 91. In cā & lite, col. fi. vol. 5. Contrariā opi.
q. non inducat nouum remedium, sed sit dispō declaratoria
antiquorum, tenuit Inn. in d. c. cum ad sedē, & ista mihi placet,
licet altera apud Doct. & apud practicantes iam sit canonizata.
Pro ista parte ꝯ cōem stringit iste tex. q. apertè vult, q. ante hāc
decretalem nullum esset proditum remedium ꝯ tertiū posses-
sorem, ergo impossibile est q. remedium, reintegrāda, inducat
aliquid de nouo, quia ꝯ spoliatorē antea prouisum erat. nec pla
cet rñsio Gofr. q. dispō huius canonis sit declaratoria remedij,
reintegranda, facta ad tollendas opi. Doct. quia iste tex. pro cō-
stāti præsupponit, q. illud remedium huius canonis nouiter sit
introductum, & si tu intuearis uerba literæ in tribus locis text.
hoc vult. ¶ Secundo pro ista parte facit tex. in d. c. cum ad sedē,
inducendo, ut ibi per Abb. nec ob. solutio Sen. q. ex medio cō-
cludendi apparet intentatum fuisse interdictum, vñ vi, q. est ꝯ
lrām, quæ ponit ibi medium cōcludendi, quia diutius possede-
rat, qd cōuenit ēt remedio, reintegranda, & dato, q. mediū cō-
cludendi fuisset conceptum, ut ipsi dicunt, qa vi fuimus spolia-
ti, si tñ ꝯ tertium antea fuisset prouisum per can. reintegranda,
non debuisset ferri sñia ꝯ hospitalarios, quia nō probabant reum
conuentum spoliasse, vel spolium ratum habuisse, qa in reme-
dio, reintegrāda. sufficit probare spolium a quouis factū & reū
possidere, quæ duo erāt ibi probata. ¶ Tertio ꝯ cōem facit tex.
c. cum ecclesia. 3. q. 2. ubi referunt verba can. reintegranda, lra
rñ dicit, leg. iōes ora sunt reintegranda, i. fm leges: si fm leges, er
21 go non est nouum remedium. ¶ †Venio ad fm, & quæro, pro q
bus rebus det. Pan. in d. c. cum ad sedem, sint in ista opi. q. detur
tñ pro rebus ecclesiæ, vel clericorum. Et istā partem sequun-
tur gl. & Io. Cald. ipse Pa. Imo. in d. c. cum ad sedē. Io. de Lig. &
Cal. hic & d. Ant. in c. bonæ col. 3. de elec. q. p. leg. Bellamera in de
cis. Rotæ 16. Paul. de Cast. in l. & ideo, §. Neratius, ff. de cond. fur.
Anch. cons. 301. inc. Tres magnifici viri. Cor. cōl. 56. inc. Licet
in hac, col. fi. vol. 2. Et dicit Ale. in d. l. rem quæ nobis, q. ista opi.
est verior in puncto iuris, licet ꝯrium seruetur in practica, ꝓut
dicit etiam Lap. alleg. 52. Fundamentum istorū est, quia dispo-
sitio dicti can. reintegranda, est exorbitans, & ꝑīr nō extēden
da, reg. ea q̄, de reg. iu. li. 6. l. q. verò ꝑ. de leg. sed illud negat D.
Ant. quia non corrigit ius ciuile, sed addit nouū. Scdm funda-
mentum est, qa verba canonis loquunt in reb⁹ ecclesiæ, vel cle
ricorum, quę sunt personę fauorabiles, l. sunt psonę, de relig. &
sump. funerum. ergo non extendit ad res laicorum, quia sic ar-
gueretur de maiore ad minus affirmatiue, qd non licet, vt not.
in c. in cunctis, § de elect. nota argū, quia eo attento sequeret,
q. ēt non liceret locum in rebus clericorum uxoriorum, qa loqui
tur in rebus proprijs Episcoporum, qbus magis prerogatiua de
betur. Huic tamen fundamento videtur aduertendum, q. licet ver
ba non conueniant, rō tā & mens conueniat, & eādem dispoli
tum cēseri dēt, l. nōis, & rei, §. verbum ex legib. ff. de verb. sig. q̄
rñsio non placet, & eam statim subuertam. Contrariam opinio
nē, q. ēt det pro rebus laicorum, tenet d. Ant. in d. c. cū ad sedē.
sequuntur Bar. Ang. Ro. Alex. Are. & oēs Mod. in d. l. rē quę no
bis. Ang. cons. 157. In qōne prædicta. Alex. cons. 50. Viso, vol. 1.
cons. 60. in 2. dubio, vol. 3. & 118. vol. 2. & cons. 90. & quatuor se
quentib. vol. 5. & istam dicit *communem* Soc. cōl. 226. col. 9. Fun-
damentū huius opinionis stat in hoc, qa dispō can. reintegran-
da, vr̄ inducta ratione corrigēdi peccatum spoliationis, quæ rō
peccati militat ēt in rebus laicorum, ergo militabit dispositio,
vulgata l. a Titio, ff. de vet. obl. comprobatur, qa in correctorijs

fauore suæ sit extensio de casu ad casum ex identitate rationis,
fm Barto. in auth. sacra puberum, vers. quæro, an ista auth. C. si
aduer. vend. & Pan. in c. ex tenore, qui filij sint leg. & in c. quesi
uit, de diuor. ¶ Contradicentes rñdent huic fundamēto, negā-
do eam fuisse rōnem canonis: probant, quia sequeretur ea attē-
ta, q. non dēret dari remedium, reintegranda, ꝯ bonęfidei pos-
sessorem. Cuius ꝯrium concludunt ipsimet tenentes istam par
tem. Soc. in d. l. rem quę nobis, vnlēs sustinere cōem, rñdet q. li
cēt a principio litis non militet rō peccati ꝯ bonæfidei possesso
rem, tñ quamprimū lite contestata incipit constare de iure agē
tis, efficitur malæfidei possessor, q̄ superueniens malęfidei de
bet sufficere, iuxta no. in c. fi. ῑ. de præscr. & per Bar. in l. natura-
liter, ff. de vsuc. ap. mihi vr̄, q. ista rñsio nō sit iuridica, qa ad finē
vt qs possit agere remedio illius canonis, oportet, q. actio sit or
ta, vel s. litem ꝑperetur oriri in ipso litis exordio, l. si Titius, ff. de
verb. obl. Hæc aūt rō peccati, quę facit dari cōdictionem ex ca-
rione, fm eos, non subest tpe. quo bonęfidei possessor conueni-
tur, neque in litis exordio, neq; in medio, sed demum publica-
tis attestatōnibus, ergo quārum ad ꝓndam cōdictionem, ex illo
canone, non pōt considerari rō peccati ꝯ bonęfidei possessorē,
quia non subest tpe cōgruo. verior ergo vr̄ rō aliorum, q. dispo
sitio illa fuerit inuenta spāli fauore ecclesiarum, arg. c. præsby-
terorum, de reb. eccl. nō alie. vel ipsorum clericorū, arg. d. l. sint
22 personæ, & iō non hēbit locum in rebus laicorum. ¶ †An autē
competat pro rebus incorporalibus? dixi in c. cum ecclesia Su-
trina, §. tit. j. An aūt cōpetat pro rebus mobilibus? *communis* opi-
nio est, q. sic, qa ille tex. loquitur indefinitè, ergo vlr. l. si plurib-
bus, de leg. 2. & ita concludunt Sen. in d. l. rem quę nobis, in 5. q.
23 ¶ †Venio ad tertium, & quæro an remediū can. reintegranda,
competat malæfidei possessori. d. Ant. hic determinat, q. sic. se-
quuntur Ro. & Are. in d. l. rem quæ nobis. Ale. in d. cons. 6. col.
4. Rō istorum est, quia pinguius est remedium can. reintegran-
da, quam sit interdictum, vnde vi. sed interdictū datur malæfi-
dei pos. c. in literis, §. eo. ergo pariter dabitur ꝯdictio ex d. cano
ne. ista ratio parum stringit, quia in multis interdictū, vnde vi,
excedit remedium dicti canonis, vt ῑ. patebit. Cōtrariā opinio-
nem tenent Imo. hic, Alex. sibi ꝯrius cons. 94. vol. 5. Soc. in d. l.
rem quæ nobis, in 4 dub. 2. q. princip. & in cons. 39. col. 3. in j.
par. mouentur pluribus rationibus. Primò, quia verba canonis
non conueniunt pp istud verbum, substātias proprias. sed illud
me non inclinat in suam sñiam, quia eo attento sequeretur, q.
etiam non cōpeteret bonæfidei possessori, cuius nō est res pro-
pria: vnde intelligo substātias proprias, i. possessiones proprias.
Secundo mouentur, quia in pari causa melior debet esse condi
tio posidentis, l. sunt autem, §. si duobus, ff. de pub. sed illud pōt
negari in remedio recuperandæ d. c. in literis. Tertiò mouent,
quia remedium l. si coloni, C. de agr. & censi. lib. 10. & remediū
can. reintegrandæ, æquiparantur, fm Inn. hic, sed remediū d. l.
si coloni, non cōpetit malæfidei possessori, vt dr̄ expresse in li-
tera, ibi, bonæfidei possessori celeri remedio succurri oportet,
ergo nō copetit etiam aliud. Ad illud potest responderi, q. nō
æquiparantur in omnibus, vt j. patebit. vnde nō valet argm ab
æquiparatis, nisi ostendatur æquiparatio in casu, de quo agitur,
fm gl. in c. postquam, §. fi. & in c. licet canon, de elec. in 6. & in
l. omnes dies, in verbo apostolicæ, C. de fer. ¶ Quartò ultra eos
potest adduci ratio peccati, super qua fundatur dispositio dicti
canonis. quæ ratio ... possidenti, ꝯ quem agitur; re-
plicabit ipse, nihil dolosius doloso, &c. in l. arenam, C. de inoffi.
testa. sed huic etiam potest responderi, vt dixi §. in alio proposi
to. Quid tenendum si teneamus hanc vltimā partem. nota di-
ligenter cautelā ad excludendum agētem remedio dicti cano
nis, vt excipiatur ꝯ eū de mala fide. Et in hoc vtilius erit malæ
fidei possessori intentare interdictū, vnde vi, cui non obstat ta-
lis exceptio d. c. in literis. Veruntamen ꝯ istam opinionē vide-
tur mihi casus, qui non allegatur, in c. fi. 3. q. j. & ideo transeo cū
24 alia opi. d. Ant. ꝯ Sen. ¶ †Secundò dubitatur, an competat co-
lono, inquilino, & similibus: vr̄ q. nō, quia est remediū posses-
sorium, & isti non possident, ergo &c. Contrarium determinat
Spe. tit. de petitorio & possessorio, §. j. vet. sed nūquid deposita
rius. sequitur Io. And. ibi, p tex. in d. c. reintegrāda. in verbo, ele
ctis, qd conuenit etiam detinētibus. sed ista pōderatio tollitur
per tex. in c. si episcopus, 3. q. 2. in ver. a propria sede electus. kē
verbum, episcopus, confundit ponderationē. idē tenent Sen. in
d. l. rem quæ nobis, in 3. dubitatione, 2. quæstionis principalis.
mot. quia ius canonicum sequitur æquitatē iuris ciuilis, & non
rigorem, c. dilecti, §. de iudi. sed de equitate iuris ciuilis colono,
& similibus competit officium iudicis fundatum in æquitate,
l. plane, & l. fi. ff. de pet. hære. & dixi §. ergo de iure canonico cō
peteret cōdictio ex canone. ¶ Aduerte, quia ista ratio retorque
tur, nam iste tex. se fundat in æquitate, & tamē a ꝯrio sensu ne
gar istud remedium competere detentatoribus. Item remedia
iuris canonici fuerunt inuenta ad prouidendum, vbi ius ciuile
nō succurrebat: verum in casu isto de iure ciuili erat prouisum
de officio iudicis, ergo debet cessare æquitas, sup qua se fundat
ius

ius canonicum. Adducit etiam Soc. tex. in c. cũ ecclesia, 3. q. 2.
ponderando tex. ibi, possessiones, vel rem. sed genitiuus episco
25 pi, ibi positus tollit suam ponderationẽ. ¶ † Tertiò dubitat, an
cõpetat cessionario? Mod. Sen. in d. l. rem q̃ nobis, determinãt
q. sic, quia qđ est transibile ad hæredes, est etiam cessibile, l. ex
pluribus. ff. de admini. tut. Ego idẽ teneo nõ pp suũ fundamẽ-
tum quia põt rñderi, q. non pcedit affirmatiuè, ut ipsi arguunt
sed negatiuè tm̃, vt per plura probat do. Ias. in l. j. §. fin. ff. de no.
oper. nunc Sed sequor suam opinionem per tex. in l. quod si in
diem, §. Iulianus, ff. de pet. hær. vbi dr̃, q. interdictum vñ vi põ
cedi, ergo ẽt cõdictio ex canone subrogata ĩ locũ interdicti. &
26 istud fuit de mẽte Bal. ꝯsi. 310. sup quo puncto, uol. 3. † Quartò
dubitat, an cõpetat singulari successori, in quẽ spoliatus aliena
uit rẽ sine cessione iuriũ? Senẽses ĩ loco pallegato determinãt,
q. sic, q. a ꝯdictio ex dicto canone est in rẽ scripta, dat. n. ꝯ quẽ-
cũq; possessorẽ. sed actiones in rẽ scriptæ trãseunt in singularẽ
successorẽ, l. si tertius, §. priusq̃. ff. de aqua plu. arcẽ. Tu aduerte
qa nõ est expeditũ, q. trãseat in quẽcunq; possessorẽ, vt j. subij-
ciã. ¶ Scđò, est q. actio esset in rẽ scripta, tñ pro dãno de pteri-
to trãsit in singularẽ successorẽ, d. §. si prius. Preterea iura pos-
sessoria nihil habẽt cõe cũ pprietate. l. naturaliter. §. nihil cõe,
ff. de acq. pos. ergo in aliẽnatione pprietatis nõ dẽt intelligi ꝯ-
27 prehẽsa iura possessoria maximẽ de pterito, iõ cogita. † Quin-
tò dubitatur, an competat ei, qui iusta ex cã cecidit a possesio-
ne? *cõis* snĩa est, q. nõ, p tex. ibi, spoliatis, & deiectis, vel eis, q. per
quascunque iniustas cãs possessionẽ pdiderũt, q̃ verba nõ con
ueniunt eis, qui iusta ex cã perdiderũt, puta ex sua cã, vt p Ale.
in d. ꝯs. 6. vel ex suo ꝯsẽsu, vt p Alex. in d. ꝯs. 90. vel ex negligen
ria, vt p Sen. ĩ d. l. rẽ q̃ nobis. Et cũ ista opi. trãseũt Pan. & alij ĩ
c. accedẽs, j. s. ut li. non ꝯtest. Vltimò dubitat, an cõpetat ei, qui
ficte possidebat pro sua ficta seu ciuilissima possessione occupa
ta dicas de hoc, vt plenius dixi in rub. de cã posse. & prop. in 3.
28 q. ver. ciuilissima possessio. ¶ † Venio ad quartũ, & quero, an re
mediũ canonis, reintegrando, cõpetat ꝯ singularẽ successorẽ.
Ista qõ hẽt duo capita. Primũ, an cõpetat ꝯ singularẽ successo-
rẽ malæfide. Scđm, an cõpetat ꝯ singularem successorem cum
ti. & bona fide. Circa primũ *cõis* est, q. sic, sed in ꝯtrium obstat
iste tex. cui non satisfacit rñsio Abb. qa cõiter damnatur, licẽt
ego sustinuerim, reperio, q. Soc. in d. cõs. 266. col. 6. aliter rñdet
dicens, q. remedium can. re integranda, cõpetat ꝯ singularem
successorem habentem cãm ab authore vitioso, puta a spolia-
tore, vel ab alio successore, qui sciẽter successit in vitio, nõ aũt
ꝯ habentẽ cãm a bonæfidei possessore. Illud aũt remediũ can.
sæpe, cõpetit ꝯ quemcunq; sciẽter succedentẽ in vitio, ẽt si ha
buerit cãm a bonæfidei possessore, ẽt si per mille annos ambu-
lauerit, & in hoc pinguius est istud remediũ, diuersitas ista bo-
na esset, nisi dũinaret. Iste ẽt tex. aliqualiter ꝯdicit, quia presup
ponit, quod ẽt ꝯ singularem successorem hñtem cãm ab isto
spoliatore antea non succurreret. ¶ Circa fm casum Bar. in d. l.
rẽ que nobis, determinat, q. nõ det ꝯ successorem cũ tit. & bo-
na fide. sequunt Ang. & Imo. ibi And. de Bar. & Ioan. de Platea
in d. l. si coloni. Pau. de Cast. in l. & iõ §. Neratius, ff. de cõd. fur.
Imo. hic, Ang. in cõs. 116. incip. Dicimus, q. libellus. cõs. 157. In
qõne prædicta. Bar. in l. manifestissimi. C. de fur. & Bal. in l. 2.
C. e. Spe. tit. de pet. & poss. §. j. vers. qđ si pero, Alex. cons. 118. In
cã & lite, col. j. & 2. vol. 2. Soc. in d. cõs. 226. col. 6. & in d. cõs. 39.
dicens, q. ista opi. est magis *cõis* apud Legistas, fundm̃ istorum
est sup l. siue aũt, §. si duob. ff. de pub. vbi hñs titulum a nõ dño,
nõ põt per Publicianã auocare possessionem ab alio pariter ha
bẽte titulũ a non dño, quia in pari cã melior est condõ possidẽ
tis, ergo minus auocabit per aliqđ remediũ possessoriũ. Rñdet
d. Ant. hic, q. actor ibi nunq̃ fuerat in possessione, iõ præfertur
possessor cũ titulo. Istam rñsionẽ improbat d. Alex. in d. l. rem
q̃ nobis, qa nõ dat Publiciana nisi ei, q. qñque possedit, l. eũ q.
ff. de Pub. Alr rñdet Abb. q. ibi agebat petitorio, & constabat
de non iure proprietatis vtriusque, iõ præfert possessor, q̃ solu
tio ẽt non est tuta, vt statim videbitis. Contrariam opi. tenent
Inn. & cõiter Canon. hic, &. in d. c. cum ad sedẽ. & ibi Abb. di-
cit istã esse cõem, & eã dic it ẽt cõem, cons. 91. col. fi. vol. 5. & se
quit Pan. in c. si diligenti. j. de pscri. Are. & Mod. in d. l. rẽ quæ
nobis. Soc. sibi ꝯrius, cons. 89. col. fi. vol. 1. Anch. cõs. 302. Circa
recuperãdã. Dec. cons. 57. diligẽter ꝯsideratis oĩbus, col. pe. &
cons. 136. col. fi. ista opi. fundat ea rõne, qa iuniot presumit clã
destina, c. licet cãm. j. de prob. Aduerte, qa in hoc stat pũctus,
ista rõ multis modis vr̃ posse subuerti. primo ꝯfundit per tex. i
d. §. si duob. Nec ob. rñsio Abb. qa si antiquior possessor cũ titu
lo in pari cã nõ hẽt ius ꝯ possessorẽ cum titulo, a fortiori pos-
sessor sine titulo non hẽbit ius ꝯ possessorem cũ titulo, & bo-
na fide. Et si dixeris, ꝯ ag. ẽtem possessorio tm̃, nõ obstat exce
ptio tituli. replicabo verum esse, si exceptio tituli opponat pri
cipaliter ad excludendum agentẽ ratione dñi, secus si deduca
tur titulus ad tollendum vitiũ cladestinitatis, & sic ad iustificã
dam possessionem. Secũdò confundit, quia titulus tollit vitiũ
clãdestinitatis. l. clam possidere, in prin. ff. de acq. pos. Tertiò
subuertitur, quia vitiũ clandestinitatis est personale, & non trã-
sit in singularem successorẽ, fm gl. in l. Pomponius, §. cũ quis,
ff. de acq. pos. Quid tenendũ? nõ vr̃ recedendũ a cõi, pro qua al
lego duos tex. in sui gñalitate, videlicet tex. in c. 2. 3. q. 1. in ver-
bo, ab æmulis aut quibuscunque, & in c. cum ecclesia, 3. q. 2. in
verbo a quocunque. nisi dicatur, q. illa iura debent intelligi in
quibuscunque possessoribus, s. cum vitio, tamen videtur nimia
restrictio. tenendo tamen opin. Bart. & sequacium, intellige eã
procedere, nisi in bonæfidei possessore hñte causam a violẽto
possessore immediatè. Nam ꝯ istum bene competit remedium
reintegranda, quia adhuc respicit rẽ affectam vitio violẽtię pp
malam fidẽ spoliatoris, arg. authẽ. malæfidei, C. de præscr. lõg.
29 tẽpo. reliqua dicent j in discursu. ¶ † Trãseo ad aliud remediũ
actionis de dolo, & quæro an actio de dolo det ꝯ singularem
successorem hñtem notitiã spolij tpe, quo successit, glo. nr̃a vr̃
velle, q. sic, quia in dolo fuit, qui scienter recepit rem affectam
vitio violentiæ. Contrariũ tenent Pan. & Card. hic p istũ text.
qui malè diceret non subueniri de iure ciuili, si daretur actio
de dolo. Ad argm̃ rñdet Abb. q. nõ est bona ꝯñtia, scienter re-
cipit rẽ vitiosam, ergo est in dolo. Ista solo nõ euacuat argm̃
in totum. vñ alr rñdet Pan. q. ad hoc, vt cõpetat actio de dolo,
oportet, q. nulla alia actione sit prouisum volẽti agere. l. 1. §. t.
ff. de dolo. sed in casu isto succursum erat per interdictum, vn-
de vi, spoliato ꝯ spoliatorem ad æstimationem rei, l. si vi me
deieceris. ff. de vi & vi arm. ergo non competebat actio de do-
lo. Nota magnam ampliationẽ ad d. l. 1. §. 1. vt procedat, si nul-
la alia actio cõpetit pro re, vel æstimatione rei. Sed hoc videtur
mihi ꝯ tex. in l. & elegãter, in prin. ff. de dolo. vbi dr̃, si res a-
lia actione salua esse non possit, & sic videretur, q. sciẽter reci-
piens rẽ a violento possessore teneat actione de dolo. Ad istũ
tex. rñdeo, q. elapso biennio extinguitur actio de dolo, l. fi. C.
de dolo. & ideo fuit necessarium post biennium introducere
remedium huius tex. quod est perpetuum, secundum Inno. &
alios hic, & iõ text. dicit, sæpe contigit, i. aliquando, puta lapso
biennio, & extincta actione de dolo. ¶ Condescendo ad reme-
30 dium † l. si coloni, C. de agric. & censi. li. 11. & quæro primò, an
per dictam l. inducatur nouum remedium possessoriũ? *cõmunis*
opi. Doct. est, quòd sic, Pan. verò hic sentit, quòd ita agatur re-
medio ordinario, quod põt intelligi de actione in factum, seu
interdicto, vnde vi, quia colonus ascriptitius negando se colo-
num spoliat dominum possessione, & facit furtum sui ipsius, l.
cum satis, C. de agri. & censi. Ista rõ non vr̃ concludere, quia co
lonus est res mobilis, & pro possessione rerum mobilium non
erat ante illã legem proditum illud interdictum, vt no. in d. l.
rem quæ nobis. tamen tenendo cũ Pan. potest dici, q. isti colo-
ni ascriptitij dicuntur pars fundi, d. l. cum satis, & computantur
inter immobilia, l. iubemus, 2. in prin. cũ gl. C. de sac. san. eccle.
vnde pro recuperanda eorum possessione ita dicet competere
interdictum vnde vi, ꝯ ipsum spoliatorem, sicut cõpetit p im-
31 mobilibus. ¶ † Secũdò quæro retenta cõi, pro quibus rebus cõ-
petat? Bar. & *communiter* scrib. ibi tenent, q. competat pro qui-
buscunq; rebus tam mobilibus, quàm immobilibus. Pan. verò
vr̃ ꝯcludere, q. competat tantum pro rebus animatis, qa loq-
tur in colono fugitiuo. idem sentit gl. ibi dicẽs, q. ibi erat vitiũ
rei, & animi. Idẽ tenuit Cor. cõs. 56. col. pe. in secunda parte, di-
cens, q. ibi vitiũ consistebat ex ipsa re. Item loquitur in colono
solo astrictis, in quibus multa specialia statuuntur ob publicũ
fauorem agriculturæ, l. quemadmodum, C. eo. vnde non vide-
tur extendenda, c. ea, quæ ꝯ. de reg. iu. in 6. Item loquitur in fu
gitiuo, & sic possumus dicere speciale odio fugæ, iuxta nota. in
32 l. vis eius. C. de proba. ¶ † Tertiò quæro an competat ꝯ singula-
rem successorem hñtem notitiam violentiæ, furti, vel rapinæ?
Inn. & d. Ant. hic determinat q. sic. Sequitur Oldradus in rubr.
de cau. pos. & proprie. col. 4. vers. tertia conclusio. dicẽs dr̃iam
esse inter remedium l. si coloni, & remedium istius capli, vide
licet quia in l. si coloni, sufficit, q. singularis successor sciat rem
esse alienam, licẽt ignoret violentiam. In isto verò oportet, q.
sciat vtrũque, & ibi docet modũ libellandi. mihi vr̃ contrariũ
fore verius per istũ tex. q. de rigore iuris ciuilis non subuenie-
batur contra talem, & ideo fuit necessarium istud remedium,
& contrarium tenet j. Pan. vers. & quæro si aliquis. nisi respon
deas, vt s̃. dixi in remedio reintegranda, versi. venio ad quar-
33 tum. ¶ † Quartò dubitatur, an cõpetat contra bonæfidei succes-
sorem cum titulo. Inn. hic tenuit, q. sic, & sequitur gl. in l. 2. C.
de fur. & Pan. & Fely. in c. si diligenti. j. de præscr. Contrarium
tenent And. Barba Ioan. de Plat. & Ang. in d. l. si coloni. Pa. de
Cast. in d. l. 2. Card. & Mod. in dicta l. rem quæ nobis. & in l. ma
nifestissimi, §. sed cum in secunda, C. de fur. & ibi sim tant. ve-
ritas dependet ab his, quæ dixi supra in vltima quæstione re-
34 medij reintegranda. ¶ † Quintò dubitatur, an cõpetat malæfi-
dei possessori, concordes sunt Doct. q. non, per tex. ibi, qui bo-
nafide possidebat, & illi bonæfidei possessori, &c. sed aduerte,
quia secundum cõmunem opin. & secũdum illum tex. agenti
ꝯdictione ex illa l. nõ obstat exceptio proprietatis, ergo parı-

ter non dẽret obstare exceptio malęfidei, arg. ca in literis. ſ. e.
35 nisi dixeris, q. ꝯña non tenet per tex. in c. fi. ſ. de or c ꝯg. ¶ † Sex
tò dubitatur, an cõpetat depositario, & similibus ꝯcordes sunt
ẽt scribentes, q. nõ quia tex. ẽt dicit, bonęfidei possessori. ergo
non detẽtatori. Et quia depositario, & similibus erat succursũ
officio iudicis, vt ſ. dixi i primo remedio, & ita firmat Io. de Pla
36 tea & alij in d. l. si coloni. ¶ † Assuuio modo remediũ, q. metus
cã, & quæro an competat ꝯ singularem successorem gl. j. deter
minat, q. sic, p tex. i l. si cum exceptione, §. aliqñ, ff. q. met. cau.
ad idem tex. in c. Abbas, & in c. ad audiẽtiam, ſ. qđ met. cau. q̃
iura probant dari actionem, qđ metus cã, ẽt ꝯ singularẽ succe
sorem cum titulo, & bona fide, & ideo actio, qđ metus cã, dr̃ in
rẽ scripta, l. metum, §. hæc actio. ff. qđ met. cau. §. pręterea quas-
dam, Inst. de act. No. tñ, q. ꝯ successorem ex cã onerosa nõ dat̃,
nisi in subsidium: ꝯ verò successorẽ ex cã lucratiua datur indi-
stinctè, ſm gl. in d. l. siue autem, §. in hac, q̃ approbat Ang. in d.
§. aliqñ. Nec ob. iste tex. inquantum dicit, q. antea non subue
niebatur, quia loquitur in spoliato violẽtia expulsiua. Illa verò
iura loquuntur in spoliato violentia compulsiua. sed hic posset
dubitari, an remedium huius can. sępe, competat spoliato per
vim compulsiuam: Doct. maximè Abbas, sentiũt, q. non, nam
dñt q. iste tex. loquitur in spoliato per violẽtiam expulsiuam.
Crederẽ ego ꝯtrium per rõnem peccati, de qua in tex. quę mi-
litat etiam ꝯ singularem successorem habentem notitiam vio
37 lẽtiæ compulsiuę. ¶ † Nota, quia vtilissimum verbum est: nam
agenti actione, qđ metus cã, ꝯ eum, qui non intulit metũ, ob-
stat exceptio ꝓprietatis, ſm Io. And. in add. Spe. in tit. qđ met.
cau. in gl. in ver. rei vendicatione. sed ꝯ agentẽ remedio huius
canonis, vel cano. reintegranda. non obstat exceptio proprieta
tis, ſm cõem Doct. sñiam, de qua j. ¶ Nunc me conuerto ad re
38 medium † nostri canonis, & quæro primò, quę actio sit ista, quę
datur ꝯ singularem successorem habentem notitiam violentię?
Gofre. hic tenebat, q. daret̃ actio in factum, quæ datur loco cu-
iuslibet interdicti, §. fi. Inst. de interd. & sic vult, q. Papa per istũ
tex. extenderit interdictum vnde ui, ẽt ꝯ singularẽ successorẽ
cum vitio, & istud tenuit gl. in c. cũ ad sedem, ſ. eo. Ista opi. fun
datur in tex. ista in fi. dum dicit, per beneficium restõnis succur-
ratur. iuncto principio ibi, dum dicit non subuenitur per restõ-
nis beneficium, qđ intelligitur s. per interdictum, vñ vi. Contra
rium tenet gl. 3 hic, & cõiter Doct. hic, quia sic esset dicẽdum,
q. corrigeretur d. l. cum a te, ff. de vi, & vi arma. quę correctio ẽ
euitãda, c. cũ expedi. t, de elc. in 6. qđ nihil est, quia tex. expres-
39 se dicit, non ob. iuris ciuilis rigore. ¶ Secũdò, q. actio in factũ
nascitur ex remedijs prætorijs, vt no. in l. ex placito, C. de rerũ
permu. sed nec istud stringit, q. ꝓ cõcessionem iuris ciuilis, vel
canonici nihil prohibet, quare nõ oriatur actio in factũ. ¶ Ter-
tiò, q. in ꝯtrium est tex. in c. cum ad sedem, ſ. e. per quem appa
ret, q. hodie proponens interdictũ, vñ vi. ꝯ tertium successorẽ
dẽt succumbere, sed ego intelligo ꝯ tertiũ bonæ fidei possesso
rem. Ita loquitur ille tex. ¶ Vltimò, q. vbi lex inducit obl̃onẽ,
nec prouidet de nõie actionis, tunc orit̃ cõdictio ex lege, l. vni
ca, ff. de cond. ex lege. & sic dicendũ est, q. oriatur condictio ex
isto canone. sed huic rñdet Gofre. q. satis in tex. exprimit̃ dari
actionẽ in factum põderando tex. vt in fundamẽto ipsius Go-
fre. hinc capta occasione Pan. impertinẽter intrat materiã d. l.
vnicæ, quã ego reseruo post expeditionẽ principalis materiæ
40 huius capituli. ¶ † Secdò quęritur, an cõdictio ex isto canone de
tur ꝯ successorem ignorantem spolium? gl. & *communiter* Doct.
concludunt, q. non, & hoc est expeditũ, quia cessat rõ peccati:
sub dit gl. q. ꝯ ignorante competit condictio ex can. reintegrã
dæ, & si dicatur condictio illi datur ꝯ ignorantem, a fortiori ꝯ
scientem: ergo ꝯ istũ text. qui dicit, q. antea non subueniebat̃.
Imo & plures alij ꝓp istud ꝯrũ fatentur, q. disp͠o huius tex. nõ
fuerit necessaria, sed fuit vtilis ad tollendam dubitationem eo
rũ, qui pertinaciter dicebant, q. condictio ex can. reintegrãda,
non dabatur in foro secularis, quia talium dicebant. oñe pecca-
ti, de qua in tex. sed ista consideratio nõ placet, q. iste tex. cõ
stanter affirmat, q. antea non subueniebatur, & q. istud est no
uum remedium, qđ etiam probat verbum, sancimus, qđ est no
41 ui iuris promulgatiuũ, vt no. in c. decernimus, ſ. de iu. ¶ † Ter-
tiò quęro, an detur ꝯ successorem qui ex post facto incęperit hre
scientiam violentiæ: reperio Cępo. cons. 60. col. 3 tenentem, q.
non, ponderantem istum tex. in ver. sciens receperit. iũcta rõa,
q. qualitas adiecta verbo debeat intelligi ſm tẽpus verbi, l. in
delictis, §. si extraneus, ff. de noxa. quam etiam ponderat Abb.
hic, alleg. tres gl. iuris canonici, vt hic per eum. Istã partem vr̃
tenere gl. in c. quia, ſ. de iud. & Bal. in l. j. C. de reuoc. his, quę in
frau. cre. qui tñ hoc expressè non affirmat, ꝯtriam opi. tenet do.
Ant. & Pan. hic, quia ratio peccati militat etiam quãdo scia su
peruenit ex post. Quid tenẽdum? Dubia vr̃ decisio Pan. & Do.
Ant. in successore ex cã onerosa & prin. bonęfidei. pręterea si con
sideremus rationem peccati superuenientis ex post, restaret cõ
cludendum, q. si esset intentata cõdictio huius canonis ꝯ igno
rantem, q. factis probationibus de violẽtia, & publicatis atte-
stationibus deberet ignorans condemnari, quia publicatis atte
stationibus sibi super scientia, & sic in effectu remedium huius
canonis ita daretur ꝯ ignorantẽ sicut ꝯ scientem, cuius ꝯtrium
concludunt omnes, vt dixi in proxi. q. Item ꝯ Pan. & d. Ant. fa
cit, quia tex. se fundat in ista ratione, quia habens sciam spolij,
quasi succedit in vitiũ, qui data ignorãtia tp̃e successionis non
põt dici successisse in vitium, ex quo cã vitij nõ suberat tp̃e suc
cessionis, vt i simili de verbo, succedat, dec. dit Soc. cõs. 30. col.
9. in j. parte. vr̃ igitur dicendũ, q. non omnis ratio peccati fue-
rit causa inducta huius remedij, sed ea sola, quę suberat tp̃e suc
cessionis. & si dixeris, quare magis illa, quam altera? rñdeo, q.
p illã, vr̃ in vitio succedere, non per alterã. & istud est, quod vo
luit dicere litera ibi, cum spoliatori, quasi succedat in vitiũ, &
42 hoc bene nota, quia alij non aduertunt. ¶ † Quartò quæro, an
detur ꝯ eum, qui scit rẽ esse alienam, tñ ignorat violẽtiã? Imo.
hic in fi. vult, q. non, dicit. n. q. agens remedio huius canonis te
netur probare scientiam qualificatam, i. scientiam rei alienæ,
& sciẽtiam violentiæ. idem tenet Ang. in d. cons. 157. quem se
quitur Ori. in d. rub. de cau. pos & propr. uer. secunda cõclusio
in j. car. In ꝯtrium facit ratio peccati, quæ militat etiam in sciẽ-
te rem esse alienam, tamen tenendo ꝯtriam, quæ vr̃ cõis, potest
responderi, vt sup. q. tex. non se fundat in peccato simpliciter,
sed qualificato, ita q. ꝓp illud peccatũ videat̃ recipiẽs succede
re in vitiũ, in quo certe vitio non põt succedere, nisi habeat no
43 titiam ipsius vitij. ¶ † Quintò quæro, an tertius successor præsu
matur hr̃e scientiam violentiæ: *communis* sententia est, q. non,
ꝯ Host. ratio est, quia in dubio præsumitur ignorantia, reg. pręs
sumitur, de reg. iur. lib. 6 maximè in facto alieno, l. fi. ff. pro suo
c. ab excõicato, vbi latè Abb. ſ. de rescri. istã cõem opi. tripliciter
restringit Abb. primò, vt nõ procedat in violẽtia notoria, arg.
c. j. ſ. de postu. prælã. & in ca. cum tua, j. qui ma. accu. poss. Ista
restrictio placet in successore immediato ipsius spoliatoris,
sed in successore mediato est videndum, an verisimiliter potue
rit quærere vitium violẽtiæ fuisse purgatum, prout dicit Abb.
in seq. q. An aũt credendum sit asserenti se credidisse vitium
fuisse purgatum? Doctor. non aperiunt necessaria tamẽ est, &
vtilis inuestigatio. videtur, q. sic, quia hoc depẽdet ab eius ani-
mo, ergo credendũ eius iuro, iuxta gl. vulg. in §. sed istæ Inst.
de ac. & in ca. significati, j. de homi. Contrariũ vr̃ dicendum,
q. a fuit in culpa, ex quo sciebat violentiam non inuestigare, an
fuerit purgatum vitium, qua culpa subsistente non debet stari
eius iuramento. c. innotuit, ſ. de elec. per q. ita dicit Abb. in c.
pastoralis, col. 2. j. de exc. Secundò restringitur, vt nõ procedat
in successore cõsanguineo inuasoris, quia cõiunctus p̃sumitur
scire facta coniuncti, l. octaui, ff. vnde cogna. l. de tutela, C. de in
int. rest. minor. c. cõstitutus, j. de test. sunt qui dicunt hanc restri
ctionem fore falsam, quia coniunctus nõ pręsumitur scire, nisi
ea facta, quæ habent tactum successiuum, non aũt momenta-
neum, maximè ea, quæ nõ solẽt fieri nisi secretè, vt spoliũ, ſm
Bal. in l. qm̃, C. de iure delib. & d. Ias. post alios i l. j. col. j. ff. si cer.
pet. posset fortè dici opi. Pan. verã tm̃ in cõiuncto successore
sine titulo, vel cum tit. lucratiuo, arg. eorum, quę dicit Bar. in l.
post ꝯtractum, ver. secunda præsumptio, ff. de do. Contraria verò
in ia procedat in cõsanguineo successore cũ tit. oneroso, l. pe.
44 C. de euic. cũ si. ¶ † Tertio restringitur ſm Abb. in successore
vicino, quia vicinus pręsumitur scire facta uicini, c. quosdã, &c.
quarto, de præsum. & c. cum dilectus, j. de purg. cano. l. filium, ff.
de his, qui sunt sui, vel alie. iur. ista restrictio ead. ratione potest
impugnari, qua precedens, quia vicinus tm̃ præsumitur scire fa
cta habentia tractum successiuum, ſm Bal. in l. conuenticula, in
2. col. C. de epi. & cle. And. & Mod. in d. l. j. Alex. cõs. 80. Exami
nato procestu, col. 3. vol. j Aduertite, quia restrictio põt duplici
ter intelligi. Primo in vicino spoliatoris, & tunc ꝓcedat rõ p̃-
dicta. Scdo põt intelligi in vicino rei, quia alius fuit spolians,
& tũc crederẽ opi. Pan. posse sustineri, q. a p̃sentia rei est quod-
dam obiectum ipsi⁹ vicini, & ideo pręsumitur scire quis possi-
deat rem vicinam, c. j. §. res, & ibi no. Bal. de pace tenen. in vsi.
feu. & de ista materia, an vicinus præsumatur scire facta uicini
45 plene traditur per Fel. in c. literis, p totũ. j. de præsum. ¶ † Sex-
to quæro, an detur ꝯ reum, qui scienter recepit rem vitiosã va
cantem, ita q. p̃ñs q. potest dupliciter intelligi. Primũ, an det̃ ꝯ reci-
pientem rem vacãtem nunq̃ possessam a spoliatore, vt in casu
l. j. § qui a me, j. de ui, & ui ar. Scđo, ꝯ recipientem rem uacãtẽ
qnque a spoliatore possessam vr̃ j. casu saltẽ, q. non, quia verba
illius ca. nõ ꝯueniunt, ergo nec ẽt dispõ, l. 4. §. quoties, ff. de dã.
infe. dicit. n. litera, re per spoliatorẽ in alium trãslata. Itẽ si sciẽs
receperit, i. iterũ et per t, iuxta. no. in rub. ff. sol. mat. quæ uerba
non ꝯueniunt eo casu, quo spoliator nunq̃ apprehẽdisset pos-
sessionem. His non ob. Inn. & Pan. determinant oppositum, q. a
ratio conuenit, nam sciens vitium o casu vr̃ succedere in vi-
tio. Sed aduerte, q. a in contrarium vr̃ casus in l. 3. §. proinde. ff.
de ui, & ui ar. Solutio, ibi deiectus non potest dici spoliatus, q. a
terror armorum non erat ad hoc ordinatus, & ideo decisio po
test limitari, ut non procedat, quando uiolentia non erat ordi-
nata

nata ad spoliandum possessorem, nam sicut non competit in-
terdictum vnde vi, vt sibi ꝯ spoliatorem, ita nō competit condi
46 ctio ex isto canone ꝯ tertium possessorem ¶ † Septimò quæri-
tur an detur ꝯ quemcūque successorem, vr̃ dari ꝯ eum tm̃, qui
immediatè habuit cām a spoliatore, vt dr̃ in litera, ibi, ꝑ spolia
torem re in alium translata. ꝯtrium, ꝙ detur ꝯ quemlibet et mil
lesimum successorem, firmāt *communiter* Doct. hic, post Inn. q̃a
rō peccati militat in quocunq; sciente succedēte in vitio. Sed
hic suboritur dubitatio, quid si vn⁹ ex istis possessoribus fuerit
in bona fide & ipse fuerit spoliat⁹, an sibi, an verò primo spolia
to competat condictio ex isto canone: Inn. hic sentit, ꝙ compe
tat soli bonęfidei possessori. Cōtrarium, ꝙ competat vtrique,
tenuit d. Ant. hic, & istud credo verius, si vltimus possessor scie
bat violētiam vtrique illatā, nā tunc verum est dicere, ꝙ quasi
successit in vitium ēt respectu primi spoliati. Sed iterū dubitat̃,
si vterque agat, q̃s preferantur. d. Ant. determinat, ꝙ secund⁹ bo
næfidei possessor debet preferri, q̃a conuentus hēt ab eo posses
sionem, & nō a primo. existimo ꝯtrium esse verius ꝑꝑ rōnē pec
cati, ex quo reus scit primū prius fuisse spoliatum, quo casu po-
tius dr̃ indebitè detinere respectu primi, q̃ secūdi arg. l. bonafi
des. ff. depo. Secundò, q̃a attenta rōne d. Ant. sequeretur, ꝙ is, q
spoliauit primum, spoliatus ab altero esset preferendus ei, quē
spoliauit, q̃a vltimus possessor hēt ab eo possessionem, cuius ꝯ-
47 trium volunt oēs, vt j. subijciā. ¶ † Octauò quero, an cōdō huius
canonis detur spoliatori ꝯ eum, q scienter recepit rē a secūdo
spoliatore. Pan. decidit, ꝙ non, q̃a istud remedium fuit inuētū
solum in fauorem primi spoliati ꝑꝑ periculū aīarum, vñ spolia
tor in peccato inuolutus non vr̃ se posse fundare in peccato al
terius indebitè detinentis, ꝯtrium puto posse iuridice suaderi,
q̃a rō peccati militat in isto successore sciente violētiā illatam
spoliatori ista rōne, quia spoliator tenetur ad æstimationem pri
mo per eum spoliato, l. cū vi me deieceris, ff. de vi, & vi ar. cui⁹
obligationis respectu successor dr̃ indebitè detinere ēt in ꝑiu-
48 dicium spoliatoris. ¶ Nonò quero, † an cōdictio huius canonis
detur malęfidei possessori non violento. Pan. determinat, ꝙ sic
post Inn. quia interest possessoris malęfidei conseq. rem, vt illā
possit restituere vero dño. Arbitror, ꝙ istud interesse in malęfi
dei possessore non violento non sit considerabile, quia nō fuit
ꝙ detinens dicatur in peccato, cū ipse pariter possit restituere
rē vero dño: imo magis peccaret, si restitueret malęfidei posses
sori nō securus de restōne fienda vero dño, arg. d. l. bonęfidei.
Itē malæfidei possessor non violentus nō tenet̃ ad æstimatio
nem spoliato. l. cum a me. ff. de vi, & vi ar. & sic nō pōt pretēde
re reū esse in peccato respectu sui. fortè procederet decisio Pa-
no. si malæfidei possessor caueret de restituēdo rem primo spo
49 liato, arg. c. q̃q̃, de vsur. lib. 6. † ¶ Decimò quæro, an detur bonę
fidei possessori ꝯ bonæfidei possessorē. Pan. post alios ꝯcludit
ꝙ nō, quia rō peccati cessat. Tu aduerte, q̃a obstat l. vitia C. de
acq. pos. vbi dr̃, ꝙ vitium violentiæ trāsit cum re in quemcun-
que successorē. Sol. trāsit q̃tū ad effectum impediēdi ꝑscriptio
nē longi temporis, auct. malæfidei, C. de præscr. long. temp. nō
q̃tum ad remedia possessoria. d. l. cum ante, & l. bona fides. §. fi.
50 ff. de acq. rer. do. ¶ † Vndecimò quæro, an agenti remedio hui⁹
canonis obstet exceptio proprietatis, ista qō pōt dupliciter in-
telligi. Primò, an obstet exceptio dñij alterius. Scdō, an obstet
exceptio dñij proprij. Primo casu Doct. vnanimiter ꝯcludūt ꝙ
nō, & istud arbitror verissimū, ꝑ tex. i l. si socer, §. Lucius, ff. sol.
mat. & qđ ibi dicit Bart. quia exceptio iuris tertij, non est isto
casu exclusiua intentionis agentis ipso iure, iuxta doctr. Bar. in
l. 2. ff. de excep. rei iud. Secūdo casu apud me magna vr̃ difficul
tas, nam cōis opi. est ꝙ agenti remedio, reintegranda, vel l. si co
loni, non obstet exceptio dñij proprij, ſm Alex. in varijs cōl. s.
alleg. & eā dicit cōem Dec. in ꝯs. 57. col. pen. ergo idē dicēdū,
si agatur isto remedio. confirmatur, q̃a spoliator non pōt oppo
nere exceptionē proprij dñij. l. si q̃s ad se fundū, C. ad leg. Iul.
de vi, c. j. s. eo. cum si. ergo nec ēt poterit is, qui sciēter successit
quia odium violentiæ militat ꝯ istā rōnem sciæ. Corroborat̃,
quia *communis* opinio est, ꝙ clandestinus possessor nō possit op
ponere exceptionē proprij dñij agēti remedio recuperandæ,
ſm Bar. in d. l. si coloni. quā dicit cōem Ale. in l. naliter, §. nihil
commune, in 3. char. ff. de acq. pos. ergo nec ēt poterit iste, qui
participat de vitio violentiæ ꝑꝑ sciam, & cū ista opi. vīr transi
re Senen. in d. l. rem, quæ nobis, in 9. q. Contrariū tñ in puncto
iuris arbitror posse sustineri ꝑ ea, quæ s. dicta sunt i gl. j. in 3. q.
officio iudicis. & pro hac mea opinione iterū pōdero istū tex.
ibi, quia non multum interest quātum ad periculum anima-
rum indebitè detinere aut inuadere alienū. pondera verbum,
alienū, ergo secus si proprium. Et si obijciatur, ꝙ sequeretur, ꝙ
de iure canonico inuadens rem propriam posset opponere ex
ceptionem proprij dñij. Cuius ꝯtrium disponunt infinita iura
51 inio † inuadens rem propriā perdit ius suum, c. placuit. 15. q. 6.
c. eū qui, de præb. li. 6. R̃ndeo illud fuisse statutū, ne daret̃ occa
sio veniēdi ad arma, l. nō est singulis, ff. de reg. iu. c. literas, s. eo,
q rō cessat in successore, qui nō spoliauit, nec spoliari mādauit.
D.N.

52 licet sciret sciam rei alienæ. ¶ † Duodecimò q̃ro, an ꝯuētus ꝯdō
ne ex isto canone eximat̃ de iudicio nominādo dñm, vel pri-
mū possessorē i iudicio? Pan. post Vinc. & Host. ꝯcludit, ꝙ non
q̃a ꝯuenit̃ ex ꝓprio delicto, cū sciēter se ingesserit. illud arbitror
verissimū, q̃a possessor suo noīe nō hēt bñficiū noiandi dñm, l.
3. C. vbi in rē actio. imò de iure canonico dubiū est, an in iudi-
cio possessorio sit locus noiationi. & gl. in ca. q̃cunq; 12. q. 2. te-
53 net ꝙ nō, & sequit̃ Fel. in c. edoceri, in 3. col. s. de rescri. ¶ † De-
cimotertiò q̃ro, an ꝯdictio hui⁹ canonis cōpetat raptori ꝯ eū,
q occupauit rē raptā vacātē. Inn. quē sequit̃ Abb. decidit, ꝙ nō
dicēs, ꝙ nō sibi succurrit̃ remedio l. cū quærebat̃, C. vñ vi, si do
losè occupauit. Tu verò dicas, ꝙ imò competit ꝯdictio ex isto
canone, vt dixi in 8. q. proxi. pręced. & ꝙ ei non cōpetit reme-
54 dium d. l. cū quęrebat̃, vt statim subijciā. ¶ † Trāseo itaq; ad re
mediū l. cū quęrebatur. pro cuius introitu q̃ro, an ꝯ occupantē
rē vacātē succurrat̃ possessori primo, seu dño aliquo remedio
possessorio, vr̃, ꝙ non, q̃a interdicta recuperādę exigūt violen-
tiā, c. cum ad sedē. s. eo. l. j. §. 2. & §. interdictum, ff. vñ vi, & l. j. ff.
vi bon. rap. & interdictū, ꝙ vi aut clam, exigit aliqd esse factū,
vel inuasum. & ꝙ metus cā, requirit violentiā compulsiuā. Sol.
fateor ꝯtrium, ꝙ olim nō cōpetebat, sed hodie cōpetit ꝯdictio
ex d. l. cū q̃rebat̃, q̄ est vna ex quinquaginta ꝯstōnib⁹ nouis edi
tis ꝑ Iustinianū. Quero igitur, pro quib⁹ rebus competat, q̃bus
det̃, & ꝯ quos, & vtrū agenti obstet aliqua exceptio, & quanto
tpe pręscribat̃ illa ꝯdictio? Circa primam dubitatur. Primò, an
55 † competat ēt pro rebus mobilibus. gl. & Sal. ibi tenēt, ꝙ non.
Contrarium firmat ibi Bar. post Rofre. in suis libel. & istā seq-
tur, & *communē* dicit Alex. in l. rem, q̄ nobis, col. j. ff. de acq. pos.
ponderat ad hoc tex. illum in verbo, res, qđ est gñale comphē
dēs ēt res mobiles, l. 1. ff. si cer. pet. l. rei appellatione ff. de verb.
sig. ponderat ēt similitudinē furti, de qua in d. l. cū quęrebatur.
Contrariū puto verius, q̃a remediū huius legis est subsidiariū
cōpetens eo casu tm̃, quo nulla actio pręter rei vendicationē
cōpetebat, vt ibi in prin. dr̃. Sed pro re mobili vltra rei vend. ꝯ
occupātē rem vacātē dabatur actio furti, ꝯdictio furtiua, & plu
56 res aliæ, de quibus per Bar. in d. l. rē, q̄ nobis. ergo &c. ¶ † Scdō
dubitatur, an cōpetat pro recuperanda possessione naturali ei,
qui retinuit ciuilē aīo. Bar. ibi tenuit, ꝙ sic. & ista fuit opi. Hug.
de porta Rauēnata Glossato. qui intelligebat possessionē dici
vacuam, quæ corpore non tenebatur. Contrariū tenet gl. & se-
quit̃ Alb. ibi, intelligēs vacuā possessionē, quę nec aīo, nec cor-
pore retinetur, & hāc dicit *cōem* d. Ant. hic, & ista est vera, quia
pro nāli occupata si hīs eiusdem nō admittat̃, competit inter
dictū vñ vi, tanq̃ tunc spoliatus vtraq; l. j. §. siue aūt, ff. de vi ar
& l. 3. §. si quid aūt. ff. eo. & ista procederet sine dubio, si tenere-
mus, ꝙ vnica tm̃ sit possessio in mūdo, prout ego tenui in rub.
57 s. de caus. pos. & proprie. ¶ † Tertiò dubitat̃, an cōpetat prelato
pro rebus ecclesiæ occupatis vacāte ecclesia, istā dubōnē mo-
uet Spe. tit. de pet. & pos. §. j. ver. sed pone vacāte ecclesia. & de
cidit ꝙ nō, quia nō pōt dici uacare, ex quo ecclesia, q̄ nūq̃ mo-
rit̃, c. si gratiosè, de rescrip. li. 6. cōtinue dr̃ possidere, l. raptores,
de epis. & cle. & l. iubem⁹, §. si qñ, C. de sacrosan. eccl. Sequitur
D. Ant. hic, & Ang. i d. l. cū quęrebatur, licet ꝯtrium voluerint
Pe. & Alb. ibi, dū dñt, ꝙ ēt in illa l. hēt locū pro re sacra occupa
58 ta. ¶ Quartò dubitatur, an hēat locū in re hæreditaria occupa-
ta. Ista qō pōt tripliciter intelligi. Primò, an cōpetat hrẽdi ꝓ re
hęreditaria vacante & occupata añ mortē defuncti, & iste ca-
sus est clari⁹. Scdō pōt intelligi pro re hęreditaria occupata hæ
reditate iacēte. & isto casu vr̃, ꝙ non cōpetat, q̃a illud remediū
dat̃ ꝯ occupantes res alienas vacantes, sed res hęreditarię hęre
ditate iacēte dñr in bonis nullius, l. j. §. j. ff. de rer. diui. ergo &c.
Et per istam rōnē ita tenent gl. Bar. Sal. & *communiter* scribētes
ibi. Contrarium tenet primò Old. & Albe. q̃a hæreditas iacens
repræsentat personā defuncti, & sic hæreditas pro dño, reputa
tur, l. in eo, §. fi. & l. seq. & l. hæreditas in multis, ff. de acq. re. do.
qđ tenendū: amplector cōem, pro qua adduco decisionē Bar. i
similibus terminis in l. ex re, §. fi. ff. de sup. ser. vbi decidit, ꝙ sta
tutū puniēs intrantē vineā alterius, non hēt locū in intrante vi
neā hæreditate. iacēte, q̃a verba legis dēnt intelligi in casu ve-
ro, & nō in casu ficto, l. 3. §. hęc uerba, ff. de neg. gest. Scdō ꝓ eōi
adduco aliud remediū d. l. cum quærebat̃, qđ est subsidiarium
sed pro re hæreditaria occupata, hęreditate iacēte, ꝯpetit actio
expilatæ hæreditatis, l. fi. C. de cri. expi. hęr. ergo cessabit reme
diū d. l. ad ꝯtrium rñdeo uerum esse, ꝙ hæreditas pro dño repu
tatur, sed fictè. Itē ipsa hæreditas dr̃ possidere sicut defunctus
possidebat, l. cœptam, ff. de usucap. sed ēt fictè. & dato ꝙ uerè,
tunc retorqueo fundm̃, q̃a si possidet, ergo non vacat, si non
vacat, ergo non hēt locū l. cum quærebatur. Tertiò pōt intelli-
gi in re hrẽditaria occupata, adita hrẽdi. sed nōdū apprehēsa pos-
sessione, & isto casu Azo in summa, C. vñ vi determinauit, ꝙ
sic, quia tunc hrẽs dr̃ dñs l. cum hrẽdes, ff. de acq. pos. sequuntur,
Bar. & Ang. in d. l. cum quærebatur, d. Ant. hic, Inn. & Host. in
præsentia. col. j. j. de prob. contrarium tenent Old. Alb. & Sal.
ibi, quia requiritur, ꝙ prius fuerit possessa, si dici debet vacare

reſpectu agentis. Secundò, q. pa̅ra ſunt hęreditatē non fuiſſe
aditam, vel aditam, & nō ꝓprehenſam fuiſſe poſſeſſionem, l.
1. ff. de cri. expi. hęr. Tertiò, q. in iſto caſu ſuccurſum ē heredi de
alijs remedijs. Primò per interdictū, quorū bonorum, l. j. ff. &
C. quo bon. Scđò, per remediū l. fi. C. de ed. c. diui. Adr. tol. Ter
tiò per actionē, expilatę hereditatis, d. l. fi. C. de cri. expi. hęr. er-
59 go ceſſabit remediū d. l. cū quę erat, q. eſt ſubſidiariū. ¶ † Ve-
nio ad ſecundam principalem quōnem, circa q̄ dubitat̄ primò,
an ꝯdictio ex illa lege detur ei cuius p iniuriā ſeu errorē poſſeſſio
vacabat: Vr̄ q. ſic, q. nō illa, ſcire n. debuit, & c. militat et iſtu ca
ſu. Cōtrarium tenet Bal. in l. improba, C. de acq. poſ. dicens ſibi
tunc ſuccurri remedio l. inuaſor, C. eo. & iſta eſt vna dr̄ia inter
60 illas leges. ¶ † Scđo dubitatur, an remedium illius legis cōpetat
prędoni? Pan. hic poſt Inn. vult, q. ſic, & iſtud vr̄ probari, q. re-
mediū dictę legis eſt introductum ad ſimilitudinem interdicti
vn̄ vi, qđ competit prędoni, ca. in litis, s. eo. & illam partem ſe-
quuntur gl. Bar. & cæter. Doct. ibi. ꝓrium vr̄ verius, quia lex illa
dicit dari ꝯditionem ꝯ occupantes res alienas, & ſic oportet,
q. agens tp̄e occupat. onis eſſet dn̄s. iſta ēt opinio cōprobatur
p ſimilitudinem furti adductam p Iuſtinia. pro rōne, & deciſio
ne legis. Et illam partem tenuit or. Ang. & ſi dicat̄ remediū eſ
ſe inutile, q. ſi oportet probare dn̄ium, melius eſt agere petito
rio. rn̄det Ang. & illud bene nota, q. in petitorio oportet ꝓba-
re dn̄ium vere, ſed in ꝯdictione illa poſſeſſoria ſufficit ꝓbare
dn̄ium pręſumptiue, qđ probabitur probando poſſeſſionē ſo-
lam, ex qua reſultat pręſumptio dn̄ij, iuxta doct. Bar. in l. pe. ff.
de cond. inſt. ex iſtis infert̄, q. beneficium illius legis, non cōpe
tit malęfidei poſſeſſori, nec commodatario, aut ſimilibus detē
61 tatoribus. ¶ † Tertiò dubitatur, an competat ſingulari ſucceſſo
ri? pēdet deciſio ab his, quę dixi s. in 4. dubitatione remedij, re-
integranda. eſt. n. condictio d. l. cum quærebatur, ēt in rem ſcri
62 pta, ſm cōem, & j. dicam. ¶ † Quartò dubitatur, an cōpetat re-
uerſo ab hoſtibus pro recuperada poſſeſſione occupata tpore
captiuitatis? gl. in l. pen. C. de capti. & poſtl. reuer. dubitat, & nō
reſoluit. Alb. in d. l. cum quærebatur, determinat, q. ſic, quia in
eo militat rō legis. Contrariū tenet Ang. ibi & Sal. in d. l. pe. q.
captus p captiuitatē perdiderat dn̄ium, & ſic tpe occupatio-
nis res non erat in bonis ſuis, ergo ei non dabitur condictio, ſi-
cut diximus ſupra in re hęreditaria occupata hæreditate iacen
te. & iſta opinio placet, quia reuerſo ſuccurrebatur per legem
63 Corneliam, ergo ceſſabit condictio ſubſidiaria. † Circa tertiam
quōnem prin. dubitatur primò, an det̄ ꝯ tertium poſſeſſorē? iſta
dubitatio pōt intelligi dupl̄r. Primò, an detur ꝯ ſingularē ſuc-
ceſſorem, q. pariter occupauit vacantem, quia prius forte occu
pator ceciderit a poſſeſſione, & iſto caſu Io. & Acc. & glo. renue-
runt, q. non datur primo poſſeſſori, ſeu dn̄o ꝯ iſtum ſingularē
ſucceſſorem, quia nō dicebatur vacare a primo, ſed ab alio occu
patore. Item, q. interdictum, vn̄ vi, ad cuius ſimilitudinem fuit in
troducta ꝯdictio ex illa lege, non cōpetit ꝯ ſingularem ſucceſ-
ſorem, l. cum a te, ff. de vi, & vi arma. ergo nec ēt condictio illa.
Cōtrarium tenēt Bar. & cæter. alij, quia ratio legis militat. Nec
ob. l. cum a te, q. in hoc condō illa non aſſimilatur interdicto,
vn̄ vi, cum ſit condictio ipſa in re ſcripta, non tn̄ probant, q. di
catur in rem ſcripta. Albe. tn̄ cōem eſſe veriorem, quia l. cū
a te, loquitur qn̄ ſucceſſor habuit cām iuſtam, vel iniuſtā a ſpo-
liatore. In caſu vero nr̄o ſucceſſor occupauit vacantem, quam
dn̄s poterat propria authoritate apprehēdere, merito dr̄ occu
paſſe vacātem etiam ab ipſo dn̄o, ergo eidem dabitur ꝯdictio.
Scđo modo pōt intelligi in ſucceſſore, q non occupauit vacan
tem, ſed habuit cauſam ab ipſo occupatore, & iſto caſu Inn. &
Pan. vt ſupra dixi, voluerunt, quod ſic. Contrarium credo ve-
rius, quia non occupauit vacātem, & quia, iſto caſu ſm veteres
leges non agebatur poſſeſſorio ꝯ tertium, d. l. cū a te. ergo, nec
64 etiam condictione ex illa lege. ¶ † Secundo dubitatur, quis ꝓ-
feratur ſi primus poſſeſſor, & occupator primus concurrant ꝯ
ſm occupatorem rei vacantis? Retenta opinione mea, q. reme
dium illius legis non detur occupatori, fruſtra de hoc diſputat̄
ſed retēta cōi dicas ſm Bar. & alios, q. pferatur prius poſſeſſor,
q iuris pſumptiōe hr̄ pro dn̄o, arg. l. bonæ fidei s. ff. dep. & hoc ta
cit ꝯ d. Ant. prout dixi in 7. q. remedij huius canonis. ¶ Tertiò
dubitatur, an detur ꝯ occupatorem primum amplius nō poſſi
dētem? Bar. cum quo concordant cęteri, tenet q. ſic, per tex. in
l. j. s. recuſſime, ff. de vi, & vi arma. qđ intelligo ad intereſſe, l. ſi
vi me deieceris, ff. eo. prout dicit Pan. hic in fi. & licet ſequatur
in interdicto, vnde vi, tamen idem in condictione ex illa lege
65 inducta ad ſimilitudine interdicti. ¶ Quartò † dubitatur, an de-
tur ꝯ eum, qui occupauit rem vacantem credens eſſe ſuam: pu
ta. quia erat fama publica, q. illa res erat maiorum ſuorum: gl.
& Doct. concludunt, q. non, quia ceſſat ratio legis, q. debuerit
ſcire alienū, qđ ſuum non erat, & ſequuntur Pan. & alij. Sed tūc
videndum eſt, quo remedio ſuccurratur dn̄o? reſpondet gl. &
alij, q. tunc ſuccurritur condōne l. inuaſor, C. eod. & hic no. ſe-
cūdam dr̄iam inter iſtas duas leges, condō. n. l. inuaſor, datur ꝯ
ingredientem rem alterius ſine dolo, condō uero l. cum quęre
batur, datur ꝯ ingredientem cum dolo, credo dr̄iam verā: exē
plum tamen, q. l. inuaſor, loquatur in eo, qui credebat rem eſſe
ſuam, non videtur bene cōuenire illi literę, quę vr̄ loqui in oc
cupatore ſine vi ſciente rem eſſe alterius. Et ſi dixeris, quomo-
do pōt eſſe ſine dolo, qui occupat rem, quam ſcit nō eſſe ſuam,
reſpondeo, quia probabiliter credat dn̄m habuiſſe eā pro dere
licta, ex quo non accedebat ad agrum, & patiebatur illum ſta-
re incultum, arg. l. quod ſeruus, & quod ibi Bart. ff. de ſtip. ſeru.
¶ Eſt alia differentia, quia condictio, l. cum quęrebatur, compe
tit etiā ad fructus, ſecus in condictione l. inuaſor, ſm Bar. & cō
muniter alios in d. l. cum quęrebatur. ¶ Circa 4. q. an agēti con
dictione ex illa l. obſtet exceptio proprij dominij, vr̄, qđ non
ad ſimilitudinem interdicti, vnde vi. ꝯrium determinat gl. com
muniter approbata in d. l. cum quęrebatur, ponderando tex. ibi,
ſcire enim debuit alienum. quæ pōderatio facit pro opinione,
quam tenui s. contra cōmunem, in 11. q. remedij noſtri cano-
nis. quod intellige, dūmodo probatio dominij offeratur incō-
tinēti, iuxta l. ſi is, a quo. ff. vt in poſ. leg. & hoc puto verum, q.
ſi vacabat res propria occupatoris, ſequitur, q. et vacabat ab eo
quo caſu ſi alius occupaſſet, habuiſſet dominus actionem, vt s.
dixi in 2. dubitatione 3. q. prin. ergo a fortiori habebit exceptio
nem, quia cui datur actio, &c. l. j. s. hic autē, ff. de ſuperfi. imò te
nendo opi. q. condictio ex illa l. nō competat malęfidei poſſeſ-
ſori, vt s. tenui, dico, q. etiam obſtat agenti exceptio malęfidei
66 ¶ † Circa quintā, & vlt. reſpondet tex. ille in fi. q. condictio d. l.
præſcribitur ſpatio 30. ann. tanto. n. tempore tolluntur omnes
perſonales actiones, l. ſicut, & l. omnes, C. de pręſ. 30. vel 40. an.
Fallit autem in eo, qui occupat prædium tributarium, qui præ
ſcribit ſpatio biennij, ſi propria auctoritate intrauit, l. qui agros
C. de omni agro deſer. lib. 11. Et ſi intrauit de licētia cēſitoris, vel
per ęquatoris, pręſcribit ſpatio ſex menſium, l. fi. C. de cenſi. &
67 cenſito. eo. tit. † Sed hic ſuboritur dubitatio, an iſta præſcriptio
procedat de iure canonico, d. Ant. hic poſt Bar. in d. l. cum quæ
rebatur, voluit q. ſic. ſequuntur Pan. & Fel. in c. vigilanti, j. de
præſc. in fi. mouentur, quia ingrediens fundum vacantem præ
ſumit̄ eſſe in mala fide, quæ præſumptio tollitur ſpatio 30. an.
ſequitur Aret. conſ. 112. Conſiderat is diligenter. & Cur. conſ.
83. In primo. Aduerte diligenter, quia iſtud eſt magni effectus
ſi pſupponamus a principio doloſum ingreſſum, prout intelli
gunt Doct. in d. l. cum quęrebatur. tunc non video quō per la-
pſum 30. ann. tollatur mala fides, cum aliquid non ſuperuene-
rit, quare debuerit ingreſſus mutaſſe malum aium, & ideo iſto
caſu tenerem ꝯ Bar. & ſequa. ꝯ quē tenet Imo. in c. fi. in 2. char.
j. de præſc. & in l. Celſus, ff. de vſuca. ſi verò pſupponamus, q.
intrauerit ſine dolo, vt in caſu l. inuaſor. & tūc certi iuris eſt, q.
pſcribit. ſi verò ſumus in dubio, & īgreſſus alleget, q. credebat
fuiſſe habitam pro derelicta, dicerem q. procederet opin. Bar.
nā tunc ſpatio tanti tēporis cū allegatione bonęfidei tolleret̄
ꝯria præſumptio per ea, quæ dicit Bal. quē ibi ſequit̄ Fel. in d.
c. fi. in 3. char. prædicta vera ſunt in ipſo occupatore rei vacan-
tis, ſed in habente cām ab ipſo occupatore ſeruanda eſt diſtin-
ctio auctē. malæfidei, C. de pręſc. long. temp. crederem ēt, q. in
caſu d. l. q. agrus, & d. l. ſi. currat pſcriptio, dato, q. occupās ſciat
alienum, q. intra authoritate legis, quę ita ſtatuit fauore tribu
torū exigendorū, & fauore agriculturæ per ea, quę dicit Pau.
de Caſt. in l. ſequitur, s. ſi viam, ff. de vſu. ¶ Vltimò quęrit Abb.
ſi ſpoliatus recuperauit rem a ſingulari ſucceſſore, vtrū poſſit
agere ꝯ ſpoliatorem ad pęnam l. ſi quis in tantā, C. vn̄ vi. & cō
cludit, q. ſic, quia vna eſt ciuilis, altera criminalis ſeu pęnalis, l.
j. C. qn̄ ciui. actio pręiu. cri. Aduerte inquantum Abb. pręſuppo
nit, q. agens condōne l. ſi quis in tantam, dicatur agere crimi-
naliter. Iſtud nō eſt verū, quia pęna applicatur parti, ergo ciui-
lis eſt actio, ſm gl. in l. 3. ff. de ſepulch. viol. & Pan. s. i rub. de iu
di. Nec obſt. tex. in d. l. j quia loquitur in pęna legis Iuliæ de vi.
quę applicatur fiſco, l. ſi quis ad ſe, fundū, in fi. C. ad leg. Iul. de
68 vi. dicam de veritate huius quæſtionis j. loco ſuo. † Aggredior
itaque remedium d. l. ſi quis in tantam. Et primò quęro, ꝓ qui
bus rebus detur. Secundò quibus. Tertiò contra quos. Quartò
quando. Quintò, an inuaſor incidat in pęnam illius legis ipſo
iure. Primo, nunquid habeat locum pro rebus mobilibus, vide
tur, q. nō, quia interdictum, vnde vi, ſub quo eſt ſituata illa lex
nō datur niſi pro reb' ſolis, l. j. s. illud itaque, ff. de vi, & vi ar. In
contrarium eſt caſus in s. quia tamē, Inſt. vi bo. rap. & ibi eſt ēt
caſus alterius dubitationis, an habeat locum in immobilibus.
Item dubitatur, nunquid procedat in iuribus incorporalibus,
communis opi. eſt, quod ſic, & dixi in c. cum eccleſia. Summa,
s. de cau. poſ. & proprie. Item dubitatur, an cōpetat in bn̄ficia-
libus. tex. eſt q. ſic, in c. eum, qui, de pręben. in 6. & in c. placuit.
16. q. 6. Sed hic ſuboritur alia dubitatio, an habeat locum in eo
qui violēter expulit poſſeſſorem a beneficio ſibi a ſede apoſto
lica reſeruato. Vr̄ q. non, quia reſeruatio Papę inficit non ſolū
titulum, ſed etiam poſſeſſionem alterius, c. ſi eo tēpore, de ele.
lib. 6. c. vt noſtrū, cū materia, vt eccl. benefi. & ppea dicit, q. agē
ti ēt remedio reintegrandę, obſtat exceptio reſeruationis, ſm

Pan.

Pan. in c. in literis, 3. co. & istā dicunt etiam San. in d. l. cum quis
in his, in 9. q. ff. de acq. pos. Cōtrarium credo verius per genera
lem rationem d. c. cum qui, non sitis audaci & temeritatem. Nec
ob. q. reseruatio inficiat possessionem, quia ante q̄ sit cognitum
de viribus reseruationis, non placet reseruatori illud alienera-
re, c. licet Episcopus, de preb. eo. ti. vel etiā, q. inficiat ciuilē, ne-
gari tñ non pōt, quin naturalis sit apud alium, pro qua naturali,
violenter occupata habet locum pena d. c. cum qui, & d. l. si qs
in tantam, vt j. dicetur. & licet stante reseruatione non sit fiēn.
da restitutio spoliato non habenti titulum, non tñ sequitur, q.
ingrediens nō amittat ius suum, & sic q. Papa possit beneficiū
alteri conferre, & ita determinat collector Rotæ, licet ista non
69 adducat, in deci. 16. sub rub. de rest. spol. in nouis. ¶ † An aūt ap-
prehendens possessionem beneficij vacuam propria authorita
te sine executorialibus, seu ante fulminatum processum, perdat
ius suum consultū isto anno, q. non, imo dixi, q. licet propria au
thoritate intrare ea rōne, q. in beneficijs collatiuis eam operat
collatio, quantū in electiuis electio, fm Pan. in c. dudum, col. 3.
in ii. de ele. no. in c. cū olim, de cau. pos. & propr. sed electus po-
test propria authoritate apprehendere possessionem absq; pe-
riculo amissionis iuris sui, c. auaritiæ, de ele. in 6. c. nosti, c. quali
ter, eo. tit. in antiq. ergo ēt poterit is, cui est facta collatio, maxi
mè per Papā, quia illa tribuit plenū ius, fm Pano. & Fel. in c. eā
te, col. 1. 3. de rescr. & ita dicit Pan. in c. transmissā, de elec. & Pe
tr. in d. c. cum qui. facit decisio gl. *communiter* approbatæ in l. si.
¶ C. vnde vi. est verū, q. Egid. Bella. cons. x. col. 5. dicit, q. Audito
res curiæ practicāt contrarium, q. non sit licitum intrare propria au-
70 thoritate, nō tñ dñr, q. priuetur iure suo. ¶ † Quintò dubitatur,
an habeat locum in eo, q. accepit equum suum alienum in pascuis?
Ista q. potest tripliciter intelligi. Primò in eo, qui accepit equū
alienum in proprijs pascuis pro damno dato, & isto casu nō in
cidit in penam, fm Gand. in tract. malefi. sub rub. de penis, col.
3. Sc̄dò pōt intelligi in eo, qui accepit equum aberrantē. & isto
casu, qui possessio equi desideratur esse apud possessorem. l. 3. §.
Neratius, ff. de acq. pos. non habebit locum pena d. l. Tertiò pt
intelligi in capiēte equum in pascuis cōibus, vel proprijs ipsius
possessoris, vel cuiuslibet alterius. & isto casu gl. & Bart. tenent,
q. incidat in penam. Contra. tenēt ibi Old. Alb. & Sal. quia nul-
la interuenit violentia, & ista sequuntur Mod. Peru. in d. §. Ner
71 at. ¶ Sextò dubitatur, an procedat in rebus, quas spoliatus in cō
tinēti recuperauit, iuxta l. 3. §. cum igitur, ff. de vi, & vi ar. vr q.
non, q. non dr spoliatus qui incontinenti recuperauit, l. 3. ff. de
diuor. & ita tenent gl. Pet. Cy. Alb. Bar. & Sal. in l. si qs ad se fun
dum, ad leg. Iul. de vi. glo. & Bar. in l. qui possessionē, ff. de vi, &
vi arma. mouentur per tex. in l. vulgaris, §. qui furti, ff. de fur. &
pro ista parte facit decisio Iac. de Are. in l. mācipia, C. de ser. fu
gi. q̄ sequit d. Ias. in l. 3. col. 2. ff. de iust. & iur. Contrarium credo
verius, quia d. lex fuit facta ad puniendum audaciam & violen
tiam. Ad tex. in d. §. qui furti, rñdeo retorquendo, q. ibi punitur
violentia, licet non teneat furti. Si dicamus, q. puniatur pena l.
si quis in tantā, pp delictum violentiæ consummatum, licet nō
72 teneatur ad restōnem, q. non sit secuta spoliatio. ¶ † Septimò
dubitatur, qd si inuasor penitentia ductus anteq̄ conueniat fe-
cerit restōnem rei spoliatæ, an euitabit penā illius legis? pmis-
sa decisio facit, q. non. ad idem facit tex. in c. sicut dignū, §. cos.
& quod ibi no. P. in. j. de hom. sed ibi loqtur in foro poli. ad idē
l. 1. C. qñ ciui. act. sed ibi loqtur in restituente inuito, & in pena
fisco applicanda. ad idē facit, q. in delictis in faciendo mora est
impurgabilis, l. 1. §. si rē. ff. depoli. Bar. in l. si insulam, in 6. q. ff. de
verb. obl. & istud credo verū, si spoliatus in actu restōnis fuerit
protestatus, saluo iure penæ, arg. l. si debitor, §. in vendōne. ff. q.
mo. pig. vel hypo. sol. Sed dubitatio remanet, an spoliatus spōte
rem recipiens sine protestatione cēseat remisisse penā, vr q.
sic, per tex. in l. si duo, ff. si quis cautio. & in l. post diē, ff. de leg.
commisso. & per vnam cōem sntam, de qua per d. Ias. in l. 2. in
63. col. C. de iure emphy. Cōtrarium puto verius p tex. in l. pe.
ff. vi bon. rap. & in l. qui ea mente, ff. de furt. Non obstat pālle-
gata, q. loquunt in pena conuentionali, cuius exactione tollit
actio sortis, & cō, l. fi. ff. de preto. stip. §. non solum, Inst. de verb.
obl. & traditur in §. Cato. ff. eod. nos aūt loquimur in pena legali.
non ēt obstat decisio cōis, q. loqtur in pena cōmissa in non fa-
ciendo, nos loqmur in pena cōmissa pp delictum in faciendo
& inter ista est magna dña. Grauius est. n. delictū i faciēdo, iux-
ta gl. in l. si mora. ff. sol. matr. & iō in illis non admittitur purga-
tio moræ, secus in commissis in non faciēdo, & iō dñs recipe-
rans pensionē ab emphyteuta, sine protestatione vr consentis-
73 se purgari moram, quæ rō cessat in casu nostro. ¶ † Octauo dubi
tatur, quid si spoliatus ex interuallo spoliauit spoliatorē, an per
dat cōdōnem d. l. si qs in tātā: vr q. sic, q. dolus cū dolo dēt cō-
pensari, l. q. duo, ff. de dolo. l. viro atq; vxore, ff. sol. mat. c. plerū-
que. j. de dona. inter vir. & vxo. & pro illa parte facit tex. in l. si
aliud. §. bellissime, ff. qd vi, aut clam. Contrarium determināt gl. Bar.
& alij in l. si qs ad se, C. ad leg. Iul. de vi. & in d. l. qui possessionē,
per tex. in l. qui vas, in prin. ff. de fur. ad contra respōde, vt p Bar. i
D. N.

74 locis præalleg. ¶ Nono † dubitatur, an alienatio prius incidat in
penam d. l. in præiudicium legitimæ filiorum ... q. pater ... pro
pōt alienare oia bona sua ēt in præiudiciū legitimæ filiorū, fm
Bar. in l. hereditarium, ff. de bo. auth. iud. pos. ergo, & de [illegible] quen-
do, arguendo de contrib. ad delicta, l. oēm, ff. de inal. l. facit, q. legitima
est tertia, vel semis, fm numerum filiorū eius, qd reperit in bo-
nis pris tpe mortis, deducto ære alieno, l. Papinianus, §. 4. ff. de
inof. test. l. cum q̄ritur, & auct. nouissima, C. eod. In contrarium facit,
qd dicit Bal. in l. 1. & fi. C. si quis in fraud. patr. ¶ Adde d. Ias. in §.
itē si q. in fraudē, in 1. col. 1 ver. & an si pater amisit, Inst. de acti.
vbi si pater amisit oia bona sua in fide ac cardi, filij poterunt re-
uocare vsque ad eorū legitimam. & idē voluit Bal. in rub. C. de cō
di. ob tur. cau. sequit d. l. si. in l. si arrogator, in 9. col. ff. de adop. si
constaret de fraude res esset clara pro filijs, per tex. j. l. fi. ff. si qs
in frau. patr. Si aūt non appareret, dicerem, q. si pp inualitionem
sequeret priuatio oium bonorū, q. presumeretur frau. arg. l. oēs,
§. Lucius, ff. de his, quæ in frau. cred. & ibi Bar. Nec obst. decisio
Bal. in d. l. hæreditariū, quia eā reprehendit Ang. in d. §. quarta
& Rom. pro not. dubiis post singularia, notab. 90. incip. Quidā
Card. & Alex. cons. 55. col. 2. vol. 3. Saltem non est vera illa deci
sio i alienatione bonorū facta ex cā lucratiua, vt tenet ipse Bar.
in l. non vsq; adeo, ff. si quis a paren. fue. manu. & in isto casu p-
cedit thema quōnis nræ, q. oē qd alteri acquirit rōne penæ, dr
acquisitū ex cā lucratiua, fm Bar. in l. Meuius, §. duob. col. pe. ff. de
75 leg. 2. ¶ Decimò † dubitatur, an prosit ista cautela volenti renū-
ciare beneficio inuito Epo, & se intrudere, vel vi beneficiū oc-
cupare: vr q. sic, q. intrudens se, vel violenter occupans priuat
a lege ipso iure, d. c. eum q. an contrarium facit tritā rēla, inducta in o-
dium non debent retorqueri in fauorē, nec eē, c. inter corpora
lia, §. qd nec exceptione, j. de trāsl. prælat. facit l. qd fauore, C. de
legi. & inducta ad vnum effectum nō debēt operari contrarium, l. lega
ta inutiliter, ff. de leg. 1. & istam partem tenent Ioā. de Lign. Ge
mi. & Petr. ibi, pro qua allego bonū tex. in arg. c. si. de renuncia
76 tio. in 6. ¶ Vndecimò dubitatur, an dispositio d. l. procedat in peculio
aduentitio, qd filiusfamilias inuasit: vr q. non, quia filius nō pt
illud alienare sine consensu pris hntis vsumfructū, l. cū non so-
lum, §. filij. C. de bo. quæ lib. Cōtrariū tenet Iac. de Are. q. rō d.
l. militat ēt in filio committente violentiā. Nec ob. contrarium, quia
non est filius, qui alienat, sed ipsa lex. Quid tenēdum: Bar. ibi di
cit se fuisse tātæ audaciæ, q. ausus fuit cōsulere contrarium, motus q. i
in confiscatione bonorum non veniunt bona prohibita aliena-
ri fauore tertij, l. quicūque, ff. de bo. dam. l. finita, §. si de vectiga
libus. ff. de dam. infec. sequitur Alex. cōs. 23. col. 2. vol. 3. Dubito
de audacia Bar. primò, q. filius nō prohibetur alienare peculiū
aduētitiū principaliter fauore patris, sed fauore suo, ne pp iuue-
nilem calorem tristem exitum sentiat, d. §. filij. præterea in om-
ni alienatione ēt in confiscatione bonorum, intelligitur saluo
vsufructu alteri debito, l. si postulauerit, §. iubet, ff. de adult. Se-
cūdò contra Bar. facit, quia pr tenetur de peculio profectitio pro in-
uasione, & violentia alteri facta, l. in peculium, ff. de re iudi. l. 3.
§. idē scribit, ff. de pec. ergo a fortiori debet procedere pena vio
lentiæ in peculio profectitio saluo vsufructu, cum habeat pater
plus iuris in profectitio, q̄ aduētitio, l. profectitia, ff. de iur. dot. cū
simi. & sic tollitur fundamentum Bar. quia posito, q. in cōfisca
tione bonorum non veniret peculium aduentitiū (qd non cre
do) tñ deberet venire in actione ciuili, l. si qs in tantā, C. vñ vi.
q. ēt pater pro violentia tenetur de peculio iuribus præallega.
77 ¶ † Circa secundam principalem qōnem dubitatur. Primo, an cōdi
ctio d. l. detur cōmodatario, & similibus? Ista dubitatio pōt hre
duplicem sensum. Primo, an det contra dñm. Scd̄ò contra extraneū. Pri-
mo casu gl. Bar. & *communiter* ceteri cōcludunt, q. non, quia dñs
ipse possidet, l. si colonus ff. de acq. pos. cum sim. ergo nō dicet
commissa violentia in possessione alterius, prout requiritur in
d. l. videatis vos tex. in §. fi. Inst. vi bon. rap. vbi dr, q. nō dat istis
cōdictio, vt dñium psequant, sed solum ad interesse. Ista decisio
limitatur, nisi colonus, vel cōmodatarius interuerterit possessio
nem dñi, q. tunc ipsi dicerētur possidere, & dñs. Ista limitatio est
satis iniqua, q. hoc modo melioris est cōdōnis malus colonus
q̄ bonus, contra l. qd Seruius, ff. qd vi aut clam. Scd̄o casu dicas cōdō
nē dari dño possessori, & non ipsius detētatoribus, q. apud eos
non est constituta possessio, prout requiritur in d. l. si quis in tā
78 tā. ¶ † Scd̄ò dubitatur, an det clandestino possessori ciuili apud
alium remanente. Alex. cōs. 80. incip. Examinato processu, vol.
3. in simili casu tenet q. non. dicit. n. q. statutum puniens turbā
tem alium in sua possessione dēt intelligi de possessione ciuili.
alleg. Bal. in l. 3. C. commu. de vsucap. Credo verā decisionē, vt
non detur clandestino possessori contra eū, q. ciuiliter possidebat, p
id qd decidit Cepol. cautela 123. incip. Nota diligenter tu Ad-
uocate. ubi instruit partē, quæ cōsidit hre probationes possessio-
nis suæ, q. violenter expellebat alium possessorem, q. si pbaret
se possidere, nō incurret penā d. l. q̄ procedit contra inuadentes posses-
sionē alienā, nō si suā tueant. & hoc voluit Abb. in c. 3. j. de im-
mu. eccl. & hoc procederet sine dubio, tenēdo opi. Azo. q. vnica
79 tm̄ sit possessio. † Tertiò dubitat, an cōpetat ciuiliter possidēti,

mo casu ego non reperio duplicari tempus, nam tales seruitu-
tes sine titulo non pscribuntur, nisi spacio tāti temporis, cuius
initij memoria nō sit in ɔtriū, sm gl. Bar. & oēs, in l. seruitutes,
magna, ff. de ser. per tex. in l. j. ff. de aq. plu. arc. quod spatiū tanti
119 tēporis clarum est non duplicari cum titu. vero habito. † A ter-
tio præscribitur spatio decennij inter pñtes, & xx. inter absen-
tes, l. si ego, §. 1. ff. de pub. cōfirmat Fel. in d. c. de quarta, in pen.
col. qd esset falsum si tempus duplicaretur. Secundo casu, quā-
do agitur de præscribenda libertate, tūc ēt non duplicatur tem
pus, nisi seruitus, cuius libertas pręscribitur, fuerit constituta p
interualla dierum. Rō assignatur, qa ille, in cuius præiudicium
præscribitur libertas, non pōt qñ vult, vti seruitute habēte in-
terualla temporum. iste est ꝓprius sensus d. l. si sit, & l. fi. C. de
seru. & aqua. Istis stantib. patet clarissima solutio ad l. si sit, quia
loquit̃ in seruitute discontinua, & ēt continua perdenda, text.
verò noster loquitur in seruitute acquirenda, in qua nō dupli-
catur tempus, vt s. dixi. est. n. quodammodo seruitus, q canoni
ci teneant̃ in electione secū admittere forinsecos, vt j. dicam.
Scđo opp. vna cum gl. de ca. 1. de pscr. in 6. vbi claré legitur, q
non currit pscriptio sine tit. qñ ius cōe, siue iuris psumptio fa-
cit ɔ pscribentē. hic aūt ius cōe facit ɔ clericos, & tñ dr̃ q si p-
uenissent ad legitimū tp̄s, q pscripsissent, & sic sine tit. cum in
tex. non appareat, q clerici allegarent aliquem titulum. Huic
120 ɔtrio dantur decem solones relatæ per Abb. ¶ † Prima fuit solo
glo. limitans text. in d. c. 1. vt procedat in præscriptione rerum
corporalium. secus in præscriptione rerū incorporaliū, in qui-
bus patientia hr̃ loco tituli, l. si ego, §. 1. ff. de publ. Ista solo non
placet Doct. nec mihi. primò, quia rō d. c. 1. militat ēt in iuribus
incorporalibus. Secūdo, qa in ɔtrium est tex. in c. si diligenti, j.
de præscri. & ibi gl. & ɔtrium tenuit gl. ibi approbata in d. ca. 1.
Tertiò, quia non debet plus operari titulus fictus ɔ ius, q̃ titu-
lus verus, l. filiusfamilias, ff. si cer. pet. sed titulus habitus a cano-
nicis sine debita solennitate dr̃ ɔ ius, c. constitutis. s. de elec. q
titulus ɔ ius, non prodest ad præscribendum, l. nūquam, 2. ff. de
vsuc. ergo non ēt proderit titulus fictus prouenies ex patiētia.
Circa istud argumentum Pan. aduerte, qa nou vr̃ concludens.
non enim sequitur, Prælatus non pōt alienare iura ecclesię si-
ne solennitate, ergo non pōt pati, q præscribantur. licet. n. præ
latus non possit præiudicare ecclesiæ faciendo, pōt tñ præiudi-
care negligendo, sm gl. in c. placuit. 16. q. 3. & Pan. in c. 1. j. de
dolo, & contu. Scđo aduerte inquantum Abb. vult, q capitulū
non possit concedere ius coeligēdi forinsecis sine debita solen
nitate. istud non vr̃ probari in d. c. constitutis, s. de elect. allega-
to per ipsum, tenendo intellectum Host. aut Io. And. ibi, vel si
dicamus, q concessio non valuerit ibi, quia facta in trāslatione
& electione illius monachi in Abbatem, in quib. non admittit̃
conuentio, vt no. in c. ex parte, 1. s. de offic. dele. quicquid sit, an
ille tex. ꝓbet vel ne, mihi placet opi. Pan. quam sic comprobo,
Concedere ius coeligendi non habenti, est imponere seruitu-
tem ea. vt non possit absque illo eligere, c. auditis, s. de elect. &
121 prohibitus † alienare, censet̃ ēt seruitutem imponere, l. fi. C. de
rebus alie. non alie. l. de pupillo. §. Sextus, ff. de no. ope. & si op-
122 ponas de emphyteuta, † qui nō pōt alienare irrequisito dño di-
recto, l. fi. C. de iure emph. & tñ pōt seruitutem imponere, l. 3.
ff. de seru. cum gl. replicabo, q pōt in præiudiciū sui tñ, non au
tem in præiudiciū directi dñi, c. 1. §. quid ergo, in tit de inuest.
de re. alie. fact. in vsib. feu. & sic canonici non poterunt in præ-
iudiciū ecclesiæ, & futurorū canonicorū ius colligendi cōcede
re sine debita solennitate Ex istis sic enucleatis hēmus collige
re duas limitationes ad l. si quis diuturno, ff. de seru. vend. Pri-
ma, vt ꝓcedat, nisi ius cōe sit ɔ præscribentem, de qua dicetur
in vltima solon. d. Ant. Scđa, nisi patiens sit talis persona, quæ
non hēat facultatē transferendi seruitutem & vsucapiendi cō-
ditione ¶ Scđa sol. gl. eisdem rōnib. ɔfutatur, quibus præcedēs.
Tertia & quarta solo, quæ fuerunt Ioā. And. nihil valent, quia
vna inducit iuriū correctionē, altera diuinat. Quinta sol. eiusdē
Io. And. q præscriptio iuris coeligendi non sit ɔ ius, c. obeunti-
bus, 6. dist. mihi placet, nec ob. tex. in ɔtrium adductus per Pan.
in c. cum dilectus, vt s. de consuet. quia statutū, de quo ibi, non
dr̃ ɔ ius ex eo solū, q monachi alterius monasterij hērēt simul
coeligere, sed ex eo quia electio erat fienda de gremio alterius
monasterij, ɔ tex. in c. obitū, & in c. nullus, 61. dist. vel dr̃ ɔ ius,
quia erat cōditum ab epo sine capitulo, ɔ tex. in c. 1. j. de his, q̃
fiunt a præla. non. n. obstat, q sit ɔ ius alienare iura ecclesiæ si-
ne solennitate, quia verum est p ɔtꝰtum, vel per statutum, sec⁹
per solam patientiam, quia negligendo absque alia solennita-
123 te prælatus potest ecclesiæ pıudicare, vt s. dixi. ¶ Sexta † solo
eiusdem Ioan. And. q hic non debeat sumi argūa ɔtrio, qa re-
sultaret ɔrietas iurium si teneamus, q spatio 40. ann. non pre-
scribatur sine titulo, satis potest tolerari; pro qua solone est gl.
in c. cupientes, §. quod si per xx. in ver. petere, de elec. in 6. & in
l. conuenticula, C. de epis. & cler. quas gl. extendit Soc. procede-
re ēt in ɔꝰtibus, in quibus ēt non est licitum arguere a ɔtrario
s. nisi cōtra ius. ita Soc. cōs. 9. in 1. parte. ¶ Septima solutio Pan.

q iste tex. intelligat̃ de legitimo tpe, cuius initij memoria nō
sit in ɔtrium: & si cōcordet, de plano ꝓcedit, si teneamus, q di-
spositio d. c. 1. nō sit dispō noui iuris, aliàs solo nō procedit. Itē
ista solo psupponit, q ius coeligendi non præscribatur sine ti-
tulo 40. ann. quod vr̃ ɔ magis cōem. ¶ Octaua solutio Host. q
iste tex. loquatur in cōsuetudine, ille verò in præscriptione, re-
probat̃ per Abbatē, quia hic agebatur de acquirendo iure cer-
tis personis, & non cuilibet de populo, ergo iste text. loquit̃ in
pscriptione. tu considera, q in casu huius c. acquirebat̃ ius om-
nibus clericis ciuitatis Sutrinæ, sm Abb. supra, in notabilibus.
ergo cuilibet de clero, & cōsequenter erit cōsuetudo, & non
præscriptio. Et si diceres, cōsuetudo requirit, q ius acquiratur
in publicum, & trahatur ex publico, malè diceres: quia non re-
fert, vtrum trahatur ex priuato, vel publico, dummodò acqui-
124 ratur in publicum, l. venditor, §. si constat. ff. commu. præd. de-
clarat Abb. in d. c. fin. col. pen. s. de consuet. No. † tamē ex istis
dictis duas differentias inter præscriptionem & consuetudinē.
Prima est, per præscriptionem acquiritur ius particularib. per-
sonis tantum, per consuetudinem verò cuilibet de populo, se-
quitur idem Abb. in d. c. fi. & in c. cum dilectus. col. fi. eo. ti. Ge-
125 mi. cons. 123. incip. Pro clariori declaratione. ¶ † Secunda diffe
rentia in inducenda præscriptione ɔ ius requirit̃ titulus, secus
in inducenda consuetudine, quia sufficit solus vsus. hoc etiā vo-
luit gl. in c. super quibusdam, §. præterea, j. de verb. sig. Io. An.
& Archid. in c. 1. de rescr. in 6. d. Ias. in l. de quibus, col. 12. ff. de
legib. Old. consil. 284. In quodam monasterio. Fel. in ca. si dili-
genti, ver. 3. rescript. j. de præscrip Gemi. in d. cons. 123. Calde.
cons. vlt. in tit. de consuet. Alexan. cōsil. 6. vol. 1. & 124. in quar
ta parte. ¶ Tertia differentia, consuetudo extēditur ad similia,
præscriptio vero non, secundum Innoc. & d. Ant. in d. ca. dile-
cto, j. de præbē Fel. in c. auditis, ver. quinta declaratio, j. de prę
scrip. Quasdam alias differentias ponit Host. in tit. de consuet.
§. fi. in Summa, quas non refero, quia eas reprobat Imo. in ea. fi.
col. 6. & sequ. j. de consuet. ¶ Nona solutio Pan. q tex. in cap. 1.
procedit, quando præscriptio fundatur in sola negligentia, iste
verò procedat quando fundatur in actu positiuo: reprobatur p
Car. refert Abb. in contrario cap. ad decimas. ¶ Decima solu-
tio Car. quod tex. in d. cap. ad decimas, procedunt in casibus in
quibus præscriptio fundatur in patientia eorum, qui non pos-
sunt aliquo modo rem alij cōmunicare, vt ius decimandi, iste
verò tex. loquūtur in præscriptione fundata in patiētia canoni
corum, qui poterāt ius coeligēdi, alij cōmunicare. hanc sequit̃
Panor. per tex. in d. cap. cōstitutis. Tu verò cōsidera, q licet ca
nonici nō possent ɔcedere ius coeligendi in perpetuum, tamē
possūt cōcedere tempore imminētis electionis, c. scriptum, su-
pra de elect. & isto respectu eorum patiētia haberi potest loco
tituli: sed ius decimādi nō potest prælatus alicui expresse con-
cedere sine debita solēnitate, & propterea etiam patiētia non
habetur pro titulo, facit l. si quis diuturno, ff. si seru. vēd. vbi pa-
tientia domini hr̃ loco tituli, quia ipse dominus posset expres-
sè seruitutem cōstituere in fundo suo. Vndecima, & vltima so-
lu. d. Ant. q tex. in d. cap. 1. loquitur in præscriptione rei magni
præiudicij, vt de præscriptione proprietatis, iste verò tex. loqui
tur in præscriptione modici præiudicij, videlicet iuris coeligē-
di, sic etiam loquitur d. l. si quis diuturno, scilicet in pręscriptio
ne seruitutis, quæ est modici præiudicij. reijcitur primo per
Abb. qa est ɔ gnalitatē d. c. 1. sed istud parum vrget. Scđo, quia
exigitur titulus ad exclusionem malæfidei, quę ratio militat ēt
si agatur de modico pıudicio, & istud bene stringit. sed tu ad-
uerte, q in re modica militat præsumptio donationis. l. si filij,
C. de dona. int. vir. & vx. quæ præsumptio excludit psumptio-
nem malæfidei. prælatus. n. pōt res minimas alienare sine solē-
nitate, c. terrulas. 12. q. 2. & ēt donare, c. cæterū, j. de don. & istā
solutionem sequitur Imo. hic. & in d. c. si diligenti. vbi ēt Fel.
col. 5. sequitur Rom. in l. sequit̃, §. si viam, ff. de vsuc. & Pe. de An-
char. in reg. sine possessione, de reg. iu. in 6. inferentes ex hoc, q
si ageretur de præscriptione totius iuris eligēdi ad exclusionē
capituli, tunc requireretur titulus. similiter si ageretur de præ-
126 scriptione † vsusfructus, vel alterius seruitutis magni pıudicij,
nō procederet l. si quis diuturno, quod est bñ notādum. Ex s.
scriptis hētis tres limitationes ad dictū c. 1. de præscr. in 6. Ad-
de Fel. in d. c. si diligenti, habetis etiam vnā declarationem, &
duas limitationes ad d. l. si quis diuturno. habetis insuper, quod
ius coeligendi præscribitur spatio 40. anno. sine titulo, sed ius
eligendi in totum excluso capitulo non procedit sine titulo, ni
si interueniat tantum tempus, cuius initij memoria non sit in
ɔtrium, & ita reiecta opinione Pan. concludunt Mod. Taurinē-
ses in tract. de prescrip. in 5. parte principali, ver. 8. quæro, quan
127 to tempore. ¶ † Gl. pen. opp. & non soluit. pro solutione opor-
tet declarare, quę dicantur in bonis nostris, quæ ex bonis, & q̃
extra bona. In bonis nostris dicūtur ea, in quibus hēmus actio-
nem ad recuperandū, & exceptionem ad retinēdum. Item in
nobis, ff. de acq. rer. do. l. bonorum, §. in bonis, ff. de ver. sig. quē
tex. reputat notabilem Roman. in notabilibus post singularia,

pur...

not. b 2 10.incip. Obligo tibi omnia bona mea, ad hoc q. in ge-
nerali obligatione bonorum veniant bona, bona fide possessa,
128 & iste respectu seruitus potest dici in bonis nostris. ¶ †Ex bonis
verò dicuntur, quæ sunt in dominio alterius, sub periculo tamē
nostro ratione detentionis, vel alicuius iuris, qđ habem⁹ in eis,
§. sanè. Insiit. vi bono. rapt. Et isto respectu fundus seruiens pōt
129 dici ex bonis nostris.† Extra bona dicuntur, quæ non sunt in cō
mercio nostro, vt res sacræ, & similes, vel quæ sunt penitus alie-
ne. & isto respectu seruitus non dr̄ extra bona, maximè cum sit
æstimabilis Ad tex. i d.l.j. ff. de vsufr. leg qui dicit, q. seruitus nō
est in bonis, nec extra, Respondet, q. loquitur diuerso respectu,
& ea ratione, q̄a seruitus est accessio fundi dominantis. vnde si-
cut accessio rei ad rem facit accessiam · em dici amplius non es-
se, l. rerum mixtura, ff. de vsucapio. ita seruitus accessa fundo do
minanti dr̄ non esse in bonis nostris, sed ipse fundus dominans
tantum, sm gl. & Bar. in d.l.j. & istud est, quod voluit Abb. hic,
dum dicit, q. seruitus non est pars bonorum, quia separari non
130 potest a fundo dominante, §. ideo autem, Inst. de seru. ¶ † Circa
primam quæstionem colligo conclusionem, q. electus, vel præ-
sentatus a bonæfidei possessore, est præferendus electo, vel præ-
sentato a vero proprietario. Ista conclusio est *communis*, quã ap-
probant Doct. hic, & in c. Cumana, de elect. §. Pan. cons. 54. in j.
uol. & in c. consultationibus, ĵ. de iurepatro. & Rot. tit. de pben.
deci. 5. in antiquis. Ista conclusio procedit de plano, si ante con-
firmationem, uel electionem non constet in iudicio de iure ue-
ri patroni seu proprietarij, sed dubium est an procedat, si consta
ret etiam de iure proprietarij. Pan. hic sentit, imò expressè vult,
idem dicendum, dum pro parte contraria arguit, q. non debet
confirmator attendere possessionem alterius. vbi constat de ꝓ-
prietate, arg. l. bona fides, ff. deposi. Ꝯnum tenet idem Pan. in d.
c. consultationibus, per tex. in c. cum dilectus, ĵ. eo, sequitur De-
ci. consil. 149. In causa iurispatronatus, col. 3. ista opi. vr̄ æquior.
Præceptor meus in tract. de iurepatron. in verbo, competes ali-
cui, in 19. q. perpēdit de ista Ꝯrietate, & dicit se dubitare. Ego cō
sideraui posse concordiam sedari, vt dicamus, aut constat de iu-
re proprietarij, & non constat de iure possessoris, & tunc proce-
dat opi. Pan. hic, qui debet intelligi, quando non erat lis conte-
stata super iure proprietatis eligendi, licèt constaret de proprie
tate canonicorum propter iuris dispositionem. Aut constaret
de iure proprietatis taliter, q. etiam liquet de non iure possesso-
ris, & isto casu procedat opin. Pan. in d.c. consultationibus. Et in
istis terminis loquitur tex. in d.c. cū dilectus. & ratio distinctio-
nis est, quia antequàm sit cognitum de non iure possessoris, de-
bet possessor tueri in sua possessione, c. licèt causam, ĵ. de proba.
sed postquam ius est deductum in iudicio, satis possessor consti-
tuitur in malafide, si fidē nō faciat de meliori iure: & istud sen-
131 tit Rota in tit. de iurepa. decisione 141. in nouis. ¶ † Ex secunda
quæstione collige, q. electio facta a proprietario alio existente
in possessione, etiam eum mala fide, est cassanda, quia non licet
proprietario spoliare possessorem malęfidei propria auctorita-
te possessione, c. literis, ĵ. ti tu. j. si quis in tantam, C. vnde vi. quæ
conclusio venit declaranda eo modo, quo præcedens. ¶ Ex ter-
tia questione collige, q. electio facta a proprietario vacante pos-
sessione iuris eligendi valet, & est confirmanda. pro ista conclu-
sio. adde tex. in d.c. consultationibus quem ad hoc ibi not. Abb.
in 3. notab. ¶ Secundò adde gl. & Bar. in l. fi. C. unde ui. In Ꝯnum
tamen obst. tex. & quod ibi dicit Bart. in l. j. C. quorum lega. po-
test responderi, q. ibi ex toto non vacabat, q̄a hæreditas iacens
retinet possessionem loco defuncti seu hęredis, l. hæreditas, C.
de posi. uel ideo est, quia legatarius propter detractionem falci-
132 diæ non ex toto certus dr̄ de proprietate, ex qua q. † elicitur, q.
admittitur libellus hoc modo conceptus, pero electionem cas-
sari, quia ad me spectat ius eligēdi de iure communi. Nec obst.
q. ad proprietarium non spectat ius eligendi, quia verbum, spe-
ctare, & verbum, retinere, etiam conuenit possessori, & sic tran-
seunt *communiter* scribentes Adde Pan. post d. Ant. in c. j. ĵ. de se-
questra. pos. & fruct. colum. 3. vbi determinat, q. delegatus per
ista uerba cognoscat de causa talis rei, quam Titius asserit ad se
spectare, posit cognoscere tam de petitorio, quam possessorio.
Sequitur Rota in isto tit. in nouis, deci. 396. inci. Committatur.
& in c. inter dilectos, per illum tex. col. 2. ĵ. de fide inst. vbi limi-
tat post Bar. Est enim uerbum, spectare, vel pertinere, latissimū,
l. uerbum pertinere, ff. de uerbo. sig. c. cum ad sedem, ĵ. tit. prox.
adeo q. etiam importat ius pignoris secundum Practicam Papi.
in forma libelli, in actione reali, in verbo, spectare, imò etiam im
portat ius luendi, secundum Aret. in consil. 6. in 2. dubio. Soc. in
consi. 8. col. j. & ideo qui libellat isto modo, q̄a ad se spectat, pote
rit in prosecutione causæ deducere omne ius suum melius sibi
competens, vt dixi in glo. in verbo, id uenire. ¶ Circa ultimam
133 † quæstionem habetis conclusionem, q. præscripto iure postu-
landi, intelligitur præscriptum ius eligendi, sm Pan. post Goffr.
per tex. in c. cum in tua, ĵ. de deci. & per alia, de quibus hic per
eum. quibus non obstantib. Ꝯrium credo uerius, quia præscrip-
tio tanquam odiosa, & iniquissimum remedium, non est exten-
denda, c. auditis, vbi latissimè Fel. ĵ. de præscrip. ponit Bart. in l.
j. §. si quis, ff. de iti. actuq; priua. vbi ꝯcludit, q. pscriptio iure exi-
gendi pedagium pro uino, non intelligitur præscriptum ius ve-
ctigalis pro frumento, nec cꝰ, quia tantum præscriptum qu in-
tum possessum sequitur Ioa. Berta. in tract. de gabel. in 7. colum.
primæ partis. facit, quod dicit Pan. in c. cum olim, col. pe. per il-
lum tex. ĵ. de præscrip. & quod dicit Gemi. in c. nemo, de elect. i
6. & quod idem consuluit in consil. 45. col 3. quod incipit, Con-
suetudo taliter. ubi is, qui præscripsit, ꝓ episcopus ad eius preces
conferat beneficia, non intelligitur præscripsisse, quod in aucto-
rizanda permutatione requiratur eius consensus, prout requirun-
tur in alijs patronis, de quo per Felv. in c. cum accessissent, col. 6.
ŝ. de const. & ita tenendo non obstāt iura Pan. Primò non obst.
tex. in d.c. cum in tua, quia ibi præscriptio non extenditur de re
ad rem, seu de actu ad actum, considerato iure decimandi præ-
scripto in illo fundo, ita respondet Ant. de But. in c. fi. in pe. char.
ĵ. eo. Nec etiam obst. tex. in c. j. de relig. do. & in l. is qui, ff. quem
admod. ser. amit. quia ibi agitur de conseruando iure in genere
per unum actum in specie continuatum. In casu autem nostro
agitur de acquirendo iure in genere per unum actum in specie,
unde non bene arguitur de casu ad casum, quia facilius conser-
uatur ius, quàm de nouo acquiratur, c. ad apostolicā, ĵ. de argu.
Item in conseruando iure suo non ita præiudicatur tertio, sicut
in acquirendo, igitur &c. minus facit tex. in c. post translationē,
de renun. quia loquitur de alia electione, per quam nullum ius
acquiritur postulato, nos loquimur in electione per quam acqui
ritur ius electo, vt declarat glo. in cap. j. in vers. uera postulatio,
de postu. prel. lib. 6. Et ex his cum laude Dei, & beati Ioannis, cu
ius festum heri celebrauimus, remaneat vtiliter, vt puto, expedi
ta hæc Decretalis.

SVMMARIVM.

1 *Spoliato possessione rerum immobilium de iure ciuili dantur sex remedia pro recuperanda possessione.*
2 *Commodum est possidere.*
3 *Appellare de iure ciuili an liceat à sententia in possessorio lata.*
4 *Dominium, & proprietas differant.*
5 *Dominium difficilimè probatur.*
6 *Dispositio iuris canonici in concernentibus periculum animæ, præfertur dispositioni iuris ciuilis, etiam si de peccato veniali agatur.*
7 *Ius rigorosum dicitur, quando non succurrit cum possit.*
8 *Interdictum unde ui, vtrum competat contra singularem successorem.*
9 *Iudicis officium, an competat aduersus singularem successorem scienter succedentem in rem vitio violentiæ affectam.*
10 *Spoliato an sit vtilius intentare remedium can. sæpe, an remedium can. reintegranda.*
11 *Spoliatio, qua fit lite, vel appellatione pendente, odiosior est quàm ea, quæ fit ante.*
12 *Agenti conditione c. sæpe, an obstet exceptio proprietatis, siue exceptio, dolo facis.*
13 *Officium iudicis an competat contra tertium possessorem, ad quem violenter peruenit res violenta.*
14 *Officium iudicis an competat ei, qui cecidit a possessione culpa, vel negligentia propria, aut alia iusta causa.*
15 *Officium iudicis non competit cadenti a possessione ex iusta causa, fallit tamen in personis, quibus de iure competit beneficium restitutionis in integrum. nu. 16.*
17 *Officium iudicis aut aliud remedium pro recuperanda tenuta, an competat commodatario, inquilino, & similibus, qui non possident, sed detinent.*
18 *Actio ex locato ad interesse competit colono contra dominum spoliantem seu deijcientem.*
19 *Remedium can. reintegranda, an detur contra singularem successorem.*
20 *Remedium nouum possessorium distinctum ab alijs antea introductis, an inducatur per can. reintegranda.*
21 *Remedium can. integranda, pro quibus rebus detur.*
Et an pro rebus incorporalibus. nu. 22.
Et an competat possessori malęfidei. nu. 23.
24 *Remedium can. reintegranda, an competat colono, inquilino, & similibus.*
Et an cessionario. nu. 25.
26 *Successori singulari, in quem spoliatus alienauit rem sine cessione iurium, an istud remedium competat.*
27 *Remedium can. reintegranda, an competat ei, qui ex iusta causa cecidit a possessione.*
Et an competat contra singularem successorem, nu. 28.
29 *Actio de dolo, an detur contra singularem successorem habentem notitiam spolij tempore successionis.*
30 *Remedium nouum possessorium, an inducatur per l. si coloni, C. de agri. & cen. lib. 11.*
31 *Remedium d. l. si coloni, pro quibus rebus competat.*
32 *Remedium dictæ legis, an competat contra singularem successorem habentem notitiam violentiæ, furti, vel rapinæ.*
Et an competat contra bonæfidei successorem. nu. 33.
Et an competat malæfidei possessori, nu. 34.
Et an depositario, nu. 35.

Remedium

36 *Remedium, quod metus causa, an competat in singularem successorem.*
37 *Agenti actione quod metus causa, contra eum, qui non intulit metũ, obstat exceptio proprietatis.*
38 *Actio, qua datur contra singularem successorem habentẽ notitiam violentiæ, qua sit.*
39 *Actio in factum nascitur ex remedijs prætorijs.*
40 *Condictio ex can. c. sæpe, an detur contra successorem ignorãtem spolium. Et an detur cõtra successorẽ, qui ex post facto incepit habere violentiæ scientiam, nu. 41.*
42 *Condictio ex can. c. sæpe, an detur contra eum, qui scit rem esse alienam, et tamen ignorat violentiam.*
43 *Successor tertius, an præsumatur habere scientiam violentiæ.*
44 *Vicinus præsumitur scire facta vicini.*
45 *Condictio ex can. c. sæpe, an detur contra eum, qui recepit rem vitiosã vacantem, & an detur contra quemcunque successorem, an contra eũ tantum, qui immediatè habuit causam a spoliatore. nu. 46.*
47 *Condictio huius canonis, an detur spoliatori contra eum, qui sciẽter recepit rẽ a secundo spoliatore. Et an detur malæfidei possessori nõ violẽto. nu. 48. Et an etiam bonæfidei possessori cõtra bonæfidei possessorem. n. 49.*
50 *Agenti remedio huius canonis, an obstet exceptio proprietatis.*
51 *Inuadens rem propriam perdit ius suum.*
52 *Conuentus cõdictione ex can. c. sæpe, an eximatur de iudicio nominãdo dominum, vel primum possessorem in iudicio.*
53 *Condictio ex can. c. sæpe, an competat raptori contra eum, qui occupauit rẽ raptam vacantem.*
54 *Possessori primo seu domino, an subueniatur aliquo remedio possessorio cõtra occupantem rem vacantem.*
55 *Remediũ l. cum quærebatur, C. vñ vi, an competat etiam pro rebus mobilibus. Et an competat pro recuperãda possessione naturali ei, qui retinuit ciuilẽ aĩo. Et an competat prælato pro rebus ecclesiæ occupatis vacante ecclesia. Et vtrũ habeat locũ in re hæreditaria occupata, nu. 56. 57. 58.*
59 *Condictio ex l. cum quærebatur, C. vnde vi, an detur ei, per cuius iniuriam, seu errorem possessio vacat.*
60 *Remedium l. cum quærebatur, C. vnde vi, an cõpetat prædoni. An cõpetat singulari successori. n. 61. Et an reuerso ab hostibus pro recuperãda possessione occupata tempore captiuitatis. n. 62. Et an detur cõtra tertiũ possessorem, n. 63. An etiam detur contra eum, qui occupauit rem vacantẽ credẽs esse suam, putà quia erat fama publica, quòd illa res erat maiorũ suorum. nu. 65.*
64 *Possessor primus & occupator primus, si cõcurrant contra secũdum occupatorem rei vacantis, uter præferatur.*
65 *Condictio ex l. cum quærebatur, C. vnde vi, præscribitur spatio 30. annorũ. Et an illa præscriptio procedat de iure canonico. nu. 67.*
68 *Remedium l. si quis in tantam, C. vnde vi, pro quibus rebus detur.*
69 *Possessionem beneficij vacuã apprehendẽs proprio auctoritate sine executorialibus, siue ante fulminatum processum, an perdat ius suũ. Et an istud habeat locũ in eo, qui accepit equum solitarium in pascuis. n. 70. Et an procedat in rebus, quas spoliatus incontinenti recuperauit. nu. 71.*
72 *Inuasor pœnitentia ductus, si antequàm cõuenıatur fecerit restitutionẽ rei spoliatæ, an euitabit pœnam l. si quis in tantam.*
73 *Spoliatus, si ex interuallo spoliauerit spoliatorem, an perdat condictionem l. si quis in tantam.*
74 *Affectans priuari an incidat in pœnã l. cum quærebatur. C. vñ vi, in præiudicium legitimæ filiorum.*
75 *Intrudens se, vel violenter occupans beneficium, priuatur a lege ipso iure.*
76 *Condictio l. si quis in tantã, C. vnde vi, an procedat in peculio aduentitio, quod filiusfamilias inuasit. Et an detur cõmodatario, & similib. n. 77. An clandestino possessori ciuili apud aliũ remanenti, n. 78. An competat ciuiliter possidenti, quẽ reuersum non admittit clãdestinus possessor. nu. 79. An etiam furi contra dominum, nu. 80.*
81 *Condictio d. l. an competat filio contra patrẽ, & liberto contra patronũ. et an detur priuigno cõtra nouercã et vitricum. n. 82. An ẽt competat patri contra filium, & patrono contra libertum. n. 83.*
84 *Condictio d. l. si quis in tantam, C. vñ vi, an competat creditori pro pignore sibi violenter ablato per debitorẽ. Et econtrario, an cõpetat debitori contra creditorem, qui violẽter expulit eum de possessione. Et an cõpetat debitori cõtra creditorem, qui inuasit possessionẽ prætextu licẽtiæ de intrãdo propria auctoritate sibi a iudice, vel a principe concessa 85. & 86.*
87 *Ingrediens per vim auctoritate licentia, concessa, & quanda excusetur a pœna. Et an hoc competat contra mulierẽ. nu. 88. & 89. Et an mulier excusetur a pœna prætextu ignorantiæ. nu. 90.*
91 *Condictio mulierum & masculorum in domnis euitandis parificata est.*
92 *Error iuris naturalis non excusat mulierem a pœna.*
93 *Condictio l. si quis in tantam, C. vnde vi, an competat cõtra fideicommissariũ qui de facto occupauit res legatas, vel fideicommisso subiectas.*
94 *Filius occupãs vnam rẽ hæreditariã pro sua legitima, an priuetur iure suo.*
95 *Ecclesia propter violentiam prælati non incidit in pœnas.*
96 *Condictio d. l. si quis in tãtã. C. vnde vi, an detur contra sociũ, qui per vim occupauit rem communem. Et an detur contra hæredẽ institutũ sub cõditione, qui propria auctoritate ante euentum cõditionis occupauit bona hæreditaria nu. 97.*
98 *Verba futuri temporis non sunt latæ sententiæ, sed ferendæ. nu. 99.*
100 *Violentia in beneficialibus est odiosior quàm in temporalibus.*
101 *Beneficiũ violenti occupatoris an possit ante sententiã declaratoriam alteri conferri.*
102 *Appellari an possit a sententia lata super condictione. l. si quis in tantam, C. vnde vi.*

¶ Sequitur solenne c. Sæpe, de rest. spoliat. extra repetitum per eximium Dominum de Ripa, die 26. Iunij 1519.

1 SÆPE. ¶ † Diuiditur, & summatur istud c. sæpe, vt hic per Abb. pro faciliori intelligentia præmitto quatuor. Primo, quod possumus perdere possessionem propter violentiam & sine violentia, & quot sint genera violentiarum, quib. per datur possessio, tractatur per glos. in l. j quod met. cau. Secundo præmitto, quod de iure ciuili spoliatus possessione rerum immobilium sunt prodita sex remedia pro recuperãda possessione, quę enumerat Spe. isto tit. §. j. vers. sed ut in hac materia. Tertiò præmitto, quod de iure ciuili ad recuperandam possessionem rei mobilis non est proditum aliquod interdictum possessorium, secundum glo. in l. rem quæ nobis, ff. de acq. pos. licèt sint inuenta plura alia remedia, de quib. ibi per Bart. & Alex. Quartò, præmitto, quod de iure canonico fuerunt introducta duo remedia possessoria, videlicet remedium huius canonis, & remedium canonis reintegranda, 3. q. j. super quibus duob. uersabitur farrago huius libelli, in quo discutiemus, quod de nouo afferant ista remedia. Pro quibus rebus détur. Quibus personis, & contra quas. Quis sit modus libellandi & procedendi in eis, & alia
2 plura ad materiam pertinentia. ¶ † In tex. ibi, commodo possessionis amissio. No. quod commodum est possidere, §. retinendæ, In sti. de interdi. vbi duo commoda recitantur. primũ, quia actore non probante, is qui possidet, obtinebit: facit enim possessio aduersarium actorem, l. j. C. de alie. iud. mu. cau. fac. quã al legat ad hoc Bal. in l. fi. in 6. q. C. de edicto diui Adr. tollen. hoc ẽt probat iste tex. Secundum, quia in pari causa pro possessore semper est iudicandum, reg. cum sunt partium iura. de regu. iu. lib. 6. bonus tex. in c. cum ad sedem, de præb. lib. 6. facit decisio Bar. in l. j. §. nõ autem, ff. de bon. poss. secundum tabu. & qd decidit Fel. post Bal. in c. capitulum, in 15. col. j de rescrip. ¶ Tertium commodum corollarium est, quia possessio transfert onus probandi in aduersarium ut hic, & l. circa, ff. de proba. & l. us eius, C. eo. tit. & in l. liberis, §. fi. de libera. causa. de quo per Bar. in l. j. in 3. oppo. & dualb. seq. 3. partis, ff. de no. ope. nunc. ¶ Quartum cõmodum est, quia si duo habentes cãm ab eodem simul contendant, ille præfertur qui prius habuit possessionem, dato quod alter sit prior in titulo, l. quoties, C. de rei vend. l. siue aũt, §. si duob. ff. de public. qđ tñ nõ procedit in beneficialibus, c. capitulũ, s. de resc. nec in matrimonio. c. si. j. de sponsa. & de isto commodo plené tradunt Moder. in l. quoties, & Pan. in c. cõtinebatur, j. de his, quæ fiunt a præla. Quintum commodum est, quia ex possessione præsumit dñium, si de eo incidenter agatur, secundum Bar. in l. pen. ff. de cond. insti. Pan. post d. Ant. in c. cum ad sedem, s. eo. ¶ Sextum, est quia præsumitur pro possessore, quod acquisierit rem ante adeptam prælaturam, & sic de bonis suis & non ecclesiæ, secundum gl. in c. j. 12. q. 2. Pano. in c. cum esses, in 3. char. de test. Rom. cons. 159. per totũ. Arc. in l. qui iure familiaritatis, ff. de acq. possess. ¶ Septimum est, quia possessio rerum immobilium tollit suspicionem fugæ, & releuat ab onere satisdãdi de iudicio sisti. l. sciendum, & ibi late Mod. ff. qui satisd. cog. ¶ Octauum commodũ, quia ex diuturna possessione beneficij præsumatur quis legitime institutus, secundum Inno. Pan. & alios in c. illud, j. de præsum. & hodie facta est regula de triẽnali possessore. ¶ Nonum est, quia is præfert in iure offerẽdi. qui pignus possidet, l. Paulus, §. qui pignoris, ff. quib. mod. pig. vel hypothec. sol. & in l. j. C. eo. ¶ Decimum est, possessio producit actum acquisitionis fructuũ, vt no. in l. 3. §. ex contrario, ff. de acq. pos. secundum tñ distinctionem Bar. in l. ex diuerso, ff. de rei ven. & Pan. in c. grauis. s. e. ¶ Vndecimum, possessor causat acquisitionem dñij mediante usucapione, uel præscriptione, l. qui fundũ, in prin. ff. pro empto. gl. in auct. nisi triennale. C. de bo. mater. plene per scribentes in regula, sine possessione, de reg. iu. in 6 Fel. in c. j. j. de præsc. ¶ Duodecimum & vlt. pro nunc, ex possessione diuturna diuisim obseruata præsumitur diuisio facta inter fratres, secundum glo. in l. si maior, C. commu. diui. quæ gl. *communiter* approbatur, secundum Dec. cõs. 79. co. fi. & Soc. cons. 144. col. fi. vol. 2. & ex possessione diuisim obseruata præsumitur ratificata diuisio nomine absentis, secundum Soc.
3 cõs. 159. Visis processu & sententijs, col. 2. eo. vol. ¶ † Ex præmissis redditur dubitabilis una cõis conclo, quę habet, quod de iure ciuili a sñia lata in possessorio non appellatur. l. j. C. si de momẽ. pos. fuerit appellatum, & secundum quã consuluit Dec. cons. 28. per totum. quæ conclusio fundatur ista rõne, quia iudicium possessorium est modici præiudicij, ista rõ tollitur per prędicta. fundatur etiã, quia sñia in possessorio est interlocutoria, a qua de iure ciuili nõ appellatur, l. ante sñiam. C. quo. appel. nõ recip. Ista etiam rõ cõfunditur: posito enim quod esset interlocutoria, quod non conceditur, tamen propter difficultatem probandi dominium, est apta parere præiudicium irreparabile per diffinitiuam in petitorio, & ideo deberet etiam posse appellari de iure ciuili, vt dr̃ in d. l. ante sñiã & ideo fortè verior est ista opi. contra cõem, quam uerior è dicit

cit Pan. per istum tex. in cons. 55. inc. In causa, quæ ad pñs, col. 3.
vol. 2. & Ang. in cons. 107. Iacobellus & Lucas. & ita etiã tenuit
Bar. in l. 2. ff. de appel. recip. ad tex. in d. l. 3. respondet, q sñia hēt
effectum, quia nõ differtur executio appellationis, tamen reci-
pitur: verum tamen, q manifestus spoliator non appellat etiã
de iure canonico, c. Romana, §. preterea, j. de appel. prout con-
suluit Roma. cons. 324. inci. In proposita consultatione. cõfun-
ditur etiã id, qđ dicit Bar. in l. admonendi, col. pen. ff. de iureiu.
qđ in causa possessorij ret ēt maximi valoris sit locus iuramen-
to in supplementum, quia cã possessionis est vilis, & modici p-
4 iudicij. ista ratio nõ uidetur uera per istũ tex. & prædicta. ¶ † In
tex. ibi, iuris, exponi dēt ſm Doct. i. dominij, & sic habes, q. do
miniũ & ꝓprietas differũt, de hoc dic, ut dixi s. in rub. de cau.
pos. & proprie. ¶ In tex. ibi, effectũ, vera litera ſm Inno. esse dēt
effectu in ablatiuo, sed tunc esset falsa latinitas, nisi in tex. esset
uerbum, ius proprietatis, & non iuris, ſm communem literam
stat in accusatiuo, & tunc exponas effectum. i. vsum, quia ex ad
missione possessionis non perditur dominiũ, ut in c. cum eccle
sias. s. de caus. pos. & proprie. & in l. naturaliter, §. nihil cõe. ff.
de acq. pos. sed bene perditur vsus, qui est vnus effectus dñij, &
ex hoc no. Pan. q ipsa possessio est effectus dominij, & eius cõ-
modum. sed tu considera, q text. ↄrium præsupponit, dũ uult,
q amisso cõmodo possessionis aliquando admittantur effectus
iuris, ergo aliud est commodum possessionis, aliud effectus do-
minij, licēt ex amissione unius aliquando sequatur amissio alte
5 rius. ¶ † In tex. ibi, ꝓp difficultatem probationum, no. q dñium
difficillime probatur, ideo vtilissimum fuit cõsilium Iurisconſ.
6 traditum in l. is qui, ff. de rei uend. ¶ † In tex. ibi, nõ obstante. ha
bes, q dispositio iuris canonici in concernentibus periculũ atę
præfertur dispositioni iuris ciuilis, & in hoc procedit vulgata
regula, q leges non dedignant sacros canones imitari, de qua
in c. clerici, s. de iud. qđ ꝓcedit ēt si agatur de peccato veniali,
ſm Pan. in c. fi. col. 3. j. de præscr. lex. n. nutritiua peccati, non li-
gat, imò est ipso iure nulla, c. ex parte, s. de cõsue. de quo plenè
per Fel. in c. ecclesia S. Mariæ, col. 15. & seq. s. de cõst. Iterũ ibi,
non obstante iuris ciuilis rigore. opp. vr̃, q ius canonicũ admit-
tat hunc rigorem, vt in c. cum ad sedem, s. eo. credo, q rigor, de
quo hic, non consistat in eo, q interdictum, vnde ui, non detur
aduersus singularem successorem, sed rigor consistit in hoc. q
ius ciuile nõ prouidit de remedio possessorio ↄ singularem suc
cessorem succedentem sciēter in uitio cum posset, & deberet.
7 Ex hoc habetis † notare, q rigorosum ius dr̃, qñ nõ succurrit, cũ
possit. facit tex. cum gl. in c. ut constitueretur, 50. dist. Item ibi,
non multum interest, no. parum interesse quantum ad pericu-
lum animæ, quo genere peccati delinquatur. rõ est, quia qđli-
bet pc̃m mortale mortificat aĩam. can. unum orarii, §. alias ea.
demum, 25. dist. in. reliqua notabilia dimitto, quia expediuntur
cum apparatu. ¶ Glo. j. effectualiter format 4. op. fatendo oĩa ↄ-
ria, s. q ante hanc decretalem spoliato subueniebatur aduersus
tertiũ singularem successorem, ad quem scienter res uiolenta
deuenerat officio iudicis cõdictione ex can. reintegrãda, actio-
ne de dolo, & actione qđ met. cã, si fuerat spoliatus per violētiã
compulsiuam. Pro resolone uidendũ est de quolibet istorũ re-
mediorum, vtrum dētur ↄ singularem successorē, & ob q̃ cau-
sam, & utrũ cõpetāt alia remedia ad effectũ, ut cognoscamus,
an istud remediũ, de quo ĩ tex. sit nouũ, vel pinguius alijs, ut dr̃
8 in lr̃a. ¶ † Quæro igitur primò, utrum interdictum vñ ui, cõpe-
tat ↄ singularem successorem, gl. j. & cęteri fatent, q nõ, p tex.
in l. cũ a te, ff. de ui, & ui arma. & in d. c. ad sedē, s. eo. & ob hanc
cãm tex. dicit, q non subueniebat antea, sed p interdictũ vñ vi.
Sed hic aduerte, quia etiã de iure ciuili spoliatore existēte non
soluendo, dabatur in subsidium ↄ singu. successorē, ſm gl. Bar
& ferri. in d. l. cũ a te, ↄ uerò ipsum spoliatorē, qui dolo desierat
possidere, indistinctè cõpetit interdictũ, ergo effectualiter spo-
liatus nõ poterat perdere ↄ tex. nostrũ. Sed spoliatore existen
te soluendo, spolians perdebat in effectu dñium, licet a spolia-
tore per interdictum æstimationem cõsequi posset. & illud est
qđ uoluit ille tex. An aũt iterdictum, vñ vi, det ↄ utem succes-
sorem, vr̃ q non, quia ex delicto defuncti non ei nueniunt he-
redes, toto ti. C. ne ex delic. defunc. In ↄriũ est tex. i l. si plures,
ff. de ui, & ui arma. Ad ↄrium rñdet, q hæredes non conueniũ-
tur ex delicto defuncti, tanq̃ obligatio sit mere hēditaria, sed
quia res ad eos peruenit: & iō is solus heres, apud quem est res,
insolidum conueniť, d. l. si plures, qđ sic declarãt Are. & Mod.
9 in l. 4. §. Cato, in 3. opp. Bart. ff. de uerb. obl. ¶ † Quæro secũdo, an
officium iudicis competat aduersus singularem successorē sciē
ter succedentem in rem uitio violētiæ affectam, gl. tenet, q sic
per tex. in c. quia V. de iud. & in c. bonæ, j. de appel. quæ opi. cõ
firmatur, quia officium iud. cõpetit, vbi æquitas suadet, c. 1. & 2.
s. de os. iu. l. Quintus, §. Pomponius, ff. de ann. lega. Contrarium
tenēt Abb. & *communiter* scrib. hic per istum tex. qui alias malè
diceret si subueniretur spoliato officio iudicis. Ad ↄria respon
detur. primò ad c. quia V. q debet intelligi ſm tempora huius
canonis, cum sit uterque canon editus ab eodē, & sic ambo lo-
quuntur de remedio huius canonis, & nõ de officio iudicis. Ad
arg. de æquitate. rñdet Card. uerũ esse, ubi æqtas suadet, & nul-
la subest obligatio, secus si subsit obligatio, ut hic ꝓp sciam suc-
cedentis in uitio, qua mediante obligatur. patet, quia competit
actio, ut dr̃ in tex. ergo subest obligatio, l. licēt, §. ea obligatio, ff.
de procu. Ad tex. in c. bonæ, rñdetur, q loquit in spoliante ap-
pellatione pendente, & sic in casu spãli, in quo attentata lite ap
pellatur, uel lite pendēte bene retractātur officio iud. quia spo-
liator, & scienter succedens in locum spoliati offenderũt iudi-
10 cem, ius, & partem, c. pe. & fi. j. ut lite pendente. ¶ † Tertiò quę
ro iuxta hoc, an vtilius sit spoliato intentare remedium attēta
torum, an remedium huius canonis, siue can. reintegranda. rñ-
deo, q utilius est intentare officium iudicis, siue remedium at-
tentatorum pluribus rationibus. Primò, quia intentans reme-
diũ huius canonis habet necesse probare, q singularis succes-
sor sciret rem esse affectam uitio uiolentiæ tp̃e, quo eã recepit
ut j. dicam: intentans uero remedium attentatorum, solum te
net probare, q tp̃e litis motæ, uel appellationis ĩterpositæ pos-
sidebat, d. c. bonæ. Secundò, quia ad excludēdum remediũ hu-
ius canonis, & can. reintegrãda, obstat exceptio alterius spolij,
c. fi. s. de ord. cog. Sed exceptio alterius spolij nõ excludit reme
dium attentatorũ, ſm Pan. in d. c. bonæ. Tertiò, quia in iudicio
remedij huius canonis, uel can. reintegranda, seruandus est or-
do iuris, saltem requisitus in causis summarijs, c. accedēs, ut lit.
nõ contest. sed in iudicio attentatorum nullus ordo requiritur
ſm gl. in cle. 2. ut lit. pe. subijcit tamē Card. hic, q ista remedia
habent se tanq̃ excedētia, & excessa, quia ↄ offim iudicis obstat
exceptio proprietatis, sed ↄ remediũ huius canonis, qđ succes-
sit loco interdicti unde ui, non admittitur exceptio ꝓprietatis,
sicut nõ admittitur ↄ interdictum, c. in literis. s. eo. credo, q re-
11 spectu attentatorum inaduertenter loquatur, qã in † ↄrium est
casus in d. c. bonæ, in fi. & quia odiosior est spoliatio, q̃ fit lite,
uel appellati penden. q̃ ea, quæ fit ante, vt comprobat Are. in l.
naturaliter. §. nihil commune, in 3. cõbinatione Bart. ff. de acq.
12 pos. † Item potius dicendum vr̃, q agenti cõdictione ex isto ca-
no. obstet exceptio proprietatis, siue exceptio, dolo facis, quia
istud remediũ datur ex æquitate, q̃ æquitas cessat, si tertius qui
nõ spoliauit, proponat exceptionē, dolo facis, q̃ exceptio fun-
dat in summa æquitate, ut dicit tex. in l. qui æquitate, ff. de ex-
cep. do. Itē rõ istius tex. fundatur in periculo aĩæ, qđ periculũ
vr̃ cessare, qñ tertius possessor dicit se dñm, arg. eorũ, quę ponit
Alex. in l. si quis in tantam, in add. ad Bar. C. vnde ui. &c. Et hãc
opi. ↄ Card. sequit Cæpo. cons. 60. Omissa facti serie, col. 3. repe
rio tamen, q Soc. cõs. 226. In cã, quæ vertitur, col. 7. in secunda
parte tenuit opi. Car. q nõ obstet exceptio dominij, ↄ remediũ
13 huius canonis. ¶ Quartò † q̃ro, an officium iudicis competat ↄ
tertium possessorem, ad quē ignoranter peruenit res violenta?
Scribentes hic sentiunt, q non, quia officium iudicis nõ com-
petit, vbi ꝓuisum est de alio remedio, l. in causæ, 2. ff. de mino.
sed aduersus tertium possessorem sine vitio competit remediũ
canon. reintegrãda, ut j. dicam. ergo &c. Et ex hoc patet, q of-
ficium iud. non datur ↄ spoliatorem, quia ↄ eũ est proditũ or-
14 dinarium remedium, s. interdictũ, unde ui. ¶ † Quintò quæro,
an offim iud. competat ei, qui cecidit a possessione culpa, uel ne
gligentia propria, aut alia iusta cã? vr̃ sic, quia huic nõ compe-
tit aliqđ remedium possessorium, nam ei non ↄpetit ēt reinte-
grãda, ſm cõem opi. de qua j. ergo ex æquitate dabit offim iud.
Contrarium sentiunt d. Ant. & Imo. hic, dũ dñt spãle esse in fa-
uorē ecclesiæ pro recuperanda possessione perdita culpa, & ne
gligentia prælati, c. accedens, ſm unum intellm, s. ut lit. nõ con
test. & ibi Pan. extendit spãlitatem illam ad oẽs, quibus compe
15 tit beneficium restõnis in integ. Vnde facias ↄclonē, † q nõ cõ
petit offim iudicis cadēti a possessione ex iusta cã. & comproba
per ea, quę dicit Alex. cons. 6. inci. Circa ꝓcessum, col. pe. vol. 5.
16 ¶ † Fallit conclo in ꝑsonis, quibus cõpetit de iure beneficiũ re-
stõnis in integ. d. c. ad sedē, & ita determinat Soc. cõs. 39. In qõ
ne, q̃ uertitur, col. 2. in 3. parte. & ex hoc infert, q amisso bene-
ficio restõnis, ēt talibus personis nõ dabit offim iud. quia extin-
cta causa priuilegii, extinguitur priuilegium, l. Titia, §. usuras, ff.
17 de leg. 3. & sic cõsuluit Soc. cons. 266. col. 9. in 2. parte. ¶ † Sexto
quęro, an cõmodatario, inquilino, & similibus, qui nõ possidēt,
sed detinent, competat offim iudicis, aut aliud remediũ pro re-
cuperanda tenuta: Rñdeo, q non succurritur eis p aliqđ reme-
dium possessorium, quia nõ possidēt, ſm gl. in l. si de fundo, C.
18 loc. quæ dicit, q ↄ † dominũ spoliantē seu deijcientē colono cõ
petit actio ex locato ad ĩteresse: si aũt sit tertius, q deiecerit, hēt
actionē ↄ dominũ, vt sibi cedat interdictum, sed ex sua persona
non hēt remedium possessorium. Cum ergo ita sit, & æquitas
dictet eis subueniendum, meritò concludendũ est sibi dari of-
ficiũ iudicis & ita tenet gl. in l. Aquilius Regulus, in gl. fi. & ibi
Bar. dicens de dicta gl. fecisse magnũ festum, ff. de don. Ad idē
gl. in l. non tantum, ff. de pet. hær. & pro gl. vr̃ tex. quem ibi no.
Bar. in l. de vsu. ff. de uar. & extraord. cogn. per quem ante Bar.
ita tenuit Spec. in titu. de offi. om. iud. §. 3. ver. item implorantur.

Et

Et per dictam gl. dicit Bar. in l. cotem, §. qui maximos, in 6. q. ff.
de pub. q. publicani, q emerint redditus gabellarum, hñt offm
iudicis ↄ spoliantem. Et idẽ tenuit Bar. in d. l. rẽ quæ nobis, de
acq. pos. ubi dicit, eis dari offm iud. vel actionem in factũ, & p
d. gl. dicit Bal. in l. ædẽ, col. 2. C. loc. q. colono succurrit offõ iu-
dicis ↄ dñm, qui de facto deiecit eum a tenuta, sequit Ori. in re
pe. rub. de cau. pos. & propr. col. 4. quinta ꝯclõ, ubi ẽt docet mo
dum libellandi in isto officio iudicis. ¶ An aũ cõmõdatario, &
similibus succurratur remedio can. reintegranda, dicetur j. lo-
19 co suo. ¶ † Septimò quęro, an remedium can. reintegranda, det
ↄ singularem successorem? & glo. & *communiter* scriben. hic, volũt
q. sic. & ideo Pan. vt tollat ↄrium, dicit illud dari tantum ↄ ter
tium pro rebus ecclesię, vel clericorum. Illud autem, de quo in
tex. est pro rebus laicorũ. Pro perfecta intelligentia & resolutio
ne ↄrij plura ueniunt discutienda. Primò, an remedium reinte
granda, sit nouum remedium. Scdò, pro quibus competat. Ter
20 tiò, quibus personis detur. † Quartò, ↄ quos. Venio ad primũ,
& quæro, an per can. reintegranda inducatur nouum remediũ
possessorium distinctum ab alijs antea introductis? *cõmunis* opi-
nio est, q. inducatur nouum, & pinguius oib' alijs. Et sic, q. cõ-
petat ↄ singularem successorem ẽt bonæfidei, ita cõiter cõclu-
dunt Doc. hic, & in c. cum ad sedẽ, s. eo. & in d. c. reintegranda,
& per Legistas in d. l. rem quę nobis, & istã dicit cõem Abb. in
d. c. cum ad sedem, col. 7. post Lap. alleg. 52. inc. Lętatus sum. &
ibi dicit, q. in iudicando, & consulendo, non esset ab ea recedẽ-
dum, qa minimè sunt mutanda, & c. l. minimè, de leg. Et istã di
cit cõem Alex. cons. 91. In cã & lite, col. fi. vol. 5. Contrariã opi.
q. non inducat nouum remedium, sed sit dispõ declaratoria
antiquorum, tenuit Inn. in d. c. cum ad sedẽ, & ista mihi placet,
licet altera apud Doct. & apud practicantes iam sit canonizata.
Pro ista parte ↄ cõem stringit iste tex. q. apertè vult, q. ante hãc
decretalem nullum esset proditum remedium ↄ tertiũ posses-
sorem, ergo impossibile est q. remedium, reintegrãda, inducat
aliquid de nouo, quia ↄ spoliatorẽ antea prouisum erat. nec pla
cet rñsio Gofr. q. dispõ huius canonis sit declaratoria remedij,
reintegranda, facta ad tollendas opi. Doct. quia iste tex. pro cõ-
stãti præsupponit, q. illud remedium huius canonis nouiter sit
introductum, & si ni mutaris uerba literæ in tribus locis text.
hoc vult. ¶ Secundo pro ista parte facit tex. in d. c. cum ad sedẽ,
inducendo, ut ibi per Abb. nec ob. solutio Sen. q. ex medio cõ-
cludendi apparet intentatum fuisse interdictum, vñ vi, q. est ↄ
lrãm, quæ ponit ibi medium cõcludendi, quia diutius possede-
rat, qd cõuenit ẽt remedio, reintegranda, & dato, q. mediũ cõ-
cludendi fuisset conceptum, ut ipsi dicunt, qa vi fuimus spolia-
ti, si tñ ↄ tertium antea fuisset prouisum per can. reintegranda,
non debuisset ferri sñia ↄ hospitalarios, quia nõ ꝓbassent reum
conuentum spoliasse, vel spolium ratum habuisse, q a in reme-
dio, reintegrãda. sufficit probare spolium a quouis factũ & reũ
possidere, quæ duo erãt ibi probata. ¶ Tertiò ↄ cõem facit tex.
c. cum ecclesiæ. 3. q. 2. ubi referunt verba can. reintegranda, lrã
tñ dicit. legibus oia sunt reintegrãda, i. fm leges: si fm leges, er
21 go non est nouum remedium. ¶ † Venio ad fin, & quęro, ꝓ q
bus rebus det? Pan. in d. c. cum ad sedem, fuit in ista opi. q. detur
tñ pro rebus ecclesię, vel clericorum. Et istã partem sequun-
tur gl. & Io. Cald. ipse Pa. Imo. in d. c. cum ad sedẽ. Io. de Lig. &
Cal. hic. & d. Ant. in c. bonæ, col. 3. j. de app. Egi. Bellamera i de
cis. Rotæ 16. Paul. de Cast. in l. & 10, §. Neratius, ff. de cond. fur.
Anch. cons. 301. inc. Tres magnifici viri. Cor. cõl. 56. inc. Licèt
in hac, col. fi. vol. 2. Et dicit Alc. in d. l. rem quæ nobis, q. ista opi.
est verior in puncto iuris, licet ↄrium seruetur in practica, ꝓut
dicit etiam Lap. alleg. 52. Fundamentum istorũ est, quia dispo-
sitio dicti can. reintegranda, est exorbitans, & ꝓñt nõ extẽden
da, reg. ca q̃, de reg. iu. li. 6. l. q. verò ↄ, de leg. sed istud negat D.
Ant. quia non corrigit ius ciuile, sed addit nouũ. Scdm funda-
mentum est, qa verba canonis loquunt in reb' ecclesiæ, vel cle
ricorum, quę sunt personę fauorabiles, l. sunt ꝑsonę, de relig. &
sump. funerum. ergo non extendit ad res laicorum, quia sic ar-
gueretur de maiore ad minus affirmatiuè, qđ non licèt, vt not.
in c. in cunctis, s. de elect. nota argm, quia eo attento sequeret,
q. ẽt non hbẽt locum in rebus clericorum inferiorum, qa loqui
tur in rebus proprijs Episcoporum, qbus magis pręrogatiua de
betur. Huic tamen fundamẽto rñdent aduersantes, q. licèt ver
ba non conueniant, rõ tñ & mens conuenit, & iõ idem dispoli
tum cẽseri dẽt, l. nois, & rei, §. verbum ex legib. ff. de verb. sig. q̃
rñsio non placet, & eam statim subuertam. Contrariam opinio
nẽ, q. ẽt det pro rebus laicorum, tenet d. Ant. in d. c. cũ ad sedẽ.
sequuntur Bar. Ang. Ro. Alex. Are. & oẽs Mod. in d. l. rẽ quę no
bis. Ang. cons. 157. In qõne prædicta. Alex. cons. 50. Viso, vol. 1.
cons. 60. in 2. dubio, vol. 3. & 118. vol. 2. & cons. 90. & quatuor se
quentib. vol. 5. & istam dicit *communem* Soc. cõl. 226. col. 9. Fun-
damentũ huius opinionis stat in hoc, qa dispõ can. reintegran-
da, vr inducta ratione corrigẽdi peccatum spoliationis, quæ rõ
peccati militat ẽt in rebus laicorum, ergo militabit dispositio,
vulgata l. a Titio, ff. de ver. obl. comprobatur, qa in correctorijs

fauore istæ fit extensio de casu ad casum ex identitate rationis,
fm Barto. in auth. sacra puberum, vers. quæro, an ista auth. C. si
aduer. vend. & Pan. in c. ex tenore, qui filij sint leg. & in c. queni
uit, de diuor. ¶ Contradicentes rñdent huic fundamẽto, negã-
do eam fuisse rõnem canonis: probant, quia sequeretur ea attẽ-
ta, q. non dẽret dari remedium, reintegranda, ↄ bonęfidei pos-
sessorem. Cuius ↄrium concludunt ipsimet tenentes istam par
tem. Soc. in d. l. rem quę nobis, volẽs sustinere cõem, rñdet q. li
cẽt a principio litis non militet rõ peccati ↄ bonæfidei possesso
rem, tñ quamprimũ lite contestata incipit constare de iure agẽ
tis, efficitur malæfidei possessor, q̃ superuenientia malęfidei de
bet sufficere, iuxta no. in c. fi. j. de præscr. & per Bar. in l. natura-
liter, ff. de vsucap. mihi vr, q. ista rñsio nõ sit iuridica, q a ad finẽ
vt qs possit agere remedio illius canonis, oportet, q. actio sit or
ta, vel litem speretur oriri in ipso litis exordio, l. si Titius, ff. de
verb. obl. Hæc aũt rõ peccati, quę facit dari cõdictionem ex ca-
none, fm eos, non subest tpe, quo bonęfidei possessor conueni-
tur, neque in litis exordio, neq; in medio, sed demum publica-
tis attestõnibus, ergo quãtum ad ꝓñdam cõdictionem, ex illo
canone, non põt considerari rõ peccati ↄ bonęfidei possessorẽ,
quia non subest tpe cõgruo. verior ergo vr rõ aliorum, q. dispo
sitio illa fuerit inuenta spãli fauore ecclesiarum, arg. c. præsby-
terorum, de reb. eccl. nõ alie. vel ipsorum clericorũ, arg. d. l. sunt
22 personæ, & iõ non hẽbit locum in rebus laicorum. ¶ † An autẽ
competat pro rebus incorporalibus? dixi in c. cum ecclesia Su-
trina, s. tit. j. An aũt cõpetat pro rebus mobilibus? *communis* opi-
nio est, q. sic, q a ille tex. loquitur indefinitè, ergo vr l. si plun-
bus, de leg. 2. & ita concludunt Sen. in d. l. rem quę nobis, in 5. q.
23 ¶ † Venio ad tertium, & quæro an remediũ can. reintegranda,
competat malæfidei possessori. d. Ant. hic determinat, q. sic. se-
quuntur Ro. & Are. in d. l. rem quæ nobis. Ale. in d. cons. 6. col.
4. Rõ istorum est, quia pinguius est remedium can. reintegran-
da, quàm sit interdictum, vnde vi. sed interdictũ datur malæfi-
dei pos. c. in literis, s. eo. ergo pariter dabitur ꝯdictio ex d. cano
ne. Ista ratio parum stringit, quia in multis interdictũ, vnde vi,
excedit remedium dicti canonis, vt j. patebit. Cõtrariã opinio-
nem tenent Imo. hic, Alex. sibi ↄrius cons. 94. vol. 5. Soc. in d. l.
rem quæ nobis, in 4. dub. 2. q. principa. & in cons. 39. col. 3. in 3.
par. mouentur pluribus rationibus. Primò, quia verba canonis
non conueniunt pp istud verbum, substãtias proprias. sed istud
me non inclinat in suam sñiam, quia eo attento sequeretur, q.
etiam non cõpeteret bonæfidei possessori, cuius nõ est res pro-
pria: vnde intelligo substãtias proprias, i. possessiones proprias.
Secundò mouentur, quia in pari causa melior debet esse condi
tio possidentis, l. sine autem, §. si duobus, ff. de pub. sed istud põt
negari in remedio recuperandæ d. c. in literis. Tertiò mouent,
quia remedium l. si coloni, C. de agr. & censi. lib. 10. & remediũ
can. reintegrandæ, æquiparantur, fm Inn. hic, sed remediũ d. l.
si coloni, non cõpetit malæfidei possessori, vt dr expressè in li-
teri, ibi, bonæfidei possessori celeri remedio succurri oportet,
ergo nõ cõpetit etiam aliud. Ad istud potest responderi, q. nõ
æquiparantur in omnibus, vt j. patebit. vnde nõ valet argm ab
æquiparatis, nisi ostendatur æquiparatio in casu, de quo agitur,
fm gl. in c. postquàm, §. fi. & in c. licet canon, de elec. in 6. & in
l. omnes dies, in verbo apostolicæ, C. de fer. ¶ Quartò ultra eos
potest adduci ratio peccati, super qua fundatur dispositio dicti
canonis. quæ ratio si obijciatur possidenti, ↄ quem agitur, re-
plicabit ipse, nihil dolosius doloso, & c. in Larenam, C. de inoffi.
testa. sed huic etiam potest responderi, vt dixi s. in alio proposi
to. Quid tenendum? si teneamus hanc vltimã partem, nota di-
ligeuter cautelã ad excludendum agẽtem remedio dicti cano
nis, vt excipiatur ↄ eũ de mala fide. Et in hoc vtilius erit malæ
fidei possessori intentare interdictũ, vnde vi, cui non obstat ta-
lis exceptio d. c. in literis. Veruntamen ↄ istam opinionẽ vide-
tur mihi casus, qui non allegatur, in c. fi. 3. q. 3. & ideo transeo cũ
24 alia opi. d. Ant. ↄ Sen. ¶ † Secundò dubitatur, an competat co-
lono, inquilino, & similibus? vr q. nõ, quia est remediũ posses-
sorium, & isti non possident, ergo &c. Contrarium determinat
Spe. tit. de petitorio & possessorio, §. j. ver. sed nunquid deposita
rius. sequitur Io. And. ibi, ꝑ tex. in d. c. reintegrãda. in verbo, eie
ctus, qđ conuenit etiam detinẽtibus. sed ista põderatio tollitur
per tex. in c. si episcopus, 3. q. 2. in ver. a propria sede eiectus. Itẽ
verbum, episcopis, confundit ponderationẽ. idẽ tenent Sen. in
d. l. rem quæ nobis, in 3. dubitatione, 2. quæstionis principalis.
moti, quia ius canonicum sequitur æquitatẽ iuris ciuilis, & non
rigorem, c. dilecti, s. de iudi. sed de equitate iuris ciuilis colono,
& similibus competit officium iudicis fundatum in æquitate,
l. planè, & l. fi. ff. de pet. hære. & dixi s. ergo de iure canonico cõ
peteret cõdictio ex canone. ¶ Aduerte, quia ista ratio retorque
tur, nam iste tex. se fundat in æquitate, & tamẽ a ↄrio sentiu ne
gat istud remedium competere detentatoribus. Item remedia
iuris canonici fuerunt inuenta ad prouidendum, vbi ius ciuile
nõ succurrebat: verum in casu isto de iure ciuili erat prouisum
de officio iudicis, ergo debet cessare æquitas, sup qua se fundat
ius

ius canonicum. Adducit etiam Soc. tex. in c. cũ ecclesia, 3. q. 2.
ponderando tex. ibi, possessiones, vel rem. sed geminus episco
25 pi, ibi positus tollit suam ponderationẽ. ¶ † Tertiò dubitaẗ, an
cõpetat cessionario? Mod. Sen. in d. l. rem q̃ nobis, determinãt
ꝙ sic, quia qđ est transibile ad hæredes, est etiam cessibile, l. ex
pluribus. ff. de admini. tut. Ego idẽ teneo nõ ꝑ ꝑ suũ fundamẽ-
tum quia põt r̃ñderi, ꝙ non ꝓcedit affirmatiuè, ut ipsi arguunt
sed negatiuè tñ, vt per plur probat do. Ias. in l. j. §. fin. ff. de. no.
o per. nunc Sed sequor suam opinionem per tex. in l. quod si in
diem, §. Iulianus, ff. de pet. hær. vbi dr̃, ꝙ interdictum vñ vi ꝓ-
cedi, ergo ẽt cõdictio ex canone subrogata ĩ locũ interdicti. &
26 istud fuit de mẽte Bal. ꝯsi. 310. sup quo puncto, uol. 3. † Quartò
dubitaẗ, an cõpetat singulari successori, in quẽ spoliatus aliena
uit rẽ sine cessione iuriũ? Senẽses ĩ loco ꝑallegato determinãt,
ꝙ sic, qa ꝯdictio ex dicto canone est in rẽ scripta, daẗ. n. Ʒ quẽ-
cũq; possessorẽ. sed actiones in rẽ scriptæ trãseunt in singularẽ
successorẽ, l. si tertius, §. priusq̃. ff. de aqua plu. arcẽ. Tu aduerte
qa nõ est expeditũ, ꝙ trãseat in quẽcunq; possessorẽ, vt j. subij-
ciã. ¶ Scd'ò, est ꝙ actio esset in rẽ scripta, tñ pro dãno de ꝑteri-
to ṫ trãsit in singularẽ successorẽ, d. §. si prius. Prẹterea iura pos-
sessoria nihil habẽt cõe cũ ꝓprietate. l. naturaliter. §. nihil cõe,
ff. de acq. pos. ergo in aliẽnatione ꝓprietatis nõ dẽt intelligi ꝯ-
27 prehẽsa iura possessoria maximè de ꝑterito, iõ cogita. † Quin-
tò dubitatur, an competat ei, qui iusta ex cã cecidit a possessio-
ne? cois snĩa est, ꝙ nõ, ꝑ tex. ibi, spoliatis, & deiectis, vel eis, q per
quascunque iniustas cãs possessionẽ ꝑdiderũt, q̃ verba nõ con
ueniunt eis, qui iusta ex cã perdiderũt, purà ex sua cã, vt ꝑ Ale.
in d. ꝯs. 6. vel ex suo ꝯtcu, vt ꝑ Alex. in d. ꝯs. 90. vel ex negligen
tia, vt ꝑ Sen. ĩ d. l. rẽ q̃ nobis. Et cũ ista opi. trãseũt Pan. & alij ĩ
c. accedẽs, j. ũt li. non ꝯtest. Vltimò dubitaẗ, an cõpetat ei, qui
fictè possidebat pro sua ficta seu ciuilissima possessione occupa
ta? dicas de hoc, vt plenius dixi in rub. de cã poss. & prop. in 3.
28 q. ver. ciuilissima possessio. ¶ † Venio ad quartũ, & quęro, an re
mediũ canonis, reintegrando, cõpetat Ʒ singularẽ successorẽ.
Istaqõ hẽt duo capita. Primũ, an cõpetat Ʒ singularẽ successo-
rẽ malęfide. Scd'm, an cõpetat Ʒ singularem successorem cum
ti. & bona fide. Circa primũ cõis est, ꝙ sic, sed in Ʒrium obstat
iste tex. cui non satisfacit r̃nsio Abb. qa cõiter damnatur, licẽt
ego sustinuerim, reperio, ꝙ Soc. in d. cõs. 266. col. 6. aliter r̃ndet
dicens, ꝙ remedium can. re integranda, cõpetat Ʒ singularem
successorem habentem cãm ab authore vitioso, puta a spolia-
tore, vel ab alio successore, qui sciẽter successit in vitio, nõ aũt
Ʒ habentẽ cãm a bonęfidei possessore. Istud aũt remediũ can.
sæpe, cõpetit Ʒ quemcunq; sciẽter succedentẽ in vitio, ẽt si ha
buerit cãm a bonæfidei possessore, ẽt si per mille annos ambu-
lauerit, & in hoc pinguius est istud remediũ, diuersitas ista bo-
na esset, nisi damnaret. Iste ẽt tex. aliqualiter Ʒdicit, quia prẹsup
ponit, quod ẽt Ʒ singularem successorem hñtem cãm ab illo
spoliatore antea non succurreret. ¶ Circa fm casum Bar. in d. l.
rẽ quę nobis, determinat, ꝙ nõ deẗ Ʒ successorem cũ tit. & bo-
na fide. sequunẗ Ang. & Imo. ibi And. de Bar. & Ioan. de Platea
in d. l. si coloni. Pau. de Cast. in l. & iõ §. Neratius, ff. de cõd. fur.
Imo. hic, Ang. in cõs. 116. incip. Dicimus, ꝙ libellus. cõs. 157. In
qõne prædicta. Bar. in l. manifestissimi. C. de fur. & Bal. in l. 2.
C. e. Spe. tit. de pet. & poss. §. j. vers. qđ si peto, Alex. cons. 118. In
cã & lite, col. j. & 2. vol. 2. Soc. in d. cõs. 126. col. 6. & in d. cõs. 39.
dicens, ꝙ ista opi. est magis cõis apud Legistas, fundm̃ istorum
est sup l. siue aũt, §. si duob. ff. de pub. vbi hñs titulum a nõ dño,
nõ põt per Publicianã auocare possessionem ab alio pariter ha
bẽte titulũ a non dño, quia in pari cã melior est cond͞o possidẽ
tis, ergo minus auocabit per aliqđ remediũ possessoriũ. R̃ndet
d. Ant. hic, ꝙ actor ibi nunq̃ fuerat in possessione, iõ præfertur
possessor cũ titulo. Istam r̃nsionẽ improbat d. Alex. in d. l. rem
q̃ nobis, qa nõ daẗ Publiciana nisi ei, q q̃nque possedit, l. eũ q.
ff. de Pub. Aũt r̃ndet Abb. ꝙ ibi agebaẗ petitorio, & constabat
de non iure proprietatis vtriusque, iõ præferẗ possessor, q̃ solu
tio ẽt non est tuta, vt statim videbitis. Contrariam opi. tenent
Inn. & cõiter Canon. hic, & in d. c. cum ad sedẽ. & ibi Abb. di-
cit istã esse cõem, & eã dic it ẽt cõem, cons. 91. col. fi. vol. 5. & se
quiẗ Pan. in c. si diligenti. j. de ꝓscri. Are. & Mod. in d. l. rẽ quæ
nobis. Soc. sibi Ʒrius, cons. 89. col. fi. vol. j. Anch. cõs. 302. Circa
recuperãdã. Dec. cons. 57. diligẽter ꝯsideratis oibus, col. pe. &
cons. 136. col. fi. ista opi. fundaẗ ea rõne, qa iunior prẹsumiẗ clã
destina, c. licet cãm. j. de prob. Aduerte, qa in hoc stat pũctus,
ista tñ multis modis vr̃ posse subuerti. primo ꝯfundiẗ per tex. i
d. §. si duob. Nec ob. r̃nsio Abb. qa si antiquior possessor cũ titu
lo in pari cã nõ hẽt ius Ʒ possessorẽ cum titulo, a fortiori pos-
sessor sine titulò non hẽbit ius Ʒ possessorem cũ titulo, & bo-
na fide. Et si dixeris, Ʒ agẽtem possessorio tñ, nõ obstat exce
ptio tituli. replicabo verum esse, si exceptio tituli opponaẗ pri
cipaliter ad excludendum agentẽ ratione dñi, secus si deduca
tur titulus ad tollendum vitiũ clãdestinitatis, & sic ad iustificã
dam possessionem. Secũdò confundiẗ, quia titulus tollit vitiũ
clandestinitatis. l. clam possidere, in prin. ff. de acq. pos. Tertiò
D. N.

subuertitur, quia vitiũ clandestinitatis est personale, & non trã
sit in singularem successorẽ, fm gl. in l. Pomponius, §. cũ quis,
ff. de acq. pos. Quid tenendũ? nõ vr̃ recedendũ a cõi, pro qua al
lego duos tex. in sui gñalitate, videlicet tex. in c. 2. 3. q. 1. in ver-
bo, ab ęmulis aut quibuscunque, & in c. cum ecclesia, 3. q. 2. in
verbo a quocunque. nisi dicatur, ꝙ illa iura debent intelligi in
quibuscunque possessoribus, s. cum vitio, tamen vidẽtur nimia
restrictio. tenendo tamen opin. Bart. & sequacium, intellige eã
procedere, nisi in bonæfidei possessore hñte causam a violẽto
possessore immediatè. Nam Ʒ istum bene competit remediũ
reintegranda, quia adhuc respicit rẽ affectam vitio violẽtię ꝑ
malam fidẽ spoliatoris, arg. authẽ. malæfidei, C. de præscr. lõg.
29 tẽpo. reliqua dicenẗ j. in discursu. ¶ † Trãseo ad aliud remediũ
actionis de dolo, & quæro an actio de dolo deẗ Ʒ singularem
successorem hñtem notitiã spolij rpe, quo successit, glo. nrã vr̃
velle, ꝙ sic, quia in dolo fuit, qui scienter recepit rem affectam
vitio violentiæ. Contrariũ tenent Pan. & Card. hic ꝑ istũ text.
qui malè diceret non subueniri de iure ciuili, si daretur actio
de dolo. Ad argm̃ r̃ndet Abb. ꝙ nõ est bona ꝯñtia, scienter re-
cipit rẽ vitiosam, ergo est in dolo. Ista solo nõ euacuat argm̃
in totum. vñ aũt r̃ndet Pan. ꝙ ad hoc, vt cõpetat actio de dolo,
oportet, ꝙ nulla alia actione sit prouisum volẽti agere. l. 1. §. 1.
ff. de dolo. sed in casu isto succursum erat per interdictum, vn-
de vi, spoliato Ʒ spoliatorem ad æstimationem rei, l. si vi me
deiecetis. ff. de vi & vi arm. ergo non competebat actio de do-
lo. Nota magnam ampliationẽ ad d. l. 1. §. 1. vt procedat, si nul-
la alia actio cõpetit pro re, vel ęstimatione rei. Sed hoc videtur
mihi Ʒ tex. in l. & eleganter, in prin. ff. de dolo. vbi dr̃, si res a-
lia actione salua esse non possit, & sic videretur, ꝙ sciẽter reci-
piens rẽ a violento possessore teneaẗ actione de dolo. Ad istũ
tex. r̃ndeo, ꝙ elapso biennio extinguitur actio de dolo, l. fi. C.
de dolo. & ideo fuit necessarium post biennium introducere
remedium huius tex. quod est perpetuum, secundum Inno. &
alios hic, & iõ text. dicit, sæpe contigit, i. aliquando, purà lapso
biennio, & extincta actione de dolo. ¶ Condescendo ad reme-
30 dium † l. si coloni, C. de agric. & censi. li. 11. & quæro primò, an
per dictam l. inducatur nouum remedium possessoriũ? *cõmunis*
opi. Doct. est, quòd sic, Pan. verò hic sentit, quòd ita agatur re-
medio ordinario, quod põt intelligi de actione in factum, seu
interdicto, vnde vi, quia colonus ascriptitius negando se colo-
num spoliat dominum possessione, & facit furtum sui ipsius, l.
cum satis, C. de agri. & censi. Ista tñ non vr̃ concludere, quia co
lonus est res mobilis, & pro possessione rerum mobilium non
erat ante illã legem proditum illud interdictum, vt no. in d. l.
rem quæ nobis. tamen tenendo cũ Pan. potest dici, ꝙ isti colo-
ni ascriptitij dicuntur pars fundi, d. l. cum satis, & computantur
inter immobilia, l. iubemus, 2. in prin. cũ gl. C. de sac. san. eccle.
vnde pro recuperanda eorum possessione ita diceẗ competere
interdictum vnde vi, Ʒ ipsum spoliatorem, sicut cõpetit ꝓ im-
31 mobilibus. ¶ † Secũdò quæro retenta cõi, pro quibus rebus cõ-
petat? Bar. & *communiter* scrib. ibi tenent, ꝙ competat pro qui-
buscunq; rebus tam mobilibus, quàm immobilibus. Pan. verò
vr̃ ꝯcludere, ꝙ competat tantum pro rebus animatis, qa loq-
tur in colono fugitiuo. idem sentit gl. ibi dicẽs, ꝙ ibi erat vitiũ
rei, & animi. Idẽ tenuit Cor. cõs. 56. col. pe. in secunda parte, di-
cens, ꝙ ibi vitiũ cõsistebat ex ipsa re. Item loquitur in colon &
solo astrictis, in quibus multa specialia statuuntur ob publicũ
fauorem agriculturæ, l. quemadmodum, C. eo. vnde non vide-
tur extendenda, c. ea, quæ Ʒ. de reg. iu. in 6. Item loquitur in fu
gitiuo, & sic possumus dicere speciale odio fugæ, iuxta nota. in
32 l. vis eius. C. de proba. ¶ † Tertiò quæro an competat Ʒ singula-
rem successorem hñtem notitiam violentiæ, furti, vel rapinæ?
Inn. & d. Ant. hic determinat ꝙ sic. Sequitur Ocianus in rubr.
de cau. pos. & proprie. col. 4. vers. tertia conclusio. dicẽs drĩam
esse inter remedium l. si coloni, & remedium istius capl̃i, vide-
licet quia in l. si coloni, sufficit, ꝙ singularis successor sciat rem
esse alienam, licẽt ignoret violentiam. In isto verò oportet, ꝙ
sciat vtrũque, & ibi docet modũ libellandi. mihi vr̃ contrariũ
fore verius per istũ tex. ꝙ de rigore iuris ciuilis non subuenie-
batur contra talem, & ideo fuit necessarium illud remedium,
& contrarium tenet j. Pan. vers. & quæro si aliquis. nisi respon
deas, vt s̃. dixi in remedio reintegranda, vers. venio ad quar-
33 tum. ¶ † Quartò dubitatur, an cõpetat contra bonęfidei succes-
sorem cum titulo. Inn. hic tenuit, ꝙ sic, & sequitur gl. in l. 2. C.
de fur. & Pan. & Felv. in c. si diligenti. j. de præscr. Contrarium
tenent And. Barba Ioan. de Plat. & Ang. in d. l. si coloni. Pa. de
Cast. in d. l. 2. Card. & Mod. in dicta l. rem quæ nobis. & in l. ma
nifestissimi, §. sed cum in secunda, C. de fur. & ibi limitant. ve-
ritas dependet ab his, quæ dixi supra in vltima quæstione re-
34 medij reintegranda. ¶ † Quintò dubitatur, an cõpetat malæfi-
dei possessori, concordes sunt Doct. ꝙ non, per tex. ibi, qui bo-
nafide possidebat, & ibi bonæfidei possessori, &c. sed aduerte,
quia secundum cõmunem opin. & secũdum illum tex. agenti
ꝯdictione ex illa l. nõ obstat exceptio proprietatis, ergo pari-

ter non dēret obstare exceptio malęfidei, arg. ca in literis. ṡ. c.
35 nisi dixeris, q. ꝯña non tenet per tex. in c. fi. ṡ. de or c og. ¶ † Sex
tò dubitatur, an cōpetat depositario, & sim ilibus ꝯcordes sunt
ēt scribentes, q. nō quia tex. ēt dicit, bonę fidei possessori. ergo
non detētatori. Et quia depositario, & similibus erat succursū
officio iudicis, vt ṡ. dixi i primo remedio, & ita firmat Io. de Pla
36 tea & alij in d. l. si coloni. ¶ † Assumo modo remediū, q. metus
cā, & quæro an competat ꝯ singularem successorem gl. j. deter
minat, q. sic, p tex. i l. si cum exceptione, §. aliqñ, ff. q. met. cau.
ad idem tex. in c. Abbas, & in c. ad audiētiam, ṡ. qđ met. cau. q̄
iura probant dari actionem, qđ metus cā, ēt ꝯ singularē succe
sorem cum titulo, & bona fide, & ideo actio, qđ metus cā, dr̄ in
rē scripta, l. metum, §. hæc actio. ff. qđ met. cau. §. prǽterea quas-
dam, Inst. de act. No. tñ, q. ꝯ successorem ex cā onerosa nō dat̄,
nisi in subsidium: ꝯ verò successetē ex cā lucratiua datur indi-
stinctè, ſm gl. in d. l. siue autem, §. in hac, q̄ approbat Ang. in d.
§. aliqñ. Nec obst. iste tex. inquantum dicit, q. antea non subue
niebatur, quia loquitur in spoliato violētia expulsiua. Illa verò
iura loquuntur in spoliato violentia compulsiua. sed hic posset
dubitari, an remedium huius can. sæpe, competat spoliato per
vim compulsiuam: Doct. maximè Abbas, sentiūt, q. non, nam
dīt q. iste tex. loquitur in spoliato per violētiam expulsiuam.
Crederē ego ꝯtrium per rōnem peccati, de qua in tex. quę mi-
litat etiam ꝯ singularem successorem habentem notitiam vio
37 lētiæ compulsiuę. ¶ † Nota, quia vtilissimum verbum est: nam
agenti actione, qđ metus cā, ꝯ eum, qui non intulit metū, ob-
stat exceptio ꝓprietatis, ſm Io. And. in add. Spe. in tit. qđ met.
cau. in gl. in ver. rei vendicatione. sed ꝯ agentē remedio huius
canonis, vel cano. reintegranda. non obstat exceptio proprieta
tis, ſm eosdem Doct. sniam, de qua j. ¶ Nunc me conuerto ad re
38 medium † nostri canonis, & quæro primò, quę actio sit ista, quę
datur ꝯ singularem successorem habentem notitiam violētię?
Gofre. hic tenebat. q. daret̄ actio in factum, quæ datur loco cu-
iuslibet interdicti, §. fi. Inst. de interd. & sic vult, q. Papa per istū
tex. extenderit interdictum vnde vi, ēt ꝯ singularē successorē
cum vitio, & istud tenuit gl. in c. cū ad sedem, ṡ. eo. Ista opi. fun
datur in tex. illam fi. dum dicit, per beneficium restōnis succur-
ratur. iuncto principio ibi, dum dicit non subuenitur per restō-
nis beneficium, qđ intelligitur ſ. per interdictum, vñ vi. Contra
rium tenet gl. 3 hic, & cōiter Doct. hic, quia sic esset dicēdum,
q. corrigeretur d. l. cum a te, ff. de vi, & vi arma. quę correctio ē
euitāda, c. cū expedi. t, de elec. in 6. qđ n hil est, quia tex. expres-
39 sè dicit, non obstantis ciuilis rigore. ¶ Secūdò, q̄a actio in factū
nascitur ex remedijs prætorijs, vt no. in l. ex placito, C. de rerū
permu. sed nec illud stringit, q. [illegible] actionem iuris ciuilis, vel
canonici nihil prohibet, quare non oriatur actio in factū. ¶ Ter-
tio, q̄a in ꝯtrium est tex. in c. cum ad sedem, ṡ. e. per quem appa
ret, q. hodie proponens interdictū, vñ vi. ꝯ tertium successorē
dēt succumbere, sed ego intelligo ꝯ tertiū bonæ idei possesso
rem. Ita loquitur ille tex. ¶ Vltimò, q̄a vbi lex inducit obl̄onē,
nec prouidet de noie actionis, tunc orit̄ cōdictio ex lege, l. vni
ca, ff. de cond. ex lege. & sic dicendū est, q. oriatur condictio ex
isto canone. sed huic rñdet Gofre. q. [illegible] in tex. exprimit̄ dari
actionē in factum pōderando tex. vt in fundamēto ipsius Go-
fre. hinc capta occasione Pan. impertinēter intrat materiā d. l.
vnicæ, quā ego reseruo post expeditionē principalis materiæ
40 huius capituli. ¶ † Scdò quęritur, an cōdictio ex isto canone de
tur ꝯ successorem ignorantem spolium? gl. & communiter Doct.
concludunt, q. non, & hoc est expeditū, quia cessat rō peccati:
sub dit gl. q. ꝯ ignorantem competit condictio ex can. reintegrā
da, & sic datur condictio illi datur ꝯ ignorantem, a fortiori ꝯ
scientem: ergo ꝯ istū text. qui dicit, q. antea non subueniebat̄.
Imo & plures alij pp̄ istud ꝯtrū fatentur, q. dispō huius tex nō
fuerit necessaria, sed fuit vtilis ad tollendam dubitationem eo
rū, qui pertinaciter dicebant, q. condictio ex can. reintegranda,
non dabatur in foro sceleris, quia falsum dicebant. one pecca-
ti, de qua in tex. sed ista consideratio [illegible] tex. [illegible] ō
stanter affirmat, q. antea non subueniebatur, & q. aliud est no
uum remedium, qđ etiam probat verbum, sancimus, qđ est no
41 ui iuris promulgatiuū, vt no. in c. decernimus, ṡ. de iu. ¶ † Ter-
tio quęro, an detur ꝯ successorem qui ex post facto incępat hr̄e
scientiam violentiæ: reperio Cępo. cons. 60. col. 3. tenentem, q.
non, ponderantem istum tex. in ver. sciens receperit. iuxta illa,
q. qualitas adiecta verbo debeat intelligi ſm tēpus verbi, l. in
delictis, §. si extraneus, ff. de noxa. quam etiam ponderat Abb.
hic, alleg. tres gl. iuris canonici, vt hic per eum. Istā partem vr̄
tenere gl. in c. quia, ṡ. de iud. & Bal. in l. j C de reuoc. his, quę in
frau. cre. qui tñ hoc expresse non affirmat, ꝯtriam opi. tenet do.
Ant. & Pan. hic, quia ratio peccati militat etiam quādo scia su
peruenit ex post. Quid tenedum? Dubia vr̄ decisio Pan. & Do.
Ant. in successore ex cā onerosa a prin. bonę fidei. ꝯterea si con
sideremus rationem peccati superuenientis ex post, restaret cō
cludendum, q. si esset intentata cōdictio huius canonis ꝯ igno
rantem, q. factis probationibus de violētia, & publicatis atte-
stationibus deberet ignorans condemnari, quia publicatis atte
stationibus sibi super scientia, & sic in effectu remedium huius
canonis ita daretur ꝯ ignorantē sicut ꝯ scientem, cuius ꝯtrium
concludunt omnes, vt dixi in proxi. q. Item ꝯ Pan. & d. Ant. fa
cit, quia tex. se fundat in ista ratione, quia habens sciam spolij,
quasi succedit in vitiū, qui data ignorātia tpe successionis non
pōt dici successisse in vitium, ex quo cā vitij nō suberat tpe suc
cessionis, vt i simili de verbo, succedat, dec. dit Soc. cōs. 30. col.
9. in j. parte. vr̄ igitur dicendū, q. non omnis ratio peccati fue-
rit causa inducta huius remedij, sed ea sola, quę suberat tpe suc
cessionis. & si dixeris, quare magis illa, quam altera? dideo, q.
p illā, vr̄ in vitio succedere, non per alterā. & istud est, quod vo
luit dicere litera ibi, cum spoliatori, quasi succedat in vitiū, &
42 hoc bene nota, quia alij non aduertunt. ¶ † Quartò quæro, an
detur ꝯ eum, qui scit rē esse alienam, tñ ignorat violētiā? Imo.
hic in fi. vult, q. non, dicit. n. q. agens remedio huius canonis te
netur probare scientiam qualificatam, i. scientiam rei alienæ,
& sciētiam violentiæ. idem tenet Ang. in d. cons. 157. quem se
quitur Oti. in d. rub. de cau. pos. & propr. uer. secunda cōclusio
in j. car. In ꝯtrium facit ratio peccati, quæ militat etiam in sciē-
te rem esse alienam, tamen tenendo ꝯtriam, quæ vr̄ cois, potest
responderi, vt sup. q. tex. non se fundat in peccato simpliciter,
sed qualificato, ita q. pp̄ illud peccatū videat̄ recipiēs succede
re in vitiū, in quo certe vitio non pōt succedere, nisi habeat no
43 titiam ipsius vitij. ¶ † Quintò quæro, an tertius successor præsu
matur hr̄e scientiam violentiæ: *communis* sententia est, q. non,
ꝯ Host. ratio est, quia in dubio præsumitur ignorantia, reg. prę
sumitur, de reg. iur. lib. 6 maximè in facto alieno, l. fi. ff. pro suo
c. ab excōicato, vbi latè Abb. ṡ. de rescr. istā cōem opi. tripliciter
restringit Abb. primo, vt nō procedat in uiolētia notoria, arg.
c. j. ṡ. de postu. præla. & in ca. cum tua, j. qui ma. accu. poss. Ista
restrictio placet in successore immediato ipsius spoliatoris,
sed in successore mediato est vidēdum, an verisimiliter potue
rit quærere vitium violētiæ fuisse purgatum, prout dicit Abb.
in seq. q. An aūt credendum sit asserenti se credidisse vitium
fuisse purgatum? Doctor. non aperiunt necessaria tamē est, &
vtilis inuestigatio, videtur, q. sic, quia hoc depēdet ab eius ani-
mo, ergo credendū eius iuro, iuxta gl. vulg. in §. sed istæ. Inst.
de ac. & in ca. significati, j. de homi. Contrariū vr̄ dicendum,
q̄a fuit in culpa, ex quo sciebat violentiam non inuestigare, an
fuerit purgatum vitium, qua culpa subsistente non debet stari
eius iuramento. c. innotuit, ṡ. de elec. per q. ita dicit Abb. in c.
pastoralis, col. 2. j. de exc. Secundò restringitur, vt nō procedat
in successore cōsanguineo inuasoris, quia cōiunctus præsumitur
scire facta coniuncti, l. octaui, ff. vnde cogna. l. de tutela, C. de in
int. rest. mino. c. cōstitutis, j. de test. sunt qui dicunt hanc restri
ctionem fore falsam, quia coniunctus nō pręsumitur scire, nisi
ea facta quæ habent tactum successiuum, non aūt momenta-
neum, maximè ea, quæ nō solēt fieri nisi secretè, vt spoliū, ſm
Bal. in l. qm̄, C. de iure deli. & d. Ias. post alios i l. j. col. j. ff. si cer.
pet. posset fortè dici opi. Pan. veriorem in cōiuncto successore
sine titulo, vel cum tit. lucratiuo, arg. eorum, quę dicit Bar. in l.
post ꝯctum, vet. secunda præsumptio, ff. de do. Contraria verò
snia procedat in consanguineo successore cū tit. oneroso, l. pe.
44 C. de euic. cū si. ¶ † Tertio restringitur ſm Abb. in successore
vicino, quia vicinus pręsumitur scire facta vicini, c. quosdā, & c.
quanto, de præsum. c. cum dilectus, j. de purg. cano. l. filium, ff.
de his, qui sunt sui, vel alie. iur. ista restrictio ead. ratione potest
impugnari, q̄a præcedens, quia vicinus tm̄ præsumitur scire fa
cta habentia tractum successiuum, ſm Bal. in l. conuenticula, in
2. col. C. de epi. & cle. And. & Med. in d. l. j. Alex. cōs. 80. Exami
nato processu, col. 3. vol. j Aduertite, quia restrictio pōt dupli-
ter intelligi. Primo in vicino spoliatoris, & tunc ꝓcedat vt ꝓ-
dicta. Scdo pōt intelligi in vicino rei, quia alius fuit spoliatus,
& nūc crederē opi. Pan. posse sustineri, q̄a p̄sentia rei est quod-
dam obiectum ipsi⁹ vicini, & ideo pręsumitur scire quis possi-
deat rem vicinam, c. j. §. tres, & ibi no. Bal. de pace tenen. in vsi.
feu. & de ista materia, an vicinus præsumatur scire facta vicini
45 plene traditur per Fel. in c. literis, p totū. j. de præsum. ¶ † Sex-
to quæro, an detur ꝯ reum, qui scienter recepit rem vitiosā va
cantem, ista q. [illegible] potest dupliciter intelligi. Primo, an det̄ ꝯ reci-
pientem rem vacātem nunq̄ possessam a spoliatore, vt in casu
l. j. § qui a me, j. de ui, & ui ar. Scdō, ꝯ recipientem rem uacātē
nunquā a spoliatore possessam vr̄ [illegible] saltē, q. non, quia verba
illius ca. nō ꝯueniunt, ergo nec ēt dispō, l. 4. §. quoties, ff. de dā.
inte. dicit. n. litera, sic per spoliatore in alium trāslata. Itē si sciēs
receperit, iterū caperet, iuxta. no. in rub. ff. sol. mat. quæ uerba
non ꝯueniunt eo casu, quo spoliator nunq̄ apprehēdisset pos-
sessionem. His non ob. Inn. & Pan. determinant oppositum, q̄a
ratio conuenit, nam sciens vitium ei casu vr̄ succedere in vi-
tio. Sed aduerte, q̄a in contrarium vr̄ casus in l. 3. §. proinde. ff.
de ui, & ui ar. Soluno, ibi deiectus non potest dici spoliatus, q̄a
terror armorum non erat ad hoc ordinatus, & ideo decisio po
test limitari, ut non procedat, quando uiolentia non erat ordi-
nata

natæ ad spoliandum possessorem, nam sicut non competit in-
terdictum vnde vi, vt ibi ꝯ spoliatorem, ita nõ competit condi
46 ctio ex isto canone ꝯ tertium possessorem. ¶ † Septimò quæri-
tur an detur ꝯ quemcũque successorem, vel dari ꝯ eum tm̃, qui
immediatè habuit cãm a spoliatore, vt dr̃ in litera, ibi, p spolia
torem re in alium translata. ꝯtrium, q. detur ꝯ quemlibet et mil
lesimum successorem, firmãt *communiter* Doct. hic, post Inn. qa
rõ peccati militat in quocunq; sciente succedẽte in vitio. Sed
hic suboritur dubitatio, quid si vn⁹ ex istis possessoribus fuerit
in bona fide & ipse fuerit spoliat⁹, an sibi, an verò primo spolia
to competat condictio ex isto canone: Inn. hic sentit, q. compe
tat soli bonęfidei possessori. Cõtrarium, q. competat vtrique,
tenuit d. Ant. hic, & illud credo verius, si vltimus possessor scie
bat violẽtiam vtrique illatã, nã tunc verum est dicere, q. quasi
successit in vitium ẽt respectu primi spoliati. Sed iterũ dubitat,
si vterque agat, qs pręferatur: d. Ant. determinat, q. secund⁹ bo
næfidei possessor debet pręferri, qa conuentus hẽt ab eo posses
sionem, & nõ a primo. existimo ꝯtrium esse verius pp rõnẽ pec
cati, ex quo reus scit primũ prius fuisse spoliatum, quo casu po-
tius dr̃ indebitè detinere respectu primi, q̃ secũdi arg. l. bonafi
des. ff. depo. Secundò, qa attenta rõne d. Ant. sequeretur, q. is, q
spoliauit primum, spoliatus ab altero esset pręferendus ei, quẽ
spoliauit, qa vltimus possessor hẽt ab eo possessionem, cuius ꝯ-
47 trium volunt oẽs, vt j. subijciã. ¶ † Octauò quęro, an cõdõ huius
canonis detur spoliatori ꝯ eum, q scienter recepit rẽ a secũdo
spoliatore. Pan. decidit, q. non, qa istud remedium fuit inuẽtũ
solum in fauorem primi spoliati pp periculũ aïarum, vñ spolia
tor in peccato inuolutus non vr̃ se posse fundare in peccato al
terius indebite detinentis, ꝯtrium puto posse iuridice suaderi,
qa rõ peccati militat in isto successore sciente violẽtiã illatam
spoliatori ista rõne, quia spoliator tenetur ad æstimationem pri
mo per eum spoliato, l. cũ vi me deieceris, ff. de vi, & vi ar. cui⁹
obligationis respectu successor dr̃ indebitè detinere ẽt in præiu-
48 dicium spoliatoris. ¶ Nonò quęro, † an cõdictio huius canonis
detur malęfidei possessori non violento. Pan. determinat, q. sic
post Inn. quia interest possessoris malęfidei conseq. rem, vt illã
possit restituere vero dño. Arbitror, q. istud interesse in malęfi
dei possessore non violento non sit considerabile, quia nõ fuit
q. detinens dicatur in peccato, cũ ipse pariter posset restituere
rẽ vero dño: imo magis peccaret, si restitueret malęfidei posses
sori nõ securus de restõne fienda vero dño, arg. d. l. bonęfidei.
Itẽ malæfidei possessor non violentus nõ tenet ad æstimatio
nem spoliato. l. cum a me. ff. de vi, & vi ar. & sic nõ põt pretẽde
re reũ esse in peccato respectu sui. forte procederet decisio Pa-
no. si malæfidei possessor caueret de restituẽdo rem primo spo
49 liato, arg. c. q̃q̃, de vsur. lib. 6. † ¶ Decimò quæro, an detur bonę
fidei possessori ꝯ bonæfidei possessorẽ. Pan. post alios ꝯcludit
q. nõ, quia rõ peccati cessat. Tu aduerte, qa obstat l. vitia C. de
acq. pos. vbi dr̃, q. vitium violentiæ trãsit cum re in quemcun-
que successorẽ. Sol. trãsit q̃tũ ad effectum impediẽdi pscriptio
nẽ longi temporis, auẽt. malæfidei, C. de præscr. long. temp. nõ
q̃tum ad remedia possessoria. d. l. cum ante, & l. bona fides. §. fi.
50 ff. de acq. rer. do. ¶ † Vndecimò quæro, an agenti remedio hui⁹
canonis obstet exceptio proprietatis, ista qõ põt dupliciter in-
telligi. Primò, an obstet exceptio dñij alterius. Scdõ, an obstet
exceptio dñij proprij. Primo casu Doct. vnanimiter ꝯcludũt q.
nõ, & istud arbitror verissimũ, p tex. i l. si socer, §. Lucius, ff. sol.
mat. & qd ibi dicit Bart. quia exceptio iuris tertij, non est isto
casu exclusiua intentionis agentis ipso iure, iuxta doctr. Bar. in
l. 2. ff. de excep. rei iud. Secũdo casu apud me magna vr̃ difficul
tas, nam *cõis* opi. est q. agenti remedio, reintegranda, vel l. si co
loni, non obstet exceptio dñij proprij, sm̃ Alex. in varijs cõs. s.
alleg. & eã dicit cõem Dec. in ꝯs. 57. col. pen. ergo idẽ dicẽdũ,
si agatur isto remedio. confirmatur, qa spoliator non põt oppo
nere exceptionẽ proprij dñij. l. si qs ad se fundũ, C. ad leg. Iul.
de vi, c. j. s. eo. cum si. ergo nec ẽt poterit is, qui sciẽter successit
quia odium violentiæ militat ꝯ istã rõnem sciæ. Corroborat,
quia *communis* opinio est, q. clandestinus possessor nõ possit op
ponere exceptionẽ proprij dñij agẽti remedio recuperandæ,
sm̃ Bar. in d. l. si coloni. quã dicit cõem Alex. in l. nãliter, §. nihil
commune, in 3. char. ff. de acq. pos. ergo nec ẽt poterit iste, qui
participat de vitio violentiæ pp sciam, & cũ ista opi. vñr transi
re Senen. in d. l. rem, quæ nobis, in 9. q. Contrariũ tñ in puncto
iuris arbitror posse sustineri p ea, quæ s. dicta sunt i gl. j. in 3. q.
officio iudicis. & pro hac mea opinione iterũ põdero istũ tex.
ibi, quia non multum interest quãtum ad periculum anima-
rum indebitè detinere aut inuadere alienũ. pondera verbum,
alienũ, ergo secus si proprium. Et si obijciatur, q. sequeretur, q.
de iure canonico inuadens rem propriam posset opponere ex
ceptionem proprij dñij. Cuius ꝯtrium disponunt infinita iura
51 imò † inuadens rem propriã perdit ius suum, c. placuit. 15. q. 6.
c. cũ qui, de præb. li. 6. R̃ideo illud fuisse statutũ, ne daret occa
sio veniẽdi ad arma, l. nõ est singulis, ff. de reg. iu. c. literas, s. eo,
q rõ cessat in successore, qui nõ spoliauit, nec spoliari mãdauit.
D. N.

52 licet sciret sciam rei alienæ. ¶ † Duodecimò q̃ro, an ꝯuẽtus ꝯdõ
ne ex isto canone eximat de iudicio nominãdo dnm, vel pri-
mũ possessorẽ i iudicio: Pan. post Vinc. & Host. ꝯcludit, q. non
qa ꝯuenit ex pprio delicto, cũ sciẽter se intruserit. illud arbitror
verissimũ, qa possessor suo noĩe nõ hẽt bñficiũ noiandi dñm. l.
j. C. vbi in rẽ actio. imò de iure canonico dubiũ est, an in iudi-
cio possessorio sit locus noiationi. & gl. in ca. q̃cunq; 12. q. 2. te-
53 net q. nõ, & sequit Fel. in c. edocẽri, in 3. col. s. de rescri. ¶ † De-
cimotertiò q̃ro, an ꝯdictio hui⁹ canonis cõpetat raptori ꝯ eũ,
q occupauit rẽ raptã vacãtẽ. Inn. quẽ sequit Abb. decidit, q. nõ
dicẽs, q. nõ sibi succurrit remedio l. cũ quærebat, C. vñ vi, si do
losè occupauit. Tu verò dicas, q. imò competit ꝯdictio ex isto
canone, vt dixi in 8. q. proxi. pręced. & q. ei non cõpetit reme-
54 dium d. l. cũ quęrebat, vt statim subijciã. ¶ † Trãseo itaq; ad re
mediũ l. cũ quęrebatur. pro cuius introitu q̃ro, an ꝯ occupantẽ
rẽ vacãtẽ succurrat possessori primo, seu dño aliquo remedio
possessorio, vr̃, q. non, qa interdicta recuperãdę exigũr violen-
tiã, c. cum ad sedẽ. s. eo. l. j. §. 2. & §. interdictum, ff. vñ vi, & l. j. ff.
vi bon. rap. & interdictũ, q. vi aut clam, exigit aliqd esse factũ,
vel inuasum. & q. metus cã, requirit violentiã compulsiuã. Sol.
fateor ꝯtrium, q. olim nõ cõpetebat, sed hodie cõpetit ꝯdictio
ex d. l. cũ q̃rebat, q̃ est vna ex quinquaginta ꝯstõnib⁹ nouis edi
tis p Iustinianũ. Quęro igitur, pro quib⁹ rebus competat, q bus
det, & ꝯ quos, & vtrũ agenti obstet aliqua exceptio, & quanto
tpe pręscribat illa ꝯdictio? Circa primam dubitatur. Primò, an
55 † competat ẽt pro rebus mobilibus. gl. & Sal. ibi tenẽt, q. non.
Contrarium firmat ibi Bar. post Rofre. in suis libel. & istã seq-
tur, & *communĩ* d. eit Alex. in l. rem, q̃ nobis, col. j. ff. de acq. pos.
ponderat ad hoc tex. illum in verbo, res, qd est gñale comphẽ
dẽs ẽt res mobiles, l. j. ff. si cer. pet. l. rei appellatione ff. de verb.
sig. ponderat ẽt similitudinẽ furti, de qua in d. l. cũ quęrebatur.
Contrariũ puto verius, qa remediũ huius legis est subsidiariũ
cõpetens eo casu tm̃, quo nulla actio pręter rei vendicationẽ
cõpetebat, vt ibi in prin. dr̃. Sed pro re mobili vltra rei vend. ꝯ
occupãtẽ rem vacãtẽ dabatur actio furti, ꝯdictio furtiua, & plu
56 res aliæ, de quibus per Bar. in d. l. rẽ, q̃ nobis. ergo &c. ¶ † Scdõ
dubitatur, an cõpetat pro recuperanda possessione naturali ei,
qui retinuit ciuilẽ aio. Bar. ibi tenuit, q. sic. & ista fuit opi. Hug.
de porta Rauẽnata Glossato. qui intelligebat possessionẽ dici
vacuam, quæ corpore non tenebatur. Contrariũ tenet gl. & se-
quit Alb. ibi, intelligẽs vacuã possessionẽ, quę nec aio, nec cor-
pore retinetur, & hãc dicit *cõem* d. Ant. hic, & ista est vera, quia
pro nãli occupata si hñs ciuilem nõ admittat, competit inter
dictũ vñ vi, tanq̃ tunc spoliatus vtraq; l. j. §. siue aũt, ff. de vi ar
& l. j. §. si quid aũt. ff. eo. & ista procederet sine dubio, si tenere-
mus, q. vnica tm̃ sit possessio in mũdo, prout ego tenui in rub.
57 s. de caus. pos. & proprie. ¶ † Tertiò dubitat, an cõpetat prelato
pro rebus ecclesiæ occupatis vacãte ecclesia, istã dubõnẽ mo-
uet Spe. tit. de pet. & pos. §. j. ver. sed pone vacãte ecclesia. & de
cidit q. nõ, quia nõ põt dici uacare, ex quo ecclesia, q̃ nũq̃ mo-
rit, c. si gratiosẽ, de rescrip. li. 6. cõtinuẽ dr̃ possidere, l. raptores,
de epis. & cle. & l. iubem⁹, §. si qñ, C. de sacrosan. eccl. Sequitur
D. Ant. hic, & Ang. i d. l. cũ quęrebatur, licẽt ꝯtrium voluerint
Pe. & Alb. ibi, dũ dñr, q. ẽt in illa l. hẽt locũ pro re sacra occupa
58 ta. ¶ Quartò dubitatur, an hẽat locũ in re hæreditaria occupa-
ta. Ista qõ põt tripliciter intelligi. Primò, an cõpetat hędi p re
hęreditaria vacante & occupata añ mortẽ defuncti, & iste ca-
sus est clari⁹. Scdõ põt intelligi pro re hęreditaria occupata hæ
reditate iacẽte. & isto casu vr̃, q. non cõpetat, qa illud remediũ
dat ꝯ occupantes res alienas vacantes, sed res hęreditarię hęre
ditate iacẽte dñr in bonis nullius, l. j. §. j. ff. de rer. diui. ergo &c.
Et per istam rõnẽ ita tenent gl. Bar. Sal. & *communiter* scribẽtes
ibi. Contrarium tenet primò Old. & Albe. qa hæreditas iacens
repræsentat personã defuncti, & sic hæreditas pro dño, reputa
tur, l. in eo, §. fi. & l. seq. & l. hæreditas in multis, ff. de acq. re. do.
qd tenendũ amplector cõem, pro qua adduco decisionẽ Bar. ĩ
similibus terminis in l. ex re, §. fi. ff. de stip. ser. vbi decidit, q. ista
tutũ puniẽs intrantẽ vineã alterius, non hẽt locũ in intrante vi
neã hæreditate iacẽte, qa verba legis dẽnt intelligi in casu ve-
ro, & nõ in casu ficto, l. j. §. hęc uerba, ff. de neg. gest. Scdõ p cõi
adduco aliud remediũ d. l. cum quærebat, qd est subsidiarium
sed pro re hæreditaria occupata, hęreditate iacẽte, ꝯpetit actio
expilatæ hæreditatis, l. fi. C. de cri. expi. hęr. ergo cessabit reme
diũ d. l. ad ꝯtrium r̃ndeo uerum esse, q. hæreditas pro dño repu
tatur, sed fictẽ. Itẽ ipsa hæreditas dr̃ possidere sicut defunctus
possidebat, l. cœptam, ff. de usucap. sed ẽt fictẽ. & dato q. uerè,
tunc retorqueo fundm̃, qa si possidet, ergo non vacat, si non
vacat, ergo non hẽt locũ l. cum quærebatur. Tertiò põt intelli-
gi in re hr̃ditaria occupata, adita hr̃di. sed nõdũ apprehẽsa pos-
sessione, & isto casu Azo in summa, C. vñ vi determinauit, q.
sic, quia tunc hr̃s dr̃ dñs l. cum hr̃des, ff. de acq. pos. sequuntur,
Bar. & Ang. in d. l. cum quærebatur, d. Ant. hic, Inn. & Host. in
præsentia. col. j. j. de prob. contrarium tenent Old. Alb. & Sal.
ibi, quia requiritur, q. prius fuerit possessa, si dici debet vacare

respectu agentis. Secundò, q parta fuit hereditatē non iaſſe
aditam, vel aditam, & nō apprehenſam fuiſſe poſſeſſionem, l.
1. ff. de cri. expi. her. Tertio, q in iſto caſu ſuccurſum ē heredi de
alijs remedijs. Primò per interdictū, quorū bonorum, l. 1. ff. &
C. quo bon. Scdò, per remediū l. fi. C. de ed. c. diui. Adr. tol. Ter
tiò per actionē expilatę hereditatis, d. l. fi. C. de cri. expi. her. er-
59 go ceſſabit remediū d. l. cū quę eſſet ſubſidiariū. ¶ † Ve-
nio ad ſecundam principalem qōnem, circa quā dubitat̃ primò,
an ꝯdictio ex illa lege detur ei cuius p iniuriā ſeu errorē poſſeſſio
vacabat: Vr̃ q ſic, qa nō illa, ſcit enim debuit, & c. militat etiā iſto ca
ſu. Cōtrarium tenet Bal. in l. improba, C. de acq. poſ. dicens ſibi
tunc ſuccurri remedio l. inuaſor, C. eo. & iſta eſt vna dr̃ia inter
60 illas leges. ¶ † Scdo dubitatur, an remedium illius legis cōpetat
prædoni? Pan. hic poſt Inn. vult q ſic, & iſtud vr̃ probari, qa re-
mediū dictę legis eſt introductum ad ſimilitudinem interdicti
vn̄ vi, qđ competit prædoni, ca. in litis, s. eo. & iſtam partem ſe-
quuntur gl. Bar. & *communiter* Doct. ibi. ꝯtrarium vr̃ verius, quia lex illa
dicit dari ꝯdictionem ꝯ occupantes res alienas, & ſic oportet,
q agens tp̄e occupationis eſſet dn̄s. illa et opinio cōprobatur
p ſimilitudinem furti adductam p Iuſtinia. pro rōne, & deciſio
ne legis. Et illam partem tenuit ol. Ang. & ſi dicat̃ remediū eſ
ſe inutile, qa ſi oportet probare dn̄ium, melius eſt agere petito
rio. rn̄det Ang. & illud bene notat, q in petitorio oportet ꝓba-
re dn̄ium verè, ſed in ꝯdictione illa poſſeſſoria ſufficit ꝓbare
dn̄ium præſumptiuè, qđ probabitur probando poſſeſſionē ſo-
lam, ex qua reſultat præſumptio dn̄ij, iuxta doct. Bar. in l. pe. ff.
de cond. inſt. ex iſtis infert̃, q beneficium illius legis, non cōpe
tit malęfidei poſſeſſori, nec commodatario, aut ſimilibus detē
61 tatoribus. ¶ † Tertiò dubitatur, an competat ſingulari ſucceſſo
ri, pēdet deciſio ab his, quę dixi s. in 4. dubitatione remedij, re-
integranda. eſt n. condictio d. l. cum quærebatur, etiā in rem ſcri
62 pta, ſm cōem, & ī. dicam. ¶ † Quartò dubitatur, an cōpetat re-
uerſo ab hoſtibus pro recuperāda poſſeſſione occupata tepore
captiuitatis? gl. in l. pen. C. de capti. & poſtl. reuer. dubitat, & nō
reſoluit. Alb. in d. l. cum quærebatur, determinat, q ſic, quia in
eo militat rō legis. Contrariū tenet Ang. ibi & Sal. in d. l. pe. qa
captus ꝓp captiuitatē perdiderat dn̄ium, & ſic tp̄e occupatio-
nis res non erat in bonis ſuis, ergo ei non dabitur condictio, ſi-
cut diximus ſupra in re hęreditaria occupata hæreditate iacen
te. & illa opinio placet, quia reuerſo ſuccurrebatur per legem
63 Corneliam, ergo ceſſabit condictio ſubſidiaria. † Circa tertiam
qōnem. prin. dubitatur primò, an det̃ ꝯ tertium poſſeſſorē illa
dubitatio pōt intelligi dupl̃r. Primò, an detur ꝯ ſingularē ſuc-
ceſſorem, q primò occupauit vacantem, quia prius forte occu
pator deceſſit a poſſeſſione, & iſto caſu Io. & Acc. & glo. tenue-
runt, q non datur primo poſſeſſori, ſed dn̄o ꝯ iſtum ſingularē
ſucceſſorē, quia nō dicebatur vacare a primo, ſed ab alio occu
patore. Item, qa interdictum, vn̄ vi, ad cuius ſimilitudinem fuit in
troducta ꝯdictio ex illa lege, non cōpetit ꝯ ſingularem ſucceſ-
ſorem, l. cum a te, ff. de vi, & vi arma. ergo nec et condictio illa.
Cōtrarium tenēt Bar. & *cęteri* alij, quia ratio legis militat. Nec
ob. l. cum a te, qa in hoc condō illa non aſſimilatur interdicto,
vn̄ vi, cum ſit condictio ipſa in re ſcripta, nam rō probant, q di
catur in rem ſcripta. Arbitror eā cōem eſſe veriorem, quia l. cū
a te, loquitur qn̄ ſucceſſor habuit cām nullam, vel inutilē a ſpo-
liatore. In caſu vero nr̄o ſucceſſor occupauit vacantem, quam
dn̄s poterat propria authoritate apprehēdere, merito dr̄ occu
paſſe vacātem etiam ab ipſo dn̄o, ergo eidem dabitur ꝯdictio.
Scdo modo pōt intelligi in ſucceſſore, q non occupauit vacan
tem, ſed habuit cauſam ab ipſo occupatore, & iſto caſu Inn. &
Pan. vt ſupra dixi, voluerunt, quod ſic. Contrarium credo ve-
rius, quia non occupauit vacātem, & quia iſto caſu ſm veteres
leges non agebatur poſſeſſorio ꝯ tertium, d. l. cum a te. ergo, nec
64 etiam condictione ex illa lege. ¶ † Secundo dubitatur, quis ꝓ-
feratur ſi primus poſſeſſor, & occupator prædiis concurrant ꝯ
ſm occupatorem rei vacantis? Retenta opinione mea, q reme
dium illius legis non detur occupatori, tractra de hac diſputat̃
ſed retēta cōi dicas ſm Bar. & alios, q pſeratur primus poſſeſſor,
q iuris pſumptiōe hr̃ pro dn̄o, arg. l. bonafide, ff. dep. & hoc ta
cit ꝯ d. Ant. prout dixi in 7. q. remedij huius canonis. ¶ Tertiò
dubitatur, an detur ꝯ occupatorem primum amplius nō poſſi
dētem? Bar. cum quo concordant cęteri, tenet q ſic, per tex. in
l. j. s. recuſiſſime, ff. de vi, & vi armā. qđ intelligo ad intereſſe, l. ſi
vi me deiecerit, ff. eo. prout dicit Pan. hic in fi. & licet loquatur
in interdicto, vnde vi, tamen idem in condictione ex illa lege
65 inducta ad ſimilitudinē interdicti. ¶ Quartò dubitatur, an de-
tur ꝯ eum, qui occupauit rem vacantem credens eſſe ſuam: pu
ta quia erat fama publica, q illa res erat maiorum ſuorum? gl.
& Doct. concludunt, q non, quia ceſſat ratio legis, q debuit ſci
re alienū, qđ ſuum non erat, & ſequuntur Pan. & alij. Sed tūc
videndum eſt, quo remedio ſuccurratur dn̄o? reſpondet gl. &
alij, q tunc ſuccurritur condōne l. inuaſor, C. eod. & ſic no. ſe-
cūdam dr̃iam inter iſtas duas leges, condō. n. l. inuaſor, datur ꝯ
ingredientem rem alterius ſine dolo, condō uero l. cum quęre
batur, datur ꝯ ingredientem cum dolo, credo dr̃iam verā: ex ō
p tamen, q l. inuaſor, loquatur in eo, qui credebat rem eſſe
ſuam, non videtur bene cōuenire illi literę, quę vr̃ loqui in oc
cupatore ſine vi ſciente rem eſſe alterius. Et ſi dixeris, quomo-
do pōt eſſe ſine dolo, qui occupat rem, quam ſcit nō eſſe ſuam,
reſpondeo, quia probabiliter credat dn̄m habuiſſe eā pro dere
licta, ex quo non accedebat ad agrum, & patiebatur illum ſta-
re incultum, arg. l. quod ſeruus, & quod ibi Bart. ff. de ſtip. ſeru.
¶ Eſt alia differentia, quia condictio, l. cum quærebatur, compe
tit etiā ad fructus, ſecus in condictione l. inuaſor, ſm Bar. & cō
muniter alios in d. l. cum quærebatur. ¶ Circa 4. q. an agēti con
dictione ex illa l. obſtet exceptio proprij dominij, vr̃, qđ non
ad ſimilitudinem interdicti, vnde vi. ꝯtrium determinat gl. *com
muniter* approbata in d. l. cum quærebatur, ponderando tex. ibi,
ſcire enim debuit alienum. quæ pōderatio facit pro opinione,
quam tenui s. contra cōmunem, in 11. q. remedij noſtri cano-
nis. quod intellige, dūmodo probatio dominij offeratur incō-
tinēti, iuxta l. ſi is, a quo. ff. vt in poſ. leg. & hoc puto verum, qa
ſi vacabat res propria occupatoris, ſequitur, q et vacabat ab eo
quo caſu ſi alius occupaſſet, habuiſſet dominus actionem, vt s.
dixi in 2. dubitatione 3. q. prin. ergo a fortiori habebit exceptio
nem, quia cui datur actio, &c. l. j. s. hic autē, ff. de ſuperficiebus te
nendo opi. q condictio ex illa l. nō competat malęfidei poſſeſ-
ſori, vt s. tenui, dico, q etiam obſtat agenti exceptio malęfidei
66 ¶ † Circa quintā, & vlt. reſpondet tex. ille in fi. q condictio d. l.
præſcribitur ſpatio 30. ann. tanto. n. tempore tolluntur omnes
perſonales actiones, l. ſicut, & l. omnes, C. de pręſ. 30. vel 40. an.
Fallit autem in eo, qui occupat prædium tributarium, qui præ
ſcribit ſpatio biennij, ſi propria auctoritate intrauit, l. qui agros
C. de omni agro deſer. lib. 11. Et ſi intrauit de licētia cēſitoris, vel
peręquatoris, præſcribit ſpatio ſex menſium, l. fi. C. de cenſi. &
67 cenſito. eo. tit. † Sed hic ſuboritur dubitatio, an iſta præſcriptio
procedat de iure canonico, d. Ant. hic poſt Bar. in d. l. cum quæ
rebatur, voluit q ſic. ſequuntur Pan. & Fel. in c. vigilanti, ī. de
præſc. in fi. mouentur, quia ingrediens fundum vacantem præ
ſumit̃ eſſe in mala fide, quæ præſumptio tollitur ſpatio 30. an.
ſequitur Aret. conſ. 112. Conſideratis diligenter. & Cur. conſ.
83. In primo. Aduerte diligenter, quia iſtud eſt magni effectus
ſi pſuppoīamus a principio doloſum ingreſſum, prout intelli
gunt Doct. in d. l. cum quærebatur. tunc non video quō per la-
pſum 30. ann. tollatur mala fides, cum aliquid non ſuperuene-
rit, quare debuerit ingreſſus mutaſſe malum aīum, & ideo iſto
caſu tenerem ꝯ Bar. & ſequa. ꝯ quē tenet Imo. in c. fi. in 2. char.
ī. de præſc. & in l. Celſus, ff. de vſuca. ſi verò pſupponamus, q
intrauerit ſine dolo, vt in caſu l. inuaſor. & tūc certi iuris eſt, q
pſcribit. ſi verò ſumus in dubio, & īgreſſus alleget, q credebat
fuiſſe habitam pro derelicta, dicerem q procederet opin. Bar.
nā tunc ſpatio tanti tēporis cū allegatione bonęfidei tolleret̃
ꝯtria præſumptio per ea, quæ dicit Bal. quē ibi ſequit̃ Fel. in d.
c. fi. in 3. cha. prædicta vera ſunt in ipſo occupatore rei vacan-
tis, ſed in habente cām ab ipſo occupatore ſeruanda eſt diſtin-
ctio auſtē. malæfidei, C. de pręſc. long. temp. crederem ēt, q in
caſu d. l. q agros, & d. l. ſi curratur pſcriptio, dato, q occupās ſciat
alienum, qa intra authoritate legis, quę ita ſtatuit fauore tribu
torū exigendorū, & fauore agriculturæ per ea, quę dicit Pau.
de Caſt. in l. ſequitur, s. ſi viam, ff. de vſu. ¶ Vltimò quęrit Abb.
ſi ſpoliatus recuperauit rem a ſingulari ſucceſſore, verū poſſit
agere ꝯ ſpoliatorem ad pęnam l. ſi quis in tantā, C. vn̄ vi. & cō
cludit, q ſic, quia vna eſt ciuilis, altera criminalis ſeu pęnalis, l.
3. C. qn̄ ciui. actio prę iu. cri. Aduerte inquantum Abb. pręſuppo
nit, q agens condone. l. ſi quis in tantam, dicatur agere crimi-
naliter. Iſtud nō eſt verū, quia pena applicatur parti, ergo ciui-
lis eſt actio, ſm gl. in l. 3. ff. de ſepulch. viol. & Pan. s. 1 rub. de iu
di. Nec obſt. tex in d. l. 3. quia loquitur in pęna legis Iuliæ de vi,
quę applicatur fiſco, l. ſi quis ad ſe, fundū, in fi. C. ad leg. Iul. de
68 vi. dicam de veritate huius quæſtionis ī. loco ſuo. † Aggredior
itaque remedium d. l. ſi quis in tantam. Et primò quęro, ꝓ qui
bus rebus detur. Secundo quibus. Tertiò contra quos. Quartò
quando. Quintò, an inuaſor incidat in pęnam illius legis ipſo
iure. Primò, nunquid habeat locum pro rebus mobilibus, vide
tur, q nō, quia interdictum, vnde vi, ſub quo eſt ſituata illa lex
nō datur niſi pro reb' ſolis, l. 1. s. illud itaque, ff. de vi, & vi ar. In
contrarium eſt caſus in s. quia tamē, Inſt. vi bo. rap. & ibi eſt ēt
caſus alterius dubitationis, an habeat locum in immobilibus.
Item dubitatur, nunquid procedat in iuribus incorporalibus,
communis *opinio est*, quod ſic, & dixi in c. cum eccleſia. Sutrina,
s. de cau. poſ. & proprie. Item dubitatur, an cōpetat in bn̄ficia-
libus. tex. eſt q ſic, in c. eum, qui, de pręben. in 6. & in c. placuit.
16. q. 6. Sed hic ſuboritur alia dubitatio, an habeat locum in eo
qui violēter expulit poſſeſſorem a beneficio ſibi a ſede apoſto
lica reſeruato. Vr̃ q non, quia reſeruatio Papę inficit non ſolū
titulum, ſed etiam poſſeſſionem alterius, c. ſi eo tēpore, de elc.
lib. 6, c. vt noſtrū, cū materia, vt eccl. benefi. & ꝓpea dicit, q agē
ti ēt remedio reintegrandę, obſtat exceptio reſeruationis, ſm
Pan.

Pan. in c. lo- literis, ll. co. & istã dicunt cõem Son. in d. l. cum qui in his, in 9. q. ff. de acq. pos. Cõtrarium credo verius per genera lem reg. ne. in d. c. cum qui, no. feis audaci. & tenue tatem. Nec ob. q. reseruatio inficiat possessionem, quia ante sit cognitum de viribus reseruationis, non placet reseruatori illud alteuera te, c. licet Episcopus. de preb. co. ti. vel etio, q. inficiat ciuilẽ, negari tñ non põt, quin naturalis sit apud alium, pro qua naturali violenter occupata habet locum pena d. c. cum qui, & d. l. si qs in tantam, vt j. dicetur. Sz licet stante reseruatione non sit fienda restitutio spoliato non habenti titulum, non tñ sequitur, q. ingrediens nõ amittat ius suum, & sic q. Papa possit beneficiũ alteri conferre, & ita determinat collector Rotæ, licet ista non
69 adducat, in deci. 16. sub rub. de resti. spol. in nouis. ❡ † An aũt apprehendens possessionem beneficij vacuam propria authoritate sine executorialibus, seu ante fulminatum processum, perdat ius suum, consului illo anno, q. non, imo dixi, q. licet propria authoritate intrare ea rõne, q. in beneficijs collatiuis tñ operat collatio, quantũ in electiuis electio, fm Pan. in c. dudum, col. 3. in fi. de ele. no. in c. cũ olim, de cau. pos. & prop. sed electus potest propria authoritate apprehendere possessionem absq; periculo amissionis iuris sui, c. auaritiæ, de ele. in 6. c. nosti, c. qualiter, eo. tit. in antiq. ergo ẽt poterit is, cui est facta collatio, maximè per Papã, quia illa tribuit plenũ ius, fm Pano. & Fel. in c. eã te, col. 2. §. de rescr. & ita dicit Pan. in c. transmissã, de elec. & Petru. in d. c. cum qui. facit decisio gl. *communiter* approb. ex in l. si. C. vnde vi. et verũ, q. Egid. Bella. cons. x. col. 5. dicit, q. Auditores curiæ practicãt contrarium, q. non sit licitum intrare propria au-
70 thoritate, nõ tñ dñr, q. priuetur iure suo. ❡ † Quintò dubitatur, an habeat locum in eo, q. accepit equum suũ alienum in pascuis? Ista q. potest tripliciter intelligi. Primò in eo, qui accepit equũ alienum in proprijs pascuis pro damno dato, & isto casu nõ incidit in pęnam, fm Gand. in tract. malefi. sub rub. de pęnis, col. 3. Scdò põt intelligi in eo, qui accepit equum aberrantẽ. & isto casu, quia possessio equi desiderat esse apud possessorem. l. 3. §. Neratius, ff. de acq. pos. non habebit locum pœna d. l. Tertio põt intelligi in capiẽte equum in pascuis cõibus, vel proprijs ipsius possessoris, vel cuiuslibet alterius. & isto casu gl. & Bart tenent, q. incidat in pęnam. Contra tenẽt ibi Od. Alb. & Sal. quia nulla interueniat violentia, & ista sequuntur Mod. Peru. in d. §. Nera-
71 tius. ❡ † Sextò dubitatur, an procedat in rebus, quas spoliatus in cõtinenti recuperauit, iuxta l. 3. §. cum igitur, ff. de vi, & vi ar. vr q. non, q. non dr spoliatus qui incontinenti recuperauit, l. 3. ff. de diuor. & ita tenent gl. Pet. Cy. Alb. Bar. & Sal. in l. si qs ad se fundum, ad leg. Iul. de vi. glo. & Bar. in l. qui possessionẽ, ff. de vi, & vi arma. mouentur per tex. in l. vulgaris, §. qui furti, ff. de iur. & pro ista parte facit decisio Iac. de Are. in l. mãcipia, C. de ser. fugi. q̃ sequit d. Ias. in l. 1. col. 2. ff. de iust. & iur. Contrarium credo verius, quia d. lex fuit facta ad puniendum audaciam & violentiam. Ad tex. in d. §. qui furti, rñdeo retorquendo, q. ibi punitur violentia, licet non teneat furti. Si dicamus, q. puniatur pęna l. si quis in tantã, pp delictum violentię consummatum, licet nõ
72 teneatur ad restõnem, q. non sit secuta spoliatio. ❡ † Septimò dubitatur, qd si inuasor pęnitentia ductus anteq̃ conueniat, fecerit restõnem rei spoliatæ, an euitabit pęnã illius legis? prmissa decisio facit, q. non. ad idem facit tex. in c. sicut dignũ, §. eos. & quod ibi no. Pan. j. de hom. sed ibi loqtur in foro poli. ad idẽ l. 1. C. qñ ciui. act. sed ibi loqtur in restituente inuito, & in pęna fisco applicanda. ad idẽ facit, q. in delictis in faciendo mora est impurgabilis, l. 1. §. si rẽ. ff. de pos. Bar. in l. si insulam, in 6. q. ff. de verb. obl. & istud credo verũ, si spoliatus in actu restõnis fuerit protestatus, saluo iure pęnæ, arg. l. si debitor, §. in vendõne. ff. q. mo. pig. vel hypo. sol. Sed dubitatio remanet, an spoliatus spõte rem recipiens sine protestatione cẽseat remisisse pęnã, vr q. sic, per tex. in l. si duo, ff. si quis cautio. & in l. post diẽ, ff. de leg. commisso. & per vnam cõem sniam, de qua per d. Ias. in l. 2. in 63. col. C. de iure emphy. Cõtrarium puto verius p tex. in l. pe. ff. vi bon. rap. & in l. qui ea mente, ff. de furt. Non ob. iura pallegata, q. loquunt in pęna conuentionali, cuius exactione tollit actio furtis, & c. 3. l. si. ff. de præto. stip. §. non solum, Inst. de verb. obl. & traditur in §. Cato. ff. eod. nos aũt loqmur in pęna legali. non ẽt obstat decisio cõis, q. loqtur in pęna cõmissa in non faciendo, nos loqmur in pęna cõmissa pp delictum in faciendo & inter ista est magna dña. Grauius est. n. delictũ i faciẽdo, iuxta gl. in l. si mora. ff. sol. matr. & iõ in illis non admittitur purgatio moræ, secus in commissis in non faciẽdo, & iõ dñs recuperans pensionẽ ab emphyteuta, sine protestatione vr consensisse
73 se purgari moram, quæ rõ cessat in casu nostro. ❡ † Octauo dubitatur, quid si spoliatus ex interuallo spoliauit spoliatorẽ, an perdat cõdõnem d. l. si qs in tãtã: vr q. sic, q. dolus cũ dolo dẽt cõpensari, l. si duo, ff. de dolo. l. viro atq; vxore, ff. sol. ma. c. plerũque. j. de dona. inter vir. & vxo. & pro ista parte facit tex. in l. si aliud. §. bellissime, ff. qd vi, aut clam. contrarium determinãt gl. Bar. & alij in l. si qs ad se, C. ad leg. Iul. de vi & in d. l. qui possessionẽ, per tex. in l. qui vas, in prin. ff. de fur. ad contra respõdẽ, vt p Bar. i.

D. N.

74 locis prææalleg. ❡ Nono dubitatur, an affectãs priuar[illegible] in pęnam d. l. in præiudicium legitimæ filiorum[illegible] põt alienare oĩa bona sua i[illegible] præiudiciũ legitim. filiorũ, fm Bar. in l. hereditariũ, ff. de bon. auth. iud. pos. ergo, & delin quendo, arguẽdo de contrib. ad delicta, l. oẽm, ff. de iud. Facit, q. legitima est tertia, vel semis, fm numerum filiorũ eius, qd reperit in bonis pris tpe mortis, deducto ære alieno, l. Papinianus, §. 4. ff. de inof. test. l. cum quęritur, & auct. nouissima, C. eod. In contrarium facit, qd dicit Bal. in l. 1. i fi. C. si quis in fraud. patr. ❡ Adde d. Ias. in §. item si quis in fraudẽ, in 3. col. 1 ver. & an si pater, Inst. de act. vbi si pater amisit oĩa bona sua in ludo aleardi, filij poterunt reuocare vsque ad eorũ legitimam. & idẽ voluit Bal. in rub. C. de cõdi. ob tur. cau. sequtur d. Ias. in l. si arrogator, in 9. col. ff. de adop. si constaret de fraude res esset clara pro filijs, per tex. i l. si. ff. si qs in frau. patr. Si aũt non appareret, dicerem, q. si pp inuasionem sequeret priuatio oĩum bonorũ, q. psumeretur fraus, arg. l. oẽs, §. Lucius, ff. de his, quæ in frau. cred. & ibi Bar. Nec obst. decisio Bar. in d. l. hæreditariũ, quia eã reprehendit Ang. in d. §. quarta & Rom. in notabilibus post singularia, notab. 90. incip. Quidã Card. & Alex. cons. 55. col. 2. vol. 3. Saltem non est vera illa decisio i alienatione bonorũ facta ex cã lucratiua, vt tenet ipse Bar. in l. non vsq; adeo, ff. si quis a paren. fue. manu. & in isto casu pcedit thema quõnis nræ, q. oẽ qd alteri acquirit rõne pęnæ, dr acquiri ex cã lucratiua, fm Bar. in l. Meuius, §. duob. col. pe. ff. de
75 leg. 2. ❡ Decimò dubitatur, an prosit ista cautela volenti renũciare beneficio inuito Epõ, & se intrudere, vel vi beneficiũ occupare: vr q. sic, q. intrudens se, vel violenter occupans priuat a lege ipso iure, d. c. cum q. in contrarium facit trita rła, inducta in odium non debere retorqueri in fauorẽ, nec ob. c. inter corporalia, §. qd nec exceptione, j. de trãsl. præla. facit l. qd fauore, C. de legi. & inducta ad vnum effectum nõ debẽt operari contrũ, l. legatum inutiliter, ff. de leg. 2. & istam partem tenent Ioã. de Lign. Gem. & Peru. ibi, pro qua allego bonũ tex. in arg. c. si. de renuncia
76 tion. 6. ❡ Vndecimò dubitatur, an pdõ d. l. procedat in peculio aduentitio, qd filiusfamilias inuasit: vr, q. non, quia filius nõ põt illud alienare sine consensu pris hñtis vsumfructũ, l. cũ non solum; §. filij. C. de bo. quæ lib. Cõtrariũ tenet Iac. de Are. q. rõ d. l. militat ẽt in filio committente violentiã. Nec ob. contrarium, quia non est filius, qui alienat, sed ipsa lex. Quid tenẽdum? Bar. ibi dicit se fuisse tãtæ audaciæ, q. ausus fuit cõsulere contrarium, motus q. in confiscatione bonorum non veniunt bona prohibita alienari fauore tertij, l. quicũque, ff. de bo. dam. l. fiuta, §. si de vectigalibus. ff. de dam. infec. sequitur Alex. cõs. 23. col. 2. vol. 3. Dubito de audacia Bar. primò, q. filius nõ prohibetur alienare peculiũ aduẽtitiũ principaliter fauore patris, sed fauore suo, ne pp iuuenilem calorem tristem exitum sentiat, d. §. filij. preterea in omni alienatione ẽt in confiscatione bonorum, intelligitur saluo vsufructu alteri debito, l. si postulauerit, §. iubet, ff. de adult. Secũdò contra Bar. facit, quia pr tenetur de peculio profectitio pro inuasione, & violentia alteri facta, l. in peculium, ff. de re iudi. l. 3. §. idẽ scribit, ff. de pec. ergo a fortiori debet procedere pęna violentiæ in peculio profectitio saluo vsufructu, cum habeat pater plus iuris in profectitio, q̃ aduẽtitio, l. pfectitia, ff. de iur. dot. cũ simi. & sic tollitur fundamentum Bar. quia posito, q. in cõfiscatione bonorum non veniret peculium aduentitiũ (qd non credo) tñ deberet venire in actione ciuili, l. si qs in tantã, C. vñ vi. q. ẽt pater pro violentia tenetur de peculio iuribus præallega.
77 ❡ † Circa sextam principalem qõnem dubitatur. Primò, an cõdictio d. l. detur cõmodatario, & similibus? Ista dubitatio põt hre duplicem sensum. Primo, an dẽt contra dñm. Scdò contra extraneũ. Primo casu gl. Bar. & *communiter* cęteri cõcludunt, q. non, quia dñs ipse possidet, l. si colonus ff. de acq. pos. cum sim. ergo nõ dicet commissa violentia in possessione alterius, prout requiritur in d. l. videatis vos tex. in §. fi. Inst. vi bon. rap. vbi dr, q. nõ dat istis cõdictio, vt dñium psequant, sed solum ad interesse. Ista decisio limitatur, nisi colonus, vel cõmodatarius interuerterit possessionem dñi, q. tunc ipsi diceretur posidere, & dñs. Ista litatio est satis iniqua, q. hoc modo melioris est cõditius malus colonus q̃ bonus, contra l. qd Seruius, ff. qd vi aut clam. Scdo casu dicas cõdõnẽ dari dño possessori. & non ipsius detẽtatoribus, q. apud eos non est constituta possessio, prout requiritur in d. l. si quis in tã
78 tã ❡ † Scdò dubitatur, an det clandestino possessori ciuili apud alium remanente. Alex. cõs. 80. incip. Examinato processu, vol. 3. in simili casu tenet q. non. dicit. n. q. statutum puniens turbãtem alium in sua possessione dẽt intelligi de possessione ciuili. alleg. Bal. in l. 1. C. commu. de vsucap. Credo verã decisionẽ, vt non detur clandestino possessori contra eũ, q. ciuiliter posidebat, p id qd decidit Cępol. cautela 123. incip. Nota diligenter tu Aduocate. vbi instruit partẽ, quæ cõsidit hre pbationes possessionis suæ, q. violenter expellebat alium possessorem, q. si pbaret se posidere, nõ incurret penã d. l. q̃ pcedit contra inuadẽtes possessionẽ alienã, nõ si suã tueant. & hoc voluit Abb. in c. 3. j. de immu. eccl. & hoc pcederet sine dubio, tenẽdo opi. Azo. q. vnica
79 tñ sit possessio. † Tertiò dubitat, an cõpetat ciuiliter posidẽti,

quē reuersum nō admittit clandestinus possessor? Cy. & Alber.
tenent, q. sic, & hoc verum, quia ciuilis possessor non admissus,
80 dr̄ violenter expulsus, l. j. §. siue autem, ff. de vi, & vi arm. † Quar
to dubitatur, an detur furi ꝯ dn̄m? gl. in d. l. si quis in tātam, vi-
det q. non. si dn̄s abstulerit per vim antē ꝙ fur cū re peruenerit
ad locum destinatū, l. 3. ff. de fur. l. q. liberā, C. qn̄ lic. sine iud. se
vind. Alij verò aliter distinguunt. aut dn̄s abstulit incontinēti,
aut ex interuallo, sed in idē recidit. intellige verū, nisi in defē
ctum iustitiæ, quo casu licēt ēt ex interuallo, s̄m gl. in c. huma-
nū genus, ubi ... de quadru in c. 1. s̄. de iud. Secundò intellige in
foro fori, secus in foro poli, dūmmodò sine scādalo auferat, s̄m Inn.
in c. olim, j. de rest. spo. & Pau. de Cast. cōs. 329. Priusquam intra
uerent, s̄m antiquā impressionē. Ale. cōs. 12. 5. vol. 1. Pan. in c. si
col. 2. s̄. qd̄ met. cau. d. Ias. in l. 1. col. 5. C. de test. Bal. in c. sicut, 4.
de iureiu. & d. Ant. de But. in c. 1. de do. & ꝯtu. & in c. plerique, de
immu. eccl. Facit gl. sing. in c. fraternitatis, 7. q. 1. de qua per Fel.
in c. audiuimus, j. de sim. & in ca. 1. s̄. de cōst. Tertiò intellige,
n... dn̄s incontinenti rem suam furi ablatam iudici consignaue-
rit, l. qui vas, in prin. s̄m vnum intellim. ff. de fur. sequit' Sal. in d.
81 l. si quis in tantam, col. 4. ¶ † Quintò dubitat', an ꝯdō d. l. cōpetat
filio ꝯ patrem, & liberto ꝯ patronū? Gl. Bar. & *communiter* Doc.
tenent q. non, quia infamat saltē infamia facti, & actiones famo
sæ non dantur ꝯ patrem, vel patronum, l. non dēt, ff. de dolo. Fa
cit tex. in l. 1. §. interdictum hoc, ff. de vi, & vi arma. ¶ No. ratio-
nem, qa ea attenta dicendū est, q. ēt non detur plebeio aduer
sus consulatem uirum, neq; nisi aduersus nobilem bonæ famæ,
& approbatæ uitæ, ut dr̄ in d. l. non dēt. neque ēt aduersus parē
tes spirituales, s̄m d. Ias. in l. gn̄aliter, 1. de i nis voc. & Fel. s̄. c. ce
terum, col. 5. s̄. de iud. ubi ēt Pano. col. 5. dicit nō dari uasallo ꝯ
dn̄m Contrarium tenet Albe. & Bal. quia in delictis reuerentia
nihil operatur. qd̄ nihil est, quia nō operatur si criminaliter aga
tur, secus si ciuiliter ad pecuā partī applicandā, l. j. ff. rerū amot.
melius pro ista opi. facit tex. ille in sui generalitate, in uerbo, si
quis, iunctis his quæ notan. in l. si quis maior, C. de trās. & in ver
bo, apud quoslibet. nisi dixeris, q. illa generalitas dēt restringi p
82 leges antiquas, l. nō est nouum, & l. seq ff. de leg. ¶ † Sextò dubi
tatur, an detur priuigno ꝯ nouercā, & uitricum? vr̄ q. nō, quia
parentum loco sunt, §. affinitatis, Inst. de nup. Contrariū est ve
rius, per tex. in l. que nondum, & l. de his, C de fur. posset tn̄ pro
babiliter dici, q. actio famosa non detur ꝯ nouercā viuente pa-
83 tre, atq. l. 1. §. fi. ff. de iniu. ¶ † Septimò dubitatur, an cōpetat pr̄i
ꝯ filium, & patrono ꝯ libertum: gl. & alij tenent, q. sic, p tex. in
84 l. si quis vxori, §. si filius, ff. de furt. ¶ † Octauò dubitatur, an cōpe
tat creditori pro pignore sibi violenter ablato per debitorē? vr̄
q. non, quia debitor dominiū pignoris possidebat, l. j. §. per ser-
uum, ff. de acq. poss. Contrarium tenent glo. & Doct. in d. l. si qs
in tantam, quia debitor fictè, & quo ad quid tantū possidet, sed
verè possidet creditor, l. qui pignori, ff de acquir. poss. & in d. §.
per seruum. Ego intelligo istam decisionē procedere in pigno-
re conuentionali, secus in pignore prætorio, per tex. in l. 1. §. cre
ditores, ff. vti possid. Secundò intelligo in pignore cōuentiona-
li tradito, secus in pignore nondum tradito, per l. si rem, §. pro-
priè, ff. de pig. act. seruata tamen distinctione, an debitor incon-
85 tinenti, vel ex interuallo abstulerit. ¶ † Nonò dubitatur, an eꝯ
competat debitori ꝯ creditorem, qui violenter expulit eum de
possessione pignoris? Doct. post gl. concludunt, q. sic, quia verū
est dicere creditorē inuasisse possessionē rerum apud alium cō-
stitutarum. sed hic attende, quia talis creditor punitur per edi-
ctum diui Marci in amissione crediti, l. extat. qd̄ met. cau. ergo
non debet puniri ēt pœna l. si quis in tantam. nemo. n. est tripli
ci pęna puniēdus, c. at si clerici, in prin. s̄. de iud. Pro resolōne q-
dam dicūt, q. per l. si quis in tantā, priuatur iure pignoris, p edi-
ctum vero priuat' credito, & sic non erunt duæ pęnæ, quia vna
est inclusa in altera. perdito. n. credito principali extinguit' ius
pignoris, l. si deferente. ff. quib. mo. pig. vel hypoth. sol. Ista intel
ligentia non placet, quia quantū ad istum casum, l. si quis in tā-
tam, hoc modo intellecta esset frustratoria. Alij dicunt, q. p edi
ctum priuatur credito, per l. si quis in tantam, tenetur ad æsti-
mationem. sed nunc stat ꝯtrium, q. esset nimis acerba pœna: vn̄
respondeas, q. licet violentus inuasor incurrat vtrunque, electa
tamē vna actione ad vnam tu pœnam, tollitur altera, l. plura, cum
gl. ff. de actio. & obli. Contra tamen istā solōnem obstat text. in
l. j. ff. vi bon. rap. sed uide, vt per Bar. in l. j. §. dixerit aliquis, ff. de
pub. ¶ Retenta igitur ista opinione, q. detur creditori ꝯ debito
rem, intellige nisi creditor abstulisset a debitore fugitiuo: l. ait
prætor, §. si debitorem, ff. de his, quæ in frau. cred. de quo dicas,
vt dixi in c. 1. s̄. de iud. ¶ Secundò intellige, nisi ex pacto esset da
ta licentia creditori capiendi pignus propria auctoritate, l. 3. C.
de pig. s̄m glo. Bar. & alios in d. l. si quis in tantam. Sed aduerte,
qa pactum hmōi debet intelligi dum mō non inueniat resisten
tem s̄m Bar. in d. l. 3. in 4. q. Pan. in c. verum, ad fi. s̄. de fo. cōpe.
cum ergo vigore pacti non licuerat intrare cū violentia, debuit
incidisse in pœnam, sicut spoliatus, qui ex interuallo violenter
recuperat suam possessionem. sed hoc non obstante, adhuc vr̄
tenenda opinio gl. quia violentia vr̄ potius facta pro defensio
ne iuris sui, q̄ animo spoliandi alterum, quo casu violentia non
est punibilis, l. 4. ff. ad leg. Aquil. Facit decisio Bald. & Sal. in l. si
vt allegas, C. de usur. & in l. neminem, C. de exhib. reo. vbi cre
ditor nō tenetur de vulnere illato debitori fugitiuo se telo de-
fendenti. & posito q. incideret in pœnam d. l. tamen negari nō
potest, quin debitor pariter violētiam fecerit creditori in quasi
possessione iuris intrandi, ergo & ipse incidit in pœnam, & sic
esset compēsatio damnorum facienda, vt declarat Bartol. in l. si
86 quis ad se fundum, C. ad leg. Iul. de vi. ¶ Decimò dubitatur, an
competat debitori ꝯ creditorem, qui inuasit possessionem pre
textu licentiæ de intrādo propria authoritate sibi a iudice, vel
a Principe ꝯcessæ. ista dubitatio pōt dupliciter intelligi. Primò
io licentia intrandi propria authoritate simplr̄ concessa. Secū
pō: intelligi in licentia cōcessa ēt intrandi cū violentia. Primus
casus potest subdiuidi. Aut loquimur in licentia concessa, cita-
ta parte & seruatis seruādis, & sic valida. Aut loquimur in licen
tia nulla, vel iniusta. si loquimur in sn̄ia valida, tunc Barto. & alij
communiter in l. iustē possidet, ff. de acq. pos. concludunt, q. inci-
dat in pœnam, quia talis licentia concessa parti de intrando p-
pria authoritate dēt intelligi sine violentia, qd̄ etiā tenet Bar.
in d. l. 3. in 4. q. Pan. & Fel. in c. de cætero, j. de re iud. Contrariū
tenet Imo. in d. l. iustē possidet. gl. & Sal. in d. l. si quis in tantam.
Fel. in c. cum causam, s̄. de offic. deleg. & hoc puto verius p ea,
quæ dixi in creditore intrāte ex pacto: nam in omnibus idem di-
cendum, quod in debitore intrante de licentia iudicis valida,
quia factum iudicis legitimum censetur factum partis, l. ob cau
sam, C. de euic. l. si pignoris, ff fam. ercis. Item per tex. in d. l. me
minerint, C. vnde vi, a ꝯtrio sensu. si verò intrauit de licentia nul
la defectu citationis, certum est, q. incidit in pœnam d. l. memi
nerint, etiam si præcessisset citatio generalis per edictum: quia
debuit possessor citari in specie, s̄m Bar. consi. 91. in q. querente
bene fecit l. si eo tempore, de remiss. pign. Sed dubium est quid
si erat nulla alia ratione, gl. ibi tenet, q. isto casu incidat, ꝯtrium
tenet gl. in d. l. si quis in tantam. sequuntur Bar. & cōiter Doct.
in d. l. iustē possidet. ꝯ cōem tenet Bal. in disputatione sua, inci.
Accusatus de ui. quē sequitur Rom. in d. l. iuste. ego credo opi.
Bal. quantum sit respectu pœnæ l. si quis in tantam, posse de iu-
re sustineri, quia l. si quis in tantam, est facta ad puniendum au-
daciam, & temeritatem, quæ temeritas cessat stante licentia li-
cēt nulla, per ea quæ dicit glo. in c. 1. in uerbo, presbyteri. & ibi
Imo. & Card. de priui. Item dubium est, quid si licentia erat ua-
lida seu iniusta? *communis* sn̄ia est, q. talis licentia excuset, nisi
esset notoriè iniusta, quo casu non excusat, sicut si esset nulla, se
cundum Arch. in summa, 2. q. 2. Io. And. in addit. Spe. in titu. de
petitio. & posses. §. quoniam. Old. cons. 227. inci. De toto thema
te. Facit gl. & ibi Abb. in c. conquerente. s̄. eo, & quę congerunt
Mod. in l. j. in prin. col. 5. ff. de no. ope. nunc. Item scias, q. si con
stat spoliatum nullum ius habere, tunc ingrediens authoritate
licentiæ nullæ, etiam defectu citationis, non incidit in pœnam
d. l. meminerint, s̄m Dec. consi. 191. col. fi. sed certè non video,
quomodo possit iudici constare, possessorem nullum ius habē-
re omissa citatione, vt dicit in simili text. in cle. pastoralis, de re
iud. Itē licet posset ferri sn̄ia parte non citata, qn̄ notoriè con-
stat de non iure suo tamen talis sn̄ia lata ab inferiore non præ-
stat causam intrandi propria authoritate per vim, vt j. dicetur.
Item in ꝯtriū facit d. l. meminerint, & d. l. si quis in tantam. vbi
præsupponitur ingredientē ius habere, & iō de hoc dicto De-
cij ego dubito. Bene verū est, q. si spoliatus virtute licentiæ cō-
cessæ parte non citata, pariter missus fuisset in possessionem a-
lio non citato, q. isto casu ingrediens non incideret in pęnam
d. l. meminerint, s̄m Inn. in c. querelam, s̄. de elec. Bal. in l. si pa-
cto, quo pęnam, C. de pac. & Rom. in notabilib. post singularia,
no. 366. qd̄ incipit. Possessio, in antepe. char. vbi allegat tex. in l.
pe. §. hoc edictum. ff. si mulier vent. nomi. Tu adde bonā glo. in
l. minor, §. j. ff. de euic. & Phil. Fran. in c. 1. licēt Ep̄s, de præb. qd̄
ego intelligo verū semota violentia: alias si vterque commisis-
set violentiam, vterq; incidisset in pœnam, d. l. si quis in tantā,
vt s̄. dixi tenere Bar. in l. si quis ad se fundum. C. ad leg. Iul. de vi.
87 ¶ † Tertio casu, si quis ingrediatur authoritate licentiæ cōcessæ
expressè intrandi per vim, si concedatur talis licentia a Princi-
pe ex certa scientia, ingrediens per vim excusatur a pœna di-
ctarum legum, secundum Alb. in d. l. meminerint, & Dec. in q.
consi. 191. Benè facit text. in d. l. ait prætor. § si debitorem, ff. de
his, quæ in frau. credi. arguendo de lege mortua ad Principem,
qui est lex viua in terris, §. nos autem, in Authen. de Consul. Si
vero concedatur ab inferioribus, incideret in pœnam, secundū
distinctionem, s̄. traditam, quòd *communis* opinio est, quod in-
ferior non possit concedere licentiam parti intrandi per vim,
secundum Ang. in l. qui restituere, ff. de rei ven. per illū text. &
d. Ias. post alios in d. l. iustē possidet. ¶ Circa tertiam principalē
88 quæstionem. † dubitatur. Primo, an competat ꝯ mulierē, vide-
tur, q. non, quia loquitur per verbum, si quis, masculini genē-
ris, & in pœnalibus, in quibus masculinum non concipit fœ-
mininum,

minimum.l.quisquis,C.ad l.Iul.maiest.not.Bald.post alios in
l.quicunque,C.de seruis fug. Contrariũ firmant glo.Bar.& alij
in d.l.si quis in tantam, quia masculinum etiam in pœnalibus cõ
cipit fœmininum,l.si qs id,qđ.vbi plenissimè d.Ias.ff.de iurisd.
om.iud.ca.generali,vbi glo.in.magistra,de elec.lib.6. Benè facit
l.si quis maior,C.de trãsac.iunctis his,quæ ibi scribit d.Ias.post
Fulg.Facit etiam,quia lex pœnalis loquens in masculis grã fre-
89 quentioris vsus,habet† ẽt locum in fœminis.sm gl.sing.in l.j.in
verbo,sponsam, C.de raptu virgi.per quam dicit Fel.in c.cãm,
col.fi.j.de proba.q, si sponsus litigans in causa matrimoniali,cũ
sponsa timeat per vim mitti in possessionẽ mulieris luxuriosæ,
q, ista sponsa sequestranda erit in monasterio,sicut si ipsa time
ret violentiã sponsi. Ad ɔ̃ria rũdet, q, loquitur in odiosis odio
irrationabili, nos verò loquimur in materia indifferenti,& in
odiosis odio rationabili,& ad istã solutionem, & materiam vi-
deas plenissimum consilium Cur.Sen.cons.9.per totum.Card.
in cle.j.in 2.3 & 4.q de elec.Fel.remissiuè in c.de monialib9, j.
de sent.excom.Barb.in sua hierarchia,in 2.char.& seq.& d.Ias.
90 in l.Gallus,in prin.ff.de lib.& posth.¶ †Iuxta hoc dubitatur,an
mulier excusetur a pœna d.l.prætextu iuris ignorãtiç:Ista dubi
tatio habere potest duplicem sensum.Primo, an excusetur qñ
inuadit alienum,;& in hoc omnes concordant, q, non, quia in-
uadens alienum est ɔ̃ ius naturale,cuius iuris ignorantia nemi-
nem excusat,l.si adulteriũ,§.j.ff.de adulte.Secundo,an excuse-
tur, quia inuadit rem propriam credẽs de iure sibi licere.Roff.
Iac.But.Bar.& Sal.ibi determinant,qđ sic,quia inuadere rẽ pro
priam non est ɔ̃ ius naturale.patet,quia ante illam legem inua
sor rei propriæ non puniebatur, §.pen.Insti.in bon.rap.ɔ̃rium
tenet gl.l.regula,in prin.ff.de iur.& facti igno. Rocle.& Bal. in
d.l.si quis in tantam.Alex.in d.l.iustè possidet col.pen.& in ɔ̃s.
103.Videretur prima consideratione dicendum,col.6.vol.j.di-
cens idem in rustico minore,& muliere.fundamentum istorũ
est,quia mulieres nõ excusantur prætextu iuris ignorãtiæ, nisi
in casibus a iure expressis,l.fi.C.de iur.& facti ignorãt. Quid te-
nendum? ego sequor hanc vltimã partem, pro qua vt̃ casus in
d.§ pen.sic inducendo, clarum est, q, dispositio illius §.& d.l.si
quis in tantam,habent locum in mulieribus.cum ergo ibi dica-
tur,imprudens iuris non excusatur,& verbũ,imprudens,intel-
ligatur etiam in fœmina:restat dicendum,q, ibi decidatur casus
91 ɔ̃ Bar.¶ Secundò† moueor,in dãnis euitandis parificata est cõ-
ditio mulierum,& masculorum per legem antiquam,vt quili-
bet excuset̃, l.error, ff.de iur.& fac.ign.lex ergo noua superue-
niens videlicet l.si quis in tantam, loquens in masculis, vt non
excusetur,habebit locum in fœminis,quia vbi duo sunt ęquipa
rata a lege antiqua, lex loquẽs in vno habebit locum in altero,
sm gl.in l.si qs ser.uo,C.de fur.& in cle.constitutiones,de regu
92 la.lib.6.etiã in pœnalibus,sm Pan.in c.fi.col.3.de rescrip.† Ter-
tiò no.q, dicere ubi ius ꝓpria auctoritate ꝑ vim,vĩ ɔ̃ ius saltem
ciuili naturale,quo iure inuenti sunt iudices, ne locus esset au-
daciæ, l.2.§.j.ff.de orig.iur. sed error huius iuris quasi naturalis
non excusat mulierem,l.venia,C.de in ius vocan.& per ista cõ
sului in ciuitate Arelatensi, mulierem nõ excusari a pœna l.nõ
est dubium,C.de leg.quia legatum debet accipi de manu hęre
dis,vt dicit tex.in § legatũ,Inst.de leg.in fi.dum dicit ab hære-
de præstandũ, nisi testator dederit licẽtiam accipiendi propria
auctoritate.est verum q, d. Alex.in d.l.iustè possidet,& in d.ɔ̃s.
103.intelligit istud procedere, si potuit cõsulere peritiores, qđ
intellige si in ꝓpinquo sunt, alias secus, iuxta tradita in l.iuris
ignorantia,C.qui admit. quæ opinio est æqua, fundamenta ta-
93 men prædicta aliqualiter refragantur.¶ Secũdò † dubitatur,an
competat ɔ̃ fideicõmissarium, qui de facto occupauit res lega-
tas,vel fideicommisso subiectas.Soc.cons.33.quod incipit,Pro-
sequẽdo ordinem,colum.7.vol.j.distinguit.Aut occupauit an-
te aditam hæreditatẽ, & non competit. Aut post, & tunc con-
tra eum competit triplex remedium.Primum, l.non dubium.
Item,d.l.extat.Item,e.l.si quis in tantam. Tu verò cõsidera dif-
ferentias inter ista remedia,nam condictio l.non dubium,licẽt
detur ad pœnam,non tamen videtur competere ad recuperan-
dam possessionem.¶ Secundò datur contra legatarium, vel fi-
deicommissarium occupantes res legatas, non autem contra oc
cupantes res hypothecatas pro delicto, vt probat text. ibi pro
portione competenti. Item considera, quod condictio d.l.ex-
tat,non videtur dari contra occupantes res proprias,sed solum
contra occupantes res debitas:sed condictio l.si quis in tantam
competit tam contra occupãtes res proprias, quam obligatas,
& penitus alienas,& tam ad pœnam,quam ad restitutionẽ pos-
sessionis,& sic pinguius prouidet,quam reliqua remedia.Item
aduerte, quia non videtur verum, quod condictio l. si quis in
tantam,detur contra legatarium,per tex.in d.§.pen.Insti.vi.bo
nor.rap.vbi dicitur, quod antea occupans rem propriam absol
uebatur, quod non est verum in occupante rem legatam, d.l.
94 non est dubium,& toto titu.ff.quorum legat.¶ † Tertiò dubita
tur, an filius occupans vnam rem hæreditariam pro sua legiti-
ma priuetur iure suo? Breuiter cõsiderandi sunt tres casus.Pri-

mus est, quando filius est hæres institutus & grauatus de resti-
tuendo, isto casu potest propria auctoritate eligere legitimam
suam in vna re, & de illa disponere arbitrio suo nõ citatis fi-
deicommissariis,secundum Bar.l. Marcellus.ff.ad Treb. cum
enim sit creditor in sua legitima sitque etiam hæres,poterit si-
bi soluere,l.fistulas,§.qui fundum,ff.de contrahen.empt.Secũ-
dus casus est,quando est institutus filius in certa quota pro sua
legitima, & isto etiam casu potest propria auctoritate occupa-
re,secundum Bal.in l.si quis in suo,C.de inoffi.testam.quod in
tellige verum,hærede vniuersali nõ existente in possessione to
tius,secundum Cur.seniorem cons.13.incip. Statuto Ianuæ ca
uetur, col.3.in fi. Tertius casus est, qñ filius est institutus sim-
pliciter in sua legitima, vel alias præteritus, qui nõ vult annul-
lare testamẽtum,& isto casu cõis opinio est, q, aliquid non pos-
sit occupare propria auctoritate, secundum Bar.in l.2.C.qñ,&
quibus quarta pars.lib.x.& in l.suus quoque,ff.de hęredibus in-
stituen.Alex.cons.134.Attentis narratis,vol.3.Aretconsil.156.
Diligenter, col.fi.& isto casu dicerem, q, si per vim occuparet
aliquam rem expulso hærede vniuersali possessore,non incide
95 rent in pœnam d.l.si quis,& d.l.extat.¶ † Quartò dubitatur, an
detur contra ecclesiam propter violentiam prælati? Multa fo-
rent dicenda super isto pũcto, sed propter instantes vacationes
procedam concluliue. Sit ergo conclusio, q, propter violentiã
prælati ecclesia non incidit in pœnas dictarum legum per tex.
in regula,delictum personæ,de reg.iur.li.6.& ista est communis,
quam sequuntur gl.& Legistæ in d.l.si quis in tantam,gl.& Ca
no.in c.j.j.de dolo, & cõtu.Fel.in c.nouit, col.8.j.de iudi.Facit
dictum Spec. in titu.de dona.§.j.ver.quid si Abbas.vbi propter
ingratitudinem prælati non reuocatur donatio facta ecclesiæ,
sequuntur Pan.& alij in c.fi.j.de dona.intellige quãtum ad pœ
nam priuationis iuris sui,seu quãtum ad æstimationem, sed be-
nè ecclesia tenetur ad restitutionem possessionis, ita procedat
tex.in c.cum dilectus,supra,de ordi.cog.& in c.cum ad sedem,
j.eod. Secundò declara, quòd non teneatur ecclesia, sed benè
tenetur ipse prælatus,secũdum glo.& Pan.in d.c.j.per tex.in c.
placuit,16.q.6.sed ille tex.loquitur in diuersis terminis,videli-
cet quando prælatus occupat nomine proprio,& pro iure suo;
prout etiam loquitur tex.in c.cum qui,de preben.in 6.Sed nos
loquimur in prælato occupante rem ecclesiç nomine ipsius ec
clesiç,melius facit tex.in c.si episcopum.16.q.6.Tertiò intelli-
ge,quòd non incidat ecclesia in pœnam perpetuo,secus pro vi-
ta prçlati,c.j.§.fi.de cap.Conra.in vsibus feud.facit, quod con-
suluit Roma.cõsilio 284.incip. Triplici ex capite. vbi decidit, q,
propter ingratitudinem prçlati reuocatur donatio facta eccle-
siæ pro tempore vitç ingrati prçlati.sed ista limitatio, quã sen-
tiunt Abb.& alij, non videtur mihi vera,quia sicut delinquen-
do non potest prælatus alienare perpetuo, ita non debet posse
ad vitã ipsius, c.2.de rebus eccle. non alie.lib.6.& quia ex deli-
cto prælati ecclesia nullum debet pati damnum, d.c.episcopũ
& seq. At in casu isto pateretur damnum, quia non conuerte-
rentur fructus in vtilitatem ecclesiæ,vt fieri debet, c.fi.de o fi.
ordi.libro 6.Nec obst.tex.in d.c.fi. quia ibi talem pœnã inducit
natura contractus feudalis, & fauor publicæ vtilitatis, secun-
dum Bal.ibi, qui tacitè inclinat in illam partẽ. Quartò declara
si prælatus deliquit solus, secus si communicato consilio cum
capitulo,& de eius consensu, secundum glo. in d. regula, deli-
ctum.& in d.l.si quis in tãtam.& ista est communis per tex.& ibi
Bar.in l.iubemus nullã, C.de sacrosan. eccl.sed tu dicas, quòd
illa lex nihil facit, quia loquitur in delicto prçlati commisso in
non faciendo,quo casu ecclesia tenetur,c.Imperatorum,c.fi §.
de iura.calum.nos autem loquimur in delicto in faciẽdo. Item
ibi delictum commissum fuit in prçiudicium Reipublicç,& in
casu,in quo ecclesia tenebatur facere, quod fuit per prælatum
omissum, secus in casu nostro. Contrariam opinionem tenent
Card. & Pan. in d.c.j.quia sicut non potest prælatus cum capi-
tulo alienare bona ecclesiæ sine solennitate capituli, c.sine ex-
ceptione, 12. q. 2. ita non debet posse tacitè delinquendo. sed
propter hoc non recederem a cõmuni, quia bona minoris nõ
possunt alienari sine solennitate, l.magis puto, §.ne passim, ff.
de rebus eorum. cum vulga.& tamen minor inuadendo inci-
dit in pœnam d.leg. Quid tenendum? communis opinio vide-
tur mihi periculosa per tex.in d.c.j.§.fi quòd habet locum etiã
si prælatus committit felloniam cum consensu capituli, secun-
dum Pan.& alios communiter in c.verum, supra de fo.comp.
& stringe illum tex.inducendo a fortiori eo modo,quo deduxi
supra,in præcedenti restrictione. ¶ Retenta tamen cõmuni in-
surgit alia dubitatio, an prælatus cum capitulo occupans per
vim bona prçlati defuncti adita hçreditate,& remissa possessio
ne per hçredem, incidat in pœnam d.l.si quis in tantam?Inn.in
c.cum in officijs, j.de test.distinguit: aut clarè constabat, quòd
prælatus defunctus dicta bona tenebat nomine ecclesię, & tũc
non incidit, quia ciuilis possessio erat penes ecclesiam, & sic
non dicetur inuasisse possessionem alterius, sed suam defen-
disse. Aut clare constabat, quod eam tenebat nomine suo pro-

prio, & tunc ecclesia incidit in pęnam per ea, q̃ dicta sunt s. in
proxima dubitatione. Aut dubitatur, & tunc excusatur, quia iu
stam habuit causam presumēdi, q. prelatus defunctus talia bo-
na acquisierit de bonis, & nomine ecclesię, c. j. 12. q. 3. & sequi-
tur Bal. in auct. licentiam, post gl. ibi, C. de epis. & cle. & iste ca
sus euenit in herede celeberrimi Poetæ, & præstantis Philoso-
phi, Francisci Petrarchæ, vt per Card. cōs. 79. quod incipit, The
ma tale est, Diuinus vates, &c. Ex hoc elicio, q. habens aliquam
præsumptionem credendi se posidere, ratione talis præsūptio
nis excusatur a pęna d. l. quod tenuit Cęp. cōs. 4. in fi. & expres-
sè gl & Bar. in d. l. si quis in tantū. Et hoc verum puto quicquid
96 dicat Bar. in l. sequitur, §. si fundum, ff. de vsuca. ¶ † Quintò dubi
tatur, an detur contra socium, qui per vim occupauit rem com
munem: dixi in c. cum ecclesia Sutrina, s. tit. 1. & ibi dictis adde
Cępo. in d. cons. 4. Secundò adde, q. in casu, quo constaret so-
cium per vim ingredientem velle totum occupare, q. indistin
ctè incurreret pęnam, secundūm Abb. ibi, pro quo facit deci-
97 sio Gem. in d. c. cum qui, in ver. quid de clerico capellę. ¶ † Sex
tò dubitatur, an detur contra hęredem institutum sub cōditio-
ne, qui propria authoritate ante euentum conditionis occupa-
uit bona hæreditaria? D. Ias. in l. inter oēs, in fi. ff. qui satisd. co-
gan. decidit, q. non per illum tex. secundum vnum intellectum
gl quem ponderat ibi Bal. sed aduertite, quia gl. & Bal. non lo-
quuntur in hærede occupante per vim alio possidente, & ideo
credo, q. incideret hæres conditionalis in pęnam d. l. si violen-
tiam inferret, per ea, quę dixi s. in quęstione de fideicommissa
98 rio, & quia incideret etiam si esset purè institutus. † Circa quar
tam quæstionem principalem responsum fuit supra, in vltima
dubitatione 2. q. prin q. incurritur omni tempore, nisi post licē
tiam ritè, & rectè cōcessam. ¶ Circa quintam *clis* omnium sen-
99 tentia est, † q. non incurratur ipso iure per sententiam condem
natoriam, propter verbum, amittat, futuri temporis. verba n. fu
turi temporis non sunt latæ sententiæ, sed ferendæ, secundum
gl. in l. in criminali, C. de iuris. om. iud. & in c. in pęnis, de regu.
iu. in 6. Gl. & Bar. in l. iubemus, §. sanè, C. de sacros. eccl. gl. & Pa.
ibi, col. 5. in c. si diligenti, s. de for. comp. & q. verbū, amittat
requirat sententiam, firmat Bal. in c. j. §. j. ad fi. de feu. sine culpa
&c. Card. & Pau. de Cast. consuluerunt, quos sequitur Fel. in c.
Rodulphus, col. 19. de resc. Non ob. decisio Pan. in c. cum in cū
ctis, §. fi. col. fi. s. de elec. vbi dicit, q. verbum, amittat, ibi positū
est latæ sententiæ, quia non requiritur factum alterius. Et in cō
trarium faciunt, quæ scribit d. Ias. in l. rem, quæ nobis, in fi. ff. de
acq. poss. vbi concludit, q. verba futuri temporis priuatiua im-
portant ipso iure, vt verbum, cadat. Credo communem esse ve
ram, quia in multis casibus violentiam faciens non incurrit pę-
nam d. l. vt patet ex prædictis. Cum ergo oi casu violentia non
sit delictum, sequitur, q. requiritur causæ cognitio, ergo etiam
sententia, l. de qua re, ff. de iud. ¶ Secundò, quia in tex. l. memine
rint, in simili materia vtitur, verbo priuabitur quod est feren-
dæ sententię, vt firmat Pan. in d. c. si diligēti. ¶ Tertiò, quia tex.
in d. c. eum, qui, addit verbum, eo ipso amittat: nam si verbum,
amittat, de se importasset ipso iure, frustratoriè fuisset illud uer
bum, eo ipso, quod denotat etiam sententiam a iure latam, cap.
nullus. c. si religiosus, de elect. lib. 6. ¶ Quartò, quia in pęnis beni
gnior interpretatio capienda est, l. interpretatione, ff. de pęnis.
Ad contrarium, videlicet ad decisionem Pan. & similia pōt re
sponderi, q. procedunt, vbi actus, qui per legem punitur, est om
ni casu illicitus, vt conferre beneficia curata non idoneis, secus
si actus potest esse licitus, & illicitus. Et in casu nostro sequitur
istam opi. Gem. cons. 23. inci. Quia vbi ampliat, etiam si lex di-
cat sub pena amissionis, & cum verba sint etiam ferendæ sen-
100 tentiæ. † Stat igitur conclusio, q. pęna d. l. incurritur per senten
tiam, pœna verò can. cum, qui, incurritur ipso iure, & sic violen
tia in beneficialibus est odiosior, quàm in temporalibus, & pro
phanis. Scias tamen, q. licet incurratur pęna ipso iure, tñ exigi
non potest, nisi secuta sententia declaratoria pacti, l. si quis ma
101 ior, C. de transact. c. 2. de here. lib. 6. ¶ † Sed dubitatur hic, an be
neficium violenti occupatoris posit ante sententiam declara-
toriam alteri conferri? videtur, q. non, per tex. in d. cum sm. In
cōtrarium est casus in c. j. de homici. lib. 6. per quem no. ibi Ge
mi. q. ibi tex. imponit pęnam priuationis beneficiorum ipso iu
re. tunc statim beneficia possunt conferri tanquam vacantia, ēt
ante declaratoriam, etiam nō citato possessore. Item voluit gl.
in c. cum missa, in verbo, iusto, de elec. li. 6. & in c. is cui, in fi. de
pręb. in 6. Ad tex. in c. cum sm, respondetur, quod debet intel-
ligi de executione reali. Nam priuatus beneficio ipso iure, nō
debet a possessione de facto amoueri, nisi eo citato, & causa co
102 gnita, c. licèt episcopus, de pręb. e. lib. ¶ † Vltimò dubitatur, an
a sententia lata super condictione l. si quis in tantam, posit ap-
pellari? Super isto puncto tres reperio opiniones. Prima fuit, q.
non, quia est remedium possessorium, a quo de iure ciuili non
appellatur. l. vnica, si de momē. pos. fuer. app. Et si dicatur, est re
medium pœnale, respondetur, q. causa principalis pęnalis vide
tur accessoria, ergo principale non debet propter accessorium
mutare naturam, l. nuda, C. de contrah. & commit. stip. Itē pœ-
na inuenta fuit in odium violentię, vnde non debet retorque-
ri in fauorem, vt pp pœnam liceat appellare, ca. intelleximus,
s. de iud. l. fi. C. de iuram. calum. ¶ Secunda fuit opinio gl. in d.
l. j. & in l. momentaneæ, C. vnde vi, q. posit appellari & ista est
communis, sm Salv. post Bal. quia regulariter appellatio cēsetur
permissa, nisi reperiatur prohibita, l. & in maioribus, C. de appel.
Non ob. d. l. j. quia loquitur in petitorio, secus in possessorio ha
bente mixtam causam proprietatis. Item loquitur in causa mo
mentaneæ possessionis, in qua grauamen est reparabile p diffi-
nitiuam in petitorio, sed in casu nostro possessio in pęnam vio-
lentię perpetuò est remansura penes victorem, & sic cessāte ra
tione d. l. j. cessabit dispositio, c. cum cessante, s. de app. Istud est
vnum fundamentum, sed considera, q. tantum cōcludit in sen
tentia lata contra dominū inuasorem, sed in sententia lata con
tra inuadentem possessionem rei alienæ, in casu quo grauamē
esset reparabile per aliud possessorium, adhuc militaret ratio d.
l. j. finge, q. prędo condemnatus in pęnam d. l. si quis in tātam,
prius fuisset a victore spoliatus, nonne facta restitutione, & so-
luta æstimatione poterit recuperare suam possessionem? certè
sic, c. in literis, s. eod. at si dixeris non est reparabile respectu pę
næ: Respondeo, appellet quò ad pęnam tantum, vt i tatim d. ca.
¶ Tertia fuit quorundam sententia, q. appellatur a pęna tantū,
& non a sententia restitutionis, quia tot sunt sententiæ, quot
sunt capita, l. Carmelia Pia, ff. de iure patrona. l. etiam, §. j. ff. de
mino. Et ideo licèt respectu possessionis non teneat appellatio
valebit tamen respectu pęnę, quia in separabilibus vtile per inu
tile non vitiatur, l. j. §. sed si mihi, ff. de verb. obli. Aduerte, quia
veritas dependet ab isto fundamento. Salv. negat ista esse sepa-
rabilia, quia stante sententia super possessione, a qua non liceat
appellare, necessariò sequitur decisio super articulo pęnali. be-
ne facit l. j. & 2. ff. de pecu. leg. Vnde concludit, q. ratione pęnæ
in separabilibus liceat appellare etiam a possessorio, cum cesset
tunc ratio d. l. j. Et propter hoc alias quidam magnus Aduoca-
tus (nota pro D. Bonifacio Girardi) dicebat, q. a sentētia lata in
possessorio cum cōdemnatione expensarum, vel restitutionis,
vel fructuum, poterat appellari, quia damnum expēsarum, vel
fructuum non est reparabile per diffinitiuam in petitorio. alle-
gabat Bald. in d. l. j. uers. sed pone, q. in possessorio, quia hoc nō
vult, licèt dicat respectu fructuū posse appellari. Sed bene istud
expressè dicit Sal. ibi in vltimis verbis. Quid tenēdum? in casu
proposito mihi placet ista vltima opinio, quia pœna d. l. si quis,
non venit in consequentiam restitutionis, nec dependet ab ista
restitutione, cum principaliter fuerit imposita ratione violen-
tię. Stat enim simul, q. inuasor teneatur restituere possessionē,
& tamen non teneatur ad pęnam, ut patet ex dictis supra in ter
tia dubitatione 2. q. prin. ver. retenta tamen communi. & quia
in dubio appellationi est deferendum, sm Bal. in l. de statu, ff.
de test. & in l. properādū, §. sin autē reus, C. de iud. Pau. & Mod.
in l. j. ff. si quis cau. Et quia non puto, q. illa communis opi. q. a
possessorio de iure ciuili non appelletur, procedat sine scrupu-
lo, ut dixi in notabilibus: in iudicando nō recederem ab opinio
ne. Bal. & communi: de iure autem canonico cessat ista dubita
tio, quia eo iure appellatur ab omni possessorio, cle. j. de causa
pos. & propr. c. cum ad sedem, s. eo. Verū de uno potest proba-
biliter dubitari, an in in terris imperii posit a sententia lata sup
remedio canonis reintegranda, inter laicos appellari? uidetur,
q. sic, quia in terris imperii nō appellatur a possessorio, d. l. uni-
ca. Contrariū determinat singulariter Io. Pe. de Ferra. practic.
Par. in forma libelli in causa spoliatę possessionis, in uerbo, per
uestram sententiam. dicens se uidisse ita consultum a Bal. ca ra
tione, quòd utens aliquo iure, dèbeat uti cum suis qualitatibus,
& circunstantijs. arg. l. fi. §. & si pręfatam. & §. sin autē hoc, C. de
iure deliber. Multa restant ad complementum huius materiæ
dicēda, quæ superuenientibus uacationibus impedior prosequi,
aliàs latius fundabitur occasio examinandi.

Fuit impositus finis c. Sępe, die penultima Mensis Iulij, 1519.
Ad laudem Dei.

IOANNIS FRANCISCI RIPAE, A S. NAZARIO, IVRISCONSVLTI CELEBERRIMI,

Iuridicus de Peste Tractatus vtilissimus valde, & perquàm necessarius, editus ab ipso Authore iur a interpretante in florenti Academia Auenionensi.

Nunc recens summa diligentia recognitus, atque repurgatus, incipit fœliciter.

SVMMARIVM.

1 *Aequiuoca recte diffiniri non possunt.*
2 *Morbus, seu infirmitas, quotuplex sit.*
3 *Infirmitas corporis, carnis, & animæ, quomodo diffiniatur.*
4 *Morbus ob id morbus dicitur, quòd mortem causet.*
5 *Morborum genera quot sint. Et ibi, morbum iuxta locorum diuersitatem, diuersa sortiri nomina.*
6 *Morbus, & vitium quomodo inter se differant.*
7 *Pestis appellatione quid veniat.*
8 *Pestifera, seu contagiosa loca, sine causa iusta habitantes, peccare censentur, vti Deum tentantes.*
9 *Pestis flagellum maius, ac horribilius est, quàm belli.*
Et ibi, an & quando valeat argumentum de bello ad pestem.
10 *Pestē causantia quæ, & quot sint, & seq. vsque ad finem capituli.*
13 *Ranarum copia maxima vt plurimum pestem adfert. & 15. Imaginatio facit casum.*
21 *Peccatorum causa multoties aduersa nobis infliguntur.*
22 *Dæmones interdum nutu Dei mortalibus pestem, & multa id genus mala immittunt.*
23 *Magi a nonnullis creduntur dæmonibus, vt morbos mortalibus inferant, imperare.*

PRocedam hoc ordine.
Primùm pestis præludia, de hinc pestis priuilegia, a quib. oīpotens Deus sua nos velit pietate liberare: demū pestis iuridica reme dia cōpendiosè explicabo, pōposa iuriū & sīilitudinū supfluitate doctis odiosa, & cunctis onerosa, penit⁹ semota. ❡ Venio ad primū, & q̄ro q̄d sit morb⁹. ista dictio p̄la signat, iō nō rectè p̄t d.f
1 finiri, q̄a†nomē æquiuocū i suo gn̄ale nō tutā suscipit diffinitionē, s̄m Pan. i rub. ex̄ de iud. † Signat. n. tā aiæ q̄ corpis languo-
2 res, c. cū infirmitas, de pœ. & remiss. no. Anch. i c. pia, de excep.
3 li. 6. Nā alia est īfirmitas corporis, alia carnis, alia aiæ. † Infirmitas corporis est febris, & sīīa. Carnis verò est ɔcupiscētia. Aiæ āt ē ignorātia & obliuio. 15. q. 2. in sūma. Si ergo q̄rat, q̄d sit morbus aiæ, r̄ndebo, salua diffinitione Theologorū. Morb⁹ aiæ, est labes aiam mortificās, & vsū ei⁹ faciēs deteriorē, vt p̄bat in c. vnū oratiū, §. aīs ea demū, 25. dist. verba huius diffinitionis aūt nō declaro, q̄a nō attinet ad rē nr̄am. Si verò q̄rat, q̄d sit morbus corporis: r̄ndeo cū Sabino. Morbus corporis, est habit⁹ cuiuscunq; corporis ɔ̄ nām, q̄ vsū eius ad id faciat deteriorē, cui⁹ cā nā nobis sanitatē eius corpis dedit, l. 1. §. sed sciēdū, ff. d̄ ædi.
4 edi. ❡ Scd̄ò q̄ro, vñ dicat̄ Morbus, † r̄ndeo ex eo morbū noiari, q̄ inde nascat̄ mors, s̄m Arch. i c. lrima, de appel. li. 6. ❡ Tertiò
5 q̄ro, quot sint morborū gn̄a? † r̄ndeo cū Satyrico. Tot sūt, quorū noia si q̄ras, prōptius expediam, quot amauerit Hippemechos. p̄la aūt referūt̄ in tit. ff. de ædi. edi. ex̄ de cle. ægr. & corp. vitia. Quaten⁹ tñ ad p̄positū nr̄m attinet, duo sūt morbi principalia gn̄a. Vnū. n. est p̄sonale, q̄a p̄sonā nō egredit̄: alterū in rē, q̄a & res & loca īficit, & d̄ subiecto i subiectū ptrāsit, & hūc alij pestē, siue pestilētiā, alij epidimiā, alij (vt Auenionēses) bozulā noiant, & hic morb⁹ oēs alios magnitudine supat. c. sicut simoniaca, ex̄ de simo. Est tñ sciēdū, q̄ aliud est morbus, aliud
6 corpis vitiū. † Nā morbus est ībecillitas corpis tpalis: vitiū verò est p̄petuū corpis impedimētū, l. iter stuprū. §. verum. ff. de ver. sig. Et morbus corpis debilitatē tñ, vitiū verò ēt animi & intellis defectū respicit l. ob q̄ vitia. ff. de ædi. edic. Et no. glo. in l. j. i ver. dixisse. ff. e. tit. ❡ Quartò q̄ro, q̄d sit pestis? R̄n. pestis est
7 † morb⁹ ɔtagiosus a nutrimētorū, vel aeris p̄cedēs infectione. Quòd sit morbus, patet ex p̄missis: q̄ sit ɔtagiosus, notū est in
8 tm̄, q̄ prudēter dicit Pan. i c. dilecti. col. 5. de do. & ɔt. † q̄ Deū nitit̄ tētare, q̄ in loco ɔtagioso ɔtēdit habitare. Quòd p̄cedat ab infectione aeris, & nutrimētorū, patebit ex dicēdis in seq. q. Vel p̄t sic describi, Pestis est bellū Dei, cui humanæ vires nequeūt resistere. Quod sit bellū Dei volūt Bar. & scrib. l. nā scr, colu. fi. ff. de vsuc. Ant. de Bu. Pan. & Fel. ī c. ex trāsmissa, de p̄scri.
9 Bar. & Imo. in c. nō liceat, e. ti. † Et maiorē esse casū epidimiæ, q̄ belli humani, dixit Bal. i l. cū notissimi, §. immo. col. fi. C. de p̄sc. 30. vel 40. ann. Et q̄ maior sit hostilitas Dei, q̄ hoīum, volunt Cor. ɔs. 128. Vī primo a spectu. col. 2. li. 2. & p̄pea Doc. cōcludūt, valere arg. de bello ad pestē, p̄ut argūit Bar. ī l. nā scr, & i l. j. ff. de bo. pos. ex testa. mili. Ale. ɔs. 30. Pōderatis, col. 2. lib. 5. Pan. ɔs. 3. q. 18. li. 2. & ɔs. 18. col. fi. e. li. Et ita arguit tex. Basiliensis, ɔs. 52. i §. locū, sub rub. de authoritate gn̄aliū cōciliorū. Q̄d verū est subsistēte rōnis idētitate, alś nō tenet arg. s̄m Ale. in l.
10 fi. col. 2. C. d̄ test. Quinto q̄ro, vñ causat̄ pestis? † Ista est q̄ō Physicalis Iurec. nō ɔueniēs, dicā tñ q̄d ī iure nr̄o scriptū cōperio.
11 ❡ † Procedit, ut dixi, ab aeris intēperie. c. quorūdā, 40. dist. l. 2. §. pe. ff. si q̄s cau. gl. i cle. ne i agro, §. fi. ī ver. rōnabili, dē sta. mon.
12 ❡ † Scd̄o causat̄ ex aqua putrida, seu corrupta, s̄m Appia. Ale.
13 li. 5. de bel. ciu. † vel ex multitudine ranarū & garatarū, s̄m eun dē Ap. referētē hac de cā maximā pestē fuisse i Illyria. & idem
14 retulit Io. Firma. i trac. de gabel. q. 24. 2. partis. ❡ † Tertiò ab immūditijs, & a colluuie p̄pe originat̄: cœlū. n. pestilēs (inq̄t Iurecons.) minant̄ immuditiæ cloacarū. l. j. §. 1. ff. de cloacis. Nec nō ab ei fœtore gn̄at̄. l. 2. §. idē ait. ff. ne q̄d i lo. pub. Putredo. n. ī visceri. terræ ex corpib. defunctorū, & aialiū venenosorū cāta, vapores gn̄at īficiētes aquas, & terræ nascētia. l. 3. ff. de via, & itin. pu. Idē facit putredo exñs in sup̄ficie terræ, q̄ gn̄ant corpa suspesa male sepulta, cœmiteria, cloacæ, aq̄ stagnosæ repletæ iūcis, paludosæ, & i q̄b. linū, spaltū, & his sīlia madefiūt, vī i quib. coria purgāt̄, & oīa deniq; male olētia sūt apta hūc morbū p̄ducere. l. ædiles. §. fi. ff. de via pub. ī fi. ❡ Quartò, q̄nq; suborit̄ ex tristi imaginatiōe ɔcomitata timore, nā ip̄ūs tristis ɔturbat vi-
15 scera, † & casū facit imaginatio. c. 1. 6. dist. ❡ † Quintò ex immo
16 derato coitu aliq̄n sumit initiū, vt i Auth. de leno. cit. med. ibi,
17 pestileros lenones. ❡ † Sīlr ex supfluo exercitio q̄nq; procreat̄,
18 nā q̄ nimiū emūgit, elicit sāguinē. c. deniq;. 4. dist. † vñ cauēdū
19 est, ne q̄d nimis, † quia oē nimiū vertit̄ in vitiū, s̄m gl. in Auth. vt determi. sit nū. cler. in princ. & melius est pauca agere, quā multis periculosè interesse, in Authē. de tab. cit. med. ❡ Sextò huic morbo cām p̄stat vbertas, q̄ sequit̄ immediatè post penu
20 riā. † Nihil. n. horribilius, & populo p̄niciosius ipsa inedia. c. 2. de obseruā. ieiu. ❡ Septima cā, & oīum maxima, a qua morbus iste p̄uenit, est societas hoīum, & dæmonū ex peccatis ɔ̄cta, q̄ admodū est pestifera. c. illud aūt, in fi. 26. q. 2. est. n. nō min⁹ ve-
21 rū, q̄ vulgatū p̄uerbiū, † q̄ p̄p peccata veniūt aduersa, c. Nabuchodonosor. 23. q. 4. & ciuitates cū habitatorib. p̄p hoīum sce-
22 lera disp̄dit Deus, in Auth. vt nō luxu. ɔ̄ nām. §. 1. † Accipiunt enim dæmones p̄p nr̄a demerita p̄tātem a Deo, & morbos immittere, & ipsū aerē vitiādo morbosum reddere, habitaq; po
23 testate nocendi, q̄ facturi sunt p̄dicāt, c. sciendū, 26. q. 4. † Sunt qui ēt affirmant magos accitis dæmonib. imperare, vt morbos incutiant, & homines interimant. Vnde Lucanus ait.

Mens hausti nulla sanie polluta veneni.
Incantata perit.

Refert Aug. de Ciu. Dei, transumptiuè in c. nec mirū, 26. q. 5

SVMMARIVM.

1 *Pestis an & quando excuset a mora. Et ibi, quòd omnis iusta causa motus excuset a mora.*
2 *Pestis si in loco solutionis fiendæ vigeat, an & quādo possit compelli debitor, vt soluat alibi.*
3 *Bannitus a loco solutionis fiendæ, an possit cogere debitorem alibi soluere.*
4 *Creditor an cogere possit ad interesse debitorem, qui metu pestis non soluit loco, & tempore inter ipsos destinatis.*
5 *Debitor an & quando agere possit pro interesse contra creditorem, qui tempore pestis, vel aliam ob causam iustam ipsum compulit alibi soluere, quàm inter se contractum fuerat.*
6 *Pestis an, & quando excuset a periurio.*
7 *Debitor, qui tempore contractus iurauit soluere tali loco, etiam si ibi tempore solutionis fiendæ vigeret pestis, an excusetur a periurio, si ibidem dicto tempore distulit soluere propter metum pestis.*
8 *Iurans temere, licèt a iuramento veniat quandoque absoluendus, plecti tamen debet propter temeritatem.*
9 *Vacationes quare in curia Ro. potius fiāt de mēse Augus. quàm alio tpe.*
10 *Iurans se continuè stetisse in ciuitate, an incurrat periurium, si propter pestem ibidem vigentem absens fuerit certo tempore, animo tamen eò reuertendi cessante peste.*

11 Pestis an, & quando excuset a pœna.

12 Emphyteuta, qui pestis metu nõ soluit pensionem in loco cõtractus an ex- cusetur a pœna propter moram commissam.

13 Pestis si vigeat in loco, vbi fieri solent bulletta, an, & quõ excuset a pœna statuti puniendis mercatores transeuntes cum mercibus, vel eũtes ad molendum sine dictis bullettis.

14 Obligatus ad aliquid faciendũ sub pœna, & illud nõ faciens, nõ censetur immunis a dicta pœna si oẽm diligẽtia ñ adhibuit, vt illud facere posset

15 Gabellam quorum soluit in loco, per quem transit, & non soluens, nõ ex- cusatur a culpa.

16 Gabellarij an, & quando teneãtur monere transeuntes, vt soluãt gabellã.

17 Pestis an, & quando excuset colonum recedentem ab agrorum cultura.

18 Pestis metu an, & quãdo possit inquilinus recedere a domo conducta, ita qd cessante peste, non teneatur amplius stare contractui.

19 Contractum deserere vetatur, licet, nisi propter exceptionẽ, si quę in ipso exprimantur.

20 Inquilinus impeditus, vtifrui propter casum fortuitũ, an teneatur solue- re locatori pro rata tẽporis, quo impeditus fuit, an pro rata temporis, quo non est vsus.

21 Inquilinus, cui pp ducendam vxorem, vel aliam ob causam, maiore opus est domo, an migrare possit a domo conducta, & recedere a cõtractu.

22 Locator, an & quõ teneatur remittere pensionem inquilinus impedito vti frui propter pestẽ. Et ibi, an dictus inquilinus possit repetere a locato- re, quod prius soluerat pro rata temporis, quo vtifrui non licuit.

23 Inquilino, qui non denunciauit locatori velle recedere a re conducta pp pestẽ, an & quãdo facienda veniat remissio pro rata tẽporis, quo non potuit vtifrui.

24 Inquilino impedito vtifrui per mensem pp pestem, an facienda sit remis- sio pro dicto mense, quo viguit ipsa pestis.

25 Damnum quando dici possit modicum.

26 Inquilino recedenti a re conducta pp instãtem periculi suspicionem debe- tur remissio, licèt etiam nullum subsit euident periculum.

27 Inquilino, qui scholasticorũ in contubernio tenendorũ, vel hospitandorũ aduenarum gratia magnã conduxit domum, an facienda sit remissio, si aduentente peste recesserunt scholares, hospitesq; non aduenerint, ipse tamẽ cõtinuẽ domum ipsam inhabitauerit. nu. 31. 32. & 36.

28 Conductori impedito exercere artem suam in domo cõducta an debeatur remissio.

29 Locator qui domum suam locauit vsurario manifesto, an veniat punien- dus. Et an sub prętextu, quod artem exerceat prohibitam, poterit ipsũ expellere a domo conducta.

30 Locator, qui meretricibus domum locauit, an eas expellere poterit sub prætextu, quod ibidem meretricantur.

33 Conductori hospitij, an fieri dẽat remissio, si cõtingat ipsum, vel aliquẽ de sua familia mori peste, pp quod clauditur hospitium, ciuitate tñ sana permanente. Et ibidem quid de suraarys, quibus similis casus cõtingit.

34 Conductori blasphematori, vsurario, vel sodomitæ, in cuius domo tũtam pestis irrepsit, an facienda sit remissio.

35 Conductori solito non soluere decimas, an superueniẽte sterilitate fieri de- beat remissio.

36 Conductori domus hospitij, gabellę. vel similium, an et quibus casibus ve- niat deneganda remissio adueniente peste. nu. 38. 40. 41. & 45.

37 Conducenti gabellas in ciuitate Limitropha, quæ quotidie solita est pati hostiles incursus, propter quos non soluitur gabella, an debeat remissio.

39 Casus neminem excusat, vbi casum culpa præcessit.

42 Miles, qui belli tempore suscepit custodiam castri, tenetur ad damnum ẽt si castrum ablatum eidem fuerit per vim.

43 Conductori agrorum in confinibus inimicorum existentium, nõ debeatur remissio, licèt stipendiarij fructus deprędati fuerint.

44 Conductori, qui belli tempore, conduxit prædia, non debetur remissio pp bellum.

46 Emptor omniũ redditũ, & prouẽtuũ percipiendorum ex datijs, & ga- bellis alicuius ciuitatis per decem annos, an petere poterit remissionẽ sibi fieri, si contingat ipsum parum vel nihil percepisse de dictis datijs vel gabellis vno anno ratione pestis. nu. 65.

74 Contractus talis præsumitur, qualem verborum proprietas demonstrat.

48 Pretij mentio in dubio emptionem arguit. 55.

42 Pretium annuum vel mẽstruũ constitutũ pro fructibus arguit locutionẽ. nu. 54 55. 56. & 66.

50 Contractus innominatus regulatur secundũ naturã cõtractus nominati

51 Emptio & locatio, an & quando eisdem regulentur regulis.

52 Emptori superficiei an dẽatur pensionis remissio pp superficiei ipsius ruinã

53 Locationis contractu quare admittatur remissio, non aũt emptionis, et venditionis.

57 Contractus natura potius est aduertenda, quàm verba.

58 Verbum emptio, interdum pro conductio, exponitur.

59 Pretium aliquando pro mercede interpretatur.

60 Verba, si qui percipientur. s. fructus, in contractu locutionis posita con- ditionem, & spem locatam esse significant.

61 Datiam. seu pedagium emens, censetur emisse fructuum percipiendorum commoditatem.

62 Locutionis nature, an & quando requirat fieri remissionẽ impedito vtri frui fortuitu, vel casu.

63 Datium aliquando exponitur pro redditibus, qui ex datio percipiũtur, ali- quando pro ipso iure perceptionis.

64 Pretiũ vnicũ constitutũ pro toto tpe in contractu locato, an arguat loca- tionẽ vel venditionẽ, si solutio dicti pretij sit æqualiter diuisa p tpa. Et quid si sit cõstitutũ vnicum pretiũ simul, vel inæqualiter soluendũ, ita q̃ di- catur vẽditio, & contingat pp pestem tertiam partem redditũum depe- rire, an fieri debeat remissio conductori, an pretij excõputatio emptori.

67 Conductor si spẽaliter, & expressè in se suscipiat pestis periculum, an tenea- tur ad pensionem pro tpe, quo durat ipsa pestis. Et quid si gñaliter su- scepit in se periculum cuiuslibet casus. Et ibidem, quid si suo periculo.

68 Casus fortuitus quis dicatur, & quando dicatur insolitus, & non præui- sus. an. 99. & 100.

69 Impossibilium obligatio nulla est. Et ibi quõ intelligatur impossibilis obli- gatio.

71 Periculi appellatione an veniat pestis.

72 Periculum & casus fortuitus, quomodo differunt.

73 Conductor datiorũ an teneat de casu fortuito pp superuenientẽ pestẽ vel aliã ob cãm, si datia conduxit suo periculo. Et ibi, an suscipiens in se oẽ periculum, censeatur suscepisse periculum casus fortuiti. & nu. 74. 75. & 76. vbi quid significet vestignum, vel reschium, rascha, & spinella. Et quid si suscepit omne periculum cum iuramento, nu. 82.

77 Conductor suscipiẽs in se vnũ casum fortuitũ specificè, adiecta clausula gñali, & oẽ aliud periculũ, an censeatur suscepisse etiam casum pestis.

78 Casus quis dicatur similis, & quis maior casu expresso.

79 Iudicis arbitrio relinquitur, quæ dicantur similia.

80 Periculũ in re suscipiens in genere, si aliàs tenebatur de culpa leuissima, isto casu tenebitur etiam de casu fortuito. Et an idem dicetur, si casus fortuitus contingat culpa aduersarij.

83 Iuramentum an, & quando habeat vim specialis, & expressi consensus.

84 Iuramentum non ampliat dispositionem vltra consensum.

85 Casus seu fortuna tristis, & aduersa, non solet venire in consideratione.

86 Fortuna etiam solet capi in bonam partem.

87 Periculum aduersi casus, an & quãdo spectet ad conductorem, locatorẽ, emptorem, vel venditorem. & an. seq.

88 Conductor, qui propter inimicitias locatoris passus est damnum, debet a locatore tale damnum resarciri.

90 Iniuriam passus non tantum actionem habet contra iniuriantem, sed etiã contra eum, occasione cuius passus est iniuriam.

91 Captiuus, qui relaxatus fuit ad pecuniam afferendã pro se, & concaptiuis suis redimendis, si non reuertatur, & concaptiui pro se soluerint, ha- bet contra se negotiorum gestorum actionem pro ipsis socijs.

92 Captus pro represalijs propter factum communis, habet ius repetendi ex- pensas ab ipso communi.

93 Fideiussor, qui per violentiam superiorum coactus est soluere indebitum occasione principalis, habet actionem contra ipsum principalem.

94 Debitor, qui propter iniuriam creditoris coactus est alteri soluere, conse- quitur liberationem ope exceptionis.

95 Gabellam vendens censetur datiarijs promittere nihil se facturũ, propter quod impediatur gabellæ exactio.

96 Cõductor vel emptor, qui susceperunt in se periculũ, an teneantur de casu occurso, quem locator, & venditor poterãt amouere, et nõ amouerũt.

97 Conductor, qui suscepit in se casum aduersumq; fortunam, an teneantur de casu insolito.

98 Emens frumentum ad credentiã pretio, quo valuerit mense Maij, tenetur ad summam immoderatam propter euentum caristiæ insolita.

100 Iurans non contrauenire laudo ratione alicuius læsionis, non præsumitur intellexisse de enormissima læsione.

102 Casus fortuitus rarissimè euenire dicitur, qui in centum annorum spatio non nisi semel eueniat.

103 Tempus longissimum, dicitur tempus quadraginta annorum.

104 Iudicis arbitrio an relinquendũ sit, qd dicatur tps longissimum. nu. 105.

106 Francorum Regis potentia omnibus anteponendu.

107 Iudicis arbitrio relinquẽdũ est, vbi lex dicit agẽdũ eẽ verisimilitudinaliter.

108 Cõductor, qui suscepit in se oẽm casũ fortuitum tã præuisum, & cogitatum quàm non præuisum, & non cogitatũ, an teneatur ẽt de casu insolito.

109 Transactio tracta ad incogitatu, an censeatur ẽt tracta ad non præuisa.

110 Conductor, vel aliàs contrahens, cui (eo quia in se susceperat aduersam tristemque fortunam) spectat periculum casus fortuiti, an teneatur de casu insolito.

111 Doctori conducto ad legẽdum, qui propter pestem destitit legere, an debea- tur integrum salarium, an pro rata temporis, quo legit. Et an durante peste biennio, vel triennio debeatur integrum salarium.

112 Labor, & tempus diuidi possunt.

113 Miles interceptus ab hostib. an percipere debeat salarium, pro tpe captiui- tatis.

114 Vectori, qui casu fortuito impeditus nequiuit nauigare, an debeatur inte- gra merces totius nauigationis.

115 Doctor vel Aduocatus qui opas suas locarunt, si pendente anno locatio- nis moriantur, an hæredes eorum percipiens salarium totius anni.

116 Doctorum & Aduocatorum salaria, rectius honoraria dicuntur.

117 Doctores & Aduocati non dñr operas locare, cum inter eos non contin- gat, vel dicatur operarum locatio, sed potius honoris consequutio.

118 Salariũ architecto vel pictori pmissũ p ædificanda, vel pingẽda domo, an ipsis debeatur integrum, si propter pestem aufugerunt opere imperfecto.

119 Doctori se absentanti tempore lecturæ non debetur salarium, si id fecit absque superioris licentia.

120 Doctores censentur legere tempore, quo vacant de licentia superioris.

Aueni.

121 *Auenionensis patria ama ... ma, et propter ae- ... reitat ... p ... psi ... i.*

123 *Doctore impedit ... opt ... alacium, integrum, si durante ... Et quid si al ... legit ... minori ... pen ... an salarium ... fidanm. 124. ... quid si ipso modo consequatur maius salarium, quam a primo, an tenebitur dare id supra plus primo stipulatori. 127.*

125 *Argumentum de tempore ... rem, est validissimum.*

126 *Argumentum de toto ad partem, valet.*

128 *Doctor, qui durante peste potest eodem, vel maiori pretio alibi legere, & voluit, an debeat consequi salarium a primo stipulatore.*

129 *Creditorem suum nemo mutare cogitur.*

130 *Acquirere nemo cogitur ad vtilitatem creditoris.*

131 *Stipulator, vel praeses, aut aliter quispiam, cui Doctores non possunt ex cā pestis operas praestare, an & quando possit aliter operas illas locare.*

132 *Tempus, quo dubitatur an vigeat pestis, accedere debet tempori pestifero. Et quid de tempore, quo dubitatur de bello, an accedere debeat tempori belli. & nu. 133.*

134 *Belli suspicio an haberi debeat pro bello.*

135 *Casus malis suspitio, seu metus, calamitatem affert non modicam.*

136 *Pestis causa, an & quando liceat a beneficio recedere. 138.*

137 *Praelatus, qui tantè in loco beneficij morari non pō, an illud renūciare pōt.*

139 *Superiori licentia si negetur inferiori ex causa competenti, quid agere debet ipse inferior, ne impediatur eius recessus licitus. Et an semper requiratur, quòd petatur licentia, & obtineatur. & nu. 140.*

141 *Periculum vbi est in mora, licitum est in opere procedere spretu renunciatione. nu. 31. Et ibi an liceat contrauenire proprio iuramento, vbi periculum est in mora ante habilitationem.*

142 *Superioris vel alterius consensus ad aliquem actum necessarius, an ex necessitatis causa praesumatur.*

143 *Consiliarij non possunt a loco discedere sine licentia superioris.*

144 *Beneficij sui fructus an percipere debeat residentiam facere impeditus ... impeditus Et ibi quid de distributionibus quotidianis, & quando eas percipere debeat sic impeditus. & nu. 145. & 146.*

147 *Rector animarum curam habens, an pestis tempore possit a beneficij loco aufugere aliquo constituto vicario.*

148 *Dominus an & quando teneatur subditos suos tueri & defendere ab inferentibus res bellum.*

149 *Miles armatae militiae, si tempore pacis militiam deserat, venit gradu deponendus. Et idem dicendum de milite coelestis militiae tempore pacis curam sibi creditam deserente. & nu. 152.*

151 *Pestis an, & quando excuset a praescriptionis cursu. nu. 153.*

152 *Praescriptio non currit agere non valenti. & nu. seq.*

153 *Vasallus, qui intra annum non petijt inuestituram a domino, excusatur pestis a poenali priuatione.*

154 *Pestis excusat electionem praelati, & quemlibet alium actum alibi gestū, quàm in loco solito, & necessario, si ibidem vigebat ipsa pestis.*

155 *Canonici tempore pestis residentes, an & quando possint recipere canonicum in possessionem, & ei dare stallum in choro, licèt non faciant maiorem partem, & absentes non citauerint.*

159 *Pestis excusat fugientes propter pestem, qui non habentes quò declinent, possunt hospitari in ecclesia, maximè campestri, & ibidem commorari, quod aliàs de iure non possent.*

157 *Pestis priuilegium est ijs, qui prohibiti a statuto facere arengas, seu propositiones pro collectis fiendis, eas facere possunt peste ipsa vigente.*

158 *Gabellam an soluere teneantur fugientes propter pestem pro rebus, quas exportant a loco contagioso.*

159 *Statutum disponens, quod pro animalibus quae intromittantur in territorium debeat solui certum datium, an comprehendat animalia timore latronum in idem territorium introducta.*

160 *Gabellam an soluere teneantur, qui propter incursum hostium, vel piratarum in alienum territorium fugientes eò res suas importauerunt, vel inde exportauerunt.*

161 *Gabellam soluere non tenentur, qui coacti sunt propter siccitatem ad aliênum molendinum venire ad molendum.*

162 *Statutum puniens introducentes sues per talem portam, an comprehendat introducentem porcos per eandem portam metu latronum.*

163 *Repraesalia, an & quando exerceri possint in fugientes a suo domicilio propter pestem. Et an habeant locum contra eos, qui vi ventorum compulsi sunt venire ad locum repraesaliarum. & nu. 164.*

165 *Contractus, qui propter omissam solemnitatem a statuto requisitam solet esse nullus, an & quando robur accipiat propter pestem.*

166 *Instrumentum receptū a Notario nō matriculato pestis tēpore, est validum, licèt ad huiusmodi actum statutū requirat Notarium matriculatum.*

167 *Pestis excusat pastorem ab interitu pecudum, caeterorumque animalium propter epidimiam morbuorum. Et quomodum probabit pastor, vel soccidaneus animalia ex peste esse mortua. & nu. 168.*

169 *Romanorum Rex potest extra vrbem Romanorum coronari, si in ea vigeat pestis. Et idem verius dicendum si pestis sit Mediolani, vbi idem Rex alio debet diademate insigniri. & num. 170.*

171 *Donatio tempore pestis facta, censetur donatio causa mortis, licèt in ea nulla sit facta mortis mentio.*

172 *Donatio causa mortis, sola poenitentia reuocari potest, quod in donatione inter viuos non toleratur.*

173 *Infirmus censetur, qui degit in loco contagioso, cum sit morti propinquus.*

174 *Donationis ... unda species quae di ... atur a Iureconsulto.*

175 *Donatio facta ab infirmo, in dubio censetur donatio causa mortis.*

176 *Donatio, in qua fit mentio de peste, vel infirmitate, dē psumi don. ca. mor.*

177 *Donatio potest ex coniecturis iudicari donatio causa mortis, licèt in ea nulla sit expressa mortis mentio.*

178 *Verbum, ruhaque, in donatione expressum, facit ipsam censeri factam esse causa mortis.*

179 *Donatio, quae non potest valere, vt donatio inter viuos, praesumitur donat. causa mortis.*

180 *Pestis excusat dominum non soluentem decimam pro animalibus parochiano, ad quem ipse cum animalibus diuertit propter ipsam pestem, nec & pro animalibus ibidem natis, & cui debeatur ipsa decima.*

181 *Natus extra ciuitatem tempore pestis, censetur natus in ciuitate, a qua mater aufugerat.*

182 *Statutum si disponat, quòd nemo debeat admitti in collegium, nisi sit natus in ciuitate, vel nisi sit ciuis originarius, vel q̄ nemo possit esse primus consul, nisi sit originarius ciuis, an excludat natum alibi a casu.*

183 *Felinus licet casu natus fuerit in Felina, oppido Regiensi, ex parentibus tamen origine Ferrariensibus, nihilominus statuto Ferrariae vti ciuis ga ... nisus fuit.*

184 *Statutum an, & qn̄ intelligi debet in casu verò, & quando in casu ficto.*

185 *Possessio alicuius rei an, & qō p aspectū acquiri possit. nu. 187. & 189.*

186 *Possessio alicuius rei, an possit cuipiam tradi per nuncium stantem in conspectu ipsius rei.*

188 *Possessio an transferatur per inuestituram, quam conferens fecit in conspectu beneficij.*

191 *Possessionem an, & quando transferre possit executor per tactum annuli portae ecclesiae clausae.*

192 *Possessionis traditio per aspectum facta, censetur esse ficta.*

193 *Possessio tradi fingitur per aspectum a lege, vbi cā est cognita, & sīa lata.*

194 *Lex fictionem admittit, vbi ea postulat necessitas.*

195 *Possessio p aspectū tradita dr̄ possessio vera, licèt traditio censeatur ficta.*

190 *Possessio vera quid vtilitatis afferat plusquam ficta. 197.*

198 *Canonica portio, quae regulariter debetur parochiae, in qua corpora assumuntur, an debeatur parochiae, in qua quis aufugit propter pestem, & ibi mortuus est, an parochiae, a qua aufugit.*

199 *Gabellarij, qui consecuti sunt notabile lucrum ex gabellis, facta locatione tenentur iterū in subsidiū eas reconducere, ausi subsit pestis vel guerra.*

200 *Baptizari nemo potest, nisi in ecclesia, in qua sacri fontes sunt specialiter deputati, nisi ibidem vigeat pestis.*

201 *Maritus licet teneatur sustinere mulierem, etiam quid horribile patientem, & ei debitum reddere; an teneatur ei debitum reddere, & cum ea habitare, si sit peste confecta. Et de quibus ipse maritus debeat ei sic labefactae subuenire. nu. 202.*

203 *Maritus si pestis tpe aufugit muliere infirma relicta, & de alimentis, medicinis, ac alijs necessarijs ei non prouidit, priuatur donatione propter nuptias, & lucro dotis, quod ex statuti forma debetur. Et idem est dicendum si dicto pestis tempore mortis aufugiat vxore sana relicta. n. 204.*

205 *Vasallus relinquens dominum in bello, perdit feudum.*

206 *Filius patrem in captiuitate existentem non liberans, cum possit, priuatur haereditate patris in captiuitate morientis.*

De priuilegijs contractuum causa pestis.

VEnio Ad secundā partē. i. ad spālia, seu priuilegia pestis. Istā partē subdiuido in tres particulas. in prima videbimus spālia cōtractuū. i. secunda spālia vltimarū volun. in tertia spālia iudiciorum.
1 Cōtractuū spālia plura sunt. † Primò pestis excusat a mora. Nā q. pmisit aliqd dare, vel facere hoc palchate in ciuitate Aueniotensi, excusat si nō dedit, vel fecit pp pestē, q̄ nūc ibi viget, cū nemo teneat accedere ad locū pestiferū, c. negotiatorē. 88. d & qa ōis iusta cā metus excusat a mora, l. tenendū, ff.
2 de vsuc. ¶ † Sed dubitat an stāte peste in loco solonis faciendae debitor cōpelli possit alibi soluere? Vr̄ q, nō, quia nō pōt cōpelli creditor alibi recipere solonē. l. is qui, ff. de eo, quod certo loco. ergo non ēt dēt compelli debitor alibi soluere, alias cōctus claudicaret, quod esse non dēt. l. litigatores, §. idē Iulianus. ff. de arb. Contrariū credo verius per tex. cū gl. in l. vsuras, C. de sol.
3 † vbi bānitus a loco solonis pōt cogere debitorem, vt alio loco soluat, & illū te. cū gl. reputat sing. Lud. Ro. sin. 62. exordiē. Tu Senēsis, cui decē, & istud d bānito sequunt ibi Bar. & Bal. d. Ial. in l. 2. col. 2. de iu. emph. Et licet Cy. & Sal. ibi cōcludāt, qa bānit' potuit ad locū solonis mittere pcuratorē, ar. l. si cuidotē, §. si patri, ff. sol. mat. tn̄ cū ad ptagiosū locū ēt pcuratorē nō possit bānitus tutè mittere, ex eorū mēte dicēdū est, cogēdū esse debitorē alibi soluere, & vr̄ casus in l. 1. ibi, vel qa alijs locis necessariò
4 distringeret, ff. de eo, qd̄ cer. lo. ¶ † An aūt hoc casu hñda sit rō interesse creditoris, quātū sua interest recipere potius solonē in loco destinato? Rñdeo, si debitor fuit i mora soluēdi in loco destinato tpe, quo locus san' erat, hñda est rō interesse creditoris, als nō, qa cessāte mora satis grauat debitor, si cogat alibi solue-
5 re, fm gl. in l. 3. §. nunc de officio. ff. de eo, qd̄ cer. lo. ¶ † An aūt habenda

habenda sit rō interesse debitoris, cuius interest magis soluere
in loco destinato, refert an debitor fuerit in mora, & tunc nul-
la hr rō sui interesse, ne mora debitoris noceat creditori. l. mo-
ra. ff. de re iu. Aut nō fuit i mora, & tūc sit hñda rō sui iteresse,
fm gl. i d. §. nūc de offi. & ibi clarius Bar. Pau de Ca. & Ias. in d.
6 l. j. col. 2. ¶ Scdo q ellis excusat a periurio, fm gl. i c. si vero, ilj.
de iureiu. nā si excusat a mora, ergo a piurio, qa qcqd excusat a
mora, ēt prodest ad excusādū a periurio, fm Bar. i l. cōtinuus,
§. illud. ff. de ver. ob. sequit Bar. Veron. in trac. feruitutū vrb. sub
7 rub. de cloacis, cuc a med. ¶ † Sed dubitat, si debitor iurasset sol
uere in loco, ēt i qbi pestis vigeret, an icurrat periuriū, si nō sol
8 uat in eo loco die adueniēte. Crederē, pp nō, † qa qui nō adim-
plet iurā temerariū, iā nō piurat, sed temeritatē emēdat. c.
dilmitio, 22. q. 4. & hī pbatur i §. 1. 22. q. 5. & ita tenēt Io. And.
Imo. & Pā. i c. si vero dicētes, q Gallis, q pnuserit morari de
mēse Augusti in ciuitate Ro. pnt absq; metu piurij discedere,
si medicorū iudicio aer Ro. sit pculosus, put est cōtra Gallis
9 maxime. † & ha. de cō illo tpe hūt vacationes in curia, & se cu-
riales alio trāsferūt. ¶ Prędicta intelligo vera, nisi pmissor posset
ibi soluere per nūtiū, seu p literas cābij, tūc nō excusaret a piu
rio, qa iurā ip adimplēdū est, si fieri potest absq; itineris, vel
corporis, c. quēadmodū, de iureiu. facit tex. i c. dilecti. ibi, certo
loco rīdere, vel soluere, de fo. cōp. fm itellectū, quē tenui i c. j.
10 de iud. Et q † iurauit se cōtinue stetisse i ciuitate, nō est piurus,
ēt q stetent p octo mēses absens pp pestē, fm Lud. Rom. consi.
263. Viso pūcto, qa stetisse vr i ciuitate, q ex iusta cā recessit, dū
11 modo aīum habuerit reuertēdi l. si qs ff. de cōd. & dem. ¶ † Ter
tiò excusat a pena. l. 2. ff. si qs cau. Quod verū est in casib. in qb.
pena cōmittit pp morā, nā si excusat a mora, & pñt a pena. l.
Celsus. ff. de arb. secus i casib. i qb. pena cōmittit ex pdōnis euē
tu, tūc impedimētū nō excusat. Et iō si nbligō icipiat a pcedēti
cōdōne, puta si in paschate Auenioni nō adero, pmitto penę
noie dare cētū, tūc pena cōmittit, ēt q pp pestē fuerim impedi
tus adesse l. in illa stipone. ff. de ver. ob. qđ ēt voluit Bar. in l. cō
tinuus, §. illud, in fi. ff. eo. tit. sequunt Imo. & Can. in c. breui, de
12 iureiu. ¶ † Ex ex istis infert, q si emphyteuta fuerit ipeditus sol-
uere pēsionē i loco destinato pp pestē, q excusabit a cōmisso,
seu caducitatis pena, q pp morā cōmittit, c. potuit, de lo. l. 2. C.
de emph. ibi, spōtanea volūtate. secus ergo subsistēte ipedimē-
to, & ita psuluit Iul. pl. 7. In plurib. annis, col. 4. Et dato q cōmit
teret pena, tū emphyteutæ danda est restō pp lenū pestis ipe
dimētū, iuxta no. p gl. Bar. & alios i l. cū filius. §. i hac, ff. de ver.
13 ob. ¶ Inferi † ēt ad mercatores trāseūtes cū mercib. vel adeū-
tes ad molēdū sine bulletta publicanoru tpe pestis, excusant. n.
a pena statuti punietis eūtes ad molēdū, vel ptrāseūtes sine bul
leta, si pp pestē nō sit tutus accessus ad ciuitatē, i qua solēt fieri
bullettę, qa vbi nō est culpa, ibi nulla pena. l. si qua pena. ff. de te
gu. su. l. absentē. in fi. ff de pen. Et non est in culpa, q nō vadit ad
locū suspectū de peste. c. ... d supplicationē, de renū. l. sed sciēdū.
ff. ad Treb. & ista decisio verissima est, si datiarij i alio loco tu-
to bullettas nō faciāt. At si ad tutū locū diuerterēt, & ibi bullet
14 tas faciāt, nō excusabunt, † qa q tenet aliqd facere sub pena, in
culpa est si oēm diligētiā nō adhibeat, vt illud facere possit. c.
ad falsariorū, de cri. fal. & nō ē sine dolo, q nō ignit, vbi fiāt tpe
pestis bullettæ, quas tenet hre. l. dolus ff. mād. l. fi. ff. de cust. reo.
Et sic signāter psuluit do. Phil. Cor. pl. 109. Primo aspectu. li. 2.
15 † Et vltra eū, q sit in culpa, qui nō explorat, si in loco p quē trā-
sit, soluatur gabella, & vbi stēt officiales gabellæ, tenuit Bal. in
16 l. 3. C. de naut. fę. † Nā gabellarij nō tenent interpellare trāseū-
tes, vt soluāt gabellā, qa trāseūtes ipso iure dnt se teneri. l. fi. §. dum,
& ibi Bar. ff. de publ. nisi esset gabella nouiter istituta, fm Bal.
17 in l. leges. la 3. ff. de legi. ¶ Quarto pstat colono † iustā cām rece
dēdi a cultura agrorum, & a domo pducta, fm gl. Bar. & cōiter
scribē. i l. si i lege. §. si domus. ff. loca. per tex. i l. j. §. si pēsio. ff. de
migr. facit tex. in l. item q̄rit, §. exercitu. ff. loca. fugiēdus est. n.
cōtaminatus locus, d. c. negotiatorū, & facit illud Verg. Heu fu
ge crudeles terras. Nā iustissimus est timor pestilētię. l. metꝰ. ff.
18 ex qb. cau. mai. ¶ Sed hic occurrūt plures dubitationes. † Pri-
mò dubitat, an iqlinꝰ possit migrare a domo pducta pp pestē,
ita q cessāte peste, nō teneat amplꝰ stare pctui. Pan. i c. pp ste-
rilitatē, de loc. vr velle, q sic, ar. illiꝰ tex. nā si pp necessitatē li-
cēt locatori auferre domū a pductore, d. c. pp sterilitatē, ēt dēt
licere inqlino ex eadē cā domū dimittere. Subdit Pā. q ista op.
vr vera, sed q in practica vix poteris obtinere, q obseruet. & p
ista parte facit tex. in l. forma, ff. de censi. per quā Gaspar Cald.
cōs. 5. j. allegādo dixit, q pductor nō tenet stare locationi, si p-
ter cōsuetudinē rei locatæ aliqd accidat, ex quo dānū patiat, &
hāc Pan. op. sequit gl. pcilij Basil. i §. locū, de authoritate gñaliū
cōciliorū. Ego aūt credo q hęc opi. nō sit iuridica, ex pluribus.
19 ¶ Primò regula est gñalis, † q nō licet a pctu discedere, l. sicut,
C. de act. & obl. rła, qđ semel, de reg. iur. nec a rła reperit facta
exceptio, q ex cā pestis, vel impedimēti liceat recedere. Scdō,
20 [illegible]
propter casum fortuitū, non dat repetitio, nisi p rata tpis, quo

fuit impeditus, nō p [illegible] nō est vsus, & tū si licē
ret a pctu d[illegible] pcederet, & ita psuluit
Lud. Ro. cōs. 432. Q[illegible] vbi ad hoc ēt inducit tex. i l. si
vno. ff. lo. & in l. excep[illegible] C. eo. & i l. sonnū. ff. de pb. emp. & idē
tenuit And. Sicu. in d. c. pp, col. 4. licet de pdictis mētionē nō fa
ciat. Nō ob. pra, q̄uis. n. liceat dño pp supueniētē sibi necessi-
tatē a pctu discedere, nō tñ dēt licere ēt pductori, qa nō subest
eadē rō. hēt. n. dñs i re pinguius ius, cū ne. n. diuj pcedit dño ex-
21 pellere inqlinū l. ædē, C. lo. i r. iō inqlinꝰ, † cui ducēda est vxor,
vel alia superueniat necessitas pducēdi ampliorē domū, nō pt a
domo pducta migrare, & a pctu recedere, licēt dñs eadē de cā
possit inqlinū expellere, fm Nic. de Matta. quē refert, & sequi
tur And. Sic. in d. c. pp, col. 4. nō ob. tex. in d. l. forma, qa loquit
de dāno hnte cām pcuuā, & sic qđ nō cessat cessāte casu, vt si
22 res locata p parte perierit. ¶ Scdo † dubitat an colono, & inqli-
no ipedito vti frui pp pestē, teneat locator remittere pensionē
p rata tpis? Bt rndet, q sic p casum in l. habitatores, §. fi. & l. itē
qrit, §. exercitu. ff. lo. & si inqlinus vel colonus soluit, hēt repe-
titionē p rata tpis quo vti frui nō potuit, l. si fundus, eo. tit. & ita
psuluit Gaspar Cald. cōs. 5. sub rubr. de loca. & Soc. consi. 44. In
pnti psultatione. l. 3. dicēs sepꝰ, ita vidisse psultū p doctissimos
viros, & ita psuluerūt D. Th. Doctus. & Fran. de Arc. pl. 13. & 9.
Quia psultatio, & ista est cōis op. vt patebit ex his, q̄ dicā j. i q̄ō.
de emp. gabel. ¶ † Sed suborit dubitatio, an inqlino, q nō denū
23 ciauit locatori velle recedere pp pestē, sit ēt faciēda remissio?
Crederē in hoc dubio psiderādū, an locator pp omissa denun-
ciationē passus fuerit aliqđ dānū. Nā si pstet eū fuisse dānū pas
sum, id totū psequit actiōe locati. l. itē q̄rit, §. exercitu. ff. lo. remis
sio tñ pductori nō denegat, arg. l. qđ si domꝰ. §. idē iuris. ff. e. ti.
Iō exceptio interesse passi retardabit executionē remissionis
donec de ea sit cognitū. Et iō si cōductor vult euitare hāc exce
ptionē, offerat claues, & denūciet velle recedere, fm Io. Bap. d
24 S. Seuerino in l. diē functo, in 40. q. ff. de off. asses. ¶ † Sed hic alia
subintrat dubitatio, an ēt p vno mēse inqlino sit faciēda remis
sio, si vno mēse tm viguit pestis? vr q nō, qa colonꝰ modicū dā
25 nū æquo aīo ferre dēt. l. si merces. §. vis maior. ff. lo. † Dī aūt i p
posito modicū dānū, qñ nō pstingit læsio i dimidia parte pēsio
nis, fm Bar. in d. §. si uis maior. Bar. & Bal. i l. licet, C. eo. gl. i l. si
vno, eo. ti. d. Ant. i d. c. pp. vel qñ cōtingit læsio in tertia parte,
fm Pan. i d. c. pp. Alc. cōs. 108. Perspectis verbis, col. fi. lib. 5. Are.
consi. 51. Vista psultatione. in 2. dubio. vel melius dr modicū dā-
nū, qñ pcipit dimid. ñ eiꝰ, qđ solitū est pcipi, fm Azo. in Sūma,
C. lo. Alc. cōs. 3. col. 4. lib. j. Cor. cōs. 128. Vr primo, lib. 2. In pra
26 fortiter facit tex. d. l. habitatores. §. fi. vbi dr, † inqlino migrāti pp
iustā piculi suspicionē remissionē deberi, ēt q vere nullū sub-
esset piculū, ergo multō magis debebit, vbi piculū subest, licet
per mēsem tm̄ durauerit. Scdo p hac parte facit tex. in d. l. habi
tatores, in prin. i rōne, vbi dr q pp magnā incōmoditatē inha-
bitādi supueniētē ex reparatione necessaria, faciēda est remis-
sio iqlino, nō pp aliquā particulā icōmodi. Sed abesse a domo
cōducta tpe pestis nō pōt esse sine magno incōmodo, vt expe-
riētia docet, ergo &c. Tertiò facit tex. i l. ęą si domus, i prin. eo.
tit. a pzrio sensu. dr ibi, q si inqlinus domū, q̄ ruinā minabat, eq̄
inhabitauerit, remissionē nō hēt, ergo a pzrio si ñ inhabitauerit,
remissionē hēbit, dato q intra mēsem refecta fuerit. Et ista op.
verior vr in pūcto iuris. Nec ob. tex. in d. §. vis maior, qa loqt in
colono, nos in inqlino. Rō diuersitatis ibi assignat, qa colonus
nō tenet restituere lucrū, qđ psequit ex vbertate fructuū. vñ æ-
quū est, q ēt sentiat modicū dānū, iqlinꝰ aūt ex inhabitatione
nullū lucrū ex vbertate fructuū magis psequit vno anno q̄ alte-
27 ro, ergo &c. Sed pone q † iqlinꝰ pduxerit magnā domū p tenē
dis scholasticis i pturbernio, vel p aduenis hospitādis, & ptige
rit pestis, pp q̄ scholares recesserint, & hospites nō aduenerint,
ipse tñ pcinue domū ihabitauerit, an isto casu sibi vlla sit facie
da remissio pēsionis? Vr q nō, qa ihabitauit, & vbi inqlinꝰ vtit
& fruitur domo pducta et cū aliquali incōmoditate, sibi nō de
bet aliqua remissio, d. l. habitatores. i prin. Puto in hoc pūcto
distinguēdū esse, put distinguit Bar. i l. cū p'es, in prin. ff. lo. aut
pstat, q inqlinus pduxit domū principalr p sua habitatione, li
cet cogitaret secū hospites hre, & tūc nō est sibi faciēda remis-
sio, d. l. habitatores. Aut pstat, q pduxit domū, vt principalr tene
ret tabernā, vel pcuberniū, & tūc sibi dēt fieri remissio, quia ad
vsū destinatū fuit ipeditꝰ vti frui re pducta, & i fructu ptigit ste
rilitas pp pestē, pp quā sterilitatē remissio fieri dēt, d. §. vis ma
ior, & d. §. pp sterilitatē. Aut dubitat, & tūc recurrēdū ē ad pie-
cturas. Primo psiderāda est qualitas iqlini. Nā si erat solitꝰ exer
cere officiū cauponæ, vel facere duodenā, seu tenere scholares i
pcubernio, psumēdū erit q ad istū vsū pduxerit, arg. l. plenū. §.
equi. ff. de vsu, & habi. & iō facienda erit sibi remissio, fm Bar.
28 hic. psuluit Lud. Ro. pl. 178. Pro decisione casꝰ ppositi, † p aro
matario impedito exercere artē suā i domo pducta dēt remis-
sio, qa in dubio psumit pduxisse domū ad vsū artis suę, alle. gl.
29 [illegible]
manifesto punit pena, d qua ibi, qa debuit cogitare, q viurariꝰ
conduce-

ꝯ̄ lucrebat domū ꝓ exercēdis ibidē vsuris. Ex quo īfert ibi Ge-
mi.q. dñs nō poterit postea illū sub p̄textu, ꝙ exerceat arte ꝓ
hibitā, expellere a domo ꝯducta Eodē mō īfert ibi d.Phi.đ Pe
30 ra.†q. locator nō poterit expellere meretrices, q̄b.domū ꝯdu
xit, qa ad illū vsū meretricādi domū ꝯduxisse p̄sumit̄. itē cōsi
derāda est qualitas dom⁹ locatæ, an ꝓpe plateā, vel ꝓpe portā
31 ciuitatis, ī qua solebat fieri hospitiū. tūc ex hac ꝯiectura† p̄su-
mēdū ē, ꝙ eā ꝯduxerit ad vsū taberne, ſm Bart.ibi, quē sequit̄
Ale.ꝯſ.107.Pro inuestigatione, col.pe.li.2.ꝯſ.106.Magnifice p-
ter, col.antep.li.3.Itē ex qualitate dom⁹, & inqlini simul, colli-
32 git̄ ꝓbabilis ꝯiectura. ¶ †Nā si paup hīs modicā familiā ꝯdu-
xerit amplā domū, etit p̄sumēdū ꝙ ꝓ scholarib. hospitādis eā
33 ꝯduxerit, ſm Ale.in d.ꝯſ.107. ¶ †Sed pone, ꝙ ꝯductor hospi-
tij, vel aliqs ex sua familia moriat̄ peste, & ob id claudat̄ hospi
tiū illud tn̄, ciuitate ī sanitate ꝑmanēte, an tūc sit illi remissio
faciēda? vr̄ ꝙ nō, qa qn̄ ꝯductor īpedit̄ casu supueniēte in ꝑso
nā suā vti re ꝯducta, nō sibi ꝯcedēda est remissio, l.sed addes.§.
fi.ff.lo.& ibi Bar.p q̄ dixit Io.Firma.in trac.de gabellis, qo.15.
2.par.se ꝯsuluisse, ꝙ furnarijs, quorū vnus fuit infirmus peste,
nō debat̄ remissio, licēt pp pestē fuerint alij impediti vti fur-
no.Ego aūt hoc casu credere faciēdā eē remissionē hospiti, qa
militat rō s̄.p Bar.assignata. Videlicet, qa casu fuit īpedit⁹ vti,
frui, & idē dicerē ī q̄ōne de furnarijs. Nō obs.tex. in d.l.sed ad-
des.§.fi.qa loqt̄ ī ꝯductore opatū, cui nō dēt fieri remissio, nisi
stet p locatore, quominus opæ sibi p̄stent̄.l.q opas.ff.loc. Et rō
diuersitatis patebit ex his, q̄ dicā ī̄ in q̄ōne Doctorū legentiū.
34 Aduerte tn̄, †qa si inqlinus, ī cuius domo pestis tn̄ irrepsit, eēt
vir sceleratus, putā publicus vsurarius, blasphemator, vel sodo
mita, forte sibi denegāda eēt remissio, tanq̄ sit p̄sumēdum, ꝙ
pp ei⁹ scelera morbo illo correptus fuerit, vt dicit tex. ī Auth.
vt nō lux.ꝯ nām.& faciūt q̄ dixi s̄.in p̄ludijs, in vlt.q. Et ad ꝓ-
positū bn̄ seruit decis.Io.And.& Host.c.pp sterilitate.de loca.
35 vbi ꝯcludūt, †nō eē remissione faciēdā ꝯductori nō soluēti de
cimas, qa p̄sumit̄ ei⁹ culpa, qa Decimas Deo nō obtulit proue
nisse sterilitatē, c.reuertimini, 16.q.1. sequunt̄ gl. Ge.& Peru.
ī c.1.de dec.li.6.Et ex his elicit̄ cas⁹, ī quo remissio denegatur
colono, & inqlino, casu īpeditus vti frui re conducta. Sūt & alij
p̄ses cas⁹, quos subiiciā, quaten⁹ faciūt ad ꝓpositū n̄r̄m đ peste.
Scđs, ergo casus, quo remissio nō debet̄ e, si loc⁹ eēt nāīr pesti
36 subiect⁹, †& sciēs ꝯdōne loci ꝯduceret hospitiū, domū, vl̄ ga-
bellas, tūc qa cas⁹ pestis eēt p̄meditatus, nō eēt ꝯductori remis
sio faciēda, ſm Io.Igneū, Doctorē peritissimū, in sua repet.l.ꝯ-
37 ctus, col.34.ff.de reg.iu.ar.l.si fundū, C.de ædil.act.† Et idē dr̄,
si qs ꝯduxerit gabellas in ciuitate Limitropha, q̄ solita sit pati
quotidianos hostiū incurs⁹, iuxta tex.ī §.publicorū, in Auct. de
mā.Princ.allē.tex.ī l.ex ꝯducto, §.si vis, in ar. & ibi Bal.ff.loca.
melius facit tex.ī l.si qs domū, §.fi.ff.eo.tit. qa hoc euenire pos
38 se ꝓspicere debuit. ¶ Tertius cas⁹ est, †si culpa ꝯductoris locus
efficeret̄ pestilētiosus, putā si sciēter accessisset ad cōtagiosum
39 locū, & secū detulisset pestē in ciuitatē. †Nunq̄.n.qs excusatur
pp casū, qn̄ culpa p̄cessit casum.l.si vt certo, §.nūc videodū, ff.
cōmo.l.si nulla culpa.ff.de pign.act. & qa nulla debet̄ remissio
ꝯductori īpedito vti frui facto ꝓprio.l.si ī lege, §.si dom⁹.ff.lo.
40 & l.dñs horreorū.§.fi.eo. ¶ Quartus cas⁹, †qn̄ culpa alicuius de
familia ipsius ꝯductoris supuenisset pestilētia, tūc ēt cōductori
denegari poterit remissio, vt ꝓbat̄ in l.q. insulā. §.fi. ff loc.ēt si
pacto ꝯuētū esset, ꝙ pp peste dēat fieri remissio, vt ibi legit̄, &
ad hoc illū tex.reputat sing. Lu.Ro.sing.30 ici. Si qs ꝓmiserit.
& d.Ias.in l.sed & si qs, §.qũtū, ff.si qs cau. ¶ Quotus casus est,
41 †si tpe pestis ꝯductor ꝯduxisset domū, vel gabellas, tūc ēt non
poterit allegare casū pestis, qa ꝓmissio de soluēdo pēsionē dēt
itelligi ſm statū tpis, q vigebat tpe ꝓmissionis, ſm Io.And.in
42 add.Spec.ī ti.de loc.§.sup rubr.vbi d. terminat, † ꝙ miles, q tpe
guerræ suscepit custodiā castri, tenet̄ et si violēter ab eo castrū
43 auferat̄, & dixit Soc.ꝯſ.122.Quidam Iacob.li.4.† ꝙ ꝯductora-
grorū in ꝯfinib. Florētinorū nō p̄t petere remissione casu, quo
stipēdiarij depēdent̄ fruct⁹, qa soliti sint singulo anno stipendia
rij ipsorū Florētinorū istes robarias facere. Idē tenet Bal. in l.si
44 ea lege, col.fi.C.de vsu.†vbi ꝯductori, q tpe guerre cōduxit p̄-
dia, remissio pp guerrā nō debet̄, ar.l.q bona.§.de illo, ff.de dā.
infe.& idē firmat Alex.ꝯſ.6.Videret̄, ad fi.lib.2. ¶ Sextus casus
45 est, †qn̄ inqlinus, q migrauit a domo ꝯducta ad aliā domū gra-
tis ihabitasset, ſm Raph.Ful.ī d.l.habitatores. Est verū, ꝙ Gui-
do Papę decis.530.exordiē.Thesaurari⁹, dicit q. Doc.ī l.de æta
te.§.fi.ff.ad Treb.illud nō admittūt, qa satis est ꝙ iqlin⁹ fuerit
casu īpeditus vti frui. Qđ credo verius. ¶ Sed alia se offert dubi
46 tatio ardua & difficilis. † Nobilis Alexius Piper emit oēs red-
diens & ꝓuēt⁹, q pcipient̄, & pcipi poterūt ex datijs & gabellis
ciuit. Au. nō.vlq. ad 50.an.p̄tio 16000.floren. soluēdorū quo-
libet anno.ꝯtigit, ꝙ hoc anno parū, vel nihil pcepit pp pestē,
q̄rit̄ an ei sit faciēda remissio? Hāc q̄ōnē disputant Bar.ī dispu
ta.inci.Publicanus quidā.& licēt loquat̄ ī publicano, q nihil p-
cepit pp guerrā, tn̄ nō refert quātū ad punctū, cū pestis ēt di-
cat̄ bellū seu guerra, vt dixi s̄.in p̄ludijs. ¶ Pro resolone huius
dubitationis vidēdū est, quis ꝯct⁹ sit iste, nā si sit locatio & ꝯ-
ductio, remissio erit sibi faciēda, p ea q̄ s̄.dicta sūt. Si verò dica
tur emptio & vēdō, videret̄ dūm nō esse remissionē ei conce-
dendā rōnib.q̄plurib. Primò, qa post pfectū ꝯctū emptiōis pe-
riculū spectat ad emptorē.l.id qđ.& l.necessariō. ff. de peric.&
cōmo.rei vē.& l.1.C.e. ¶ †Scđo, qa qn̄ vēdit̄ spes, seu futur⁹ e-
uēt⁹, periculū ē emptoris, ēt ꝙ nihil pcipiat̄. l.si iactū. ff.de act.
emp.l.noīe.l.nec emptio.ff.de ꝯh.emp. Tertio, quia trāslatum
fuit ius pcipiēdi reddit⁹ datiorū vsq; ad x.annos, & sic ad lōgū
tps, & ꝯn̄r vtile saltē dñiū trāslatū fuit in Alexiū, ergo ad eum
spectabit piculū, qa res perit piculo ei⁹ cui⁹ est l.q̄ fortuitis.C.
de pig.ac.cū si.q. aūt iste sit ꝯct⁹ emptionis. apparet ex verbis,
47 quib.vsi sūt ꝯhētes. ¶ †Talis.n.p̄sumit̄ ꝯct⁹, qualē verborū pro
prietas demōstrat.l.interest.ibi, q̄tū lectio ꝓbat.ff de sol.& te-
nor dispōnis ōndit qualis sit ꝯctus, ſm Pa.de Cast. ꝯſ.200.Ad
primū, cir.fi.& ꝯſ.255.p̄ns dubiū, ī fi.Barb. cōſ.2.cōſ.11. ꝯſ.26.
37.72.li.2.Cur.cōſ.53.Sup articulo, col.1.& alibi sępē. Ex lectu
ra aūt ꝯctus apparet, ꝙ est emptio, quia dr̄ ꝙ nobilis Alexius
48 emit. itē dr̄ ꝓ ptio. †& vbi fit mētio ptij, ī dubio intelligit̄ em
ptio.l.fi.C.de pđ.decur.& voluit gl.in l.cū dotē. C.de iu.do.q̄
ibi no.Bal.inferēs ad statutū disponēs, ꝙ de p̄tio cuiusq; rei de
ductæ ī ꝯctu soluat̄ gabella, nā tale statutū de ꝯctu emptionis
tn̄ intelligēdū est, ſm eū, & illā gl.ad hoc dixit Ias. sing. in l.s.
col.5.C de iu.emph.Sed p̄dictis nō obst.Bar.ī all.dispu. deter-
49 minat, ꝙ sit locatio, & ꝯn̄r fieri dēat remissio, † quia vbi cōsti-
tuit̄ p̄rīū annuū, vel mēstruū ꝓ fructib. dr̄ locatio, ſm gl.ī d.l.j.
C.de iu.emph. p q̄ Bar.& Sal.ibi idē determināt, sequit̄ Soci.
ꝯſ.156.Pro fundō, in prin.li.2.dicēs, ꝙ ista op.est *communis*. Ab
hoc fundō depēdet veritas, iō diligēter aduertēdū. Imo.in l.co
tē ferro, §.q maximos. ff.de pub. dt nō esse verū, ꝙ dicat̄ loca-
tio, vbi ꝯstituit̄ ptiū annuū, vel mēstruū, & exprimit̄, ꝙ sit em
ptio, quia nihil ꝓhibet, quominus possit emi & vendi pceptio
fructuū ꝓ plurib.annis, licēt solō p singulos annos sit distribu
ta. Cū igit̄ vēdō fieri possit, & ꝯstet de mēte ꝯhētiū ex verbis,
dēt iudicari emptio, nō locatio, Nō ob.gl.ī d.l.j. qa ꝓcedit ī du
bio, & vbi ꝯhentes nō sunt vsi verbo, emptionis, & vēdōnis, se
cus vbi exp̄sserūt verbū emptionis, qa in claris nō est opus ꝯie
cturis, & ita dēt intelligi gl.ī l.Pōponius, in ver.amitti.ff quib.
mod.vsusf.amit. ¶ Alia igit̄ rōne mouet̄ Bart.qa posito, ꝙ iste
eēt ꝯctus emptionis, tn̄ regulati dēt, ſm nām ꝯct⁹ locationis,
50 cui assimilat̄. Sed nec ista rō tuta vr̄, †quia licēt ꝯctus innoīat⁹
reguletr̄ ſm nām ꝯctus noīati, cui assimilat̄.l.j. §. si quis seruū.
ff.depo.tn̄ cautū nō reperit̄, ꝙ vnus ꝯctus noīatus reguletr̄, &
regat̄ a nā alterius ꝯctus noīati. subdit ergo Bart. ꝙ emptio &
51 locatio†eisdē rīis regulant̄.l.2.in prin.ff.loca. Sed nec istud sa-
tisfacit, qa verū est, ꝙ eisdē rīis rīant̄, nisi ꝯriū decisū repenat̄.
Sed in ꝓposito ꝯriū clarē decisū apparet, quia in emptione pe
riculū ꝑtinet ad emptorē, in locatione ad locatorē, non aūt ad
ꝯductorē, vt paret in iurib.s̄.alleg.nā ad emptorē glebę, inun-
dationis & tēpestatis periculū spectat, si aūt cautū nō sit. l.fistu
las.§.frumēta.ff.đ ꝯh.emp. & tn̄ nō spectat ad ꝯductorē prati.
l.ex ꝯducto.§.j.ff.loc. ¶ Adducit ergo Bar. tertio loco tex.in l.
52 inter quos.§.dāni.ff de dā.infe.vbi supficiario † pp ruinā sup-
ficiei fit remissio pēsionis, & tn̄ p̄t esse ꝙ titulo emptiōis erat
supficiarius, cū ꝯstet supficiē emi posse sicut locari. l.j.§.j.ff.de
supficie. ¶ Sed tu ꝯsidera, an Bar.inaduertēter loquat̄, nā licēt
empta sit supficies, tn̄ pensio solui vr̄ ꝓ ꝯctu locationis habito
respū ad solū alienū, pro quo ipsa pensio soluit̄, d.l.1.in princ.
¶ Quartò mouet̄ Bar.qa ubi est ea.rō, ibi dēt eē ea. iuris dispō.
53 l.a Titio.ff.de ver.ob.†Rō aūt, pp q̄ fit remissio in ꝯctu loca-
tionis, & nō in ꝯctu emptionis, & vēdōnis ea est, quia de natu
ra emptionis est, vt res ppetuō sit penes emptorē, & eius sit sp
oē emolumentū, nimirū si ad eum spectat ēt oē periculū. Sed
de nā ꝯductionis est, ꝙ emolumētū sit ꝯductoris ad tps tn̄ ni
mirū si dānū cōicat̄ cū locatore, apud quē res locata ppetuo re
manet, ſm Cy.in l.legē.C.loc, Vel ea rō est, quia res vēdita de-
bet̄ tanq̄ spēs, iō eius interitu vēditor liberat̄. l. si ex legati cā.
ff.de ver.obl. Sed in locatione debet̄ patiētia, q̄ est de futuro, &
q̄ p̄stari non p̄t p locatorē, vbi fructus deficiunt, iō cōducto-
ri fieri dēt remissio, licēt locator nō teneat̄ ad interesse, qa p
eū non stat quominus p̄stet patientiā, in emptione aūt gabel-
larū eędē rōnes militare vr̄, q̄ in locatione, ergo &c. ¶ Tu ad-
uerte, quia attētis istis rōnib.idē dicendū, si vēditi essent fruct⁹
oium 10.ann.vnico p̄tio, cuius ꝯriū tenet Bar. & cōter alij, vt
statim subiiciā. Ergo ar.nō ꝯcludit, nisi rn̄deas, vt statim dicā.
¶ Itē aduerte, quia nō vr̄ verū, ꝙ hmōi rōnes militēt in vēdō-
ne fructuū, & redditū gabellarū, eo quia cēset̄ empta spes p-
cipiendi redditus, q̄ spes succedit loco rei, & q̄ nō perit, neque
diminuit̄, ēt ꝙ oēs fructus intereant. imputet ergo sibi condu-
ctor, qui sola spe cōtentus fuit, d.l.nec emptio. Et ppea Imo.&
Lu.Ro.in d.§.qui maximos, tenuerūt ꝯ Bar.& sequaces. idem
tenet Imo.in c.pp.col pe.de loc.& Lud.Bologn.in addi.ad cōſ.
Io.de Ana, cons.74.Viris, & pōderatis. ¶ Passus iste est scrupu-
losus, & super eo multa verba effundi possunt. Et pro dilucī-
datio-

datione & ꝯcordia multarũ decisionũ, q̃ in hoc pũcto vñr ad-
uersæ, licet potius sint diuersæ, ꝯsidero quatuor casus principa
les. Primus, qñ ꝯtrahẽtes nõ sũt vsi verbo locationis, & cõdu-
ctionis, neq; verbo vendõnis & emptionis, puta, si fuerit dictũ,
cõitas concessit Alexio Piperi gabellas vsq; ad x. annos pretio
16·· o. Flore. singulo anno. Scds, qñ vsi sũt verbo, locationis, &
ꝯductionis. Tertius qñ vsi sunt verbo, vendõnis & emptionis.
Quartus, qñ vsi sunt sil, & ꝓmiscue vtroq; verbo, locationis &
54 vendõnis. ¶ Circa primũ oẽs cõcordant, † q in dubio dicaᷣ cõ-
tractus locationis, vbi ptiũ ꝓ fructib. ꝑcipiẽdis in singulos an-
55 nos diuisũ reperiᷣ sm gl. in d. l. 2. C. de iure emphyte. ¶ † Circa
sm ẽt cõcordant, qa si in dubio ꝑsumiᷣ locatio, remissioq; cõ-
ceditᷣ, multò magis vbi ꝯstat ex verbis ꝯtrahẽtiũ, q voluerũt
facere cõtractũ locationis iudicabiᷣ locatio, nec a verbis rece-
dendũ erit. l. nõ aliter. ff. de leg. 3. Et hoc intelligo, siue locati sint
fructus dati ꝓ certo ptio singulis annis, siue pro vno ptio toᷣ,
ꝑstando ꝓ oĩbus annis, vel sit facta locatio ꝓ vno anno, sm Pa.
de Ca. in d. §. maximos, & in l. 3. §. adeo. ff. lo... licet Bal. in l. si ea
lege, C. de vsu teneat cõtrariũ & malè. ¶ Saluari tñ posset opi.
Bal. q nõ sit faciẽda remissio, licet cõtractus dicaᷣ locatio eo ca
su, quo ꝯductor spẽ fructuum ꝑcipiendorũ, & vno fructus ꝑci-
piendos cõduxisset, quia tũc casũ aduersumq; fortunã cõdu-
xisse videreᷣ, d. l. nec emptio & hac rõne mouet Bal. in l. licẽt,
in 3. q. C. loc. de qua qõne Bal. ĩ. plura dicã. ¶ Circa tertiũ casũ,
qñ verba ꝯtus sonãt in vendõnem, distinguẽdũ est, an ciuitas
vẽdiderit redditus, & ꝓuẽtus datiorũ ꝯstituto ptio in singulos
annos vel mẽses, aut cõstituto vnico ptio ꝓ oĩbꝰ annis. Primo
56 casu Bar. in d. disput. & in d. l. 3. † tenet, q dẽat iudicari locatio,
& ꝯñr q sit faciẽda remissio, & sequunᷣ *cõiter* Docto. ꝑ funda-
mẽta & rõnes s. allegatas. idẽ tenẽt Io. Firm. tract. de gabellis,
in 1. q. 2. par. Alex. cõs. 107. Perspectis, li. 3. & in d. cõs. 3. li. 1. So-
cin. cõs. 88. col. 1. & seq. Cõsiderata ꝑdicta facti cõtingẽtia, li. 1.
& Io. de Imo. sibi cõtrarius, cõs. 7. In casu ꝓmisso. Pet. de Anch.
in d. c. pp, & in cõs. 403. Pluribus rõnib. Cor. cõs. 128. Vr primo
aspectu, li. 2. & cõs. 23. Vr, eo. lib. & cõs. 38. q̃uis, eo. li. & cõs. 12.
Licẽt diffuse, li. 4. ¶ Et ita tenẽdo, non ob. adducta in cõtrariũ.
57 Primò nõ ob. q verba sonẽt in vendõnẽ, † quia magis attẽden-
da est rã ꝯtus, q̃ verba, l. insulã, ff. de ꝑscr. verb. l. si olei. C. loc.
58 † nã verbũ, emit, exponiᷣ qñq; .i. conduxit, l. hi qui, C. loca. l. ea
59 lege. §. locaui. ff. eo. facit tex. in d. §. qui maximos. † Sic ẽt verbũ
illud, ptio, põt exponi .i. mercede, d. §. locaui, & l. insulam. §. qui
ædem, eo. tit. ¶ Non ẽt ob. dũ s. dicebã, q censeᷣ vendita spes,
quia istud nõ est verũ, qñ empti sunt redditus percipiendi, cũ
intelligantᷣ empti fructus soliti cõiter percipi. d. l. nec emptio.
& l. interdũ. ff. de ver. ob. iõ si fructus non percipiantᷣ, remissio
est facienda. d. §. vis maior. ¶ Et ex hoc infero, q si venditi es-
sent redditus gabellarũ, si qui ꝑciperenᷣ, q nulla dẽt fieri re-
missio, seu pretij excõputatio, tanq̃ dicaᷣ vẽdita spes, seu alea.
60 † Illa n. verba, si qui ꝑcipient, condõnẽ & spẽ locatã esse ondũt.
l. qd in vendõne. ff. de her. vel actio. vend. & hoc volunt Bart.
& Pau. de Ca. in d. §. qui maximos. ¶ Scdo casu, qñ ꝓ vnico p-
tio, & tunc vera vendõ reputaᷣ, & ꝯñr ad emptorẽ dãnũ spe-
ctabit, iurib. præall. habita tñ distinctione, an redditus sint ꝑci-
piendi ab ipso emptore, an a venditore. Nam primo casu fieri
nõ dẽt excõputatio ptij, quia ius vsusfruc. vr emptũ. l. cũ ita. ff.
de vsuf. leg. l. si quis ita. ff. de vsufr. Scdo casu fieri debet excõ-
putatio ꝓ rata tpis, quo redditus nõ fuerunt ꝑstiti p vẽditorẽ
ipsi emptori, sm Bar. ar. l. si vẽditor. §. verisilr, ff. de contrahen.
emp. ¶ Sed pone, q in vend tũ datiũ, siue vectigal, aut gabella
pro x. annis, an dẽat eo. mõ distingui, an sit venditũ constituto
ptio in singulos annos, aut ꝓ vnico ptio totius tpis? Rõ dubi-
61 tãdi est, † qa si quis emit datiũ seu pedagiũ, censeᷣ emisse ꝑce-
ptionẽ seu cõmoditatẽ ꝑcipiendi fructꝰ sm Bar. & *cõiter* scrib.
in d. § qui maximos ꝑ tex. in l. si vsusfructus. ff. de iu. dot. Em-
ptor aũt ꝑceptionis cẽseᷣ emisse ipsũ actũ ꝑcipiẽdi, & sic spẽ. l.
si iactu retis. ff. de ac. emp. & d. l. nec emptio, & bñ ꝓbaᷣ i d. l. si
vsusfructus, in fi. & i l. necessario, ff. de ac. emp. vr ergo indistin
ctè dĩm, q emptor sola spe dẽat esse contẽtus. d. l. nec emptio.
¶ In ꝯriũ facit, qa si in singulos annos sit ꝯstitutũ ptiũ, dẽt dici
62 locatio sm cõem sñiam Doc. de qua s. † Si locatio sit, ergo re-
missio debeᷣ, qa de nã locationis est, q conductori ipedito vti
frui casu seu fortuna, fiat remissio. d. §. vis maior. Bal. i d. l. licẽt,
i 3. q. tenet, q nõ sit faciẽda remissio, qa cõductor casũ aduer-
samq; fortunã cõduxisse cẽseᷣ, & ita intellexit velle Bar. i d. §.
qui maximos. Et clarius hoc voluit Pau. de Cast. ibi, qui fortius
subijcit, q idẽ erit, si qs emerit datiũ, & oẽs redditꝰ, qa illa ver
ba, & oẽs redditus, vñr adiecta i ꝯñtiã prioris dispõnis. ¶ Quid
tenẽdũ? si dicamꝰ q ꝯductor ꝯduxerit, vel emerit spẽ ꝑceptio
nis, ꝓculdubio dĩm est remissionẽ nõ dẽri, cũ videaᷣ emendo
spe, suscipere in se oẽ ꝑiculũ, l. si quis fundũ, in prin. ff. loc. Re-
perio Alex. in d. ꝯs. 108 li. 3. determinare ꝯriũ. s. q remissio fie-
ri dẽat, & dicit ita velle Bar. in d. l. qui maximos. Ad decisionẽ
Bal. rñdet, q Bal. se fundat in dicto Bart. in d. §. q̃ maximos, &
cõstat Bar. ꝯriũ dicere, tñ Alex. non rñdet ad rõnẽ Bal. q̃ rõ ẽt
fuit de mẽte Bar. i d. §. q maximos, q cẽseaᷣ emisse casũ aduer
samq; fortunã eo, q verbũ, datium, capiᷣ ꝓ actu perceptionis
reddituũ ipsius datij. Ego adhæreo opi. Alc. & credo, q verbũ
63 datiũ, † dẽat exponi .i. redditus, q ex datio ꝑcipiunᷣ, vt no. in ru
bri. C. de vecti. & cõmis. & ita capiᷣ i l. 3. §. 1. ff. de pub. & ista est
verisilis intẽtio ꝯhẽtiũ, ergo ita verba sunt capiẽda, d. l. si debi-
tor. §. verisilr, ff. de ꝯh. emp. Præterea cũ istud verbũ, datum,
possit itelligi tã ꝓ redditib. q ꝑcipiunᷣ ex datio, q̃ pro ipso actu
ꝑceptionis, certè i dubio faciẽda est iterꝑtatio ꝯ locatorẽ, qui
potuit legẽ aptius dicere. l. Labeo. ff. de ꝯh. emp. insuꝑ ista opi.
est benignior. ergo i dubio amplectẽda. l. sp. ff. de reg. iu. Nã ẽt
cũ redditus ꝯstituto ptio in annos singulos vẽditi sint, põt esse
vendõ, vt s. demõstraui post Imo. & tñ Doc. cõiter iterpretan-
tur, q sit locatio, quia ista interꝑtatio benignior vr ex eo, q in
locatorẽ remissio ꝯcediᷣ. idẽ ergo dĩm, qñ vẽditũ fuit datiũ.
¶ Nõ ob. doct. Bar. i d. §. q maximos, dũ vult q vẽdito datio cẽ-
seaᷣ vẽdita spes, seu actus ꝑcipiẽdi, & sic remissio nõ dẽtur. qa
Bar. loquiᷣ, qñ ꝓ vnico ptio tẽporis vẽdõ scã fuit, tũc vendõ cẽ-
seᷣ & nõ locatio, quo casu actꝰ ꝑcipiẽdi vendirꝰ intellr p ratio
nes Bar. Sed qñ vendõ scã fuit ꝯstituto ptio in annos singulos,
locatio reputaᷣ, & quia locato datio, ẽt põt intelligi locatũ id,
qd ex datio ꝑcipiᷣ, sicut locato fundo, intellr locatũ id, qd ꝑci
piᷣ ex fundo, idcirco faciẽda est interꝑtatio in partẽ hãc, q cẽ-
seaᷣ locatũ id, qd ꝑcipiᷣ, quia talis interꝑtatio est benignior, vt
s. dixi. Et opi. Bal. ẽt reprobat. Io. Igneus i repe. l. ꝯctus, col. 32.
& seq. ff. de reg. iu. ea rõne, quia ẽt q censereᷣ locata spes, seu a-
ctus percipiẽdi, nõ tñ cõductor tenereᷣ de casu pestis veristr
nõ cogitatæ, de quo ĩ. abũdẽ diceᷣ. ¶ Sed hic alia suboriᷣ dubi-
64 tatio. Pone, q ab initio † sit cõstitutũ vnicũ ptiũ ꝓ oĩb. decẽ an
nis, videlicet ꝓ quinquaginta millibus scutis, & postea solutio
sit diuisa ꝑ tpa ita, videlicet q de dictis quinquaginta millib.
soluaᷣ quolibet trimestri sũma mille ducẽtorũ quinquaginta.
An erit vẽdõ, vel locatio? Bar. in d. dispu. publicanus quidã, visꝰ
est velle, q sit locatio. Vr (inquit) q pp vnũ ptiũ cõstitutum ab
initio, licet ꝑstatio sit diuisa, & pp vnã annorũ numerationẽ,
q sit emptio, & tñ Bar. postea cõcludit, q est locatio. Subijciẽs
q si ptiũ est vnũ & certũ, merces verò soluiᷣ per singulos an-
nos, locatio erit, licẽt cõtrahentes vsi fuerint verbo, vẽdõnis &
emptionis, quia illa merces solui vr ꝓ patientia, q̃ singulis an-
nis ꝑstaᷣ. & ita dicit intelligendã esse glo. in d. l. 2. C. de iu. em-
phyt. & verba Bar. ita ẽt intellexit do. Alex. in d. cõs. 108. & idẽ
tenet Cor. in d. cõs. 12. lib. 4. Ego crederẽ opi. Bar. verã esse, si so
lutio diuisa ꝑ tpa, puta per trimestres, sit vniformis quocunq;
trimestri: sed si sit difformis, tenerẽ q esset vendõ, quia tũc ap-
paret solõnes fuisse diuisas gr̃a cõmodioris ꝑstationis, & non
pro patiẽtia, quæ ꝑstatur, cũ non appareat ratio, quare plus sol-
ui deat pro patientia vnius trimestris, quam pro patientia alte-
rius, & illud fuit de mente Corne in d. cõs. 12. Et hanc arbitror
fuisse mentem gl. in d. l. 3. & Bar. in d. disputa. dum dñr locatio
nẽ esse, si ꝯstitutum sit vnum pretium, quod annuatim soluaᷣ.
nã si ꝑstatio fiat difformiter, nõ erit verũ, q vnũ pretiũ annua-
tim soluaᷣ pp diuersitatẽ ꝑstationũ, q̃ facit videri diuersa p-
tia, arg. l. quinquaginta, ff. de probat. ¶ Sed adhuc alia subintrat
65 dubitatio. † Pone, q pro oĩb. decẽ annis sit cõstitutũ vnicũ pre-
tiũ semel, vel per ꝑes dispares ꝑstationes soluendũ, ita q dicaᷣ
vendõ, & contingit q pp pestẽ tertia pars reddituũ oĩum de-
cem annorũ deperierit: retenta opinione illorũ, qui tenent q
si contingit læsio in tertia parte, fieri dẽat remissio cõductori,
an ẽt in casu isto sit facienda ptij excõputatio emptori? Vr q
non, quia i ꝯctu emptionis periculũ est emptoris. l. id qd. ff. de
peric. & cõmo. rei vẽ. & in hoc differt a ꝯtractu locationis, sm
gl. in d. l. 3. C. de iu. emphy. & dixi s. In ꝯriũ facit, quia qñ ptium
est constitutũ in singulos menses, fit remissio tanq̃ merces sol
uatur pro patiẽtia, q singulis mensib. ꝑstatur, ergo idẽ in casu
nro, quia vnicũ ptium vr solui patientia oĩum x. anno. vñ idẽ
iuris esse debet i toto, quod est in parte. l. quæ de tota, ff. de rei
ven. Põt dici, q in locatione patientia venit principalr, in ven-
ditione principalr venit datio, in ꝯñtiam venit patientia, vt de
clarat Bar. & alij in l. 2. ff. si cer. pet. & Bart. in d. dispu. in ver. so-
lutio, &c. Considera tñ tu subtilis, quæ sit ista datio, quę in ven
ditione gabellarũ principaliter ex parte vẽditoris debeᷣ. ¶ Cir
ca quartum casum, qñ contrahentes vsi sunt simul & promi-
66 scuè † verbo, venditionis & locationis, si præstatio sit vnifor-
miter diuisa in singulos menses vel annos, clarum est q repu-
tabitur locatio per prædicta. & sic mat Imol. in d. §. qui maxi-
mos, & Alex. in d. cons. 107. si verò cõstitutum sit vnum pre-
tium pro toto tpe, Imo. & Alex. nihil dñr. Ego arbitror ꝯhen-
tes hoc casu uoluisse facere cõtractũ locationis, & nõ uẽdõnis,
quia subiecta mã magis cõuenit locationi, q̃ uendõni. Pręmis-
sa, q sit faciẽda remissio, ꝓcedũr ubi emptor uel ꝯductor nõ su
sceptit i se periculũ casꝰ, aduersæq; fortunæ. Si aũt in se suscepit
periculũ, aliud dicendũ uideᷣ. Et quia nobilis Alexius suscepit
in se periculũ pestis, & cuiuslibet aduersi casus, & quia passus
iste frequens est, latius arbitror insistẽdũ. ¶ Quero primò, qd
si con-

si cōductor spāliter & expresse susceperit in se periculū pestis,
an teneat̄ ad pēsionē ꝓpter pestilentiæ: Vr̄ q̄ nō, qa pestis enu
67 meratur† inter casus fortuitos, ſm Bal. & Sal. in l. quæ fortuitis.
68 C. de pig. act. dr̄ aūt casus fortuitus,† cui humana mens nō pōe
obuiare, d. l. quę fortuitis, & l. j. § si eorpe, ff. de admi. ret. ad ciui
tatē perti. ergo suscipiens in se casum fortuitū, suscipere dici-
69 tur obligationē impossibilē: † impossibiliū aūt obligatio nulla
est. l. impossibiliū. ff. de reg. iur. ¶ In ꝯnū est casus decisus in l. si
qs fundū. in prin. ff. loc. ¶ Ad argm̄ r̄ndetur, q. regula l. impos-
sibiliū procedit in obligatione merè impossibili, casus aūt for
tuiti eueniunt ꝯtingēter, & nō necessariò, ideò sequitur q. pro
missio aduersus casus fortuitos est possibilis, licèt ꝑp defectū no-
stre cognitionis nesciamus occurrere, & debite resistere: vnde
magis hic versatur difficultas, quā impossibilitas, ſm Sal. ī l. j. in
fi. C. cōmo. Vel ait pōt dici, q. arg. ꝯtinet fallaciam. licèt. n. mēs
humana nō possit puidere casus fortuitos, pōt tn̄ hō se obliga-
re ad nō allegandū casum fortuitū in suū fauorem, & istud est
possibile, & facillimum, & ista est obligatio, quia obligat̄ susci-
piens in se casum aduersamq; fortunam. l. sed & si quis. § quęsi
70 tum. in. quis caut. ¶ † Sed quid si ꝯductor expresse non susce-
pit in se casum pestilentiæ, sed gn̄aliter suscepit in se periculū
cuiuslibet aduersi casus: dicas idem r̄ndendum. d. l. quæ fortui-
tis, & ita r̄ndēt gl. Bar. Ang. Sal. Raph. Pau. & Mod. in d. § quę-
situm. & est cōis snia, licèt variæ fuerint Docto. opin. vt licet in-
tueri ex scriptis p Sal. l. 1. C. cōmo. Alex. & Mod. in d. § q̄situ,
& idem tenuit Cor. ꝯsi. 128 Vr̄ primo aspectu, col. 3. li. 2. ¶ Sed
71 qd si ꝯduxit suo periculo? Vr̄ idem r̄ndendū, † quia appellatio
ne periculi etiam vr̄ comprehendi casus pestis. l. itē quæritur.
§. si gemma. ff. loca. & l. litis. §. 1. ff. de nego. gest quē alleg. d. Ias.
in d. § quæsitum. Et ibi Pa. de Ca. vult, q. periculū in plus se ha
72 beat, q̄ casus fortuitus, quia casus † fortuitus propriè compre-
hendit casus, qui sine propria culpa obueniunt, & qui prouide
ri non potuerunt. Periculū verò est nomē magis generale cō-
prehendens oēm casum, siue ex propria culpa proueniat, siue
non, ff. de peric. & cōmo. rei ven. in rub. & nigro. maximè in l.
quòd si neque. § fi. ff. e. & sic periculū est genus, casus verò for-
tuitus, de spes, ſm Alex. in d. § quæsitū, & illud clarum est, li-
cet d. Ias. in d. § quæsitum, dicat q. gl. ubique, & Bart. habuerūt
pro cōstanti, q. appellatione periculi non cōprehendatur casus
fortuitus. Quod credo non esse uerū, imò gl. & Bar. ꝓ cōstanti
volunt ꝯtrariū, vt ex verbis eorū potes cognoscere. & si tu, q. oia
ponderas, aduertas, inuenies veritatem. ¶ Redeundo ad punctū
cocludo, posito q. de significatione vocabuli appellatione pe-
73 riculi pestis includi casus fortuitus: † tn̄ adhuc dico cōductorē
datiarū, qui ꝯduxit datia suo periculo, non teneri de casu for-
tuito ꝑp pestem obueniētem, vel alia de causa, iura sunt mani-
festa, videlicet tex. in l. 1. §. sæpe. ff. depoſi. & in d. l. litis. §. j. ff. de
neg. gest. & in d. l. opus, cum si. ¶ Ampliatur ista conclusio, ét si
in se cōductor susceperit omne periculum, adhuc non censet̄
suscepisse periculū casus fortuiti, l. nec similiter. ff. de magi. cō-
ue. iuncta l. 2. §. si eo tpe. ff. de admi. rer. ad ci. pert. ad idem tex.
cū gl. expressa in l. iurisgentium, §. itē si quis. ff. de pact. Et ea ra-
tio est, non qa appellatione periculi non contineatur periculū
casus fortuiti, vt credidit d. Ias. & malè: sed quia nō est creden-
dum, quòd aliquis voluerit subire periculū casus fortuiti, nisi
q̄ n constet. & ideo, quia periculū est nomē gn̄is aptū compre-
hendere, tam periculū obueniens culpa, q̄ a casu, non credit̄ q.
suscipiens in gn̄e omne periculū voluerit se obligare ad casum
fortuitū. Et ista est propriè rō d. § quæsitum, vbi ꝓmittēs siste-
re omni exceptione remota, nō intelligitur renunciasse exce-
ptioni euenturæ ꝑp casum fortuitum. Ex hoc aūt patet nō es-
se facienda distam inter iudicia & ꝯtus, ꝗ Bar. & sequaces ibi,
ſm Sal. & Cy. in l. 1. C. cōmo. quorū opi. ad terminos ꝑdictos re-
74 lata verior vr̄ ꝑ ptedicta. † Sit ergo conclusio, q. suscipiens in
se omne periculum, vel promittēs soluere pēsionē omni exce
ptione remota, nō intelligitur suscepisse in se periculū pestis,
75 nec alterius casus fortuiti. † Et idē si cōduxerit datia, vel fundū
suo risigo, & periculo, ſm Soc. ꝯsil. 124. lib. 4. quia illud verbū,
rischiū, est ét gn̄ale, sicut verbū, periculū, & hoc voluit Bar. in l.
76 si is q. ff. de acq. her. † Et idē si conduxerit datia cū suis raschis
& spinellis, qa casus fortuitus non dr̄ raschia neq; spinella, ſm
Alex. ꝯsi. 108. col. pe. lib. 3. ¶ Ista conclusio fallit plur. modis.
77 † Primò limitatur, nisi conductor susceperit vnū casum fortui
tum i specie, & postea adiecta sit clausula gn̄alis, & oē aliud pe-
riculum. Exemplū, si conductor susceperit in se periculum in-
cursionis hostiū, & oē aliud periculū, tunc sub illis verbis gn̄a-
libus, & omne aliud periculū, cōprehenditur casus pestis & cu
iuslibet aduersitatis, ſm gl. & cōiter Doct. in d. § q̄situm. arg. c.
qui ad agendum, de procur. lib. 6. & ita ét tenent Dyn. in l. ꝯ-
ctus. ff. de reg. iu. Bal. & Sal. in d. l. 1. C. cōmo. Ant. de Butr. lmo.
& cōiter Can. in c. 3. eo. tit. de commo. Quod intelligit verum
Bar. quantū ad casus similes casui expresso, non aūt cōprehen
duntur casus fortuiti maiores expresso, per tex. in fin. in c. a. se-
des, de rescr. sequūtur alij per tex. in l. si. § cui dulcia. ff. de vino.
tri. oleoq; leg. & in cle non pōt. de ꝓcu. & quæ tradit Bar. in l.
quæ. tū. § pe. ff. de fun. instr. & Fel. in d. c. sedes. vbi comprobat
plur. h. similibus, vt per eū. & idē tenuit cōsulendo Ale. ꝯs. 28. li. j.
78 ¶ † Sed ꝓ intelligentia quæro, quis dicatur casus sīles casui ex-
presso, & qs dicatur casus maior: Alex. in d. cons. 28. sentit, q. is
casus dicatur maior, qui rarius cōtingit. Sed Corne. consi. 128.
col. 2. lib. 2. q. dicat̄ casus maior, qui periculosior reputat̄. Ego
79 crederem relinquendū arbitrio iudicis, † nā q̄ sīlia dicantur iu
dicis arbitrio declarat̄, ſm Inn. Host. & Pan. in c. cūm, il 2. de iu
di. Cy. in l. nō pōt. ff. de leg. Fel. in c. trāslato, de const. ¶ Limita
80 tur secundò, † suscipiens in se periculum in gn̄e, alś teneretur
de culpa leuissima, isto casu tenebitur ét de casu fortuito, qa ni
si intelligeretur suscepisse in se periculū fortuitorum casuum,
pactum nihil operaretur, qd̄ non est dicendū, l. si qn̄, ff. de le. j.
& ꝓ hoc est casus in l. & Aristoni. ff. man. & ita ét tenet gl. Bar
to. & alij in d. § quæsitū, & Cano. in d. c. j. & Lud. Ro. sing. 435.
incip. Tu habes casum in l. opus, & c. allegat tex. quem dicit sin
gu. in l. item quæritur, § si gemma. ff. loca. Sed nō est sing. quia
81 de hoc etiam tex. in d. l. & Aristoni. ¶ † Ex ista ratione infert̄,
q. suscipiēs in se periculum, si alias tenebatur de casu fortuito,
nunc tenebit̄, ét q. casus fortuitus culpa aduersarij prouenerit,
dum tn̄ dolus absit, ubi aliàs non tenebatur. l. 2. C. de nau. fœn.
& hoc ne pactū reddatur frustratorium. & ꝓ hoc est casus in l.
qui ossa. §. fi. ff. de ꝯh. emp. Quod restringit Cor. ꝯs. 38. Quā-
uis, col. pen. lib. 2. vt procedat, si casus fortuitus obueniat culpa
aduersarij in nō faciendo, secus si obueniat culpa aduersarij in
faciendo quia satis est, ꝗ pactum aliqd operari possit, tn̄ minus
debet operari, ꝗ̄ sit possibile, ſm Bar. in d. § quęsitum. Et eadē
rōne si periculū ad eū spectabat, nūc tenebitur de casu, ne pa-
ctū sit cassū, l. periculū. ff. de nau. fę. Et eadē rōne si possessio
rei, cuius periculū i se suscepit, non trāseat ad eū, tenebitur de
casu, quia de culpa pactū nō pōt nerisiſt intelligi, cū in re, quā
quis apud se nō hēt, nō cadat verisilis culpa. pro quo est tex. in
l. si in venditione, in princ. ff. de peri. & commo. rei uen. ¶ Ter-
82 tiò limitatur, † si qs susceperit in se generaliter omne periculū
83 cum iurō, tunc ét tenebitur de casu fortuito, † quia iurm̄ hēt
vim expressi, ſm Bal. in d. l. 1. in 2. q. C. cōm. & est ad hoc bon⁹
tex. in c. ex rescripto, de iureiu. ubi iurm̄ hēt uim expsſę renun
ciationis. Et dixit Ang. in l. sciēdū, C. qui test. face. pos. q. iurm̄
hēt uim specialis, & expressi ꝯsensus. sequitur Cur. cōsi, 67. d.
Lud. col. 5. Et qa, vt s̄. dixi, sub gn̄alitate huius verbi, periculū,
includitur et periculum casus fortuiti. vnde cum in gn̄e iurās
potuerit cogitare ét de casu fortuito, iurm̄ debet eum astringe
re ét ad casum fortuitū, arg. l. qui iure militari. ff. de testa. mili.
& per hanc rōnem ita tenuit Ino. in c. cum cōtingat, char. 18.
de iureiu. & Cors. in reper. rub. de iureiu priuileg. 38. col. 19. &
Contrariā opi. tenen. Bar. Bal. Alb. de Ros. Ang. Ful. & Alc. &
d. Ias. in d. § quæsitū. Io. And. & cōiter Can. in d. c. j. Ale. in d. cos.
28 li. 1. & ꝯs. 31. l. 2. Et ista est cōis opi. Cuius rō est, quia iurm̄
84 † non ampliat dispōnem vltra consensum iurantis. l. fin. C. de
non nu. pec. ſm Bar. in l. si quis ꝓ eo, ff. de fideius. Are. cōsi 24.
Quatuor dubia, col. 2. Cōsensus aūt suscipientis in se periculū
in gn̄e, vel renunciantis oībus exceptionibus, non se extende-
bat ad casus fortuitos, de qb. non cogitabat, vt s̄. dixi, ergo &c.
¶ Non ob. q. iurm̄ hēat vim expressi, quia verū est quò ad co-
gitata, secus quò ad nō p̄meditata, vt probat d. Ias. in d. § quęsi-
tum, & in l. sancimus, col. 2. C. de testa. & i l. si mihi & tibi, §. fi.
de leg. 1. ¶ Non ob. dum dr̄, q. potuit saltē in gn̄e cogitare, qa
lex pSumit q. in gn̄e non cogitauerit de periculo casus fortui-
ti, alś gn̄alis renūciatio obligaret absq; iurō. Cuius cōtrarium
85 disponūt iura prææallegata. † Tristis. n. aduersaq; fortuna no so-
let esse in cōsideratione. l. inter stipulantem. § sacrā, ff. de ver.
obl. l. Iulianus. ff. qui & a quibus. ¶ Quartò limitat̄, si ꝯhēs in se
86 susceperit periculū & fortunā. † licet. n. fortuna capiatur sæpè
in bonā partē. l. l. cet. C. de pac. l. fi. C. de temp. app. & l. 1. C. qui
sup. inter pupil. & vid. cum sim. tn̄ sæpe ét capit̄ in malam. l. si
venditor. C. de pen. io rōne subiectæ materiæ vr̄ suscepisse i se
fortunā aduersam, ſm Bar. in l. si is qui, ff. de acq. hær. quē sim-
pliciter sequit̄ d. Ias. in d. § quæsitum, col. 2. pro quo adduco bo
num tex. in l. reddat̄. ibi, q. fortunæ vim se ferre profitet̄, C. de
profes. & medi. lib. 10 ¶ Aduerte tn̄ tu subtilis indagator, quia
in ꝯtrariū facit tex. i l. inter stipulantē. § sacrā. ibi, casū aduersamq;
fortunā expectare, ff. de ver. obl. Itē ub. qa in dubio capiēda est
interpretatio negatiua, ꝗ non censeat̄ in se suscepisse anim. ad-
uersionē, vt patet ex supradictis. Nā vbi quis suscepit periculū,
interpretamur q. nō susceperit casū fortuitū, licet ex vi verbi
aliud dicēdum videatur. Dicamus ergo, q. verbū, fortuna, qd̄
ét propriè pōt intelligi de bona debeat capi pro commodo, &
in. sensus, q. susceperit periculū & fortunam. i. cōmodū & in-
cōmodū. Nisi forte r̄ndeat̄, q. ita intelligendo verbū, fortuna,
nihil operabit̄, qa alś ad eū cōmodū spectabat. ad quod posset
replicari, sed nū insistabo, qa cōis opi. est cū Bar. i d. l. si is q. ſm
q̄ cōsuluit Cor. cōsil. 23. Vr̄, col. pen. lib. 2. & cons. 33. col. ante-
pe. eo. lib. Habes itaque ex prænotatis, qn̄ conductor teneatur
ad

ad pensionem, ꝑpe pestis, vel alterius aduersi casus. ¶ Sed pro
pleniori intelligentia, q̃a s. traditę sunt q̃ plures fallētię ad re-
gulā negatiuā, quæ est q, suscipiens in se periculū, vel renūciās
oibus exceptionibus, non teneat de casu, nisi in casib. expres-
sis in dictis fallentijs. Nūc illi casus, & gñalis conclo, q, pericu-
lū aduersi casus spectet ad cōductorē vel emptorē, recipiunt q̃
plures restrictiones. ¶ Prima restrictio, nisi culpa aduersarij ob
87 uenerit † casus. l. 2. C. de nau. fęn. l. qui officij. §. fi. ff. de ɔ̄h. emp.
quas leges dicit Ro. vēdidisse cēto ducatis in singu. 435. exord.
Tu scis, q, quis. Si pestis ergo īsurgeret culpa locatoris, remis-
sio deberet fieri cōductori, ēt q, perceptionem conduxisset,
facit tex. in l. si merces, §. culpæ. ff. loca. vbi Bart. & alij notant,
88 † quòd si conductor ꝑp inimicitias locatoris damnum patiat,
sibi tale damnum debet a locatore resarciri, prout ēt cōsuluit
Socin. cons. 70. in stēm identitatis, col. 2. lib. 3. ¶ Scd̄a restrictio,
nisi facto aduersarij suscipiens in se casum incidat in periculū.
89 † Quod intelligo, vt illa restrictio differat a præcedenti, etiam
si factum aduersarij sit iustum, & a culpa remotū. Exēpli grã,
locator iuste bellū mouet, vel ei mouet iniustē, cuius belli oc-
casione conductor dānum patitur: huius certè dāni hñda est
rō, ēt q, conductor perceptionem cōduxerit, s̄m Pau. de Cast.
post Bar. in d. § culpæ. Bar. in l. cotem ferro, §. qui maximos, ff.
de pub. & in d. disput. inci. Publicanus quidam. & Pet. de Anc.
90 cōs. 414. Viso instrumento, † nam si tui occasione ego iniurier
ab aliquo, ɔ̄ te mihi datur actio ad damna, l. nā & Seruius. ff. de
91 neg. gest. † Et ibi no. q, si vnus ex plurib. captiuis fuerit relaxat⁹
cum pacto redeundi, & ꝓ omnib. taleam conuentam afferēdi,
& cōtingat, q, non reuertatur, & alij compellātur pro eo solue-
re, certè ɔ̄ ipsum eis cōpetet actio negotiorum gest. ēt q, esset
indebitè captiuatus, quia ꝑp eius factū coacti sunt soluere. & il-
lū tex. reputat vnicū i iure Bal. i c. ex rescripto. col. 1. de iureiu.
92 Et per illā leg. determinat ibi Bar. quē alij sequunt, † q, captus
pro represalijs ꝑp factum cōis, hēt ius repetendi quęcūq; expē
dit ab ipso cōi. & idē dicit Bart. in l. 2. §. fi. vbi Mod. ff. de verb.
obl. & in trac. represaliarū. & Pan. cons. 21. In q̃one, quæ ad prę
sens. lib. 2. vbi infert ad aliā pulchrā q̃nē, q̃ tu ipse videas. Et ꝑ
93 illā leg. decidit Pan. cōs. 60. Qm̄ satis abunde. lib. 1. † q, fideiu-
sor coactus soluere indebitum per iniuriam & violentiam su-
periorum hēt regressum ɔ̄ principalem, quia talis violētia ꝓ-
cessit facto ipsius principalis. Et dicit Barto. in l. creditor. ff. de
94 sol. & in trac. de Tirao. † q, debitor coactus ꝑp iniuriā credito-
ris alteri soluere, ope exceptionis cōsequitur liberationē, seq-
tur Anch. cōs. 64. In causa, quæ vertitur. Alex. cōs. 57. col. fi. li. 1.
Et no. dixit Cor. cōs. 12. Licèt diffusè, col. 3. li. 4. q, tale factum
hr̄ pro culpa, ēt q, culpa careat. Et idem dixit Corn. cōs. 23. Vr̄
lib. 2. adducens Bal. in c. 1. §. ad hæc, de pa. iur. fir. vbi cōcludit,
95 q, † vēditor gal ellę censetur promittere datiarijs nihil facere,
ꝑp qd̄ impediatur gabellæ exactio, & idem firmat Cor. cons.
96 38 quāuis, col. pe. co. lib. ¶ Tertia restrictio, † si locator, vel ven
ditor pōt casum occursum amouere, & nō vellet, tunc condu
ctor, qui suscepit in se periculū, non teneretur de casu. l. si fun-
dus. ff. loc. per quem iu. decidit Bal. i l. si ea lege. C. de vsu. Cor.
in d. ɔ̄s. 12. Lud Ro. in d. cons. 178. Et iō si dni Consules Aue-
nio. fuissent interpellati, vt includerent, vel expellerent auctio
natorē piscū, q petiē intromisit, & recusassent, ꝓcul dubio da-
tiarijs restaurū deberet, ēt q, in se suscepetint casum fortuitū.
97 Quarta restrictio, † si casus esset insolitus, ɔ̄ductor q suscepit in
se casum aduersamq; fortunā, de tali casu insolito nō teneret,
s̄m Bart. & coiter scrib. in d. §. quęsitum. ꝑ tex. in l. fistulas. §. fru
mēta. ff. de ɔ̄h. emp. idē tenet Bar. in l. Seio, §. medico. ff. de an-
nu. leg. Bal. in l. falsus, col. pe. C. de fur. Bal. & Sal. i l. licet. C. loc.
Ang. cōs. 174. Præmittendum est. Ale. cons. 28 in 2. dubio, li. 1.
vbi ɔ̄suluit conductorē non teneri de casu siccitatis insolitæ,
& ibi ampliat ēt si interueniat iurm̄, q̃a de tali casu non intelli-
git cogitatū, & iurm̄ nō operat vltra consensum, vt s̄. dixi. idē
tenet Ale. cōs. 107. col. pe. li. 3. vbi ɔ̄cludit datiarijs remissionē
esse faciendā si occurrat pestis insolita, & extraordinaria, ēt q,
in se susceperint casum fortuitū. idē tenuit Soc. cōs. 122. Circa
pn̄tē ɔ̄sultationē, li. 4. Bar. i trac. de gabellis, q. 25. 2. par. allegās
l. fi. C. de act. & obli. idē visus est velle Alb. de Rosa. in d. §. fru-
menta, Inferēs ad statutū Paduæ disponens, q, villa teneatur ad
emendationē dāni dati ex incēdio, si fulgur de cęlo cadat, ꝑp
quē ignis insolitus exoriat, dixit villam nō teneri, ꝑ illū tex. &
idē tenet Alb. in d. §. medico. sequitur Fel. in c. sedes, de resc. Ful.
ɔ̄s. 185. Factū, super quo cōsilium petitur, in vlt. dubio. vbi ɔ̄su-
luit conductorē molēdini, q in se oēm casum susceperit, nō te-
neri si flumen mutauerit alueū, q̃a de tali casu non vr̄ cogita
tū. Idē voluit Imo. i l. ꝑtia rerū. ff. ad l. Fal. ad fi. vbi tenet, quòd
98 † emēs frumentū ad credētiā ꝑtio, quo valuerit de mēse Maij,
nō tenet ad summā immoderatā, si eueniat caristia insolita. se
quitur d. Ias. in d. §. quæsitū, qd̄ no. quia est practicabile, & quo-
tidianū. ¶ Cōtrariā opi. tenēt Bal. Ang. Ful. Pa. de Cas. & Alex.
sibi ꝑ̄s ɔ̄n antes, in d. §. quæsitū, & Imo. in d. c. j. & Alex. in d. l.
ꝑtia rerū, i fi. vbi reprehēdit Imo. dū vult, q, debitor post mo-
ram non teneatur ad pretiū quanti plurimi valuit frumentem
tempore superuenientis caristiæ, & quantū ad debitorē moro
sum fortè Alex. melius loquit. Mouentur oēs isti per tex. in d.
§. frumenta, quē dn̄t facere pro hanc secunda opi. licet Bart. &
sequaces eū adducant pro contraria parte. difficultas ergo re-
ducit ad intellectū d. §. frumenta. ¶ In primis Bal. dicit q, non
probat intentionē Bar. q̃a venditor, qui sibi suscepit in se casū
tēpestatis solùm tenetur si immoderatæ niues præter consue-
tudinē tēpestatis frumēta corruperint, non si niues euenerint
s̄m consuetudinem regionis, q̃a tunc nō pōt dici casus fortui-
tus, qui stāte regionis cōsuetudine potuit præuideri. Adde, q,
si illa verba, præter consuetudinē regionis, ad corruptionē fru
menti ēt referant, prout referenda vīr, cum nō sit verisile, q,
in regione esset consuetudo, q, frumēta a niuibus corrūperen
tur, tunc nullo mō ibi probabitur opi. Bart. imò retento, q, di-
cat casus fortuitus ēt ille, q est cōsuetus euenire, esset ibi casus
ꝓ opi. ɔ̄ria, q̃a decideretur ibi venditorē, q suscepit in se peri-
culū, teneri de insolita corruptione frumenti, nō de solita. Cu-
ius ɔ̄riū esset dicendū retenta opi. Bart. & sequaciū. Iō Sal. in l.
licet, ad fi. C. loc. circa illū tex. dixit, q, vēditor, q suscepit in se
casum tēpestatis, intelligit suscepisse casum notabilis tēpesta-
tis, quæ reducat fructus ad exiguitatē, nō casum modicæ & cō-
suetæ tēpestatis, & re vera iste fuit sensus Legislatoris. Mihi ta
mē placet opi. Bart. nō per illū tex. sed per rōnē prææallegatam,
quia de casu fortuito insolito nō præsumitur cogitatum. ¶ Ad
arg. Bal. dicentis, q, oīs casus fortuitus est insolitus, aliàs nō es-
99 set fortuitus, † rn̄det q, casus fortuitus pōt dici insolitus, & nō
præuisus dupr̄. Primò in specie, si & qn̄ debeat euenire, tñ in
gñe potuit præuideri, & in istis terminis loqtur Bal. Scd̄ò mo
do pōt dici insolitus & nō ꝑuisus in gñe, nec in specie, vt q̃a in
imaginatione suscipiētis casum verisir nō cadebat. & istu mo
do ꝓcedat opi. Bar. quæ est cōis, vt patet ex ꝑmissis. Et hāc con
cordiā tradidit Cor. cōs. 12. Licèt diffusè, col. 2. li. 4. vbi not. di-
xit, q, ois casus fortuitus pōt dici insolit⁹, d. §. frumēta, s̄m vnū
intellm̄. Sed aliq sūt insoliti, q licèt in specie ꝑuideri non pos-
sint, tñ in gñe præcogitari potuerunt verisir, vt in simili dici-
tur in l. qui iure militari. ff. de test. mil. Aliqui verò sunt insoli-
ti in superlatiuo gradu, & isti sunt, de quib. in genere, nec i spe-
cie, suscipiens in se casum nō præsumitur cogitasse, ideo ad
istos nō extenditur pactū. Sicut in simili dr̄ per d. Ant. de Bur.
Imo. Pan. & Cano. in c. cū cōtingat, & in c. Quintauallis, de iu-
100 reiu. q, iurās nō ɔ̄trauenire † laudo rōne alicuius lęsionis, nō ꝑsu-
mit cogitasse de enormissima lęsione, & ista est optima cōcor
101 dia. ¶ † Sed pūctus est posse discernere, qs dicat casus insolit⁹,
de quo nō ꝑsumit cogitatū, Bar. in d. §. Seio, dicit q, ille dr̄ cas⁹
insolitus, q non solet semel euenire in mille annis. Quæ verba
cū misterio posita arbitrat Dec. ɔ̄s. 7. col. pen. sed d. Alex. in d.
ɔ̄s. 108. dixit Bar. loq. exēplificatiue, & propterea illud exēplū
nō restringere l. dāni infecti, §. fin. ff. de dā. infe. vn̄ concludit,
q, ille dicatur casus insolitus, q nō solet cōiter cōtingere. & de
illo nō ꝑsumit cogitatū, s̄m eū. Cor. aūt in d. cōs. 12. dixit in ꝓ
posito, casum dici insolitū, q euenit præter oēm verisimilitudinē
& cogitationē prudēntis viri, licèt forte a prudētissimo & dili-
gentissimo præuideri & imaginari potuisset, vt in casu suo, q,
Florētini occiderint Legatū Cardinalē, vel q, Turca veniret
Romā. ¶ Br̄ in hoc puncto, pn̄t pla triuinari, si casus sit inaudi-
tus, est expeditū q, de eo nō præsumit cogitatū: si verò talis ca
sus qñq; euenit, sed non in illa regione, & tunc ēt de eo nō prę
sumit cogitatū, quia verum sit casus solitus, vel insolitus, ad cō
suetudinē regionis recurrendū est, s̄m gl. in d. §. frumēta. Si ve
rò sit casus, qui euenerit qñq; in regione, tūc inspiciendū est a
quanto tpe euenerit. Dec. in alleg. cōs. 7. vr̄ velle, q, requiratur
q, a mille annis nō euenerit, nisi semel. Alex. vt s̄. dixi, tenet sa
tis esse, q, cōiter nō soleat euenire. Credo, q, dicatur casus inso
litus, de quo cogitatum nō præsumitur, si rarissimè soleat eue-
nire, vt est de mente Bar. in d. §. medico, dum inter casus inso-
litos enumerat immoderatas niues. & idem voluit Cor. cons.
182. in hac cōsultatione, col. 4. lib. 4. dū pluuiam insolitam cō-
putat inter insolitos casus, de quibus cogitatū non præsumit, si
102 rarissimè in regione soleat euenire. † Dicitur aūt rarissimè ca-
sus euenire, si in centū annis non eueniat, nisi semel s̄m eun-
dem Cor. cons. 23. Vr̄, col. pe. lib. 3. & Soc. cons. 123. lib. 4. eū ca-
sum rarissimè putat euenire, si a longissimo tpe visus nō fuit,
103 & sic qui ab annis 40. non euenit. † Tempus .n. longissimū dr̄
104 tēpus anno. 40. vt no. in rub. C. de præscr. lon. temp. ¶ † Credo
tñ, q, iudex debeat arbitrari tempus consideratis qualitatibus
105 & circūstantijs casus fortuiti. † Quid enim si a 10. annis remo-
tissimus Persarum Rex venerit cum maximo exercitu ad de-
predandam Galliā, & contingat, q, iterum hoc anno reuerta-
tur, & multa damna inferat, existimabit ne iudex istum casum
solitum, & de eo a contrahentibus cogitatum? Videret ex prę
missis, q, sic, quia a pauco tempore euenerat. Ego tñ arbitra-
rer contrarium, consideratis circunstantijs, & qualitatibus hu
sus casus. Quis enim existimasset, tam remotissimum Regē, ēt
quod

q. semel in Galliã irrupit, arma mouere ꝯ Christianissi nũ Frã
cozũ Regẽ: Certẽ nemo, ꝯsiderata locozũ distãtia, & inuictissi-
5 mi Frãcozũ Regis potẽtia, † ꝯ cui⁹ vexilla nemo debet sibi ho-
norẽ ꝓsumere, teste Bal. ꝯs. 217. Ego puto, q. sit iusta sma, l. 3.
7 Est.n.vera ꝯclusio, † q. vbi lex dicit agẽdũ esse sm veri similitudi-
nẽ, tũc ad arbitriũ iudicis oportet recurrere, q. arbitrabit vtrũ
sit verisile, vel ne, sm Car. in cle. cũm, ver. verũ. in ꝑ.no. ꝓ illum
tex. de ele. & vbi tẽps no est determinatũ, relinquit arbitrio iu-
dicis. l. 1. ff. de iud. & l. cũ solitis ꝯcor. Vera igit sit opi. Bar. & cõis
q. suscipiẽs i se casũ, non intelligit suscepisse casum insolitum.
8 ¶ Sed hic alia dubitatio ꝓponit. † Pone, q. ꝯductor suscepit i
se oẽm casũ fortuitũ, tã pũsum, & cogitatũ, q̃ nõ pũsum, & nõ
cogitatũ, an tũc teneat et de casu isolito? Reperio Cor. in d. ꝯs.
24. li. 2. dicẽtẽ, q. si occurrat casus, de quo nullus, ꝑus prudẽtissi
m⁹ cogitasset, ꝯductorẽ nõ teneri. Nec ob. verba pacti. q̃ nõ p-
uisum, & nõ cogitatũ, qa sunt itelligenda de casu non ꝓuiso, &
nõ cogitato, a viro prudẽti, non de casu nõ pũsto et a prudẽtis-
simo. ¶ In ꝯtrariũ tñ facit doc. Bar. in l. si de certa, C. de trãsac. il.
cũ Aquil. ff. e. vbi vult, q. si dicat in spẽ, q. trãsactio trahat etiã
ad incogitata, tũc oĩa etiã nõ pũsa includunt. Nisi dixeris, q. de-
cisio illa Bar. in d. l. cũ Aquiliana, rectẽ intellecta ꝓbat distinctio-
nẽ Cor. nã inquãtũ Bar. ibi vult, q. cõpromissum, vel transactio
cũ clausula, q. et ad incogitata trahat, cõprehẽdat et ea, de qb.
nõ erat lis, talis decisio sanẽ dẽt intelligi, videlicet de his, de qb.
nõ erat lis de pñti, poterat tñ ꝓbabiliter moueri, nõ aũt trahi
dẽt ad ea, de qb. lis esse non poterat ꝓbabiliter. i. ad ea, q̃ liqda
erãt, & de illa, qa de illis et prudẽtissimus in gñe nõ cogitasset,
fm d. l. si i l. col. 2. ff. de trãs. ¶ Hic dubitari pōt, qd si is ad eũ
q. suscepit i se aduersã fortunã, spectabat periculũ casus fortui-
ti, an teneat de casu insolito? Vr. q. sic, ut pratũ aliqd opet. l. si qs
fi de le. 1. ¶ In ꝯtrariũ facit, qa sicut ꝯl, q. aliqd aliud operet, aut q.
teneat de casu et obueniente culpa locatoris. l. qd others. s. si. ff.
de ꝯhẽ. emp & s. diui. ¶ Venio ad ꝯductores operarũ. Et primo
q̃ro. An Doctores, † q. isto anno nõ legerunt pp pestẽ, debeant
hẽre integra stipẽdia, an ꝓ rata tẽpis, quo legerut? Vr. q. ꝓ rata
tẽpis tñ. Nã ꝯductori dãtiorũ, & ꝓ fiorũ remissio debet, vt s.
conclusũ fuit. Ita ꝯductori operarũ salariũ remittẽdũ dicimus.
¶ Scdo, qa intuitu laboris salariũ vt Doctorib. debitũ, labor hic
ad tẽps diuisionẽ recipiũt l. Seio. in prin. ff. de ann. leg. ergo ꝓ ra
ta tẽpis salariũ debet, bñ facit tex. in l. 1. C. de re mil. lib. 12. p quẽ
decidit ibi Bar. q. si miles casu ab hostib. capiat, cõsequi nõ dẽt
salariũ durãte tẽpe captiuitatis, qa non seruit. Et per d. l. Seio, in-
fert Bal. in l. 3. C. de le. q. si Doctor debeat duas lectes regere, &
nõ regat, nisi vnã, vel dẽat legere p annũ, & non legit, nisi per
sex meses, ei nõ debet salariũ, nisi ꝓ rata laboris, & tẽpis. Imo idẽ
Bal. in l. gñalẽ. col. 3. C. de decur. tenuit, q. doctori, q. legit p sex menses
tñ, nihil debeat. Et idẽ dicit in medico cõducto ad medẽdum,
qa vnus casus tñ põt valere, quãtũ mille. ¶ Tertio facit ꝓ hac
parte tex. in l. si vna. s. itẽ cũ qdã. ff. loc. † vbi vectori impedito
nauigare casu fortuito, integra merces totius nauigationis non
debet, & soluta repetit, licet p eũ non stetrit, quo minus naui-
garet. ¶ In ꝯtrariũ, q. debeant Doctorib. integra salaria, vr casus,
in l. qui operas. ff. loca. & i l. 1. s. diuus. ff. de va. & extraor. co. vbi
dr, q. q. opas locauit totius tẽpis mercedẽ hẽre dẽt, qa per ipsum
nõ stetit quomin⁹ op is ꝓstaret. Ad idẽ facit tex. in l. pe. & ii. C. de
cond. cau. vbi dr, datũ ob cau. aduocationis non repeti, si eatu
Aduocat⁹ ꝓhibeat opas ꝓstare, & in l. 3. C. de agent. in reb. &
in l. si qs C. de ꝓ. sacro. scri. li. 12. & in l. si. C. de dome. & ꝓtect.
li. 12. ¶ Quid teneãdũ: Istã qõnẽ format Bar. in d. s. diuus, & ꝯclu
dit, salariũ integraliter deberi ꝓ toto anno, per iura vlt. loco al-
legata. & ante eũdẽ decidit In. in c. pp sterilitatẽ, de loc. & ibi
Imo. dicit ita cõiter tenere Legistas, & Can. & ita ꝯsuluit Dec.
ꝯs. 70. p totũ. Hinc dicit gl. in d. s. diuus, † q. si pñdente anno mo
riat Doctor, vel Aduocatus, q. heredib. debet salariũ toti⁹ an-
ni. Et idẽ dixit Bal. in l. 1. C. de sust. & d. Ias. post alios in l. diem
functo, col. 9. ff. de off. asse. Et eadẽ rõne si pceptor moriatur, debe
batur heredib. integrũ salariũ toti⁹ anni. Et sm Bar. Ang. Bal. et
cõiter alios, in d. l. diẽ functo, & Bar. in d. l. si. C. de dome. & pro-
tect. ubi idẽ ꝯcludit in heredib. assessorũ, quib. datur actio ꝓ pto
rẽ ꝓ toto anno. Et ista est verissima sma, q̃ clarior apparebit ex
resolutionib. ꝯtrariorũ. ¶ Nõ ob. ergo, q. ꝯductori ex natura ꝯtra. sic
ri dẽat remissio, qa veteres nõ crediderũt inter Doctorẽ, Aduo
catũ, pceptorẽ, & stes locationẽ, & ꝯductionẽ esse, sed magis opa-
rã bñficij loco ꝓberi, † & id, qd dat, ad remunerãdũ dari, & pro
inde honorariũ appellari. l. 1. s. 1. si mẽs. fal. mo. dix. † Abiit. n.
q. honoris ꝯsecutio dicat operarũ locatio, & q. probitas animi,
& intellect⁹ lucrari possit, maxime nra legalis sapia, q̃ ꝓtio nũ-
mario, neq; estimari, neq; ꝓtio dẽt dehonestari. l. 1. s. ꝓinde. ff.
de var. & extr. cog. Et iõ Iurecõsult⁹ in d. l. q opas, s. Aduocati.
distinxit Aduocatos a locatorib. vt oñderet, q. Aduocati non
dñr locare opas. ¶ Ad sm rñdet, q. salariũ, seu honorariũ nõ de
bet doctori, & sibib. intuitu laboris tñ, sed pp ꝓbitatem itellect⁹
principalr, ut si pp laborem principalr deret, vera esset ꝯtria ꝓ
posit. o. d. s. itẽm cũ quidã. nã vectori, & sibib. merces debetur
pp laborem tñ. Et ideo si certum salarium † fuisset promissum

artifici ꝓ domo ꝯstruẽda, & pictori ꝓ domo depingẽda, & pp
pestem aufugeret, nõ deberet sibi integrũ salariũ, sicut nec ve-
ctori. Et si tu opponas de rõne d. l. qui operas, videlicet q. ꝑ ip-
sum nõ stat, &c. Rñdeo, aut nõ stat p locatorẽ operarũ, sed per
cõductorẽ, & ꝓcedit illa rõ. Aut nõ stat p locatorẽ, nec p cõdu-
ctorẽ, sed p casum fortuitũ, & procedit premissa distinctio. Aut
merces debetur pp laborẽ, aut pp probitatẽ intellectus princi-
paliter, sm Bar. in d. s. itẽ diuus, & gl. in d. s. itẽ cũ qdã l. In his. n.
quæ honoris bñficij remunerandi grana pstãt, largior sit in-
terpretatio, q̃ in oneri b & operib. mechanicis, l. si lõgius. s. fi. &
l. sed si susceperit. s. liberti⁹. ff. de iud. & l. falsa. s. fi. ff. de ꝯd. & de
mon. q̃ iura ad hoc allegat Bal. in l. 3. C. de sutira. ¶ Nõ ob. deci-
sio Bal. in d. l. eadem, qa ꝓcedit qñ stat p Doctorẽ, quominus le
gat p integrũ tẽps, vt quia sibi placet vacare, ab amica forte mu-
nere legendi reuocatus, sm Dec. in d. cons. 70. col. ii. ideo si Do
119 ctor legens † se absenter tẽpe lecturæ absq; licẽtia superioris, nõ
dẽt habere salariũ, sm Bald. in auth. habita, C. ne filius pro pat.
120 col. 8. ¶ Sed pone, † q. diu perduret pestis, ita q. nõ solũ p annũ,
sed et p bienniũ Doctores impediant legere, an ꝓ vno anno tñ,
aut ꝓ toto tẽpe, quo durabit pestis consequatur salariũ. Vr, q. ꝓ
toto tẽpe, qa militant rõnes præallegatæ, cũ p eos nõ stat, & qa
pp probitatem ingenij debet, Bar. in d. s. diuus, mouet dubita-
tionẽ, & rñdet distinguẽdo. Aut erat vna ꝓstatio faciẽda ꝓ to-
to tẽpe, & ꝓ toto habebit salarium. Aut erat faciẽda ꝓstatio an-
nua, & tũc ꝓ eo anno tñ, quo Doctores incepeũt legere, p tex.
in l. post duos. C. de aduo. diuer. iudi. Nã si doctorib. sit ꝓmissũ
certũ salariũ ꝓ quolibet anno, tot cẽsentur obligationes, quot
sunt anni, sm eũ. Et sic in effectu vult, q. si p trib. annis sit cõsti-
tutũ salariũ triũ milliũ ducatorũ, q. dicat vna obligatio, & vna
locatio, & ꝯnt debeant integrũ salariũ oĩum triũ annorũ. Si vo
rò sint ꝓmissa mille ꝓ quolibet anno, debeatur salariũ illius an
ni tñ, quo legere incepit. Idẽ firmat Bal. & Sal. i d. l. post duos,
& Sal. in l. sed addes. s. fi. ff. loc. ¶ Qd vltimũ declara ꝓcedere, si
salariũ, & ꝓstatio sit diuisa p annos, vt in exẽplo ꝓmisso, secus si
salariũ sit vnicũ, & ꝓstationes diuisæ. Exẽplũ, si doctori sit cõsti
tutũ salariũ triũ milliũ duca. ꝓ integro tẽpe totius locationis, &
postea sint diuisæ ꝓstationes p annos vel mẽses, tunc vna esset
obligatio, & salariũ ꝓ toto tẽpe deberetur, ar. l. le. fo. ff. si cer. pet.
¶ Scdo declara ꝓcedere, nisi doctor sit ꝯductus ad legẽdũ vnũ
volumẽ, puta Infortiatũ: isto casu, qr obligatio limitatur respe-
ctu certi facti, vna erit obligatio. l. i lege. s. locauit ff. loc. sm Bar.
in d. s. diuus, sequit d. Io. Bap. de S. Seuer. in l. diẽ functo, in 10. q.
ff. de off. asses. ¶ Tertio declara ꝓmissa oĩa, si oblõ legedi erat re-
stricta ad locũ, i quo pp pestẽ legere impediũt. Secus si Docto
res sint cõducti ad legẽdũ in loco, vbi nũc vigeat pestis, vel ali-
bi, vbi placuerit Reip. Auenio. Nã isto casu, si nõ deputet docto
rib. alius locus ad legẽdũ, cũ nunc non liceat per eos, nec pp ca-
sum, sed pp factũ eius, qui dẽt salariũ nõ assignatis aliũ locum
idoneũ, debebitur indistincte doctorib. salariũ ꝓ toto tẽpe. d. l. q
operas, & l. si in lege, s. si dom⁹, & l. dñs horreorũ, s. fi. ff. loc. sm
Bar. post gl. in d. s. itẽ cũ qdã, & Dec. in d. cõs. 70. col. pe. ¶ Quar
to declara ꝓcedere, si pp casũ nõ inceperũt anno illo legere, se
cus si licẽtia superiorũ distulerint initiũ legedi, & interim sup-
121 uenit pestis vel guerra, isto casu studiũ habet ꝓ inchoato, † qa
Doctores dẽt legere eo tẽpe, quo vacat de licẽtia superiorũ, sm
Bar. in l. hac lege, per illũ tex. C. de prox. sacro. scrin. lib. 12. Bal.
in d. auth. habita, col. 8. & in l. si ea pditione. C. de ꝯdi. insert. ¶ Quin
to declara, vt ꝓcedat si doctorib. promissum sint annuũ salariũ
simplr, secus si promissum sit et tẽpe pestis & guerræ, quia tunc
eis debet salariũ et ꝓ eo anno, quo legere non inceperũt: alias
pactũ esset frustratoriũ, qd non est dicẽdũ sm Bar. in l. sed & si
quis. s. q̃siũ, ff. si quis caut. & dixi, s. Et ita Respublica Auenion.
conuenit mecũ, alias nõ venissem ad legendũ pp casũ pestis,
122 † quẽ intellexerã frequẽter occurrere in regione hac, alioquin
amœna, & admodum pacifica, ac et (vt arbitror) saluberrima, si
123 meliori vteret regimine. Sed hic q̃ro, † qd si vnus ex doctorib⁹
pendente peste, iuerit ad legẽdũ in vniuersitatẽ Valentinã, vel
aliò, an debeat habere salariũ ab vniuersitate, a qua discessit pp
pestẽ pro toto anno, vel toto tẽpe, mõ quo s. cõclusum fuit: Et
idẽ punctus formari põt in aduocatis, assessoribus, & similibus
Breuiter cõcludendũ puto, q. non debeat cõsequi salariũ eius
temporis, quo ꝓstitit operas alteri vniuersitati, per tex. in l. sed
addes. s. si. ff. loca. & in l. diẽ functo. ff. de offic. asses. vbi Bar. assi-
gnat rõnẽ, quia qñ doctor non præstitit alteri operas, lex fingit
eum legisse, ex quo per eum non stetit. Sed qñ se cũ aliis ad le-
gendũ collocauit, lex non põt fingere, cũ nemo possit duob. do
minis seruire. l. nemo. C. de off. asses. & super impossibili lex nõ
fingit, vt per Bar. in l. ius, q. ꝓ emptore, ff. de vsuca. per tex. in s.
si minorem, Insl. de adop. Vel ea põt esse rõ, qa cessat interesse
doctoris, cũ ab alio mercedẽ acceperit, vt dr in s. fi. nã et docto
res agũt ad interesse. l. ex cõducto, ff. loc. ¶ Sed suboritur dubiũ.
124 † Quid si doctor legit alibi pro minori salario, an residuum cõ-
sequi poterit a primo, cum propter pestem nõ præstitit operas?
Bal. Pau. & cõiter Doct. in l. diem functo, ff. de offic. asses. conclu-
dunt q. possit consequi a primo, quãto minus cõsecutus fuit a

secundo, arg. l. si qs a socio, ff. p soc. & l. pdia. ff. de act. emp. Sed
recolēdæ memoriæ do Lanc. Dec. fuit in 2ria sñia, qa si Doct.
seruiuit alteri, nō pōt fingi p legē, q duob. seruierit d. l. nemo.
cū ergo cessat rō assignata per Bar. cessa re dēt ēt dispositio vul-
gata l. adigere. §. quamuis. ff. de iurepat. & sic est necesse fateri,
q ista decisio non est vera, aut q rō Bar. est falsa ¶ Ego non di-
scederē vllo pacto ab hac decisione cōter approbata, quā com
125 probo, † arguendo de tpe ad rē, q est validissimū, arg. l. miles
ita, ff. de test. mil. Sed pro rata tpis, quo vacauit pp pestē, anteq̄
alibi legere incœperit, oēs cōcedunt salariū sibi a primo deberi,
ergo ēt debebitur p rata rei. Secūdo corroboro, quia tex. in d.
§. fi. ad hoc, vt sibi non debeatur salariū pro tpe impedimēti ca
sualis, exigit q impeditus operas præstare nō receperit merce-
dē ab alio: vn̄ si nihil recepisset Doctor, verū esset a primo to-
126 tū salariū deberi. Ergo idē de parte dicā, † arguendo de toto ad
partē l. q̄ de tota. ff. de rei vend. ¶ Ad 2riū rñdeo, q licet cesset
rō Bar. tñ militat rō interesse, vnde nō debet cessare dispositio,
ex quo vna ex duab. rōnib⁹ permanet. §. affinitatis, Inst. de nup.
vel forte 2cordari pñt opiōnes distinguendo. Aut Doct. pmi-
sit operas p tpe, quo erit impeditus eas primo præstare, & tūc
pcedat cōis opio. Aut promisit operas secundo vsq; ad certum
tempus simplr, & tunc procedat opinio d. Lancel. Rō diuersita
tis est, quia primo casu promittēdo operas pro tpe impedimē-
ti tm̄, nō censetur Doctor discedere a primo 2ctu, cum cessan-
te impedimento, velit præsto esse ad seruiendū primo. Secūdo
casu promittendo vsq; ad certū tps simplr cēsetur velle disce-
dere a primo 2ctu, cū non sit possibile si cessaret impedimen-
tū eo tpe, quo promisit secundo, q eo casu vtroq; eodē tpe ser
uire posset, d. l. nemo. Sit ergo doctor cautus, nec alteri promit-
tat, nisi pro tpe impedimēti, aliàs perderet residuū salarij. Imò
si cessaret impedimentū, teneretur alteri ad interesse, qa p ip-
sum staret quo minus vtriq, operas pstaret. l. aduocationis. C.
de condi. ob cau. l. 2. C. loc. & tenet expressè gl. in d. §. idē cum
127 quidā. ¶ † Sed qd si a secundo maius salariū consequat, q̄ a pri-
mo, an s. plus teneatur doctor dare primo stipulatori? Vr q sic,
quia qui in vno grauatur, in alio debet alleuiari. l. eum qui. ff. de
iureiu. Sed primus tenetur doctori resarcire quanto minus cō-
sequitur a secūdo, ergo æquum, vr, vt primo debeatur remolu-
mētū quanti pluris facit tex. in §. illud, Instit. pro soc. & in l. fm
naturā. ff. de reg. iur. ¶ In 2rium facit, quod decidit do. Io. Bapt.
de S. Seuerino in d. l. diem functo, q. 16. vbi vult q heredes pro-
ris nullum ius habeant in s. pluri, quod consequūtur assessores
ab altero prætore, cū quo mortuo primo se collocarūt. Nisi re-
spondeas, q decisio ista de assessoribus ideo pcedit, quia mor-
tuo primo prætore assessores sunt liberi ab obligatione pstādi
operas. d. l. diem functo, propterea pñt eas alteri p arbitrio pro
mittere. Secus in Doctoribus impeditis legere pp pestē, qui nō
pñt absolutè operas alteri promittere, vt s. d. xi. Secundo facit,
quia industria & diligentia Doctoris, q noluit stare ociosus, dēt
sibi & nō alteri pdesse. l. 3. C. de palud. Quid tenendū? Ego di-
cerē, q Doctor non teneatur dare illud s. plus primo stipulato-
ri, quia diligentia sua dēt sibi prodesse, & quia non interest pri
mi petere illud supra plus p illo tpe. Sed ad supra plus, qd ces-
sante impedimento pestis fuit Doctor cōsecutus, dicerem eū
teneri, vel ad interesse in electione primi. d. l. cū similib. C. de lo
128 ca. ¶ Insuper dubitatur, † quid si Doctores potuerunt pendente
peste cum eodē vel maiori salario legere in alia vniuersitate, &
noluerūt, an tunc debeant habere salariū a primo? Glos. quam
cōiter sequuntur Doct. in d. l. diem functo, in assessorib. determi
nat, q nihil tunc petere, & consequi debeant a primis prætoris
hæredibus: quia paria sunt, q operas alteri locauerint, vel p ip-
sos steterit quominus eas locauerint. quæ rō idem videtur co-
129 cludere in Doctoribus. Sed in cōtrarium facit, † quia nemo co-
gitur mutare suum creditorem. l. si madato. ff. mand. post prin.
propter quam rationem Ludo. Rom. in d. l. diem defuncto, te-
130 nuit 2 gl. & sequaces. Et pro ista opinione facit, quia † nemo cō
pellitur acquirere ad vtilitatem sui creditoris. l. qui aūt, in prin.
ff. de his quæ in frau. cred. ¶ Et ita tenendo nō obst. decisio gl.
in d. l. diem functo, qa loquitur in assessoribus liberis totaliter
ab obligatione præstandi operas pp mortē prætoris. Nos loqui
mur in Doctoribus non dissolutis ab obligatione legendi pro-
pter impedimentū pestis. Et si replicaueris, q illud diuersificat
factū, nō aūt reddit rōnem diuersitatis. Rndeo, q ex hoc resul-
tat clara diuersitatis rō. Nā quia assessores liberi sunt ab obliga-
tione, videbatur, q heredes prtoris ēt liberi esse deberēt ab obli
gatione pstandi salariū, 2riū tñ statutū fuit in d. l. diē functo. &
quia grauant hæredes prætoris præstare salariū pro toto tpe, re
leuant in alio, q si assessores, vel alteri seruiāt, vel seruire recu-
sent, possint cōpēsare cū salario præstando id totum, qd asseso
res cōseq potuerūt ab altero, arg. l. eū qui, ff. de iureiu. q̄ rō ces-
sat in Doctoribus, q debēt sp esse parati seruire cessāte, peste,
cuius obligationis rōne cōsequunt sua stipēdia p tpe pestis. Si-
cut. n. Doctores pp pestē nō possent inuito primo a 2ctu disce-
dere, ita ēt ipsi nō debēt inuiti cōpelli a 2ctu discedere, & obli-
131 gationē cōmutare. ¶ Itē alia occurrit dubitatio, † An primus,

cui Doctores nō pñt ex cā pestis operas pstare, possit alteri il-
las operas cedere? Bř, aut Doct. promiserunt legere in certo lo
co, aut vbi placuerit. Primo casu, quia oblatio faciēdi est restri-
cta ad locum, certum est q nō potuerint cōpelli alibi legere,
l. 3. §. Iulianus, ff. de eo quod cer. lo. fm Dec. cons. 70. col. 1. Scdo
casu recurrendum est ad doctrinam Bar. in l. si non sortem, §.
libertus, ff. de condi. indeb. ¶ Vltimò iuxta pmissa quæro. Quid
si in ciuitate superuenerit falsus rumor pestis, & pp hunc falsū
rumorem Doc. cessauerit a lecturis, recesserint scholares, mer-
catores & alij non accesserint ad ciuitatē, an talis falsus rumor
debeat nocere gabellarijs & cōductoribus, an locatoribus? Cre
do, q debeat nocere locatoribus, & fieri debeat remissio cōdu
ctoribus ac si verè pestis viguisset in loco, qa sufficit rumor, pp
quem idem successit effectus, l. 3. §. armis deiectum, & §. perin-
de, ff. de vi, & vi arma. duo. n. sunt tpa, s. tps sanitatis, & tps pesti
132 lētię. Tps aūt, quo dubitat, † an vigeat pestis, vel sanitas, accedere
dēt tpi pestifero magis q̄ sano, quia ad prouidendum inspicere
debemus quod est tutius, l. generaliter, §. si homini libero, ff. de
statulib. sicut dicim⁹ q est dare tps pacis, & tps belli, & treuge,
133 c. 1. de treu. & pac. † Tps autem, a quo dubitatur de bello, dr ac-
cedere potius bello quā treugæ aut paci, quia peior est bello ti-
134 mor ipse belli, fm Sen. in tragedijs, & suspicio † hr p bello, arg.
l. Pedius, in prin. & l. 1. §. si suspicio, ff. de incen. rui. nauf. p q̄ iu-
ra cōsuluit Pe. de Anch. cons. 88. Premissa facti serie, gabellarijs
esse faciendā remissionem pp dānū passā ob timorem belli ac
si verè gestum fuisset bellū. Nam fm Cic. in oratione pro Cn.
135 Pompe. † in vectigalibus non solū aduentus mali, sed ēt metus
ipse affert calamitatem. Nam cum hostiū copiæ non longè ab
sint, ēt si irruptio nulla facta sit, tū pecora relinquunt, agricul-
tura deseritur, mercatorum nauigatio, & itineratio cōquiescit,
quare sępe totius anni fructus vno rumore pciuli & vno terro
re belli, vel pestis amittitur. Et hæc de quarto speciali dixisse
136 sufficiat. ¶ Quintò pestis excusat a residētia. ¶ † Nā pp pestē li-
cet recedere a bñficio, fm Host. in Sūma, de cle. no resi. §. fi. &
137 pbat in c. ad supplicationē, de renun. in arg. vbi dr, q si platus
tute morari nō possit in loco bñficij, pōt illud renūciare. Et me
lius pbat in c. pastoralis. 7 q. 1. vbi pp inimicitias licitè pōt pla-
tus se absentare. Ad idē tex. in c. bonæ memoriæ de elec. & est
tex. clar⁹ i cle. ne i agro, §. fi. iūcta gl. i uer. rōnabili, de statu mo-
na. q̄ ad hoc allegat Fel. i c. accedēs, 2. ver. sexta cōclusio vt lite
nō 2te. & d. Ias. i l. 2. §. pe. ad fi. ff. si qs cau. Nā qui ex iusta cā di
scedit, fingit esse i ciuitate, l. cū hře, §. Stichus si hrdi, ff. de statu
138 lib. cū si. ¶ Sed dubitat, † an liceat discedere nō obtēta licētia à
superiore? vř q non, p tex. in c. relatū, de cle. nō resi. p quē dicit
ibi Io. And. q nō sufficit ex iusta cā petere licētiā recedēdi nisi
impetret. ¶ Et si dicat, ergo supior poterit sp impedire reces-
139 sum licitū. Rñdet succursum esse ei, cui indebitè denegat licē
tia p recursū ad supiorē, q exigēte cā poterit cōpellere platū,
140 vt pstet licētiā discedēdi. arg. c. nuli⁹, de iurepa. ¶ † Et q requirat,
q petat licētia & obtineat, vř tex. i c. cū ex eo, de ele. li. 6. & hoc
tenuit gl. in c. nō oportet, de 2sec. d. 5. & vř gñalis rła, q vbi lex
reqrit licētiā supioris, itelligat reqrere duo. s. q petat. Itē q ob-
tineat. l. 2. iuncta gl. C. de i ius voc. p q̄ ita 2cludit do. Ias. i §. pę
nales, col. 3. p illū tex. Inst. de acti. ¶ Quid dicēdū? Arbitror di-
stinguēdū inter petitionē & impetrationē. Dico. n. licētiā esse
petendā, si copia superioris faciliter, & sine periculo hři possit,
aľs secus, cū tps & locus sępe nō patiātur licētiā petere, l. 1. ff. de
exerci. l. tutor, q repertoriū, ff. de administ. tuto. fm Io. An. & Pa-
nor. in d. c. relatū. ¶ Quo ad impetrationē puto indistinctè bñ-
ficiatū posse discedere subsistente cā pestis iuito & renuēte su-
141 periore, † qa vbi piculū est in mora, licitū est spreta nūciatione
pcedere, i opere, l. de pupillo, §. si qs riuos, ff. de no. ope. nūcia.
Et vbi piculū est in mora añ obtentā habilitationē, licitū est 2-
uenire pprio iure, fm Fel. i c. at si clerici, §. de adulterijs, col. 3.
de iud. adducit no. per Inn. in c. venerabilē, col. 2. de elc. & ita te
nent Ant. de But. Card. & Pan. in c. inter quatuor, p illū tex. de
cle. non resid Fel. in c. ptrerea, col. fi. de spōsa. bñ facit dictū gl. &
Car. i c. i. p illū tex. eo. ti. vbi 2cludit, q si clericus discessit sine
licētia & iulla cā, si supueniat pestis excusat, ēt si monit⁹ nō re-
uertat, ad residētiā. Qd ēt tenet Pan. & alij in d. c. iter quatuor,
& idē tenet Fel. in c. cū accessissent, col. 7. de constit. vbi ex mul
142 tis probat † q ex cā necessitatis potest omitti cōsensus superio-
ris, vel alterius necessarius ad actum, & possem ex plurib⁹ alijs
comprobare, sed non curo, quia iste modus implēdi chartas si-
milibus & authenticis solet lectorem a proposito legēdi di-
143 uertere & fastidium gñare. Et ista notanda sunt a 2siliarijs, † q
nō possunt sine licentia superioris a loco discedere, l. si quis de
curio, & ibi Bar. C. de decurio. vigente tñ peste poterunt nō im
petrata licentia a pestifero loco fugere, per pdicta. Sed qrit, an
absentes ex cā pestis debeāt recipere fructus bñficiorū suorū?
Fed. de Senis cōs. 246. exordiēte. De iure cōi, determinat q sic,
p tex. in c. vnico, de cler. nō resid. ibi, nisi corporalis aliqua ne-
cessaria eos excuset. Quę verba fm Arch. Ge. & Mod. cōprehē
dūt nō ēt iustū impedimētū, c. hi q, de 2se. d. 4. Et fm Doc. cōiter,
144 est ibi casus, † q impeditus iusto impedimēto residētiā facere,

p n

nō solum pōt percipere [illegible] ced [illegible] tatū [illegible] bu
tionum quot d an [illegible] & per illum tex. [illegible] Hen. & Perus.
inferunt, q. non [illegible] es merant in loco [illegible] parcialitates,
si e illis nō immiscent, licēt pſequitur [illegible] utiones quoti
dianas, q̃a necessitas defendēdi corpus suū, eū cogit abesse. Et
facit quod vult gl. in c. statutum. §. in ver. nō audeas, de reser.
145 lib. 6. ¶ Sed istud de distributionibus quotidianis intellige ve
rum stāte consuetudine q. absentes ex iusta causa eas pcipiāt,
prout loquitur iste tex alias absens non pōt petere tales distri-
butiones, quę interessentibus tm̄ debētur, c. licēt. de preben. c.
146 de cetero, de cler. non [illegible] ¶ Sed pone, quod præbēdæ non
sint distinctę sed singulis diebus dant' cuilibet mic. esse[illegible] tot
panes, tot vini amphoræ, & certa pecuniæ quantitas, sed non
interessentibus nihil præstat', an absentes ex cā pestis ali[illegible]d
percipere debe[illegible]: Videtur q. nō, quia tales redditus solū in-
teressentibus debentur, & sic tanquam de distributionib' quo
tidianis iudicandum de eis vī ¶ In contrarium, q. debeāt eos
percipere facit, quia hmōi redditus loco præbēdæ sūt, alias es-
set canonia, sine præbēda quod esse non pōt, vt no. in c. cū M.
Ferra. de consl. in c. dilectus, de præben. Fructus aūt præbēdæ
consequitur absēns ex iusta causa, vel alias impeditus [illegible]dere
d. c. vnico, ergo ēt hec consequi debebit. Et ita vidētur tenere
gl. Gem. & alij in d. c. vnico ¶ Mihi placet, q. si nō hēat, qui di
scessit ex causa pestis, vnde viuat, q. vsq; ad alimēta percipere
debeat tales redditus, arg. cōtū, quæ not. glo. & D[illegible] c. [illegible] li-
147 cēt, de præb. & in c. olim, de verbo. sign ¶ Sed dubitatur ēt, an
rector, qui curam hēt animarum nullo cōstituto Vicario pos-
sit fugere a loco bñficij pestifero: Cōcessum. n. est curatis ex cā
deseruire per vicarium, c. extirpādæ §. qui verò, de præb. & c.
cum ex eo, de elec. lib. 6. Vī q. sic, nā ēt Rectorib' curatis mor-
bus iste non parcit, & doctrinæ, iura, & rōnes pallegatæ militā
re vidētur ēt in curatis. Nā & Petrus & cēs discipuli p metū
Iudęorū relicto dño aufugerūt. Et dixit Dñs, si uos persecuti fue
rint in vnā ciuitatē, fugite in aliam, Matt. 10. Et fugit Christus
in Aegyptum, ac abscondit se, & exiuit de tēplo. Et Paulus per
murum submissus fuit in sportam, Actuū 9 c ¶ Sed in cōtrariū
facit dictum Saluatoris, Io. 10 Bonus pastor aīam dat pro om-
bus suis. hētur in c. tres personas. 2 [illegible] q. [illegible] Item exemplum dedit
Christ' sacerdot[illegible] b. suis, vt quem[illegible] ipse fecit, ita & ipsi facerēt,
c. significasti, de e[illegible]c. Ipse aūt ē[illegible] verus & optimus pastor, §. ec
ce. 24. q. 7. aīam posuit pro ouibus suis, & factus est obediēs vs-
ad mortē. Itē facit, quia q. exercitum [illegible], tenetur ex officio vigi
lare pro salute su[illegible] [illegible]citus [illegible] offic[illegible]um, § officium. ff. de re milit.
ita ob[illegible]um c[illegible] q̃ præest saluti animarū, esse deberet insi[illegible]-
148 dere, ne an[illegible]ma[illegible] [illegible]us lædatur. Sic ēt† dñs tenet' subditos suos
tueri & defendere ab inferentibus eis bellum c. 1. de for. fidel.
in fi. al[illegible]as priuat' proprietate feudi, fm glo. & Feudistas cōiter
149 in §. [illegible] h[illegible] [illegible]nitit lex Cōra. Et† si miles armatę militiæ in pace
militia deserat, gradu deponitur. In bello idem admiss' c. pite
150 puniēdus est. l. nō omnes. §. qui pace. ff. de re milita. † Sic miles
cęlestis, si in pace curā sibi creditam deserat, a beneficio depo
nitur. c. ex parte. c. fi. de cleri. non resid. In bello ergo pestilen-
tię, in quo maiori cura & diligētia opus est, si muniis suæ mili-
tiæ subire detractet, duriori pœna meo quidē iudicio, plecten-
dus vī. d. §. qui pace. Nam pro salute aīarum tot martyres co-
ronā acceperūt, alij secti sunt, alij exusti, alij veneno occisi, alij
verbera, & varia mortis gña experti. Et reperio hāc sniam te-
nere Io. de Imo. in d. c. fi. col. 2. vbi concludit, q. si ecclesia pa-
tiatur defectū in diuinis, absentē posse tēpore pestis cōpelli re-
uerti ad residentiā, allegat no. in c. pen. eo. tit. ecclesia patiente
defectū in diuinis, absentes cum licētia, & ex iusta causa redire
ad ecclesiam coguntur. ¶ Ad contraria s. allegata & similia,
quæ copiosius possent adduci, respondet Papa in c. aduersitas.
7. q. 1. fugiat, qui specialiter quæritur, dū per alios sit firma salus
animarum. Secus, si gñaliter periculum omnibus immineat, &
animarū salus salua esse non possit. Dicebat enim Apostolus,
151 Quis infirmatur, & ego non infirmor. ¶ † Sextò pestis excusat
a cursu pscriptionis, & sic a negligentia, vt est tex. arguēdo de
guerra ad pestē, in c. prima actio. 16. q. 3. & in c. ex trāsmissa, de
præscript. dormit enim pscriptio tēpore pestis, fm Bar. in l. ge
neraliter, col. fi. de vsuc. Pan. & Fel. in d. c. ex trāsmissa. Ant. de
Bu[illegible]. & Imo. in c. cum nō liceat, eo. ti. Bal. & Ang. l. cum notis-
simi. §. imò. C de præscrip. 30. vel 40. ann. Alex. cōs. 81. Reuoca
tur in dubium, lib. 5. Pan. cons. 3. q. 18. & cons. 18. col. fi. & cons.
41. ad fi. & con. 57. col. pen. & con. 94. in 4. dubio. lib. 2. Fel. in c.
152 accedēs. 2. vers. nona conclu. vt lite non cōtest. † Et contra im-
peditū pp pestē postulare, vel præsentare intra tēpus determi
natū, non currit præscriptio, & ꝯñt non deuoluitur ius ad epi
scopū, fm Bal. in cōs 469. Sanctissimę recordationis, li. 4 ¶ Ista
conclusio de plano procedit, si ex causa pestis non reddat' ius
in loco, quia nō valēti agere nō currit pscriptio. l. fi. C. de aptin.
excep. Sed dubiū est, quid si ibi reddatur ius: Gl. in cle. quādiu,
de appel. sentit q. tunc pestis nō impediat cursū pscriptionis,
& hoc expresse voluit Io. And. in c. cū dilecti, de do. & cōtu. exc

D.N.

plificā in [illegible] Romana, [illegible] tpe pestis solet ius reddi. & seq
tur d. Ant. de Butr. [illegible] q. tpe [illegible] dicatur in l[illegible] non
excusat [illegible] a p[illegible] [illegible]ne, [illegible] tunc [illegible], de
quo [illegible] pro Bart. in [illegible] natu-
raliter [illegible] restringit ad mortē [illegible] 1348. quæ maxima
fuit. Et pro hoc op. faciunt, [illegible] in pecialib. iudicio-
rū ¶ Sed Pan. [illegible] d. c. cū dilect. [illegible] m, vt nō pro
cedat, qñ [illegible] ccurrit pp vehemētē aeris corruptionē: & [illegible]
plexio eius, [illegible] pscriptio currit, et [illegible], q. verit[illegible] ¶ [illegible]
accederet, de ei' morte dubitari posset. Q[illegible] mortē debet hō
fugere quātò pt. deinde se Dei misericordię cōmē[illegible], c. si nul
li[illegible] 3 q 8. [illegible] sic vult, q. mediocris aeris corruptio nō excu[illegible] [illegible]bi
ius redditur i loco. Ne[illegible] ēt vehemēs aeris intēperies e[illegible] colabit
fm eum, si talis sit cōplexio personæ, q. verisimi[illegible] nō debeat mor
tē incurrere, & sequit' d. Alex. i l. de ętate. §. si. ff. ad Treb ¶ Ergo
in isto puncto cōsidero duos casus. Primus est in pñte & cōmo
rante in loco pestifero, in quo ius redditur. Et isto[illegible] vī dicen-
dum, q. eū pestis non excuset, quia pōt agere, nec admittit' ad
allegandū periculū pestilentiæ, cū ꝯtio facto ibidē cōmorādo
ostē[illegible] se non timere. fm Bald. in trac. præscr. in 2. par. 6. partis
prin. ¶ Secundus casus est in absente. Et tūc si pestis sit vehe-
mēs, siue procedat ab aeris infectione, siue a cōtagione, dicerē
indistincte, non considerata cōplexione psonę, absentē excusā
ri a cursu pscriptionis. Quia vnusquisq; debet, si prudens sit,
fugere pestiferū locū. [illegible] negotiatorē. 88 dis. Nec pp fortitudinē
& bonitatē cōplexionis [illegible] pdere, & se morti exponere, fm
d. P[illegible] l. de Perusio in c. ex parte col pe. de appel. & Fel[illegible] ex
trāsmi[illegible] col 2. Vbi dñt, q. e[illegible] pcrm fortitudinē cōpl[illegible] est
p[illegible] dicunt, q̃ practicandū, Si uero pestis non multū [illegible]-
inat, & [illegible]ris corruptione [illegible], tunc pōt procede[illegible]
Pan. q. attēdenda sit cōplexio psonarū. Quid. n. si [illegible] tal' per-
sona, cuius cōplexio ferre nō posset aerem loci ēt si corruptus
non esset: certe excusaretur. Quia ad locum sibi nō tutum ne-
mo tenetur accedere, d. c. accedens ut lite nō contest. c. le pasto-
ralis, de iud ¶ Reperio ēt Gem. cōs. 153. incip. Pro intellectu, ali-
ter distinguentē. Aut ius nō redditur in loco pp pestē, & tunc
præscriptio dormit. Aut ius redditur, & tūc si ab[illegible] [illegible] periculo
non pateat accessus, præscriptio currit, [illegible]ed cōpetit restitutio in
integrū ex cla gñali, si qua mihi iusta cā, &c. Et propterea con
eludit aduersus præscriptionē exceptionis non num. pecu. quę
opponi nō potuit pp aeris corruptionē, dandā esse restitutionem.
Quod ēt voluit Pan. in ca. ex transmissa & ad ista vide, [illegible]æ di
centur. [illegible] in qōne, an excuset a cursu fatalium, & an a cōtumacia.
153 ¶ Septimò† excusat pestis vasallū, qui a dño nō petijt inuestitu
rā intra annū a priuatione feudi, iuxta tex. i c. 1. quæ fuit prima
causa benefi. amit. ita Bal. in §. vasalli, per illum te[illegible] de pace Cō
stan. l[illegible] acti, quia excusat a pęna, vt s. in 3. speciali ¶ An aūt excu
setur uasallus, si de impedimento non fuerit protestatus, dicā ī.
in 3. particula huius secundæ par. in 6. q. primi specialis ¶ Octa-
154 uò, † valet electio prælati, & quilibet actus factus alibi, q̃ in loco
solito & necessario, si ibidē non sit tutū habitare pp pestē. Ele-
ctio enim prælati fieri debet in ecclesia. ca. cū terr[illegible], vbi Pan. &
c. cum nobis, de elec. Si modò in loco vigeat pestis, poterūt ca-
nonici, qui aufugerūt, electionē facere in alio loco, c. in nomi-
ne domini, 23. dist. & §. locum. de author. generalium cōcilio-
rum, in pragmatica sanctione. Dum tñ fiat in loco honesto. l. si
cum dies §. si arb. ter, ff. de arb. & dūmodo absentes faciant ma
iorē partē, alias ad residētes i loco pestifero spectat electio, fm
Inn. in c. cum ex iniuncto, de noui ope. nū. vbi dicit q. si maior
pars sit expulsa per tyrānum, debent intrinseci accedere ad fo-
rinsecos, & in aliquo loco honesto electionē facere. Si vero sit
expulsa minor pars, debēt intrinseci facere electionē in eccle-
sia & loco solito, sequitur Bal. in auth. decernimus, in ti. C. de fa
cros. eccl. & Io. Firma. in trac. de epis. in 2. parte primi lib. Et qñ
collegiati sunt dispersi pp pestē, vł alia iusta causa, is ad quē spe
ctat conuocare, vel alias maior de collegio, seu cap. cōuocabit
eos. c. 1. de maio. & obe. Et quilibet venire tenetur, dummodo
in loco apto & oibus conuenienti conuocent'. Quid. n. si fugien-
uos a ciuitate Auenionēsi vellet conuocare in Lobard. ā: Certè
non tenerent' accedere, arg. c. cum inter vniuersas, de ele. t. Et
qualiter, & per quos sit faciēda conuocatio huiū dispersorū, ui
deas Inn. in d. c. cū ex iniuncto. & Inn. Pan. & alios I d. c. 1. Bar. ī
155 l. 1. ff. de albo scri. Sed vidi dubitari, an † residētes tpe pestis, esto
q. nō faciāt maiorē partē capit. possint recipere canonicum ad
possessionē, & ei dare stallū in choro, & locum in capło, & sibi
de fructib. rñdere non citatis absentibus? Et tunc consultus re-
spondi, q. poterant, quia ista est receptio facti, quæ ēt nō capitu
lariter a singularibus fieri potest fm Inn. & Io. And. in c. bonę.
2. de postu præla. Inn. & Pan. in c. eam tē, de rescr. Fed. de Senis
cons. 281. Quæ in præsenti, col. 5. cū multis alijs auctoritatibus.
congestis per Fel. in d. c. eā te, col. 8. cui adde Gemi. consil. 84.
156 Quia istud dubiū, col. 2. ¶ Nono pestis priuilegiū est. † Quia fu-
gitiui pp pestem, non habentes quo declinēt, pñt hospitari, &
conuiuari in ecclesia maximè campestri, vbi alias de iure non

possent. c. non [illegible] rtet, & c. nulli, 43 dist. ¶ Decimò pestis priui
157 legiũ [illegible] excu[illegible] t faciẽtẽ a [illegible] egam, seu ꝓpositionẽ in ꝯf.
[illegible] ne[illegible] ls a pena statuti [illegible] rolubentis lites aregas
[illegible], sm Ang. in l. diuus [illegible] de petit her. quẽ sequitur
158 d. Ias. [illegible] incipalib. ff. si cer. pet. ¶ Vndecimò † excusat a datiis
& g[illegible] s. Fugiẽtes [illegible] peste, [illegible] luere gabellã, pleb. quas a lo
co cõtagioso auferũt, non tenent. l. fi. § li pp necessitatẽ. ff. de
159 pub. p quẽ decidit ibi Pau. de Cast. q. statutũ disponẽs ꝓ aiali-
bus, [illegible] intromittuntur in territo[illegible] rium, soluendũ esse certũ da
tium, nõ hẽt hẽt locũ in animalibus, [illegible] timore latronũ intro
duc[illegible] itur, & facit tex. in l. C[illegible] . [illegible] Quod n. ius põt fiscus
siue dationis conductor, prętendere in [illegible] lia calamitate, vt dore
tã lucruosa cõpẽdiũ quęrat l. [illegible] C. de naufra. lib. 12. p quẽ infert
160 ibi Bar. ad casum nostrũ in subdens † q. si pp [illegible] lum l ostiũ,
vel piratarũ [illegible] fugiẽtẽ [illegible] r. u alienũ, [illegible] gabella ꝯñt
161 res suas importare & e[illegible] portare. † Sic etiam, qui tẽpe ęstatis pp
siccitatẽ c[illegible] untur venire ad ruũ molend nũ ad [illegible] ã [illegible] gabellam
soluendã cõpelli non pñt, q. necessitate sumus venire sunt cõ-
pu[illegible], & sequit [illegible] Io. de Platea, & idẽ voluit Bal. in l. 3. ad fi. C.
de nau. fęno. dicẽs q. [illegible] metu latronum, vel impetu maris, aliqs
non seruet locũ nauigij vel itine[illegible] is, non est in ali[illegible] punied',
per tex. in d. l. Cęsar. & idẽ determinat Bal. in l. limõ. § legatũ,
162 arg. [illegible] lius tex. ff. de leg. 3. † Et statutũ [illegible] uniens introducẽtes fures
per quãdam portam, non hẽt locum [illegible] eum, qui fugiẽs d[illegible] prę-
datores eos introduxit sm Alb. de Ros. in secund[illegible] parte statu
torũ, q. 1[illegible]. sequit Fel. in c. 2. c[illegible] de cõst. & Io. Firma tract. de
163 gabel. in secunda par. 8. par. prin. q. 7. ¶ Duodecimò † epidimia
deten[illegible] fugientes a repres[illegible] lijs, [illegible] capi non pñt, eo q. casu di-
scedere a su[illegible] domicilio compelluntur, arg. auth. naufrag. C. de
164 fur. & d. l. 3 C. de nau[illegible] d. l. Cęsar, cum simil. † Represaliæ n.
exercer[illegible] non possunt ꝯ eos, qui vi ventorum cõpelluntur illuc
venire, sm Bar. in trac. represal. in 10. q. 7. q. prin. sequũtur Alb.
& Fel. in locis s alleg. Quod credo verum, si fugientes pp pe-
stem aliter fugere non poterant, q̃ per territorium, in quo rep
saliæ fuer[illegible] indictę, ita loquitur tex. in d. l. Cęsar. Sec' ergo si
voluntate illuc confugiant, tunc non excusabũtur ¶ Decimo-
165 tertio † pestis tuetur contractum al[illegible] s nullum propter omissã
solennitatem à statuto requisitam Nam si statutũ velit ꝯtũm
mulieris, vel minoris non valere, nisi interuenerint in ꝯfectio
ne duo Notarij, certè tẽpe pestis su[illegible] tinebit ꝯtus, in cuius ꝯfe-
ctione nõ interuenit, nisi vnus Notari', q. illo tẽpe nõ reperiun
tur, qui velint de facile interuenire, sm Ang. in § quod aũt, per
illum tex. in Auct. de nõ alie. sequuntur Mod. in l. fi. C. de test.
& in simili Bal. in l. ad egregias. ff. de iureiu. Fen. in c. proposuisti
col. 2 & in c. causã, in 6. no. de prob. facit quod voluit Bar. Ale.
& alij in l. 5. si. ff. de verb. obl. Et si dicat, q. illę decisiones pro-
cedunt, qñ vnus tñ reperitur. Rñdeo, q. tẽpe pestis dicens plu-
res non reperiri, qui voluerint interesse, habet intẽtionem fun
datam, quia præsumendum est, q. nemo velit se in discrimine
vitæ ponere, quia naturaliter quilibet mortem timet, studetq;
illius periculũ euadere, c. nolite timere, 11. q. 3. cum gl. & talis
timor est adeo a natura mentib. hominũ impressus, q. nulla rõ
ne euelli põt, sm Pan. in ca. 1. col. 3. de summa Trin. & fide ca-
thol. Præterea contrahentes pp imminens periculũ, iustè pos-
sunt abhorrere multitudinẽ personarũ. Et sic decisio vera vĩ,
etiam q. in loco adessent plures Notarij, cum partes possint ꝓ-
babiliter coniecturare vnũ esse sanũ, & cęteros fore de conta
gione suspectos, super quo tũ cogitabis. Et q. dicẽs plures non
potuisset reperiri tempore pestis, habeat intẽtionẽ fundatam
tenet expresse Cur. cons. 131. In hac. [illegible] 4. & ante eũ Bar. in l. cõ
sciuntur. § 3. in si. ff. de iu. codic. l. bene facit dictum glo. in l. cũ
de lege. ff. de proba. & quę cumulat d. Ias. in l. fin. § licẽtia. C. de
166 iure delib. & Alex. cons. 41. col. fi. [illegible] b. 3. † Eodem modo si statu-
tum requirat Notarium mat[illegible] iculatum tñ tempore pestis, va-
lebit instrumentum ẽt de qu[illegible] fit rogatus Notarius nõ matri-
culatus, sm Ang. in l. si vacãtia. § f[illegible] veritatem patet ex pręd. C.
de bo. vac. quem sequitur Alex. in l. [illegible] fi. C. de test. & Io. Firma.
in trac. de gabel. q. 24. secũd[illegible] par. & adde quæ dicam 3. de pri-
167 uil. vlt. voluntatũ. ¶ Quartodecimò † si epidimia fit inter anima
lia bruta, excusatur pastor ab inte[illegible] itu pe[illegible] iculum [illegible] cęterorũque
animaliũ. l. si quis fundum. § Imperator. ff. loc. Et dicit Bal. in l.
3 C. de fruc. & lit. expen. q. mors naturalis, & fatale damnũ, nõ
est imputãdum pastori. Mortem aũt naturalẽ appellat ẽt, quæ
ex aeris intemperie procedit. Ad quem aũt [illegible] edet periculũ 10
teritus animalium datorũ in soc[illegible] dã traditur per d. Phil. Cor.
168 in repet. l. si pascenda pecora. C. de pac. † Sed quomodo pastor,
vel soccidan' probabit aĩalia fuisse mortua morte naturali, seu
ex peste. Io. de Platea post. Bar. in l. cũ ad pñsens. C. de mutileg.
lib. 11. distinguit, aut tractatur de morte vnius, aut duorũ ani-
malium, quę gregatim non pascebant, & tunc oportet pasto-
rẽ clare probare mortem, d. § Imperator. & l. si creditor. ff. de
pigno. actio. Aut agitur de morte plurũ, quę gregatim pasce-
bantur, & sufficit probare illo anno euenisse mortalitatem in
169 ter animalia, per tex. in d. l. cum ad præsens. Quintodecimò † si

pestis vigeret in [illegible] uitate Romana [illegible] osset Rex Romanor[illegible] co
ronari extra vrbe, quia l[illegible] cus coronã [illegible] esse tutus Imperatori
& suis, vt specialiter determinat Pan. Gem. & Mod. in c. statui
mus, per illum tex. d[illegible] offi. de leg. li. 6. dicentes Papam Clemẽ-
tem coronasse Henricum Imperatorẽ extra vrbem, cum pp
potẽtiam Regis Roberti non daretur tutus accessus ad eccle-
siam S. Petri in vrbe, in qua ordinarium erat Hẽricum dẽre im
170 periali diademate insigniri. † Et eodẽ modo si esset pestis in ci
uitate Mediolani vel Dux Mediolani esset inimicus potẽtissi
mi Caroli Regis Romanorũ, posset sua maiestas coronã, qua
dẽt exornari in ecclesia diui Ambrosij, alibi sumere, vt pb[illegible]
in c. vbi periculũ. § porro, de ele. lib. 6. & pluribus alijs iur[illegible]
legatis p [illegible] Rom. similiq. ꝯf. 433. extrod. Quod ad pmò vbi
ꝯsistit, q. licet ex regulis cãcellariæ publicatio acceptati[illegible]
bñficij debeat fieri in loco ipsius bñficij, tñ quando ad eum lo
cum non datur tutus accessus, sufficit q. alibi fiat. bene [illegible]
171 quæ dicta sunt s. in octauo speciali. ¶ Sextodecimò † donatio fa
cta tpe pestis in dubio c[illegible] nsetur donatio causa mortis, & nõ in
ter viuos, dato, q. nulla sit habita mẽtio mortis. Vultas e[illegible] ma
172 xima, [illegible] quia donatio cã mortis sola penitẽtia reuoca[illegible]
ois. ff. [illegible] cer. pet. donatio inter viuos [illegible] non põt. l. [illegible]
ctã. C. de don. quę sub modo. ita signãter dec[illegible] d[illegible] Cor.
cons. 124 [illegible] cẽt in hac. lib. 4. Mouetur, quia vbi verbo [illegible] mẽtio
mortis pũmitur donatio cã mor. l. Seia, de dote prælég. l. Seia,
ff. de don. cã mor. Idẽ ergo si fiat demõstratio & mẽtio mortis
ipso facto, ita datur voluntas intelligi, sicut verbo l. reprehen-
denda. C. de insti. & subst. l. [illegible] quibus. ff. de leg. non minus [illegible]
bet operari tacita voluntas, q̃ expressa, l. cũ quid. ff. [illegible] cer. peta.
Existẽs autẽ in loco pestifero, satis cogitat [illegible] one mortis donare
uidetur propter instans mortis pericu[illegible] lũ. Dicamus erg[illegible] di-
catur donatio cã mor. ac si uere esset facta mẽtio m[illegible]
173 cẽt ipse loquatur in infirmo ex peste, † tñ ratio pericu[illegible] vidẽt
militare in quolibet existente in loco contag[illegible] oso, quidẽ [illegible] pe
riculo mortis constitutus, & dix[illegible] supra, & [illegible] obatur in l. aut p
insidiosa loca. ff. de don. cã mor. ¶ Et ꝓ hac [illegible] a Cor. facit tex.
174 in l. 2. ff. e[illegible] tit. † vbi Iureconsultus secundam donationis spẽm
eam esse dicit, p quã donans pe[illegible] iculo imminentis mortis ita do
nat, vt statim accipientis fiat ¶ Secundo facit tex. in c. 2. de cõ
sue. vbi Papa mandat donationes factas ecclesię a cõstitutis [illegible]
bona valetudine irreuocabiliter [illegible] ol seruari, er[illegible] o a p[illegible] vult
factas ab in[illegible] mis, posse reuocari. Et per illũ text. notat [illegible]
175 Ant. † q. donatio facta ab infirmo in dubio præsumitur dona-
tio causa mortis ¶ Tertiò facit tex. in c. [illegible] vbi si sa
nus se & sua bona dederit loco religioso [illegible], nulla de
bonis dedicatis debeatur quarta parochi[illegible] rm se
& bona sua dedicauerit: tũc si ex illa in[illegible] mitate d[illegible] uar
ta dẽtur. Ratio diuersitatis est, quia ptimo [illegible] atu vĩ p[illegible] anima
liberè donasse bona sua. Secundo casu cen[illegible] don[illegible] se causa
mortis, ideo debetur quarta, tanquam de bonis relictis occa-
sione mortis & sepulturę. Et ita p illum textũ [illegible] lo. And.
quod donata ab infirmo pręsumãtur in dubio donata cã mor
tis. sequitur do. Alex. [illegible] 81. Viso instrument[illegible] lib. 3. Sed con
tra Corn. & hãc decis. videtur casus in l. Seia. § fi. ff. de don cau
sa mor. vbi sm *communem* intellectũ donatio facta a cõstituto
in extremis vitę [illegible] ę reputat donatio inter viuos, nisi sit facta
mẽtio mortis, & [illegible] illũ textum. Imo. in d. c. 2. reprehẽdit. do.
Ant. ibi. Et q. donatio facta ab infirmo non pręsumatur dona-
tio caũsa mortis, tenent. Bar. Bal. Imo. Alex. & cõmuniter Do
cto. in l. quę dotis. ff. sol. mat. & ibi do. Alex. in ipẽ reprobat opi
nionẽ d. Ant. in d. c. 2. sequitur Soc. cons. 130. Visa facti contin
gentia, col. pen. lib. 3 & cons. 135. col. pen. lib. 2. ¶ Quid tenẽdũ?
Io. And. in d. c. de his, dixit tenendã esse primam opi. ubi infir-
mus donet filio, vel alteri personę, valde dilectę. & in istis ter-
minis loquitur tex. in d. l. Seia. § fin. sm eũ ista opinio displicet
do. Card. Flor. quia ratio d. § fin. est generalis, & militat etiã si
176 infirmus donet extraneo ¶ † Ergo in isto pũcto putarẽ, q. si do
nãs fecerit mentionẽ de peste, vel de infirmitate, q. dicat præ-
sumi donatio causa mortis, per tex. in l. 3. ff. de don. cau. mor. &
quia isto casu implicitẽ v[illegible] facta mentio mortis. Alias crederẽ,
q. dicatur donatio inter viuos, per tex. in d. l. Seia, § fi. in ver. ab
solutè donaret, quasi si fiat mẽtio mortis ẽt implicitẽ, nõ dica
177 tur absoluta donatio. † Posset tñ ex coniecturis iudicari dona-
tio causa mortis, ẽt q. nulla fuerit habita mortis mentio, puta
si diceret donans, ego tibi relinquo bastitã meã, tũc pp verbũ
relinquo, iudicari deberet donatio cã mortis, sm Dy. in l. 3. C. de
reuoc. do. quem sequitur Guido Papæ sing. 457. inc. Siquis di-
178 cat. Et rõ est, † quia verbũ, relinquo, ad morientes nñ pertinet. l.
33. si. ff. de tab. exhi. & gl. in § fi. Instit. quibus ex cau. manumit.
lic. vel non. Et ex hoc dicto iustificatur quod s. dixi de implici
179 ta mentione mortis. ¶ † Item si donatio non posset valere, vt
donatio inter viuos. presumendũ esset q. voluerit donare cau
sa mortis, vt act' valeat. l. quoties. ff. de reb. dub. l. quoties ff. d.
reg. iur. vnde si maritus cõstitutus in peri[illegible] lo mortis donaret
vxori, & e[illegible], quia inter coniuges nõ valet donatio inter viuos,

l. si ff.

l.j.ff.de don.inter vir.& vxo esset arbitrādū, q̄ voluerit donare cā mortis, quæ donatio inter coniuges sustinetur, l. si mortes. ff.de don.cau.mor. ſm Lud.Ro.in d.l.quę dotis, p tex.sing. in l.apud Celsum.§.j.ff.de excep.doli. Et licet gl.ibi voluerit dicere, q̄ ibi fuerit facta mortis mētio, & sequatur Alex.ī d.l.quę dotis, tñ Soc.& Cor.in allegans consilijs approbāt decis. Lud. Ro.& per plura comprobant similia, quę a teipso videas. ¶ De
180 cimoseptimò, decima †animaliū nō debetur parochiano loci, ad quem dñs animalium aufugit pp pestem, ēt de aīalib.quæ ibi nata fuerint. Sed dētur parochiano loci, a quo aufugit, ſm Bal.& Imo.in d.l.hmōi.§.legatum.ff.de leg.j.per illum tex.vbi probatur, q̄ fugitiuus in pręiudiciū tertij nō dr̄ abesse, & bene
181 seruauit, quę dixi s̄.in 11. speciali. ¶ Decimooctauò, †nat' extra ciuitatē tpē pestis, fingitur natus in ciuitate, a qua mater aufugerat pp pestem, d.l.hmōi.§.legatū, p quā Petrus Cy.Bal. An-
182 ge.Nic.de Neap.& Pau.de Cast.inferūt † ad statutū disponēs, nullū debere admitti in collegiū, nisi sit natus in ciuitate, vel nisi sit ciuis originarius, vel q̄ nullus possit esse primus Cōsul, nisi sit originarius ciuis, vt Auenionensi statuto cauet. An natus alibi a casu poterit esse Cōsul, vel de collegio? Rñdetur ipsi, q̄ sic, per illum tex. Nō obst.tex.in l.ciues, C.de incol.lib.q̄a loquitur in nato in loco, in quo parentes constituerūt domicilium. Nos loquimur in nato alibi a casu, ſm Bar.ī l.filios.C. de munic.& orig. Ibi tamen Bar. nō ausus fuit hāc decis. firmare, sed Io.de Platea ibi audacter eā approbat, quia mater q̄ animum reuertēdi habebat, fingitur semper fuisse in ciuitate.l.j. & l.retro creditur.ff.de capt.& postli.reuer.& sic fingitur pepensse ī ciuitate, vñ aufugit, sequitur Pan.in ca.Rodulphus, de rescr.&
183 †ibi Fel. attestatur ita fuisse practicatum in sua persona, cui casualis origo fuit ex Felina oppido Regiēsi, origo verò vtriusq; parentis ex Ferraria vrbe, in qua viget hmōi statutum, quo nō obstāte fuit receptus in collegiū per prędicta. Idē expressē determinat do.Lanc. Dec.in l.hęres absens.§.proinde.ff. de iud. dicēs, q̄ ista opinio est cōis, ſm Ang.de Arim.in d.§.legatū. Ad ducit dec.Bar.in l.j.ff.ad munic.vbi vult, q̄ Comitatēsis, q̄ nō caret omnimoda ciuilitate l.qui ex vico.ff.ad munic.nat' ī ciuitate sua a casu, non efficiatur ciuis. Multòminus ergo efficiatur ciuis nō Comitatensis ibidem natus, & ɔsequenter remanebit originarius ciuis ciuitatis, a qua aufugit mater, & vbi parentes habebant domicilium. ¶ Cōtrariam sn̄iam tenet Imo. Raph.Com.d.Alex.ac Pau.de Cast.ī secūda lect.in d.§.legatū. & fuit de mēte gl.in d.l.filios, ī sui generalitate, licet Bar.& Io. de Pla.eam restringāt. Idē tenet Raph.Co.in l.cętera.§.fi.ff.de de leg.j.vbi attestatur se cōsuluisse ɔ̄ Bar.& q̄ ita seruari putat, per tex.in d.l.ciues.& quia in acquirenda origine cōsideratur veritas, nō patris destinatio.l.assumptio.ff.ad munic. Alias sequeretur, q̄ si quis iret Parisios cā ibi habitandi, & in itinere vxor pareret, q̄ filius esset originarius Parisiensis, vbi pater nūquam fuit: q̄ est absurdum, ſm eum. ¶ Ad tex.in d.§ legatum, rñdet Imo. q̄ in casu illius §.partus fingitur natus ī loco, a quo mater aufugit, quia nisi ita fingeretur, frustraretur intentio testatoris. In casu nostro, licèt natus alibi a casu non fingatur natus ī loco domicilij, nō offenditur legis dispositio, sed obseruaretur, d.l.ciues. Ad arg.q̄ attendēda sit destinatio patris habentis animum reuertēdi, rñdet Raph.verū esse quò ad regulandam dispositionē ipsius, nō aūt quo ad regulāda dispositionē legis. ¶ Quid tenēdū? Prima opinio, vt dixi ē cōis, quę mihi vr̄ vera, si filius fuit cōceptus in loco domicilij, & natus alibi a casu, q̄a vbi agitur de fauore alij, conceptus hr̄ pro nato.l. qui ī vtero. ff.de sta.homi. Sed si fuit natus & cōceptus in loco, ad quem a casu pp pestem aufugit, forte ɔ̄ria opinio sustētabilior erit, cū non possit fingi natus in loco domicilij, in quo cōceptus, neq; natus fuit.l.j.C.de capt.& postli.reuer. ¶ Sed remanet vna difficultas, quia q̄ dicatur natus in loco domicilij procedit ex fictione, †statuta aūt intelligi debent in casu vero, & non in casu fictō.l.3.§.hæc verba.ff.de neg.gest. Sed defendēdo pdictas decisiones & similes rñdetur, q̄ vbi casus fictus reperitur, ęquiparatur per ius cōe casui vero, tunc statutū loquens in materia iuris hēt locū ēt in casu ficto.c.ad audientiā, vbi Imo. & Pan. de cler.nō resi.declarat Alex.in l.j.§.lex falcida.ff.ad l.Falc.do. Ias.post Ale.in l.qui se patris.col.24.C.vnde li.& ita rndet Fel. in d.c.Rodulphus, & in c.at si clerici.col.3.de iudi. Casus autē fictus est æqui paratus vero a lege, videlicet per tex.in d.l.qui in vtero, ergo &c. Decimononò †si quis pp pestem nō audet accedere ad adipiscēda possessionē rei suæ, vel bñficij ibi collati, poterit ascendere pinnaculum, vel montem, vnde videre possit rem illam, & per aspectum possessionem apprehēdere, ſm Alb.de Ros.in l.1.§.si iusserim.s̄.de acq.pos.per illū tex.& per tex.in l.q̄ meo, §.si per vēditorem.ff.eo.tit.& per tex.in c. contingit, de do.& contu.dicens se ita in facti contingentiā cōsuluisse cuidam amico suo. ¶ Sed d.Ias.ibi reprehendit illud cōsiliū, quia ita demum aspectu acquiritur possessio, si tradēs possessionē per aspectum ipse possideat: sec, si res a nemine possideatur, tūc oculis possessio acquiri nō pōt, ſm gl. in l.j.in prin.

in uer.qui primi.ff.e.per tex.in l.3 §.Neratius, ff.e.vbi no.Lud. Ro.Ad tex.in d.cap.contingit, rndetur q̄ ibi speciale est odio aduersarij non patientis ɔ̄ se fieri executionem sn̄ię. vñ casus ille non est trahendus in ɔ̄ñtiā.l.ius singulare.l.q̄ verò ɔ̄.ff.de legi. Quid dicendum? Pro resolutione, vidēdum est, an iure cōi possessio possit acquiri solo aspectu.& illo modo loquit' d.Ias. nam de iure cōi non acquiritur solo aspectu, nisi cōcurrat alius possidēns volentis transferre possessionem in aliū solo aspectu d.l.3.§. Neratius Et propterea Spe.tit.primo, & secūdo decre-
186 to.§.iam de effectu, in prin.tenet, † q̄ nūcius stans in cōspectu rei non possit tradere possessionem alteri sequitur d.Ant.in c. cum venisset, ad fi.ver.vnū non omitto, de resti.spo.Bal.& Pau. de Ca.in l.non est mirū.ff.de pig.act.per illū tex.p quē declarantur iura uolentia possessionē transferri per aspectū, ut pcedant, qñ posses.trāsfert per possidētē, secus si p nūciū, vel aliū nō possidentē.& hæc est cōis Doc.sn̄ia, vt patet ex prædictis, & ex allegans per Ale.in d.l.j.col.antep.& p Fel.in c.cū aliqb.de
187 re iud. ¶ † Secūdò uidēdū est, an subsistente iusto impedimēto, puta pestis, vel guerrę, seu capitaliū inimicorū, possit acqri possessio p aspectū, & in istis terminis loquit' Alb.de Rosa.qui dixit veritatē, q̄ subsistente legitimo impedimento acquiri pōt possessio p tex.in l.quamuis.ff.de bo.auct.iudi.possi.& in l.si finita.§.illud q̄rit'.ff.de dam.inf.p quæ iura ita determinat Bar. in d.l.j.ī prin.col.pe.ver.quid si executor, ff.de acq.poss.quē sequuntur ibi Are.Alex.& d.Ias.& Ang.in d.l.quamuis. Pan.ī c. 2.de cos.d.Ant.& Fel.in d.c.cū aliquib. Bal. i.l.maritorū. C.ne uxor p mari. Vbi decidit, primū & ſm decretū posse iterponi verbotenus, qñ pp potentiā tyranni nō pōt apprehēdi possessio. Sed Imo.cōs.116.in cā spectabilis militis, col.3.intelligit dicta iura procedere, q̄ñ ad effectū primi decreti, vt ɔ̄hatur pignus prætoriū, nō aūt quantū ad effectū.acq.poss. respectu secundi decreti & cęterorū effectuū. Et re uera illa iura loquunt' respectu primi decreti. Doct.tñ ea extendūt gn̄raliter ad quālibet apprehensionē possessionis, ſm Fel.ī d.c.cū aliquib. Ideo a cōi opin.nō esset tutū recedere. ¶ Sed pro dilucidatione, q̄a passus est aliquantulum obscurus. puto aduertēdū esse ad plura. primò cōsiderandū est, an possessio sit uacua, aut occupata? Si uacua sit, ego credo indubitanter, q̄ p nunciū, vel executorem, & similes posse in alium transferri possessio p aspectū, maxime subsistente impedimento. Nā rō, quare tex.in d.§. si iusserim, exigat q̄ trāsferēs possessionem p aspectū sit in possessione, illa fuit, quia oportet q̄ trāsferens possessionem p aspectum dicat se vacuam, & expeditam possessionē tradere, d.l.q̄ meo, §.si per vēditorem Si ergo possessio non sit occupata, & executor, seu nuncius habens authoritatē transferendi possessionem, p aspectum transferatur, non video quare alteri nō acquiratur, & in istis terminis procedit decisio Io.And.in c.trās-
188 mutiam, de elec.& Pan.ī d.c.cū aliquibus, volentiū † q̄ p inuestituram factam a collatore in conspectu beneficij, trāsferatur possessio, quia eps seu alius collator hēt custodiā ecclesiæ vacātis.c.cū vos, de offi.ord Ecce q̄ loquūtur, qñ ecclesia vacat, & possessio ab alio non occupatur, & ita ēt debet intelligi consi. Lud.Ro.357.Quò ad primū.& cons.482.In casu p̄missu. ¶ Se-
189 cundo †casu, qñ ab alio est occupata possessio, tūc si cā cognita ɔ̄ occupantem lata sit sn̄ia, cuius executio pp pestem, vel aliud impedimentū fieri non possit, poterit per executorē trāsferri possessio solo aspectu, ita procedat decisio Bar. cōiter app̄bata in d.l.imò hoc casu si per aspectum ēt transferri non posset sufficeret verbalis traditio sola extra cōspectum, ſm Fel.in d.c.cum aliquibus, & probatur in d.l.cum vnus, §.fi.ff.de bo.au cto.iud.possi.& in d.l.si finita.§.pen & in l.dāni infecti, §.nō solum, ff.de dam.infec.si verò alius possideat, & non sit lata sn̄ia ɔ̄ eum, tunc neque iudex, neque executor, neque nūcius poterit trāsferre possessionem in alium per aspectum, quia est necesse q̄ possessor priuetur, si debet in alium trāsferri, cum duo non possint eandem rem insolidum possidere.l.3.§.ex ɔ̄trario.ff. acq.poss.non pōt autem alius priuari, nisi adiciatur corporaliter de fundo.vel suspicet' se posse repelli.l.clam possidere. §. q̄ ad nundinas.ff.eo.tit. Nihil ergo agit, qui inuito, vel inscio possessore vult illius possessionē in aliū transferre per aspectum. ¶ Et hanc distin.colligo ex dictis Io And.& Compost. in d.ca.
190 transmissam. †vbi volūt q̄ ita demum executor per inuestituram factam in cōspectu transfert possessionē bñficij, si nullus possidebat, vel si ɔ̄ possessorē erat lata sn̄ia, aliàs secus, sequit' Pan.in d.c.cum aliquib. Bene facit decisio Rotę 8.in tit. de resti.spol.in antiquioribus.& decisio 3.de causa pos.& propriet.
191 in antiq̄s, & ē 302.ordine successiuo, † q̄ executor pōt p tactū annuli portę ecclesiæ clausæ trāsferre possessionem, quia annulus est pars rei, ff.de act.emp.l.fundi, in princ.ēt q̄ aliter habeat claues & custodiā ecclesiæ. Secus si alter hēat possessionē, qui per solū annuli tactum a sua possessione deiici nō pōt, sequitur Soc.cons.131.In pñti ɔ̄sultatione, col.3.lib.3. ¶ Alia etiā
192 tōne istud cōprobat.† † traditio, q̄ fit p aspectū, est tradō ficta, ſm Bar.ī d.l.j.col.pe.quē ibi Alex.& Mod.sequunt', sed fi-

ctio non admittitur nisi æquitas suadeat. l. deniq, .ff.ex quib.
cau.mai. Nõ vř aũt ęquũ aliquẽ priuari sua possessione cã nõ co
193 gnita.l.meminerint.C.vñ vi ideo † ex solũ cã cognita, & snia
lata fingit possessionẽ traditã per aspectũ in pręiudiciũ alteri⁹.
¶ Et si dixeris, q. hac rõne attẽta ẽt possessio vacans non dẽret
transferri per aspectũ, cuius ɔ̃trarium ɔclusum tur s̄. Rñdeo ẽt
hoc casu subesse ęquitatẽ, quia ęquũ est, q. hñs ptãtem trãsfe-
rẽdi possit, si velit, trãsferre. Subest ẽt necessitas pp impedimẽ
194 tũ, & † vbi necessitas expostulat, lex fictionẽ admittit. l. deniq;
& l. nec vtilẽ, ff.ex quib.cau.maio. Vel fortè dici posset, q. tra-
ditio per aspectũ dicatur vera traditio, cũ in traditione, & ac-
quisitione interueniat animus, & corpus acquirẽtis, & transfe-
rentis. Sunt.n.oculi pars corporis.l.quorũdam, ff.de acq. pos. p
quam Ang.& Imo.ibi tenẽt q. traditio per aspectũ sit vera tra-
ditio. ¶ Nec ob. q. tex.in d.§.si iusserim, & in d.l.quorundã, vta
tur verbo, vř, importãte fictionẽ, quia qñq; veritatẽ importat.
l.nãliter, in prin.ff.ad acq.poss.quę loquitur in nostra materia,
& l.sciendum, vbi Bar.in 2.not.de verb.obl. Sed si per aspectũ
trãsferatur possessio per executorem cã cognita, & lata snia ɔ̃
possessorem, tũc fictio ɔsistit in hoc, quia fingitur deiect⁹ pos-
sessor, qui verè deiectus nõ fuit, non aũt in eo, q. vera nõ sit tra
ditio per aspectũ. *cõis* tñ opinio est, q. dicatur ficta traditio, vt
cogitabis. ¶ Itẽ aduertendum puto, an tradatur per aspectũ va-
cua possessio ab executore & similib. an occupata? Primo casu
195 licèt † traditio dicatur ficta, tñ ipsa possessio tradita est vera pos
sessio.d.§.si iusserim. Sicut possessio acquisita per ɔstitutũ ẽ ve
ra possessio.l.certè, ff.de preca.licèt traditio facta per ɔstitutũ
sit ficta traditio.l.q. meo.ff.de acq.pol. ¶ Secũdo casu si tradat
occupata, erit ẽt ficta possessio, sm Bart.& scriben. in l.quãuis.
ff.eo.tit.nisi reus pp eius potentiam, vel dolum impediat. quo
minus fiat executio snię, tunc in odiũ inobediẽtis actor consti
tuitur verus possessor a lege, sm Car.in d.c.contingit, quem se
196 quitur Fel.in d.c.cũ aliquib. ¶ † Et si quæras, quę vtilitas resul-
tet, an dicat vera, vel ficta possessio? Rñdeo: vtilitas ẽ maxima,
quia ficta possessio non prodest ad inchoandũ præscriptionẽ,
vera aũt sic, sm gl.fi.in regula, sine possessione, de re.iur.li.6. ɔ̃
in terminis nostris dixit sing. Lud.Ro sing.413.incip.Lex quã-
197 uis. † Item ficta nõ parit effectũ recuperãdæ, vera aũt parit, sm
Alex.& Mod.i l.si forori.C.de iu.deliber.de quo dixi i rub.de
cau.pos.& proprie.& istud in ɔposito nostro vult Rot. de re-
198 sti.sp ol dec 8.i antiquiorib. ¶ vigesimũ † licèt regulariter quar
ta canonica debeatur parochię, in qua corpora assumũtur, ca.
in nostra.ca.certificamini, de sepul. Tñ si qs moriatur in loco,
ad quem diuertit pp pestem, quarta non debetur parochię, in
qua decessit, sed parochiæ, a qua aufugit propter pestẽ, sm Io.
And.Gem.& *aliter* scribẽ.in c. is qui per illum tex.de sepul. Et
ita consuluit Gaspar Cald.cons.3 sub rub.de sepul. ¶ Ad regulã
respondetur, q. procedit in decedente in loco, in quo defunct⁹
statuerat domicilium perpetuò, vel ad certũ tẽpus. Et pro ista
opin.facit, quia ad hoc, vt canonica portio dẽatur parochiali
presbytero, oportet q. ille p̃sbyter sit parochianus p̃sbyter de-
functi, d.c.in nostra, & cle.dudum, §.hmõi.eo.tit. Presbyter aũt
parochianus loci, in quo fugitiu⁹ pp pestem obijt, nõ põt dice
re se esse parochianum defuncti, qui neq; aio, neq; facto se illi
submiserat, nec ibidem cõstituerat domiciliũ, l.domiciliũ, ff.
ad muni.ergo, &c.& ita tenuit Host.ti.de parochia.§.pen.ad fi.
Quod intelligit uerum d.Phil.Fran.in d.c.is qui, si fugitiuus de
cessit durante peste, secus si ea finita, quia tũc pręsumitur aius
defũcti fuisse velle habitare i illo loco, & trãstulisse domiciliũ.
199 ¶ Vigesimoprimò † licet gabellarij, qui ex cõductione gabella
rum notabile lucrũ fuerũt consecuti finita ɔductione teneantur
sub eisdem legib.& reconuentionib.recõducere, si tãti nõ
possint alteri locari.l.cotem ferro, §.qui maximos.ff. de pub.
Tñ si finita conductione subesset pestis, vel guerra, non tenen
tur recõducere, sm Firma.in trac.de gabel.in 5.q.2. par.qa di-
spositio d.l.cotẽ ferro, debet intelligi reb. sic se habẽtib.& nõ
mutatis a tpe prioris locationis.l.q. Seruius.ff.de codi.ob cau.
200 cum alijs plenè reductis ibi per Mod. ¶ Vigesimosecundò † li-
cẽt de iure nemo dẽat baptizari, nisi in ecclesia, in qua sacri fon
tes sunt specialiter deputati, vt in Auc.vt i priu dom.sacr.mist.
non fiant, tamen fallit tpe pestis, quo periculosum esset ire ad ec
clesiam, tunc poterit sacrum baptisma in priuata domo con-
ferri.cle.j.de baptis.& ibi gl.ibi exẽplificat tpe hostilitatis. Qd
ẽt de hostilitate Dei.i de peste, intelligo, iuxta tradita s̄.in pre
201 ludijs. ¶ Vigesimotertio, licet † maritus non possit negare debi
tum vxori et leprosę, nec ab ea discedere, c.j.de cõiug.lepro.te
netur.n.maritus vxorem morbis, & doloribus confectã, & quic-
quid ẽt horribile patientẽ sustinere.c.si vxorẽ.32.q.3. Non ta-
men crederẽ, q. teneretur reddere debitũ, & habitare cũ vxo-
re pestifera labe maculata, per ea q̃ dixi s̄.in quinto priuilegio,
arguẽdo de matrimonio spirituali ad carnale, c.inter corpora
lia de transla.prael. Licẽt aũt liberet coniugem a debito carnis,
nõ tñ crederẽ q. pestis cõiugẽ liberet ab alijs seruitijs & onerib.
202 coniugalib. Et ideo tenetur subuenire cõiugi morbosę de me
dicinis, cibarijs, & alijs necessarijs. l.quod in vxorẽ.C.de nego.
gest.etiam si vxor sit indotata.l.pe.ff.vt in pos.leg.l. q. si nul-
la.ff.de reli.& sump.fun.& ita cõsuluit Ro.cons.67.in casu pro
positæ consultationis, in j.dubio Ale.cõs.7.col.j.lib.2. traditur
per Bar.& alios in d l.quod in vxorẽ, & in l.si cum dotẽ, §.si au
203 tem in sæuissimo.ff.sol.mat.ideo † si maritus tẽpore pestis aufu
geret vxore infirma nõ prouiso sibi de alimẽtis & medicinis,
priuaret donatione pp nuptias & lucro dotis, quod ex forma
statuti debet, sm Bal.Raph.Alex.& Mod.in l.si ab host.§.1.ff.
sol.mat. Nec isto casu donatio facta ab vxore marito cõfirma-
retur morte, cum possit culpa imputari marito, cur vxor fuerit
mortua, sm Bal.in l.si tibi, C.de don.añ nup.quẽ sequitur Fel.
in c.nostra, corollario 37.in fi. de rescr. Et ita limitãda est l.cũ
204 hic status.§.1.cum sim.ff.de don.inter virum, & vxo. Idẽ † dice
rem, si maritus aufugisset propter pestem non traducta vxore
sana secum, sed ea volente secũ venire dimissa in loco pestife-
ro. Nam si moriatur tũc ex peste, ẽt perderet lucrum dotis, &
donationem propter nuptias, nec donatio sibi facta morte cõ
205 firmaretur. Nam vasallus † relinquens dñm in bello humano
perdit feudũ.c.1.quibus mod.feu.amitt. Sic dicamus in marito
206 relinquẽte vxorem in bello Dei. Sic † etiam filius derelinquẽs
patrẽ in captiuitate, quẽ poterat liberare, priuat hẽreditate pris
morientis in captiuitate.§.si vnũ de pdi. Auct.vt cũ de ap.cogn.

S V M M A R I V M.

1 *Testamentũ tempore pestis factum cum minori numero testiũ ad id requisitorum, an & quando valeat. & seq.*
2 *Priuilegiũ rusticis concessum, quòd ruri possint condere testamentum cũ quinq; testibus, an et quando valeat. Et ibi, an testamentum cuius ruri conditum cum quinque testibus valeat. & nu. 3.*
4 *Argumento de bello Dei ad bellum hominum, an & quando valeat.*
5 *Testamentum militis absque iuris solennitate conditum, an et quãdo valeat.*
6 *Extensio in priuilegijs non est licita etiam ex maioritate rationis.*
7 *Testamenti solennitas.s. quod vnico contextu fieri debeat, an et quando remitti possit.*
8 *Codicillandi facultatẽ, an hẽat qui et testandi, etiam si non inueniat sufficientem numerum testium.*
9 *Extensio rationis identitate conceditur in limitatoriis.*
10 *Testamentum, in quo propter humanam violentiam non potest haberi testium numerus a iure requisitus, non valet.*
Et idem argumentum censetur, vbi concurrit diuina violentia. ibidẽ.
11 *Testis vt priuilegiis a iure sibi concessis gaudeat, notabilis esse debet, nõ autem leuis contagio.*
12 *Pestis, si in terris ecclesię sęuiat, & sit magna, quot et qui testes requirãtur in confectione testa. Et ibi, quid si grassetur in terris imperii.*
13 *Testandi facultas ne tollatur in dubiis opinionibus, tenẽda est ea, per quã testamentum fouetur.*
14 *Testandi facultatem cum duobus testibus ii habent, qui pestis tẽpore resident in ciuitate pestilenti pro tuenda repu. et pro subueniendo egenis ac infirmis.*
15 *Milites armatæ militiæ pro rep. militantes possunt, dum sunt in acie, testari quõ velint, aut possint, habentq; substituẽdi facultatem. nu. 16.*
17 *Medicus, qui pro republica salute, ac pro subueniẽdo egenis, ac infirmis, in ciuitate remanet pestilenti, gaudet priuilegiis testandi cum quibus potest testibus, et immunitate, ab omnibus muneribus.*
18 *Mulier, an et quando possit esse testis. & nu. 22.*
19 *Mulier, an & quando testis esse possit in subsidium.*
20 *Specialia non sunt multiplicanda.*
21 *Testis qualiter dicatur deponere in subsidium.*
23 *Mulier potest esse testis in militis testamento.*
24 *Mulieres etiam duæ tantum possunt esse testes in testamẽto inter liberos.*
25 *Testamentum mulieris tempore pestis cõditũ absq; præsentia duorũ proximorũ, an valeat vbi viget statutum, quòd mulieris testamentũ cessante dicta solennitate nullius sit valoris.*
26 *Statutum disponens, quòd mulieris testamentum non valeat, nisi adsint duo proximi, intelligitur si eos habeat.*
27 *Proximos habere non dicitur qui tempore contractus habet absentes.*
28 *Testamentum tẽpore pestis cum quinq; testibus, vel absentibus proximis conditũ, an valeat, si testator qui testamẽtũ cõdidit superuiuat, et euadat pestis periculum. Et quid de test. militis in acie facto cũ duobus testibus, an valeat, si miles saluus domum repetat. nu. 29.*
30 *Priuilegiũ causa cessante, cessare debet, et priuilegium.*
31 *Statutum, quod mulieris testamentum absque pñtia duorum proximorũ nõ valeat, an hẽat locum in testamento, quod mulier ante dictũ statutum condidit, habuit tamen facultatem post editum statutum mutãdi testamentum, & adhibendi duos ex agnatis.*
32 *Testamentum in peregrinatione conditum cum minori numero septem testium, an valeat si post conditum testamentum domum repetat.*
33 *Statutum, quod pro conditione, et temporis necessitate conditum fuit, an & quando cessante dicta necessitate dẽat, & ipsum cessare. et n. 40.*
34 *Testamenti conditi tempus est inspiciendum quantum ad solennitates in eo adhibendas.*
35 *Testamentum ruri cõditũ cum quinque testibus, an irritetur si post cõditum*

tum testamentum rusticus effectus sit ciuis, & ciuitatis incola.

6 Testamentum militis ad hoc vt iure militari valeat quot requirantur, & nume. 37.

8 Testamentum secundum formam antiquam conditum, an valeat, si noua legis dispositio postea euenerit.

9 Noua lex quando ligare dicitur.

1 Causa cessante, an cessare debeat effectus iam consummatus.

2 Testamentum tempore pestis conditum, an valeat si testes in eo nominati non fuerint rogati.

3 Testatoris conditio post mortem testatoris non impleta, an & quando infirmet, & faciat legatum esse nullum.

4 Conditio mixta si propter casum deficiat, an & quando habeatur pro impleta. & nu. 45.

6 Donatio causa mortis quinque testium pñsentiã requirit, nisi tẽpore pestis.

7 Statutum disponens, quod in testamento sufficiant quinque testes, an censeatur disponere, quod in codicillis sufficiant.

De priuilegijs vltimarũ volũtatũ causa pestis.

VEnlo ad secundam particulam secundæ partis pricipalis, videlicet ad specialia vltimarum voluntatum.
1 ¶ Et primò quæro, an testm̃ factum tpe pestis cum minori numero septẽ testiũ valeat? Bal. Sal. & d. Ias. in l. fin. C. de testa. rñdet, q sic. idem tenent Raph. Comen. in l. conficiuntur. §. codicilli, ff. de iu. codi. Flo. de S. Petro in l. milites. C. de testa. mil. Alex. in l. scriniarios, per gl. ibi. C. eo. tit. Ang. in §. fi. Inst. de testa. dicens idẽ velle Bar. in l. j. ff. de bo. poss. ex testa. mil. licèt pl'es sint, qui Bar. aliud velle dicant. Sequitur Christo. Por. Inst. de test. mil. vbi voluit, q pestiferatus possit testari cum duobus testibus, ẽt non rogatis, sanus aũt existens in loco contagioso possit testari cũ duob. testib. dumtñ sint rogati. Et istã opinio. sequitur Barb. in c. cũ esses. col. 8 de testa. Pro hac snia adducuntur plura. Pri-
2 mò tex. in d. l. fi. vbi † conceditur rusticis testari cum quinque testib. quia in iure pauci testes reperiũtur. Idem ergo tpe pestis quo tpe pp imminens periculũ pauci reperiuntur, q velint esse testes. Ad istud fundamentũ rñdent aduersantes, q sola inopia testiũ non est cã finalis, quare rustico sit cõcessum testari cum quinque testib. sed cã finalis fuit simplicitas, & imperitia rusticana, vt in præfatione d. l. fi. dr̃. Quæ præfatio denotat cãm finalẽ l. fi. ff. de hær. inst. Ex quo infertur, q dispositio illius legis nõ hẽt locũ in ciue habitante ciuitatẽ, qui testatur in iure, s̃m Iac. de Are. Ful. Are. & d. Ias. ibi. ¶ Tu verò aduerte inquantum isti dñi, q simplicitas rusticalis sint causa finalis, quare remissa fuerit solẽnitas numeri septẽ testium. Nã non videntur recte sen-
3 sisse, quod sic ostendo. illa lex s̃m Doct. *cõiter* procedit tam in testa. in scriptis, q̃ in testa. nuncupatiuo. vnde fateor, q solennitas scripturæ, quæ exigitur in testante, & testib. fuit remissa pp simplicitatẽ, & imperitiam. Sed solennitas numeri testiũ fuit remissa pp inopiã ipsorũ testiũ. Hinc est, q si sit tale ius, ĩ quo sit copia hoium, non censet̃ in tali loco hæc solennitas remissa, vt expresse ibi dr̃ in litera. Itẽ ibi duæ rõnes assignantur, ergo sufficit vnã militare. §. affinitatis, Inst. de nup. † Vnde vr̃ falsum q ciuis non possit iuri facere testm̃ cũ quinq; testib. & ɔ̃triũ tenent Cy. Alb. Bal. & Sal. in d. l. fi. Et dato, q non posset procedere, qñ ciuis esset sanus, & posset reuerti in ciuitatem ad testandum, vel qui potuisset secum testes a ciuitate ducere, secus si a casu ibi infirmaretur, & vel et ibi testari, tunc quia pp necessitatem impediretur habere plures testes, valeret testm̃ cum quinque testib. vt dr̃ in d. l. fi. ¶ Secundò adducitur tex. in d. l. milites & in d. l. j. ff. de bon. pos. ex test. mil. & l. pe. C. eo. cum si. arguendo † de bello hoium ad bellũ Dei. Ad istud rñdet Alex. q argm̃ non valet isto casu, quia non militat eadem rõ. Nã † militib. cõceditur testari absq; iuris solennitate pp publicam vtilita. quia ꝓprio corpore rempub. defendunt, q̃ rõ cessat in ciuib. tpe pestis. Püt etiã alr̃ rñderi, q milites ex priuilegio testãtur cũ duobus testib. dum sunt in expeditione. In priuilegijs † aũt non est licita extensio, etiã ex maioritate rõnis, s̃m gl. in l. bene a Zenone, in ver. cũ n. C. de quadrien. pscr. & in l. a diuo Pio, in gl. 2. ff. de re iudi. & bñ facit tex. in l. j. ff. de ɔ̃st. Princ. ¶ Tertiò allegatur tex. in l. casus, in aug. C. de test. vbi si ꝑpter † contagionẽ, seu morbũ superuenientẽ in personã vnius testis, necesse sit interrũpere ɔ̃tinuationẽ testamenti, sustinetur testm̃. Et sic propter necessariũ impedimentũ remittitur solennitas, q̃ est, q vnico contextu fiat testm̃. l. hac consultissima. §. at cũ humana. C. de testa. eo. mõ dicamus remissam esse solennitatẽ numeri testiũ. Sed tu aduerte, qa text. in d. l. casus, in fi. vr̃ aperte decidere, q ꝑpter necessariũ impedimentũ non possit omitti numerus septẽ testiũ. Et si dixeris, q ille tex. non loqtur de morbo pestifero. Rñdeo, q loqtur de morbo, qui solet testes deterrere. Et ego intelligo de isto contagioso, qa aliæ ægritudines non solent facile deterrere testes. ¶ Contrariã opin. q non valeat, nisi interueniant septem testes, tenent Raph. Ful. Pau. de Ca. Fran. de Are. & d. Ale. in d. l. fi. adducentes exẽplũ d. Aquilæ vxoris do.

Sign. de Homo. Mediol. Doctoris insignis, q̃ peste percussa, nõ valens hẽre testes, fecit se portare in viã publicam, vt hẽret testes audientes suã voluntatẽ, sequtur Ludo. Ro. in rep. auth. sitr. C. ad l. Falc. in 34. spãli. & Ang. i d. l. cõficiunt. §. j. Raph. Comẽ. in l. fi. C. de testa. mil. Ale. cons. 70. Viso cõs. col. pen. li. 2. & cõs. 127. Viso themate, col. 3. eo. li. Et vtrobiq; dicit, q ista opio est *cõis*, & idẽ ẽt tenuit Io. Firma in trac. de gabellis, q. 24 2. part. & Barb. in rub. de test. vet. 39. cõs. 58. col. 7. & seq. li. j. Mouentur ĩ primis auctoritate Bar. in d. l. 1. ff. de bo. pos. ex test. mil. dicẽtes q Bar. in illis verbis bonũ esset ꝓuidere, q testm̃ valeret, innuit, q si noua lege nõ validetur, q sit nullum. Sed certe Bartol. ibi voluit ɔ̃trium, vt s̃. dixi, i eo dum dicit, & facit ista lex, q valeat testm̃ tpe cum duob. testib. Et licet subdat, q bonum esset, ita statuere, non tñ recedit ab argumento sumpto ex illo tex. sed dixit bonum esse, ita statuere, vt ois dubitatio tollatur. Preterea & si Bar. vellet non valere cum duob. testib. non tamẽ negat, q non valeat cum quinque, vt alii s̃. ꝓ ɔ̃tra parte allegati cõcludunt per tex. in d. l. fi. Scdò mouentur per tex. ĩ d. l. cõficiuntur
8 §. codicilli. vbi † dr̃, q habens facultatem testandi de iure, hẽt ẽt facultatẽ codicillãdi, tametsi tpe, quo codicillatur, facultatem testandi de facto non hẽat, vt quia sufficientem numerum testium nõ inueniat, Ecce tex. clarus, q defectus septem testium impedit facultatem testandi, vnde non valebit testm̃, etiam, q pp pestem non possit haberi perfectus numerus testium. Considera si possit responderi, q ille tex. loquitur de eo, q tpe codicillorum non habeat sufficientem numerum testium actu, vt ꝓbatur in ver. eo tpe, quo codicillatur. q. d. tunc, & i extremitate illius temporis, l. 4. ff. de cõd. & dem. habere tñ potuisset itra aliqd̃ breue tp̃s. Nos loquimur, qñ pp pestem non est spes ĩtra breue tp̃s habendi testes, vnde cum existens in loco pestilenti dicatur in periculo mortis cõstitut', s̃m Cor. cõs. 13. In hac, li. 4. quo ad eum impossibilitas reperiendi sufficientem numerum reputat̃ perpetua, sicut si rus aliqd̃ inhabitaret. d. l. fin. ¶ Tertiò inducunt tex. in d. l. fi. per locum a spãli. Nã si cõcessum fuit rusticis, vt cum quinq; testib. militib. existentib. in acie cum duob', & sitr̃ peregrinis, dum sunt in peregrinatione, cum duob. testib. testari possint, in Auct. omnes peregrini, in verb. liberã habe it facultatem, C. com. de succes. quem Ang. ibi, & in §. quod ãt. in Auct. de non alien. ad hoc notauit. Ergo in alijs stabit firma regula, quòd requirãtur septem testes ad euitãdas falsitates l. fi. C. de fideicõ. Sed ad istud pt̃ respõderi, quod tex. ĩ d. l. fi. C.
9 de test. cõtinet dispositionem limitatoriã, & † i limitatorijs licita est extensio ex rõnis identitate. l. libert'. §. Senator. ff. de ritu nup. Bar. in l. si cõstãte, in 9. q. 1. p. ff. sol. matri. Pan. in c. cum oẽs col. 5. de const. Soc. cõs. 38. col. 2. li. 1. Ratio ãt ibi assignata consistit super inopia testium, q̃ maxime militabat tempore pestis, ergo &c. Et ꝓ ista opinione adduco, quod consuluit Bal. consi.
10 285. Si qs iuris ciuilis, li. 3. vbi † cõsuluit testm̃ factum ab eo, qui erat in quodã castro, ad quod nõ patebat accessus (ex eo, quod domin' castri institutus in primo testamento neminem patiebatur ingredi) non valere ꝑpter carentiam septem testium, dato, quod lex interuenerint. Et ꝓ ista decis. Bal. est casus in l. si qs dolo, ff. si qs aliq. test. ꝓhib. q̃ Bal. non allegauit. De quo miror, cum nihil ignorauerit. iste tex. multum stringit ꝓ hac parte. Si n. non valet testm̃, quãdo integer numer' hẽri non pt̃ propter violentiã humanã, eadem ratione non debet valere, quãdo haberi non pt̃ propter violentiã diuinã. Potest responderi, quòd ille tex. nihil facit, qa vult, quòd non valens habere testes non possit testari. & istud conceditur. Sed iste non est punctus nr̃, qa nos dicim', quòd habens quinq; testes tẽpore pestis, rectè testatur. Nec tex. ille hoc negat, nec se ad numerũ septenariũ restringit. Ad decis. Bal. pt̃ dici, q non est vera, & ɔ̃trium tenuit idem Bal. in d. l. fi. de sequunt. Nico. de Mattar. & Sal. ibi. Quid tenendum? Ego ĩ hoc puncto distinguerem. Aut pestis non est magna, & tunc non ualeat, nisi interueniant septem testes, & ita procedat secunda opin. & ita intelligo text. in d. l. casus. ubi propter morbum uni' testis non remittitur solennitas numeri
11 septem testium. Et † generaliter, ubi dixi pestem habere ipãlia, intelligo de peste notabili, qa leuis contagio non excusat, s̃m Car. Alc. in c. pe. nenit. 18. di. facit, qa leuis febricula non facit seruum morbosum. l. 1. §. proinde. ff. de ædil. edic. nec leuis quartana excusat a contumacia. l. q̃litum. ff. de re iud. Aut pestis est magna, & ualde sæuit in loco, & tunc, aut sumus ĩ terris eccle-
12 siæ, & tunc † sufficiunt duo testes cum parochiano etiã tempore sanitatis. c. cum esses, de testa ubi Pan. & alij, & ista est *cõis* snia Cano. licet aliq contradicant, s̃m Cor. cons. 31. li. 2. Vel corã quatuor testib. sine parochiano, s̃m Pan. & Bar. in d. cum esses. Lud. Ro. in auct. sitr, in 34. spãli. C. ad l. Falc. Aut sumus ĩ terris imperij, & tunc teneo, quod tempore pestis ualeat testm̃ factum coram quinque testibus per tex. in d. l. fi. C. de testa. Nec obstant rationes Mod. quia tolluntur ex supradictis. Et ista opinio est magis æqua, maxime cum faueat testamentis, quorum conseruatio publicam respicit utilitatem. l. uel negare. ff. quem
13 ad. test. aper. † Et in dubijs opinionib. tenenda est illa, per quam

testm̃ sostinetur l. si pars. ff. de inoff. testa. Et si aliter diceremus,
esset tpe pestis quasi interdicta testandi facultas, qua nihil dul-
cius, & q̃ nulli est deneganda, põst q̃ iã aliud velle non põt, l. j.
C. de sacros. eccl. Et bonũ esset, vt dicit Bart. q. statueret, testm̃
tpe pestis valere cũ duob. testib. dũm̃ essent oĩ exceptione ma-
14 iores. ¶ Illud aũt † scias, q. illi, q̃ remanent in ciuitate pestilenti
pro tuenda Repub. & pro subueniendo infirmis, & egenis, (vt
nuper fecit nobilis. d. Io. Pugetus, dñs loci de Castellio) hẽant
priuilegiũ testandi cũ duob. testib. sm̃ Alc. & d. Ias. in d. l. fin. qa
isti non minus pro repub. militant in bello Dei, q̃ milites arma
15 tæ militiæ in bello hoium, quo milites † constat, dũ sunt in acie
hẽre priuilegiũ testandi quõ velint, & quo possint. l. fi. ff. de te-
sta. mil. l. j. C. de bo. pos. ex test. mili. & l. milites, C. de test. mili.
Et si illud dictũ verũ est, summe notari dẽt, quia cũ talib. huiõi
priuilegiũ ꝯcedatur pp vitæ discrimẽ, ĩ quo pp salutẽ Reipub.
se ꝯstituunt, dicendũ vr̃, q. ẽt eis ꝯcedi deant cæteræ priuilegia
militib. in testando concessa. Quæ plura sunt, & traduntur per
Bar. in l. neq; .n. ff. de test. mil. & per Bal. in d. l. milites. Poterunt
16 ergo tales substituere directo maiori, iuxta tex. in l. † Centurio.
ff. de vulg. & pupil. Qđ addere poteris ad ea, q̃ scripsi ibi anno
17 ꝑterito post Nouissimos. Credo † ẽt, q. medici, q̃ remanẽt ad cu
randũ infirmos, hẽant ista priuilegia, & immunitatẽ ab omni-
18 bus munerib. l. j. C. de prof. & med. li. 10. ¶ Scđo q̃ro, an † mu-
lier tpe pestis possit esse testis in testa. Tpe .n. sanitatis non est
idoneus testis in testa. l. mulier. §. qui testã. ff. de testa. l. fi. C. de
19 fidei. d. Ias. in d. l. fi. determinat, q. sic, quia in subsidiũ † mulier
admittitur ad testimoniũ in casib. in quib. alias non admittitur
sm̃ Io. An. in addi. ad Spe. tit. de te. §. j. Alc. cons. 24. Animaduer
sis. col. 4. li. 2. ¶ Contrariã sniam firmat d. Alc. cons. 70. Viso cõs.
li. 3. per tex. in c. cũ esses, de testa. vbi de iure can. fuit diminut⁹
numer⁹ testiũ, & tñ requirit, q. sint idonei. Sic ẽt in testa. facto
ruri fuit diminut⁹ numer⁹ pp inopiã testiũ, d. l. fi. & tñ reqrit, q.
testes necessarij alias sint idonei, vt ibi oẽs concludunt. Et licẽt
pp pestẽ dispensatũ sit super numero, non tñ super idoneitate
reperit aliqd immutatũ, ergo cur stare ꝓhibebitur. l. ꝑcipimus,
20 C. de appel. Et ꝓ hoc bñ facit, quia † specialia non sunt multipli-
canda. l. si qñ, C. de inof. test. ¶ Non ob. q. mulier, qñ mares non
habentur, in subsidiũ admittatur in teste, qa conceditur, sed dr̃
21 in subsidiũ, † qñ masculi testes hẽri non põt habitu, & potentia.
Sed qñ masculi hẽri possunt potentia, licet actu nõ reperiantur
non hẽt locũ regula subsidiaria, sm̃ d. Ant. de Butr. in c. tertio
loco, de probat. Pan. in c. de cætero, de test. vbi vult, q. laici pos
sint esse testes in subsidiũ ꝯ clericũ. Et dr̃ in subsidiũ, qñ nulli
clerici habitant in loco illo, & sic qñ, nec actu, nec potentia ve-
risimiliter possunt reperiri, qui testimoniũ perhibeant, secus si
in loco illo plures essent clerici, dato q. actu, de quo q̃ritur, præ
sentes non fuerint. Et idẽ docent Pan. & Fel. in c. j. in fi. & in c.
j. §. co. de test. cogen. & d. Ias. in l. j. col. fi. & in 2. lec. col. 11. C. de
sum. Tri. & fi. catho. & Ianus in l. fi. C. de his, quib. vt indig. Alc.
cons. 64. col. fi. li. j. Tpe aũt pestis actu, & potentia verisimiliter
masculi magis, q̃ fœminæ possunt reperiri, ergo dici non potest
22 q. mulier admittatur in subsidiũ. Faterer † tñ mulierẽ admitti ĩ
testẽ in testa. eius, qui in ciuitate permansetat, vt labenti Reipu
blicæ subueniret, sicut in test. militis, in quo mulier põt esse te-
23 stis. Quod sic ꝓbari põt, vbi remissa est solennitas iuris positiui,
ibi sufficiunt duo testes, ẽt fœminæ, sm̃ Bar. in l. hac consultissi-
24 ma. §. ex imperfecto. C. de testa. vbi concludit testm̃ inter † libe
ros cũ duob. testib. ẽt fœminis valere, quia in testa. inter liberos
remissa est solennitas iuris positiui, quod ẽt tenent glo. in Auth.
q. sine. C. eo. Alc. in d. cons. 70. & in cons. 140. li. 1. Pan. cons. 98.
& cons. 105. col. 2. li. 2. & est cõis opi. q̃ ẽt sequitur Guido Papæ
decis. 538 in test. aũt militis remissa est solennitas iuris positiui.
l. j. ff. de testa. mil. ergo sequitur, q. in eo mulier poterit esse te-
stis. si in test. militis põt, ergo ẽt in test. eius, qui militat in bello
25 Dei, per ea, q̃ s. dicta fuerũt. ¶ † Tertiò q̃ro, an statutũ disponẽs,
testm̃ mulieris factũ absq; præsentia duorũ proximorũ non va
lere, hẽat locũ ẽt in test. mulieris facto tpe pestis. Cor. cõs. 131.
In hac li. 4. & cõs. 53. eod. li. determinat testm̃ factũ absq; ꝑsentia
ꝓpinquorũ tẽpore pestis valere, non obstante statuto. ¶ Sed tu
aduerte, q. si ꝑtendatur testm̃ valere, qa propinqui oẽs aufugis-
26 sent, tunc decis. Cor. erit verissima, qa † statutũ, q. mulier testa-
ri non possit absq; ꝑsentia duorũ proximorũ, intelligitur si eos
hẽat, sm̃ Bal. in l. j. C. vnde vir, & vx. & d. Ias. in l. Stichũ, q̃ me⁹,
27 s. de le. j. Fel. i c. proposuisti, col. 3. de proba. hẽre † aũt proximos
non dr̃, q̃ eos hẽt absentes tẽpore, quo actus expeditur. c. ꝑstata-
ta, & ibi Fel. post Pan. not. de test. Si verò proximi ꝑtendantur
esse ꝑsentes, tunc ista decis. Cor. erit valde dubia, & pendet ab
his, q̃ dicta sunt in prima q̃õ. huius particulæ, & vide, q̃ dixi s. in
13. ſpãli. 1. particulæ huius secundæ partis. Quarto quæro, quid
28 † si testator, qui condidit testm̃ tẽpore pestis cũ quinq; testib⁹,
vel absq; ꝑsentia proximorũ superuiuat, & euadat periculũ pe-
29 stilentiæ, an tale testm̃ rũpatur, & irritetur? Vr̃, q. sic, quia † testm̃
militis factũ in acie cũ duob. testib. irritatur, si miles saluus do-
mũ reuertatur. l. pe. C. de test. mil. & Inst. eo. §. illis, vbi glo. dicit, q.
30 † cessante cã priuilegij debet cessare priuilegium, & facit tex. in
l. Titia, §. vsuras. ff. de le. 2. ¶ Secundo pro hac parte facit, quod
decidit Ang. in §. prouinciarũ, in auth. vt factæ no. const. per illũ
31 tex. Pone, † mulier fecit testm̃, postea facta est cõstitutio, quòd
testm̃ mulieris non valeat, sine ꝑsentia duorũ agnatorum, dicit
Ang. Are. q. si post ꝯstitutionẽ mulier habuit facultatẽ mutan-
di testm̃, & adhibendi ꝑsentiam agnatorũ, & illã nõ adhibuit,
testm̃ irritabitur. Idẽ dicamus in casu nr̃o, cũ cessante peste, po
tuerit testator adhibere debitas solẽnitates, & idẽ voluit Ang.
in Auth. vt cũ de app. cognos. in prin. & hãc decis. Ang. sequitur,
& dicit esse valde notandã Fel. in c. ij. col. 4. de const. Tertio fa-
cit, quod dixit Pau. de Ca. in l. nutritorib. C. com. de succes. vbi
32 vult, quod † testm̃ peregrini cõditũ in peregrinatione cũ mino
ri nũero septẽ testiũ valeat, si peregre moriatur, secus si domũ
33 repetat. ¶ Quartò facit, qa quod pro † necessitate tẽporũ statutũ
fuit, cessante necessitate dẽt euanescere. c. quod pro necessita-
te. j. q. j. & hanc opi. tenet d. Christ. Por. cõciuis meus, in §. j. Inst.
34 de test. mil. ¶ Pro ꝯtraria snia facit, qa † quãtũ ad solẽnitates adhi-
bẽdas in test. inspicim⁹ tps conditi testi. l. j. C. de test. ¶ Secũdo
facit, quod in terminis nr̃is decidit Bald. in l. si qs hæredẽ. C. de
35 inst. & sub. vbi † vult, q. testm̃ factũ ruri cũ quinq; testib. non irri
tetur, licet testator efficiatur ciuis, & incola ciuitatis. sequũtur
Ias. & Mod. in l. fi. C. de test. Sicut ergo non irritatur testm̃ rusti
ci propter abundantiã testiũ superuenientẽ, ita non irritabitur
testm̃ factũ tẽpore pestis, licet superueniat sanitas. Et ita reper
io tenere Cor. cons. 53. In hac, col. fi. li. 4. & hãc partẽ credo ve
riorẽ. Pro qua vr̃ tex. in §. sed hactenus. Inst. de test. mil. Et pro
qua facit rõ, qa numerus septẽ testium, & agnatorum ꝑsentia
exiguntur in testis ad euitãdas falsitates. l. fi. C. de fideico. si mõ
dicamus testm̃ factum cum minori nu. testium, & absq; agnato
rum ꝑsentia, valere tẽpore pestis, si moriatur tunc testator, qua
si tunc ꝑsumatur non interuenisse falsitatẽ, certẽ si superuiuat,
& in ea voluntate perseueret, multo magis dẽt valere, quia pro
pter perseuerantiã euidenti⁹ vera ꝯprobatur voluntas, ar. l. ab
lectæ. §. dat remissionẽ, & quod ibi no. per gl. ff. de excu. tu. ¶ Nõ
obst. adducta in ꝯtrium. Et primò sumõm, quòd irritetur testm̃
militis factum in expeditione, non est verum, & in ꝯtrium ex
tex. in d. §. sed hacten⁹. ¶ Ad tex. in d. l. milites, & ĩ d. §. illis, cum
sim. rñdet, q. loquuntur in testa. militis facto domi, qđ non va-
let, nisi seruata iuris solẽnitate, non aũt, q. irritetur factũ in ca-
stris iure militari, si reuertatur domum. d. §. sed hactenus. Et si
dicat tex. in d. §. sed hactenus, probat ꝯtrium, qa dicit, quòd post
annum irritetur. Rñdeo, quod ad hoc, vt post annum irritetur,
est necesse, q. ẽt testator fuerit missus a militia. Et sic post mis-
sionẽ, & post annum irritatur nõ ꝑ solum lapsum anni. ¶ Vnde
36 scias, † q. ad hoc, vt testm̃ militis valeat iure militari, duo requi-
runtur. vnũ, q. testetur in castris, aliud q. sit miles. Ista scđa quali
tas reqritur ꝑ modũ cãæ permanentis, idõ ea cessante cessat pri-
uilegiũ, d. §. vsuras. vnde post missionẽ non valet, nisi miles mo
riatur intra annũ. d. §. sed hactenus. Prima aũt qualitas, q. testu-
tur in castris, vel in loco pestifero, reqritur ꝑ modũ cãæ princi-
piantis, seu habilitantis. Idõ esto, q. miles reuersus fuerit domũ,
37 nisi miles sit missus a militia, testm̃ sustinebitur, † qa cessãte cã
reqsita ꝑ modũ principiãtis, nõ cessat dispõ, sm̃ Inn. in cle. 2. de
rele. Et dicebat Bal. aliã qualitas acqritur per modũ cãæ fiendi,
aut per modũ cãæ essendi. Primo casu qualitate cessante, non
cessat dispõ, sed secũdo casu bene cessat. Ita Bal. in d. l. si qs hæ-
redẽ. C. de inst. & sub. Quod latius cõprobaui in l. ex facto. ff. de
vul. & pop. ¶ Ad decisionẽ Ang. in d. §. ꝓuinciarũ, respõdeo, q.
nõ est vera, & ꝯtrũ tenet Pau. de Ca. per text. clarũ in l. liberis.
C. de test. Nec ob. ꝓderatio, q̃ ibi facit d. Ias. ꝓ Ang. dũ dicit, q.
illa verba, qd .n. peccauit, q. nouæ legis inscij⁹ pristinã formã ser-
uauit, a ꝯtrio sensu innuunt, q. is, q. superuixit post legem nouã,
peccauit, quia sciuit legem, & eã non seruauit, quia ista ꝓdera
tio meo iudicio non est digna viro. Nã arguendo hoc mõ tex. il
38 la nõ haberet dubiũ, dicit ille text. † verũ testm̃ factũ sm̃ formã
antiquã valeat, nõ obstãte dispõne nouæ legis dãtis aliã formã,
si tu intelligas istã legem casu, quo testator moriatur ante habi-
tã notitiã nouæ legis, vt intellexit d. Ias. Rñdeas mihi, an tunc
39 sit necesse fateri illam legem frustra fuisse editã, quia † noua lex
ante notitiã veram, vel præsumptam, neminem ligat, c. cogno
scentes de const. Nam si lex sit publicata, & lapsi duo menses a
die publicationis, non ligat ignorantes, post vero lapsum duo-
rum mensium a die publicationis, omnes ligat, quia quilibet
præsumitur habuisse illius notitiam, vt in Auth. vt factæ no. con.
per totum. Secundò respondeo, quòd d. Ias. non bene sumit ar-
gum a ꝯtrio eo mõ, quo ipse arguit, quia illa verba, quid peccauit
qui huius legis inscius pristinam formam seruauit, habent rela-
tionem ad tps præteritum, & sic Legislator voluit satis esse, quod
testator esset inscius nouæ legis tempore, quo pristinam formã
seruauit, & ita communiter intelligitur ille text. Et decisionem
Ange. etiam reprehendit Corn. in d. cons. 53. retorquens illum
text. contra Ange. quia licet text. dicat, quod pleramque testato
res post legẽ nouã repente decedunt, non tamen dicit inde ar-
gumen-

gamentū a ɔ̃rio sensu. Ergo si testator repēte post legē nō de-
cedat, testam̄ nō valebit, quia lex disponēs aliquid rōne frequen
tioris vsus, & quia plerunq; ɔtingit, hēt ēt locū eo casu, quo il-
lud aliter cōtingat, l. meminerint, cū gl. & ibi Bar. C. vñ vi. Vel
dato, q̄ decisio Ang. esset vera, non faceret ad casum nr̄m, quia
hēt diuersam rōnē dicendi, s̄m Corn. ¶ Ad decisionē Pau pōt
rūderi, q̄ nō est iuridica, vt patet ex p̄missis. ¶ Ad tex. in d. c. q.
40 pro necessitate, r̄ideo, q̄ † cessante necessitate dēt cessare statu-
tum ex cā necessitatis, quoad actus futuros, nō aūt quoad actus
perfectos & absolutos, c. q. quidā, & q̄ ibi baptismū collatum
a laico tēpore necessitatis, non cessat necessitate cessante, quia
41 † effectus iam est consummatus, & effectus iam consummatus
non cessat cessante cā, l. scripto, ff. vñ lib. Et in oēm euentū, si in
eo esset apposita clausula codicillaris, sustineret̄ saltē in vim co
dicillorum, iuxta plenè tradita per Bart. in l. j. ff. de iure codicil.
42 Quintò † quæro, an tpe pestis valeat testam̄, ēt q̄ testes non fue-
rint a testatore rogati? D. Christ. Por. Inst. de test. mili. col. 4. in
prin. dicit, q̄ non valet, nisi testōr esset tēpore ɔditi testi peste
percussus. Ego credo indistinctè non valere, quia nulla subest
cā, quare magis infirmo ex cā pestis censeri debeat remissa so-
lemnitas rogitus, q̄ alijs infirmis, & quia priuilegia non sunt in
43 eadē persona multiplicāda, d. l. si qñ. Sextò q̄ro, † testator lega-
uit Titio fundū, si adent tēpore mortis ipsius testatoris, & ca-
dauer ad sepulturā associauerit. Mortuus testator absente Titio
q̄ritur an legatū sibi debeat? Vr̄ non deberi, quia defecit condō
legati. Et si dicat̄, q̄ dēt hr̄i pro impleta, ex quo iusto impedi-
mēto legatarius impedit̄ condōnē implere, l. quæ sub cōdōne,
§. quoties, ff. de cōd. inst. Rūdet̄, q̄ illa lex loquit̄ in cōdōne po-
testatiua, & q̄ oīno gratuitus impediebat̄ adimplere. Nos loqui
mur in cōdōne mixta, quā potuisset legatarius adimplere, licet
cū periculo: est. n. hæc ɔdō, si adens in ciuitate, vel si in ciuitatē
rediens, cōdō mixta, quia multa p̄nt oriri impedimenta ad im-
pediendū p̄ntiam, vel regressum, l. si pater, C. de insti. & subst.
44 † Et in cōdōnibus mixtis, si cōdō deficit propter casum, nun̄ q̄
hr̄ pro impleta, l. legatū, C. de cond. inser. l. j. & ibi no. C. de inst.
& subst. l. in testō, 2. ff. de cōd. & dem ¶ In ɔ̃riū vr̄ tex. i l. si quis
Titio, ff. ex quib. cau. in po. vbi hæc condō, si legatarius adesset
in ciuitate casu, quo abiit ex cā probabili, saltē ope testōris, hr̄i
dēt pro ipleta ergo eodē m̄ si abfit ex cā pestis, erit hr̄ida pro
ipleta. & bñ facit tex. i l. Iulianus, §. cū quoq;, & ibi Bar. ff. eo. ti.
Quid tenēdū? Ego dicerē, si testator tēpore condēti test. erat in
loco pestilēti, q̄ deficerent cōdō, nec hr̄i possit pro ipleta. rō est,
45 quia † vbi cōstat de mēte testatoris, q̄ velit cōdōnē verè imple-
ri, nun̄ q̄ hr̄ pro impleta, ēt si non stet per implere debentē, nisi
actu verè adimpleat̄, l. in his & l. Iulianus, ff. de cond. & dem. &
firmat Bal. in d. l. si pr̄, in 2. q. Sed testator voluit eā impleri etiā
tēpore pestis. Quod ex eo cōstat, quia existēs in loco pestifero
dr̄ in periculo mortis, vt s̄. toties dixi. vñ legando in tali pericu
lo sub cōdōne, si legatari⁹ associauet e funus ad sepulturā, cēset
cogitasse de morte sibi imminente ex cā pestis, arg. l. fin. cū ibi
no. C. de post. her. inst. Si vero fecit testam̄ in loco sano, puto cō-
dōnē p̄statiuā hr̄i pro impleta, d. §. quoties. Mixtā verò defecis-
se, sed ope testōnis pro impleta hr̄i, d. l. si quis Titio. Non. n. cre
dēdū est testōrē huius propositi fuisse, q̄ legatarius, cui ob amo
rē legauit, l. nec adiecit, ff. pro soc. deberet cū periculo vitæ ad
funeralia ipsius accedere. Nā si testator ab hērede quicquā re-
stitui, vel solui certo loco iussent, ita demū ibi solutionem fieri
voluisse creditur, si eo legatarius tutē accedere possit. l. de æta-
te, & l. recusare. §. fin. ff. ad Treb. ¶ Septimò quæro, an tempore
46 † pestis valeat donō cau. mor. facta cor: duob. testib⁹, quæ alias
corā quinque fieri dēt, l. fi. C. de don. cā mor. Ista q̄stio depē-
det ab his, quæ scripsi in j. q. huius particulæ. si. n. remissa est so-
lennitas duorū testiū in testis, & statutū, q̄ valeant cū quinque,
certè ēt eadē solennitas remissa videbit̄ in donōne cā mortis.
Et sic valebit cū tribus testibus per tex. in l. Marcellus notat, ff.
de don. cau. mor. ubi Iulianus ita arguit, si data est libera facul-
tas filijsfamilias militibus testādi quō velint, credi potest ea ēt
esse remissa, quę in don. cau. mor. fieri debent. In ɔ̃rium urget
deci. Bar. [illegible] in l. 2. ad [illegible] de leg. j. vbi † quærit, si
47 statutum velit, q̄ in test. sufficiant quinque testes, an videatur
velle, q̄ in codicillis sufficiant tres. decidit Bar. q̄ non, quia non
reperitur facta regula, quod in codicillis sufficiant duo testes
minus, quam in testamentis. & pro hoc allegat not. in l. illud,
C. de sacros. eccles. & in l. cum is, §. j. [illegible] gl. ff. de don. cau. mor.
¶ Super quo tu cogitabis, quia contra Bar. valde obstat tex. in d.
l. Marcellus, quem alij non adducunt.

S V M M A R I V M.

1 Citatus ad locum peste infectum, an teneatur comparere.
Et quid si in dicto loco contagioso ius dicatur, num. 2.
Et an teneatur pro se ad eundem locum mittere procuratorem, nu. 3.
4 Citatus ad locum pestilentem, ad quē ire non tenetur, an veniat excusan-
dus si quis obtulit se iterum, & illic pro eo responsurum, & non misit.
5 Citatus ad locum, vbi pestis viget, qui semel illuc comparuit, an iterum
comparare teneatur.
6 Exceptio loci non tuti est dilatoria, & potest opponi in quacunque parte
in litem. num. 11.
7 Citatus si semel comparuerit, vbi sententia est nulla, an & quando con-
ualidet iudicium, quod prius erat nullum. & nu. 13.
8 Exceptio dilatoria si post litem contestatam sit suborta, potest etiam post
litis contestationem opponi.
Item si grauamen habeat causam successiuam. nu. 9.
Et talis sit exceptio, quæ obstet ad[illegible] gerendo. nu. 10.
12 Citatio geminata grauamen geminat, sed non consumitur.
14 Exceptio feriarū, licet à partē nō fuerit opposita quò ad litis cōtestationē
impediēdā, an poterit postea opponi ad impediēdū vlteriorē processū.
15 Consentiens in vno actu, an censeatur consensisse in reliquis.
16 Renunciatio, quæ tacita fuit in vna instantia, an noceat in alia.
17 Citatus, qui malitiosè distulit opponere exceptionem loci non tuti, an ve-
niat co[n]demnandus in expensis.
18 Citatus ad locum non tutum propter pestem, an teneatur comparere, vt
ibidem proponat exceptionem loci non tuti.
19 Notorium, an quis allegare teneatur, licet id probare non astringatur.
20 Exceptionē loci nō tuti, an possit quilibet sine mādato allegare pro citato.
21 Citatus licet non teneatur comparere, an sufficiat, quòd coram honestis vi
ris protestetur, quòd libenter compareret, nisi locus esset suspectus.
22 Impeditus, nisi de impedimento expressè protestetur, an excusetur.
23 Appellatio, an remaneat deserta sine spe restitutionis, si appellans, qui non
habet iudicis copiam, de impedimento non protestetur.
24 Protestatio ob quam causam fiat.
Et an, & quando protestatio impedimenti sit necessaria. nu. 26.
25 Protestatio coram iudice appellationis debet fieri de consilio, & si de con
silio ergo secundum Ias. ad bene esse.
27 Processus factus cōtra citatū ad locū notoriè non tutum, an & qñ teneat.
Et quid sic si non constat notoriè, iudici tamen constat, nu. 29.
28 Citatio continens notorium grauamen, est ipso iure nulla. (dus.
30 Excōicatus pp cōtumaciā cōparere impeditus, an & qñ veniat absoluen-
31 Impeditus parere, an semper dicatur inobediens.
32 Iudicis voluntas talis præsumitur, qualis esse debet.
33 Citatus ad locum non tutum, an & quando possit appellare antequām ex-
cipiat de loco non tuto. & num. 34.
35 Pestis quandiu viget sopitam tenet instantiam. (stē.
36 Restitutio i īteg. in aduersus instātiæ lapsu cōpetit īpedito cōparere pp pe-
37 Fatalia non currunt impeditis pestis, si ea ante pestem currere non cœperant.
Et ibidem, quid si tamen currere incœperant.
38 Iudex delegatus, cui causa commissa fuit decidenda certo loco, an propter
pestē ibi vigentē poterit omissa mādati forma alibi de illa cognoscere.
39 Iudex fugitiuus pp pestem, an & qñ possit ius dicere in alieno territorio.
40 Iudex fugitiuus causa pestis, an possit ius dicere inter subditos ratione de-
licti, vel contractus.
Et an subditi rōne delicti, vel contractus dicantur propriè subditi. nu. 41.
42 Iudex, ad quem gradatim deuoluitur appellatio, si sit in loco peste infecto,
ad quem deuolui debeat ipsa appellatio.
43 Iudex causarum ciuilium potest de causis criminalibus, & criminalium
de ciuilibus cognoscere, vbi alter ipsorum abest tempore pestis.
44 Testes tpe pestis pnt ante litis cōtestationē examinari, qđ alio tpe nō licet.
45 Licèt clericus esse non possit coram iudice seculari sine sui superioris licen
tia, esse tamen potest tempore pestis.
46 Laicus potest absoluere ab excommunicatione peste laborantes, & in ar-
ticulo mortis constitutos.
Et an habita facultate taliter absoluti teneantur denuo a superiore absol-
ui. num. 51.
47 Morti proximus, vel in articulo mortis constitutus is dicitur, qui graui la
borat morbo, vel cui instat imminet naufragij, vel latronum timor.
48 Laicus, an possit audire confessionem infirmi propter pestem.
Et an habita sacerdotis copia, teneatur dictus infirmus reiterare confes-
sionem, num. 49.
50 Misericordiam non merentur, qui ex propria culpa in necessitatem inci-
derunt.
52 Iudex tempore pestis potest ius dicere ad fenestram domus suæ.

De priuilegijs iudiciorum causa pestis.

COndescendo ad tertiā particulā secūdę
partis principalis, videli-
cet ad spālia iudiciorū, quæ p̄ta sunt. ¶ Primo cita-
1 tus ad pestilētē locū excusat̄ a contumacia, † si non
compareat cle. pastoralis, de re iud. cle. j. de for. cō-
pe. c. ex parte, de appel. l. quæsitū, ff. de re iud. c. accedēs, 2. vt li-
te non contest. Quod verum est, etiam si citat⁹ promisisset li-
tere in loco illo, l. 2. §. fi. ff. si quis cau. Et etiam si in instro cau-
tum esset, eū vbique posse conueniri, quia talis conuentio non
intelligitur de loco non tuto, s̄m do. Ant. in c. 1. de iud. Ang. &
Alex. in l. cū res, in prin. ff. de leg. j. Sed circa istud spāle dubita-
2 ri potest de plurib. Et † primo, an procedat etiā si in loco con-
tagioso ius dicatur? Super qua dubitatione dic, vt supra scripsi
3 in sexto spāli primæ particulæ. Secūdò dubitatur, an † teneatur
saltē mittere procuratorē? Rñ, cū locus ēt procuratori tutus non
sit, hīc do ɔ̃stat eū nō teneri procuratorē mittere, vt est tex. ī d. c.

ex parte, quem Pan. & alij notant. & Ang. in disp. exordient-,
Bononiæ quidam. Imo. & Ale. in d. l. de ætate. Bal. in tit. de pace
4 Const. in verbo, sniæ quoq;. † Sed qd si aliqs offerat se ire, & p
ipso citato rndere, an tūc excusabit si ñ mittat? Vr excusari, qa
nō pōt allegare locū nō esse tutū pcuratori cū reperiat idoneū
pcuratorē volentē suscipere cāæ patrocinium. Et ita vr tenere
Ang. in d. disp. & Inn. in c. cū dilecti, de do. & ptu. Imo. & Alex.
in d. l. de ætate, iquātu dicūt, si locus sit tutus pcuratori, & cāæ,
q. dēt pcuratorē mittere. Sed ptrū vr verius p tex. in d. c. ex par
te. ibi, tu, vel tu. & ibi gl. Imo. Pan. & Peru. ad hoc no. & gl. in c.
bonæ, in ver. securē, de ele. & bonus tex. cū gl. in c. si nō pugii,
23. q. 2. Et rō est euidens, qa cū dñs hēat litimam exceptionē di-
latoriā rōne loci non tuti, non dēt cōpelli cām, quā vult defen-
dere p seipsum, tueri p aliū, maximè se offerente, q pp suā ob-
lationē suspectū se facit, l. q oia, ff. de pcur. Qd clarissimū est in
casibus, in qbus nō teneret pcuratorē mittere, ēt si locus sanus
esset, de qbus per Bar. in l. 2. si quis in iudicio, ff. si quis cau. Et li-
cet pcurator velit accedere, non tñ sequit, ergo locus est ei tu-
5 tus, vt de se patet. Tertio† dubitat, qd si ad locū pestiferū cita-
tus semel cōparuerit, an iterū citatus teneat cōparere in tñ, q
6 si nō cōpareat mulctari possit: Vr q sic, qa† exceptio loci nō tu
ti nō est dilatoria, ergo qa in exordio litis non fuit opposita, vr
remissa, l. ita demū, C. de pcu. c. inter monasteriū, de re iud. Et
7 quia vbi citatio est nulla, si citatus cōpareat semel, cōualidat iu
diciū, l. j. cū gl. ff. de fer. cū alijs adductis p Fel. in c. gratū, col. 2.
de off deleg. Et qa si liceret postea hanc exceptionem oppone
re, esset in arbitrio citati grauare actorē laboribus & expensis,
qd non est tolerandū. ¶ Sed istis non obstantibus, in ptriū est ip
8 sa veritas, qa exceptio dilatoria† suborta post litē cōtestatā pōt
& post ptestatione litis opponi, c. isinuāte, de of. deleg. Sed ista
est hmōi, qa quoties qs citat ad locū non tutū, toties grauat, &
sic talis exceptio nascit pp citationē, ergo ad ipsā citationē op
poni poterit, fm Arch. Io. And. Ge. & Peru. in c. statuimus, de
9 of. deleg. li. 6. Et quia† vbi grauamē hēt cām successiuā p litis cō
testationē, non psumit ius excipiēdi, fm Io. An. & Mod. i c. di-
10 lectus, 2. de rescr. Sic† vbi grauamē hēt cām successiuā, per lap-
sum decē dierū non extinguit ius appellandi, fm Spe. tit. de ap
pel. §. restat, col. fi. Bal. in l. 2. C. de epi. aud. & tradit in varijs lu-
cis, maximè per Doc. in l. eū q, § in popularib. ff. de iureiu. Et p
ista opi. est casus i d. c. ex parte. ibi, quoties citat, p quē tex. Imo.
11 & Mod. concludūt, †q exceptio loci nō tuti pōt opponi in qua
cunque parte iudicij. Et idē tenet Bal. in l. perēptorias, col. 5. C.
12 sen. rescin. non posse, qa p† geminatā citarionē geminat graua-
mē, nō aūt psumit, & idē voluit Spe. ti. de cita. §. j. ver. qd si reus
citatus. Imo. in cle. cām, de elec. col. x. Fel. in d. c. accedēs, col. 4.
ver. decima pclusio. vbi alia adducit, q p te videas. Nō obstant
ptria. Et primò, q exceptio ista sit dilatoria, qa rñsum fuit s. Nō
13 ob. q, spōtanea cōparitio validauerit iudiciū, qa† verū qtum ad
acta, & gesta tpe cōparitionis, nō aūt quoad gerenda in futurū,
14 fm d. Ale. in d. l. j. p illū tex. i ver. alterutro. p quē dicit. †q, licet
pars nō opposuerit exceptionē feriarū quoad litis ptestationē
impediēdā, poterit postea opponere ad impediendū vlteriorē
15 processum: nā† in iudicialibus, q psentit in vno actu, nō intelli-
gitur psētire in reliquis, fm gl. i cle. sępe, in verbo, partibus, de
verb. sig. quā magni facit Pan. i c. qm p falsam, col. fi. de pb. & i
16 c. psentiū, col. 4. de test. Sic† ēt tacita renunciatio in vna istātia
nō nocet in alia, fm Inn. in c. cū venissent, ad fi. de testi. Ant. de
But. in c. cū olim, col. 11. de censi. Ad fatigationē actoris rndet,
17 †q citatus, q malitiosè distulit opponere exceptionē loci nō tu
ti, pdēnabit i expēsis, c. exceptionē, de excep. qd respū pdēna-
tionis expēsarū pcedit gnalr, fm Inn. i c. iter monasteriū, de re
18 iud. Quartò dubitat, an† citatus ad locū infectū, teneat pparere
ad effectū pponēdi exceptionē loci non tuti? Br agendo, circa
istū punctū cōsiderādi sunt tres casus. Primus, qñ notoriū est,
locū esse ptaminatū, & isto casu non tenet ēt proponere exce-
ptionē loci nō tuti, cle. pastoralis, §. P. tma, de re iu. per quē tex.
ita decidūt Bar. & alij, in d. l. de ætate. idē tenet Bar. i l. sciēdū, §.
fi. p illū tex. ff. de le. & firmāt Host. Imo. Pā & Mod. i d. c. ex par
te. Inn. Pan. d. Ant. & Imol. in c. preterea, de dila. do. Ias. in l. si ve-
19 rò, §. fi. col. fi. ff. qui satis. cog. Nec ob. si dicat, q † tenemur allo-
gare notoriū, licèt nō astringamur pbare, l. si adulteriū cū ince
stu, §. idē Pollioni, ff. de adul. & not. p gl. in cle. appellāti, de ap-
pel. qa fallit in exceptione loci nō tuti notoriè, q pd. ſtri non
alleget. Et rō fallentiæ est, qa citatio ad locū notoriè non tutū
est ipso iure nulla, qa eo ipso grauat, q ad cōparendū arctat, &
qa grauamē cātur ex notorio in cōparendo, nō est equū, q al-
leget, qa in allegādo requirit cōparitio, in qua inest ipsum graua
men, qd nō est reparabile p appellationē, & sniam, cū agat de
periculo vitæ, nō est exceptio notoria alleganda, fm Fely. in c.
cū ordinē, col. 9. de resc. Ex quo apparet, non obstare si dixeris
citarū teneri allegare notoriā exceptionē suspicionis, fm Ioā.
And. & alios in d. c. præterea. qa citatio ad cōparēdū corā iudi-
ce suspecto nō grauat, & si grauaret, posset grauamen reparari
per appellationē a diffinitiua, fm Imo. & Mod. in d. c. ex parte,

¶ Scdus casus est, qñ non est notoriū, tñ iudici constat locū esse
infectū, & tunc ēt citatus nō tenet hanc exceptionē loci nō tuti
pponere, fm Car. Pan. & Mod. in d. c. ex parte Imo. & Ale. in d.
l. de ætate. qa ubi impedimētū est notū iudici, ipeditus excusat
a ptumacia, l. q litum, vbi Bar. ff. de re iu. Bar. in l. 2. in fi. ff. de in
ius voc. Tutius tñ est, q citatus mittat excusatorem, si pōt, fm
Ro. dec. 15. in antiq. Tertius casus est, qñ iudex ignorat locū es-
se ptagiosum. Qd vix credēdū est, nisi ptagio esset leuis & mo-
dica. Et si est leuis, tenet pparere p se, vel p pcuratorē, iuxta ea,
q s. dixi. Si est magna, tūc pp iustū impedimētū citatus hēt iu-
stā cām nō cōparēdi. Sed pcessus p eū factus non tenebit, iux-
20 ta ea, q statim subijciā. ¶ † Quintò dubitat, An qlibet sine man-
dato possit p citato hāc exceptionē loci nō tuti allegare? Pun-
ctus huius dubitationis pendet a doctrina Bar. in l. pen. §. ad cri-
men, ff. de pub. iu. dicit ibi Bar. q ad excusandū absentē pp ex-
ceptiones necessarias, vt q absens est in fermus, vt in d. l. qriū.
vel qa absens est in carceribus, qlibet admitti dēt p absente ēt
sine mandato. Sed ad excusandū absentē pp exceptiones volū
tarias, vt q locus nō sit tutus pp inimicos, nō audit excusator
sine mādato. Et sic vides Bar. velle nō admitti excusatorē sine
mādato. Sed Inn. in c. veniēs, de accu. dat aliā doctrinā, aut ex-
cusator allegat exceptiones iuris, putà, q iudex est excōicatus,
& tūc dēt audiri sine mādato, aut allegat exceptiones meri fa-
cti, & dēt audiri. cū itaq, allegās locū esse contagiosum, pponat
impedimentū facti tñ, vr q sit admittendus. & ita tenet Imo. i
d. c. veniēs. qa hæc est talis exceptio, cui nō est verisile absentē
dēre renūciare. Desiperet. n. q ptriū crederet, cū pestē humana
fugiat rō, cū ptagiū de more vitet. & ita ēt tenet d. Phil. de Per.
in d. c. ex parte. & Ang. i l. exigēdi, in prin. C. de pc. Sextò dubi-
21 tat, licet citatus nō† teneat cōparere, an saltē dēat ptestari co-
rā honestis viris, q cōpareret nisi locus esset infectus? Vr, q sic,
p tex. in c. fi. i ver. ptestatione facta, de ap. & l. fi. C. de his, q per
met. iu. nō ap. Bar. i l. de pupillo, §. si qs ipsi ptori, ff. de noui ope.
22 nun. Per q iura† Doct. in varijs locis pcludūt impedītū non ex-
cusari. nisi de impedimēto expressè ptestet, ad idē facit tex. in
l. 2. ff. de nau. feno. & in l. mulier, ff. de lege cōmis. Et iō gl. i c. cu
piētes, §. qd si viginti, in ver. ppositū, de elec. li. 6. determinat,
q impeditus in termino actū expedire, dēt de ipedimēto pte-
23 stari, ne de negligētia noceat. Et ibi Ge. infert, q si † appellās, q
nō hēt copiā iudicis nō ptestet de impedimēto, appellatio re-
manebit deserta sine spe restōnis, sequit Ale. ps. 19. Viso pces-
su, li. 1. ps. 154. Viso pcessu, col. fi. li. 2. & in l. pperādū, §. sin autē
vtraq;. C. de iud. Et omissis pluribus alijs sinō. ad terminos nros
facit, qd decidit Alex. cōs. 152. Viso themate suprascripto, & al-
legationibus, lib. 7. vbi pcludit impedimētū pestis, & guerrę nō
excusare impeditū a cursu præscriptionis, nisi fuerit de impedi
mento protestatus. Quia aliter pbare non poterit se iuisse in-
choaturum iudiciū, si pestis non fuisset, allegat & alios ita tene
re in c. ex trāsmissa, de pscri. & do. Ant. in c. cū nō liceat, eo. tit.
¶ Contrariā opinionē, q non sit necesse ptestari, tenent Alex.
& do. Ias. in l. 2. § qd diximus, ff. si qs cau. p illū tex. qui nō exigit
24 nisi impedimētū. Et subdit Alex. q protestatio † fit ad demon-
strandū impedimentū & aium impediti. Vñ si alio mō pōt ap-
parere de impedimēto, & de aīo, satis erit, qa nihil refert, qd ex
æquipollentibus fiat. Et pōderato d. Ale. istud voluisse ibi Bar.
dū dicit, q psuetudo est, q fiat hmōi ptestō. Et alibi Bar. dicit
q est de psilio, q impeditus ptestet, ita Bart. in l. 2. §. dies, ff. qñ
app. sit ubi dicit, licet qñ stat p iudicē, nō currat tps appellatio-
nis, tñ cōsulo, q appellās interponat appellationē i termino, &
ptestetur corā honestis psonis. sequit Laur. de Oria. in tract. de
arbit. q. 20. Et hanc partē sequitur Aret. cō. 162. Verū est, col. 3.
vbi decidit, q impedimētū prouenens ex psona creditoris ex-
cusat debitorē a mora, ēt q debitor nullā fecerit protestationē,
p Pau. de Cast. in l. ad diē, ff de verb. ob. & in l. si reus paratus, ff.
de procur. Idē vr tenere Bal. in add. Spe. tit. de app. ver. non fal-
25 lūt. dū dicit, †q ptestatio corā iudice appellationis dēt fieri de
cōsilio, si de cōsilio, ergo fm d. Ias. ad bene esse. Et dicit Ang. in
auth. sed his, C. de tēp app. q appellātes ad Papā pulsant ad por-
tā auditorij pro cā introducēda in cōsistoro, & si ostiarij dene-
gāt ingressū, solēt protestari in psentia testiū, rogātq; Notariū,
vt de protestatione, & impedimēto pficiat instrm. Pōdera fm
Ias. verbū, solēt, ergo nō de necessitate iuris cōis. Et ita ēt tenet
Pan. in d. c. ex trāsmissa, dicens utile esse, q fiat protestō & ita ēt
dicit ibi Inn. licet pdicēs male eū alleget pro se. Idē vult Pan.
in c. plerunque, de rescr. dicēs, q impeditus probare fecerit dili
gētia aduersus ipedimētū, q diligētia probat p protestationē,
& sic protestatio est de forma probatoria, nō de forma essentia
li. Et istud expressè vult Pau. de Cast. i cōs. 21. In cā desertionis,
col. pe. dicēs, q impeditus prosequi appellationē i termino an-
ni, restitui dēt, dato, q de impedimēto fuerit protestatus. Idē cō
cludit d. Ias. in d. §. sin autē vtraq;. subdit tñ, q cautius est protesta
ri pp multa iura, q exigūt protestationē, & sic pratis more suo
nō rndendo ptrijs, nec se resoluēdo. Sed Io. de Imo. optim⁹ legū
interpres, in d. c. fi. de ap. quē ibi sequunt d. Phi. de Per. & Card.
Alex.

Alex.dat doctrinã. Aut impedimentũ ꝓcedit facto iudicis, &
tunc opus est ꝓtestari.ita ꝓcedit tex.in d.c.fi.& in d.l.2.& i d.
§.si quis ipsi prætorij,& gl.in d.c.plerunque. Aut impedimẽtũ
ꝓcedit ex ꝑsona eius,q dẽt actũ facere,putà qa est infirmus,vł
absens cã ꝓbabili,& tunc nõ est necessaria ꝓtestatio,l.quęsitũ,
ff.de re iudi.l.3.cũ sim.ff.ex quib.cau.ma. q iura non exigũt vl-
lã ꝓtestationẽ. Aut impedimentũ ꝓuenit a casu fortuito,vt qa
occurrit guerra pestis,tẽpestas, & silia, & tũc ẽt ẽm eũ non est
necessaria ꝓtestatio,licẽt Bar.in d.§. qđ diximus, videać velle
ꝯtriũ,qđ nõ est verũ,vt s.demonstraui.Moueć Imo. ꝑ tex.i l.q.
cõmeatus,ff.de re mili.vbi ꝓbać, q sufficit impeditũ añ impe-
dimentũ fecisse debita ꝑparamẽta,ex quib.potuisset actũ expe
dire,si impedimentũ nõ supuenisset.Mouet ẽt ꝑ tex.in d.l.2.q̃
s.induxi.❡ Sed ista doctrina est defectiua,qa nõ ꝯcludit casum
impedimẽti ꝓuenientis facto aduersarij. Itẽ nõ est vera indistin
ctẽ i primo mẽbro, qñ impedimẽtũ ꝓcedit ex facto iudicis, vt
patet ex s.dictis & j.dicẽdis. Vñ magistralr ꝓcedẽdo subiicio
rĩam cũ fallẽtijs.Impeditus in termino actũ facere excusać, da
to,q nõ fuerit de impedimẽto ꝓtestat⁹.Et sic rĩa est,q ꝓtestõ
26 impedimẽti non est necessaria,d.l.2.ff.si qs cau.† Et põdera,q
loqtur tã de impedimẽto ꝓueniente a casu, q̃ ex ꝑsona iudicis
vel citati.ad idẽ tex.in l.1.§.si reus,ff.de eo,ꝑ quẽ fac.erit,q loq
tur de impedimẽto causato dolo,& facto aduersarij.ad idẽ tex.
in l.arbiter si calẽdis,ff.de arb.q loquić de impedimẽto causato
ꝑꝑ mortẽ iudicis,& ẽt facto aduersarij. quẽ text.latius induxit
Are.in d.ꝯs.162.ad idẽ tex.clarissimus in l.qb⁹,in prin.ff.de ꝯ-
di.& dem.,vbi legatarius impeditus facto hrẽdis parere cõditi
excusać,dato,q nullã impedimẽti ꝓtestationẽ fecerit. possem
alijs iurib.cõprobare,sed nõ expedit.Et hæc cõclo maximẽ ve
ra est,vbi impedimẽtũ foret notoriũ,& diligentia aduersus im
pedimentũ nihil ꝓficeret,ẽm Paul.de Cast.ꝯs.286. Visis his,q̃
superius narranć,col.pe.aĩs est cõsi.290. vbi loquitur de impe-
dimento pestilentiæ,& dicit nõ currere ꝑscriptionem,ẽt quòd
nulla facta fuerit ꝓtestõ,quia nõ teneć qs facere illud, qđ factũ
nõ releuat,l.fi.ff.qs ordõ in bon.pos.serue.Adducit ẽt tex.in d.
l.arbiter,& l.2.cum gl.in fi.ff.si qs in ius voc. non iet. quæ iura
loquunć in terminis nr̃æ q̃onis. cũ igić ꝓbari possit impedimẽ
tum,vł q ꝓtestatio sit frustratoria.Et ꝯsuluit Card.ꝯs.128. in-
cip.In qui.., q̃ vertić ꝯ And.q tp̃s anni datũ vasallo ad petẽdã
inuestiturã a nouo dño non currit impedito, ẽt q de impedi-
mento nõ fuerit ꝓtestatus.Allegat gl.Io.de Belui. & Feudistas
in c.1.quo tempo.miles.❡ Fallit primò,qñ impeditus vult face
re actũ in alio loco,& corã alijs ꝑsonis q̃ corã illis, coram qui-
bus tenebać,tũc dẽt ꝓtestari, q ibi, & corã illis ꝑsonis actũ fa-
cit,qa est impeditus corã ꝑsonis,& in loco a iure deputatis illũ
actũ expedire,& ita procedit tex.in d.c.fi.& in d.l.2. & in d.§.si
quis ipsi prætori.& in c.pastoralis,de off.ord.sic ẽt intelligo l.si
reus paratus,& qđ ibi no.ff.de procu.& tex.i l.fi. ff.de vsu.pup.
Rõ huius fallẽtiæ est,qa cũ ille actus possit fieri, & ꝓ libito vo-
lũtatis,& ex necessitate impedimẽti, item ex diuersis causis,&
ad diuersos fines,& iõ reqrić ꝓtestatio animi declaratoria, ut
sciać,q ex necessitate,& ad certũ effectũ actus ipse expedić.ita
dicit Imperator i d.l.fi.ibi,volũtatis vr̃æ rõnem declaratæ,&c.
❡ Est verũ,q Are.in d.ꝯs.162.aĩr intellexit tex.in d.l.si reus pa
ratus,& in d.l.fi.Inquit.n.qñ ex facto suo qs vult nõ solũ se ex-
cusare a mora,sed ẽt vult nouũ ius acqrere in ꝑiudiciũ aduersa
rij,vel aduersariũ ꝯstituere in mora,requirić ꝓtestõ, d.l.si reus
paratus,& l.Labeo,ff.de nau.fœn. Secus si solũ velit a mora ex-
cusare.tunc.n.non reqrić ꝓtestatio, oblatio, nec ꝯsignatio, l.si
fundũ.§.fi.ff.de lege cõmis.& no.in l.ait ꝑtor.§.sed hodie,ff.de
min. Nec ob.tex.in l.fi.ff.de lege cõmis.qa ẽm Aret.ibi narra-
tur facti ꝯtingẽtia,nõ aũt ponić iuris ministeriũ. Et q ad excu-
sandũ a mora nõ sit necesse debitorẽ ꝓtestari,cõsuluit Ale.cõ-
sil.92.Perspectis his,col.pe.li.3.licẽt Bar.in l.illa, ff.de cõst.pec.
voluerit ꝯtriũ,ꝯ quẽ recolo, aĩs me fecisse amplũ ꝯsiliũ. Et ẽm
hunc sensum Are.hẽs sc̃dam fallentiã,tñ magis mihi placet ꝑ-
missa declaratio,qa quoties fit consignatio,& depositio,vł ne-
cessaria ꝓtestatio,si talis cõsignatio, & depositio dẽt effectum
parere,d.l.fi.de lege cõmisso. Tertiã fallentiã ponit Card. in d.
cons.128.Sed qa non credo eam verã, & cõfundić ex ꝑmissis,
27 iũ nõ refero. ❡ Septimò dubitać,an† teneat processus tactus ꝯ
citatum ad locũ non tutũ.In hoc artic.ẽt plures casus sunt con
siderandi.Primus est,qñ constat notoriẽ locũ non esse tutum,
28 & tunc ꝓcessus est nullus, qa citatio † cõtinens notoriũ grauã-
mẽ est ipso iure nulla,cle.pastoralis,§.Pisana,de re iudic. ita cõ
29 cludunt Inn.& alij,in c.2.de dila. Secũdus†casus est qñ nõ con
stat notoriẽ,tñ iudex scit locũ non esse tutũ, & tunc ẽt proces-
sus non valet,l.q̃situm,vbi Bar.de re iud. & ita ẽt tenet Bart.in
l.2.ff.de in ius voc.in fi.& in extraua.ad reprim.in ver.neglexe
rit,& in l.1.C.qũo,& qñ iud.Est verũ,q Bar.in l.fi.col.3.ff de in
integ.resti. intelligit illud procedere quò ad sñiam diffinitiuã,
secus quoad interlocutoriam, q̃ scia iudicis habentis notitiam
impedimẽti nullo mõ annullać ẽm eum. Sed ꝯtrium tenent
gl.............. Fel.in c.2.in glo.in ver.ineuitabili,de test.con-
cludẽtes examinationem testium esse nullam, si iudex sciebat
citatum ad videndum recipi testes nõ posse venire, ꝑ tex.in d.
l.quæsitũ,& in c.si duob.de app.& no.in c.q̃relam.de procu.&
in istis duob.casib.idẽ ꝯsuluit Gem.ꝯs.135. exordiente, oppo-
nitur,q d.Alf.Scias tñ,q licẽt scia iudicis de impedimẽto par-
tis annullet ꝓcessum,& sñiam, tñ scia iudicis de impedimẽto
testiũ non hẽt vitiare processum,neq; sñiam,ẽm Bal.in c.vltra
tertiam,& ibi Fel.col.2.de test. Tertius casus est,qñ neq; noto-
riẽ constat de impedimento, neq; iudex hẽt notitiã,q loc⁹ sit
cõtagiosus,vel citatum fore aliter impeditũ,& isto casu Doct.
communiter cõcludunt processum valere, nisi citatus cõpareat,
& excipiat de impedimento,& vbi nõ audiać,appellet, ẽm gl.
Bar.& cõiter scribẽ.in d.l.quæsitum,ꝑ tex.in d.l.fi. ff.de in int.
resti.vbi dř impeditũ esse restituendũ, ergo ꝓcessus & sñia va
lent.Idẽ firmant Pan.& Can.in d.c.2. de test. & idem conclu-
dit d.Phil.de Per.in d.c.ex parte,de app.per tex. clarũ in c.cõ-
stitutus,eod.tit.ubi dř impeditũ ꝑ vim dẽre appellare, ergo ge
sta valent.ad idẽ tex.in d.c. q̃relam,cum gl.de procu.& in l.qa
absente,ff.eo.& l.3.C ex quib.cau.maio.bene facit tex. in ca.cũ
Bertholdus,de re iu.Hinc dicit tex.i c.venerabilibus, §. porrò,
30 de sñia exc.li.6.q†impeditus cõparere ꝑꝑ ꝯtumaciã excõicat⁹
dẽt absolui,ergo ligatus erat.Est bñ verum, q facillimẽ ꝯstito
de impedimento absoluendus esi,ẽm gl.i c.qs 35,4.q.5. in c.2.
vbi latẽ Fel.post alios,de test.cog.& in c.P. & G.post Inno.de
off.del.Et ista opinio est *communis*, qcqd dixerit Spec.tit.de cõ
tu.§.pen.ad fi.vbi tenuit,q ꝯstito de impedimẽto non sit opus
absolõne,& eũ sequunć Host.& Bal.in d.c.fi. Quorũ opinio pt
ꝓcedere in foro poli,non in foro fori,ẽm Pan.in d.c.2.qa quò
ad Deũ constat impeditũ non deliquisse,c.1.de re iu.li.6. Item
põt procedere, qñ impedimentũ erat cognitum iudici, per ea
quæ s.dicta sunt.Itẽ põt ꝓcedere in excõicatione lata pro cõtu
macia de pręterito,put loqtur tex.i d.§.porrò.secus in excõica
tione lata ꝓ ꝯtumacia de futuro, vt si iudex citet aliquem sub
pœna excõicationis latæ sñiæ,seu cũ clausula, in quam pęnam
ex nunc prout extunc in his scriptis proferimus si inobediens
31 fuerit,nã talis sñia nõ ligat impeditum, qa nõ†dř inobediens,
qui fuit impeditus parere, ẽm gl.in cap.q sit, in ver.distulerit,
de elec.lib.6.Et licet Panor.in d.c.2. intelligat istud ultimũ,qñ
ex verbis sñię apparet de intentione iudicis volentis punire so
lum ꝯtemptum,ut qa dixerit,si cõtẽpseris, si distuleris,si ino-
bediẽs fueris,si parere recusaueris,& silia. Tñ ego crederem
gnaliter istud ꝓcedere,qa uolũtas iudicis debet esse talis, quæ
32 velit punire cõtemnentem tm̃,aĩs iniusta foret;ergo† talis pręe
sumitur,qualis esse debuit ut no.in l.ex facto,ff.de uulg.& pup.
Et ꝑꝑea dicebãt Bal.& Host.q sñia excõicationis nõ ligat im-
peditum ex defectu uolũtatis.sed ex defectu ꝑtãtis, & isto mõ
saluari poterit opi.d.Ant.& Pan.in c.Odoardus, de sol.dicẽtes
non esse opus absolutione,ut dicebant Inn.Host. & Bald.nã in
33 sñia lata pro cõtumacia de futuro isti rectẽ sentiunt. ❡†Octa-
uò dubitać, an citatus ad locum nõ tutũ possit anteq̃ excipiat
de loco nõ tuto appellare? Et istã dubitationẽ intelligo in casi-
bus,in qb processus ualet ꝯ non cõparentẽ,aliàs qõ esset inuti-
lis.Pan.in d.c.ex parte,refert octo opiniones.Tu verò resolutẽ
loquendo quantum ad terminos nostros facias cõclusionẽ, q
vbi locus non est tutus sibi nec ꝓcuratori,aut sibi nec cãæ, libe
rẽ põt citatus appellare corã honestis ꝑsonis,iuxta formã,ca.si
iustus metus,de app. Si verò cõpareat per se, vel ꝑ ꝓcuratorẽ,
teneo, q prius debeat proponere exceptionem loci non tuti.
Quæ si nõ admittać,liberẽ postea poterit appellare.Ita ego in-
telligo tex.in d.c.ex parte,licẽt Pan. & qdam alij ꝑꝑ verbũ,li-
bere,ibi positũ,velint, q ẽt ante propositam exceptionẽ pos-
34 sit appellare,quasi.si † tenereć prius excipere, nõ diceret hřẽ li
bera facultatẽ appellãdi,vt no.in c.licẽt eps,de ꝑben.lib.6.cum
alijs ad hoc reductis ꝑ And.Sicul.in c.3.de of.or. Quia rñd.q il-
lud verbũ,libere,non fuit ibi positum respectu exceptionis ꝓ-
ponendæ,sed respectu probationis faciẽdæ:nã ibi tenebać ex-
cipiens probare exceptionẽ loci non tuti,mũ si absque ꝓbõne
non admittać exceptio,quã tutẽ nõ põt ibi probare, poterit li-
berẽ.i.absq; iustificatione exceptionis appellare,vt sonant ver
ba literæ ibi,nisi iudices locum assignent idoneũ,& securum:il
la.n.exceptio,nisi, limitat liberam ꝑtãtem appellandi. si ergo
non licet appellare,quando iudex uult reuocare grauamẽ, ne-
cessariò dicẽdum est,qđ grauamẽ sit prius proponẽdum. ❡ Se-
35 cũdum iudiciale pestis † priuilegium est,quia facit dormire in-
stantiam,donec pestis ipsa vigilat,iuxta scripta s.i 6.priuilegio
ꝯctuum. Vel dato,q instantia currat,tanquam tẽpus instantiæ
sit cuntinuum,vt no.in l.properãdum,in princ.per illum text.
36 C.de iud.tamẽ† impedito ꝑꝑ pestẽ aduersus lapsũ instantię cõ
petit restõ in integrum,ẽm Maria.Soc.in ca.penult. articu.25.
de iud.quẽ refert & sequitur Ioan.Firm.in trac.de gabel.q.25.
2.partis,& idẽ firmat Soc.cons.31.Pro sequendo ordinẽ,col.4.
lib.3.per tex.in l.sed si per prætorem, §.ait prætor,ff.ex qb.cau.
maio.& in l.2.ff.si quis cau. & facit qđ de restõne hmõi scribit
37 Alex.cõs.24.In causa & lite,col.4.lib.3. ❡ †Tertium priuilegiũ
est,

est. quia pestis impedit cursum fatalium, quæ antea currere nõ
inceperant, ſm do. Phil. de Peru. i c. ex rõne, in §. impedimẽto.
ver. quartò quærit. de appel. Si aũt iã currere inceperant, pseue
rat corã cursus, ſm gl. in cle. q̃diu, in ver. aliàs, de appel. tñ de-
curso primo fatali ipso iure, & absq; vlla restõne dat, ſm c. quã
sit, de app. l. fi. §. illud, C. de tẽpo. app. & in auth. de his, qui ingre
di ad app. §. si quid tñ declarat idẽ d. Phil. in d. c. ex rõne. in pri-
38 mo, & vltimo impedim. Quartum priuilegiũ, quia † delegatus,
cui cã cõmissa fuit decidẽda, & cognoscenda in certo loco, po-
terit pp pestẽ, omissa forma mãdati, alibi ð illa cã cognoscere,
& diffinire, c. statuimus, de off. del. li. 6. & faciũt q̃ dixi s. in 8. &
15. ſpãli primæ particulæ. Et p illum tex. Fel. in ca. cum dilecta,
col. 17. ver. limita septimò, de rescr. determinat formam posse
adimpleri p æquipollẽs, qñ pp periculum verè impleri nõ pt.
39 ¶ Quintũ pestis iudiciale priuilegiũ est, quia fugitiuus pp † pe-
stem põt ius dicere in aliena diœcesi, & alieno territorio, ĩ quo
morã trahit, cle. j. §. eisdem, de foro compe. Quod est verum, si
in aliquo loco suæ diœcesis p se, vel per aliũ non possit ius dice
re, vt putà si tota sua diœcesis sit cõtaminata, ita q. subditi, qui ĩ
aliená diœcesim ɔfugerunt, non hẽant tutum accessum, pro iu
stitia obtinẽda, ad aliquẽ locum ppriæ diœcesis, aĩs sec9, vt ibi
pbat. Item verum est petita licentia ab ordinario illius loci, li-
cèt non obtenta, vt eo. c. § volumus. Sed põt probabilr dubita-
40 ri, an possit † ius dicere inter subditos, qui rõne delicti, vel con-
tractus pñt conueniri corã ordinario loci, in quo fugitiuus pp
pestem morã trahit. Et vr̃, q. non, quia istud priuilegiũ conces-
sum fugitiuo dẽt intelligi sine piudicio ordinarij, vt dr̃ in cle. j.
§. fi. & in c. super eo, de off. deleg. Rõne aũt delicti, vel ɔctus iu-
risdictio fuit acquisita ordinario loci, c. fi. de fo. comp. l. 1. C. vbi
de crim. agi opor. ergo ab eo non dẽt auferri per fugitiuum. Et
quia istud priuilegium, ne subditi ob defectũ iustitiæ damnum
patiantur, d. cle. 1. q̃ rõ cessat, qñ ab ordinario loci delicti, vel ɔ-
ctus pñt consequi iustitiæ complementum. ¶ Sed pmissis non
obstantib. ɔtrium vr̃ verius, quia expulsi a peste, vel a tyranno
(nam dispõ dictæ cle. procedit in quocunque violenter expul-
so, ſm Ang. Pau. de Cast. & Mod. in l. fi. de iurisd. om. iud. & Inn.
in c. nouit, de iud.) pñt oĩa, quæ possent exercere in suo territo
rio, vel diœcesi, si ibidem residerent, d. §. eisdẽ, & ibi gl. & Car-
di. in ver. oĩmodam. In sua autem diœcesi possent præuenire or
dinarium loci ɔctus, vel delicti, d. . j. & c. significasti, de fo. com
pe. ergo &c. Et ita determinant Io. de Lign. & Card. ibi, in 9. q.
¶ Ad ɔtria rñdetur. Ad primum, q. præueniendo ordinariũ lo-
ci non tollit ius ipsius ordinarij rõne priuilegij, sed rõne suę di
ligentiæ, qua fuit vsus præueniendo. Vñ cũ fuerit vsus iure suo,
et non dr̃ intulisse iniuriam, c. cum ecclesia Vlterana, de elec. l.
iniuriatum. §. 1. ff. de iniur. ¶ Ad ſm rñdetur, q. non tam fauore
subditorum, q̃ etiam ipsius expulsi concessum fuit, vt ibi, & in
prin. canonis probatur. vnde cum militet fauor expulsi, & rõ
priuilegij, militabit dispositio licèt cesset fauor subditorum, l.
si ventri, ff. de priuil cred. §. affinitatis, Instit. de nuptijs. Intelli-
gas tamen ista procedere, si vterque, actor & reus sint subditi
ipsius expulsi, secus si alter tãtum, ſm gl. & *coiter* scribẽtes ibi,
41 in ver. subditos. Item † intellige, si vterque sit subditus expulsi
rõne domicilij, secus si ratione delicti, vel ɔctus tantum, quia
tales non dicuntur propriè subditi, ſm Card Imo. & commu-
niter alios ibi. Et q. subditi ratione contractus, vel delicti, non
dicantur propriè subditi, tenet Pan. in c. nuper, de sent. excom.
& ex pluribus comprobat Fel. in c. fi. col. 12. de foro competẽ.
quem uideas. ¶ Sextum priuilegium est, quia licèt de iure ciui-
li sit gradatim appellandum, l. Imperatores, ff. de app. l. j. ff. quis
& a quo. & etiam de iure canon. præterquam ad Papam, c. dile
42 cti filij, vbi late per Doct. de appellat. Tamẽ † si iudex, ad quem
gradatim deuoluitur appellatio, esset in loco pestifero, posset
appellari ad alium omisso medio. Ita voluit Bar. in l. 1. §. si quis.
ff. de app. & in l. vbi absunt, ff. de tut. & curat. da. ab his. & Rum.
cons. 501. ad fi. Felv. post Pan. in tit. de appell. col. 4. per text. in
c. si is cui, & in c. si a subdelegato, de off. deleg. li. 6. Septimum
priuilegium, quia licèt iudex causarum ciuilium non possit co
gnoscere de causis criminalibus, nec econtra iudex criminaliũ
de causis ciuilibus, l. solemus. §. latrunculator, ff. de iudic. Tamẽ
43 † tempore pestis in absentiam, & fugam alterius, alter qui per-
mansit, poterit de causis ad absentis iurisdictionem spectanti-
bus cognoscere, & terminare, ſm Ang. in l. si vacantia, C. de bo
44 nis vac. lib. 10. ¶ Octauum est, quia licèt regulariter † testes an-
te litem contest. examinari non debeant, eodem tit. vt lite non
contest. tamen existentes in loco contagioso recipi possunt an
te litem contest. iuxta formam cap. qm̃ frequenter, vt lite non
contest. quia probabiliter dubitari potest de illorum morte, vt
toties dictum fuit per tex. in l. uel per insidiosa loca, ff. de don.
45 cau. mor. ¶ † Nonum, licèt clericus non possit prhibere testi-
monium, nec in testem recipi coram iudice seculari sine licen
tia sui superioris, vt traditur per Innoc. Pan. & Canan ca. si qui
testium, & in cap. cum nuncius, de test. & per Pan. in c. 1. de iu-
ram. calum. Tamen fallit in clerico infirmo morbo pestilẽtia
li, ſm Ang. in l. cum hi, §. transactiones, ff. de trãsac. per tex. in l.
quoties, C. de nautra. lib. 11. Et idẽ dicerem in clerico existenti
in loco infecto absente superiore, cum possit esse periculum in
mora si differat examẽ, per ea, quæ dixi s. in quinto priuilegio
1. particulæ, & in 3. 2. particulæ. ¶ Decimum priuilegium est: li-
46 cèt enim laicus † non possit spiritualia tractare, c. decernimus,
de iud. tñ potest absoluere excõicatum constitutum in articu-
lo mortis, ſm gl. in c. pastoralis, vbi Pan. & Mod. de off. ordi. &
in c. a nobis, 2. vbi ẽt Pan. de sentẽ. excõ. & sic poterit absoluere
pestiferatum ab excõicatione, quia rõne infirmitatis pestilẽtia
lis dicitur constitutus in articulo mortis, secundum Bartol. &
47 Mod. in l. 1. de sacros. eccles. Dicentes enim † dici constitutum
in articulo mortis, cui verisilr est proxima mors, vel rõne peri-
culosæ infirmitatis, vel quia imminet iustus naufragij, uel latro
num timor, & hoc etiam voluit Bal. in d. c. pastoralis. bene facit
48 tex. in l. alumnæ, §. fi. ff. de adimen. leg. Eadem † ergo rõne vr̃ di
cendum; q. laicus possit audire confessionem pestiferati quia
dr̃ cõstitutus in articulo mortis per prædicta. qđ aũt laicus pos-
sit audire in confessione constitutos in articulo mortis, tenent
gl. & omnes scrib. in d. c. pastoralis. & in c. veniens, de transact.
& est tex. in c. quem pœnitet, dist. 1. ¶ Quod ego intelligo ve-
rum, vbi sacerdos tunc haberi non possit, quia in defectum, &
pp imminentem mortẽ hæc prãs laico cõceditur, & non alias
49 d. c. quẽ pœnitet. ¶ † Item intelligo, dummodo postea habita sa
cerdotis copia reiteret cõfessio, alias non iuuaret, ſm Host. in
Sum. de pęn. & rem. §. cui confitendum, in fi. Caueãt tñ existẽ-
tes in loco contagioso, ne differant cõfessionem vsquequo re-
50 periantur infecti, vt illo prætextu confiteantur laicis, quia † con
stituti in necessitate ex propria culpa nõ sunt digni misericor-
dia, l. de die, l. si fideiussor. §. qui necessaria, ff. qui satisd. cogã. Et
licèt laicus possit audire confitentem, nõ tamẽ potest absolue-
re, nec tam citò Deus mouetur ad miserẽdum cõfessis laico, q̃
confessis sacerdoti propter absolutionem semel a suo vicario
51 impartitam, vt probatur in d. c. quem pęnitet. ¶ † Item, q. de ab
soluto ab excõicatione per laicum tpẽ pestis intelligo verũ, si
oblata facultate illam postea iterum a superiore impetrauerit,
alias si data opportunitate non petierit se a superiore absolui,
ipso iure in eandẽ reincidit sniam, c. eos, de sen. excom. li. 6. Vn
52 decimum datur priuilegiũ. Quia † licèt snia sit ferenda a iudice
ordinario sedẽte pro tribunali in loco maiorum, l. cum snia, C.
de sent. & int. om. iud. teneaturq; iudex in loco publico, & soli
to ius dicere, l. pen. ff. de iust. & iu. Tñ tpe pestis poterit ius di-
cere ad fenestram domus suæ, vel vnius turris, litigantibus exi
stentib. in via publica, vel in curia domus suæ, ſm gl. in l. 1. C. de
sent. ex peric. reci. & ibi Bal. & scri. sequunt. & idẽ voluit d. Ias.
in l. fi. C. de rest. ¶ Quod est verũ, si partes fuerint citatæ ad illũ
locum, aliàs sententia non valeret, ſm Sal. in d. l. 1. per tex. in l.
si ut proponis, C. quomo. & quan. iu. Ideo consilium erit, quòd
tempore pestis iudex eligat tribunal in domo sua, vel in aliqua
turri, in qua ius dicat ex fenestra, & faciat scribi in actis, q. ele-
git illum locum propter periculum pestilentiæ, vt docet Bald.
& Sal. in d. l. 1. C. de sent. ex pericu. reci.

SVMMARIVM.

1 *Causa remota, remouetur effectus.*
2 *Pestis tempore eligendus est locus saluberrimus, in quo quisquis cauit ab eo præseruari domicilium sibi eligat.*
3 *Minor quemadmodum consequitur restitutionem aduersus restitutionem rei, eo quòd fuerat maiorum suorum, ita & prædij, eo quòd situm sit in loco salubri.*
4 *Vendens prædium in quo propter aeris amœnitatem cadit affectio an & quando possit ex coniecturis talis contractus argui simulatus, si vendens alia habet prædia.*
5 *Aeris salubritas qualiter dignoscatur.*
6 *Aqua inter cætera est apprimè vsui humano necessaria.*
7 *Aqua sua da nihil deterius.*
8 *Aqua, quæ Stigos hydor nuncupatur, in Arcadia sola vngula mulina con tineri posse, ea referunt necatum Alexandrum.*
9 *Aquarum ratio quare alia sint salsæ, aliæ pingues, aliæ uenenosæ.*
10 *Fontium quorundam & fluminum natura oleum emittentium in Sicilia, India, & olim Papiæ, ac alijs regionibus, nu. 11. 12. 15. & seq.*
13 *Aquæ bonitas, et salubritas, quib. signis cognoscatur. 14. 16. 17. 18. 19.*
20 *Aquarij & aquarum custodes, an & quando sint immunes ab oneribus personalibus. 21.*
22 *Aqua cursus, an & qñ faciat dominos agrorum, per quos defluit, esse immunes ab oneribus extraordinarijs, quæ pro illis prædijs imponuntur.*
23 *Aqua pub. an & qñ traduci possit per agros priuatorum ipsis inuitis.*
24 *Aquam priuatam nemini licèt per fundum alterius eo inuito traducere, nisi statuto loci aliter caueatur.*
25 *Aqua publica, an & quando impediat dominos prædiorum, per quos defluit, arbores plantare prope aquæductum.*
26 *Aquam publicam ex publico aquæductu ad fundum suum diuertentes, qua pœna puniantur.*
27 *Aqua publica ne minuatur, corrũpatur, deteriorve fiat, detur actio ciuilis.*

bet de populo ad [illegible] sentes.
28 Tri[illegible] m [illegible] auore publico, an extendatur ad ea, p qua [illegible] tas lads. 29
30 Priuilegia [illegible] a vtilitati damnosa, non sunt recipienda.
31 [illegible] publicam, ad quam pro [illegible] colarum vsu accedatur, spurcãtes, qua pœna puniri debeant. 32. & seq.
35 Aquam pu[illegible] spurcates tenentur domino actione iniuriarum, & ad interesse.
36 Aqua, [illegible] sit haberi ad vsum publicum, potest collecta imponi, vel certum datium de nouo constitui. & seq.
39 Pecunia deputata ad vsum pub. an possit in alium vsum conuerti.
40 Datium nouũ, an & quando po[illegible] in[illegible]tas, vel commutatur [illegible] & seq.
43 Priuilegium immunitatis ab [illegible] munere, an eximat priuilegiũ ab oneribus, [illegible] imponũtur pro aquis pub. habendis, vel aquę ductibus purg.
44 Ecclesia, an et quando teneatur ad onera, quę imponũtur p aquis pub. habendis, vel aquęductibus purgandis.
45 Aquę ductum, per quẽ aqua publica labitur, purgare, vel riuos purgare, qui tenean[illegible] 47.
46 Pedagia colligentes, qui teneatur itinera, & vias tenere securas, si id nõ faciant, qua pœna puniri debeant.
48 C[illegible] vsus ad fœtores remouendos a ciuitate est inuentus.
47 Cloaca quid sit.
Et ibi, quid etiam veniat appellatione cloaca.
50 Pestem, vt plurimum causat cloacarum penuria.
51 Cloacarum beneficia quãdiu Roma vsa fuit, vigebat, & ibi aeris salubritas, at vbi neglectus habitus est, periculosum fuit ibi habitare.
52 Auenionensis ciuitas est magnifica.
53 Cloacas pub. an & quando quis possit construere.
54 Vias pub. nemini licet impedire. & an & quãdo habentes molẽdina possunt ad ea d[illegible] aquas per vias pub. nec iuxta eas facere clusas.
55 Cloaca publica expensis cuius refici, & purgari debeant.
56 Cloacarum vsus ne impediatur, deterior ve fiat, prouisum est cuilibet de populo tam interdicto prohibitorio, quã restitutorio, ne quid in ipsos immittatur.
Et cui competat interdictum de cloacis. 57. 58. & 59.
61 Cloacarum causa coram quo iudice agitari debent.
62 Iurisdictio alicui simpliciter concessa, an & qñ censeatur concessa cum ea, [illegible] 62.
63 Cloacas quo tempore, & qua parte temporis liceat aperire. nu. 65.
64 Aeris corruptio faciliter ex fœtore causatur, præsertim tẽpore æstiua.
66 Actio in factum competit vicino contra vicinum in domum suam fœtorẽ immittentem.
67 Cloacam priuatam, cui & in qua loco liceat construere.
68 Sterquilinium, per quod putreda descendat in vicini ædes, an possit quis facere in proprio fundo. 78. & 79.
69 Cloacam priuatam, an & quando liceat immittere in publicam.
70 Cloacam purgantis, vel reficientis, an & quando obstet noui operis nunciatio.
71 Cloacam nouam, vel nouum riuum facientis, an & quãdo possit nunciari nouum opus.
72 Interdictum de cloacis vtilius ac fauorabilius est, quã interdictũ de riuis.
73 Interdictum de cloacis, an & quãdo competat ei, qui, vi, vel clam possidet cloacam.
74 Cloacam si quis fecerit, aut refecerit, vel riuũ spreta noui operis nũciatione, deinde constiterit nunciationem habuisse ius faciendi, an & qñ erit demoliendum opus.
Interdictum, ne quid in loco publico, an & quando competat contra eos, qui immittunt immunditias in viam publicam.
75 Pestis, vt plurimum originẽ sumit a locis vbi coria finuntur iacere, sicut Auenione in vicinia, quæ porcataria dicitur.
Et vbi lauantur vegetes, in quibus fuerunt vina fœtida, & aqua illa immittitur in viam pub. 76.
Et vbi lauaecra ollarum. & scutellarum descendit in viam pub.
77 Seruitus proijciendi non extenditur ad illũ, q[illegible] proijcit vrinas, stercora, et huiusmodi fœtentia, ex fœtore quorum domus, quę seruitutẽ patiẽ, reddatur pestilentiosa.
81 Aquã, q̃ ex restagnatione nocet vicinis, an liceat retinere in agro rustico
Et ibi, an in via publica.
82 Aedificare, an quisquam liceat, si ex ædificio restagnet aqua in via publica, quę ex[illegible] corrumpitur.
83 Fimum seu letamen, an liceat in via publica tenere.
Et an liceat fimum tenere iuxta murum [illegible] communem, aut alienũ, n. 84.
85 Viam publicã, an liceat paleis, seu alio quouis stramine, vt ibi marcescat impedire seu deturpare.
86 Pelliparij, sulpharij, & id genus negotiatores, an & qñ possint in domo suas artes exercere.
Et an dñs proprietatis possit prohibere vsufructuario, ne huiusmodi artes exerceat in domo 87.
88 Animalia fœtentia, seu venenosa, vel aliàs quomodolibet nociua, non sũt in ciuitatibus tenenda.
Et qua pœna puniantur circumferentes talia aĩalia, si alicui damnum intulerint. 89. & 90.
91 Vias publicas qui, & quando teneantur purgare. & seq.
94 Domorũ conductores seu inquilini, an & quando teneantur reficere & purgare viam iuxta eorum habitationem.

Et quid si a Reipub. coacti fuerint ad expensas purgationis, an poterunt illas ex pe[illegible]one deducere. [illegible]
96 Aquam, vel aliud quippiam immundum in viam proijcientes, qua pœna puniantur.
Et an & quando dominus teneatur, si eius ancilla aquã, vel lotaturam ollarum in viam proijciens decarpauit vestem, vel capucium transeuntis. nu. 97.
98 Sepulchra, quam ob causam à maioribus nostris sint inuenta.
99 Sepulchra [illegible] ciuitatibus con[illegible]entes qua pœna affici debeant.
Et ibi quando puniantur magistratus patienter talia fieri.
Et an pos[illegible] quis monumentum in via publica construere. 100.
101 Creditores defuncti, an possint petere sibi satisfieri antequam ipsius cadauer tradatur sepulturæ, seu illud petere loco debiti.
102 Vsurarii cadauer sepelire prohibentes antequam vsura extorta restituatur, an incidant in pœnam l. cum sit iniustũ, & auth. seq. [illegible] de sep. uiol.
103 Creditores defuncti, an & qñ possint cum hæredibus pacisci, vt illico post sepultum cadauer sati[illegible] aciant.
104 Creditores defuncti hæredes temerariè in ius vocantes añ completas nuptias, an puniri debeant.
105 Creditor defuncti si fideiussionem exigat ab hæredibus ante nouenã lapsam, an & quando fideiussor teneatur.
106 Interpellatio facta tempore exequiarum, an & quando cõstituat debitorem in mora.
107 Excommunicatos ad sepulturam scienter, & qui eorum funeralia celebrant, excommunicationis sententiam incurrunt
108 Parochianus sepulturã impediens, donec pr[illegible] sepultura loco sibi satisfiat simoniæ delictum incurrit.
109 Parochianus, an & quando possit post exacta funeralia aliquid exigere pro exequijs, & terra cœmeteriata.
110 Consuetudo, q̃ tẽporale detur pro spirituali, est illaudabilis, & nõ valet.
111 Consuetudo aliquid cõferẽdi singu[illegible] anno pro fabrica hospitalis, vel eleemo. faciend. alicui pio loco, e[illegible] laudabi[illegible], & debet obseruari.
112 Parochianus, an & qñ possit aliquid recipere a spontè dantibus pro sepultura.
113 Prohibitus a lege aliquid recipere, quia illicitum ex parte sui, an & quando possit aliquid recipere a sponte dantibus. Et ibi, an Notarius aliàs prohibitus aliquid recipere pro scripturis, possit aliquid recipere a sponte dantibus.
114 Funus per vim rapientes, aut alio quouis modo impedientes, ne sepeliatur, qua pœna sint puniendi.
115 Sepulchra aperientes, vt cadauer spolient, aut denudent, qua pœna mulctandi veniant. Et qua pœna puniatur iudices negligentes punire sepulchrorum violatores.
116 Sepeliendi officium, an & quando possit quis subire compelli.
117 Officium aliquod ignominiosum suscipere an & quando possit quis cogi. nu. 118. & 119.
120 Sepeliendi officium suscipere coactus dicitur affectus maiori ignominia totius mundi.
121 Reip. vtilitatis causa possunt naues cuiuslibet priuati capi, item plaustra, boues, & alia animalia pro conducendis blado, vino, & similibus ad exercitum, seu ad locum pestiferum.
Et an non habentes huiusmodi animalia possint cogi ad ea emenda, vt ea Reip commodent. 122. & 123.
124 Respublica potest cogere ciuem, vt equum, vel asinum suũ commodet, pro conducendo salsarium mitratum per ciuitatem, vel trahendum malefactorem ad caudam equi.
125 Reipublica vtilitatis causa, an possint cogi subditi ad conducendũ delinquentes ad carceres.
126 Carnificis officium, an cogatur vilis, & abiecta persona suscipere, & supra 127.
127 Animalia, quibus homo ductus fuit ad iustitiam, solent a rusticis dici non esse amplius aratro admouenda, & quis teneatur soluere pretium dictorum animalium aratra inutilium.
128 Defuncti hæres si sit vilis persona, an cogi possit ipsum defunctum tradere sepulturæ.
129 Pestis tempore, an & quando possit vilis persona cogi ad sepel. mor.
130 Damnatus ad mortem, vel in metallum, an possit cogi ad sepeliendos mortuos tempore pestis, vel suscipiendum carnificis officium.
131 Funeraria actio, an sit proprium actionis nomen.
132 Funeraria [illegible], an excedat naturam actionis negotiorum gest. et quare.
133 Fu[illegible] actio, an præcedat omnes alias actiones, & præferatur omnibus [illegible] anterioribus.
134 Ac[illegible] funeraria, an competat marito cõtra hæredes vxoris, vel cõtra eos, ad quos reuertitur dos.
Et an possit maritus pro impensa funeris mulieris retinere dotem pro rata. nam. 135.
136 Marito turpe valde est, si mulier eius careat sepultura.
137 Appellari non potest ad finem, ne defunctus sepeliatur.
138 Noui operis nunciatio, an habeat locũ contra f[illegible]ientem sepulturam pro sepeliendo homine iam mortuo.
139 Sepulturæ priuatio computatur inter maximas pœnas.
140 Furcarum pœna dicitur esse maior pœna decapitationis propter carentiam sepulturæ.
141 Anatomia quo tempore fieri debeat.

Tractatus de Peste, Ioan. Fran. Ripæ.

142 *Damnatorum corpora, an possint Iudices tradere chirurgicis pro facienda anatomia.*

143 *Vtilitatis publicæ causa facta licet cadant in contumeliam alicuius, nō sunt redarguenda.*

144 *Excommunicatorum cadauera, an & quando possint exhumari ex terra sacra, & in profana sepeliri. nu. 145.*

146 *Vendentes carnes putridas, pisces corruptos, & cætera huiusmodi victua ba sitentia, qua pœna plecti debeant.*

147 *Aromatarii vendentes quid pro quo, quomodo puniri debeāt. 150. 151.*

148 *Venditor fructuū, qui in summitate calathi, vel cistæ posuit bonos fructus & in medio malos, & corruptos, qua pœna puniatur.*

149 *Venditores pposititios hoc est rem vnam pro alia vēdentes, si iudex laicus negligat punire, debet episcopus sua seueritate compescere.*

152 *Leprosi seu alio morbo, contag affecti sunt extra ciuitatem abiiciendi.*

153 *Lætari, et exaltari in aduersis magnanimi est, lugere autem, & lamētari pusillanimi. & seq.*

155 *Timor seu suspicio mali euentus, ac etiam mortis, et si oī tempore, eo tñ pesfertim, quo de peste dubitetur, ablegādus est a cogitationib. nostris.*

156 *Mortem timere est eorum, qui in hoc seculo stulti sunt insipientibus.*

157 *Ludos, et iocos necessarii sunt ad effugados melancholicos affectus et cogitationes. In his tamē sacerdotalitas est obseruanda, et laudabilis. n. 159.*

158 *Ludus a ioco quomodo differat.*

160 *Ludus, quo corpus fatigatur, fugiendus est pestis tempore.*

161 *Lenones, lenæ, ac communes castitatis vastatores, sunt extra ciuitatem abiiciendi, præsertim vbi de peste viget suspicio.*

162 *Lupanaria tolerantur, vt uitentur deteriora.*

163 *Meretrices tempore pestis expellendæ sunt extra loca.*

164 *Meretrix vicinis reclamantibus potest e pelli de vicinia.*

165 *Mendicantes validi tempore pestis expellendi sunt extra locum.*

166 *Mendicantes validi, an possint cogi purgare vias publicas et plateas. nu. 177. & 178.*

167 *Mendicantibus, qui proprio sudore victum sibi quærere possunt, immeritorium est eleemosynam facere.*

168 *Filio, qui potest ex industria parere sibi victum, an possit pater alimenta negare.*

169 *Mendicantes, qui ex industria, vel aliunde viuere possunt, grauiter peccant, si eleemosynas pauperibus inualidis necessarias sibi vsurpent.*

170 *Peccatoribus publicis non arctatur quis eleemosynam facere.*
Imò fortè meritorium fuerit eam ipsis denegare, vt ab ignominiosa mendicitate auocentur. num. 171.

172 *Eleemosynæ genus est optimum errantes reprehendere.*

173 *Mendicantes, qui medicamentibus tibias sibi intumescere faciant, qua pœna sunt plectendi.*

174 *Debilitans se, aut filiū, vel aliū, vt habilius mēdicetur, graui pœna venit plectendus. Et tā consentientes, et patientes debilitari, quam agentes eadem pœna sunt afficiendi.*

175 *Medici instruentes mendicātes validos, qualiter se possint debilitori, qua pœna teneantur.*

176 *Mendici infirmitas, an sit vera, vel simulata, potest quilibet & non ad id deputatus tacta, vel alio experimento inuestigare.*

179 *Felicem aliquando fuisse, infelicissimum, est infortunii genus.*

180 *Nobilis non habens vnde statum suū, & dignitatem seruare possit, pauper dicitur, licèt habeat vnde viuere possit.*

181 *Annonæ ratio qualiter sit habenda.*
Et an possit collecta imponi pro ipsa habenda tempore caristiæ. nu. 182.

183 *Ciuitas perfecta dici non potest quæ vacat pauperibus.*

184 *Priuilegia cessant, vbi pestis, et bella vigeat.*

185 *Necessitatis tēpore, an possint cogi pecunias habētes, illas Reipublicæ mutuare, & quomodo.*

186 *Salariū nemini constitui potest de pub. pecunia sine licētia superioris, nisi missis ad alienas prouincias pro frumento cōparādo tēpore caristiæ.*

187 *Annonæ ratio, vt habeatur, possunt cogi ciues ad portandū singulis diebus certam bladi mensuram ad plateam, vt ibi vendatur.*

188 *Vendere rem suam nemo cogitur, nisi caristiæ tempore.*

189 *Statutum, quod quilibet mercator teneatur intra certū tempus præsentare præfectis annonæ tot sextaria frumenti, an valeat.*

190 *Annonā, vt in ciuitatem deferant, an & quando cogendi sunt Comitatēses. Et an æque grauandi sint remotiores, vt propinqui. 191.*

192 *Comitatēses si nequeāt ciuitati subuenire tēpore caristiæ, an possint cogi vicini & alterius prouinciæ o superiore, vt eodē alimēta deferāt.*

193 *Annonæ præfecti an possint ordinare, quod cuilibet, qui portauerit frumentum, vinum, & similia ad vrbem, detur aliquod pretiū pro suo labore.*

194 *Annonam, vt carius vendatur, impedientes quomodo sint puniendi.*

195 *Annonæ præfecti, an & quando possint taxare pretium vini, frumēti, carnium, & aliorum victualium.*

196 *Eleemosynam facere, an & quando diuites cogi possint.*

197 *Furari an, & quando liceat pauperibus pro victu.*

198 *Annonæ seu victualium pretii taxatio an, & quo tēpore a præfectis annonæ fieri debeat.*
Et ibi qualiter puniri debeant, qui ea pluris vēdiderint quā sit taxatū.
Et quid si pluris non vendiderint, sed ementes fraudauerint in mensura. nu. 199.

200 *Forenses sint, an et quando possint ciues, & incolæ res vēdere cariori pretio ab habitatoribus.*

201 *Forensium aduētantiū causa, an possint qui victualia nomine communitatis ciuibus suppeditant, cogi ad ipsa augenda.*

202 *Dardanarii qui dicantur, & qualiter, & quomodo puniendi sint.*

203 *Monopolium facientes quo annona carius vendatur, quō puniendi sint.*

204 *Annonam, vel aliquid aliud cariori pretio, quàm valeat ementes, vt cæteri eodem pretio ad emendū inuitentur, qui propter impostores dicuntur, quo crimine teneantur.*

205 *Incantatores, seu magi, scientiæ pendentes arte damnato vastātes, qua pœna affici debeant.*

206 *Agrorum cultura summè vtilis est Reipublicæ, propterea fauore agricolturæ multa statuta fuerunt specialiter, quæ videre potes ab hoc numero vsque ad num. 236.*

207 *Agricolæ, vt operas suas congruis temporibus exequantur, cogendi sunt ab annonæ præfectis.*

208 *Rustici an possint ab operibus suis distrahi, & ad aliud obsequium cogi. & ibi qua pœna immineat rusticis, qui officialibus obsequuntur.*

209 *Rustici qui dicantur.*

210 *Rustici in quo differant ab ascriptitiis.*

211 *Rustici agriculturæ intendentes sunt ab omnib. oppressionib. defendendi.*

212 *Rustici non tenentur dare gratis alimenta baiulis, exactoribus, et nunciis, per Comitatum incedentibus, nec ipsis animalia commodare.*
Et ibi an possint grauari a suis dñis, vt sibi commodent equos, vel boues.

213 *Rustici, an cogi possint a feudatariis, vt tempore guerræ sibi pecuniā dēt pro equis emendis.*

214 *Rustici non pñt cogi, vt alimenta præstent militibus, & aliis iter facientibus maximè iudicibus, imò ipsis sponte dantibus nō sunt accipiēda.*

215 *Rustici non tenentur hospitari milites, cæterosque iter agentes fauore publico, nisi per vnum diem, & noctem.*

216 *Rustici, seminum, vindemiarum, & messium temporibus excusentur ab omnibus muneribus extraordinariis.*

217 *Rusticorum bubulci, & similes personæ, vacantes agriculturæ, non possunt cogi, vt pro guastatoribus in exercitum vadant.*

218 *Rustici an possint, & debeant vexari pro debitis fiscalibus, quibus tenentur eorum domini.*

219 *Rustici cogendi non sunt pignori dare terras bonas, & pecora creditoribus, a quibus mutuati sunt frumentum, hordeum, & similia.*

220 *Rusticis frumentū, hordeum, & similia mutuantes, non pñt vsurarum nomine nisi octauam modii partem ab ipsis exigere, & aliquam pro quolibet aureo, imò nihil hodie ab ipsis vsurarum nomine exigere licet.*

221 *Rusticorum boues, aratra, & cætera instrumenta, an & quando possint pro executione rei iudicatæ pignorari.*
Et an ex conuentione possint pignori dari. 222.

223 *Rustici boues, aut agri instrumenta violenter capiens, inuadens, aut auferens, qua pœna puniatur.*

224 *Rustici agricultores, dum villas habitant, & agros colunt, an detineri possint pro debito.*

225 *Rustici portantes pullos, oua, frumentū, & similia ad ciuitatē, vt ea vendant, non debent permitti diutius ibi immorari, si non inueniant cui vendant, sed debēt cogi reuerti rus ad opera rustica, & venalia, apud aliquem vrbanum custodienda, vel vendendū reponere.*

226 *Rustici si litis causa agant, vel conueniantur coram iudicibus ciuitatū, est illis ius dicendum summariè, & velociter.*
Et si plures litis consortes, an debeant omnes, vel vnus ipsorum retineri, & cæteri ad negotia remittendi. 227.

228 *Rustici tempore messium vrbes incolentes, an cogi possint, vt rus petant, & blada secent.*

229 *Rusticitas rusticorum excusat a vera contumacia.*

230 *Rusticus verè contumax excusatur a mulcta, quæ pro vera contumacia imponi debet.*

231 *Rusticus contumax, an contumacia non obstante poterit appellare.*

232 *Rusticus excusatur a dolo præsumpto, item præsumpta vsurarum fraude. & nu. 233.*

233 *Rusticos, an & quando liget regula, qui contra iura mercatur, in dolo præsumitur esse.*

234 *Rusticus testis, qui contraria deposuit, an possit puniri pœna falsi.*

235 *Rusticus, qui scripturas contrarias in iudicio producit, an possit productionem reuocare.*

236 *Rustico, an currat tēpus præfinitum ad agnoscendū bonorū possessionem.*

237 *Rusticus an, & quū possit post litem contestatam opponere exceptionem declinatoriam, quæ debet opponi ante litem contestatam.*

238 *Rusticū, an & quando excuset iuris ignorantia. & nu. 244. 245. et seq.*

239 *Rusticus an possit reuocare confessionem sui Aduocati.*

240 *Rustica mater ad secūda nota transiēs, an excusetur propter iuris ignorantiam, & priuari debeat hæreditate filii pupilli, si non instetit, vt tutor ab ea petitus conficeret legitimum inuentarium. & nu. 241.*

242 *Rustici, an & quā excusentur ab his, quæ sunt ad rigorem iuris cōseruandum producta.*

243 *Rustico non nocet præsumptio obligationis contractæ ex diutina præstatione.*

251 *Agros desertos, an & quādo liceat cuicunque fauore agriculturæ proprio authoritate occupare.*

252 *Præscriptio rei immobilis, an et quū fauore culturæ agrorum currat spatio duorum annorum.*

253 *Præscriptio, an & quando competat possessori malæ fidei de iure can.*

254 *Statutum, quod suscipiens colonum, vel massariū alterius absque domini licentia*

ce stia teneatur ad omnia damnn, & intereſſe, an & quando valeat.
255 *Emphyteusis eccleſiaſtica, an & quando tranſeat in hæredes extraneos.*
256 *Emphyteusi finita, an & quando teneatur dominus colonum pro primo pretio reinueſtire. & ſeq.*
257 *Dominus volens emere a colono fructus rei locatæ, an & quando debeat exteris præferri.*
263 *Opinio communis, ita eſt interpretanda, ne reddatur eluſoria.*
264 *Colonus, an expelli poſſit a terra eccleſiæ, quum ex ſterili fecit fertilem, aut ex vinea, quam ipſe plantauit, licèt propter delictum fuerit beneficio priuatus.*

De remedijs præſeruatiuis contra peſtem.

ACcedo nūc ad vltimā partē tractatus, videlicet ad iuſ d ca remedia. In qua primò videbimus remedia neceſſaria ad ꝓuidendum, ne locus inficiatur. Scdo videbimus remedia opportuna ad liberandum locū infectū a tanta morbi calamitate. Et ſic in prima parte tractabimus de remedijs ꝑſeruatiuis. In ſcda de remedijs curatiuis. ❡ Aggredior primam particulā. Quā vt planius abſoluā (qa ſ. in præludijs aliquas huius morbi cās retuli) eas ſtudebo ex ordine remouere. Veriſ-
1 ſima.n.eſt, & vulgata cōcl'o, q, rēota cā, †remouet' effectus, c. cū
ceſſante, de app. c. cū infirmitas, ff. de in. pat. ❡ Dixi hūc morbū
2 plerunq; ab aeris infectione procedere. † Quærat ergo, q vult
ꝑſeruari a peſtilētia, locū ſaluberrimū, in quo ſibi eligat domicilū. Nā loci opportunitas mirū in modū cōfert ad ſanitatem corporis conſeruandā, l. j. §. ſed tē, ff. ſi quid in frau. pat. ꝑ quem tex. ſingulariter decidit Bar. Veron. Cæpol. nūcupatus in trac.
3 ſeruitutū ruſticarū, ſub rub. de aere. q, ſicut† minori ꝯcedit' reſtō aduerſus alienationē rei, ex eo, q, res illa fuerat maiorum ſuorū l. ſi emptionē, ff. de min. eodē mō concedenda eſt eidem reſtō aduerſus alienationē prædij, ex eo, q, ſituatū in loco ſalubri, & magis expedit minori vēdere ꝑdiū alio loco ſitū. Et ꝑ illū tex. dixit idē Bar. Veron. tract. de ſim. ꝯc. ꝑſumptione x. q, habens
4 †plura ꝑdia, ſi vēdat illud, in quo cadat affectio ꝑp aeris amænitatē, ex hoc argui pōt, q, animū vēdēdi non hēbat. Iō additis qbuſdā alijs cōiecturis argui poterit ꝯctus de ſtatiōe. ❡ Dignoſ-
5 ſcere aūt† poſſumus locū eſſe ſalubre, ſm Vitr. ſi is locus ſit excelſus, non nebuloſus, ſregiones cęli ſpectans, neq; æſtuoſus, neque frigidus, cui nulla noceat paluſtris vicinitas. Nā auræ matutinæ, q̄ ſole oriēte ex plaude ad oppidū nebulis qbuſdā adiūctis ꝑueniunt, ſpūs beſtiarū paluſtriū venenatos cū nebulis mixtos in habitatorū corpora ſpargunt, ſicq; locū efficiunt peſtilētē. ❡ Dixi ex aqua putrida gñari. Statuat ergo, q peſtilētiā vult euitare, ſibi domicilū in loco, vbi ſit aquarū ſalubritas, & vber
6 tas. Nulla.n. ex † oib. rebus tantas vſ hēe ad vſum neceſſitates, q̄tas aqua, iō qd oium aīalium natura, ſi frumenti fructu priuata fuerit, arbuſtis, aut carne, aut piſcatu, aut ēr qualibet ex his reb. vtēdo vitam tueri poterit, ſine aqua verò, nec corpus aīalium, nec vlla cibi virtus naſci, vel nata conſeruari pōt, l. fi. ff. de riuis refi. Si aquarū penuria nec hoīes, nec armenta ſtare poſſunt, qd
7 erit ſi in loco aqua ſit fętida, & venenoſa, vt in Teſſalia. ibi, † vt aiunt, fons eſt duos riuos pro fluens, quorum alter mortiferam
8 aquā dr hēe. Et† in Arcadia aqua eſt, ſtigos hydor nuncupata, q̄ ſola mulina vngula pt continere, ex qua Ale. necatū fuiſſe le-
9 gimus. Et † eā rōnē aſſignāt naturales Philoſophi, q, ea aqua per maleficū ſuccū terrę ꝑcurrat recipiatq, in ſe vim venenatam.
10 Sicut† ꝑcurrēs ꝑ ſalſiudinas ſalſa eſt, & per pingues terrę venas oleo, ſit, vt flumē Liparis in Sicilia, in quo natantes, et lauāres
11 aqua ipſa vnguntur. Et † in India fons eſſe dr, q, ſereno cęlo ma
12 gnā emittit olei quantitatē. Sed, † & Papia, dulciſſima pria mea vt a maiorib. accepimus, in ſuburbijs fontē oleo abundantē diu tius habuit, nunc locus ille ampliata ciuitate intra mœnia eſt cō
13 ſtitutus, & Burgus olearius a fonte nomē retinet. ❡ † Ad cognoſcendā aquæ puritatē ſalubritatēque maiores noſtri inſpiciebant iecinora pecorū, q̄ his locis paſcebant', & plures experti, ſi liuida, vel vitioſa reperiebant, ex aqua, & pabulo malignis id euenire arbitrantes iudicio mutabant regiōes, dubitantes aquā
14 illā humanis corporib. peſtilētē futurā. Probat' ēt † aquę bonitas ex aſpectu icolarū, ſi ſint corpore robuſti, colore nitidi, nō gibboſi, non ſtrumoſi, non viciati cruribus non lippis oculis, non la-
15 tui. Eſt †.n. qddā aq̄ genus in Italia Equicolis, & Pontificeon, q̄ qui biberint, efficiunt' turgidis gutturib. Et in † inſula Chio fons
16 qdā eſt, vt refert Herod. ex quo q biberint fiunt inſipientes, & iō in eo ſcriptū eſt epigrāma, iucūdā eſſe potionē fentis, ſed bi-
17 bētes ſaxeos futuros. ❡ Probat' † inſup aqua, ſi in vas æneum, vel corintheū ſparſa maculā non fecerit, neq; in fundo vaſis arena
18 limusvè inueniat', ſi † legumina cū ea aqua coniecta, & ad ignē
19 poſita celeriter percocta fuerint. ❡ † Cognoſcitur denique ſi limpida, & plucida fuerit, & quocūque profluxerit, locū ab omni inquinamento mundū reliquerit, neq; muſcū, neq; iuncos ꝑduxerit, his ſignis aqua tenuis, & in ſumma ſalubritate nobis oſtdit. Intereſt ergo Reip. in ciuitate ſalubres, & optimas eſſe aquas, cuius rei gr̄a plurima ſtatuit legum venerāda maieſtas.
20 ❡ Sācitū primo fuit, q, † aquarij, & aquarū cuſtodes, q hydrophilaci noīant', fauore publicę vtilitatis oium onerū ꝑſonaliū immunitate pfruant', l. decernimus, C. de aquę duc. li. 11. p q̄ le
21 gē dīt ibi Bar. & Io. de Pla. q, † gñale bānū Regis vocans quelibet ad bellū, non cōplendit hos aquarios, & aquarū cuſtodes, q ab eorū offō nō dnt amoueri. Intelligo tn̄ iſtud procedere in aquarijs deputatis per Princ. pē, ſeu eius Vicarium pro hñda, & cuſtodiēda aqua ad vſum public. ſecus in aquarijs nr̄i tpis, qui operas locant ad tps alicui cōmunitati. probat' in d. l. decernimus, vbi exigit', q, in eorū manib. ſit Imperatoris nomē impreſſum, & ſic dnt eſſe matriculati, & in numero officialium ipſius
22 Principis aggregati. † Scdò cōceſſa fuit immunitas dñis ꝑdiorū ꝑ quorū fines aqua ad vſum pub. ꝑcurrit ab oib. onerib. extraordinarijs, & ſup indictionib. q̄ ꝓ illis ꝑdijs imponunt', l. j. C. de aquęduc. li. 11. Qd iō ſtatutū fuit, qa poſſeſſores ꝑdiorū, ꝑ quæ aqua pub. defluit, tenent' ſuo ſumptu aquæductū purgare, vt ibi. Ex quo infert', q, ſi expēſis pub. alueus purget', vt cōiter fie-
23 ri ſolet, tūc dñi ꝑdiorū, nullā hebūt immunitatē. ❡ Tertiò † ſtatutū fuit, q, liceat trāſducere aquā ꝑ priuatos agros dñis inuitis vt ꝓbat' in l. ſi locus. §. cū via, in arg. ff. quēad. ſer. amit. & clarius in d. l. j. C. de aquęduc. Qd verū eſt ſatisfactis dñis ꝑdiorū pro damno dato, iuxta l. venditor, §. ſi conſtat, ff. cōmu. pdio. & ita expreſſe decidit Fel. in c. q̄ i ecclarū, col 9. in prin. de conſt. vbi alle. Bal. & plures ita tenētes, quos breuitatis gr̄a non refero. Et
24 iſtud verū eſt, ſi ad vſum pub. aqua trāſducat'. Nā ad vſum † priuatū nō licet ꝑ fundū alterius eo inuito aquā trāſducere, l. quēadmodū, §. ſi ꝓiectū, ff. ad leg. Aql. licet ꝑ decreta Ducalia Me-
25 dio. alr ſit ꝓuiſum. ❡ † Quarto interdictū fuit dñs ꝑdiorū, ꝑ q̄ aqua pu. cōmeat, ne plantet arbores ꝓpè aq̄ductū, nec natas, vel tenatas teneāt ꝑ 25. pedes, d. l. j. C de aquæduc. Rō ibi aſſignat', ne arborū radices fabricā formæ corrūpant. Ex quo dat' itelligi iſtud tm̄ ꝓcedere, qn̄ aqua ducit' ꝑ canales lapideos, ligneos, vel plūbeos. ſecus ſi cōducat' per patētes alueos, quorū ripæ arborū radicib. magis muniunt', q̄ corrūpant', arg. l. j. §. oportet, ff.
26 ne qd in flu pub. ripave eī' fiat. ❡ Quintò decīſum fuit, † q, q ex pub. aq̄ductu i ſuū fundū aq̄ diuertit ſine licentia Principis, vel ad quē ſpectat, fundū amittat, & fiſco acqrat', l. 2. C. eo. & vſurpata aq̄ reſtituit, d. l. decernimus, & ēt librarū x. mulcta plectatur, l. fi. C. eo. tit. Et ꝯ eos, qui in dānū accolētiū, quicq̄ in flu. ripave e.' faciunt ꝓditum fuit remediū, & interdictū, ff. ne quid
27 in flu pub. ripave eius fiat, per totū Et quia † intereſt Reipub. ne aqua pub. minuat', corrūpatur, deterior ve fiat, cuilibet de populo ꝓdita eſt actio aduerſus ꝯfaciētes, l. j. §. hoc interdictū, ff. eo.
28 ❡ Sextò † priuilegiū extrahēdi aq̄ ex publico aquæductu fauore publico reſtringit' ad aq̄ ſuperfluā, & ſuperabundantē, l. ſi quis diuinā, C. eo. tit. & ſi ois aqua ſit Reip. neceſſaria, priuilegium
29 nihil tribuit. Qd facit † ad indulgentiā per Regē conceſſam ſanuenſib. vt poſſint extrahere de Comitatu ꝓuinciæ, & Forcalquerij, vel de Ducatu medio. certā quantitatē frumenti. Nam talis indulgentia dēt intelligi, ſi talis quātitas ſupereſt ab vſu hñtātiū, & ſic recipit ꝯdōnē, ſi reſp. non indigeat, ſm Bar. & Io. de Pla. ibi. Et merito, quia priuilegiū alicui conceſſum, non extēdit' ad ea, p' q̄ publica læderet' vtilitas, l. fi. C. de off. ma. mil. l. humiliorib. C. de ſuſce. & arc. l. x. l. 3 C. de pri. ſch. nā priuile-
30 gia † publicæ vtilitati dānoſa non ſunt recipienda, l. nec dānoſa, C. de ꝑc. Impe. offe. ❡ Septimò, quia aquarū malignitas quādo-
31 que inficit ciuitatē, † dēt qui curā Reip. hēt, ꝓhibere, ne in pub. aquæductu, ad quē ꝓ incolarū vſu neceſſario acceditur, quis res immundas ꝓijciat, ne mulieres pānos cæteraq; ſordida, ne ſeruitores, mulas, equos, & reliqua hmōi lauēt, nevè porcos admittant, iuxta illud, Heu liquidis immiſi fontibus aprū, nevè in eo quis natet, vel ſe abluat, niſi forte in inferiori parte, & ſecreto loco, vt eſt tex. in l. eum §. virētē. vbi Bart. & Io. de Pla. C. de re
32 mil. li. 12. Et qui † ꝯuenerit, & quouis mō aquas publ. ſpurcauerit, arbitrio iudicis grauiter eſt puniēd', l. j. §. j. ff. de extraor. cri.
33 Imo † nō licet hñti fontē ſeu aquā priuatā, eā aliquo mō ſpurcā reddere, ſi cū eadē ſpurcitia in aq̄, vel fundū deſinit alienum, l. apud Trebatium prin. ff. de aqua plu. arcen. Et ꝯ artē cerdonū con
34 ſuluit Are. ꝯſil. 30 Viſo themate, in primo dubio. Iō † nō licet lauare vētres, & pānos in riuulo deſcēdēte ad ꝯciuos, ſm. Bart.
35 Vero. in tra. ſeruit. ſub rub. de fonte. † Et ſi in puteū priuatū, vel in fontē aliquis quicquā immiſerit, quo aqua deturpet', deterior ve fiat, iniuriarū, & ad intereſſe dño fundi, & putei tenet', l. is qui in puteū, ff. qd vi, aut clā. l. pe. ff. de iniu Et āt, & aliæ leges pœnales antiquitus ædițæ ꝯ corrūpētes aquas pub. quas refert Frontonius li. quē de aquis in vrbē influētib. elegāter tradidit.
36 Octauò pro † fontib. ꝯſtruēdis, & aqua hñda ad vſum pub. pñt Decuriones collectā imponere, vt latius ſuo loco dicā, dū generaliter pro ciuitate purganda, & a peſte conſeruanda colle-
37 ctas indici poſſe demonſtrauero. Fortius † dico, q, pro habenda, & manutenenda. aqua ad vſum pub. poteſt ciuitas certum datium erigere, & deputare, puta, quòd pro qualibet reddita, & calculata certum quid ſoluat, vel quòd textores pannorum,

aliquid

aliquid in hãc cãm annuatim persoluant, vt est casus in l. ad re
38 parationẽ, C. de acqueduc. Poterũt ẽt † ordinare, q̃ dñi officia-
les in prin. sui officij donẽr aliqd ꝯuertẽdũ in cãm aquarũ pub.
Sic.n. facere solebãt Consules Rom. q̃ centũ libras auri sui Cõ
sulatus initio in hãc cãm donabant, l. nemini, & l. pe. C. de Cõ-
39 su. Quæ pecunia † ad hũc vsum deputata nõ põt de iure in aliũ
40 vsum ꝯuerti, l. hac l. C. de aqduc. Id aũt † qđ dixi, ciuitatẽ posse
ꝯstituere certũ datiũ, intelligo nõ solũ de ciuitate nõ recogno
scẽte superiorẽ, q̃ ꝯstat posse noua datia instituere, ſm Bal. in c. j.
de pace Constan. & in l. fi. C. de vectig. & cõmis. Bar. in auth. ꝑ-
sides, C. de epi. aud. & in l. quo minus, in 2. q. ff. de flu. & do. Ant.
in c. sup quibusdã, §. pterea, de ver. sig. sed ẽt intelligo de ciuitate
41 recognoscẽte superiorẽ. Nec † ob. q̃ sine licẽtia superioris non
possint noua imponi vectigal. a. l. 2. C. no. vect. inst. nõ posse, q̃
verũ est, qñ cõitas superiore recognoscẽs vellet gñaliter noui
vectigal. omnib. ẽt forẽsi. imponere, secus si inter se pro necessi
tatib. loci velint nouũ munus imponere, quia põt, ſm Bar. in
l. j. C. de superin. lib. 1. & in l. j. §. ij. ff. qđ cuiusque vni. no. glo. &
ibi Fel. & alij in c. cũ dilecta, de rescr. Alc. ꝯs. 124. Super primo,
h. 4. Car. cõs. 12. In dubijs pmissis. Gem. cons. 116. Quia pdicti,
col. j. tradit per Ang. Imo. & Mod. in l. 4. §. actor, ff. de re iu. Qđ
verũ est, dũmodo talis impositio noui datij fiat p adunantiam
42 gñalẽ totius ppli, q̃a † solus Decurionũ ordo non põt nouas ga-
bellas inducere, nisi hẽat ptãtẽ a Concilio gñali, ſm Salv. in l.
vectig. C. no. vectig. inst. non pos. per tex. in l. prohibita. §. planẽ
43 ff. qđ vi, aut clam. ¶ † Nono priuilegium immunitatis ab omni
munere eximit priuilegiatũ ab onerib. quæ imponuntur ꝓ aqs
pub habendis, vel pro aqductib. purgandis, aut reficiendis, l. ad
44 portus, C. de ope. pub. Nã † ad talia onera ẽt ecclesia tenetur, l.
ad instructionẽ, C. de sacros. eccl. ſm Io. de Plat. in d. l. ad repa-
rationẽ, C. de aqueduc. adducit ẽt tex. in l. absit, C. de priuil. do.
Ang. in l. 2. C. de immu. nemi. conce. li. x. Pan. tñ in c. nõ minus
de immu. eccl. distinguit, de quo ĩ. subijciã. Sed pro enucleatio
45 ne huius materiæ † q̃ro, qs teneatur riuos reficere, & aqductũ
purgare? loquor de aqductu, & riuis, per quos labitur aqua pub.
nã de aqua priuata in pñtiarũ nihil tractabo. Vr̃, q̃ onus refi-
ciendi, & purgãdi spectet ad dños pdiorũ, p q̃ aqua dcfluit. l. j.
C. de aqduc. & l. Aediles, §. construũt, ff. de via pub. refi. vbi dr̃,
q̃ quilibet tenetur purgare viã, & aqductũ iuxta domũ suam.
¶ In ꝯtrũ, q̃ debeãt refici, & purgari expẽsis pub. vr̃ text. in l. 2.
C. de immu. nemi. cõce. Quidã dñt istud onus spectare ad Prin
cipẽ, ad quẽ spectat emolumentũ vectigaliũ, & pedagiorũ. Bñ
distinguendũ est. Aut certa pecunia est deputata ad hũc vsum,
& ex illa faciẽda est refectio, & purgatio, d. l. ad reparationem.
Aut nulla est pecunia ad hoc deputata, & tunc si aqua sit Prin-
cipis, & ex ea capiat aliquod emolumentũ, puta centum annua
tunc istud onus ad eum spectat, qa capit cõmodũ, l. ſm naturã
ff. de reg. iu. & idẽ ſm aliquos, si aliquod vectigal exigeret a trã
seuntib. occasione dictæ aquæ, arg. eius, qđ dixit Arch. in c. si qs
Romipetas, 24. q. 2. vbi decidit, q̃ colligentes pedagia tenentur
46 † itinera, & vias tenere securas, alioquin ad dãnorũ emendatio-
nẽ pñt conueniri, & idẽ tenent Host. in Summa, de censi. §. ex
quib. Bal. in l. ne quid, ti. de incend. rui. naufr. Bal. in c. j. in fi. col.
pen. de pace iuramẽ. firm. Flo. in l. j. §. summa, ti. de his, qui dei.
vel effu. Gui. Papæ decisio. 412. & ita tenet Io. de Pla. in l. vnica,
C. de offi. iu. Alex. per illũ tex. & Io. Bert. in tract. de gabellis, in
47 7. q. 4. partis. † Sed veritas est, q̃ si incolæ habent a Principe vsũ
aquæ gratuitũ, q̃ ipsi cogi pñt ad refectionẽ, & purgationẽ, per
tex. in l. 2. §. viarũ. ibi, quia vsum vtilitatẽq; cõem hẽt. ti. ne quid
in lo. pub. & in l. 2. C. de colla. fund. patri. li. 11. & in d. l. ad por-
tus, C. de op. pub. cũ si. ¶ Nõ ob. tex. in d. l. vnica, qa immunitas
ab onerib. aquarũ fuit incolis ex spãli priuilegio concessa, ergo
in ꝯtrium est ius cõe. Vel ibi Princeps pcipiebat datiũ ẽt ab in-
colis nauigantib. in flumine, secus si nihil ab incolis solueretur.
Si verò aqua est vniuersitatis, refectio debet fieri expensis vni-
uersitatis. Et si vniuersitas in cõi non hẽat modũ, põt collectam
imponere ad ratã pꝰmonij. ita ꝓcedat tex. in d. l. 2. C. de immu
nitate nemini ꝯcedenda, & d. l. ad portus. ¶ Non ob. tex. in d. §.
ꝯstruunt, quia loquitur de purgatione, & reparatione aqductus
ad effectũ, vt iter p ciuitatẽ liberẽ fieri possit, non ad effectum
hñdæ aquæ ad vsum pub. vel loquitur de aqductibus per quos
aqua pluuialis decurrit, vt ciuitas mũdet, non p quos decurrit
aqua ad vsum bibendi, molẽdi, & irrigãdi. rõ d. uersitatis est, qa
purgatio aqductus recipiẽtis aquã pluuialẽ oẽs grauat, cũ vbiq;
aqua pluuialis defluat. & sic est perinde ac si oibus collecta im-
poneret. Sed purgõ aqductus recipiẽtis aquã ad vsum hominũ
bibendi, molendi, & irrigandi, oẽs non grauaret, si fieret a dñis
domorũ, iuxta quas aqua decurrit, cũ illa aqua non vbique de-
fluat, iõ ab his solis fieri nõ dẽt, sed passim ab oib. d. §. viarũ. Ter
tiã cãm pestis ex foetore dixi ꝓuenire, ꝯ hãc cãm remediũ est
a iure pditũ, q̃ locus ab oi putredine mundus, & nitidus ꝯser-
48 uet, hac † de cã inuentus fuit cloacarũ vsus. Est.n. † cloaca locus
49 ꝯcauus, p quẽ colluuies defluit, l. j. ff. de cloac. & appellatione
50 cloacæ et tubus, & fistula ꝯtinetur, d. l. j. §. cloacæ. ¶ † Consulo

ergo Dominis meis Auenionensib. vt in locis necessarijs cloa-
cas fieri faciat, quibus sordes secessariorum in Sorgiam condu-
cantur, aliàs raro erunt sine peste, vt dicit Iurecõsultus in d. l. j.
51 §. cura. Donec † .n. Roma cloacis vsa est, sanum fuit, & salubre
ibi habitare, ſm gl. c. qualiter, 7. q. 1. Antiqui.n. Romani maxi-
mã cloacarũ curã habebant, ſm Cæpo. in trac. de cloac. & Fõt.
in libro de aquis in vrbẽ influentib. Nunc aũt, quia Roma cloa
cis caret, periculosum est ibi habitare, secundum glo. in c. si ve
52 rò, de iureiu. & dixi §. in 2. parte. in 2. speciali j. particulæ. Et † in
magnificis ciuitatibus, vt est ciuitas Auenionensis, dẽrent esse
tam priuatæ, quam publicæ cloacæ, de quibus primo de publi-
cis, demum de priuatis aliqua discurramus. Quæro primò, an
53 † sine licentia Principis Decuriones possint facere fieri cloa-
cas publicas? Vr̃, q̃ non, q̃a viæ publicæ sunt de regalib. c. j. quæ
sint regal. ergo eas aptari pro cloacis faciendis non licebit incõ-
sulto Principe. Et pro hoc vr̃ tex. in l. fi. ff. de cloa. vbi statuitur,
q̃ volens nouã cloacã facere prius debeat ædiles curules ꝯsule-
re. In ꝯtrium facit, quia per cloacas publicæ viæ purgantur. Vias
autem publ. cuilibet priuato purgare concessum fuit, dũmodo
via deterior non fiat, l. j. in prin. ff. de via pub. ergo ẽt cõcessum
vr̃, maximẽ Decurionib. nouas cloacas facere. Sed primã par-
tẽ arbitror verã, quia ad Principẽ, seu eius officiales, quib. cura
hæc fuit demandata, spectat cognoscere, an expediat cloacam
fieri in via pub. Et vr̃ de hoc casus in l. si in publico, §. fin. ff. de
aqua plu. arcen. vbi statutũ fuit, ne aqua sine iussu Principis du-
54 cat̃ p vias pub. Et p illũ tex. dicit ibi Bal. † q̃ habẽtes molẽdina
non possunt aquã ducere ad molendina per vias pub. nec pos-
sunt iuxta eas facere clusas sine licentia superioris, licet ꝯtrium
55 sæpe viderim Papiæ de facto seruari. ¶ † Scdò q̃ro, cuius expen
sis refici, & purgari debeant publicæ cloacæ? respondeo cõm
pen sa populi, d. l. j. §. viarũ, ti. ne qđ in loco pub. l. j. §. hoc interdi.
ti. de cloac. quod intelligo, nisi ex cã cloacarũ Princeps habeat
certũ emolumentũ, vel nisi in hanc causam sit constituta cer-
56 ta pecunia, vt dixi in 2. remedio, in vltimo spãli. Sciendũ † ẽt est
prouisum esse tam interdicto prohibitorio, q̃ restitutorio, ne
quid immittatur in publicas cloacas, quo vsus earũ impediatur
deteriorve fiat, & si quid factum immissumve sit, restituatur, l.
3. in prin. & §. deinde, ti. de cloa. Et si culpa vicini cloaca dete-
rior fiat, solus ipse ad reparationẽ tenetur, vt late consuluit dñs
Ant. de But. cons. 14. incip. Requisitus ego Ant. &c. ¶ Tertiò q̃-
ro, quib. detur illud interdictũ? Respondeo, vt in simili respon-
57 det gl. in l. 2. §. pe. ti. ne quid in loco pub. fiat, q̃ cõpetit, † cuilibet
de populo, & sic hæc actio in factum est popularis, quia ius pu-
blicũ tuetur, l. j. ff. de pop. actio. Cura.n. cloacarũ ad publ. salutẽ
spectat, l. j. §. j. & §. hoc aũt interdictũ, ff. de cloa. Et non solũ cui-
libet de illo populo, sed ẽt cuilibet alienigenæ, si pro publ. agat
vtilitate, ſm Cæp. in trac. de cloa. in 7. q. Sed Bart. in d. §. pe. vr̃
esse in ꝯtria sñia. Inquit.n. quilibet põt agere pro interesse proprio
& hoc respectu actio non est popularis, & ita procedit ille tex.
& tex. in l. pe. ff. eo. tit. Sed quia agit quilibet, vt nihil fiat, vel fa-
ctũ tollatur, q̃ publicã concernit vtilitatẽ, hoc respectu põt di-
ci actio popularis. Et ex hoc infert, q̃ si agatur ad publicam vti
litatem principaliter, tunc syndico vniuersitatis, & non cuili-
bet de populo competit actio. Sed ego credo, q̃ cuilibet de po-
pulo ẽt competat, & sic pro publica vtilitate quilibet poterit
agere, ne quod fiat, aut factum immittatur in pub. cloacas, & in
publicas vias flumina, &c. similia, & vt factũ immissumve tolla
tur per tex. clarum in l. j. de vijs, & iti. pub. & in l. j. §. hoc interdi
58 ctum, ff. ne quid in flu. pub. ripave eius fiat. † Refert tñ, an actio
proponatur pro interesse priuato, aut pro publico. primo casu
exceptio rei iudicatæ cũ vno non nocebit alteri, secundo autẽ
59 casu nocebit, l. 3. ff. de pop. actio. Item † secundo casu mulier, &
pupillus agere non poterũt, nisi sua particulariter intersit, l. mu
60 neri, ff. eo. tit. ¶ Quartò quæro, quis † in causis cloacarũ sit iudex
competens? Gl. & Bar. in l. fi. ti. eo. dicunt coram quolibet præ-
tore agi posse interdicto de cloacis. Qđ verum credo, nisi sint
deputati iudices spãles, vt sunt Papiæ iudices viarũ pub. hoc ca
su in illis iudicib. sit concessa iurisdictio priuatiue, coram illis tã
tum agẽdum esset. Si vero essent certi iudices cloacarũ simpli-
61 citer deputati, tunc locus esset ꝓuentioni, quia iurisdictio ẽ intel
ligitur concessa cumulatiue, non priuatiue, ſm Bar. in l. j. per il
lum tex. C. de offi. præfec. vrb. & Ancha. cons. 163. De viribus,
& efficacia. l. nd. Ro. cons. 393. Præsens consultatio. & traditur
per d. l. ſm l. quod in rerum, §. si quis post, ff. de leg. j. & per Pa-
62 tidem de Put. in trac. synd. in verb. arbitrium. Et istud verum
vr̃ etiam si speciales iudices cloacarum essent constituti taxati-
ue, puta si esset dictum, talis solus, vel dumtaxat, cognoscat de
causis cloacarum, & viarum publ. adhuc locus erit preuentioni
tanquam cumulatiuè, & non priuatiuè sit ei concessa iurisdi-
ctio. l. viros, C. de diu. offi. lib. 12. l. fi. vbi caus. fisc. & late consu-
luit Dec. consil. 3. colum. j. & seq. Est bene verum, q̃ huic am-
pliationi obstat decisio Ang. in l. j. per illum tex. C. vbi, & apud
quem. & propterea hanc ampliationem dicit Dec. fore pericu-
losam, licet cum ea transeat, sed ego credo, quod non sit vera,

qui a

qnia dictio taxatiua dēt al'qd operari. Et quia text.in d.l.viros,
allegatus pro Ɔria snia fundat̃ ea rōne, qa iuri'dictio alteri cō-
petebat ex cōsuetudine,cui derogari non censet̃, nisi expresse
dicat̃, c.j.de cōst. li.6. Vel ibi expresse reseruata fuit iurisdictio
illis qb.ex Ɔsuetudine cōpetebat, quasi tex.ille innuat, q. ēt iu-
risdictioni eorū fuisset derogatū,nisi spālr fuisset exceptuata,&
63 Ɔsequēter tex.ille Ɔ De.pōt retorqueri. Qu ntò q̄ro,an † liceat
aperire cloacas quocūq; tpe? Nō inuenio tps purgationis fuis-
se determinatū, credo tñ q. tpe æstatis purgari nō dēant pp fę-
torē,quo aer corrūpit̃,s̃m gl.in l.pen.ff.qđ vi,aut clā. Quę aeris
64 corruptio †ex fętore habili' gñat̃ ęstiuo tpe,qa a frigiditate oīs
malus odor restringit̃,a calore aūt relaxat̃. Hinc videm' regio-
nes ēt ęstate pestilētissimas,in hyeme effici salubres eo, q. a re-
frigerationibus naturales virtutes solidentur,a calore verò dis-
soluunt̃,feruoreq; insolescentes, & imbecilles efficiunt̃, s̃m gl.
in c.cū dilecti.per illum tex.de do. & contu.& ideo in æstate.

Nos genus ignauum tecto gaudemus, & vmbra.

65 †Et eadē rōne dicerē cloacas de nocte potius q̄ de die aperien-
das,& purgādas esse,sic ēt sterquilinia nocturno tpe mundāda
66 fore existimo ne malus odor noceat vicinis,† q.b.cōpetit actio
in factū Ɔ vicinū in domus suas fętorē immitētē, l.2.§. item ait
si odore,ff.ne q.d in loco pub. Qđ ēt idē Cęp. fieri voluit ī trac.
67 de cloac.& de necessario,in fi. †Sextò quęro, an cuilibet liceat
facere priuatā cloacā? Ista qō hēt tria capita. Primū an liceat in
proprio fundo,& Ɔstat licere,l.altius, C.de seru. & aqua.& qa
in re propria quilibet hēt liberum arbitrium, l. in re mandata,
68 C.mā. ¶ †Scđm caput est, an liceat facere cloacā in ꝓprio fun-
do,q̄ in vicinorum ędes veniat. Videret̃ prima Ɔsideratione di
cendū non licere, qa rīr est, q. non est licitū in suo q.oq̄ facere,
p qđ aliqd immittat̃ in alienū,l.sicuti, §.Arist.ff.si seruit.vend.l.
69 si qñ,§. fi & in l.fluminū,§.fi.ff.de dam.infe. Hinc dicimus †nō
licere in proprio fundo facere sterquiliniū, p q. putredo in vici
nas ędes descendat s̃m Flo.in d.l.si qñ,§.fi & Cęp.in rub.de ne
cessario,in 2.q. Istis non obst. Ɔrium decidit Iureconsul.in l.j.§.
vnde Flauius,ff.de cloac.vbi notāter dr̃ interdictū cōpetere,vt
in vicini ædes veniat, & rescindat pauimenta purgandæ cloa-
cæ grā,& licēt tex.ille loquatur de purganda,& reficiēda cloa-
ca,tñ ēt interdicti locū hēt,vbi de noua cloaca facienda agitur,
quia eadem est vtilitas,eademq; rō,l.fi.ff.eo.tit. Qđ sanè est in-
telligendum, dummō volens cloacam immittere in vicini æ-
des,paratus sit soluere oē dānum,qđ vino operis factū erit,d.l.
j.§.verendū.& §.si os purgant. Rō aūt, quare concessum fuerit
immittere cloacā in vicini ædes, & pauimenta rescindere, est
pub.vtilitas,quę non solū in pub.cloacis,sed ēt in priuatis con-
sistit, cū ex colluuie priuata ēt labęs hęc pestifera possit genera
ri,vñ rōne cōis salutis hęc facultas concessa fuit,d.l.j.§.curauit.
¶Tertium caput est,an liceat in pub.cloacam immittere priua
tam. Et rñdendum est, q. sic,l.j.§.idē Labeo, ff.de cloac.nisi ex
immissione pub.cloaca, aut via deterior fiat, l.2.§.si qs cloacā,
ff.ne quid in loco pub. Et qa posset ex immissione via pub. de-
terior fieri,noua cloaca priuata in pub.immitti non dēt sine li-
centia superioris,d.l.fi.de cloa. Et licēt Bar.ibi sentiat non esse
necessariam lniam, tñ Ɔrium verius mihi vr̃ per illū tex.& per
70 rōnem proxim' adductā. ¶†Septimò quæro, an reficienti, vel
purganti cloacā obstet nunciatio no.ope. Vr̃,q. sic ꝑ tex.in l.j.ī
prin.& in §.j.in sui gñalitate, ff.de no. ope.nunc. Contrariū tñ
decidit̃ in l.de pupillo,§.si quis riuos, ff.eo.& in l.j.§.si quis pur
ganti.& l.fi.de cloac.l.3.§.pen.ff.de riuis. Rō spālitatis est fauor
pub.vtilitatis,ne sordes,& immūditiæ locum reddant pestilen
71 tem,d.§.si quis riuos. Octauò quæro, † an facienti nouam cloa-
cam,vel nouum riuum possit nunciari nouum opus? Gl.in d.§.
si quis riuos,rñdet,q. non per rōnē, de qua s̄. Cōtrarium tenēt
Bart.& *cōiter* scrib. ibi per tex.in l.j.§.fi.ff.de riuis. Sed pro opi.
gl.vr̃ mihi casus in d.l.fi.ff.de cloac. Vnde Pau.de Cast.in d.§.
si quis riuos,distinguebat:aut nulla subest necessitas faciēdi no
uā cloacā, vel nouū riuum, & tūc procedat opi.Bart.aut subest
necessitas,& tunc pp pub.vtilitatē procedat gl.nihil tñ allegat,
sed poterat adducere tex. in d.l.fi. Vel pōt dici aliud in riuis de
nouo faciendis,d.l.j.§.fi.aliud in cloacis,quia vtilius, & fauora-
72 bilius est interdictum de cloacis,†q̄ interdictū de riuis,vt dicā
73 in seq.q. ¶†Nonò quęro,an ei,qui vi,vel clā possideat cloacam
cōpetat interdictū de cloacis? Videret̃,q. nō,quia interdicta da
ri non solent possidentib. vi,aut clam ab aduersario, Inst.de in-
terdi.quali per totū.& quia possidēti vi, aut clā, nō datur inter
dictū de riuis, l.j.in prin.ff.de riuis. Sed in Ɔrium decidit̃ casus
in l.j.§.quia aūt,ff.de cloac. Et hoc fauore pub. vtilitatis, q̄ ma-
74 ior versatur in cloac.q̄ riuis. ¶†Decimò q̄ro,quid si spreta nun
ciatione quis fecerit, vel refecerit cloacam, aut riuū, exindeq;
constiterit nunciatum non habuisse ius faciēdi, vel reficiendi,
an opus erit demoliēdū? Pau.de Cast.in d.§.si quis riuos,rñdet
opus nō demoliēdū,si intersit Reip.id in suo esse Ɔseruari. sub-
dit tñ dānum passum per nunciantem de pub. resarciēdū esse,
arg.l.venditor,§.si cōstet,ff.com.præd. Qđ pōt ꝓcedere in eo,
qui fecit,vel refecit cloacam pub.aliàs si quis fecerit,vel refece

D.N.

rit priuatā cloacam de proprio,tenetur ad emendationē dam-
num passi per nunciantem, d.l.j.§.vnde Flauius.nisi nunciatus
esset paratus opus destruere, & respub. pro cōi salute non vel-
let,q. destrueretur. Et hæc satis de purgatione, q̄ riuis, & cloa-
cis fit, dixisse sufficiat. ¶ Transeo ad alia remedia prodita pro
mundanda vrbe ab omni inquinamento. Habemus primo in-
75 terdictū,ne quid in loco pub.qđ cōpetit† Ɔ illos, qui immittūt
immunditias in viam pub.l. Aediles, §.fi.ff.de via pub.refi.vbi
dr̃,nō permittāt Aediles in vijs pub.stercora proijci, neq; mor
76 ticinia,neq; coria iacere.† Quod facit Ɔ officiales Auenionen.
qui patiuntur coria iacere in porcataria,ideo,vt plurimū origi-
natur pestilentia in illa infelici vicinia. Nam si odore soli locus
pestilentiosus fiat, ait Legislator, nō esse ab re de eo interdicto
vti,l.2.§.idem ait,ff.eod.tit. Hac rōne non licet etiam in domo
propria lauare vegetes,in quibus fuissent vina fętida,& aquam
illam immittere in viam pub. s̃m Cęp.in tract.ser.vrb.sub rub.
77 de cloac.in 5.q. † Et per illum tex.infertur,q. habens seruitutē
proijciendi,non poterit vrinam,stercus,& illa fętentia proij-
cere,ne ex fętore domus, q̄ seruitutem dēt,reddatur pestilen-
tiosa,s̃m eundem Cæp.sub rub.de ser.proijc. in 4.q. & per illū
78 tex. †infertur ēt,q. habens sterquilinium in domo propria,cu-
ius humor,& putredo noceat vicino, compellitur illud obtura
re,s̃m Io.Pet.de Fer.in for.libelli, quo agitur pro hęredi. vel re
79 sing.diuid.in ver.& in futurum,dicentem ēt †nō licere sterqui-
linium facere in pariete cōi,ne aliquo modo ex fętore vicinus
incommodetur. & sequitur idem Cæp.sub rub. de necessario.
80 †Et per illū tex.teneo,q. nō liceat ex aquarolo,seu seclario,im
mittere lauaturam ollarum, & scutellarum in viam pub. Quia
talis lauatura illico corrumpitur, & transeuntib. pp fętorē sto-
machū mouet, locusq; ex tali odore efficitur pestilentiosus, &
maximè qñ aqua ipsa fętida restagnat. per ea quę scribit idem
81 Cęp.in rub.de aquæduc.in 8.q prin. †Vbi concludetur, non li-
cere in agro rustico retinere aquā, q̄ ex restagnatione noceat
vicinis. minus ergo licebit in via pub. si restagnatio, & aqua ip-
sa noceat trāseuntib. Et ad hoc adduco tex. clarū in l.2.§.proin-
82 de,ff.ne quid in loc.pub. Imò nemo pōt † in suo ędificare, si ex
ędificio aqua restagnet in via pub. quia aqua stans citò corrū-
pitur, maximeq; fœtet, & transitum liberum esse non sinit, d.
l.2.§. si quis in suo.ad istud quæso aduertāt dñi mei Auenio.qa
83 hinc arbitror locum persępe effici pestilentem. ¶ †Itē infertur
non licere in uia pub tenere fimum, seu letā, qđ bene probat̃
84 in d.l. Aediles,§.fi. sed†nec etiam licet tenere fimum iuxta mu
rum cōem, multominus alienū, imò nec ibi prope, si fimi col-
luuies decurrat ad murū alienū,vel cōem, l.si qñ,§ fi.ff.si serui.
85 uen.& l.fistulam, in prin.ff.de ser.vrba.præd. Nec†etiam licet
ponere paleas in via pub. vt ibidem marcescant & in fimū con
uertantur, si ex hoc via pub. lædatur. Ait.n.prætor, ne quid in
viam pub.immittas,quo illi dānum detur.l.2.in prin.ff.ne quid
86 in loco pub. ¶ Item ex†hoc infertur, pellipanos,sulpharios, &
similes posse prohiberi, ne in domo sua exerceant molitiam,
sulphariam,&c.hmōi fętentes artes,quia malus odor nocet vi-
cinis transeuntibus, s̃m gl.in d.l. Aediles, §.fi.& Cæp.sub rub.
de aere.& bene probatur in l.æquissimum, §.si tñ, ff.de vsufru.
87 Et†ibi Alb.de Ros.& Flo.concludunt, q. dñs proprietatis pōt
prohibere vsufructuario, ne faciat candelas, uel pellipariam,
88 aliamve artem fętentem in domo sua. ¶ † Itē ex hoc infertur,
q. habentes regimen sanitatis poterūt edicere,ne quis porcos,
aliudve fętidum, aut venenosum animal teneat in ciuitate,qa
eorum flatus possunt locum reddere pestilentem, ut dixi s̄.in
89 j.remedio. †Et gñaliter quilibet pōt prohiberi, ne vllū animal,
quod alteri nocere possit, retineat in ciuitate, siue solutū, siue
90 ligatū,l.gñalr,cū l.sequi.ff.de Aedi.edic. Et iō †mimi,& iocula-
tores secum ducentes fera aīalia, ligata, arceri pñt ab ingressu
ciuitatu per illā l.& gñalr. Sed dubium est, quid si eis cōcessus
fuerit ingressus, & aīalia eorū aliquem interemerint, an mimi
ipsi teneantur de homicidio? Tu diceres,quòd sic, quia qui oc-
casionem dāni dat,&c.l.qui occidit,§.pe.ff.ad leg. Aqu. Sed Ɔ-
rium deciditur in l.qui vulgo.ff.de Aedil.edi. vbi Iure cōsul.ta-
lem circulatorem pęna 100.solidorum plectēdū esse dicit. quē
tex.ad hoc reputat sin.Lud.Ro.in sin.suis,char.44.& est i sing.
meis,in 2.par.sing.186.inc. Quęro a te,& ibi dicit ipāle esse pp
tacitū Ɔsensum populi. Sed tu vide tex.in l.fi.ff.de extraor.cri.
vbi dr̃ extra ordinem esse castigandos, qui serpētes circū ferūt
si cui ob eorum metum damnum datum sit. ¶ Habemus ēt s̃m
interdictū de via pub.reficiēda, per qđ prouisum fuit,,vt vnus-
91 quisq; possit aperire,reficere, & purgare viā pub.†dū ne ea via
92 iterve deterius fiat,l.j.ff.de via pub.† Et si nō sint, qui reficiant
purgentq;, pōt iudex cōpellere habitatores loci captis pignori
bus, & mulcta indicta, vt vnusquisque viā iuxta domū suā refi-
93 ciat,& purget,l.pen.§.construant,ff.de via pub. † Et si dñs do-
mus soluendo non sit, pro eo contribuere tenētur eius vicini,
94 s̃m gl.in d.l.pen.§.si.in vltima glo. Sed†probabiliter posset du-
bitari an inquilini, seu conductores domorū, teneātur ad refi-
ciendam purgandāq; viam iuxta eorū habitationē? Et ad ma-

mẽtaneã purgationẽ cõſtat eos teneri, l. 3. §. j. ff. de impẽ. in reb.
dotal. fac. ad perpetuã verò non tenent᷑, ſm Bar. in d. l. Aediles.
95 †Et ſi a repub. inquilini coacti fuerint facere expẽſas purgatio
nis perpetuæ, poterũt, ex penſione illas deducere, ſm Flo. in l.
96 ſi pendentes, §. ſed qd ſi cloacarij, ff. de vſufructu. †Eſt ẽt a pto-
re propoſitũ edictũ ꝯ deijcientes, & ꝓijcientes res immũdas in
viã pub. l. j. ff. de his, qui deiecerunt, vel effuder. ꝑ quẽ tex. dicit
97 Flo. q. †dñs domus tenetur in duplũ ei, cuius veſtẽ, vel capitiũ
maculauit pediſſequa ex lauatura ollarũ, q̃ proiecit in viã pub.
ſequitur Corp. in tract. ſerui. vrbano. ſub rub. de aquæ proiectu.
98 ¶ †Ad remouendũ ẽt fœtorẽ ex cadauerib. prouenietẽ a maio-
ribus noſtris inuenta ſunt ſepulchra, non defunctorum cã, quia
quoad eos facilis iactura ſepulchri, ſed viuẽtium gratia inſtitu
ta, quib. cadauera naribus fętida, & oculis infeſta occultarẽtur.
99 & †qa ſepulchra, vt plurimum fęrent, & malè olẽt, ſtatuit diuus
Adri. pœnã 40. aureorũ in eos, qui in ciuitate ſepulchrũ faciunt
locũq. publicari iuſſit, & corpus inde trãſferri eadẽ magiſtrati
bus patientibus pęna imminente, l. 3. § diuus Adri. ff. de ſepul.
100 vio. ¶ †Sancitũ ẽt eſt, ne in via pub. monumentũ extruat᷑, l. 2. ff.
de loc. & iti. pub. quæ iura de conſuetudine malè videmus ob-
ſeruari. Et quia Reip. intereſt, ne corpora mortuorum ĩſepulta
iaceãt pro cõſeruãda ciuitate a peſtilentia, quã fœtores produ-
cunt, vtile putaui hic interſerere quaſdã quæſtiunculas qñque
in facti cõtingentia occurrẽtes inter hęredes, & agnatos defun
cti, de cui⁹ ſepultura cõtẽdit᷑ ex vna, & creditores, vel parochia
101 num ſacerdotẽ ex altera. Et † primò q̃ro, an creditores poſſint
petere ſibi ſatisfieri anteq̃ defunctus tradat᷑ ſepulturę, ſeu pete
re cadauer loco debiti? Br̃ rñdendum eſt q. nõ, imo talia peten
tes olim pęna 50. librarum auri mulctabãtur, hodie verò 3. pars
bonorũ ſuorũ confiſcat᷑, caduntque ab actione, & tantundem
hęredib. defuncti erogare tenent᷑, & infames efficiũtur, l. cum
102 ſit iniuſtum, & auc. ſeq. C. de ſepul. vio. † Qua pęna non plectũ-
tur prohibentes ſepeliri vſurariũ manifeſtũ, anteq̃ vſuræ extor
tæ reſtituant᷑, c. q̃ q̃, de uſu. li. 6. Qđ credo verũ, ſi cõtẽdãt mani-
feſtũ vſurariũ non dẽre ſepeliri in terra ſacra, ſecus fortè ſi etiã
cõtẽderẽt, ne ſepeliret᷑ in terra profana, qa intereſt Reip. ne ẽt
anathematizatorum corpora inſepulta iaceãt. ſunt. n. vt ſ. dixi
103 narib. fętida, & oculis infeſta. † Scdò quærò, an liceat creditori
bus ſaltẽ ab hęredib⁹ petere, vt poſt traditũ ſepulturę cadauer
immediate ſibi ſatisfaciãt? Rñdeo, q. nõ licet hęredes, nec eos,
q̃ funus aſſociãt, ante exeq as celebratas in ius vocare, l. 2. ff. de i
104 ius voc. Sed an creditores †temerariè in ius vocãtes hẽdes ante
cõpletas exequias ĩcidãt in aliquã pęnã? Rñdet᷑, q. nõ, ſed acta
oia nõ ſolũ geſta die exequiarũ, ſed ẽt intra nouenã, ſeu nouẽ
dies a die obitus numerãdos ſunt nulla, §. meminimus, in Auth.
105 vt cum de app. cogn. † Et nota, q. ſi creditor exeg. erit ab hẽdi-
bus fideiuſſionem tpe nouenæ, q. fideiuſſor nõ tenet᷑, vt ibi dr̃.
Sis ergo cautus, ſi a te petatur debitũ tpe exequiarũ, q. offeras
cautionem, dũmodo tibi velit terminũ ſolonis prorogare, nã
fideiuſſor efficaciter non obligat᷑, & ſic pro nihilo obtinebis di
106 lationem. Eodẽ mõ † interpellatio facta tpe nouenæ non con-
ſtituit debitorem in mora, tanq̃ incõgruo tpe facta, ſm Bart. in
d. l. nõ ſolum, §. morte, col. pe. ff. de no. ope. nun. & ꝓbat᷑ in d. §.
meminimus. & ego dixi in c. cũ M. Ferra. de ꝯſt. Qđ credu ve-
rũ, niſi defunct⁹, cuius exeqę celebrant᷑, deceſſiſſet excõicatus,
107 quo caſu ſepeliri non debuiſſet, c. ſacris, de ſepul. † Nã & qui fa-
ciunt funeralia, & qui funus excõicatorum aſſociãt, incidunt in
cẽſuras, ſm gl. i l. ad hoc, de priui. q̃ ad hoc dicit ſing. Lud. Ro.
ſing. 122. in 2. par. ine. Dicã tibi dubia. Item id, qđ dixi de noue
na, intellige verũ ſi defunctus ſit agna. vel cog. ſecus ſi ſcutifer,
vel ſeruiens, tũc facientes funeralia pro prima die tñ prohibẽ-
108 tur in ius vocari, ſm Alb. de Roſ. in d. l. 2. Tertiò q̃ro, an †liceat
parochiali ſacerdoti impedire ſepulturã, donec lectus ipſius ſe-
pulchri ſibi ꝓſoluat᷑, vt mos eſt in q̃buſdã partib⁹ caſus eſt deci
ſus in c. abolendæ, de ſepul. & in c. non ſatis, & in c. ſeq. de ſimo.
vbi ſtatuit᷑, q. pro terra cęmiteriata, & ex cã ſepulturę nihil exi-
gat᷑ a parochianis, aliàs delictũ incurrunt ſimoniæ, quacunque
109 ꝯria cõſuetudine non ob. † Sed dubitat᷑, an ſaltem poſt ſepultu-
rã poſſint parochiani pro exeq js, & terra cęmiteriata vigore cõ
ſuetudinis aliquid exigere? Iſtã dubitationẽ mouet Pan. in d. c.
cum M Ferra. de conſt. & diſtinguendo rñdet. Aut viget ſtatu
tum, q. aliqd ſoluatur, & tale ſtatutũ nõ valet, qa hẽt principiũ
præciſum, & neceſſitatiuũ. Aut viget conſuetudo, & talis con-
ſuetudo poſt traditũ ſepulturæ funus eſt obſeruanda, quia hẽt
principium voluntarium, & ad hoc adducit tex. in c. ad apoſto
licam, de ſimo. Et ſic vult laicos poſſe compelli ad obſeruantiã
huius cõſuetudinis, quod ẽt voluit glo. & Pan. in d. c. abolendæ.
Sed ego credo abſque dubio, q. ꝯtrarium ſit uerius, quia hmõi cõ-
ſuetudo dãnatur in d. c. abolẽdæ, & in c. cum in eccleſiæ tuæ de
ſimo. Et q. talis conſuetudo nõ ualeat, probatur in c. ex multis,
1. q. 3. Et q. nihil exigi poſsit etiam poſt ſepelturã prætextu hu-
ius conſuetudinis, tenent Gem. & Mod. in d. c. cum M. ¶ Nec
obſt. tex. in d. c. ad apoſtolicam, qa loquit᷑ de laudabili cõſuetu-
110 dine, †vnde non põt intelligi de cõſuetudine, q. detur tpale ꝓ
111 ſpũali, qa illa nõ eſt laudabilis. vñ †pt ĩtelligi de ꝯſue. quã po-
lus ꝯſueuit oĩ anno facere eleemoſynã alicui pio loco, iſta n ꝯ-
ſuetudo eſt laudabilis, & valet, ſm Bar. ĩ l. priuilegia, C. de ſa...
ſan. eccl. & Fel. ĩ c. eccleſia S. Mariæ, col. 38. de ꝯſt. Et q. ille tex.
nõ intelligat᷑ de ꝯſuetudine dãdi tpale pro ſpũli, volunt Inn. &
Card. ibi, & Lud. Ro. in conſi. ſtatim allegãdo. ¶ Nõ ob. q. con-
ſuetudo hẽat principium voluntarium, qa ad inducendum de-
lictũ ſimonię, qđ ꝯmit᷑ recipiẽdo tpale ꝓ ſpũli, inſpicere dẽmus
tps receptionis, & tũc conſuetudo iã inducta neceſsitate. Et in
ſpẽ ita conſuluit Lud. Rom. conſ. 344. In caſu propoſitæ cõſul-
tationis. Propterea Hoſt. Car. & d. Anta q̃b⁹ nõ diſcrepat Pan.
in d. c. abolendæ, dr̃ aduertẽdũ eſſe qualiter parochialis ſacer-
dos format petitionẽ. Nã ſi petat, q. obſeruet᷑ conſuetudo dan-
di aliquid tpale pro funeralib. ſeu ſepultura, malè agit. Si verò
patet, q. ſeruetur conſuetudo dãdi certũ qd, pro quolibet mor-
tuo, tunc qa iſta eſt laudabilis conſuetudo, rectè agit. Et ita etiã
conſuluit d. Phil. Cor. conſ. 196. Circa primũ conſultationis ar-
ticulorum, lib. 4. vbi ẽt declarat qualiter induci poſsit hmõ con-
112 ſuetudo. †Sed ego amplius dubito, an ſacerdos poſsit pro ſepul
tura recipere aliqd a ſponte dantibus? Pan. in d. c. cũ M. vr̃ vel-
le, q. abſq. vitio ſimoniæ liceat recipere ſponte oblata, per tex.
in c. & ſi qõnes, de ſimo. & in c. emendari, 1. q. 1. Et per hoc vñr
facere iura multa, tex. ſ. in c. dilectus. 2. de ſimo. & i c. placuit, &
in ſumma, j. q. 2. & alibi ſępe. Et hãc opi. ſequunt᷑ Vin. Io Goff.
& Arch. in c. eos, j. q. j. & *couer* ſcri. in d. c. cum M. Ego tñ ſp cre-
didi ꝯtrium eſſe de mente iuris, q. non liceat recipere tpalia ꝓ
ſpũalibus ẽt a ſponte dãtib. qa rõnes prohibitiuæ militant etiã
in recipiente ſponte oblata. Rõ. n. prima, ne qs credat donum
Dei poſſe pecunia poſsideri, altera, qa q pecuniã accipit, gratiã
ſpũs ſancti non hẽt, d. c. eos, militant ẽt iſto caſu, qa ſponte dãs,
ſi reſpectiuè pro ſpũalibus det, credit donum Dei pecunia cõ-
parare, & accipiens, ſi reſpectiuè capiat, grãm ſpũs ſancti cõte-
ſtim a ſe abdicat. Scdò vr̃ de hoc eſſe caſum in d. c. emendari, q
loquit᷑ in ſponte dãtib. prout ſolebãt, & tñ ibi ſacerdos ꝓhibe-
ret᷑ recipere, ne videat᷑ pretio diſtrahere ſpũalia. Nec dicas, vt
quidã dixerũt, q. ille tex. loquit᷑ in ſoluentib⁹ vigore pacti, qa
non ẽſt verum, nam ſi virtute pacti ſoluerent, iã non viderẽtur
diſtrahere, ſed verè diſtraherent. itẽ non dicerent᷑ ſponte ſolue
re, ſed coacti ex obligatione pacti, l. j. ff. de pac. & c. j. eo. tit. Ter
113 tiò facit, †qa lex prohibens aliquid recipi, quia illicitũ ex parte
recipientis, intelligitur ẽt prohibere, ne quicquã recipiat a vo-
lentibus ſpõte dare, ſm Bar. in l. inuitus, §. j. ff. de reg. iur. Vbi ex
hoc infert, q. Notarius actorũ prohibitus aliquid recipere pro
ſcripturis, intelligitur ẽt prohibitus recipere a volentibus ſpõ-
te dare. & bene probatur in l. 2. & ibi no. Ioan. de Pla. C. ne ruſt.
ad viſum obſeq. deuo. lib. 11. Nõ obſt. tex. in d. c. & ſi qõnes, qa
palafrenus, de quo ibi, non fuit donatus cardinali pro palleo re
ſpectiue, ſed alia intentione, vt cantat litera: ergo a ꝯtrio. ſenſu ſi
ea intentione, & ſic reſpectiuè pro palleo fratri tradendo dona
tus fuiſſet equus, ꝯtractum fuiſſet vitiũ ſimonię, vnde dico, q. facit
optime pro mea opi. Non obſtant alia iura, & ſimilia ſ. allę. qa
licẽt velint, q. licet capere munera gratis oblata, non tamẽ ali-
quid faciunt ad punctum nr̃æ dubitationis, quia qđ reſpectiue
datur nõ põt dici gratis oblatum, imò honeſte facerent ſacer-
dotes ſi tpe, quo conferunt ſpiritualia nunquã caperent tpalia,
ne videãtur Dei donum pretio diſtrahere, d. c. eos. Sed vereor
ne auaritiæ cęcitate iudicium, & honeſtũ conſiliũ nr̃m deri-
deas, vel eludas, dicendo, q. pro eleemoſyna capiunt, & non ꝓ
ſepultura. Sed ipſi viderint, qui ſine ſpe pręmij vnicum nudum
114 Requiem non cantarent. ¶ † Quartò quæro qua pœna puniat᷑,
qui per vim funus rapuerit, aut impedient quominus ſepeliat᷑?
Rñdeo pœna leg. Iuliæ de vi pub. l. qui cętu, ff. ad leg. Iul. de vi
pub. Cuius pęna hodie eſt deportatio, l. qui dolo, §. ſi. eod. tit. &
bonorum confiſcatio, §. pen. Inſtit. eo. item tenetur pęna ſepul
chri violati, l. ſepulchri, ff. de ſep. vio. Eſt autem pœna ſepulch.
vio. decem pondo auri, l. ſi quis ſepulchra, C. eod. tit. & ibi aliæ
115 pęnę referunt᷑. Quintò quæro, † qua pęna puniẽdi ſunt, qui ſe-
pulchra aperiunt, vt cadauera ſpolient, & denudant? Rñdeo ſi
manu armata id admiſerint, pęna capit. rei ſunt, ſi ſine armis, in
metallum damnantur, l. 3. §. aduerſus, ff. de ſep. vio. Et iudices
negligentes punire ſepulchrorum violatores, pęna 20. lib. auri
ſunt feriendi, l. ſi quis, C. eo. reperiuntur. & aliæ diuerſæ pœnæ,
quibus violatores ſepulchrorum plectunt᷑, quas vide ff. & C. de
116 ſep. vio. per totum. ¶ Sextò quæro, † an per ſuperiorẽ poſsit ali-
quis cõpelli ſubire officium ſepeliendi, ſi nullus repetiatur qui
ſponte illud velit exercere? Vr̃ dicendum, q. nemo cogi poſsit
per tex. in l. j. & per totum, C. ne quis inuitus actum Rei pub.
117 ger. compel lib. 11. per quem dicit ibi Odof. q. nemo †liber po-
teſt cogi mundare latrinas, vel plateas. Et dicit ibi Io. de Pla. q.
118 nemo poteſt † compelli ſuſcipere officium carnificis, ſeu ma-
negoldi. Ad idem facit tex. in l. j. C. de oper. a colla. non exig. ꝑ
119 quem tex. dicit ibi glo. †q. nemo poteſt arctari ad commodan-
dum equum, vel bouem Reipublicæ ad aliq̃ aliam angariã, vel
perãgariam. ergo multominus cogi poterit ſepelire mortu...

Qui

0 Quia coactus † hm̄i ſepeliēdi offm̄ ſuſcipere dr̄ affectus maio
ri ignominia totius mūdi, ſm Bal. in l. fi. C. de exe. rei iu. Ad idē
facit tex. in l. 1. & 2. C. ne ruſt. ad ullum obſeq. deuo. per quē di-
cunt ibi ſcrib. q̄ non debent ruſtici cogi ad conducendū res fi-
1 ſcales de loco ad locū, licēt ſm glo. male iſtud obſeruetur. † In
ꝯnum facit tex. in l. 2. de naui. non excu. lib. 11. ubi ꝑ neceſsi
tatem Reip. cōceditur capere naues cuiuſlibet priuati eo inui-
to. Et per illum tex. dixit Matt. Laud. tract. de libello, ver. 23. q̄
pro mittendo bladum, vinum, & ſimilia ad exercitum, pōt capi
boues, plauſtra, & reliqua animalia ſubditorū. & ꝓ hoc eſt text.
in l. fi. §. patrimoniorum, ff. de mun. & hon. & ibi Bar. & idē Bar.
2 in l. iubemus, C. de ſacroſ. eccl. † Et ſi ſubditi non habeant aīa-
lia, pōt cogi emere, & Reip. cōmodare, ſm Bar. & Ioan. de Pla.
3 in l. non vī, C. de mane. patti. lib. 10. † Qua rōne dicerē, ēt plau-
ſtra, & aīalia poſſe capi ab inuitis pro conducendo victualia ad
locum peſtiferum. Ad idem facit tex. in l. fi. §. fi. ff. de pig. act. ꝑ
4 quem dicunt ib. Guil. de Cun. Alb. de Roſ. & Barto. † q̄ ciuis
pōt cogi commodare ſuum ronzinum, vel aſinum pro condu-
cendo falſarium mitratum per ciuitatem, vel ꝑ trahendū ma
leſactorem ad caudam ronzini. Ad idem, & magis ad rhombū
5 facit tex. in l. 2. C. de his, qui latro. occul. † ubi ex cā publicæ vti-
litatis pñt ſubditi cogi ad conducendū delinquentes ad carce-
res, cur ergo ēt cogi non poterunt conducere ad ſepulturam?
Quid tenendum? Arbitror, q̄ iſta ultima opi. ſit verior, ſanè tñ
& modeſte intellecta. intelligo ergo eā uerā eſſe, ſi nullus repe
riat, qui ſponte uelit tale offm̄ exercere. Itē intelligo procede-
re in perſona vili, & abiecta, ſecus in perſona honeſta, cui alias
ualde ignominioſum eſſet ſepelire defunct. per tex. in §. ſi igit
monachus. i Auc. de ſan. epiſ. ꝑ quē tex. Guil. Alb. Bar. & Mod.
in d. l. fi. ꝯcludūt uilē, & abiectā perſonā poſſe in ſubſidiū cogi
5 ad exercendū offm̄ carnificis, † & manegoldi, ſequit Bal. in d. l.
fi. C. de exe. rei iud. & bene probat in l. vnica, C. de mend. uali.
lib. 10. & in Dñica paſſ. ubi Iudæi angariauerunt Cyreneū quē-
dā venientē de uilla, ut tolleret Crucē Ieſu. Itē intelligo verum
præſtito ſibi condigno ſalario, argu. l. 2. C. pro quib. cau. ſer. lib.
accip. l. Lucius, ff. de euic. & l. venditor, §. ſi conſtat, ff. com. pd.
cum ſi. † Nam ſi officialis acceperit boues alicuius pro trahen-
do, ſeu traſmādo hoiem ad iuſtitiā, tenet reſpub. ſeu Princeps
ſoluere ꝓtiū illorū bouū, qa dici ſolet ruſticis, q̄ dicti boues de
cætero non arabunt, uel ſi arabunt, terra arata non germinabit
fructum, ſm Paul. de Put. in tract. ſyndi. in verbo, captura, uer.
an ſi officiales. † Et crederē, q̄ ſi hæres defuncti eſſet vilis per-
ſona, q̄ tam ad expenſas funeralium, l. qui erat, ff. fam. erc. q̄ ēt
ad exportandum cadauer ad ſepulturā cōpelli poſſit, arg. l. & ſi
qs, §. ſi mādauerit, ff. de relig. & ſump. fune. Sed ſuborit dubita-
tio. † An ēt tpe peſtis poſſit uilis, & abiecta pſona cogi ad ſepe-
liendos mortuos? Fauor publicæ vtilitatis ſuadet, q̄ ſic, ſed hu-
manitas ꝯtrium dictat. Iniquū e. n. eſt aliquē dānare ad opus, q̄
ſalua ſalute conſummare non poſſit, l. aut dānum, §. quicunq;,
& §. ſunt, & aliæ, ff. de pœn. ita mihi inhumanum uī dānari ali-
quem ad ſepeliēdum cadauera tpe peſtis, maximè ſine culpa,
ſine qua nemo dēt puniri, c. cognoſcentes, de conſt. † Vnde pu
to concludendum, q̄ cogi non poſſit, niſi eſſet aliquis dānatus
ad mortē, vel in metallum ꝑpetuō, tunc poſſet cōmutari pęna
fauore pub. & eum dānare ad ſepeliendos mortuos etiam tem
pore peſtis, ſecundum Bar. & Ang. in l. 2. ff. de pub. iud. ubi con
cludunt criminoſum poſſe condēnari ad cruciandū delinquē-
tes in perpetuū. ¶ Ex his conſtat cām ſepulturæ eſſe ualde pri-
uilegiatam fauore publ. ne corpora defunctorum iaceant inſe-
pulta, l. ſūt pſonæ, ff. de relig. & ſump. fun. Et vltra priuilegia, &
fauores præmiſſos, † prætor conceſſit cuilibet liberam ſepeliē-
di facultatē, & ad cōſequendas funeris impenſas dedit ei actio-
nē, quę funeraria actio noiatur, l. & ſi quis, §. hæc actio, & l. ſi qs
ſepulchrū, §. prætor ait, ff. de rel. & ſump. fu. Eſt. n. actio funera-
ria nomen proprium actionis, ſm aliquos, ſed ſm Spec. quē alij
cōiter ſequuntur, in §. porro, ſu. tit. de ſepul. eſt adiectio quædā.
Dr̄. n. actio in factum funeraria, quæ in pluribus eſt priuilegiata.
† Primò excedit naturā act. neg. geſt. quia cōpetit ꝯ hr̄de pro-
hibentem hmōi impenſas fieri, l. & ſi quis, §. idem Labeo, ff. de
rel. & ſump. fu. ¶ † Scđō ꝓcedit oēs alias act. ēt anteriores, l. pen.
ff. eo. tit. Et non ſolū ꝓcedit actiones perſonales aliorum, ſed ēt
præfertur oībus hypothecis ēt anteriorib. l. & ſi quis, §. 1. ff. eo.
imò habenda eſt prius rō huius impenſę, q̄ legatorum, imò res
alteri legatæ uēdi pñt pro exequijs faciendis, d. l. & ſi qs, §. ſi res
legatæ. † Tertiò hęc actio datur marito ꝯ hęredes uxoris, vel ꝯ
eos, ad quos reuertitur dos, iuxta tex. in l. ſi eum, cū l. ſeq. ff. eo.
† Q d procedit ēt ſi maritus ꝓmiſiſſet reſtituere totā, & integrā
dotē, qa adhuc pōt pro impenſa funeris retinere dotē pro rata
ſm Lud. Ro. & Ang. in l. qui bona, §. q pariete, ff. de dam. iſecto,
quos ſequit Cur. conſ. 13. ſtatuto Ianuę, col. fi. † Et ſcias, q̄ valde
turpe eſt, & marito iniurioſum, vxorem carere ſepultura, l. q̄ ſi
nulla, ff. de relig. & ſump. fun. † Et qa ꝑ fętorem dilationē non
recipit ſepultura, interdicta eſt appſo ad fines, ne cadauer ſepe
liatur, [illegible] l. fi. ff. de app. tert. c. ex parte, de ſepul. ſm Spe.
D.N.

138 tit. de app. §. 2. uer. 8. † Et hac rōne attenta non hēt locum nun-
cia. no. ope. ꝯ facientē ſepulturā ꝓ ſepeliendo hoīe iā mortuo,
arg. l. de pupillo, §. ſi qs ciuis, ff. de no op nūc. & dixi ſ. in mate-
ria cloacarum. licēt in multis caſib. reperiat interdicta ſepultu-
139 ra in pęnā enormiſsimi delicti † eſt. n. priuatio ſepulturæ maxi-
ma pęna, l. 1. in fi. C. de his, qui paren. aut lib. occid. per quā Bal.
140 ꝯſ. 426. li. 1. dicit, † pęnā furcarum eſſe maiorem pęna decapita-
tionis, quia ſuſpenſi nō ſolent tradi ſepulturæ tñ ad petitionem
Reip. ſuſpenſa corpora ſepeliri permittunt, ne ꝑ fętorē locus
141 peſtilētioſus fiat, l. 1. & fi. ff. de cada. pun. † Hac rōne dicerē, eſti-
142 uo tpe non eſſe faciendā anatomiā. ¶ † An aūt corpora dānato
rum tradi de iure poſsint chirurgis pro faciēda anatomia? Dubi
tauit Bar. in d. l. fi. de cad. pun. Et rō dubitandi eſſe poterat, qa cor
pora dānatorū dilaniari ꝓ fruſtra non pñt, niſi in qbuſdā caſib᷒
ꝑ atrociſsimū facinus, l. capitalium, §. famoſos, ff. de pęn. l. 2. ff.
arbo. fur. cęſa. Magnus aūt practicus Cur. & recolendæ memo-
riæ d. Lance. Dec. in l. impenium, col. 2. ff. de iur. om. iu. decidūt,
poſſe iudices delinquentium corpora tradere Phyſicis anato-
matizanda rōne pub. vtilitatis, ut medici in cōſeruandis corpo-
143 ribus uiuorum peritiores fiant. † Quæ. n. utilitatis publicæ cauſa
fiūt, & ſi in cōtumeliā alterius cedat, non ſunt redarguēda, ne-
que iniuriarū magiſtratus cōueniri pñt, l. qđ Reip. ff. de iniur. de
cōſuetudine aūt exigit Principis, aut dānati licentia. Solentque
Phyſici officia ſolēnia pro aīa anatomatizati decātari facere, &
ipſius oſſa ſepulturæ cum debitis funeralib. tradere, ut ſępe Pa-
piæ uidi obſeruari. ¶ Inſuper ꝑ hāc rōnē, ne corpora inſepulta
locum reddāt ꝯtagioſum, d. l. 2. §. idē ait, ff. ne quid in loco pub.
crederē, q̄ iura cōcedētia ſepultos exhumari poſſe, vel dēre, ut
144 c. ſacris, de ſepul. † ubi mandat excōicatorū corpora exhumāda
eſſe de terra ſacra, dēant ſanè itelligi, primò, dūmō exhumatio
145 fiat de licentia Pōtificis, l. oſſa, ff. de relig. & ſum. fu. Scđo, † dum
modo illico exhumati ſepeliantur in terra non ſacra, uel in flu
men proijciant, ne nares, & oculos uiuentiū infeſtēt. Præterea,
quia omnia male olentia ſunt apta nata ad generandū peſtilen
146 tiā, † dēt ꝓfectus urbis, ſiue iudex ad hoc deputatus, quē Papien
ſes iudicē victualium appellant, ſolicitē prouidere, ne uendant
putridæ carnes, piſces corrupti, & cętera hmōi fętentia, l. 1. §. cu-
ra carnis, ff. de of. pręf. urb. Ex his. n. hoium ſanguis corrūpitur,
ſtomachus laxatur, & inde peſtilentiæ, & uariæ ægritudinū ſpe
147 cies generant. † Pari mō debēt aduertere, ne aromatarii uēdant
quid pro quo, ut cōiter facere ſolent in maximū Reip. detrimē-
tum. Plurimi. n. hac de cā occumbunt, alii in grauiores incidūt
infirmitates, dum liberari ſe putant. Hos falſos aromatarios pę-
na ſtellionatus iura puniendos eſſe crediderunt, l. 3. §. ſed ſi quis
ff. de crimine ſtel. uel extra ordinē, l. ſacculari, in prin. ff. de ex-
148 traor. † Per quē tex. dixit Io. de Pla. eum qui in ſummitate ciſtæ
uel calathi, apponit bonos fructus, & ī medio malos, & corrup-
tos extraordinaria pęna teneri. Et ſi conſtare poſſet ꝑ ſuppoſi
ta medicamina aromatarii infirmū deceſsiſſe, acerbiſsima eū
pęna plectendū arbitrarer, arg. l. ſi quis aliqd. §. q abortionis, ff.
149 de pęn. † Quos ſuppoſitiuos venditores ob negligentiam iudi.
laici pōt epſ ſua ſeueritate compeſcere, ſm Io. An. Pan. & *cōiter*
¶ ſcrib. in c. 1. de empt. & uend. ubi ex hoc īferunt, † q̄ epſ ēt pę
150 na pecuniaria mulctare poterit aromatarium miſcentem tritas
fabas cū cera, quod reputat ſm. Lud. Rom. ſing. 6. in 2. parte, in
151 cip. Fui interrogatus, char. 32. ſm meā impreſsionem. † Sed non
minus caſtigādi ſunt aromatarii, q̄ ex antiqs ſpeciēb. medicinā
ꝯficiūt. Nociua eſt. n. talis medicina magis q̄ ſalutaris, ſm Inn.
& Io. de Ana. in c. tua nos, de hom. inferentes aromatariū non
poſſe abſq; diſpenſatione ad ſacros ordines promoueri, ſi inde
infirmus deceſſerit. Quarto dixi de triſti imaginatione aliquan
do morbum hūc cāri. Fugiēda ergo eſt triſtis imaginationis oc
152 caſio. † Abiciēdi extra ciuitatē ſunt leproſi, quorū aſpectu ho-
minū corda mouent ad triſtitiā, ſm Io. de Pla. in l. cū ſ. u. rētē,
ꝑ illū te. C. de re mil. li. 12. Sūt. n. leproſi, & triſtes, a cōione bñ ua
lētiū ſeparādi, c. 1. de ꝯiug. lep. Suſpicio mali, & ois peſtilētiæ co
153 gitatus eſt poſt terga ponēdus. † Amplectēda honeſta lętitia, q̄
floridā ętatē facit, Prouer. 17. Lugere, deplorare, lamētari, miſer
154 rimi hois eſt, & puſillanimi. † exultare aūt, & in aduerſis ſeipſū
155 eleuare, ꝯſtātis eſt, & magnanimi, c. vbicūq;, 13. q. 2. † Et ſic tri-
ſtis euētis quocūq; tpe a nr̄a cōſiderōne ꝓcul eē dēat, l. iter ſti-
pulātē, §. ſacrā, ff de uer. ob. l. Iulianus, ff. q. & a qb. eo ꝓſertī tpe,
quo de contagione dubitatur, a cogitationibus nr̄is eſt penitus
alienandus. Abſit omnino mortis timor, nam ſm Catonem,

Qui mortem metuit, quod viuit perdit idipſum.

156 † Et mihi repugnātius, ne dicā inſipientius, nihil magis vr̄ quā
mortē formidare. Nā q̄ hinc diſcedere nō vult, ad eū iur᷒ acce-
dere recuſat, a quo ęterna vita ꝓmiis cęleſtib. donari exoptat. q̄
q̄ ſtultū ſit oēmo nō uidet, ſm Cyprianū, traſūptiuē i c. q̄ ꝓpo-
157 ſterū, 13. q. 2. † Ad hac āt melācholicas cogitatiōes effugiēdas, io
158 cus, & ludus neceſſaria eſſe uident. † Iocus aūt a ludo differt, qa
hic i uerbis tot᷒ verſat, ille facto expedit, ſm Leon. Are. Et ī iu-
159 co mediocritas † illa laudabilis ē, q̄ Gręci eutrapeliā uocāt, nos
uerò quoq; feſtiuitatē, interdū iucūditatē, plerūq; urbanitatem,

nonnunquã verò comitatẽ appellamus, ſm Soc.conſ.16. Circa
160 p̃dictã cõſultationẽ, lib.j.† Colluctationes tñ, haſtiludia, cho-
reas, pilæ ludos, & c.hmõi, qbus corpus fatigatur, in peſtilentia
non conuenit exercere, vt in c.x.ſui operis Cor.Celſus elegan-
ter tradidit. Quintã peſtilentiæ cãm in coitu immoderato ꝯſta
161 re deſcripſi.† Hæc autẽ ceſſabit, ſi ſceleſtos lenones, peſtiferaſ-
que lenas, & cões caſtitatis vaſtatores extra vrbem eſſe iuſſeri-
mus, vt in auct. de leno.§.j.& per totum. Ceſſabit inquã, ſi has
lenas, quę nõ tñ verbale auxiliũ, ſed etiam domum, thorumq;
ad adulteria, & ſtupra commodãt, meritis pęnis iudices caſtiga
162 uerint.† Eas.n.vltimo ſupplicio afficiendas eſſe conſtat, l.j. in fi.
ff.de extraor.cri. Et licẽt lupanaria ſolerentur, vt euitẽtur adul-
teria, ſodomiæ, & deteriora ſcelera, ſm Pan.i c.ſter opera, poſt
163 gl.de ſponſ & probat in c.nemi.§.fi.13.diſt.† Tñ vbi de conta-
gione probabiliter dubitatur, etiam meretrices extra vrbẽ eij-
164 ci poſſe, & debere, non eſt dubitandum.† Nã vicinis reclaman
tib⁹ iuſte expellitur meretrix de vicinia, ſm Guil.de Cun.Bal.
Pau.de Caſt.in l.2.C.de ſum.Tri.& ſide cath.Gem. & alios i c.
j.de vſu.li.6. Et ſi oi tpe continendum ſit, fugiendaq; libido, in
165 peſtilentia multo magis ſm Cor.Tacitũ.† Sed ſi tabificus mor
bus immineat, non ſolum lenones, & meretrices, ſed ẽt mẽdi-
cantes validos debent, qui curã Reip.habent, ab vrbe ſeclude-
re. Hi.n.ſunt, qui morbum introducunt introductũq; nutriũt,
dũ vagantur, dum ſingulos vrbis angulos circumeunt, dum ſe
ingurgitant, dũ turpiter vitam agunt, l.vnica, C.de mendi.vali.
quem tex.no.ibi Io.de Pla.dicens, q̃ ſi mora forenſium mẽdi-
cantium ſit ciuitati dãnoſa, quia vigeat cariſtia, & ipſi auferãt
victũ pauperib⁹, & infirmis de loco, vel ſi eorum mora ſit ciui-
tati periculoſa, vt q̃a peſtis in vicina loca iã irrepſerit, q̃ oẽs ex-
166 pelli poſſint.† Quinimò mẽdicantes validi, & corpore robuſti,
ẽt nulla ſubſiſtente peſte, nullave cauſa explodendi ſunt, vel ad
aliquod pub.miniſterium exercendũ cogendi, puta ad purgan
das plateas viaſque publicas, §.ſi verò, in Auctẽn.de Quæſtore.
Et ſi ſine cauſa eijci pñt, quantò magis tpe cariſtiæ, & peſtis, cũ
domeſticis prius ſuccurrendum ſit, q̃ forenſibus, c.nõ ſatis, 86.
167 diſt.l.ſi præſes, C.de ſer.& aqua.† Rõ aũt, quare ẽt ceſſante pe-
ſte, vel cariſtia excludi pñt, patet euidenter: quia cum valeant
ſibi proprio ſudore victum quærere, nõ eſt meritorium eis in-
168 debitẽ petentibus eleemoſynam facere, ca.non oẽs.5.q.5.† Nã
ẽt filius, qui poteſt ex induſtria victum quærere, non eſt a patre
169 alendus, l.ſi quis a liberis, §.ſed ſi filius, ff.de lib.agn.† Non pa-
rum delinquit, qui põt ex induſtria, vel aliunde viuere, ſi elee-
moſynas pauperibus inualidis neceſſarias ſibi vſurpet, arg.cap.
170 ad aures.de reſcr.& d.c.nõ oẽs.† Peccatoribus aũt etſi pium ſit
bene facere, c.quieſcamus.42.diſt.quia tñ peccatores ſunt, non
arctamur eis eleemoſynam facere, c.fratrem noſtrum, 86.diſt.
171 † Et fortè meritorium eſt illis eleemoſynã denegare, quos ab
172 ignominioſa mendicitate conuenit auocare.† optimum.n.elee
moſynæ genus eſt, errantes reprehendere.ca.tria ſunt, 45.diſt.
173 † Et nota, q̃ ſi mendicantes validi vtuntur herbis, & ſuppoſi-
torijs, quibus ſibi faciant tibias, vel manus intumeſcere vt clau
di, vel manibus ꝯtracti videantur, cũ non ſint, non dñt multi per-
mittere, ſed graui pęna iudic.arbitrio taxanda ſunt caſtigandi,
174 ſm Bar.Ang.& Io.de Pla.in d.l.vnica.† Et qui ſeipſum, filium,
vel alium verẽ debilitat, vt habilius valeat mendicari, acerrimẽ
eſt puniendus, l.fin.ff.de his, qui ſibi mortem conſciuerunt. Et
tã cõſentiens, & patiens debilitari, q̃ agens, eadem pœna tene
tur, quia nemo eſt dñs mẽbrorum ſuorum, l.liber homo, ff.ad
leg.Aquil.c.ſi verò, de ſent.excom.ita Bar.in l.j.§.vſq; adeo, ff.
175 de iniur.† Ex cuius dictis colligo, q̃ medicus, & barbitonſor, q
docet qualiter debilitari quis poſſit ſeuerisſimę pęnę venit ſu-
bijciendus, l.3.ff.de cri.ſtel.& bene facit tex. in l.idem iuris, &
176 in l.item ſi obſtetrix.ff.ad leg.Aqui.† Item ſcias, q̃ non tñ offi-
ciales, ſed ẽt priuatus quilibet poteſt inueſtigare tactu, vel alio
experimenti genere, an infirmitas mẽdici ſit vera, vel ſimulata,
177 d.l.vnica. ¶ † Aduerte tamen inquantũ ſ.d.xi, mendicantes va-
lidos poſſe ad purgandũ plateas, & vias copelli, nam illud arbi-
178 tror verum tñ in ruſtico, vel aliàs ad laborandũ aſſueto. Secus in
nobili mendico non conſueto laborare, maxime ſi latrocinijs,
aut calumnijs, aut ſeditione populari aut a tyrãno opreſſus fue
179 rit.† Huic.n.miſerendum eſt, quia inter oẽs aduerſitates fortu-
næ infęliciſſimum genus infortunij eſt aliquando fuiſſe fęlicẽ,
180 c.conſideranda.& ibi glo.86.diſt.† Et ſcias nobilẽ dici pauperẽ
etiam ſi in burſa habeat centum aureos, ex quibus viuere poſ-
ſit, ſi dignitatem, & ſtatum ſuum ſeruare non valeat, ſm Bald.
in l.ſi quis ad declinandam, col.2.verſ.circa tertium, per illum
tex.C.de epiſc.& cle. Sextam huius morbi cãm ex alternata pe
181 nuria, & vbertate procedere diximus.† Hæc autẽ remouebit,
ſi Decuriones ſeu vrbis præfecti ſtatum Reip.& annonariã rõ-
nem aliquando firmauerint, l.1.C.de offi.ꝑfec.vrb.& in Auct.
de defenſoribus ciuita.§.deinde competens. Firmabũt autem,
ſi tria, quæ breuibus edocebo, obſeruare curauerint. Modum.ſ.
libertatis habendæ, formam vbertatis conſeruandæ, & ordinẽ
erogandæ pub.annonę. Vbertime aũt, & abundans ciuitas eſſe
poteſt tã ex pub. q̃ ex priuata annona, de qua, & primò de pu-
bli hr̃ aliqua tractabimus. Publica annona, vel ex publ. prædijs
percipitur, vel ex pecunia pub.comparatur, l.1.§.2.& §.ſeq.ff.de
182 admin.re.ad ciuit.pertinen.† Si aũt reſpub. neq; prædia poſſi-
deat, neq; ærarium hẽat, & vrgeat inedia, hic erit modus vber-
tatis habendę, vt fiat collecta, a qua nemo, quãtuncũq; priuile-
giatus, excuſat̃ quominus ſm ratã patrimonii cõferre teneat̃, l.
5.C.vt nemi.lic.in emp.ſpec.ſe excuſ.lib.11.intereſt.n.Reip.ne
183 pauperes moriant̃, † quia ſine pauperibus non eſt ciuitas pfecta
184 l.2.ff.de nund.† Silent.n priuilegia.do.Aug.lib.11. Nã ſm Cic.
Offic libr.2. non eſt dubiũ ꝑp ærarij tenuitatem tributum eſſe
conferendũ, vt oẽs intelligant pro ſua ſalute Reipu.neceſſitati
185 parendum.† imò illud vti veriſſimum affirmo, & tpe neceſſi-
tatis habentes pecunias cogi poſſunt eas mutuare Reip.nõ ſub
vſuris, vt pleriq; faciũt, quia oi iure ſuo prohibitæ, ſed gratis, &
reſtõnẽ expectare tenent̃, donec fiat collecta, ex qua ſibi poſſit
ſatisfieri, ſm Gui.de Cun.in l.neminem, C.de ſacroſ.eccl.per
tex.in l.1.C.de oi agro deſer.in arg.lib.11.& ibi expreſſe ſequit̃
186 Io.de Pla.† Et ſi in prouincia ſit ſterilitas, poterunt ꝑfecti anno
nę eligere vnum vel plures diſcretos, & expertos viros, qui pro
frumento comparando ſe conferant ad alienas prouincias, &
eis ſine iuſſu Principis ſalariũ conſtituere, l.1.C.de frum.Alex.
lib.11. Nã aliàs Decuriones, & ſimiles ſine licentia ſuperioris
nõ pñt alicui cõſtituere ſalariũ de pub.pecunia, l.1.C.de pb.ſal.
Si verò ciuitas nolit collectã imponere, vt quia cognoſcat apud
ciues locupletes eſſe ſufficiẽtẽ annonæ quãtitatẽ, q̃ vẽdere diſ-
ferũt, uel cariori ꝑtio, quã par ſit, diſtrahere ꝯtendãt, hic erit or
187 do adhibẽdus. ¶ † Primò ꝓuidẽdũ erit, vt q̃libet ſm ratã facul-
tatum, & bladorũ recollectorũ ſingulo die mittat in plateã ad
vendendã certã annonæ menſurã, l.1.C.ne lic.in empt.ſpec.ſe
188 excuſ.ſm tertiũ intellect.† Licẽt.n.nemo rẽ cogi poſſit rẽ ſuã
vendere, l.inuitũ, C.de ꝯhen.emp. tñ fallit fauore publ.d.l.1.ſic
ẽt fauore piæ cãæ cogitur quis vẽdere, l.ſi quis ſepulchrũ, ff.de
relig.& ſump.fun.cũ ſi. Et q̃ habẽtes annonã tpe cariſtiæ com-
pelli poſſint eã vendere, firmãt Bart.in l.annonã, ff.de extraor.
189 cri.Bal.& Alb.in l.1.C.de epiſcop.aud. Fortius dixit ibi Sal.† q̃
valet ſtatutum, q̃ quilibet mercator teneatur intra certum tps
ꝑſentare præfectis annonæ tot ſextaria frumenti, ſequit̃ Mart.
190 Laud.in tract.de offic.dñi.ver.23.† Et non ſolum ciues, ſed etiã
Comitatẽſes ad deferendũ annonã, & victualia in ciuitatẽ arcta
ri poſſunt, ſicut compelluntur portare cõmeatum ad exercitũ,
191 l.pro locis, C.de anno.& tri.lib.10.† Minus tñ grauandi ſunt re
motiores ꝑp expenſas, quę maiores fiunt rõne longioris itine-
ris, ut dr̃ in d.l.pro locis.quã ibi no.Bar.pro Comitatenſibus, q
quotidie grauantur deferre paleas, bladum, & ſimilia, vt minus
grauari dẽant, q̃ longius diſtãt.& bene facit tex.in l.5.vbi Io.de
Pla.C.de fun.limitro.lib.11.& in l.nemo, C.de ann.& trib.li.x.
Viciniores ergo ſunt primo grauandi, arg. l. quicunq; idoneũ,
ver.illud.C.de oi agr.deſer.li.11.ſm Io.de Pla.in d.l.pro locis.
& bene pro hoc facit tex.in l.ſicut fieri, C.de ero.mil.ann. Et ſi
propinqui paſſib.20.millibus pñt ſufficienter prouidere de an-
nona neceſſaria, non ſunt remotiores vllo pacto vexãdi, l.2.C.
eo tit.de ero.mil.ann.& ibi not.Bar. q̃ ruſtici nõ ſunt cõpellen
di deferre ſtramina, paleas, lectos, & ſimilia militibus hoſpita-
192 tis in loco diſtanti vltra 20.milliaria.† Et ſi Comitatenſes non
poſſent ſupplere neceſſitatibus ciuitatis, tunc vicini etiam alte-
rius prouinciæ pñt a ſuperiore ſuo compelli portare annonam
ad ciuitatem egentem, ſm Ang.in d.l.pro locis, per tex.in l.in
noie dñi, C.de offic.pręfec.Afric. Et quia tempore neceſſitatis
oia debent eſſe cõia, l.2.§.ſed ſi, ff.ad leg.Rho.de iac. Et ſaltem
iſto caſu relaxandus eſſet deuectus, ſed prohibitio exportandi
frumẽtum extra prouinciã, ar.l.ſi quis diutinã.C.de aquęd.lib.
193 11.& qđ ibi no.Bar.† Vt aũt exteri, & Comitatenſes alliciantur
ad portandũ victualia in ciuitatẽ, poterunt ordinare, q̃ quicun-
que portauerit frumẽtũ, uinũ, & ſimilia ad vrbẽ, hẽat pro labo-
194 re ſuo duos groſſos pro ſalmata, l.5.C.de fru.Alex.† Itẽ proui-
debunt, q̃ deferentes an.&c.ad victũ neceſſaria, nullam ab in-
colis uim patiantur, neq; pro repræſal.capiantur, neq; tunc rõ-
ne delicti, uel ꝯtus conueniantur, neq; gabellis portorijs, peda
gijs, uiliue impoſitione angarient̃, l.1.C.de nau.li.11.facit tex.
in l.1.ff.de nundi. Et Papiæ uiget ſtatutum, q̃ venẽtes die Sab-
bati ad mercatum non poſſint pro aliquo debito pub.uel priua
195 to moleſtari, vt hr̃ in ſtatutis de regimine ptãtis, tit.14.† Sed hic
occurrit dubiũ, an pręfecti annonæ poſſint taxare pretium fru-
menti, uini, carnium, & aliorum uictualium vendendorum per
ciues, & exteros in ciuitate? Vr̃, q̃ nõ, per tex.clarũ in l.fi.§.iſti
reſcripſerũt, ff.ad leg.Iul.de annona. In ꝯtrium ur̃ caſus in l.1.§.
cura carnis. ibi, ut iuſto ꝑtio uendant̃ ad offm̃ ꝑfecti urbis ſpe-
ctat, ff.de offi.pręfe.urb.ad idem tex.in c.5.de emp.& uẽd.& in
l.1.C.de epi.aud.imo ur̃, q̃ liceat ꝑfectis annonæ taxare pretiũ
ẽt minus q̃ res ipſa ualeat, l.2.ff.ad leg.Rho.de iac.l.1. C.nemi.
lic.in emp.ſpẽtium ſe exe. Quid dicẽdũ? Br̃ pro concordia iſtorũ
iuriũ diſtinguendũ eſt, prout diſtinguit Bar.in d.l.1.§.cura car-
nis, & Pan.in d.c.1. Aut ſubeſt neceſſitas, quia eſt tpſ cariſtię, &
tunc

rum taxare poterunt ēt minus, q̄ valeat arbitrio suo, ita proce
96 dūt iura vltimo l. eo allegata.† Nam tpe caristię diuites nō so-
lum cogi pñt vendere iusto pcio, sed et oēs qui pnt cōpelli fa-
cere eleemosynā, fm gl. in c. sicut, 47. dist. & in c. exigūt, 4. q. 7.
97 & Pan. in c. j. de cleri. ægr. † imò si tali tpe diuites recusare, face
re eleemosynā egentibus, liceret ipsis egenis furari, & deroba
re pro necessitate victus tñ, c. si quis pp, de fur. c. discipulos, de
consecr. dist. 5. Aut nulla subest caristia, tūc aut volunt taxare
minus iusto pcio, & non pñt, ita loquit tex. in d. §. itē rescripse
runt. Aut volūt taxare iustum pretiū, & phibere ne carius ven
dantur, & tunc pñt, d. §. cura carnis, cū alijs s. alleg. & l. fi. §. itē
episcopi. ff. de mun. & hon. Et ideo Bar. in l. j. C. de iur. vrb. Cō-
stan. dicit, q priores ciuitatis pñt ordinare, qualiter, quando, &
98 & quo ordine vendi debeat frumentum.† Hęc aūt taxatio p-
tij victualium a præfectis facieda est immediatē post festū Na
tiuit. S. Mariæ, § post Natale, de pac. ten. in vsib. feud. Qui autē
pluris ea vendiderit, q̄ taxatum fuerit, si pęna per statutū limi
tata non fuerit: pęna 20 librarum puniendus est, d. § post Nata
le. vel extraordinaria pęna mulctādus. l. annonam, ff. de extra-
99 ord. cri. † Quid autem si pluris non vendiderit, sed ementes in
mensura fraudauerit: Rndeo, eadem pęna est castigandus, d. §.
post Natale. vel pęna falsi comprimendus est, d. l. annonam. §.
onerant. ¶ Sed vlterius moueo dubitationem, quam vidi de fa
100 cto in loco Masani Comitatus Venaysini. † Macellarius, & pi
stor volūt ciuibus fugitiuis pp pestem vēdere carnes, & panes
cariori precio, q̄ habitatoribus loci, cum quibus de pretio con
uentum extiterat, quæritur an possint: Tunc consultus rndi, q
non poterant forensibus carius vendere q̄ in pacto locationis
datij cōtineretur, per tex. in c. j. de emph. & vēd. vbi dr, placuit,
vt presbyteri admoneant plebes suas, vt hospitales sint, nec ca
rius vēdāt, q̄ mercato vendere pñt, & p tex. in d. l. j. C. de epis.
aud. vbi tex. clarior. Mouebat ēt per tex. in l. cū ad pręsens, fm
vnum intellectum, C. de munie. lib. 11. per quē dicit ibi Bar. &
sequuntur alij, † q. licēt conuentum sit, q. vassagarij, seu macel
larij teneantur singulo die occidere tot animalia, nihilomin⁹
superueniente casu, q. adueniat multitudo forensiū, poterunt
cogi mactare tot, quot sufficiant omnibus, & idem dicit de pi
scatoribus. sequitur Fel. in c. nonnulli, in prin. vers. ad euitādos,
de rescri. Alc. in l. si ex toto, in prin. ff. de leg. j. Ego nūc dico, q
si pretium conuentum nō sit iustum, quia multo pluris valeat
carnes, & sic esset damnosum vassagario eodem pretio vēdere
forensibus, q. pręfecti annonę poterunt arbitrari pluris vēden
das esse ipsis forensibus per tex. in l. si pendentes, §. sed & si qd
municipio, ff. de vsufr. vbi dr, solent aliquando possessores fru
ctuum viliori pretio municipibus fructus adijcere, non tamen
honestum vr eodem pretio eos teneri alijs vendere. Si vero p
tium conuentum sit iustum, tunc non licet forensibus carius
vendere, q̄ habitatoribus loci, d. c. j. cum simi. Et pro ista distin
ctione bene facit tex. & qd ibi not. Io. de Pla. in l. animalia, C.
de cursu pub. lib. 12. vbi mandatur prouincialibus, ne speltā,
auenam, & fęnum carius vendant militibus, quam cæteris, sed
omnibus æquum sit pretium, & sic tex. se refert ad illum pciū
quo alijs venditur, nō ad iniustū. ¶ Insuper diligenter animad-
uertent pfecti annonę, ne dardanarij transeant impuniti. † Sūt
.n. dardanarij emptores omnis annonæ, quam inueniunt in p-
uincia, ea ratione totum ementes, vt soli postea pretio, quo ve
lint, eam vendere possint, dicti dardanarij a Dardano authore.
pęna aūt in istos variè statuitur, aliqñ relegantur, interdū si hu
miliores sint, ad opus pub. dānantur, qñque negotiatione pri-
uantur, l. annonam, ff. de extraord. cri. † Et qui monopoliū fa-
ciūt, quò annona carior fiat pęna 20. aureorū puniunt, l. vnica,
C. de monop. & qui quicq̄ faciunt quò annona carior vēdatur
& qui dolo impediūt, quominus ad ciuitatē deferatur, leg. Iu
lia de annona tenentur, l. 2. ff. ad leg. Iul. de ann. † Et qui incpo-
sturā faciunt. i. qui publice emūt annonā, vel aliquid aliud plu
ris, q̄ valeat, vt cæteri eodē pretio ad emendū incitent, tenent
crimine stellionatus l. 3. §. ite si qs, fm intellectū Bar. ff. de cri.
stel. ¶ † Prouiderūt ēt, ne fructus pēdentes per incātatores, &
magos arte dānata vastētur. prouidebunt aūt, si pcurauerint
tales capite trūcari, vt merentur, l. 4. C. de malefi. & mathem.
Sed super oīa, qui volunt vbertatem fructuum habere in ciuita
te, dēnt exactissime prouidere, ne agrorum cultura deteratur,
l. j. C. de agr. & cen. lib. 11. † Interest. n. Reipu. vt rustici agricul-
turæ sedulo vacent, l. j. C. de colo. iun. pati. eo. lib. ¶ † In primis
curandum est, vt rustica opera suo tempore fiant, quia intem-
pestiua cultura agrum deteriorem facit. l. si merces §. pcludo-
res, ff. loc. Et hac de causa in fauorem agricultorum, & rustico
rum plurima statuit nostra iuris prudētia. ¶ † Primo sancitum
fuit, ne rustici a rusticanis operibus distrahantur, & ne ad vliū
obsequium deuocentur, l. 1. & per totum, C. ne rust. ad vliū ob
se. deuo. pęna exilij, & cōfiscationis bonorum imposita officia
libus cogentibus rusticum, aut eius seruos, vel animalia ad ali-
quod obsequium. l. 2. C. eo. Qua pęna est etiam puniēdus rusti
cus sponte exequens, & officialib. obsequēs, d. l. 2. ad fi. Ex qua

dantur intelligi, q. fauore pub. prohibentur auocari ab operib.
ruralibus, alias possent in pœnā parere iussionib. officialium, &
iuri suo renunciare, l. si quis in conscribēdo, C. de pact. c. si dili
209 gēti. de foro comp. † Sed expedit hic videre, q dñr rustici. Bar.
in l. pficiunt. ff. de iure codi. intelligit oēs rusticos appellari, q
morātur extra muros ciuitatis, vel castri, p tex. cum gl. in d. l. j.
sequuntur *communiter* Doc. in l. si C. de test. vbi cōcludūt rusti-
canos esse habitantes rura, ēt si nobiles nati sint. Sed in pposi-
to nostro rustici dñt, qui quotidie sunt in rure agri colendi cā,
210 † & differunt ab ascriptitijs quia rustici liberi sunt, & dñi prę-
diorum suorum: ascriptitij aūt sunt solo astricti ad vtilitatem
211 alterius, fm Io. de Pla. in d. l. j. C. de ag. & cēsi. † Hi aūt rustici a-
griculturę intendentes sunt ab oībus iniurijs, & oppressionib.
212 defendendi, l. a. C. de hic. aduo. li. 12. † Et ppea male faciūt ba-
ricelli, exactores, & nuncij incedētes p Comitatū pro malefa-
ctorib. inquirēdis, vel pro exactionib. collectarū, qui grauāt ru-
sticos, vt sibi præstent alimēta, vel vt cōmodent sibi equos non
n hoc dēnt pati iudices, d. l. 2. & ibi ad hoc illum tex. no. Io. de
Pla. quia nō tenentur rustici gratis dare alimenta istis bancel-
lis, & similib. l. aralia, C. de cur. pub. lib. 12. nec grauari pñt ēt a
suis dñis, vt sibi cōmodent equos, & boues, l. cōperimus. C. eo.
213 † Qd facit p feudatarijs nri tpis, qui tpe guerræ extorquēt pecu-
nias a subditis pro equis emēdis, qd non licet, fm Io. de Pla. in
214 d. l. comperimus. † Nec dēnt milites, nec aliter facientes, ma
xime iudices hospitātes in domib. rusticorum alimēta, aut ali-
quid aliud ab ipsis rusticis ēt sponte dātibus recipere, & q p se
cerunt x librarū auri mulcta sunt ferēdi, l. deuotum, C. de me
ta. lib. 12. Quę oīa notanda sunt, fm Io. de Pla. p quosdā magi-
stros extraordinarios Ducatus M. d. qui continuant splendi
dè expensis rusticorum, & singula miliaria singulis dieb. con-
215 ficiunt vt ventrem impleant, & se omo saginent. † Et milites,
cæteriq; iter agentes fauore publico non dēnt nisi per diē, &
noctem in eadē rustici domo hospitari, d. l. deuotum, & l. vni-
ca, C. de salg. hosp non præb. & l. fi. §. sui ēt, C. de re mil. Quę iu
ra (pro dolor) malè obseruantur in maximam populorum per
niciem. Quo fit, vt Principes odio subditis sint, & statuum re-
216 uolutionibus eos infelices persępe sentiāt, † quia interest Reip.
ne rustici distrahantur a suis operibus: eximantur agricolæ tē
pore seminum, messium, & vindemiarum ab oīb. munerib. ex
traordinarijs, d. l. j. C. de agr. & cens. Et pari modo tpe, quo a-
rant, rescindant, foliata faciunt, & similia præparatoria ad fru-
ctus necessaria, excusandi sunt, quasi idem iudicandū sit de ta-
li tpe, qd de tpe seminū, arg. l. diuortio. §. non solum. ff. sol. mat.
217 & quia militat eadem ratio fm Ioā. de Pla. † Ex hoc infero, q
bubulci, & similes personę vacantes agriculturæ, non pñt co-
gi, vt pro guastatorib. vadant in exercitum, & bene facit text.
218 in l. j. & in l. fi. C. de col. iun. pat. eo. lib. † Itē non pñt rustici, ne-
que dñi ēt pro debitis fiscalib. qb. tenentur eorum dñi, aliquo
mō vexari, neq; inquietari, l. colonos, C. eo. tit. de agr. & censi.
Et ibi assignatur rō, quia nec momento a gleba sunt auocandi.
Istud tñ male solet obseruari d. Dominus qui angariat colonos
219 & massarios pro collecta imposita dominis prędiorum. † Item
fauore agriculturæ sancitum fuit, vt creditores, qui frumento,
hordeo, & similib. q̄ rusticis mutuarunt, nō accipiāt pignori il
lorū terrulas, boues, & pecora sub pęna priuat. sui crediti, auct.
220 ad hæc, & in corpore vñ sumit, C. de vsur. † Itē eodē fauore sta
tutū fuit, vt mutuantes frumētū, hordeū, & similia rusticis, nō
possint vsurarū noie vltra 8. partē modij exigere, & vltra sili-
quam pro aureo, alias cadant ab actione, vt in Auth. vt nul. cre.
agr. p totū & in d. Auct. ad hæc. hodie aūt nihil vsurarum noie
221 exigi pōt, c. j. & p totū, de vsur. Item boues, aratra, & cætera in
stra agrorū, non pñt ēt p executione rei iudicatæ pignorari, l.
executores, C. quæ res pig. ob. pol. Et licēt ille tex. videatur so-
lū loqui de bob. & instris agrorū tributariorum, ne solo tributi
retardetur, tñ fm gl. Bar. & *cōiter* Doc. idē dicēdum est ēt, si prædia
non sint tributaria, q licēt cesset rō solonis tributorū, militat
tñ alia rō. s. ne sterilitas fructuū dāno sit Reip. arg. l. j. §. de ope-
re, ff. de aqua plu. arcen. ¶ Sed quid si rusticus in bonis nihil a-
liud hēat q̄ boues, & aratra: Gl. ibi rñdet, tunc ea pignorari pos
se, p tex. in l. stipendia, C. de exe. rei iu. Sed. Cyn. Pet. & Alb. de
Rot. ibi tenent ɔtrū, nisi vna cum prędio capiantur. Quæ opi-
nio posset procedere si pdiū esset ipsius rustici. Sed si nō hēret
nisi boues, & instra, vt in Italia, ubi massarij sunt pauperes, tūc
puto opi. gl. pualere. Et sic vides, q. boues, & instra fundi, capi
222 nō pñt pro pignore prætorio, vel iudiciali. ¶ † Sed an possit ex
ɔuentione pignori tradi? Glo. in l. pignorum, C. eo. tit. tenet q
sic. ɔtrum determinant Cy. Odof. Pet. & Alb. ibidē, ɔcludētes
ēt in istis nō valere pignus ɔuētionale, p tex. in d. l. executores,
in ver. aut creditor, q. gl. idē voluerit. licēt Doct. aliter eā refe
rant. & ita eā intellexit ibi Bar. dum alleg. tex. in Auct. nul. cre.
223 agri. ¶ † Item qui boues, aut agri instrm aliquod violēter cepe-
rit, inuaserit, abstulerit, in quadruplū tenet rustico, & notā in-
famię ipso iure incurrit, & nihilomin⁹ arbitrio iudicis mulcta
ri pōt auct. agricultores, & in corpore, vñ sumit. C. q̄ res pig.

224 eb. pos. ¶ † Itē agricultores, dū uillis insidūt, dū agros colūt, nō
pñt p debito detineri, sed securi eē dñt quācūq; parte terrarū
225 d. aut. agricultores, & ibi p Bal. ¶ Itē rustici † portātes pullos,
oua, frumētū, & similia ad ciuitate, si illico nō reperiāt empto
rē, cogi pñt subito reuerti ad opera rustica, & quæ portarūt. di
mittere penes aliquē vrbanū, q ea vēdat, ne dū in foro sedent,
agricultura destituat. l. 2. de nūd. Qđ credo pcedere fin termi
nos illius l. videlicet, qñ rustici ex iussu superioris portarūt vi-
ctualia in ciuitatē. Tunc. n. officiū superioris esse dēt, nō teneri
rusticos diu occupatos, sed debet prouidere de officiali, qui ea
portata vēdat noīe rustici. Secus ergo vr dicēdū, qñ rustici vo
luntariē ueniunt ab vrbē, tunc qa presumuntur venire eo tpe,
quo vacare pñt ab opere, nō tenet officialis prouidere de vrba
no, q importata p rusticos vendat. Itē intelligo pcedere in ru-
sticis masculis, secus forte in mulieribus, q in ciuitatē veniunt
non pro pullis tñ vēdendis, sed vt cōplaceāt dño suo, vel mer
catori, q sibi donat scufiās, & bindellas. In mulierib. n. vel ces-
sat rō d. l. 2. vel interest Reip. eas longiorē moram in vrbe face
re, vt ab vrbanis, & nobilibus impregnētur, arg. l. j. solu. matri.
226 ¶ † Itē si agricolæ litis cā, vel agāt, vel cōueniant coram iudici
bus ciuitatu, est illis summarie, & velociter, ius dicēdum, §. j. in
227 Auth. de Quæsto. † Et si plures sint litis ɔsortes, vno ad litē p-
agēdā retento, cęteri sunt remittendi, ne ex absentia plurium
agricultura damnū patiat, §. si verò forsitā, eo. tit. de Quęstore.
228 ¶ † Itē tpe messium pñt rustici incolētes vrbes, cogi rura pete-
re, & blada secare, qa offm superioris est prouidere, vt fruct' op
portuno tpe colligant. l. j. C. de agr. & cēs. & ibi illū tex. adhoc
no. Io. de Plat. col. fi. ¶ Hēt ēt rusticitas plurimas alias prerroga-
229 tiuas. † Primò excusat rusticū a vera ɔtumacia, l. 2. §. fi. ff. si quis
230 in ius voca. non ierit. & l. j. §. fi. ff. de eden. † Et hac de cā rustic'
excusabit' a mulcta, q̄ nisi p vera cōtumacia imponi dēt, d. l. j. §.
231 j. ff. si quis ius dicen. non obten. † Ex hoc ēt sequit', q rustic' ɔ-
tumax poterit appellare, ɔtumacia nō ob. qa ad hoc vt contu-
max excludatur a bñficio appellandi oportet, q sit verus ɔtu-
max, l. ex consensu. §. fi. & ibi no. ff. de app. & l. post edictū. §. fi.
ff. de iu. mō rustic' excusat' a uera ɔtumacia, ergo appellare po
terit, fm Bal. Pau. Alex. & Mod. in d. l. 2. §. fi. & Imo. in d. l. ex ɔ
232 sensu, §. fi. cū alijs ɔcor. alleg. p Alex. in d. l. 2. ¶ † Scdō rusticitas
excusat a dolo psumpto, l. si qs id qđ, ff. de iuris. om. iud. vbi p-
sumit' rusticū potius per simplicitatē, q̄ per dolum curruptsse
albū ptoris, & ibi ad hoc plura ɔgerit Mod. & optimē ad pra-
233 cticā deduxit Cor. ɔs. 215. Vr prima fronte, col. 3. lib. 2. † Hinc
est, q rusticus excusat' a psūmpta fraude vsuratum, fm gl. in l.
cū allegas, C. de vsur. nā si emerit fundū cū pacto de retrouēdē
do, & pro modico ptio, nō credit' in fraudem vsurarum emis-
se, licēt in vrbano ɔtrū presumat', vt tradit' in c. ad nostram, de
emp. & vē. & ita determinauit Raph Ful. in d. l. si quis. id q, &
sequit' ibi d. Ias. & Cepo. in tract. de simul. ɔtctuū in 6. casu prin
cipali, col. 6. ¶ Hinc Th. Ferra. docuit vsurarios vnā cautelā, ut
submittāt rusticos, q eorū noīe absque tñ mandato, de quo fi-
des fieri possit, emant cū tali pacto, nam secuta ratihabitione,
fundus erit ipsius, cuius noīe fuit emptus. l. multū, C. si qs alte
ri, vel sibi. eritq; tutus a præsumptione vsurarū, cum ipse non
ɔxerit, nec suo noīe ɔtctum eo modo fieri mādauerit, ut docet
idem Ferra. cau. 17. inci. Magna est quęstio. Sed certē ista cau-
tela ēt fieri poterit p aliā personam nō rusticā, quę ɔxerit alte
rius noīe, si de mādato fides fieri nō possit. Habes tñ istud no-
tare ad regulā. Qui ɔtura mercatur, in dolo esse psumit', l. quē
admodū, C. de arg. & censi. nā ista regula nō vendicat sibi lo-
cum in rusticis, vt ēt ibi visa fuit velle glo. per tex. in l. j. C. non
li. hab. metr. & firmat Cor. cons. 147. quia cā, col. 2. lib. 2. vbi cō-
suluit rusticum, q emit rem non seruata forma statuti non p-
234 sumi mala fide emisse. † Hinc ē, q rusticus testis, q deposuit ɔ-
ria, excusādus est a psumpta falsitate, qa p simplicitatē variasse
psumit', fm Ang. in §. & licēt, in Auc. de test. col. 2. sequtur Fer-
ra. in d. cau. 17. Sed ɔtrū tenēt Io. Aud. in c. cū Ioannes cremita
de fide instr. & Bal. in l. scripturæ, C. eod. tit. & d. Ias. in d. l. si qs
id, q. quia non pōt esse simplicitas, vbi est ɔrictas. Et ista opi.
vr verior, qa rusticus vacillans pōt torqueri. §. si verò ignoti, in
Auth. de test. Prudēs tñ, & circuīspectus iudex, ɔsiderabit natu
ram psonæ ipsius rustici, & qualitatē facti, super quo vacilla-
uit, & oībus rectè pensatis amplectatur quā opi. fm rei exigen
235 tiā veriorē esse existimabit. † Hinc ēt dixit Bal. in d. l. scripturæ,
q rusticus, qui produxit ɔtras scrip. potest productionē reuo-
care, quia rusticanæ simplicitati est aliquid ignoscendum. Sed
Sal. ibi ɔtrium tenuit, qa nemo pōt a iudice fidem etiam factā
236 tollere. sequitur Fel. in c. imputari, col. 2. de fide instr. ¶ † Itē ru
stico non currit tempus præfinitum ad agnoscendū bon. pos.
quia presumitur ignorare ius, quæ iuris ignorantia sibi non de
bet nocere, l. pen. C. qui adm. Hinc est, q licēt excep. dilatoria
sit opponenda añ lit. contest. maxima si sit declinatoria, l. si con
uenerit, ff. de iurisd. omn. iud. ca. inter monasterium, de re iud.
237 tamen rusticus potest etiā post lit. contesta. opponere declina
toriam, quam præsumitur omisisse pp iuris imperitā, fm Spe.

tit. de comp. iud. adi. §. j. ver. sed nūquid. Ang. in l. fi. C. de exce.
sequitur Mar. Laud. in d. l. si conuenerit. Sed d. Ias. ibi reprobat
hāc decisionē qa rusticus debuit ɔsulere peritiores. Qđ est ve
rum, si peritorum copiam hře potuit, ut j. dicā. Sed si non po-
tuit, stabit firma decisi. Vnde alia ratione eā reprehendit d. Ias.
238 † quia ignorantia iuris non excusat rusticū, nisi in casibus a iu
re expressis, l. fi. C. de iu. & fac. ign. Qđ an sit verum, j. subijciā.
Item licēt is, qui non reuocat confessionē sui Aduocati, inco-
tinenti sibi prejudicet, l. j. & 2. C. de err. Aduo. no. in l. error, C.
239 de iu. & fac. igno. † Tamen fallit in rustico, qui potest aduocati
cōfessionem quandocunque reuocare, quia præsumitur illico
non reuocasse pp imperitiam, fm Bal. in c. fi. col. 6. de ɔfess. &
in c. si cautio, de fi. instr. Itē licēt mater transiens ad secundas
nup. priuetur hæreditate filij pupilli, si nō instIterit, vt tutor ab
ea petitus conficeret legitimum inuentariū, l. 2. §. idoneos, &
§. seq. ff. ad Tertu. ac etiam priuetur donatione propter nup. le
gatis, & fideicommissis a marito sibi relictis, auct. eisdē pœnis,
240 & auct. item ea, C. de secun. nup. † Tamen fallit in matre rusti-
ca, quæ excusatur propter iuris ignorantiam, si non fuerit con
fectum inuentarium per tutorem, uel non fuerit seruatus legi
timus ordo ī creatione ipsius tutoris, putà si tutor administra
uerit anteq̄ fuerit sibi decreta administratio, ita cōsuluit Mat.
de Se. q refert idē ɔsuluisse Pau. de Cast. d. Honos. de Perusio
consi. 39. Visis, & inspectis, li. j. Sed ɔtrū facit, qđ dedicit Bal. in
241 l. fi. ī prin. col. fi. C. de iure delib. † vbi vult, q mulier, vel rustic'
non excusetur, si non confecit inuentarium sequitur Alex. &
242 Mod. in l. iuris ignorāna, C. qui admi. † qa in his, quę sūt ad ri-
gorem iuris cōseruandum inducta, rusticitas non prodest, fm
gl. in §. j. 38. dist. Coosidera aūt, si dici possit, q decisio Bal. in
d. l. fi. nō procedit, qa si rusticitas excusaret, prejudicaretur credi
toribus certantibus de dāno euitādo, in casu Soc. pjudicat' so-
lū alijs uenientibus ab intestato certāoībus de lucro captādo, vñ
243 nō vr par rō lucri, & dāni. l. fi. C. de eod. † Itē licet ex diuina p
statione psumat' ɔtcta oblīo, l. cū de in rē uerso, ff. de usu. Tñ fal-
lit in rustico, fm Spe. in ti. de rest. spo. §. nūc dicamus, ver. si āt
vnū par caponum, uel plaustrū lignorū, si postea soluere detre
ctet, ɔ eū nulla dat' actio, neq; īterdictū, nisi ēcā, & oblīo alr pro
bet', vt per Spe. tit. de cā pos. & propri. §. 2. uer. certū. seq' Lud.
Ro. in l. q aliena, in prin. ff. de acq. hær. & Bal. in l. solēt, ī fi. ff. de
off. procons. q uoluit, q in rustico requirat' pstatio 30. an. ad hoc,
vt psumat' oblīo. Qđ et voluit Soc. ɔs. 145. Circa primū. col. 2. li.
j. & Barb. ɔs. 9. col. 15. lib. 2. Possem alia plura interserere, in qb.
rustici excunsantur pp iuris igno. Sed ea oīa missa faciā, qa ali-
quantulū impertinenter hic tradi viderentur. Solū declarabo,
qūo intelligat', q iuris ignorantia excusat rusticos & siles. Vñ
244 scias duas tradi regulas. Vna est, † q ī dānis euitādis iuris igno
rantia rusticis, & alijs non nocet, l. error. ff. de ni. & fac. ign. alte
ra est, q iu. ign. in lucris captādis nō prodest rustico, nec mulie
ri, l. iuris ign. C. q admi. Quæ rña pcedit, qñ rusticus, & mulier
potuerunt ɔsulere peritiores: alias si nō potuerūt, iuris ignorā
tia eos excusat, sibiq; pdest, l. in bonorū, ff. de bo. pos. ti. gñali.
245 † Itē scias duas alias in hac materia dari regulas, primo aspectu
ɔtias. Prima est, iuris ignorantia rusticos solū excusat ī casibus
expressis a iure l. fi. C. de iu. & fac. ig. q tex. licēt loquat' ī mulie
rib. extendit' tñ a Doct. ut ēt pcedat in rusticis, sic eū extēdit
gl. in §. fi. j. q. 4. & d. Ant. in c. 2. col. 4. de ɔst. d. Alc. ɔs. 14. viso, &
ɔsiderato, lib. 2. & in l. si qs id, qđ, ff. de iuris. omn. iu. & ī d. l. iu-
ris ignorantia. & utrobique d. Ias. & idē Ias. in d. l. fi. & alibi sæ
246 pe. ¶ † Altera regula est, q igorantia iuris positiui nō excusat
rusticos, n. si ɔtrium a iure statutum reperiatur, q̄ regulā tradi-
dit gl. in c. super literis. & ibi Pan. de resc. pro tex. in l. cū de in
debito, ff. de prob. & in l. j. §. fi. ff. de eden. & ibi plenē probatur
& adde tex. in l. 1. ubi, rusticitati semp consultū est, C. de testa.
¶ Credo, q istæ duæ regulæ non sint aduersę, sed potius diuer
sæ. Primam. n. sic intelligo, q ignorantia iuris non excusat ipso
iure, nisi in casibus expressis a iure, idest immediatè iuris igno
rātia nō releuat rusticos ɔuenientes iuri positiuo, nisi ita statu-
tum reperiatur. ita procedat tex. in d. l. fi. C. de iur. & facti igno
ran. Secunda verò debet intelligi, q iuris ignorātia excuset ru
sticos, & mulieres, offic. iud. implorato ex æquitate. Et istud ē,
quod volunt iura dicere, dum dicunt rusticitati subueniendū,
l. ubi æquum iudici visum fuerit, simplicitati rusticanæ esse in
dulgēdum, d. l. j. §. fi. ff. de eden. & d. l. cum de indebito. §. finali
ter, cum sim. Vel prima debet intelligi in his, quæ ad rigorē iu-
ris ɔseruandū inducta sunt, in quibus rusticitas non ɔsiderat',
sicut nec ætas. l. properandū, ad fi. C. de iud. § pupillus, in Au-
then. de hær. & fal. nisi in casibus expressis a iure, vt in l. fi. C. de
test. ita dicunt Bal. & alij in d. l. iuris ignorantia. & gl. in d. §. fi. j.
quæstione quarta, & per dominū Ias. in dicta l. si quis id quod,
& in l. finali, colūna 137. versiculo decimosexto quæro, C. de
247 iure emphyteu. ¶ † Plus dicunt Mod. maximè do. Ias. in d. l. iu
ris ignorantia, quòd in his, quæ ad rigorem iuris ɔseruandum
statuta sunt, non excusatur rusticus, ēt qui non potuit cōsule
re peritiores. Qđ verum est ipso iure, & immediatè legibus

pos.

ſcio, ſed ei tunc ſuccurrit̃ bñficio r̄ſtõnis in integ. nõ ex cã iu-
ris ignorantiæ, ſed quia peritiores cõſulere non potuit, ſm Bar.
Sal. & Iaſ in l. ij. C. de iu. & fac. ign. Alex. Pau. & Mod. in d. l. iuris
ignorantia. & Pet. de Anch. cõſ. 375. Viſa diligẽter gratia, ſuper
quo aliqñ dubitaui pp tex. in l. in bonorũ, ff. de bo. poſ. vbi t̄ps
248 †ad agnoſcẽdum bonorum poſſeſ. cenſeri debet de forma, an-
tẽn. quæ ſupplicatio. C. de prec. imp. off. & tñ ruſticus, qui non
potuit cõſulere peritiores, excuſat̃ ipſo iure abſq; beneficio re-
ſtitutionis. Sed nũc cõſideraui, q. t̄ps ita demũ dr̃ de forma, ſi ap
ponat̃ ad ſubſtãtiãdũ actũ, ita, q. remoto t̄pe act⁹, de ſe nihil eſ-
ſet, l. ij. §. ſi quis ſimplr̃, ff. de verb. obli. Secus ſi t̄ps apponatur non
ad actũ ſolennizandũ, ſed ad actũ tollendũ ſeu excludendũ, d. l.
in bonorũ. Vel dici põt, q. t̄ps propriè nõ eſt de forma, ſed ter-
go modo, ſm Pau. de Ca. in d. auct. quę ſupplicatio. precedens
tñ ſolutio magis ſatisfacit. Sc̄da verò regula intelligenda eſt in
alijs non inductis ad rigorem iuris conſeruandũ, neque p for-
249 mã. ¶ †Scias ẽt, q. iuris ignorãtia ſolum excuſat ruſticos ſimpli-
ces, nõ aũt ſagaces, ſeu ſm Bal. quadratos, eſt tex. in l. athletæ,
250 §. fi. ff. de excu. tut. †Et corã vicarijs ruralibus, & baiulis caſtro-
rũ pcedit̃ ſimplici via, nec curatur de apritudine libelli, nec de
tot iuris apicibus, ſm Bal. & Sal. in auct. niſi breuiores, C. de ſen.
ex breu. reci. Alex. conſ. 71. Viſo proceſſu cauſę vertentis inter
Ioan. col. pen. li. 2. & d. Iaſ. in l. ij. ff. de off. aſſeſ. Qđ vr̃ cõ p̃miſſa,
nam ordo iuris inductus vr̃ pro forma ad iuris rigorem conſer
uandũ, & tñ iſti volunt, q. ruſticitas excuſet. niſi forte dicamus,
q. ideo in cauſis, quæ coram magiſtratibus ruralibus agitãtur,
relaxatæ ſint iuris ſolẽnitates, quia breues ſunt, & reputantur,
d. auct. niſi breuiores. Qđ credo uerum, licẽt d. Alex. ſentiat in-
diſtinctè coram iudicibus caſtrorum ignorãtibus iura, non eſ-
ſe diſputandũ de iuris apicibus. Sed iterum ad agrorum cultũ
251 iam reuertamur. † Cuius fauore ẽt ſancitũ fuit, ut ppria autho-
ritate liceat cuilibet occupare deſertos agros, & ad culturã il-
los reducere, ſiue ſit vicinus, ſiue nõ, ſiue ager ſit omnino habi
tus p derelicto, vt ff. pro derel. p totũ. ſiue ſimplr̃ deſertus ſit a
domino. l. qui agros, C. de omni agro deſer. li. 11. Qđ ſi dñs de-
ſertum fundũ rehabere voluerit, reſtitutis expenſis intra bien-
252 niũ auditur, at poſt bienniũ omnino excluditur, vt ibi. † Et ſic habe-
mus caſum, in quo fauore culturæ res immobilis p̃ſcribit duo-
rum annorum curriculo cũ mala fide, & ſine titulo cõ coẽs prę
ſcriptionis regulas. ¶ Eſt verum, q. gl. & *communiter* Doct. ibi, &
Bar. in l. i. cum, quæ nobis, ff. de acq. poſ. intelligunt illum tex. pro
cedere in agris tributarijs tñ, fauore tributorum exoluẽdorũ,
quorũ fauore ẽt lapſis ſex mẽſibus poſt propoſitum, ſi nullus
compareat, qui ius in agro deſerto prætendat, ſecurus eſt occu-
pator l. locorũ. C. de oĩ agro deſer. Sed certe d. l. qui agros. loq-
tur indiſtinctè, & licet ibidem dicat, ſic fuiſſe determinatũ pp
priuatum publicumq; cõpendiũ, tñ intelligendo de publico cõ
pendio. i. de publica vtilitate, q̃ conſiſtit in agricultura, d. l. ij. &
l. colonos. de agri. & cenſi. & l. i. §. de opere. ff. de aqua plu. arcẽ.
lex illa locum hẽbit omni caſu. ¶ Sed vltra hoc dubitari põt, an
253 d. l. qui agros, ſit correcta per ius can. † quo iure malæfidei poſ-
ſeſſor nullo t̄pe põt præſcribere, reg. poſſeſſor, de reg. iu. c. fi. de
præſcri. forte verius eſt, q. non corrigatur, quia ex cauſa lex põt
auferre dñium vni, & dare alteri, l. item ſi verberatum, ff. de rei
vend. lex. n. priuat dñm dominio fundi deſerti ĩ odiũ negligen
tię, & illud transfert in diligentẽ, qui agrũ excolit, q. facere po-
teſt. Sed ẽt ex cauſa lex põt ſtatuere, q. mala fides non obſit p̃-
ſcribẽti, ſm Bal. in ſua diſputat. Statuto cauet̃, q. fenerator. &
Pet. de Anch. in d. reg. poſſeſſor, col. 19. & d. Ioan. Bap. de S. Se-
uer. in l. oẽs populi, col. 32. ad fi. ff. de iuſt. & iur. Dicamus ergo,
vt vberior ſit ſtatus publicus, q. poſſeſſor malæ fidei agrum de-
254 ſertũ p̃ſcribere poſſit. † Itẽ excolendorũ agrorum fauore valet
ſtatutum, q. ſuſcipiens maſſarium, vel colonum alterius abſque
domini voluntate, teneatur ad oĩa dãna, & intereſſe, & ad om-
nia debita per maſſariũ, & colonum illũ, a quo inuito receſſit.
Quod ſtatutum viget in Ducatu Med. & Papien. Comitatu. &
bene pbatur in argũ in l. oĩs, C. de agr. & cenſi. Et ibi no. Ang.
q. ſuſcipiens colonum alterius, tenetur ad tributa, ad quę tene-
255 batur dñs derelictus, qui ſoluẽdo nõ eſt. ¶ † Item licet emphy-
teuſis eccleſiaſtica non tranſeat ad heredes extraneos, ſm opi.
Bar. in l. quod dr̃. ff. de probat. Tñ fallit ſi in emphy. a principio
conceſſus fuerit fundus ſterilis, qui cura, & diligẽtia emphyteu
tæ redactus ſit ad culturam, & fertilitatem, tũc fauore, & priui-
legio culturæ, tranſit ad extraneos, ſm Bar. in l. quicũque, C. de
omni agr. deſer. per illum tex. & ante eum idem viſus eſt velle
And. de Baru. licet non firmauerit, prout nec Bar. auſus fuit fir
mare. ſed Ioan. de Pla. audacter ibi ita concludit, & ſequitur Lu
do. Rom. in rub. ff. de arbi. in 9. char. ad fi. & dictũ Bart. in d. l. q-
cunque, reputat ſing. Ludo. Rom. ſing. 349. incip. Fundus ſteri-
lis. Ibi tamẽ ſubdit, ſufficiat tibi authoritas Bart. quaſi ſentiat, q.
non ſit uerum. Et illud reprehendit idem Lud. Rom. in l. etiã,
in prin. ff. ſol. matr. per tex. in c. ad aures, de reb. eccl. nõ alie. vbi
dr̃, q. prelatus poterit in emphy. hẽditario iure cõcedere ei, qui
ſyluam ſterilem reduxerat ad culturam. Pondera, q. nõ tranſit,
quia ſi iure communi tranſiret, fruſtra impetratũ fuiſſet, vt ibi
præſupponitur. Item pondera verbum, poterit, qđ denotat libe
rum arbitrium, l. ſæpe audiui Cæſarem, cum gl. ff. de off. procõ
ergo nõ arctatur prælatus dare in emphy. ſi nolit. Et ſic iſte tex.
vr̃ deſtruere dictum Bart. ſm And. Sic. ibi, licẽt dicat ſe vidiſſe
cõſilia maximorũ Doct. q. conſuluerunt ſm opi. Bart. Et cõ Bar.
tenet Alex. in d. l. quicunque, in addi. Sed ego reperi, q. Pau. de
Caſt. conſulendo ſecutus fuit opi. Bar. conſ. 63. Vr̃ dicendum.
& Cur. conſil. 48. exordiente. Super controuerſia, col. 2. Et iſta
ſententia Bar. tanquam benignior magis placet, attento maxi-
me, quod eſt altercatio inter Doc. an emphyteuſis eccleſiaſti-
ca tranſeat ad hæredes extraneos, & plures tenuerunt, q. tran-
ſeat, vt Fel. & alij, quos ipſe refert in d. c. in pñtia. Quorum opi.
in caſu iſto ſuſtinẽdam puto, & quæ ex ſeq. optimẽ iuſtificatur.
256 †nam ſi cultura coloni, vel emphyteutæ, ad longum tẽpus fun
dus ſterilis effectus fuerit fertilis, dominus tenet̃ finita locatio-
ne ſeu emphyteuſi eundem reinueſtire pro ſimili pretio, & ad
ſiſe tempus, etiam q. a tertio offeratur maior penſio, ſm Pau.
de Caſt. in d. conſ. 63. Mouetur per tex. in d. l. quicũque, q̃ lex
ſm eum, nõ vr̃ intelligenda in eo, cui in perpetuum fundus lo-
catus fuit, q. ab eo fundus auferri non põt, etiam q. illum ferti-
liorem nõ reddiderit. l. cotem, §. agri. ff. de pub. & pro hoc facit
tex. in l. fi. C. de omni agro deſer. vbi deciditur, emphyteutã, cu
ius diligẽtia fundus melior effectus fuit, nõ poſſe grauari maio-
ri penſione, q̃ a prin. conuentum fuerit. Quem tex. no. ibi Bart.
cõ inſatiabil. s p̃latos. Et ratio eſt, quia cultores non debent de-
257 plorare ſuas operas, l. fi. C. de alluuio. ¶ †Eſt. n. inſpiciendus va-
lor, & redditus fundi t̄pe primæ inueſtituræ, nõ t̄pe quo res re
petitur meliorata, l. 3. C. de prædi. nauti. vbi caſus, & ibi not. Bar.
q. emptor, qui rẽ alteri hypothecatã meliorauit, offerendo id,
quantum detractis melioramentis res ipſa valet, priori credito
ri, habet ius retentionis. Et etiã illum tex. not. And. de Baru. &
Ioan. de Pla. cõ auaros prælatos, alienantes, vel dãtes in emph.
rem ſterilem, vel domũ ruinoſam, & poſtea cum videt rẽ effe-
ctam precioſiorẽ, & meliorẽ, aſſerũt eccleſiã eſſe læſam, & hoc
prætextu nituntur reuocare ſuos cõtractus. Non. n. põt, neq; dñt, q. a
inſpiciẽda eſt æſtimatio, q̃ erat t̄pe alienationis, ut ibi, & l. ſi vo
luntate, C. de reſcĩ. emp. & c. 3. extra eo. tit. & q. augeri non dẽat
penſio colono, cuius induſtria res melior reddita fuit, eſt caſus
in l. 2. C. de fun. priua. & ſalt. di. do. & in l. 2. C. de loca. præd. ciu.
quẽ et Bar. ibi no. cõ prælatos. Ba. facit, qđ dixit Bart. in l. cogno-
258 uimus, C. de mil. & colo. patri. li. 11. †vbi vult, emphyteutã ec-
cleſiæ non poſſe expellere colonũ repertum in fundo emphy-
teuticario, qui diu laborauerat, & cultiuauerat fundũ illum ſte
rile, alias priuari debet emphyteuſi. Iſta deci. Pau. de Caſt. du-
259 riſſima vr̃, † q. a finita emphyteuſi finitum eſt ius emphyteutę,
& finita locatione finitũ eſt ius coloni. l. ſi §. fi. nẽ. C. de lo. p̃d. ci
uili. Et finito tẽpore locationis, & inueſtiturę, põt dñs aperire
oſtia et claudere colono, ſm Innoc. in c. 1. de immu. eccleſ. &
Bal. in c. i. in ti. de cõtrouer. inter do. & fid. nec habet colonus ul-
lam cõquerendi cãm, ſi dñs nolit ſibi renouare inueſtiturã fini
tam, cum nemo inuitus cõtrahere compellatur, l. ſicut. C. de act. &
oblig. & p hoc vr̃ caſus in l. nec cui, C. loc. Et cõ Pau. vr̃ cõmẽ de-
cidere gl. in l. 2. C. de lo. prę. ciu. quę relata ad text. cõtra expreſ-
ſe determinat. Et cõtrã probat tex. in d. c. ad aures, de reb. eccl.
non alie. in verbo, pot. Eſt verũ, q. ſup. iſto tex. non eſt faciendũ
magnũ fundãm, q. ſm And. Sic. poſt antiquos, verbum, põt, non
fuit ibi poſitũ, vt denotaret liberam p̃tatem dãdi in emphyteu-
ſim ſyluã redactã ad culturã induſtria coloni. Sed vt denotaret
prælatum impune poſſe res ſteriles dare in emphyteuſim eis
quorũ cultura effectę ſunt fertiles, non ob. legis prohibitione
& iurõ de non alienãdo, &c. nec ibi determinat, an finita loca-
tione prælatus teneatur pro eodẽ precio dare rẽ ipſam in em-
phyteuſim. Vñ cõſideraui ſuppoſito puncto diſtinguẽdũ eſſe, aut
qs conſtitus de dño rei ſterilis abſque pacto, & ulla inueſtitura
reduxit fundũ ſterilẽ ad culturã, aut prius accepit fundũ ſteri-
lẽ in emphyteuſim, & poſtea cum reddidit fertilẽ. ¶ Primo ca-
ſu. aut dñs vult, ſoluere expenſas factas in cultiuando, & fun-
dũ pro ſe retinere, & põt ſm oẽs Canon. in d. c. ad aures. dũ
volũt illũ tex. iõ procedere, quia ibi præceſſerat cõuẽtio de in-
ueſtiẽdo, & iſtud optime probat tex. in l. qui agros, C. de oĩ agr.
deſer. Aut dñs nõ vult pro ſe retinere, ſed vult ſoluere expẽſas,
& alteri dare in emphyteuſim, & tunc ſi is, qui cultiuauit, vult
eandẽ ſoluere penſionẽ, q̃ alius offert, dico eum ex ęquitate p̃-
ferendũ, ar. l. cõgruit, C. de loc. p̃d. l. ciuili. Et ſi fundus ſit eccle-
ſię, prælatus ſine licentia Papę nõ põt illum dare in emphyteu-
ſim alteri, q̃ ipſi cultori, ſm Car. Flo. & Pan. in d. c. ad aures. ¶ Se-
cũdo caſu ſubdiſtinguendũ arbitror. Aut is, qui reddidit agrũ
fertilem, fuit inueſtitus in perpetuũ, aut ad tẽpus, ſi in pp̃etuũ,
cõſtat, q. ab eo nõ põt auferri, d. l. 2. cum gl. & l. fi. C. de loc. prę d.
ciuil. neque ſibi pẽſio augeri, l. fi. C. de omni agr. deſer. Si ad tẽ-
pus, aut finito t̄pe petit ſe inueſtiri offerendo id, quantum ab
alio reperitur, & tunc audiendus eſt, & præferendus, tum ra-
tione prioris culturę, tum quia antiquus colonus cęteris pari-

260 rus est pferẽdus nouo ↄductori,d.l.ↄgruit. ¶†Sicut eţ dñs volẽs emere a colono fructus rei locatę est alijs antepomẽdus, fm Bar.& Io.de Pla.in l.j.& ibi Io.de Pla.p illũ tex.C.de met.li.xj. & ita tenuit Bar.ĩ l.1.§.pmittitur,ff.de aqua quo. & æsti.vbi decidit,q finita emphyteusi p gñationẽ pñt descẽdẽtes petere sibi renouari emphyteusim,& si dñs deneget, poterũt a tali denegatione appellare,qa grauant̃, & iniuriant̃,& iudex appellationis debz cõpellere dñm ad renouãdũ eis inuestiturã . alleg. tex.in c.bnñ,e,de postu.pla.& inducit tex.in d.§ pmittit̃, & in l.nullus,C.de decur.lib.x.& idẽ tenet Bar.in l. si mihi & Titio, ff.de verb.obl.vbi D.Alex.late insi.t,& tandẽ dicit opi Bar.habere in se magnã æqtatẽ,q in practica ita ip vidit obseruari. Et fm opi.Bar.ↄsuluit Ludo.Ro ↄs.22.P,o proposite mihi ↄsultationis,&c. Alex.ↄs 80.V.lo,& optime aduerto,l.b.1. & cõs.9. Visis dicto themate,col.5.lib.2.Imo.ↄs.38. In casu pmisso.vbi rñdet ad ↄ̃tria,q ↄcedũt de rigore,opi.verò Bar.ↄcedit de æquitate.& idẽ lati⁹ ↄsuluit Imo.ↄs.68.In casu pmisso. & ibi loquit̃ in emphy.finita p lapsũ tpis.idẽ ↄsuluit Pe.de Anch.cons.171. Casus talis est.ↄs.174 Do.Lazar.& Cur.ↄs.48.Sup ↄtrouersia, p totũ.vbi dicit,q fere tota iuris pãdẽtia transit cũ opi. Bar.& q ita in practica obseruat̃.idem tenet Bald. ↄsi.18.col.3. lib.2. Dec.ↄs.131.Reuocat̃ in dubium.vbi ex plurib.ostẽdit opi.Bar. esse communem. Aut nõ vult soluere tm̃,quãtum alius offert,sed petit renouari inuestiturã pro solita.& prima pẽsione, & tunc crede,q dñs nõ teneatur renouare ↄ̃ Pau.de Cast.p iura,& rõnes s.alle.Et ↄ̃ Pau.vr̃ tex.in d.l.congruit. a ↄ̃rio sensũ. Nõ obs. tex.in d.l.quinque,in rõne decidẽdi, quia finito tpe locationis, & inuestituræ,non excluditur a dño a fructu laboris sui, sed ex pacto excludit̃,& sic ex proprio consẽsu,l.j. ff de pac.facit tex.ĩ l.fi.ff de cond.indeb. ¶ Et ponderatio Pau.q ille tex.loquat̃ necessario in cõductore ad tps,qa si in perpetuũ conduxisset,nõ posset expelli,&t q rẽ sterilẽ nõ meliorasset,d.l.cotẽ, § agri, nõ

261 vr̃ iuridica.† Nã ego crederẽ a cõductore ppetuo rẽ sterilẽ auferri posse,si monitus itra ↄgruũ tps eã nõ reduxit ad culturã, arg.l.quinque,& l.q agros,C.de omni agro deser. si.n.cuilibet extraneo licet occupare res steriles desertas, & eas redigere ad culturam inuito dño,quãto magis licebit ipsi dño? & eo maximè,quia ↄductor rei sterilis tacitè vr̃ se obligare ad redigendũ ipsam rẽ ad culturã. Qđ si non facit, vt pote [illegible] pmissis, nõ video quare expelli non possit . [illegible] tex.in auct.qui rẽ,cum ibi no C.de sacros.ec. Et hec [illegible] si in intellitura [illegible] in tanta,rẽ [illegible] meliorare,vt cõtet fieri solet. [illegible] saluari posset opin.Pau.[illegible] & impẽse essent maiores q̃ fructus [illegible] emphyteutica mente, uel parum deductis impẽsis [illegible] supra [illegible] tunc ex æquitate [illegible] ne [illegible] ingemiscat operas suas [illegible] esse inuestiturã pro eade pensione [illegible] & gaudeat iure [illegible]. Sed [illegible] dubitari posset.

262 [illegible] Quid [illegible] finita emphyteusi [illegible] pro se retinere: Videtur posse eum retinere, quia dicitur,

Alpi[illegible] ita posita, qui se plura d[illegible].

l.præses C de ser.& aqua,c.[illegible] de auth & usu pal.& ita tenuit [illegible] bonæ,2.col.pen.de postu prel [illegible] ita restringẽdum esse dictum Bar.in d.§ pmittitur . Sed [illegible] reperio consuluisse Dec.cõ . 131.Reuocat̃ in dubiũ, [illegible] dñs posset pro se retinere,[illegible] esset cõis opi.Bar.& Doct.in d.§ pmittit̃,nã pos-

263 [illegible] dñs ip [illegible] pro me retinere [illegible] communis opi. [illegible] libet dispositio ita [illegible] hinc [illegible], vt [illegible] Pan.[illegible] tñ, [illegible] tacite [illegible] l.j.§.[illegible] si de calũ.[illegible] Quid [illegible] contẽplãdã [illegible] sup qua fundatur [illegible] emphyteotica [illegible] fundũ sterilẽ [illegible] æquitas [illegible] pem [illegible] habeat [illegible] laborũ [illegible] emphyteota [illegible] fundum fertilẽ i emphy[illegible] esset finita tpe,uel gñatione , dicerẽ æqtatẽ esse [illegible] gaudere fructibus [illegible] Posse plura alia circa [illegible] Bar.in d.§.pmittitur,hic congerere,quæ omitto,quia nõ [illegible] ad propositam agriculturæ materiam. Vltimo sciendum [illegible] quod clericus, qui terram ecclesiæ meliorã sua diligẽ[illegible] fecit,uel qui terra ecclesiæ sterili plantauit uineam, [illegible] eius [illegible] pot illã retinere, &t q pp delictum huiusmodi [illegible] priuat̃. Et hoc fauore agriculturæ, & ne lugeat perdidisse suos labores,[illegible] tex.ĩ c.fi.de pecu.cler.secundum intellectũ Imo.quem sequuntur Pan & Mod.Et hæc sufficiant,quantum [illegible] modum ubertatis habendæ.

SVMMARIVM.

1 *Ciuitates ex malo regimine,& inordinata administratione,vt plurimum depauperantur, fame, & pestilentia pereunt.*

2 *Annonæ thesaurarij,seu susceptores,cuius qualitatis, & conditionis esse debeant.*

3 *Et in principio officij iurare debent omnem iniunctam sibi solicitudinem obseruare,remotis omni fraude, & dolo,num.3.*

4 *Iurare qui teneantur in principio suscepti officij omnem sibi impositam solicitudinem semper [illegible].*

5 *Annonæ susceptores seu thesaurarii debeant librum conficere, in quo describantur annonæ suscepta,& pecunia frumentaria.*

Et quid fieri debeat de libro illo.ibid.

6 *Librum rationum conficere tenetur quilibet obligatus reddere rationem, alias contra eum iurari in litem potest.*

7 *Præsumptio eadem est contra non conficientem librum rationum,quæ est contra non conficientem inuentarium.*

8 *Annonæ susceptor, seu thesaurarii si aliquid omiserint scribere,qua pœna puniantur.*

9 *Annonæ suscep. seu thesaurarii debent cuilibet deferenti annonam frumentariam,vel pecuniam,apocham facere de suscepta summa.*

10 *Thesaurarius siue camerarius Regis,vel ciuitatis,vt cõfiteatur se recepisse à debitore Regis, vel ciuitatis,qui verè non soluit, debitor ipse censetur illico liberatus.*

11 *Annonæ thesaurarij,uel susceptoris negligentia si quicquam ex publica nona deperierit,ad ipsum debet damnum referri.*

12 *Annonæ alicuius rei administrator censetur in maxima culpa constitui,si eius negligentia res sibi commissa pereat aut deuastetur.*

Et quid si culpa sui substituti id euenerit, an veniat excusandus. numero 13.

14 *Tutores ruentes pupil.domos,nec eas reficientes, qua pœna teneantur.*

15 *Annonæ præfecti, & thesaurarij aliquid de publica annona in vsus proprios conuertentes,qua pena puniuntur.*

16 *Officiales qui de pecunia communitatis,vel de frumento faciunt mercantias,quam pœnam subire debent.*

Et an lucrum inde proueniens debeat communitati applicari. num.17.

18 *Thesaurarij seu susceptores,quibus non licet pecuniam frumentariam in alios vsus conuertere quàm in emptione frumenti , an & quando possint ipsam pecuniam mutuare pistoribus , qui artem pistoriam aliter exercere nequeunt,nisi ipsis subueniatur.*

19 *Thesaurarij habentes publicas pecunias pro soluendis stipendiis Doctorũ, & militum,an licite possint illos mutuare Doct. & militibus indigentibus libris,equis, & armis, sine licentia superioris.*

20 *Thesaurarij seu susceptoris officium quanto tempore durare debeat, & sequen.*

Et an & quando post finitum officium possint ad illud reassumi.23.

24 *Thesaurarij, vel susceptores,an & quando teneantur reddere rationem de administratione ipsius imposita.*

Et quis ordo seruari debeat in ratione reddenda?

Quique conueniri debeant , si male administrauerint seu dispensauerint. num.25.& 26.

27 *Thesaurarius seu officiale. de præda suspectus, an possit ciuitas , vel communitas ab officio submouere, & alios subrogare , & qua pœna puniri debeant,si conuicti fuerint fraudem in officio commisisse.nu.28.*

29 *Annonæ publicæ susceptores seu thesaurarii, an possint frumentum priuatum in horreis annonæ publicæ reponere.*

30 *Massarii agricolæ, an & quando possint aliena animalia in terris dominorum suorum intromittere.*

31 *Nautis an, & quando liceat in naui publicas merces deferente,quicquã priuati imponere.*

32 *Equi conductor,qui ex impositione valisiæ,seu malæ, aut socii equũ conductum deteriorem fecit,qua pœna tenetur.*

33 *Debitores Re.p.ex causa frumentaria, an cogi possint immediatè post redditam rationem ad prætium soluendum.*

Et an habeant dilationem quatuor mensium iudicatis à iure concessam. num.35.

Et an eorum bona censeantur tacitè ciuitati hypothecata. nu.37.

34 *Exceptio compensationis opponi non potest contra rempublicam pro summa salariorum Doctoribus publicè legentibus debitorum.*

36 *Debitores debitorum,an fauore vbertatis conseruanda cogi possint ad soluendum.*

38 *Thesaurariorum , seu administratorum bona regulariter censentur Reip. obnoxia.*

39 *Thesaurarij, seu susceptores laudabiliter officio functi , quibus gaudeant priuilegiis.*

40 *Annonæ descriptio,quando, qualiter, & a quibus fieri debeat.*

Et an discussores ipsius possint aliquid a subditis extorquere. nu.41.

42 *Annonæ præfecti,an & quando edictum facere possint, ne quis extra prouinciam annonam deferat sub pœna.*

43 *Frumenti appellatione,an veniat farina.*

44 *Transitus,an & quando per medium non prohibitum fieri possit in effectum non permissum.*

45 *Lanæ appellatione,an veniat lana filata.*

46 *Frumenti, & farina eadem est vsia.*

47 *Pecuniã numeratam mutuare prohibitus filiusfam. an poterit mutuare frumentum,vel farinam.*

48 *Statuentium mens non minus, quàm verba seruanda est.*

49 *Extensio fauore publico etiam in pœnalibus est licita ex identitate rationis.*

50 *Statuta pœnalia, & exorbitantia , ex identitate rationis extendantur de similibus ad similia.*

Gabella,

51 Gabella, siue exactiones, an & quas liceat fraudare.

52 Frumenti appellatione, an contineantur panis, legumina, hordeum, spelta, auena, & similia. & seq.

54 Extensio ex identitate rationis nō valet, nisi in vtroque sit tūta, et æqualis ratio.

58 Victualium appellatione quid veniat. nu. 59.

60 Vini appellatione, an veniant vas, vinum aquaticū, seu lymphatum (quod poscum, seu trempam uocant) ceruisia, vinū artificiale, & acetum.

64 Statutum puniens exportantem vinum, an comprehendat portantē phialam vini causa gustus tantum. et 67.

65 Statutū puniens contrahentem matrimonium, an liget contrahentē sponsalia, per quæ deuenitur ad matrimonium.

66 Statutum prohibens facere molendinum sub pęna, an comprehendat facientem aquæductum.

68 Statutum puniens falsificantem monetam, an intelligatur in falsificante paruam monetam, puta bagattinos, & huiusmodi.

69 Regula Loratio, ff. de sponsa. nu. et in quibus habeat locum.

70 Argumentum de toto ad partem, an et quando valeat.

71 Statutum puniens exportantem uinum, vel bladum, an et quando comprehendat repertum in uia portantem huiusmodi prohibita.

72 Virgo, quæ iter arripuit, ut corrūperet, an amplius possit uirgo appellari.

73 Extensio in pœnalibus, an & quando sit licita.

74 Verba præteriti perfecti, et plusquam perfecti temporis, requirunt actum consummatum.

75 Verba futuri indicatiui uel subiunctiui, rem iā cœptā indicant in statutorum dispositione.

76 Delictum cœptum, sed nondum consummatum, quomodo puniri debeat.

77 Iudex in pœnarum impositione cautus esse debet, et omnia ad vnguem cōsiderare.

78 Coniecturis et præsumptionibus quando et quibus sit [illegible] nu. 79. 80. et seq. usque ad uers. Nonò quæro, quid si [illegible] &c.

79 Via insolita et inusitata non est eligenda, alias præsumitur contra repertos ire per ipsa deuia, nisi uia solita, et recta esset occupata, uel aliàs suspecta. nu. 87.

81 Ambasciatores euntes per uias trāsuersas, et indirectas ut diutius stēt in legatione, & plus lucrentur, an pro tali tempore consequantur salariū, Et quid de apparitoribus, nuncijs, et vectoralibus, qui omissa recta, et solita via, iter faciunt per circuitus, an cōsequi debeant salariū pro tēpore circuitionis. Et quid si sic circūeundo fuerint spoliati et deprædati, an huiusmodi casus cedat eorum periculo. nu. 82. 83. & seq.

85 Vias publicas et itinera secura tenere obligatus, an teneatur de casu, et damno eius, qui per iter insolitum eundo talia passus fuit.

88 Via breuior, etsi sit suspecta, et terrestris, potius quā naualis est eligēda.

104 Inuentus non dicitur, quis, nisi personaliter fuerit apprehensus.

105 Deprehensus, an dici possit is, qui conuictus est testibus.

105 Testium diuersimodè deponentium dictum, an & quando valeat.

107 Statutum vetans sub pœna, ne quis extrahat frumentū extra territoriū, an et quando liget agricolas forenses, ne possint partem suam frumēti exportare ad domum suam.

Et an ciuis, cui agricola extraneus vendit partē suam, possit dictā partem impunè extra territoriū mittere, vel portare. nu. 108.

109 Statutū prohibens sub pœna, ne frumentum extra territorium trahat, an et quando liget ciuem, se, et familiam absentantē a territorio, qui minus exportet frumentum ad vsum familiæ necessarium.

Et qualiter probabit quod vsus sui gratia dictū frumentū exportet, nu. 110.

Et quid si mutato proposito illud vendiderit. nu. 111.

112 Propositum, siue initium primum, an et quando spectandū est. nu. 113.

114 Statutum, an et quando liget portantem extra territorium frumentum illud ultimo de udaectum.

115 Statutum prohibens pannos forenses intromitti in ciuitatem, an cōprehendat pannos illuc intromissos transitus gratia.

116 Transitus debet esse liber mercatoribus. Et an militibus volentib. trāsire absque incolarum damno negari possit transitus. nu. 117.

118 Statutum vetans forenses ducere vinum cū plaustro ad ciuitatem, an & quando vim habeat in ipsos forenses.

119 Statutum, an & quando liget forenses.

120 Statuti ignorantia, an et quando excuset forenses. Et an, et quando forēsis præsumatur ignorare, nu. 121.

122 Statutum prohibens frumentum extrahi de ciuitate, an et quando liget personas ecclesiasticas. Et an et quando liget ipsarum colonos. nu. 124. Et an liget eos, qui ab ipsis emerant frumentum. 129.

123 Clerici, an et quando in bonis patrimonialibus gaudeant priuilegio ecclesiastico.

124 Statuta per indirectum lædentia ius ecclesiæ, an et quando valeant.

126 Statutum, quòd coloni teneantur soluere collectas pro ecclesia, an et quādo valeat, et nu. 127.

Et an teneantur soluere decimas fructuum collectorum super possessionibus ecclesiæ exemptæ. nu. 128.

130 Statutum si puniat exportantes frumentū de territorio, pœna confiscationis frumenti, an appellatione frumenti confiscabitur, & saccus.

131 Confiscata an censeātur res, quæ sine corruptione subiectæ separari possūt a re confiscata.

132 Statutū prohibens aliquid exportari sub pœna cōfiscationis plaustrorum et animalium, cū quibus exportantur, an et quando cōprehendat aialia, et plaustra commodata exportāti. Et an et quando in similib. ignorantia excuset. nu. 133. et seq. Et quid si stante dicto statuto duo successiuè sunt reperti cū eisdē aialib. et curru exportare res prohibitas. 136.

137 Lucratiua dicuntur, quæ ex causa pœnæ acquiruntur.

138 Statuto puniente pœna amissionis plaustrorum, et boū, seu aliorū animalium quemcunque exportantem frumentū de territorio sæpius contrauenient, an et quando incidat in pœnam toties, quoties contrauenerit.

139 Annonæ publicæ erogatio a quib. qualiter, et quibus sit facienda. et seq. vsque ad n. 181. inclusiuè. Et qualiter appellari possint officiales, seu erogatores dictæ annonæ. n. 139.

140 Actuarij seu officiales ad erogandam annonā deputati, quale iuramentū præstare debeant. Et de istorum officio habetur ab hoc num. et vsq; ad nu. 181. inclusiuè.

142 Annonæ publicæ erogatores quos fructus, et quanto tempore retinere, et quibus erogare debeant.

Et qualiter conseruanda sit dicta annona, ab hoc n. 141. vsque ad n. 181. inclusiuè.

143 Vini veteris erogatio quo tempore fieri debeat. Et ibi qua pœna puniatur tutor vinum uetus dans familiæ tempore uetito.

146 Aromatarius, an & quā possit licitè ceram corruptā cum noua miscere.

147 Frumentū vel pecuniam, an et quando dare possit Capitulū obligatum ad tot panes, et amphoras uini pro singulo die Canonicis interessentib. diuinis. nu. 148.

149 Clerici abutentes redditibus beneficiorum, aliena rapere censent. Et ad restitutionem tenentur, ac si fures essent, et latrones. nu. 151. Et quomodo de redditibus possint, et quibus subuenire. nu. 162.

150 Possessor malæ fidei alienum possidere censetur.

152 Eleemosynæ quantæ immensitas, mensura dici potest in pauperes.

153 Ciues sunt præferendi alienigenis, tam in eleemosynis, quā in collationibus beneficiorum, et officiorum.

154 Beneficiū impetrans a Papa nulla facta mentione de natione sua vel patria, subreptitiè impetrasse censetur, et impetratio est nulla.

155 Statutū, quo prius ciues, quā extranei ad officia, et honores vocantur (vt optimè seruant sapientissimi Veneti) valet, et obseruandum venit.

158 Moniales in eleemosynis faciēdis præferendæ sunt vicinis etiam religiosis. & 159.

160 Pauperes nobiles cæteris paribus præferendi sunt rusticis in erogatione eleemosynæ. & senes iuuenibus.

Et, an quando præferendi sint consanguinei pauperes reliquis pauperib. nu. 161. & seq.

165 Testamentorū executores quomodo, et quib. pauperib. distribuere debeāt eleemosynas, & bona a testatore in testamento pauperib. relicta. nu. 164. 165.

166 Clerici, an et quā possint cōferre beneficia suis cognatis. Et quid de summis Pontificibus, qui plurimos Cardinales creāt de sua agnatione. n. 167.

168 Clerici, qui ex redditib. ecclesiæ emunt prædia in personam suorū consanguineorum, excommunicationis sententiam incurrunt. nu. 169. et seq.

170 Prælati, an et quā possint infeudare consanguineis suis res ecclesiæ etiam solitas olim infeudari.

171 Papa, qui bona ecclesiæ dat agnatis, vt ditescant, palatia construant, & bella faciāt, quib. sit pœnis dignus. n. 172. Et quid si in dando terras ecclesiæ suis attinentibus esset incorrigibilis. n. 173.

175 Annonæ publicæ, siue cuiuspiam alterius facultatis erogatorē seu dispēsatorem ratione, et prudentia fulcitum esse oportet.

177 Princeps, an possit cogere subditos, vt res suas præsertim sal, et similia emāt vel locent pluris, quam communiter vendi, vel locari solent. Et quid de huiusmodi exactoribus, contra quos omnia iura insurgūt. nu. 178.

179 Annonæ seu cuiuspiā alterius rei erogatores, seu actuarij, dent villicationis suæ reddere rōnem soli, semotis numerarijs. seu calculatorib. Et de erogatione facta pauperib. tenentur intra triginta dies fidē facere per publicum instrumentum.

Et quantitates singulorum demonstrare. n. 180. & 181.

182 Pestis ex participatione, et conuersatione cum morbosis contrahitur.

183 Pestilētiosi, ac de peste suspecti, et eorū bona dēnt ab ingressu loci arceri.

184 Custodes portarum à quibus sint eligendi.

185 Medicorum electio, ad quos pertineat.

186 Electio custodū banneriorū, seu salinariorū, obstetricum, & similium ad quos spectet. & plurib. sequenti. Et quæ requirantur ad hoc, vt custodes electi dicantur sufficientes. n. 194.

188 Custodia clauium portarum ad quos pertineat.

190 Custodes portarū electi a decurionib. sunt à domino loci confirmandi. Et quid si dominus recuset eos confirmare. n. 193.

191 Iuramenti delatio iurisdictionem referre videtur.

192 Irenarcha quid sit.

195 Custodes portarum duo esse debent.

196 Custodes portarū electi dēnt in manu domini eos confirmantis fidelitatis iuramentum præstare.

197 Electores si scienter elegerint inhabilem, qua pœna debeant puniri.

Et quā pœnam incurrant patroni, qui huiusmodi custodes repræsentarūt n. 198. & 199.

201 Custodes, an et quā in negligentiam subditorum possint eligi a dominis loci. Et quis ordo sit ab ipso domino seruandus in electione custodū dicto casu. n. 202. 203. 204. Et quando ipse dominus possit alios addere custodes. nu. 205. & 207.

Dominus

206 *Dominus proprietatis, an inuito vsufructuario possit ponere saltuarios, seu camparios ad custodiam prædiorum.*

208 *Custodes, an et quando possint subditi cassare si tempore pestis dominus alios custodes apposuit.*

209 *Custodibus vtrum dominus, aut subditi soluere debeant.*

210 *Custodiam facere, an quilibet cogi possit tẽpore pestis. et seq. vsque ad nu. 225. inclusiue.*

211 *Custodia portarum est officium vilissimum.*

212 *Scholares elapsis 25. annis non præsumuntur proficere. Et ideo nõ excusantur ab oneribus personalibus. nu. eo. et seq.*

214 *Literarum professores, an et quando excusentur ab omnibus muneribus ciuilibus & publicis.*

215 *Doctoratus dignitas est.*

216 *Priuilegium immunitatis ab onerib. custodiendi portas, censetur concessum fuisse ratione dignitatis.*

217 *Doctores pustulando (vt decet) vel consulendo, melius viuere, et agere censentur, q̃ si fratrũ mendicantium vitam viuerent, et regulã obseruarẽt. Et contra, nil perniciosius Doctore, seu Aduocato iniquo. nu. 218.*

219 *Licentiati tantum, an et quando excusentur à muneribus personalibus. Et an æquiparentur Doctoribus scholaribus. & seq.*

221 *Mechanicas artes ad docendum admissi in ciuitate, an et à quib. muneribus sint exempti.*

222 *Senes 55. annos nati excusantur à custodia portarũ, et cæteris onerib. personalibus. Et idem dicendũ de fœminis, ac valetudinarijs. n. 223. Quorum oĩum excusatio cessat propter ciuium inopiam, vel nisi cõsuetudo contrarium induxerit. nu. 224. & 225.*

226 *Collectam soluere qui teneantur tempore pestis. et seq. vsque ad n. 236.*

227 *Subrogatum, an et quando naturam sernet eius, in cuius locũ subrogatur num. 228.*

230 *Onera non habentia certam, et determinatam præstationis formam, extraordinaria dicuntur.*

232 *Pestis tempore nullum calamitosius.*

237 *Custodes portarũ, an tpe pestis possint quoscunq; arcere ab ingressu loci. Et qua actio competat contra eos, si intromittendos nõ susceperint. n. 238.*

239 *Statutum consiliariorum loci, quod nullus forensis recipiat in locũ vsq; ad octo dies, an et quando valeat. et seq. Et ad quem spectet prohibitio ingressus et transitus per vias publicas. nu. 240. 245. 246. 247.*

243 *Verbum, liceat, quid importet.*

244 *Represaliarum actio non habet locum in peregrinis et rusticis, qui eundo & redeundo plena securitate gaudere debent.*

245 *Consortes do iurisdictione, ius non habent.*

247 *Vsurarij possunt eijci de ciuitate.*

248 *Custodes, an possint denegare introitum domino loci peste infecto, et seq. vsque ad nu. 225. inclusiue.*

249 *Pactum factum inter subditos et dominum suum, qd non possit, nisi cum certo armatorum numero locum intrare, an valeat.*

250 *Vasallus iurans defendere dominũ aduersus quoscunque, non intelligitur comprehendere seipsum, neque patriam, nisi constaret dominũ iuste arma mouere contra ipsam, nu. 251. Et an teneatur iuuare dominum male operantem. nu. 252.*

253 *Dominus licet non teneatur fidelitatis iuramẽtũ præstare suis subditis, tenetur tamẽ ad illa sex, de quib. in iuramento fidelitatis, quę no. in c. 1. forma fidelit. et c. de forma, 22. q. 5.*

255 *Vasallus tenetur vbi non sit impedit. subuenire domino suo in mortis periculo constituto.*

256 *Custodes, an et quando tempore pestis possint etiam denegare territoriũ suspectis de peste.*

257 *Proximum non solum diligere, sed et ei benefacere tenemur sub pœna peccati mortalis. Ait. n. lex, & proximum tuum sicut teipsum diliges.*

258 *Defendere se potest quilibet etiam cum damno tertij.*

259 *Sententiam à misericordia seiunctam, neque audire, neque tenere debemus.*

260 *Sanus quilibet præsumitur, nisi constet de contrario.*

261 *Salutem corporis, vt procuremus, tutior nobis in dubio est via eligẽda. Et ad pronunciandum declinamus in partem deteriorem. nu. 262.*

263 *Sanitatem qualiter quis probare debeat.*

264 *Iuramento decidenda est quæstio in causis summarijs.*

265 *Iuramentum purgationis eis deferendũ est, de cuius procuratione quæritur.*

266 *Iuramẽto eius, qui res defert in ciuitatẽ, standũ est, an eas vsus sui cã deferat.*

267 *Experientia est rerum magistra.*

268 *Bullettino, quod alio nomine dicitur literæ dimissoriæ, probatur aliquem non esse de peste suspectum.*

269 *Bullettinum, seu literæ dimissoriæ, tempore pestis a quo sit faciendum.*

270 *Bullettini tenor & forma, qualis esse debeat. et seq. Et quãto tempore debeat valere. nu. 273.*

271 *Bullettinum etiam alio vocabulo dici potest litera dimissoria, siue literæ tractatoriæ. & nu. 272.*

273 *Hora, an debeat poni in bullettinis, et an instrumentis, & nu. 274.*

276 *Bullettinũ dẽt scribi, vel subscribi manu officialis ad hoc deputati. et seq.*

277 *Saluus conductus, qui alio vocabulo dicitur saluaguardia, per scripturã solum probari potest.*

278 *Instrumẽtum, et maximè protocollum debet esse scriptũ manu Notarij de eo recipiendo rogati aliàs præsumitur falsum.*

280 *Bullettinũ album si officialis det amico suo, qua pœna veniat puniẽdus.*

281 *Bullettinũ quare sic nominetur, et quo sigillo signari debeat. et seq. Et si sigillum nõ sit benè impressum, bullettino non erit danda fides. n. 286.*

283 *Nomen suum, vel cognomen, quenquam ignorare non est verisimile.*

284 *Rasura, vel cancellatio arguit falsitatem literarum.*

285 *Bullettini data dẽt scribi extensè nõ per literas abachi, seu ciphras. Et si inter custodes, et volẽtes intrare oriatur cõtrouersia super veritate bullettini, quis erit de hac qõne competens iudex. nu. 287. Et an a sniã talis iudicis si fortè non videatur iuridica, liceat appellare. nu. 288.*

289 *Iudici de facto resistendum est, vbi cõstat de eius iniustitia, et damnum est irreparabile.*

290 *Iudex mandans custodibus sub pœna fustigationis, ne quenquã suspectum de peste, et præsertim Titium intromittãt, et modo ueniat Titius cũ bullettino legitimo, quẽ custodes intromiserũt, an possit dictos custodes dicta pœna afficere. et seq.*

291 *Magistratus municipales possunt de consuetudine exercere ea, quæ sunt minimi gradus meri imperij.*

292 *Inuestigatio est minimi gradus meri imperij.*

293 *Præcepto iudic, an & quando parendum sit.*

294 *Custodes, qui accepta pecunia sinunt venientes sine bullettino intrare locum, qua pœna sint puniendi.*

295 *Proditores, qui inimicos intromiserunt, deprędandi, et occidendi cã, qualiter sint mulctandi.*

296 *Custodes, si dum confabulantur, vel ob eorũ negligentiam aliquis ingrediatur locum, an sint puniendi. Et quid si poterant resistere, & non resisterunt. nu. 299.*

297 *Custodes, quibus commissus est populus, debent esse vigilantissimi.*

298 *Custos equi, vel alterius animalis, si ipsum dimisit in pascuis, quã pœna tenentur domino animalis, si perditum fuerit.*

300 *Statutum, quod nemo audeat sub pœna exire locum sine licentia deputatorum, vel sine bullettino, an & quando valeat.*

301 *Statutum domini loci, quod nemo audeat exire territorium pro molẽdo, vel laborando, est iniquum et non obseruandum.*

302 *Statutum, quod nemo audeat exire locũ, nisi secum duxerit vnum ex incolis loci, an & quando valeat.*

303 *Statuto cauenti sub certa pœna, quod nullus receptet forensẽ in loco vel castro, an contrauenerat recipiens forensem in sua cassina extra castrũ.*

De remedijs ad conseruandam vbertatem.

Deueniõ nunc ad modũ, & normam vbertatis cõseruandæ. Est. n. modus, & ordo in
reb. agẽdis adhibendus, maxime in ɔseruanda vber
1 tate, q̃a † ex inordinata administratione, & malo re
gimine ciuitates depauperant̃, tanq̃, & pestilẽtia destruũt̃, l. j.
C. de frum. vrb. Cõstan. li. 11. sic ex imprudẽti regimine patris
familiàs sępe dilabũt̃ facultates, l. ius alimẽtorũ. ff. vbi pup. edu.
de. & 1 Auth. vt deter. sit numer° cle. §. cũ vero, vers. nã si aliqs,
&c. cũ Apostol°. c. nup. de cẽsi. Qui ergo ɔseruare vbertatẽ vo
luerit, pri° & añ oĩa idoneos susceptores, q annonã, & pecuniã
2 frumẽtariã suscipiãt & custodiãt, eligere ꝓcurabũt. † Dẽnt aũt
susceptores eẽ nobiles, prudẽtes, fideles, bonę ɔsciẽ, & optimę
integritatis, l. j. C. de ɔd. in pub. hor. li. 10. hẽre et dẽnt rerũ ex-
3 perienciã, C. de no. Cod. ɔfir. §. sed cũ sit necesse. Qui † in prin-
cipio offic ij iurare teneant̃ ꝓ iustitię rõne, oĩ dolo & fraude re
motis, iniunctã sibi solicitudinẽ peracturos, l. p hãc, C. de erog.
4 mil. ann. † Sic ẽt iurãt tutor & curator. §. fi. in Auth. vt hi, q obl.
se perhi. hẽre res mino. tradit Bart. in l. legitimos, ff. de leg. tut.
Itẽ faciũt executores testãtorũ, l. de creationib. C. de episc. & cle.
Et idẽ faciunt Rectores hospitaliũ. cle. q̃a ɔtingit, de reli. do. iu
rant ẽt iudices, in Auth. iusiu. qđ præst. ad hic, in princ. q iurm
ẽt Notarij subire tenent̃. c. ad audiẽtiam, de præsc. Debẽt aũt
5 † susceptores annonæ susceptæ & pecuniæ frumẽtariæ librum
ɔficere, & illũ tradere Decurionibus, q ipsum ponãt in archi-
uo publico, vt cũ opus fuerit, cognosci possit quãtitas annonæ
reiq; frumẽtarię l. excellẽtia. C. de ero. mil. an. l. j. C. de apo. pu.
6 & in Auth. de col l. 1 prin. † Sic ẽt tutores librũ rõnũ ɔficere, &
pupillo reddere tenent̃. l. j. §. oĩbus. ff. de tut. & rõ. distrahẽ. Sic
quilibet obligatus habitorũ & gestorũ rõnẽ reddere, codicẽ rõ
nũ ɔscribere dẽt. l. si qs sub ɔdõne rõnũ. ff. de statulib. facit lin
ter cætera. §. fi. ff. de li. leg. Alis ɔ̃ nõ ɔficiẽtes librũ iurari pñt li-
tẽ, sm Bal. 1 d. §. oĩb, & in l. tutor, q repertoriũ, in princ. p illum
7 tex. ff. de adm. tut. † Ita. n. psumit̃ ɔ nõ ɔficiẽtẽ librũ, sicut ɔ̃ nõ
8 ɔficiẽtẽ inuẽtariũ, sm Soc. ɔl. 46. cũ in pñti, in 2. dub. li. 1. † Et si
susceptores, & thesaurarij aliqd scribere omiserint, in duplum
Reip. tenẽt̃, d. l. excellẽtia. quę tex. dicit sing. Lud. Ro. sing. 575.
exord. Positus ad scribẽdũ, vbi dicit, q positus ad scribendũ in
troitus cõis, si deficiat i scribẽdo aliquã particularẽ, sibi man°
est imputãda, vt i Auth. de mãd. Prin. §. coges. Sed si scribit di-
minutiue, ita q totalr nõ omittat tenet̃ in duplũ eius, qđ omi-
9 sit. d. l. excellẽtia. † Tenent̃ ẽt susceptores cuilibet annonã, vel
pecuniã frumẽtariã deferẽti apochã de sũma recepta facere. l.
frumẽta. C. de susc. & arca. Cui apochę pstat plena fides ɔ̃ ipm
susceptorem, adeo q ɔ̃ ipsam apochã nõ pot opponere exce-
ptionẽ nõ num. pec. l. 1 ɔtrib. §. qm, C. de nõ nu. pec. & l. j. C. de
apo.

10 apo.pub.& l.ſecuritates. C.de ſuſc. & arca.† vbi And.de Bar.&
Io.de Pla.inferūt,q̄ ſi camerarius Regis,vel ciuitatis ɔfiteat̃ ſe
debitū recepiſſe a debitore Regis, vel ciuitatis, illico debitor
ē liberat᷒,licèt re vera nō ſoluerit, licèt in ſubſidiū agi poſsit ꝯ
debitorē camerario exñte nō ſoluēdo. Qđ an verū ſit,vidēdus
11 eſt Sal.in d.l.i ɔ̄cibus,§.qm̄.vbi optimè diſtinguit.❡†Vbi autē
ſuſceptoris negligētia qcq̄ ex publica annona deperierit,ad dā
nū ipſi᷒ referēdū eſt,maximè ſi pluuijs ſtillicidio cadentib.fru-
12 mentū fuerit deuaſtatū.l.2.C.de ɔd.in pub.hor. † Eſt.n.admi-
niſtrator ī maxima culpa & negligētia,ſi domos , & horrea nō
īſpexerit,& ſarta tecta reparari nō fecerit, imm̄ q̄ nō erit excu
ſand᷒ ēt q̄ idoneū factorē ad cuſtodiā dimiſerit , qa ſarta tecta
ꝑ ſeipsū inſpicere debuit,vt ibi dr̃ ꝑ Imperatorē, & clarius per
13 Bar.explicat̃ Et † ſic not.q̄ licèt aſs adminiſtrator magni pri-
monij excuſet̃,ſi ſubſtituit., quē factorē vulgariter dicim᷒, cōi
exiſtimatione idoneū i admin.ꝓ ſe poſuerit.l.argētū, ff.cōmo.
l.j.C.de ɔd.in pub.hor.tñ quo ad ꝓuidendū circa ſarta tecta,&
dom᷒ reparationē nō excuſat̃,ſi ſubſtitutus nō reparauerit.d.l.
4 2.vbi Bar.& alij notāt.†Qđ facit ꝯ tutores,q ruētes domos pu-
pillorū nō reficiūt,nā tenent̃ ad oīa dāna & itereſſe.l.lex,q̄ tu-
5 tores.§.ergo & dom᷒.C.de adm.tu.❡†Suſceptores ēt,& ānonę
p̄fecti,q aliqd de publica annona ɔuertūt ī ꝓprios vſus,& qui-
cunq; alius,q annonā publicā ſubtrahit,bonorū publicationis,
& deportationis pęna plectit̃.l.fi.C.de cōdi.in pub.hor.licèt aſs
6 ꝓ furto ſit īpoſita pęna arbitraria.l.fi.ff.de fur. ❡†Quę oīa no-
tanda ſunt ꝯ officiales,qui de pecunia Cōitatis,& de frumento
faciūt mercātias:nā ꝯ tales duriſſimè agūt iura , & acriter ſunt
caſtigādi.l.2.de his,q ex pub.coll.illa.ſunt,nō vſur.Et vltra etia
les pęnas ēt Reip.tñr in quadruplū.l.1.& 2.vbi Bart.C.de his,q
ex pub.rō.pec.mu.accep.vel ſaltē in duplū.l.2.C.de fru.vrb.Cō
ſtan.facit tex.in l.2.§.q̄ frumētaria. ff.de adm.rer.ad ciui.pert.
7 & l.fi.C.de cano.fru.vrb.Rō.❡†Sed q̄rit̃,qd ſi ſuſceptores, ſeu
theſaurarij ex pecunia pu.vel ex frumēto publico mercati fue-
rint,an lucrū īde factū ab eis auferri dēat , & Cōitati applicari?
Bar.i l.1.C.de aur.pub.pſe.p illū tex. determinat , q̄ tale lucrū
acgrat̃ Reip. Inqt.n.no. q̄ iſti publici exactores non pñt pecu-
niā ſuſceptā redigere in florenos, vel florenos ī pecuniā ſine li
cētia ſuperiorū,& ſic oē lucrū inde ꝑceptū dēt cē publicū. Vñ
q tale lucrū retinet,ꝯ ɔſcīam facit,& fiſcus ſeu Reſp. illud pōt
repetere.Nā lucrū debet eſſe ei᷒,cuius eſt pecunia, ex qua ꝓue
nit,l.apud Labeonē,ff.de p̄ſcr.verb.& ff.ɔmo. l.ſi is q̄, §.ſi quē,
& idē tenet Bar. i l.diu minimè.C.de ſuſcep.ꝑ illum text.❡Ex
quo colligit ar.ꝯ eos,q pub.pecunias retinet, & ex eis mercan-
tur.Et idē dixit Bar.i l.1.& 2.C.de his, q ex pub. rat. quē notat
ꝯ mutuātes pecunias cōitatis,vł i ꝓprios vſus ɔuertētes. ❡Sed
in ɔ̄riū facit,qđ decidit Bar.in l.Titiū,aut Męuiū. §.altero.ver.
q̄ro dixi.ff.de admi.tut.vbi dicit , q̄ ſi tutor eſt debitor in gñe
de certa pecunia,lucrū talis pecunię cē dēt tutoris , qa ēt dānō
ad eū ſpectat,cū ſit debitor in gñe,& genus petire nō pōt, l.in-
cendiū.C.ſi cer.pet. Sic ergo dicendū vr̃ in exactorib. & ſuſce-
ptorib.q vñr debitores in gñe pecuniæ,vel q̄titatis annonę.Et
q̄ lucrū ſit exactorū,liciteq; poſſit retineri,ɔſuluit Rapha.Cu.
ɔſ.178.Theſaurarius,in 2.dub.❡Quid igit̃ tenēdū ? In pecunia
frumētaria,& pub.annona teneo primā opi.Bart. q̄ lucrū totū
eſſe dēat Reip. qa pecunia frumētaria & ipſū frumētū ſemper
dñt eſſe parata ad vſū deſtinatū.l.2.C.de fru. vrb.Cōſtan.l.2.§.
frumētariæ.ff.de adm.rer.ad ciu.ptin.Et qa exp̄ſsè ꝓhibet̃ ſu-
ſce.ne ex pub.annona pecuniaq̄ frumentaria mercent̃.d.l.j.&
2.C.de his q̄ ex pu.col.illa.ſunt,&c. & l.cōperimus. C.de naui.
❡Ad ɔ̄riū rñdet̃,q̄ pōt ꝓcedere in theſaurarijs & exactorib. q
nō tñr ſꝑ promptā hre pecuniā Reip.pro vſib.pub. vt ſūt exacto-
res,q ſe obligāt itra certū terminū dare Reip.tantā pecuniā,&
ipſi cā a pub.debitorib.paulatim exigūt . iſti bñ ſūt debitores ī
gñe,& iō lucrū ad eos dēt ſpectare,qa nihil ad Rēp. ſi volūt cū
debitorib.eiſdē ɔſignatis mercari,vel aĺr ex pecunia exacta lu-
crari.Nos aūt loqmur in ſuſceptorib.& theſaurarijs,qbus pecu
niæ pub.ɔſignant̃ ad effect᷒,vt eas cuſtodiāt , & ſꝑ paratas ha-
beāt ꝓ neceſſitatib.Reip.& in iſtis terminis loquunt̃ iura no. ꝑ
Bar.& ita ɔſuluit Dec.ɔſ.6. ꝑ totū.vbi tñ ſubdit, q̄ ī dubio the
ſaurarius,vel ſuſceptor nō p̄ſumit̃ lucrū feciſſe đ pecunia pub.
vt voluit Bar.in l.facultas.C.de iu.fiſ.li.x.Cy.& Guil. in auct.li-
cētiā.C.đ epi.& cle.Bal.i l.ſi qs p̄sbyter.C.co.ti.❡†Vnū tñ no
tādū eſt ad limitationē p̄dictorū , q̄ ſuſceptores & theſaurarij
licèt nō pñt pecuniā frumētariā in alios vſus ɔuertere,q̄ i em-
ptionē frumeti,tñ pñt hāc pecuniā mutuare piſtorib. q aĺr nō
pñt offm̄ piſtrini ſuſtinere,niſi ſibi ſubueniat̃. Rō eſt, quia tale
mutuū quodāmō tēdit ad fines , ad quos p̄parata erat pecunia
frumētaria,ar. l.ad rē mobilē,& l.ad legatū. ff.de ꝓc. Et ꝓ hoc
eſt caſus in l.2.C.de frum.vrb.Cōſtā.& ibi no.Bar.& alij ſinſe-
rētes,q̄ theſaurarius hñs pecunias pub. pro ſoluendis ſtipēdijs
Doct.& militū,licitè p̄t mutuare illas pecunias ſine licētia ſu-
perioris Doctorib.& mili.indigentib.libris,armis,& eqs,vt va-
leāt melius offm̄ eorū exercere.❡†Offm̄ aūt ſuſceptoris & the
ſaurarij dēt eſſe annale,& nō vltra, niſi cōſuetudo ciuitatis, aut

authoritas ordinis Decurionū illū ꝑ bienniū in offō ꝑmanere
21 cōpellat.l.neminē.C.de ſuſce.& arc.† Et vbi ordo voluerit ſu-
ſceptorē,theſaurariū,& ſiſes ad biēniū reſirmare,oēs dñt con-
ſentire.Aĺs vno reluctāte,nō valebit ɔfirmatio , vt eſt tex.vni-
cus in iure ī §.fi.in Auth.de defen.ciui.quē ſing. dixit Lud.Ro.
ſing.69.Heri fui interrogatus & ī no.147. Ad intelligēdū Fel.
in c.cū oēs,col.10.ver.fallit primò de ɔſti. vbi aĺs authoritates
adducit,quas repetit d.Iaſ.in l.iuriſgētiū.§.fi.ff.de pac.Et illum
tex.adducit Lud. Ro. i ɔcilio Baſilicēſi ꝯ dños meos Auenion.
vt patet ex ſuo ɔſ.352. Quærit̃ primo, nūqd dñi Aueniorēſes.
22 †An aūt elapſo biēnio ordo Decurionū iterū poſsit ſuſceptorē
in offō reſirmare:Glō d.l.neminē,determinat, q̄ nō, & ſequit̃
Doc.ibi,ne videat̃ ſuſceptor vſurpare diuū dictū officij , & be-
ne ꝓbat̃ in d.§.fi.ī ver.modis oib.& ibi gl.ita exp̄ſsè concludit.
Non.n.ciuitas vllo mō dēt eligere officiales ꝑpetuos,niſi velit
Rēp.occupatā & oppreſsā teneri.l.1.& ꝑ totū.C.de mu.& ho-
no.nō ɔtinuā.declarāt rōnes & cāſ Pan. & Fel.in c.fi. col.2.de
23 iudi.❡†Suſceptores & theſaurarij nunq̄ dñt poſt finitū officiū
ad illud reaſſumi,niſi pri᷒ reddiderint rōnē admi. Et gñaĺr nul
lus,q ex aliqua admin.p̄tēdat̃ debitor Reip.p̄t ad honores ī ea.
ciuitate ꝓmoueri.l.reſcripto.§.debitores. ff.de mun.& honor.
24 †Dñtq; ſuſceptores,& ſiſes illico poſt finitū offm̄ rōnes redde
re,vt ſi fuerint inuēti in furto,facilius queāt recētē reintegrare
iacturā,d.l.neminē,& facit tex.ī l.j.C.vt oēs tā ciui.q̄ crim.iud.
25 †In rōne aūt reddēda tñr edocere, qb. titulis ſuſcepta diſpēſa-
uerint.i.qb.noīatim tradiderint,cām tradōnis, & diē.l.2.C.de
naui.& ibi Bar.dixit no. hic eē tex. q docet modū ɔficiendarū
26 rōnū.❡†Pro mala admi.& p̄ſtatiōe reliquorū ex ordine primò
ɔuenit̃ ſuſceptor,mox ei᷒ fideiuſſor , demū ī ſubſidiū noīator.
27 l.2.C.de ſuſce.& l.2.quo qs ord.ɔue. † Si ēt ciuitas dubitauerit
officiales eſſe de p̄da ſuſpectos,poterit eis offm̄ interdicere, &
alios ſubrogare.l.2.C.de fru Ale.Et idē i ſuſpectis tutorib.& cu
rat. qb.adminiſtrō interdici p̄t.l.ſi minoris. ff. de admi. tut. in
28 fi.& de ſuſp.tut.ꝑ totū facit tex.ī l.fi.C.de lucr.aduo.† Et ſuſce
ptor,vel theſaurarius,q fraudē in offō cōmiſiſſe ɔuictus fuerit,
efficit̃ ineligibilis ad q̄cūq; officia.l.2. C.de pala.ſacra.argu.l.ſi
cui,§.his,ff.de accu.& idē i Notarijs & ſtib.ſm Io.de Pla. ī l.ſi
29 aliqd,ꝑ illū tex.C.de ſuſce.❡†Illud ēt no.eſt , q̄ ſuſceptores an
nonæ pub.nō dñt i horreo pub.annonæ reponere aliqđ frumē
30 tū priuarū.l.frumēta.C.de ſuſce.quē tex.īducit Ioā.de Plat.† ꝯ
maſſarios,q ī terris dñi intromittūt aliena aīalia,quia non pñt
hoc facere ſine licētia dñi facit tex.i l.vnica.C.ne qd one.pub.
31 impo.†vbi nauta ꝓhibet̃ ī naui deferēte publicas ſpēs impone
32 nere qcq̄,qđ ſit alicuius priuati.†Et illū tex.īducit Bar. ꝯ eos,
q in dorſo eq ɔducti ſup imponūt valiſiā, ſiue malā,aut ſociū ,
vel qđlibet aliud,q a nō pñt.Et ſi equ᷒ deterior fieret, teneren
33 tur ad dāna & itereſſe ❡†Itē ſciendū eſt,q̄ debitores Reip. ex
cā frumētaria tñr p̄ciſe ſoluere, nec exceptionē cōpenſationis
opponere pñt.l.3.& l.ſi ex vēdōne.C.de cōpēſ.Et ea rō ē,qa pe
cunia fru. nō dēt i alios vſus ɔuerti,vt ſꝑ ciuitas vberta.ſeruare
34 valeat.†Et ꝓpea daciarij nō poſsēt opponere exceptione ɔpē-
ſationis ꝯ Rep.Auenio.ꝓ sūma ſalariorū nr̄orū , qa i alios vſus
ea sūma ɔuerti nō p̄t,vt decidit exp̄ſsè Albe.de Roſa.i d.l.3.ꝑ
illū tex.i ver.neq; ei᷒,q ſtatutis sūp.ſerui.ad idē bon.tex. in l.2.
§.ad frumēta.ff de adm.rer.ad ciu.pt.ad idē ē tex.ī l.aufert̃,§.vt
35 debitorib.ff.de iu.fiſ.†Nec debitores ex hac cā frumētaria hñt
dilationē quatuor mēſiū,q̄ iudicatis a iure ɔcedit̃, ſed illico co
gi pñt p̄ciſè ſoluere,qa pecunia frum.morā ſolutionis nō accipit,
36 l.2.§.frumētaria.ff.de adm.rer.ad ciu.pti.†Et ꝯ debitores debi
torū fauore vbertatis ɔſeruandæ exactio fieri pōt.d.§.frumen-
taria,ſm vnū intelſm,& facit tex.in l.in fraudē , §. multa.ff.de
iu.fiſ.Et debitor ex hac cā poſt morā ad vſuras ſemiſſes olim
tenebat̃. d.l.§.ſi indēnitas.Et ſi frumētariā pecuniā ſuſceptor
in vſus ꝓprios ɔuertiſſet,ad cēteſimas vſuras ɔueniri poterat,
37 l.q ſine,ff.de neg.ge. † Et licèt ſr̃ ciuitas nō hēat tacitā hypo-
thecā in bonis debitorū ſuorū,l.ſiſe,ff. ad mun. tradit̃ ꝑ glo.&
Bal.in l.2.C.in quib.cau.pig.tac.ɔ̄ha.tñ bona debitoris ex cau-
ſa frumētaria ſūt Reip.tacitè hypothecata.l.Imperatores. §.itē
reſcripſerūt,ff.de adm.rer.ad ciu.pti.& p̄cipue bona ſuſcepto-
38 ris ꝓ mala admi.nā †bona adminiſtratorū ſr̃ ſūt tacitè obno-
xia Reip.ſm gl.Pan.& Can.in c.2.de pig.Bal.ī l.pignus, ff.q po.
in pig.hab.no.ī l.2.C.de iu Reip.& in l.fi.C.de deb.ciu Quorū
debitorū bona & capi,& diſtrahi pñt iuxta formā traditā i l.1.
& 2.C.de cap.& diſtra.pig.trib.li.10.ſm gl.in d.§.itē reſcripſe-
39 rūt. At ſi†ſuſceptores & theſaurarij laudabiĺr offō functi ſint,
a munerib.pſonalib.īmunitatē ɔſequunt̃ , d.l.Imparores. §.itē
reſcripſerūt.Sicomas,aĺs Sitomocas.i.curam annonę hñtes, vt
clariſs.& eloquētiſs.collega me᷒ And.Alc.annotauit lib.anno.
40 c.2.❡Inſup†ꝓ ɔſeruanda vbertate p̄fecti annonę pñt,cū expe
diēs videbit̃,mittere diſcuſſorē , q ꝓuinciā viſitet, diſcutiat, &
diligēter inqrat q̄titatē annonæ, & ſingulorū capita, numerū-
que deſcribat,vt ſciat̃ an tm̄ annonæ ſit ī ꝓuincia , q̄ ſingulorū
neceſſitatib.ſufficiat. An verò vrgeat neceſſitas p̄uidēdi aduer
ſus ingruētē inediā,qua nihil durius,& populo perniciosius, ut
dixi

41 dixi in pludijs, in q. 5.† Quã bladorũ descriptionẽ facere debẽt
absq; dãno subditorũ, nec quequã, p eo dñt extorquere. §. deinde
de ɔpetẽs. ibi, p vbertate necessariorũ, iũc. §. illud tñ. ibi, sed pp
quãdã occasionẽ, in Auth. de defen. ciu. faciũt q̃ dixi s. i hoc re-
42 medio ver. & malè facsũt barisellі.† Et vbi descriptione factã co-
gnouerũt nõ plus annonæ i pũncia esse, q̃ sit necessariũ vtib:
ꝑuincialiũ, poterũt edictũ ꝓponere, ne qs extra ꝑuinciã annonã deferat, sub pœna, q̃ eis ɔuenire videbit. Valet. n. tale edictũ, & obseruãdũ est, pena ɔ̃ faciẽti imminete. l. si qs post. C. de
ædil. pri. l. coтẽ ferro, in prin. ff. de pub. l. j. & ij. C. q̃ res expor. nõ
deb. Sed qa sup hmõi edicto, siue statuto exoriunt sæpe variæ
dubitationes, nõ impertinẽter statui quasdã q̃ões ad decisionem
eiusdẽ subnectere. ¶ Quæro igit primo, si statutũ puniat exportantẽ frumẽtũ, an ẽt intelligat punire exportãtẽ farinã? Vr̃ q,
nõ, qa verba statuti nõ ɔueniũt, ergo nõ et ɔueniet dispõ. l. 4. §.
43 toties. ff. de dã. infe. l. qd ɔstitutũ, ff. de testa. mili.† Nã appellatione frumẽti nõ ɔunet farina, qa frumẽti potẽtia p mutatiõnẽ in farinã adeo victa est, q. ad suas vires suaq; initia amplius
reuerti nõ põt. l. Iulianus §. sed si qs. ff. ad exhibẽ. l. quintus. illud.
ff. de le. 3. & ibi ita determinauit Dy. & sequit Alb. Gand. in tracta. malef. sub rub. de reb. nõ portã. ɔ̃ deuetũ, q. 4. vers. itẽ pone.
dicẽs ita fuisse iudicatũ Paduæ. Et, p hac parte facit, quia a
verbis statuti nõ est recedẽdũ. l. nõ aliter. ff. de leg. 3. p̃sertim cum
sub vocib. ẽt largo mõ sũptis casus emergẽs cõprehẽdi nõ possit, sm Cy. in l. j. C. q̃ sit lon. cõsuet. & Inn. in c. litteris, de re cri.
44 ¶ † Tertiò facit, qa p remediũ nõ ꝓhibitũ fieri pt grãssitus in effectũ nõ ꝑmissũ. l. & p iusiurãdũ. § & si fideiussor, ff. de acce. Et
ppea dixit Felin c. ecclia S. Mariæ, col. 42. de cõsti. q. portando
farinã fraudari poterit eps, cui ex ɔsuetudine, vl priuilegio debet certa parua mẽsura frumẽti, p quolibet modio, qd portat i
ciuitatẽ, alle. Rotã in suis decis. & est in med lib. decis. 435. in antiq. ¶ Pro ɔ̃tria opi. q. hẽat locũ statutũ, plura adducũt. Et pri-
45 mò adducit tex. in l. si cui lana. ff. de le. 3.† vbi lanæ applone ẽt
cõprehẽdit lana filata, q̃ sp lana dr, donec ponat in tela. Sic ergo dicamus, q. applone frumẽti ɔtineat farina, donec cõuersa
fuerit in pane, & sic donec puenerit ad finẽ destinatũ. Et p hũc
46 tex. & hãc rõnẽ, ita determinãt Ray. & Bar. i d. §. illud.† Corroborat, qa frumẽti, & farinæ, eadẽ est vita, l. in vẽditionib. §. fi. &
l. seq. ff. de ɔ̃h. emp. imò, qd dr̃ de lana, fortius dicendũ vr̃ de farina, q̃ nõ vr̃ noua spẽs a frumẽto, sed ea q̃ prius latitabat, detecta potiꝰ apparet. l. ad eã. §. cũ qs, ff. de acq. rer. dom. ¶ Scdõ alle.
47 tex. in l. sed Iulianus. §. mutuũ, ff. ad Maced.† vbi prohibitio Senatusc Mace. de nõ mutuãdo pecuniã numeratã filiofamilias,
extendit ad frumentũ & farina, ne fiat fraus legi. Idẽ ergo i casu nřo dicendũ vr̃, & multò magis, qa nõ tñ distat frumentũ a
farina sicut farina a pecunia num. & p istã rõnẽ ita determinat
Bal. in l. nõ dubiũ, col. 4. C. de le. & ide voluit Bal. in l. qd nõ rõne. ff. eo. ¶ Tertio facit, qa rõ & mens statuẽtiũ fuit ꝓuidere, ne
ꝓueniat carestia pp exportationẽ frumẽti, q̃ rõ ꝓhibitiõnis ẽt
militat i exportatione farinæ, ergo ẽt militabit dispõ. l. a Titio.
ff. de ver. ob. l. illud. ff. ad le. Aq. Et huic opi. adhæreo in casu nostro, q̃ firmat Io. Bert. i trac. de gab. in t 1. q. 2. partic. 7. par. princ.
¶ Ad ɔ̃tria rñdeo verũ esse, q. applone frumẽti de ꝓprietate vocabuli nõ ɔunet farina. Et si alicui legatũ sit frumentũ, nõ censet legata farina, sm Bal. in l. 1. col. 3. C. de fruc. & lit. expens. &
Bar. in d. §. illud. vbi ẽt gl. iõ ego non dico, q. ex vi verbi intelligat ꝓhibita exportatio farinæ. Sed dico, q. ex mẽte statuentiũ
48 ꝓhibitio extendit ad farinã.† Quæ mens non minus est obseruãda, q̃ verba l. nõis & rei. §. verbũ ex legibus, ff. de ver. sig. Et si
dicat statutũ est penale, & odiosũ, ergo non extendendũ, reg.
odia, de reg. iu. & reg. in penis. eo. tit. rñdeo i primis, q. istud statutũ ɔcernit pub. vtilitatẽ,† & vbi agit de fauore publico licita
49 est extẽsio ex idẽtitate rõnis. l. illud. C. de sacrosf. eccl. ẽt vbi agitur de fauore publico secũdario, l. hoc mõ, in fi. ff. de ɔdi. & demõ. Etiã in pœnalib. l. cetera, §. hoc Senatusconsultũ & ibi Ias.
in §. not. ff. de leg. 1. traditur per Fel. in c. translato, col. 5 de ɔst.
50 † statuta. n. pœnalia & exorbitãtia ex idẽtitate rõnis extendunt
de sslib. ad sslia, sm Bal. in c. r. §. porrò, quæ fue. pri. cau. benefi.
amit. licẽt sint, q. ɔ̃triũ velint, tñ ista est cõis Doc. sñia, sm d. Ias.
i l. fi. ff. de in ius voc. & Fel. i c. ex. Greg. in ver. Gregorius. col. 5.
& c. fi. col. 9. de ɔsti. & in c. nonulli. col. 20. de rescr. ¶ Ad tertiũ,
q. p mediũ non prohibitũ possit fieri transitus in effectũ nõ ꝑmissum, cõcedit dũmodo dolus, & fraus absint. l. p diuersas, &
l. ab Anastasio, C. mand. ¶ Ad decis. Rotæ rñdet, q. Rota nõ se
firmat, sed arguit hinc inde, & Collector in sũma tenet, q. eps
dẽat hẽre debitã portionẽ ẽt de farina. Præterea ibi non agit de
51 fauore publico, meritò in casu illo nõ est faciendã extẽsio,† cũ
talia datia & exactiones de reb. quæ portant in ciuitatem, sint
ɔ̃ ius, & propriæ extorsiones, quas propterea licitũ est frudare, sm Bar. in l. vectigalia. ff. de pub. Quod intelligendũ est, qñ
tales exactiones, nõ fiunt ad pub. vtilitatẽ, alias non liceret eas
fraudare, sm Inn. in c. innouamus, de cens. Et q̃ dicta sunt contra exportantẽ farinã, intelligo ẽt procedere ɔ̃ exportantẽ pa-
52 nes.† Licet. n. appellatione frumenti non ɔtineat panis. l. 1. ibi
no. Bart. C. de frum. vrb. Alex. li. 12. tñ ex identitate rõnis idem
dicendũ in exportãte panẽ, quod est dispositum in exportante frumentũ & maximè ne fiat fraus statuto. l. fraus legi. ff. de
53 leg. ¶ † Scdõ quæro, stante p̃dicto statuto, an licebit exportare
legumina: Vr̃ q. non, quia fauore publico, & ex rõnis identitate extensio facienda vr̃ ẽt ad legumina, p ea quæ dixi in præceden. q. In ɔ̃triũ facit, qa frumẽti applone nõ cõprehẽdunt legumina. l. frugem, §. frumenti, ff. de ver. sig. Et illud credo verius.
¶ Non ob. rõ publicæ vtilitatis, quia nõ subest eadem rõ, seu saltem tanta prohibendi legumina, sicut frumentum. Vnde cum
54 nõ† sit æqualis rõ, non debet fieri extensio, vt declarat Chřo.
55 Por. Inst. quib. mo. ius pa. po. sol. in princ.† Sed qd si statutũ puniat exportãtem triticũ, an ẽt puniri dẽat exportãs legumina?
Dicerem q. sic, qa tritici sigõo ampla est, cõprehẽdens, omne,
quod terra teritur, & sic ẽt legumina. & ẽt milicam, sm gl. in l.
56 triticum, ff. de verb. ob. & ibi Doc. sequunt.† Sed quid si statuti
ꝓhibeat exportari bladũ, an ẽt legumina exportari prohibeantur? Rñdeo q. sic, sm glo. & Bart. in l. 1. §. de eo. ff. de aqua plu.
57 arc. & Io. Bert. in d. tract. de gab. loco p̃ eall. ¶ † Tertiò q̃ro, an
stante prædicto statuto, q. non liceat exportare frumẽ. an saltẽ
licebit exportare hordeũ, speltam, & auenam? Vr̃ nõ licere, qa
continent sub applone frum. qd cõprehẽdit oẽ, quod aristã in
se cõtinet, d. l. frugem. §. frumẽtũ, & ibi gl. ex hoc infert, q. hordeum, spelta, & auena sunt de gñe fru. quia i arista etiã clauduntur. In ɔ̃trium, q. statutum locũ non habeat, vr̃ tex. in l. modios.
C. de susce. & arca. li. 10. & ibi no. Io. de Pla. q. appellatione fru.
non venit hordeum. ¶ Bř, si tollas cõem usum loquendi, prima
opi. præualebit. Sed de cõi vsu loquendi appellatione frum. nõ
cõprehenduntur hordeum, spelta, & auena, iõ statutum locum
non habebit, quia debet intelligi, sm cõem vsum loquẽdi. l. cũ
Delamonis, §. asinã, ff. de fun. instr. Et sm cõem vsum loquẽdi
ꝓcẽdit tex. in d. l. modios, sm Imo. Alc. Are. & Mod. in d. l. triticum. vbi etiã inferunt ad eum, qui accusauit Titium de furto
frumenti, & ꝓbauit hordeũ furto fuisse subtractum, an debeat
obtinere? & Alc. credidit q. sic, per d. l. frugẽ, licẽt Ang. & nonnulli ɔ̃triũ alleuerent. ¶ † Quarto q̃ro, an statutũ prohibens ex-
58 portari victualia. intelligat etiã ꝓhibere extrahi fenum, auenã,
hordeũ, & sslia ad victũ equorũ deputata? Vr̃ q. sic, qa dicit cavistrato danda esse victualia, & sub hoc noie includuntur hordeũ, fenũ, & sslia necessaria, p equitaturis, c. cum Apostolus, de
censi. c. si eps, de off. or. li. 5. Reperio Bal. cons. 192. Quidã noie
Vicius. li. 5. formare istam q̃õnẽ, videlicet an auctionatores ꝓhibiti emere victualia ante horã nonã, possint añ illã horã emere hordeũ, fenũ, & sslia: Respõdet q. i spectã ꝓprietate vocabuli nõ põt, sed attẽto cõi vsu loquẽdi poterũt emere hordeũ, fenũ, & his sslia, qa sm cõem vsũ loquendi applone victualiũ so-
59 lũ necessaria ad victũ† hois cõprehendunt p excellentiã. l. ver-
60 bo victus. ff. de ver. sig. ¶ † Quinto q̃ro, an statutũ puniẽs exportantẽ vinũ hẽat locũ in exportãte vuas? De ꝓprietate sermonis
arbitror locũ nõ hẽre. l. si. §. cum dulcia. ff. de vi. tri. oleoq. leg. Sed
ex mẽte, & ne fiat fraus statuto, puto statutum extendendũ ad
exportantẽ vuas, p ea q̃ dixi s̃ de farina, & ita decidit Bal. in l.
61 q. non rõne. ff. de legi.† Sed an p̃dictũ statutũ puniẽs exportantem vinũ, ẽt intelligat punire exportãtẽ aquaticiũ, seu poscã,
quã Auenio. trempam appellant Ioan. Bert. in trac. de gab. q. 7.
2. partic. 8. par. prin. tenet q. nõ, dicens ita consuluisse d. Simeonem Siculũ, p tex. in l. si quis vinũ, ff. de vi. trit. oleoq; leg. quæ
mihi hoc nõ ꝓbat. imò potius facit io ɔ̃trium. Vnde crederẽ, q.
si vinũ p̃ualeat aquæ, statutũ locum hẽat, aľs de facili posset sta-
62 tutum fraudari, ɔ̃ l. fraus. ff. de legi.† Sed an hẽat locũ ɔ̃ exportantẽ ceruisiã Zidronicũ, Zitũ aromatitiũ, & sslia vina artificio
63 sa? Bř casus est, q. non in d. l. si qs vinũ. † An aũt saltẽ ꝓcedat ɔ̃
exportantem acetũ? Rñdendũ est q. non, qa applone vini non
ɔtinet acetũ, d. l. si quis vinũ. §. itẽ acetũ. gl. Bar. & scrib. in l. j. ff.
eo. tit. & ita respõdet Sal. in l. 2. C. de peric. & cõmo. rei vend. sequit Io. Bert. vbi s̃. & Io. de Plat. in l. 1. p illũ text. C. de eto. mili.
64 aun. li. 12. ¶ † Sextò q̃ro, an exportãs phialã causa gustus, icidat
in pœnã dicti statuti. Bal. in l. 1. C. q̃ res expor. nõ poss. p illũ tex.
respõdet q. sic. sed Sal. ibi ɔ̃triũ dicit esse verius. Ad illũ text. respõdet spãle in illo casu, quãdo defert vinũ ad Barbaros hostes
gustãdi grã; nullã tñ adducit rõnẽ spãlitatis. sed ea eẽ potuit, ne
eius liquoris gustu admoniti Barbari arma i nos vertant, vt de
Gallis scripsit Titus Liu. li. 5. his verba, Gentẽ Gallorũ traditur fama dulcedinis frugũ, maximè vini, noua tamẽ voluptate
captã Alpes transisse & inuexisse in Galliã vinũ alliciendæ gẽtis causa. ¶ Quid tenendũ? p Bal. facit, qa vino ꝓhibito, censetur
oẽ ꝓhibitũ, p qd ꝑuenit ad illud, l. orõ, ff. de spõs. c. constitutus,
c. ex tenore, de conces. præb. qd ẽt in pœna lib. vr̃ locum hẽre, p
ea quæ volunt gl. Pan. & alij in c. 1. de postu. p̃la. Pro Sal. autem
65 facit, qa pœna imposita ɔ̃henti matrimonium, nõ censet imposita ɔ̃henti spõsalia, per q̃ ad matrimonium peruenitur, sm
gl. cõiter approbatã in cle. 1. de consang. & affi. & Bal. in l. pen.
66 §. decere. ff. ne quis eum qui. & consuluit d. Alex. † q. prohibitis facere molendinum sub pœna, nõ incidit in statuti sanctio

do adduct. l. ita Ale. conſ. 196. Conſideratis verbis inſtr. li. 2. Et
per iſtud vltimũ reperio, q. hãc opi. ꝯ Bal. firmat d. Iaſ. in l. 2. col.
fi. ff. de iur. om. iud. licet de Sal. mentionẽ non faciat. Ex hanc,
Sal. opi. ẽt tenet Io. Bert. in d. trac. de gabel. q. 17. 2. p. 8. p. princ.
67 Et iſta opi. tanq̃ humanior ẽt mihi placet. Pro † quo facit, quia
ſtatutũ illud non vr̃ dẽre verificari in eo, qui aliqd modicũ vi-
68 ni, vel bladi exportauit. † Sicut ſtatutũ puniens falſificantẽ mo-
netã, non hẽt locũ in eo, qui quoſdam bagattinos paruos falſi-
ficauit, ſm̃ d. Ale. conſ. 104. Statutũ loquẽs, col. 2. lib. 1. per text.
in l. Senatus, §. Marcellus, ff. de le. 1. facit, quia ſtatutũ prohibẽs
alienationẽ rerũ immobiliũ in forenſes ſub pœna, non hẽt locũ
in eo, qui alienauit rem vilẽ, & modicã, vt per Iaſ. in l. ſciendũ,
in prin. col. 9. ff. q. ſatiſd. cog. vbi plura reducit ſimilia, q̃ poſſent
69 hic addi. ❡ Non ob. † regula l. oratio. ff. de ſpon. quia non hẽt lo-
cũ, quo ad pœnã, ſm̃ glo. in d. cle. 1. & d. Iaſ. in d. l. 2. & latius per
eundẽ in l. quoniam, in 9. no. ff. de flu. Et dato, q. ẽt procederet
in pœnalib. prout tenent gl. & Pan. in d. c. 1. de poſt. prǽl. illud ve
rũ eſſet, vbi eadẽ rõ militaret ẽt in eo, per quod peruenitur ad
prohibitũ, alias ſecus. l. 1. C. ſi rect. prouin. vbi Cyn. & Bal. ita de
70 clarat hanc rñam Ale. in ꝯſ. 196. adducens ſiſr † arg. de toto ad
partẽ, qđ non tenet, vbi non concurrit eadem rõ in parte, quæ
eſt in toto. l. ſed ſi lege, §. adeo, ff. de pet. hær. In propoſito rõ ꝓ-
hibitiua exportationis vini, & frum. fuit rõ auertendæ penuriǽ,
quæ non militat ꝯ exportantẽ quid modicũ vini cauſa guſtus.
71 ❡ † Septimò quæro, an repertus in via cũ fru. vel vino exporta-
ri prohibito, poſſit puniri pœna ſtatuti? Iſta qõ habet duo capi-
ta. Primũ eſt, qñ conſtat, q. repertus in via volebat exportare,
ſm̃ eſt, qñ dubitat. ❡ Circa primũ vr̃, q. puniri poſſit, per tex. in
l. cotẽ ferro, §. dñs nauis, ff. de pub. vbi ex ſola impoſitione rerũ
ꝓhibitarũ exportari in naui confiſcatur nauis. Ad idẽ facit tex.
in l. 3. §. & qui volens. ff. de re mil. vbi repertus in fuga, & appre-
henſus, capite punitur, acſi ad hoſtes aufugiſſet, & ad idem eſt
72 tex. in l. quis ſit fugitiuus. §. item Celſus. ff. de ædil. edi. † Et vir-
go dr̃ corrupta, q̃ iter arripuit ad faciendũ ſe corrũpi, 31. q. 1. c.
ita notandũ, §. 1. Nã prohibitus in termino, cenſetur ẽt prohibi
tus in via, per q̃ peruenitur ad terminũ, c. nã concupiſcentiam
de conſt. & ibi Bal. in ſpecie infert ad hanc q. & concludit, q. re-
pertus in via puniri debeat. Pro ꝯria parte ſtringunt plura. Pri-
mò tex. in l. qui falſam, C. de fal. vbi falſi pœna punitur, qui incę
pit facere monetã falſam, & ſi nondũ illã falſificauerit in totũ.
Sic ergo, qui cępit exportare, licèt non peruenerit ad locum, vr̃
puniendus. ❡ Scđo facit, quia conatus non punitur, niſi in atro-
cioribus. l. ſi quis non dicã rapere. C. de epi. & cle. Sed iſtud deli-
ctũ non eſt de atrocioribus. ergo &c. ❡ Tertiò facit, quia iter eſt
de præparatorijs neceſſarijs ad exportationẽ, ergo pœna impo
ſita extrahenti non debet intelligi impoſita ẽt facienti ꝑpara-
toria, ſm̃ gl. in d. cle. 1. de conſan. & affi. Sicut ẽt dicimus, q. pœ-
na impoſita cõmittenti adulteriũ non eſt extẽdenda ad oſculã
73 tẽ libidinis gr̃a, vt no. Mod. in rub. extra de iud. † q a in pœnis nõ
eſt licita extenſio, reg. in pœnis, de reg. iur. Quod ego credo ve-
rũ ſi nulla alia rõ adducat, q̃ fundm̃ extenſionis, vt latè deduxi
in d. rub. de iud. ❡ Quid tenendũ? Doc. in iſto puncto dñt cõiter
inſpicienda eſſe verba ſtatuti, aut. n. ſtatutum loquitur p verba
præteriti perfecti, ſeu pluſquam perfecti, vt ſi quis exportauerit
vel extraxerit, & tunc repertus in via non põt puniri pœna ſta-
74 tuti. † Quia verba pręteriti perfecti, vel pluſquam perfecti requi
runt actum conſummatũ. l. r. §. hæc verba, ff. qđ quiſque iur. re-
pertus aũt in via nõ dñr exportaſſe, ſicut lupus, q̃ exit ſyluã, nõ
tñ exiuit, ſm̃ gl. in l. arborib. §. idẽ tractat, ff. de vſuf. & ita rñdet
Alb. Gand. in trac. malef. ſub rub. de reb. non portan. ꝯ deuc. &
Bal. in d. l. ſi quis nõ dicã, & in l. ſi fugitiui, & ibi latè Bar. Vero.
C. de fur. Bal. in l. 4. C. de naut. fę. & in l. non dubiũ. C. de le. Fel.
in c. ſignificauit, ad fi. de iud. d. Iaſ. in l. ſi quis id, quod col. 6. ff. de
iur. omn. iud. Et iſtud ex multis põt cõprobari, q̃ reducit Fel. in
c. ad hęc, de reſcr. & in c. ſignificauerunt, col. fi. de teſti. & d. Iaſ.
in d. l. 1. §. fi. ff. quod quiſque iur. Aut ſtatutũ † loquitur p verbũ
futuri indicatiui, puta ſi quis exportabit, quod rẽ cęptã ſignifi-
cat. l. cum fidei, & l. qui teſtamento, ff. de fideic. li. & tradit Bar.
in l. filiusfa. §. diui, col. 2. & col. 5. vbi Ale. & Mod. ff. de le. 1. Vel
ſi loquatur per verbũ pñtis ſubiunctiui, vt ſi quis exportauerit,
iſtis caſibus repertus in via deberet puniri pœna ſtatuti. Et iſta
opin. eſt cõis, quam ſequitur etiam Io. de Plat. in l. qui fiſcales.
C. de nau. li. 12. & ibi alleg. idem tenere Bal. in d. l. arboribus, §.
de illo. ff. de vſufru. & d. Ale. in l. qui Romæ, §. Callimachus. ff.
de verb. obl. ❡ Ego tñ valde dubito ſuper iſta diſtinctione, quia
video, q. non ſeruatur de conſuet. ſed omnes reperti in via, ea-
dem pœna puniuntur, ac ſi exportaſſent, quia cenſentur delictũ
conſummaſſe, cũ per ipſos non ſteterit, quominus conſumma-
uerint, vnde videntur puniendi, ſicut is, qui inchoauit falſam
monetam. Vnde poteſt aliter diſtingui, aut repertus in via ſpõ-
te iam retrocedebat, qñ fuit repertus, & tunc nullo modo puni
tur, ſm̃ Imo. in c. 2. ad fi. de conſt. & Bar. in d. l. qui falſam. Aut
repertus fuit in via continuando iter in exportando. Et tunc,
aut captus in via cõfitetur, q. exportaſſet, niſi fuiſſet ꝓhibitus,

& tunc puniẽdus eſt pœna ſtatuti, ſm̃ Alb. de Roſ. in d. l. ſi fugi-
tiui & Io. Ber. in trac. de gab. q. 14. vltimæ partis, ver. circa ꝑdi-
cta. Aut non confitetur, licet pſumptio ſit ꝯ eũ, nõ tñ venit pœ-
na ſtatuataria puniẽdus, quia poterat pœnitere antequã perfe-
ctẽ exportaſſet, & in iſtis terminis procedit opinio cõis. Põt tñ
ẽt iſto caſu alia pœna mitiori arbitrio iudicis caſtigari, ſm̃ Vbe.
de Bob. quẽ refert, & ſequitur Alb. Gand. in d. rub. de rebus nõ
por. ꝯ deue. per tex. cũ gl. in d. l. ſi fugitiui, dicens, q. ſi pœna ſta-
tuti eſſet amiſſio bladi, & decem librarum, altera iſto caſu ſuffi
76 ceret. ſequitur Bal. in d. l. 3. † quia nõ eſt ſine crimine, qui incipit
delinquere, licet non perfecerit. l. 1. §. fi. ff. de extraordin. cri. ſe-
quitur Bart. Vero. in d. l. ſi fugitiui. Spe. tit. de conſt. §. 1. Sal. in l.
1. C. de rap. virg. ❡ Circa ſm̃ caput, qñ dubitatur an repertus in
via vellet exportare, vel ne. Exemplum, repertus in via cũ fru.
aſſerit, q. volet illud portare ad molendinum, vel ad caſſinam
ſuam pro ſeminando, an tunc euitabit oẽm pœnã? Alb. Gand. in
loco præallegato arbitratur recurrendum eſſe ad coniecturas.
Et vbi nulla ſubſit cõiectura, ex qua præſumi poſſit, q. voluerit
portare extra territorium, abſoluendus eſt, quia in dubio prom
ptiores eſſe debemus ad abſoluendum, q̃ ad condẽnandũ. l. ab
ſentẽ, ff. de pœ. l. fauorabiliores. ff. de reg. iur. Et maxime ſi molẽ
dinũ, vel caſſina eſſent vicina, ar. l. Pedius. §. pen. ff. de incen. rui.
nauf. & ſi reperitur in loco non ſuſpecto, ſtandũ eſt iuſo ipſius
reperti, ſm̃ Bal. in d. l. ſi quis non dicam, col. 3. per tex. in l. 1. C.
77 de iti. & lito. cuſt. li. 12. † Debet. n. iudex in pœnis imponẽdis vti
circunſpectione, & omnia cõſiderare. l. reſpiciendum, ff. de pœ.
Vbi verò ſubſunt aliquæ coniecturæ probabiles, quib. pręſumi
poſſit, q. vellet tranſportare extra territorium, arbitrio iudicis
erit puniendus modo, quo ſ. dixi. Quæ aũt, & quales coniectu-
78 ræ ſufficientes adſint ad hanc pſumptionẽ inducẽdã, † prudẽs
79 iudex examinabit, & nos aliquas hic explanabimus. † Prima cõ
iectura colligitur ex loco, in quo repertus fuit cum fru. Reper-
tus. n. ire per deuia, & extra vias vſitatas, præſumitur exportare
ꝯ deuentum, l. ſi quis per publicum, C. de cur. pub. libr. 12. & ibi
80 no. Bart. & idem firmat Barto. i l. 2. C. eo. tit. † Sic ẽt pſumitur ꝯ
eũ, qui egreditur, vel ingreditur aliter, q̃ per portas. l. fi. ff. de rer.
81 diui. Ideo dicebat Io. de Plat. in d. l. 2. q. † repertus recedere a lo-
co commiſſi delicti, præſumitur culpabilis ſi fuerit inuentus re
cedere per deuia, & loca non conſueta, quæ præſumptio iũcta
cum alia qualitate erit ſufficiens ad torturã ſm̃ eũ. Ad idẽ facit
tex. in l. q fiſcales, C. de naui. li. 11. vbi Bart. no. & dicit quaſi ibi
eſſe caſum de hoc, & q. ex eadẽ legẽ itertur practica d. l. ſi fugi-
82 tiui. ❡ † Notat ẽt ibi Bar. illũ tex. ꝯ ambaſiatores, qui vadunt per
vias tranſuerſas, & indirectas, vt diutius ſtent in legatiõe, & ma-
gis lucrentur. Non. n. ꝓ tali tpe ſalariũ ſibi debetur, ꝓ quo eſt
optimus tex. in l. non ſolum. ff. de exc. tut. quẽ ibi no. Ia. de Are.
83 † ꝯ apparitores, & nuncios, quib. ſoluitur merces ad rõnẽ milia
riũ, vt attendenda ſit via recta, & vſitata, iuxta no. in l. rẽ nõ no
uã. C. de iud. & nihil debeant habere pro circuitib. Et ꝯ eos eſt
84 ẽt tex. in l. veteres, & ibi no Bar. ff. de iti. actuq; pri. † Et iſta fa-
ciunt ꝯ vecturales, qui omiſſa recta, & ſolita via iter faciunt per
deuia, & per circuitus, quia non plus dñr conſequi, q̃ ſi iuiſſent
85 per viam rectã. † Quinimo ſi eundo per ſolitas vias fuerint de-
prędati, & ſpoliati, vel aliud periculum incurrerint, caſus ille ce
dit eorum periculo. l. qua actione. §. 1. ibi, negligentius per lubri
cũ tranſierint, ff. ad leg. Aquil. & iſtud expreſſe dixit Bal. in l. 3.
C. de nau. fę. & Ang. in l. Imperator. ff. de app. ❡ Hinc eſt, quod
86 dñs † loci, qui tenetur ad emendationẽ dãnorũ, ſi nõ teneat vias
ſecuras, vt dixi ſ. 2. remedio, tñ excuſatur a violentia, & rapina
facta tranſeunti per vias indirectas, & inuſitatas, ſm̃ Bart. in l. 1.
87 ff. de his, qui deie. vel eff. † Quæ omnia ſane ſunt intelligenda
ſi via recta ſit ſecura, aliàs ſi eſſet aquis inundata, vel ab hoſtib⁹
occupata, tunc excuſatur, qui vadit per viã inuſitatã, & indire-
ctã, & ceſſat ſuſpicio ꝯ eũ, arg. l. 2. §. ſi quis tñ, ff. ſi quis cau. l. im-
mo. ff. de lib. cau. & ita dixit gl. in l. eos, §. fi. de fal. voluit Bart. in
88 d. l. veteres. † vbi concludit, ſp eligendã eſſe viã breuiorem, niſi
ſit ſuſpecta, quo caſu eundũ eſt per longiorẽ. Eſt. n. ſecurior via
potius eligenda, ſm̃ Bart. in l. continuus. §. cũ ita, in fi. ff. de ver.
89 obl. † Et terreſtris, quia eſt tutior, amplectenda potius, q̃ naua-
lis, ſm̃ Io. And. in c. olim. 1. de excep. & Imo. in d. §. cum ita, al-
leg. gl. in l. pentorio, ff. de rei ven. & idem dixit Imo. in c. nõnul-
li, in prin. col. 1. de reſc. Et hac de cauſa dicebat Egi. Belle. deciſ.
487. q. curſores euntes per vias biſtortas pp guerras, vt hoc in-
fęlici tpe faciunt pp bella, q̃ inter Regẽ Ro. & Regẽ Franciæ
(proh dolor) circumſonant, habere dicunt pinguius ſalariũ. Qđ
ẽt voluit Sal. in d. l. 3. C. de nau. fę. & Bar. Vero. in d. l. ſi fugitiui.
& facit, quod in ſimili dixit gl. in l. non ſolum, §. 1. de exc. tut. ad
idẽ bo. tex. in l. tps. ff. de vac. mu. Et prohibitus exportare frum.
per vias indirectas, non punitur eundo per illas, ſi viæ rectæ nõ
ſint tutæ, ſm̃ Alb. de Roſ. in 1. pat. ſtat. q. 57. ſequitur Bar. Vero.
90 in l. 3. col. 8. ff. de ver. ſig. ❡ † Si ergo aliquis reperiatur cum fru-
mento in confinib. territorij per cuſtodes deuenti, pſumitur, q.
velit exportare, ſm̃ Bal. in d. l. ſi fugitiui, & Flor. in l. arborib⁹, §.
91 idẽ tractatus, ff. de vſuf. † Et idem præſumendũ eſt, ſi fuerit re-
pertus

pertus cum fru.in littore maris,vel flu. vbi adsint naues paratę
ad exportandū,ſm Bal.in l.non quia, C. q̄ res vendi non poſ.p
92 illū tex.¶†Sed pone, q. cū reb. ꝓhibitis reperiat aliqs in capan
na,ſeu tugurio ibi morā forte trahens, vel pp pluuiā,vel ad dā
dū pabulū,ſeu ꝓhendā equis, an credendū ſit ei aſſerenti ſeipsū
pęnituiſſe, & velle transferre ad domum res ipſas, ita q. euadat
oēm pęnā,iuxta ea,q̄ ſ.concluſa ſunt?Bſ rn̄detur,q. arbitrio iu
dicis puniri poterit,ſm Io.Aod.in add. Spe.tit.de conſti.ſ.1.ſe-
93 quitur Io.Ber.in d.trac.de gab.q.54.vlt.par.¶†Sc̄da coniectura
elici pōt ex verbis antea prolatis per exportantē, puta ſi probeť
q. prius dixerit velle extrahere frum. nam ſi poſtea reperiatur
in actu exportationis, non præſumitur mutata voluntas.l.eum
actum.ff.de neg. geſt. imo pſumitur, q. velit propoſitū exequi,
94 quia nemo†præſumitur dixiſſe,qđ facere non propoſuerit.l.La
beo.ff.de ſup.leg.Et ita decidit Bal.in d.l.ſi fugitiu. Flor. in d.ſ.
idem tractatus.Ber.in 15.q.vlt.par.ver.& ſubdit.Sal.in l.3.C.de
nauę.fę. Vel ex verbis prolatis per deprehenſum in actu appre-
95 henſionis,†puta ſi dixerit ſe deferre illud frum. ad domum,ſeu
caſſinam alicuius vicini, & ille neget, tunc rōne mendacij con-
uincitur, ſm Sal.in d.l.3. & bene facit dictū Bar.in l.fi.ff. de qō.
96 ¶† Tertia coniectura ſumitur ex qualitate perſonæ deferenos,
puta ſi fuit aliàs conuictus de ſimili exportatione,ar.l. non oēs.
ſ.a Barbaris.ff.de re mili.facit regula,ſemel malus. de regu.iur.
lib.6.ad quam poſſem infinita reducere,ſed non expedit ea hic
transportare, ne incidā in pęnā deuetus, qua alios puniendos
97 affirmo.¶Quarta coniectura† elicitur ex qualitate,& quantita-
te rerum,quas reperitur exportare,ar.l.quæro.ſ.fi.de ædil.edic.
Quid.n.ſi pauper reperiatur in via cū 10. aut 20. equis oneratis
frum.& dicat ſe uelle ire ad molendinum?certe hoc non eſt p̄-
ſumendum,nec veriſiſe, cū pauper ruſticus nō egeat tanta,nec
98 tali farina.†Nam ſolent ruſtici comedere panem ex hordeo,fa
bis,milica,millio,& ſimilib.confectum, non ex puro frum.ſm
gl.in l.ſeruis vrbanis,ff.de leg.3.& Fel.in ca. cum oēs,col.17.de
99 conſt.¶†Quinta colligitur coniectura ex modo, & ordine defe
rendi. Quid.n.ſi aliquis reperiatur cum ſocijs armatis exporta-
re res prohibitas,& dicat ire ad caſſinam, vel molendinum?cer
tē,quia arma aſſumpſit,ego præſumo, q. ea aſſumpſerit animo
100 reſiſtendi ꝯ cuſtodes deueri caſu,quo vellet eum capere. † Nā
deferens arma in dubio præſumitur deferre animo male agen-
101 di.l.1.ff.ad leg.Iul.de vi.†Et maximè ꝯ ruſticos vrget hæc pręſumptio,quia ipſi omnino prohibentur arma deferre, vt in ſ. ſi
102 quis ruſticis,in ti.de pac.te.in vſi.feu.¶†Octauo iuxta præmiſſa
quæro, quid ſi non reperiatur in via, ſed reperiatur occultaſſe
frumētum in aliquo loco extra ciuitatem, puta in ſuburbijs,vel
in cāpis,an aliqua pęna teneatur?Videretur fortè,q. non,quia ſi
cēt occultauerit,non tū repertus fuit exportare.Sol. pęna ſtatu-
ti non vr̄ poſſe puniri, ſed alia mitiori arbitrio iudi.eum caſtigā
dū,cenſeo,ar.l.quis ſit fugitiuus, ſ. idem ait, ſi interrogatus,ff.
de ædi.l.edi.Et idem rn̄det Bar.Vero.in d.l.ſi fugitiui, col.ante-
pen. Paria.n. ſunt, vel q. fuerit repertus in actu exportationis,
vel q. repertus fuerit occultaſſe cauſa exportandi. l. ſi ꝯcubina.
103 ſ.res amotas.ff.rer.amo.¶†Subdit tū idem Bar. Vero.eum puniri non poſſe.ſi ſolum repertus fuerit aptare ſalmas, & præpa-
rare equos, quia talia ſunt præparamenta remota, nec faciunt
rē deſinere eſſe integram l.ſi pecuniam,in princ.ff.de cōd.ind.
& dicit,ita notare Bal.in d.l.arboribus,in apoſtil.¶Nonò quæ-
ro,quid ſi ſtatutum dicat,q. inuentus portare frumentum, &c.
puniatur,&c.Et probetur per teſtes,q. exportauit, an poſſit pu-
niri pęna ſtatutaria?Videtur q. ſic,quia ratio ſtatuti,ne Reſpub.
careat annona,militat etiam contra exportantes, qui non fue-
104 runt capti,& apprehenſi in via. In contrarium facit, † quia inuentus non dr̄,niſi is,qui fuit perſonaliter apprehenſus.l. ſi Bar
ſatoram,C.de fideiuſ.Et per illum tex.infert ibi Bar. ad ſtatutū
puniens inuentum deferre arma, vt ſolum comprehendat ca-
ptum cum armis,& alle.ēt tex.in l.1.in prin.de acq.poſſ.qui mi
hi probat oppoſitū,vt ĩ.ſubijciam.Et hanc deciſionem Bar. ſe-
quitur Imo.Pau.Ale.& d.Iaſ.in d.l.1.& fuit deciſ.Cy.in l.licet,
C.de acq.poſ.Et per illam l.ſi Barſatorā, infert ibi Alb.de Roſ.
ad ſtatutum puniens inuentum ludere ad taxillos,vt non proce
dat,niſi inuentus capiatur per officiales in ludo, & idem dixit
Alb.in 2.par.ſtatu.Et per tex.in d.l. ſi Barſatoram, deciditur,&
ſtatutum puniens mulieres artificum,inuentas portare perlas,
& gemmas, non habet locum, niſi contra mulieres actualiter
apprehenſas,ita Bal.in l.item lapilli ad fi.ff.de rer.diui. ſequitur
d.Iaſ.in d.l.1.col.16.vbi ſimiles deciſ.adducit. Et vltra eū facit,
quod conſuluit Cępo.conſ.23.Spectabiles dn̄i prætores, col.1,
vbi conſuluit,q. ſtatutum puniens repertum committere frau-
dem in arte lanæ,non habet locum, niſi contra repertū actua-
liter,non contra conuictum per teſtes,per tex.in d.l. ſi Barſato-
ram. Et ſtatutum puniens inuentū in domo alterius de nocte.
intelligitur de inuento apprehenſo,nō conuicto per teſtes,ſm
Ale.conſ.24 Animaduertius, col.9.li.2. Et ſi ſtatuto dat pręmiū
inuenienti bannitū, intelligiť de eo, qui bannitum ceperit ſm
Guil.Alb.Ang.& Mod.in l.1.ſ.fi.ff.quod quiſq; iur. & ad idem
adduciť tex.in l.3.ſ.Neratius,ff.de acq.poſ.& ibi d.Ale.cōpro-
bat ex plurib.Ad idē facit tex.in l.ſi fullo, iuncta gl.ff. de cōdi.
ſine cau.& ibi Pau.de Ca.infert ad q.de qua p Bar.in d.l.ſi Bar-
ſatoram.Et pro hac parte facit dictū Ang. in ſ.reuerendiſſimus
in Auth.de ſanc.epiſ.vbi concludit, q. ſi inuentio nō faciat de-
lictū,ſed detegat,tunc verbū, inuentus, dēt intelligi de viſo,&
conuicto ſecus ſi ex forma ſtat.ipſa inuentio crimē inducat,nā
tunc dēt intelligi de apprehenſo, non de cōuicto per teſtes,pu
ta ſm eum,ſi ſtatutū puniat inuentū portare arma,tūc,quia ſta
tutū non punit portantē arma,ſed inuentū portare,debet intel
ligi de apprehenſo,qa inuentio hoc caſu crimen inducit. Sic di
cendū vr̄ in caſu nr̄o, qa exportare frum.non eſt delictū,niſi p
ſtatutū inducatur,& ita viſus eſt tenere Bar. Ver.in d.l.ſi fugiti
ui,col.pen.C.de ſer.fug.¶Quid tenendū? mihi magis placet ꝯ-
ria opi.pp rōnem ſtatuti,de qua ſ. & q̄ opi. ēt tnr̄ Ang. & Imo.
in d.l.3.ſ.Neratius,& Lud.Ro.in d.l.1. in prin.dicentes,q. ver-
bum,inuenire,de ſui propria ſignificatione non requirit corpo
ralem apprehenſionem, per text. in l. 1.C.de rap.virg. ibi,ſi in
rapina inueniatur,& apprehēſus fuerit, & per tex.in c.1.de dil.
ibi,ſi iudex inuenerit re ita ſe habere, quod intelligitur p pro-
bationes.Et licēt d.Ale.ad illa iura conetur rn̄dere in d.ſ.Nera
tius,tū rōiones ſuæ non ſunt,iudicio meo, reales. Dū.n. dicit,
q. verbum,inuenire in d.l.1 ſtat large, ne ſequentia verba red-
dantur ſuperflua, certè in hoc apertè redarguit Legiſlatorē de
ſuperfluitate,q. non conuenit doctori. Si.n.verbū,inueniatur,
includebat de proprietate ſermonis apprehenſionē,neceſſe eſt
fateri,q. Imperator ſuperfluo addiderit verba ſequentia, & de-
prehenſus fuerit. Dū ēt rn̄det ad c.1. de dil. q. ibi verba dirige-
banť ad iudicē,iō ſm ſubiectā materiā debet intelligi de inuē-
tione p ꝓbationes. Iſtud retorqueť, qa licet in caſu nr̄o verba
referanť ad partē,tū rō ſubiectæ materiæ, ne ciuitas remaneat
deſtituta annona ſibi neceſſaria,ſuadet, ꝓ. ēt puniri dēat expor-
tans non apprehenſus,ſed ꝯuictus,aľr de facili poſſet fieri fraus
ſtatuto,quia volens extrahere,poterit eſſe, ita fortis, & potens
ac ſocijs ſtipatus,q. nō erit poſſibile eū apprehēdere.¶ Et ꝓ iſta
opi.ꝯ cōem allego caſum i c.ſi quiſquā,in verb.inueniať fabu-
lari,aut aliquo mō ꝯuerſari,de cohabi.cle.& mul.vbi verbū,inue
niať,intelligitur.i.teſtib.conuincať Nō.n.requirit,q. clericus i-
uentus cū muliere ſuſpecta ꝯuerſari, & fabulari actualr̄ appre-
hendať,ſed ſufficit,q. ꝯuincatur teſtib. q. fuerit cōuerſatus,ſm
Doct.ibi,& hoc ēt conſonat.Et ex illo tex.cōfundiť doct.Ang.
in d.ſ.reuerendiſſimus,qa cōuerſari, & fabulari cū mulierib. nō
eſt de gnē ꝓhibitorū.Cofunduntť ēt q̄ plures deci.ex p̄dictis.Et
q. verbū,inuenire,intelligať ēt ſolo viſu, ꝓbať i d.l.1.ff.de acq.
poſ.vbi dr̄, lapilli inuēti in littore maris nō efficiuntur inuento
ris,niſi apprehendanť.pōdera,q. lapilli dn̄r inuenti,licet nō fue
rint apprehenſi,q̄ apprehenſio requiritur ad effectū, vt dn̄ium
transferať in inuentorē,& quantū ad effectū acqrendi dn̄iū, ēt
lo.qť tex.in d.ſ.Neratius,cui ex hoc patet rn̄ſio.Sit ergo cōclo,
q. ſtatutū puniēs inuentū exportare frum. intelligitur punire,
tā ꝯuictū teſtib.q̄ perſonalr̄ apprehenſum. Nec obſ.text.in d.l.
ſi Barſatorā,qa rn̄deť,vt per do.Iaſ. in d.l.1.col.16.q. ibi verba
diriguntť ad inuenientē, q. promiſerat inuenire Barſatorā, quē
ꝯſtabat eſſe latronē, merito talis ꝓmiſſio intelligiť de inuētio-
105 ne p apprehenſionē,alias fuiſſet fruſtratoria. ¶†Ampliatur cō-
clo, ēt ſi ſtatutū puniret deprehenſum exportare fru.nā tūc ēt
ꝯuictū teſtib. ꝯprehendit,ſm gl. *cōiter* approbatā in l.1.C.vbi
Sena.vel clar.& in l.1.C.de pe.bo.ſub. & ibi Bart. Qđ intelligit
verū Pau.de Ca.ibi,ſi ſtatutū dicat,ſi qs fuerit deprehenſus ex-
portare. Secus ſi dicat,ſi qs fuerit deprehēſus cū fru. vel cū ar-
mis,qa tunc reqritur realis apprehēſio, & iſto mō pōt ꝓcedere
dictū Ang.& Bar. Vero.in d.l.ſi fugitiui, q dicebāt, q. ſi ſtatutū
vtatur verbo,deprehenſus,q. ſolū intelligať punire captū,& nō
cōuictū teſtib.& dixit Bar. in d.l. ſi Barſatorā, q. ita cōſuetudo
106 interpretatur.¶†Sed hic ſubintrat dubitatio. Pone, q. vnus te-
ſtis dicat vidiſſe Titiū io via exportantē frum. alter teſtis dicat
eū vidiſſe extra territoriū cum frum. an iſti duo teſtes coniun-
gantur,& probent ad conuincendū Titiū de exportatione fru-
menti?Bal.in l.obſeruare.C. quorum ap. non reci. determinat,
q. iſti teſtes non ſint coniungendi ad faciendā perfectā proba-
tionē,ſeqtur Lud.Ro.conſ 91. Viſo themate, col.ſi de quo di-
107 cendū eſt,vt p Fel.in c.licet ex quadā,col.pe.de teſt. ¶† Deci-
mo quæro ſtante prædicto ſtatuto,an agricultores ſureſes po-
terunt ſuā partē frumēti,q̄ recollegerūt in territorio, exporta-
re ad domū ſuā?Ego paucis agendo,rn̄deo q. ſic. quia in eis ceſ
ſat rō ſtatuti.Nā rō ꝓhibitiua fuit cā cōſeruandæ vbertatis,quę
vbertas magis cōſeruabiť,ſi ciuitas nō impediat laboratores ex
portare ſuā portionē, quia ex hac exportatione incitantur fore
ſes ad cultiuandum agrum ciuitatis,ex qua cultura maior inſur
git vbertas.Et ita etiam reſpondet Cor. conſ. 241. In cauſa in-
108 quiſitionis,col.2.lib.3. ¶†Sed pone,quòd laboratores vendide
rint ſuā partē vni ciui, an ille ciuis poterit eā frumenti partem
exportare?Videtur quòd ſic,quia ex quo frumentum ſemel ef-
fectū fuerat exportabile, debet perpetuo durare exportabile. l.
cum

eũ pr̃,§.quindecĩ.ff.de le.2.Hoc nõ ob.ɔ̃triũ determinat Cor. ĩ
d.cõſ.141.qa hmõi ꝓhibitio nõ eſt in rẽ, ſed in perſonã, & pri-
uilegiũ pſonale,ɔceſſum laboratorib.eorũ pſonã nõ egreditur
l.quia pſonale.ff.ſol.mat.& optimè facit tex.in l. licitatio.§. fiſ-
19 ci⁹,& qđ ibi no.ff.de pub. ¶ † Vndecimo q̃ro, qđ ſi ciuis extra-
hat cũ vſus ſui. Pone,ciuis ex cã neceſſaria, vel voluntaria (non
multũ curo) ſe abſentat cũ ſua familia extra territoriũ , an ſibi
obſtabit ꝓhibitio , quomin⁹ pro vſu ſuo poſſit exportare frum.
Bar.& *cõiter* ſcrib. in l.cætera,§. ſed,& ſi quis,ff.de leg.3.per illũ
tex.determinãt ꝓhibitionẽ nõ obſtare.Et pro iſta ſnia vr̃ caſus
in l.vniuerſi.C. de vectĩ.& com.vbi poſſidẽs p̃dia ex territoriũ
põt exportare abſq; vectig.ſolu.fru. neceſſariũ ad ſeminãdũ ſua
prædia,quia vſus gr̃a exportat.bñ facit tex.in l.ſi publicanus.§.
0 de reb.ff.de pub. † Sed quær ꝓbabit exportans , q̃ vſus ſui gr̃a
exportat?Rñdeo ꝑ iurm ꝓpriũ,cui in hoc ſtandũ vr̃, ſm glo.in
cle.pñn,de cenſi.q̃ ibi ſequitur Car.in 4.q. Bal.in l.3.C.de nau.
fœn.& in d.l.vniuerſi,& in l.ſi qs nõ dicã rapere, in fi.in 4.opp.
C.de epiſ.& cle.& ibi alle.bonũ tex.in l.3.C. de litto. & iti.cuſt.
li.12.ſequuntur Ale. & Mod. in d.§. ſed,& ſi quis,& Io.Bert.in
1 trac.de gab.q.2.1.p.8.par.prin.†Sed quid ſi a principio ciuis ex
portet fru.vſus ſui cã, & poſtea mutato ꝓpoſito illud vendide-
rit,an reincidat in pęnã ſtatuti . Huic dubitationi rñd. vt in ſiſi
rñdet Bart.in l.cętera.§. ſed ſi parauerit.ff.de le.3. Pone,ſtatutũ
eſt in ciuitate, q̃ nullus emere poſſit frumentũ in platea,niſi ꝓ
victu ſuo,contingit,q̃ ſcholaris emit pro vſu ſuo, poſtea muta-
uit ꝓpoſitũ,quia vult recedere, & vendere fru.ſine metu pęnæ
ſtatutariæ.Rñdet Bar.poſt Guil. de Cu. q̃ vendere poterit ipu-
nẽ,quia primũ ꝓpoſitũ fuit bonũ,& li.tũ. ad idẽ facit tex.opti-
mus ĩ l.1.§.vñ q̃rit Ofili⁹.ff.de exercit.actio. & ibi Guil.& Bal.
Iac.de Bel.& Albe.idẽ rñdent,arg. illius tex.& l.3.§. illud.ff. de
aqua quot.& æſti.ſequitur Albe.in 1.p. ſtat.q.86. & 12.p.q.203.
Ale.ĩ d.§. ſed & ſi quis.Mod.ĩ d.§.ſed ſi parauerit.Io. Ber.ĩ trac.
de gab.q.1.2.p 8.p.prin.†Facit,quia ĩ delictis inſpicimus initiũ.
l.qđ ait,§.fi.& ibi Bar.ff.de adul. Et q̃ primũ ꝓpoſitũ ſit atten-
dendũ,voluit gl.in l.2.ĩ prin.ff.ſi cer.pe. & ibi Pau.de Ca.infert
ad hanc q.ſequit̃ Ale.ɔſ.7.Viſo themate,in fi.li.3.†Intellige tñ
hanc deciſ.ꝓcedere,ſi cõſtet de primo propoſito,q̃ extxerit cã
vſus ſui,alias p̃ſumit̃ ab initio habuiſſe propoſitũ vẽdendi,pro-
ut factũ reperit̃,ſm Bar.in d.§.ſed ſi parauerit , per tex. in l.ſed
& Iulia.§.proinde.& §.ſed ſi ab initio,ff. ad Mace. & idẽ voluit
Bal.in l.1.§.ne aũt.ff.de exerc.act.¶ Duodecimo † q̃ro,an expor
tans frum.ex alieno territorio illuc aductũ incidat in pęnã di
cti ſtatuti.Br̃ diſtinguendũ puto, aut illud frum.fuerat cã trãſi-
tus aductũ in territoriũ , & tunc non hẽt locũ ſtatutũ, l.ſi quis
poſt hanc,vbi Bal. Sal .& alij,ita firmãt.C. de ædifi. priua. & idẽ
per illũ tex.rñdent Bal.Ang. Pa. Ale. & Mod.in l.cætera.§.ſed
ſi quis ad opus.ff.de le.1.Ale.ɔſ.86.Viſa inquiſitione,lib.4.Per.
& Imo.in c. 1.de cle. non reſid.Io.Bert.in trac.de gab.q.8.5.par
tis Et dicit Alb.de Roſ.in d.l.per hanc,q̃ ſæpe obtinuit,q̃ mer
catores poſſent expoꝛtare merces ſuas nõ ob. prohibitione ſta-
tuti:aut frum.fuerat aductum in territoriũ, vt ibi perpetuo eſ-
ſet,& tunc exportans incidit in pęnã ſtatuti, ar.l.ex facto.ff.de
hær.inſt.vbi hæc diſtinctio bñ probatur . ¶ Præmiſſa intelligo
procedere,vbi ſtatutũ punit extrahentẽ frum.de territorio,ſe-
cus ſi puniret portãtẽ frum.per territoriũ . Nã tunc ẽt portans
ex cã tranſitus incideret in pęnã , ſm Iac.de Are.& Alb.in d.l.
ſi quis poſt hanc,Ar.g.Ale.& Mod.in d.§.ſed ſi quis ad op⁹.Sed
Imo.ibi tenet mercatorẽ,qui cã trãſitus portat,puniri nõ poſſe
qa non intereſt Reip.ipſorũ ſtatuentiũ,vñ non vr̃ ſtatutũ de ta
li frum.intelligendũ,d.l.ſi quis poſt hãc, & ſequit̃ Pau.de Caſt.
in d.§.ſed ſi quis ad opus † vbi decidit,q̃ ſtatutũ prohibens pan
nos forenſes intromitti in ciuitatẽ ſub certa pęna , dẽt intelligi
de pannis,qui intromittuntur,vt ibi ſint, non ſi cã tranſitus fue
rint inuecti,arg.l.Cæſar.ff.de pub.†Et iſtud credo verius , quia
ſi aliter diceremus , non eſſet liberũ iter mercatorib. prout eſſe
dẽt,§.fi.de pa.te.in vſib. feu. †Imo denegari non põt tranſit⁹ ex
ercitui,ſiue militib.volẽtib.tranſire abſq; dñi , & incolarũ dã-
no,ſm Ang.in l.venditor,§.ſi conſtat.ff. cõi præd.† Et pro hac
ſnia facit , qđ decidit Alb.Gand. de reb.non portã.ɔ̃ deuentũ.
ver.ſed ſtatutũ Cremonę, q̃ nullus forenſis ducat vinũ cũ plau
ſtro Cremonã ſub pęna vini , q̃ritur ſi forenſis duxerit vinum
cũ plauſtro incidat in pęnã ? Rñdet , q̃ non, quia nec forenſis,
nec plauſtrũ ſunt de Iuriſdictione Cremonenſi, ar.l.fi.ff de of.
procur.Cæſar.licet Cremonenſes poſſint remittere vinum , &
plauſtrũ ſm eũ.¶ † Decimotertio q̃ro, an tale ſtatutũ liget fo-
renſes? Super hac qõ.poſſent multa dici , q̃ traduntur in l.cun-
ctos populos,C.de ſum.Trin. & fi.cath. Sed deciſiue rñdendo,
cõis, eſt nr̃orũ patrũ ſnia , q̃ ſtatutũ quatenus prohibet extrahi
frum.& ſimilia,ligat forenſes,cũ ciues poſſint , q̃ volunt,rebus
ſuis legẽ imponere,l.1.C.de contrah.emp.l.1. & per totũ, C. q̃
res expo.proh.& l.cotem ferro,ff.de pub.bñ facit tex. in c.a nn
bis,de ſen.exc.& in c.1.de conſt.li.6. & ita cõcludit Alb. Gãd.
in trac.male.ſub d.rubr.de reb.non portan.ɔ̃ deuentũ. Mod.in
d.l.cunctos populos.Ale.in conſ.86.col.pen.li.4.¶ † Ignorantia
tñ ſtatuti excuſat forẽſem a pęna d.c.1.& l.fi.ff.de decr.ab ordi.
121 fac.†Et in dubio forenſis præſumitur habere ignorantiam hu-
ius ſtatuti,attento,q̃ ipſa exportatio non eſt de gñe prohibito-
rũ,vt no.in d.c.1.Niſi talis forenſis feciſſet longã morã in loco
ſtatuentiũ,ſm d. Ale.in d.ɔſ.86. Vel diu ɔuerſatus fuiſſet in ip
ſo loco,l.iubemus,C. de libe. cau. Vel niſi in locis circũuicinis
eſſet cõiter ſimilis prohibitio,ſm Io.An.in d.c.1. in Nouella.&
Doc.in l.fi.§.& licet,ff.de pub.& Ale.in p̃alle.conſ.¶ Decimo-
122 quarto †q̃ro,an liget perſonas eccleſiaſticas,exportãtes,vel ex
portari facientes eorũ annonã:Br̃ ſi vinũ, vel frum ſit recolle-
ctũ ex p̃dijs ecclæ,clarũ eſt,q̃ ſtatuta laicorũ non ligant perſo-
nas ecclaſticas,nec bona ecclarũ,c. eccla S. Mariæ,de conſt. Si
verò fru.& ſimilia exportari prohibita ſint patrimonialia ipſo-
rũ cler.dubitari poſſet.Bal.conſ.198.Statutũ ciuitatis Trigeſte,
lib.2.tenet ſtatutũ non ligare ẽt bona patrimonialia ipſorũ,per
tex.in l.ſacroſ.Theſſalonicẽ.eccla,C.de ſacroſ.eccl.q̃ parum fa
123 cit.¶ Br̃,reſolutio † ſtat i hoc,an clerici in bonis patrimonialib⁹
gaudeant priui.eccleſiaſtico, de quo dicendum eſt,vt per Pan.
in d.c.eccleſia S.Marię,col.3.vbi late And. Sic.& p Pan.in d.c.
fi.de vi.& ho.cle.& in c.ex literis,de pig.¶ Decimoquinto q̃ro
124 †an iſtud ſtatutum liget colonos eccleſiarum ? Vr̃,q̃ non,quia
non ligat earum colonos, qa coloni gaudent priui.eccleſiæ,ca.
non minus,de immu.eccle.l.2. C. de epiſ.& cler.c.eccleſiarum
ſeruos,12.q.2.Hinc dicebat Bar.i l.priuatæ.C. de exc.mu.li.10.
per illum text.q̃ emphy. ecclẽ non tenetur ad aliq̃ collectã, q̃
imponitur pro bonis,q̃ tenet in emph.ab eccla.Et pro hac opi.
facit , qa ſi non liceret colonis ecclarum libere exportare fru-
ctus pceptos ſup bonis ecclę , ꝑ indirectum lęderet eccla,q̃ nõ
inueniret colonos,ita faciliter, nec q̃ tãto p̃tio ɔducerent pdia
125 ecclaſtica.†Statuta aũt,q̃ ꝑ indirectũ lædũt ius ecclę, nõ valẽt,
126 quatenus ecclę p̃iudicãt,c.fi.de immu.ecc.li.6.† Et iõ nõ valet
ſtatutũ,q̃ coloni teneantur pro eccla ſoluere collectas,qa ꝑ in-
directũ p̃iudicatur ecclę,ſm Bal.in l.1.C.de epiſ.& cle.Ang.in
Auth.de nõ alie.§.quia verò. ¶ Sed iſtis nõ ob.prout nõ ob.cre
127 do ɔ̃triũ eẽ veri⁹.† Quia coloni ecclę quoad fruct⁹ a ſolo ſepara-
tos,qui ſunt in dñio ipſorũ,nõ gaudẽt p̃ui.ecclę,nec ei⁹ immu-
nitate,ſm gl.Imo.Car.& alios i cle.pñti, de cenſ.Gem.& Phil.
Fran.in c.q̃q̃,c.n.in 6.Dy.Bar.Imo.& *cõiter* Legiſtas ĩ l.licitatio.
§.fi.ff.de pub.Sal.in l.vniuerſi.C.de vec.& cõm.Prac.Pap.in for
ma libelli,quo agit̃ ad ſolõnẽ pedagij.Bar.in l.1.C.de nau.li.11.
Io.Ber.in tra.de gab.in 7.q.7.partis.Guid.Papę. deciſ.208.Fed.
de Sen.ɔſ.3.Quęſtio talis eſt Bal.ɔſ.496. Punct⁹ q̃õnis,li.3.Car.
ɔſ.12.Et pñt pſes rõnes aſſignari , ſed illa fundamentalis vr̃,qa
on⁹ gabellę,& prohibitio exportationis,reſpicit fruct⁹, qui sũt
in dñio coloni.l.1.& ibi no.Bar,C.de ann. & trib.& iõ colonus
128 ligatur ſtatuto.†Sicut dicimus, q̃ onus decimę reſpicit fructus,
& iõ colonus eccleſię exẽptę tenetur ad decimas , licet ipſa ec-
cleſia nõ teneatur,ſm Inn.in c.cũ nõ ſit,de dec. ¶ Nõ ob.ɔ̃na.
Et primo nõ ob.tex.in d.c.nõ min⁹,&c.eccleſiarũ ſeruos,cũ ſi.
quia loquuntur in colonis adſcriptitijs , & ſeruis ꝑpetuis ipſius
eccleſię,nos verò loquimur in colonis liberis, inter quos eſt lõ
ga diſtantia,ſm Fed.in d.conſ.3.& Gem.in d.c. q̃q̃,ad fi. ¶ Nõ
ob.deciſ.Bar.tũ quia nõ ẽ Bar.ſm Ang. tũ quia loquitur in one
rib. q̃ imponuntur emphy. eccleſię pro p̃dijs emphy. quorum
directũ dñiũ ẽ eccleſię, nos loquimur in exportatione fructuũ,
qui ſunt ipſi⁹ coloni.Et ɔ̃ deciſ.Ang. cõſuluit Barb. cõſ.14.li.1.
refert Cur.cõſ.73.col.fi.¶ Ad rõnẽ verò ſ. alle. q̃ grauaretur ec
cleſia ꝑ indirectũ,reſpõdet Bal.in d.cõſ.496. q̃ iſta rõ procede
ret,ſi eccleſia ꝑ indirectũ dãnũ pateretur , ſec⁹ ſi ꝑ indirectum
lucrum auferatur, vt in caſu iſto in quo portio coloni prohibe-
tur exportari,ar.l.ſi vẽditor,§.fi.ff.de ſer.expot. Et quia nũ tene
tur ciuitas pro cõmodis eccleſię in reb. ſuis difficultates inueni
129 re.l.2.C.de ſer.& aqua.Et ex hoc † infertur, q̃ iſtud ſtatutum li-
gat ẽt eos , qui emerunt frum. ab eccleſia,qđ firmat Bal.ɔſ.30.
130 Statuto ciui.Aſtẽſis.lib.1. ¶ † Decimoſexto q̃ro,qđ ſi ſtatutum
prohibeat exportari frum. ſub pęna cõfiſcationis ipſius frumen
ti,an ẽt ſaccus,in quo frum.exportabatur , in confiſcatione cõ-
prehendatur? Vr̃ q̃ ſic,arg.l.qui ſaccum,ff. de fur. Et quia ſacc⁹
eſt qd acceſſorium ad ipſum frum.ergo dẽt ſequi ſuum princi-
pale,l.eos.C.de vſu.cum vulg.Cõtrariũ decidunt Bal. & Sal.in
l.3.C.de nau.fę. quia in pęnis faciẽda ſtrictiſſima interpretatio
131 l.interpretatione.ff.de pę.infeſtentes † ex hoc,q̃ confiſcata naui
nõ intelligitur cõfiſcata ſcapha,nec cõfiſcata ſalma,cẽſetur cõ-
fiſcat⁹ aſin⁹,nec e ɔ̃.Et generaliter, q̃ res ſine corruptiõe ſubie-
cti poſſunt ſeparari a re cõfiſcata, nõ cõprehẽduntur in ipſa cõ-
fiſcatione,ſequitur Io.Bert.in trac.de gab.q.12.& ſeq.vlt.p. be-
ne facit tex.in l.nã,q̃ liquide,in prin.ff.de pe.leg. vbi in legato
penoris,qđ eſt fauorabile,nõ veniunt vaſa,ergo.in cõfiſcatione
132 odioſa,cõfiſcato frum.non cenſebuntur cõfiſcata vaſa. ¶ † De-
cimoſeptimo q̃ro , quid ſi ſtatutum prohibeat exportationem
ſub pęna confiſcationis plauſtrorum,& animalium, cum quib⁹
exportantur,an ẽt boues,animalia,& plauſtra cõmodata expor
tanti comprehendantur in confiſcatione ? Iſtam quæſt. mouet
Alb.Gand.in d.ſuo trac.& reſpõdet referre,an dominus cõmo-
dauerit

druerit scienter ad illū vsum, aut ignorāter. Primo casu veniūt
in cōfiscatione, secūdo casu nō, quia ignorans nō deliquit, l. ex
maleficio, §. si quis. ff. de act. & obli. & allegat ad hoc tex. in arg.
in §. si quis in sua, in Auth. de eccle. ti. u. & tex. in l. cotē ferro, §.
dn̄s. ff. de pub. & ibi Bar. ita expresse distinguit, licēt de Albe.
133 mentionē non faciat. ¶ † Et ibi subdit, q̄ si statutū, vel cōsuetu-
do dictaret, q̄ aialia cuiusuis cōfiscentur, tūc dn̄s, qui ignoran-
ter cōmodauit sua aialia, hēbit regressum ɔ̄ exportātem, arg. l.
134 fi. in fi. & ibi no. ff. de pig. act. & l. 2. C. de nox. † Sed si ille nō sit
soluendo, forte danda erit dn̄o ignoranti restitutio in integ. ad
uersus statutū ex clā gn̄ali, si qua mihi, sm̄ Lu. Ro. Imo. & Ale.
in d. §. dn̄s, q movent authoritate Inn. in simili rubr. extra de
consue. Et istā dist. Bar. simpl̄r sequitur Io. Bert. i trac. de gab. in
135 9. q. vlt. p. & Io. de Pla. in l. 1. C. de defer. mil. li. 12. † Sed qd̄ si nō
appareat de scientia, vel ignorantia? Rn̄deo in dubio ignorāti-
tiā p̄sumi. reg. p̄sumitur, de reg. iur. Vel stabitur iur̄o ipsius dn̄i
l. prætor. §. sed si inscio. ff. de eden. l. pn̄ti. §. sic vbi, C. de his, q ad
eccl. confu. l. fi. §. licentia, C. de iu. delib. & ita volunt Alb. Gand.
136 & Io. de Pla. in locis s̄. alle. ¶ Decimooctauo † q̄ro, stante p̄dicto
statuto, duo successiuē cū eisdē aialib. & super eod. plaustro ex-
portarūt fru. an vterq; perdere dēat plaustrū cū aialib. ita, q̄ bis
debeatur fisco. Et sic quæritur, an vnus teneatur ad æstimatio-
nē, & alter ad p̄stationē plaustri, & aialiū? Istā qō. format Bar. in
l. Mæuius. §. duob. ff. de leg. 2. & rn̄det. Aut primus soluit æsti-
mationē, & tunc secundus tenetur ad plaustrū cū aialibus. Aut
primus præstat fisco plaustrū, & aialia, & tunc alter liberatur p
137 rīam de duab. causis lucratiuis. † Nā ea, quæ ex causa pœnæ acq
runtur, tit. lucr. haberi dnr̄. l. mulctarū. C. de mo. mulct. l. ex rōne
& l. placet. ff. de iu. fis. & l. 3. C. de priui. fisc. Sed aduerte, qa si aīal
erat alterius, tunc ēt, q̄ primus præstiterit ęstimationē, non vr̄
q̄ secundus teneatur p̄stare plaustrū, & boues alterius, quia vt
s̄. dixi, tale statutū debet intelligi, si plaustrū, & boues sint defe
rentis. Et iō ista decis. Barto. vr̄ intelligenda sm̄ ea, q̄ s̄. dixi. Sed
quid si vna, & eadē persona cū plaustro, & aialib. sæpius expor-
138 tauerit, vtrū † toties incidat in pęnā, quoties ɔ̄uenit? Bart. in d. §.
duob. rn̄det, q̄ nō tenet̄, nisi semel, quia vbi pęna cōsistit in cer
ta specie, non hēt locum multiplicatio, l. Lucius. §. impuberē, ff.
de leg. 2. & quia ob. regula de duab. causis lucratiuis. ¶ Plura alia
dubia circa istud statutum considerari possunt, pleraque ēt pro
vbertate conseruanda addenda hic essent, sed ea omnia prudē
tissimo præfectorum annonæ iudicio relinquere consulto sta-
tui, ne tractatulus hic noster videatur velle de regimine ciuita-
tis titulū sibi arroganter vendicare. Quædā tn̄, publicę annonę
erogationē cōcernūt, & q̄ hic exarare s̄. pollicitus fui, breuibus
explicabo. ¶ Videamus igitur a quib. qualiter, & quib. erogatio
139 sit facienda: † Ab officialib. ad id specialiter deputatis, q actuarij
p̄nt nominari, eroganda est publica annona, sm̄ Io. de Pla. in l. 2.
ne diutius. C. de nu. & act. li. 12. per illum text. Eligendi autem
sunt erogatores eo modo, & ordine, quo annonæ susceptores,
140 seu custodes eligēdos esse s̄. descripsim⁹. † Qui actuarij in prin.
officij idē præstabunt iur̄m, q̄ susceptores præstare dēre docui
mus. Et vlterius iurabunt se propria manu, & non per aliū quic
q̄ erogaturos. l. per hanc. C. de erog. mil. an. ¶ Et aduertendum
141 † maxime est ne ad istud erogationis officiū aliquis eligatur, q
sit in dignitate constitutus, ne rōne dignitatis fiat audacior ad
142 fraudandū publicā vtilitatē, l. nemini, C. de nu. & actu. † Pruden
ter aūt erogatores officiū suū exercebūt, si nihil de nouis fructi
bus tangāt priusquā veterē erogauerint annonā. l. 1. C. de cōdi.
in publ. hor. ¶ Quod de frum. & simılib. est intelligendū, non
143 aūt de vino, † qa vini veteris erogatio post. cal. Nouemb. dispē-
dium affert l. iubemus. C. de erog. mili. an. q̄ legem dixit sing.
Lud. Ro. sing. 576. incip. Scires tu mihi p̄bare, & ibi refert Bal.
fuisse a Duce Mediol. interrogatū, quo tpe incipiendū sit po-
tare vinum nouum, & quia Bal. bene studebat, sciuit ibi allega-
re dictam legē. Et dnt ibi Bart. & Io. de Pla. q̄ tutor, qui calen.
Nouem. dat familiæ vinum vetus, cum possit dare nouum, te-
netur actione tutelæ emendare damnum pupillo. Quod est ad
mittendum, nisi qualitas familiæ ipsius pupilli exigeret vinum
vetus, sm̄ do. Lanc. Dec. in l. cū quid, ff. si cer. pet. dicēs se, ita Se
nis obtinuisse, ar. l. seruis vrbanis, cū gl. ff. de leg. 3 & in l. idemq;
§. Labeo. ff. mand. bn̄ faciunt, q̄ scribit Pan. in c. cū ocs, col. 3. de
144 const. ¶ Item † animaduertenda est fructuū qualitas, nā si tales
sint, qui diu conseruari non possint, ij ante omnia, q̄ primū, vel
distrahendi sunt, vel erogandi. l. is autem. §. qui legatorum ser-
145 uandorum, & ibi gl. ff. vt in pos. leg. Et si † frum. vetus, vel nouū
sit adeo corruptum, q̄ de per se vendi, vel erogari sine querela
licite non possit, tunc licebit actuarijs illud corruptū cum fru-
mento bono miscere. ita enim fiet, quòd velata corruptio Rē-
pub. a damno conseruabit. d. l. 1. C. de condi. in publ. hor. Sic ēt
opportunum est miscere malum venenū cum bono, quia hoc
modo fit optimum antidotum. l. quod sepe. §. veneni. ff. de con
trahen. emp. & l. qui venenum. ff. de ver. sig. Et si dicatur, talem
mixturam in se pactum habere per ea, quæ dixi s̄. in fi. 3. reme-
dij. Rn̄detur sm̄ Io. de Plat. in d. l. 1. quòd illa procedunt, quādo

corrupta cū incorruptis taliter incorporātur, q̄ sciri, vel discer-
ni nō pōt mixtura seu fraus, tunc quia ɔ̄hens decipitur, pactū
est, secus qn̄ mixtura patet, & cognosci pōt. Non. n. tunc pōt ɔ̄-
hens allegare dolū, vel fraudē. l. 1. §. intelligatur. & l. quæritur. §.
146 fin. ff. de ædil. edic. † Et ideo dicebat Ang. in d. l. 1. licere atoma-
tario miscere ceram corruptam cū cera noua, vt velamēto no-
uæ vendat corruptam. Quod intelligo sane procedere, nisi no-
uā desuper corruptā ponat taliter, q̄ emptorib. non pateat mix
147 tura corruptę per predicta. ¶ Item † vtilius, & salubrius est in pa
ne cocto potius, q̄ in frum. erogationē facere, ne si detur frum.
pauperib. illud dispergant, & in alios vsus conuertant. l. 1. C. de
148 frum. verb. Const. li. 11. † Et ex hoc infero, q̄ Capitulum obliga
tum ad dandum tot panes, & tot vini amphoras singulo die i-
teressentib. diuinis, non poterit dare frum. vel pecunias, sm̄ Io.
de Plat. in d. l. 1. Quod male obseruant Canonici Auenionen.
Nam si panes, & vinum dietim acciperēt, quæ vsui superessent
pauperibus piē erogarent, sed quia frumentū recipiunt ex pre-
149 tio, quandoque thesaurizant, & ex auro aurum quærunt. † Qd̄
non conuenit, maxime viris ecclesiasticis, qui aliena rapere cō
uincuntur, si quicquam vltra necessaria sibi retineant, c. sicut hi
150 47. dist. & in summa, dist. 43. Oē. n. † quod malé possidetur, alie-
num est, male autem possidet, qui malé vtitur. c. quid dicā. 24.
q. 4. Male autem vtuntur ecclesiastici redditibus ecclesię, si de
tractis alimentis cætera pauperibus non erogauerint, vel in fa-
bricam ecclesiæ non conuerterint, c. de redditibus, 12. q. 2. & §.
151 fin. 12. q. 3. † Et ex istis iustificatur celeberrimum dictum Arch.
in c. 1. 44. distin. vbi notabiliter determinat, clericos abutentes
redditibus ecclesiasticis obligatos esse ad restitutionem, ac si
fures essent, & latrones. De quo per Fel. in c. postulasti. col. 8. de
rescrip. vltra quem addere poteris tex. in c. quód sicut. in fi. de
elec. & quæ scribit Soc. consi. 32. col. 2. lib. 1. Est autem publica
annona per actuarios illis eroganda, quibus erogari debere mā
darunt Decuriones, seu annonæ præfecti. l. his scholaribus, C.
de erog. mili. ann. Si ciuitas velit annonam, vel potius panem
coctum, vt s̄. dictū fuit tempore pestis inter pauperes distribue
re, hūc ordinem adhibere poterit. primò erit inquirendū quot
& quales sint pauperes in ciuitate, & si facultates suppetāt, pri
152 erit omnibus subuenire. ¶ † Est enim omnis donationis immē
sitas in pauperes mensura, §. finimus, in Auth. de non alie. Quo
rum pauperum nomina, & singulorum habitationes in vno li-
bro debent describi, & cuilibet assignandi sunt vnus, vel duo
panes, singulo die secundum vires redituum ipsius ciuitatis,
argum. l. fi. C. de frum. Alc. Qui panes debent per hominem ad
id electum deferri ad habitationes ipsorum pauperum, ne pro
eleemosina contagiosi pauperes discurrant vrbem, & discurrē
153 do alios inficiant. † Quod si redditurum tenuitas obstet, quomi-
nus omnibus subueniri possit, solum describantur pauperes ori
ginarij eiectis forensibus. l. fi. C. de ann. ciui. secundum intelle-
ctum Bar. *cōiter* approbatū. Sic episcopus legatus, executor, &
quilibet alius deputatus ad distribuendum bona defuncti inter
pauperes, tenetur prius prouidere pauperibus loci, vbi testator
habebat domicilium, quam alienigenis, l. nulli, & l. si quis ad
declinandam, C. de episco. & cle. traditur per Bart. in l. quæ cō-
ditio, §. cum ita, ff. de condi. & demon. Et dicere solebat Cice-
ro potiores nobis sint ciues, quā peregrini. Sic beneficia ciuib⁹
magis, q̄ forensibus sunt conferenda, c. bonæ, 2. ibi, nec vellem⁹
pręficere alienum, de postu. prælat. l. in ecclesijs. C. de episc. &
154 cler. & 71. & 72. dist. per totum, & c. fi. de cler. peregri. † Et ideo
si alienigena impetret beneficium a Papa, non expressa sua na
tione, vel patria, impetratio vtpote subreptitia, nihil valet, secū
155 dum glo. & Pan. in c. si proponente, de rescrip. † Valet ergo sta-
tutum, quo prius ciues, quam extranei vocantur ad honores, et
officia. l. vt gradatim, §. & si lege. ff. de mune. & hono. Quod op
156 timé seruant sapientissimi Veneti. † ¶ Si verò omnibus origina
rijs, & incolis nequeat Respub. succurrere, tunc infirmis, & in-
ualidis prius est subueniēdum, §. si quis autem vnum, in Auth.
157 de eccl. tit. & d. l. si quis ad declinandam. † Et data paritate ero-
gatio est facienda pauperibus magis dignis, secundum Io. An.
in c. 1. de testa. in Nouel. arg. l. cum quidam. ff. de leg. 1. & ita ēt
dixit Feder. de Sen. consi. 282. Factum tale est. Et magis digni
sunt, qui maioribus abundant virtutibus, l. 1. C. de ann. ciui. nā
licet omnibus misericordia debeatur, iusto amplius, can. non
satis, 86. dist. Et pauperibus monialibus magis, quam viris etiā
158 religiosis est faciēda eleemosina, † quia indigentia in moniali-
bus est magis periculosa, c. 1. de sta. reg. li. 6. Et quia viri conue-
nientius possunt operari, quam fœminæ. l. quisquis, ver. ad filias
C. ad l. Iul. maiest. ita determinat Bal. in l. cum mulier, C. de do
159 na. ante nup. † Vbi etiam subdit, quòd in dubio monasteriū mo
nialiū pręsumitur pauperius, ideo præferendū est in eleemosi-
nis faciendis. d. §. si quis autem vnum. Et hoc etiam ante Bal. di
160 xit Feder. in d. consi. 282. † Et potius pauperibus nobilibus ero
ganda est publica annona, quā rusticis, vt dixi in quinto reme-
dio. Et potius seniorib. quā iuuenibus, ca. consideranda. 86. dist.
161 † Et licet, natum non sit, quibus in specie sit erogatio faciēda,
culpan-

culpandus non vr̃ erogator, qui suos consanguineos pauperes
alijs anteponit, c. est probanda, ead. dist. Nã ẽt prælati licitè põt
redditibus ecclesiæ subuenire consanguineis indigentib. c. om
162 nia, cum gl. 31. dist. & c. 1. de cohab. cler. & mul. †Et ẽt põt soro
res, & affines inopes dotari de prouentib. ecclesiasticis, s̃m Pa.
163 in c. peruenit, de arb.† Sic ẽt testamentorũ executores licitè di
stribuunt bona testatoris in suos cõsanguineos, s̃m Pet. de An.
164 cons. 387. in themate. Quinimo †põt executor sibiipsi erogare,
si pro veritate sit pauper, s̃m Pau. de Eleaza. in cle. vnica, de te
sta. Cuius opin. sequitur Soc. consulendo cons. 11. Circa pñtem
li. 1. licèt plures sint, qui ꝯtrium teneant maxime Pan. in c. fi. de
insti. Hæc est. n. naturalis, & ordinata charitas. l. præses. C. de ser
ui. & aqua. & c. qui vult ordinate, de pœn. dist. 3. Et quanto forti°
est naturale vinculum, tanto maior est obligatio, auth. itaque.
C. commu. de succes. Quæ oĩa intelligo procedere. vbi consan-
guinei erogatoris sunt in euidẽti necessitate ꝯstituti, s̃m Bal. in
l. id qđ pauperib. C. de episc. & cle. & Anc. in d. cõs. 387. ¶Itẽ in-
165 telligo† ꝓcedere, dũmodo prælatus erogator, seu executor cõ-
sanguineis suis moderatè ꝓferãt, non, si immoderate, & cã eos
ditandi, bona in eos ꝓfundãt, c. peruenit. 1. q. 3. nã paupertas, &
natura sunt, q̃ cãm erogationi p̃stant, non gr̃a, nec affectio, d. c.
consideranda. Non. n. licet de bonis, quæ Dei sunt, cognatis qc
quã dare, q. si pauperes sint, eis vt pauperib. largiat̃, nõ sub pau-
pertatis occasione, q̃ sunt ecclesię defraudẽtur, c. quisqs. 12. q. 2.
166 †Sic prælatis concessum fuit conferre beneficia eorum cogna-
tis merentib. dumtñ intuitu meritorũ, non carnalitatis affectu
moueantur, c. graue, de præb. traditur per Pan. in d. c. fi. de inst.
Sed hodie prælati sunt cęci circa nepotes, s̃m gl. in d. c. perue-
167 nit. †Et hodie caro, & sanguis, non Spũs sanctus reuelat Ponti-
ficibus, vt plurimos Card. de sua agnatione faciant, quasi ambi
tam Papatus dignitatẽ velint in familia conseruare, s̃m Bal. in
168 l. tutor, §. quæ tutorib. ff. de excu. tut. † Et ista notanda sunt ꝯ p̃-
latos, qui ex pecunijs, & reditib. ecclesiæ emunt p̃dia in perso-
nam consanguinei. Hos. n. lex anathematizauit. c. Apostolos, et
169 c. quicunque. 12. q. 2. †Et si alleget̃, personã consanguinei fuisse
suppositã in fraudem ecclesiæ, agi poterit corã iudice ecclesia-
stico, ẽt ꝯ laicum possidentẽ, s̃m Pan. in c. cũ sit gñale, col. 3. de
fo. comp. per tex in c. inquirẽdũ, de pec. cler. & idẽ tenuit Lap.
170 alle. 77. Per †prędicta dicendũ vr̃, q. prę lati non possint infeuda
re alicui suo consanguineo res ecclesię ẽt solitas alijs infeudari,
quod tenuit Bar. in auth. quibuscunque modis, per illum text.
C. de sacros. eccl. sequitur Fulg. cons. 220. Nobiles de Forciate.
Sed in hoc opinio cõtraria est forte verior, q̃ tenuit Bald. in c. 1.
col. 3. qui feu. dare poss. & in d. auth. quibuscunq; modis Fed. de
Senis cons. 52. Quidam prælatus. Et hanc dixit esse cõem sñiam
insignis Iurecons. pr̃, & præceptor meus obseruãdissimus, d.
Franc. Cur. in suo eleganti tractatu de feudis. q. 7. 2. p. declaran-
do, ut ibi p eũ. Et vltra adducta per eõ, hanc ẽt opin. sequit̃ Pan.
ꝯs. 41. Videndũ est in effectu, li. 1. Barb. ꝯs. 44 col. 3. li. 2. Et licèt
s̃m cõem Doc. sñiam possit infeudare consanguineos, non tñ
debet facere, qñ põt ꝓbabiliter præsumi, q. hoc exẽplo alij prę
lati inducent ad dandum bona ecclesiæ ẽt suis cognatis minus
merẽtib, vel vbi aliud scandalũ posset suboriri s̃m S. Th. quolib.
quarto, quẽ refert, & cõmendat Card. Ale. in c. decerner, 89. dist.
171 †Et ideo Papa, qui agnatos, & affines bonis ecclesiasticis impin
guescit, tot mortib. dignus est, quot ad subditos perniciosa exẽ
172 pla transmittit. c. magnæ, de voto. † Nam ẽt Papa peccat, si pe-
cuniã ecclesiæ det agnatis, vt palatia construant, vt bella faciãt
vt Italiã (proh dolor) subuertant, s̃m Archid. post Hug. in c. nõ
liceat Papæ, 12. q. 2. Pan. in c. constitutus, col. 4. de relig. domi. et
in c. dudũ, 2. col. pen. de ele. ¶ Vnũ mirabilius dixit idẽ Pan. in c.
173 cum venissent, col. 4. de iud. q. †Papa posset deponi, si in dando
terras ecclesiæ suæ suis attinentib. esset incorrigibilis, sequitur
Fel. in c. ad audientiam, in princ, de præscrip. & in c. quæ eccle-
siarum, col. 4. de constit. Non plura de his, quæ s̃. nos. Christus,
(vt spero) tuebitur cãm suam, & spiritum tandem infundet suc
cessoribus, vt ipsi bene construant, & euertant a prædecessori-
174 bus malè constructa.† Itẽ intelligo præmissa data paritate pau-
pertatis, tunc cognatis est magis subueniendum, secus si alij sint
in extrema necessitate, & cognati non, tunc extraneis prius suc
175 currendum est, s̃m gloss. 1. d. c. non satis. Et in summa †modus
erogationis optimus erit, si ad tria erogator aiaduertat, videli-
cet ad honestum, necessarium, & debitũ, nam assignare deter-
minatam prælationis regulam in singulis, impossibile videtur,
quia singulares conditiones, q̃ considerandæ sunt, dinumerari
facile non põt. Erogatorem ergo deceat rõ, & prudentiæ con-
176 siliũ. Sed quid † si ciuitas hẽat annonã nõ distribuendam inter
pauperes, sed quam conseruabat, vt obuiaret futuræ inediæ, &
contingat tãta vbertas, q. expediat fortè pp vetustatẽ eã vende
re, nec sit q emere velit, quõ Reipu. indemnitati erit consulen-
dũ? Respondeo, poterit Respu. ordinare, q. quilibet ciuis tenea-
tur emere certũ quid de dicta annona plus, & minus, & s̃m ra-
tã patrimonij. tex. ad hoc sing. s̃m intellm Bart. in l. 1. C. vt ne-
mo. lic. in emp. spe. se excu. li. 10. Quod dixit Bar. se practicasse in
D. N.

ciuitate Perusij pro sale Reipub. vendẽdo. Quod sane arbitror
intelligendũ, vbi necessitas vendẽdi vrget, ita clare cantãt ver-
ba. d. l. 1. secus si cã lucri, & mercimonij, ciuitas vellet grauare
177 ciues, qa nõ posset. l. nec emere. C. de iu. d. lib. ¶ †Ex hoc colligi
tur, q. Principes, qui cã lucri mercãtur sal, & subditos cõpellũt
illud emere pro num. capitũ, nõ iure agũt, & maxime, quia an-
gariant eos emere pluris, q̃ valeat. Quod est peccatũ mortale
pp quod Papa, & Metropolitanus possent interponere partes
suas, & prohibere, ne de cætero maiori precio vẽdatur, q̃ sit iu-
stus valor. c. 1. de emp. & vend. Et q. Princeps semota necessita
te, nõ possit subditos cogere, vt emant, vel locẽt res ipsius, nec
pluris, q̃ cõiter venderentur, vel locarentur, diuus Adr. rescrip-
sit in hæc verba, valde inhumanus mos est iste, quo retinentur
conductores vectigaliũ publicorũ, & agrorũ, si tantidem locari
non possint. l. 3. §. diuus Adr. ff. de iu. fis. & fuit de mente Andr.
de Iser. & Alua. in ca. 1. quæ sint reg. dũ dñt, q. hodie Principes
vsurparunt ius vendendi sal eorum subditis certo modo. Sed
(heu) miseræ Insubriæ tecum deterius agunt exactores, qui de-
bitores salis seuerissimis extortionibus acerbisq; concussionib.
excoriant, vt ego referendario Papiensi assistens, re ipsa aliqñ
178 cognoui. † Et licèt ꝯ tales exactores iura insurgant. l. 2. & l. ne-
mo carcerẽ, C. de exa. tri. & l. ꝯ nostra. C. de exec. & exac. tñ p̃fe
cti officio salis, quia participes prędę sunt, vel talia scire dissimu
lant, vel si sibi denuncietur, falsa esse conclamant, & querelan-
tes inuoluunt litibus, & ꝓcessib. Quo fit, vt nullus audeat quere-
179 lare. ¶ †Vltimo loco erogatores dñt villicationis suæ rõnẽ red-
dere soli, & absq, vllo numerario, seu calculatore, ne astutia sua
doceant actuarios calculando facere Treb. i. detrahere Treb. l.
180 nemo diutius. C. de mun. & actua. li. 12. † Et si erogauerint pau-
perib. tenentur intra 30. dies, de erogatione fidem facere p pu-
181 blicũ instrm, l. actuarij. C. de ero. mil. ann. †& breues. i. quietan-
tias singulorũ demonstrare, l. excellentia. C. eo. tit. Et qualiter,
& qñ ꝯ erogatores agendũ sit, docet Sal. in l. nulli. C. de epis. &
182 cle. ¶ †Septima cã, quæ ex participatione, & conuersatione cũ
morbosis ꝯhit̃. l. ædiles, §. Pedius. ff. de ædil. edic. facile submo-
183 uebitur, †si contagiosi, & suspecti, ac eorũ bona ab ingressũ lo-
ci arceantur. Constat. n. eis ingressum posse denegari, ne grex
totus in agris vni° scabie cadat, & prurigine porci. ¶ Circa istud
remedium tria principaliter sum facturus. Primò disputabo ad
quos spectat elect. custodum. Scđò, qui ad onus custodiæ grauā-
ti possint. Tertiò videbimus quale esse debeat offic.ũ eorũ, qui
ad custodiã portarũ sunt deputati. Et circa quãlibet qõ. princip.
annectã accessorias quæstiunculas, quę mihi in mentẽ venient.
184 ¶ †Quæro igitur primò, an elec. custodũ spectet ad ordinẽ De-
curionũ, an ad dñm loci? Vr̃ ad dñm spectare. Inquit. n. Cæsar,
salutẽ ciuitatis nulli magis arbitror conuenire, q̃ mihi. l. nã sa-
lutẽ. ff. de offi. præfe. vig. Tenetur. n. dñs custodire territorium,
& suos subditos tueri ab omni malo, alias ad damna iustè con-
uenitur, s̃m Bar. in l. ne quid. ff. de incen. rui. nauf. q hac rõne
diãatur, ac iurisd. & pedagiorũ emolumenta consequtur, s̃m Ar
chi. in c. si quis Romipetas, 24. q. 3. & dixi s̃. Conuenit ergo, vt
ad eũ spectet custodũ electio, ad quẽ spectat custodiendi onus.
¶ In ꝯtrũ, q. ad Decuriones pertineat, vr̃ casus in l. 1. ff. de de-
185 cre. ab or. fac. †vbi dr̃, q. ius eligendi medicos in ciuitate, nõ pro
uinciæ p̃sidi, sed ordini concessum est, qa cõuenit, vt ipsi eligãt
q se, liberosque suos in manu medicorũ cõstituãt. Ipsi ergo eli-
186 gant custodes, q vitã in manu custodũ ponũt. †Et bñ facit, quia
et electio ꝓfessorũ, obstetricũ, & similiũ spectat ad Decuriones
187 l. 3. §. s. ff. de var. & extraor. cog. ¶ Ad idem †facit, quia electio sal
tuariorũ i. custodũ agrorũ l. q fini, §. saltuariũ, ff. de fun. instru. &
l. instrumenta, in fi. eo. tit. spectat ad vniuersitatẽ, s̃m Petr. Anti
bolum in trac. munerum in vlt. par. vbi hos saltuarios appellat
bannerios. sic eos Galli nominant, Itali verò campanos dñt.
188 ¶ † Ad idem, & quarto facit, quia custodia clauium spectat ad
sindicos vniuersitatis, s̃m d. Guid. Pape cons. 1. In actione nega
to. col. 3 per l. tutores. C. de ope. pub. q̃ lex parũ facit. Et ꝯtrium
quidã tenuerunt per tex. in l. officium. §. officiũ Tribunorũ, ff.
de re mil. ibi, claues portarum suscipere, qđ in p̃sentiarũ non
examino. Sed quantũ ad quæst. nostrã consuetudo obtinuit, q.
electio custodũ spectet ad Decuriones. Et forte ista opi. consue
tudine approbata, est et in puncto iuris verior. Et ꝓ resolutione
ꝯtriorũ distinguendũ puto, quidã sunt officiales hñtes nudã ad
ministratione bonorũ ipsius Reipu. vel nudã custodiã corporũ
vt sunt sindici, medici, thesaurarij, professores, custodes anno-
næ, & similes, & horũ oium electio spectat ad Decuriones ciui
tatis, l. 2. & l. nominatim, C. de decur. libr. 10. l. item eorum §. si
189 Decuriones ff. quod cuiusque vni. no. † Quidem sunt, qui ha-
bent exercitiũ iurisd. seu eorũ, quæ sunt cõsecutiua, vel præam-
bula ad iurisd. exercendã, vt sunt magistratus, apparitores, & si-
miles, & istorũ elec. spectat ad dñm loci, l. 3. ff. de iurisd. omn.
iud. & ita procedunt ꝯtria, & ita dixit Io. de Plat. in rub. C. de ad
190 mi. Reip. lib. 11. ¶ †Crederẽ tñ, custodes portarum electos per
Decuriones esse a dño loci confirmãdos, quia officium custo-
diendi portas hẽt in se peminentiã quandã, & in ꝑãam nẽt in-

clusam iurisd. Quia oñq; def. r̃it iuśm, volentib. tñ ingredi, an
191 a 40. dieb. fuerint in loco suspecto, † quæ delatio iuśi iurisd. esse
vř, vt ex diffinitione iurisd. de qua i l. 3. ff. de iuris. om. iud. mani-
festè collig. r̃, & ꝓbat̃ in l. admonẽdi, ver. solẽt autẽ, ff. de iureiu.
Et quia arcere aliquẽ ab ingressu portarũ sapit ꝓeminentiá, vt
ĵ. subijciá. Et q. a ẽt agitur de interesse dñi, ꝙ locus suus a pesti-
lentia præseruetur, d. l. nam, & salutẽ. Et ꝙ custodes portarum,
sint a superiore in officio confirmandi, vř mihi in simili tex. in
192 l. 1. C. de Irena. li. 10. vbi decidi.ur, ꝙ Irenarchę, † qui disciplinę
pub. & corrigendis morib. ꝓficiũtur, l. fi. § Irenarchæ. ff. de mu.
& ho. sunt ab ordine Decurionum eligendi, & iudicio pręsidis
idonei dñt reputari, & sic præsidis iudicio sunt cõfirmãdi. Sed
193 subintrat † dubitatio, q. d si dñs recuset electos cõfirmare, an do-
nec de cõfirmatione disceptat̃, electi possint eorũ officiũ exer-
cere? Vř ꝙ, nõ per tex. in l. reus, § eũ, ꝯ quẽ, ff. de mune. & hon.
& per tex. in arg. in c. auaritiæ, de ele. li. 6. Pōt fortè dici, ꝙ ea, q̃
sunt nudæ custodiæ, poterunt exercere, sed non ea, q̃ sunt iu-
risdictionis. Et sic deferre non poterunt iusiurandũ, ar. eorũ, q̃
not. in c. venerabilem, de ele & in l. bene a Zenone. C. de qu. d.
præscr. & in c. trásmissam, de ele. Nisi opponeretur notorius de
fectus ꝯ personã custodis electi, nã tunc dicerẽ eũ non posse in
terim exercere ẽt ea, quæ sunt nudæ custodiæ, quia per suspe-
ctũ custodẽ posset ciuitas contaminari, ar. l. tutor quoque. § præ
terea. ff. de suspe. tut. nam ẽt custodes confirmati, si apparet de
eorũ i sufficiẽtia, vel suspicione debẽt remoueri, c. 1. de off. cus.
194 ❡ † Sed quæ requirantur ad hoc, vt custodes electi dicantur suf-
ficientes, & idonei? Rñdeo tria esse necessaria, s. ꝙ sint discreti,
industrij, & fideles, cle. 1. § sanc, & ibi no. Car. & Imo. de hære.
195 † Et tu ẽt notabis illũ text. ꝙ duo debent esse custodes porta-
rum, sicut ibi dicit Papa, quia non ita fraudandi patet occasio
196 duobus, sicut vni soli. † Debent etiam custodes electi in manib.
dñi confirmantis iurare, ꝙ oẽm diligentiam, & omnẽ, q̃ pote-
runt, sollicitudinẽ adhibebunt circa custodiam, pręstabuntque
iuŕm fidelitatis de exercendo legaliter, & fideliter eorũ officiũ
d. cle. 1. § porrò. Qui. n. custodit ciuitatẽ, non dormitabit, neque
197 dormiet, śm Psal. & c. oportet, 81. dist. ❡ † Sed quid si Decurio-
nes elegerint scienter inhabiles, an pro ea vice saltem ius eligẽ
di deuoluatur ad dñm loci? Vř ꝙ sic, per text. in c. cũ in cunctis,
198 § clerici, & c. innotuit, de ele. † Et non solũ eligentes, sed etiam
patroni præsentantes scienter indignũ, sunt ea vice priuati po-
testate pñtandi, śm gl. Pan. & cõn. scrib. in c. cũ nos, de off. ord.
☞ Et idem in postulantib. sciẽter indignũ, śm gl. & Pan. & alios in
c. 1. de postu. præl. Quod ius eligendi, & pręsentandi ad superio
res deuoluitur gradatim, c. bonæ memoriæ, de ele. ❡ Contrariũ
199 forte dicendũ est in casu isto, † quia nulla lex est, quæ talẽ pęnã
imponat, vnde nec nos impositã fuisse dicere possumus, śm gl.
in c. fi. de iurepa. ꝑ qua est tex. in l. at si quis, § diuus, ff. de relig.
& sumpt. fune. & in § opt. mũ. in Auth. de non eligen. secundò
200 nuben. ❡ † Et istud maxime verũ esset, si aliqui ex ordine ele-
ctioni non consensissent, quia tunc ad eos, non ad superiores de
uoluitur ius eligendi, iuxta tradita per Pan. post alios in d. c. du-
dum col. 3. & in c. cum Vintoniensis, in 1. no. per illũ tex. de ele.
Et illi, qui non cõsenserunt, poterunt nouos id. neos custodes
eligere, & si placuerit secum ad electionem faciendã, poterunt
oẽs admittere, d. c. cum Vintoniensis, & ibi Abb. in 2. not. ❡ Ad
tollendum ergo omnem dubitationem, cũ dubitatur ne ex ele
ctione generetur eligentib. aliquod præiudicium, cautela salu-
bris est, ꝙ aliqui ꝯdicant, ex quorũ contradictione ius collegij
201 conseruabitur. ❡ † Sed pone, ꝙ cõitas negligat, vel nolit custo-
des deputare, quid agendum tunc per dñm loci? Rñdeo, dupli-
202 ci vtatur remedio. † Primo ꝑ pęnas, & mulctas, & captis pignori-
b. poterit compellere sindicos, & consiliarios ad deputandũ
custodes, c. peruenit, de immu. eccl. in ver. compellantur. & l. fi.
in prin. & § 1. ff. de mun. & hon. Per quæ tulit d. Guid. Papæ in
deci. parlamenti, deci. 831. inci. In quadam causa, in § dñs de-
203 terminat, subditos † posse per dñm cogi facere guaytũ, & echar
204 guaytũ, i. excubias. † Secundo poterit præcipere consiliarijs, vt in-
tra certũ terminũ hẽant deputare custodes, cũ ea comminatione,
ꝙ elapso termino ipse deputabit, tunc elapso termino, & cõsti-
to de negligentia Decurionũ, dñs poterit ipse eligere, & depu
tare custodes, c. irretragabili, de off. ord. facit tex. in l. si eo tem-
pore, ff. de remis. pigno. & in c. 1. & per totũ. de supl. neg. præla.
205 ❡ † Sed quid si semel sunt iam electi per Decuriones, & confir-
mati per dñm, an ipse dñs possit alios custodes addere? Ego di-
cerem, ꝙ si dñs nõ confidat de custodib. primis, posse alios de-
putare, quia sua ẽt interest locum non infici. ❡ Et pro hoc addu
co tex. singularem in l. si ita legatus. § dñs ꝓprietatis. ff. de vsu,
206 & hab. † vbi conceditur dño proprietatis ponere saltuarios ad
custodiam prædij inuito vsufructuario. Et per illum text. deter-
minat ibi Alb. de Ros. ꝙ incolæ habentes vsum nemoris alicuius
nobilis, possunt apponere custodes, si dubitent ne nobilis ligna
207 incidi faciat. † Et dicit ibi Alb. de Ros. ꝙ dñs si dubitet de subdi
tis, vel de inimicis, potest inuitis vasallis tenere milites in loco,
qui ipsum custodiant, sequuntur Bald. & Cardi. Alex. in c. 1. § quid
ergo, de inuesti. de re alien. facta. Quod verum est, dummodo
dominus sine dolo, & fraude, ac malo ingenio tales custodes
apponat, c. quoniam, de prohib. feud. alien. per Lotha, & dum-
modo custodiam communitatis non eijciat. l. pen. ff. vsufr. quẽ-
208 ad. caue. † Sed pone, ꝙ subditi velint reuocare suam custodiã
ex eo, ꝙ dominus alios custodes apposuit, an eam reuocare pos-
sint inuito domino? Bar. in l. si ut certo. § si me, ff. commo. in si-
mili casu concludit, ꝙ possunt, per tex. cum glo. in d. l. pe. & idẽ
tenet d. Card. Alex. in d. § quid ergo, & clarus Bald. in l. ex diui,
C. loca. vbi distinguit, aut dñs prius posuit custodes, q̃ subditi,
& isto casu vř i se custodiam suscepisse. Aut adhibuit custodes
post, & tunc non censetur remisisse custodiã, ergo bene sequit̃
209 ꝙ subditi isto casu suam custodiam non poterũt auocare. ❡ † Se
cundò quæro principaliter, an dominus, aut subditi teneantur
satisfacere custodibus? Vř ꝙ dominus tenetur, quia obligatus
est custodire territoriũ, vt s. dixi. Contrarium credo verius, per
text. in l. fi. § inter personalia, ff. de mun. & hon. & quia iustum
vř, vt custodes mercedem ab eis recipiant, pro quorum salute
laborant, c. cum sin, de pręb. & hanc opi. consuetudo approba-
210 uit. ❡ † Sed quæritur, an quilibet cogi possit ad custodiã tẽpore
pestis, aut saltem conferre ꝓ impensis, quę in custodiẽdo siũt.
Et sic quæro, an clerici, Doctores, & similes tpe pestis excusen
tur ab hoc munere personali custodiendi portas. Est. n. istud o-
nus regulariter personale, d. l. fi. § inter personalia. Decisiue ꝓ-
211 cedendo facio conclusionem, † ꝙ clerici, Doctores, Decurio-
nes, & similes, excusationem habent ab hoc munere, quia est
munus vilissimum, śm gl. in l. ne quis, C. de dig. li. 12. constat au
tem existentes in dignitate ab omni sordido, & vili officio ex-
cusari. l. maximarũ. C. de excus. mu. li. 10 & l. 1 C. a quib. mu. ne-
mu. li. se excu. Et quia humilioribus officijs non conuenit docto-
res, clericos, Decuriones, & similes occupari. l. humilioribus. C.
de suscep. & arca. li. 10. & ibi expresse Io. de Pla. dicit Decurio-
nes ad custodiam portarum non teneri, quia est vile officium.
Sed nec etiam scholares puto teneri, quia studentes artibus li-
beralib. a muneribus personalib. excusantur. l. 1. C. q. æta. & ibi
Bart. in specie exemplificat illũ text. in onere custodiendi. Qđ
verum est vsq; ad 25. an. Post vero scholares excusationẽ nõ ha
212 bent, vt Imper. ibi determinat, quasi śm Bar. presumat̃, † ꝙ ela-
psis 25. ann. non possit scholaris proficere, nam Impe. in l. 1. C.
de stud. li. vrb. Romæ, iubet adolescentiam liberalib. artibus in-
213 stituendam, non senectutem, neq; iuuentutẽ. † Noua. n. man-
cipia simpliciora sunt, & ad oĩa ministeria aptiora, & dociliora
trita vero, & veterana difficile est reformare, vt inquit Vlpia. i
l. præcipiunt. ff. de ædil. edic. Nam qui in tenera ætate non didi
cit, nunq̃ poterit esse perfectus, śm gl. in l. vnica, C. de athle. lib.
10 Et sæpe a nostris rusticis Italicis prouerbialiter loquentibus
audiui hæc verba, ann. 20. natus ignorans, 30. nihil habens, 40. ni
214 hil potens, ignarus semper, pauper, & impotens erit. ❡ † Medi-
cos insuper, Grammaticos, & cæteros literarũ professores ab
omnib. munerib. & publicis, ac ẽt ab onere suscipiendi milites
certũ est immunitatẽ habere. l. medicos. C. de profe. & med. Et
śm Bar. post gl. lex illa quantũ ad onera personalia est genera-
liter intelligenda, licet quo ad patrimonialia restringat leg. illã
ad legentes tñ, qđ hic non discutio, q. a pẽdet difficultas ab hoc
an priuilegium immunitatis cõcessum Doctoribus, censeatur
concessum rõne exercitij, & magisterij, an vero rõne dignita-
215 tis. ❡ † Constat. n. doctoratum esse dignitatem, c. quanto, de ma
gist. & ibi Pan. & voluit Bar. in l. fi. C. de Iud. & in prima const.
216 C. & in l. oẽs, C. de decur. li. 10. † Constat ẽt priuilegiũ immuni-
tatis ab onere custodiendi portas fuisse cõcessum rõne dignita
tis, d. l. humiliorib. & d. l. maximarũ. bene ergo sequit̃, ꝙ Doc.
ẽt actu non legentes ab hoc onere excusantur, & vř casus in l.
sancimus, C. de aduo. diuer. iu. & ibi no. Bal. Et si clerici immu-
nes sunt, ne ab offi. diui. distrahant̃. l. prętor ait, ver. vel si q. sacer
dotũ. ff. de vac. mu. Si ẽt scholares vacationẽ hñt, ne a studio a-
217 uertant̃, cur ẽt immunes nõ erũt aduocati? † Qui si, vt decet, po
stulando legib. vtant, meliorẽ, duriorẽq; vitã agũt, q̃ fratres pre
dicatores, & mendicãtes, śm Host. in proœ. suæ Summę, col. 4. &
śm Cassia. Quid dignius aduocationis officio, ꝙ peregrinũ ne-
gotiũ ad suas trahit molestias, vt laboribus subueniat alienis?
218 † Sed, heu, misera tpis ꝯdõ, hodie ad subuersionẽ veritatis, non
ad fundationẽ iustitiæ exercet̃, iõ exclamabo cum Ber. de con
sideratione li. 1. Miror quemad. aures diuinę audire pñt huõi
disputationes aduocatorũ, & pugnas verborum, corrige, Deus,
prauũ morẽ, ꝓcide linguas vaniloquas, & labia dolosa claude.
Hi sunt, qui docuerunt linguas suas loqui mendaciũ, diserti ad
uersus iustitiã, eruditi ꝓ falsitate, sapientes sunt, vt faciant ma-
lũ, eloquentes, vt impugnent verũ, hi sunt, qui instruũt a quib.
fuerãt instruedi, astruũt nõ ꝯperta, sed suas astruunt calumnias
innocẽtię, destruũt veritatis simplicitatẽ, & obstruũt iudicij vias.
219 ❡ † Sed dubitare quis posset, nunquid licẽtiatus tñ excusetur ab
hoc onere? Vř ꝙ non, quia licentiatus nullam hẽt dignitatem,
& ideo priuilegia concessa doctoribus non competunt licen-
tiatis, secundum Bald. in l. athletæ, per illum text. in versic.
coronati,

coronati.ff.de excu.tut.& in auth.habita.col.4.C.ne fil.pro pa-
tre.& ita vr determinasse d.Pe. Antibolus,antiquissimus Doct.
prouin.Massilien.i suo trac.de munerib. Sed ego credo ab one
220 re custodiendi portas & licentiatos excusari,qa si dicamus, † q.
in fauorabilib.licẽtiatus hẽatur p Doct. vt tenuit Bal.in l.1.col.
pe.ff.sol.mat.& Pet.de Anch. in proe. Sexti,quorũ sniam dixit
cõiter approbari Ale.in l.mulier,§.non dubitandũ,ff.ad Treb.et
sequitur Fel.in rub.de maio.& obe. post princ. tunc necesse est
fateri,q. ẽt ipsi licentiati excusentur.Si verò dixerimus,q. scho
lares adhuc reputent,vt tenuit Bal.in d.auth. habita,adhuc ha-
beo ppositũ,qa scholares immunes sunt,vt dictũ est. Si aũt di-
cat,q. tertiã speciẽ faciant , tunc q̃ro an licentiati altiorẽ gradũ
sint consecuti? scio q. nemo negabit licentiatos digniores esse,
q̃ sint scholares,ergo sequitur , q. ẽt ipsi immunes erunt,qđ eo
221 fortius dicendũ vr,† qa oẽs artifices ẽt fusarij, docẽtes artes me
chanicas, admissi ad docendũ in ciuitate ab onere hmõi excu-
santur,l.si.ff.de iu.immu.in l.1.in fi.C.de excus.artific.cur.ergo
licentiati ẽt approbati iudicio Doctorum non sint excusandi?
222 nulla ratio proponi posse vr. ❡ †Senes quoque an. 55.nati a cu-
stodia cęterisque onerib.personalib. excusationem habent.l.fi.
223 C.qui ætate.†Sed,& fœminæ,quibus corporalia munera sexus
ipse denegat,ad custodiam non tenentur.l.qui originem.§.cor
poralia.ff.de mun.& hon Excusantur ẽt valetudinarij.l.1. C q.
morb.& plures alij,de quibus.C. de excu.mu. & ff. de vac.mu.
224 & C.qui æta.& ff.de iure immu. †Quorũ oium exemptio,& ex
cusatio,debent cessare,vbi pp tam maximam conuicinorũ cõ-
tagionem tm̃ periculi immineat, q. absq; auxilio exemptorum
locus facile custodiri non possit , tunc vocat labor vltimus oẽs,
& istud est,qđ decidit Papa in c.peruenit,de immu.eccl.vbi de
ciditur,clericos teneri ad custodiam murorum, & ad excubias
pro defendenda ciuitate ab incursu, & inuasione Sarracenorũ.
Ad idem tex.in l.2.C.qui æta.vbi dr,pp inopiam ciuium scho-
lares,senes, & minores cogi posse ad personalia munera,a qui-
bus aliàs excusantur. Ad idem text.in l.vt gradatim.§.quoties.
ff.de mune.& hono.& in l.cum te.C. quemad.civ.mu. In subsi
225 dium ergo exempti pñt compelli subire onus custodiæ. †Ad q̃
etiam prædicti tenentur , si ex consuetudine obtentum sit eos
teneri , quia consuetudo derogat cuicunque immunitati.l.2.in
prin.ff.de vac.mun.& l. non tm̃. §.si.ff. de decur. Discussa hac
qõ.de munere personali , restat discutere qõnẽ de onere patri-
moniali,an ad impensas necessarias pro conseruanda, & liberã
da ciuitate a pestilentia quilibet collectari possit? hanc q.subdi-
226 uido in duas partes. ❡ † Prima est,an ad expensas, quæ fiunt in
salarijs custodum , quilibet teneatur pro rata , ẽt si sit immunis
ab onere personali ipsius custodiæ ? Vr q. sic , nam collecta dr
onus patrimoniale,l.munerum.§. patrimoniorum. ff. de mun.
& hon.declarat Barto. in l.1.vers.venio ad fm.C.de mun.& in
quo loco.vnde dato , q. aliquis sit immunis a personalibus,non
tñ sequitur , q. ẽt immunis esse debeat a patrimonialib.l.in ho-
norib.§.Philosophus. ff. de vac. mune. Vnde puto animaduer-
tendum,an custodes , pro quorũ salarijs fuit imposita collecta,
fuerint deputati ad releuandũ onus personale singulorum.i. ne
singuli dietim vocarentur ad custodiã, & tunc immunes ab o-
nere custodiæ personali non credo teneri cõtribuere in hmõi
227 collecta subrogata in locũ muneris personalis , † nam subroga-
tum debet seruare naturam eius , in cuius locum subrogatur.l.
si eũ,§.qui iniuriarũ.ff.si quis cau.c.ecclesia,vt lit. pen.alias exẽ
pti pro non exemptis grauarentur . Quod fieri non debet.l.1.
C.vt nul.ex vica.pro ali.deb.&c.& ita decidit Bar. post Gul.in
d.l.1.ver.quæro ergo verum,C.de mu. & in quo loco . Aut alia
ex causa fuerunt deputati,forte, quia magis expediebat custo-
dire,& continuè locũ per expertos, quam dietim per singulos,
& tunc exempti ab onere personali non excusabuntur ab hac
228 collecta , † quia quando ad diuersum finẽ fit subrogatio nõ hẽt
locum regula d l.si cum.§. qui iniuriarum , fm Bart.in l.pater.
col.6.ff.de inoff. testa. & facit, qđ decidit Ias. in l.quod in rerũ.
229 §.si nauem,ff. de leg.1. ❡ Secũdò quæro,†an ad alias collectas,
quæ imponuntur pp pestem teneantur hi , qui habent genera-
lem immunitatem ab omnibus muneribus ? Videretur prima
consideratione dicendum eos non teneri , quia collecta impo-
sita pp pestẽ,dr onus extraordinariũ, cũ per accidens impona-
230 tur.†Ea.n.onera,q̃ non hñt certã,& determinatam formã pre-
stationis,ẽt respũ tpis extraordinaria dñr, fm Bart. in d.l.1.ver.
item quæro cũ in iure.Gem.cons.116.col.1. ab extraordinarijs
aũt priuilegiũ immunitatis gñale absq; dubio defendit priuile
giatũ,l.in onerib.§.q muneris.ff.de vac.mune.❡ Itẽ pro hac par
te facit,quia bñficia Principũ sunt late interpretanda.l.fin.ff.de
const.Prin.c.cũ dilecti de dona.per quã rõnem decisum fuit,q.
priuilegium immunitatis a decimis,ẽt de decimis prædiorum
acquirendorum intelligatur.c.quia circa,de priuile. ❡ Itẽ facit,
quia,(vt dixi in præludijs)bonũ est arg.de bello ad pestem. Sed
habentes priuilegium immunitatis ab omnibus oneribus non
tenentur ad onera,quæ imponũtur rõne guerræ , fm Ravn.Io.
de Imo.Pau.de Cast.& Aret.in l.si ex toto, in princ.ff.de leg.1.
D.N,

ergo etiam non tenebuntur ad onera , quæ indicuntur ratione
pestis,& maximè, quia cõcedens potuit saltem in genere cogi-
tare casum pestis, ergo ad ipsum cõcessio generalis extendẽda
vr,ar.l.qui iure militari.ff.de testa. mil. & ita reperio cõsuluisse
d.Ale.cons.30.ponderatis narratis.li.5. ❡ Sed p̃missis non obst.
contrarium,& probabilius,& æquius existimo. Et in primis re-
231 torqueo fundamẽtum s.factum de bello ad pestem,†nam cõis,
est Doctorum sentẽtia , q. generalis immunitas ab omnib.one
ribus non extendatur ad onera imponenda ratione guerræ , fm
Dy.Alb.de Ro Sal.& d.Ale.d.Ias.& Mod.i d.l. si ex toto, & ita
consuluit Ale.cons.215.Nec arguendi sumus,col.6.lib.2. idem
tenuit Io.And.in add.Spe.tit.de censi.§.2. ver.sciendum est.&
d.Ant.de But.in c.peruenit,de immu.eccl. ❡ Mouentur oẽs,p
tex.in l.1.C.vt nem. lic. in empr. specierum se exc. qui optime
probat in ratione decidendi,ibi,vrgente necessitate publica.Et
licet loquatur de necessitate causata ex inedia , tñ idem dicen-
dum est de necessitate causata ex peste , cum vtraque cõcernat
salutem publicam.ad idem bo.tex.in l.2.C.a qui.mu.nemi.lice
ret se excu.ibi,vt cum tempus exegerit, priuilegio non obstan
232 te,collationi succumbant.†Sed certè,vt docet experientia,nul
lum tẽpus magis exigere vr priuilegiorum derogationem,q̃
tempus pestis,quo nullum calamitosius dici põt.❡ Tertiò facit
233 tex.in l.iubemus.C.de sacros.eccl.& per illam dicit ibi Bald.†q.
generalis immunitas non includit casum publicæ vtilitati con
trarium.Quartò si clerici ad instructionem mar.orum, & põtiũ
tenentur,l.ad instructionem.C.de sacros.eccl.ea rõne,quia etiã
de ipsorũ clericorũ interesse agit̃ , q. ciuitas muris cincta ab op
pressionib.& hostiũ incursionib.tueatur, eadẽ rõne dicendũ vr
234 q. ẽt teneantur patriam tueri a pestilẽtia. † Et licet Pan.in c.nõ
minus,de immu.eccl. voluerit d.l.ad instructionẽ,esse correctã
tñ cõis opinio est ꝯ ipsum. nam ꝯrĩũ tenent Pet.Cy.Bal.& cõi-
ter alij in d.l.ad instructionẽ.Ioi Car.Io.And. & communiter
alij in d.c.non minus.Bal.cons.246.li.4. vbi sic exorditur. Anti-
qua querela laicorum est,quia ecclesiæ de die in diem ditantur
& laici ab onerib.strangulantur,& idem tenuit Bal.cons.312. Si
de iure commu.li.3.& Cepo.in tractat. seruitutum,sub rubr.de
seru.viæ.char.vlt.d.Ias.in l placet.C.de sacrosan. eccl.post Sal.
ibi Ale.cons.68 Viso,& bene discusso,col.7.lib.2. Cor.cons.72.
In hac,li.4 dñs Guid. Papæ decisio. 88. vbi attestatur sic fuisse
obseruatum suo tempore,quo guerra vigebat inter Delphinũ,
& Ducem Sabaudię . ❡ Et dato,q. ecclesiastici ad reparationẽ
murorum non teneantur,tamen ad collectas impositas pp pe
stem,nullam posse videntur excusationem prætendere,quia ta
les collectæ communem vtilitatem principaliter , & pietatem
respiciunt,quo casu(fm ipsum met Pan.) etiam ecclesia obliga
tur.Et hoc modo saluat dictum Bar.in l.nullus,C.de cursu pub.
vbi dicit , ecclesiam teneri ad collectas inductas pro expellẽdis
hostibus,qui occidendo,& deprędando vadunt per Comitatũ,
quia tales collectæ respiciunt principaliter vtilitatem etiam ip
sius ecclesię.Et illud dictum Bar.etiam sequitur d.Ias. in d.l.pla
cet.quia si vrgente necessitate tenentur ad onera personalia.d.
c.peruenit,eadem ratione etiam tenebuntur ad collectas.illud
dictum Bart.commendat Barba.cons.1.lib.3.& idem consuluit
Pet.de Anch.licet de Bar.non faciat mentionẽ,consi.95.Super
dicto dubio.Et quod ecclesia teneatur ad onera respicientia cõ
munẽ vtilitatẽ,facit quod dixit Io. de Plat. in l. ad reparationẽ,
per illum text.C. de aquæduc.libr.12.& remissiuè in 2. remedio.
❡ Concludo itaque ad collectas , quæ ob pestem imponuntur,
etiam teneri habentes exemptionem generalem ab oneribus
personalibus,realibus,& mixtis , etiam in forma,q̃ docet Bart.
in l.1.s,qui.ff.de iure immu. Quod intelligo vrgente necessitate
235 aliàs secus, dicta.lege. 1. ibi , vrgente necessitate . ❡ † Item
intelligo , nisi exemptio concessa esset tempore , quo iam
vigebat pestis in loco,quia tunc apparet cõcedentem cogitasse
etiam casum pestis,fm Dy.in d.l.si ex toto. ❡ Tertiò eadem ra
tione intelligo,nisi locus ipsius priuilegiati esset sui natura, & a
communiter contingentibus,subiectus pestilentiæ , quia appa-
ret ex hoc , q. concedens voluit concedere immunitatẽ ẽt tpe
pestis,ar.l.si fundum.C.de ædil. edic. & eorum , quæ dixi in 3.
236 speciali contractum,ver.potes tamen notare. ❡ Quartò†intelli
go illud,quod dixi de clericis , procedere dummodo authorita
te ordinarij ecclesiastici ad talia onera compellãtur , quia notũ
est,q. laici nullam coertionem habent in clericos,c.ecclesia S.
Mariæ,de consti.& c. si diligenti. de foro compet. & ita tenẽt
Pan.& alij in d.c.non minus. dominus Ias.in d.l.placet,Bald. &
alij in d.l.leg. ad instructionem . ❡ Aggredior tertiam princi-
palem quæstio. quod, & quale esse debeat officium horum cu-
237 stodũ. † Et primò quæro , an possint arcere quoscunque ab in-
gressu loci ? In hoc puncto considerandi sunt tres casus. Aut cõ
stat volentes ingredi non esse contagiosos , nec de contagione
suspectos,aut constat esse contagiosos , aut dubitatur . ❡ Primo
casu clarum est,& expeditum,quòd repelli non possunt, qa cõ-
238 tra non suspectos cessat cã custodiæ,& si ꝑarcerent ab ingressu,
eis competeret,vel interdictum de locis,& itinerib.publicis.l.1.

ff.de loc.& iti.pub.& l.2.§.fi.ff. ne qd in loc. pub. vel actio iniu-
239 riarũ,§.si qs me ꝓhibeat.ff.de iniur. ¶ Sed pone, †q̃ ab ordine
fuerit factũ decretũ, q̃ nullus forensis recipiatur in locũ vsque
ad octo dies,q̃ritur an hmôi decretũ valeat, & obseruationem
240 mereatur? Vr prima facie,q̃ non valeat,†tũ quia prohibere ne
quis ingrediatur,& transeat per vias publicas, est de regalibus,
c.1.q̃ sint rega.ergo spectat ad Principẽ prohibere,non ad con
siliũ ciuitatis,tũ quia decretũ vr iniquũ,& inhumanũ,ergo &c.
241 Non.n.est lex,q̃ iusta non est.c.erit aũt lex.4.dist. †Quid.n.pôt
magis esse contra charitatem, q̃ hospitium denegare aduenis,
& peregrinis,quib.ecclesia in subsid.ũ portas aperit,c.nulli,42.
dist.iniquissimum quippe est alijs facere,qđ nobis fieri non vel-
lemus,c.1.1.dist.¶Et pro ista opinione vr tex. in § oẽs peregri-
ni,de statu & consuet.ꝯ liber.eccl. condi. in feu. & in auth.oẽs
peregrini,C.cõia de succes.Dr ibi,aduenæ, & peregrini liberè
hospitentur,vbi velint,ꝯrijs statutis,consuetudinibus, & priui-
242 legijs non obstantib.pondera,q̃ statuta non obstant.† Quod ẽt
de statutis futuris intelligendũ est ẽm Bar.in l.si mihi,& tibi,§.
fi.ff.de lega.1.& ibi late Mod. & Albe.de Ros.in l.si seruitus,ff.
243 de serui.vrba.præd.in fi.†Pondera ẽt verbũ,liberè,q̃ idem est,
ac si dictũ esset,absq; vllo impedimento, & absq; vlla contradi-
ctione,c.licèt eps,de præb.li.6.c.1. vbi diffuse per Barb. de offi-
244 cio ordinarij.†Ad idem vr tex.in c.innouam⁹,de treuga,& pa-
ce.vbi dr,peregrini,& rustici,euntes,& redeuntes, plena secu-
ritate lætentur,ergo eis introitus non est denegandus, nec pro
represalijs capi pñt. Qđ Bald. & cæteri affirmant in d.auth.oẽs
peregrini.¶ In cõtrarium facit, quia quilibet pôt prohibere,ne
quis iter faciat per agrum suum.l.per agrũ.C. de serui. & aqua.
Et pro hac parte vr clarus tex.in l.mercatores, C. de commer.
& merca.vbi dr,mercatores posse prohiberi,ne in prouinciam
se conferant,& hoc ne illius regni scrutentur arcana. Quid te-
nendũ?Circa hanc dubitationem duo sunt consideranda. Pri-
mò,an facultas prohibendi competat populo? Scđò, an prohi-
bitio sit iusta,vel ne? Circa primum,aut vniuersitas non reco-
gnoscit superiorẽ,& tunc, quia habet regalia nõ est dubium,q̃
pôt oĩa,q̃ pôt Princeps,ẽm Bar.in l.infamẽ,ff. de publi.iudi. &
Pan.in c.q in ecclesiarũ, col.2. de const. Aut superiorem reco-
gnoscit,nullãq; hẽt iurisdictionẽ,& tunc vr, q̃ non possit ꝓhi-
bere ingressum alicui,sed ius prohibendi spectet ad Principem
hñtẽ regalia.d.c. 1. q̃ sint reg. Et quia ius terrendi.i. summonẽ-
di a territorio spectat ad dñm territorij.l. pupillus, §.territoriũ.
ff.de verb.sig. Et quia statuere circa ea, q̃ nõ concernunt admi-
nistrationẽ ipsius populi,est iurisdictionis, iõ populus carens iu
risdictione non vr posse talia statuta facere ẽm Bar.in l.oẽs po-
puli.in 1.c.ff.de iusti.& iure. Nisi forte vniuersitas tale ius pro-
hibendi præscripsisset,c.super quibusdã,§.præterea, de ver. sig.
Et in plerisque locis similes prohibitiones fieri vidi noĩe vni-
245 uersitatis. † Pôt.n. in istis plurimum consuetudo,q̃ dat iurisdi-
ctionẽ nõ habenti.l. viros.C.de diuer.offi.cũ suis concor. ¶ Cir
ca ẽm dico,q̃ tale decretum sine causa, vt pote iniquissimum
non valet,per iura pmo loco deducta. Cum causa verò tenet,
& obseruandũ est,d.l. mercatores.ibi,ne regni secreta scruten-
tur. Similiter si dubitetur, ne forenses admissi vsurpent impe-
246 riũ,pôt eis dñs denegare introitũ,†vt hr num.10.& 21.c. & ita
in proprijs terminis distinguit Andr.de Iser. in tit. quæ sint re
galia,& ibi addit, q̃ si Rex dubitet ne exteri inficiant aios sub-
ditorũ,eos tunc arcere pôt a suo regno, & eis introitũ denega-
247 re.Qua de causa videmus,q̃ sæpe expellunt †Iudæos. Et hac ra
tione crederẽ,q̃ hi,qui venerunt ad habitandũ in ciuitate,vt su
perstitiones,& vsuras exerceant, quas in sua patria tute exerce
re nõ poterãt,vel exercere erubescebãt, oẽs eijci, & ab ingres-
su repelli possint, ne subditos imitatione deteriores reddant.l.
ædiles,§.quid ergo.ff.de ædil.ed.c. Scđo casu, qñ constat petẽ-
tes ingressum esse contagiosos,tunc ẽt clarũ est,q̃ custodes dñt
eos nõ admittere,qa ẽt admissi eijci, & expelli pñt,vt dicam ĩ.
de reme.curatiuis. nam turpius eijcitur,q̃ non admittitur hos-
248 pes,c.quemadmodum,de iureiur. † Sed hic oritur dubitatio,
an ẽt dño loci, quẽ constat esse infectum, possint custodes de-
negare introitum? Vr fortasse dicendũ, q̃ non ꝑꝑ iurm fidelita
tis,quo promiserunt vitã dñi tueri,& vtilitatẽ ipsius procurare.
Sex.n. continet iurm fidelitatis, q̃ sunt notissima,c.1.de form.
fid.& c.de forma,22.q.5. Dño ergo infirmo dñt opẽ ferre,non
aũt eũ a proprijs larib.& a sua domo expellere. Et pro dño fa-
cit,quod decidunt Io.And.& Gem.in c.grandi, de supplen. ne
249 gligen.prælat.per illũ tex.† Dñt.n.non esse audiendos,subditos
qui volunt pacisci cũ dño suo,q̃ non possit, nisi cũ certo nume
ro hominũ armatorũ locũ intrare. refert,& sequitur d.Iaco. de
S.Geor.in tract.suo feu.sub rub.de Roydis.col.fi. ¶Item ꝓ dño
facit,quia custodes tenentur eũ tueri ẽt aduersus propriũ filiũ,
& aduersus fratres,c,1.hic finitur lex Fed. &c. ergo ẽt aduersus
oẽs, & singulos de loco eum debent tueri, non aũt ingressum
prohibere.In contrarium facit,quia licitum est vim dñi ꝯria vi
250 repellere,ẽm Archid.in d.c.de forma.Cardi.in d.c.1.¶ † Item,
qui iurauit defendere dominum, non tamen tenetur aduersus

seipsum, quia in gñali sermone nõ cõprehenditur persona lo-
quentis.l.inquisitio.C.de sol.& est tex.in terminis in c.petitio,
vbi gl.de iureiu.sequitur Fel.in c.ego N.col.3.eo.titu.cũ igitur
agatur ẽt de periculo vitæ ipsorũ custodũ, vr q̃ possint resiste-
re dño pestilenti ne ingrediatr,& locũ contaminet. ¶Scđò pro
hac parte facit,qa subditi magis patriæ tenentr, q̃ dño,l. mini-
251 mè.ff.de reli.& sump.fun.per q̃ dixit Alb.ibi,† q̃ vasallus non
obstante fidelitatis iuro tenetr patriã defendere aduersus arma
dñi,nisi constaret,q̃ dñs iusta arma mouerer, & idẽ tenuit glo.
in d.c.de forma.& ibi Archi.& firmant And.de Iser.Car.Alex.
& alij in c.1.de forma fide,& Iaco. Alua.in d.c.1. hic finitur lex
Fed.& ce.traditur per Mod.in l.velut i.in l.vt vim, ff. de iust.&
iur.Nõ ergo custodes ad interitũ patriæ intromittere dñt dñm
252 infectũ.¶† Tertiò facit, quia subditi ad malum peragendũ non
dñt dño opẽ ferre,d.c.hic finitur lex Fed.nec contra iustitiã te
nentur ei auxiliari.c.Iulian.c. qui peccantib. 11.q.3.cum igitur
dñs velit iniustè virus pestiferum in patriam immittere, æquũ
est,& iustũ prohibere,& ei non cõsentire. Et ista opinio verior
est,& tutior,vt patebit ex resolutione contrariorum. Et primo
non obst.iurm fidelitatis, quia iurans non intelligitur promi-
sisse dño defensionẽ aduersus seipsum, nec aduersus patriam,
vt in primo, & secundo fundamentis factis pro hac parte dictũ
fuit, nec ẽt si dñs velit alios indebitè opprimere,vt i tertio fun
253 damento.†Præterea pati mõ tenetur dñs ad illa sex,de quib.in
iuramento fidelitatis, licet ipse non teneatr simile iuramẽtum
subditis pstare.d.c.1.§.fi.de for.fide.Et si dñs nõ defendat sub-
ditos, cũ possit priuatur ꝓprietate feudi.c.1.qual. do.prop.feu.
priuc. poterunt ergo subditi dño infecto volenti intrare, & sic
locũ pestilentẽ reddere, opponere exceptionẽ.l. cũ proponas.
254 C.de pact. ¶† Attamen crederem subditos non posse dñm suũ
infectũ ex toto expellere, quia licet non teneantur salutẽ pro-
priam saluti sui dñi anteferre,ẽm glo. in ca.1. in prin.qua feud.
amit.& in c.1.§.fi.de ali.feu.pater. & vtrobique Doct.Si tamen
salua salute propria dñm periclitantem non adiuuerint, puniri
dñt,c.1.§.item si dñm,q̃ fue.pri.cau. benefi. amitt. Prouidebũt
ergo dño suo in aliquo loco territorij de congrua, & separata
habitatione, nec prætextu impensarũ vllo mõ possunt se excu-
255 sare, † quia domino existenti in periculo mortis, tenetur vltro
suis impensis subuenire,c.licet,si de feu.fuerit controuer.inter
256 domi.& agnat.vasal. ¶† Itẽ dubitatur,quid si forenses a loco in
fecto fugientes petant, q̃ eis liceat facere casulas in territorio
alterius,an eis istud possit denegari?Breuibus respondẽdo, ego
arbitror,q̃ si aer proprij territorij,a quo fugiũt,nõ sit corrupt⁹,
q̃ non solũ ingressus loci,sed ẽt territorij, & casulæ possint de-
negari,per ea,q̃ dixi s̃.in 1.casu.Si verò in proprio territorio sit
aer corruptus,dubito,q̃ teneantur territoriũ, & casulas conce-
dere,nã ex parte fugientiũ iusta est fuga, ca. negotiatorem,88.
dist.l.2.§.pen.ff.si quis cau.Ex parte incolarũ loci, ad quẽ cõfu-
giunt, iniusta videtur expulsio. ¶ Quod sic ostenditur. Qui
potest subleuare proximum a periculo mortis, & non vult,ho-
257 micida esse conuincitur,88.distinct.in summa.Dilectio † enim
proximi cadit sub præcepto.Inquit enim Dominus, diliges ꝓ-
ximum tuum,sicut teipsum.ca.1.1.distin.& etiam, bene facite
his,qui oderunt vos,c.hæc autem vita,23.q.4.Si dilectio proxi-
mi est in præcepto,ergo,& omnia,sine quibus ipsa proximi di-
lectio conseruari non potest,erunt sub præcepto. Ad dilectionẽ
autem proximi spectat non solum, quòd ei bene velimus, sed
etiam,vt ei bonum operemur,Ioann.3. Non diligamus verbo,
neque lingua,sed etiam opere,& veritate.Ad hoc autẽ,vt veli-
mus,& operemur proximo bonum oportet, vt illius necessita-
tib. subueniamus,c.pasce.81.dist.& in c.quantæ,de sent.excõ.l.
vel necare,ff.de lib.agnoscen.cum simulib. Compatiamur, in-
quit Ambro.alienis calamitatibus, & aliorũ necessitates quan-
tũ possumus, subleuemus,& amplius interdum,quam possum⁹,
cap.pulchra.86.distinct. ¶ Et pro hac parte facit,quia eijciendi
non sunt, qui vi ventorum in alienum portum impulsi sunt,l.
Cæsar,ff.de publ.nec repellendi veniunt,qui metu hostium ad
vicinos confugiunt,imo,vt quis se saluet ab incendio, potest ab
258 sque iniuria ædificium vicini diruere. Non enim alteri facit in
iuriam,qui se tueri vult,etiam cum damno tertij.l.3.§. quemad
modum.ff.de incen.ruina,nauf.& facit tex.in l.1.C.de naufra.
lib.11.Ergo etia oĩ expellendi non videntur, qui propter aeris
corruptionem, a quo se tueri non possunt, confugiunt ad salu-
brẽ locum. Et si dicatr neminem teneri proximo subuenire cũ
periculo propriæ vitæ,vt dictũ fuit in proxima dubitatione.Re
spondeo verum esse. Sed in casu isto possunt fugientib. subue-
nire absque periculo capitis, concedendo illis particulam terri
torij,in qua casas sibi valeant præparare. Et si dicatur vagari po
terunt, & vagando per territorium incolas inficere? Respon-
deo,adhibeant custodes, qui custodiant, & prohibeant,ne di-
scurrant per territorium. ¶Et si replicetur,ex hoc grauari pro-
pter expensas faciendas in custodiendo, talis replicatio non est
admittenda, quia non debet apud te plus valere tua pecunia,
quam vita morituri,c.non satis,86.distinct.& medicus tenetur

suis

suis sumptibus mederi ægrotis,a qb.eorumq; heredibus actio
ne neg.gest. mercedē & impēsas repeter ſm gl.in summa, 84.
dist.per tex.in l.Pōponius,ff.de neg.ge.¶ Et hęc opinio huma-
259 nissima est & amplectenda.†Contrariam aūt sniam,quia misericor-
diam vetat,neq; tenere,neq; audire debemus,c.pōderet, in fi.
50.dist.Et vt securi ab hac dira clade,& a Deo miam consequi
velimus,discamus prius aliorum misereri. Beati, inquit Dñs,
erunt misericordes,quia misericordiam cōsequentur,d.c.hæc
autem vita,23.q.4.¶ Tertiò casu,qñ dubitatur, vr̄ dicēdum cu
260 stodes debere prestare ingressum petētibus,†qa in dubio qui-
libet presumitur sanus.l.semel.C.de re mil.lib.12.Et q infirmi
tatem allegat,eam pbare tenetur,ſm Bar.in l.quæsitum.ff.de
261 re iudic.¶ In contrarium facit,†quia via p salute corporis tutior eli-
gēda vr̄,l.2.§.si quis tñ,ff.si quis cau.l.imò.ff.de lib.cau. Bar.in
l.cōtinuus.§.cum ita,ff.de verb.ob.Sic in dubio căpiēda ē opi-
nio,quę facit p salute aīę.c.iuuenis,de spōs.c.paruulos de con.
262 sec.dist. 4.†Et ad pudendum declinamus in deteriorē partē,
ſm gl.i c.j.de seru.& pbatur in l.gñaliter.§.si homini libero.ff.
de fideic.lib.& in §.1.Inst.de obl.quæ ex delicto nascun.tradi-
tur p Alex.in l.nā & postea.§.si minor.ff.de iust.& iu. & p Ias.
l.si arrogator,col.3.ff.de adop.Et vbi de maiori agit̄ periculo,
cautiori remedio opus est l.j.§.& si quis.ff.de Ca.b.edi.c.vbi
263 periculū,de elec.lib.6.†Et quia sanitas est fundamentū petēti
tis ingressum,iō sibi asserēti se sanum, onus probandi vr̄ in-
cūbere.l.ei qui.ff.de probat.& ista pars vr̄ verior. Sed qualiter
itinerator probabit se sanum? Rñdeo, si aliter modus pbandi
non sit consuetudine introductus,iurō ipsius standum eēt, qa
extraiudicialiter agitur,& dilationem controuersia nō admit 278
tit,vt in simili decidit.Spec.tit.de app.§.nunc breuiter trăscur
rendum.vers.quid ergo si appellator. vbi vult,q. si quis nō ha
beat testes paratos,qb.probare possit allegatam infirmitatem
tunc eius sacrō dari debeat plena fides inspecta causę & perso
nę qualitate,arg.c.fi.quod met.cau.Si modò infirmitas attēta
natura causæ & conditione personæ probatur per iurm infir- 279
mi,cur non ēt pbabit̄ sanitas,cui iuris psumptio adminiculat?
Et bñ facit tex.in l.thesaurus.ff.ad exhib.per quem concludūt
264 Doct.†q. in causis summarijs est qō decidenda iurō, nisi pso-
na,cui deferēdum est,sit alias suspecta,ſm Bal.in l.eum qui C.
de proc.si.n.suspecta sit,non est eius iurō standum,l.non oēs.§.
a Barbaris.ff.de re mili.cum si.Nam istud vr̄ iurm purgatiũs,
265 †ergo ei deferēdum,de cuius purgatione quęritur,l.pñti,§.sic
266 vbi.C de episc & cle.c.j.de purg.ca.†Et pro hoc facit,quia stā-
dum est iurō deferentis res in ciuitatem,an vsus sui causa defe
267 rat,ſm gl.& Car.& imo.in cle.religiosi,de deci. † Sed quia ab 280
experiētia,quæ est omnium rerum magistra.c.q̄ tit.de elec.li.
6.clem.dispēdiosam,de iud.c.multis,44.dist.& C.de iust. Co.
sfir. §.j. compertum fuit, iterantes periuria passim subire, ne
in campis pernoctent. Dicebat.n.quidam amicus meus,q. iu
268 piter omnipotens periuria ridet euntium. † Idcirco consuetu-
do adinuenit aliū modum probandi itinerantes nō esse de pe- 281
stilentia suspectos, videlicet per scripturā.i.per literas dimisso
rias,quas vulgus bullettinum appellat.Et sic vsu obtētum fuit,
quòd quicunque has literas secum non detulerit,repelli possit
ab ingressu loci. Valet.n. huiusmodi consuetudo.l.j. C. de litto.
& iti.cust.lib.12.per quam l.dñt ibi Bar.& alij,q. deferētes has
dimissorias cum frumento,vel alijs rebus aliàs deferri prohibi
tis non sunt a custodibus territorij vllatenus inquietādi. Simi
le etiam videmus,q. clerici alienæ dięcesis non sūt ad ordines 282
promouēdi sine literis dimissorijs. c.primatus,71.dist.& c.nul
lus,de tempo.ord.lib.6.& bene facit tex.in l.j.C.de naui. li.11.
& in l.3.C.de cursu publ.lib.12.¶ Iuxta hoc de pluribus dubita
269 tur.†Et primò,a quo habēdę sint huiusmodi literę dimissoriæ
siue bullettinum: Dicas,q. ab officiali ad hoc deputato, cui di
scedens debet denūciare recessum,& iter quod facturus est,&
locum,ad quem tendit.l.2.C.de curiosis & statio.li.12.vbi bo
nus tex.ad propositum,& probatur etiam in d.l.vnica.C.de lit
to.& iti.custo.Ad quos autem spectet electio dicti officialis,pa
270 tet ex his,quæ s.dicta sunt.†Secundo dubitatur,qualis sit & eē
debeat tenor & forma bullettini?Respondeo debet primò cō
271 tinere diē discessus a loco & nomen loci,a quo dimittitur,†&
isto respectu huiusmodi literæ possunt dici dimissoriæ.d.l.2.&
nomen loci,ad quem dirigitur iter.l.j.C.de tract. & stat li.12.
272 †Et isto respectu possunt nuncupari tractatorię, quasi designe
tur qualiter tractandus sit is,qui in eis nominatur.i.qualiter sit
recipiendus,cum literas sanitatis deferat.Et ego sum istius sē
tentię,q. ēt enūciare debeāt horam discessus,vt cognosci pos-
sit an a tempore recessus vsque ad horam, qua nominatus i eis 283
applicuit ad locum,ad quem potuerit diuertere ad circūuici-
273 na loca infecta.†Nam si ab hora discessus vsque ad horam ac
cessus insit intercapedo tanti temporis,q. ad loca infecta se cō
ferre potuerit,tunc bullettinum, seu literæ tractatoriæ,execu-
tionem non merentur,quia non durant, nisi per illud tēporis
spatium,quo verisimiliter applicari potuit ad locū, ad quem
dimittitur,argum.d.l.vnicæ.Sunt enim pacta,nullam habuisse
D.N.

licētiam,vel habuisse,& tp̄s transactū fuisse.l.emissiones.C. de
274 cur.publ.†Et licet hora regulariter nō sit apponēda in instris
sufficiat apponere diem,ſm gl.in l.gñali.C.de trib.lib.11.& in
Auth.vt prepo.nomen Imper.& in c.j.vbi Can. de fi.instru.tñ
male faciunt Notarij,q eam nō apponunt,q ñ expedit q. appo
natur,ſm Bal.& Fel.in c.ego.n.per illum tex.de iureiur.alleg.gl.
275 in l.si ex pluribus.ff.de sol.¶ †Item dēt cōtinere nomina,& co
gnomina descendentium,vt in Auth.de Questore.§.j.In tñ,q.
nō vr̄ sufficere si dicatur,Titius cum duobus socijs. &c.p tex.
in d.l.vnica,in vers.cum necessarijs suis.Et ratio est, ne det̄ oc
casio habenti similes tractatorias associandi sibi aliquem mor
bosum accepta ab eo pecunia: obuiandum est q̄tum fieri po-
test hoium malitijs.c.sedes,de resc.Et remouēda est ois peccā
276 di occasio.l.conuenire.ff.de pac.dota.¶ Item†bullettinum de
bet esse scriptum & subscriptū manu officialis deputati cū ap-
pōne nois ipsius officialis.Constat.n.q. bullettinum debet esse
in scriptis prolatū,iurib.pręallegatis.Et probatur,bonu simili,
277 †nam saluus conductus loco concessus, vt non molestet̄ a mi-
litibus trăseuntibus,qui saluaguardia in Gallia nūcupatur, per
scripturā solū pbari pōt.l.fi.C.de eroga.mil.an.Sic ēt scriptura
tñ verificari pōt, itinerantem venire a loco nō suspecto, vt ēt
consuetudine obtentū fuit:aliàs itinerātes faciliter possent col
ludere,& vni9 ab altero testimoniū mutuare.Et hos duos cas9
requirētes scripturam addere possumus ad gl.in c.j.de censi.li.
6.vbi plures alij enumerantur,nulla de istis duob.habita men-
tione.¶ Cum ergo scriptura sit de essentia bullettini,sequit̄ q.
si alterius manu,q̄ illius,ad quem spectat,scriptum reperiatur,
278 q. ei fides adhibēda nō erit.Sicut dicim9†de instrō scripto alie
na manu,quā per Notarium de eo rogatum, nam tale instrm
præsumitur falsum,& ei credendum nō est,§.& quod sæpe, in
Auth.de trien.& semis.quem p singulari allegat Lud.Ro.sing.
220.inc.An diuersitas scripturæ.§.2. in Auth.de fi.instr.Et ma
ximè protocollum, nā illud totū scribi debet manu ipsi9 Nota
279 rij & non alterius.§.nos,in Auth.de Tabellio.¶ †Non tñ nega-
uerim,q. bullettinū scribi nō possit per alium, dum tñ subscri
batur per officialem,qui in subscriptione attestetur,se scribi fe
cisse per aliū specialiter nominatū.sicut Notari9 alijs negotijs
impeditus pōt facere exēplū scribi p aliū, dū tñ in subscriptio
ne attestet̄ de impedimento,& de noie scriptoris, ſm Spec.ti.
de inst.edi.§.instrumentū,ver.item q. habet.Inn.in c.qm̄ contra,de
prob.Bal.& Sal.in l.contra ius,C.de fi.instr.& per Soc.cons.24.Vi-
sis & diligēter examinatis,col.8.lib.1.¶ Et hęc omnia notāda
sunt,quia de cōsuetudine ma e seruantur,& ideo falsitates plu
280 res in istis bullettinis quotidie reperiūtur.†Et maximè ista no
tanda sunt contra officiales bullettinorū,quia amico suo dāt album
bullettinum,nam extra ordinem sunt puniēdi,arg.l.j.ff. de ex
traord.crim.& bonū esset per statutū imponere eis pęnā cōdi
gnam tanto facinori.Nā,ut intellexi,plures sunt, q. quæstū &
mercimoniū faciunt de talib.bullettinis sicut de scriptis Papæ
281 dr̄ in c.fi.de rescr.¶ † Debet etiam esse sigillatum sigillo publi
co.Et isto respectu appellatur bullettinum,quia bullatum esse
debet,ſm Lucā de Penna in rub.C.de tract.lib.12.Et vt facili9
dignoscatur sigillum,cōsuetudine inductū fuit,q. bulletur bul
lo,seu sigillo Cōitatis loci,a quo discedit̄ur,& bullettinū susci-
pitur.Nā cū tales tractatoriæ literę fiant officialib. electis no-
mine communitatis, iustum etiā vr̄, vt eiusdem Cōitatis sigil
lo signentur,l.4.C.vt nem.lic.rebus alie.signa imp.c. post ces-
282 sione,& ibi no.de probar.†Ex quo infertur,q. si alterius psonę
sigillo,ēt episcopi,vel domini loci bullatum esset, nullam fidē
faceret,quia sigillum episcopi,vel domini nō est ad hoc institu
tum,ſm Bal.in rub.C.de fi.instr.col.pen.ver.2. supplemētum.
¶ Illud aūt,qđ dr̄,q. licēt signare sigillo alieno.§.pnt,Inst.de te
sta.& l.ad testium.§.2.eo.tit.verum est,si sigillationib.faciēdis
non sit deputatum de publico proprium sigillū ſm Bal.p text.
in c.Romana.§.pen.de to.comp.lib.6.Nam vbi propriu hr̄ si-
gillū,vtendū non est alieno,Spe.tit.de inst.edi.§.restat.ver. itē
quod sigillum,traditur per Fel.post Inn.& alios in c.2. col.pe.
de fi.instr.¶ Ex his satis instructi possunt esse custodes,an verū
sit,vel suppositiuum bullettinum.Tenentur enim diligēter ad
uertere,ne sub fictitijs tractatorijs quisquā ingrediatur.l.2. C.
de desert.lib.12.Considerabūt ergo horam discessus,& horā ac
cessus,& prudēter cogitabunt si interim ad cōtagiosa loca po-
tuerint verisimiliter diuertisse. Interrogabūt illico applicātes
ad portam de nominib.& cognominibus ipsorū,& hoc prius-
quam inspiciāt bullettinū.Et si in nomine,vel cognomine va
riationem cognouerint suspectas arbitrentur literas tractato-
283 rias,quia†in nomine & cognomine proprio nō est verisimile
quenquam errare.l.fi.C.de hered.inst.Et si custodes suspicent̄
aliquē falsas tractatorias afferre,se a principio faciles exhibeāt
nec eum diligenter examinēt,sed cum iam pedem intra locū,
intulerit,tunc eum appellent qualiter vocetur, quo cognomi-
ne nuncupetur,quid acturus venerit,nam tunc facile variabit
cum de introitu inceperit non dubitare. ¶ Examinabūt insu-
per,an literæ tractatorię sint scriptæ characteribus officialis ad

eas feri endas deputati,& venũ sint in aliqua parte abrasæ,vel
284 vitiatę.† Nam pp rasurã vel cancellationẽ arguitur falsitas lite
rarũ.l.fi.C.de edicto diui Adr.toll.c.licet,de crimi.falsi. ¶ Et
super oia illarum datam diligentius aiaduertant.c.eam te,de
285 rescr.¶ † Quod si eam datam breuibus literis,& (vt aiũt) in aba
cho scriptã viderint,tunc bene oculos aperiant, quia ex altera
tione vnius literę variatur sensus , & facillime litera abachi pt
alterari. Si ergo ipsam in aliquo corrupta, depressam, lineatã
vel aliqualiter variatã conspexerint,suspectum credãt bullet-
tinum,c.inter dilectos,de fi instr.traditur per Pan.& alios, i c.
ex parte,eo.tit. Idcirco vtilissimũ esset prouidere,q. data horũ
bullettinorum scriberetur extense,quia tunc non poterunt fa
ciliter falsificari,vt in simili dixit Spe.tit.de resc.pñ.§.j.ver.qd
si ex forma.& est ad propositum nostrũ optimus tex i l.fi. pau
lo ante finem,C.de veter.iur.enuci.¶ Propterea sigillũ fideli-
ter intueri dñt,an sit sigillum Communitatis,a qua discessum
286 fuit.† Et si non erit,vel sit deprauatum,aut alias non bene im-
pressum,ita q. de veritate dubitari possit,tunc non est bulletti
287 no vlla fides danda,d.c.inter dilectos.† Sed quid si inter custo
des,& volẽtes ingredi,suboriatur discordia super veritate bul
lettini,quis de hac cognoscet controuersia? Respondeo paucis,
q. iudex custodũ erit cõpetens iudex,quia volẽtes ingredi sũt
actores cũ petant ingressum,& actores tenent sequi forum rei
.l.iuris ordinem.C.de iurisd.om.iud.ca.cum sit generale,de fo.
288 comp.† Sed pone,q. iudex pronunciet bullettinum esse legiti
mum,cũ forte sit suppositituũ,an tali licentia licebit appellare.
Credo q. non,quia tps appellationis consumaret effectum sen
tentiæ.l.fi.ff.de appel.recipien.l.quisquis.C.quorum appel.nõ
recip.l.fi.C.de sepul.viol.Spe.tit.de appel.§.in qb.vers.8. ¶ Di
ces tu,ergo erit in facultate iudicis intromittere infectos arbi-
trio suo,si vniuersitati nõ succurratur remedio appellationis?
Respondeo,vbi probabiliter constaret bullettinum esse de fal
sitate suspectũ,vel alias de legitima cõtagionis suspicione ap-
pareret,licitum esset populo appellare,& post appellationẽ de
289 facto resistere.¶ † Nam vbi apparet de iniustitia, & damnũ est
irreparabile,licet aduersus iudicem de facto resistere,c.nõ de-
bet,& ibi gl.11.q.3.c.non inferẽda.23.q.4.tradit Bar.in l.si ali°.
§.bellissime.ff.quod vi, aut clam. & plenè per Fel.in c.si qñ,&
in c.ex literis,vbi bonus tex.de offi.deleg.& per Lãber. de Rã
290 po.in suis dist.super.ff.vet.in addit.¶ † Sed quid si iudex mãdet
custodibus sub pęna fustigationis & centum marcharum ar-
genti, q. nullũ suspectum intromittant,& præsertim Titium,
modo Titius venit cum legitimo bullettino,& a custodib° re
cipitur. Quæritur an iudex possit hos custodes fustigari facere?
Istam quęstionẽ vidi in facto. Pro parte custodũ & sindicorum
loci,quorum mãdato Titius intromissus fuit,allegabatur q. ip
si erant in quasi possessione custodiendi,& venientes cũ bonis
bullettinis admittendi,& q. priuari non debant sua quasi pos-
sessione. Ad quod respondebam,q. virtute edicti nõ priuaban
tur sua quasi possessione,quia aliud est custodire, aliud edicere,
ne suspecti,& præsertim ne Titius intromittatur . Primũ facti
est. Alterum iurisdictionem habet inclusam.¶ Secũdo diceba
tur,q. iudex nõ poterat pęnam fustigationis cõminari , qa pe-
daneus iudex erat. Sed istud negabatur,qa hẽbat merũ & mix
tũ imperiũ,& licet esset vnus ex magistratib. municipalib.non
tñ dici poterat iudex pedaneus. Differunt.n.inter se iudices pe
danei,& magistrat° municipales, vt ex titulorũ diuersitate di
lucide apparet. Magistratus autem municipales de cõsuetudi
291 ne pñt exercere ea,† quę sunt minimi grad° meri imperij, sm
292 Bal.in l.pen C.cõm na.vel epi.fustigatio† aũt est minimi gra-
dus meri imperij,sm d.l.fi.in l.imperium,ff.de iurisd.om.iud.
293 ergo,&c.¶ † Tertio dicebat, q. erat præceptũ nudũ,cui paren
dũ non erat.l.j.& per tot.tit.C.communia vel.epi.tradit ¶ Fel.
in l.filiusfa.§.diui,ad fi.ff.de leg.j Sed rñdebam, tale præceptũ
fuisse factum ad aggrauandum culpam custodum sup his,quę
spectebãt ad officiũ iudicis,quo casu valet,et si nõ sit expressa,
cã.l.j.§.cũ patronus,ff.de officio præfecti vrbis.l.nã salute.ff.de
offi.præf.vig.¶ Quarto dicebatur,pceptum debere intelligi,si
Titi° venisset sine legitimo bullettino,alias esset inutilẽ.¶ Ad
istud rñdebã,q. pceptum,quo ad Titium erat præcisum & ab-
solutum,ideo præcise & absolute intelligendum.l.j.§ & gñaliter
ff.de leg.præstan. An id,qđ pceptũ esset iniquum,rñdebã verũ
si cã pibitionis cessaret ex eo,q. afferret bullettinũ. Sed alia rõ
ne potuit iudex moueri ad præcipiendũ,ne Titius admittere
tur,ergo in dubio parendũ fuerat,aut instandũ q. pcepti cã ex
primeret,c.si qñ,de resc. Potuit.n.iudex pceptũ fecisse,qa scie
bat paulo añ Titium fuisse cõuersatum cũ infectis,ex quia cõuer
satũ ne suboritur probabilis suspicio,cum dici soleat, quod

Vuaque conspecta liuorem ducit ab vua.

Et sic cũ sanis sanus eris,alias morbo nõ carebis,vt dixi s.& p
bos in c.posiq̃,de ele. Potuit ẽt moueri iudex,qa cognoscebat
Titiũ esse ceruicosum,& si fuisset admissus,nõ potuisset facile
custodiri,cũ occulte ad infectũ locũ vicinũ,vnde quidus erat
& a quo aufugerat,quoque se trãsportaret,ex alijs ẽt caulis mo

ueri potuit,de qb.dixi s.in 3.c.prin.hui° remedij s.vel ex alijs
294 quas tu ipse cõsiderabis.¶ † Insuper dubitare quis posset,qua pę
na puniendi sint custodes,qui accepta pecunia cõ ordines igre
di patiuntur venientes sine bullettino , vel cum bullettino, q.
sciunt esse suppositituũ & falsum. Rñdeo,si agrorũ & territorij
custodes patiantur aialia intrare territorium,& ibidẽ depasci,
grauissimo puniuntur supplicio.l.j.C.de fun.& salt.rei diu.lõ-
gẽ maiori pęna puniendi veniunt custodes portarum. Et si ex
tali intromissione locus pestilẽtiosus redderetur,nulla tã acer-
ba pęna excogitari posset quę ad tñ scelus puniendũ sufficere
videatur: Proditores.n.parita sunt,ac si inimicam gentem in-
295 tromisissent depredandi & occidendi causa,† quam qui intro-
mittũt,viui sunt comburendi.l.si quis Barbaris.C.de re milit.
li.12.facit dictum Bal.in c.j.col.5.qui.bãnod.feud.amit.& facit
296 tex.in l.carceri,& leg.milites.ff.de custod.reo. ¶ † Sed quid si
aliqs sine bullettino intrauerit clãdestinè,dum custodes fabu-
lantur in portis,an custodes sint tuti ab omni pęna? Rñdeo, q.
non,si sint salariati de publico. Qui.n.mercedem pro custodia
recipiunt,ad exactissimam tenentur custodiam,& sic ẽt pro le
297 uissima culpa sunt puniẽdi.l.qui mercedem.ff.loca. † Oportet
.n.custodes quibus populus cõmissus est,cum magna cõstantia
vigilare,ca.oportet.81.dist. Si custos esses,quæ acta sũt, scires,
sed qa nimia desidia, & torpore deprimeris cũ tuo decore,&c.
plura narrantur,c.si custos,27.q.j Nam pastor nõ excusatur,si
298 lupus opes comedat,& ipse nesciat,c.q̃ nis,de reg.iu. ¶ † Hinc
dicebat Bald.q. famulus,q. demisit equum in pascuis,quẽ lup°
comedit vel fures abegerunt,tenet dño ad estimationem,nisi
esset cõsuetudo in loco,dimittendi equos in pascuis sine custo
dia,ita Bal.in l.nemo deinceps,ad fi.C.de epis.audien. Castigã
di ergo sunt custodes pro modo culpæ.l.milites,& l.fi.ff.de cu
299 stod.& exhi.re.¶ Sed quid † si aliqs intrauerit sine tractatoris
inauris custodibus,an tunc excusandi sint: Dic aut custodes po
tuerunt resistere ,aut,nõ,arg.l.item quæratur,§.exercitu,& l.si
lege.ff.loca.& d.l.milites. Tenentur.n.pro virib.resistere,l.j.§.j.
ff.ad Silla.si aũt resistere non põt,nihil eis põt imputari, qa ad
vel sus uim custodia parũ pdest.l.si ea res , in prin.ff. de actio.
em.p Ex his satis constat valere statutũ,q. sine bullettino null°
300 locũ ingrediatur.¶ Sed nũc quæro,† an valeat statutũ , q. null°
audeat sub pęna exire locũ sine licentia deputatorum,vel sine
bullettino: Et rñdeo,q. statutũ valet,si ex cã imminentis pestilẽ
tię,vel alia rõnabili cã fiat,sm Bar.in l.mercatores , per illum
tex.C.de commer.& merc. Si verò sine iusta cã fieret, nõ vale
301 ret.† putã si dñs loci vellet statuere , q. nemo exeat territoriũ
pro molendo vel laborãdo,ad effectum,q. quilibet ire cõpellã
tur ad suũ molendinum,vel vt per indirectũ cogantur labora
re in prędijs ipsius dñi. Est.n.huiõi statutũ iniquũ,& nõ tolerã
dum,sm Soc.cons.272. Non prosequendo ordine,lib.2.vbi ita
declarat.d.l.mercatores , & ad propositũ facit pulchra decisio
d.Io.Bap.de S.Seuerino in l.oẽs populi,col.36.ff.de iust.& iu-
302 re.† Et ex hoc infero,q. si cõitas ordinẽt,q. nullus forẽsis audeat
locum exire,nisi secum duxerit vnũ ex incolis loci,q. talis or-
dinatio non valet,quia facta cã lucri ipsorum incolarum , nisi
forte alienigenę essent suspecti,vt quia essent de loco cõtagio
so ibidem vicino,a quo aufugerunt pp pestem.¶ Insuper quia
tpe pestis solẽt fieri edicta,q. nullus audeat receptare in castro
303 vel in loco aliquẽ forensem sub certa pęna.† Quæritur, quid si
aliquis receptauerit forensem extra castrũ i sua cassina, seu ba
stita,an incidat in edictum? ¶ Istam qõnem format in simili
Alb.de Ros.in 4.par.statutorum,q.98.incip. Quid si statuto ca
ueatur.& determinat q. sic,considerata rõnis identitate,sequi
tur d.Iasõ.in l.plerique.col.3.ff.de in ius voc.¶ Sed quatenus at-
tinet ad ppositum duo sunt consideranda . Primo , an militet
eadẽ rõ in cassina,q militat in ipso castro: Scđo,an i pęnalibus
sit licita extensio ex rõnis identitate.de quo per Fel.in pœm,
Greg. & d.Iasõ.in l.fi.ff.de in ius voc.& aliqd dixi s. Restat duo
alia remedia quę mihi occurrũt. sed quia communia sũt , tam
ad curandum q. pręseruãdum,ea statui in fine reseruare, vt fe
cit Imperator,C.commun.de leg.& C.commun.de successio

SVMMARIVM.

1 *Pestilentia omnium ægritudinum Regina.*
2 *Principijs obstandum,alias serò medicina paratur.*
3 *Peste infectos an,& quando liceat extra locum abijcere.*
4 *Peste infecti,an per vim expellendi sunt a loco,licèt ipsi malint includi in propria domo. Et quid si malint ad aliquod prædium rusticum, seu cassinam transferri,quàm ad hospitale.*
5 *Peste infectos,et peste suspectos,qui sunt eijciendi de domo, an magister sanitatis poterit transferre ad eundem locum. Et an poterit masculos cum fœminis collocare.et n.7. Et quid fiendum,si hospitale, vel locus non sit tam amplus,vt separari possint. nu.10.*
6 *Iudex si videat duos non posse sine discrimine vitæ ad idem iter ire,putà quia inimici vel riuales,an possit eis pęnã indicere, ne ad eandẽ viã, sed diuersam,vadant.*
8 *Scholares,an vno ex socijs reluctante possint ganeas in domo tenere.*

Pestem

De remedijs ad curandam pestem.

DEuenio itaque, Deo ꝓpitio, ad extremã par
tem huius nri opusculi, videlicet ad
1 remedia curatiua. ¶ † Regina est oium ægritudinũ
pestilentia, c. sicut, de simo. & oium ẽt insolentissi-
ma, seruis stipata supbis, quos alloqui quilibet for-
midat. Quo fit, vt oib odibilis sit & ↄtẽptibilis, & rarissimus re
periat̃ medicus, q illius curam velit suscipere. Quisquis ergo in
hãc inciderit infirmitatẽ, si medico careat, hũc plegat libellũ,
nr̃a vtat̃ cura, nr̃o fruat̃ antidoto anteq̃ pestilẽs venenũ ĩnma
2 penetrauerit. Subito †. n. eradicãda sunt hu⁹ morbi mala semi
na, & principijs obstãdũ est: als serò medicina parat̃, c. ad hæc,
de rescr. c. mala ↄsuetudo, 8. dist. ¶ Primum remediũ erit infe-
3 ctos ejcere † extra locum. Inquit. n. Hieron. in cano. resecãd. e,
24. q. 3. Resecandæ sunt putridæ carnes, & scabiosa ouis a caulis
repellẽda, ne tota domus, massa, corpus, & pecora ardeant, cor-
rũpant̃, putrescant, intereant. Nã ĩmedicabile vulnus, sm Oui.
ense recidendũ est, ne pars sincera trahat̃. Morbida. n. pecus to
tũ corrũpit ouile. ¶ Et q infecti possint expelli de ciuitate, fir-
mant Bal. & Pau. de Cast. in l. 2. C. de sum. Tri. & fi. cath. ar. illi⁹
tex. Lu. Ro. Alex. d. Ias. in l. casus, p i lũ tex. C. de test. & Cep. in
trac. ser. rust. sub rubr. de pascu. in 6. q. Nisi. n. citò eradicet̃ ama
ritudinis radix, tota plebs cõtaminata tristabit̃. c. 21. q. 4. ¶ Sed
4 hic se offert dubitatio, † qd si infecti malint includi in domo ꝓ
pria, an tũc inuiti expelli possint? Videret̃ fortasse dd̃m q non,
qa cessat rõ publicæ vtilitatis, cũ inclusi nõ valeant alios coinqui-
nare, ergo &c. Itẽ durũ vr̃ & ĩhumanũ, aliquem inuitum trahi

de domo sua, l. plerique, ff. de in ius uo. l. nemo, ff. de reg. iu. Deci
sio huius qõnis est magni ponderis, iõ intensius attaduertendũ.
¶ Putarẽ plura esse cõsiderãda. Primò, an in eadem domo sint
alij nõ infecti, quos magr̃ sanitatis nõ vult expellere, & tũc infe
cti ejci poterunt, qa subest rõ ejectionis, s ne reliq corrũpant̃, q̃
rõ stat ẽt q nõ infecti ↄtentarent̃ includi cum infectis, cum non
sint dni corporũ suorũ, l. liber hõ. ff. ad l. Aq. l. c. si verò, de sentẽ.
exc. & ꝓ ista ↄsideratione adduco casum i c. ipsa pietas. 23. q. 4.
¶ Si vero oẽs sint infecti & oẽs malint ĩcludi, tũc ad duo aduer
tẽdum est. Primò, an ex inclusione militet timor corruptionis
vicinorum, & tunc oẽs ejciendi sunt, aut null⁹ subest timor, &
tunc ↄsiderãda sunt loca, ad q̃ magr̃ sanitatis eos trãsferri vult.
nã si talia sint, i qb. eorum saluti opportuni⁹ ꝓuideri possit, tũc
ad ea loca inuiti traduci poterũt, d. c. ipsa pietas. Si verò sint loca
magis infecta, & vbi fere nulla sit spes salutis, tunc crederem q
de domo inuiti nõ possint trahi. als magr̃ sanitatis appellandus
5 erit magr̃ mortalitatis. ¶ † Sed hic q̃ro, an eo casu quo magr̃ sa-
nitatis vult de domo trahere, tã suspectos, q̃ infectos, an possit
oẽs sil̃ ad eundẽ locum trãsferre, & oẽs ĩ eadẽ camera colloca-
re? Rñ. q nõ, qa separãdi sunt socij, q sibiipsis inuicẽ sunt dãno-
6 si. l. si ↄuenerit, in si. ff. ꝓ soc. Bn facit, † qa si iudex videat duos
nõ posse sine discrimine vitæ ire p eandẽ viã, vt qa fortè riuales
sint, vel als inimici capitales, tunc poterit & debet pcipere cui-
libet sub formidabili pœna, q vn⁹ vadat p vnã viã, & alter p a-
liã, taliter q nõ possint sibiipsis obuiare, sm Iaco. de Are. Albe. de
Rosa. & d. Ias. in l. si. p illũ tex. ff. de off. ꝓcu. Cæs. seqt̃ idẽ d. Ias.
7 in l. qd iussit, i gl. 2. ff. de iud. ¶ Sed an sil̃ † possit collocare ma-
sculos cũ fœminis? Rñdeo nõ esse sil̃ masculos & fœminas com
miscendas, l. non afr. ff. de vsu, & habi. p quã l. dicit ibi glo. scho
8 lares, † vno ex socijs reluctãte, nõ posse ganeas i domo tenere.
facit tex. in c. 1. de cohab. cle. & mul. Nec qsquã dicat rõne in-
firmitatis tolerandũ esse, vt sil̃ stare possint: qa nec rõne humi-
litatis & ethicæ ↄceditur frequẽter clericis intrare domos marto
narũ, c. clericus nullus. 81. dist. Et intellexi tpe pestis fuisse pa-
trata infinita carnis delicta, & mortuis maritis seductas fuisse
plerasq; ad ↄtrahẽdas fœdas nuptias cũ inæqualibus & pauperib⁹.
9 † Et eo maximè separãdæ sunt fœminæ a masculis, qa coitus au
get hãc infirmitatẽ, vt dixi s̃. in qõne de caulis. ¶ Hæc aũt intel
ligo vera esse, nisi essent tales mulieres, de quib. nãle fœdus ni-
hil sinistri nos suspicari permittit. l. eum qui. C. de episc. & cler.
10 ¶ † Sed qd si ciuitas nõ hẽat hospitale tã amplũ, in quo possint
includi infecti seorsum a suspectis, & fœminæ separatim a ma-
sculis? Quid tũc agẽdũ? Rñd. q̃rant̃ aliqua loca vicina ciuitatis,
q̃ muro, vallo, aut fossa sint circũsepta, & ibidẽ separatim & di-
uisim collocent̃. ¶ Dixi vicina ciuitati, & nõ intra ciuitatẽ, quia
11 periculosũ est retinere ĩfectos intra ciuitatẽ. † Et iõ hospitalia,
in quib. curant̃ infirmi, q̃ nosocomia nuncupant̃, sm gl. in l. d-
lud. C. de sacros. eccl. sunt extra muros vrbis ↄstruenda, sm Io.
de Pla. in l. cũ s̃. vitẽtẽ. C. de re mil. lib. 12. & dixi s̃. ĩ 5. remedio
12 p̃seruatiuo. ¶ † Sed quid si extra muros ciuitas nulla loca pos-
sideat? Rñdeo, sibi emat, vel ↄducat. Et si dixeris non reperiri,
qui vendere minusve locare velint? Rñdeo fauore publico do-
minos locorum habilium ad includendos ægrotos cogi posse
ad vendendum, vel locãdum. l. si qs sepulchrũ. ff. de religio. &
sump. fun. l. lege Cornelia. ff. ad Syllan. Et ꝓpterea dicebat Ioã.
13 And. in addi. Spe. super rub. de exec. seu ad h. † q fauore publi-
co cogi põt dns vendere fundũ, in quo erigant̃ furcæ ꝓ iustitia
facienda. sequit̃ d. Ale. in l. 2. in ꝓin. ff. sol. matr. Nã et fauore
publicæ vtilitatis dni põt cogi locare eorũ domos scholarib. &
doctoribus legentib. sm Bal. & Ang. Imo. & Mod. in l. j. ad fi. ff.
14 sol. mat. ¶ † Et si fortè ꝓpe ciuitatẽ nulla inueniant̃ loca conue-
nientia, tunc necessitas reddat p̃fectos sanitatis industriosos. fa
ciãt ergo fieri casas & capannas, ad quas trãsferant̃ infecti. Sũt
aũtẽ huiõi casæ faciendæ in loco vallo, fossa aut aqua circũda-
to, ne inde exire ad sanos, vel sani ad eos accedere valeant, nisi
de licẽtia p̃fectorum. Papiæ in insula quadã Ticini amnis fieri
15 solent. ¶ † Sed si suspecti vel infecti malint trãsferri ad aliquod
p̃dium rusticum, seu ad cassinã, vel bastitã, q̃ ad nosocomiũ &
capãnas, an audiẽdi sint? Vr̃ q non, qa poterunt inde vagari, &
alios inficere. Ego existimo, q si velint a custodib. deputandis
p p̃fectos sanitatis custodiri, q cum eis sit humaniter agẽdũ.
Nã cum cesset rõ, ne sani corrumpant̃ attẽta custodia, cessare
ẽt dẽt iuris dispõ, dictãs eos ad nosocomium trãsportari debe-
re, c. cum cessante, de appel. l. adigere. §. quis. ff. de iu. pat. ¶ Quæ
facultas diuertendi ad aliquã cassinã maximè Patritijs & nobi
16 libus est ↄcedẽda. † Sunt. n. nobilibus assignãda meliora hospi-
tia. l. 2. & l. fi. C. de met. & epid. li. 12. Sic Abbas monachis nobi
libus infirmis grãm facere põt, vt alibi, q̃ in cõi infirmatorio vi
ctum sumere valeãt, ca. cum ad monasterium, §. porrò, de statu
mon. ¶ Consulo itaq; dñis meis Aucn. si velint præmissas diffi-
cultates euadere, & ciuitatem nõ ↄtaminari cõtagioso morbo
cuiuslibet ẽt infirmi piscatoris, vt nup euenisse dolenter cõspi-
cimus, q cõstitui faciãt vnum amplum, & splendori, tam excel
sæ vrbis conueniens hospitale. Nec quemq̃ terreat operis im-

Tractatus de Peste, Ioan. Fran. Ripæ.

pensa, q̃ fructum cum fenore est allatura. Minima.n. videbitur
si cum damnis, & incōmodis conferatur, q̃ pp pestilētiā ēt mo
17 dicā ciues patiunt. ¶ †Sciendū aūt est, q̄ p rata patrimonij qui
libet, nullo priuilegio obstante, ad constructionē huius publici
operis cōferre tenetur. l. ad portus. C. de ope. pub. Cōcernit.n.
singulorum vtilitatē, & vrbis decorem, ergo qlibet ad cōtribu
tionē cōpelli pōt, vt dixi latē s. ¶ At dicet aliqs, in ciuitate Aue
nionensi nulla unquā fuit imposita collecta, unde non vr̄ tole
randū, q̄ mala ɔsuetudo inducat. ita mihi rn̄dit qdam amicus
meus. Sed salubrius certē fuisset collectas, angarias, & peranga
rias sustinuisse, q̃ diram pestem. Esset.n. vrbs opulentior & po-
18 pulosior. Laudabilis nāq; est ɔsuetudo, quæ †ad bonū publicū
tendit, & maximē, q̄ quilibet in piā cām aliqd annuatim ɔfer-
re teneat, c. ad apostolicā, de simo. no. Bar. in l. priuilegia, C. de
sacros. eccl. Et si tua te vincat auaritia, q̄ nolis pati collectā im-
poni, consule teipsum si aliunde haberi possit pecunia ad con-
19 struēdū opus tā pium, tam laudabile, & Deo gratissimū. † Ego
suaderem occurrere his, qui publicos redditus deuorāt, & quæ
ad iniquum malitiæ compēdium trahi hactenus solita sunt, in
20 hanc piā cām conuertenda exclamarem. ¶ †Sed horrendū cer
te, hi, qui deberent p̄riam defendere, & ab oppressionib. suble-
uare, inueniuntur opprimere. §. si verò refutauerit, in Auth. vt
diffe. iud. Hi sunt furib. deteriores, nam fures timentes furant,
legis laqueos formidātes, isti aūt audacter delinquūt, & quicquid
21 agunt, legem putant. † Hinc primā ɔtagionis cām suspicor ex-
ortā: huic oīs mali labes initium capit, nam cum in Rēpublicā
delinquant, cū publica sine pudore prædent, & nullus in popu
lo sit qui resistat congruum ēt est, vt publica pœnitentia popu-
lus affligat, c. q̄ errauerat, 23. q. 5. & pp Regentiū scelera Deū
flagellasse plebē suā persæpe legimus. ¶ Supplicarē sanctissimo
dn̄o nr̄o Papæ, vt dignaret̄ tñ ɔcedere fabricæ huius hospitalis
fructus primi anni oīum bñficiorū vacantiū i Archiepatu, sal-
22 tē p dimidia. † Solēt.n. pientissimi Pōtifices silia priuilegia in-
dulgere. c. si pp tua debita, de rescr. li. 6. & in extrauag. Ioā. 22.
quæ incipit, Suscepti regiminis vbi gl. in ver. fabricæ attestatur
tale priuilegiū als fuisse concessum hospitali Pontis. Nam si a-
liæ vrbes qnq. illud impetrauerunt, an ne putas ciuitatē Aue-
nio. quæ ecclesiā pleno iure recognoscit, idem ɔsecuturā? Cer
tus.n. sim hanc vos gratiam habituros a Reuer. D. D. Franc. de
Claromonte, Car. & Aueniōnēsi Legato meritissimo, qui vos
23 vestramq; ciuitatē singulari amore prosequit. † Nā ipse ēt hēt
ptātem, c. vnico, vt eccl. benef. ad fi. firmat Io. And. & alij in c. si
tibi concesso, de præb. li. 6. & in d. c. si propter tua debita. & gl.
in d. extraua. suscepti regiminis, q̃ vult q̄ solus Papa possit con
cedere fructus bñficiorū vacantiū vni laico, puta Regi Frāciæ
pp aliquā necessitatē fabricæ, aut hospitalis. Etiam inferiores
pnt, p arbitrio fructus bñficiorū vacantium in sua diœcesi do-
nare. Qd̄ ēt tenet Spe. in tit. de dispēs. §. nūc de epōrū, ver. 107.
¶ Laudarē ēt, q̄ fieret statutū, q̄ xx. vel qnquagesima legato-
24 rū, † & hr̄ditatū debeat huic fabricæ: valet.n. hmōi constō. & li
cet lex Papia, quæ vigesimā hr̄ditatē fisco deferebat, tanq̃ ini-
qua fuerit p iusti. sublata, l. fi. C. de edi. diui Adr. tol. non tn̄ idē
dicendum in casu nr̄o, qa non est par rō Christi & fisci. Nam
hæc lex ad vtilitatē publicā & laudē Christi, illa ad perniciē ci
uium & cōmodū fisci: hæc ad salutē populi, illa ad ruinam edi-
ta fuerat. ¶ Et q̄ istud statutū valeat, firmant Bal. Sal. & Mod.
in d. l. fi. sequūtur ubiq; Doc. vt patebit ex j. dicēdis & tale sta-
tutū viget in ciuitate Cesenæ, put retulerunt Mod. in d. l. fi. Sed
quia multa dubia circa intelligentiam dicti statuti suboriri pñt,
25 vtile putaui subijcere nonnullas declarationes. ¶ †Prima decla
ratio est, vt statutū procedat in hæreditatib. extraneo delatis,
non aūt in hr̄ditatib. debitis filio existenti in potestate patris
tpe mortis, in quē dr̄ dñium continuari, non hæreditatē deser
ri, l. in suis, ff. de lib. & posth. & ita ibi expsse decidunt Ang. Ra
phae. & Imo. sequitur Io. de Plat. in proœ. Insti. in uer. Alemani-
cus. Plus voluit Io. de Imo. i d. l. in suis, q̄ de hr̄ditate delata de-
scendentib. vel ascēdentib. nulla debeatur uigesima, q̃ ex for-
ma statuti als soluenda est, qd̄ æquū vr̄: verba tñ statuti conue-
niunt ɔtiæ fmæ, ergo ēt cōueniet dispositio, l. quod cōstitutū.
26 ff. de testa. milit. ¶ †Scd̄m intelligi debet illud statutū deductis
prius sumptib. & onerib. incumbentib. hæredi & legatario, qa
statutum cōsiderauit lucrū hæredis & legatarij. Illud aūt dr̄ lu
27 crū, † qd̄ supest deductis impensis & onerib. l. Lucius. ff. p soc.
& ita expresse decidunt Bal. & alij in l. non amplius, in princ. p
illū tex. ff. de leg. j. & ibi d. Ias. adducit septē siles decis. quas vi-
28 debis, cum tacere volueris †vnum grande cōsilium, & tacere,
q̄ nihil soluat ad tōnem chartariū, vt multi soluunt, & malē, qa
cām dant consultorib. prorūpēdi in multiloquiū & verbosita-
tē, q̃ persæpe optimā ɔsultationē offuscat, & iudicis stomachū
mouet, senium onerat, iudiciū & intellm̄ puerit, sm̄ Hier. sup
Hieremiā li. 2. pro quo facit tex. in l. fi. C. de appel. Et ultra illas
septē decis. v. de plures alias siles reductas per Fel. i c. ad aures,
de rescr. ubi ego ēt quasdam addidi, & eas, vt spero, aliquando
29 videbis. ¶ †Ex hac declaratione infertur, uigesimā non deberi

de legatis, q̃ nullū lucrū afferāt. vñ p legato dotis facto vxori a
viro quatenus in dote erat, vxor no tenebitur ad vigesimā, se-
30 cūdū Bal. in l. 3. C. de fal. cau. adiec. leg. † Nec p legato liberatio
31 nis facto debitori pri⁹ liberato, sm̄ Bal. i l. 3. in fi. C. de le. † Nec
p legato liberationis facto debitori tuto exceptione, sm̄ Bar.
32 in l. creditor, p illū tex. ff. de li. leg. † Nec p legato nullo & inu-
tili. l. non dubiū, ff. ad le. Fal. Secus si legatū liberationis lucrum
afferat, tunc quatenus in lucro est, vigesima fabricę debebitur.
33 l. quærebat, ubi Ang. & scri. ff. ad l. Fal. ¶ †Hinc si testōr grauet
hæredē ad vendendū Titio fundum valoris xx. aureorum pro
decem, tunc de alijs Titius tenebitur, qa eius lucro cedunt, sm̄
34 Ang. & Mod. in l. qui fundū, ff. eo. tit. ad leg. Falc. ¶ †Tertio re-
stringendū est statutum, vt non procedat in legatis & hr̄ditati-
bus relictis alicui alteri piæ causæ, qa talia relicta nō pnt i alios
usus cōuerti q̃ a testōre fuerit ordinatū, cle. qa contingit, de re-
lig. dom. sm̄ Bal. in l. nulli. C. de epi. & cle. & iō bonum esset, q̄
statuentes disponerēt ēt de relictis cuicūq; piæ cāæ, deinde ob
35 tinerēt ɔfirmationē statuti a sanctiss. D. N. Papa. ¶ †Dico a Pa
pa, quia dubium est, an Reuerendiss. d. Legatus possit dispensa-
re, q̄ legata pia cōuertantur in alium vsum. & Card. in d. cle. qa
cōtingit, in 5. q. post Lapum tenuit, q̄ nō possit, nisi sit sibi spe-
36 cialiter ɔcessa facultas. † Posset etiā ciuitas statuere, q̄ fabricæ
hospitalis debeatur quinquagesima dotium mulierū, quæ nu-
pserint extra territoriū, vel quinquagesima dotium fœminarū
forensium, q̃ nubunt in territorio. Valet.n. tale statutū, ut per
37 Cor. ɔsi. 100. q̃q̃, in hac, lib. 4. ¶ †Sunt etiā alij modi, & aliæ uiæ,
qb. in hanc cām pecuniæ haberi poterunt, vt si statuatur, q̄ qli
38 bet artifex in principio quo artē cœperit exercere, teneat † au-
reū fabricæ soluere, & q̄ qlibet certū qd soluere debeat p gra-
39 du doctoratus. † Et qcunq; voluerit esse de numero hospitala-
riorū, soluat x. flor. Habent.n. hospitalarij priuile. ne teneant ad
40 munera psonalia. c. tributū, 23. q. 8. ver. vniuersis. † Dir.n. psō-
næ ecclesiasticæ, licet nō sint clerici, sm̄ glo. in c. sciant cuncti,
41 de elec. li. 6. † & sm̄ aliquos gaudent priuilegijs, quib. gaudet ho
spitalia & clerici. sm̄ gl. in c. quisquis, 18. q. 4. de quo p Bar. in l.
h̄ imp. §. fi. ff. de iure immun. & in l. qd̄ constitutum, ff. de testa.
mil. & d. Ant. de Butr. ɔsi. 40. Statuto ciuitatis, alias in. 1. Nulla
dubitatio. Solent ēt hic indulgentias & priuilegia spaliter con
cessa a summis Pōtificibus. Et pnt cōstituere collegiū, & Re-
ctorem, ac syndicū eligere, c. inter dilectos, de don. Nō erit er-
go iniquum ordinare, q̄ quicunq; voluerit ingredi collegium
hospitalariorum teneat soluere decem florē. q̃ ordinōnem ser
42 uāt hospitalarij S. Matthæi in ciuitate Papiæ. ¶ †Cōsulerem ēt
vsurarijs & oībus alijs, qui volunt exonerare suas cōscientias p
incertis malē ablatis, vel qui ex deuotione, uel pro aīa paren-
tū, & benefactorum intendunt aliqua elargiri ad pias causas, q̄
ea oīa erogarent huic fabricæ, & pro alimentis pauperū ibidē
degentium, non ecclesię pro construendis capellis seu missis
celebrandis. satis.n. auri, imo satis veneni habet ecclesia, ca. fu-
turum hēt. 12. q. 2. Cuius.n. animi putares esse pios fundatores, si
suos descendentes ɔspicerent mendicari, & capellanos lautē
epulari, si nudos inuenerent amicos in grabato iacere, & presbyteros
magnifice indutos cū scorto luxuriari? Quid si existimaties, Cō-
stantine, liberalitatem tuam, qua p Chri gloria, p Christianæ
religionis augmento usus es, ad interitum Christianorū, ad infa
miā ecclesiæ, ad ruinā Italiæ qñq; cessuram? mutasses, credo, p
positum. Non plura, digito cōpellor labellum cōpescere. ¶ Cō-
cludā tn̄ laudabiliora, & Deo acceptiora esse legata, quæ i usus
pauperum relinquunt, & charitate, pietate, hospitalitate, reful-
gent: ex his subleuantur miseri, curant infirmi, saturant fame-
lici, tristes cōsolātur, dispersi congregant, peregrini recipiunt,
aniam nō pbent auaritiæ, cām nō pstant ambitioni, gulę, & lu-
43 xuriæ mām nō ministrant. ¶ †Secundū, & pcedenti primum
remediū est, post erectionē infectorum illico eorū domos pur-
gare, & ɔtagiosa bona mobilia, quæ aqua mundari nequeūt, ut
sunt pelles, lecti, & his silia, cōburere, & igni purgāda mādare.
44 †Nam pres nostri, si de lepra perspicuē constabat, leprosi uesti-
menta cōburebant, eiusdem domū radebant intus, & p circui-
tum, & puluerem raturæ spargebant extra ciuitatē in loco im-
mundo, & luto nouo eandē domum liniebant. Quòd si in eadē
reuersa fuisset lepra, tunc a fundamentis destruebat, ligna, lapi
des, & cęmenta extra urbem pijciebant in locū immundū, vt
l. r Danielis 4. c. & Ionæ 3. & per glos. in ca. uoluissent iniquitas
45 uerit, ut lepra, de pœ. dist. 1. ¶ †Sed hic quæro, an magister sani
tatis possit inuitis dnis bona ipsa cōtagiosa cōburere? Br̄, nisi i-
46 bi spaliter sit concessa facultatis, arbitror q̄ non possit, † qa nun
quam ciuitas censetur alicui dare potestatem priuandi alterū
iure suo, etiā ex causa publicæ vtilitatis, nisi expresse hoc dixe
rit, sm̄ Bar. in l. fones, §. si cui, ff. de poll. & in cons. 172. Dubia
occurrenda & Fel. in c. quæ in ecclesiarum, col. 10. de constit.
47 ¶ Sed q̄ritur, † an ipsa ciuitas possit ordinare, q̄ mobilia bona
infectorum comburantur? Videtur quòd non, quia ciuitas per
statutum non potest auferre alicui dominium rei suæ, l. si pri-
uatus, ff. qui, & a quibus. & d. l. toties. §. si cui. Contrarium cre-
da.

do verius p tex.i c.ĩ nſa,de iniur.vbi ꝑ ſedãdo bello humano
ciuitas p ſuũ ſtatutũ priuauit ciues,q̃ dãna paſſi fuerãt actioni
bus ſuis.Idẽ ergo facere poterit q. ſ. dãdo bello diuino. Et qa ĩ
his,q̃ reſpiciũt adminiſtrõnẽ bonorũ ſuorũ,& q̃ eõem tangũt
vtilitatẽ ciuitas liberã hẽt ſtatuẽdi facultatẽ,l.j.& l.ãbitioſa. ff.
de decrẽ.ab ord.fa.tradit̃,p Bar.i l.oẽs populi,i j.q.ff.de iuſt.&
iu.Et q. ciuitas poſſit,patet ex his,q̃ de veſtimẽtis,& domib.le
pſorũ ſacra dixit ſcriptura.Nõ ob.q. ciuitas nõ poſſit alicui au
ferre dñiũ rei ſuę,qa verũ eſt faciẽdo legẽ particularẽ ꝯ certos
ſed faciẽdo legẽ pot,l.venditor,§.ſi ꝯſtat, ff.cõm.p̃d.l. Antio-
chenſiũ.ff.de priui.cred.l.Lucius.§.fi.ff.ad municip. Vlterius,
50 †quærit̃,an cõitas teneatur ad p̃tiũ bonorũ cõbuſtorum ipſis
dñis?Vr,ꝙ ſic p tex.in d.l.venditor, §.ſi ꝯſtat,& in l.ſerui,& l.
fi.C.ꝑ quib.cau.ſer.lib.acci.Hinc dicimus,ꝙ Princeps,q ex cã
põt alteri auferre rẽ ſuã,l.itẽ ſi verberatũ.ff.de rei vẽd.tenet̃ ſa
tiſfacere dño de p̃tio rei ablatę,ſ.m Arch.i c.p venerabilẽ,9.q.
3 Bal.in d.l.ſerui.& i d.l.itẽ ſi verberatũ.Ang.in l.fi.col.2.ff.de
ap.p.reci.& ſequunt̃ cæter Doct.vt patet ex reductis per Fel.in
d.q̃ in eccleſiarũ,col.8.ver.j.decſo,de ꝯſt.Sed iſtis non attẽtis
p̃riũ verius eſſe puto,qa vrbis p̃fectus putridas carnes, & cor-
ruptos piſces nullo p̃tio p ſoluto ſępe cõburit,& in Rhodanũ
proijcit,ẽt mulcta dñis indicta,l.j.§.cura carnis,ff.de of.prę̃fe.
vrb.Exurẽda.n.ſunt ꝯtaminata bona,ne totũ corpus,oiſve re-
51 ſpublica pereat,c.reſecãdæ,24.q.3. †Fortius dicendum vr̃, q.
dñi pſorũ bonorũ cogi poſſint proprijs impẽſis ꝯburere bona
impurgabilia,& mũdare purgabilia pp periculũ mortis immi
nẽtis ex ꝯtagione ipſorũ bonorũ.Det.n.ſuperior ex offõ ꝓui-
dere,ne qs ſibi ipſi mortẽ ꝯſciſcat,l.j.& p totũ.ff.de his, q ſibi
mortẽ ꝯſciue.poteritq. ꝓhibere,ne qs ingrediat̃ domũ, i qua
ſunt bona ꝯtaminata,niſi prius mũdata domo,& cõbuſtis bo-
nis,q̃ in ea ſũt,vt eſt tex.clarus in ſib,in c.ipſa pietas,23.q.4.nã
qlibet cõpelli põt teneri aq̃ in domo ꝓ extinguẽdo igne,l.nã
& ſalutẽ,§.fi.ff.de off.præfec.uigil.Ergo ẽt ꝓ igne peſtifero de
pellẽdo qlibet cogi poterit ſordida bona lauare,& impurgabi
lia cõburere.Nõ ob.iura p̃allegata,qa procedunt, qñ Princeps
vult a ſubditis auferre dominiũ rerũ, quæ vtiles ſunt ipſis dñis
& eas ſibi,vel alteri apꝓpriare,tũc tenet̃ ad p̃tiũ,ſecus qñ vult
auferre dñiũ rerũ,q̃ ipſis dñis pniciosę ſũt, & eas cõburere,ꝓ
ſalute ſubditorũ,tunc nõ tenet̃ ad pretiũ,d.l.nã & ſalutẽ. Loci
52 quoq. †mutatio optima eſt medicina.Nã morboſus exercit⁹
nullo ſalubriori remedio uti põt q̃ frequẽti caſtrorũ mutatione
vt atteſtat̃ Flauius Vegetius de re milit.li.2.Et hæc obſeruatio
(vt inquit Cor.Celſus neceſſaria eſt,qua qs in peſtilẽtia vti de
bet ad hæc integer,cũ tñ ſecurus eſſe non poſſit:tũ igit̃ oportet
peregrinari,nauigare,& vbi id nõ licet,geſtari,& ſub diuo leni
ter ambulare,vertãt ergo ſolũ,fugiãt infecta loca,c. negotiato
88.diſt.Recedãt,exeãt,& immundũ qcq̃ nõ tãgãt,23.q.4.c.re
53 cedite.¶ †Vulgo.n.fert̃,citò,& lõge fugiendã eſſe peſtẽ.Nã te
ſte Appiano Ale.de bellis ciuilibus,li.5.Antarij populi quadrĩ
gentorũ 60.paſſuum milibus lõge a pña peſtilẽti diſceſſerunt.
Et Celtæ vſque ad Pirenęos mõtes fugerũt. Quorũ exempla
Io.Fr.tract.de gabellis,q.24.2.partis,inducit ꝯ nos Italos,q ex
ciuitate contagioſa fugimus in villas,& caſtella vicina,& iõ pa
rum nobis fuga ꝓdeſt.Ad remota ergo,& ſana loca fuga ꝓpe-
remus.Sũt aũt ſaluberrima loca ea,q̃ ſ.in j.& 2.remedio pler-
54 uacuis demõſtrauimus.†Et ſalubrius eſt ad mõtana caſtra di-
uertere.Dei.n.Angelus dixit Loth, in mõtẽ ſaluũ te fac, & Pe
trus exñs in monte dixit,Dñe bonum eſt nos hic eẽ. Matt.17.

S V M M A R I V M.

1 *Medicorum auxilio ſæpe ſanantur,qui aliàs morituri erant.*
2 *Medicorum electio ad quos ſpectet.*
Et quot medicos debeat ciuitas habere.& reliqua loca,nu.3.
4 *Ciuitatum quædam dicuntur maximæ,quædam maiores,et quædam minores.*
Et quot medicos vnaqueque ipſarum debeat habere, vide in dictione medicorum,nu.3.& 4.
5 *Medicus quis dicatur.*
6 *Medicorum appellatione qui veniant.*
Et nu.9.10.11.12.& 13.
7 *Vulnerans non tenetur de homicidio,ſi vulneratus moriatur eo caſu,quo fecit vulnus incuriari.*
8 *Medicus an poſſit quis dici,etiam ſi non ſit Doctoratus.*
14 *Medicus nouellus,qui vt plurimum dici ſolet parentum occiſor,an computari poſſit in numero eligendorum pro ciuitate.*
15 *Aduocatus nouus litium confuſor.*
16 *Tyronis appellatione comprehẽditur quilibet quantumcunq; inexpertus.*
17 *Senis vmbra,vt vulgus ait,iuuenis ſuperat eloquentiam.*
18 *Iuuenes ſunt gloriæ cupidi,promptiores,et perſpicaciores quàm ſenes.*
23 *Medicus debet artis peritiam ad vnguem ſcire.*
24 *Medicorum errores cum mortuis ſepeliri dicuntur.*
25 *Medici imperiti homines officioſiſſimè occidere dicuntur.*
26 *Medicina,ſecundum Lucam de Penna,eſt ars,in qua coniectura praualet rationi.*
27 *Medicus honorari debet propter neceſſitatem.*
28 *Medicus imperitus tanquam ſicarius eſt cauendus.*
29 *Medici imperiti vnico medicaminis genere omnes ægritudines ſanare ſe putant.*
30 *Doctores indocti omnia argumenta vnica ſolutione reſoluunt.*
31 *Medici peritia quomodo,& quibus indicijs cognoſci poſſit. et ſeq. vſque ad finem tractatus medicorum.*
33 *Medico licet interdum ſe laudare.& ſeq.*
34 *Medici imperiti quare parabolani dicantur.*
37 *Medico debent infirmi obtemperare,aliàs peccant.*
Et qũ excuſetur,ſi aliquid nociturum medico prohibente,ſumunt.n.38.
39 *Medicamina cõgruo tempore exhibita proſunt,nimis aũt properata,vel retardata nocere ſolent.*
42 *Medicamina multa adinuenit præteritorum malorum experientia.*
43 *Medicinæ plures reiterari,niſi vrgeat neceſſitas,non debet.*
44 *Medici ſcientia parum prodeſt,niſi adſit ſolertia.*
45 *Medicus vt perfectus poſſit dici,quibus opus habet.et ſeq.*
46 *Doctori conſulenti tria ſunt neceſſaria, vt perfectus poſſit appellari,et numero 50.*
47 *Medicus peritus et diligens,debet adeſſe aromatario componenti medicinam,ne,vt fieri ſolet,immiſceat,quid pro quo.*
48 *Medicus debet adeſſe infirmo in mortis periculo cõſtituto,nec excuſatur ſi minus idoneum ad cuſtodiam dimiſit.*
Et an teneatur ad perſonalẽ cuſtodiã infirmi de morte non ſuſpecti.n.49
50 *Doctor aduocationis officio fungẽs ad nullum aliud officium vacare dr.*
51 *Medicum oportet bonis, et Chriſtiano neceſſarijs moribus eſſe præditũ.*
52 *Iudæi operam infirmitatibus ſuis implorantes, mortem magis quã vitã optare credendum eſt,et ibi,quàm ſint et Chriſtos,et Chriſtianis inimici Iudæi.et nu.ſeq.*
Vbi qui corpus vitamque ſuam Iudæo committit,excommunicari dẽt.
57 *Iudæorum medicorum operam,an et quando liceat implorare.*
Et vtrum Iudæi,et Chriſtiani perfidi vita deterior ſit.n.58.& 59.
60 *Medico plus cæteris cõuenit manſuetudo,pudicitia,& ſobrietas,et n.61.*
64 *Medico vt mors infirmi non imputetur,quot et quæ requirãtur. et n.65.*
66 *Medicus imperitia cuius mortuus eſt infirmus,qua pœna veniat mulctandus.et ſeq.*
Et ibi an valeat argumentum de iudice ad medicum.
73 *Iudex,qui de facto,vel per imperitiam fecit hominem ſuſpendi,vel decapitari,an teneatur ſimilitudine ſupplicij.& n.67.*
76 *Medicus an teneatur de homicidio,ſi ob eius negligentiam ſit mortuus infirmus.& nu.80.*
77 *Negligentia,an & quando aſcribatur culpæ.*
78 *Medicus qualiter conuincatur inſidiatum fuiſſe vitæ defuncti.*
Et an,et quando iſto caſu teneatur ad damna,& intereſſe.et nu.79.
81 *Medicus,qui leuem infirmitatem magnam fecit,et breuem longam, qua pena plecti debeat.et nu.82.et ſeq.*
85 *Libelli forma contra medicum colligitur ex Spe.tit.de magiſtris,circa fi.*
86 *Medico non licet paciſci de ſalario cum infirmo,nec cum eo contrahere.*
Doctor,ſeu Aduocatus,qui ex induſtria litem protrahit, vel qui in aliqua excep.patitur ſe vinci,vt ſibi augeatur ſalarium,eſt infamis.
88 *Medicus an,& quando poſſit cogi mederi.90.& ſeq.*
89 *Doctor an,et quando compelli poſſit,vt litigantibus conſulat.& nu.92.*
93 *Medicus an,et quando teneatur mederi gratis.et n.ſeq.vſque ad n.102.*
94 *Doctor an,et quando poſſit vendere iuſtum conſilium,et Aduocatus iuſtum patrocinium.*
Et an,& quando teneatur gratis conſulere.ib.et n.ſeq.
95 *Medicus non debet ex arrogantia ſalutem infirmo polliceri.*
96 *Doctor non debet clientulo promittere victoriam,quæ iacet in iudice nõ in ipſo.*
102 *Medicus ſalariatus de publico,pauperum curam quemadmodũ,et diuitũ ſuſcipere debet aliàs priuãdus venit ſalario,et expellendus ab officio.*
103 *Medicus an poſſit mederi infirmis nolentibus.*
104 *Medicus an dare debeat infirmo medicinam,de qua dubitat,an vtilitas, vel damnum ex ea proueniat.*
105 *Medicus contrahens matrimonium cum relicta defuncti, quem curauit eſt ſuſpectus de morte.*
106 *Medicus quis,et quando æquiparatur obſtetrici.et n.ſeq.*
109 *Medicus ſi liber eſt,æquiparatur poſſeſſoribus artium liberalium,maximè quod ſalaria,et ea gaudet immunitate,qua legum Doct.*
110 *Medicus Papæ,vel Imperatoris æquiparatur Duci.*
111 *Medicus ſalariatus de pub.an et quando poſſit ab infirmis aliquid exigere & multis ſeq.*
Et an poterit a ſanis oblata recipere.nu.119.ſeq.
115 *Mutuãs,an poſt ſolutum mutuum poſſit licitè, quod ſibi ſponte offertur, ſuſcipere.*
116 *Notarius epiſcopi an,& quando poſſit aliquid recipere pro inſtrumẽtis ordinum collatorum.*
117 *Iudex an poſt latã ſñãm poſſit licitè accipere,quæ ſibi ſpõtè offeruntur.*
118 *Doct.ſalariatus de publico,an a particularibus poſſit aliquid recipere.*
121 *Sanis non ſunt adminiſtranda medicamina,nec medicinaliter viuere debent.& nu.122.*
123 *Medicus conductus a communitate,qui finita locatione medicatur, vt prius,an intelligatur tacitè reconductus.*
124 *Medico an,et a quibus debeatur ſalarium,licèt non ſit conuentum.*

Medico

125 *Medico salariato de pub. quo casu merces ei debetur ab infirmo, an et quã*
du petere, et exigere debeat mercedẽ præstitæ seruitutis. n. 126. et seq.
128 *Argumentum de Aduocatis ad medicos valet.*
129 *Medico forensi, cui constitutum fuit salarium diurnum, an detur sala-*
rium pro eo tempore, quo stetit in itinere, n. 1 seq.
Et an possit petere salarium pro dies feriatis in honorẽ Dei. n. 131. et seq.
Et quid si vno die egit iter trium dierũ, qd nõ erit ei dãdũ salariũ. n. 134.
133 *Doctor Iurista an licitè petere possit honorarium pro consilio, quod fecit*
die festo.
135 *Medicus forensis, cui cõstitutum est salarium diurnũ, et qui in itinere est*
infirmatus, an debeat consequi tantum salarium, quod sufficiat pro re
uertendo ad domum.
Et quid si equus ab ipso conductus ei derobetur in itinere, an sibi cõpetat
actio contra infirmum ad pretium. nu. 136.
137 *Medicus, qui salarium recepit pro curanda podagra alicuius, qui paulo*
post occisus fuit, an teneatur restituere dictum salarium.
138 *Medicus, qui cum infirmo, vel Repub. conuenit curare infirmos tẽpore pe*
stis pro certa mercede sibi post liberationẽ soluẽda, an et quando te-
neatur ipso eodem pretio eus liberare, si paulopost infirmus recidinauit
vel pestis est reuersa. et seq. vsque ad. n. 146.
140 *Recidiuans incontinenti, præsumitur ex cã præcedentis infirmitatis reci*
dinasse.
141 *Equus, qui intra triduum a tempore venditionis, vel locationis mortuus*
est, præsumitur mortuus ex morbo, quo tenebatur dicto tẽpore locatio
nis, vel venditionis. et n. 143.
142 *Vulneratus si intra modicum tempus moriatur, præsumitur mortuus ex*
vulnere, secus si decedat longo interuallo post.
144 *Crapula est omnium infirmitatum fomes.*
147 *Medicis qualiter constitui debet salarium, vt citius infirmi liberationem*
consequantur.
Et a quibus repetere poterit resp. dictum salarium, et qua actione, n. 149.
148 *Auri sacra fames quid non mortalia pectora cogis.*

1 MEdicorum Auxilio ẽt hęc summouet̃ ĩfir
mitas, † nã q alias moreret̃ au-
xilio medici sæpe sanat̃, c. fi. de pęn. dist. 7. Hic tria
bř pstringã. Primò, quot & quales, & a qbus medi-
ci sint eligendi. Scd̃o, qb. sint pęnis plectendi, si in
exercitio eorũ peccauerint. Tertiò, de ipsorũ salariis aliqua su-
2 bijciã. † Circa primum, medici sunt a Decurionũ ordine eligẽ
di, l. j. ff. de decre. ab ord. faci. Posset tñ medicorum electio, vel
ex ɔsuetudine, vel ex rescripto Principis ad alterũ spectare, l.
3 parabolani, C. de epi. & cle. ¶ † Quot aũt medicos hr̃e possit ci
uitas, tradit̃ in l. qui duas. §. j. ff. de excu. tut. vbi dr̃, Maxime ci-
uitates dcẽ hẽant medicos. Maiores sptẽ, minores vero qnq;
4 † Maxime aũt dñt metropolitanę. Maiores q̃ cognitionẽ cãrũ
hñt tã ciuiliũ, q̃ criminaliũ. Minores, q̃ nullã hñt cãrũ cogni-
tionẽ, s ad supiorẽ psidẽ recurrũt, fm Io. de Pl. i l. nec ĩ. C. de p
fes. & medi. Sed veritas est, q ĩ ciuitate pñt ẽe tot medici, quot
ibi sine salario habitare velint. Sed cũ salario publico, & cũ im
munitate ñ pñt Decuriones retinere ĩ ciuitate plures medicos
q̃ s. dictũ fuit, l. j. C. de pfes. & med. nã ĩ Alexãdria erãt sexcẽti
5 de collegio, & numero ordinario. d. l. parabolani. ¶ † Sed p ĩtel
ligẽtia, qro, qs dicat̃ medic⁹. Rñdeo, medicũ accipim⁹, q alicu
i⁹ partis corporis, vel certi doloris sanitatẽ medicinę scia, & ex
6 perimẽto pollicet̃, nõ incãtationib. aut impcationib. Etsi mul-
ti sint q incãtationes & imprecatiões sibi pfuisse affirmẽt. l. j.
7 §. j. ff. de var. & extraor. cog. † Vñ si vulnerat⁹ faciẽs se curari p
incãtatores moriat̃, nõ poterit vulnerãs ĩtitulari de homicidio
tũ qa vulneratus nõ dr̃ adhibuisse medicũ, q vuln⁹ curaret, tũ
qa p partẽ dãnatã curã sui pcurauit, & sic fuit ĩ culpa, fm Bar.
Soc. ɔs. 78. Primò aspectu, col. fi. li. 2. q poterat alleg. rex. Aug. in
c. qm̃, 88 dist. Matres, iquit Aug. infideles filijs dolentib. qrũt
ligaturas sacrilegas, & incãtationes, oĩa ista peccata sunt homi
8 nũ. † Sed hic suborit̃ hõ, an ad hoc vt dicat̃ medicus, requirat̃,
q sit doctoratus, & approbatus: Bar. in l. sciẽdum, §. dictũ, ff. de
Aedil. edic. tenet, q nõ, ĩferẽs ad declarationẽ, c. j. de statu reg.
li. 6. Cauet̃ ibi, q nullus q̃tumcunq; honestę uitę possit sub ex-
cõicationis pęna ingredi monasteriũ monialiũ, nisi sit medic⁹
dicit Bar. ẽt nõ graduat⁹, q se medicũ pfitet̃, ingredi poterit, se
quit̃ d. Ale. ĩ l. j. in add. ad Bar. ff. de ven. insp. & ɔs. 15. Viso pcef
9 su, col. fi. li. j. vbi cõprobat, † qa serui medici esse pñt l. j. §. ne ãt,
C. de cõmu. ser. ma. & tñ serui non pñt ad Doctoratus dignita
10 tẽ pmoueri. l. j. & l. fi. C. q mili. non pos. ¶ † Hinc in cõi sermo-
ne hr̃, q medicũ, & stultũ qlibet pt appellare. Nã obstetrix ẽt
medica nũcupat̃, l. j. § j. ff. de va. & extraor. cog. l. itẽ si obstetrix
11 ff. ad leg. Aq. † Sed ẽt chirurgici medici dñr. c. tua nos. de hom.
12 † & nõ solũ curãtes hoium corpora, sed ẽt curãtes aĩalia bruta,
13 medici appellant̃, fm gl. in l. j. C. de excus. artif. li. x. † Nõ tñ ap
pellatione medicorũ ɔprehẽdunt̃ barbitonsores, fm gl. ĩ d. c.
j. in ver. rõnabilis cã, de statu. mon. li. 11. Dẽnt aũt aĩaduertere
q med. cos eligere volũt, primò ad ętatẽ, & experiẽtiã. Eligẽdi
.n. sunt medici senes, & experti non iuuenculi, vel tirones, fm
14 Ang. in l. j. §. pueritiã, ff. de post. † vbi dicit nõ esse ɔfidendũ de
15 medico nouello, qa ẽ occisor parẽtũ. Nec de † nouo Aduocato
16 qa est litiũ confusor. ¶ † Sciendũ aũt est, quẽlibet in expertũ ty
ronẽ dici, fm Vegetium de re mi. Mdes. n. nõ exercit⁹, ip tyr.
17 est. † Et dici solet, q pl⁹ valet vmbra experti senis, q̃ eloquẽtia
iuuenis, fm Bal. in c. j. de tenũ. & Io. de Ana. in rub. de deli. pue
18 ro. ¶ † Laudo tñ, q simul cũ antiqs, & exercitatis eligat̃ aliqs iu
uenis medicus, qa iuuenes sunt cupidi glıæ, & ppea cũ maiori
diligẽtia ægroti sanitatẽ pcurãt. Antiqui ãt, vt plurimũ, sũt de
sides, & remissi. Sicut de aduocatis dixit Spe. ti. de adu. §. nonã
19 veritatẽ cautus sit antiquus. † Propriores. n. sunt Doctores iuue-
nes, tanq̃ ex studij fornace nouiter educti, arg. c. liquidò, de ɔs.
20 dist. 2. Solẽt † ẽt esse pspicaciores, † quia memoria ĩ iuuene tena
21 cior est, iuxta illud Sene. Solebat mihi bonæfidei ẽe memoria
& q̃ ei ɔcreditã, citò restituebat: nũc aũt ætate cassãta, & lõga
22 desidia, q̃ iuueniles aĩos dissoluit, q̃ noua audio. † Sũt ẽt iuue
ne sensus acutiores, & ad capiẽdũ velociores, fm gl. i l. Gallus
i pri. ff. de li. & posth. & ĩ l. cũ quid, ff. si cer. pet no. Pan. i c. quo
23 ties, in 3. no. de test. Scd̃o aduertãt ad artis peritiã. † Dẽt. n. me
dic⁹ hr̃e sciam medicinalẽ. l. j. ff. de decr. ab ord. faci. & ĩ scrinio
24 pectoris tenere tradõnes artis, ca. ad aures æta. & quali. ¶ † Sed
quãdiu sciri poterit medicũ esse peritũ, cũ errores medicorũ se
pulti esse dicant̃ cũ his, ques interemerũt. Et si ĩ eorũ manib⁹
qs in fata ɔcedat, necessitas pducũt rõnes, qbus apertè ostẽ
25 dũt, q uita illius non erat vlterius ptelãda. † Et hi sunt, fm Lu
cã de Pẽna, i rub. C. de pfe. & medi. q hões officiosissimè occi
26 dũt, † nã fm eũ medicina dr̃ ars, ĩ qua plus ualet ɔiectura q̃ rõ.
& fuit dictũ Macrobij i Saturnalib⁹, ppè finẽ. Sed absit, q ego
27 detrahã medicinali sciæ, & medicis eruditis, † quos salte pp ne
cessitatẽ dẽmus honorare, vt hr̃ Ecclesiastici c. 38. nã publicę
necessitati tẽpe ɔsuũt, & sanitatẽ ægroto restituũt, l. fi. C. in q.
28 ca. cel. lõ. tẽp. ps. ti. † Imperiti ãt medici ñ minus, q̃ sicarii odio
sũt hñdi. Hi. n. sunt, q rẽpublicã destruũt, l. illicitas, §. sicut, ff. de
offĩ psid. Hi sũt, q ia mortuus, quos lõga iedia pdiderũt, sorbi
29 tiũculas faciũt, & delicatos cibos. † Hi sũt, q vno collyrio oĩum
30 oculos sanã., c. ti. 29. dist. & ibi gl. dicit, † sic faciũt indocti Legi
stę q vnica solone q̃cũq; argumẽta resoluũt. Et si malũ medi-
cu volueris rõnib. & opphrijs cõtusum reddere, ad Plinium, Se
31 necã, Sidoniũ, & l. tanc. Pet archa recurras. ¶ † Cognoscit̃ aũt
medici peritia, si ęgritudinis cãs sciat exprimere, fm Hypocr.
32 in plogo pnosticorũ. † Et q se medicina peritũ esse affirmat,
tria se scire psupponit, videlicet, in singulis ęgritudinibus pte
rita, i. vñ ĩfirmitas originẽ traxerit. Pñtia. i. ĩ quo statu, & gradu
existat ęgritudo. Futura. i. utrum curabilis sit, an mortalis, fm
Car. Flor. i d. c. ad aures. sed quis est hic, & laudabimus eũ? Pau
ci, quos æquus amauit Iupiter. Multi tñ sũt, q se peritos in hac
medẽdi arte pfitent̃, sed an verũ sit, Deus ipse nouit, se tñ vt
33 eruditos exhibẽt, ut dr̃ in d. c. ad aures, & ibi no. Car. † q licet
medico se laudare. Quod plurimi faciunt, quibus, vt refert Lu
cas de Penna in d. rub. de profes. & medi. nihil deesse vr̃, pter
effectum operis. Is is desideratur. Ab eis singularum rerũ natu
tas, sanitatis, & ægritudinis cãs accipies: ipsi ægritudinis initiũ
augmentũ, statũ, & diminutionẽ iudicant. Quid plura? cũ eos
34 audio, uñr mihi posse mortuos suscitare. † Nec mirũ, parabola
ni. n. appellantur, quia multas hñt parabolas, fm gl. in l. parabo
35 lani, C. de epis. & cle. ¶ † Non puto tñ exercendos peritos me
dicos, qui apud ignotos modestè se profitentur tenere medici
næ scientiam. Licet. n. apud incognitos se laudare, nam pcon
sul in sui commendationem transmittit prouincialibus, lrãs
priusq̃ prouinciã ingrediatur l. obseruare, §. anteq̃. ff. de officio
procõsul, & apud Didonem se extollebat Aeneas dicendo,

Sum pius Aeneas, raptos qui ex hoste Penates
Classe veho mecum, fama super æthera notus.

36 ¶ † Crederẽ ẽt, q liceret se pro veritate laudare in pñtia ęgro
ti voletis sumere nocitura ɔ mãdata ipsius ad effectũ, vt retra
hat ĩfirmũ ad rectã normã viuẽdi, sicut faciebat Paul⁹, q vt in
fideles traheret ad catholicã fidem, palã dicebat se hr̃e spiritũ
sãctũ, c. sicut. n. 28. q. j. Sic nos edocuit dñs noster, Iesus Chrs,
dũ dicebat, Sancti estote, quia ego dñs vester sanctus sum, c. te
37 nere. 31. dist. ¶ † Peccãt, n. grauiter infirmi, q ɔ medici pcepta
sumunt nocitura, qa ɔ charitatẽ faciunt, quæ vult, q sibi non
noceãt, c. si non licet, c. placuit. 23. q. 5. non estimemus, 13. q. 4.
38 † Sed nitimur i vetitũ. Et iterdũ grauior est sitis q̃ febris, & do
loris impatientia sæpe cogit patiẽtẽ in seipsũ sæuire, l. fi. §. si q
ãt. ff. de his, q sibi mor. pcicue. Cognoscit̃ ẽt medici peritia, si
39 opportuno tpe nouerit lãguẽtib. medicinã pbere. † Nã ppera
ta nimis, vel retardata remedia, ñ psutura pstãt̃, c. absit. 50. dist.

Temporibus medicina valet, data tempore prosunt,
Et data non apto tempore, vina nocent.

Nã oĩa tẽps hñt, & suo tpe sũt singula expedienda, c. quis ig
40 ret. 33. q. 4. l. oẽs iudices, C. de ter. l. iustas, C. d̃ iure fisci. † Proba
tur et medicum hr̃e sciẽtiam, si nouis morbis noua sciat anti
dota præparare, c. cæterũ, de iura. cal. l. j. ff. de ven. insp. Sciũt. n.
optimi medici ɔ quẽlibet morbum congruã inuenire medici
41 nã, c. qualiter, & qñ, §. verum, de acc. ¶ † Prudens. n. medic⁹ ɔ
siderata qualitate personæ, cã infirmitatis, tpe, & loco, medi-
cinam

cinā adhibet opportunā,c.sciēdū,29.di. dēt ēt experimēta ƥte-
rite: si morborū añ oculos suos ƥponere, qa vt scribit Aug. Ad
42 Bonifaciū.†Cogūt nos multas inuenire medicinas multorum
43 experimēta malorū,c.vt ɔstitueret,50.di.†Nec toties medici-
nā reiteret,si necessitas nō vrgeat. Toties.n.reiterata nocet,po-
44 tius q̄ ƥsit,c.q̄uis,de pe.di.st.3.¶†Tertiò electores diligēter ad-
uertāt,an medicus sit diligēs , qa sola scia nō sufficit i medico,
45 nisi cū scia sit ɔiūcta solertia,c.ad aures,de æta.& quali.† & ibi
no.Pan.tria ad faciēdū ƥfectū medicū esse necessaria.Primò q.
sit eruditus.Scdò,q. exerceat' s̄m artis tradōnes.Tertio,q. sit di-
46 ligens in artis exercitio.†Quæ tria ēt exigunt' in Iurista ɔsulen
te.Qui dēt eē peritus.Idē dēt ɔsulere s̄.m cōes opin. nō aūt s̄m
sophisticas.Tertiò dēt eē diligēs in examinādo bñ factū.Medi
cus.n.circa curā īfirmi tenet' oēm diligētiā adhibere,c.tua nos,
de homic.& ibi Inn.& In.de Ana.dñt nō satis esse , q. medicus
ƥparet bonā medicinā s̄m canones Physicales , nisi ēt aduer-
tat q. aromatarius nō īmisceat qd ƥquo,& nō cōficiat medici
nā ex corruptis,vł vetustissimis speciēb⁹,q̄ magis nocere solēt
47 q̄ prodesse.†Iō ɔcludunt,q. medic⁹ dēt esse præsens,qñ aroma
48 tarius cōficit medicinā.¶†Itē medic⁹ vidēs infirmū in pericu
lo mortis si vult,q̄ dēt,diligētiā adhibere,nō dēt a latere infir-
mi discedere, qa ad custodiā tenet',nec excusat' ēt si alium mi-
nus idoneū ad custodiā dimiserit , s̄m Host.in Sum.de æta &
quali.§.ordo.uers.i.ex post facto, p tex.i c.ea quæ,de offi.archi.
49 in arg.†Vbi aūt ægrotus nō est in discrimine uitæ ɔstitutus,nō
tenet' medic⁹ ƥsonalē custodiā,sed sufficit,q. ægrotū uisitet bis
in die,& ei dictet regimen,& dietā,s̄m Host.& Car.in d.c. tua
nos.Caueat ergo medic⁹, ne tot suscipiat curas,q. oibus vaca-
re nō possit, nā pluribus intentus, minor est ad singula sensus,
50 c.diuersis fallacijs,de cle.ɔiu.† Sic aduocatus in suo officio vti
dēt solertia,& iō dū aduocationis offō incūbit , ad nullū aliud
offīm ƥt aspirare,ne cū in vtrunq; festinet,neutrū bñ peragat,l.
51 nemo,C.d asses.¶†Quartò sup oīa electores dēnt aduertere ad
mores medici,qa oportet pri⁹ aīas, quā linguas fieri eruditas,l.
magstos,C.de ƥfes.& medi. Et iō Vlpianus alloquit' Decurio-
nes his verbis,Certi ƥbitate morū,& artis peritia medicos eli-
gans,qb.vos vestrosq; liberos in ægritudine corporū cōmitta-
52 tis.†Ego aūt alloquor Auen.q se,suosq; liberos i infirmitatib⁹
cōmittūt Iudæis ƥfidis,& Chrianorū inimicis:nā si Chr̄m ƥse-
cuti sūt,credendū est,q. nos ēt ƥsequent': aīs si ɔ̄rium credītis,
eritis illis tēstes,q Chr̄m mēdosum,& ƥphetā asseuerāt. Ego āt
Chrianus sum,& agnosco veritatē Christi dicētis; Si me ƥsecu
ti sunt,& vos ƥsequent',mortē ƥfecto appetit, q a Iudæo sanita
tē exqrit,quia sine auxilio Chri se sanū fieri putat, c.q sine, 27.
q.2 Bonus medic⁹ pri⁹ monet,& inducit languētē ad implorā-
dū auxiliū Chri,ad ɔfessionē,ad ƥntæ bñdictionē,q̄ viaticū ap-
pellam⁹,c.cū infirmitas,de pe.& rem. Hæc qualr docebit Iudæ⁹,
nisi in ɔtemptum Christianæ religionis ? Et si tu ægrotus pa-
tiaris redēptorem nr̄m ludibriose noīari p Iudæū,mortal̄r pec
cas,& iō in assidua ægritudine ƥmanebis. † Prohibentur.n.Iu-
dæi nomen Chri inuocare,quia illū quem inuocant, negligūt,
& ɔtemnunt,s̄m Bar.& scrib.in proœ. Digest. † Sunt.n.Iudæi
inimici nr̄i,& Crucis Chri,c.licet vniuersis,de relli. ergo Chri
stianus,qui se Iudæo inimico suo committit, vitæ renunciat.l.
Princeps,C.de Prin.agen.in reb.lib.11. Fidei nr̄æ hostes sūt Iu
dæi,c.in ciuitatē,& ibi glo.de iud.Blasphemi nois Chri,cap.r.
c.cū sit nimis,eo.tit.†ac peiores,& deteriores sunt oib.gentili-
bus,& oibus sodomitis,c.nōne.1.q.1. Sed quid rōnibus ɔ̄tēdo
ƥsuadere Chrianis,ne corpus vitamq; suā credant Iudæis † le-
ge ipsa sub excōicationis pœna ƥhibitū est Christianis ne i eo
rum infirmitatib.vtantur opa alicuius Iudæi. Audi ergo qd Sā
cta synodus septima disposuerit,nullus eorū,qui in sacro sūt or
dine,aut laicus azyma Iudæorum māducet, aut cū eis habitet,
aut aliquē eorū in infirmitatib.suis vocet , aut medicinā ab eis
percipiat,aut cū eis in balneo lauet.Si verò quisquam hoc fece
rit,si clericus sit,deponat',si laicus sit excōicet',c.nullus,28.q.1.
†Reperio tñ,ƥ Fel.in d.c.tua nos,intellexit istud ƥcedere,vbi
reperiant' medici Chriani,sed vbi non reperiant',tunc in subsi-
diū,& pp necessitatē excusat' infirmus,qui iplorat auxiliū a Iu-
dæo,arg.c.discipulos,de ɔsecr.dist.5. ¶†Ex pmissis satis edoce
mur, ne ƥfidum Chrianum in medicū assumamus , quia mali
Chriani deteriores sunt q̄ Iudæi,cum minus peccet, q viā dñi
nō agnoscit,q̄ q post agnitā retrocedit,c.qdā, de apost. c.si re-
fugiētes,de pen.dist.4.†Vir.n.scelestus,lippus est,nec cās mor
borū pōt discernere,qa carnalis vitæ opatio illius sensus hebe-
tes fecit,& illius oculos carnalia desideria obscurarunt. Cuius
.n.oculi studere,& recta videre p ingenium poterāt,vsu praui o-
ƥ actuum caligant',c.hinc etenim,ver.in lippis,48 dis. Sed ne me
dicorū vitia amplius non execremur,ingramus virtutes.† Mā
suetus medicus esse dēt, nec vlli magis ɔuenit māsuetudo quā
Medico.Nā qui uulnerib.sanādis ƥest,vinū debet, & oleo vti,
exēplo Samaritani,qui in vino morsum discretionis adhibuit,
in oleo mollitiem pietatis. Per vinum mundant' putrida,per
oleum sananda fouent',c.disciplina,45.dist.† Sobrietas,& si ab

oibus seruanda sit,a medico est maximè amplectenda,qa ven-
ter pinguis,& vino æstuans, facilè despumat in pernicie ægro-
62 tantiū.c.1.sexta die,35.di. ¶†Pudicitia valde medicū exornat.
Luxuriosus medicus a ƥplo hr̄ odio,pudicus autē oibus charus
existit,c.ƥter hæc,32.dist.in fi.Nō.n pōt toto corde ægrotanti-
bus medicari,qui fœminarum nexib.alligat',c.hospitiolum tuū,
63 ea.cā & qō.†Caueāt ergo medici,ne in cura formosæ mulieris
sese verbo,aut actu impudicos ostēdant, nec cās morbi p cādi-
da brachia q̄rant.¶Nunc videamus,qñ mors infirmi sit medi-
co imputāda,& qua pęna puniēdus sit,si eius culpa ægrotās oc
cūbat.Pro expeditione huius q.iurendo cōmentari. l. illicitas.
§.ficuti.ff.de offi.præsi.Cuius tenor sequit'.Sicut medico impu
tari euentus mortalitatis nō dēt , ita qd̄ imperitiā cōmisit,im-
putari ei dēt,ƥtextu.n.humanæ fragilitatis delictum decipien-
tis in periculū hois innoxium esse non debet. Vt sensus huius
tex.pfectè habeat',formabo quāplures qōnes, ex quib.perfecta
64 cognitio resultabit.Quæro igitur primo loco,†an excuset' me-
dicus a casu mortis infirmi , quem curabat? rñdeo si quæ s̄.di-
cta sunt obseruauit,certum est eum excusari,vt dr̄ in primā rñ.
so huius tex,& quia nō est in medico,semp releuet' vt æger,gl.
in c.ad aures,de æta.& qual.Et s̄m Inn.in d.ca.tua nos,ad hoc,
65 †vt mors nō possit medico imputari , quatuor sunt necessaria.
Primo,q. offīn medicandi sibi ɔgruat.i.q. sit laicus , non cleri-
cus,aut religiosus,cui nō ɔueniat ars chirurgiæ,c.sētiam sangui-
nis,ne cle.uel mona.& d.c.tua nos. Scdo,q. s̄m artis traditiones
medicinam ægroto ƥpinauerit,d.c.ad aures. Tertio,q. oēm di-
ligentiam adhibuerit. Quartò, q. ægrotum informauerit de oī-
66 bus,q̄ ægritudini ɔ̄ria sunt. Quæro secdò,† qua pęna puniri dēat
medicus,ex cuius imperitia mortuus est ægrotās? Nā in isto ca-
su mors imputatur,ut in 2.rñso huius §.¶Mart.Silli. & Albe.de
Ros.hic dñt,medicū extra ordinē esse puniendū,arg. l.respiciē-
dum,§.delinquunt,& quæ ibi traduntur,ff.de pœn. idem tenet
Aug.de Ari.in addi.ad Ang.in tract.malef.in ver.fama publica.
in 7.q.ubi arguit de iudice ad medicum,nam s̄m eum si iudex
per imperitiam aliquem posuerit ad torturam , & tortus ex tali
67 tortura moriatur,tunc extra ordinem est puniendus.† In ɔ̄riū,
q. medicus teneat' pęna homicidij, & sic legis Corn. de sicarijs
proban vr̄ sic.Iudex,q de facto facit aliquē suspendi; tenet' si̇̄i-
tudine supplicij,s̄m Bal.in rub. C.de pęna iud.qui malè iud. Et
istud vr̄ uoluisse gl.in l.2. ff.q. quisque iu.dū dicit idem in medi-
co,qd̄ in assessore,qui p imperitiā ɔsuluit. Facit qd̄ decidit Bar.
in l.lege Cornelia,ff.de sica.¶Et istam partē tenēt Io.de Aret.
quia in dolo vr̄ medicus,qui asseruit se peritum in arte , cū non
68 esset.†Tacitè.n.se peritū asseuerat,qui se in medicū eligi patit',
l.Julian⁹,§.qd̄ si,ff.de act.emp.l.si quis fundū . §.si quis vitulos,
in arg.ff.loc.& hoc dixit gl.in d.l.2.Et qa non pōt medicus alle
gare imperitiā,cū se peritū asseruerit,vn vr̄ dicēdū, q. per dolū
ɔ̄ria medicamēta exhibuerit:si dolo occidit,ergo reus est mor
69 tis,vt j.subiiciā.¶†Facit,qa medicus, qui secuit per imperitiā,
tenetur ex maleficio,nō aūt ex quasi maleficio,vt tenet' iudex,
l.ex maleficijs,in prin.& ibi gl.iuncto § si iñ iudex. ff. de act. &
obli.& bñ facit tex.in l.idem iuris §.1.ff.ad leg.Aqu. vbi dr̄,ne-
mini dēre assoctare id,in quo scit , vel scire debet imperitiā suā
70 alteri nocituram.¶†Et hanc sn̄īam seruant Aegyptij, vt scribit
Herodotus de antiquorum gestis,lib.2. Ait.n.Aegyptiaca lex,
Medici ex publico victum sumant,ægros secundum legē cu-
rēt ab antiquis medicis,comprobansque scriptoribus traditā,
si quis normā sacri libri secutus īfirmum sanare nequiuerit, of
caret culpa,si præter ea,quæ libris continentur,illum curauerit,
morte puniatur. Quid tenendum?amplector primā partem p
tex.i l.3.§.j.ff.de sica.ubi dr̄, qui poculum amatorium libidinis
causa dedit,ex quo mulier,quę illud bibit decessit,releget',non
pœna legis Corneliæ feriatur.Sic dicēdum vr̄ i medico,q.a aio
sanandi,non necādi p imperitiam malam medicinam propina
71 uit.†Scdò,quia pœna homicidij nō tenetur,nisi q dolum com-
misit,l.cum autem excipit',ff.de ædil.edi.tradit Bar.in l.quid er
go,§.pęna grauior,col.4.ff.de infā.do.Ias.in l.j.col.pe. ff.de legi
bus vbi plura ad istud cōgessit , quę repetijt in l.in actionib⁹.ff.
de in lit.iurando.& in l.4.§.qd̄ prętor,ff.ne quis eum qui.& idē
72 firmat Dec.cons.9.per totum. Imperitia†aūt culpæ ascribitur,
73 & non dolo,d.l.quis fundum,§ si quis uitulos,ff.loca. ¶†Hinc
dicebat Alb.de Ros.i d.l.2.q. iudex , q per imperitiā decapitari
iussit unum,vel plures,non est ipse decapitandus, nisi probetur
dolus,quia i dubio potius ex imperitia,quā ex dolo presumitur
iudicasse ɔ̄ ius.Qd̄ dicit facere ɔ̄ Cremonēses, q decapitari fe-
cerunt suum Potestatem,qd̄ est bene notādum . Nec obst decī-
sio Bal.in d.rubr.C.de pęna iud.quia loquitur in iudice,qui de
facto , & sine debito processu suspendi iussit hoiem , & sic pōt
intelligi, quando vt priuatus per dolū iussit, nos loquimur quā
do per imperitiam iudicauit . Quod intelligas procedere, nisi
statuto caueretur,q. qui homicidium quocunque modo com-
miserit,decapitetur,tunc etiam qui per latam culpam illud,cō
miserit,decapitari poterit,s̄m Saly.in l.j.col.3. C.de noxa. & d.
74 d.Ias.i d.l.in action.col.7.† Ex his satis liquet , medicū esse reū

me.tis,

mortis, si p dolũ ægro dederit ɔ̃ria medicaměta, ex qbus mor
tuus sit, l. 3. in prin. & l. lege Cornelia, ff. de sica. Et ita intelligẽ-
da est decisio d. Car. Alex. in c. absit. in fi. 50. dist. vbi vult medi
cum de homicidio teneri, & vti homicidam esse puniendũ, &
ita etiam tenuit Ang. in l. necessarios, §. fi. p illum tex. ff. ad Syl.
75 ¶ † Tertiò quæro, an infirmus in dubio psumat mortuus culpa
medici? Rñdeo, pro medico faciendã esse psumptionem, ar. l.
Herennius §. Caia, ff. de euic. & bñ probatur in d. c. tua nos, &
hoc expresse vult Spe. tit. de dispens. §. iuxta prępositionis, ver.
item exercens artẽ chirurgiæ, p tex. in c. de occidendis, 23. q. 5.
76 Quartò † quæro, an medicus, cuius negligẽtia mortuus est ęgro
tus, teneatur de homicidio? Cõstat. n. medicum ad exactam di-
77 ligentiam teneri, vt dixi, s. ver. tertio aduertant. † Bñ videretur
idem concludendum, qđ de imperitia dictum fuit per eadem
fundaměta: nã negligentia ět culpæ ascribit̃, non dolo, l. idẽ iu-
ris, in prin. ff. ad leg. Aql. Crederẽ distinguendũ inter negligen
tiã, & negligentiã. Quædã. n. est negligentia, quæ accedit mali-
tiæ, c. p tuas, & ibi no. Pa. de test. & illo casu si medicus ex mali
tia dederat curam infirmi, pœna legis Corneliæ tenet̃, qa dolo
non caret. Dissoluta. n. negligentia, dolus est, l. magna culpa, ff.
de ver. sig. Et pp negligẽtiã dissolutã ita degradatur sacerdos
78 sicut pp delictum dolosè patratum, c. dictum. 83. dist. ¶ † Duob.
enim modis probat̃ medicum insidiatũ fuisse vitæ infirmi. Pri
mò, si illi adulterina medicamina sciẽter præbuerit. Scđò, si tẽ-
poribus opportunis neglexerit infirmũ curare, l. necessariò. §.
fi. ibi, si vel incuria, vel insidijs medici necatus fuerit. ff. ad Syll.
& ibi ita expresse decidit Ang. In foro aũt poli certũ est medi-
cũ, qui negligit mederi ægroto existẽti in periculo, teneri ac si
ipsũ occidisset, c. j. 81. dist. & ibi hoc clarissimè firmat D. Card.
79 Alex. † An aũt medicus isto casu teneatur hæredib. defuncti ad
damna, interesse, & expensas? Iac. de Are. i d. l. qua actione, §. fi.
ff. ad leg. Aqui. distinguebat. Aut infirmũ gratis curabat, & tũc
non tenet̃, quia potuit qñ voluit curã relinquere. Aut erat sala-
riatus de publico, vel ab infirmo, & tunc tenetur. Alb. de Rosa.
aliter, & melius (vt puto) distinxit. Aut medic⁹ assumpsit expſ-
sè curam illius, aut expresse dixit, se nolle teneri ad visitandũ,
& curandũ, aut nihil dixit, sed simplr incepit illius curam hře,
& postea deseruit, vel neglexit. Primo casu constat, eum tene-
ri ad damna, & interesse, ět si gratis medicabatur, tanquã ęgro-
tus videatur sui curam illi mandasse, & ipse mandatum susce-
perit, quo casu ět de culpa tenet̃, l. a procuratore, C. mand. Secũ
do casu constat non teneri. Tertio casu perseuerare tenebatur,
quia incipiẽdo simplr curam infirmi, vř totum onus suscepis-
se, cum cura infirmi sit vnum totum ɔnexum, ar. l. tres tutores.
80 §. idem in eo. ff. de admi. tut. ¶ † Scias ět, q magis peccare viddraw
medicus, si pp eius negligentiã moriatur infirmus, q̃ si pp im
peritiam, nam qui negligit facere iustitiã, tenet̃ ad totale inte-
resse. l. 4. §. in eum, ff. de dam. infec. & tñ qui iudicat ɔ̃ ius p im-
peritiam, solũ tenetur ad id, qđ iudici æquum visum fuerit, qđ
minus est, q̃ integrũ interesse, l. si filius, ff. de iu. Inst. de obl. quę
ex quasi delic. in prin. Rõ esse põt, qa negligẽtia nõ ita faciliter
excusari pt, sicut imperitia, nisi forte iperitia eět supina, tũc. n.
ad verũ interesse teneret̃, ſm gl. Inst. de obl. q̃ ex quasi delic. in
81 prin. Alex. i l. fi. in apost. ad Bar. ff. de var. & extraor. cog. † Quin
to quæro, qua pœna sit castigãdus medicus, qui leuẽ infirmita
tẽ fecerit magnã, & breuẽ fecit longã per aduersa medicamẽ-
82 ta, vel aliter, vt ægroti bursam vacuaret. † Solẽt. n. auari medici
multas excogitare fraudes, vt languentes excorient, ſm Piniũ
iuniorem in prin. sui operis. Bñ rñdeo, arbitrio iudicis punien-
dum esse, l. medicus. ibi, incivile factũ præses prouinciæ coer-
83 ceat. ff. de var. & extraor. cog. ¶ † An aũt teneat̃ ægroto restitui-
re pecunias extortas, Dicas, q sic, per d. l. medicus, vbi decidit̃,
q ægrotus, qui vẽdidit medico pdium cõpulsus pp medicamẽ
ta aduersa, offõ iudicis obtinebit rescissionẽ ɔ̃ctus, & traditur
84 per Bal. in l. interposita. C. de transa. † Plus dixit Pan. in c. qa ple
rique, in co. q. post Inn. de imm. ecc. q medicus non solũ in fo-
to aiæ tenet̃ restituere oẽ id, qđ vltra debitũ accepit, sed ět te-
net̃ in foro fori, p tex. in d. l. medicus, qa oẽ datũ medico vltra
debitũ, psumit̃ datũ pp sanitatẽ recuperãdã, & pp euitãdũ pe-
riculũ mortis, quinimo ět tenet̃ ad dãna, & interesse passa ex di-
latione infirmitatis, l. idẽ iuris, & l. itẽ si obstetrix, §. 1. ad le. Aq.
ibi, psuasum alicui medicamẽtũ intuderit, vel ore, vel clystere.
85 Et si velis scire † formare libellũ ɔ̃ medicũ, vide Spe. tit. de ma-
86 gistris, circa fi. † Ex istis bñ sequit̃, q pmissio facta medico per
infirmũ, nõ est obligatoria, tanq̃ psumat̃ meticulosa, & sic nõ
licet medico pẽdente infirmitate pacisci cum infirmo super sa
lario, vt est tex. in l. archiatri, C. de pfes. & medi. sicut ět non li
cet aduocato pacisci de quota litis, l. quisquis, §. præterea, C. de
postu. Sicut ět non licet aduocato vllũ ɔ̃ctũ inire, vel vllum pa-
ctũ facere cum eo, quem in pprĩã recepit fidẽ, neque iurgium
ex industria protrahere, c. infames, c. pterea, 3. q. 7. & d. l. quisquis.
87 † Et dixit gl. in d. §. pterea, q infamis est aduocatus, qui patitur
se vinci in aliqua exceptione, vt asserat nõ posse fouere diuti⁹
cãm, nisi sibi augeat salariũ. Adduxit exẽplũ medici, de quo in
88 l. medicus. † Sexto quæro, an medicus cogi possit inuitus mede
ri. Rñdeo, q medicus lege præcepti tenetur, alś mortaliter pec
cat, & est ſm legem Dei reus homicidij, si infirmus moriat̃, qa
mortẽ inferre ɔuincit̃, qui eã cũ possit, nõ excludit, c. 4. & 5. dist.
& ibi do. Car. Alex. hoc pluribus cõprobat rõnib. poterit ergo cõ
pelli p epm, vt a peccãdo desistat, c. nouit, de iud. Sed ět credo,
89 q offõ iudicis cogi possit mederi, & ægroto consulere. † Sicut
Doctor cõpelli põt ɔsulere litigantib. ſm gl. in l. 2. C. de proxi.
sacro. scri. & probat̃ i l. sancimus, C. de aduo. diuer. iud. vbi Bar.
& Sal. no. licet Bal. ibi ɔ̃riũ teneat, & male: nam opi. gl. & Bar.
est verior, & magis *communis*, ſm Fel. in c. si p debilitate, col. fi.
de off. dele. & Par. de Put. in trac. de syndicatu, ver. pteas cũ esset
90 in offõ. † Postq̃. n. medic⁹ offm medicandi assũpsit, vř posse cõ-
pelli, ut operas pstet, quia est munus publicũ, qđ quilibet inuit⁹
subire tenet̃. l. munerũ, §. iudicandi, ff. de mun. & hon. & l. pen.
91 §. duo. ff. de uaca. mu. † Sed quid si desperet̃ de salute infirmi,
92 an tunc medicus ět tenebitur medicari? † Vř, q non, quia Do-
ctor Iurista non debet, neq; arctari põt suscipere ptectionem
causę desperatę, l. rẽ non nouã. §. patroni, C. de iud. c. si hẽs, 24. q.
3. & hoc ět dixit gl. in l. 1. §. diuus, ff. de uar. & extraord. cogn. In
ɔ̃rium est ipsa ueritas, quia medicus suscipiendo curã despera-
tã, nemini lædit, sicut Aduocatus, qui ptegẽdo cãm iniustam,
lædit aduersariũ, pares ergo non sunt termini ſm S. Thomam,
2. 2. q. 71. art. 3. quem sequit̃ Fel. i c. pastoralis, col. 3. in fi. de iud.
93 † Sed quærit̃, an teneat̃ mederi gratis, an ita demum si salariũ
ɔdignũ sibi præstetur? Vř, q gratis teneat̃, alś icurrat simoniã
Giezi. nã grãm sanitatis Naaman Siro vendidit, eandem grãm
Elisæo vendicante leprosus factus amisit, c. qui studet. 1. q. 1. &
Prouerb. 23. Noli vendere sapientiam, doct. & intelligentiam,
94 gratis accepistis, gratis date, ca. 1. de magistris. † In ɔ̃rium facit,
quia licet Doctori vendere iustum consilium, & Aduocato iu
stum patrocinium, c. non licet. 11. q. 3. l. vnica, C. de suffrag. Fa-
cit, quia si merces non esset, nemo studeret, nam metu inopiæ
etiam iustitia deseritur, c. si quis. 1. q. 2. c. habebat, 12. q. 1.

Nec facile inuenies multis ex millibus unum,
Virtutem pretium, qui putet esse suum.

& dicitur Prouerbiorum 18. De fructu oris replebitur venter
eius, & c. 12. de fructu oris eius quisque replebitur bonis, & di-
cit Sapientia c. 8. Diuitiæ mecum sunt. & dicunt Iuristæ,

Dat Galenus opes, & sanctio Iustiniana.
Ex alijs paleas, ex istis collige grana.

¶ Et ista pars verior est, p qua est tex. in ca. non sanè, 14. q. 5. Nã
si Doctor nõ tenetur gratis consulere, vt s. dixi, nec Aduocatus
postulare, l. 1. §. ait ptor, ff. de postu. multo minus tenebitur me-
dicus gratis mederi, qa & si professorũ, & medicorũ ead. cã vi-
deat̃, iustior tñ est cã medicorũ, cum hi salutem hoium agant,
illi studiorũ curam, l. 1. §. medicorum, ff. de var. & extraor. cog.
& ita tenẽt gl. & scrib. in d. c. qui studet. Pan. & alij in d. c. ad ar-
tes, de æta. & qual. Ad ɔ̃ria rñdet gl. in d. c. qui studet, q medi-
cus nihil dẽt recipere pro sanitate restituenda infirmo, cum il-
lud sit grã, & ita pcedat ille tex. sed p labore suo licitè recipit,
sicut professor recipit salariũ pro suo labore, non p scia, q̃ do-
95 cet. † Quod facit ɔ̃ arrogãtes medicos, qui superbè sanitatẽ pol
licent̃ ægrotis, c. qm̃, 83. dist. Nã sanitatẽ pmittere nihil aliud
est, q̃ grãm polliceri, q̃ non est in medico, sed in Deo, c. porrò,
ver. hinc aũt, & ver. nunquid medici resuscitabũt mortuos, de
96 pœ. dist. 1. † Male ět faciunt Consultores, & Aduocati, qui clẽ-
tulo victoriã promittunt. Quia victoria, non est in Aduocato,
sed in iudice, l. 1. ff. de aboli. & c. notandũ. 2. q. 3. nec semp labo-
rem sequit̃ effectus, ca. nisi cum pridem, §. quippe, de ren. Item
rñdet ead. gl. q nihil medico debetur pro sanitate, sed pro ho-
nore, pro qua facit tex. in d. c. non sanè. ibi, nec medico reddere
volunt honorem suum. Sic ět propheta in signũ honoris mune
ra recipit, c. iudices, 1. q. 1. Sic Deus in signum honoris recipit
decimas, c. decimę, 16. q. 1. Ex hac de causa quę Doctoribus de-
bentur, honoraria dĩr, non mercedes, l. 1. §. proinde, & §. in ho-
norarijs, ff. de var. & extraord. cogn. & dixi sup. in 2. parte prin.
97 † Insuper dubitatur, an medicus, cui nota est cura, & infirmitas
absque reuolutione librorum, teneatur gratis curare, gl. in d. c.
98 nõ licet, mouet hanc dubitationem in consulente, † & tenet, q
teneatur gratis ɔsulere. sequitur Spec. tit. de salarijs, §. sequitur
de aduocatorũ salario, in prin. idẽ ergo dicẽdũ in medico. Sed
in vtroq; ɔ̃rium verius est, & ɔ̃num tenet Ioan. And. in addit.
Spec. loco præall. quia sequeret̃ maximum absurdũ, q deterio-
ris ɔdõnis essent, qui bñ laborarunt in studio, q̃ illi qui parum
in scholis, & in studio insudarunt. Itẽ deterioris condõnis esset
vir practicus, promptus, resolut⁹, & ingeniosus, q̃ grossus, & in-
expertus. Vnde concludo habẽdam esse rõnem præteritorum
laborum, l. studiorum labor, C. de asses. nec tam pro labore, q̃ p
99 honore honoraria debentur, vt statim dixi. † Sed an pauperib⁹
saltem teneatur gratis mederi? *communiter* cõcluditur q sic, vt
per Card. Alex. in c. 1. 83. dist. Pan. & alios, in d. c. ad aures, qa nõ
debet apud medicũ plus valere pecunia, quam vita morituri,
100 c. non satis, 86. dist. † Sic aduocatus tenet̃ gratis patrocinari pro

pauperibus,& doctor gratis cõſulere, ſm Hoſt.& Pan.in c.j.de
offi.iud.& bene probatur in c.ſi ſtatutum,§.inſuper, in fi.de re-
ſcrip.li.6.nec aliter pñt ſaluari, q̃a abſcondunt talentũ dñi ſui,
ſm Greg.ſuper hom.Matthęi 15.Subdit Pan.q̃ ſi recuſauerint
mederi, vel patrocinari, iudex poterit eos cogere interdicẽdo
ſibi officium poſtulandi,vel medicandi, vel aliàs mulctando.ſe
101 quit Fel.in c.ſi pro debilitate,col.fi.de offic.dele.† Nec debent
medici dedignari pauperibus ſuccurrere,q̃a laudabilius eſt ob-
ſequi tenuioribus, q̃ turpiter ſeruire diuitib⁹.l.Archiatri.C.de
profeſ.& medi. & ibi Io.de Pla.dicit, q̃ cura pauperũ honeſtiſ-
ſima,cura diuitum ſpe præmij omiſſis pauperibus medico tur-
piſſima eſt. Nam in medico nulla dẽt eſſe acceptio perſonarũ,
ſicut nec in iudice, ut in Auct.vt iudi.ſine quoquo ſuffra.§.eos
102 quoq;.†Et ſi medicus ſalariatus de pub.non ita bene curet pau
peres ſicut diuites,caſſari,& expelli dẽt,ſm Bar.i d.l.Archiatri,
103 per illum tex.¶†Sed qd ſi infirmus non velit,q̃ medicus uadat
ad eum,an tunc teneatur mederi inuito? Rñdẽt Doct.ẽt medi-
cum teneri,quia infirmus recuſans auxilium medici,præſumit
furioſus,c.fi.de ſucceſ.ab inteſt.l. q̃dã in ſuo,ff.de cond.inſt.Fu
renti aũt medicus, & pater filio indiſciplinato tenentur medẽ
do,ligando,cædendo ſuccurrere, ſi aũt eos negligãt, hmõi falſa
manſuetudo crudelitas reputatur,c.ipſa pietas,23.q.4.& ꝓ hoc
facit bonus tex.in c.1.& 2.q.5.Bona.n.pręſtãtur inuitis, qñ eo-
rum conſulit utilitati,non uoluntati,c.& qui emendat,45.diſt.
& ita expreſsè determinat Spe.i tit.de ſalarijs,§.fi.uer.qd ſi in-
104 firmus ꝓhibet,& Cat.Alex.in d.c.1.†Sed pone, q̃ medicus du
bitat,an medicina ſit profutura, vel nocitura, an tũc dẽat pro-
pinare infirmo ipſam medicinam? Inn.& Io.de Ana.in d.c.tua
nos.dicunt,q̃ non,aliàs peccat,quia melius eſt hoĩem relinque
re in manu creatoris, q̃ ipſum exponere dubitabili medicinæ.
105 ¶†Sed pone, q̃ in manibus medici moriatur infirmus,q medi
cus intra annum luctus ꝯxit matrimoniũ cum relicta ꝑ defun-
ctum,an ex hoc ſuboriatur indiciũ ꝯ medicũ, q̃ inſidiatus fue
rit vitæ defuncti? Vr̃ q̃ ſic,ex eo, q̃ tam repẽte traduxit relictã
defuncti.Sicut tutor,q ante 25.ann.traducit in uxorẽ pupillam
ſuã,pręſumit̃ ſuſpectus de dilapidatione, l.ſi patris,& l.pe.C.de
interd.matri.Et q̃ ſuboriatur aliqualis ſuſpicio ꝯ medicum ꝯhẽ-
tẽ mrĩmonium cũ uxore defuncti ẽt poſt annũ luctus,tenet gl.
in c.cõcubuiſti,32.q.6. Ex hac tñ ſuſpicione ſola nõ credo me-
dicum torqueri poſſe, niſi aliæ urgentiores cõiecturę ꝯcurrãt,
putà ſi ante mortem mariti adulterabat eius vxorẽ,arg.eorũ,q
no.in l.1.C.de mul.quæ prop.ſer.nup. Vel ſi cõſtaret, q̃ aduer-
ſa medicamẽta ægroto dederit,vel per incuriam ipſius eger mor
tuus fuerit,tunc pręſumptio orirer̃ ꝯ medicũ ſaltem ſufficiens
ad torturam,l.neceſſarios,§.fi.ff.ad Syl.Et ex qualitate perſonę
medici,& uxoris defuncti ẽt coniectura probabilis ſumi poſſet,
l.non oẽs, §.a Barbaris, ff.de re mil. Sed iã de ſalarijs medicorũ
aliqua diſcurramus.Spe.in tit.de ſalarijs.§.fi. plures qõ.ſut mar.
106 nos quaſdã alias ſubnectemus.†Dicit Spe.medicũ non eſſe ma
ioris authoritatis q̃ ſit obſtetrix,per tex.in l.fi.in prin. C.cõmu.
de leg.vbi obſtetrices,& medici pari æſtimatione,id eſt 40.ſoli
107 dis pro quolibet appretiantur. † Et ſic ſentit Spe.q̃ nõ eſt dan-
dũ medico maius ſalarium quàm uni obſtetrici,qd ẽt ſentit gl.
in c.non ſine,14.q.5.& Fel.in d.c.tua nos,& vr̃ probari in d.l.fi.
Nam ſi eſt tanti valoris ſerua obſtetrix,q̃ti ſeruus medicus, nõ
vr̃ q̃ plus lucret̃ medicus, q̃ obſtetrix, alias pluris æſtimaret̃,l.
108 ſi quid uenditor,ff.de Aed.l.edi. Sed nunq̃ iſtud crederẽ: † vñ
puto, q̃ tex.ille ſanè ſit intelligẽdus,uidelicet, q̃ loquat̃ de me
dico ſeruo,q unã morbi ſpẽm tãtũ nouit curare, ut ſunt auricu
larij,dentarij,& ſimiles, q ẽt medici noiant̃.l.1.ff.de uar.& ex-
traord.cogn.& ſ.dixi.ibi bene ęquiparantur obſtetricibus,quę
puer perijs tñ uacant. Sed Phyſici, q̃ nouit oium ęgritudinũ
109 cãs,& remedia,abſit,q̃ eos pares eſſe obſtetricib.dicamus,†nã
ſi liberi ſint æquiparatur profeſſoribus liberaliũ artium, maxi-
mè quãnũ ad ſalaria, ut dẽ in d.l.1.§.1.& eadem gaudẽt immu
110 nitate,quã legũ Doctores,l.medicos,C.de profe.& medi. † Et
medicus Papæ,vel Imperatoris ęquiparãtur Duci,ſm Bar.in l.
111 1.C.d.com.& Arch.ſacri pala.† Et ſi eiuſdẽ dignitatis eſſet ob-
ſtetrix,ſequeretur,q̃ obſtetrix Reginę eſſet adęquata Ducillę,
112 qd̃ nullibi legit̃.¶ Sed ẽt q̃ro, an medicus ſalariatus de publico
poſſit ab infirmis aliqd recipere? Bř rñdendũ eſt,q̃ nõ,per tex.
in l.Archiatri,& ibi no.Bar. C.de profe.& medic.& idẽ dicunt
113 Inn.Pan.& alij,in c.1.de poſt.† Sed dubitatur,an poſſint recipe
re a ſpontè dantibus? Ang.& Ioan.de Plat.in d.l.Archiatri, re-
ſpondent ſpontè oblata licitè recipi,& idẽ ſentit Lucas de Pen
na,dũ exponit uerba illius tex.q ſani ſunt.ſ.circa ęgrotos, ſequi
tur Io.de Anna.in c.tua nos,de homic. ¶ Contrariũ tenet Fel.i
d.c.tua nos per ea, quæ ſcribit Bar.in l.inuitus, §.fi.ff.de reg.iu.
ubi tenet, q̃ ſi Notarius ſalariatus de publico ꝓhibeatur ex for
ma ſtatuti pro ſcripturis aliquid recipere, nõ ẽt poterit aliquid
recipere a ſpontè dantibus. Sed iſta deci.nihil obſtat, quia pro-
cedit qñ Notarius expreſsè prohibet qcq̃ recipere,nos loquimur
in caſu, quo medicus fuit ſimpliciter ſalariatus, & tũc q̃rimus,
an poſsit ſalariũ recipere ab infirmis. Vnde fateor, q̃ ſi ex con-
uentione medicus eſſet prohibitus aliquid recipere, q̃ ẽt a ſpõ
tè dantibus non dẽret accipere,quod ẽt uoluit Ioã.d Pla.in d.l.
Archiatri. Mouetur ẽt Fel. quia infirmi, & eorũ conſanguinei
erubeſcunt nihil offerẽdo,unde ſi liceret recipere oblata, de fa
cili induceretur conſuetudo dandi,& recipiendi.Iſta rõ ẽt con
cludit ſtãte prohibitione,ſed ubi nulla eſt prohibitio, nihil eſt,
quod proponat̃ quare conſuetudo ſpontè dandi induci nõ poſ-
114 ſit.†Plus dicerẽ, q̃ ſtante cõuentione de nõ recipiendo quicq̃,
nihilominus medicus poſt reſtitutam ſanitatem infirmo pote-
115 rit recipere ſpõtè oblata,†ſicut is q mutuauit gratis poſt diſſo-
lutum mutuum,licitè ſuſcipit, qd̃ ſibi ſpõtè offertur, ſm gl.in
116 c.conſuluit,de uſuris.†Sicut ẽt Notarius eõi,q nihil dẽt exige-
re pro inſtris ordinum collatorum,c.1.de ſimo.tñ poſt reddita
inſtra licitè ea recipit,quæ ordinati ſponte offerunt,quia nõ ex
117 ambientis petitione proceſsit obl'o,c.ſicut epm 1.q.2.†Sic etiã
iudex poſt latam ſniam licitè recipit,quod ſibi liberaliter offer
118 tur,ſm Gem.in c.ſtatutum,§.inſuper,de reſcrip.li.6.¶† Et iſta
notanda ſunt ad Aduocatum ſalariatum de publico,ut nõ poſ-
ſit recipere q̃cq̃ a particularibus litigantibus,ſm Ang.& Io.de
Pla.in d.l.archiatri.Quod verũ eſt, ſi ſit de publico ſalariatus tã
pro cauſis cõitatis,quã ſingularium perſonarũ, ſecus ſi pro cau
119 ſis cõitatis tñ.¶†Sed item dubitatur, an medicus ſalariatus de
publico, & prohibitus aliquid recipere, poſsit quæ a ſanis offe-
runtur acceptare? Inn.& Card.in d.c.1.poſtu.dnt a ſanis oblata
licitè recipi per tex.in d.l.archiatri,& quia pro ſanis non eſt ſa-
120 lariatus de pub.¶†Non.n.ſanis opus eſt medico,ſed malè ſe ha
bentib⁹, c.multi.2.q.1.Sed tu conſidera, qua ex cã ſani offerãt,
nã ſi pro conſeruanda ſanitate hoc faciunt, deciſ.iſta de plano
procedit, ſed ſi offerant pro infirmitatibus futuris, tunc ſtante
prohibitione, q̃ aliquid non recipiant pro curis ægritudinum,
uideret̃, q̃ ẽt a ſanis non ſit quicquã accipiendũ, quia uiolatur
finis, & cã ꝓhibitionis, qui finis regulat actus agendi, l.verum,
de fur.& quia prohibito uno,cẽſentur oĩa prohibita,per q̃ per-
uenitur ad illud, l.oro.ff.de ſpon.nec una uia cõcedi dẽt, quod
121 alia uia prohibitum eſt,c.cũ quid una uia,de reg.iu.¶† Et no.q̃
ſanus male facit uiuẽdo medicinaliter, ſm Inn.Car.& Io.And.
in d.c.tua nos, quia oĩa ſana ſanis, & quã plura inſana ægrotis.
122 †Non tamen male faciunt ſani, ſi 23.die Febr.faciant ſibi ſan-
guinem minui, quia ſm Io. And. poſt Vincen. non pñt poſtea
mori illo anno ex febrili diſtemperatione, dicentẽ ab Angelo
hoc fuiſſe reuelatum, ſed d. Ant.& Pan in c.cũ ad monaſteriũ,
de ſtatu reg.dicunt iſtud non indigenti nõ expedire,quia ex di
minutione ſanguinis diminuitur vita hoĩs,ſm traditiones peri
torum.Et ſicut medicus ſalariatus de pub.põt a ſanis oblata re-
cipere, ita aduocatus ſtipendiatus a Cõitate poterit a nõ litigã-
123 tibus oblata munera acceptare,ſm Hoſt.& Card.in d.c.1.†Ter
tiò quæro,medicus cõductus fuit a Cõitate pro certo annuo ſa
lario vſq; ad tres annos, finito conductionis tpe perſeuerauit
in curando infirmos in oĩbus, & per oĩa prout tenebatur uirtu
te præcedentis conductionis.Nunc dubitatur, an cenſeatur re-
nouata locatio,& conductio,ita,q̃ ſibi competat actio ꝯ Cõita
tem,an verò teneatur agere ꝯ eos,quos curauit? ¶ Vr̃,q̃ ꝯ Cõi-
tatem nulla competat actio medico. Non.n.ex parte Cõitatis
põt dici renouata locatio, quia ſola patientia nõ implet ꝯctum
locationis, ſed requiritur aliud, ut declarat Bart.in l.itẽ quæri-
tur, §.qui impleto, ff.loca.& l.ſi mora, ad fi.ff.ſol.matr.Plus dixit
Bar.in d.§.qui impleto,q̃ ſi conductor prædiorum ipſius Cõita
tis finita locatione perſeuerauerit in tenuta, non tñ cenſet̃ re-
nouata locatio,niſi probet̃, q̃ illi, qui habebant ptãtem locãdi,
ſciuerint, & paſsi fuerint: quanto magis idem dicendum vr̃ in
caſu noſtro,in quo ẽt q̃ hñtes poteſtatem conducendi medicũ
ſciuerint,& paſsi fuerint: tñ medicus nõ vr̃ perſeueraſſe in ali-
quo actu conductionis quãtũ ad Cõitatem, quia aliud ſinguli,
aliud uniuerſi,l.ſed ſi hac, §.qui manumittit,ff.de in ius uocan.
Contrarium determinat Soc.conſ.196.Circa præſentem,lib.2.
Mouetur primò, quia ægroti pro eorũ curis nõ ſoluentes, niſi
quæ prius durante locatione ſoluebant, non tñ ex patiẽtia, ſed
ẽt ex actu poſitiuo ſolutionis conſenſiſſe vñr, ergo renouata e-
rit locatio.Sed parcat mihi,iſtud nihil eſt,quia licet ęgroti fece
rint actum poſitiuum, per quem unà cum patientia renouata
eſſet conductio,ſi ptãtem conducendi habuiſſent,tñ cũ ipſi nõ
habeant ptãtem ullam medicum cõducendi noĩe Cõitatis,nul
lo modo dici põt renouata conductio ſm Bar.in d.§.qui imple
124 to.†Secundò mouetur, quia medico debet̃ ſalarium ẽt ſi cõuẽ-
tum non ſit, l.1.§.1.ff.de uar. & extraor.cog. tradit̃ per Bal.in l.
1.C.mandati.Iſtud cõcedo,ſed dico,q̃ debetur ab eis,quos cu-
rauit,c.non ſine,14.q.5.& d.§.1.vnde a particularibus debetur,
non ab uniuerſitate. Tertiò mouetur, quia ſm Bar.in d.§.q im
pleto,licet locator operarum non poſsit agere uirtute tacitę re
conductionis,quia ſola patientia non implet ꝯctum, ſaltem po
teſt agere actione neg.geſt.Sed nõ aduertit Soc.q̃ Bar. loquit̃,
quando locator præſtitit operas ad vtilitatem primi conducto-
ris principaliter,tũc quia eius negotia principaliter geſsit, ꝯ eũ
competit actio neg.geſt.in caſu autem noſtro medicus princi-
paliter

paliter gessit negotia eorum, quos curauit. Nec dici potest, ꝙ in
aliquo gessit negotia uniuersitatis principaliter, q̃a aliud singu
li, aliud uniuersi. ❡ Vltimò mouetur, q̃a saltem ex æquitate sibi
competit actio, l. si me & Titium, ff. si cer. pet. Sed verum dice-
ret, si medico actio non competeret ꝯ eos, quos curauit, sed cũ
habeat ꝯ eos actiones saluas, d. §. 1. cessat æquitas, d. l. si me & Ti
tium. cuius remedium est subsidiariũ, vt ibi no. Verior ergo vr̃
ꝯtra opi. nisi medicus probet, ꝙ regẽtes habentes potestatem
reconducendi ipsum, sciuerint eũ mederi, ut prius, & passi fue-
125 rint, tunc fortè ex æquitate defendi posset opi. Soc. † Quartò q̃-
ro, si medicus non sit salariatus de pub. quo casu merces sibi de
betur ab infirmo, an tũc sibi debeat solui in prin. an in medio,
an in fi. curæ? Medici dicunt a prin. sibi esse satisfaciendum.
Dicit enim Roff. quòd ita cantat medicinæ aphorismus.
Dum dolet infirmus, medicus sit pignore firmus.
126 Et dicit Io. de Deo lib. 1. Cauil. vt refert Io. And. † dũ dolor est
127 accipe, q̃a passato lo punto, gabbato è lo santo. ❡ † Aegroti autẽ
dñt satisfacere uelle in fine, q̃a cõsueuerunt medici expleto sa-
lario infirmum derelinquere. l. Thais, §. Lucius, ff. de fideic. lib.
Et ꝙ in fi. soluendum sit salariũ medico, tenẽt Inn. Car. d. And.
& alij *cõiter* in c. pp, de loca. & Spe. tit. de salarijs. §. nunc aũt de
procuratorum. uer. fi. & ita ẽt concludit d. Ias. in l. diem functo,
col. 3. de offi. asses. p tex. in d. l. Archiatri, & qđ ibi no. Bar. Sed il
le tex. nihil facit, q̃a loquitur, q̃n medicus est salariatus de pub.
tunc uerum est, quòd durante infirmitate nihil potest recipe-
re, sed nos loquimur in medico non salariato de publico. Vnde
recurrerem ad consuetudinem, qua cessante distinguerem,
ut in aduocatis distinguit Bar. in d. l. 1. §. diuus, ff. de var. & ex-
128 traor. cog. † Valet. n. argumẽtũ de aduocatis ad medicos, q̃a ad
uocati dñr medici aĩarum, ſm gl. in c. cęterũ. & ibi Pau. de iura-
men. calum. & vbique de medico corporum ad medicũ aĩarũ
& cõ arguunt canones, ut patet ex his, quæ dixi, & quæ ĩ. subij-
129 ciam. † Quintò quæro, an medico forensi, cui constitutum fuit
certum diurnum salarium, debeat salarium pro eo tpe, quo ste
tit in itinere? Bř dicendũ est, ꝙ sic, ut est tex. ad hoc sing. in l. ꝙ
nisi, §. ex prouincia, ff. de ope. liber. quẽ ibi ad hoc inducit Bart.
& reputat sing. Lud. sing. 386. qđ incipit, Medico existẽn. & se-
quit Io. de Ana. in d. c. tua nos. & ibidẽ uoluit gl. in l. desertorẽ,
§. si ad diẽ, ff. de re mil. & idẽ in aduocato dixit Bal. in l. 1. C. de
130 suffra. & Fel. in c. 1. ad fi. de lib. obla. ❡ † Sed quid si medicus, vel
aduocatus a domo discedat hora iã tarda, an cõsequi debeat sa-
larium pro integro die? Bal. in l. liberti, col. 3. C. de ope. li. tenet,
ꝙ non, per tex. in l. 2. ff. de ann. leg. ❡ Contrariũ tenuit Bar. in l.
de diuisione, in fi. formãs qõ in ambasiatore, ff. sol. mtr. per tex.
in l. 3. ff. de uerb. sig. & cum Bar. transeunt Imo. Are. & d. Ias. ibi
sequit Mar. Lau. in tract. de leg. Prin. uer. 15. Sed opi. Bal. sequit
Lud. Ro. & fuit ẽt opi. Dy. q̃ æquior vr̃, & possem hic instare cir
ca intellectum d. l. 3. & circa intellectũ d. l. 2. sed modũ eorum,
131 qui tractatus faciunt, excederem, si circa talia im morarer. † Sed
quid si occurrat dies feriata in honorem Dei, an pro ea die me
dicus possit salariũ petere? Vr̃ ꝙ sic, quia cõcessum est medico
mederi ẽt die Dñico, ut hr̃ Io. 7. c. & expressè per d. Iac. Aluar.
in prelu. feu. col. 2. Obseruatio. n. festorũ non impedit ea, q̃ ordi
nant ad hoĩs salutẽ ẽt corporalẽ, ſm B. Tho. q. 41 art. fi. Si ergo
opus medendi licitũ est, cur & licita non erit perceptio merce-
dis, quę dẽtur pp operas? sicut runcinis, qui festis dieb⁹ instãte
necessitate intẽdũt agriculturæ, vr̃ debita merces, c. licet, de fe
132 ri. ❡ In ꝯrium facit, † quia oĩs Chri, actio, nr̃a dẽt esse instructio,
l. & hoc Tyberius, ff. de here. inst. c. significasti, de ele. Sed Chrs
verus medicus gratis curabat sabbato, ergo idẽ faciant medici.
Ego putarem, ꝙ medicus nõ possit petere salarium pro ea die:
quia petendo, tacitè asserit pp premiũ fecisse die festo opus ser
uile, qđ facere non licet, vt hr̃ Leuit. 23. Opus seruile sabbato
133 ne feceris. † Sic Doctor Iurista non licitè petit honorarium pro
consilio, qđ fecit diebus festis, quia studere, & ꝯsulere pp lucrũ
dieb. festis, opus est seruile, ſm Host. Car. dñm An. Pan. & alios
in c. 1. de fer. & Aluaro. in prelu. feud. Sed si sponte sibi offerat,
licitè recipit, q̃a multa honestè capiunt, quę inhonestè petunt,
l. 1. §. pinde, ff. de uar. & extraor. cog. Et quia si quis principalr
pp bonum finem operet dieb⁹ festis, non peccat, ẽt ꝙ accesso-
rie, & in consequentiã cõsequat lucrũ. c. fi. de magist. ſm Pan. ĩ
d. c. 1. Sanctificent ergo Doctores, & medici festa Dei cũ animi
ueneratione: ea aũt sanctificabimus, si Deo uacabimus, c. ieiu-
nia, de cõsecra. dist. 3. Deo aũt vacabimus, si ęgrotis sanũ reme
diũ, & quærentibus iustũ cõsiliũ ad gloriã Altissimi dabimus.
134 ❡ † Sed pone, ꝙ medic⁹ uius sit fœlici diplomate, quia uenit ad
infirmũ ĩ uno die, & ſm distãtiã debebat morari per dies tres,
quia distabat miliarib⁹ sexaginta, l. 3. ff. de uerb. sign. c. cupien-
tes, §. qđ si per viginti, de electio. li. 6. an tũc debeat hr̃e salariũ
trium dierum, uel unius tm̃? Vr̃, ꝙ pro uno die tm̃, quia salariũ
tẽpore cõmensuratũ fuit, ergo ultra tp̃s non debet, l. Seio, ff. de
annu. leg. per quẽ tex. dixit Bal. ĩ l. Lucius, §. a te peto, ff. de leg.
2. ꝙ si Princeps dederit salarium ambasiatori pro uno mẽse, &
ipse cucursus fuerit in tribus hebdomadis, ꝙ tenebit restituere
quartam partem, sequit Mart. Laud. in trac. de leg. Principum,
uer. 15. Contrariũ, ꝙ debeat hr̃e salariũ trium dierum, tenet ex
presse gl. in l. eos, §. fi. ff. de sal. seqtur Imo. in l. cõtinuus, §. cũ ita
ff. de ver. obl. & ibi ẽt Are. & d. Alex. in d. l. de diuisione, in pri.
Alb. de Ros. in d. §. a te peto. vbi distinguendo ꝯcordat opinio-
nes. Aut rõne laboris fuit ꝯstitutũ salariũ ad numerũ dierum, &
tunc q̃a medicus itinerando tm̃ laborauit vno die, q̃tum fecis-
set alius trib. dieb: ẽt triũ dierũ salariũ ꝯsequi dẽr. Aut fuit ꝯsti-
tutũ certum pretium rõne expensarum faciendarũ singulo die
p medicũ, vel ambasiatorẽ, & tunc pro vno die tm̃ ꝯsequit sala
rium ꝯuentũ. pro qua distinctione allegat tex. in l. antep. §. cum
inter, ff. mand. Aut fuit ꝯstitutum salarium ad ratã mensis vni⁹,
& tunc si infirmus citius liberatur, non habebit salariũ, nisi ad
135 ratam tpis, & ita procedant no. in d. §. a te peto. ❡ Vlterius † du-
bitatur, qđ si medicus in itinere infirmet, an debeat hr̃e salariũ
pro tanto tpe, quo domum reuerti possit? Bar. Alb. Ang. & *com
muniter* Doct. in l. si cui, §. tandiu, p illum tex. determinat, ꝙ sic.
ad idem facit tex. in l. fi. §. pe. ff. ad legem Rhodiã de iac. nã ser-
uire dr̃ medicus, ẽt eo tpe quo stetit infirmus, l. cũ hæres, §. Sti-
136 chus, ff. de statulibe. & ibi Alb. no. ❡ † Quid autem si equus ꝯdu
ctus a medico sibi derobet in itinere, an sibi ad pretium cõpe-
tat actio ꝯ infirmum? Fel. in c. 1. de libel. obla. rñdet, ꝙ nõ, alle.
Bal. in l. nihil, ff. de rei vend. quẽ nõ reperi illud dicere. Sed qđ
137 † si medicus recepit salarium pro curanda podagra alicuius, q
paulo post fuit occisus, an teneatur restituere salariũ? hic, casus
est decisus, ꝙ non, in l. pe. C. de ꝯdi. ob cau. de quo dic, vt ibi p
Doc. & per Bar. & alios, in l. si vno, §. item cum quidam, ff. loc.
138 Insuper † q̃ro, medicus cũ infirmo conuenit de certa mercede
sibi prestãda post liberationem, vel ꝯuenit, cũ Republica cura-
re infirmos tpe pestis; liberat infirmus, sed illico recidiuat, vel
cessat pestis p aliquos dies, sed breui reuertitur, dubitat, an me
dicus pro eodẽmet salario teneat iterum curare? Vr̃ ꝙ non, q̃a
obl'o secuta liberatione fuit extincta, ergo amplius nõ potuit re
uiuiscere, l. q̃ res, §. aream, ff. de sol. In ꝯrium facit, q̃a non dr̃ in-
firmitas decessisse, quę cito redijt, l. diuortiũ, ff. de diuor. regist.
139 de pęn. dist. 1. c. diuortium. † Istã q. format Spe. tit. de salarijs, §.
fi. & determinat, ꝙ si incontinẽti recidiuaiur, vel reuersa est pe
stis, ꝙ iterum pro eo. salario teneatur curã suscipere, q̃a nõ dr̃ li
140 beratus, q̃ incontinenti recidiuat. † Et sic vult Spe. ꝙ recidiuãs
incontinenti præsumatur ex cã, & radice p̄cedentis infirmita-
tis recidiuasse, qđ ẽt voluit Bar. in l. Martius, p illum tex. fi. loc.
Et ibi ẽt gl. q̃ vult, ꝙ si podagra, a qua medicus ꝓmiserat patiẽ-
tẽ liberare, breui reuertat, cõpetit infirmo actio ex conducto,
q̃a medicus non extinxit angustias infirmitatis, sed eas cessare
fecit tm̃, arg. l. q tertiana, aut quartana febre, ff. de Aedi. edic. Et
dicit ibi Pau. de Cas. ꝙ podagra breui reuersa p̄sumitur proces
sisse ex primis humoribus, si ex interuallo, p̄sumitur ex nouis,
& ex mala custodia prouenisse. Idẽ decidit Io. And. in reg. ꝯci⁹,
de reg. iur. Idem tenet Io. de Imo. & Alc. in l. si ita stipulatus es-
sem abs te, ff. de verb. ob. idem concludit Fel. in d. c. tua nos, de
hom. & fuit de mente gl. in c. adhuc instat, in ver. cẽties, de pę.
dist. 3. Pro qua dist. bene facit, qđ decidit Io. And. in add. Spe. ti.
141 de empt. & ven. §. sciendũ, ver. de illo. vbi decidit, ꝙ † si equus
intra triduũ moriatur, p̄sumitur, ꝙ tpe venditionis, vel locatio-
nis morbosus esset: secus si ex interuallo longo. sequũtur Imo.
Alex. & *cõiter* scrib. in l. si quis cum aliter, ff. de ver. obli. de quo
p Bal. in l. 2. in 2. q. C. de resc. vend. † Sic si vulneratus intra mo
142 dicum tp̃s moriatur, p̄sumitur mortuus ex vulnere, secus si de
cedat longo interuallo post, ſm glo. in l. 1. C. de emend. seru. q̃
dixit sing. d. Ias. in l. lecta, col. 14. ff. si cer. pet. Sed est gl. consocia
in c. 2. per illũ tex. de cle. percus. & ibi Pan. dicit istud vlrimũ es
se verũ, si is q ex interuallo occubuit, visus fuerit aliq̃n a vulne-
re ꝯualuisse, secus si sp vulneratus in deterius processit, & tãdẽ
mortuus est, de quo standum est iudicio medicorũ, ſm Bar. in
l. si. ff. de sica. Ale. cons. 148. excellentissime dñe, li. 2. Anch. ꝯs.
189. in casu p̄misso, Cęp. cõs. 28. & cõs. 62. p totũ. & cõs. 41. col.
5. & plenius p Fel. in c. psbyterũ, de hom. vbi post Sal. in d. l. o-
ptime distinguit. Prædicta vera sunt, nisi cõstaret, ꝙ culpa ipsi⁹
ęgroti recidiuasset, per tex. in d. l. maritus. vbi promissor nõ te-
net reædificare opus, ꝙ cõstat terręmotu, & non vitio operis,
143 destructũ fuisse. Idem dñt Doc. de equo † mortuo incõtinenti
post emptionem, vt non teneat vẽditor, si cõstet mortuũ fuis-
se, q̃a comedit herbas venenosas, vel q̃a nimia itineratione op
pressus fuit, ſm d. Alc. in d. l. si qs cũ alr. Et iõ si infirmus iã libe
ratus indulserit appetitui nimiũ comedendo, vel bibẽdo, non
tenetetur medicus mederi, nisi sibi nouũ ꝯstituat salariũ. Quia
144 ex † crapula solent oĩa morborũ gña prouenire, & ex ea p̄sumit
liberatũ recidiuasse, c. ne tales, de ꝯse. dist. 5. ubi Hie. all. Hip. in
aphorismis, & Galenũ Hipp. iterp̄tẽ doctis. q ait Athletas, quo
rũ vita, & ars sagina est, nõ posse diu viuere nec sanos esse, nisi
gulæ impatiẽtiæ remediũ afferãt, & qđ turpiter ingesserãt, su-
pius ejiciãt. Et dr̃ ecclĩa. c. 27. in fi. pp crapulã plurimos vitam
cũ mor. ꝯmutasse abstinẽtes ãt elõgasse vitã. & ſm Hie. ad Ru
145 sticũ, multæ ex deliciarũ epulis molestiæ gñantur † Itẽ fortè di
ceendum

cendum esset, si infirmus post recuperatā sanitatē illico ad uomitū reuersus esset, puta ad vsur. ɔcubinatū, uel blasphemias;
nam præsumendum esset, q. pp eius scelera recidiuauerit, non
culpa medici, ar. c. q̄ris, de ɔse. dist. 4. & eorū, q̄ dixi s̄. in 3. spāli
2. partis prin. ver. aduerte tñ. Sed dubitat, qn̄ dicat icōtinēti in
īfirmitatē redijsse, vel ex iteruallo? Rñ, nō pōt dari certa doctri
na, ergo arbitrio iudicis relinquendū, l. j. ff. de iu. delu. l. si ita quis
§. Scia, ff. de verb. ob. c. de causis, de of. dele. vbi multa ad hoc re
duxi, & ita in ꝓposito nr̄o dixit Pan. in c. 2. de cler. pcusso. Et
dicit d. Alex. in d. l. si ita stipulatus essem abs te, in fi. q. iudex se
a peritis informabit. Pestis aūt, si intra quadraginta dies resur-
146 gat, p̄sumit ex cā veteri renouata, ita vulgo circūfert, † & ab ex
periētia edoctꝰ sum. Sed quia chirurgi, & medici deputati tpe
pestis ad curādos ægros certi de salario desides sunt, & nisi no
ua salaria offerant, īfirmi deserunt, & hac de cā differt ɔtagio,
147 & plures moriunt, qui sanarent, vtilius † esse puto ɔstituere sa-
lariū medicis ꝓ numero eorum, q. curant ab eis, & dare maius
salariū ꝓ eo q. liberat q̄ ꝓ eo q. morit, puta ꝓ quolibet libera-
to aureū ꝓ quolibet mortuo florenū. Sic (vt intelligo) fecerunt
Aurea eēles, & bñ sibi ꝓfuit, q. a cirò euaserūt hāc calamitatē,
& pestiferatorū amplus numerus euasit. Insatiabilis. n. cupido
auri vrget medicos ad liberādū q̄tū in eis est, cū videāt maius
p̄miū sibi p̄paratū pro liberatione, q̄ pro morte, l. j. C. q. b. ex c.
148 ser. ꝓ p̄m. lib. accip. ad oīa. n. † miseros mortales cogit auri sa-
149 cra fames, l. si quemq̄, C. de epi. & cle. & † Respublica si sibi vi-
debitur, poterit soluta repetere ab his, saltem qui liberati sunt,
actione neg. gest. l. Pomponius, ff. de neg. gest.

S V M M A R I V M.

1 *Remedium optimum, & efficacissimum contra pestem.*
2 *Aqua viua proficiens tempore pestis.*
3 *Charitas quid sit.*
4 *Aqua viua proficient pestis tempore, vbinam locorum inueniri debeat.*
5 *Aquam viuam bibere quid sit, & quid degustare. nu. 6.*
7 *Lachrimarum virtus quanta sit.*
8 *Indefinita æquipollet vniuersali.*
9 *Lachrimarum plura sunt genera, & nu. seq.*
10 *Lachrimæ vnius, an & quando valeant ad salutem alterius.*
11 *Lachrimæ pœnitentiæ, quæ dicantur.*
12 *Lachrimari non valentis, an supersit locus ad pœnitentiam.*
13 *Lachrimæ quot sint necessariæ ad bene diluenda peccata, & nu. 14.*
15 *Pœnitentia, quam sequens culpa coinquinat, est inanis.*
16 *Pestis, apostema, seu bozula, qualiter veniat curanda, & quomodo spiritualiter intelligi debeat.*
17 *Conuersio unde dicatur.*
19 *Passionis domini nostri Iesu Christi frequens memoria, omnia quantūlibet dura, & aspera, æquo animo tolerare facit.*
20 *Oleum salutis, & uirtutis herba ad pestem sanandam necessaria, quæ ubi sint. & nu. 148 & 149.*
Et apud quem medicum quæri debeat. nu. 21.
Et quomodo uniri, & misceri debeant, ut incorporentur. nu. 150.
22 *Sacerdos unde sic dicatur. Et ibi, quare confessio sacramentalis fuerit inuenta.*
23 *Peccator dum peccat, tres personas offendit.*
24 *Confessio est ad animæ salutem necessaria, & est de iure positiuo.*
25 *Officia quæ sint.*
26 *Sacerdotum authoritas ex ipsorum numero uilescit.*
27 *Confessio est sacramentorum unum de quinque necessarijs ad aīæ salutē.*
28 *Papa dicitur episcoporum caput. Et Papa, & episcopi sacramentalia, quæ sunt honoris, sibi retinuerant. Sacerdotibus autem ea, quæ sunt oneris, communia esse uoluerunt.*
29 *Prælati ecclesiæ pauperum bona deuorant, sic sacerdotes pauperrimi populi peccata comedunt, & nu. 135.*
30 *Prælati pœnam prælaturæ possesse falsò adeptes, seque prælatos esse minime credunt, nisi latum uentrem populo, inflatasque genas ostentent.*
31 *Sacerdos quilibet, an & quando possit pœnitentem absoluere.*
32 *Sacerdos proprius quis dicatur.*
33 *Papa est omnium prælatorum, & sacerdotum diœcesanus.*
34 *Minores, & prædicatores habent ex priuilegio potestatē confessiones audiendi, & absoluendi. Et an & quando cuilibet pœnitenti liceat absq; proprij sacerdotis licentia recurrere ad ipsos fratres ꝑdica. & Mino. nu. 35.*
36 *Confessorem eligendi potestatem habentes, an debeant id suo ordinario denunciare, & ab eo confirmationem obtinere.*
Et an possint eligere sacerdotem curam animarum, non habentem. n. 42.
37 *Consuetudo, quod quis possit eligere confessorem, an ualeat.*
38 *Confessiones audiendi, & absoluendi priuilegium habentes, an & quando habeāt potestatem absoluēdi in casib. superiori reseruatis. & nu. 40.*
39 *Casus Episcopo reseruati qui sint.*
41 *Pœnitentiarij Papæ, an & quando possint absoluere pœnitentem in casibus reseruatis.*
43 *Confessus semel in anno proprio sacerdoti, an possit deinceps sine eius licētia alieno sacerdoti confiteri.*
44 *Laicus in foro pœnitentiali non potest sui iudicis iurisdictionem sine eius licentia prorogare.*
45 *Confessus puro laico, quem credebat esse sacerdotem, an in foro aīæ cēseatur esse confessus, & absolutus.*
Et an habita notitia erroris teneatur confessionem reiterare. nu. 46.
47 *Confiteri an teneatur quis sacerdoti, in cuius parochia deliquit, an sacerdoti, in parochia cuius habitat. & nu. 48.*
49 *Confessiones parochianorum suorum audire, & eos absoluere, an, & quādo possit proprius sacerdos extra suam parochiam. & nu. 53.*
Et an, & quando idem possit facere eius vicarius. nu. 50.
51 *Vicarius Episcopi, an possit extra suam diœcesim beneficia conferre.*
52 *Notarius Regius, an possit extra regnum instrumenta conficere.*
54 *Confessorem cuius vitæ, & morum esse oporteat.*
55 *Confiteri an quis debeat sacerdoti, quem scit esse virum facinorosum, & malæ vitæ. & nu. 56.*
57 *Confessor existens in peccato mortali, nisi ipsum pœniteat, an mortaliter peccet pœnitentem absoluendo. & nu. 58.*
Sacerdotem suum, quem quis scit esse in peccato mortali, ad sacramenta ministranda inducens, mortaliter peccat.
59 *Confitens consocio criminis, vt citius absoluatur, an veniat dicendus plenè absolutus.*
60 *Missam audire, an debeat qs a sacerdote, quē scit esse in peccato mortali.*
61 *Cōfessio ad hoc, vt vera & idonea cōfessio dici possit, quot & quas qualitates habere dēt. Et vt confessio sit simplex, quæ sint necessaria. nu. 62. & seq. vsque ad nu. 70*
62 *Confessio debet esse clara, & non ambigua, idest sine inuolucro, & plica verb. & nu. seq.*
63 *Hypocrita quis dicatur.*
64 *Testis depositio si sit obscura, non releuat producentem.*
65 *Testis ambiguè deponens non probat.*
68 *Testis morose, & cum difficultate respondens, habetur suspectus de falso.*
71 *Confessio, vt sit humilis, quæ requirantur. nu. 72 & seq.*
73 *Confessio, an & quando fieri debeat genuflexo, & capite discooperto.*
74 *Confessio pura dicitur, quæ fit sine dolo.*
75 *Confessio fidelis dicitur, vbi pœnitens in Dei misericordia confidit.*
76 *Confessio frequens quæ dicatur.*
77 *Confessio quibus casibus sit reiteranda.*
78 *Confessio discreta quæ dicatur.*
Et ibi, qui teneantur confiteri. & nu 80.
79 *Confitens se, & non alios etiam criminis socios, accusare debet.*
81 *Confessio libens quæ sit.*
82 *Voluntas licite coacta, voluntas dicitur.*
83 *Meriti, & demeriti paritatio non est.*
84 *Voluntas non dicitur, nisi ad bonum, alids, hoc est si ad malum declinet, concupiscentia dicitur.*
85 *Verecundia in confessione signum est contritionis, & pœnitentiæ.*
86 *Verecundia in adolescente, optimam spem pollicetur.*
87 *Verecundia ex delicto proueniens magnam pœnam causat.*
88 *Confiteri an possit quis per personam interpositam, vel per scriptum.*
89 *Mutus qualiter confiteri debeat.*
90 *Confiteri, an possit per interpretem, qui idiomatis est ignarus.*
91 *Confessio integra quomodo diffiniatur. & nu. 95.*
92 *Confitenda, an & quando sint venialia peccata.*
Et suffragio, vel medio quarum rerum deleantur peccata venialia. n. 93.
94 *Venialium peccatorum genera quot sint.*
96 *Confiteri, an debeant peccata confessori nota.*
97 *Confitens, qui in confessione subticuit vnum delictum, an & quando teneatur denuo confessionem iterare.*
98 *Confitens palam peccata sua, nisi causa subsistat, fatuus reputatur.*
99 *Confessor, an & quando possit pœnitentis confessionem reuelare. & nu. seq. vsq; ad nu. 115.*
Et ibidem, quibus pœnis sit plectendus confessionem reuelans absq; causa legitima. Et quid de confessore laico, an possit impune confessionem sibi factam reuelare & nu. 116. 117. & 118.
100 *Confessor nihil scit de confessione sibi facta, vt homo.*
Et ideo productus in testem, ut confessionem reuelet, licet adstringatur iuramento, nihilominus dicere potest se nihil scire. & nu. 117.
103 *Confessor quò ad actum confitendi, est maioris dignitatis, quam Papa nō confessore.*
105 *Confessionem casu audiens, vel scienter post parietem auscultans, si cōtra confitentem deponat, an valeat eius depositio.*
106 *Sacerdos tanquam persona publica potest pro absente restōnem vsurarū stipulari. Hoc tamen intelligēdum videtur procedere, vbi sacerdos extra pœnitentiā stipulatur, vel quando aliquis in pœnitentia confitetur peccatum notorium, & promittit sacerdoti ꝑ absente stipulāti illi satisfacere.*
107 *Confessori testificanti de his, quæ sibi dicta fuerant in confessione seu pœnitentia, licet latè loquendo non sit fides adhibenda, fallit tamen in casu notorio, & in causa matrimoniali. item vbi pœnitentis qui delictum confessus fuit, consensus accedit.*
109 *Sacerdoti asserenti se licentiam habuisse a confitente, vt peccatum aliqđ qđ cōfessus fuit, reuelet, an credendū sit, si id postea a confitente negetur.*
111 *Sacerdoti neganti se audiuisse relata in confessione, an & quando credēdum sit.*
113 *Sacerdoti dicenti se audiuisse extra confessionem, quare potius credatur quam pœnitenti deponenti se dixisse in confessione.*
118 *Laicus, cui sub cōfessionis sigillo amicus ꝑpalauit penes se hēre nonnulla bona ad se spectātia vigore cuiusdā apocha manu eius, cuius bona erant,*

scripta,

scripta, an debeat huiusmodi confessionē reuelare, si eius cuius bona erāt hæredi ab intestato publicari fecerunt monitorium generale ad ipsorum instantiam super huiusmodi detentatione, & contra scientes, & nu. 119. 120. & 121.

119 *Veritatem tacens, falsum committere dicitur. & nu. 128.*

120 *Confessionis, & secreti commissi sigillum, in quo differant.*

122 *Monitoria generalia contra detinentes, & de præmissis veram notitiā habentes, de quibus intelligere censeatur. & nu. 123. 124. 126. & seq.*

125 *Tacens quod probare non potest, boni viri officium explet.*

127 *Tacens proditionem, quam scit contra Principem fiendam, & quam probare non potest, an incidat in pœnam l. quisquis, C. ad leg. Iul. maiest.*

129 *Confiteri sæpe quam sit salutiferum, licèt de necessitate quis non adstringatur statuto, nisi semel in anno confiteri, nu. 130.*

131 *Confessio fortis quæ dicatur.*
Et quæ accusans. nu. 132.
Et quæ parere parata. nu. 133.

134 *Sacerdos habet a lege arbitrium iniungendi pœnitentias.*

135 *Peccata populi comedere quid sit.*

136 *Sacerdos iniquè arbitrans, vel sine causa dispensans, an faciat pœnitentiā tantum quo ad Deum?*
Et an poterit ad arbitrium reuocare pœnitentiam per errorem impositā, & aliam imponere. nu. 141. & seq.

137 *Sacerdos in pœnitentia imponenda debet esse cautus, debetque confitentiū qualitates diligenter examinare, vt quam verisimiliter sustinere possunt, pœnitentiam iniungat. & nu. seq.*

144 *Sacerdos, an possit cautionem exigere a pœnitente de adimplendo pœnitētiam & num. seq.*

145 *Sacerdos vbi de imponenda pœnitentia agitur, non potest vt suspectus a confitente recusari.*
Et idem de inquisitoribus, quando agitur de imponenda pœnitentia pro peccatis. nu. 146.

151 *Ieiunii virtus quodammodo ineffabilis, & laus.*

152 *Mortem assiduè meditari, est summe philosophari.*

SEd quia vsu videmus, medicos & medicorum
scientiam, huic morbo cedere, & q a in ōlu-
diis diximus hoium scelera pestilētiæ cām eē, cui
cāæ occurrere nō est medicorū, idcirco statui vnū
certū, verū, pbatū, & indubitatū remedium paucis
edocere, & inde libellū nostrum ꝯcludere. Recipe ergo syru-
1 pum aquæ viuæ, † quē bibas, deinde, recipe lachrimarum vn-
ciam vnā, & apostema siue bozulā laua, quā dilutā gladio sci-
de, & emplastrū ex herba salutis, & oleo virtutis ꝯfectū sup im
pone, qđ non amoueas, nisi te liberū pfectè cognoscas. Vt cre-
das firmiter hoc esse tutū, & verū remediū, rōnib⁹, auctoritati-
bus, & exēplis iustificabo illud singulas remedii partes declarā
2 do, vt scias in infirmitate tibiipsi ꝯsulere. † Dixi syrupū aquę vi
uæ, i. charitas, q̄ est illa aqua, de qua Dñs ait in Euāgelio Ioānis
4. Si qs biberit aquā, quā ego dabo, nō sitiet in eternū. c. chari-
3 tas 2. de pęnit. dist. 2. Est † aūt charitas, recta volūtas ab oib. ter
renis penitus aliena. Hæc est mors criminum, vita virtutū, vir-
tus pugnantiū, palma victorū, arma sāctitū, mētiū, cā meritorū
bonorū, sine qua nullus sanat᷑, nullus viuere pōt, neq; Deo place
re, fructuosa in penitentibus, læta in pficiētib⁹, gloriosa in pse-
uerātibus, operosa in oibus oibus fidelibus, ex qua qdqd est bo
ni operis, viuet s̄m Prosperū in lib. de vita ꝯtēplatiua, trāsūpti
4 uè in c. charitas, 1. de pæ. di. 2. † Si apud tuū aromatariū hanc aq̄.
non inuenias, ad fontē timoris accedas, ibi eā reperies. Metus
.n. æternæ mortis charitatē introducit, sicut seta filū, c. sicut, ea.
5 cau. & q̄st. Dixi quē bibas, q a nō satis esset degustare. Bibit † .n.
6 hanc aquā, q i charitate radicē figit. degustat, † q aliquamr cū ea
cōicat, sed tñ delinquēdo ab ea recedit, c. alius, ea. cau. & q̄st. Di
xi lachrymis lauādā bozulā, qua liberant᷑ a morte, q flētibus se
7 mūdāt a pctō, c. baptizant᷑. de pęn. dist. 2. & nō † solū lachrymæ
liberāt a morbo ꝯctō, sđ ēt a futuro pseruāt. Quia fleuit Achab
in ꝯspectu meo, nō inducā mala in die bus eius 3. Reg. c. 21. Sed
hæc dubitare aliqs posset, an oēs lachrymæ psint ad sanitatē hu
8 ius morbi: Diceres, q sic, q a † indefinitè locutus sū, & indefini-
ta æqpollet vli, l. si pluribus, ff. de leg. 2. c. q a circa, de priui. ¶ Sed
9 alr ego sētio. Declaro † ergo me ipsū nō loq de lachrymis co-
codrilli, nō de lachrymis improbæ mulieris, q insidias plorādo
instituit vt inqt Cato, ñ de lachrymis igemiscētis pp idignationē,
vel timorē supplicii corporalis, de qb⁹ i l. obseruādū, ff. de off. psid.
ñ de lachrymis deplorātis amissā pecuniā, iuxta illud Satyrici.
Ploratur lachrymis amissa pecunia veris.
loquor de lachrymis Petri, nō de lachrymis Iudæ: animi vnius
fuerūt pęnitētæ lachrymæ, c. Petrus, de pę. dist. 3. alterius ai vio-
10 lēt. indignati onis iternę. c. Iudas de pęn. di. 3. Sed † an lachrymę
vnius valeāt ad salutē alterius: Vr q nō, q a inqt Psal. lachrymis
meis stratū meū rigabo. Pōdera verbū, meis. Meū. n. nō est, qđ
est alterius, l. si ita, ff. de aur. & arg. leg. no. i c. quo iure, 8. dist. &
in l. 1. ff. qđ cū eo. Et istud euidētius ꝯprobat᷑, q a inutiles sunt la
chrymæ q̄ ex corde dolētis nō pcedūt, cū nō sint lachrymę pę
11 nitētiæ, q nihil † aliud est, q̄ qdā dolētis vīdicta puniēs i se qđ
dolet ꝯmisisse, c. pęnitētia, de pę. dist. 3. In ꝯtriū facit, q a lachry
mis Moysi, & eius pcibus placata fuit ira Dei, q populū pestilē
tia, & gladio delere statuerat, c. disciplina, 45. dist. Et orōnibus,
ac lachrymis Aarō, q flēdo p populo se cū thuribulo opposuit
& irā Dei placauit 1. Reg. c. 16. & 7. q. 1. deniq;. Solō. Quātū ad sē
piternā sanitatē, i. quātū ad gloriā paradisi, lachrymæ vni⁹ non
satisfaciūt p altero, ita pcedat tex. in d. c. pęnitētia. Sed q̄tū ad
trāsitoriā sanitatē, & sic q̄tū ad liberādā ciuitatem a pestilētia,
gladio, incēdio, fame, & sitib⁹, lachrymæ vnius sancti uiri pñt
irā dñi placare, furorē mitigare, & denique ab eo misericordiā
obtinere, ita pcedāt vltimo loco allegata dixit. n. dñs se paratū
Sodomæ, & Gomorræ flagellū remittere, si decē viri boni repe
ti fuissent. Nā sicut vno peccāte, furor Dñi sup vniuersū ppim
q̄nq; diffundit᷑, c. sed illud, 45. dist. Nā pctō Achor plebs Israeli
tica in manib⁹ hostiū tradita est. Et pctō filiorū Heli ppls i ma
nibus Philisthnorū corruit, 4. Reg. & Iosue. 7. trāsumptiuē i c. ec
clesia, §. itē peccato 1. q. 4. Sic econuerso orōnib. & lachrymis
vnius sępe placat᷑ ira Dei quo ad oēs, & ex psona vnius alius sæ
pe ꝯsequit᷑ pmiū, & honorē, quē ex sua persona cōseq nō pos-
set, l. Aristo, vbi gl. allegat alia iura, ff. q̄ res pig. oblig. pos. tradit᷑
p Mod. in l. si emācipati, C. de colla. & p Fel. i c. 1. de pscr. Amat
.n. dñs, qđ p vno multi defleāt, q a p vidua multi plorabant, ei⁹
filiū resuscitauit, Lucę 7. & c. fleat p re, de pęn. dis. 1. Sed quid
12 † si aliqs sit tā duri cordis, & tā exsiccati cerebri, vt nō valeat
lachrymulā quidē emittere, nec inueniat q sibi lachrymas mu-
tuet, an huic supsit vllū remediū: Bř rñdebo. Si damna tpis, si
amici mors cordis sui duritiē aliqñ mollificāt, & lachrymarum
fontē erūpūt, nō vř excusādus, q pcti dolorē flēdo neqt oñde-
re, c. sunt plures, de pęn. di. 3. Dices, hāc sñiam nimis esse seue-
rā. Ego aūt iustissimā credo, si rectè intelligat᷑. Nā si ex duritie
cordis, & volūtātis ñ possit lachrymas effundere, iō nō pōt, q a
nō vult, si ergo vitā nō vult, iustū est, q mortē hēat, & in pecca
to suo moriat᷑. Sed si ex defectu naturę flere nequeat, satis ē, q
lachrymis mētis p venas, & per cutim ad bozulā trāsmittat la-
chrymas, q i cor ꝯtritū, & humiliatū Deus ñ despicit, q magis
cordis gemitū, q̄ oculorū riuulos respicit, c. quē pęnitet, de pę.
13 di. 1. Dixi vnciā q a octo saltē † lachrymas arbitror necessarias
ad bñ pfecteq; diluēdū morbū. Octo. n. drachmæ vnicā vnciā
ꝯstituūt, ut no. p gl. i l. 2. C. de metalla. & me. lib. 11. qb. octo dra
chmis æqpollēt octo pniæ lachrymæ. Nā ad diluēdū septē pec
cata mortalia, septē saltē lachrimæ sūt necessariæ. Minor. n. nu
merus nō sufficeret, nec pctōrum numero pportionabilis es-
set. Quid. n. pdesset peccatū luxurię plāgere, & adhuc auaritiæ
æstub. anhelare: Oportet. n. oium pęnitere. Qđ oñdit Chřs, q se
ptē dæmonia eiecit a muto, & surdo. Matth. 12. & Marci. 5. Pa-
rū. n. fuisset sex expellere, & vnū dimittere, c. si plures, de pę. di.
14 3. Octaua † aūt lachrima, q̄ futurorū scelerū dolorē, & abstinen
tiā designat, nisi ꝯiūgat᷑, septē lachrimę parū iuuabūt, neq; a pe
ste liberabūt, neq; vllā afferēt sanitatē. Oportet. n. ppetrata de-
licta plāgere, & plāgēda nō ppetrare. Nā q plāgit pctm̄, & ite-
rū admittit quasi lauat crudum laterem, quē quāto magis ab-
luit, tāto magis lutū facit, c. ille pęnitentiā, de pęn. dist. 3. Et Isi-
dor. de sūmo bono his verbis nřam sñiam ꝯprobat. Irrisor est
nō pęnitēs, q adhuc agit, qđ pęnitet. Canis reuersus ad suū vo-
mitū est penitēs ad pctm̄. Multi. u. lachrimas indesinenter fun-
dūt, q a scōstātia mētis, nō pcti recordatione desiēt. Inqt Esaias
lauamini & mūdi estote. lauat᷑, & mūdus est qui pctā plāgit, &
flēda iterū nō admittit. Lauat᷑, & nō est mundus, neq; sanat᷑, q
plāgit q̄ gessit, nec deserit, & post lachrimas q̄ fleuerat, repetit.
15 Et s̄m Aug. in li. soliloqorū, inanis est † pęnitēta, q̄ sequēs culpa
coinquinat, vulnus iteratū tardius sanat᷑, & nihil psunt lamēta,
si replicent pctā. Et s̄m Greg. qui amissa plangit, nec tñ dese-
rit, pęnæ grauiori se subiicit, quia ipsam, quā flendo impetrare
potuit veniā, ꝯtemnit. Dixi bozulā gladio scindendā, quia nō
16 satis est morbū lauare exterius, nisi vniuersa sanies, & putredo
q̄ intus est, excutiat᷑. Et ppea clamat Propheta, Scindite corda
vestra, non vestimenta vestra, oñdens ꝯtritionē cordis, q̄ i eius
dē scissione intelligitur, & iteriori dolore pctā remitti. Cordis
17 .n. laceratio vera est ꝯuersio, vera pęnitentia. † Nā ꝯuersio ni-
18 hil aliud est, q̄ cordis vndiq; versio. Tribus aūt † scissuris est bo
zula laceranda, quia dolor pcti, s̄m Bernard. debet esse triplex,
acer, acrior, & acerrimus. Acer, quia Deum oium creatorē of-
fendimus. Acrior, quia patrem nostrum cęlestem, qui nos mul
tipliciter pascit, impugnauimus. Acerrimus quia iterū peccan-
do crucifiximus redemptorem nostrum, qui nos proprio rede
mit sanguine, a peccatorum vinculis liberauit, & qui a crudeli-
tate dęmonum, & ab acerbitate gehennæ potētet eripuit. Et si
bozula tribus dilaniata vulneribus omnem putredinem non
euomuerit, iterū punge, ēt si oportuerit spinis, lanceis, & aliis,
q b. ipse Chřs p te punctus fuit i cruce. Cor. n. totum ꝯtritum,
& ꝯcisum dēt isse pctōr præ nimia angustia, dolore, ira, & indi
gnatione aduersus peccata. Nec tibi tot punctiræ, tot vulnera,
tot gemitus, tot suspiria molesta videbunt᷑, si Christum in cru-
ce tot verberibus percussum, tot plagis contusum, tot vulne-
nibus

ribus laceratū,tot iniurijs affectū,tua & nō sua culpa penden-
19 tē aliquantisper cōtēplaberis.Nam ſm Grego.nihil ē tā du
rū & asperū,quod æquo aīo nō toleret,si passio dñi ad memo
riā reuocet. ¶ Gladio itaque.i.propria voluntate scindamus,
corda nostra laceremus , & in frusta partiamur , si a pestifera
labe,si a crudeli Martis furore,si ab horrida fame liberari , &
præseruari exoptamus . Si cor nrm oēm sordē exuerit & vn-
que a malo ad Deū cōuersū fuerit , De⁹ ipse ad misericordiā
cōuersus nobis peccatorū nostrorum præstabit indulgētiam,
quorum primo pparabat vindictam. ¶ Ad hanc scissuram, &
cōtritionē nos p prophetā inuitat dñs dicens,Cōuertimini ad
me in toto corde vestro , & ego cōuertar ad vos libenter . in-
quit Amb.lib.de paradiso . Dñs ignoscit, prōptē indulget,&
magis misericordiā amat q̄ sacrificiū.¶ Dixi emplastrū super
imponēdū, sed quia æger infirmitatis dolore vexatus sibiipsi
20 nō pōt opportune mederi,& quia sæpe ægrotās † oleū virtu-
tis,& herbā salutis,vel ex ignorātia, vel ægritudinis impedi-
21 mēto nō dignoscit.c.nullus,de pę.dist.7.Querēdus † est ergo
medicus,qui emplastrū cōficiat,oleū virtutis , & herbā salutis
22 edoceat . Is aūt † erit sacerdos,qui iō sacerdos dr̄, quia sacras
virtutes docet.l.j.§.sacerdotes.ff.de iust. & iu. Saluator.n.no-
bis pollicitus est medicinā aduersus pestē medicorum suorū
.i.sacerdotū ministerio.c.fi.de pen.dist.j. Et ppterea dixit le-
prosis.Ite,ostēdite vos sacerdotib.Lucæ 17. Nō.n.sufficit sola
cōtritio,nisi subsequat̄ oris cōfessio,d.c.fi. & c. oīs vtriusq; se-
23 xus,de pœ.& remis. ¶ Qđ ēt † rōne probatur,nā peccator pec
cando,tres psonas offendit.Deū,ecclesiam,& pximū.nisi er-
go oībus trib.satisfecerit,venia dignus nō erit.l.licitatio.§.qđ
illicitē,ff,de publi.satisfit aūt Deo p cōtritionē, ecclesię p con
fessionē,pximo per restōnē.c.pfecta pnīa, de pœnit.distin.3.
¶ Itē qui vult ingredi vitā,debet seruare mādata,Ab ecclesia
aūt mandat̄,q, semel saltim in anno quisq; confiteatur. d.ca.
oīs vtriusque.ergo qui nō cōfitet̄ mortaliter peccat , quia ec-
clesiæ pceptū cōtemnit,c.2.de maio.& obe.Et hac de cā glo.
summa,de pę.dis.1.& Host.in sum.de pen.& rem.§.quib.ver.
illud aūt,tenuerūt sola cordis cōtritione Deo satisfieri, qui ve
rē cōtritis per grām pctā dimittit . Dixit.n.Cananeæ & Mag-
dalenæ,fides tua te saluā fecit , vade & amplius noli peccare.
Nec istis,& alijs plurib.quib.pctā dimisit, dixit oñdite vos sa
cerdotib.Sed quia cōtritus cōtenēs pcepta ecclīæ nō cōfitendo
cū possit,mortaliter peccat , cōtritio pcedēs ad salutē nō pro-
dest,nā qui mādata ecclesiæ cōtēnit, verā cōtritionē non hēe
24 cōuincit.¶ † Est ergo necessaria cōfessio, quia est in pcepto: Et
sic isti volūt,q, cōfessio sit de iure positiuo.Qđ expsse firmāt
gl.& Aret.in sūma de pę.dist.5.& Pan.in d.c. oīs.vbi tenet, q,
Græci,qui soli Deo cōfitent̄ in secreto,nō peccāt, quia cōstō
oīs vtriusque sexus nō fuit ab ecclesia Oriētali recepta , sicut
nec lex sacerdotib.phibēs mrīmoniū. ¶ Hæc tñ opīa plurib.
Theologis dānat̄,tenentib. cōfessionē esse de iure diuino, de
quo p S.Thomā in 4.snīarū , dist.17.art.1.& art.2.cir.med.&
dist.21.q.3.art.j.& dist.22.q.2.art.3.ad fi.Qđ nō discutio,quia
siue pceptū Dei,siue eius Vicarij , oīno nos Occidentales li-
gat. ¶ Vera ergo est nrā ppositio pestiferatū oportere implo-
rare auxiliū medici.i.sacerdotis,qui emplastrū cōficiat & mor
bo superimponat. Qđ certē nō poterit superimponere,nisi mor-
bus sibi fiat manifestus . Nam qui opera medicātis expectat,
oportet q, vuln⁹ detegat,vt ait S.Seuer . ¶ Sed quia sacerdotū
25 alij † sacra docent,alij sacra ministrant,d.l.j.§.sacerdotes . Et
26 † quia sacerdotū numerus in nñ creuit, q, sacerdotalis aucto-
ritas vilescit in turba,c.1.de priui.c.legimus,93.dist. vt sciant
ignari ad quē dēant sacerdotē recurrere, opportunum erit, q,
ego cui licēt immerito,data fuit auctoritas sacra docēdi, pau-
cis admoneā ægrotātes , pestilētiali morbo laborātes, quē &
qualē medicū sibi dēant eligere, qualiter illi vulnera sint de-
tegēda.Deinde instruā imperitos sacerdotes , quos libentius
deponerē,si ptās daretur,qualiter dēant hmōi emplastrū cō-
ficere,& qualiter dēant illud morbo superimponere. ¶ Circa
27 primū,quia † de cōfessione tractamus,quæ est sacrm ecclesię,
& est vnū de quinq; necessarijs,ſm gl.& scribē.in c.veniens,
de transa.recurrendū est ad sacerdotē , qui hēat auctoritatem
ministrādi hmōi sacra,& ptātē dimittēdi pctā. Hāc aūt facul
tatē tradidit Chrs oībus Apostolis, dū dixit , Accipite Spūm
sanctū,quorū remiseritis peccata,ijs erūt remissa,Io.20.& sic
data fuit oībus Epīs repsentantib. Apostolos . c.videntes,12.
28 q.1.¶ † Sed Papa caput Epōrū,& ipsi Epī sacralia,q̄ sunt hono
ris,sibi reminerūt, q̄ vero sūt oneris, sacerdotib. cōia esse vo-
luerūt,& vtinā cōicassent,nō abdicassent,nā qui cōicat, partē
retinet.l.fi.§.Lucius,ff.de leg.2. Sed hodie Pontifices tempo-
ralibus adeo inhærent,quòd de spiritualib. nulla est sibi cura.
29 ¶ † Religiosi ergo mēdicātes pauperrimi sacerdotes soli sūt,
qui cōfessiones audiūt,& soli sunt , qui peccata populi come-
30 dūt.Prælati † aūt bona pauperū deuorāt , & nisi latū vētrē,in-
flatasq; genas ostentent, se plātos esse , & plenā platuræ pos-
sessione adeptos fuisse nō credūt. ¶ Sit ergo cōclusio,q, sacer-

D N.

dotes hñt ptātē cōfessiones audiēdi,& pctā dimittēdi. ¶ Cir-
ca q̄ cōclusionē de pluribus contingit dubitari . Et primo an
31 † quilibet sacerdos posit pœnitentē absoluere? Bř,licet qui-
libet sacerdos in sua ordinatione,& missione recipiat hāc ptā-
tem,tñ hæc ptās ligata remanet auctoritate legis , vt eā ad a-
ctum nō posit deducere,nisi a lege , vel a Papa, aut ab his,ad
quos spectat,data fuerit licentia.Quæro ergo,quib.a lege.det̄
hæc facultas?Rñdeo,datur pprio sacerdoti,d.c. oīs vtriusque
32 sexus.Sed † quis dr̄ pprie sacerdos?rñdeo presbyter parochia
lis.itē Epūs,cui tota dięcesis parochia est,c.licēt,& ibi no.Pan.
de ser.c.regēda.10.q.1.Itē Archipresbyter ecclesię cathedra-
lis,qui in hoc est Vicarius Epi.c.ad hæc,de off.Archiepis. Itē
eadē rōne Vicarius gñalis ipsius Epi. Itē legatus in tota puin
33 cia,& Papa in vniuerso. Oium † enim dięcesanus est Papa,ca.
auctoritate,de priui.Itē pœnitentiarij Papæ. cle.ne Romani,
§.eo aūt.de elec.& de istis est gl.magistralis in c.2.de pœn.&
34 remis.li.6.Data ēt est † ex priuilegio hæc ptās fratrib.Minori-
35 bus & pdicatoribus,c.dudū,de sepul. Sed † hic dubitare quis
posset,an ad Minores, & pdicatores posit quilibet recurrere
absq; licētia pprij sacerdotis?Istā dubiōnem mouet Fel.in c.j.
col.6.de resc.& rñdet,se vidisse cōsiliū d.Andreæ Benti Ad-
uocati cōsistorialis,cōcludentis necessariam esse licentiā pro
prij sacerdotis.Nec ob.tex.in d.cle.dudū,i verb.labore . quia
illud priuilegiū,q, posint libere cōfessiones audire, intelligi
tur respectu ipsorū religiosorū, qui alias non potuissent virtu
te sui priuilegij cōfessiones audire,nisi obtenta licētia a sacer
dote parochiali,ſm gl.in cle.1.de priui.modò pp verbū,libe
rē,poterunt absq, licentia.Sed ipsi parochiani non sunt in ali
quo priuilegiati,ergo tenent̄ licentiam petere. Et ex hoc di-
36 cit,se cōsuluisse, † q, hñtes priuilegium liberē eligēdi cōfesso-
rē,tenent̄ postq̄ elegerint denūciare ordinario loci , & ab eo
cōfirmationē obtinere.Nō ob.verbū,liberē, quia intelligit̄ re
spectu electionis,nō respectu cōfirmationis , qđ diligēter no-
tabis,quia plures sunt,qui cōtrarium obseruant . Quātū tñ ad
priuilegiū cōcessū Minorib.& Prædicatorib.hodie declaratū
fuit,q, ēt ipsi parochiani nō teneant̄ petere licentiā a proprio
sacerdote,vt in constōne Eugenij 4. quæ incipit , Gregis no-
bis crediti.confirmata per Nicolaū 5.In cōstōne,quæ incipit,
37 Prouisionis nrǽ.¶ Posset ēt in dubiū reuocari, an † valeat con
suetudo,q, quilibet posit eligere sibi cōfessorē absq; licentia
proprij sacerdotis.Et dicendū est, q, non, vt est casus in ca.2.
38 de pęni.& remis.li.6.Insup dubitatur, an † hñtes priuilegium
cōfitendi, & absoluendi posint confitentē absoluere gñali-
ter a quibuscunq; peccatis.Rō dubitandi patet de se : decidit̄
tñ,q, nō pñt absoluere in casib.Epō,& Papę reseruatis, d.c.2.
& d.cle.dudū.§.p hmōi.Rō decidendi fuit,quia in gñali con-
cessione nō veniūt ea , q̄ cōcedēs in spē verisimiliter nō esset
cōcessurus,c.in gñali,de reg.iu.Gñalis.n.dispō, nunquam in-
cludit Principi reseruata,c.qđ ad trāslationē, de off.leg. nisi ī
casu tradito p Fel.in c.q̄ in ecclesiarū,col.10.& seq.de consti.
39 Sed fortē q̄ris scire,qui † sunt casus Epō reseruati.Ego nō pos-
sem dare certam doctrinam,quia dependēt ab eorū volunta-
te,& ex eorum statutis. Aliqui tñ reperiūtur expressi in iure,
quos refert Host.in Summa de pœn.& remis. §.cui confiten-
dum.vers.nec in hoc. Et his verbis denotantur.

Qui facit incestum , deflorans , aut homicida ,
Sacrilegus , percussor , vel sodomita ,
Transgressor voti , periurus , sortilegusque .
Et mentita fides, faciens incendia , prolis
Oppressor, blasphemus, hæreticus , omnis adulter .
Pontificem super his semper deuentur adibit .

Casus aūt Papales referunt̄ p Spec.tit.de lega.§.nunc oñden-
40 dū. ¶ In articulo tñ † mortis pñt fratres Minores,& cęteri ha
bentes auctoritatē confitendi quēcunq; absoluere,ēt in casib.
reseruatis,vt in extrauā.inter cūctas,de priuile.¶ Sed hic q̄ro,
41 an † pnīarij Papæ posint ēt in casibus reseruatis absoluere pœ
nitentē.Pro resolutione sciendū est,q, pœnitentiariorū quidā
sunt maiores,& isti pñt absoluere in casib.reseruatis ēt Papę,
quidam sunt minores,& isti pñt absoluere solū in casib. reser
uatis Epō,ſm Card.in cle.ne Romani,§.eo aūt ipso, de ele.&
isti licet posint absoluere a censuris latis per modū statuti ,
non tamē pñt absoluere a censuris latis in vim snīæ,ſm Car-
42 dinal.in d.§.eo aūt.Sed pone, † parochianus hēt priuilegiū eli-
gendi confessorē , an posit eligere vnum fratrē Minorē , an
uerò teneatur eligere aliū sacerdotē hñtem curam aīarum,
Gl.in cle.1.in uer.ipāli,de priui.rñdet parochianū debere eli
gere sacerdotē hñtem curam animarum . Sed cōtrariū tenet
Host.tit.de pęn. & remis.§.cui confitēdū,uer.tu tñ. & Pan.in
d.cle.1.Archid.in c.t.16.q.1.& Ias.in l. si quis per errorē , co-
43 lum.1.ff.de iurisd.om.iud. ¶ Sed quid si quis † fuerit cōfessus
semel in anno proprio sacerdoti,an deinceps posit sine licē-
tia confiteri alieno sacerdoti,Pan.in c.qđ aūt ; de pœn.& re-
44 mis.rñdet,q, non,quia in foro † pœnitentiali laicus nō potest
prorogare iurisdictionem iudicis non sui sine licentia superio-

ris,d.c.qđ aũt.Sicut nec clericus in foro iudiciali, ca.significasti,
45 de fo.cõpe.Sed pone,q † aliquis cõfiteatur ignoranter ei, qui
cõi existimatione reputabat sacerdos,& tñ non erat,an vale-
bũt ꝯfessio,& absolutio?Gl.Inn & *communiter* Cano. in c. du-
dũ.2.de ele.tenẽt,q si hẽbat ꝓ sacerdote,& tolerabat̃ i quasi
possessione sacerdotij a superiore,tũc valeãt absolutio, & con
fessio,ne aĩa decepta remaneat,c.nõne,8.q.4.sequit̃ d.Ias.in l.
Barbarius,col.13.ff.de o.hc Pr.ετο.& dicit Pan. q pp fidẽ sa-
46 cramẽti errãtes saluant̃.Sed quid si † ante obitũ defectus pote
statis perueniat ad notitiã ꝯfessi, an dẽbit ꝯfessionẽ iterare?
Io And.tenet,q sic.Sed Pan.distinguit,aut ꝯfessus fuit ei,qui
nullã vnq̃ habuit ptãtẽ,& ꝓcedit opin.Io.And. aut confessus
fuit ei,qui qñq; habuit ptãtẽ,sed ex cã priuatus erat:& tunc si
tolerabat̃ in exercitio,nõ est necessaria reiteratio . Tutior tñ
est opi.Io.An.indistinctẽ,quã sequit̃ Ang.de Claua. in sua Sũ
ma,in ver,ꝯfessio.& ibi ponit decẽ casus,quibus reiterãda est
47 cõfessio,quos tu ipse videre poteris.¶ Quæro † insuper,an rõ-
ne delicti delinquens sortiat̃ forũ pœnitentiale in parochia
delicti,sicut sortit̃ forum iudiciale,c.fi.de foro cõpe.Istã dubi
tationẽ resoluit gl.in c.placuit.16.q.1.dicens, q non sequitur
Pan.in c.quod aũt,de pœ.& remis. & in c.1.de rap. assignans
rõnẽ diuersitatis inter forũ iudiciale,& pniale.Nã in foro iu-
diciali pœna imponit̃ cã satisfaciendi Reipublicæ,quã scãda
lizauit pp delictum,iõ sequitur forũ illius Reipublicæ,in qua
deliquit.Sed in foro pniali imponitur pnia causa satisfaciẽdi
Deo,quẽ offendit,& quia hẽt sacerdotem propriũ loco Dei,
ab illo non ab alio dẽt iudicari.Itẽ interest proprij sacerdotis
cognoscere vultus suorũ parochianorũ . Eos.n.melius redar-
guere põt,quia ipsorũ notitiã hẽt.Qđ facit ꝯtra eos, qui q̃rũt
religiosos ignotos,vt euitent verecundiã, quã hñt in ꝯfitẽdo
proprio sacerdoti.Malè.n.faciunt,quia verecundia est maxi-
ma pars pniæ,c.quẽ pœnitet,de pœnitẽ.dist.1.licet istæ rõnes
sint persuasiuæ.Alia mihi vr̃ rõ posse assignari,quia si rõne de
licti quis sortiret̃ forum pniale,sequeretur maximũ absurdũ.
nã si quis cõmisisset decẽ peccata in diuersis parochijs , tene-
retur cuilibet sacerdoti illius parochiæ confiteri,& sic oẽt ne
cesse,vel ꝯfessionẽ diuidere , quæ sui natura indiuisibilis est,
vt infra dicetur,aut decies integraliter oĩa peccata confiteri,
quod ẽt inconueniens vr̃,quia,vt dicit Angel.de Claua.lex si
48 obligat † reiterare confessionẽ integrã,& perfectã,non obli-
49 gat in foro animæ . Quæro ẽt,an † sacerdos extra parochiam
possit suorũ parochianorũ confessiones audire , & eos absol-
uere.Host.in Summa,de pœ.& remiss. §.cui ꝯfitendũ.deter-
minat,q sic , quia absoluere,& ꝯfessiones audire, est iurisdi-
ctionis voluntariæ,ergo extra diœcesim põt exerceri, l.2.ff.de
off.ꝓcõ.no.per gl.in c.nouit,de off.leg. & istud sequunt̃ *com-*
50 *muniter* Cano.¶ Sed ego aliqñ † dubitaui, an deputatus a pro-
prio sacerdote in locum sui,qui Vicarius parochialis appella
tur,ẽt possit extra parochiã cõfessiones audire , & absoluere?
Vr̃ q sic per ea,quæ scripsit Rota in tit.de offic Vica.decisio.
51 fi.in antiquioribus. vbi vult,† quod Vicarius Epi possit con-
ferre beneficia extra diœcesim.sequitur Gemi.in c.fi.de offi.
Vicar.li.6.Sed in contrariũ facit,qđ voluit Albet. Bart.Bal.&
cõiter Legistæ,in d.l.2.per illum tex.vbi ꝯcludunt, q hñs iu-
risdictionẽ voluntariam ab inferiore a Principe,non põt eam
exercere extra diœcesim,& territoriũ concedentis. Et in spe-
cie Bal.infert ꝯ Rotã,q Vicarius Epi non põt instituere præ
sentatum a patrono extra diœcesim. sequitur d.Phil.Franc.in
d.c.fi & Barb.in d.c.nouit,d.Ias.in l.sed si hac,§.fi. ff.de in ius
voc.& d.Maria.Soc.in c.fi.in 6.artic.char.10. de foro compe.
52 Et facit,quia † Notarius creatus a Rege non potest extra re-
gnum conficere instrumenta , licet istud sit voluntariæ iuris-
dictionis,fm Bart.in d.l.2.& in l.cunctos populos, in 7.qõ.C.
de summa Trin.& Rotam decis.291.sub rubr. de fide instru.
in nouis.¶ Ego in Vicario Rectoris teneo,quod possit audire
confessiones, & absoluere,suos parochianos extra parochiã:
quia ipse non habet hanc potestatẽ a Rectore, sed virtute or-
dinum sibi collatorum, a Rectore autem fuit exhibita mate-
ria tantum,vnde sicut ipse Rector in illam materiam,idest in
subditos poterat exercere iurisdictionem voluntariam extra
parochiam,ita poterit eius Vicarius,nam talis Vicarius † au-
53 ctoritate propria absoluit non auctoritate sibi delegata , fm
Ang.de Claua.in sua Summa,ver.confessio, §.3.uersi.sed nũ-
quid.Et ideo habens priuilegium eligendi confessorem,pote
rit confiteri extra parochiam,cui velit . Ostẽdimus quos de-
beat infirmus animarũ medicos perquirere,nunc quales eos
54 esse oporteat discutiamus . Confessorem † via integerrimũ,
scientia peritum,discretum, & modestũ esse oportere statuit
Clemens in concilio Viennensi,vt legitur in dicta clem.du-
dum.& exẽplo eorũ,quæ de medico corporum s̃.dixi, iustifi
catur Clementis snia.Ideo aliter non insisto. ¶ De vno solũ
55 quæro,an † quis debeat confiteri sacerdoti suo,quem scit esse
virum sceleratum,& malæ vitæ?Rñdetur,q non,sed tunc ad
religiosos recurrendum est habentes priuilegium liberè cõ-
fitendi &c.¶ Sed quid si vir ille malus sacerdos nolit licentiã
impartiri?Rñdetur, sufficit tunc petere, secundum Panor. in
d.c.omnis vtriusque sexus, pro quo facit doctrina Bart. in l.si
cum dotem,§.eo autem tempore,ff.solu.matrim. ¶ Sed quid
56 † si parochianus sciẽter cõfiteatur suo sacerdoti indisciplina-
to,& malorum morum, an confessio & absolutio prosint cõ-
fitenti? Ratio dubitandi est, quia cum possit bonũ confesso-
rem adire,conuincitur de negligentia in eligẽdo confessorẽ.
57 Et † quia cõfessor existens in peccato mortali,nisi ipsum pœ-
niteat,mortaliter peccat absoluẽdo confessum,fm Bonauen
ram in 4.sent.q.19.& probatur in c.fi.de tempo.ord. Nam iu
dicans,qui iudicandus est,seipsum condemnat,§.itẽ in euan-
gelio,3.q.7.& de pœn.dist.4.c.1.ergo cessante necessitate pec
cat mortaliter,qui inducit suũ sacerdotem existentem in pec
58 cato ad sacramenta ministranda.¶ † Breuiter dicerẽ, aut con-
fessus sciebat pro veritate sacerdotem esse in peccato, & pote
rat alteri confiteri,& tunc credo, q non sit tutus in foro con-
scientiæ rationibus præallegatis , & quia non potest aliorum
ægritudines sanare,qui seipsum curare nescit,vt ad Ciceronẽ
scripsit Seruius Sulpitius.Non enim aliena delicta valet diluе
re,quem propria deuastant,c.1.in fi.49.dist. Ideo Iudas,quia
iuit ad Pharisæos, & reliquit Apostolos, nihil auxilij inuenit,
sed desperationis augmentũ . Et ab ista sententia non vr̃ dis-
59 sentire Pan.in d.c.omnis.dum † dicit, q confitens sacerdoti
consocio criminis,vt citius absoluatur,non est tutus.Bene-
dictio enim maligni sacerdotis in maledictionẽ conuertitur,&
oratio in peccatũ,c.si qui sunt,81.distin. Si aũt ignorabat,vel
poterat cogitare,q sacerdos esset attritus,& delicti pœnitens,
tunc ad salutem proderit confessio. faciũt quæ traduntur per
60 Pan.in c.vestra.de cohab.cle.& mul.vbi quærit,an † sit audiẽ-
da missa a sacerdote existente in peccato?& distinguit,aut de
lictũ est notoriũ,aut occultũ,vt ibi per eum.¶ Demonstraui-
mus succinctè quis,& qualis esse debet medicus facturus em-
plastrum , videamus modò,qualiter ab infirmo sunt vulnera
detegenda.Istud exigeret longũ tractatum:sed ne videar fal-
61 cem ponere in alienam messem,paucis absolua.Dñt † Doct.
veram confessionem sexdecim qualitatibus egere , quæ his
versibus comprehenduntur .

Sit simplex,humilis confessio,pura, fidelis,
Atque frequens,nuda,discreta,libens,verecunda,
Integra,secreta,lachrymabilis,accelerata,
Fortis,& accusans,& sit parere parata.

¶ Omnes tamen prædictæ qualitates non sunt de essentia,sed
quædã sunt de congruitate: Idcirco,vt scias,quæ sint de essen
tia,& quæ non , eas oẽs breuius,quo fieri poterit, explanabo.
62 ¶ Dixi simplex,idest † sine verborũ inuolucro,seu sine plica.
clè.sæpe.& ibi gl.in ver.simpliciter,de verb.sig. Debet enim
pœnitẽs,ita clare confiteri ,q omnia & singula confessor ple
63 nè intelligat:hypocrita† enim esse conuincitur , qui verborũ
tergiuersatione sua peccata leuigare ꝯtendit, c.quod quis,de
pœnit.dist.3.in fi.¶ Dixi etiam,simplex , quia debet pœnitẽs
64 loqui per verba clara,& expedita,nõ per verba obscura.¶ † Si
cut enim depositio testis obscura non releuat producentẽ, c.
cum clamor.de testib.& not.per Bart.in l.ea quæ,ff.de ꝯtrah.
empt.sic obscura confessio non releuat confitentem. ¶ Dixi,
simplex,quia non debet pœnitẽs ambiguè , nec amphybolo-
gice loqui,aliàs confessio simplex non est,cap.1. cum glos.in
65 versic.simpliciter,de summa Trin.& fide cathol.Sicut † am-
bigua testificatio nõ probat,ita dubia confessio non iuuat,ca.
66 in pñtia,de probatio.l.nõ hoc.C.vnde legitimi.¶ Dixi,† sim-
plex,quia non debet,qui confitetur, loqui per verba exquisi-
ta,& subtili elegantia fabricata,vt confessor non intelligat,vt
verecundiam delicti verbis fucatis effugiat:& si aliter faciat,
non erit confessio simplex,cap.dilecti,cum gl.in vers.simpli-
67 citer.idest sine perniciosa subtilitate , de iudic. ¶ Dixi † sim-
plex,quia non debet confitens morosè , & cũ difficultate lo-
qui,nec expectare, q confessor ex gutture suo peccata artifi-
ciose extrahat: quod si secus faciat,non erit cõfessio simplex.
§.sed quia.cũ gl.in vers.simpliciter.idest sine difficultate, In-
68 stitu.de fideicõ.liber. Nam ẽt † testis, qui morosè respondet,
& cum difficultate,suspectus habetur , cap.ponderet. 50.dist.
traditur per Panor.in c.cum causam,col.7.de testib.per Fely.
69 in procẽ.Grego.in princ.¶ Dixi , simplex, id est † sine mali-
tia,iuxta verbum domini.Estote simplices sicut colũbę.Ma-
litiosa enim confessio ad intentũ valet,nõ ad salutẽ.Quid ꝓ
dest auaro cõfitenti se centena aureorũ millia sub vsuras mu-
tuasse,si ex malitia,id est vt diues videatur,nõ ꝓposito pœni-
tendi,cõfiteatur?quid si homicida, vt strenuus appareat,deli
ctum confessori manifestat?Amẽ dico vobis,receperũt mer-
cedem suam. Nam q̃ sit graue crimen illorũ , qui cum male
fecerint,gloriãtur,nullus est,qui ignoret,c.quã graue, de ex-
cess.prælat.cõtra quos ẽt Psal.clamitat , Quid in malitia glo-
70 riamini?¶ † Dixi deniq;,simplex,quia nihil impertinens addẽ-
dum est,vel intermiscendũ,alias confessio nõ foret simplex,

Lubc-

l.iubem*.ibi,nihil adiectũ sit,sed simpliciter, C.de appel.l.fi.
71 & ibi Bar.C.de dot.ꝓmis.c.fi.de testa.li.6. Requiritur† scđò,ꝙ
sit humilis Nã peccator si reatum suum cognouerit,se omni
vilissimũ esse intelliget,& se mõstrũ nõ hoiem videbit, vt Se
uerinus de ꝯsolatione,li.3.sapienter ꝓbat.quo facit tex.in c.
si.n.inquit.de pęn.dist.2.Humiliabit ergo se pęnitẽs, qui pp
pctm̃ effectus erat seruus diaboli,c. non ois, qui dicit,3.q.7.
& exẽplo publicani corã confessore non audeat oculos eleua
re.Humiliari.n.nos oportet sub potenti manu Dei, vt nos li-
72 beret in tpe tribulationis,c.nulli,3.q.1.Item† genibus flexus,
& capite discooperto peccatorem se fore iudicabit, & scele-
rum suorũ veniam postulabit,c.sané,de celebr.miss. Et licèt
Claua.in sua Sũma,& plures alij teneant,ꝙ genuflexio nõ sit
de necessitate,sed de cõgruitate, tñ ego arbitrarer pœniten-
tiã eius,qui stando,vel deambulãdo, aut sedendo paré se ex-
hibet sacerdoti,nõ esse fructuosã,neq; verã, & parũ ꝯfitenti
ꝓdesse,quia qui sine humilitate virtutes ꝯgregat, quasi in vẽ
tũ puluerẽ portat,sm Greg.quẽ refert gl. in cle.1. de reli.do.
Itẽ humilis dẽt esse ꝯfessio,quia nõ dẽt, qui ꝯfitetur, gloriari
corã ꝯfessore,ꝙ bis in sabbato ieiunet,ꝙ eleemosynas det.ꝙ
iustũ cor hẽat. Temerariũ quippe est virtutes dno polliceri:
nã si diximus,ꝙ pctm̃ non hẽmus, nos ipsos seducimus, &
veritas in nobis non est.doleat ergo loquendo, seipsum accu
set,dicendo cum Psal Ecce in iniquitatib.conceptus sum, &
in peccatis concepit me mater mea. Cõcludendum est ergo
in pœnitente humilitatẽ necessariã,quia nisi se peccatorẽ di-
73 xerit,veritas in eo nõ erit.& † vbi no est veritas,ibi nulla põt
74 esse humilitas.22.q.2.c.cũ humilitatis. Tertiò requiritur,†ꝙ
sit pura,idest sine dolo,c.pura,3.q.9. Debet.n.pęnitẽs cõfite-
ri recta intentione,nõ pp vanam gloriam. Sed aduerte,quia
istud satis includebat in primo requisito,vt ibi ondi.❡ Quar-
75 tò†exigit,ꝙ sit fidelis,idest,ꝙ pœnitẽs ꝯfidat in Dei miseri-
cordia.& credat p pniam sibi peccata remitti, nã apud Deũ
nullas patit moras veniæ ꝯuersio, c.multiplex, de pœ.dist.1.
Et species hæresis est desperare de misericordia Dei,c.agno
uimus,26.q.6.Alij dñt,ꝙ dẽt esse fidelis,idest vera: quia non
dẽt falsitatẽ immiscere,& delictũ,qđ non fecit,ꝯfiteri. Et po-
test vtraque expositio tolerari, prima tamen magis cõuenit.
76 ❡Quintò requirit,ꝙ sit frequens,†idest toties resurgat p cõ-
fessionẽ,quoties cecidit pp pctm̃. Non solum septies,sed se-
ptuagies septies delinquenti, si cõuertatur ad pœnitentiam,
peccata donanł,Matth.18.& c.septies,de pœ.dist.3. Nã quæ
frequenti præuaricatione iterantur,sunt frequenti snia dam-
nãda,c.1.de pęnis. Sed an illico post cõmissum pctm̃ debeat
ꝯfiteri; dicam infra in 13.requisito.❡ Quidam et dnt eadem
peccata frequenter esse confitẽda, quia tãto facilius quis con
sequitur gr̃am remissionis,quanto magis pluribus sub spe ve
niæ turpitudinem confitetur,c.quem pœnitet, de pœ.dist.1.
Sed istud consilij est,& ad maiorem gratiã obtinendã nõ au-
tem præcepti neq; obligationis,quia semel cõfitendo dissol-
uitur delicti obligatio,& funiculus,quo ligatus tenebat, diru
pitur, ergo amplius obligatio extincta reuiuiscere nõ potest,
l.qui res,§.areã,ff.de solu.c.si quis,de pœ.dist.7. Et diuina cle
mentia peccata semel dimissa iterum in vltionẽ uenire non
patitur,c.si illic.23.q.4.Et ꝙ sufficiat peccatum semel cõfite-
77 ri,decidit in §.non ita,de pœn.dist.1.Sunt tñ † quidam casus
spãles,in quibus reiteranda est confessio, quos refert Host.in
Summa de pœn.& remis.§.an peccata semel cõfessa.quos nõ
ꝓsequor,sed sublimitati Theologorũ discutiẽdos relinquo.
❡Sextò debet eẽ nuda a verbis palleatis,& obituris,sed istud
abundat,quia si simplex est,oportet, ꝙ ab oi verborũ inuolu
cro fucatoq; sermone sit nuda,vt sup.abunde dictũ fuit. Alij
dñt,ꝙ debet esse nuda ab omni mendacio, & ab omni vela-
mento,quia sm Aug.veritas de terra,idest de peccatore orta
est,& iustitia de cęlo prospexit, idest a Deo data iustificatio
pęnitenti.Nã qui se excusat,a Deo accusatur: qui aũt se accu
sat excusatur. Ignoscimus(inquit dñs) ei, qui sibi nõ ignoscit
c.veritas,de pęn.di.1.❡ Septimò oportet,ꝙ sit discreta.i.cum
78 iudicio facta, & † ideo impuberes, qui discretionem.i.animi
iudiciũ non habent.§.præterea.Inst.quib.nõ est permis. face
re testamentum.non tenẽtur confiteri nisi sint doli capaces,
qui cum sciãt se errare,vtique scire debẽt se emendare.c.1.de
delic.pue. Versatur autem discretio in pęnitẽte tam in eligẽ-
do sacerdotem,qui sciat soluere,& ligare.c.1.de pęn.dist.6.ꝙ
79 in exprimẽdo,& cõfitẽdo peccata,quia nõ† debet manife-
stare socios criminis,sed seipsum tantum accusare.Inquit.n.
Psal.Delictum meum cognitũ tibi feci.Dixit.n.meum, non
cõsocij,c.fi.de pę.dist.1. Nunquam ergo nominabit personã,
cum qua peccauit,nisi necesse sit ad ostendendã peccati ma-
gnitudinẽ,ut si filia cũ patre, uel filius cũ matre peccauerit
80 secundum Richar.in 4.sententiarum,dist.17.art.3.q.ult. †Itẽ
debet confessio esse discreta,idest diuisa, & separata.Ita.n.ex
ponitur in c.cupiẽtes,§.ad hæc,de elec.lib.6.& in l. ex hoc iu
re.ff.de iust.& iur. Debet.n.confitens confessionem suã bñ-
Dein.

ordinare,& eam saltẽ diuidere in septem partes,sicut sunt se
ptem peccata mortalia,non aũt simul,& confusè omnia con
81 fiteri.❡ Octauò† dẽt esse libera.i.uoluntaria,ex quo sequit,ꝙ
82 coacta confessio nihil prodest. Licet†.n.volũtas coacta uolũ
tas sit,l.si mulier,ff.quod metus cã. ca.maiores,§.fi. de baptis.
tñ ubi requirit absoluta volũtas,ibi dẽt interuenire oĩmoda
libertas,c.cũ locũ,de sponsa.ois ergo coactio,siue præcisa sit.
siue cõditionalis,impedit effectum cõfessionis sacramẽtalis.
83 Ex quo elicio,†ꝙ nõ est par rõ meriti, & demeriti: nã volun
tas coacta violentia cõditionali demeretur.c.1.15.q.1.& tamẽ
non meretur. Vel aliter, confessio debet esse voluntaria.i.
ad finẽ ordinatũ facta,non ad finem malum,& peruersũ.Nã
84 uoluntas†nõ põt esse,nisi ad bonum,alias si ad malum decli-
net,non est voluntas,sed cõcupiscẽtia,sm Pan. post gloss.in
proę.Greg.in uer.Rex pacificus,col.2.1 fi.prin.seq. Nonò ue
recũda esse dẽt,quia qui erubescit pro Christo,dignus est mise
ricordia.Dignus.n.est misericordia,qui spirituali labore pe-
85 tit gr̃am.c.quẽ pęnitet.de pęn.dist.1.Verecundia †.n signum
est contritionis priæ, nam uerecundia castigat im mentem
86 ondit.l.1.C.de maiuma lib.xi.& in adolescente † optimã spẽ
pollicetur,vt scribit Senec.ad Lucillum,lib.1.epist.ultima.Vel
87 dẽt esse uerecunda,quia†uerecundia delicti pęna est magna.
Laborat.n.mens patiendo,d. cap.quem pęnitet.Hac ratione
prohibitum est confiteri interpositam per personam,nã qui
88 per uos peccastis, per vos etiam erubescatis. Hac etiam† ra-
tione prohibitum est confiteri per scripturam,d.c.quem pę
nitet.Quod procedit etiam si peccator coram sacerdote ue-
lit scripturam legere, sm Aret.& Fely.in ca. de testibus col.
pen.de testibus reprobantes gl.in c.qualis.30.q.5.quę contra
89 rium tenuit.Mutus† tamen per scripturã,uel nutu, põt con-
90 fiteri sm Inno.in d.c.omnis. ❡ An autem ignorans †idioma
possit confiteri per interpretem,uideretur, quòd sic, arg.l.1.
§.fi.ff.de uerbo.oblig. Contrariũ tenent Theologi in 4.sentẽ
tiarum,maximè Scotus quæst.ultima.quia põt cõfiteri per si
91 gna,sicut mut*.❡ Decimò oportet,quòd †sit integra,& quòd
omnia,& singula peccata cõfiteatur. Nõ.n. Deus nouit opus
92 imperfectũ,c.si plures,de pœn. dist.3.❡ † Sed quæritur,an ẽt
uenialia sint cõfitẽda.gl.in c.vnum orarium,in uer.quia faci-
lè.25.dist.videtur uelle,quòd non, tum, quia nullus pro ue-
93 nialibus damnari põt,tum†quia per orationem Dominicam
per aspersionem aquæ benedictæ,per modicũ ieiunium, uel
per eleemosynam dimittũtur,de cõsecra.dist.3.c.aqua, et de
pęn.dist.4.ca.de quotidianis,uel per extremam vnctionem
c.vnico,de sacr. vnctio..Vel per Eucharistiã deuotè susceptã,
c.1.& c.cum oẽ.de conse.distin.2. Vel per deuotam pectoris
tunsionem,c.tres sunt,de pœn.dist.1.Vel per benedictionem
prælati,c.maledicam,& c.dictum, 1.q.1. & no.in salutatione
Sexti.❡ Sed Host.in Summa,de pœn & remis.§.de quibus,di
94 stinguit inter uenialia.nam†venialiũ tria sunt genera, secun-
dum glo.in d.c.vnum orarium,§.alias ea demũ,in vers.ligna.
Quædã enim sunt maiora, vt quæ iam in consuetudinẽ abie-
runt,& hæc sunt cõfitenda: quia nullum est adeo veniale, ꝙ
ex ꝯsuetudine nõ efficiatur mortale,d.c.vnum orarium,§.cri
minis.Quædã sunt minora, & ista sufficit cõfiteri in genere,
d.c.de quotidianis.Quædam sunt minima, quæ in sola cogita
none ꝯsistunt, & ad deliberatũ ꝯsensum non perueniunt, &
ista delentur,& mundantur modis, quibus §. ❡ Prædicta ve-
ta sunt,nisi ex statutis suæ professionis esset astrictus peccator
ꝯfiteri venialia, vel nisi dubitet, an peccatum sit veniale, vel
mortale,vt ꝯcludunt Theologi, maxime Clauas.in sua Sum-
95 ma,§.confessio sacramentalis,ver.27.❡†Integra etiã esse de-
bet respectu qualitatum criminis. Tenetur.n.circunstantias
peccati exprimere,c.Deus qui,& c.ois,§.sacerdos, de pœnit.
& remis. Circũstantias dico, siue cõcomitantes siue allicien-
tes,c.1.de pę.dist.5. Laudabile tamen est tacere circunstãtias
quę speciem delicti nõ mutant,& audiẽtem alliciunt ad turpi
tudinem,licet delictum aggrauent.Itẽ tacitum est cõfiteri cir
cunstantias,quæ ad grauitatem delicti nihil faciunt, secun dũ
96 B. Thomam,& cæteros,in 4.senten.† ❡ An autem delicti no-
ta confessori sint etiam confitenda? Videtur,ꝙ non,quia rei
demonstratæ frustra fit demonstratio,l.1.in fi.ff.de dot.prelę.
In contrarium est veritas, quia delicta non sunt nota cõfesso-
ri,vt Deo,& iudici, nisi in foro pœnitentiali confiteantur,er
go sunt confessori in pœnitentia confitenda,capit.1.de offi.
ordin.& ibi Pan.l.illicites,§.veritas.vbi Bart. ff.de offi.pręsid.
97 ❡†An autem is,qui suppressit vnum peccatũ, teneatur iterũ
omnia cõfiteri? Discordes in hoc sunt Doctores:sed omis-
sa relatione opinionũ,illa est *communis*,quod si confiteatur al-
teri sacerdoti,teneatur iterũ omnia confiteri,secus si eidem,
sm Arch.in cap.fin.in fi.de pœn. dist.3. Pan.in d.c. omnis,in
3.not.& in c.ex parte,eod.tit.Caueat tamen pœnitens, ne di-
uidat confessionem ex malitia,vt quidã faciunt, qui conside-
rantes magnã peccatorũ suorum congeriem, erubescunt oĩa
simul confiteri,& ideo partem uno tpe,partem alio tpe eidẽ

confitentur,nã talis confessio non prodest, quia nõ est pura,
98 & simplex,vt esse dēt.†Vndecimũ dēt esse secreta, si occulta
sint pctã.de pe.dist.1.c.nõ tibi dico, vt te in publicum prodas
nã si peccatum occultũ est, sufficit illud in notitiã sacerdotis
referre,c.quem pœnitet,& c.seq.cã,& quæst,aliàs fatuus repu
tatur,qui errorē suum publicè cõfitet,ca.ex literis, de diuor.
99 Exigit†etiam,q; sit secreta ex parte sacerdotis,qui non debet
cõfessionē reuelare,nã in foro cõfessionis mori debet pecca-
tũ.Significatio.n.sacramēti cõfessionis est significatio occul
tæ extinctionis peccati, vñ qui reuelat, facit irritum sacrm,
sm Theologos,ideo dicit text.in d.c.omnis.Caueat oĩno sa-
cerdos,ne verbo aut signo,aut alio quouis modo prodat pec
catorem,qd si p̃sumpserit reuelare, non solum a sacerdota
li officio deponatur,sed ad agendam pniam in arctum mona
sterium detrudatur.ad idem tex.in c.si sacerdos de pœ.dis.6.
vbi alia pœna de iure antiquo imponebatur, videlicet vltra
depositionem cogebatur perpetuo peregrinari.Et in tantum
100 †secreta debet esse confessio, q; si sacerdos producatur in te-
stem,poterit secure dicere se nihil scire, quia non scit, vt ho-
101 mo,sed vt Deus,c.2.& ibi no.Pan.de off.ordi.Nec† cogi põt
ab Epo testificari super his,quæ audiuit in cõfessione, c.dile-
102 ctus,de exces.prælat. Et † si per Epm excõicetur non timeat
censuras,quia non ligant,cum non sciat,vt homo.Nec tenet
obedire Papæ præcipienti, q; sibi manifestet delictum con-
103 fessatum in pœnitentia,sm Pan.in d.c.dilectus.quia†in hoc sa
cerdos est Vicarius Christi specialis: ergo maior est Papa Vi-
cario generali,quo ad illam speciem,c.studuisti, ff.de off.leg.
etiam si Papa diceret illud recipere in confessionem,quia ne
mo debet delictum alterius in pœnitentia confiteri, vt supra
104 dixi.¶†Sed quid si sacerdos receptus in testē reuelauerit pec
catum sibi ab altero in pœnitentia cõfessum, an eius testimo
nium fidem faciat?Rñdeo,q; non,quia aliter non fuit illi con
fessus,vt homini,sed vt Deo, sm Bald.& Pau.de Cast.in l. Ar
chigerontes,C.de epis.aud.quem sequitur Fel.in c.1.col.1.de
105 excep.¶†Sed quid si aliquis existeos post parietem, vel a ca-
su pertransiens audiuerit confitentem in pœnitentia sacerdo
ti,an ipsius testimoniũ probet aliquid cõtra confessum? Tin-
darus in suo dialogo de testi.char.20.determinat, q; nõ,sequi
tur Fely.in d.c.1.Istud dictum vrgenti ratione non fundatur,
quia audiens a casu,non audiuit, vt Deus. Et licet audiuerit
confitentem in foro pœnitentiæ coram Deo, hoc solum nõ
vr tollere fidem dicto testis aliàs integri.Sed honestum vide
tur,q; tali non credatur, ne detur occasio malis sacerdotibus
supponendi testes post parietē,qui audiãt, & postea reuelēt.
¶Ex p̃missis redditur dubitabile dictũ Bart.in l.1.§.huius.ff.
106 de iust.& iure,vbi Bar.dicit,q; †sacerdos.quia est persona pu-
blica,põt stipulari pro absente restõnem vsurarum. Quæ sti-
pulatio p̃dest absenti, cui vsuræ extortæ fuerũt,nam illud vr
falsum,cum non credatur sacerdoti de confessatis in pœniten
tia,& hac rõne motus d.Ias.ibi dixit dictum Bar.non esse ve-
rum.Sed tu dicas,q; dictum Bart.est verissimũ. In primis põt
procedere qñ sacerdos stipulatur extra pœnitentiam.Vel põt
intelligi,qñ aliquis in pœnitentia cõfitetur delictũ notorium,
& p̃mittit sacerdoti stipulanti pro absentibus illis satisfacere.
Ita probat tex.alleg.p Bar.in cap.q̃q̃,de vsuris,li.6.q loquit
in vsurario manifesto. Et sm legē allegatã dēt intelligi dictũ
Doct.sm Bar.in l.in ambiguo,ff.de reb.dub. Vel intelligēdo
107 dictũ Bar.gñaliter,rñdeas,vt statim subijciam.†Sit ergo con
clusio,q; non credit sacerdoti testificãti de his, quæ sibi dicta
fuerunt in pnia.Fallit in casu notorio,per ea quæ statim dixi.
Fallit scdo in causa mrimoniali,sm glo.singu.in c.tua nos,in
verbo,cõfiterit,de sponsa. quam ad hoc dixit singularē Lud.
Ro.in l.1.non spãli,C.de testa.sequit do. Ias.in d.§.huius stu-
dij,& in l.patre furioso,col.3.ff.de his,qui sunt sui, vel alie.iu.
vbi dixit,q; nullus Canonistarum unq̃ põderauit dictam glo.
Sed certè nullus Canonista vnq̃ eã põderauit, quia illa gl.nõ
dicit hoc,neq; sensit:nam illa gl.loquit in foro pniali, in quo
cuilibet est credendũ,c.significasti,de homici. Sed quantum
ad forũ fori,mihi vr illa gl.q; velit cõtrariũ. Et istud voluit Pa
pa in d.c.tua nos,qui rñdet cuidã Epo in foro fori,qualiter ti-
bi cõstiterit,nõ videmus.q.d.de animo, & proposito in mēte
retento,nõ videmus qualiter tibi cõstare possit.q.d.nullo mõ
põt tibi constare, q; falsum esset si p confessionē sibi factã in
108 pnia constare sibi,vt iudici potuisset.Tertio fallit, si†accedat
consensus eius,qui fuit in pnia confessus, nam de ipsius scien
tia põt sacerdos reuelare cõfessionē,c.significasti,de adul.ubi
Pan.& alij no.& ista est *communis* opin. sm Fel. in c.testimo-
niũ,col.11.de testi.quicquid dixerit Claua. in sua Sũma, qui
cõtrariũ tenet,& malè.Dēt tñ aduertere sacerdos, ne socium
criminis manifestet,vt dr in d.c.signasti,in ver.nomē adulte
ri celãs,& in istis terminis p̃cedit dictũ Bart. in d.§.huius stu
dij.nã pœnitens vr dare licentiã sacerdoti stipulanti p absen-
109 tib.eisdem stipulationē reuelandi. ¶†Sed hic insurgit dubita
tio,an credēdũ sit dicto sacerdotis attestãtis se habuisse licē-

tiã reuelandi,si illa negaret. Istã dubitationē resoluit Lap. al-
leg.94.dicens standũ esse dicto sacerdotis, quantũ ad euitãdã
pœnã d.c.ois vtriusq; sexus. sequit Fel.in c.1.col.1. de excep.
110 †dicēs credendũ esse dicto sacerdotis asserentis absoluisse ex-
cõicatum ante mortē,quantũ ad euitandũ pœnam, cle.1. de
sepul.Bñ facit,qd decidunt Host.& Pan.in d.c.ois.vbi cõclu-
111 dunt,†standum esse dicto sacerdotis negantis se audiuisse re-
uelata in cõfessione,quantum ad euitandã pœnam illius cano
nis.Ego arbitror,q; ista decisio Lapi debeat sanè intelligi, vi-
delicet qñ tertius negat sacerdotem habuisse licentiã. Secus
si confessus negaret,alias pœna dicti cap.ois, esset ludibriosa,
quia esset in facultate sacerdotis illam euitare,dicendo semp
se habuisse licentiam,qd dicēdum non est, sm Pan. & Fel.in
112 simili in c.inter cæteras, de rescr.† Item aduerte,inquantum
supra dixi, q; magis credit sacerdoti dicēti se audiuisse extra
confessionē, quam dicenti dixisse in cõfessione, quia verum
est,nisi ex cõiecturis posset iustificari cõtrariũ, sm dnm Card.in
d.c.ois.inferens,q; si ille esset proprius sacerdos, & pctm esset
alij occultũ,probaretq; dicēs se dixisse in cõfessione, se fuisse
illi confessum,tunc sm eũ posset sacerdos subijci torturæ iu-
xta formam c.cum in contemplatione,de reg.iu.Quartò fal-
113 lit, si†sacerdos egeat prudentiori consilio, tunc pro consilio
obtinendo persona non nominata poterit peccatum reuela-
114 re.d.c.omnis,& c.officij,eod.tit.†Quantò sacerdos in gñe po
terit peccatum reprehendere exemplo Christi,qui reprehen
dit Iudã dicēdo,vnus vestrũ me traditurus est, c.si sacerdos,
de offic.ord.Caueat tñ confessor, ne taliter loquatur,q; de p-
115 sona peccatoris possit apparere,d.c.omnis. ¶Sed quid†si ali-
quis cõfiteatur velle interficere Titiũ, dicēdo se non posse re-
sistere voluntati,an istud sacerdos possit reuelare?Quidam,vt
refert Arch.in c.sacerdos,de pœ.dist.6.tenēt,q; nõ. Sed cõtrariũ
tenent Inn.& Pan.in d.c.ois.quia hoc pctm non dr detectum
in pnia,cum peccator nõ habeat contritionē. Itē quia est cõ-
mittendum,non commissum: vnde ad impediendum debet
posse reuelare. Imò Claua.in sua Sũma vult,q; sacerdos tenea
tur reuelare sub pœna peccati mortalis, vt obuietur scandalo,
& malo futuro.Sed Card.in d.c.omnis,credit licere,& dēre re
uelare,dũtamen non prodat peccatorem. Et si videt fieri nõ
posse,quin reuelando peccatũ committendum, non ēt reue-
let peccatorē,dicit Card.sacerdotē dēre omnino tacere. Quæ
opinio placet,qñ confitens se hr̃e animum interficiendi Ti-
tiũ rogasset sacerdotem,vt oraret Deũ pro eo ad finem,vt ea
voluntas auferatur ab eo,tunc quia aliquod signum contritio
nis ostendit, non crederem licere sacerdoti nõiare peccato-
rem,aliàs starem opinioni Innocē. & sequacium. Sed quid si
quis confiteatur laico,quod licet aliqñ,puta in casu necessita-
116 tis.An laico licebit † reuelare confessata? Cano.respõdet *com
muniter*,q; non,quia etiam ipse scit,vt Deus, non vt homo.Ex
quo sequitur,q; etiam ipse cogi non posset super his testifica
117 ri,per ea q̃ supra dixi. † Sed quid si reuelarit, qua pœna veniat
puniendus? Dubitat, quia pœna d.c.ois.per oĩa non conuenit
laico.Ideo Inn.& Card.rñdet, q; est mulctandus pœna arbitra
ria,arg.c.de caetis,de off.deleg. Insuper quæro de quæstione,
118 quam vidi in facto.†Mæuius peregrè p̃fecturus deposuit cer
tam pecuniarum summam penes Titium,cui fecit apochã,p
quam constabat,q; si idem Mæuius peregrè moreretur, q; il-
lam pecuniam donabat eidem Titio.Mortuo Mæuio in pere
grinatione, Titius ostēdit dictam apochã Sempronio amico
suo,petēs ab eo,q; sub sigillo confessionis oĩa secreta teneret:
promisit Sempronius, quia dicit se pro certo scire, q; illa est
apocha scripta, & subscripta manu dicti Mæuij,quæsitũ fuit,
an stante monitorio gñali publicato ad instantiam venien-
tium ab intestato hæreditate dicti Mæuij teneatur Sēpronius
reuelare dictũ depositum. Vr prima cõsideratione dicendũ,
q; sic, quia scit Titium habere penes se dictas pecunias:ergo
parere debet monitorio iuridice proposito, c. is qui cum fu-
re,de furt.c.dilectus,& vtrobique Pan.de exces.præl.aliàs nõ
p̃ propalando,duo delicta cõmittit. Primũ inobedientiæ,quia
non paret suo superiori,c.2.de maio.& obe. secundũ falsitatis
119 quia tacens†veritatē falsum cõmittit, sicut si falsum diceret,
c.1.de cri.fal.l.qui testamentũ, ff.de fal. Nec ob.si dicatur,q;
Sēpronius habuit sub sigillo confessionis, quia licèt sibi dictũ
sit in secreto.& sub sigillo cõfessionis, non tamen sibi fuit re-
uelatum,vt Deo,sed vt amico alteri, quo casu dñt Inn.Card.
120 Pan.& alij in d.c.omnis,q; † talis amicus potest cogi testifica
ri,quia aliud est sigillum confessionis, aliud sigillum secreti,
& idē tenet Pan.in d.c.si sacerdos,& in c.dilectus, & ita p plu
ra firmat Fel post Panor.in c.intimauit,de testi.& iterũ con-
suluit Card.in.consilio 38. Quidam habens vnum filium.¶In
121 †contrarium,quod non teneatur reuelare facit,quia sciens a-
lium iustè,& debito iure rem detinere, nõ tenetur reuelare,
secundum Claua.in sua Sũma. §.furtum,versiculo 41.& licèt
122 ipse non dicat, satis probatur: quia † edictum contra deti-
nentes debet intelligi de detinētibus iniustè,aliàs esset noto-
rio

rie iniquum, & iniustū, & contineret manifestum iuris erro-
rem, quo casu non ligat, c. per tuas, de sent. excō. c. venerabili-
bus, §. pen. eod. tit. lib. 6. c. cū contingat, vbi Pan. in pen. no. de
offi. deleg. c. ab excōicato, de rescrip. Sed in casu præsupposito
Titius licitè detinet hanc summam sibi causa mortis donatā,
ergo &c. Et dato, q. huiusmodi scriptura forte non probet in
foro fori, tñ in foro poli, & in foro conscientiæ, de quo quæri-
123 tur, † oīs qui hēt voluntatem defuncti pro se, licèt non solen-
nē, potest sibi relicta retinere, fm Inn. & Cano. in ca. quia ple-
rique, de immu. eccl. quem sequuntur Bar. Alex. & Modet. in
l. nemo potest. ff. de leg. 1. ¶ Secundò pro hac parte facit, quia
124 † edictum in gñe contra scientes, intelligitur de his, qui pro-
bare possunt, qđ ipsi sciunt, & denunciare iubentur, c. placuit,
6. q. 2. c. si peccauerit. 2. q. 1. c. plerūque. 72. q. 6. glo. in c. si sacer
dotes, de pœ. dist. 6. & ita in specie concludit Card. Alex. post
gl. in c. nerui. 13. dist. allegās idem tenore S. Thomā & idē te-
125 net Claua. in sua Sūma, §. denunciatio, ver. si. nam † boni viri
tacēt, qđ probare non pñt. d. c. plerunque. Bñ facit quod deci
126 dit Fel. in c. de cetero, §. fi. de re iud. † Vbi concludit, q. cōsti-
tutiones Epi, vel Papæ mandantes quibuscunque scientibus
aliquem tenere & possidere beneficium cum simonia, vt de-
beant propalare sub pœna excōicationis latæ sententiæ, non
127 ligant scientes, qui non possunt fidē facere. Et sciens, † prodi-
tionem tractatam contra Principem, quam probare non pōt,
si taceat non incidit in pœnā l. quisquis, C. ad leg. Iul. maiest.
fm Ang. in tract. malef. & istam partem in casu præmisso la-
tius consulendo cōprobaui. ¶ Ad contraria rñdebam. ad pri-
mum, q. sit parendum præcepto superioris, patet solutio, quia
præceptum non intelligitur emanatū ꝯ detinentes iusto titu
lo, nec contra scientes detentionem, quam probare non pñt.
128 Non † obstat, q. sit falsarius, qui tacet verum, quia concedo in
eo, qui iurauit dicere veritatem, in alijs, nō secundum glos. in
c. ne quis arbitretur. 22. q. 2. per quam ita dixit do. Ias. in l. 1. in
fi. ff. si ex noxa. cau. aga. ¶ Non obstat decisio Innoc. & sequa-
ciū in d. c. omnis. quia concedo, q. requisitus, vt ferat testimo
nium, tenetur dicere, quę sibi dicta sunt sub sigillo secreti, sed
tñ non tenet denunciare. Aliud enim est denūciare, aliud te-
stificari. ¶ Duodecimò requiritur, q. sit lachrymabilis ex cor
de, vt s. dixi: nam vera pnīa est dolor cordis & animæ amari-
tudo, c. ecce, de pęn. dist. 1. Rugiebam, inquit Psalm. a gemitu
129 cordis mei, de pœn. dist. 3. ca. ille Rex. ¶ Decimotertio † acce-
lerata esse debet, quia nescimus qua hora dñs nř venturus sit.
Et quis scit, an adijciant hodiernæ crastina vitę. Tpa Dij supe
ri? Acceleret ergo peccator, nec expectet, qñ peccare nō pot.
A bitrij quærat libertatem, vt delere possit cōmissa, non ne-
cessitatem. Quem. n. morbus vrget, & pœna terret, ad veram
vix venit satisfactionem, fm Augu. in lib. de pnīa, trāsumpti-
uè in c. nullus, de pęn. dist. 7. Si tñ in vltima necessitate consti
tutus ad Deum conuertatur per contritionem & confessio-
nem, Deus cōuertetur ad eum: quia quacunq; hora ingemue
rit peccator, amplius (inquit Dominus) iniquitatem eius nō
rem. niscar, sed vt dicit Aug. vix est, vt ad verā perueniat pœ
nitentiā. Meritò Aug. dicere solitus erat, non dico tibi, dāna-
bitur, sed nec dico saluabitur. Vis ergo a dubitatione resolui,
vis a peste præseruari? age pœnitentiam dum sanus es: si hoc
agis, dico tibi, q. securus es, quia pœnitentiam egisti, qñ pecca
re potuisti. si autem vis agere pnīam quando iam peccare nō
potes, te peccata dimiserunt, non tu illa, c. si quis, de pœniten.
130 dist. 6. Et † propterea statutum fuit, q. quilibet teneať semel
in anno confiteri, d. c. omnis. Monachi aūt tenentur confiteri
singulo mense semel saltem, clem. ne in agro. §. sanè, de sta. re
gu. Ex quo apparet, peccatorem non teneri illico post cōmis-
sum reatum illum confiteri. Sunt tñ quidam casus, in quibus
data opportunitate tenetur statim cōfiteri, quos refert Claua.
in sua Sūma. §. cōfessio sacramentalis, vers. 30. ¶ Decimoquar
tò fortis esse debet aduersus verecundiam, quæ peccatori taci
131 turnitatem imperat. l. si. ff. de fur. Hæc † enim verecūdia, secun
dum Phil. 4. sententiarū non cōuenit viris. ¶ Decimoquinto
132 † accusans, & nō excusans, vt dixi ī sexto requisito. Accusans,
scilicet seipsum, non alios, vt faciunt loquaces fœminæ, quę ui
cinarum errores vna cū suis enunciant, & male, vt in 8. requi
133 sito deduxi ¶ Vltimò debet esse parata parere. Nā † pœnitens
debet exhibere se paratum ea facere iubēte sacerdote pro re-
cipiēda vita aīæ, quæ faceret pro euitanda corporis morte, &
ea facere immortalis futurus, quę faceret ꝓ differenda morte
134 moriturus. c. cōsideret, de pœn. dist. 5. Datum enim † est a lege
sacerdoti arbitrium iniungēdi pęnitentias, c. mēsurā, de pœn.
dist. 1. c. tempora pœnitudinis, 26. q. 7. & ei concessa fuit pote-
stas dispensandi contra canones pęnitentiales, fm Pan. in c. at
si clerici. §. de adulterijs, col. 2. de iudicijs. Qui debet arbitriū
suū regulare fm arbitriū boni viri, & ex causa dispēsare. Et di
135 xit Pan. in c. Deus qui, de pœ. & remis. q. † sacerdotes dñr co-
medere peccata populi, quia eorū orationes & bona opa va-
lent ad remittendā pœnitentiam peccatorum, c. ipsi sacerdo-
136 tes, 2. q. 1. ¶ Sed quid † si sacerdos inique arbitretur, vel sine cā
dispenset; an confessus erit tutus quo ad Deum? Gl. in c. mēsuram, de pęn. dist. 1. quā sequitur Pan. in d. c. Deus, qui distin
guit, aut confessus credebat cōfessorem esse peritū, & erat pa
ratus suscipere iustam pnīam, & tunc excusatur. Aut sciebat
eum esse ignorantem, & tunc peccata dimissa erunt, sed per-
ficiet in purgatorio condignam pnīam. Idem tenuit glos. in
extrauag. antiquorum, in uer. confessis. quæ tenet confessum
fore absolutum quò ad pęnam æternam propter fidem sacra
mēti, licèt teneatur in hoc sęculo, vel in purgatorio, facere de
bitam pnīam. ¶ Aduertat ergo sacerdos, qualiter arbitretur.
Melius. n. est redargui de misericordia, quam de sęuitia, nam
si graue penitentiæ pondus imposuerit, aut pœnitens reijciet
pœnam, aut suscipiens, dum sufferre non potest, scandalizabi
137 tur, & magis ad peccata pronus erit, c. allegāt. 26. q. 7. ¶ † Nec
austeri sint sacerdotes in pęnitentia iniungenda, vt iusti appa
138 reant; sed talem † imponat, qualem præsumant peccatorē pos
139 se peragere. c. 2. de pęn. & remis. vnde † rep chēdēdus est, qui
iniungit pnīam peccatori, quam verisimiliter arbitratur pōr
eum non facturum, cap. penitentes. 50. dist. quam ad hoc noc.
Fel. in c. scribebam, de pręsump. Ideo considerabit ætatē con
fitentis, d. c. tepora plenitudinis, qualitatem ipsius, an delica-
140 tus sit, an robustus. c. Deus qui, de pęn. & remis. & ad † contri-
tionē diligēter aduertet, quia posset esse tanta, q. absolui pos-
set cōtritus & cōfessus absque vlla satisfactione exterioris pę-
nitentiæ, fm glo. in c. baptismi vicem, de consecr. dist. 4. & ex
trauag. antiquorum, de pęn. & remis. Hostien. & Pan. in d. ca.
Deus qui, & Archi. in d. §. si ergo. 25. q. 1. qui dicit se audiuisse
a Theologis, qui melius sciūt, quam iuristę, quò tanta posset
esse peccatoris contritio, quòd propter maximam creatoris
miam peccator absque vlla pęnitentia exteriori, & pęna pur
141 gatorij vitam æternam consequi poterit. ¶ † Sed quid si sacer
dos fuerit inique arbitratus, an poterit arbitrium reuocare, &
aliā iniungere pnīam? Videtur q. sic arg. l. quod iussit. ff. de re
iudic. In contrarium facit tex. in l. iudex posteaquā. ff. eo. titu.
¶ Reperio glo. in c. quod super his, in uersic. impotens. quam
ibi sequuntur dom. Anton. Pan. & cōiter alij, de uo. & uot. re-
dempt. tenere, q. possit reuocare, & pœnitentiam cōmutare,
142 & sic sententia † confessoris videtur interlocutoria, quia po
test reuocari. d. l. quod iussit. nā etiam in foro fori pœna pōt
auctoritate Principis commutari. l. acta, §. de amplianda. ff. de
143 re iud. Quinimò † absente confessore possit cōfessus non va
lens facere iniunctā pœnitentiā, propria auctoritate illā com
mutare, cap. licet, vbi Hostien. & Panor. de pœnit. & remiss.
144 Nec † potest sacerdos exigere cautionem a pęnitente de ad-
implendo pœnitentiam, ad quam peragendam monēdi sunt
peccatores, non cogēdi, cap. si de tempo. ordi. nisi pęnitentia
publica imponatur pro manifesto peccato, tūc exigi poterit
a peccatore pęnalis cautio, fm Panormit. in c. literas, per illū
textum, in pen. nota. de ꝑsump. Et licèt iudex suspectus pos-
sit recusari. l. apertissimi. C. de iud. cap. cum non speciali, & c.
145 postremò, de appel. cap. quod suspecti. 3. qō. 5. tamen in † foro
pęnitentiali, vbi de pęnitentia iniungenda tractatur non po-
test sacerdos, vt suspectus recusari: quia si maiorē, quam de-
beat, pœnitentiam imponat, vtile erit animæ peccatoris, si
eam peragat: quod si peragere nō possit, illam peragat quam
ferre potest, fm Gem. in cap. quia plerique, de off. ordi. lib. 6.
146 inherens post Archid. q. † Inquisitores non possunt recusari,
tanquam suspecti, quando agitur, vt imponatur pęnitentia ꝓ
147 peccato. † Et vbi agitur de imponenda pœnitentia, ordo iu-
ris, & iudiciorum solennitates omitti possunt, cap. cū il. & A.
vbi Fel. col. 3. versic. nota. 4. post Panor. de re iudic. ¶ Sed iam
satis arbitror patere qualiter vulnera sint detegenda. Nunc
operępretiū est demonstrare oleū virtutis, & herbam salutis.
148 Optimi † mores sunt oleum virtutis, Matt. 25. Prudētes vir-
gines acceperunt oleum in vasis suis cū lampadibus. Oleum,
idest candidos mores in vasis suis, id est in cordibus suis, c. 1.
149 de sacr. vnct. ¶ † Eleemosyna aūt est herba salutis. Sicut enim
in præceptis medicinæ, medicamentum quidē herbas multas
accipit, vnā aūt dominatissimā. Sic in pœnitentia cæteris po-
tētior, & dominatior est herba, quam eleemosynā dicimus:
vnde scriptura diuina inquit, date eleemosynam, & oīa munda vobis erunt, cap. medicamentum, de pœnitē. dist. 1. Ex his
oleo & herba commixtis conficitur emplastrum. Non enim
infirmo sat eēt eleemosynis vacare, si multis iniustitijs deser
uiret, vel forte linguā in detractionib. exerceret, aut alio vitij
gñe animam macularet. c. citius, de pœnit. dist. 2. Ambo autē
vnita, & simul incorporata optimum faciunt medicamen-
150 tum. ¶ † Vniuntur autem, & incorporātur ieiunio, quod men
151 tem eleuat, virtutem largitur & præmia. ¶ † O sacrum ieiu-
nium, o abstinentia virtutum triumphatrix & Regina, tu dę
mones comprimis, tyrannos contundis, fortissimos ferarum
ungues excludis, leonum ora cōtundis. Magna est ieiunij, &
speciosa militia, secundum Ambros. ieiuniū mentes purgat,
sensum,

sensum subleuat, carnem spiritui supponit, cor contritũ facit humiliatum, concupiscentiæ nebulas dissoluit, libidinẽ extinguit, castitati lumen portat, verbositatem nõ amat, humilitatem commendat, hominibus denique præstat vitam beatã, secũdum August. Vniuntur etiam & incorporantur domini timore, qui mortem & pestilentiam nõ seruãtibus mãdata minatur. Vnde alta voce cantat Psalm. Initiũ sapiẽtiæ est timor Domini. Vel cogitatione mortis vniũtur. Recordare nouissi-
152 ma tua, & in æternum nõ peccabis. assidua† enim mortis meditatio, summa est philosophia. Mortis commemoratio omnia mundana ostendit esse vana.

Quid prius Aenas, quid diues Tullus, & Anchus?
Puluis & vmbra sumus.

Dicas quęso (inquit Bernar.) vbi sunt amatores huius mũdi, qui ante pauca tempora nobiscũ fuerunt? Cõsidera quid sint & quid fuerint, nihil ex eis remãsit, nisi cineres, & uermes, homines tamen fuerunt, sicut tu, comederunt, biberunt, riserũt duxerunt in bonis dies suos, & in puncto ad inferos descẽderunt. Quid profuit breuis lætitia, inanis gloria, mundi potentia, carnis uolupetas, falsæ diuitiæ, magna familia, mala cõcupiscentia? vbi risus, ubi iocus, vbi iactantia, vbi arrogantia? De tãta lætitia, quãta tristitia, post tantã uoluptatem, quanta miseria, nihil eis accidit, quod tibi accidere non possit, quia homo es, homo de humo, & limus de limo. ¶ Iã, ut arbitror, cognoscitis oleum virtutis, & herbam salutis. Iam, ut credo, didicistis incorporare emplastrum. Restat, si vultis a peste liberari, quòd super apostema emplastrum imponatis, non amouendum donec in hac lachrymarum valle permanseritis. Persiste ait August. & bonam vitam, quam accepisti, tenere non desinas, propositũ bonæ vitæ conserua iugiter, nã qui perseuerauerit usque in finem, saluus erit, Matthæi 10. Qui autem emplastrum istud a se amouerit, proculdubio peribit. Niniue, prædicante Iona, meruit veniam. Sed quia iterum ad uomitũ rediit, passa est ruinam. c. sicut, de pœn. distin. 3. Agamus itaque pœnitentiam, conuertamur ad dominum, qui sanat contritos corde, & ipse liberabit nos a peste, nec amplius patietur flagellum appropinquari tabernaculo nostro. Logitudine dierum replebit nos, & tandẽ si mãserimus in Christo, et verba sua seruauerimus, videbimus gloriam Dei, & Regnũ possidebimus paradisi. Vbi sensus, amicitia, cõcordia, plena potestas, pax secura, decus, & gaudia sunt animabus. Et vbi corpora Sãctorũ fulgebunt fortia, pulchra, libera, sana, sita, sine fine manentia læta, de pęn. distin. 4. c. si ex bono. §. denique, & §. fin. Laus Deo, & eius immaculatæ genitrici, cuius intercessione dignetur omnipotens & misericors Deus nos a peste, & omni malo defendere.

F I N I S.

Series Chartarum.

A B C D E F G H I.

Omnes sunt Quaterniones, Præter I, Duernionem.